8
2
12

7
7 K
3

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

19
f
3
8 2 12

Variorum Annotationes

Annotationes doctorum Virorũ

in Grammaticos. Oratores. Poetas. Philoſophos. Theologos: & leges.

Angeli Politiani Centuria vna. Fo.I.
Prælectio eiuſdẽ in Analytica Ariſtotelis quę dicitur Lamia. Fo.XXXIIII.
Panepiſtemon eiuſdem. Fo.XXXVI
Antonii Sabellici annotationes priores. Fo.XLI.
Eiuſdem poſteriores. Fo.LII.
Philippi Beroaldi cẽturia prima. Fo.LX.
Eiuſdem in Seruium. Grammaticum Libellus. Fo.LXXVII.
Eiuſdem in Plynium & alios quoſdam. Fo.LXXXV.
Eiuſdem appendix Fo.LXXXVII.
Domitii Calderini obſeruationes quædam. Fo.XCI
Ioannis Baptiſtæ Egnatii Veneti Racemationes. Fo.XCIII.
Ioannis Baptiſtæ Pii Bononieñ. Annotationes priores. Fo.CII.
Eiuſdem Annotationes poſteriores longe plures. Fo.CXII.
Eiuſdem Caſtigationes Ciceronis ad Hortenſium. Fo.CLI.
Cornelii Vitellii in Merulam. Fo.CLXVIII.
Iacobi a Cruce Bononieñ. annotata in varios. Fo.CLXXXVI.
Eiuſdem prælectiones variæ. Fo.CXCVIII.
Pii Antonii Bartolini in leges caſtigationes. Fo.CCIIII.
Eiuſdem de ordine imperatorum Libellus. Fo.CCIX.
Horum omnium index duplex. Fo.ſequenti.

Coll. Rom. Societ. Jesu B.S.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

y. 17. 60

Venundantur ab Ioanne paruo & Io. Badio Aſcenſio.

Iodocus Badius Aſcenſius Michaeli humelbergio Rauenſburgenſium litteratiſſimo nec minus probo. S. D.

VT quanti te faciam: quãtumq́ꝫ amem Michael ſuauiſſime: luculẽto ſignificem teſtimonio: ſtatui te in fronte tot excellẽtium virorum qui de re litteraria optime meriti ſunt compellare: Eorũq́ꝫ lucubratiões nocturna diurnaq́ꝫ manu ab illis tornatas & a nobis (ſtudioſis dico bonarum litterarum) omnibus verſandas nomini tuo prçſcribere: quo teſtificer te illorũ: ſi ad litteras reſpiciam: perſimilem eſſe: ſi ad mores vrbanos vel principem: Quib9 effectum eſt vt te non vulgariter amem. Iucundumq́ꝫ ſit: te in ore & in corde habere plurimum. Proinde etiam animo meo morem gero: dum hæc ad te qualiacunq́ꝫ ſunt ſcriptito. Neq́ꝫ enim neceſſum eſt eorum laudes anxie colligere: qui totius litteraturç ea ſunt lumina: vt quibus non prçluxerint: in tenebris ſint oporteat. Sed parcius agam. Non enim (quod aiũt) Vino optimo opus eſt (vt vendibile fiat) hedera. Vale igitur Michael doctiſſime: boniq́ꝫ conſule. Ex chalcographia noſtra pariſieñ. In vigilia aſſũptiõis Chriſtiparæ Virginis ac dominæ noſtræ Anno redemptionis humanæ. M.D.XL.

Auctores in quos adnotatum eſt

Auctorum in quos adnotatum eſt nomina ordine litterario. cum numero foliorum & partium eorum quas octonas fecimus quaternas a fronte & totidem a tergo

A

Aemylius probus fo.lxxij.pte.iiij.
Agretius fo.cxxxix. pte.vi.
Ambroſius ſanct⁹ .cxxxv. pte.v.&.vj.
Angelus politian⁹ fo.cxxvij.pte.j. & fo.clv.pte.v. fo.cxiiii. pte.vij.
Antipater fo.clxj.pte.viij.
Apollonius.Rhodi⁹ fo.clxi. pte.v.
Apulei⁹ fo.viij.pte.vij.fo.lxx. pte.viij.fo:lxxxviij. pte.vi.fo.cvi. parte.iiij. fo.cviij.parte.i.&.viij.fo: cxxviij parte.vi.fo.clxiiij.p. vi .viii. fo.clxvj. parte.i.iii.&.iiij.
Arbiter petronius. fo.cxxx. par. vij.
Archithrenius fo. cxliiij. pte.vi.
Ariſtoteles fo.cxlvii.p.v.vj.vii.&. viii. fo.cxlviij. p.i. v.vi.vij.&.viii. fo.cxlix.pte.i.ij.&.iij.
Aſconius pedianus. fo.lxxi.parte.vi.& fo.cxxxvi.parte.iiij.
Auguſtinus ſanctus. fo.ciii. pte.viij. & fo.cxxxv.pte.i.
Aulus Gellius.fo.lxviij.p.iij. fo. lxix.p. viij fo.lxxij par.vj.fo.lxxxiiij.p.vj.fo.lxxxix.p iij.fo.xcvj.p.iij.fo.cxvj.par v.fo.cxxxiij.p. ij.fo.cxcvij.par.ij.
Auſonius.fo.xiij.par.iiij.&.viij. fo. xv.par. vij.fo.xxj.par.iij.fo.lxxv.par.iiij.fo.xciiij.p. iiij.fo.cxxix.par.vj.

B

Boetius cxxxiiij.par.iiij.

C

Cęſar i commentarijs fo.lxxiij.par.iiij.
Callimachus fo.clvi.par.vij.
Calpurnius fo.cxxvij.par.ij.
Caper fo.cxxxix.par.v
Capitolinus fo.cxxxiij.per.i
Cato fo.cxxii.par.iiij.
Catullus.fo.ij.parte.iij.fo.iij.par.iij. fo.v. p. ij.fo.vij.par.iiij.fo.lj.par.iiij.& ſequenti pagina tota.fo.cxv.par.i.
Cebes fo.cxlii.par.iiij
Cicero.fo.i.par.i.fo.ix.par.ij.&.vi.fo.x.par. iij.fo.xii.par.i.fo.xvij.par.i.fo.xxi.par.i.fo. xxix.par.i.fo.lvi.p totum.fo.lvij.p plurima fo.lxviij.p.vii.fo.lxxxvii.par.iii.&.vi.folio. xci.par.iii.iiii.&.v.folio.xciiij.p.iiii.folio.cx v.p.iiii.fo.cxciiii.p.i.&.v.fo. cxcvii.p. ii.
Claudianus fo.cxx.p.v.
Columella.fo.cxxv.pte.iij. fo. clvii.pte.iiii. vi.& vij.fo.clviij.pte.ij.iij.v.& vi.fo.clix. pte iij.iiij.v.&vi.fo.clx.pt.i.ij .iii.vi.vii.& viij.fo.clxi.pte.i.ij.&.iij.
Cornelius nepos cxv.p.vi.
Cornelius celſus fo.cxlii.pte.viii.
Curtius fo.lxxv.p.iij.fo.cxlvii.p.iii.&v.

D

Digeſtorũ libri fo.xiiij.p.i.fo.xxiiij.pte.iii.f. xxv.pte.vij.fo.xxxi.p.vii. fo.lxxiii.part. viij.fo.lxxv. p.viii.& fo.ſequẽti.fo.cxxix p.iij.fo.cxxxi.p.vi.fo.cxliiij.p.iiij.fo.clvj p.i.fo.xcv.parte.vii.fo.xcvi. parte.iii .fo. ccccliiij.mltę leges & lectiões.i.emẽdant.cũ ſequentibus folijs.
Inſtitutiones vide infra
Diodorus ſiculus fo.cxli.parte.ii.&.iij.
Diomedes gram. fo.cxxxix. pte.iii.
Donatus gram. fo.eodem.pte.vij. & fo.cxcvij.p.vij.

E.

Euripides fo.cxxii.p.vi
Euſebius. fo.cxlvi.p.iii.&.iiii.

F

Firmicus fo.cxl.p.ii.
Florus. fo.xciiii.par.vii.
Frontinus fo.cxxxvii.parte.vii

H

Heſiodus fo. lxxxvii. p.ii.
Helianus fo.cxxxviii.p.vi.
Hieronymus ſanctus.fo.lxxii.pte viii.& ſeq. i Biblia.fo.lxxiii.parte.vi.& ſeq. fo. lxxiiii parte.viii.& ſeq.fo.lxxxvi.parte. vi. item fo.cxxii.parte.iii. v.&. vi.
Horatius fo.ii.parte.v.fo.iiii.par.v.fo. x.p. viii.fo.xiiii.parte.iiii.fo.xxii.par.vii.folio lxi & lxii.fere p to.fo.cxxxvi.p.vi.fo.cxciii. parte.ii.

I

Inſtitutiones Iuſtiniani. fo. cxxxi. par. viii. Iuſtiniani p̃fatio emendata fo.xxxi.p.iiii.
Ioſephus folio.cxlvi parte.v.vi.vii.&.viii
Iuuenalis.fo.iii.parte.iiii.fo.iiii.parte. v. fo. vii.parte.i.& vii.fo.xi.parte.i.&.v.fo. xii parte.viii.fo.xiii.par.iiii.fo.xv.par.iii. folio xxi.par.viii.fo.lxiii.& lxiiii.per to.fo.xci.p. vii.fo.xcv.p.iiii.fo. xcix.par. iii.fo.cxl.p.v

L

Lactantius fo.cxli.parte.viij
Laertius fo.cxl.par.iiii
Lampridius fo.cxci.per totum
Laurenti⁹ Valla fo.xcii.parte.iiii.
Liuius fo.xxx.par.iii.fo.xlviii. xlix.&.l.per.to.fo.lxvii.parte.iii. fo. xcv. parte.ii.fo.cxx.parte.iiii.fo.cxcv.par.vi.
Lucanus fo.lvii.per to.fo. cxliii. parte.viii.
Lucianus fo.cxxxv.parte.iiii
Lucillius fo.lxxxvii.parte.iiii
Lucretius explanatus fo.iii.parte.ii

M

Martianus fo.cxlvi.parte.viii.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

Auctores in quos adnotatum eſt

Martialis fo.vi.p.ij.fo.viij.p.ii.&.iiii.fo.xvi p.iiij.& vij.fo.xvij.p.viij.fo.xxxi.p.viii.fo. lxiii.p to.fo.lxxxix par.vii.fo.cii p.vii.fo clxxxi.p.iii.fo.cxciii.p.iiii.
Modeſtus fo.cxxxviii.par.vi.&.vii.

N

Nonnus fo.v.p.v.
Noni⁹ Marcellus fo.cxvii.p.iii.&.v.

O

Ouidius fo.v.parte.vii.fo.vi.p.ii.fo.vi.par. vii.fo.ix.p.iiii.fo.x.p.vii.fo.xx.parte.vi. fo.xxi.p.iii.fo.xxii.p.vii.fo.xxiii.pte.iii.& vi.fo.xxviii.p.vii.fo.lix.&.lx.per to.fo. lxxxviii.p.viii.fo.lxxxix.par.iiii.fo.xcii. par.viii.& fo.ſequēti fo.xcv.par.viii.fo.xc-vi.p.viii.fo.xcix.par.vii.fo.cxvi.p.vii.par. vii.fo.clxxxvi.p to.

P

Pacatus fo.cxxx.par.iii.
Pallada fo.cxxvi.par.v.
Palladius fo.eodē.parte vii.
Pauſaniaa fo.clxi.parte.iiii.
Perſius fo.ii.par.viii.fo.xiiii. par.vii.fo.xxxii.par.iii.fo.lxxxviii.parte iiii.fo.cxliii.p.viii.fo.cxlv.p.i.fo.cxc.p.to.
Petronius arbiter fo.cxxx.parte.vii.
Phocas fo.cxxxix.parte.iiii.
Placiades fo.cxlvii.p.iii.
Placidus fo.cxli.p.v.
Plato. fo.clxv.parte.viii.
Plautus.fo.xiii.parte.ii.fo.xxi.p.vii.fo.lxx iiii.p.v.fo.lxxv.p.ii.fo.lxxxviii.p.vii.fo. ciiii.parte.ii.fo.cxliii.p.vi.fo.cxxxiii.par. v.fo.clxvi.p totum.
Plynius fo.xi.pte.iiii.fo.xvi.p.i.fo.xviii.p.i. fo.xxvii.fo.xli.&ſex ſeq̄ntib⁹ p tota.fo.lii.liii. liiii.&lv.pte.fo.lxx.p.ii.& ſeq.fo.lxxxv.p.iii. & ſeq.fo.xcviii.p.v.fo.cxxiii.p.i.fo.clxiii. p.vi.fo.clxviii.p.v.fo.clxix.p.v.fo.clxx.
Plynius iunior fo.xv.p.v.fo.lxii. (pte.iiii. p.vi.& ſe.fo.cxvii.p.vii.
Ply.Cęcilius. fo.cxliii.pte.i.
Plutarchus aut eius interpres.fo.clxiii.p.ii.fo cxlv.p.viii.fo.cxlvi.p.i.&.ii.fo.lxxxix.p. vi.fo.xc.p.iii.iiii.&.v.fo.cxxi.pte.iiii.
Priſcianus fo.clxi.p.vii.
Propertius fo.cxxvi.p.iii.& cl.p.iiii.

Q

Quintilianus fo.xvii.p.i.& vii.fo.lxxii. p.ii.fo.xciii.p.vi.fo.cxxxvii.d.i.

Salluſtius fo.cxxxix.pte.iii.
Salluſtius in Catilina fo.cxciiii.par.iiii.
Salluſtius in Iugurtha. cxcv.parte.iiii.
Seneca in tragœdiis fo.lxxxviii.pte.i. & ſeq.fo.cxcii.par.viii.& fo.ſeq.
Seneca iterū.fo.cxxxv.parte.viii.fo.cxli.p. ii.fo.clxiiii.parte.v.
Sergius fo.cxxxix.parte.viii.&fo.cxl.p.ii.
Seruius grāmatic⁹ fo.xii.parte.viii.fo.xxix. par.iii.fo.lxxvi.par.vi.& cōpluribus foliis ſequētib⁹.fo.cxxxi.p.ii.& iii.fo.cxliii.p.iiii
Sidonius apollinaris fo.cxix.parte.ii.
Silius Italicus fo.cxxiii.par.vii.fo.clvii. par.ii.fo.clxiiii.par.v.fo.cxciii.parte.v.
Spartianus fo.cxxxii.parte viii.
Statius papinius.fo.viii.par.vii.fo.xii.parte. iii.fo.xxi.parte.vi.fo.li.lxiii.&lxv.par.eo.fo. xcviiii.fo.cxviii.par.fo.viii.cxci.p.vii.p.to.
Strabo fo.xci.parte.vi.fo.cxxxvii.parte.v.
Suetonius trāquillus fo.v.par.vi.fo.vii.parte vii.fo.viii.par.iiii.fo.xviii:par.ii.fo.xxxii.p. ii.&.iiii.fo.lxxiii.p.viii.& ſe.fo.cxxi.par.i.fo. clxii.partib⁹ iiii.vii.& viii.fo.clxiiii.parte.i.& iii.fo.cxcvi.parte.iii.

T.

Theodorus gaza fo.cxii.par.v.
Terentianus fo.cxliii.parte.vi.& vii.
Tertullianus. fo.cxliiii.parte.iii.iiii.&.v.
Terentius Comicus fo.xxi.par.ii. fo.cxlii.parte.iii.
Tibullus fo.cxlv.parte.iii.vi.&.vii.
Tranquillus vide Suetonius
Tucidides fo.cxxxvii.parte.iiii.

V

Valerius flaccus fo.iii.par.iii.& fo.lvi.p̄ totū fo.c.par.i.fo.cxliii par.iii.fo.cxlix.par.iiii. v.vi.vii.&.viii.& fo.cl.parte.i.
Valerius maximus fo.l.per to.fo.xcvii.parte i.ii.& fo.cxcv.par.viii.
Varro fo.xii.p.ii.&.vii.&.fo.cxviii.parte.v.
Vegetius lib.xv.par.iiii.fo.xxii.parte.iiii.fo xxix.par.iii.fo.xxxii.par.v.fo.cxxxviii.
Vergili⁹ ſeu Virgilius fo.xcv.p.viii. (par.iiii. fo.c.par.iii.fo.cxv.par.viii.fo.cxviii.par iiii.fo.cxvii.par.v.fo.cxlvii.par.viii.fo. clxxxix.par.v.
Vitruuius fo.cxxxviii.par.viii.& Ruſum fo. cxxxix.parte.ii.
Vopiſcus fo.cxxxiii.parte.vi.
Vulcatius fo.cxxxiii.parte.iii.

Finis auctorum in ſequenti opere p̄cipue explanatorum reſtitutorū aut caſtigatorum

I 10

Rerũ & yerborũ præcipue annotandorum index: ſecundũ numerũ foliorũ ſignificatũ priore numero: & partiũ foliorũ ſignificatum ſecũdo numero: diuiſimus em̃ (vt dixi) folia in octonas partes.

A

ABorigies fo. lxxvii parte.iij.
Aba fo.cxxxviii. pte.viii.hoc ẽ in fi.
Acceptabula lxxxix.iiij.
Accuſare lxxix.i.
Aceruales argumentationes lxxxviij. iiij
Acipenſer lxxxvii.iiij.
Aconitũ & vinũ .xx.vij.
Adagiũ ſup xenijs.xxxi. vij.
Adagiũ catonis .xxiij.iiij.
Adſtratea cxxv.viij.
Aegiſtus. Cęſar.clxij.vi.
Aclius lxviij.v.
Aeolia virgo xcvj.viij
Aeolię inſulę. lxxvii.iii.
Aeolus lxxi.iii
Aeſculapij tẽplũ.lxxxiiij .iij.
Agon. xx.vj
Aius deus lxviii.v.
Alę. lxi.p.iiij
Albana lxxxv.ij.
Alcon ſagittarius cxviij.iiij
Alea legib⁹ vetita cxxxvj.vj
Alga. lxxi.v.
Alphos cxlvj.ij.
Alucus lxxx.iiij.
Amaricinũ vnguẽtum folio. lxxxix.parte.iii
Amneſtia lxix.ij.
Amomũ lxxxij.vi
Amphrictiones. lxx.ij
Ampliatio lxvij.vj
Ampulla olearia. lxv.vi.
Aphricanę lxxij.i.
Ancillariolus clxxij.vi
Ancilia lxxix.i
Ancon xcix.vij.
Anima lxxx.v
Annales lxxviij.ii
Antichi fabula clv.v.
Antrũ martis xcv.iij
Aornoa lxxv.iiij.
Apũ tumulos coronari.cxlv iij.
Apollo lexius cxxxi.ij.
Apolloni⁹ theucen cxli.viij.
Aramiæ cxxx.vj
Arabarches cxl.v
Aracynthus lxxxij.iii
Arbuſtum lxxxij.iiij
Aarboretum ibidem
Archaium cxlvj.iii
Archon cxxxii viij
Areopagitę lxiiij.iiij
Argeſtes fo.lix.p.vij
Argiui lxix.viii
Argei ibidem
Arretini teſticuli xxi.i
Armamẽtarium lxiii.iij
Artifices i cõmune clvii. iiii
Aruncus lxxxiiii.vi
Aſtopera. fo.vii.p.vii.
Aſpirãdi ratũ ãtiquis.vii.iiii.
Aſtra cui ſicut titannia dicta. folio lxxxi.p.i
Aſtragalizontea lxiii.v
Aſtragalus ibidem
Atabulus lxviii.ii
Attagen fo.lix.par.vii
Attegias iii.viii
artellani⁹ noteric⁹.cxxxvi.iiii
Augurium ſalutis v.vi
Auguſtus lxxvij.p.viii.
Auerrũcus deus. lxxxiiij. vi.
Auerrũcace ibidẽ
Auguralis diſciplinę quędam lxxxii.vii.& lxxxiij.v
Aulon mons lxxix.vij
Auis pia. cxxxv.vj.
Automatũ. xxxii.j.

B

BAcchiadę. cxlviii. pte.j.
Baliſta clvii.p.viij
Bacchiade. cxlviij. parte.i.
Baliſta clvij.ii.
Banauſus cxxi.viij.
Babtæ. iiij.v
Barba lxxix.ii
Berenices crines xxii.ii.
Berones cxxxix.ii.
Biſſextus lx.vij.
Boetij laua fo.i.p.iiii.
Bombices vermes fo.lxxxiij parte.viii.
Bononię origo. cxxii.iii.
Brachmane lxxxv.vij.
Bucẽtauri .clxij.viii.
Buteo .lxxxix. parte.vij.

C

CAcœthes.xv.p.iii
cadmi filię lxxv.vi
Cęlibaris haſta folio.lix. parte.vi.
Cæſar lxxvii.par.vii.
Caius vox triſſyllaba.fo.lxv parte.v
Calderinus recipitur.iij.viii
Callitriches lxxix.p.ii.
Camelopardalis ii.v
Camelopardalis lxi p.vi.
Campe fo.lxxv.parte.viii.& lxxxvi.parte.iij
Cãpus martius lxii.parte.vii
Canor caniſtra lxix.p.v.
Canephorę lxix.p.v
Caniſtritera lxix.p.v
Cãterus cxiiij.v
Caper & caprire lxi.p.iiii.
Caper vitẽ rodẽs ix.iiij
Capitia cxxxiii.v
Cappadoces ſerui lxi.viii.
Capſaces lxxi.p.vi.
Cardines cęli cxxxv.i
Cares lxxxi.p.viii
Caryatides cxlv.viii.cxlvi.i.
Carrucarius lxix.par.vi
Carthagineñ.ſacrificia. folio xc.parte.iiii
Caſeorũ genera clxix.v
Catus lxviii.par.iii.
Cato cxxx.iii
Caue ne. lxxxiij.p.viii
Caulon mons lxxix.p.viij
Caurcę lxx.p.iiii
Cauriua ibidem
Cauponula lxix.p.vi
Caurus & Corus.lxix.par.vj
Cauſarij xxxi.iii
Cauſea lxxiiii.p.v.
Cellarius lxxviii.par.viii
Cellarium lxxvi.i.vii
Cerberion lxxiij.iii
cercyõs circo pcuſſ⁹ cxlvii.vi
Ceratinus xvii.iiii
Ceretani lxiii.v.
Cerialia xxviii.v
Ceryx cxli.ii
Cerites lxiii.par.v
Cerretani lxxxv.par.vii
Certaminum grecię pmia cx. parte.vii.
Ceruix lxxix.par.v

Index Alphabeticus.

Ceſſim cxvii.iii.
Cham⁹ vinculum cxxxv.v
Charop⁹ ocul⁹ cxlix.iii.
Chirodoti cxxxiii.i.
Ciconia cxxxv.vi.
Cyclopes cxlix.iiij.
Cicnorea clviii.iiii.
Cygnea taro lix.vii.
Cycnologus cxlvi.viii.
Cicuta caſtrari ſacerdotes athe
nieſi. fo.cxxxi.p.v.
Ciliarchus cxlvi.viii.
Cimbri lxxiii.par.iii.
Cimmerij lxxiii.par.iii.
Cynara clix.vi.
Cypſelus cxliiii.
Circius lxviii.p.iii.
Cyrrha lxxxi.p.v.
Cirri lxxxix.par.iiii
Cyrphis lxxxi.par.v.
Ciſium lxix.par.vi.
Ciſiarius ibidem
Ciſpius mons lxviii.p.iii
Ciſtella lxviii.par.ii.
Ciſtos lxxv.par.iiij.
Cytheron lxxxi.p.iiii.
Cythorus lxxxiii.p.ii
Citrinæ menſæ lxv.p.viii.
Clanadus culter clxv.iii.
Climatericum tempus. lxvi.
par.viii. Climax ibidē
Clupeare cxviii.v.
Coa veſtis lxxxiii.p.viii.
Cachinans ſęuitia cxxx.iiii.
Cocleæ lxiiii.par.vii.
Codex lxiii.p.viii.
Coena lxxix.par.viii.
Cœnatio lxxviii.p.vi
Coliphium clxxiii.vii
Coloſtrum lxxxii.p.iiii.
Colorus cxliiii.vi.
Cōmercium antiquorꝫ clvi.i.
Cōpatio in fine. cxliii.v.
Compago lxxvii.p.viii
Condus lxii.par.iii.
Concordia cornix nō Ciconia.
xxi.viii.
Conditum clxiii.p.i.
Conon lxxxii.par.v.
Copia rhodia clxxi.v.
Cophon proſopon. clxxi.vi.
Coptitii aggeres cviii.viii.
Copton. lxv.par.iii.
Corricei lxviii. par.vii
Cornib⁹ ara frequens. xvi.vii.
Corniculárius cxxxvii.viii.
Cornigera xxiiii.p.iiii.
Chorobates lxx.p.iiii.
Coronę lemniſcatę xxii.vi.
Coſtus lxxvii.par.iiij
Cotytto iiii.v.
Cottytia iiii.v.
Crambe repetita xi.v.
Crater helenæ lxxi.par.iii.
Crepidę carpatinę.fo.ii.par.iiii
Cres.fo. lxv.par.vi.
Crocodilitæ xvii.vii.
Crocutæ fo. lxxviii.p.i.
Crotone ſanior cxxvi.v.
Cucuma x.viii.
Cucuma cxxxiii.v
Curio lxiiii. par.ij.
Curio lxvii.par.vi
Curioſum lxvii.p.vii
Curſor cretēſ. cxv.i.
Cuſtodia lxxx. par.vi

D

DActyli. lxiiii.par.v.
Dea ſyria .lxiii.p.iii.
Deorꝫ inſignia.clvi.v
Deū infecta nō poſſe
facere q̄ facta. cxlvii.v.
Debes diuitias criminibus
fo. lxiii.par.vii.
Decumana xxviii.vii.
Decumani lxxiii.par.ii.
Decumanus lxxxiii.p.iiij.
Decumana ps.lxxxviij.p.viii
Dedititii libertini. xxviij.iii.
Defrutum lxxxiii.p.vii.
Demarchus cxxxii.viii.
Depontani lx.par.ii.
Deſpectio lxv.par.iiij.
Deſignare lxi.par.vii.
Dictū ſ.ſine vocali. cxiiii.iii.
Dies mēſtrui & ānui xxxi.v
Dies & ſcolę philoſophorꝫ.ciiij
Digitus medicus xxi.i.
Digito ſcalpere caput.iii.iiii.
Diiouem lxxxviii.p.iiij
Dimidiū plus toto.fo.lxxxvii
par. ii.
Dimeterer terra. cxli.ii.
Diomedis arma. lxvii.ii.
Dionyſius lxxxi.p.ii.
Dioptrę. lxx.p.ii.
Diphthōgi ātiquorū xliiii.v.
Dirę abigēdę cxxiiii.v.
Dyrrhachiū lxxxiiii.ii.
Dyrachiū cxlviii.ii.
Diuiſores lxxxiiii.p.iii.
Domin⁹ & rex clxxvii.ii.
Doriphori cxlvii. v.
Druidæ gallorū cxxxiii..vi.
Durateus ipius iii.ii.

E

ECbatana fo.
cxlvii.p.iii.
Eccho græcula
fo. viii.p.ii.
Edentulus fo. lxxii.P viii
Egina aut ægina poti⁹
fo. xc.p iii.
Eleon mons oliueti .cxlvi.vi.
Endelechia. fo.i.p i.
Epidānus xlviii.ii.
Epidamnius. fo.lxxxiiii.p.ii.
Epidaurus ibidem.
Eq̄ clibanarii cxxxviii.vii.
Ereſio feſtum. cxxxvii.v.
Ergo.fo. lxxxi.p.ii.
Eruſcatores cxxxiii.ii.
Es cōis ſylla. cl.iiii.
Eualidum clxiiii..v.
Euemerus xii.iii.
Euentus bon⁹. cvii.iiii.
Euthymia fo. lxxxviii.p.iij
Expnata xxiii.i.
Exſyncera fo. lxxv.p.ii.

F

FAbellę tres explana
tæ fo. xcviii. p.viii.
Faces. lxxix.p.iii.
Fali⁹ fo. lxxix.p.vii.
Feles. lxviii.p.v.
Ferrugine⁹ .fo.lxxiiii.p.v.
Fertū. cxlix.vi.
Feſtuca manumittendi.
xxxii.iii.
Flammea vela cxxxviii.vi.
Fratercul⁹ gigātū vii.i.
Fritillus fo. lxii.p.vi.
Fuimus troes. xxix.ii.
Funepe⁹.fo. lxxi.p.ii.
Funābulus. ibidem.

G

GAlbula clxxv.p.ii.
Galli ſa. lxiii.p.iii.
Cargara lxxxiii p iii
Ganimedis fabula cxli.vi.
Garū ſociorum clxxiii.iiij
Gaza taxaē xxix.viii.
Gerantecomiō. cxxix.iii.
Gith clviii.v.
Glans. lxxxix.p.viii.

Graccus non gracchus ſcribẽdum. xcvi.vij.
Grecoſcaſis. lxxxvi.par.iiij.
Gralator. lxxv.par.i.
Granarium lxuj.par.iij.& lxxviij. p.vii.
Graphia llxiij. p.iij.
Graphiaria lxiij.p.iij
Gonorhei cxlvi. v.
Gummi genera clxx.iiij

H

HAeredíũ & hæredioſũ.fo.lxxxvi.p.i.
Harpyæ. cxlix. viij.
Harpocrates xxvii.viij.
Haſta cęlibaris lix.p.vi.
Haſta cẽtũuiral' clxxvii
Hecale lxx.p viij.
Hecaleſia lxxi.p i.
Heculeanus viij.vij.
Helena picta xxuj.ij.
Helicon lxxxi p.iiij.
Henetus lxxvij.p.vij.
Helitrapeza lxxiij. par.i.
Herculeius cxxxvij.viij.
Heroes lxxvij.par.vi.
Hyperion lxxxi.par.i
Hircus lxi.p.iij.
Hirquitallire ibidem
Hircoſus ibidem
Hiſter lxxiiij.p.ii.
Hiſtoria lxxviij.p.ij.
Homeromaſtix lxi.p.ii.
Homoſypnos clvij.viij
Honores molles epheſini. xvi.iiij.
Hornũ & hornoti. cxl.i.
Horti penſiles clxi.vi.

I

IAn⁹. lxij.p.iij.
Iapix lxviij.p.iii
Iarchas.lxxxvi.vij.
Impicare. lxxxiij. p.iiij.
Inachis lx.p.i.
Incubare in tẽplis. cxvi.iiij.
Ichde fo.lxx.par.iij.
Ichthyocolis lxxxv.p.iiij.
Infans in aciem fertur cxxx.i.
Inſanus cxliiij.viij.
Inſpectio lxvi.p.iiij.
Inſtrumẽta muſica. v.vij.
Inſulæ lxvi.p.ij.
Intergerini cxxxix.ij.
Inuoluulus.cxxv.p.ii. & fo.clx.p.vi.
Ioannes vtrum habeat primã longam. clvii.p.ii.
Iſidis ſacra. lx.p.ii.
Iuliani anni.lx.p.viii.
Iuno genial'.xxix.iii.
Iuno curetis.lix.p.vi.
Iuppiter.lxxxiiii.p.iiii.
Iuppit. muracti⁹. cxxxvii.iii.
Iupp.pluui⁹. cxlvii.v.
Ius latu clxxv.iii
Iuſtitię ocul⁹.cvii.v.

L

LAcedæmoniorũ cãticũ.fo.xxix.p.ii.
Laconiſmos.lxix. p.iij.
Laconica ſcytala .lxix.p.iii.
Lamia. xxxiii.vi.
Lampades in decurſu fo.xc.par.i.& fo.cxlv.p.ii.
Lampſano clxiii.vi.
Laniena.lxxi.p.ii.
Laniſtę.lxxi.p.ii.
Lani ibidem.
Laius Iuppiter.cx.ii.
Lapis ꝑconis cxxvii.vi.
Latiũ fo.lxxvii.p.ii.
Latruncularia tabula fo. lxxii.p.ii.
Lautia. lxvii.par.viii.
Lautitia ibidem.
Lebes dodone⁹. clvi.vii.
Lechytus lxv.p.vi.
Lebeges .lxxxi.p. viii
Leo mortu⁹. cxxvii.vi.
Letabund⁹ fo. lxxx.p.ii.
Lenũ. lxxii.p.vii.& fo. lxxxiiii.p.vi.
Librateng. lxxx.p.ii.
Lyciſcę lxxviii.p.i.
Lydę lxiiii.p.iii.
Liguſtrũ lxxxii.p.iii.
Liparię inſulę lxxvii.p.iii.
Lippitudo pirei. xc.p.iii
Lfa lacedęmoniorũ iiii.xciiii.
Lyſimachi facies
Lorę cãtilenarũ cxxxix.v.
Lacius lxv.p.v.
Ludi ſęculares xviii.iii.
Ludi cybelcii. lx.p.vi.
Ludi plębei ibidem.
Ludi terẽtiani lxii.p.vii.
Ludi iuuenales cxix.viii.
Ludio lxxiii.p.ii.
Luſcioſi lxxii.p.vii.
Luſtrum lxvii.p.iiii.

M

MAcellũ lxxi.p.ii
Magia clxv.viij.
Magorũ noĩa.clxv.i
Magnific⁹ cxv.vi.
Mgrĩ curiarũ lxxiiij. p.iii.
Malua & malache. clx.iij.
Mamertini cxxuj.vij.
Manceps lxxiiij. p.iiij.
Manib⁹ illotis clxij.p.iii.
Manius lxvi.p.v
Manij multi lxvi.v.
Mãticularius fur cxliiij.v
Marcipores lxxii p.iij
Marci vetula cxxxv.iiij
Marræ clviij.ij.
Maſtix lxi.p.ii
Maturare lxxvii.p.v.
Medica & melica cxxiiii.i.
Meduaci duo clxxv.viii.
Megaleſia lx.p.vi.
Megalcñ purpura.clxxix.viii
Melãpodion lxx.p.vi.
Melici poetę lxviii.p.vi.
Melitus lxviii.p.vi.
Menſa ęgyptiorum regum fo. lx.per.ii.
Menſæ citrinæ lxv.p.viii.
Menſium noĩa cxxxiiii.vi.
Meta torta lxiiii.per.v
Milax lxxxvi.p.vii.
Mileſiorum delitiæ vi. vi.
Miliarium lxxvi.p.ii
Minerual. vii.viii.
Miniatula cęra xvii.i.
Minor igne rogi lxiii.p.vi.
Myopes lxxii.p.vii.
Myrinus clxxxi.iii
Myrrha hortenſis clix.iii
Myrrothecium.lxvi.p.vii.& fo.lxxxvii.p.vii.
Miſſionum gr̃a cvi.iiii
Molere. lxxv.p.v.
Molitores ibidem
Molere ꝑmolere. cxxxiiii.iiii.
Molorchus cxviii.viii
Morycho ſtultior cxlii.viii.
Mulieracius cxxxix.vi.
Miltuin cxliii.vii.
Muri partẽ diſiicere.xxxii.iiii.
Murium ſalacitas xxxi.viii
Murea dea clix.vi & fo. lxvii.p.iii
Murchus mõs. lxvii.p.iii

Index alphabeticus

Muris lxvii.parte.iii.
Muſcipula lxviii.p.vi.
Muſicus . .lxvii. p.vii.
Muſtelluatis cviii.i.
Mutines lxxi.par.vii:
Mutitare lx.parte.vii.
Mutuum muli ſcabunt folio. lxxxvii. parte.i

N

NArthetiū lxvi. par. vii.&.fo. lxxxvii. parte vii.
Nartecophori folio.lxxx vii. par.vii.
Naulia. v.vii
Nauthalami. clxii.viii.
Naxius ardor. clvii.vi.
Neceſſitas diomedea .cxii.v.
Nemea ſylua.lxxxi.parte vii.
Nemeſis cxxxv.viii.
Nemeus leo. vi.viii.
Nepa. clvii.vii.
Nepenthes lxxi.par.iiii.
Neſtis cxl.iiii
Nyctilopes .lxxii.p.vi
Nymphea. cxlvi.viii.
Nyſa lxxxi.p.ii.
Nitela cxliii.vi.
Nomen lxiii.par.viii.
Noīa tria habētes .xi.i.
Noſocomion cxxix.iii.
Noxa lxxvii.parte.iii
Nubigena phryxus clviii.vii.

O

OAriſon xxii.par.iii.
Oaxis .xii.viii
Obnūtiatio fo.lxvi parte iiii.
Obſonat in terentio male legi:legendū aūt eſſe ſcortatur. &c. fo. xxi parte.ii.
Obſonatores fo. lxxvi p.iii.
Occaſionis imago .xv.vii
Ocymū & Ozymū clx.vi.
Ocnus q ſit xxvii.vi.
Odea loca cxxxix.v.
Omnipotens dea lxiii.pte.ii.
Omniparēs dea ibidem
Ononychithes cxliiii.pte.iii.
Operę cāpeſtresquę ſint folio lxxiiii.parte.iii.
Oppicare lxxxiii.p.iiii.
Opūtij cxlviii.ii
Orbis lacedęmonius xcix.iii
Orboneę deę ara. xli.iiii.
Orca lxii.parte.vi.
Ordinarij. clxiiii.iii.
Organorū noīa .v. vii
Oromus lxviii. pte.ii
Orphanotrophion cxxix.iii.
Oſphys cxliiii.parte.i.
Oſcines aues non recte a Seruio interp̄tāt fo. cxxxi.p.iiii
Oſtracimus exibā athenieñ. fo. lxxii.parte.v.
Orthometra cxxxii.iii.
Orthygocopus cxxxii.iii.
Ouile ro.& ſepta lxxxii.ii

P

PAcificator .'xxi.vi.
Pędicatores .cxxxi parte viii
Palladis lanaſtrum. xxv.iii
Paleſtinę deę lxiii.parte iii.
Panariū lxiii.parte iiii
Panepiſtemon. xxxvii
Panici terrores. x.iii.
Paphlagonia .lxxxiii.p.ii.
Parraſitus lxii.parte.i
Paręnetica lxxxviii. p. ii.
Parnaſus lxxxi.par.iiii.
Parnaſus & eius vertices ſeu iuga.lxxxi.parte iiii.
Parochus clxxii.iii.
Parotides lxx.parte.v.
Pariſii cōditor iuli⁹ cxxxiiii.ii
Parthenopeus lxxx.parte.v.
Paſſer catullianus .iii.iii.
Paſcophorū cxli.ii.
Paſſum lxxxiii.p.vii.
Patrocl⁹ iunior achille xv.i
Pauſaniæ amor cxvii.vii.
Pauſias pictor.lxxxvi.p .v.
Pecunia lxxxii. par.i
Pedibus illotis clxii.iii.
Pedo lxii.parte.ii.
Pegaſeium nectar nō.melos fo. xiii.p.vii
Pelta lxxix parte.i.
Penus lxxviii.parte.vi.
Penario ibidem.
Petaurus clxxiiii.ii.
Petax cxli.v.
Phalanges lxxix.p.iii.
Phalāx ibidē
Phalangia lxxxv.parte. vii.
Phanarici ſacerdo.lxiii.p.iii.
Phaonis.fabula. xciiii.iii.
Philyra. xxi.vi
Philyra lix.parte viii
Philippi mors cxvi.vii.
Philoctetes in ep. c.xxix.i.
Phymata lxxxix.vii
Phæmonoe lxxxi.xvi.
Phœnicuſa . lxxvii.parte.iii.
Phraſia. lxxii.par.ii.
Phryxi origo cl.ii
Phryges ſero ſapiūt apud Ciceronem lxxxvii.iii.
Pylagorę lxx.p.iii
Pylea lxxx.parte.iii.
Picata vaſa lxxvii.iiii
Pileus & pugiones in nomiſmate bruti xxii.iiii
Pinguedo lxxxiiii.iii
Pinguetudo ibidem.
Pyra lx.p.vii
Pitiſiſma xii.viii
Pytho cxlii.iiii
Pythia lxxxvi.p.iii
Pitiocampę.lxxv.parte.v. & Fo.lxxxvi.parte.iiii
Planetarum nomina diebus attributa fo.iii.parte.v.
Planetę anaretici cxxxi.ii
Planus apud Horatium folio lxi.parte.iii
Plęrisq; omnes lxxviii.iiii
Plus ſatis lxxviii. .parte.iiii
Plus dimidium toto fo.lxxxvii.parte.ii.
Poculum neſtoreū clxxii.i
Pollices premi. xiiii.iiii.
Pollucere.lxxxviii.parte vii
Polluctum lxxxviii.par.viii.
Pollicinaciū crebrū cxxxix. (iiii.
Polymita clxiiii. viii.
Portitor clviii.vii.
Popeanū xci.par.v.
Popiſmos ēt popiſma xi. iiii
Poteſtur malelegi xxii.iiii
Prandia apd veteres fuiſſe fo. lxxix.par.viii
Prædo caballorū lxiiii.p:ii
Pręs lxxv. par.iii.
Prępetes aues quæ ſint dicende fo.cxxxi. par.iiii.
Priapeia cuia ſit xx.iii
Priapeię author cxxviii.vii
Priapeię illuſtratio clvi.v.
Prytanea lxvii.p.vii
Priuigni terræ .clix.ii.
Prochotrophia cxxix.iii.
Pretides lxx.par.v.
Promercale .cxl.vii.
Promus & condus ſint folio lxii. parte.iii.
Proſeucha .x.viii.
Pſalterii verſus cxxxii.vii
Pſephopecte lcxl.p.ii
Pſychrolutres lxxxviii. p.i.

Ptolemęi cxliii.viii
Publipores lxxii.p.iii
Purpuræ inuentio. v.v

Q

Quadragita viri apd venetos folio clxxvii.parte.iiii
Quercetũ lxxi.vi.
Quirinus lxxvii.p.viii
Quiritum nomen clxiii.vii

R

Rapa clxi.p.iii.
Ratumẽa porta vn de dicta lxxxv.iiii
Reſtio clxiiii.iii
Retiarius cxxxix.vii
Rex lxi.par.vii
Ricini explicatio clxi.i
Rhinoceros xvii.viii
Robigus lxxxiiii.p.vi.
Robur lxxxviii.p.vii
Roſę luteę cvi.vii.
Rupta cęſa lxix.p.iiii

S

Sacerdotes phanatici q ſint.lxvii.p.iii
Saccis caſtrari vina fo.lxxxv.p.ii
Sęculares ludi lxii.p.vii
Sagariam facere lxxi.vi
Salamin lxxxvi.iii
Salutio ſcipio clxiii.v
Sanſucus lxxxix.iiii.
Sapa quid ſit folio.lxxxiii.in fine partis.vi.
Sapere ſero lxxxvii.iij
Satyri clxi.iiii
Scabere mutuũ i deuerbio fo. lxxxvii.i
Scalarium ſeu ſcalarius ann⁹. lxvi.parte.viii
Scazon xxi.ii
Schenobates lxxi.ii
Sciamachia xii.p.i.
Scirpea ſimulacra quæ ſint fo lio. lxx.par.ii
Scortatur nõ obſonat legẽdũ in Terentio fo.xxi.ii.
Scurra x.vi.
Scribere clxii.vii
Sectores lxxiii.iiij
Sectio ibidem.
Secutor cxxxix.vii
Sedet ęternumq; ſedebit iſœlix Theſeus cxv.viii.
Senaculum fœminarum recte dictum cxxxiii.iiii
Senex lxxx.p.iiii.
Sepio lxxxii.p.ii
Septa lxxxii.par.ii
Sepia lxxv.vi.
Seps lxxv.parte.viii
Seplaſia vnguenta non ſelapſia lxxii.parte.ii
Seres lxxxiii.viii
Sero ſapiunt phryges prouerbium lxxxvii.iii.
Sexagenarios pontibus præcipitari ſeu de pontibus deiici vnde ductum lx.ij.
Sybearitidos auctor vi.ii.
Sibyllę oraculum. xviii.iii.
Siciona calceamẽta quę ſint fo.xc.parte.ii
Sicomorus cxlii.viij.
Sidon clxxiiii.v
Signa fortia cxlviii.viii
Silentia lunę xxxii.v
Synceraſtum lxxv.p.ii
Sinopis lxxiii.p.vii
Sinueſſa rudis clxxxi.vi.
Siſapo lxiiii.par.i
Siſyphus lxxx.vii.
Sitela lxviii.i.
Smegma ſeu ſmigma qd ſit. lxxiii.parte.ii.vii
Smilax hedera lxxxv.vii.
Smintheus apollo lxxxviii. parte..viii
Solitaurilia lxvii.iiii.
Solum fo. lxvii.v.
Soliferrea tela ibidem
Solis menſa lxxii.viii
Sophocles & cothurnus Sophocleus lxxxii.vii.
Soritea lxxxviii.p.vi
Spartacum cxxxi.vi
Sphyra cxlix.iii.
Speculum togate quid ſit folio lxv.p.v.
Splentum clxxx.iiii.
Spongia damnata. clxxiii.i.
Squilla lxxxvii.v.
Stibon. cxlvii.ii
Stibium lxxiii.p.vi.
Stentor cxlviii.v.
Strennua dea lxvii.p.iiii.
Suadamedulla xxx.viii.
Subare legendum apud Hieronymum lxxiii.p.i.
Subſellium clxxx.iiii.
Summœnium clxxxi.iii.
Superfœtantes ciiii.viii.
Sumtuacomtus dẽtua ſine.p ſcribẽda quia in pſenti.p.nõ habent.fo. xcvi.parte.vii

T

Trabacha lxxxv.p: iij.
Tãtali fõs apd Hieronymũ fo.lxxxvi. pte.vj.
Taur⁹ i pudẽda hoĩs cxxxix. iij.
Taurominiũ. xcviii.iii.
Tenebrę cimeriæ apud diuerſos fo.lxxiii. parte.iii
Terebratũ vas cxlviij.vii.
Terẽt⁹ loc⁹ Rõę fo.xiii.p.ii.& Terentij poetę mora ſignata fo.lx.parte.vii. fo.lxii.p.vii.
Teſſera lxiii.parte.iiii
Teſtudo lxiiij.pte.vii
Teſſularũ exilium.apud athenieñ. fo .lxxii.par.v.
Tetraones xviii.i.
Thalęa ſilua cxxviii.ii.
Tãnus clx.viii.
Thebæ lxxxi.parte.viii.
Thebaicę lxiiii.par.vi
Thecę graphiarię fo.lxiii.par. iiii.
Theodorus gadare⁹ fo.lxxii. parte.ii.
Thermedon lxxxii.p.i
Themiſcyra lxxxii.par.i.
Therichia fo.xc.par.vii.
Theſpi filię x.vii
Theutrantia turba x.vii
Thimelici lxxiii.par.viii.
Tyberius lxxii.par.iii.
Tibia in funere clxiiii.i
Tychius lx.par.iiii
Typhonides cxlix.vii.
Tiranes lxxxi.par.i
Tithoreus lxxxi.p.v
Tmolus mons lxxxiii.p.i.
Tomua clxxxi.ii.
Topercha cxlvi.iiii
Toxica lxxxv.p.viii
Torquatus lxxxi.p.iii
Traſybulus lxix.p.ij
Tranſenna lxxiii.p.viii
Trebula lxxxi.p.v
Trebia flu. lxxxi.p.v
Trichila vaſe clxi.ii
Triclinium lxxviii.v
Triorches lxxxix.p.viii
Tirrheſi fabula xxiiii.v.

Triſtis lxii.vii.& lxxx. parte.iiii.
Trochilus clxv.iiii.
Trœzemi cxlviii.vi
Turbaſis lxxiii.parte vi.
Turbo lxiiii.parte.vi
Turricula lxii.p.vi.
Turinus lxxviii.parte.i.

V

VAcinia lxxxii.p.iiii
Variç lxxi.viii.
Vas & obſes lxxv.iii
Ve lxxxiiii.parte iiii
Vegrãdes ibidem.
Verones ibidem & p.v.
Venerarij cxliiii.iiii
Venetus color lxxv.vii.
Venus & roſa .v.ii.
Venus in teſſeris fo .lxiii.pte. iiii.
Venus infanda cxxxi.viii.
Venti aparctia & Cęcię. cxxxviij.iiii
Veprotrophion cxxix.iii.
Vergilius dicẽdũ cxxiiii.vii.
Vertũnus. cxxiiii. vii.
Veſcus lxxxiiii. p.iiij
Veternus apud Ciceronẽ nõ veteranus folio.lxviii. parte. viii
Vidua cxxxi.vi.
Vindicta. xxxii.iii
Viſcera lxxxv.par.ii
Viſceratio ibidem
Viuaria clxxiiii.viii
Viuerrę lxx.iii.
Vn de octogita. lxi.p.iiii.
Vocis ratio lxviii.p.vii
Volucra clx.vii
Vrbs & oppidum clxxvi.iii
Vri lxxxviii.iii
Vtres circa quos ſalierunt folio.lxxxiiii.p.i
Vulgus freg. cxxxix.viii
Vulua eiectitia clxviii.v
Vxores lxxx.p.ii.

X

XEnodociõ fo.cxxix parte.iii.
Xenones cxxix.iij.
Xen⁹iuppit cxxix. .p. iij.
Xerolophon clxi.vii.
Xiſtici lxxiii.p. viii.
Xyſti & xoſtici clxiiij.iiij.
De y.non extant

ZEuſis pictor iſignis fo.xxiii.par.ii.
Zone nũmis referrę.fo.lxi.par.vi.
Zoilus homeromaſtix folio. clxi.p .ii.

Finis indicis rerum & verborum notatu ꝓcipue dignorum. Cætera ſibi quiſq; facile adnotarit: cuius ergo margines nudas reliquimus.

Angeli Politiani Miſcellaneorum Centurię primę.

Ad Laurentium Medicem Pręfatio.

CVm tibi ſuperioribus diebus: Laurenti Medices nr̃a hæc Miſcellanea inter equitandũ recitaremus: delectatus arbitror nouitate ipſa rerum & varietate nõ illepida lectionis hortari cœpiſti nos: vt vnã ſaltem ex eis centuriam (nã centenis libri ſinguli capitibus explicãtur) publicarem⁹. Q̃d nũc vtiq; ſimul authoritate tua (q̃ maior nobis quidẽ nulla in terris eſt) ſimul ratiõe adducti facimus quoniam noſtra iſta iã nõnulli: vel cum puluiſculo conuertunt: ſic vt aliis pridem ſibiq; noſtrorum titulo laborũ nimis placeant: q̃q̃ ſcimus inuidia magna fore hos libros & multũ ſermonis ſubituros: vt q demagni nominis authorib⁹ libere pronuncient. Sed non id noſtrum exemplum. Nam ſcriptores ferme oẽs ſic ſuas tuentur partis: vt alienas oppugnent: ac laudis occaſionẽ plęrumq; de aliorum erratis petãt. Tum ſępe a tenuiorib⁹ & gregariis: velutiq; poſtremę notę: qualis ego vel Cluuienus: etiam proceres illi (vt ita dixerim) & anteſignani quidam litterarum ſugillãtur. Vetus eſt autem dictum. Conſciẽtia mille teſtes. Scit illa prorſus nihil hic odio datum nihil ſtomacho: candide omnia & ſimpliciter: nihil aut inſectanter: aut maleuole: nihil oblatrandi ſtudio: nihil oſtentandi voto protulimus: animoq; ſemper ad probandum: ſi liceret: q̃ ad improbandum propenſiore ſuimus: Neq; videlicet ſtrophis: aut cuniculis ſed libero examine: libera veritatis fronte rem geſſimus. Ac non id quæſiuimus vt aliquam doctis hominibus: veluti labeculam aſpergemus: ſed id cauimus potius: ne ſub illorum authoritate ſtudioſorum fides periclitaretur. Deniq; in eos potiſſimum cuneus hic ex profeſſo directus in eos: hic aries ex deſtinato temperatus: qui contra veri faciem pro vernaculo quidem ſibi. ſed imaginario tamen ſenſu frontem durant: eos acie ſtili maxime compungimus: qui ſtilum vertere: hoc eſt qui ſua errata diſpungere non didicerunt. At inordinatam iſtam: & confuſaneam quaſi ſiluam aut farraginem perhiberi: quia non tractim & continenter ſed ſaltuatim ſcribimus & vellicatim: tantum abeſt vti doleamus: vt etiam titulum nõ ſane alium q̃ Miſcellaneorum exquiſiuerimus: in quis græcum tamen Hælianum latinum ſequimur Gellium: quorum vtriuſq; libri varietate ſunt q̃ ordine blandiores: q̃q̃ ne Clementis quidem Romani pontificis apoſtoliciq; viri commentaria quę ſtromata: quaſi ſtragula picta dixeris inſcribebantur: alium profecto nobis titulum niſi varietatis iſtius inſinuabant. Etenim non de Ariſtoxeni taceo commentariis quos pari ferme titulo citat eo volumĩe Porphyrius q̃d in harmonica Ptholemei compoſuit. Deniq; ſi varietas ipſa faſtidii expultrix & lectiõis irritatrix in Miſcellaneis culpabiẽ: vna opera reprehendi rerum quoq; natura poterit: cuius me quidẽ ꝓfiteor tali diſparilitate diſcipulum: q̃d ſi ad omnem ſeminutiem demittunt: hoc vero apud latinos exemplo etiam Cæſaris. Varronis: Meſſalæ: Ciceronis: Plynii: Quintiliani aliorumq; ſimilium facere licet: quos ęmulantibus & errare honeſtum. Quare q̃d iſtos veluti patricios decuit: etiam me quaſi minorum gentium non dedeceat. Par adeo celebritas nominum: vel græca inſerit: vel ex commodo iterp̃taẽ idq; nũc ad ſenſum: nũc ad verbũ q̃d hic vtrũq;. Iã ſi cui parũ quæpiã enucleata: fortaſſe ẽt nimis dura obſcuraq; videbunẽ: certe is nec ingenio ſatis vegeto: nec eruditione ſolida fideliq; fuerit. Sicubi barbara quædam & obſoleta depręhendenẽ: ea vero de induſtria diſperſimus etiã vt barbaris & ineruditis placerem⁹ & fieret liber corraſa vndiq; gratioſa vẽdibilior. Si qui remotiora dicent hic iueniri vocabula q̃ vt ſũpta credanẽ de medio ne iſti arbitor ſentẽtiã ſuã mutabũt: cũ aduſq; mediũ litteraturę ꝓmoṫerit. Nec .n. deſũt quib⁹ etiã (vt ait. M. Tullius) alabaſtr⁹ vngenti plenus putere videatur. tum in hoc genus ſcriptionib⁹ quæ non ſe populo venditãt ſed paucis modo parantur: vſus illiuſmodi reconditæ ſupellectilis: præſertim verecundus minime improbaẽ a bonis. Nec eñ renouare ſit proprium: quæ iam pene exoleuerũt: ſi modo hæc ipſa nõ vetuſteſcere adhuc ſed veteraſcere de integro poſſint. Si quẽ nõnulla interim offendẽt eloquendi diuerticula: min⁹ fortaſſe homini nota: qui decẽ tantũ Ciceronis paginas nihil pręterea lectitauerit: vtiq; ab hoc ego ad eruditos ꝓuoco: præcipue credo laudaturos: quę ab ipſo improbabunẽ. Nihil aũt forſan intolerabilius q̃ vt de te ſententiã ferat indoctus: qui tamen ſibi ipſe doctiſſimus videatur. Si quis vbi q̃d roſellitur: multarũ vel authoritatum vel rationũ moles deſiderat: at victoriam ſciat illic a nobis: nõ victorię quæri ſatietatẽ. Si longiuſcula capita alia: breuiuſcula rurſus alia putabuntur: credam⁹ hanc quoq; eſſe legem noui operis: vt ęquale habeat nihil: nuſq̃ ſibi ſit par: ſemp diſſimilitudĩe claudicet nãq; iſtã regulã tueaẽ: ne q̃d ad vllã regulã neq; q̃d ad ꝑpẽdiculũ libellãq; ꝛuocet. Si liberior ſtil⁹ iſo lẽtus extimabiẽ naturæ: forſan benignior iterpres ſimplicitati potius tribuet: q̃ nec ingenuos dedeceat

cet. Sicubi porro conſuetudo retragabitur: at veritas quæ nugas non facit: aut veritatis vicaria cõ
ſuetudo melior patrocinabitur. Nam & ſumptum conſuetudine dicitur ꝙ aduerſus authoritatem
ſit receptum: & error ſæpe conſuetudinis obiectatur a doctis. Tum pulchre ſic ait quidam. Conſue
tudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt. Deniqꝫ ſi paucula reſperſimus interim ſcrupuloſa & anxia:
qđqꝫ verius ſubacida: vel ex philoſophia: (cuius iampridẽ ſumus candidati): vel ex orbe illo diſci
plinarum quæ ſtudio ſapientiæ famulantur. At ea ſtomachum tamen lectoris prædulcibus marcẽ
tem recreabunt fortaſſis & exacuent. Nam quo hęc omnia grata ſui vice conſpirent. & quodam ve
lut antitheto fœderẽtur pene de calcaria quod dicitur: in carbonariã decucurrim⁹: & id operam de
dimus vt alternatim deinceps inter ſe contraria quoqꝫ ſubſequerentur: quæ nos querelæ iſtiuſmo
di eximerent. Nec enim deſieri apud nos etiam patimur: quę ſint amœna magis & oblectatoria: ne
dixerim illecebroſa: q̄ vel vtilia vel neceſſaria ſiquidem eſt (vt ait Varro) aliud homini: aliud hu-
manitati ſatis: etiamqꝫ citra emolumentum ſpecioſa interim petuntur: non hercle minus: q̄ ſine
ſpecie compendium. Ergo vt agreſtes illos & hircoſos: quædam ex his impolita & rudia delecta-
bunt: exaſceataqꝫ magis q̄ dedolata: nec modo limam: ſed nec runcinas experta nec ſcobinas: ita
e diuerſo vermiculata interim dictio: & teſſellis pluricolorib⁹ variegata delicatiores hos capiet vol
ſos & pumicatos: ne conflatis vtrinqꝫ vocibus & æquabili vel plauſu vel ſibilo: aut ad cœlum effe
rat aut ad humum deiiciat. Mediis autem inter hos & neutro notandis quaſi quidam diuerſorum
Cinus (vt ait Cicero) ſatiſfaciet: non vno aliquo excellens: & omnium tamẽ particeps. Nec enĩ gu
ſtus idẽ oĩbus: ſed ſuũ palatũ cuiqꝫ. Tum credo & expuẽt in cõuiuio quidã ꝓ faſtidioſo & veſco qđ
mox in culina pro ſuaui liguriãt & opimo. nos iſta certe non foro & curię ſed cubiculo & ſcholę pa
uim⁹: eoqꝫ ſtuduim⁹ neſcio an & ꝑſtiterimus: vt ſi quę hic eẽnt: oĩno faciles eẽnt & ſimplices mũdi-
cię non operoſa: & pigmẽtata lenocinia: color nitorqꝫ verus & ingenu⁹ nõ aſcit⁹ & ex arcula: cõgru
ens habitus & expedit⁹ non oneroſus & lacinioſus. Poſtremo cuicuimodi exeant: quoquomõ hæc
accipiantur: minime profecto recuſamus. Sed nec opinor euademus: cõmunem illam ſcribẽtium
ſortẽ male audiẽdi: ſit modo ita cordi lectoribus. Quinimmo iſti aleę caput obiectam⁹ neqꝫ patro-
cinium reſpicimus: qđ vltro nobis ademim⁹ cẽſura. Decernaturqꝫ poti⁹ in nos: traducamur: vexe-
mur: q̄ non litterarũ publica fraus (quarum nobis eſt honor ꝓprus vtilitatibus antiquior: etiam no
ſtro aliquo vel famæ: vel ocii diſpendio) redimatur. Nã quo iſta quæſo ſtudiorum communium ꝓ
feſſio: ſi iam ventum ad hæc vſqꝫ eſt: vt qđ officium ſtudiis vniuerſi debemus: ceſſare omne tñ ſu-
ſpitione degeneri patiamur: quo pacto vel durare vltra: vel eſſe iam poterit honeſtarum litterarũ
ſinceritas: ſoluta penitus cenſura: dum ſic ęque omnes inuidiam perhorreſcimus: q̄q̄ qđ ad me at
tinet: vtinam labori meo non contemptus potiuſq̄ inuidia debeatur: illud enim prope in votis ẽſt
ſi modo qđ ait Liuius: inuidia velut ignis alta petit: quin agitedum ſtudiorum cultores optimi pro
ſe quiſqꝫ alacres: gramen hoc inexpugnabile: quo bonæ fruges humanitatis præfocantur auellite
ſubnaſcenteſqꝫ ſacris ſtirpibus: quaſi pernicioſiſſimas hęderas & omnem earum ſuccum lapſib⁹ er
raticis exorbentes: abrumpite penitus & detruncate. Non deſunt interpolatores veritatis: nec de-
ſint quoqꝫ redintegratores: exiſtat vindex aliquis rogo: & patronus periclitantium diſciplinarũ.
Nam ego: vt vn⁹ e medio quid mihi liberum ſit: vtiqꝫ experiar. Faciam nec ne operæprecium poſt
videro quorſum tamen fluxerit: aut quocunqꝫ res ceciderit æqui boni faciam: plancqꝫ malignita-
tum omnium & obtrectationum venena non deuorabo modo: ſed quo ſum ſtomacho: etiam con
coquã: certus veritatis hunc eſſe quaſi genium: ſimul atqꝫ in publicum appareat: vt odioſa inimica
qꝫ ſit vulgo. Conueniant igitur alij licet & dicere verum muſſent: ego vnus profecto: quicquid
erit: non diſſimulabo iudicium. non ſupprimam quæ ſenſero: non indulgebo iam talibus patien-
tiã. Sed vel huic libello meo ſaltem ſemilibere ſic inſuſurrabo. Vidi: vidi ipſe libelle quottidieqꝫ vi-
deo multa in litteris fieri capitalia: compilari ſubdole aliena: confingi ad libidinem: quæ cui com-
modum: aſcribi etiam idoneis quæ nec agnoſcant: allegari qui non extent authores: citari quinetti-
am pro vetuſtis nullibi comparentis codicea: compleri libros omnes operoſiſſimis vanitatib⁹: fal-
ſa pro veris: aſcita pro natiuis: nouitia pro vernaculis ſupponi: pollui: adulterari: oblini: incruſtari:
diſtorqueri: cõfundi: præcipitari: interuerti omnia: nulla fide: nullo nec pudore nec iudicio: quodqꝫ
his omnibus peſtilentius: occaſiõe quoqꝫ recentis artificij: q̄libet ſtolidiſſimas opiniones in mille
voluminum traduces momento propagari. Poſtremo (vt ſemel dicam) etiam nunc multos auri-
culas habere aſini. Dicat hic aliquis: quid tu autẽ? Fateor equidẽ poſſum falli vt human⁹: ſed nemi-
nem profecto ſciens fallo. & vt mendaciũ fortaſſe dico: ſic certe non mentior. Tũ egomet mi igno-
ſco Meuius inquit. Immo autẽ extra iocũ: nec egomet mi ignoſco: & ſiquid indoctius: incautiuſqꝫ
ꝓtulero refutari a quouis cupio: refutaturus ipſe me ſi fuero admonit⁹. nõ enĩ ſic me peruerſe amo
vt errare alios malim: q̄ innoteſcere qđ errem: ſed ex eorum ſum numero & ipſe qui proficiẽdo ſcri

bunt & ſcribẽdo pficiũt: ac de iſto qdẽ fors viderit. Illd veriſſimũ: ſi domi cõmẽtarios iſtos diu
tius atq̃ i manib' habuiſſẽ: & regustare interi ex iteruallo licuiſſet: lõge iſtructiores fuiſſe eos lo-
cupletiores adminiculatiores pdituros. Videlz hoc illud ẽ: pcipue ſtudioꝝ gen' qd vigilijs au-
geſcat: vt cui ſubinde ceu fluminib' ex decurſu: ſic accedit ex lectione minuati quo fiat vberi'.
Tũ icõdita nũc quoq̃ plæraq̃ ieliquata: idiſcuſſa: nõ rotũda: nõ tornata adhuc. Sed q̃ autẽ pror
ſus pterierit: vt poterẽ ſtricti cogitata: & ex tp̃e potiuſq̃ a cura: q̃ q̃ ex abundãti pene ſtili negoci
um curat: & elocutionez concinat quem cana & veritas & fides pcipue ſolicitat. Enĩuero ne pu-
tent homica maleferiati nos iſta: q̃q̃ ſunt: de fæce hauſiſſe: neq̃ grãmaticoꝝ tranſiliuiſſe lineas.
Plyniano ſtatim exemplo noia p̃iexuimus authoꝝ: ſed honeſtoꝝ veterumq̃ duntaxat: vñ iua
iſta ſumũt: & a quib' verſurã fecimus: nec autem quos alii tm̃ citauerit ipſoꝝ opa tp̃ibus itercis-
derit. Sed quoꝝ noſmetipſi theſauros tractauimus: quoꝝ ſumus per lr̃as pegrinati: q̃ q̃ & vetu
ſtas codicũ: & nomiſmatũ fides: & i æs aut i marmore iciũæ antiq̃tates: q̃ tu nobis Laurenti ſup-
peditaſti plurimum ẽi p̃ter libroꝝ varietatẽ nr̃is cõmẽtatiõibus ſuffragãtur. Vt autẽ vl' exẽplo
doceremus: circulatoꝝ p̃ſtigias & impoſturas oẽs eẽ tollẽdas refrenãdamq̃ adeo quorũpiam
laſciuiã q̃ iam ſicuti cancer late ſerpit: ianiter de p̃ſcripto & licẽter egrediendi: nuſq̃ aliquãdo ve
teris ſcripturę teſtimonium citauimus: neq̃ qd adſcriptitiũ: neue qd vſq̃ ſupductitium p̃ualeret:
qui ſua qdq̃ facie rep̃ſentauerimus: & eas appoſuerimus notas: vnde exquiri penit' vſq̃ a ſtir-
pe poſſit authoritas. Atq̃ vt muneris huius noſtri nullę prorſus appendices deſiderentur etiaz
capita ipſa reꝝ titulis iclu ſa breuiſſimis. Sed inq̃ s maior q̃ pro numero vtilitas: concenturiaui
mus: & ceu breuibus cæris igentes ſũmas calculatoꝝ more collegimus: quo negligẽtiæ delicati
lectoris ipſi potiſſimũ ſubſcriberemus. Proinde ſicuti ſub Aiacis clipeo Teucer Homericus: ita
noa vtiq̃ ſub vmbra tui nois latitantes cẽturiati dabim' i barbaros ipreſſionẽ. Ita editione ſub
inde aliqua vel ęq̃ vel ſiq̃ s mos gerẽ. Et quadã pẽſante vice ſicut illis qd oſculenẽ: ita his abũ
de ſupparabimus: qd mordeãt. Mordebũt aũt puto nr̃a: vl' rabioſuli qdã quos eleganter Cato
vitilitigatores appellat: iſto potiſſimũ litigãdi vitio veluti morbo laborãtes: cerebroſa gẽs & ir
ritabilis: qui ſine cauſa ſine diſcrimie clauſiſq̃ (qd aiunt) oculis qdcũq̃ nomen adlatrant. Vel q
rurſus aduocatione mercenaria vęnaliq̃ ſentẽtia: cuicũq̃ ſemel auctorati atq̃ addicti quaſiq̃ de
diti mãcipio ſint: eũdẽ tueri pugnaciter pertinaciterq̃ quo iure: quaq̃ iiuria obſtinauerit. Vel ia
ctanticuli illi & nugiuendi pleni tumida: ſed & fatua coniectura: q ſeq̃ & ſua duntaxat etiã ſine ri
ualibus adamant ſibi fauent alios obtrectant. Vel poſtrẽo lucifugi qdã veritatis & (vt plaut' di
xeri) blattarij lr̃atores: q defluẽtib' oculis vereq̃ noctuinis nõ diẽ tm̃ ſereniorẽ: ſed nec vmbrã
ſubluſtrẽ ſatis ferunt: nã de illis dubitat nemo: quos liuoris tinea comeſt: quos rubigo ſubrodit
iuidię: q gloriã alteri' ſuã pœnã: fœlicitatẽ alteri' ſuã carnificinã faciũt: qui profectu cõtabeſcũt
alieno: quoꝝ ęgreſcens pſperis maleuolẽtia ceu tortor iteſtin' iugiter excruciat. Sed & cẽſores itẽ
pulpitarij (nec autem de doctis boniſq̃ nunc agimus) ſolent plęrũq̃ fodicare nos: & ſtudijs ob-
ſtrepere iſtis. Etenĩ pleni ieiunitatis lr̃as humanioris apud iſciã plębeculam pene dixeri ſolenni
ter buccis concrepantibus iſamant: & craſſa ruſticitate feroculi: quam ſolam (qd & Hieronym'
ait) pro ſanctitate habẽt ſic i eas & earum ſtudioſos ampulloſis proclamationibus i frendentes
inſpumanteſq̃ deſæuiunt: vt facile ſe declarent etiam græcos illos iprobare & pene odiſſe vere
ſanctas animas Baſilium: Chryſoſtomum: Gregorios etiam latinos Cyprianum: Ambroſiuz
Auguſtinum: Hieronymumq̃ ipſum & alios id genus noſtrę religionis antiſtites: gentium lin-
guarumq̃ omnium diſciplinis: velut opibus ęgyptiorum ſuffarcinatos: quo mihi etiam vide-
tur admirabilior delicę tuę Marianus hic Genazanenſis: nec i theologia cuiq̃ ſecundus: & om-
nium quos i eccleſia concionantes audiuimus non prudentiſſimus modo: ſed & facundiſſimus
cuius neq̃ ſuſpecta populis ad bonam frugem tendentibus eloquentia: quoniam vitæ icredibi
li ſeueritate cõmendatur: nec e diuerſo triſtis aut reformidabilis auſteritas: quoniam poetica de
lenimenta pulchrãq̃ iſtam litterarum varietatem: nitorem: delitias non aſpernatur. Vt igr̃ lana
purpuram bona fide potura certis prius ificitur medicamentis: ita litteris arbitror doctriniſq̃
talibus excoli animos: qd ait i Hortenſio Cicero & ad ſapientiam excipiendam ibui præparari
q̃ decet. Atqui non tamen ob iſtos pigebit: aut exigere ſtilo: quicquid hoc noſtrarum lucubra-
tionum eſt: aut experiri qd concedatur i illos q fraudes i litterarum negocio concipiunt capita
les. Nam & ego Philoxeno ignoſco (ſicuti Cicero idẽ ad Atticũ ſcribẽs) redire i carcerẽ q̃ inãci
pare iudiciũ p̃optanti: maxie ſi nõ p̃ſenti ſęculo: ſed quaſi ęternitati: prout ẽt dictũ a Thucydi-
de ſeruire ſcriptores conuenit. Eoq̃ libri puto ipſi monumenta vocãtur: q̃ ad memoriã magis
poſteritatis icorruptius iudicaturę q̃ ad ieptam pręſentis temporis gratiolam ſpectare debent
Ergo vt q̃ maxie ſi licebit hęc non extiguatur ſolum: ſed etiam opprimatur iprobitas effuſe oia
deprauantium: nec abeat in exemplum trita & proſtituta frõs atq̃ oris tr̃ita duritia: iã nũc cẽturi-

as ſequentis pro ſuſcepto arbitror ſalutari conatu neutiq̄ ad huius primę guſtū reptomittimꝰ i quos eñ molli nū c articulo tractamus: quos leui & lento brachio tangimꝰ. fortius idem puto ꝓmemꝰ atqꝫ vrgebimus. & contenti pauliſp interim ꝑluſoria velitariqꝫ pugna: mox virībꝰ colle ctis toto exercitus robore deprœliabimur. quinetiam: qm̄ tunica ꝓpior pallio vindicabimus audacter & gnauiter a plagiarijs ac furūculis interdum noſtra: & aſſeremꝰ liberali cauſa manum Noſtra vero nūc accipi tm̄ volumꝰ: q̄ labore induſtriaqꝫ ipſi magna pricipes extudimꝰ. nec ex paipari vnq̄. nec extorqueri nobis ea paſſuri: q̄diu licebit: noſtra inq̄ non electamēta ſed pignora nā vt hæc in mediū vice miſſiliū direptui cōculcatuiqꝫ reliq̄mus: ita illa nobis recipimꝰ & defendimꝰ: hæc exponimꝰ: illa & agnoſcimꝰ & tollimꝰ. ſed ita tñ vt imitari ſimias nolimus q̄ſuos dicunt fœtus quālibet deformes ꝓ formoſiſſimis admirari. nec erunt (opinor) hæc quoqꝫ noſtra (q̄ q̄ leuioris operę ſtudia) ſeu ludicra verius dedecori tibi Laurenti Medices: cui nunc adſcribunt. Adſcribunt autē nō magis adeo vt me gratū beneficijs tuis approbēt: aut reponāt gratiam: ꝙ auxiliarium te qꝙqꝫ conſiliariū habuerunt: q̄ vt auſpicato ꝓcedant: & vt in iis tui memoria frequentet: ex quolibet authoritatē capiēs magni celebritate nois cōmēdet. Tū cui ſūma ſtudiorū meorū debet ois: ab eo quoqꝫ portio ipſa iure incipiet. Et Hercule veluti bellaria ſint iſta ſecūdis accepta mēſis. qm̄ recte cœnę ſpeciē vicēqꝫ grauiora illa occupant qualia tibi multa vel Marſiliꝰ Ficinus Platonis vel Ariſtotelis interpres Argyropylꝰ Byzantiꝰ e philoſophię penu congeſſerūt. De iſto eñ ꝑ cunctis admirādo non Pico iā: ſed (vt ipſe appellare ſoleo) phœnice potius: q nūc in tua lauru nidificat: tanta mea quidē expectatio eſt: vt auſim Propertio ſuccinere: Cedite Romani ſcriptores: cedite grai. Tu vale patrone iucūdiſſime: & (qd facis) perge fauere doctis: perge litteras excitare: perge a ſitu recipere latinā: ab interitu gręcā: quo tui memoria nois ab iniuria prorſus obliuionis aſſeret.

Capita primæ Centuriæ

Defenſus a calumnia Cicero ſuper enarrata vi noui apud Ariſtotelem vocabuli qd ſit endelechia. Caput. i.
Quę ſint crepidę apud Catullū carpatinę: qd ꝓbe ſcriptū vocabulum ꝑperam mutat. caput. ij.
Quibus verbis Horatius chamelopardalin ſignificauerit quæqꝫ ſit eius animātis facies quibusqꝫ etiam nominibus cenſeatur: & quo primum tempore viſa in Italia. caput. iij.
Q̄z m̄ta poetaꝝ iterp̄tibꝰ legenda: qꝙqꝫ ſatyrā Perſiꝰ de Alcibiade Platōis effixit. caput. iiij.
Qui ſit apud Lucretium Durateus equus: qꝙqꝫ legendum apd Valerium Flaccū nō qdem Nox dorica: ſed durica vel duria potius: in libro argonauticon ſecundo. caput. v.
Quo intellectu Catullianus paſſer accipiendus: locuſqꝫ etiam apud Martialē indicatus caput. vj
Pathichos homines Iuuenalem innuere: qui digito ſcalpant vno caput: idqꝫ de Calui poetę verſiculis. caput. vij.
Cur errantium ſyderum vocabula: diebus tributa: rationeſqꝫ inibi ordinis eorum ſcitu relatuqꝫ iucundæ caput. viij.
Quid in litteris Domitij: & quatenus credendum: deqꝫ illius euidenti pudendoqꝫ errore ſuper voce attegias. caput. ix.
De Baptis & Cotytto: deqꝫ quotyttijs: tum apud Iuuenalem & Horatium recta indicata lectio enarratioqꝫ. caput. x.
Sententia de Claudiano expoſita: relatu prę q̄ lepidę fabellę. Tum fabella altera non inſuauior e gręco itidem verſa ſuper venere & roſa. caput. xj.
Quomodo inuenta purpura: Simul explicatus Nonni locus gręci poetę. caput. xij.
Salutis augurium: quid ſit apud Suetonium. caput. xiij.
Naulia quę ſunt in Ouidij artibus: atqꝫ inibi de barbaris organorum appellationibus: quibꝰ gręci noſtri quę vtantur: q dqꝫ etiam chaldęi gręca interim noſtraqꝫ id genus vocabula non aſpernantur caput. xiiij.
Qui fuerit author Sybaritidos de quo Ouidius: deqꝫ ſybariticis libellis apud Martialem: luxuqꝫ item cętero Sybaritarum. caput. xv
De Ariſtide: mileſiacis de quo apud Ouidium: deqꝫ mileſiorum delitijs. Caput xvi.
Correctus in tragœdia Senecæ locus atqꝫ ex græca remotiore fabula declaratus ſuper nemæo leone. Caput xvij.
Qui ſit apud Iuuenalem fraterculus gigātis: quiqꝫ apud alios terræ filius ibidemqꝫ de mani vocabulo. Caput. xviij.
Super aſpiratione citata quępiā: ſimul enarratū Catulli nobile epigrāma: Caput. xix.
Emendata apud Suetoniū & enarrata vox hęc Aſcopera. Caput. xx.

Capta centurie prime.

Quid ſit aut minerual aut mineruale munus:ex coq̧ ſinię Iuuenalis & Varronis expoſitę.cap.xxi.
Cuiuſmodi ſint verſiculi in quibus(vt ait Martialis)Echo græcula recanet. caput.xxii.
Legendum apud Martialē cū cōpare mulo qd̄ plærıq̧ cum compare Gibbo:ſimul explicata ratio in eo ſenſuſq̧ verior. caput.xxiii.
Quędam ſuper hecale anu in memoriam data:deq̧ poeſi Callimachi:tum ex epigrammatis pria pęis expoſitus locus:& item alter apud Statium:quodq̧ vitioſe legitur deeo in Apuleianis codicibus. caput.xxiiii.
Q̄ multa in epiſtolis familiaribus quæ nunc habentur Ciceronis prepoſtera: Tu quē in ordinem reſtitu[illegible] Caput.xxv.
Verſiculum tralatus e græco ſup vite & capro:tū parodia quępiā obſcurior apd̄ Suetoniū.cap.xxvi.
Verba in Ciceronis epiſtola ex Ennii Medea de græca Euripidis. caput.xxvii.
Panici terrores qui vocentur:eoq̧ locupletiſſimi citati teſtes. caput.xxviii.
Vnde ſint apud Ouidium Teutrantia turba Theſpi vocatæ filię. caput.xxix.
Vocabula Iuuenalis nec tamen ſingularia Cucuma:Prolentia:Scruta. caput.xxx.
Quid ſignificet illud apud Iuuenalem:Tanq̄ habeas tria nomina:quodq̧ manu emiſſi:patronorū ſibi nomina imponebant:deq̧ in nomen adoptando ex teſtamento. caput.xxxi.
Reſtituta Plynianis codicibus abolita pridem vox quidq̧ popyſmos aut popyſma ſignificent: quodq̧ mos popyſmis adorandi fulgetras. caput.xxxii.
Crambe quæ ſit apud Iuuenalem:ſuperq̧ ea græcum prouerbium. caput.xxxiii.
Vitioſe quępiam in epiſtola Ciceronis:deq̧ vocabulo quod eſt Sciamachia. caput.xxxiiii.
Locus in.M.Varronis:& itē alter in columellę libris rei ruſticȩ defenſus a vitio:quędā q̧ ſuper Euhemero inibi:& Iouis ſepulchro:& cretenſibus addita:& locus apud Statium declarat᷒.ca.xxxv.
Solutum hac & enodatum quod ęnigma de Varronis libro citat Gellius. ceput.xxxvi.
Lapſum [illegible] Seruium ſuper Oaxe fluuio & creta. caput.xxxvii.
Expoſitum Iuuenalis carmē cōtra [illegible] ſuper Laconico & pityſmate.caput.xxxviii.
Scirpus exſolutus Auſonii vatis:de Cadmi filiis:Melone:Sepia:& Cnidiis nodis.cap.xxxix.
Scirpi ſimile vatis eiuſdem epigramma emaculatum atq̧ enarratum. caput.xl.
Q̄ in digeſtis Iuſtiniani principis diem diffuſum male pro eo quod eſt diffiſum legitur (vt & apd̄ Gellium diffundi & definitiones pro illis diffindi:& diffiſiones:atq̧ inibi de pandectis florentinis non nihil. caput.xli.
Pollices in fauendo premi ſicut in denegando fauorem verti ſolitos:ex coq̧ e ſententiæ Oratii Iuuenalis & Prudentii declaratę. caput.xlii.
Q̄ multas habuerint antiqui diphtongos. caput.xliii.
Pegaſeum nectar legi oportere apud Perſium non melos. caput.xliiii.
Patroclo iuniorem Achillem: contra q̄ Eſchylus aut pdiderit:aut vulgo exiſtimetur. caput.xlv.
Cacoethes apud Iuuenalem tetraſyllabon non cacoethos.Et condita pyxide lyde:non incondita legendum ſimul enarratus apud Martianum locus haud arbitror indiligenter. caput.xlvi
Quę Plynius ſuper titulis veterum artificum pendentibus prodiderit ea de monimētis etiam veteribus agnita Romæ:ſicutiq̧ ſpeciem Virgilianæ ægidos. caput.xlvii.
De Megabyzo ſcripſiſſe alios qd̄ Plynius de Alexandro vētitare in Apellis officinā ſolito.xlviii.
Contentio epigrammatum græci poſidippi:& latini Auſonij ſuper occaſionis imagine:tum pulcherrima ecphraſis græci Calliſtrati. caput.xlix.
Loc᷒ i Plynianis exēplarib᷒ emēdat᷒ ſup noīe prætidū:atq̧ ibi de ſparſi furore relata hiſtoria.ca.l.
Cur in Epheſiæ Dianæ templo molles appellati honores a Martiale. caput.li.
Quæ ſit apud Martialem cornibus ara frequens. caput.lii.
Qd̄ poſitum nomē Agamemnonis in.M.Tullii diuinationibus pro Vlyſſis eſt tum in tranſcurſu locus in epiſtolis ad Atticum non inelegans ſuper miniatula cera correctus & enarrat᷒. caput.liii.
Ceratinę qui ſint apud Quintilianum. caput.liiii.
Qui ſint Crocodilitæ apud eundem. caput.lv.
Cur gemio tornu.Martia. dixent i ſpectaculis:vbi de Rhinocerote:deq̧ tauris ethiopicis. ca.lvi.
Quę ſint apud Suetonium Tetraones.eorūdēq̧ erratum Plynianis exemplaribus cap.lvii.
Origo & ritus ludorum ſecularium:prætereaq̧ ad id alia:citatumq̧ eo Sybillę oraculū:mox & obiter explicata quædam:ruſuſq̧ alia refutata non inutiliter. caput.lviii.
Non Vergilium:ſed Ouidium videri priapei carminis authorem.Tū verſiculum illum qui ſit apd̄ Martialem.Ride ſi ſapis o puella ride.Naſonis eſſe proculdubio:ſed ex epigrammaticis potius q̄ aut ex artib᷒ aut ex tragœdia Medea videri citatum:mox q̧ nouum quippiam & mirū de Medea Naſonis adſcriptum. caput.lix.

Agon verbum quo Victimarius vti ſolitus: de quo etiam in Faſtis Ouidius. caput.lx.
Erratum in codicibus Plynianis ſuper cicuta vinoq; qq; mendoſe apud Macrobium Aconitum pro Conio. caput.lxi.
Qui ſint arietini teſticuli: qui digitus medicus apud Tullium. caput.lxij.
Aliter citari a Varrone Terentij verba: q̃ aut in exẽplaribus habeat aut donat⁹ agnouerit. ca.lxiij.
Declarati verſus Auſonij: ſed & Ouidij ſuper Choliambo aut Scazonte. caput.lxiiij.
Qui ſit habitus in ſtatuis paciphicator: deq; eo ſentire Statium in prima Silua. caput.lxv.
Locus in Plauti Muſtellaria & item alter in milite vindicati a vitio. caput.lxvj.
Cornicem videri apud veteres concordiæ ſymbolum: non vt omnes apud Iuuenalem exiſtimant ciconiam. caput.lxvij.
Verſus ex Callimacho ſupér crinibus reginæ Berenices: atq; inde mendum ex Catulli exemptum verſiculo. caput.lxviij.
Oarion ſyncęriter eſſe apud Catullum: quod Aorion iſti legũt qui bonos violant libros. cap.lxix.
Cuius in Bruti nomiſmate ſymbolum ſint pileus & pugiones. caput.lxx.
Quępiam vulgo legi adhuc apud Maronem contra regulam contraq; rationẽ metri. caput.lxxi.
De phylira & & lemniſcatis coronis. caput.lxxij.
Vocabulum quod eſt expernata Catullianis videri exemplaribus reponendum caput.lxxiij.
Hiſtoria non illepida ſuper zeuſi pictore & Helena. caput.lxxiiij.
Emendata vox in Ibide: ſimul explicata ſententia: neutiq̃ nota hactenus. caput.lxxv.
Non Antilochum ab Hectore: ſed aliter videri legendum in prima Heroidum. caput.lxxvi.
Quo argumento dicendum Vergilius non Virgilius. caput.lxxvij.
Additam falſo negationem primo digeſtorum volumine: quo capite de officio proconſulis agitur & legati. caput.lxxviij.
Cur Seleuchi regis facies non nomiſmatis cornigera. caput.lxxix.
Fabula inotior de Tireſia & pallade. qua ſenſus aperitur Propertianus. caput.lxxx.
De ocno & Aſello quodq; apud Propertium mendoſe legitur. Orno. caput.lxxxi.
Quod in digeſtis titulo de edendo legatur ad alium legi ad album cõuenire. caput.lxxxij.
De Harpocrate. caput.lxxxiii.
De libertinis qui vocentur dediticii. caput.lxxxiiii.
Cuiuſmodi apud Iuuenalẽ Cereris ludi accipiant: deq; cerialiũ auctore Mẽmio caput.lxxxv.
De fluctu decimo ſeu decumano cuius permulti poetæ meminerunt. caput.lxxxvi.
Quod erat in Ciceronis epiſtola vocabulum Phulotheorum corruptum dein improbe in nomen qđ eſt Philoctęten. caput.lxxxvii.
Vnde illđ tractũ Fuim⁹ troes: quęq; extẽt in litteris ſup lacedęmonioꝝ choro & cãtico. ca.lxxxviij.
Quę Seruius grammaticus bucolicos Maronis verſus: tam mẽdoſe legit q̃ falſo enarrat. Notataq; ibi & relata quędam ſuper initiãdis pueris: ſuperq; dijs aliquot veterum maximeq; genijs & Iunonibus. caput.lxxxix.
Qui vir Theodorus Gaza: quantũq; tamen lapſus in Ariſtotelis ꝓblemate verſo. caput.xc.
Quo pacto vir idem græce tranſtulerit: qđ eſt apud Ciceronẽ Suadæmedulla poſitiq; Eupolidos verſus de Pericle: tũ indicatũ: quib⁹ deniq; dea Pitho latinis appellationib⁹ cenſeat. caput.xci.
Qui ſint apud Liuium cauſarii. caput.xcii.
Vindicata Iuſtiniani principis præfatio quępiam a vitiis mẽdiſq; aliquot. caput.xciii.
Lepidum Seueriani cõmentũ de lunæ factura & ſolis: deq; menſtruis dieb⁹ & annuis. caput.xciiii.
Græci elegãs adagium ſuper Xeniis digeſtorum exemplaribus reſtitutum. caput.xcv.
Quanta in muribus ſalacitas. & Heliani verborũ interp̃tamentum. atq; inibi locus apud Martialem correctus & enarratus. caput.xcvi.
Automaton legendum in Suetonio qđ nunc vulgo aut ornatum: quidq; ea voce ſignificet. xcix.
Perſij locus: & item Senecæ declaratur: deq; manumittẽdis feſtuca leuis: & circũactu. cap. xcviij.
Cur murum partem diſiicere quod ait Suetonius hieronicę ſoliti. caput.xcix.
Quæ ſint apud Maronem ſilentia lunæ: quæ ve tacita virgo apud Horatiũ: ſuperq; iis Seruiana & Acroniana refutatæ ſententiæ. caput.centeſimum.

Defenſus a calumnia Cicero: ſuper enarrata vi noui apud Ariſtotelem
vocabuli: quod eſt Endelechia. ¶ Caput primum.

ARgyropylus ille byzantius: olim p̄ceptor in philoſophia noſter: cum litera
rum latinarum minime incurioſus: tum ſapientię decretorum: diſciplinarū
q; adeo cunctarum: quę cyclicę a Marciano dicuntur: eruditiſſimus eſt habi
tus. Hic & apud Medicem Coſmum: decreto publico patrem patrię: & dein
apud Coſmi filiū Petrum: nepotemq; adeo Laurentium hunc: decus vbiq;
noſtrum: patriæ ſimul auitęq; virtutis hęredem ſuęq;. R.p. columē: inſigni
fuit & auctoritate: & gratia: quibus etiam libros dicauit Ariſtotelis a ſe ver-
ſos in latinum: ſed & ipſum vix adhuc quidem puberem Laurentium: diale
cticis imbuit: eaq; philoſophię parte: qua de moribus pręcipitur. Cæterum (vt homo græcus)
perq̄ ferebat iniquo animo: nobilem illam: nec (vt Theodor⁹ gaza putat) importunā. M. Tul-
lij Ciceronis exclamationem: qua gręciam verborum interdum inopem: quibus ſe putat abun
dare: non eloquentius fortaſſe: q̄ verius pronuntiauit. Ob id igitur ſubiratus latinę copię geni
tori: & principi gręcus magiſter: etiam dictitare auſus eſt (quod nūc quoq; vix aures patiūtur)
ignarum fuiſſe: nō philoſophię modo Ciceronem: ſed etiam (ſi dis placet) gręcarum literarum.
Vix ei dici pōt: q̄ nos aliqñ (ideſt latinos hoīes) in participatū ſuę ligue: doctrinęq;: nō libēter ad
mittat iſta natio. Nos. n. q ſiliqꝫ aſtenere literaꝝ: ſe frugē: nos p̄ſegmia: ſe corp⁹: nos putamia: ſe
nucleū credit. Sed vt ad Argyropylū reuertar: oculos ad hūc modū nr̄i parētis viuētis: victu-
riq; ſigillātē: vtebatur hoc ille vel maxime argumento: qđ in primo tuſculanarum quęſtionum
ſcribat Cicero: cenſere Ariſtotelem quintam eſſe quandam prēter elementa naturam: de qua ſit
mens: verbaq; deniq; ipſius ita legātur. Quintum genus adhibet vacans nomine: & ſic ipſum
animum endelechian appellat nouo nomine: quaſi quandam continuatam motionem: & per-
ennem: ſed enim nemo eſt: aiebat: in Ariſtotelis lectione paulo frequentior: quin ſciat entelechi
an eſſe potius Ariſtoteleum verbum: ne vtiq̄ ſignificans qđ Cicero putat: continuatam motio
nem: & perennem: ſed perfectionem potius: aut conſumationem quampiam. Nam cum vellet
Ariſtoteles: quaſi nomenclaturam facere intellectuum ſuorum: verba ipſe quępiam noua con-
cepit animo: velutiq; dein peperit: in quis hoc quoq;: per quod indicatur forma ſpecieſq;: cui
p̄fectionem res quęq; ſuā debeat. Qđ enim quidq; eſt: ab hac eſt entelechia potiſſimum. Cice-
ro autē non quidē hanc Ariſtoteleam vocem: ſed aliam prorſus ei contiguam: finitimamq; ſi
militudinis pręſtigio falſus enarrauit. Endelechos eñi continuatim mobiliter cōtinuataq; mo
bilitas. Endelechiſmos: vnde hāc Ariſtotelis entelechiam: deduci putauit ille: quæ non .d. li. e
ram tamen: ſed .t. potius habeat in ſyllaba ſecunda: iā auctores contra Ciceronem ſtare q̄libet
magnos peripateticos adijciebat: Et vt homo erat: omnium (vt tū quidem videbatur) acerri-
mus in diſputando: atq; autem (q ait Perſius) mordaci lotus aceto: prǣterea verborum quoq;
noſtrorum: funditator maximus: facile id vel nobis: vel cæteris: tum quidem ſuis ſectatoribus
p̄ſuaſerat: ita vt (q pene dictu quoq; nefas) pro conceſſo inter nos haberetur: nec philoſophiā
ſciſſe. M. Tullium: nec literas gręcas. Enimuero re dein tota diligentius peruestigata: meas eſ
ſe partis: & item cuiuſcunq; latini profeſſoris: exiſtimaui Ciceronis gloriam: qua vel maxime
contra gręcos ſtamus: etiam vice capitis omni contentione defenſare: q̄q̄ illam ſua non anti-
quitas modo: ſed quędam prope diuinitas extra ictum: ſupraq; iniuriam poſuit. Iam primum
igitur Argyropyli huius apud me quoq; non exigui ponderis auctoritas: alijs auctoritatibus:
multoq; arbitror valentioribus refellenda eſt: tum oſtendēdum: ex eo qđ obijcitur augeri Cice
ronis pręconium: nedum decreſcat. Et prodibunt in medium ſatis (arbitror) qđ ad philoſophi
am modo pertinet: idonei Ciceronis laudatores (vt ſimus interim q̄ pauciſſimis contenti) Boe
tius: Macrobius: & Auguſtinus. Nam quis Boetio: vel in dialecticis acutior? vel ſubtilior i ma
thematicis? vel in philoſophia locupletior? vel in theologia ſublimior? Quem tanti iuniores
etiam philoſophi: longe (arbitror) omnium perſpicatiſſimi fecerūt: vt Aquinatem Thomam
diuū hoīem: magnūq; illū Thomę p̄ceptorē (De⁹ bone) quos viros: hēre metuerit enarratores
& ab ipſius ſñia: ne ſit vlla qdē pene iā ꝓuocatio. Porro de Macrobio: cui rogo magis credēdū
q̄ laudanti p̄cipue Boetio? Deniq; ipſi⁹ Auguſtini tā alte nīa i oib⁹ ferme diſciplinis ē auctori
tas: vt extra oēm ſit aleā poſita: ſic vt ab ea iā ne trāſuerſū qdē (qđ dr̄) vnguē recedi: fas habea-
tur. Etenī tāta īgenij cōſtat eū celeritate viguiſſe: vt qcqd de arte loqndi: & diſſerendi: qcqd de
dimēſionibus figuraꝝ: de muſicis: de numeris p̄cipit: et ſine magna difficultate: nullo hominū
tradente: perceperit. tanto dein acumine p̄ſtitiſſe diſputandi: vt iure in vno iſto potiſſimum: to
tius veritatis niti patrocinium: videat̄. Conſiderem⁹ igitur q̄d hi ſinguli ſaltem de Cicerone ſē
ſerint: quantuncunq; ei tribuerint in philoſophia: tum credamus audacter: non cuiuſuis eſſe

calumniam conflare homini:qui fuerit a laudatiſſimis hoibus tam ſingulariter laudat⁹. Boeti⁹
itaq; nō mō ſic vtit̄ idētidem. M. Tullij teſtimōijs: vt ea ꝑ firmiſſimis:& iuiolabilib⁹ obijciat ar
gumētis:ſed & ipſius topicoꝝ(q maxim⁹ eſt honor)ſuſcipe interꝑtationē nō erubeſcit. Macro
bius aūt ſic in vnius eiuſdē libri vel exigua ꝑticula verſat̄: vt nec Platoni cōparē facere :nec oi
bus iſignire eū: diſciplinaꝝ oīm titulis: dubitauerit. Deniq; Auguſtinus cum i academicis: q̄q̄
ſub alteri⁹ ꝑſona :nūc ſuū Ciceronē:nūc ſapiētē appellās tandē ab ipo iquit i latina lingua phi
loſophiā:& inchoatā eē:& ꝑfectā: tū in cōfeſſionibus vbi neutiq̄ ꝑſonatus:eos ex ꝓfeſſo dānat
qui linguā Ciceronis mirant̄:pectus nō ita :quinimmo ꝙ affectū mutauerit ipe:ꝙ ad deum pre
ces:& vota cōuerterit : ꝙ deſideria nō eadē:q prius habuerit:ꝙ omnis ei vana ſpes euiluerit:ꝙ
inmortalitatē ſapientię q̄ſierit:ęſtu cordis incredibili:poſtremo qđ ſurgere iā cœpit:vt ad deū
reuerteret̄:cūcta hęc eē Cicerōis munus fatet̄:vniq; pro ſus illi⁹ libro:q vocaret̄ Hortēſi⁹:om
nē ſuę ſalutis occaſionē retulit acceptā. Nō eīi ad acuēdā linguā liber inquit ille offerebat̄ : nec
locutionē mihi:ſed ꝙ loquebat̄ ꝑſuaſerat. Quod iſti vtinā legiſſent:qui ſonium ægroti nobis
Hieronymi vapulātis ad tribunal obiectāt :nec illđ ſaltē cogitātes:illū ipm Hieronymum : cū
poſt repetitā dein ſtatim Ciceronis lectionē: ꝑiurus a Ruſino argueret̄: et grauiſſime conq̄ri ꝙ
ſibi ab illo ſuamet ſonia obijcerent̄. Cęteꝝ(vt ad ꝓpoſitū reuertar)vicerit ſane vel Argyropy
lus: vel quiuis ali⁹ Ciceromaſtix:ſed rogo iſtas pri⁹ trāſcēdere audeat auctoritatū moles : quas
oppoſuimus. Enimuero de gręcis lr̄is facilior: ꝓniorq; ſn̄ia. Quis.n.tā hiſpida aure:quis tā ii
mic⁹ veritati:q ſi pauca mō:peneq; ēt tumltuaria gręca verba :ſparſim adhuc vł i epiſtolis ipi
us olfaciat:quicq̄ ſe dicat vnq̄ magis aut elegās:aut atticū:tota quoq; gręcia reppeiſſe: ſic vt
iure Poſſidoniū :doctiſſimū illū hoiem deterruerit a ſcribēdo:iure græcā nationē gręco de reb⁹
ſuis cōmētario cōturbauerit:i quo ſe ait libro totū Iſocratis myrhothecion :atq; omneis ei⁹ di
ſcipuloꝝ arculas:tū nōnihil ēt Ariſto telea pigmēta cōſūpſiſſe. Qua mihi videt̄ fiducia:nō mi
nus aliqn̄ gręcę:q̄ latinę linguę veluti pomœriū ꝓtuliſſe. Sit argumēto vel illđ (vt vno īterim
cōtenti exēplo ſimus)qđ innocētię vocabulū:negat habere apđ gręcos vſitatū nomē:ſed ha
bere ait poſſe tamen ευλαβειαν. Tum caſtigat interdum quoq;:ceu ſegnitiam quorundam a
pud illos vocabulorum:ſicuti cum velle eos: ait quidem diſtinguere. ſed parum valere verbo:
quod vel i illis ꝓbant:quę ſunt melancholia:& furor: vel item in eo qđ πονον pro labore confu
ſius illi:& dolore pariter accipiūt:tum melius aliquid nos dicere indicat:q̄ illos : vt conuiuium
vt alia:multoq; melius quędam notata eſſe verbis latinis:q̄ gręcis:quod & ſignificat multis lo
cis reperiri:ſed & carere hos ipos nomine rei cuiuſpiam:quā maxime habeant familiarem:non
diſſimulat. Nec vllus eorum tamen quamlibet inquirendo ſe torſerit: inepti reperire adhuc : aut
excogitare vocabulum potuit. Iam vero nōne Apollonius quoq; ille Molo. Rhetorum oim
ſui temporis celeberrim⁹:audita ſemel gręca. M: Tullij : ſed & extēporali oratione:defixus diu
ſtetiſſe:ac deniq; ita mirabundus pronuntiaſſe dicitur? Ego vero te quidem Cicero:cum laudo
tum admiror:ſed me gręcorum fortunę miſeret:tędetq;:quod humanitatis:& eloquentię deco
ra:quę ſola nobis reliqua feceramus:ea quoq; per te:(quātum intelligo) Romanis arrogantur.
Enimuero hoc illius iudicium non latinus:non ineptus aliquis:ſed Plutarchus ipe græco vir
ingenio:romana grauitate in literis retulit: Ergo ad hunc ſane modum:de ſcientia ipſius :deq;
gręcę linguę peritia:teſtatum nobis veteres reliquerunt. Age vero nunc Endelechiam quoq;
iſtam penſitemus : feram Ciceronis calumniatricem. Vtrum ne iſtic igitur reprehenditur : ꝙ
Ariſtotelem dixerit adhibuiſſe Cicero quintam quandam preter elementa naturam : & ſic ipm
animum nouo nomine:appellauiſſe? Qđ & Alexander Aphrodiſieus peripateticorum om
nium:etiam ab Auerroe laudatiſſimus :in egregie ſubtilibus illis naturalium quęſtionum libris
oſtendit:quos a ſe lectos diuus Hieronymus gloriatur: & Porphyrius in commentario qđ in
Ariſtotelis decem genera per interrogationes edidit:& reſponſiones:& Themiſtius ſuper hos
in paraphraſi de anima ſecunda:& Simplicius: vbi Ariſtoteleum paris argumenti volumen i
terpretatur. & Quintilianus Ariſtides:in tertio de muſica:& poſtremo in epiſtola quadam ſua
diuus Ambroſius(vt alios interim pręteteamus) vnanimiter prope ſignificauerunt. Quā q̄ de
hoc vtiq;:ne in verbis quidem Ariſtotelis ipſis : vlla dubitatio eſt. An illud potius culpatur:
quod endelechię vocabulum : nec ſuis literis notauerit:& alium q̄ Ariſtoteles intellectum (ſi
cuti ſupra) diximus:accommodauerit: Principio igitur quero ego ab iſtis:quo nam maxime ar
gumento entelechiam potius q̄ endelechian ſcriptum collegerint ab Ariſtotele? Tā enim ver
bum nouum hoc :q̄ illud: nec minus altero ſignificari animus : q̄ altero poteſt : nec Ariſtote
les ipſe perfectionem potius: q̄ motionem illam indicari continuam noua voce pronuntiat.
Crediderint ita ſane: Porphyrius: Themiſtius: Simplicius:aut ſiqui compares. Quę autem tā
dem inuidia eſt:etiam Ciceronem:aliter q̄ poſteriores opinatum :ſi ſtare ipſe ſic quoq; : tueriq;

gradum & bene fortiter poteſt? Nã ſi vtra lectio verior: ea quam Cicero agnoſcit: ãn quę apud
poſteros obtinuit: in icerto adhuc eſt. Etenim libri omnes Ariſtotelei: qui tam grãdi nunc qui
dem auctoritate pollent: interpolati: pleniq̀ multis erroribus olim ſunt editi: ſi fidem Strabo-
ni accommodamus: auctori nõ malo. Siquidẽ Neleus ille Scepſius. Coriſci filius: & Ariſtote-
lis: Theophraſtiq̀: non ſolũ auditor: ſed & bibliothecę ſucceſſor: & heres: libros vtriuſq̀ philo
ſophi Scepſin: hoc eſt in ſuam patriam cõportaſſe vniuerſos phibet. Hiq̀ dein a poſteris ipſi-
us: metuẽtib⁹ videlicet attalicos reges: librorũ iſtiuſmodi ſtudioſiſſimos: infoſſi terrę: negligẽ
terq̀ habiti diu: tandem aliquando ab Apellicone Teio: magna empti mercede dicuntur: ſed ca
rie: ſituq̀ (quod neceſſe fuit) multis exeſi: & labefacti locis: quos tamẽ icõſultius ſupplere Apel
licon ipſe librorum: q̃ philoſophię ſtudioſior: & ꝑ arbitrio (quẽadmodũ quidẽ putabat) emen
dare auſus: plurimis temerauit erroribus. Hi tamen aduſq̀ Sullę tempora (ſicuti Plutarch⁹ me
morat) athenis deliteſcebãt. Nã pipatetici veteres: ordinarijs iſtis: quibus oĩs inſtruitur philo-
ſophia carentes: paucos modo: quos vocant exotericos habuerunt: eoq̀ poſteriores exquiſi-
tius philoſophati: qđ Ariſtotelis volumina: q̃ q̃ alicubi contaminata puolutabãt. Quippe. L.
Sulla bibliothecã Apelliconis iſtã repertã Athenis: Romã primus tranſtulit: tũ grammatic⁹
Tyiannion & ei pene Suppar Andronicus Rhodius: is q libros etiam pi hermenias negat eſſe
Ariſtotelis: magna copia libros eius philoſophi: tabulis ẽt neſcio quibus editis inuulgarunt.
Quocirca nihil eſt: quod iã dubitemus: quin de ſinceritate primęua lectionis iſtius: ꝑſertim tan
tillo diſcrimine: vel libera ſit in vtranq̀ partem ſuſpitio: vel (ſi alterutri accedendum) tutius Ci
ceronem ſit pręferri: longe priorem q̃ Alexander eſt: primus ex illa cohorte: quã diximus. Ari
ſtotelis enarrator: quem Seueri floruiſſe temporibus: vel ipſius de fato ſignificat opus: ęqualẽ
q̀ ꝓpemodum: ſeu paulo credo maiuſculũ: ſũmis illis academicis Origene; & Plotino. Quid
autem ꝓhibet: quominus Cicero ipẽ videre matricem quoq̀ librorum Ariſtotelis: qui fuerint
ipſius ętate publicati: ſi non incorruptã: certe (ſicuti diximus) conſcribellatam potuerit? Tũ
& conſulto factum ab homine doctiſſimo crediderim: vt libero pectoris muro ſeptus: eam no
uo huic Ariſtotelis vocabulo interpretationem: iure accommodare ſit auſus: quę cum Plato-
nis in Phędro ſententia: ſuper animæ motu ſempiterno: atq̀ (vt Varro inquit) Dio conſen-
tiret: de qua ipſe quoq̀ vel in Tuſculanis quęſtionibus: vel in ſexto reipubli. volumine: com-
meminerit? Quando & Philoponus in Ariſtotelis vita: & ſimplicius in commentarijs de ani-
ma: & in extremo pi hermen ias libro Boetius ipẽ: germanas eſſe. & cõpares vtriuſq̀ philoſo-
phi ſententias aſſeuerant: etiamq̀ libros ſeptem compoſuiſſe Porphyrius traditur: quibus hoc
maxime argumentum colligeretur: eandem Platonis eſſe prorſus: & Ariſtotelis hęreſin: quod
& Picus hic Mirandula meus in quadam ſuarũ diſputationũ prefatione tractauit: & vero verius
eſſe: copioſiſſimo ope (credo) pulcherrimoq̀ puincet: (niſi me tamen guſtus fefellit) qđ de Pla-
tonis hac ipã: quam dicimus: & Ariſtotelis cõcordia: noctes: atq̀ dies molitur: & cudit. Ita nõ
modo: non erraſſe in vocabulo iſto noſter Cicero: ſed vel eruditius aliquando: q̃ cæteri: vel ad
ſuam ſectam ſcripſiſſe: accommodatius intelligetur: vt qđ de clariſſimi viri doctrina: tam ido
nei: q̃ ſuperius oſtendimus auctores ſpoponderunt: etiam ipẽmet: in quo p̃cipue diuerticulo ca
lũniã patiẽ: largiſſime cumulatiſſimeq̀ pſtiterit. Nec aũt nouũ Ciceroni: aut inuſitatũ: calumni
ãm pati a grecis. quando etiam Dydimus ſex libros aduerſus eũdem cõpoſuit. Syllographos
imitatus maledictos ſcriptores: qui tamen libri iudicio doctarũ aurium ſunt improbati. Sic ad
uerſus generoſiſſimum leonẽ: ꝓcul deſpectis vocib⁹ etiã qdã iępe lucernarij canes baubantur.

¶ Caput. ij.

Quę ſint crepidę apud Catullum carpatinę: quod probe ſcriptum voca-
bulum: ꝑperam mutatur.

VAlerius Catullus in epigrammate quodam ſic ait.

Iſta tamen lingua: ſi vſus veniat tibi: poſſis
Culos & crepidas linguere carpatinas.

Quęſitũ vero a multis: explicatũ adhuc ã nemine: quæ ſint carpatinæ: ſeu carbatinę
crepidę. Nam vtrunq̀ recte: ſed item carbaſinę dicitur. Quidã autem plani: & tenebriones in li
teris; vetere expuncto vocabulo: neſcio quas ſupponunt: aut cercopythas: aut coprotinas ex
hara ꝓductas: nõ ſchola: vocabula nuda: noĩa caſſa: & nihili voces. Nos de gręco iſtrumẽto: q̃
ſi de cella pma: nõ deſpicabilis: nec abrogãdę fidei: ꝓferem⁹ auctoritates: qb⁹ & lectio p̃ſtruatur
incolumis & iterp̃tamẽti nubilũ diſcutiaẽ. Iã primũ igiẽ: Iuli⁹ ipẽ pollux libro nono ad cõmo-
dũ Cęſarẽ: carbatias eẽ ait ruſticũ calciamẽtũ: ſic a Carib⁹ appellatũ. Ariſtoteles vero i ſcđo de
aĩaliũ hiſtoria: camelos calceari carbatinis ſcribit: ne ſc3 i exercitu: lõgiore itinere fatiſcãt. S3 &
q̃tuor extãt grecenimis q̃ libelli elegãtes poemonicõ titulo: quorũ i ſcđo ſenex qdã cũ pera: &
calceis carbatinis itroduciẽ: & Lucian⁹ i dialogo: q̃ vl Alexãder: vel Pſeudomãtis iſcribiẽ: ora

tores quoſpiā paphlagonia carbatinis calceatos ait. Deniq; ēt Xenophō Socraticus anabaſeos tertio. Cū defeciſſent inquit: veteres calcei carbatinas habebāt ex recētib⁹ corijs bubulis cōfectas: quē etiam locum: diſſimulato tamen auctore: Suidas adducit. Quin iterpres quiſpiam Xenophōtis eiuſdē: carbatinas eſſe addit: barbaricum calciamentum.

¶ Caput. iij.

Quibus verbis Horatius camelopardalin ſignificauerit: queq; ſit eius animantis facies quibuſq; etiam nominibus cenſeatur: & quo primum tempore viſa in Italia.

HOratius in epiſtola ad Auguſtū. Diuerſum inquit confuſa genus panthera Camelo. Nos olim iam publica prælectione dictauim⁹ videri eum de Camelopardali: quę vulgo Girafa dicitur: ſentire. Quā ei vocam⁹ pāntherā: gręci pardalin. Et hāc a rege dein ipo ęgypti qui Sultanus vocat: inter munera alia dono miſſā Laūrētio Medici vidimus: nō tam meo: q̄ igenior; oim: virturumq; patrono. Tantum mirati ſumus habere ipſā cornicula: q̄ q̄ mas erat: qm̄ de his nihil hactenus in veteribus memorijs legebam⁹. Cęter; gręcus Heliodorus non dilutæ ſcriptor auctoritatis: libro æthiopicon decimo: in hanc ferme ſententiam de ea meminit: cum ſcilicet Hydapſæ regi æthiopum dono datam ab Auxomitarum legatis fabulatur. Poſtremo inquit acceſſere etiam Auxomitarum legati: non vectigales illi quidem: ſed amici: & fœdere iuncti: qui beniuolentiam rebus proſpere geſtis indicantes: cum alia & ipſi munera obtulerunt: tum in primis animantem quampiam inuſitata ſpecie: naturaq; cuius ad magnitudinem chameli proceritas. Color: pelliſq; pantheræ: maculis veluti florentibus variegata. Poſtremæ infra aluum partes: humi ſubſidebant: ſicuti in leonibus videmus. Humeri: pedeſq; priores: atq; item pectus: præter cæterorum membrorum rationem procera. Tenuis ceruix: & quæ de reliqua corporis mole: in olorinū collū ſe tenderet. Chamelo caput ſimile. Maior ipſa pene duplo: q̄ libyſſę Struthi: ſubſcriptoſq; velut oculos: torue motans conniuebat. Inceſſus autem: lōge animantium cęterarum terreſtrium: vt aquatilium diſſimilis: neq; enim viciſſatim crura ſimul. ſed dextra pariter: dein ſiniſtra vtraq; agitabat. Cumq; his ſuſpenſa proferebat latera: tractu: motuq; tam facili vt eam quo vellet: tenui capiſtro vertici deuīcto: veluti fortiſſimo vinculo: magiſter perduceret. Hęc vt eſt conſpecta animans: omnem cōtinuo multitudinem obſtupefecit: ſpecieſq; nomen inuenit ex ijs: quę præcipua in corpore: ſic vt ex tēpore eā populus chamelopardalin appellaret. Hactenus Heliodorus. Dion vero gręc⁹ & ipſe auctor: in tertio quadrageſimoq; romanę hiſtorię libro: de Cęſare narrans: ita ferme ſcribit. Chamelopardalī vero primus ipſe Romam adduxit: & populo oſtendit. Id animal cętera chamelus: crura autem inęqualia habet: poſteriora prioribus magis breuia: vt a clunib⁹ attolli ſenſim: quaſi aſcendenti ſimile incipiat: corpuſq; reliquum: ſublime admodum cruribus prioribus ſuſtentatur: ſed ceruix ī altitudinem pene peculiarem ſe tollit. Colore ipſa maculoſo: ceu panthera. quo fit vt amborum promiſcuo vocabulo cenſeatur. Plini⁹ vero de chamelis tractās hoc quoq; addit. Harum aliqua ſimilitudo in duo trāſfertur animalia. Nabun ęthiopes vocāt: collo ſimilē equo: pedibus: & cruribus boui: chamelo capite: maculis albis: rutilum colorem diſtiguētib⁹. Vñ appellata Chamelopardalis: dictatoris Cęſaris circēſib⁹ ludis: primū viſa romę. Ex eo ſubiñ cernit aſpectu: magis q̄ feritate cōſpicua: q̄re ēt ouis ferę nomē iuēit. Cōſimilia ferme huic ēt Solin⁹ ꝓdidit quo loco de ęthiopib⁹: Sed &. M. Varro ī libro de ligua latia ad Ciceronē Chamel⁹ iq̄t ſuo noie ſyriaco ī latinū venit: vt Alexādrea Chamelopardalis: nup adducta: q; erat figura vt chamelus: maculis vt panthera. Riſi etiā nuper: quia verbum ex Varrone dimidiatum pardalis tantum: neſcio quis grammaticus in lexicon rettulerat ſuum. qđ per ordinem literarum compoſitum circumfertur. Centum autem Gordiani principis ludis exhibitas: authore Capitolino feras oues accepimus

¶ Caput. iiij.

Q̄ꝫ multa poetarum interpretibus legenda: quodq; ſatyram Perſius de Alcibiade Platonis effinxit.

QVi poetarum interpretationem ſuſcipit: eum nō ſolum (qđ dicitur) ad Ariſtophanis lucernam: ſed etiam ad Cleanthis oportet lucubraſſe. Nec proſpiciendę autem philoſophorum modo familię: ſed & iureconſultorum: & medicorum item: & dialecticor; & quicunq; doctrinę illū orbem faciunt: q̄ vocamus encyclia: ſed & philologor; quoq; oim. Nec ꝓſpiciēdę tm̄: verum introſpiciēdę magis: neq; (quod dr̄) ab limie: ac veſtibulo ſalutādę: ſed arceſſendę poti⁹ ī penetralia: & in intimā familiaritatē: ſi rē iuuare latinā ſtudemus & inſcitiā cottidie ī ualeſcētē ꝓfligare alioq̄ ſemidocta ſedulitas: cū magna ſuipſuaſiōe: detrimēto nō vſui. Plīma tn̄: ī philor; maxie opib⁹ iuēias: q̄ ſint ī poetar; nror; libros aſcita q̄le videlȝ qđ ēt annos abhic aliquot Perſiū publice poetā enarrantes indicabamus. Satyrā ipſius quintam: cuius eſt initium. Rem populi tractas: ad Platonici dialogi: qui primus Alcibiades vo

catur exẽplar: veluti deliniatã: ſic vt non ea ſolũ: q̃ de iuſto: atq; iniuſto: deq; ſui cuiq; notitia: Socrates inibi cũ Alcibiade agit: delibaſſe ex eo prudẽter: ſed locos etiã quoſpiã: ſi nõ magni momẽti: certe Veneris tñ pleniſſimos: & leporis duxiſſe indidẽ Perſius intelligat. Quod genus & illa. Dic hoc magni pupille pericli: qm̃ Socrates quoq; oñdit: omnium maximũ viſum Alcibiadi: q; ipſi relictus a patre tutor Xantippi filius Pericles. Sic item. Dinomaches ego ſum: Ductũ ex eo: quod apud Platonẽ ſic eſt. ω φιλε παι κλεινιου και Δεινομαχησ. Cõſimiliter quod ait ibidẽ. Tecũ habita: nõne dialogi eiuſdẽ puidiſſe videt̃ volũtatẽ? Siquidem (quod Proclus enarrator affirmat) nihil hic aliud Plato: q̃ lr̃am delphicã reſpexit: monentẽ: ſe quiſq; vt no it. Quod & Picus Mirãdula: noſter amor: in heptaplo ſua: quã mox editur⁹: de ſeptiformi ſex dierũ geneſeos enarratione: pulcherrime tetigit. Hęc igit̃ inueniſſe aliquãdo: vel inuicẽ etiã cõtuliſſe: non emolumẽtũ mõ ſtudioſis: ſed & voluptatẽ peperit: minime vulgarem.

Caput. v.

Qui ſit apud Lucretiũ Durateus equus: q; q; legẽdũ apud Valerium Flaccum: non quidem Nox dorica: ſed durica: vel duria potius in libro argonauticon ſecundo.

LVcretius in primo de rerũ natura: nec cũ Durateus troianis pergama partu Inflãmaſſet equus nocturno graiugenarũ. Durateũ vocauit equũ illũ troaniũ ab Epeo fabricatũ: perite ſimul: & eleganter: quę gręca vox: & poetica ligneũ ſignificat: & ſane Durateon vocat illũc etiã Homer⁹ equum libro octauo Odyſſeę ſic inquiens. αλλ αγε δη μεταβηθι και ιππου κοσμον αεισον δουρατεου: τον επειοσ εποιησ συν αθηνη. Et item paulo poſt. Δουρατεον ιππον οθεια τοπαρ τεσ αφι σμεοι. vulgo q; eũdẽ non durateõ: ſed durion cõmuniore lingua: ſicuti etiã poeta Ariſtophanes. At enim opici hoĩes: dictionẽ ſibi incognitam expũgere: p q; illo: q̃d ẽ Durate⁹ reponere nugamẽta q̃piã: vel dura tuẽs: vel dura tenẽs occeperunt. Id ne attẽtare amplius audeãt: viſus mihi ſũ facturus operẽpretiũ: ſi de iſto quoq; nõ nihil Miſcellaneis inſeruiſſem. Sed & codicẽ pxime nobis argonauticõ Valerij Flacci puetere m. Taddæus vgoletus pmenſis Matthię Pannoniorũ ſapientiſſimi: & inuictiſſimi regis aulicus: homo literatiſſimus oſtendit: e quo fluxiſſe opinor & cęteros: qui ſunt in manibus cuius in ſecundo ſic eſt. Manet immotis nox durica fatis: non vt vulgo legitur dorica. Quę certo aut vera: & emendata lectio: aut (quod ſuſpicor magis) verę pxima: vt quod & viſus: & vocalitas pſuadet: nox duria ſit apud illum: qua ſcilicet: incluſos vtero danaos: equus ille durius: hoc eſt idem qui durateus: patefactus ad auras reddiderit. Neq; autem diphthõgus impediat. Quam enim Δουρειοσ gręce: tam & Δουριοσ.

Caput. vi.

Quo intellectu Catullianus paſſer accipiendus: locuſq; etiam apud Martialem indicatus.

PAſſer ille Catullian⁹ allegoricos: vt arbitror: obſcęniorem quempiam celat itellectũ quem ſalua verecundia: nequimus enuntiare. Quod vt credam: Martialis epigrammate illo pſuadet: cuius hi ſunt extremi verſiculi.

Da mi baſia: ſed Catulliana.
Quę ſi tot fuerint: quot ille dixit.
Donabo tibi paſſerem Catulli.

Nimis eñ foret inſubid⁹ poeta (q̃d nefas credere) ſi Catulli paſſerẽ deniq; ac nõ aliud quippiã quod ſuſpicor: magis donaturũ ſe puero poſt oſcula diceret. Hoc quid ſit: equidẽ p ſtili pudore: ſuę cuiuſq; coniecturę: de paſſeris natiua ſalacitate relinquo.

Caput. vii.

Pathicos hoĩes Iuuenalẽ innuere: q digito ſcalpãt vno caput idq; de Calui poetę verſiculis.

QVi digito ſcalpũt vno caput. Sane mollẽ virũ ex eo ſignificari apd Iuuenalẽ in ſatyra nona nemini dubiũ: ſed & Põpeiũ: ſic a Clodio notatũ: Plutarch⁹ idicat: in Põpeij vita: vt illd̃ iteri omittã: q̃d i libello quoq; eo: notã hãc Põpeij attigit: cui titul⁹ ẽ. Quo pacto fiat: vt inimici quoq; pſint. Qui & Ammianus Marcellin⁹ hiſtorię libro. xvij. Põpeij obtrectatores ait ẽt hoc i eo ludibrioſũ: & tritũ obſeruaſſe: q genuino quodã more caput digito vno ſcalpebat. Cęterũ nõtã mollis ex his verbis: q̃ plane pathic⁹: & drauc⁹ aliqs deſignatur. Quod genus homines: in ſatyra vniuerſa Iuuenalis inſectatur. Alioqui languidus oppugnator: & lenũ ncidus: vel potius (vt ita dixerim) Ficulneus poeta ſit iſte: ſi iam quaſi in molles feratur: hactenus in pathicos inuectus. Alludit enim ſicuti mihi videtur: ad Calui poetę verſiculos in Pompeium: de quis ita eſt apud Senecam in libris oratorum: & rhetorum. Carmina quoq; inquit eius: q̃uis ioc oſa ſint: plena ſunt ingentis animi: dicit de Pompeio. Digito caput vno ſcalpit: quo credas hunc ſibi velle virum. Hucuſq; Seneca de Caluo. Quare cum poeta Iuuenalis indicare conaretur confluere Romam pathicos omneis: hoc eſt eos qui ſibi virum

vellent:feſtiue id innuit ex particula Calui verſiculorum:tum quidem(vt eſt veriſimile) notiſ
ſimorum:per quam conſequentia noſcitarentur. Deq; his item ſupradictis Calui verſiculis:ſẽ
tire Porcium latronem declamatione quadam apud eundem Senecam:arbitror:qui ita dicat.
In Cn. Pompeium:terra mariq; victorem:fuit qui carmen cõponeret(vt ait)digito caput ſcal
pentem. Fuit aliquis qui licentia carminis tres auratos curr⁹ cõtẽneret:Hæc Porci⁹ latro. Quo
niam autem liber hic Senecę:quem adducimus rariſſimus adhuc inuentu:propterea quaſi no-
uum dignati ſumus hunc locum noſtris commentationibus:ne quis expoſita nimis forſitan
& proculcata: velutiq; in medio iacentia putet retuliſſe.

¶ Caput. viij.

Cur errantium ſiderum vocabula:diebus tributa: rationeſq; inibi ordinis
eorum:ſcitu:relatuq; iucundæ.

Nomina iſta dierũ:de ſtellarum errantium vocabulis appellata:quã habeant: aut origi
nem:aut rationẽ:nuſq̃ ſane alibi:me legere:q̃ apud hiſtoricum Dionem memini. Cu
ius ex libro ſeptimo:atq; trigeſimo ſic verba poſſumus interpretari. Nam quod his
ſeptem ſtellis:qui planetea vocantur:dies aſſignari:receptum eſt. inuentum quidem
putatur ęgyptiorũ. Sed in omnes tamen homines haud ita pridem:(vt ſic dixerim) vulgari cę
ptum. Cęterum gręci veteres:(q̃tũ equidem ſciam) nullo prorſus eam rem pacto cognitam ha
buerunt. Quoniam vero:cum nationibus alijs:tum Romanis vel maxime:ſic mos peruulga
tus hic eſt:vt quaſi iam patrius videatur pauca ſuper ijs ediſſeram:& quo pacto: qua ve cauſa
ſic ordinentur:exponam. Duplex igitur audita mihi ratio eſt:vtraq; ſane haud intellectu diffi
cilis:ſed vt ambæ tamen inſpectionem contineant. Nam ſiquis harmoniam:quę diateſſaron
appellatur:qua vna vis vniuerſa muſicę totius contineri creditur:ad ſtellas has:quibus omis
cęli ornatus diſtinguitur:eodem quo ferũtur ordine:retulerit: Atq; ab orbe illo ſup̃mo:qui Sa
turno tribuitur. incipiens:omiſſis duobus ſequentibus: quarti deniq; dominũ nuncupauerit:
ac dein duos item alios tranſiliẽs:ſeptimum adiecerit:eodemq; modo progrediẽs:pręſides il-
lorum deos ſubinde in orbẽ recẽſuerit:atq; ita dies adnumerauerit:deꝓhendet oẽs ratione qua
dam muſica:cum cęleſti illa diſtinctione:ornatuq; congruere. Cęterum hęc vna eſt: quę fertur
ratio. Altera vero eiuſmodi. Si diei:noctiſq; horas a prima ſtatim cęperis numerare:ſicvt eam
Saturno:dein ſequentem Ioui:tertiam Marti:quartam Soli:quintam Veneri:ſextam Mercu-
rio:ſeptimam Lunę tribuas:per eam ſcilicet orbium ſeriem:quę ab ęgyptijs traditur: atq; item
denuo facias:donec horas quattuor:& viginti pertranſeas:inuenies primam ſequentis diei ho
ram: Soli cohærentem. Tum hoc idem in quattuor illis & viginti horis eadẽ qua prius ratio-
ne:ſi facias: Lunę primã tertij diei horã cõciliabis. Q̃d ſi ſubinde hoc ipm̃ in cæteris obſerua-
bis:cõgruẽtẽ plane deũ:ſibi dies quęlibet aſciuerit. Hęc Diõ:feſtiua nimis:& arguta(ni fallor).
Sed q̃m vulgo nũc ſabbatum:dieſq; dominicus: vet⁹ amiſere nomẽ:cũ cęteri ẽt nũc retineãt:
ſcire ſtudioſos conuenit:& hunc Saturni:& illũ Solis appellatũ. Nã de Solis die (quãtũ eq̃dẽ
nunc recordor) etiã Sozomenus gręcus hiſtoric⁹:etiã quę diuus Hieronymus:de Saturni autẽ
vel hic ipſe Diõ libro eodẽ: vel Frontin⁹ i ſtrategematis: vel itẽ poeta elegiarũ Tibullus: vel po
ſtremo etiã Tertullian⁹ in apologetico:& Gaudẽtius in ſermonibus cõmeminerũt. Sed & Fau
ſtus Mileuitan⁹ Manichęorũ ꝓpugnator ille maxim⁹:ita iq̃t. Placet ſuſcipe ſabbatorũ ociũ:&
ſaturniacis man⁹ iſertare catenis. Nec illđ omiſeri:mulra dierũ iſtorũ noia:i q̃ nũc a xp̃iãis vſur
pantur:auctore Conſtantino principe:ſicut in illi⁹ gręca laudatione meminit Nicephorus.

¶ Caput. ix.

Quid i lr̃is Domitio & q̃ten⁹ credẽdũ:deq; illi⁹ euidẽti:pudẽdoq; errore ſup voce Attegias.

Dirue Maurorũ Attegias. Hoc Iuuenalis hemiſtichion de ſatyra quartadecima: q̃ aut
erudite:aut fideliter:aut etiam perſpicaciter enarret Domitius:age iam (ſi vacat) in-
ſpiciamus. Sed pauca de homine prius:ſiquis hęc etiã fortaſſe. Domitius igitur Cal-
derinus Veronẽſis:qui decẽ abhinc annos vita functus: vir fuit acris ingenii:multe
q; in lr̃is induſtrię:latinę linguę diligentiſſimus: gręce nõ incurioſus. Non proſam condere ab
ſurdus. non carmen. Nimium ſui tamen(quod opera ipſius teſtantur) admirator: ac pro ſentẽ
tia cui ſemel adhęſerat:etiam contra verum contumax:& refractarius. Tum ob id in ſcribẽdo
quoq; iactantior atq; oĩm pręſe contemptor:omnium q̃ minima occaſiuncula cauillator:& ſi
ne diſcrimine vellicator. Itaq; etiã ſimultates cum doctiſſimorum hominum nimio plures ex
ercuerũt:odioq; apud eos:neutiq̃ obſcuro laborauit:auctoritatis vulgo tam magnę fuit: vt ro
mæ iter profeſſores:iuuenis adhuc:primam ſibi celebritatem vidicauerit. Cuius tuendę: ac reti
nẽdę grã:factũ cõpluries putam⁹:vt i ſuis opib⁹ frõtẽ pfricuerit:& p ęqua:p iiqua famã captãs
parum ex fide quępiam rettulerit:nonnulla etiam male ſolers:& pręſtigioſus: ſpeciem quidem
primorẽ veri habentia:magno credentiũ diſpendio:ſententijs ignorabilib⁹ iplicuerit:& pulue

rem(quod aiũt)oculis offuderit: aut ſicubi maior difficultas: nec abſiſtẽs: nec cõgrediẽs: ſpem lectoris eluſerit. Ita dũ neſcire ſe nihil ꝓbare contendit: ẽt Parthus aliquoties: & Cretenſibus mẽdacior inuenitur. Cuius exemplum ſecutis: alijs quoq; ĩ oẽs iam lr̃arũ articulos(vt verbis vtar Varronis)hæc mali gangrena ſanguinolẽta ꝑmeauit: ꝓcidenda de letili ſtili parte certatim a doctis oĩbus: ne ad vitalia vſq; deſerpat. Sunt autem editi ab eo grammatici cõmentarij aliquot vt in Martialem Iuuenalemq; poetas: quos & Medicibus meis: Laurentio: Iulianoq; fratribus dedicauit: a quibus etiam muneribus eſt ampliſſimis honeſtatus. Sed in Statij ſiluulas: & in epiſtolam Sapphus: in Ibin quoq; Naſonis: edidit quępiã plena nimirũ bonę frugis: vbi non fucũ facit: & lectoris credulitatẽ ludificatur. Cæterũ Georgius Merula vir plane doct⁹ ac diligẽs longeq; q̃ Domitius in ſcribendo cautior: & nunc primi fere nois nõ Remulo(qđ aiunt)ſed velificatiõe plena inuectus: commentariorum illius in Martialem: permultis editis notis: licentiam primus hominis: magno veluti paſſu gradiẽtem: prorſuſq; iam ferocientem compeſcuit. Nos quoq; dein primę ſub flore iuuẽtę: non quidem vt ipſius libros plane de manibus excuteremus: ſed vt ſomniculoſam iuuentutem: velut in aurem vtranq; dormientem expergefaceremus: in ipo iã tum noſtrę profeſſionis tirocinio: ſic eundem leniter quandoq; quaſi q̃ parcente manu feriebamus: & nunc idem facturos pręfamur: vtcunq; res feret: quo fides nobis: libertaſq; conſtet. Neq; enim patiemur: quatenus vires ſuppetent: impunę illudi credulę iuuentuti: & ſimplicia ingenia ſupplantari. Quoniam autem(vt eſt apud Plautũ)feliciter ſapit is: qui periculo alieno ſapit: cauebimus ipſi quidẽ ꝓ virili ne quid in hos libros qđ non defẽdi queat auctoritatibus referamus. Quid autem ad ſummam de ipſo ſentiamus: ſi vitia virtutibus penſamus: & qua parte ingenij maxime ſtetit ęſtimemus: vel epigramma teſtetur noſtrum: quod in ripa Benaci lacus ipſo Domitij natali ſolo: Baccius Vgolinus florẽtinus: atq; Angelus Maſſeus veronenſis: illius memorię ſtudioſi: nouennium ferme abhinc: incidendum ſaxo: curauerunt: quod & hic adſcribam.

Aſta viator: puluerẽm vides ſacrum.
Quem vorticoſi vexat vnda Benaci.
Hoc mutat ipſum ſæpe Muſa libethron
Fontemq; Siſyphi: ac viretta Permeſſi.
Quippe hoc Domitius vagijt ſolo primum:
Ille: ille doctus: ille quem probe noſti.
Dictata dantem Romulę iuuentuti.
Mira cruentem ſenſa de penu vatum.
Abi viator: ſat tuis oculis debes.

Sed nimis multa fortaſſe de hoie: pauca ꝑſertim polliciti: quo deo tñ conſilio fecimus: vt offã veluti quampiam grammaticis iſtis diobolaris: omnia quaſi per nebulam videntibus: obiiceremus: qui nihil omnino rectum putabũt: niſi quod ipſi deniq; tritum diu procultatumq; de ſuis illis profitentium commentariolis excerpſerunt. Ad attegias autem quod attinet: ipſi⁹ hęc Domitij verba ſunt. Alij inquit accipiũt lingua maurorum attegias: mapalia ſignificare. Ego potius intelligo: hoc ſignificare Mauritaniam ad extremam partem Libyę. Dionyſius.

Ad ſummam libyen habitant attegias vndas.
Alcidę qua ſunt ſtatuę Mauruſia plębes.

Hęc ille vidẽs: vtiq; meliora: deteriora ſeq̃ns; volebãq; ſane iſta credere: ſed rumor vera negat eẽ. Dionyſiũ vero citat authorẽ Domiti⁹: q ſi vnq̃ vocabuli iſti⁹ mentionẽ feciſſe vllã reperiet cedãet ollãq; manũ iam tũ. meq; oĩm haberi vaniſſimũ nõ rẽcuſabo. Sed vt omni remota veſſicatem putemus ipſã: nõ ſũt Dionyſij verſus hi: non ſunt. Verum Priſciani potius: quo libello Dionyſiũ poetã de greco interpretatur. Corrũpit eos aũt Domiti⁹: atq; deprauat. Nam quod apud Priſcianũ fuit: ad thethyos vndas: priore ĩducta: interpolataq; ſcriptura: ꝓ eo ſuppoſuit attegias vndas: neutiq̃ (vt arbitror)factur⁹: ſi rationẽ carminis: aut ſi ſpacia: moraſq; ſyllabarũ cõſuluiſſet: cũ vocabulũ: quod est attegias: antepenultima porrecta ſyllaba: cõtra ipſius quẽ interp̃tat̃ teſtĩoĩũ. Tũ poſtrema breui: cõtra oĩm poſuerit auctoritatẽ. Bñ qđ extat. Dionyſius cui⁹ eſſe gręcos illi⁹ argumẽti. Hos puto verſ⁹. Αλχιτοι πυματημμεν επιν λωχιανε μοται. Αγχουστηλαων μαυρουσι Δοσ εθνεα γαιησ. Lʒ aũt iã totũ: videbis ne minimã q̃dẽ ſuſpitionẽ ſubeſſe attegearꝫ: apđ Dionyſiũ: videbis aliũ citari ꝓ alio: expũgi verã ſcripturã: ſupponi falſã rõnẽ ſyllabarꝫ: vł carmis hẽri nullã. Et dubitabit aliq̃s ab ipo iã liberriẽ diſſẽtire: & refutare has nugas: vł ſi ꝓiudicata pridẽ de hois ĩgenio: doctrinaq; opinio: cãm faciat inuidioſiorẽ. Cęterꝫ attegias ipi vł tabernacła: vł vmbracula vł (ſi hoc magis placet)mapalia ĩtelligim⁹: q̃ ĩla mauri colũt: q Numidę a Rõanis: vt hiſtorię ſcriptor Herodian⁹ ẽ auctor vocabulũ id Rufin⁹ vſur

pat in libro Ioſephi de bello iudaico ſeptimo: Cũ ad feſtũ ingt diẽ veniſſet: quo Attegias ĩ ho
norem dei: cõponi ab hoibus mos eſt. Nam quod latine Rufinus componi attegias ait: id ipſe
ſe autlior Ioſephus σκηνοποιεισθαι dixerat grece.

De baptis: & cotytto: deq; cotyttijs tum apud Iuuenalem: & Horatium recta
indicata lectio enarratioq;. Ca. x.

CEcropiã ſoliti Baptę laſſare cocytõ. Hũc Iuuenalis verſũ Domiti⁹ expoſitur⁹: errati
cis (vt ita dixeri) ſuſpitiõib⁹ fibulã laxãs: ieptias hallucinaẽ: & nugas meras: Baptas
cẽ iquiẽs Cereris ſacerdotes: Cocyton Cererẽ. nec arbitror hoc vnq̃ dixiſſet: ſi qd in
hoiẽ nõ pudoris dixeri: ſed ſeſ⁹ oino veſtigiũ fuiſſet. Nos eñ tũc demũ creditum: cũ
quiſpiã pferẽ: quo ſatis certo authore ſteẽ. Sed eſt hoc familiare huic: agã eñ iã liberi⁹: vt cum
nihil explicare poſſit: implicet: & quicquid obuium ſit arripiat: eoq; feratur diffidente conſcien
tia: quo deniq; ipſum impetus errabundę opinionis impellit. Nos antiquam comœdiam poe
tę Eupolidis: iniui ſuſpicamur: qđ veteꝝ excellẽs authoritas pſuaſit. Eteñ de ea ſic Platonius
Grec⁹ author. vbi de comędiaꝝ differẽtijs agit. ισμεν γουν τον ευπολιν επι τω διδαξαι τους
βαπτας αποπνιγεντα εις την θαλατταν υπεκεινων εις ουσκαθηκε τους βαπτας ſcim⁹ igt Eu
polin qm̃ baptas fabulam docuerit ab iis ipſis in mare ſummerſum: contra quos Baptas emi
ſerat: Lucianus quoq; in ea oratione: quę inſcribitur ad ineruditum: multos emptitantẽ libros
in hanc ferme ſentẽtiam: Dic mihi inquit etiam ne Eſchinis orationem aduerſus Timarchum
legis: an vero illa omnia iſcis: & noſti ſingula: Ariſtophanem vero & Eupolin ſubiſti: Baptas
integram fabulam perlegiſti: Tum nihil ex his pertinere ad te putaſti: neq; ea cum agnoſceres
erubuiſti: Sed & Hepheſtion in Enchiridio de acatalectis agens: duos citat verſiculos ex Eu
polidis Baptis Et ſuidas: vnum ex eiſdem in vocabulo: quod eſt Atrypheros. Iam primũ igi
tur cõſtare opinor Baptas comędiam fuiſſe veterem & mordacem poetę Eupolidis. Quod au
tem comœdiæ argumentum: quę materia: per ipſa quę nunc extant veſtigia ſagaciter indaga
bitur. Athenienſes igitur ea tempeſtate ſacra quædam religioneſq; peregrinas: nouoſq; deos
aſciuerant: quibus nocturnę peruigilationes eſſẽt inſtitutę magnorum dein flagitiorum cauſa
ſicuti Romę bacchanalia. Sed iter ſacra cętera: fuere etiã q̃ dicerenẽ cotyttia. Cõtra hęc noctur
na cotyttia ſcripſiſſe Eupolin baptas putamus: ſed & alios comicos: interq; eos Ariſtopha
nem quoq; videmus totum hoc genus peruigiliorum & peregrinitatis exagitaſſe. Sic vt Iuue
nalis: quę Romæ fierent contra ritum cerimoniarum non diſſimilia dicat ijs quę Baptę Athe
nis in nocturnis cotyttijs patrarent. Cicero in legibus ſic ait. Quid autem mihi diſpliceat ĩ no
cturnis poetę indicant comici: qua licentia Romę data: quidnam egiſſet ille qui in ſacrificium
cogitatam libidinem intulit: quo neq; impudẽtiam quidem oculorum adiici fas fuit. Et mox
idem. Atq; omĩa nocturna, ne nos duriores forte videamur in media gręcia Diagondas The
banus lege perpetua ſuſtulit. Nouos vero deos & in his colẽdis nocturnas peruigilationes: ſic
Ariſtophanes facetiſſimus poeta veteris comœdię vexat: vt apud eum Sabadius: & quidam
alij diri peregrini iudicati e ciuitate eiciãtur. Apparet vtiq; de Cicerõis teſtimonio cum Ariſto
phanem: tum comicos alios veteres contra nouos deos contraq; nocturnas peruigilationes
aciem ſtili deſtrinxiſſe. cum vero ex ſuperioribus liqueat Baptas fuiſſe comœdiam qua turpia
& obſcœna caperentur: atq; hic de Baptis deq; nocturnis Athenienſium ſacris mentio quæ
nos cotyttia fuiſſe appellata declarabimus: quis non itelligat iam baptas fuiſſe deniq; qua po
tiſſimum fabula talia vexarentur? Strabo autem in libro de geographia decimo: cotyttia ben
didiaq; ſacra fuiſſe apud Thracas narrat: ex quibus Orphica ſumpſerit originem: deamq; no
minant Cotyn, cuius faciat Eſcylus mentionem, tum idem paulo poſt Athenienſes ait mul
ta ex peregrinis ſacris accepiſſe ως τε και εκωμω διονυσαν. inquit. Sed & inter cętera quę pere
grina ab ijs recepta ſacra commemorat: prima enumerat thracenſia. quę ſupra oſtendim⁹: co
tyttia bendidiaq; appellari. Liquet igitur cotyttia ab Athenienſibus ſacra externa coli ſolita,
liquet etiam vexata a comicis: Coniectura autem ducimur, vt cum de Baptis hic mẽtio, quam
ſcimus fuiſſe Eupolidis comœdiam: deq; ſacris Athenienſium nocturnis: in ea potiſſimum
id genus ſacra exagitarentur: Cęterum deam quę talibus pręeſſet ritibus peruigilijſq; Cotytto
vocatam putamus: a qua etiam recta ratiõe cotyttiorum eſt inclinata appellatio: quæ quoni
am dea comœdijs veteribus defamatiſſima: ideo Syneſius in epiſtola quadam cuius princi
piũ eſt ο και τουνομα δουλος και την προαιρεσιν ad hunc plane modum narrat ερμειεν και ηρα
κλει τοις παλαιστρας εφοροις ουδε κατα μικρον πρεπει κο. τυττοι δε και τοις αλλοις αττικοις
κοινοις αλοις νεωκορει. Quibus verbis ſignificatur eum. de quo in epiſtola agat: nõ Mercurio cõ
gruere: non Herculi: palæſtrę pſidibus. Sed eſſe cotyttus ęditimum: cęterorumq; apud atticos
deſpicatiſſimoꝝ. Quare cotytto legendũ nõ cocyton. pſertim cũ ſyllabæ repugnet quãtitas

quæ ne tum quidem breuis:cum.c.alterum ſubtraxeris vt Domitius pſcribit inſcite ille quidē nimis(ſit vero venia)nimis inq̄ inſcite negligenterq; :qui non cogitauerit primam nominis ſyllabam:non poſitu modo cui dūtaxat occurrit:ſed natura quoq; productam. Quidā tamē hanc deam Cotyn maluere quam Cotytto:ſicuti Strabo ſupra. ſicuti alibi Sineſius idem his verbis. θαρρωρ απο φαμου του αυδρα και γημομ αυτοχρημα θιασωτικης κοτυος. Audacter inquit pronuncia virum eum ſeminarem ſtatim ſodaléq; Cotys:quem exponens locum Suidas Cotyn deam coli ait turpium pſidem. vnde inquit ſunt Cliſthenæ & Timarchi:& quicunq; lucri gratia formam colunt ad infandam libidinem ſicut effœminati & capillū fingētes vniuerſi:ſed & alibi credo inuenient:quibus hæc adiuuentur viri docti:ſi doctrinæ ſtudium adhibuerint. Quin apud Oratium quoq; in Epodis ita legendum exiſtimamus. Inultus vt tu riſeris Cotyttia. Nō vt plærīq; codices cocytia. Et in vetuſtiſſimo libro qui ſit Georgij Antonij veſpucij florentini græce latineq; docti hominis vocabulum id antepenultima ſyllaba t. retinet non c. veſtigium arbitror vnū adhuc integrū veræ integręq; lectiōis.

Sententia de Claudiano expoſita.relatu præq̄ lepidę fabellæ:Cum fabella altera non inſuauiore græco itidem verſa ſuper Venere & roſa. Caput.xj.

Claudianus in libro de raptu proſerpinæ ſecundo de venere dea roſas purpureas colligente loquens ita inquit. Sic fata cruoris carpit ſigna ſui. Locus ſane videri obſcurus poterat niſi apd̄ Aphthoniū i progymnaſmatis rhetoricis expoſita fabella ſicp pemodum. Qui roſæ pulchritudinem demiratur:plagam veneris conſideret. Amabat Adonin dea:mars ipſam. Quodq; dea foret Adonidi:Veneri mars erat. Deus deam adamabat:deaq; hominem ſequebatur.par cupido:tametſi genus diſpar. Perimere adonin:mars zelotypus tendebat:finem putans amoris Adonidis necem: Ferit Adoni mars. Accurrit auxilio venus:feſtinans in roſas incidit:ac ſe ſpinis implicuit: Ita pedem perforat. q vulnere manarat cruor de ſe roſam colorauit. Sic roſa quę prius candida. quod tunc cernitur: facta. Attigimus ipſi quoq; fabellam hanc in ruſtico noſtra:verſiculo illo.

Idalio pudibunda ſinum roſa ſanguine tinguit. Sed & vniuerſam pulcherrie numeris vernaculis complexus:Mecœnas hic æui noſtri Laurētius Medices:vt in omni virtute:ſic etiam in poetica eminentiſſimus. Nōnus autem poeta mirificus libro primo & quadrageſimo. Dionyſiacum Martem ipm̄ cum ab eo fuerit Adonis occiſus in aprum : ſemet vertiſſe fabulatur: ita de venere ſcribens. κουμην δε συων ουκ ησελε λευσσειν τερπωλην ατεμαρτις. επει συος εικομι μορφης αρης καρχαροδωμ θαματηφορομ ιου ιαλλων ζηλομανης ημελε μαδωνιδι ποτμομ υφαιμειμ. Negat his verſib⁹ Nōnus delectatā fuiſſe apris venerem/quoniā fore cognouerat vt apri figuram indueret aliquando Mars:ac præ zelotypia necaret Adonin. Roſam vero eſſe alioqui gratam veneri:nec ille tacet lepidiſſimus epigrāmatum vates: I fœlix roſa inquiēs mollibuſq; ſertis. Noſtri cinge comas Apollinaris. Quas tu nectere candidas : Sed oli: Sic te ſemp amet venus memento. Sed.& Vergilius in elegidio quodam ſuo:cur autem non ſuum credamus quod omnium ſit elegantiſſimum / ſic ait. Sideris & floris eſt domia vna ven⁹. Cæterū Libanius ille quoq; ſopliſta græcus:nec vlli atticiſtarum ſecūdus: ita quodam velut angulo ſuper argumento iſto:de roſa veneris luſitat. Quo inquit tempore iudicem deabus paſtorem fabula dedit male habebat Iunonem:male Mineruam quoq;: ceſtus ille veneris in quo amabilitas: in quo etiam Cupido eſt. Ita venturas prius in certamen negabant q̄ vbi a ſe venus medicamentum foret amolita. Sic enim cingulum illud appellabant. Atqui ne vos quidem venus aiebat.lænocinijs vacuæ. Tu diadema aureum crinibus:tu galeam ſimiliter auream geris vertice. Sed enim fucos iſtos habere per me vobis liceat. Liceat modo per vos ornatum cōptūq; mihi alium aſciſcere cinguli vice. Sic morem deabus gerens ire ad Scamandrū pergit lectura flores:q̄ ſe pratum ſub ripa explicabat hęrbidum. Simul aquulę ipſæ blandę pſpicuęq; ſuberant:& ad lauandum illices. Lota ibi dea ſtatim/qua cauſa venerat ornatum quęrebat ſibi. Tū neſcio qui mire ſuauis aſpirare odor viſus. Iam lilia iam violas legerat dea: cum tamen odor ille magis interim magiſq; blandiebatur. Pergit aurę flagrantia veſtigia ſubſequi. videt roſam viſamq; naribus admouet.& eſſe hanc ſuauiolentiæ illius matrem cognoſcit. Ibi flores aſpnata cæteros abijcit humi. Tantumq; roſis coronata recepit ſe ad idam denuo. Nec autem plus Veneri flos q̄ flori venus conciliare gratiam viſa. Adeoq; cōfeſtim Iuno. Mineruaq; victę/ vt ne ipſæ quidē paſtoris expectarint calculum. Sed adcurrētes vtraq; ſertum crinibus detraxerint/ floremq; deoſculatæ ipſum: ruriſum Veneris capiti repoſuerint. Hactenus de roſa Libanius:cuius tamen linguæ græcanicis pictę coloribus nitidiſſimum tectorium/neſcio an ad vnguem noſtra iſta tumultuaria latinitas reprę̄ſentauerit.

Quomodo inuenta purpura:ſimul explicat⁹ Nonni loc⁹ gręci poetæ. Caput.xij.

QVo pacto inuenta ſit purpura:non alienum fuerit hic referre:vel vt graeci poetæ Nō=
ni locus intelligatur:vel vt fabella preq̃ lepida:latinis intacta:noſcatur. Eſt aūt apd
Pollucem libro de verbis idoneis ad Commodū primo:in hanc ſententiam. Tyrij
ferunt:inquit:captum amore Herculem Nymphæ cuiuſdā indigenę:cui nomen Ty
ro:ſeq̃baturq; eum. inquiunt:canis antiquo more:quo dominum canes vſq; etiam ad contio=
nem comitabantur. Quare canis hic Herculeus:irreptantem ſcopulis purpuram conſpicatus
pereſa caruncula.ſua ſibi labra:cruore puniceo infecit. Cum igitur ad puellam Hercules adiiſ=
ſet:delectata illa inſueta tinctura:quam ceu florētem in eius canis labris aſpexiſſet: affirmauit:
ſibi cum illo poſthac nihil fore:niſi ad ſe veſtem afferret:etiam canis illius labris ſplendidiorē.
Quocirca inuenta Hercules animante:collectoq; ſanguine:munus puellæ detulit:primus (vt
Tyrij dictitant)auctor punicę infecturę. Nōs igitur in ruſtico noſtra:propter hoc ipſum deni
q; concham diximus Herculeam:cum purpuream ſignificaremus. Porro autem Nonni poe=
tæ verſiculi ſuper hac ipſa fabula:ſic in libro quadrageſimo Dionyſiacon:inueniuntur.

και τυφηα σκοπιαζε δε δευ μερα φαρεα κοχλω
πορφυρεους σπιμοηρασ ακοντιζομτα θαλασσησ
ηχι κυωμαλιεγγοσ εκαι γιαλοισι μερεπτομ
ευδομυχου χαροπηοισι γεφμασι θεσκελομ χευμ
χιομεασ πορφυρε παρηδασ ερδοθι κοχλου
χειλεα φοιμιξασ διεςω πυρι ποτε μουμω
φαιδρομ αλιχλαιμωμ ερυθαιμετο φαροσ αμακτωμ.

Salutis augurium quod ſit:apud Suetonium. Caput.xiij.

SVetonius Tranquillus in Auguſto ſic ait. Nonnulla etiā ex antiquis cerimoniis pau
latim abolita reſtituit:vt ſalutis augurium & cætera. Quod aūt foret ſalutis auguriū
video etiam a doctis aliquot ignorari. Nos eam rem libro ſeptimo:trigeſimoq; Dio
nis hiſtoriarum ad hanc ſententiam repperimus. Tum vero etiam ſalutis augurium:quod ap=
pellant:longo interuallo fecerunt. Eſt autem modus augurij quiſpiam:vt ſi deus permittat:ſa
lutem populo poſcant:quaſi ne ſalutem quidem a Dijs petere fas: ni prius hoc ipſum Dij cō=
ceſſerint. Obſeruabatur autem dies vna quotannis:in qua nullus ad bellum ꝓficiſceretur exer=
citus:nemo ſe contra pararet:nemo pugnaret. Quocirca in aſſiduis periculis: maximeq; ciuili
bus:neutiq̃ fiebat. Nam & arduum imprimis:puram rebus his omnibus:diem ſeruare::& pq̃
abſurdum videri poterat:vltro ſeditionibus detrimenta ſibi ipſos incredibilia conciliare:cum
& victis ea res futura eſſet:& item victoribus pernicioſa. Mox autem ſalutem a Dijs immorta
libus petere. Cęterū:tum fieri quidem auguriū eiuſmodi potuit. Sed ne id quidem purum pro
ceſſit:quoniam aduerſæ q̄piam aues deuolarunt:vnde augurium captum:aliaq; item ſigna in=
auſpicata apparuerūt. Idemq; etiam libro quīquageſimo ſcribit:ab Auguſto.pace: terra:ma
riq; parta Ianum cluſum:neq; non ſalutis augurium factum quod ante multis cauſis fuerat
omiſſum. Caput.xiiij.

Naulia quę ſint in Ouidij artibus:atq; inibi de barbaris organorum appellationibus: qui
bus gręci noſtriq; vtantur.quodq; etiam Chaldęi græca interim:noſtraq; id genus vocabula
non aſpernantur.

Diſce etiam duplici genialia naulia palma Vertere:conueniunt dulcibus ille modis.

NAulia diminutiuum puto:ſiue nablia ab illis:quę vel naula:vel nabla dicimus. Eteni
b litteras & u. ferme pro eiſdem poſitas inuicem ſæpe veteribus monimentis adnota
uimus. Suidas etiam nabla organi ſpecies ait:& idem alio loco. Pſalterium inquit or
ganum eſt muſicum:quod naula etiam vocatur. Quin & Sophoclis verſum Plutar
chus adducit.ου μαυλακωκυτοισιμου λυρα φιλα libro eo quē ſup ει. delphico fecit ſed & The
odoretus in pſalmos de eo meminit:& Plutar.in libris ſympoſiacis. Ex quo nos in nutrice.
Non quæ duplici geniale reſultant, Naula citata manu. Sunt autem multa organorum bar=
bara nomīa:ſicuti Strabo narrat libro decimo:inter quę nabla quoq; enumerātur:hoc eſt pſal
teria. Sed & illud obſeruaui nuper:apud Danielē ꝓphetam:ducēte me ſcilicet ī receſſus illos:
& ſacra ſtudiorū ſuorū penetralia Ioanne Pico Mirandula:gręca etiam q̃ videantur: latinaq;
adeo iſtiuſmodi organorū nomina:q̄ q̃ paulo corruptius a Chaldęis quoq; auctoribus vſurpa
ri:vt carna ꝓ cornu:cathros ꝓ cithara:ſabecca ꝓ ſambuca.pſanterin ꝓ pſalterio: ſamphonia
ꝓ ſymphonia. Quin Gallus Solomō:ordinarius apud hebræos enarrator ſacrarū litterarum:
Neuel ait eſſe hebraice:quod ibi pſanterin:id eſt pſalterium legatur. Conſtat autē litteris id no
men tribus ex quo etiam nauel in Eſaia legitur:& Amos:& gręca dein figura Naulon:
a quo diminuti. ſit Nauliō hoc Ouidianū. Siquidem nouicię iſtę ſunt notę:quibus hebręi nūc

pro vocalibus vtuntur: vt idem & comperit: & oſtendit Ioannes Picus Mirandula meus: vn⁹ omniū prorſus ab omni parte beatiſſimus in opere ſingulari: atq; admirando: quo pſalmos a ſeptuaginta verſos: iſto notarum præcipue argumento: docet hebraicæ veritati reſpondere. Ne iam inſultare iudæus aut obiicere poſſit: ea nos in templo ſingulis canere horis: quæ ne ipſi quidem ſatis verſa fideliter exiſtimemus. Deniq; genialia cur dixerit Ouidius: facile noris verba ipſa legens: de Scipionis Africani Aemyliani oratione: contra legem iudiciariā Cornelii Gracci: quę poſita ſunt in Macrobii ſaturnalibus: eorūq; principium ſic eſt. Docentur pręſtigias inhoneſtas: cum cinædulis & ſambuca pſalterioq; eunt in ludum hiſtrionum: diſcunt cantare quæ maiores noſtri: ingenuis ꝓbro ducier voluerunt. Eunt inquā in ludū ſaltatorium inter cinædos: virgines: puerią; ingenui. Sic Scipio. Tū Ambroſius quoq; libro ipſo: de vtilitate ieiunij tertio: pſalteria docet adhiberi conuiuijs: vt libidines incitentur. Sed enī in comœdijs quoq; crebra pſaltriarū mentio. Porro vocabulum ipſum hebraicū eſt: nam græce pſalterīū dicitur: latine laudatorium. Sicuti diuus Hieronymus ait in epiſtola ad Dardanum: docens in clypei modū quadrati eſſe formatū chordarū decem: q̄q̄ Romanus Emanuel hebraico cōmentario in pſalmos: vtricularīā putet eſſe fiſtulam Neuel: videlicet Etymon ſequutus: qđ ab vtre deduci vocabulum illud apud hebræos videatur.

Qui fuerit auctor Sybaritidos de quo ouidius. deq; Sybariticis libellis apud Martialē: luxuq; item cętero Sybaritarum. Caput. xv.

OVidius in epiſtola ad Auguſtum libro triſtium ſecundo: ſic inquit.

Nec qui compoſuit nuper Sybaritida fugit.

Quęritur iter literarū ſtudioſos: qui nā ſitis: qui Sybaritida compoſuerit: qđ ve ipſius operis fuerit argumentum. Nos vtrūq; apud lucianum deꝓhendiſſe videmur: in oratione quę eſt ad ineruditū: qui multos emptitaret libros. In ea ſcriptū eſt: ad hanc fere ſententiā. Dic mihi hoc quoq; inquit. Si Baſſus ille ſophiſta veſter: aut tibicen Battal⁹: aut cinęd⁹ Hemitheon Sybarita: qui vobis mirificas cōſcripſit leges: quo pacto inſanire oporteat: & velle: & pati: ac facere illa: ſi horum quiſpiam nunc: leonis pellem circundatus: clauamq; tenens incedat: quid cum ne putes Herculem ſpectantibus viſum iri? Sed & Philo hebræ⁹ in vita ipſa Moſe: Comœdias inquit: & ſybariticas nequitias cōponentes. Martialis quoq; in libro duodecimo epigrāmaton de ſybariticis libellis ita

Qui certant ſybariticis libellis.
Muſſeti Pathiciſſimos libellos.
Et tinctas ſale pruriente chartas
Inſtanti lege Ruffe: ſed puella
Sit tecum tua: ne Talaſſionem
Indicas manibus libidinoſis
Et fias ſine fœmina maritus.

Hemethiō igitur fuiſſe videtur: non vt Domitius ariolatur Sybaris: a quo vel Sybaritis: vel libelli Sybaritici obſcœniſſimo ſint argumento cōpoſiti. Notabiles autem ſūt inprimis luxu: & delicijs Sybaritę: ſicvt pręcipuos omniū colerent Ionas: atq; Thyrrenos: quoniā alteri gręcorum: alteri barbarorum luxurioſiſſimi. Ab his etiam fabulæ Sybariticæ: quales ferme apđ Aeſopum: Et prouerbium deductum Sybarites per plateā: contra faſtoſius ingredientes. Atq; hæc quidem de Sybaritis: aliaq; non diſſimilia Suidas. Plutarch⁹ autem in conuiuio ſeptē ſapientum: morem fuiſſe ſcribit Sybaritis: mulieres ab vſq; anno priore ad conuiuia vocandi vt veſte: auroq; moliri: exornareq; per ocium ſe poſſent. Sed & Maximus Tyrius in diſſertatione tertia de voluptate: primos enumerat Sybaritas inter eos populos: quos vult molliſſimos delicioſiſſimoſq; videri: neq; non Sybariticas etiam ſaltationes commemorat. Quin idem in diſſertatione alia: cui titulus. Quæ finis ſit philoſophię: fere in hanc ſententiam. Crotoniates inquit oleaſtrum adamat: Spartiates armaturam; venationes Cretenſis: luxum Sybarites. Iō choros. Hinc ergo Iuuenalis.

Nullum crimen abeſt: facinuſq; libidinis: ex quo
Pauptas Romana perit: hinc fluxit ad Iſtros
Et Sybaris colles.

Aſtipulatur & Strabo: qui Sybaritas. omni ſua felicitate: propter delicias: luxumq; ſeptuaginta ſolis diebus: fuiſſe narrat a Crotoniatibus exturbatos: qui dictum quoq; Plutarchus Sybaritę ponit in Pelopide: negantis mirum facere Spartiatas: qui ſe in bellis morti obiicerent: vt tantos labores: victumq; illum: quo vtebantur effugerent. Ariſtoteles autem moraliū Eudemiorum primo: Smyndiriden quoq; Sybaritam: comparem Sardanapalo. inter volupta-

rios nominauit. Illud vrbanũ ſane qđ Aphricanus tradit in Ceſtis: ſic eñ græce liber ipſi⁹ de
re militari inſcribitur. Etenim ſybaritas eo deliciarum veniſſe narrat vt equos in cõuiuia intro
ducerẽt: ita inſtitutos vt audito tibiæ cantu ſtatim ſe tollerent arrectos: & pedibus ipſis priori=
bus vice manuũ geſtus quoſdam chironomiæ. motuſq; ederẽt ad numerũ ſaltatorios. A tẽm
tibicen inquit ibi quiſpiam contumelia affectus tranſfugit ad crotoniatas hoſtes: paulo añ prę
lio ſuperatos a ſybaritis: & qđ e Rep. foret illorum. pollicetur ſi fidem modo habeant: ſua ope
ra ſybaritarum cunctorũ equites in ipſorũ venturos poteſtatẽ: Credita res: & belli dux creatus a
Crotoniatibus tibicen: conuocat omnis quotquot eiuſdem forent in vrbe artificij: modula=
mentũq; iis indicat: atq; vt viſum tempus: ꝓcedere in hoſtem iubet: Sed eñ ſybaritæ faſtu præ
turgidi q; equitatu ſuperabant, eunt contra: prœlium conſerunt. Hic aũt repente dato ſigno ti
bicines vniuerſi conſpirant. Ecce tibi igitur cõfeſtim modulamine agnito: cantuq; illo ver=
naculo tollunt: eriguntq; ſemet in pedes equi ſybaritæ. ſeſſoribus excuſſis: & quod tripudium
domi didicerant etiam in acie exhibent: Ita capti omnes equites: ſed humi iacẽtes: omnes equi
ſed tripudia repręſentantes. Tantum de Sybaritis Aphricanus.

De Ariſtide mileſiacis de quo ſit apud Ouidiũ: deq; mileſiorum delitiis.

Caput xvj.

Vidius idem: in eadem ad Auguſtum: epiſtola ſic ait.
Vertit Ariſtiden Giſena: nec obfuit illi
Hiſtoriæ turpes inſtruiſſe iocos.
Qui ſit Ariſtides: quaue libros materia fecerit: magna heſitatio: nos autem ſtudio=
ſam iuuentutem ad auctorem Plutarchum delegamus: cuius in. M. Craſſi vita: ſub hoc prope
modum intellectu verba ſunt. Collecto igitur Seleucenſium ſenatui: libros Ariſtidę mileſia=
conperq̃ impudicos: oſtentauit: nihil in eo mentitus: ſiquidem reuera fuerant inter Ruſti ſar=
cinas repti. Qđ & Surenę prębuit occaſionẽ probri: cauillliq; aduerſus Romanos: cum ne in=
ter bella quidem cõtinere ſemet a rebus: ſiueriſq; huiuſcemodi valerent. Ita Plutarchus. Eſt au
tem Surenas apud perſas magiſtratus nomen: quaſi pretorem dixeris: qđ & Zoſimus oſten=
dit. Atq; hunc quidem Plutarchi locũ tranſcripiũ plene: ſicuti alia pleraq; in Appiani quoq;
hiſtoria depręhendes. Lucianus item in amoribus: ſub hoc pene ſenſu: de Ariſtide. Magnope
inquit me narratiũcularũ tuarũ: perq̃ impudicarum lepida: & dulcis ſuadela lactauit: vt ꝑpemo
dum te eſſe Ariſtiden. meq; ſermonibus crederem mileſiacis demulceri. Quocirca etiam Apu
leius epigramma ipſum ſtatim: qđ in fronte aſini ſui collocauit: ita exorditur. At ego tibi ſer=
mone iſto mileſio: varias fabellas conſeram: aureſq; tuas beniuolas: lepido ſuſurro permulceã.
Ex quo Martianus: Nam certe inquit mythos: poeticę etiam diuerſitatis delicias mileſias: & re
liqua. Fuere autem Mileſij quoq; deliciis: luxuq; notabiles: ex eoq; prouerbium græce fertur
οικοι τα μιλησια μη γαρ εμοι α δε. Hoc eſt: domi: non hic mileſia: videlicet in eos qui domeſticum
luxum celebrant: vbi minus probatur. Nam ſic lacedæmone Mileſius hoſpes audiuit: cum de
licias patrias extolleret: ſicuti etiam ſcriptum in Zenodoti prouerbiorum collectaneis. Sed &
Maxim⁹ Tyrius idem ſignificat: q Mileſios ia veſtitu molliore vocat ευειμονα τους Ex quo
apud Vergilium in Georgicis.
Mileſia vellera nymphę Carpebant.
Ex quo illud item Horatianum:
Alter mileti textam cane peius & angui
Vitabit chlamydem.
Sunt autem omnino Iones quoq; cęteri: prę q̃ delitiis habiti defluentes: qđ in veterib⁹ memo
riis paſſim. Cęterum ne hoc quidem tacitum prætenbimus. Veretro ſolitas vti Mileſiacas foe=
minas e corio ſicuti ſcriptum etiam apud auctorem Suidam. Quin item apud eũdẽ legimus a
mileſio Cadmo libros compoſitos: quatuor de ſoluendis amorib⁹.

Correct⁹ in tragœdia Senecæ loc⁹: atq; ex græca remotiore fabula declarat̃: ſup nemęo leone

Caput. xvij.

N tragœdia Senecæ: quę Hercules furens inſcribitur. hic Senariolus legitur.
Sublimis altas luna concipiat feras.
Alias enim codex habet vetuſtus: ex publica Medicę familię bibliotheca: non altas
vt in vulgariis exemplaribus. Cuius intellectum loci non temere aliſi de: q̃ ex Achil
le deſump ſeris: quem auctorẽ Iulius quoq; firmic⁹ in Matheſeon libris: & citat: & laudat. Is igi
tur in commentarijs Arateis: cum de Luna verba facit: ita ſcribit ad verbum ηϑαι δε εκαυτης
οικησιμα λλη(?) ποκαι ταμουστε οσα επ χθονος και τον λεοντα τον νεμαιον εκειθεν πεσειν μυθολογο
υσιν: id eſt i ea etiã habitari: fluuioſq; eſſe. & cætera: ſicut in terra. Quin nemæũ quoq; illinc occi=

ſe leonem fabulantur. Ex quo nos in nutrice. Nemiæaq; teſqua Lunigenâ mẽtita feram.

Quid apud Iuuenalem fraterculus gigantis: quidq; apud alios terrę fili⁹: ibidemq; de manij vocabulo. Caput.xvuj.

Vnde fit vt malim fraterculus eſſe gigantum.

VErſum poetę Iuuenalis hunc ex ſatyra quarta quicũq; hactenus interpretati ſunt hærent in ſalebra: quantum video: nec enarrare illi quidem mihi: ſed riſum captare anilibus fabulamentis: vel deriſum potius videnť. Quippe alii gigantas in ſimias conuerſos: alij poſt gigantas a terra ſimiam productã in deorum cõtemptũ cõminiſcũtur: frigidiora his alia quæ ſicut ille Martialis rhetor: Neronianas thermas refrigerarẽt. Etenim nullo q̃tũ ĩtelligã ſenſu nullo: qđ ſciã: dicũť tradẽte has nugas authore. mihi fratercul⁹ gigãtis: ſignificare hominẽ videtur: nullis maioribus ortũ: ignoto genere: obſcuroq;. Quoniam cuius ignorabanť parẽtes: eum vulgo appellare veteres: terrę filium conſueuiſſent. Ex quo Perſius.

Præſto eſt mihi Manius hęres

Progenies terræ: quære ex me quis mihi quartus

Sit pater: haud prompte dicam: tamen adde etiam vnum.

Vnum etiam: terrę eſt iam filius.

Vides igitur vel vnius auctoritate Perſij: terrę filium dici: cuius neſcirentur parentes: nec adeo putes ocioſe. Maniũ illic a Perſio nominatum. Vt enim omittã quę de Manio ſcribit Aricino Pompei⁹: etiam Manij nomen ipſum gręcus auctor Sozimus: Romanę hiſtorię libro tertio: non quia natus mane: ſicuti cęteri: ſed a manibus ait appellatum. Quin. M. Varronis liber cõpluries a Marcello citatur Manij titulo etiã neſcio quid alicubi de funere attingẽs: vt fauere hũc quoq; augurer nobis. Cicero item primo epiſtolarum volumine ad atticum. Sed hęc ad te ſcribam alias ſubtilius. nam neq; adhuc mihi ſatis nota ſunt: & huic terrę filio: neſcio cui committere epiſtolam tantis de rebus non audeo. Sed idẽ quoq; in epiſtola ad Trebatium ſic ait. Cn. Octauius. an. Cn. Cornelius quidem tuus familiaris: ſummo genere natus: terrę filius: qđ in quibuſdam codicib⁹ deprauatum: pq; eo ſuppoſitum zerę filius: cum vereor ſcriptura maneat adhuc in libro peruetere: quondam doctiſſimi viri Philelphi: nunc Laurentij medicis: patroni literarij: ſimulq; libro altero de vetere (vt apparet) excripto: qui nũc in bibliotheca publica Medicę familię. Vides a Cicerone quoq;: nihilo ſecius: ignotum prorſus hominem terrę appellari filium. Lactantius etiam diuinarum inſtitutionum: libro primo his vtitur verbis. Minutius fęlix in eo libro qui octauius inſcribitur: ſic argumentatus eſt. Saturnum cum fugatus eſſet a filio: in italiãq; veniſſet Cœli filium dictum: qđ ſoleam⁹ eo: quorum virtutem miremur: ad quos repentine aduenerint de cœlo cecidiſſe dicere. Terrę autem qđ ignotis parentibus natos terræ filios nominemus: hactenus Lactantius. Sed & Tertullian⁹ in apologetico de eodẽ Saturno: ſic ſcribit. Dictus autem terræ: & Cœli filius: quia ignoti: vel ex inopinato apparentes de cœlo superueniſſe dicuntur: vt terrę filios vulgus vocat: quorum genus incertum eſt. Quare cũ hoc pręoptaret: homo eſſe obſcurus: q̃ nobilis Iuuenalis: qđ olim prodigio parerat ĩ nobilitate ſenectus: vtpote ſęuientibus in eã Romanis principibus: malle ſe: ait fraterculum gigantis: hoc eſt terrę filium: qđ (vt oſtendimus) obſcurum ſignificat. q̃ nobilẽ: patriciumq;. Gigantes eñ terra editi. Suauius autem fraterculum: q̃ fratrem; ne videretur: vaſtitatem illam: molemq; gigantei corporis: ſed generis dũtaxat ignobilitatem concupiſcere.

Super aſpiratione citata quępiã: ſimul enarratum Catulli nobile epigramma.

Capxt.xviiij.

QVintilianus libro oratoriarum inſtitutionum primo: de aſpiratione agens: ita inquit Parciſſime ea veteres vſi etiam in vocabulis: cum edos: ircoſq; dicebant: diu deinde ſeruatum: ne conſonantibus aſpirarent: vt in Graccis: & in triumpis: Erupit breui tempore nimius vſus vt chorone. chenturiones: prechones adhuc quibuſdã inſcriptionibus maneant: Qua de re Catulli nobile epigramma eſt. Hæc ille. Putamus autẽ epigrãma citari hoc potiſſimum.

Chommoda dicebat: ſi quando commoda vellet
Dicere: & hinſidias Arrius inſidias
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe loquutũ.
Cum quantum poterat dixerat hinſidias.
Credo ſic mater. ſic liber auunculus eius
Sic maternus auus dixerat: atq; auia:
Hoc miſſo in ſyriam requierant omnibus aures
Audibant eadem hęc: leniter & leuiter.

Nec ſibi poſt illa metuebant talia verba.
Cum ſubito affertur nuntius horribilis
Ionios fluctus poſtꝗ̃ illuc Arrius iſſet.
Iam non ionios eſſe:ſed hionios.

Eſt vero obſeruandum:vt etiam in pronuntiando.quẽadmodũ in ſcribendo vocibus aſpires
Qđ nunc gręci.tantum in conſonantibus:latini:ne in conſonantibus quidem retinuerũt.Cõ
tra veteres latini:etiam in loquẽdo vocalibus aſpirabant.Ex quo Cicero in oratore ad Brutũ
ita ſcribit.Quin ego ipſe cum ſcirem:ita maiores locutos eſſe:vt nuſꝗ̃ niſi in vocali aſpiratio-
ne vterent̃ loquebar ſic:vt pulcros:cetegos:triumpos.Cartaginẽ dicerem. Aliquando:idq;
ſero conuicio aurium:cũ extorta mihi veritas eſſet:vſum loquẽdi populo cõceſſi:ſcientiã mi-
hi reſeruaui.Sic Cicero.Sed & Auteolum vidi equidem nup apud Laurẽtiũ Medicẽ nomiſma
cum titulo TRIVMPVS.Et item argenteũ alterũ:cum vulgatiore hoc.TRIVMPHVS.
Quin.A.quoq; Gellius in ſecundo noctium atticarum:teſtatur veteres.h.literam:ſeu ſpiritũ:
pleriſq; vocibus verborum firmandis(vt ipſe inquit)roborandiſq; inſeruiſſe:vt ſonus eorum
eſſet viridior:vegetiorq;.Sed & Priſcian⁹ ait.Aſpirationẽ vocalib⁹ extrinſec⁹ adſcribi:vt mini
mum ſonet:conſonantibus autem intrinſecus:vt plurimum.Quare ſi cõſtare tibi Catulliani
epigrammatis leporem voles:aſpirationem ipſam ſuo loco:quantum poteris pronuntiabis.
Sed iſta video iam ſic innotuiſſe:vt aliena fortaſſe cuipiam videri poſſint:Atqui tamen pene
adhuc equidem adoleſcens:coram literatis aliquot:quos & meminiſſe arbitror:de hoc ipſo lo
co ad Domitium florentię retuli:qui ſic ei ſtatim applauſit:vt ingenue fateretur:ſe plus eo die
ab vno ſcholaſtico didiciſſe:ꝗ̃ multis ante annis a quopiam profeſſorum. Scit aurelius arimi
nenſis(vt alios omittã)qui nunc Patauij degit:pręſtãti iuuenis & ingenio:& literatura:ꝗ̃ mul
tos ab hinc annos:iſtam de nobis enarrationem florentiæ tum quidem agitans acceperit.ꝗ̃q;
ſit.vt idem poſtea Patauij narrabat:noua prorſus:ignotaq; iam tum viſa omnib⁹:ad quos de
ea Catullum autem plane vniuerſum:Veronę(Scit hoc vir liberrimi ingenij Baccius Vgoli-
nus)intra officinam quã piã:quo nos pluuia coegerat:viris aliquot literatis:pene cogentib⁹:
enarrauimus:cum quidem illic adeſſet:etiam Guarini propinquus:Ioannes Baptiſta:ni fallor
nomine:ſimulq; Dantes quidam Aligherius:quintus vt aiebat:a Dante florentino poeta:ne
q; non duo:qui tum Veronæ:non indocti homines profitebant̃.Magnaq; itidem ſcholaſticorũ
manus:ita pronis auribus:noſtra illa qualiacũq;:accipientes:vt idẽ:idẽ clamarẽt demiſſum cœ
litus Angelum ſibi:ſic enim aiebant:qui poetam conterraneum interpretaret̃.Neq; ob id iſto
rum tamen commemini.quo inuenta mea mihi deniq; vni:nullo in participatum recepto tri-
bui poſtulem:non enim ſic mihi arrogo:ſed ne quis forſan alienis laboribus me:quaſi cor-
uum:aut vulturẽ:relictis ab aquila cadaueribus putet veſci.

Emendata apud Suetonium:& enarrata vox hæc Aſcopera.

Caput.xx.

Vitiati depręhenduntur:Suetoniani codices in Nerone.Nã ſic vtiq; in omnibus.Al
terius collo:& ſcopa deligata:ſimulq; titulus.Ego qđ potui:ſed tu culleum meruiſti
Nam neq; ſcopa latine dicitur numero ſingulari:& ſi maxime dicatur:nihil tamẽ cõ
mercij ſcopis & culleo.Sed enim in vetuſtis exemplaribus:veſtigium vt arbitror ex
tat incolumis:veræq; lectionis:hoc modo.Alterius collo aſcopa deligata.Quare ſi literã pe-
nultimam perſcripſeris Aſcopera fiet:qđ & eſſe rectiſſimum puto:ſiquidem eſt aſcopera ſaccu
lus pelliceus:compoſitũq; nomen græce eſt:ex vtre & ſacco:de quo vocabulo ita ſcribit Sui-
das:ασκοπηρα το μαρσυπιον ητοι σακκοπατιον Marſypium ſignificare Suidas aſcoperã do-
cet.Hæc ergo fuit Aſcopera Neronianæ ſtatuę collo deligata:cullei ſymbolum:quoniam ma
tricida.Qđ eñ culleo parricidę inſuuntur:qui fit e corio bouis:ei⁹ cullei veluti inſtar qđdam:
repręſentauit:qui deligauit aſcoperam.Iuuenalis de parricida & culleo ſic.
Et deducendum corio bouis in mare:cum quo
Clauditur aduerſis innoxia ſimia fatis.

Quid ſit aut Mineruał:aut Mineruale munus:ex eoq; ſentẽtię Iuuenalis:& Varronis expoſitæ

Caput.xxi.

Quiſquis adhuc vno partam colit aſſe Mineruam.

Hoc ex decima Iuuenalis poetæ ſatyra.Domitius ita exponit.vt eius neutiꝗ̃ videat̃
peruidiſſe intellectum.Mineruam partam ideſt cuius ludis quinquatribus:vt poſſet
certare adeptus eſt.Quo quid eſt abſurdius:aut ĩ concinnius?an quæſo vno aſſe q̇ſ
piam aſſequatur:vt certare de eloquentia publice poſſit?Cæterum mineruale mun⁹
qđ & mineruał dicitur.inuiſſe Iuuenalis videri poteſt:mercedulam magiſterij ſcilicet a ſchol-

ſticis dari ſolitam:potiſſimumq; arbitror :ante quinquatria:perquos dies pueri vocabant:vnde Horatius in extrema e pi ſtola.

Ac potius puer vt feſtis quinquatribus olim:
Exiguo:gratoq; fruaris tempore raptim·

Sicuti ſaturnalibus:& Calendis:item mos habuit. Quare de quinquatribus agens Ouidius in faſtis:ita inquit.

Nec vos turba feri cenſu fraudata magiſtri.
Spernite:diſcipulos attrahet illa nouos.

De Mineruali hoc munere:etiam diuus Hieronymus ita meminit:in epiſtolam ſcribens Pauli ad Epheſios: Q đ etiam in canonicis decretis inuenias: Legant inquit epiſcopi:atq; pręſbyteri:qui filios ſuos ſæcularibus erudiunt literis:& faciunt illos comœdias legere:& Mimorũ turpia ſcripta cantare:de eccleſiarum ſumptibus forſan eruditos:& qđ in corbonam pro peccato virgo vel vidua:vel ſubſtantiã ſuam totã effundẽs:quilibet pauper obtulerat:hoc in Calẽdarũ ſtrenam:& ſaturnalium ſportulam:& Mineruale munus grammaticus:& rhetor:aut in ſumpt⁹ domeſticos:aut in templi ſtipes:aut ſordidũ conuertit in lucrum. Quas autẽ ſaturnaliũ ſportulas vocat Hieronymus:has nomine abſoluto ſaturnalicia Tertullianus. Varro quoq; in tertio libro rerum ruſticarũ:ſic de Mineruali. Axius merula mi inquit recipe me diſcipulum villaticę paſtionis ille. Qui ſimul ac promiſeris Minerual incipiã (inquit) ideſt cœnam. Ludit enĩ Merula hic apud Varronem:quoniamq; Axius diſcipulum ſe velle recipi dixerat :ipſe ſibi Minerual promitti poſtulat:quaſi magiſtro. Cœnam autem iocoſe:Minerual appellauit. Quia magiſterij merces. Ne forte igitur poetæ ſenſus hic erit :eum quoq; qui ſemel præceptori Mineruał porrexerit:quod per aſſem deſignatur:ideſt qui paucis diebus rhetori: aut grãmatico operam dederit:aptare totis quinquatribus:quæ feſta erant Mineruę ingeniorum præſidis:nõ modicũ quippiam:ſed eloquiũ & famam Demoſthenis:aut Ciceronis.

Cuiuſmodi ſint verſiculi:in quibus (vt ait Martialis) Echo gręcula recantet:

Caput. xxij.

Martialis in ſecundo epigrammaton :de ſupinis quibuſdam. ſuperuacuiſq; carminibus agẽs:in quis mult⁹ labor:minima laus faciendis:hoc quoq; inter cætera ſcribit.

Nuſq̃ gręcula qđ recantat Echo.

Domitius autẽ græculam accipit Echo vocem gręcam inſertam:quaſi ſe neget Martialis græcis vſpiam verbis vti:in ſuis epigrammatis:qđ contra depręhenditur. Aut nos igitur coniectura fallit:aut inuuntur verſiculi quidam:ſic facti:vt in extremis:reſpõſitationes ex perſona ponantur Echus :ſententiam explentes & morem tuentes illi⁹ vltima regerendi. Quales etiam vernaculos ipſi quoſpiam fecimus:qui nunc a muſicis celebrantur:Henrici modulaminibus commendati:quoſq; etiam ab hinc annos ferme decem Petro contareno Veneto patricio nõ inelegantis ingenij viro:miretum deſiderãti:nõnulliſq; alijs literarum ſtudioſis dedim⁹. Sed & extant gręci quoq; Gauradę cuiuſdã antiq poetę quos & apponã.

ΑΧω φιλαμοι. συγκαταιμεσ ορτι. τι.
Γρω κορισκασ. αδε μου φιλει. φιλει.
πραξαι δοκαιροσ καιρον ου φερει. φερει.
Τυτοιμυν αυταλεξον ωσ ερω. ερω
και πισιν αυται κερματων τυ δοσ. τυ δοσ.
ΑΧω τι λοιπορη ποθου τυχειν. τυχειν.

Legendum apud Martialem Cum compare mulo:qđ plęriq; Cum compare Gibbo:ſimul explicata ratio in eo:ſenſuſq; verior.

Caput. xxiij.

Martialis epigrammatõ ſexto

Non aliter ridetur Atlas cum compare Gibbo.

Sic enim & vulgo legunt omnes. & pro rectiſſimo exponunt:quicũq; ſunt:in cultu literarum celebriores. Nos contra in codicibus plęriſq; veteribus minuſq; vacillantis auctoritatis :& fidei ſic inuenimus.

Non aliter ridetur Atlas. cum compare mulo.

Mulo inquã non Gibbo:ne ve ſurdis:quod aiunt:agatur teſtimoniis in hac ipſa gentis Medicæ bibliotheca publica:codex habetur vetuſtiſſimus langobardis literis:quem & Domiti⁹ olĩ Florentiæ pellegit. Sed & Veronę mihi pagellas quaſpiam:antiquiſſimi item voluminis:Bernardinus quidam adoleſcens: vt tum viſus eſt:haud illiberalis. Domitij propinquus commodauit :cum quidem vna eſſet mecum: Baccius Vgolinus :abſolutiſſimi vir ingenij :candidiſ-

ſimiq̃ꝫ:neq̃ꝫ non Romę quoq̃ꝫ volumen item Martialis:langobardis characterib⁹oſtendit:legẽdumq̃ꝫ nobis indulxit Bernardin⁹ Valla:vir & carminũ ſtudio:& iuris ſcientia: & generis nobilitate:atq̃ꝫopibus:prętereaq̃ꝫ humanitate quapiam non vulgari celebrand⁹: Quin florentię item pręter hos:alium codicẽ:primę nobilitatis ciuis Pãdulfus nobis oricellarius ſemiueterẽ dedit vtendũ:in quis vtiq̃ꝫ ſingulis:hãc quã dicim⁹ ſcripturã reperias. Neq̃ꝫ autem diffitear ẽt illã ſuperiorẽ:in vno:altereq̃ꝫ:non plane nouo exemplari: vidiſſe me: ſicuti in eo q̃d Romę in Palatina bibliotheca: medię antiquitatis:& item in altero tum quidem cũ legebamus Franciſci Saxetti florentini negotiatoris:nunc autẽ Taddæi Vgoleti parmenſis:humani doctiq̃ꝫ viri q̃ regi pannonũ Matthię regiſ ꝓrſus aĩmi principi:libros:ornamẽtaq̃ꝫ alia Florentię nobis iſta prodentibus:procurabat. Nam in eo quem mihi nuꝑ doctus vtraq̃ꝫ lingua vir Bernardus Michelottius ab neſcio quo ſibi peruſino cõmodatum dedit inſpiciendũ. Gippo ſcriptũ corruptius adnotaui. Quare cũ ſuperiorẽ illam: veluti conſtantem:ſolidamq̃ꝫ reperiamus in melioribus ſcripturã:quęrendum videť:quid ſibi Atlas poſtulet:cũ compare mulo:qua ve cauſa perinde rideadur: vti maurus elephanto vehens. Porro Atlantẽ:de Iuuenalis verbis:nanũ quẽdã:pumilũ ve fuiſſe tẽporibus illis:haud ignoratũ colligimus. Sic enim inquit.

Nanum cuiuſdam Atlanta vocamus.

Vt ex contrario per deridiculũ:ſit Atlas appellatus:qui foret pumila ſtatura:ſicuti.

Canibus pigris:ſcabieq̃ꝫ vetuſta
Turpibus:& ſiccę lambentibus ora lucernę:
Nomen erit tygris:pardus:leo:ſiquid adhuc eſt
Quod fremat in terris violentius.

Sed & muli pumili: vel mulę:tum in pretio ſunt:inq̃ꝫ deliciis habitę. De quis in diſtichis idem Martialis.

His tibi de mulis:non eſt metuenda ruina
Altius in terra:pene ſedere ſoles.

Siq̃ñ igiť nanus hic Atlas:mulo cõſimiliter nano & cõpare ſibi vtebať: veriſimile eſt:rideri ſolitũ publicitus: ſicuti etiam maurus niger deriſui vulgo:quoties cõcolorẽ ſibi elephantũ inſcẽderat. Vnde inquit idem in primo Et molles dare iuſſa choreas
Nigro bellua nil negat magiſtro.

Conuenit aũt propoſito:argumentoq̃ꝫ poetę in eũ q̃ iuuenis & validus:& pauper: lectica idẽ tidẽ tñ a ſex:& ipſis iuuenibus:validis.pauperibuſq̃ꝫ geſtabatur: Atq̃ꝫ vt illi ſuperiores:nihilo ipſe ſecius ſic ũctis deridendi ſui dabat occaſionem.

Quędã ſuꝑ Hecalen anu in memoriã data:deq̃ꝫ poeſi Callimachi.tũ ex epigrãmatis priapeis expoſitus locus.& itẽ alter apud Statium quodq̃ꝫ vitioſe legit de eo in Apuleianis codicibus:

Caput. xxiiii.

Aequalis tibi:quam domum reuertens
Theſeus repperit in rogo iacentem.

Verſiculi ſunt hi de priapeis epigrãmatis per quos aut ego fallor:aut Hecale anicula demonſtratur:a qua Theſeus olim adoleſcens hoſpitio comiter acceptus eſt. Vnde factum quoq̃ꝫ hecaleſion per pagos celebre fuit Hecalo Ioui non ſine ipſius Hecales honoribus. Quã etiam Hecalenen diminutiua forma vocabant. quoniã ipſa quoq̃ꝫ adoleſcẽtẽ adhuc Theſea ſalutare aniliter:& huiuſcemodi excipere:diminutiuorũ blanditiis cõſueuiſſet. Quoniã aũt ꝓficiſcente ad pugnã Theſeo:ſacrum Ioui ꝓ illius reditu vouerat: ac priuſq̃ reuerteretur:ipſa obiit diẽ:vicem hanc Theſei iuſſu ꝓ hoſpitalitate recepit:ſicuti Philochorus memorię ꝓdidit. Qua de re Plutarchus in Theſei vitã cõmeminit. Ceterũ de ea iuſtum poema Callimach⁹ fecit:Hecalen noĩe. Sicuti innuit item verſiculus ex notiſſimo epigrãmate.

Μελτῶ δε γραοσ τησ φιλοξενου τροπουσ

Multiq̃ꝫ paſſim reperiunť auctores:Hecalen. citantes Callimachi. Nam & herbas edules enumerat aliquando Plynius:quas ruſtica illa Hecale apud Callimachum apponat:ſicuti Crethmon in libro. xxvi. ſicuti etiam Sonchon in. xxii. quis in nouis codicibus Hecate ſit ibi:non Hecale veſtigium autem verę lectionis manet adhuc in antiquis eis. qui ſunt in publica gentis medicę bibliotheca. Quin vbi Callimach⁹ in apollinis ait hymno.

Ὁ φθονοσ ἀπολλωνοσ ἐπ' οὐατα λαθριοσ εἰπεν
Οὐκ ἀγαμαι τον ἀοιδον ὃσ οὐδ' ὁσα ποντοσ ἀειδει.

In eum locum ſic interpres propemodum: per hæc inquit illos accuſat:qui ſic in eum cauillarentur: quaſi magnum facere poema non poſſet. Vnde coactus eſt Hecalen facere. Verba interꝑtis ita ſũt. ἐγκαλει δια τουτων τουσ σκωπτοντασ αὐτον μη δυνασθαι ποιησαι μεγα ποιη

σαι μεγα ποίημα. ὅθεν ὑμαςκοθη ποιῆσαι τὴν ἑκάλην. Hinc nos in Nutrice.
Battiades Hecalen ſonat:& marathonia geſta:
Celſior aſſueto.
Sed & Statius in extremo thebaidos de hac ipſa.
Nec fudit vanos anus hoſpita fletus.
Et Suidas Hecalen ait heroida quãpiã eſſe apud Callimachũ. Denicꝫ Apuleius in primo metamorphoſeos de eadẽ puto: Si contentus inq̄t lare ꝑuulo Theſei illius cognominis patris tui virtutes æmulaueris:qui non eſt aſpnat⁹ Hecales anus hoſpitiũ tenue. Necꝫ aũt ignoro deprauatã fere vbicꝫ eſſe ſcripturã:ſiquidẽ non Hecales anus:ſed Ales anus p̄cerptis aliquot literis: ſcriptũ plerumcꝫ inuenies: vt in tranſcurſu etiam Apulianos codices emaculemus: & lectorẽ veluti ſuperpondio dimittamus honuſtum.

Quꝫ multa in epiſtolis familiaribus:quæ nũc habent̃ Ciceronis p̄poſtera:tum quꝫ in ordinem reſtituendæ. Caput.xxv.

Nactus ſum Ciceronis epiſtolarum familiariũ volumẽ antiquiſſimũ: de quo ẽt ſupra dixi:tum ex eo ipſo:alterũ deſcriptũ:ſicuti q̄dã putant Franciſci Petrarchæ manu. Deſcriptũ aũt ex ipſo liquet multis argumẽtis:q̄ nũc omiſerim: Sed hic poſterior: quẽ dixi codex:ita eſt ab indiligente bibliopola cõglutinatus: vti vna trãſpoſita paginarũ decuria:cõtra quã notata ſit numeris dep̄hendat̃. Eſt aũt liber in publica gẽtis Medicæ bibliotheca: De hoc itacꝫ vno quãtũ coniiciã cũcti plane quotquot extãt adhuc epiſtolarũ earũdẽ codices:ceu de fonte:capitecꝫ manarũt:inqꝫ oĩbus p̄poſterus:& ꝑuerſus lectionis ordo: q̄ mihi nunc loco reſtituendus:quaſicꝫ inſtaurand⁹. Quare adhibe q̄ſo aĩum: q̄cumcꝫ liberalis has literas amplecteris. Igit̃ in libro octauo: Cęlii epiſtola ad Ciceronẽ:ſic incipit. Certe inq̄ abſolutus eſt:me rep̄ſentante ꝓnuntiatum eſt:& q̄dẽ oĩb⁹ ordinib⁹:ſed & ſingulis in vno quocꝫ genere ſententijs: Vide mõ inquis hucuſcꝫ ordo nõdũ interpellat⁹. Quę aũt ſtatim ſequunt̃ verba: Literis oſtẽderis:& cętera diuerſa ꝑſus a ſupiorib⁹:atcꝫ alteri⁹ epiſtolę inuenias. Perge porro:ab ea ipſa epiſtola deinceps numerare ſequẽtis: ad eã q̄ ſit quarta & vigeſima:cuius ita principiũ:nõ me Hercules. Nihil vnq̄ q̄m q̄ cũ ſuperiore cõtinuat̃: Vt legas ita. Certe inq̄ abſolut⁹ ẽ:me rep̄ſentãte ꝓnuntiatũ eſt:& quidẽ oĩb⁹ ordinibus:ſed & ſingulis in vno quocꝫ genere ſententiis. Vide modo iquis. Nõ me Hercules. Nihil vnq̄.n. atcꝫ ita reliqua ſubtexe:donec ab ipſa quã diximꝰ alterius eſſe epiſtolę:ꝑueneris ad ſequẽtẽ decimã. cuius hoc initiũ. Sic tu inq̄s Hirciũ quẽ euſcꝫ lege:dũ in verba hęc incidas: Si vllã ſpẽ:q̄ ſimul offenderis:totũ hoc delebis. Aut in tecto vitij:cętera mihi probabunt̃. Totũ hoc inq̄ delebis aut induces:q̄m aliena plane huic loco. Mox denuo recurres:ad ea q̄ poſita ꝑperã ſũt:in illa Cęlii de qua primit⁹ dictũ:atcꝫ ita cõtinuabis lectionẽ: Si vllã ſpẽ literis oſtẽderis. Ita tractim legẽs ad epiſtolã ꝑuenies tertiã: ab hac & vigeſimã:ſic videlicet incipiẽtẽ. Duabus eius epiſtolis reſpõdebo:clauſãcꝫ hac fini. Si.n. nihil eſt in parietibus: aut in tecto vitij:cętera mihi ꝓbabunt̃: Poſt eãcꝫ ſtatim cõſequi debet epiſtola:q̄ nũc ab illa vndecima:ſic ordines. Delectauerũt me tuę literę. Cõprobat hũc ordinẽ:quẽ poſuimus:nõ ſolũ codex vtercꝫ: vel ille antiquus: vel hic ex eo ſtatĩ natus:a quo cæteros quocꝫ oĩs bibliopolæ vitio deprauatos liquet. Sed intellectus ẽt:ſenſuſcꝫ ipſe luce clarior:ſic vt acutius inſpicienti q̄cquid vſq̄ ꝑſus obſcuri eſt:ambiguicꝫ tollatur.

Verſiculi in faſtis e gręco ſup vite:& capro:tũ parodia q̄piã obſcurior apud Suetoniũ. Caput.xxvi.

Ouidius in primo faſtorum.
Sus dederat pœnas:exemplo territus horum
Palmite debueras abſtinuiſſe caper.
Quem ſpectans aliquis dentes in vite prementem
Talia non tacito dicta dolore dedit.
Rode caper vitem:tamen hinc cum ſtabis ad aras
In tua quod ſpargi cornua poſſit:erit.
Nimirum hi duo verſiculi:de gręci poetę diſticho:perq̄ inclyto:feſtiuocꝫ facti:q̄d in primis celebre fertur:& volitat docta per ora virum. Nam cum dixiſſe quempiam illa memorat:ipſum nimirum auctorem carminis Euenum digito deſignaui. Loquitur autem in græcis verſiculis: vitis ipſa:ſic ſcilicet.
Κὴν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω
Ὅσσον ἐπισπεῖσαι σοι τράγε θυομένῳ
Vertit hos nimirum:q̄ potuit ad vnguem poetã ingenioſiſſimus:& ſunt tñ in gręco nõnulla:

quæ noſter parū enarrate. Quin ſi veris concedēdū: trāſmarinā illā: neſcio quā Venerē: ne attigit q̄dē noſter. Q đ vitiū linguæ potius minus laſciuiētis: q̄ parū copioſæ. Sed qm̄ in græci huius diſtichi mentionē incurrimus: afferamus ēt: qđ apud Suetoniū in Domitiano eſt: vt obiter illi quoq; non inobſcuro loco: lucem interpretationis inferamus: veluti auctariū dem⁹ merce ipſa: ne vtiq̄ vilius. Verba igitur ita ſunt. Vt edicti de excidendis vineis propoſiti: gratiā faceret: non alia magis re compulſus creditur: q̄ q̄ ſparſi libelli cum his verſibus erant.

Κην μεφαγησ επι ριζαν ομωσ ετι καρποφορησω

Οσσον επισπεισαι καισαρι θυομενω

Q đ.n. ſupra vitis capro minitabatur: hoc eadē nunc Cæſari: pulcherrima hercules parodia. Vel ſi me inquiens ad radicē comederis: tantū tn̄ vini producam: quantū immolando Cæſari poſſit infundi. Mos.n. veteribus vti capitibus ſtantiū: ſub ictu: cultroq; victimarum vinū infunderetur: Sic apud Maronem videlicet:

Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido

Candentis vaccæ media: inter cornua fundit.

Igiť neci Domitianū Cęſarē: per hos verſiculos libelli deſtinabant: quoniā vt Suetonius idē ſcribit: Ad ſummā quondā vbertatē vini: frumenti vero inopiā: exiſtimās nimio vinearū ſtudio negligi arua: edixit ne quis in italia nouellaret: vtq; in prouincijs vineta ſuccidereńť: relicta vbi plurimum dimidia parte: nec exequi rē perſeuerauit: Meminerint autē ſtudioſi: nos in hoc īuēto: non vno duntaxat nomine: in commune conſuluiſſe: qm̄ in plæriſq; adhuc Suetonij codicibus: etiamq; nōnullis veteribus: non modo græcos hos verſiculos non inuenias: ſed ne veſtigiū quidem: ac ne locū etiam: quo ſe recipiant. Sed eos nos quoniā tenebamus iam pridē vtpote lepidiſſimos: facile mox de obſoletis: mendoſiſq; exēplarib⁹: ſingulas penſitādo: paulatimq; nunc agnoſcendo: nunc reſtituendo literas peruеſtigauimus:

Verba in Ciceronis epiſtola ex Ennij Medea: de gręca Euripidi. Caput. xxvii.

Cicero in epiſtola ad Trebatium: Hoc tibi tam ignoſcem⁹ nos amici: q̄ ignouerūt Medeæ: quę Corinthū: arcē altam habebant matronæ opulentę optimates. quibus illa manibus gypſatiſſimis perſuaſit: ne ſibi vitio illæ verterent: q̄ abeſſet: a patria.

Nam multi ſuam rem bene geſſere: & publicam: patria procul.

Multi qui domi ætatem agerent: propterea ſunt improbati.

Nemo ex his quorū edita ſit ſententia: ſuſpicatus eſt adhuc: non eſſe iſta plane Ciceronis verba: ſed poetę alicuius magis: cui liceret vti vocib⁹ illiuſmodi. figuriſq;: ceu ſunt illa quę Corinthū arcē altā habebant: & matronę opulentę optimates: neq; ſaltem hoc viderūt: Iambos adhuc in his verſibus extare integros duos: aliorūq; quaſi diſcerpta mēbra veluti noſcitari. Nos hæc ex Ennij Medea verba eſſe collegimus: nō quidem ſuo proſus ordine. Sed quo cōmodiſſimum Ciceroni fuit allegata: Nā cum de gręca Euripidi verſam ab Ennio Medeam in latinū cognouiſſemus: ſententiā protinus horum verborum de ipſa nimirū Euripidi tragœdia (quando illius Ennianę iacturam fecimus) libuit aucupari. Sic igiť in ea fabula: cum matronis Corinthijs loquens inducitur Medea: vti perſuadeat: non ſibi verti vitio oportere: q̄ abſit a patria. Quando multi inquit honeſti etiam procul a patria multi contra: domi fuerunt inglorij. Nam male audiebant peregrinę fœminę: vnde illud comicū. Adeon eſt demens: ex peregrina? Similiter tacere poſſe ait parmeno: Samiam fuiſſe Thaidis matrem: tūc Athenis victantis. Verſiculos putem Euripidis ipſos: ex Medeæ perſona: ne quis fortaſſe deſideret hic adſcribemus.

Κορινθιαι γυναικεσ εξηλθον δομων

Μη μοι τι μεμψησθ᾽ οιδα γαρ πολλουσ βροτων

σεμνουσ γεγωτασ: τουσ μεν ομματων απο

Τουσ δ᾽ εν θυραιοισ. οι δ᾽ αφ᾽ ησυχου ποδοσ

Δυσκλειαν εκτησαντο και ραθυμιαν.

Q đ aūt dixim⁹ poetā Enniū: de græco vertiſſe tragœdiā Euripidi Medeā: partim de verbis Ciceronis cōiectamus: qui ſic ait in primo de bonorum: malorūq; finibus. Quis eñ tā inimicus pene noī Romano ē: q Ennii Medeā: aut Antiopā Pacuuij ſpernat: aut reiiciat? Qui ſe iiſdem Euripidi fabulis delectari dicat: latinas literas oderit? p̄ timetiā: q̄ Ennianę tragœdię pricipiū multis locis: vt a Quintiliano volumine quito: vt a Cicerone in libro de fato: vt itē ab alijs auctorib⁹ idētidē citať: ſed nuſq̄ tn̄ longiore tractu: q̄ in rhetorico ſecundo eiuſdem Ciceronis ad Herenniū Q đ hic ex codicib⁹ varijs emendatū ſubſcribimus: vt illuſtreť obſcuritas: locis aliquot in lingua latina oboriens: quoties vn⁹: aut alter de ei⁹ tragœdię principio verſus allegaťq; ſuppreſſo auctoris noīe: ſimul intellectu ſuſpenſo. Locus ipſe apud Ciceronē ſic eſt. Ne Enniū inqť & cæteros poetas imitemur: quibus hoc modo loqui: conceſſum eſt.

Vtinam ne in nemore pelio ſecuribus
Ceſa accidiſſet abiegna ad terram trabes
Ne ve inde nauis inchoandę exordium
Cœpiſſet: quæ nunc nominatur nomine
Argo: qua argiui vecti delecti viri
Petebant illam pellem inauratam arietis:
Colchis imperio regis pelię per dolum.
Nam nunq̃ era errans mea domo efferret pedē
Medea animo ęgro: amore ſęuo ſaucia

Eſt aũt trabes in verſiculo ſecũdo: ſingularis numeri: queadmodũ & Priſcian⁹ legit libro ſeptimo. Vetuſtiſſimi: n. (vt ipſe inquit) etiam trabes ꝓ trabs ꝓferebãt: Euripidi vero tragœdię pricipium: ſi cum Ennianę conferas: feceris arbitror operępretium: qđ & ſubnectam.

Ειθωφελαργουσ μηδιαπτασθαι σκαφοσ
Κολχωμεσ αιαν. κυανεασ συμπληγαδασ.
Μηδεγγα παισι πηλιου. πεσειν ποτε
Τμηθεισα πευκη. μηδερετμωσαι χερασ
Ανδρων αριστων οιτο παγχρυσον δεροσ
Πελια μετηλθον: ου γαρ αν δεσποινεμη:
Μηδεια πυργουσ γησ επλευσιωλκιδοσ:
Ερωτιθυμον εκπλαγεισιασονοσ.

Panici terrores qui vocentᷣ. eoq; locupletiſſimiᷣ citati teſtes. Caput. xxviij.

IN Ciceronis epiſtola ad Tironem: quę poſita in extremo familiarium volumine: ſic ſcriptum eſt. Etſi atticus noſter: q quondã me commoueri πανικοισ itellexit: idem ſemp putat: nec videt quibus pſidiis philoſophię ſeptus ſim. Hercle qđ timidus ipſe eſt. θορυβοποιει Panica vocantur (vt arbitror) a gręcis repẽtini quidã terrores: & conſternationes: quales vtiq; lymphatici metus vſq; adeo irreuocabiles: vt non ratione modo: ſed mente ẽt careãt: Quo itẽ verbo Cicero idẽ vtiẗ in epiſtola ad Atticũ libro quinto: Scis eñ inquit q̃dã πανικα dici. Facit itẽ Hyginius de panico terrore mentionem: quo loco de Capricorno: his verbis. Hic enim diciẗ cum Iuppiter Titanas oppugnaret: primus obiecisse hoſtibus terrorem: qui Panicos dicitur: vt ait Eratoſthenes: Quam fabulam: & Germanic⁹ innuit in Arateo commentario. Euripides in medea ſic ait.

Καιτισ γεραια προσπολων δοξασα που
Η πανοσ οργασ ητινοσ θεων μολειν
Ανωλολυξε.

Panos aũt vocat iras Euripides ſicuti eſt apud antiquiſſimũ ipſius interpretẽ τα πανικα δειματα. ideſt panicos terrores οτι την των αιφνιδιων φοβον και ταραχων αιτιαν τω πανι ανατιθεασιν. Quoniam inquit repentinorum terrorũ: & conſternationũ cauſam deo pani tribuũt. Et apud Syneſium in libro de ꝓuidentia: ſic inuenio ferme. και πανι κοι θορυβοι μεθημεραι τοσ τρατευμα κατελαμβανον. Et panici tumultus interdiu; exercitum occupabant. Quo loco ampliter ẽt: cuiuſmodi eſſent hi deniq; terrores explicãtur. Quĩ interpres etiam neſcio quis itaq; verba hęc ipſa Syneſij enarrat: vt panicos appellari terrores dicat: cum repẽte in exercitu: viri: equiq; perturbantur. nulla comparente cauſa. Solent enim inquit fœminę vi numinis inſtinctę: panos orgia clamoribus concelebrare: quibus vtpote repentinis: metu audientes afficiantur. Sed & Nicetes Choniates: non aſpernabilis omnino inter gręcos auctor: panicorum meminit phantaſmatum: in oratione quapiam ſua. Theon quoq; Arati poetę interpres: militaſſe ait pana deum aduerſus Titanas: primumq; eum videri: conchã illam tortilem & turbinatam qua prô tuba vtuntur inueniſſe: quę græce Cochlos appellatur: factumq; ipſius opera: vti ſe armandi ſociis interim fieret copia: dum ſonitu quocumq; illo: qui panicos vocatur: i fugã titanes agebantur. Sed & Nõnus poeta Dionyſiacon decimo: furentem deſcribens Athamãta: nunc in ſano panos flagello furiatum ait. nunc intra ipſius aures bombum illum inſonuiſſe panici Saturnij flagelli: verba ita ſunt.

Οιστρηθεισ αθαμασ μανιωδει πανοσ ιμασθλη
Αει δε οιενδομ ακουθσ

Et item

πανιαδοσ κρονιησ επιβομβει δουποσ ιμασθλησ

Quo autem nunc piaculo Valerij Flacci: pulcherrimos poetę verſus taceam ſuper hoc ipſo poſitos: in libro argonauticon tertio?

Dant(inquit)æthere longe
Signa tubæ: vox & medius emiſſa tenebris.
Hoſtis habet portus: ſoliti rediere pelaſgi
Rupta quies: deua ancipitem lymphauerat vrbem
Migdoniæ Pan iuſſa ferens ſęuiſſima matris
Pan nemorum: belliq; potens: quem lucis ab oris
Antra tenent: patet ad medias per deuia noctes
Setigerum latus: & toruę coma ſibila frontis.
V ox omnes ſuper vna tubas: qua conus: & enſes
Q ua trepidis auriga roris: nocturnaq; muris
Clauſtra cadunt: taliſq; metus non martia caſſis
Eumenidumq; comę: non triſtis ab æthere Gorgo
Sparſerit: aut rantis aciem raptauerit vmbris
Ludus: & ille deo pauidum præſepibus aufert:
Cum pecus: & profugi ſternũt dumeta iuuenci:

Q uin libro ẽt ſexto apud eũdẽ barbarus quiſpiã ad terrorẽ incutiẽdũ: ſimulacra panos ꝓtulit.
Hiſpidus inq; dei latuit terrore lycæi.

Sed & Sozimus hiſtorię gręcus auctor in libro tertio: Mõſtroſo aſpectu quẽpiã apparuiſſe: pellitũ dicit. Albanis: R omanisq; ꝓliũ cõmiſſuris. Etẽĩ deũ pana belligerũ fuiſſe: vel ex argumẽto Nõni cognoſcim⁹: vel ex Theocriti fiſtula: nã in ea ſũt iſta quoq; verba de Pane deo.

Ουκαιθε παροσ φρενασ τερμα σ ακουσ

Fundemq; fuiſſe Athenienſibus auxilio contra perſas cum alibi legimus: tum in ea ipſa: quã diximus fiſtula: his verbis.

Οσ σβεσ εμαγορεαν ισ αυλεα
Ρ α τω τοφονου τυρικο παφιλετο.

V nde ſint apud Ouidiũ Teuthrantia turba. Theſpi vocatę filię. Caput. xxix.

O Vidius in epiſtola Deianiræ ad Herculem
Nec tibi crimen erunt teuthrantia turba ſorores.
Q uarum de populo: nulla relicta tibi eſt.

Notiſſima quidẽ fabula: etiãq; a Diodoro ꝓdita: ſuper Thepi natabus ab Hercule cõpreſſis. Cur autẽ teuthrantia turba vocent̃: hoc tã plęriſq; incõpertũ: atq; ignotum eſt: vt audeant literatores pro illo teuthrantia: theſpeia reponere: nimis q̃ improbe: inſciteq;. Nos deco inuenim⁹ apud Euſtathiũ Homeri interp̃rẽ: vbi maxime Catalogum enarrat φησι δε ο πορευθυν κωρ συγγραφευσ οτι κτισμα εστιν η θεσπεια θεσπιαδα κατα δε τινασ δεσπιου υιου τευθραντοσ του πανδιονοσ. Ex auctoritate ſcilicet cuiuſpiã: q de gẽtibus conſcripſerit: theſpiã tradit a Theſpiade fuiſſe conditam: ſicut autem nonnulli ſcribant a Theſpio Teuthrantis filio Pandioniſq; nepote. Q uare teuthrantia turba Theſpij vocatę filię ab auo Teuthrante. Deniq; & eſchylus in tragœdia Agamemnone: theſpiam vrbẽ Teuthrantis appellauit.

Vocabula inuentu rara: nec tamen ſingularia: Cucuma: proſeucha: Scruta. Caput. xxx.

VOcabula quæpiam ſunt ita rara inuentu: vt ſi iterum in ea incidam⁹: ob id feciſſe operępretium videamur: quoniam ſingularia credebant̃. Sicuti eſt Cucuma apud Martialem in hoc hemiſtichio. Cucumam fecit Oracilius:

Nã ſic in ſatyrico legim⁹ Petronij Arbitri: Tum illa carnis etiam paululũ delibat: & dũ coęquale natalũ ſuorum ſinciput in carnarium furca reponit: fracta eſt putris ſella: quę ſtaturæ altitudinẽ adiecerat: anumq; pondere ſuo deiectã ſuper focum mittit. Frangitur ergo ceruix Cucumę: ignemq; conualeſcentem reſtinguit: atq; totã faciem excitato cinere perfudit. Ex eo inclinatum diminutiuũ cucumion inuenio apud Arrianum in libris de Epicteto: Q uo maxime capite περι κυνισμου: hoc ẽ de Cynica profeſſione loquitur: atq; adeo verba Arriani ponam δει αυτον κουκουμιον εχειν οπου θερμον ποιησει τω παιδιω ιν αυτο λουση. Habere inquit eum Cucumion oportet: vbi calfaciet puero: quo ipſum lauet. Cucumion dixit græca conſuetudine: q̃d nos Cucumulam: non inconcinne. Sed & proſeucha tantum apud Iuuenalem inueniri vocabulum pro loco mendicabulorum putatur: Cum tamen Cleomedes in ſecũdo circularis inſpectionis libro: aduerſus Epicurum differens: ita propemodum loquatur. Ex ijs nonnulla: e lupanaribus aſcita: quædam ſimillima iis: quæ in cerialibus a fœminis dictitãtur: alia vero ex media proſeucha: atq; ab iis ipſis: qui illic mendicant deſumpta: Iudaica pla-

ne:&retrita:lõgeq; ẽt reptilib⁹ humiliora. Sed & Scrutã dixit Horati⁹ q̃dẽ ſemel ĩ hoc verſiculo
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Dixit iterũ q̃tũ videã Sidoni⁹ Apollinatis libro epiſtolarũ ſeptimo per hęc verba. Nũc q̃dam
friuola. nũc ludo apta virgineo ſcruta donabat.

Quid ſit illud apud Iuuenalẽ: Tanq̃ habeas tria noĩa: q̃d'q; manu emiſſi patronorũ ſibi noĩa
imponebãt: deq; in nomẽ adoptãdo ex teſtamẽto. Caput. xxxj.

ET ponere foris: ſi quid tentaueris vnq̃
Hiſcere: tanquã habeas tria nomina
Sane Domiti⁹ idẽ (nã cęteros omitto interptetes: cũ ipſo vt p̃fractiore congredior)
Domiti⁹ igit̃ ſic ex cuncta Iuuenalis ſatyra locũ enarrauit. Si velles inquit loqui q̃-
ſi tu quoq; vnus eſſes ex nobilib⁹: quaſi innuat: quod tãtũ his: qui nobiles ſũt loqui liceat. No
bilitas eñ cognomine: agnomine: & noĩe deſignabat̃. C. Iulius Cæſar. Hacten⁹ ad verbũ Do
miti⁹: Cęterũ tria noĩa nec ſoli habebãt nobiles nec vniuerſi ſed hi potius arbitror q e ſeruitio
manumittebant̃. Quocirca ſenſus quoq; vel ob id acutior: atq; concinnior: vt cõuiuator ne li
berũ quidem putet: ne ve pro libero fari ęquũ cenſeat: quẽ ſibi cõuiuã vocauerit: Hoc ſi non au
ctores: haud lubricę fidei cõprobant: vincor: nihil eſſe Domitio pẽſitati⁹. Artemidorus igitur
epheſius: ſiue is Daldianus dici mauult in libro de ſomniorũ coniecturis primo grece ille qui-
dẽ: ſed ad hãc ſentẽtiã. Noui aũt quendã inquit ſeruũ hominẽ: qui ſibi habere tria virilia viſus.
Dein vero liber factus eo pacto tria p̃ vno habuit noĩa: duob⁹ aſſumptis patroni noĩb⁹. Hæc
Artemidorus. Septimi⁹ quoq; florens Tertullianus in libro de reſurrectione ſic ad verbũ. Oro
te inquit ſi famulũ tuũ libertate mutaueris: quia eadẽ caro: atq; anima permanebũt: q̃ flagellis
& cõpedib⁹: & ſtigmatib⁹ obnoxiæ retro fuerant: idcirco ne illas eadẽ pati oportebit? Non opi
nor. At qui & veſtis albę nitore: & anuli aurei honore: & patroni noĩe: ac tribu mẽſaq; honorat̃
Hinc illud opinor Perſianũ: exit. Marcus Dama. Probat morẽ Cicero quoq; epiſtolarum ad
Atticũ volumĩe quarto ſic ſcribẽs: de Eutychide gratũ: qui vetere p̃noĩe: nouo noĩe. Terit Cę
cilius: vt eſt ex me & te iunctus Dionyſius. M. Pomponi⁹ Sed vt obiter hunc quoq; Ciceronis
nõ in obſcurũ locũ interp̃tetur: noſſe opo ttet: etiã morẽ fuiſſe: vt hæredes teſtamẽto in nomẽ
familiãq; adoptarentur. Sicuti eſt a Cæſare. C. Octauius. quẽadmodũ ſcribit: & Suetoni⁹ ĩ Iu
lio: Quo circa poſt eã diẽ ſemper eſt ille Cæſar: vt in epiſtolis quoq; Bruti ad Ciceronẽ appella
tus. Quẽadmodũ &. Q. Scipio collega id cõſulatu Põpei: q cũ fili⁹ Naſicę foret: ex teſtamẽto ĩ
Metelli pij gen⁹ adoptat⁹: ei⁹ etiã noĩe vocabat̃. Sicuti libro hiſtoriarũ. XL. ſcribit Dion. Qua
re etiã. T. Pomponius Atticus hęres relict⁹ a. Q. Cæcilio ex dodrante: ſicuti ſcribit Cornelius
nepos in ipſius Attici vita: poſtea vt eſt apud Varronẽ in ſecũdo de re ruſtica ex. T. Pompo-
nio Attico. Q. Cęcilius Atticus eſt appellatus. Quare Eutychidẽ manumiſſum. T. Cæcilium
Eutychidẽ vocauit: vetere p̃noĩe ſuo. Nã. T. Pomponi⁹ olim dicebat̃: nouo noĩe: q̃d haud pri
dẽ. Q. Cęcili⁹ vocari cœperat: Sic ſeruus Dionyſi⁹. M. Pomponi⁹ Dionyſius vocatus eſt: aſ-
cito Ciceronis p̃noĩe: Attici noĩe: Sed & Mileſius Alexander: cui Polyhiſtori cognomẽtũ fu
it: Cornelius eſt etiam a Cornelio Lentulo: appellatus: a quo videlicet fuerat manumiſſus: ſicu
ti quę Suidę dicuntur: collectanea teſtantur.

Reſtituta Plynianis codicibus obolita pridem vox: quidq; poppyſmos aut poppyſma ſigni
ficent: quodq; mos poppyſmis odorandi fulgetras.
Caput. xxxij.

COrrigendus apud Plynũ locus: ex libro octauo: & vigeſimo naturalis hiſtoriæ: capi
te ſecundo: quo tractatur: an ſit medendo aliqua vis verborum: ſubducta enim vox
vna: qua vet⁹ indicatur conſuetudo: vetuſtiore quoq; teſtimonio cõprobata. Sic au
tem pleriq; codices habent: Fulgetras adorare conſenſus gẽtiũ eſt. Sed in vetuſtis
duobus exemplaribus: ex ipſa Medicę gentis: nobili bibliotheca: ſic ſcriptum. Fulgetras ado
rare poppyſmis conſenſus gentium eſt: Quam lectionẽ vel Ariſtophanes faceti̇ſſimus poeta
confirmat in comœdia cui σφηκεσ inſcriptio. Nam apud eũ Philocleo quidam ſenex ita loq-
tur: vt ſe dicat poppyſſantib⁹ (liceat autem ſic verbo vti) fulguraturũ. Tum interpres ãtiquiſ-
ſimus: morem hunc eſſe ait: vti ad fulgetras poppyſſetur. Verba Ariſtophanis hæc ſunt καμαι
στραψω ποππυζουσιν. Tum interpres hęc ἔθοσ ταισ ἀστραπαισ ποππυζειν. Quẽadmo
dũ ergo apud Iuuenalẽ: Martialemq; poetas poppyſma legitur: & poppyſmata: ſic apud Ply
nium poppyſmis a caſu recto: qui ſit poppyſm⁹. Eſt aũt facticia de ſono vox id ſignificãs quo

maxime nondũ perdomitis equis adulamur: vti Maxim⁹ in lexico: & Nicas: itẽ & ſuidas. Vtitur verbo ẽt Sophocles. ποππυζεταιζουνηλατοισ ſicut & Pollux meminit in ſeptimo Onomaſticon. Q uiidẽ quoq; in primo Siſti ęquũ popyſmo docet. hoc ipſum vſurpans vocabulũ: qđ & Plynius: qui tamen etiã libro eiuſdẽ naturalis hiſtorię quinto: trigeſimoq; ſic ait. Similis: & Nealcem ſucceſſus in ſpuma equi: ſimiliter ſpongia impacta ſequutus dicit: cũ pingeret poppyzonta: retinentem equũ. Dexippus ẽt Platonicus philoſophus: in dialogo: quẽ edidit in Ariſtotelis Categorias ita ſcribit υπτιοσ αναρθροσ ψοφοσ: ωσ επι ποππυσματων.

Cambre quid ſit apud Iuuenalẽ: ſuperq; ea gręcũ prouerbium. Caput. xxxiij

Occidit miſeros Cambre repetita magiſtros.

HVnc Iuuenalis verſum: Domiti⁹ idẽ Calderinus his verbis enarrat: Cornelius de declamationibus ita ſcribit. Declamationes: aut ex hiſtorijs trahebant: ſicuti ſane nõnullę vſq; adhuc: aut ex veritate: ac re: ſi qua forte recens: accidiſſet. Itaq; locorum etiã appellationibus additis ꝓponi ſolebãt: & ſic certe collectę: editeq; ſe habẽt. Cãbre igit̃ inſcriptio eſt declamationis a loco. Nam Cãbre oppidũ eſt in teutrania troadis: vt ſcribit Plyni⁹: & e ꝓxima regione eſt leſbos: in qua Mitylenen occupauerunt tyranni: vt auctor ẽ Strabo. Nigelil⁹ & Megarogil⁹. Alcęus poeta eos carmine eſt iſectat⁹: vnde aureũ plectrũ habuiſſe dicit: auctore Fabio. De tyrãnis eiectis Cambre declamatio ſemp erat repetẽda a mgr̃is. Hæc placet ſententia: vt conueniat cum eo qđ dixit.

Cum perimit ſęuos claſſis numeroſa tyrannos.

Q đ alij a Cambro ſcytharũ rege: cuius meminit Diodorus Cambren declamationẽ deducunt nulla ex parte accõmodatum eſt. Hactenus igit̃ Domitius: Tortuoſa prorſus: & tergiuerſanti oratione: cuius ex verbis hæc deniq; colligitur: cõfuſa neceſſitate ſententia: Cãbren declamationem ab oppido Tauthranię appellari. Q đ & a locis ncia declamationibus imponantur: & Myti lenen tyranni occupauerint: oppidum in Leſbo: vt id poeta verſiculo illo ſignificet.

Cum perimit ſęuos claſſis numeroſa tyrannos.

Nos igitur proponerentur nec ne a veteribus cõtrouerſię: locorũ appellationib⁹ additis: nõ laboramus: quis hoc non Cornelius (vt ipſe dicit) ſed Suetonius Tranquillus ſcripſerit in libello: quem de claris grammaticis: rhetoribuſq; cõpoſuit: cũq; libellũ: non vt cornelij: ſed vt Suetonij Domiti⁹ quoq; ipſe ſuperius agnoſcit: & ſuo ſe laqueo (quod dicitur) implicat: exponens (vt quidẽ ſibi videtur) verſiculum eiuſdem ſatyræ.

Parte alia ſolum rus ſati pone lacertę

Iã vero Cãbren (vt qđ nũc inſtat agam⁹) eẽ iſcriptionẽ id nos plane ꝓnegam⁹: Qui audacter ꝓnũtiam⁹: neq; tale qppiã apud idoneos modo ſcriptores inueniri: neq; ſi maxime inueniat̃: idcirco tñ ad tyrannos eos: qui Mytilenen occupauerint: referẽdũ: cũ oppidũ Cambre nõ mõ nõ in Leſbo: ſed ne in inſula quidẽ ſit vlla. Q uare (q đ pace ſua dixerĩ) nihil hac Domitij cõmenticia opinione (ſiquis modo eã diligenter excutiat) dici: fingiq; poteſt: aut abſonũ magis: aut inconcinnum: & ridiculũ: ſic vt ſeſe ipſa nullo impellente ſubuertat. Neq; aũt cauſa fuit: cur Mitylenen ad Alcæũ cõfugeret: vt claſſis numeroſa tyrannos perimeret: qñ inter primas cõtrouerſiarũ materias: tyrannicidarũ p̃mia numerat Corneli⁹ in eo dialogo: quẽ de claris edidit oratoribus. Ita ſibi omnia tenebrarum. & caliginis ingenia Domiti⁹ offundit: quoties velut e naſſa piſciculus nequit ex ſinuari: qđq; Ariſtotelẽ facere docet Atticus philoſophus non inelegãs Platonis ꝓpugnator: vt quẽadmodũ ſepia ſparſo ſub oculos ipſos: manumq; piſcatoris ſuo ſibi ſucco elabitur: ita ille dep̃hendi metuens: ſententias de induſtria obſcuritatibus infuſcet: hoc in hũc hoĩem potius cõueniat: nunq̃ magis: q̃ cũ pene tenet̃ inuoluentẽ ſemet: obnubilantẽq; ambagib⁹: & quoddam ſicut atramentũ perplexitatis interuomẽtẽ. Q đ autẽ quidã vir alioqui doct⁹: & induſtria ſua bene de literis meritus: in cõmẽtario nuper edito: de Cãbra: Anathoq; affert ex Probo (vt ipſe inquit) Iuuenalis interprete: Fateor equidẽ: nec ſcire me q nã ſit hic Probus: nec putare eũ eẽ: cuius Gellius: alijq; ex veterib⁹ meminerĩt. Fides ergo de eo apđ auctorẽ ſit. Mihi tñ: quod videt̃: exponã breuiter: nã (vt ait ille neſcio q tragic⁹) Veritatis ſimplex oratio eſt. Gręcũ igit̃ hoc (arbitror) prouerbiũ Iuuenalis expreſſit. δισκραμβηθανατοσ quo ſignificat̃: bis poſita Crãbe mors eẽ: Crãbe aũt braſſicæ gen⁹: vt faſtidiũ videlicet repetitę ſępi⁹ cõtrouerſię denotaret: cum vulgo quoq; recalfacta braſſica iã in ꝓuerbium faſtidij cõceſſerit. Maluit autẽ gręcũ vſurpare q̃ latinũ vocabulũ poeta: vel q a triti⁹ id gręcis q̃ latinis ꝓuerbiũ: vel ſane q a ſpecies ẽt q̃dã braſſicẽ ꝓprie appellata Crãbe: tenuiorib⁹ (vt ẽ apud Plynium) folijs & ſimplicibus: denſiſſimiſq; amarior: ſed efficaciſſima. Ipſi⁹ vero gręci ꝓuerbij mẽtionem Suidas facit: poni etiã in conuiuiis Cramben docet: quod ſit ebrietati cõtraria quẽadmodum in libro de re ruſtica teſtatur Cato.

Vitioſe quæpiam in epiſtola Ciceronis: deq́ꝫ vocabulo qđ eſt Sciamachia. Caput. xxxiiij.

RVſticū nimis & illepidum: ſordidū́qꝫ adeo plane vocabulū Ciceronis epiſtolā occupauit: eā quę eſt ad Brutū: iſto principio. Mirabiliter mi Brute lętor: ſic .n. in ea legim⁹ Meæqꝫ illę vehementes contentiones tanq̄ ſcientia adnihilatę eſſe videantur. Q đ q dā tñ hactenus corrigūt: vt dicāt tanq̄ ſi iā adnihilatę eſſe videantur. Conſulāt quæſo eruditi: peritiq́ꝫ idoneorū verborū: veterū́qꝫ lectionū: cōſulāt ſuū quiſqꝫ iudiciū ſenſumqꝫ: ac tū demum credere audeant adnihilatas contentiones: ſcriptū fuiſſe a Cicerone. Nos in codicibus duobus Medicæ familię: quorū ſupra quoqꝫ fidē allegam⁹ (mendoſe id ē: ſed tamē vt erroris adhuc veſtigium non ſit abolitū) ſic reperim⁹: tanq̄ ſciamachialatę eſſe videant̄. Quare ſuſpicamur legēdū: Sciamachię: ſūt .n. ſciamachię nihil ſane: aliud: q̄ vmbratiles pugnę. Sētit .n. Ci. hoc vtiqꝫ frigere iā ſe plane i ſenatu nō ſuccedētib⁹ Bruto reb⁹: ſuaſqꝫ illas vehemētis cōtēti oēs ſciamachias videri: Vocabulū ipſum: perq̄ eſt elegans apud græcos: & magnopere vſitatum: Quin Galen⁹ quoqꝫ medicus in libro ſecundo υγιεινων ſic ait μεταβαινειν δε καιρος επι τα ταχεα χωρις ευτονιας και βιας δρομοι δε εισι ταυτα και σκιαμαχιαι Inter celeres exercitationes. quę tñ attentę: violentæqꝫ non ſunt: ē curſus adnumerat: & ſciamachias: Deniqꝫ vel Euſtathius in Odyſeę commentario Rhapſodiæ tertię: de verbo eo ſic meminit. ομοιως δε και το μεν υπο σκια μαχουμεθα φαυλον δηλοι ουδεν ου μεντοι και το συνθετον σκιαμαχειν. Et. M. Varro ſatyram vnam e ſuis illis Menippeis Sciamachiam inſcripſit. Hæc .n. eſt apud Gelliū vera ex antiquis exēplaribus lectio: nō vt q dā etiā ſcribūt Criomachia: Qui paulo ē ſupra in epiſtola eadē Ciceronis: vocabulū alterū qđ eſt οργανον de gręca ſcriptura deprauatū migrauit i latinā Nā ꝓ eo qđ erat οργανον factū iā optano. neqꝫ aūt hoc quoqꝫ ab vllo hactenꝰ aī aduertit̄. Quare ſic legeris Plance iā Brute frigeo. Organon eñ erat meū ſenat⁹: vt quo pro organo Cicero: proq́ꝫ inſtrumento vtebat̄.

Loc⁹ in. M. Varronis: & itē alter in collumellę libris rei ruſticę defenſus a vitio: q̄daqꝫ ſup Euemero inibi: & Iouis ſepulchro: & creteiiſibus addita: & loc⁹ apud Statium declarat⁹ Caput. xxxv.

IN. M. Varronis libro primo rerū ruſticarū mendoſe legitur illud. Ariſta & granū oīb⁹ fere notū: gluma paucis. Itaqꝫ id apud Enniū ſolū ſcriptū ſcio eē i ephemeridis verſib⁹. Nā qđ habēt ē: q putantur emēdatiſſimi codices: in Ephemeridis Verſib⁹: hoc ego in venerandę vetuſtatis exēplari e publica gentis medicę bibliotheca ſic iuenio In Euhemeri libris verſis. Neqꝫ aūt dubiū eſt Ennij ſacrā hiſtoriā ſignificari a Varrone de Euhemero in latinū verſam: quā videlicet & Lactātius idētidē: & Euſebius citat: & Auguſtin⁹. Verba Lactantij de libro diuinarū inſtitutionū primo ſic habēt. Antiquus auctor Euhemerus: qui fuit e ciuitate Maſſana res geſtas Iouis: & cęterorū: q Dij putant̄ collegit: hiſtoriā́qꝫ cōtexuit ex titulis: & inſcriptionibus ſacris: quę in antiqſſimis tēplis habebant̄: maxīeqꝫ in fano Iouis Triphyli: vbi aureā colūnā poſitā eſſe ab ipſo Ioue titul⁹ indicabat. In qua columna geſta ꝑſcripſit vt monimēto eſſent poſteris rerū ſuarū. Hanc hiſtoriā interꝑtatus eſt Ennius: & ſecutus: cuius hæc ſunt verba. Vbi Iuppiter ipſū neptuno dat maris: vt inſulis oīb⁹: & quę loca ſūt ſecūdū mare oīb⁹ regnaret. Dein Lactantius idē: locos Ennij nōnullos: de hac ipſa hiſtoria iterū: atqꝫ iterū adducit: quos equidē breuitati ſtudēs ꝑtereo. Quin ipſi⁹ quoqꝫ Euhemeri verba Sext⁹ itē allegat Empiricus: pyrrhoniorū maxīe volumine quarto: vocatq́ꝫ ait Atheon: ſicuti Meliū Diagorā: Prodicū Ceū: Theodorū Cyrenaicū: cōpluriſqꝫ alios: ac de eo quoqꝫ Timō Phliaſi⁹ (vt arbitror). ſic ait.

Ευημερος γερων αλαζων αβιβλια ψυχων

Sed his omiſſis: illud vtiqꝫ acri⁹ inſpiciēdū eſt apud Columellā quoqꝫ libro. x. capite aūt tertio: vbi de apib⁹ agit̄: bis Homerū citari pro Euhemero in puulgatis codicib⁹: qđ & vetuſtiſſimus indicat liber: de priuata familię Medicę bibliotheca: literis langobardis exaratus: & itē alter eſt publica eiuſdem gentis: quem de vetuſto exēplari: Nicola⁹ nicol⁹. vir doctus & diligēs ſua manu ꝑſcripſerit: tū & ratio aſtipulatur: cui nulla reſiſtunt clauſtra. ſiquidem apud Homerum fabula nulla iſtiuſmodi de apibus reperitur: ac veriſimile eſt: ſcriptam fuiſſe ab Euhemero potius qui Iouis hiſtoriam compoſuerit, cuius apes illę fuiſſe nutrices prædicantur. Qꝫ autem apud hunc ipſum (vt arbitror) Euhemerū de quo ſupra diximus: ſcriptum repererat poeta Callimachus in ſacra eadem hiſtoria Iouem in creta vitam conſumaſſe: atqꝫ inibi ſepulchrum eius eſſe in oppido Cnoſo: in quo ſepulchro eius inſcriptum fuerit antiquis literis græcis ζευς κρονου id eſt latine Iuppiter Saturni: Quod hoc inquā poeta doctiſſimus & ſcriptum ab illo cognouerat: & pro confeſſo a cretenſib⁹ habitū: teſtatū́qꝫ ob id opinor i hymno ipo ad Iouē

Cretenſes inquit ſemp mendaces: qui ſint Iouis ſepulchrum fabricati:cum nunq̃ ille obierit perpetuoq; ſit. Verſus autem hi ſunt.

Κρητεσ αει ψευσται. και γαρ ταφον ωανα σειο
Κρητεσ ετεκτηναντο: συ δου θανεσ: εσσι γαρ αιει

propterq; hoc ipſum deniq;. Statius quoq; opinor in primo thebaidos inquit. Mentitaq; manis Creta tuos: Cyprianus etiã martyr: homo diſertiſſimus in libro de origine:& generib⁹ idolorũ. Antrũ Iouis sit in creta mutit:& ſepulchrũ eius oſtendit: q̃q̃ parũ emendate ſcripta verba hęc in nouis codicibus reperiuntur. Porro Cretenſes adeo mendaces habiti ſemper: vt græco prouerbio: quod eſt προσ κρητα κρητιζειν: nihil aliud ſignificetur: niſi mendacio vti aduerſus mendacem: Sed & cretenſis illius Epimenidis verſiculus hic a Paulo et apoſtolo citatus: atq; ob id etiã ſanctificatus eſt.

Κρητεσ αει ψευσται κακα θηρια: γαστερεσ αργοι.

Id ſignificat: Cretenſes ſemp mendaces: malę beſtiæ. ventres pigri: Nã verſiculi prioris hemiſtichiõ: De epimenide ſumpſit Callimachus.

Quocirca eleganter etiam hoc Ouidius in amoribus.

Cretes erunt teſtes: nec fingunt omnia Cretes. Et alibi.
Nota loquor: non hoc quæ centum ſuſtinet vrbes
Quis ſit mendax Creta negare ſolet.

Solutũ hic & enodatũ: qđ enigma de Varronis libro citat Gellius.

Caput. xxxvi.

Aenigma illud ex Varrone qđ Gellius proponit: & inenarratũ relinquit: vt legentiũ cõiecturas acuat: equidẽ ſoluturũ me meo quoq; periculo ꝓfiteor. Eſt autẽ tale in tribus ſenariis. Semel minusne: an bis minus ſit: non ſat ſcio
An vtrũq; horũ vt quõdam audiui dicier
Ioui ipſi regi noluit concedere

Terminum ſignificare videtur: qui deus concedere Ioui noluit: cum capitolium exaugurabatur. Ouidius faſtorum ſecundo.

Quid noua cum fierent capitolia: nempe deorum
Cuncta Ioui ceſſit turba: locumq; dedit.
Terminus: vt veteres memorant inuentus in æde
Reſtitit: & magno cum Ioue templa tenet.

Dubitat ergo hic ſcirpi auctor: ſemel minus: an bis minus fuerit: an vtrũq; horũ: ex vtroq; autẽ: hoc eſt: ex ſemel: & bis reſultat ter: Quare nõ ſemel minus: nõ bis minus ſed termin⁹ fuit: q Ioui ipſi regi noluit concedere. Caput. xxxvij.

Lapſum fœde Seruium ſuper Oaxe fluuio: & Creta.

Et rapidum Cretæ veniemus Oaxem.
Hoc ex prima bucolicon ecloga: ſic enarrat ad verbũ Serui⁹. Rapidũ cretę inq̃t lutulentũ: q rapit cretã. Creta alba terra dicitur: nã Oaxis fluuius eſt Meſopotamię: qui velocitate ſua rapiens albã terram turbulentus efficit. Hactenus ille. Sed enim ego Oaxẽ cretę inſulę fluuiũ intelligi crediderim potius. Nam vibius quoq; Seq̃ſter oaxẽ cretę fluuiũ dicit eſſe. a quo & ciuitas Oaxia. Quare Apolloni⁹: cretã quoq; inſulã: tellurem oaxida vocauit in primo argonauticon his verbis.

Δακτυλοι ιδαιοι κρηταιεεσ ουσ ποτε νυμφη
Αγχιαλη Δικταιον ανα σπεοσ αμφοτερησι
Δραξαμενη γαιησ οιαξιδοσ εβλαστησε

Hoc aũt poſtremũ ita Varro tranſtulit: ille arbitror Attacinus alieni operis interpres.
Et geminis capiens tellurẽ oaxida palmis.

Neq; vero non conuenit rationi: vt qui diſperſum iri toto orbe ſuos populares velit oſtendere de inſula quoq; in medio: veluti mediterraneo mari ſita: tũ aũt & de altera toto penitus orbe diuiſa meminerit.

Expoſitũ Iuuenalis carmẽ cõtra omniũ hacten⁹ ſentẽtias: ſup laconicos: & pityſiſmate.

Caput. xxxviij.

Qui lacedæmonium pityſmate lubricat orbem.
Verſus hic ex vndecima ſatyra Iuuenalis. varie ꝑrius expoſit⁹ ẽ hactenus: atq; (vt arbitror) indiligenter. Nã Domiti⁹ pityſma dicit eẽ irrorationẽ eleui ſputo: de verbo pityo. Lacedæmoniũ vero orbẽ pro anulo accipit: qm̃ inq̃t a lacedæmonijs anulorũ vſus manauit: vt ſenatores: & eq̃tes: ꝑ anuli mentionẽ ſignificent: Porro alter eruditiſſimus homo: quẽ tamẽ nominare parcim⁹: honoris gratia: qua parte ab eo diſſentim⁹: ſaltationẽ

putat eſſe lacedæmoniam. Sed ingenue tamen fatetur nihil adhuc de eo ſe legiſſe: niſi tantum apud Pollucem: mentionem factam: lacedæmoniæ ſaltationis. Tertius denique vir ipſe quoque doctiſſimus: trochon intelligit: de arbore pinu fabricatum: quod pitys dicatur pinus: vnde fit pitysma. Nos e tribus his opinionibus honorem pfati auctorum nullam plane probamus: principioque negamus orbem lacedęmonium ſignificare anulum poſſe: quoniam nuſq̄ legatur anuli originem manaſſe a lacedęmonijs. Plinius aũt quē Domitius adducit: tãtum ferreo etiam tũ anulo lacedęmone vti refert: Q đ ſi tollitur non poſſe lacedęmonium orbē: p anulo accipi: ſicuti certe tollitur: nihil pfecto commenticia illa irroratio valebit: Neque tamen a pityo: qđ nunq̄ verbum inuenias: Sed a pityzo magis pityſma deducetur: qđ apud Nicam grammaticũ declaratur. Qui vero ſaltationem putat eſſe lacedęmoniam pityſma: cum de eo nihil inueniat: facile (vt eſſe ingenuus conſueuit) potiori ſñię ceſſerit: Quod itē facturum credo qui trochũ putat e pinu factũ pityſma eſſe. Cum nec vſq̄ lectum: nec ad rē faciat: & ſyllabę ratio pugnet: qm̃ pitys habeat priorem correptam ſyllabam: vt ex primo liquet etiam Theocriti verſiculo. Nos igitur pityliſma legēdũ cred im⁹: vt inſcitia librariorum ſyllabam de medio dēpſerit. Q đ haud mirũ eſt: in tantis ten. bris: Pityliſma vero intelligimus exercitationē: de qua Galenus excellēs medicus in ſecundo υγιεινων libro. Cuius apud eũ ſit verbum potius pitylizin: q̄ nomen pityliſma. Cęterum recte: pityliſma fit inde ēt vſitatiſſima pportione. Neque adeo incongruum Galeni gręca verba prius adſcribere: dein p captu noſtro interp̄tari: Cum igitur exercitationum varia genera notet: ac de ijs etiam quę veloces quidem: ſed citra intentionem: violentiamque ſunt: inter quas: & hæc ipſa ſit: de qua nunc agimus. Ita ſcribit ad verbum.

τοδε πιτυλιζειν επειδαν επακρων των ποδων βεβηκως ανατεινας τω χειρε κινει ταχιστην μεν οπισω φερων την δε προσω μαλιστα δε τοιχω προσισταμενοι γυμναζονται τουτο το γυμνασιον ινα καν ποτε σφαλλοιντο προσαψαμενοι του τοιχου ραδιως ορθωνται και ουτω δη γυμναζομενων λανθανει τε τα σφαλματα και ασθενεστερον γινεται το γυμνασιον. Eſt iquit pitylizin: vel ſi mauis pityliſſare: cum quiſpiã ſũmis pedib⁹ igrediēs: manus ptendit: ocyſſimeque mouet: alteram retrorſũ ſcilicet: alterã prorſum: quo potiſſimũ gymnaſij genere ad parietes exercentur: vt ſicubi lapſentur: adp̄henſo mox pariete facile reſurgãt atque ita exercētium lapſus fallunt: & ipſa fit exercitatio ĩbecillior. Porro lacedæmonium orbē laconicum ip̄m acceperim: vt in quo ſolerent ad eum modum exerceri. Dion hiſtoriarum tertio: quinquageſimoque libro: laconicum in vrbe vaporarium: aut ſudatorium (ſic enim interp̄tari videmur poſſe: qđ eſt apud eum pyriaterium) ab Agrippa ędificatum tradit. Dein laconicum dicit appellatum: quoniam lacedęmonij p ea tp̄a nudi: vnctique prę cunctis exercebantur. Laconicum iſtud: & Martialis innuit: ita inquiens.

Ritus ſi placeant tibi laconum:
Contentus potes arido vapore:
Cruda virgine: martiaque mergi.

Sed & Columella ĩ libro de agricultura prio ſic. Attonitique miramur geſt⁹ effœminatorum: quod a natura ſexũ viris denegatũ: muliebri motu mētiãt: decipiãtque ocłos ſpectãtiũ: Mox deĩn: vt apti veneam⁹ ad ganeas: cotidianã cruditatē lacõicis excoquim⁹ & exuſto ſudore ſiti q̄rim⁹: Iã igit vel ex his Columellę verbis cõſtare cuiuis poteſt: quos iam potiſſimum poeta ſignificet. Nempe eos dubio procul qui diē totũ ĩ laconicis iſtis: gymnaſijſque contererent: vncti nudique. Quare etiam lubricat inquit propter oleũ & vnguen quo defricti exercebantur. Seneca ēt libro epiſtolarum ſeptimo ad Luciliũ nihil aliud prorſus q̄ laconica inſinuat ita narrans Quid mihi cũ iſtis calentibus ſtagnis? quid cum ſudatorijs ĩ quæ ſiccus vapor corpora exhauſturus includit vt omnis ſudor p laborem exeat. Reſtat vti nũc: quoniam orbem dixit: ēt doceamus fuiſſe in orbē conſtructa laconica: quod ex libro quinto architecturæ apud Vitruuiũ patet: in his verbis Laconicon ſudationes quæ ſunt coniungendę tepidario æqueq̄ latæ fuerint: tantã altitudinē habeant: ad imam curuaturam hemiſphęrii mediũque: lumen in hemiſphærio relinquatur. ex eoque clypeum æneum catenis pendeat: p cuius reductiones: & dimiſſiones: perficietur ſudationis temperatura Ipſumque ad circinum fieri oportere videtur: vt æqualiter a medio flãmæ vaporiſque vis p curuaturæ rotundationes puagetur.

Caput. xxxix.

Scirpus exolutus Auſonij vatis: de Cadmi filiabus: Melone: Sepia: & Cnidijs nodis.

SCirpum: quem Theoni grammatico p dimetros iambos acatalectos pponit igenioſus: & non ineruditus poeta Auſonius: ſic nos tentabimus explicare. Sed ipſos prius verſiculos adſcribamus.

Aut adſit interpres tuus

Fuit meorum: cum tibi
Melonis albam paginam:
Cnidioſq; nodos prodidit.
Aenigmatum qui cognitor
Cadmi nigellas filias.
Notaſq; furuę ſepię:

Ex his autem poſtremus verſiculus: libris quidem vulgatiorib⁹ mendoſe legitur: modos habens: vel meos ꝓ eo ꝙ nos repoſuimus nodos. Sic aũt inuenio cum alijs nonnullis: tum in libro Ioãnis Boccacij manu ꝑſcripto: qui nunc in bibliotheca ſancti ſpũs florẽtina ſeruatur. Cęterum nec ratio metri patitur alterutrũ: vel modos: vel meos. Quoniam iambum eſſe non pyrrhichium ſede illa ſecunda oportet. Literas igitur Cadmi Phœnicis nimus: & papyrum niloticam: & atramentum ſcriptorium: & calamum librarium literatoris eius germanum iſtrumentum videtur mihi Auſonius ſub hęc inuolucra complicaſſe. Cadm⁹ enim literas primus ĩ gręciam attulit e phœnice. Teſtatur Herdotus in Terpſichore: Phœnicas eos inquiens: qui Cadmo duce venere in Gręciam literas vernaculas: & patrias hoc eſt phœniſſas oſtẽdiſſe primitus gręcis: Sed fluxu ętatis ait cum voce notę quoq; ſenſim mutatę: Primiq; ijs Iones vſi: quare ẽt φοινικεια ſunt appellatę. Cadmeas aũt ſe quoq; vidiſſe ſcribit Herodotus literas ĩ tẽplo Apollinis Iſmenij thebis in bœotia: cęlatas in tripodibus quibuſdam: de quibus tria citat epigrammata maxĩe (vt inquit ipſe) Ionicis ſimiles: Quãobrẽ ſi veteres gręcę literarum notę: nõ aliæ q̃ phœnicum: latinę vero non alię fuere q̃ gręcorum: ſicut & Plinius iudicat: citata ipſe quoq; delphica (Nam illud tabula nouicium eſt & ab ĩeruditis: additum) manifeſtum eſt etiam latinas literas non alias eſſe: q̃ quas a Cadmo didicerimus. Quare ob id eas Cadmi filias vocat Auſonius: quoniamq; atramento minuſculæ imprimuntur: ideo ſuauiter nigellas. Ob id igitur zeno ſic: in epigrammate.

οιδε πατρα φοινισσα τισ οφθοφνοσ ου και καδμοσ
κεινοσ αφ ου γραπταν ελλασ εχει σελιδα.

Timõ quoq; Pyrrhoni⁹: vt apud Sextũ legim⁹: libro Pyrrhoniorũ quarto: ſic ſcripſit.

γραμματικη τησ ουτισ ανασκοπη ουδα ραθρησισ
ανδρι διδασκομενω φοινικικα σηματα καδμου.

Cadmi phęnicica ſigna notas lrãꝝ vocitãs Omitto qđ & Suidas aut zopiriõ poti⁹ φοινικεια vocatas literas ait: Omitto Plinium cęteroſq; ꝑmultos: qui dicant eas a Cadmo in græciam allatas. Nam cum diuerſi quæ legerant apud Herodotum paſſim meminerint: ſatis ipſi feciſſe videmur ꝙ iſta ſuę reddimus authoritati: nec enim tã numeranda (ſicuti putam⁹) veterum teſtimonia ſunt: q̃ q̃ põderanda. Melonis vero albam paginam ob id ait: ꝙ papyrum nilus producit: ex quo paginę fiũt cãdidę. nilus autem a veteribus latinis nondum aſſuetis gręcę linguæ melo vocabatur: quemadmodum Pompeius in vocabulo qđ eſt alumento declarat. Quãq̃ habent plęriq; codices non melo: ſed milo mẽdoſe inſciteq;. Quare vacillantem ſi videtur anthoritatem adminiculo Seruij ſubſtentabimus: cuius in primo Eneidos ita verba ſunt Sane atlas grę cum eſt ſicut nilus: nam Enni⁹ dicit nilum Melonem vocari: atlatem vero Telamonẽ: Sic ille Deniq; pro atramento in literarum formas litõ Sẽpiam capimus etiam apud Perſium.

Nigra quod infuſa vaneſcat ſepia lympha.

Scilicet ob eius piſcis ingenium qui liquorem dicatur atrum profundere. Quo fortaſſis olimq; atramentum confieret: Ex quo Marcianus: Dehincq; nigello puluere: qui ex fauilla confectus vel ſepia putaretur illato ꝑ cãnulas eadem reſanari: Furuum porro: nigrum: de quo & furem dici putat Varro: Sed & Horatius ex eo quoq;.

Furuę inquit regna Proſerpinę.

Et furuas hoſtias Diti patri Valerius maximus: Sed & ante eum Varro nigras interꝑtatur. Cnidios dein nodos accipe: quoniam calami ꝓbatiores Cnidij: ſicuti Plinius ait libro ſextodecio hiſtorię naturalis. Affectauit aũt imitationẽ Perſianam: cũ dixit nodos. Qm̃ & ille ſcripſerat.

Inq; manus chartę: nodoſaq; venit harundo.

ℂ Caput. xl.

Scirpi ſimile vatis eiuſdem epigramma: emaculatum: atq; enarratum.

QVem nuꝑ vatis Auſonij ſcirpum enodauimus: redegit in mentem nobis tetraſticon eiuſdem facilius intellectu fortaſſe: ſiquis & emaculatum habeat codicem: & gręcę literaturę non ſit ignarus: vt cui vel alterutrum deſit: non minoris ſane laboris futurum q̃ hoc eſt enigma ſupius. Verſus hi ſunt.

Lais eros & itys: chiron & eros itys alter
Nomina ſi ſcribas: prima elementa adime.
Vt facias verbum quod tu facis Eune magiſter
Dicere me latium: non decet opprobrium.

Nempe de primis ſingulorum ipſorum nominum literis ſeriatim inter ſe coagmentatis grę͂cũ diſſultat hoc verbum λειχει qđ eſt latine lingit: vt eo verbo (ſit autem honor auribus) inguinum liguritor Eunus: aut ſiquid tale addiuinas: inſinuetur.

¶ Caput. xli.

Q in digeſtis Iuſtiniani principis: diem diffuſum male ꝑ eo qđ eſt diffiſum legitur: vt & apud Gellium: diffundi & definitiones: pro illis diffindi: & diffiſiones: atq; inibi de pandectis florentinis non nihil.

Diffiſionis vocabulum: & item qđ dici ſolitum: in iudicijs diffindi diem: pene iam ſublatum e medio: atq; inſcitia quadam improba: importunaq; bonis artibus exitioſa iam obliterarum: reſtituere ipſi ꝑ virili conabimur & renouare diligẽtia noſtra. Vtitur iſta loquendi figura etiam iurecõſultus Vlpianus in libro. lxxiiij. ad edictum ꝑ hæc ſane verba: quę poſita libro primo digeſtorum ſunt: ſub hoc titulo. Siquis cautiõibus in iudicio ſiſtendi cauſa factis: non obtemꝑauerit. Siquis (inquit) in iudicio ſe ſiſti ꝑmiſerit: & valetudine vel tempeſtate: vel vi fluminis prohibitus: ſe ſiſtere non potuit exceptione adiuuatur: Nec immerito: Cum enim in tali ꝑmiſſione p̄ſentia opus ſit: quemadmodum potuerit ſe ſiſtere: qui aduerſa valetudĩe ĩpedit⁹ eſt: & ideo ẽt lex. xij. tabularꝝ: ſi iudex: vel alteruter ex litigatorib⁹ morbo ſõtico ĩpediatur: iubet diẽ iudicij eẽ diffiſũ. Hacten⁹ Vlpian⁹. Diffiſũ aũt legẽdũ: nõ diffuſũ qđ omnes habent hi ferme libri: qui ſunt in manibus. Atqui volumen ipſum Iuſtiniani digeſtorum: ſeu pandectarum: dubio ꝑcul archetypum: in ipſa curia florentina a ſummo magiſtratu publice adſeruatur: magnaq; veneratiõe: q̄ q̄ raro id etiamq; ad funalia oſtenditur: Eſt aũt liber haud quota ſpoliorum: prędęq; Piſanę portio ſępe a conſultis citatus: maioribus characterib⁹ nulliſq; interuallis dictionum: nullis item compendiarijs notis: quibuſdam etiam ſaltem in p̄fatione velut ab auctore plane & a cogitante: atq; generante potius: q̄ a librario & exceptore m ductis: expũctis: ac ſuperſcriptis. Cum gręca epiſtola: grę͂coq; etiam pulcherrimo hoc epigrã mate in prima fronte.

βιβλον ιουστινιανοσ αναξ τεχνησατο τηνδε
Την ρα τριβωνιανοσ μεγαλω καμε συμβασιληι
Οια τισ ηρακληι ϖαραιολομασ ϖιδα τευξασ
Η επι μαρμαμαιρουσιν αγαλματα παντα δεμιστωρ
Αμβρωποι δασιησ τε δ:ρυκτη τουτε λιβυσσησ
Ευρωπησ τεϖιδομται ολου σημαμ τορι κοσμου.

Cuius tamen voluminis legendi: ac verſandi ꝑ ocium mihi eſt vni facta copia. Laurẽtij Medicis opa: cauſaq; qui vir ſuę reip. princeps: dum ſtudioſis obſequatur: etiam ad hæc vſq; officia ſe demittit. Igitur in pandectis his: non iam Piſanis vt quondam: ſed Florentinis: in ꝗb⁹ plura ſunt verba: nec vt in cęteris plena maculis: & ſcabie. Diffiſum reꝑio: non diffuſum. Qđ idem apđ. A. quoq; Gel.ũ video deprauatũ: libro ꝗ nũc vulgo tertiuſdecim⁹ cũ ſit ꝗtuſdecim⁹ emẽdatis codicibus. Nã vbi hec verba legimus. Atq; in rerũ quidem definitionibus: cõperendinationibuſq;: hic ego in codice Gelliano: ex bibliotheca publica Medicę familię: quem vir haud indoctus (vt tum ferebant tempora) ſed diligens tamen imprimis Nicolaus nicolus ex vetuſtiſſimo exemplari fideliter pro ſuo more deſcripſerit: ita inuenio. Atq; in rerum quidem diffiſionibus: comperedinationibuſq;. Qđ ſi ſuſpitio libera mi detur: malim credere equidem: i dierum: q̄ in rerum veram habuiſſe & incolumẽ ſcripturam. Quin eodem capite Gellius: Iuſſi igit̃ inquit diem diffindi. Sic enim in eodem codice qđ in his ꝑuulgatioribus: diem diffundi.

¶ Caput. xlij.

Pollices in fauendo premi: ſicut in denegando fauorem: verti ſolitos: ex eoq; ſentẽtię: Horatij Iuuenalis: & Prudentij declaratę.

Horatius in primo epiſtolarum libro.
Conſentire ſuis ſtudiis: qui crediderit te:
Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum.

Vtroq; inquit pollice Porphyrion: hoc eſt vtraq; manu: vt ſit tropos ſynecdoche. a parte totum: Sed ne quem forte veteris ſcriptoris auctoritas infatuet: ei quoq; aurem leuiter puellemus: Scriptum eſt igitur apud Plinium libro naturalis hiſtorię octauo & vigeſimo: ĩ hęc verba: Pollices cum faueamus: premere etiam prouerbio iubemur. Ex quo Iuuenalis peritiſſime illđ.
Et verſo pollice vulgi: Quemlibet occidunt populariter.
Ceu ſi verſo pollice tollatur fauor: Deniq; etiam Prudentius ĩ heroico aduerſus Symmachum ita contra veſtales: quę muneri gladiatorio intererant declarauit.
Et quoties victor ferrum iugulo inſerit illa

Delicias ait eſſe ſuas: pectuſqꝫ iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollicē rumpi.

Nam vt fauere q pollicē ꝑmerēt: ita puto q verterēt denegare gladiatoribꝰ fauorē credebant.

Caput. xliij.

Qꝫ multas habuerunt antiqui Diphthongos.

Diphthōgi apud latinos non plures quatuor perhibentur: cum ſeptem nos eas ſaltem inueniamus in antiquis vel marmoribus: vel nomiſmatis: quorum nobis copiam ingentem Medices Laurentius ſuppeditat. Nam pręter illas vulgatiſſimas: quę ſūt ae. oe. au. & eu. eſt adeo inuenire etiam. ai. & ei. & item. ou. pro illis. æ. i. u. in veteribus monimentis: Et ai. quidem pro ae nonnulli cum litera. i. non. e. gręcorum more ſemper efferebant vt Quintilianus oſtendit. Quidam ſingulariter tātum cum in genitiuum: vel datiuum caſum incidiſſent. Vnde etiam Aimilius pro eo: qđ ſit Aemilius alicubi Romę in antiquis ſpectationibus adnotauimus. Oīno aūt cum ſupra teſtudinem Panthei aſcendiſſemus: fragmētum ibi marmoreum cum eiuſcemodi ſcripturę veſtigijs offendimus. Ex quo etiam diereſin videmus factam in illis: quę vel apud Vergilium ſunt: Aulai. pictai: & qđ nunc mendoſe legitur. Aquai Porro autem diphthongus. ei. frequentius inuenitur: peneqꝫ etiam in confeſſo eſt: qđ & nomiſmata plęraqꝫ: & marmora vetuſtiſſima declarant: & argumenta ipa plautinarum comœdiarum quę Captiui: quę ve item Menechmi inſcribuntur. Nam ſi verſuum ſingulorum primas ſubinde lras cōnectas: Capteiuei & Menęchmei reſultabit: vt ſit vbiqꝫ ei diphthōgꝰ. Pręterea Fourii nō Furi legimus in nomiſmate alio: vt prima ſyllaba diphthōgo producat. Qualis ēt apđ gręcos eſt. Quid autem de eo dicam: qđ & Quintilianus indicat: & nos aliquando obſeruauimus vt vocalem producendam geminarent: cum in aureo nomiſmatio Feelix per e geminū: i ęreo aūt Galbę principis viirtus per. i. duplex reperiatur. Iam illa ακυρος non ne etiam apud nos in gręcis ſaltem nominibus vt in Harpyia: Orithyia: Thyiadeqꝫ reperitur: vt non iam ſeptem diphthongos: ſed decem quoqꝫ habuiſſe videri maiores queant.

Caput. xliiij.

Pegaſeium nectar legi oportere apud Perſium: non melos.

Perſius in epigrammate: quod procemij vice fungitur.
Coruos poetas inquit & poetridas picas.
Cantare credas pegaſeium melos.

Nos in vetuſtiſſimo commentario: literis: quas langobardas vocant perſcripto: qđ etiam publice noſtris auditoribus exhibuimus: ſic ad verbum iuenimus. Pegaſeium nectar: in alijs melos: ex quo exiſtimamus veterem: ſinceraqꝫ ſcripturam nectar habuiſſe: Nouiciam vero: & mendoſam melos. Sed & Pomponius Lætus Romanę princeps academiæ: diligentiſſimus homo antiquitatis: veterem ſe habere Perſianum codicem: multis audientibus affirmauit huic noſtrę lectioni ſuffragantem. Qđ & ratio tn̄ carminis euicerit. Nam cum oporteat nouiſſimum choliambi pedem: ſpondeum poni vel trocheum: melos autem nunq̄: neqꝫ apđ græcos neqꝫ item apud noſtros: niſi breui priore ſyllaba accipiatur. Mendum profecto fuerit in verſu: ſi melos admiſeris. Nam qđ autumant nonnulli. λ. literam vim producendi habere apud græcos: qđ oīno tacuit auctor metrorum ſingularis Hepheſtion: id ego inueniri quidem ſcio: ſed ī obſcuris dūtaxat quibuſdam: & ignobilibus ſcedis: exemplumqꝫ afferri ex Homero: apud quē Heloria prima intenta ſyllaba legamus: Id autem q̄ friuolum: q̄ leue ſit: & nugatorium: vel hoc euidentiſſime declarat: qđ vſu iam: & auctoritate doctiſſimi cuiuſqꝫ receptum eſt: vt id vocabulum apud Homerum quoqꝫ. λ. duplici notaretur. Cęterum ſi maxime conceſſerimus: fieri hoc ſolere aliquando apud gręcos: non tamen continuo credendum eſt: huiuſmodi vſū licētia Perſium græca vna appellatione: quam vix ſemel in tanta ſcriptorum ſylua gręci vſurpare ipſi reperiantur Preſertim cum neqꝫ apud gręcos: q̄tum equidem obſeruauerim: neqꝫ item apud latinos: aliter q̄ breui priore ſyllaba melos inueniatur. Nam quātopere hanc ſolis conceſſam græcis licentiam fugitarint latini: veteres: vel Martialis poeta declarat. Cum ſe de nomine ipſo Earini tantope torquet: nec ſibi ſaltem pro Earino ειαρινος dicere pmittit: vulgata apud gręcos licentia. i. literam interponendi: ſicut apud Homerum επαλεσ ψειαρινοισιν. Atqꝫ adeo Martialem ipſum audi.

Dicunt iarinon tamen poetę
Sed græci: quibus eſt nihil negatum.
Et quos Ares Ares licet ſonare:
Nobis non licet eſſe tam diſertis.
Qui muſas colimus ſeueriores.

Quare nihil dubitandum:quin ſit illud melos in Perſiano verſiculo tanq̃ verruca deformis tē=cidēdū:reſtituēdūq; nectar:qđ ratio nobis toto capite & vetuſta pariter auctoritas adnuerūt.

¶Caput.xlv.

Patroclo iuniorē Achillem:cõtra q̃ aut Aeſchylus prodiderit:aut vulgo exiſtimetur.

DIſſeminata inter omēs iampridem:receptaq; opinio Patroclum fuiſſe Achille iuniorē:ab eoq; velut adamatum:ſicut ferme Hylan ab Hercule. Tum innuere hunc ipſum Martialis creditur:ſic inquiens.

Aeacidæ propior leuis amicus erat.

Quare etiam verſiculo cuidam nequiſſimo ex hermaphroditi libellis vulgo quoq; applaudebatur. Ceterum Statius in Achilleide parem deniq; vtriuſq; ętatem prędicat ita inquiens.

Inſequitur magno iam tum connexus amore.
Patroclus:tantiſq; extenditur ęmulus actis
Par ſtudijs ęuiq; modis:ſed robore longe:
Et tamen æquali viſurus pergama fato.

Plato autem in Sympoſio:longe diuerſum contendit. Nam & multo iuniorē fuiſſe Achillē declarat:& ipſum Potius a Patroclo adamatum:vt pote iberbem adhuc:nec Patroclo ipo modo ſed heroibus etiam cũctis formoſiorē. Quin ea cauſa Dij inquit illum honoribus egregijs affecerunt:vt ad inſulas fortunatas mitterent:q amatorem tanti fecerit:vt non pro eo ſolum mori:ſed ei vel immori:q̃ i patria cõſeneſcere preoptauerit. Quin Aeſchylum Plato idē ceu nugacem taxat:q his quoq; Achillem Patrocli fuiſſe amaſium prodiderit:teſtemq; vtriuſq; ætatis Homerum citat:cuius ſi quiſpiam verba(nam hęc vtiq; Plato non poſuit) ſibi indicari poſtulat:legat in vndecima Iliados Rhapſodia:ſub Neſtoris perſona:quibus cum mandatis patroclum filium pater Menœtius ad bella dimiſerit.

¶Caput.xlvi.

Cacoethes apud Iuuenalem tetraſyllabon:non cacethos. Et condita pyxide lyde:non in condita legendum:Simul enarratus apud Marcianum locus:haud arbitror:indiligenter.

IN ſeptima Iuuenalis poetæ ſatyra ſic ſcriptum.

Tenet inſanabile multos:
Scribendi cacethos:& ęgro in corde ſeneſcit.

Vocabulum autem quod eſt cacethos:neq; a gręcis vſpiam vſurpatur: neq; a latinis: Sed neq; ratio carminis admittit. Quare cacoethes legendum ſuſpicamur:vt ſit qđ apud gręcos τοκακοηθεσ Eo nanq; verbo frequentiſſimo vſitatiſſimeq; mala cõſuetudo ſignificatur. Qđ item in vetuſto codice langobardis exarato literis reperimus:cuius mihi poteſtatem legēdi fecit. Franciſcus Gaddius florentinus:ſummi magiſtratus a ſecretis prudens:humanuſq; vir:nec literis incultus:Sed & ille verſus ita in eodem.

Turgida nec prodeſt condita pyxide lyde.

Qđ alibi perperam ſic eſt. In pyxide condita lyde:vt anum intelligas lyden illiuſmodi medicamenta venditantem:craſſam:&(vt inquit Plautus;doliarem. Qđ & Capella fortaſſe ſpectans & facetiſſime ſuper ebrio Sileno ludens ita inquit. Ac dum mouere greſſum:cupit auocante lyde. Nam vt ſi Antharę vel Pythię nomina vel Baucidos inaudias:continuo ſuffarcinatas tibi:& vinoſas:& pannucas quaſdam delectione confinxeris. Ita nomie audito lydes mox hãc Iuuenalis turgidã:recordaris:vt mirifice ſint iductę ad excutiēdos cachinos pſonę:vino vēas inflatus Silenus:& vētrioſa lyde:quę titubantē:& lapſabũdũ ēt(ſi dijs placet)auocet ab irriſu.

¶Caput.xlvij.

Quæ Plynius ſuper titulis veterum artificum pendentibus prodiderit:ea de monimentis etiam veteribus agnita Romæ:ſicutiq; ſpeciem Vergilianę ægidos.

ROmæ nuup in atrio Mellinæ domus:marmoream quandam veluti baſin aſpexim⁹ in qua graecę ſic erat κελευκοσ βασιλευσ λυσιπποσ εποιει. Id latine valet Seleucus Rex:Lyſippus faciebat. Erat ibi tum nobiſcum Ioannes Laurētius venetus ſummi pontificis a ſecretis:homo linguę vtriuſq; doctiſſimus:omniumq; iſtiuſmodi quaſi lautitiarum ſtudioſiſſimus. Is igitur nos ſubmonuit:q & ſtatim arripuimus:agnouimuſq; non temere illic εποιει potius q̃ εποιησεν:hoc eſt faciebat:q̃ fecit: Siquidem: vt ait Plinius in præfatione librorum naturalis hiſtorię: Summi illi artifices: etiam abſoluta opera pēdēti titulo inſcripſere: vt Apelles faciebat:& Polyclitus:tanq̃ inchoata ſemper arte:& impfecta vt contra iudiciorum varietates ſupeſſet artifici regreſſus adveniam:velut emēdaturo quicqđ deſiderareť:ſi nõ eēt itercept⁹:Quare inqt plenũ verecũdię eſt illđ:qđ oia opa:tãq̃ aliqd nouiſſima iſcripſere:& tanq̃ ſingulis fato ſit adeptũ. Tria aũt nõ(vt ille opinatur)amplius abſolute

traduntur inſcripta Ille fecit quę ſuis locis reddit. Quo apparuit ſummam artis ſecuritatem au
ctori placuiſſe. Et ob id magna inuidia fuere omnia ea: Cæterum etiam alibi Romę ſimilis inue
ntri titulos: idem Ioannes Laurētius venetus aſſeuerabat. Vidim⁹ item: quod etiam his Miſcel
laneis noſtris putauimus inſerendum: marmoreum quoddam in vrbe eadem Palladis ſimula
chrum geſtans ægida ſquamoſo draconum corio cōtectam: ſic vt extremum ipſius ambitum
dracunculi: itē ad limbi: aut fimbrię vicem circuncluderēt. Erat ibi tum nobiſcum Iulianus Bo
nonienſis: cui nunc ex re coguomen Antiquario factum: ſimulq; Georgius Italianus genuen
ſis: homo rerum abditarum inueſtigator experiētiſſimus. Cum ſtatim Vergilianos verſus re=
cordati: quibus eam demum Palladij clypei cęlaturam: mire expreſſiſſe: poeta incomparabi=
lis videbatur ita in octauo Aeneidos libro ſcribens.

Aegidaq; horrificam turbatę Palladis arma
Certatim ſquamis ſerpentum: auroq; polibant:
Connexoſq; anguis: ipſamq; in pectore diuæ
Gorgona deſecto vertentem lumina collo.

¶ Caput. xlviij.

De Megabyzo ſcripſiſſe alios: q̄d Plinius de Alexandro. ventitare in Apellis
officinam ſolito.

PLinius Secundus in volumie hiſtorię naturalis quito: & trigeſimo: vētitare in Apel=
lis excellentiſſimi pictoris officinam ſolitum ait Alexandrum Macedonem: non ar=
tificio ſolum: ſed comitate etiam hominis delectatum: Qui & in officina inquit ipſi
te multa diſſerenti: ſilentium comiter ſuadebat. Rideri eum dicens a pueris: qui colo=
res tererēt: Hoc q̄d de Alexandro Plinius ſcribit: Plutarchus ad Megabyzum retulit: i eo vo=
lumine: quo diſputat: quę ſint adulatoris: & amici diſcrimina. Cu⁹ ſi verba latine interp̄temur
hęc fere ſunt Apelles inquit pictor aſſidēti ſibi Megabyzo: ſuperq; linea. & vmbra: dicere non
nihil tētanti: viden inquit vt pueri melida (coloris id genus) terētes tacēti nup̄ tibi animos ad=
hibebant: purpurāq; demirabantur: & aurum. Sed & idē te nūc deridēt: loqui ſup̄ iſs: q̄ haud di=
diceris: incipietē: Quin Helianus quoq; in libris hiſtorię multifarię: ad Megabyzum: & ipſe nō
ad Alexandrum retulit.

¶ Caput. xlix.

Contentio epigrammatum græci Poſidippi: & latini Auſonij: ſuper occaſiōis imagine:
tum pulcherrima ecphraſis gręci Calliſtrati.

AVſonij poetę celebre eſt epigramma: quo ſimulachrum deſcribitur occaſionis: Nam
ſic vtiq; deum quem gręci καιρον appellant interpretatus eſt. Sed enim longe miror
quid ita Phydię tribuerit: q̄d erat Lyſippi. Extat adhuc enim Poſidippi gręcū com=
paris argumenti: de quo ſuum finxerit Auſonius: ꝗ̄ q̄ in græco Lyſippus Sicionius
artifex: in latio Phydia p̄hibet. Porro aūt ſūmis digitis græc⁹ auctor īgredi: latin⁹ īſiſtere dicit
rotulę. Talaria vterq; adnectit: vterq; faciē crine tegit: vterq; occipitiū denudat. Nouaculā tñ
dextra gerit: gręcus ille: Χαιροσ & pœnitētia comes iungit latinę occaſioni. Figurę ſunt apud
vtrunq; poetam pariles: plus tamen aliquanto arridēt gręcę: nam in iſtis omnibus (vt ita dixe
rim) manganiſſandis: neſcio quo pacto græci belliores: q̄ romani noſtri. tum velut ab Anti=
grapho decidere apographō erat neceſſe. Sed & Calliſtrati legimus ecphraſin ſimulachri eiuſ=
dem mire feſtiuam: qua confirmatur a Lyſippo id opus factum: publice Sicyonijs ſpectabile.
Porro autem ex ęre hunc ait eſſe deum. Calliſtratus: puerum adhuc primę pubis a capite florū=
lētę ad pedes. Tum formoſum eundē: ſparſiq; fauonio crinibus & multa frontis gratia: gena=
rumq; adeo: & corporis totius pulchritudine: Dionyſio maxime ſimilē: quin & īſiſtere pilę ſuſ=
pēſo gradu: pinnatis pedibus. Sed & capillos idē. Calliſtratus in oculos pueri: genaſq; defle=
ctēs occipitium crinibus liberat: Cętera deniq; ſcriptoris huius condimēta: & lenocinia: delici
as: feſtiuitates: argutiaſq; tranſmarinas: ex ipſo vtiq; petēdas auctore arbitror. Fit autē neſcio
quo pacto: laſciuolas vt iſtas: & electariunculas: quaſi textam mileti chlamydē: cane peius: &
angui: romana reformidet grauitas. Illud haud quaq̄ p̄terierim: Nicephorum quoq; nō inele=
gātē ſcriptorē gręcum: ſic ordiri quā de virgine Deipara compoſuit orationē: vt cum ſup̄ ima
gine iſta neſcio t̄p̄is dixerim: an occaſiōis loquatur: referat eam ad t̄p̄is illi⁹: qui ſit gręcæ chro=
nos: fugaciſſimam celeritatem.

Caput. L.

Locus in Plinianis exemplaribus emendatus ſuper nomine Proetidum: atq; inibi de
ipſarum furore relata hiſtoria.

IN quinto & vigeſimo naturalis hiſtorię libro: verba Plynij ſecũdi: quo capite de helleboro tractatur: ita in vulgatiſſimis codicibus reperiuntur. Melampodis fama diuinationis artibus nota eſt: ab hoc appellatur vnum hellebori genꝰ Melãpodion: Aliqui paſtorem eodem nomine inueniſſe tradunt. Captas purgati paſtore illo animaduertente: datoq; lacte earum ſanaſſe parotidas furentes. Cęterum non paſtore: ſed paſto: non parotidas: ſed proetidas in codice vno vetuſtiſſimo: ex nobiliſſima iſta Medicę gentis bibliotheca inueniebamus. Sed de paſtore: & paſto facile eſt: Sic prœtidas non parotidas legẽdum manifeſta fides: eamq; vel indubitatiſſimam: veriſſimamq; eſſe ſcripturam: pręterq̃ qđ ratio docet imprimis efficax. (Quid enim ſint parotides furentes: aut quid paroditibꝰ aurium vitio: cũ veratro?) Tamẽ & Dioſcorides bonꝰ auctor apertiſſime declarat: ita ſcribẽs. Veratrum nigrũ id alij melampodium: alij ectomum: quidam polyrrhizum appellãt. Melampodium vero quoniã eo Melampꝰ quidam paſtor prœti furẽtes filias purgaſſe videtur: atq; curaſſe. Sic ille. Sed athenienſis Apollodorus in bibliotheca (nam ita liber eius appellatur) purgationem prœti filiarum potius ad vatẽ Melampoda: q̃ ad paſtorem refert: Nataſq; ait ex prœto & Sthenobœa filias Lyſippẽ Iphinoẽ: & Iphianaſſã: quæ vbi primũ adoleuerit: vexatę iſania ſũt: ſeu quoniã (vt ſcribit Heſiodus) Liberi patris cerimonias nõ acceperint: ſiue (qđ eſt apud Acuſilaũ) quoniam Iunonis contẽpſerint ſimulachrum. Poſtea autẽ q̃ furere occœpint toto arguiorũ agro prius errabundas: dein vero etiam p Arcadiam Peloponneſumq; vniuerſã ſui decoris oblitas locis ſolis excucurriſſe. Donec Melampus Amythaone: filiaq; Abãtis Idothea natus: vates ſcilꝫ: & qui primꝰ medicamẽtis ſanare: ac purgationibus inuenerat: curaturum ſe virgines ſpoponderit: ſi pretium ſibi pars regni tertia tranſcriberetur. Cui cum Prœtus minime aſſentiret: videlicet mercede tam immani deterritus: magis: magiſq; indies gliſcere furorem illum virginum cœpiſſe: cõtagione etiam ad mulieres cęteras demigrante: ſic vt vulgo ſuam quęq; domũ relinquerẽt: filios occiderent: ac p ſolitudines vagarẽtur. Quare propagante ſe etiam: atq; etiam calamitate: cum daturum Prœtus poſtulatam mercedem paciſceretur: Iam vero non prius curaturum Melampus ait: q̃ cum alterum tantum agri fratri quoq; ſuo Bianti adiudicaretur Hic vero metuẽtem Prœtum ne ſi pręſentẽ conditionem reſpueret: plus etiam ſubinde poſtularetur conſenſiſſe in eam mercedẽ. Ac tum demum Melampoda valẽtiſſimũ quẽq; iuuenum comitẽ ſibi aſciuiſſe: clamoribuſq; eas atq; enthea quadam (ſic enim inquit) chorea ſicyona vſq; de montibus compuliſſe. Cęterum in pſeq̃ndo: maximam natu Iphinoẽ extinctã: reliquas purgatione vſas reſipuiſſe. Tum Melampodi eas: & Bianti Prœtum tradidiſſe: ipſumq; dein filium genuiſſe Megapẽthen. Hactenus ferme Apollodorus. Helianus autẽ nomina Prœtidibꝰ in omnifaria hiſtoria Elegen facit: & Celenen. Sextus porro Empiricus pyrrhoniorum quarto Polyanthum cyreneum dicere ſcribit i libro de Aſclepiadarũ genitura: Prœti filias: ab Aeſculapio fuiſſe inſania liberatas: in quã Iunone irata incidiſſẽt. Adijcit Ouidius purgamie mẽtis earum Biantẽ miſiſſe in Clitorium fontẽ: cuius potus abſtemios faciat. Sed enim qui pbus vulgo putatur: haud improbus omnino Maronis enarrator: & ipe teſtẽ citat Heſiodum: fabulamq; pene ſicut hęc ẽ Apollodori: q̃ q̃ breuiſſime pſtringit. Hunc autẽ in eis errorẽ fuiſſe mẽtis: animiq;: boues vt ſe crederẽt: qđ Vergilius quoq; in Bucolicis ſignificat: neutiq̃ videri fabuloſum debet: ſiquidem Paulus Aeginita medicus græcus auctor i tertio piodeutico de atra bile: deq; iſania ipa narrans: vſu quoq; venire ait: vti quidam ſibi brutę animantes eẽ: voceſq; imitari illarum videantur: Prętereaq; nonnullos arbitrari ſe vaſa eẽ teſtacea factos: tum autem ob id metuere ne confringantur.

❡ Caput IJ.

Cur in Epheſię Dianę tẽplo molles appellati honores a Martiale.

CVr molles dixerit honores i Triuię tẽplo Martialis hoc ẽ in Dianę Epheſiæ etiam hęc afferri poſſunt: ſcita (ni fallor) & arguta ſatis: Sed quæ tamẽ interptes omiſerunt. Ac primo quidẽ de multimammijs poſſumus dictum exiſtimare. Nam vt diuus Hieronymus in epiſtolam Pauli ad Epheſios ſcribit: Erat Epheſi tẽplum Dianæ: & eiuſdẽ in ipo multimammia: id eſt multarum mammarum effigies: qua cultores eius decepti putabãt eam omnium viuentium nutricẽ. Poſſumus itẽ ad pompam referre: de qua Xenophon epheſius in primo epheſiacorum libro: ſcribit ad hanc ſentẽtiam. Agebatur autẽ inquit ſolẽne ijs locis Dianæ feſtum: ab vrbe ad tẽplum: quę ſunt ſtadia omnino ſeptem. Celebrare pompam virgines omnis idigẽas oportebat: ſplẽdide iprimis ornatas. Pręterea ephebos: Abrocomi equales: qui tum annum circiter decimumſeptimum agebat: & cum ephebis aderat: velutiq; primas in ea pompa ferebat. Magna autẽ vis hominum ſpectaculo ītererat: vel popularium: vel hoſpitum: ſiquidẽ mos habebat: vti ĩ ea celebritate: & ſponſi virginibus: & ephebeis vxores inue

nlrentur. Procedebant ergo ordinatim pompa: primo ſcilꝫ ſacra: faces: caniſtra: & ſuffimēta: tū autē equi: caneſqꝫ: & venatoria arma: nonnullorum quoqꝫ bellica. Sed pleraqꝫ tamen pacalia: fœminarum ſe quæqꝫ veluti ad amatoris oculos compoſuerat: virginumqꝫ ordinem ducebat Antia: Sic vtiqꝫ Xenophon ſcribit: non quidē Athenięſis ille: ſed alter eo non inſuauior Epheſius qui paulopoſt ēt ita ſubdit: Vt igitur pacta pompa: venere in tēplum ſacrificatum multitudo omnis: atqꝫ ibi ornatus pompæ ſolutus omnis: Et conuenere eodē viri: fœmineqꝫ: ephebi: & virgines. Non abſurdum ē aūt ꝑpter Dianę quoqꝫ ſacerdotē molles honores audire: de quo etiam nonnihil Domitius ex Strabone. Ceterum Heracliti Epheſij ſummi philoſophi: ſcilꝫ illius: qui ex obſcuritate librorum ſcotinos: hoc ē tenebricoſus appellabatur: quiqꝫ omnibus humanis actibus illachrymabat: illiꝰ inq̃ Heracliti ad Hermodorum extat epiſtola: qua ſic ferme in Epheſios cauillatur: Quanto Epheſijs meliores lupi: atqꝫ leones. Non ſe inuicē mancipant nec aquila: aquilam empritat: nec leoni leo miniſtrat pocula. Sed neqꝫ canē: canis execat: vt vos deæ ſacerdotē execuiſtis Megabyzum metu: ne virgini vir conſacretur: & quo pacto impij aduerſus naturam: pij ſitis aduerſus ſimulachrum. Principio. n. id agitis: vt dijs primus imꝑcetur ſacerdos amiſſa virilitate. Quin deam quoqꝫ impudicitiæ velut iſimulatis metuētes: ne illi miniſtretur a viro.

Caput. lij.

Quæ ſit apud Martialē Cornibus ara frequēs.

IN ſupiori epigrammate locus eſt hic alter: neutiq̃ a Domitio: neve ab alijs: quantum videam cognitus.

Diſſimiletqꝫ deum cornibus ara frequēs.

Q d. n. Domitius Hammonis tēplum in libya accipit: nullo pacto ꝓcedit. Nam cum hic magnificētiſſima orbis terrarum ędificia memorētur: queqꝫ inter miracula referrētur: vt ex eorum comparatione: amphitheatri ꝑconium creſcat: ridiculum ꝑfecto fuerit de tēplo hic Hāmonis audire paupͥmo ſcilicet: vt Lucanus ait his verſibus.

Vētum erat ad tēplum: libycis quod gētibus vnum.
Inculti Garamantes habēt: ſtat Corniger illic
Iuppiter vt memorant. ſed non aut fulmina vibrans:
Aut ſimilis noſtro: ſed tortis cornibus Hammon:
Non illic libycę poſuerunt ditia gētes
Templa: nec æois ſplendent donaria gemmis:
Quis ęthiopum populis: arabumqꝫ beatis
Gentibus atqꝫ indis vnus ſit Iuppiter Hammon
Pauper adhuc deus ē: nullis violata ꝑæuum
Diuitijs: delubra tenēs: morumqꝫ priorum
Numē: romano templum defēdit ab auro.

Neqꝫ autem: aut ex Plynij: aut ex Maronis dictis colliges templum Hammonis apud Naſamonas inſigne vel ędificijs: vel opibus fuiſſe: ſi verba ipſa diligēter vtriuſqꝫ ꝑēſitabis. Et q̄dē mētior niſi ara potius Apollinis in delo accipiēda: quod Ceratinon bomon dicunt: īter ſeptē orbis ſpectacula: ſicuti Plutarchus ait celebrata: quę tantum ex dextris cornibus ſine glutino vllo: aut vinculo: coagmētata: compactaqꝫ ſit. Hoc autē Plutarchus: in eo ſcribit opuſculo: quo tractat: vtra prudētiora ſint: aquigena: an terrigēa animalia. Deqꝫ ara eadē ſic Ouidius ī epiſtola Cydippes ad Acontium: meminit hoc verſiculo.

Miror & innumeris ſtructam de cornibus aram.

Plutarchus etiam in Theſeo: de ara in delo ſcribit: non q̄dē ex dextris: ſed ex ſiniſtris tantum cornibus compacta: quem κερατωνα βωμον appellat: niſi mendum ſit exemplarium. Laertius quoqꝫ diogenes Ceratinę arę: hoc eſt e cornibus factæ mētionē nonnullam facit, ī Pythagoræ vita. Quin & Callimachus poeta ī Apollinis hymno: Quadrimū adhuc Apollinē ſcribit ex cornibus Cynthiadum caprearum: quas ſoror Diana ī venatu occiderat aram compegiſſe: fundamētaqꝫ itē: & parietē: e ſolis ſtruxiſſe cornibus. Ipſius aūt ſunt hæc verba.

Τετραετησ τα πρωτα θεμειλια φοιβοσ επηξε
καλη εν ορτυγιη περιηγεοσ ενδοθι λιμνησ
Αρτεμισ αγρωσσουσα καρηατα συνεχεσ αιγων
κυνθιαδων φορεεσκεν. ο δ επλεκε βωμον απολλων
δειματο μεν κεραεσσιν εδεθλια πηξε δε βωμον
Εκ κεραων κεραουσ δε περιξ υπεβαλλε τοιχουσ.

Ob id ergo inq̄t Martialis Diſſimulet deum: quaſi nō iā dei eē id opus videri q̄at: quo alterum

longe præſtantius hoc eſt:amphitheatrum mortali manu factum. Saneq; per totum epigramma ſignatis vſus eſt verbis argutiſſimus poeta:qui Memphin ſilere iubet:quia barbara:nec iactari vult babylona labore aſſiduo:quoniam ipſa quoq; iactatio:ĩtellectum laboris habeat. Et negat laudandos ob id honores Triuię:quia molles:neq; enim mollibus præconia debentur. Negat etiam quę aere pendeant mauſolea:ſupra aera ipſum:hoc eſt ad aſtra vſq; ferri oportere: vt ſit hoc epigrammate nihil vtiq; penſitatius.

¶ Caput.liij.

Qꝫ poſitum nomen Agamemnonis:in.M.Tullij diuinationibus:pro Vlyſſis eſt:tũ in trãſcurſu locus in epiſtolis ad Atticum: non inelegans ſuper miniatula cęra correctus & enarratus

AVlus Gellius in noctibus illis ſuis:maxime candidis:errorem notat Ciceronis maniſeſtiſſimum:non magnę rei:neq; erraſſe eum miratur:ſed errorem non eẽ poſtea: vel ab ipſo animaduerſum:vel a Tirõe ſuo:Nam cum Homeri verſus Cicero quoſpiam vertat in latinũ:dicere illos Aiacẽ ſcribit apd eũ poetã:cũ re vera dicanť ab Hectore. Facit hęc A. Gellij libertas:vt ne ipe verear referre ĩ his libris paululũ qddã cõpat huic eiuſdẽ Cicerõis: peneq; illi ſuperiori germanũ:& geminũ niſi forte(qđ auidiꝰ crediderĩ tãto ĩteruallo) mendum fuerit exemplarium. Cuius etiam in antiquiſſimo quoq; libro nõ diſpariliter ſcriptũ inueniamus: nec ſane lubricus ex literarum vicinitate ſit in alterutrum nomẽ lapſus. Verba ſũt Cicerõnis in libro diuinationum ſecundo. Nam illud mirarer ſi crederem qđ apud Homerum Calchantem dixiſti ex paſſerum numero belli troiani annos auguratum:de cuius cõiectura apud Homerum:vt nos ocioſi vertimus loquitur Agamemnon.

Ferte viri:& duros animo tolerate labores:
Auguris vt noſtri Calchantis fata queamus
Scire:ratos ne habeant:an veros pectoris orſus.

Ac deinceps verſus quoq; cęteros Homericos:a ſe conuerſos exponit. Qꝫ igitur hęc Agamẽnonem loqui apud Homerum Cicero tradit:ſi modo ita ſcriptum Cicero reliquit: hoc neutiq̃ verum probatur:cum apud Homerum ipſum in ſecunda Iliados Rhapſodia:non Agamemnon:ſed Vlyſſes iſtius ſententię verſus pronuntiet. Neq; eſt ꝙ quiſq̃ aut ſtomachetur: hęc apđ Ciceronem quoq; deprehendi:aut miretur:cum appareat ex ipſius epiſtolis:nonnunq̃ huiuſce modi errata memorię fuiſſe in Cicerõis libris: vel ab Attico: vel a Bruto animaduerſa :atq; curata: Sicut illud in oratione Ligariana de. L. Curſidio:qđ erratum fatetur eſſe ſuum. Sed(vt aiunt)inquit μνημονικου αμαρτημα. Sicuti qđ ĩ oratore arbitror: Eupolim pro Ariſtophane Cicero poſuerat. Dein Atticus Ariſtophanen pro Eupolide repoſuit. Itaq; etiam vereri ſe Cicero dicit aliquando:ne ſuę ſyntaxis miniata illius cęrula pluribus locis notandę ſint. Qđ autẽ incidit: vt de miniata cęrula meminerimus:corrigendus obiter:& interpretandus nobis hic ex epiſtola ad Atticum libro penultimo locus eſt:in quo ita ſcriptum perperam inuenitur. His literis ſcriptis:me ad ſyntaxis dedi:quę quidem vereor:ne nimia tua pluribus locis notãdę ſint: ita ſum meteoros:& magnis cogitationibus impeditus. Ego legendum puto:ne miniatula cęra tua pluribus locis notandę ſint: vt ſit intellectus:ad libros componẽdos:id enim gręce ſyntaxis Ciceronem ſe dediſſe. Sed vereri tamen ne miniatula cęra ipſius ad quem ſcribit Attici: quo ſępe vteretur emendatore:pluribus locis notandę ſint:quoniam meteoros:hoc eſt ſuſpẽſus animi foret Cicero:& magnis cogitationibus(vt ait)impeditus. Conſueuerat opinor Atticus. ſiqui parum abſolute locus a Cicerone tractaretur:ei loco rubellas cęras affigere:qđ nunc quoq; ſolemus. In codice autem:quem fuiſſe aiunt Franciſci Petrarchę primitus:certe Colucci Salutati dein fuit:& poſt hunc Leonardi Aretini:Mox & Donati Acciaioli:virorum ſuę cuiuſq; ętatis eruditiſſimorum:ſic adhuc extat:ne miniata cerula tua. Qꝫ ſi penultimę dictiõis penultimam literam paululum a ſummo produxeris:hoc eſt de.i.litera.l.feceris:omne procul dubio mẽdum ſuſtuleris. Sed & puulgatis codicibus ſic in extremo rurſum volumĩe epiſtolarum adhuc earundem legitur. Cęrulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam: vt iam omnis hoc teſtimonio ſuperior ambiguitas aboleatur.

¶ Caput.liiij.

Cęratinę qui ſint apud Quintilianum.

CEratinę qui ſint apud Quintilianum libro primo:nõ temere qui tibi explicet inuenias. Qui aũt gręca voluerit:latinaq; cõmẽtaria:plane ĩtelligerẽt rõcinatiõis ĩ explicabilis eẽ eã ſpeciẽ:q̃ neſcio q̃s ãſas:atq; viicos arte dialecticę ꝑplexitatis ĩferret: Sic arbitror appellatam a materia ipſa:qua vterenť verborũ: Sicuti ẽ apđ Senecã libro

epiſtolarum quīto ad Lucilium. Sederem iquit ocioſus:& eiuſmodi queſtiunculas pōnēs: Q ď non ꝑdidiſti habes: Cornua non perdidiſti: Cornua ergo habes: aliaq; ad exemplum huius acutę delirationis concinnata. Sed de hoc item in atticis noctibus iuenias. Cerata autem grece dici cornua: quis neſciat? Meminit huius etiam Lucianus: in philoſophorum Sympoſio: Sicuti de Sorite: atq; Therizonte. Sed & in dialogo item mortuorum Caſtoris & Pollucis: ita ferme inquiens. Et cornua iter ſe ꝓducunt: & Crocodilos faciūt: & eiuſmodi ꝑplexa docēt interrogare: vt ex cornib⁹ ſcilȝ: hāc quā diximꝰ Ceratinē rōcinationē. Nec rōcinationē veri⁹ q̄ tēdiculam accipias. Quin etiam in dialogo altero: cui vel ſomnium: vel Gallus eſt nomē: Et docens inquit duabus negationibus: vnam confici aſſeuerationem: Noctemq; non eſſe: ſi dies ſit. Interdum etiam cornua mihi eſſe dicebat: aliaq; id genus. Huiuſcemodi autem dialecticis in percunctando quæſtiunculis: quales frequēter ingeniorum acumē excogitat: etiam Mileſius Eubulides plurimum vſus: ſicut a Laertio Diogene in Euclidę Megarēſis vita ponitur: vt latine conemur interꝑtari: Mētiēs: fallēs: electra conuelata: acerualis: & ceratine: vel cornea: & item calua Ex quo ī hanc ſententiam eſt apud Comicum neſcio quem: vt idem prodit Laertius. Cōtumelioſius autem Eubulides ceratinas īterrogās: & mēdacibus: glorioſiſq; ſermōibus oratores verſans: abiit Demoſthēis habēs volubilitatē. Quem etiam locum Suidas citauit. Sed & Zenō ille Cytieus inter cauilla cętera dialecticorum: Ceratinas item: & vtidas numerabat. Sicuti idem in libro ſeptimo de vitis philoſophorum prodidit Laertius. Quin hoc ipſum poſtremo nobis inſinuat Marcianus Capella libro quarto: cum inquit.

Perdita nequa vnq̄ cornua ſronte ferant.

¶Caput.lv.

Qui ſint Crocodilitę apud eundem.

APud Quintilianum eundem libro itē primo etiam de crocodiline mētio fit obſcuro & ipſo pleriſq;: ignotoq; vocabulo. Cęterū de hoc inuenimus apud Aphthōgi grecū enarratorem Doxapatrem: q̄uis apud eum Crocodilites potius: q̄ Crocodiline. Q ď & verius puto. Verba ipſius ita latine interpretamur. Serra inquit: & Crocodilites ſicuti eſt in ægyptiaca fabula. Mulier quępiam: cum filio ſecundum fluminis ripas ambulabat: ei Crocodilus filium abſtulit redditurum dicēs: ſi verum mulier reſponderet. Negauit illa fore vt redderetur: atq; ob id ęquum aiebat reddi. Hactenus ille. Moxq; idē Crocodiliten inquit hāc propoſitionem vocant: Crocodili huius gratia: quā etiam πρίονα id eſt Serram vocari a grecis indicat. Adiuuat Lucianus in dialogo: cui titulus: vitarum venditiones: ita ferme Chryſippum loquentem inducens: eiq; reſpondentem quempiam: qui ſe profiteatur emptorem. Conſidera igitur ita. Eſt ne tibi filius? Quorſum iſtud? ſi forte illum iuxta fluuium errabundum Crocodilus inueniat: rapiatq;: dein redditurum polliceatur: cum verum dixeris: vtrum reddendus ei videatur: nec ne? Quid eum ſētire dices? Rem ſane perplexam īterrogas. Ex his vt arbitror liquet etiam Crocodiliten: ſicuti ſupra Ceratinē ſophiſmatos eſſe: parum explicabilis ſpeciem quo dialectici veteres: potiſſimumq; ſtoici vterentur. Quod genus eleganter Quintilian⁹ exquiſitas ambiguitates appellauit.

¶Caput.lvi.

Cur gemino cornu Martialis dixerit in ſpectaculis: vbi de Rhinocerote: deq; tauris æthiopicis.

MArtialis epigramma eſt in ſpectaculis: de Rhinocerote: cuius extremi verſus hi ſunt.

Nanq; grauem cornu gemino: ſic extulit vrſum:
Iactat: vt impoſitas taurus in aſtra pilas.

Domitius ita enarrat: Gemino inquit cornu forti: & vehementi. Vergilius. Gemino dētalia dorſo. Vel quoniam Rhinoceros habet duo cornua: vt apud Pauſaniam ſolū legi: quorum alterum inſigni magnitudie ex naribus extat: alterum ſuperne erumpit: exiguum: ſed validiſſimum. Fatetur ſane Domitius apud vnum ſe Pauſaniam legiſſe Rhinocerotē duo habere cornua. Quid autem Plynium: quid Solinum: quid alios credimus vnum Rhinoceroti cornu tribuētis duntaxat: an videlicet ignoraſſe omnis: qď ſolus animaduerterit Pauſanias. Quid porro Septimio Florenti Tertulliano reſpondebimus chriſtianorum omnium: quorum quidem latine opera extent: vt antiquiſſimo: ſic auſim dicere in omni pene literatura diligētiſſimo: qui libro aduerſus Praxeam tertio verba illa enarrans de vetere inſtrumento Tauri decor eius. Cornua vnicornis: cornua eius: in eis nationes ventilabit ad ſummum vſq; terrę: Nō vtiq; inquit Rhinoceros deſtinabatur vnicornis: nec minotaurus bicornis & quę ſequuntur. Cęterum de eo Pauſanias in bœoticis meminit: neq; autem omnino Rhinocerotas duo habere cornua: nam hoc manifeſto refelli poterat. Sed tauros dicit eſſe ī ęthiopia: qui Rhinocerotes vocētur.

ὅτι σφίσιν ἐπ᾽ ἄκρᾳ τῇ ῥινί. Sic enim illius verba ſunt. ἐν ἑκάστῳ κέρας καὶ ἄλλο ὑπὲρ αὐτὸ οὐ μέγα. ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς οὐδὲ ἀρχὴν κέρατα ἐστιν. Quoniam inquit illis in ſumma nare ſingulis vnicum cornu. Tum aliud ſupra: non magnum. Verum ĩ capite ne initio quidẽ cornua. Non igitur Pauſanias aut inſigni magnitudine alterum cornu: aut alterum ait eſſe validiſſimum: Q̄d ob id cõminiſcitur fortaſſe Domitius: vt his facili⁹ vrſus extolleretur. Neq; autem de Rhinocerote ipſo ſentit Pauſanias. Sed vt diximus de æthiopico tauro: qui ſimilitudine quapiam & ipſe Rhinoceros a quibuſdam vocabatur: Quare nos ita putamus exponendum Martialem: vt vrſum videlicet a Rhinocerote cornu illo vnico elatum: eiectatumq; ſentiat: grauem gemino cornu: hoc eſt grauem tauro futurum: cui ſunt cornua gemina: vt cornu ſit datiui: non ablatiui caſus. Nam cum tauri pilas cornibus ad aſtra euentilent: extollere vrſum tamẽ non poterant grauẽ gemĩo cornu: ꝓptereaq; eũ mirabilius quãlibet vno cornu Rhinoceros extulit.

¶Caput. lvij.

Quæ ſint apud Suetonium tetraones: correctumq; erratum Plynianis exemplaribus.

TEtraões in Caligula Suetonij: quę ſint aues: omnino ignorat̃. Verba ipſius hęc. Hoſtię erant phœnicopteri: pauones: tetraones numidicæ: meleagrides: phaſſanę: quæ generatim per ſingulos dies immolarentur. Cæterum inuentu res erat haud difficilis: niſi Plynianos inemendatiſſimos haberem⁹ codices. Nam q̃d apud illum legimus libro decimo hiſtorię naturalis: vbi de anſeribus agit: Decet Erythrotaõas ſuus nitor: abſolutaq; nigritia: Hoc in illo vetuſtiſſimo Plyniano exemplari de Medicę gẽtis bibliotheca publica pene legitur emendate: videlicet vna tantum commutata litera: qualia multa in vetuſtis omnibus voluminibus interpolata vocabula. Nam cum ipſa quoq; mẽdoſiſſima plęriſq; ſinę locis: veſtigia tamen adhuc ſeruant haud obſcura: verę indagandę lectionis quę de nouis codicib⁹: ab improbis librarijs prorſus obliterãtur. In eo igitur ſic eſt. Decet ettraonas: vt ſi ordinem duarum primarum literarum inter ſe commutes: Tetraonas diſſultet. Quare ita apud illum: Politiano auctore legas. Decet tetraonas ſuus nitor: abſolutaq; nigritia. In ſupercilijs cocci rubor. Alterum eorum genus vulturum magnitudinem excedit. Quorum & colorem reddit nec vlla auis excepto Strutochamelo: maius corpore implens pondus in tantum aucta: vt ĩ terra quoq; immobilis pręhendatur: Gignunt eas alpes: & ſeptentrionalis regio. Hactenus ille de tetraonibus.

¶Caput. lviij.

Origo & ritus ludorum ſęcularium: prętereaq; ad id alia: citatumq; eo: *Sibyllæ* oraculũ mox & obiter explicata: quędam rurſusq; alia refutata non inutiliter.

ERit arbitror operępretium: colligere hic etiã ſęculariũ ludorum originẽ: cauſamq; nominis: & itẽ quot annorum iteriecto ſpatio: quotieſq; facti: quo ritu: quibuſq; deis celebrati. Nam & res eſt ipſa per ſe cognitu nõ idigna: cui ſtudium modo ſit vllum vetuſtatis: & ad intelligẽdos poetarum locos nonnullos ĩgẽs attulerit adiumẽtum. Cum igitur bellum inter ſe Romani: Albaniq; gererent: & vtraq; in procinctu iam ſtaret acies: extitit repẽte quidam monſtroſa ſpecie: pelle amictus furua: vociferans: iubere Ditẽ patrem: deamq; Proſerpinam: fieri ſacrum ſibi priuſq̃ pręlium committeretur. Quo perterrefacti viſo Romani protinus aram ſub terra ędificarunt: & ſtatim ſacrificio facto: pedum. xx: aggere contexerunt: vt eſſet omnibus: pręterq̃ Romanis ipſis ignorabilis. Sed enim euenit: vt Valeſua Valeſi⁹: vnde nomen: & origo Valerię familię: clariſſimus in gente ſabina & locuples homo ruſticę vitę: aram hanc quam diximus: ita diuinitus inuenerit. Erat ei nemus ante villã proceris maxime arboribus: quę ſtatim fulmine ictę: conflagrarunt. Nec multo poſt filij duo & filia correpti: peſtilẽtię morbo ad deſperationẽ vſq; medicorum laborabant. Cum ſeſe igitur laribus familiarib⁹ aduoluẽs pater: ꝓ liberorum ſalute: ſuum: matriſq; puerorum capita deuoueret: vox e nemore q̃d tactum de cęlo: ſtatim audita: ſaluos fore eos ſpondẽs: ſi Tiberij ad Tarẽtũ puecti: calfactã Ditis & Proſerpinę foco de fluuio ipſo biberẽt aquam. Quoniã vero longiſſime abeſſe Tarẽtũ ſcilicet ĩ extrema Iapygia: nec ꝓxime eam vrbẽ reperiri Tiberim vllum fluuiũ ſciebat: ſpẽ ſibi deterrimam fingebat: etiam inde territus: q̃ inferatum potiſſimum vox illa poteſtatum: meminiſſet. Sed impoſitos nihilo ſecius ĩ lintrem filios. Hoſtiam pergẽs: mox ad Campi Martij regionem deuexit ibi recreare ſitientes: & æſtu: febriq; laborantes deſiderans: qua placidiſſime amnis labitur: exponit in ripa ęgrotos: ac dum tumultuariam ſibi tegeticulam concinat: extincto igniculo: admonet̃ a gubernatore: petẽdũ poti⁹ Tarẽtũ (nã ita loc⁹ ĩ ꝓxĩo vocabat̃) etenim fumum ſeſe illic aſpicere. Tum vero lætior audito Tarenti nomine Valeſius: deos adorans: & ſalutem ſibi liberorum iamiam propemodum bona fide ſpondẽs: agi ꝓrſum iubet: & illuc maxi

me nauigium appelli Quo cum perueniſſet: haurit aquam feſtinato de flumine: fretuſq; omine tenacius arrepto: fumigans ibidem ſolum: flatu ſolicitat ĩ flammam: calfactamq; mox aquam porrigit in calice pueris. Succedit autem potui ſomnus. Vident in quiete illi ſpongia ſibi a neſcio quo detergeri morbum: Tum precipi: vt Diti patri & Proſerpinæ: furuę ibidem mactarentur hoſtię: trinoctiumq; perpetuum choris & carminibus: concelebraretur. Surgunt igitur recuperata valetudine: viſumq; illud patri renuntiant. Is homo locuples: defodi iaciundis alte fundamentis humum iubet. Inuenta igitur ſic ara eſt ea quã diximus: cum titulo Ditis & Proſerpinę. Mactat ille (quod erat iuſſus) furuas continuo victimas: & trinoctium ſacris frequentat: tot enim numero filios media de morte receperat: ex eoq; Maniꝰ Valeriꝰ Tarẽtinꝰ appellatꝰ ꝙ a dijs manibus in Tarento liberum ſuorum valetudinem impetrauiſſet. Ad hunc igitur modum quidam tradiderunt. At enim. M. Varro libro de ſcęnicis originibus primo. Cum multa iquit portenta fierent: & murus ac turris quæ ſunt inter portam collinam: & exquilinam de cęlo tacta eſſent: & ideo libros ſibyllinos: Quindecimuiri adijſſent: renunciauerãt: vti Diti patri & Proſerpinę: ludi Tarentini in Campo Martio fierent: tribus noctibus: & hoſtię furuę immolarentur.

Hactenus de origine: Sęculares autem: non quia fierent anno vel centeſimo deniq;: vel etiam centeſimo decimoq; nuncupati: qđ vtrunq;: ſicut aſſertores habet: ita re ipſa penitus coarguitur: Sed ob id magis credi poteſt: ꝙ plęrunq; ſemel hominis ætate fierent: vt multa alia: quæ rara ſunt: poſt ſęculum euenire loquentium conſuetudo vſurpat. Tarentini autem a loco ipſo qui Tarentus ob id vocatur: aut ꝙ ara ibi Ditis patris (quemadmodum ſupra diximus) in terra occultaretur: aut ꝙ ripam Tiberis fluuius eo loco tereret: ex quo etiam Rumon dictus a veteribus & in ſacris ferra nominatus ꝙ ruminaret: hoc ẽ excederet: & ſecaret ripas. Vñ ait Maro. Stringentem ripas. & pinguia culta ſecantem.

Cęterum de temporum interuallis: quibus iſti ludi referrentur: fides in ambiguo eſt. Siquidem in carmine ſęculari Horatius vndenos decies per annos fieri declarat: qđ & commentarij. xv. virorum: & diui Auguſti edicta: & ipſius deniq; ſibyllę: qđ adhuc extat oraculum: confirmauerint. Contra vero centeſimum redire poſt annum: tam Valerius Antias: q̃ Titua Liuius: & item M. Varro teſtati perhibentur. Qđ enim legimua apud Herodianum trium ſpatio ætatum ſolitos inſtaurari: vereor vt emendata ſit ibi lectio: noſtramq; ob id e gręco interpretationem: cum venia legendam cenſeo. Nec autem (ſi tempora dinumeres) aut q̃ta interualla retro fuerint: aut q̃ta eſſe debeant: omnino colligas: Inſtituti autem primi ſęculares ludi: poſt exactos reges a. P. Valerio Publicola: qui primus conſul fuit: exiſtimantur. Etenim laborantibus peſtilentia ciuibus: apud hanc ipſam: quã diximus aram publice nũcupatis votis: atrum bouem Diti pro maribꝰ: cõcolorẽ pro fœminis iuuencã Proſerpinę mactauit: ludoſq;: & lectiſternia trinoctio fecit & arã terra ſicut añ fuerat exaggerata occuluit: iſcriptã titulo iſto. P. Valeriꝰ Publicola frumẽtariũ cãpum Diti & Proſerpinę conſecraui: & ludoa Diti & Proſerpinę Rõanoꝝ ſalutis ergo feci Secũdoa aũt ſecũdo & quiquageſimo poſt Romã cõditã factos anno: admonitu ſybillinoꝝ carminum tradit gręce Zoſimꝰ: miſſis occupata morbo ciuitate lectis ad hoc viris: qui libroa conſulerẽt: ex quorum reſponſo: denuo regeſta humo apud arã hanc ipſã: in extremo campi Martij: de more ſacra: & ludi perſoluti: reſtitutaq; Romanis iterum eſt incolumitas. Conſulem vero ſcriptor hic: vnum dumtaxat exemplario fortaſſe mendo. M. Publium Quintium nominauit: cum cenſorinus. M. Valerium & Spurium Verginium conſules prodat. Idemq; tertios: & item quartos conſulum temporibus: quos & nominatim citat: auctoritatibus Antiatis Valerij. T. Liuij: Varronis: Piſonis: Gellij: & Eminę cõpto bat: factos etiamq; commẽtarios Quindeci muirum ſacris faciundis: in teſtimonium aſciſcit. At enim quoniam lubricus improprijs nominibus: & item innumerorum notis librariorum lapſua: vitiata iſta ni fallor: in Cenſorini commẽtario reperies. Cęterum diuus Auguſtus abolitos eos paulatim (ſicuti quidam putãt) atq; intermiſſos inſtaurauit: magno (vt Liuius ait) apparatu. L. Cenſorino &. M. Manlio Puellio conſulibus. Ateio autem Capitone circumitum: ſpatiumq; ſubijciente: ritum vero ſacrorũ libris ĩdicãtibꝰ ſybillinis. Porro ſextos Claudiꝰ ſe cõſule. IIII. &. L. Vitellio q̃ſi ãticipatos ab Auguſto: nec legitimo tempori reſeruatos: q̃uis ipſe in hiſtorijs ſuis prodidiſſe memoretur intermiſſos eos Auguſtum multo poſt diligentiſſime annorum ratione ſubducta: in ordinem redegiſſe: quare vox etiam irriſa pręconis traditur: inuitantis more ſolẽni ad ludos: quoa nec ſpectauiſſet quiſq̃: nec ſpectaturus eẽt: cum ſupeſſẽt adhuc qui ſpectauerãt: & quidam hiſtrionum producti olim: tum quoq; producerentur. Etenim Stephanionem: qui primus togatia ſaltare ĩſtituit: vtriſq; ſęcularibꝰ ludis: Auguſti videlꝫ: & Claudij ſaltaſſe accepimꝰ: q. lxxxiij. nõ ãpliꝰ anno ĩterfuere: q̃uis & poſtea ille diu vixerit. Septimos Domitianꝰ ſe. xiiij. &. L. Minutio Ruf

ſo conſulibus:computata ratione temporum ad annum non quo Claudius proxime:ſed quõ
olim Auguſtus ediderat: Deniq; in nomiſmatis varijs apd̃ Laurẽtium noſtrum Medicem Ste
lographiam quoq; iſtam vidimus. LVD. SAEC. FEC. COS. XIIII. Ac de his Papiniũ ſẽ
tire in ſiluula ad vrbis pręfectum gallicum:cui titulus Soteria:iam tum noſtris auditorib⁹ oſtẽ
debamus:cum volumẽ ipſum ſcilicet abhinc nouẽniũ:publice iterp̃tabamur. Verba ita ſunt.
Nec tantum inducerint fatis noua ſęcula crimen.
Aut inſtaurati peccauerit ara Tarenti.
Quo loco Domiti⁹ noſter.q̃q̃ de Tarenti ara:dijſq; ipſis manibus,meminit:nihil omnino tã=
men ſuper ſęcularibus iſtis ſuſpicatur. Iam vero apud Martialem:quã pene idẽ ſuæ literaturæ:
ne dixerim ingenti quoq; obliuiſcitur:quem ſcilicet & tunc & cum faſtos anno poſt enarraba=
mus luculente(ni fallor)coarguimus. Eſt autem Martialis epigrãma de matrona:quæ puto bi
nis ludis Claudij ſcilicet: Domitianiq; interfuerat:in eoq; etiam hic verſiculus.
Bis mea Romano ſpectata eſt vita Tarento.
Quo loco parum cordatus homo hic:trigeſimo quoq; anno celebrari ſacra ad Tarentum di=
cit conſueſſe:qđ nec aliquis etiam fando audiuerit: Quin idem illos ex quarto eiuſdem poetæ
libro verſiculos pertractãs.
Hic colat ingenti redeuntia ſęcula luſtro.
Et quę Romuleus ſacra Tarentus habet.
Etiam poſteriorẽ dijungit a priore:& vt in illo ſęculares ludos:ita in hoc commenticia iſta tri=
cenaria ſacra putat inſinuari. Facit autem Tarenti huius etiam Varro in latinæ linguæ commẽ
tario etiamq; vel iterum in faſtis Ouidius mentionem. Sed redeo vnde digreſſus: Centeſimo
decimoq; poſt Domitiani ludos anno inſtaurauit & eos imperator ille Septimus Seuerus:cu=
ius etiam nũc Romę pulcherrimus ſpectatur triumphalis arcus:cum filijs: Antonino & Geta
Chilone & Vibone conſulibus:Quos ludos & vidiſſe ſe memorat Herodianus & Dion ætate
ſua factos memoriæ prodidit. Poſt Seuerum negat inſtauratos Zoſimus:Quoniam hic anno
rum centum:& decem pene receptus auctoritate ambitus:in conſulatum Conſtantini chriſtia
ni principis tertium:& Licinij.quem dein bello ipſe vicit:icurriſſet. Nos tamẽ apud Euſebium
in chronicis:& Eutropium in hiſtoriarum libro nono legimus Philippo imperante(q̃q̃ prim⁹
fuiſſe chriſtianus imperator creditur)milleſimum annum Romanę vrbis ingenti ludorum ap
paratu:& ſpectaculorum fuiſſe celebratum:beſtiaſq; in circo innumerabiles interfectas:& ludos ĩ
Campo Martio theatrales tribus diebus:ac noctibus populo peruigilante concelebratos:qui=
bus ludis ſęcularibus etiam dicitur Philippus Iunior is:qui nunq̃ riſiſſe creditur: patrem Phi=
lippum ſeniorem petulantius cachinnãtem:vultu auerſato notauiſſe. Reſtat vti de ritu carpti
paucula perſtringamus. Inſtantibus itaq; ludis:tota Italia pręcones miſſitabantur: conuoca=
tum ad ludos:qui nec ſpectati:nec ſpectandi iterum forent. Tum ęſtatis tp̃e:paucis anteq̃ ſpe=
ctacula edebantur diebus Quindecẽuiri ſacris faciundis in Capitolio:& Palatino templo: pro
ſuggeſtu conſidentes:piamina diuidebant populo.quę erant: Teda:ſulfur:& bitumen:nec ta=
men ad ea ſeruis quoq; accipienda ius vllum. Coibat autem populus:cum in quę ſupra retuli=
mus loca:tum pręterea in Dianę tẽplum:quod erat in Auentino:& cuiq; triticum: faba: horde
umq; dari mos. Tum ad inſtar Cereris initioꝝ puigilia fiebant. Vbi vero iam aduẽit feſtus dies
triduum:trinoctiumq; ſacris intenti in ripa ipſa maxime Tiberis agitabant. Sacrificia vero Io
ui: Iunoni. Apollini: Latonę: Dianę: prętereaq; Parcis:& quas vocant Ilithyias:tum Cereri:&
Diti:& Proſerpinæ ſuſcipiebantur. Igitur ſecunda primæ noctis hora:princeps ipſe tribus a=
ris ad ripam fluminis extructis:totidem agnos:& vna quindecimuiri immolabant:& ſangui=
ne imbutis aris cæſa victimarum corpora concremabant. Conſtructa autem ſcæna in theatri
morẽ lumina & ignes accendi:& hymni concini:ad hunc vſum tum maxime compoſiti:& iteꝝ
ſpectacula edi ſolenniter ſolita:data celebrantibus hęc mercede tritico:faba:hordeo:quę ſupra
inter vniuerſum populum diuidi oſtendimus. Mane vero capitolium aſcẽdere:ſacra ibi de mo
re agitare:tum in theatrum conuenire:ad ludos in honorem Apollinis & Dianę faciũdos:con
ſueuerunt:ſequenti die nobiles matronę:qua hora precipitur ab oraculo:conuenire in Capito=
lium: Supplicare deo:frequentare lectiſternia:canere hymnos ex ritu:mos habebat: Tertio de
niq; die in templo Apollinis Palatini ter noueni pueri prętextati:totidemq; virgines :patrimi
omnes:matrimiq; græca Romanaq; voce carmina & Pęanas concinebant:quibus imperium
ſuum & incolumitatem populi:dijs immortalibus commendabant. Quod ſiquis fortaſſe quę
ſierit:quod genus tunc aut ludorum fieret:aut ſacrificiorum: ſciat & ludos celebrari omnibus
theatris:atq; omne genus:& ſacrificia templis omnibus conſueſſe:noctu pariter atq; interdiu.
Nã de ſcænicis & circẽſib⁹ minime dubitatur. Cum Domitiani ludis hiſtriones iter fuiſſe memi

nerimus:prętereaq; circenſium die:quo facilius centum miſſus peragerentur: ſingulos a ſeptenis ſpatijs ad quina legerimus correptos. Illud vtiq; in Auguſto memorabile:qui ludis iſtis iuuenes vtriuſq; ſexus prohibuit:vllum nocturnum ſpectaculum frequentare:niſi cum aliquo maiore natu propiquorum. Enimuero his prout in mẽtem de ſubito venerunt expoſitis:iam nec ille vatis Auſonij verſiculus ambiguus relinquetur.

Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo:

Iam nec obſcura apud Horatium ratio extiterit:cur parcas Ilithyiã:Dianamq; ex Auentino: cur & puerorum vota:& Quindecimuiros memorauerit:& item ſibyllinos verſus:qui nunc quoq; apud eundem Zoſimum vetuſtiſſimis quidem codicibus citra vlla faſtigia:qualeſq; de induſtria ſubiecimus:inueniuntur.

Αλλ οποταμ μηκιστος ικηι Χρονος ανθρωποισι
Ζωης εις ετεωμ εκατομ δεκα κυκλομ οδευωμ
Μεμνησθαι ρωμαιε και ει μαλα λησεαι αυτου
Μεμνησθαι ταδε παντα. θεοισι μεμ αθανατοισι
Ρεζειμ εμ πεδιω παρα θυμβριδος απλετομ υδωρ.
Οππη στεινοτατομ. νυξ ηνικα γαιαμ επελθηι
Ηελιου κρυψαντος εομ φαος ενθα σε ρεζειμ
Ιερα παντογονοις μοιραις αρνας τε και αιγας
Κυανεας. επι ταις δ ειλειθυιας αρεσασθαι
Παιδοτοκους θυεεσσιν οπη θεμις. αυθι δε γαιη
Πληθομενη χοιρος συς θρευοιτο μελαινα
Παλλευκοι. ταυροι δε διος παρα βωμομ αγεσθων
Ηματι μηδ επι νυκτι. θεοισι γαρ ουρανιοισιν
Ημεριος τελεται θυεωμ τροπος ως δε και αυτος
Ιερευειν. δαμαλις δε βοωμ δεμας αγλαον ηρης
Δεξασθω νηος παρα σευ και φοιβος απολλωμ
Ος τε και ηελιος κικλησκεται ισα δεδεχθω
Ουματα λητοιδης αιδομενοι τε λατινοι
Παιανες κουροισι κουραις τε νηομ εχοιεμ
Αθανατωμ. χωρις δε κοραι χορομ αυται εχοιεν
Και χωρις παιδωμ αρσημ στα χυς. αλλα γονηωμ
Παντωμ ζωοντωμ οις αμφιθαλης ετι φυτλη
Αι δε γαμου ζευτλαις δεδμημεναι ηματι κεινω.
Γνυξ ηρης παρα βωμομ αοιδιμομ εδριοωσαι
Δαιμονα λισσεσθωσαν. απασι θελυματα δουναι
Ανδρασιμ ηδε γυναιξι. μαλιστα δε θηλυτερηισιν
Παντες δε ξοικοιο φερεσθων οσσα κομιζειν
Εστι θεμις θνητοισιν απαρχομενοις βιοτοιο
Δαιμοσι μειλιχιοισιν ιλασματα και μακαρεσσιν
Ουρανιδαις ταδε παντα τεθησαυρισμενα κεισθω.
Οφρα τε θηλυτερηισι και ανδρασιν ιδρυοωσιν
Ενθεν πορσυνηις μεμνημενος. ημασι δε στο
Νυξι τε πασσυτερηισι θεοπρεπτους κατα θωκους
Παμπληθης αγυρις σπουδη τε γελωτι μεμιχθω.
Ταυτα τοι εμ φρεσιμ ηισιμ αει μεμνημενος ειναι
Και σοι πασα χθωμ ιταλη και πασα λατινη
Αιεμ υπο σκηπτροισιν επαυχενιομ ζυγομ εξει.

Cur autem non & latinos eos tentemus reddere:ſi non eleganter vtpote extemporales:ex fide tamen:ſeruato etiam q̃tum liceat:incomptę illius:ſed venerandę vetuſtatis colore nonnullo: aut ſqualore potius. Igitur,ita qui volet eos togatis illis adhuc quidem ruſticanis adſcribat.

Aſt vbi iam humanę longiſſima tempora vitę:
Orbis agens annos referet centumq; decemq;
Sis Romanę memor(licet alta obliuia tentent)
Sis memor:vt qua ſe nimium Tiberina coartat
Ripa:feras dijs in campo ſolennia ſacra
Cum nox atra premit terras:tectuſq; latet ſol:
Agnas:caprigenumq; pecus genitalibus parcis:

Hoſtia furua vtręq; cadant:tum numina placã
Læta puerperijs(quod fas fuat)Ilithyias.
Terra ſuem ferat:& ſcropham ſibi fertilis atram:
Sed Iouis ante aram candenti corpore tauros
Luce feri:nam lux ſuperis gratiſſima diuis.
Iunonis templum nitida ceruice iuuenca
Imbuat:atq; itidem Phœbus placetur Apollo:
Quem vocitant etiam ſolem:latoa propago
Pæanas pueriq; canant:pueræq; latinorum
In templo:Sed enim pueri:pueręq; ſeorſum
Cõcelebranto choros. Verum hęc ſit patrima proles:
Matrimaq;:at nuptę genibus Iunonis ad aram
Oranto innixę:diuamq; in vota vocanto.
Februa quin etiam vir quiſq; & fœmina:q̄ q̄
Fœmina præcipue:accipito dehinc ędibus omnes
Primitias vitæ:Placidis placamina diuis
(Qua fas eſt)& cælitibus portanto beatis.
Ante domi tamen illa memor tibi habeto repoſta:
Quę date mox vſu liceat poſcente:viriſq;:
Fœmineoq; gregi:tum digna ſedilia diuis
Perq; dies iuxta & noctes multeſima turba
Complento:& lepidis miſcento ſeria ludis
Quæ tibi ſi ſtabili ſint omnia condita mente:
Cuncta tuo italiæ tellus:cunctiq; latini
Subdent colla iugo:& victoris ſcęptra timebunt.

¶ Caput.lix.

Non Vergilium:ſed Ouidium videri Priapei carminis auctorem. Tum verſiculum illũ:qui ſit apud Martialem:Ride ſi ſapis o puella ride:Naſonis eſſe proculdubio:ſed ex epigrammatis potius:q̃ aut ex artibus:aut ex tragœdia Medea videri citatum:moxq; nouum quippiam & mirum de Medea Naſonis adſcriptum.

QVę priapeia vocantur epigrãmata Vergilio plęriq; tribuũt:inter quos ẽt ẽ arbitrot Seruius. Cęterum ego in Senecę libris illis:q iã diu delituerant:nup in lucẽ q̃ q̃ non admodum ſincęri prodiere:quibuſq; oratorum:& rhetorum ſñias:diuiſiones:colores ſuaſoriarum cõplectitur(niſi forte mẽdoſum credamus:qd habetur exemplar vnicum)ſubditicia eſſe nec Vergilij:ſed Ouidij depręhendo. Siquidem illius in volumine ſecũdo verba ita ſũt Hoc genus ſenſus memini quẽdam prętorium dicere:cum declamaret cõtrouerſiam de illa quę egit cum viro malę tractatiõis:qd virgo eſſet:& damnata. Poſtea petijt ſacerdotium:Nouimus inquit iſtam maritorum abſtinentiam:qui etiam ſi primam virginibus timidis remiſere noctẽ: vicinis tamen locis ludunt. Audiebat illũ Scaurus:non tantum diſſertiſſimus homo:ſed venuſtiſſimus:qui nullius vnq̃ impunitam ſtultitiam tranſire paſſus eſt: Statim Ouidianum illud.
Dum timet alterius vulnus inepta loci.
Et ille excidit:nec vltra dixit. Hucuſq; Seneca. Nouimus autem hunc eſſe verſiculum in priapeio epigrammate:cuius principium eſt.
Obſcure poteram tibi dicere.
Sed & ſtilus ipſe(ni fallor)& prorſus Ouidiana quæpiã in eis verſibus germana laſciuia. Quatenus aũt ſit huic auctoritati fidendum:legentium ſit iudicium. Nos vt non pro vano ſcripſimus hoc:ita nec pro confeſſo. Certe ſic Ouidio cõuenit etiam in cęteris obſcœnior:ſic Vergilium contra dedecet:a virginea quoq; verecundia Partheniam vocatum:titulus iſtius operis: vt q̃libet iurato teſti & ſuſpecto:pudeat tñ pfecto nõ credere. Sane illud in confeſſo:ſcripſiſſe epigrammata quoq; alia Naſonem:de quis verſiculum citat hunc Priſcianus:
Larte ferox cęſo Coſſus opima tulit:
Et apud eundem ludentem legerat ſane Quintilianus iſtud:
Cur ego non dicam furia te furiam:
Nec alibi certe crediderĩ:q̃ fuiſſe ĩ epigrãmatis:quẽ citat hendecaſyllabum phaletiũ Martialis:
Ride ſi ſapis o puella ride.
Nam q pceptum reſpicit aliquod ex artibus Domitius:id vtiq; vel auctoritate refutatur Marciani Capellę:qui videlicet in ſatura p verſiculo Naſonis eũ:nõ p Martialis agnoſcit. Audiui

etiã:qui crederent de tragœdia eſſe Medea:quã Tacit⁹:quã laudat Quĩtilian⁹:& quã fuiſſe(q̃d
miror)pene Vergilianis cõſutã verſibus auctor Tertullianus eſt:& nos in nutrice ſignificaui-
mus:Sed hoc mihi non fit veriſimile.Quis.n.vel in greca vſpiam:vel in tragœdia latia pha-
letios legit:aut quid omnino tragicum ſapit hic verſicul⁹:a tetrica illa grauitate reſiliens peni
tus:atq; abhorrẽs. An vero non & Marcianus ĩpe negat ꝓpemodum clare de tragœdia hunc eſ
ſe:ſi verba modo ĩpius fideliter recitata:diligenter quoq; expẽdantur:An non ille ſatyram ſu-
am:ꝙ auſtera:& cẽſoria:ꝙq; nimium tragici ſupcilij:luſus caſtigauerat:quaſi repcutiẽs:& ad
frontem(q̃d dicitur)exporrigẽdam ĩuitans:Peligni inquit de cętero iuuenis verſiculo reſipiſce
&(ni tragicum corrugaris)Ride(ſi ſapis)o puella ride. Ni tragicum inquit corrugaris:id eſt
niſi frontẽ caperas tragica ſeueritudine.Q̃d ſignificat rugarum triſtitia & ſqualore aſperas:Igi
tur ſi de tragœdia ſit ĩpa verſiculus:quo reuocare vno maxime ſatyram ſuam poeta hic ab au-
ſteritate illa tragica molitur:ſane locus hic(vt arbitror)Frigidus hibernas cana niue conſpuet
alpes.Iam ſiquis de ſincęritate lectionis iſtius ambigat:libros velim Marciani vetuſtiſſimos ĩ
ſpiciat e publica Medicæ gentis florentina bibliotheca:ſic enim ꝑfecto fidem noſtram credo
ſua diligentia adiuuabit.

℄Caput.lx.

Agon verbum:quo Victimarius vti ſolitus:de quo etiam in faſtis Ouidius.

Ouidius in primo faſtorum.
Nominis eſſe pȏt ſuccinct⁹ cã miniſter.
Hoſtia cęlitibus quo feriente cadat.
Qui calido ſtrictos tincturus ſanguine cultros.
Semper agat ne rogat:nec niſi iuſſus agit.

De hoc mactandę victimę ritu:deq; item verbo quo ſacerdotis miniſter vteretur:apud vnum
dũtaxat Senecam in libro eodem oratorum:rhetorumq; tertio:factam reperio mentionem ꝑ
hæc verba. Deinde cum ſcholaſticorum ſummo frigore:& tu quiſquis es carnifex:cum ſtri-
ctam ſubſtuleris ſecurim:anteq̃ ferias patrem reſpice. Belle deridebat hæc Aſinius Pollio. Fi-
lius inquit ceruicem porrigat:Carnifex manũ porrigat:deĩde reſpiciat ad patrẽ:& dicat Agõ?
Q̃d fieri ſolet victimis:Sed ioco quoq; remoto aiebat rem veriſſimam non poſſe carnificẽ ve-
nire:niſi eo tempore:quo eam exorari pater:non poſſet.Hęc Seneca:Quo colligitur:verbum
quo victimarius identidem vtebatur Agon fuiſſe:hoc eſt ago ne.Quare belle Ouidius.
Semper agat:ne rogat:nec niſi iuſſus agit.

℄Caput.lxi.

Erratum in codicibus Plynianis ſuper cicuta:vinoq;:quodq; mendoſe apud Macrobium
Aconitum pro Conio.

Verba ex epiſtola Androcidis ad Alexandrum magnum:clari ſapiẽtia viri vitioſe po
ſita in Plynianis his codicibus reperiuntur hoc modo. Vinum potaturus rex:memẽ-
to te bibere ſanguinem terre. Sicuti venenum eſt homini Cicuta:ita & vinum: Leuis
profecto ſẽtẽtia:nimiſq; violẽta:& coacta:addo ẽt inſipida:fallaq;:Vinum eſſe homi
ni venenum:ſicuti cicutam. Sed enim in vetuſtiſſimo illo Medicę familię Plyniano codice:ci-
tato a nobis iam ſępe:ſic inuenias.Cicuta homini venenum eſt:cicutę vinum.Nam vt homi-
nem cicuta:ſic cicutę virus meri potus extinguit.Ex eoq; perſuadere Alexandro nititur An-
drocides:vt tanq̃ re potentiſſima parcius vtatur vino:quod veneni:venenum ſit. Vñ non diſ-
pari ſenſu terrę eſſe ſanguinem docuerat. Quo circa de verbis eius ita Plynius concludit Ne-
q; viribus corporis vtilius aliud.neq; voluptatibus pernitioſius:ſi modus abſit.Conſimiliter
etiam idem in libro quinto:& vigeſimo de cicuta narrans vt homini exitioſa:Remedium eſt
ait priuſq̃ perueniat ad vitalia vini natura excalfactoria.Quod idem Dioſcorides prodidit Di
uus igitur Ambroſius in libro:quem de vtilitate ieiunij compoſuit:Etiam inquit maior vis
vini:q̃ veneni.Deniq; v.nenũ vino excludiť:non vinum veneno. Sed & Plutarchus in Sym
poſiacis libris:eadẽ ferme q̃ Plynius de Cicuta. Tum eum locũ:ſicutiq; alios permultos:prope
ad verbũ conatus exprimere ẽ i Saturnalibus Macrobi⁹.Q̃q̃ in oĩb⁹ quos q̃dẽ hacten⁹ vide-
rim Macrobianos codices. Aconitũ ꝓ cicuta reperiť:ſicut in vetuſtiſſimo etiam Bernardi Mi-
chelocłij bñ literati hoĩs:& amici nobis:Sed.n.opinor mendũ eſſe id exẽplarium:nec.n.mihi
tã fuiſſe ineruditũ Macrobium ꝑſuaſerim:vt q̃d eſſet græce Conion:ĩpe Aconitum verterit:
Libentius crediderim:græco vſum vocabulo:ſicuti quoq; Ambroſius in Hexahemero Coni
um dixit.quod ex Baſiliano paris argumenti libro & tituli:cicutam Rufinus tranſtulit. Lubri
cus autem ſane lapſus:in Aconitum de conio.

℄Caput.lxii.

Qui ſint Arietini teſticuli:qui digitus medicus:apud Tullium.

Cicero ad Herenniũ libro tertio:de memoriæ attificio tractans ita imaginem quãdam inſtruit. Et reum inquit ad lectũ eius ſtatuemus:dextra poculum:ſiniſtra tabulas:medico teſticulos arietinos tenentem. Quo loco video hęſitare literatores quoſpiam etiam haud extremę ſortis:quid ſit qđ legimus:medico teſticulos arietinos tenẽtem Medicus aut vnus e digitis quinq; vocatur:hoc eſt(vt arbitror)minimo proxim⁹. Porphyrio eñ ſuper Horatianum illud ex vltimo ſermone.

Qui ſi quid forte lateret:
Indice monſtraret digito.

Sic ait. Hoc ideo quia certis nominibus ſinguli digiti appellabantur:& ſunt hęc nomina. Pollex. Index. Famoſus. Medicus. Minimus. Quidam vero e græcis credo iunioribus nomina digitorum ρωμαιοι ſic eſſe. ſcribit αντιχειρ. δεικτικοσ. ιατροσ. δακτυλιωτησ. ωτιτησ. vt ſi dicas. Pollex Index. Medicus Anularis. Auricularis. Qđ equidem nec affirmo:nec refello:tãtum notandum:Medicum ab eo dictum:qui ſit medius:aut famoſus:non qui minimo proximus. Apud ipſos autem leguntur hæc nomina. αντιχειρ. λιχανοσ. σφακελοσ. επιβατησ. μυωψ. De teſticulis autem arietinis legis in vocabulo Scortes in Feſti compendio ſic. Scortes. i. pelles teſtium arietinorum:ab eiſdem pellibus dicti. Tantum apud Feſtum. Sed eñ Pedian⁹ Sportas:ſportulas:ſportellas:nummum eſſe ait receptacula:& ſaccos:ſacculos ſacellos & crumenas:& velleas:& ſcorteas:& manticas:& marſyppia. Vt nihil ſit dubium quin e digito eo:q ſit minimo ꝓximus ſuſpenſas hẽri velit Scorteas:hoc eſt e teſtibus arietinis pelliceas crumenas.

Aliter citari a Varrone Terentij verba:q̃ aut in exemplaribus habeatur:aut Donatus agnouerit. Caput. lxiij.

Marcus Varro in libris de lingua latina ſic ait:apud Terentium ſcortatur. potat:olet: vnguenta de meo. Scortari eſt ſępius meretriculam ducere. Sic ille:ac deinceps alia in eam ſententiam. Cęterum Terentiani omnes ad vnum codices:non ſcortatur habent vt Varro legit:ſed obſonat. Locus autem in adelphis eſt:obſonat:potat:olet: vnguenta de meo. Quam lectionẽ etiam Donatus agnoſcit. Quid hic igitur dicemus? mendum ne eſſe in Terentianis õnibus codicibus:an (qđ vix credere auſim) memoriolia vacillaſſe Varronem quoq; ipſum πολυγραφωτατον a Cicerone appellatum? ſicuti eundem Ciceronem Gellius deprehendit? Vt fateamur etiam:maximis quibuſq; ingenijs officere incuriã nõnunq̃:prodeſſe vſquequaq; diligentiam.

Declarati verſus Auſonii:ſed & Ouidij ſup Choliambo aut Scazonte. Caput. lxiiii.

Auſonii poetæ ſunt trimetri verſus ita.
Cui ſubiugabo de molarum ambagibus
Qui machinali ſaxa voluũt pondere
Tripedes Caballos:terga ruptos verbere.

Quid hic eum ſignificare opinemur? Nẽpe (vt arbitror) verſus illos:qui Choliambi vel ſcazõtes appellantur. vt ſi dixeris claudicantes. Quales apud perſium in principio:Qualis ille item Martialis:ab ipſo nominatim citatus.

Apollinarem conueni meum Scazon.

Eſt enim Scazon trimeter iambicus:ſenis & ipſe conſtans pedibus:ſicuti rectus iambic⁹:hoc vno diſpar:vt etiam ſcribit Hepheſtiõ:q rectus poſtremam ſedem:iambo:pyrrhichio ve occupat:in antepenultima cunctos accipit pedes:quorum modo id metrum ſit capax circa ſyllabarum quãtitates indifferens. Sed claudus hic iambicus clauſulam poſtulat ſpondiacam vł trochaicã prorſus:Penultimum autem pedem:non diſſyllabum modo:ſed iãbum plane:vel ſpondeum. Qđ vero ait Hepheſtion: Spondeum recipi ſede quinta choliambi:nũq̃ equidẽ apud latinos inuenire me commemini:ipſe verſiculum hunc adducit græcum

Επακρον ελκων ωσπερ αλλαντα ψυχων.

Et Quintilianus Ariſtides græcus auctor in libro de muſica ſuper iambico loquens trimetro: Claudum fieri ait quando in extremo ſpondeum recipit. Deniq; Ouidius quoq; in priore libro de amorum remediis de vtroq; Iambo ſic ſcribit

Liber in aduerſos hoſtes ſtringatur iambus:
Seu celet extremum:ſeu trahit ille pedem.

Sunt autem vtriq; ad maledicentiam:libertatemq; facti:truces:& cruenti. Quare ob id ſtringẽdos etiam ait Ouidi⁹ in aduerſos hoſtes. Dionyſius item Halicarnaſeus in libro de interpretatione:vehemens aut acre metrum eſſe Choliambos ait. Idemq; mox Hipponacten:cum laceſ

ſere conuitiſa inimicos vellet: infregiſſe ait de induſtria metrum: ac ꝑ recto claudũ feciſſe & abnumerum. hoc eſt acrimoniæ conſentaneum: cõuitioq;. Nam ſicuti diſſoluta figura parat acrimoniam: ſic (vt ille inquit) diſſoluta compoſitio: Quare Caballos vtiq; Choliambos eos: Auſonius nominat: quorum tralationem duxerat ab eſſedo: & vehiculo: cui caballi adiungũtur: & vt tardos oſtenderet: de molarum ambagibus captos dicit. Prætereaq; terga ruptos verbere: tũ eoſdem tripedes vocauit: quia græce trimetri q̃uis ſenos habeãt pedes: nam bini quiq; pro ſingulis videntur in Iambicis capi: Qui machinali ſaxa voluant pondere: propterea dixit: velut molas deſcriberet: quas verſare ipſos indicauerat: vel vt eos violentos: feroceſq; oſtenderet allegoricos: quaſi qui lapides ingentes torquent & voluunt in hoſtem. De trimetro item vtroq; ſic idem Auſonius alibi græco verſiculo.

Ειλιπποδην σκαζοντα και ου σκαζοντα τριμετρον

Quod latine ſic vertas.

Loripedem ſcazonta: & non ſcazonta trimetrum.

De ſcazontibus eiſdem ſic in epiſtola quapiam ex libro quinto apud iuniorem Plynium: Proinde aut rumpe moras: aut caue ne eoſdem iſtos libellos: quos tibi hendecaſyllabi noſtri blanditijs elicere non potuerunt: conuitio ſcazontes extorqueant.

Qui ſit habitus in ſtatuis pacificator: deq; eo ſentire Statium in prima ſilua. Caput. lxv.

STatiꝰ in Siluula prima: quæ in equum maximũ ſcripta eſt: Iuuat ora tueri
Mixta notis belli: placidamq; gerentia pacem.
Tum idem.
Dextra vetat pugnas.

Quem locum Domitius ſic enarrat. Dextra vetat pugnas hoc eſt inermis eſt in ſtatua: vel ad dextram eſt templum Pacis: qđ non placet inquit. Ceterum ſicuti placet hic ſenſus. Dextra vetari pugnas: quia ſit inermis: aut item quod de tẽplo ipſo traditur Pacis: q̃q̃ nec auctori quidẽ placet ſuo: feram non moleſte ſcilicet huic ſententiam meam non probari. Nam ego notari habitum puto: qui pacificator in ſtatuis diceretur. De quo ita legimus apud Quintilianum. Fit & ille habitus qui eſſe in ſtatuis pacificator ſolet: qui inclinato in humerum dextrum capite: brachioq; ab aure protenſo: manum infeſto pollice protendit: qui quidem maxime placet iis: q ſe dicere: ſublata manu iactant. Hactenus Quintilianus. Extat aũt adhuc pacificatore habitu (ni fallor) ſtatua illa Romæ: q̄ pro æde Lateranenſi inter prima vrbis ſpectacula conuiſitur.

Locꝰ in Plauti Muſtelaria: & item alter in Milite: vindicati a vitio. Caput. lxvi.

IN muſtelaria Plauti: locus eſt mendoſe ſcriptus: plęriſq; codicibꝰ: ad hunc ſane modum. viden ornamenta in foribus? video. Specta qua arte dormiunt. Dormiunt. Ille quidem vt conuenit volui dicere: Sed cum de his: neq; ſenſus eliciatur vllus & feſtiuum Plauti dictum: vitio librariorum pereat: faciam (vt arbitror) operæpretiũ: ſi ſcripturam incolumem de Plautino codice citato a nobis iterum repoſuero. Eſt autem proꝛſꝰ hęc Viden coagmenta in foribus? Video: Specta qua arte dormiunt. Illud quidem vt conniuere nolui dicere. Nam quia conniuere dicuntur: qui dormitant: vt apud Cinnam lectꝰ ẽ verſiculus.

Iam grauis ingenti conniuere pupula ſomno.

Propterea cum in foribus iuncturas eſſe minime laxas: id enim coagmẽta ſunt Tranio ſeruus oſtenderet: dormire eas ridicule prius: dein etiam conniuere: ioculariter dicit ex oculis dormitantiũ ducta metaphora. Similiter corrigendum puto locum alterum ex Plautino milite: q ſic vitioſe legitur. Mirus aleo victitare te tam vili tritico. Quid iam? quia luſcioſus. Verbero edepol tu quidem cæcus: non luſcioſus: Nam cum nullus hinc elici ſenſus queat: legendum arbitror ſic. Miruſt lolio victitare te: tã vili tritico. Siq dẽ hoc vbiq; idẽ apud Plautũ miruſt ꝑ mirũ ẽ repies: Atq lolio vitiari oculos etiã ait Ouidiꝰ faſtorũ primo

Et careãt loliis oculos vitiantibꝰ agri.

Notat id Fulgentius quoq; non contemnendus grammaticus. Quare cum Sceledrus ſeruus luſcioſum: vitiatiſq; oculis conſeruum Paleſtrionem velit ſignificare: mirum eſſe ait victitare eum lolio: cum ſit ipſum triticum tam vile: lolio autem victitare eum colligere ſe vel inde affirmat illudens q̃ ſit luſcioſus. Luſcioſi porro ſeu luſcicij: qui vitium hoc habent oculorum vt clarius veſperi q̄ meridie cernant:

Cornicẽ videri apud veteres concordiæ ſymbolum: non vt oẽs apud Iuuenalem exiſtimant Ciconiam. Caput. lxvii.

PRo comperto iam habetur: Ciconiam deniq; eſſe: qua concordię repræſentaretur apud priſcos effigies: atq; ita verſiculum Iuuenalis omnes interpretantur.

Quęq; ſalutato crepitat Concordia nido.

De eo tamen nullũ omnino afferunt teſtimonium: qđ auctoritatis adminiculo ſuſtẽtẽtur. Ego cornicem magis accipio: ductus Hæliani græci ſcriptoris teſtimonio: qui libro de animalibus tertio: de hac aui: ſic propemodum ſcribit. Cornices inquit inter ſe fidiſſimę ſunt: & cum ſocietatem coierint: maximo ſe opere diligunt. Neq; id genus animalia videat quiſpiam: licenter miſceri: & temere. Quin hoc quoq; dictitãt: q res iſtiuſmodi callẽt: altera extĩcta: cõparẽ viduã degere. Cęterũ id quoq; audio: veteres ĩ nuptiis p⁹ Hymenęũ Cornicẽ iuocare: ſignũq; id cõcordię dare iis conſueſſe: qui liberum quærendorum gratia conueniſſent. Tum qui ſedes auiũ & volatus obſeruant inauſpicatum eſſe captantibus auguria dicunt: vni⁹ tantum Cornicis obſequũ Sic ille. Sed & in nomiſmatis aureis duobus: Fauſtinæ Auguſtæ manifeſtam prorſus imagũculam: nuper mihi Laurentius Medices oſtendit cum titulo ipſo concordiæ.

Verſus ex Callimacho ſuper crinib⁹ reginæ Berenices: atq; inde mendum ex Catulli exemptũ verſiculo. Caput. lxviij.

ELegiam Callimachi de crinibus Berenices inter ſidera receptis mira elegantia vertit in latinam linguam: nobilis poeta Catullus: q̃uis plęraq; ſint in ea corrupta: mendoſaq; & temere ſcripta librariorum inſcitia. Sed argumentum ipſius partim apud Hyginium latinum auctorem: partim etiam apud Theonem: neq; non Achillem quoq; gręcos Arati enarratores inueuias: græca ſane ipſa Callimachi elegia: non extat ad nos: q̃tum compererim: Sed ętate intercidit. Apud Theonem tamen Arati eiuſdem interpretem principium illius tale reperio.

Η με κομων εβλεψεν ενηερι τον βερενικησ
Βοστρυχον. η κεινη πασιν ηθηκε θεοισ

Prætereaq; in commentariis ſup Apollonium Rhodium ex Lucilio Tarrhęo: Sophocleo: ac Theone collectis: vbi de chalybibus agitur libro ſecundo: ſic adeo eſt inuenire. μεμνηται δε των και καλλιμαχοσ χαλυβων ωσ απολοιτο γενοσ τηλοθεν αντελλοντα κακον φυτον οι μιν εφηναν. Ex quo verſiculum ſic illum legendum quis dubitet? Iuppiter vt Chalybon oẽ genus pereat: Vt ſit Chalybon gręce dictum. Atq; hoc inſcite legunt quidã Telorum: Vulgatiſſimi codices cęlitum retinent contra etiã metri rationem. Sed hãc ſcio noſtram obſeruationem iam pridem eſſe peruulgatam: quã tñ a nobis ortam: vel ille ipſe ſcit: qui vulgauit: libenterq; ẽt fatetur vir doctiſſimus vndecũq; Picus.

Oarion ſincęriter eſſe apud Catullum: quod Aorion iſti legunt: qui bonos violant libros. Caput. lxix.

IN elegia eadem Catulli ex Callimacho: Oarion legitur pro eo qđ ſit Oriõ. Quã quoniam integram adhuc inuiolatamq; dictionẽ nonnulli temere attentare iam incipiũt contra hanc ſiniſtram imperitorum audaciã ſtandum mihi eſt: omni (qđ aiunt) pede vel Callimachi eiuſdem auctoritate: qui ſic in hymno ipſo in Dianam: etiã nũc extãte it. ουδε γαρ ωτοσ ουδε μεν ωαριων αγαθον γαμον εμνηστευσαν.

Sed & Nicander Theriacon libro conſimiliter.

βοιωτοι τευχουσα κακον μορον ωαριωνι. Et Pindarus in iſthmiis

ουταριφισιν ωαριωνειαν ελαχεν. Et alibi. ορειαν πελειαδων μη τηλοθεν ωαριωνα νεισθαι. Quare putat Euſtathius quinto in odyſſeam cõmentario παρα το οαριζειν appellatum. Nõ igitur Aorion: ſed Oarion vera lectio.

Cuius in Bruti nomiſmate ſymbolum ſint pileus & pugiones. Caput. lxx.

SIquis nomiſma Bruti reperiat ipſius cælatum imagine: pręterea q; pileo: & duobus pugiunculis: ne diutius in explicanda ratione: cauſaq; laboret: legat hiſtoriarum Dionis librum: xlvij. Nam ex his inquit Brutus ſignificabat: ab ſe: & Caſſio patriã liberatam: Sed enim pileum geſtari ab his ſolitum: qui libertatem nacti: vulgati⁹: manifeſtiuſq; q̃ vt ſit auctoritatibus confirmandum.

Quæpiam vulgo legi adhuc apud Maronem contra regulam: cõtraq; rationem metri. Caput. lxxi.

PVdet referre: q̃ manifeſtum. ſed nõdum tamen a quoq̃ (quod ſciam) niſi nobis indicibus animaduerſum mendũ Vergilianis codicib⁹ inoleuerit libro Aeneidos octauo. Quod fieri ferro: liquidoue poteſtur electro.

Cæterum in volumine illo: qđ eſt in intima Vaticana bibliotheca: mire vetuſtum: & grandibus characteribus pſcriptum: non poteſtur offendas: ſed poteſt vſitatius verbũ: Quæ etiam verior eſſe lectio: vel inde probatur qđ electrum vbiq; prima ſyllaba longa: tam apud

grecos ponitur:ꝙ apud noſtros:Neq; quicꝗ interpretes ſuper verbo poteſtut alioqui nouo:in
uſitatoq; loquuntur. Haud tamen pęterit me:veteres hoc quoq; protuliſſe:ſicut Pacuuium in
Chryſe:ſicut etiam Lucretium:quemadmodum & poteratur lectum a Nonio Marcello eſt i cæ
cilianis annalibus. Sed & alter locus itidem vitio conſimili laborat:apud eundem poetam.
Scęptra palatini:ſedemq; petiuit Euandri.
Cum in volumine eodem non petiuit triſyllabum:ſed petit diſſyllabū ſcriptum īueniatur. Q đ
& metri vis cogit:alioqui prima ſyllaba Euandri:contra omnem vel rationem:vel conſuetu-
dinem breuis foret. Eſt vero in vtroq; verſu ſpondeus quinta ſede. In verbo autē petit ſylla-
ba ipſa poſterior:vel quia ſit in fine:vel quia coaluerit vna ex duabus:iure producta eſt. Marci
anus autem Capella ſyllabam docet vbiq; eſſe cōmunem:quæ deſinati. T. literam:ſicut in illo
cernimus Vergilij:
Nam tibi Thymbre caput Euandrius abſtulit enſis.

Caput.lxxij.

De philyra & lemniſcatis coronis.

PHilyra quid ſit video neſciri a plęriſq;:peruerſeq; etiam a nonnullis interpretibus ac
cipi. Nam vocabulo eo ſic vtitur Horatius primo carminum.
Diſplicent nexæ philyra coronę.
Et Ouidius item quinto faſtorum.
Ebrius incinctus philyra conuiua capillos
Saltat.
Quo apparet vſum ipſius apud veteres in coronamentis fuiſſe pcelebrem. Iam primum igit
ſi conferas:quę ſuper philyra Theophraſtus in tertio de plantis:quę ve item Plynius in deci-
mo ſexto naturalis hiſtoriæ narrant:facile nimirum cognoſces:eandem apud nos eſſe Tiliam:
quę philyra ſit apud græcos. Ac ſic etiam Theodotus Gaza ꝗtūuis homo doctus & diligens
interp̄ratur. Porro autem tuniculę etiam quędam ex libro ipſo Tilię arboris:vel ad eius imita
mentum factę:quibus aut lēniſci fierent.i. faſciolę de coronis pendulę:aut libelli græco voca-
bulo peculiariter appellatę philyrę. Teſtatur partem ex his eodem libro Plyni⁹ his verſib⁹. In
ter corticem & lignum:tenues tunicas multiplici membrana:e quibus vincula Tilię euocātur
tenuiſſimę earum philyrę:coronarum lēniſcis celebres antiquorum honore. Ruſuſq; idem li-
bro primo atq; vigeſimo:de lēniſcis & philyris ita meminit. Craſſus diues primus argento:au
roq; folia imitatus ludis ſuis coronas dedit. Acceſſerūt quoq; & lemniſci:quos adiici ipſarum
coronarum honos erat:propter hetruſcos:quibus iungi niſi aurei:non debebant. Puri diu fue
re ii. Cęlare eos primus inſtituit. P. Claudius pulcher:bracteaſq; etiam philyrę dedit. Porro lem
niſcatas coronas:etiā(ni fallor)in nomiſmatis Laurentii Medicis identidē videmus:deq; his
mentio quoq; apud Suetonium:ſicuti item a Pompeio Feſto lemniſcorum vocabulum diligē
ter exponitur:deq; lemniſcis itidem non nihil Tertullianus quoq; in libro de Corona militis.
Nicas autem in commentario:quem p ordinem literarum compoſuit:gręce ille quidem:ſed in
hunc ferme intellectum Philyram interpretatur. Philyra inquit planta librum papyro ſimilem
habens:ex quo etiam funes complicant. Eſſe autem ductilem philyram lanicii modo vel neti
lem potius. innuit & Tertullian⁹ idē in libello eo qui de pallio inſcribitur. Quin Herodian⁹ etiā
gręcus auctor olim a nobis in latinum conuerſus:& Innocentio octauo Pontifici maximo de
dicat⁹:libro ipſo hiſtorię primo mentionem libelli facit e philyra tenuiſſima:vtroq; verſum re
plicabili. Sed & Capella Marcianus libro de philologię nuptiis ſecundo. Cernere erat inquit q
libri:quantaq; volumina:quot linguarum opera ex ore virginis defluebāt. Alia ex papyro:q
cedro perlita fuerant videbantur. Alij carbaſinis voluminibus implicati libri ex ouillis mult i
quoq; tergoribus. Rari vero in philyrę cortice ſubnotati. Tum iſta quoq; Vlpiani verba repe-
rias in titulo digeſtorum:de legatis:& fideicommiſſis: librorum appellatione continentur oīa
volumina:ſiue in charta:ſiue in membrana ſint:ſiue in qualibet alia materia. Sed & ſi in phily-
ra:aut tilia:vt nonnulli conficiunt:aut in alio corio. idem eīn erit dicendum. Deniq; etiam Eu-
ſtathius in commentario ſecundo Homericę Odiſſeę: facta prius de nauticis rudentibus men
tione:corticē Tilię dicit. quā gręce philyram nominat: plurimam in id genus funium ſuppedi
tare materiam. Receptum autem videtur ex eo:vti coria quoq; ſingula:vel tunicas:aut mem
branulas etiam materiæ diſparis a Tilia:philyras vocent:aut philuras. y. greca i. u. commuta
ta: veteri & peruulgata latinorum conſuetudine: Sicuti de papyro agens plynius libro. xiii.
Præparantur ex eo inquit chartę diuiſæ acu in ꝑtenues:ſed ꝗ latiſſimas philuras. Nā illud vtiq;
ad hęc enarranda:neutiq; ptineat:quod idem ait plynius libro. XIIII. Philyra cocos:& pol
line nimium ſalem cibis eximere.

Vocabulum quod eſt expernata: Catullianis videri exemplaribus reponendum.
Caput. lxxiii.

QVod nunc tradituri ſumus: fortaſſe a nonnullis: vt incertum & vacillans: parūq; adhuc exploratum deridebitur: & exibilabitur: Sed ego: mihi de eo dicendum putaui: ne veſtigium iſtud antiquitatis pene iam abolitum: qualecunq; ſit: extingueret. Oſtēdit mihi Romę abhinc quadrienniū Manili⁹ Rallus græcus homo: ſed latinis literis adprime excultus: fragmentum quoddā Sexti Pompeij Feſti (nam ita erat in titulo) ſane q̄ vetuſtum: ſed plęraq; mutilatum: pręroſumq; a muribus. Q đ me magnopere tenuit: ſiquidem reliquię illę qualeſcunq; ex integro ipſo volumine ſuperabant: qđ auctor Feſtus cōpoſuerat: non ex hoc autem compendiario: qđ nunc in manibus coactum violēter: & decurtatum: ſcilicet ab ignobili: & indocto quodā: nec iſto quoq; nomine: ſatis bene de literis merito. Non nullas quoq; ex eodem fragmento Pomponius Lætus vir antiquitatis & literarum bonarum conſultiſſimus: ſibi pagellas retinuerat: quas itidem legendas mihi: deſcribendaſq; dedit. Ex lectione igitur ea ſuſpicatus vtiq; ſum: verbum me Catullianum: quaſi poſtliminio in ſuas ſedes reuocaturum. Siquidem vbi exponitur in hoc cōpēdiario: vocabulū ſupernati: qđ eos ſignificare oſtendit: qb⁹ fœmina ſunt ſucciſa in modum ſuillarum pernarum: atq; ex Ennio verſus allegatur.

His pernas ſuccidit iniqua ſuperbia pœni.

Hoc vtiq; loco vetus codex circumroſam plane habet expoſitionem: ſed ita tamen: vt appareat ex reliquijs literarum male cohærentibus: Catullum quoq; poſt Ennium adduci: citariq; cū verſiculū: qui nunc mendoſe ſic legitur.

In foſſa liguri iacet ſeparata ſecuri.

Nam vt de carminis reſiduo nihil mihi arrogem temere: videbar ſane tum ſyllabatim quęq; olfactans: etiam pro explorato afferre poſſe: expnata legendum in eo: non ſeparata. Quātum ex paucis illis poteram veluti minutalibus: aut ramentis colligere: q̄ tunq; etiam vel ex obliteratis pene iam veſtigiis ariolari. Quod ſi cui pendere adhuc veri fides videtur: at pendeat equidē malo: q̄ aut cadat aut iaceat. Nos aliqđ in eo certe (nec arbitror iniuria) ponim⁹ firmamentum.

Hiſtoria non illepida ſuper Zeuſi pictore: & Helena
Caput. lxxiiij.

ZEuſis ille pictor Heracleotes adprime nobilis. etiam Helenæ pinxit imaginem Crotoniatibus nimiſq̄ laudatam. de qua Cicero in rhetoricis cōtra Hermagoram: luculentiſſime ſcripſit. Sed qđ obiter in Hæliani libris omnifariæ hiſtoriæ ſuperiorib⁹ annis apud Ioannem Laurentium venetum: magnę quidem in pontificia curia auctoritatis: nec minoris tamen in literis eruditionis: ſed & emunctę naris hominem Romę legim⁹ id nobis neutiq̄ indignum viſum: qđ hic etiam legeretur. Neminem ait ſpectatum Zeuſis admittebat: niſi qui manupretium dediſſet. Ex quo vulgo etiam tunc Helena meretrix vocitata: quoniam quęſtuaria.

Emendata vox in Ibide ſimul explicata ſententia neutiq̄ nota hactenus.
Caput. lxxv.

ENarrauit Domitius libellum Naſonis in Ibin: præfat⁹ ex Apollodoro ſe Lycophrone: Pauſania:: Strabone: Apollonio: aliiſq; gręcis: etiamq; latinis accepta ſcribere. Multa in eo commentario: vana ridiculaq; confingit. & comminiſcitur ex tempore commodoq; ſuo: quibus fidem facit: aut ſe frontem penit⁹ amiſiſſe: aut tam magnū ſibi fuiſſe interuallū inter frontem & linguam (ſicut ait quidam) vt frons comprimere linguam non potuerit. Furor eſt adhuc aliquos tam cęcos iſti⁹ hominis inueniri amatores: vt ad iſta nōdum: ſuos qualeſcūq; oculos adaperiant. Furor eſt profecto furor: dare occaſionem impudentiæ cęteris fouendo errores tiam alicuius: quoniam fuerit interdum ſententiæ non pœnitendę Sed quid iſtis facias literationis: non literaturę magiſtris: qui nullo magis: q̄ talibus nugis ſupercilia tollunt: vt cochleę cornua: quorumq; plumbea prorſus ingenia: q̄ magis excoluntur tam magis obruteſcunt. At. n. ne penitus ludamus operam: diſſimulatis his: quos ſua facit vilitas contēnēdos: exequemur reliqua propoſiti. Mihi igit̃ ille vnus locus inter cęteros mouere ſtomachū ſolet: qui ſic mendoſe nūc legitur.

Vt loquax in æquo eſt: eliſus gutture Agenor:
Sic tibi claudatur pollice vocis iter.

Vbi ſic ait Domitius. Agenor lapſu equi inſerta ori manu extictus eſt. Ita ne tandem vir doctiſſime? Sed oro te mi Domiti græcum profer ſi potes: aut latinum modo idoneum: fabulę iſtius auctorem: nec recuſabo iam: qui me nōdixeri gręcales: aut admiratores tui. Sed vtriquoq; literati. qbus hic labor exudat: pro idoctiſſimo iam proq; etiam ipudentiſſimo dānēt: & qui

dem cunctis ſuffragijs:quoniam a te diſſentiam. Mihi ſane recta eſſe & emẽdata ſcriptura videtur:ſi rationi libera coniectura ſit:non Agenor:ſed Acerno:vt de Anticlo dictum accipiam⁹. De quo eſt etiam apud Homerum libro quarto Odyſſeæ. Nam cum ad equum illum troianum trabibus contextum:grauidumq́ militibus impulſu numinis acceſſiſſet Helena:voces imitari vxorum cuiuſq́ occœpit:vt inibi deliteſcentium deſideria euocaret:refricaret memoriã:reſpõſa tentaret elicere. Sed enim reliquis patientiam:ſilentiumq́ præſtantibus:cum ſolus Anticlus in reſpondendi lubrico:articuloq́ iam foret:ſtatim eſt ab Vlyſſe præuentus & manib⁹ impreſſis ſuffocatus. Itaq́ intercepto:vel interſtructo potius indicio periculum depulſum. Cæterum Tryphiſiodorus quoq́ græcus auctor in poemate:quo de Ilio capta ſcribit: Anticlũ hũc ortygiden appellat: vxoremq́ eius nominat Laodamiam:ita inquiens.

Ορτυγιδησ δε αντικλοσ ον αυτοθι τεθνειωτα
Ιϖϖω δακρυσ αρτεσ εμεκτερειζαν αχαιοι — Et idem alibi ſic.
Αντικλοσ δοτε κεντρον εδεξατο λαοδαμειησ
Μουνοσ αμοιβαιην ανεβαλλετο γηρυν ανοιξασ
Αλλ' οδυσευσ κατεπαλτο.

Et alia deinceps addit:per quæ fabula omnis ſimiliter ab Homero verſibus permultis explicatur. Sed & nos in ambra ſic attigimus.

Indicijq́ metu præcluſum pollice fauces
Anticlon ortygiden:

Conſimilia vero iſtis apud Domitium multa:quę facile arguant.quo fuerit illius proceſſura licentia:præſertim ſic inuitata fauoribus imperitorum:niſi morari apud ſuperos adhuc quidem iuuenis deſiſſet.

Non Antilochum ab hectore:ſed aliter videri legendum in prima heroidum.

Caput.lxxvi.

In prima heroidum Naſonis epiſtola:ſic legitur.

Siue quis Antilochum narrabat ab hectore victum:

Sed victum:necatumq́ ab hectore Antilochum:profecto nuſq̃ reperietur. Quare aut Amphimachum crediderim legendum: aut non ab hectore: ſed Mennone. Conſtat.n. ex tertiadecima homeri Rhapſodia:occiſum ab hectore Amphimachum Cteati filium:qui de græcis ducibus vnus etiam in catalogo numeratur. Conſtat itẽ interfectum a Mẽnone:filium Neſtoris Antilochum. Quãobrem vt in eo quod obtinuerat hactenus mendum depręhenditur manifeſtarium:ſic his a nobis ita pro tempore ſuffectis:q̃ lector velim boni cõſulas:aliqua ni fallor gratia ſi non veritatis:at certe veriſimilitudinis aſſentatur.

Quo argumento dicendum Vergilius:non Virgilius.

Caput.lxxvij.

Vergilius dicendum ne ſit:an Virgilius:vt nunc vulgo loquuntur:hoc eſt vocali ſecũda:an cum tertia potius in prima ſyllaba:video adhuc inter eruditos ambigi. Cęterum vt ego Vergilium dicam magis per.e.quod iam placere quibuſdam p̱ nos etiã doctis incipit:q̃ Virgilium per.i.qđ vulgo nimis obtinuit:in cauſa ſunt vetertima aliquot monumenta:noſtræ obſeruationi patrocinãtia:quæ libens equidem ſubijciam ꝓpter propudioſos neſcio quos:& æruginis plenos:odio omni:faſtidioq́ digniſſimos:qui q̃q̃ ſemp elementarij ſunt:vindicare tamen inter indoctos fautores audent ſibi cenſuram literarum: Sic vt iſtã quoq́ qualẽcũq́ noſtrã vetuſtatis dep̄hẽdẽdæ ãt reuocãdę (ſi liceat) diligentiã:ſtudiũq́ non cauillentur modo:ſed & ita repræhẽdant acerbe:quaſi flagitium facere putẽt:qđ his ocium oblectemus:vel (vt ipſi magis cõtemptim) q́ ob hęc ocio noſtro inuideamus:dum in rebus adeo friuolis:& leuibus operam ſumimus:quaſiq́ tempus:rem pretioſiſſimam in ſupuacua erogamus. Qui tamen ſi legiſſent aliquando maximos viros de ſingulis quoq́ literis integra volumina compoſuiſſe:ac Cæſarem quidem ipſum veritum in hanc tenuitatem deſcendere:darent fortaſſe mihi veniam:non occupatiſſimo homini:ſi quando inter altiora ſtudia:etiam res iſtiuſmodi tractarem:paruas quidem:ſed quibus etiam magna iuuentur. Neq́ enĩ repręhendi me iure puto:ſi hæc etiam:ſed hęc ſola conſecter:ad quę non vt ab ocio ad ſtudiũ:ſed vt a ſtudio ad ocium me refero:& in quę non tam feror ex ꝓfeſſo:q̃ caſu incido:ceu ſi litoribus ex commodo inambulans:conchas interim colligam ſecutus. Neq́ tamẽ in id ego ſuperciliũ ſubduco:nec inde me cenſeri:facile paterer:vt qui non apinas modo hęc eſſe & tricas:vt in prouerbij ludicro eſt:verum etiam pene nihil & noui:& fateor: Sed tamen hoc ipſum tam nihil p̄ſtat agere:q̃ longas ad ipſorum fortaſſe exemplum trahere oſcitationes. Et grunnire in cœno turpiter:aut q̃ omnino nihil agere:ne nihil prorſus agendo:male diſcamus agere. Redden

da igitur teſtimonia ſũt nobis: nec vbi fides claudicet: ac ne quid nõ inexpedito ſit nõſcere volentibus. Inuenies igitur Volſiniis menſam quãpiã marmoreã: vetuſtiſſimis: peneq́ exoletis characteribus intra ędẽ Chriſtinę virginis: quæ pro ara eſt Apoſtoli Petri: vbi VERGILII legitur. Inuenies etiã Sutri nomen hoc Vergilius ita notatum in mẽſa item lapidea: qua videlicet & ipſa intra ædẽ virginis vice vtunt̃ altaris. Idq́ nos vtrũq́ nõ ſine aliquot arbitris: ẽt de proximo inſpeximus. Neq́ eñ antiquarũ duntaxat inſpectionum auriti teſtes: ſed & oculati eſſe concupiuimus. Quin in pandectis quoq́ iis: quę nũc Florentiæ publice aſſeruantur: libro ipſo Iuſtiniani principis Archetypo: non aliter q̃ per. e. notatur id nomẽ. Sicuti etiam in volumine Maroniano literis maioribus perarato: qui Romę in intima Vaticana bibliotheca mire vetus oſtenditur. Prætereaq́ commentarium Tiberij Donati nunc in manibus habet Landinus homo: & eloquens & eruditus: & florentiæ iam diu doctor bonarum literarum celebratiſſimus. cui ſe preceptori adoleſcentię meę rudimenta magnopere debent: & qui nunc in profeſſione quaſi dixerim collega: locata iam in tuto ſua ſibi fama: nobis adhuc in ſtadio laborioſiſſime decertantibus ita fauet: vt quicquid ipſi laudis acquirim⁹: quaſi ſuum ſibi amplecti. atq́ agnoſcere videatur. Is igitur (vt diximus) commentarium Tiberij Donati habet in manib⁹: & ipſum grandioribus notatum vetuſtis characteribus: cuius auctoritas hoc haud dubium reliquerit. Qđ item in codice Diui Auguſtini de ciuitate dei ex publica Medicę familię bibliotheca: neq́ non in Columellę ex priuata eiuſdem gentis: literis vtroq́ longobardis exarato: Tum in Senecę epiſtolarum libro peruetere: cuius mihi copiam fecit Nicola⁹ Michelóctius: Laurẽtij Medicis a ſecretis elegantis homo ingenij: multiſq́ item alijs: venerandis antiquitate voluminibus: Identidem nunc Iacobo modeſto Pratenſi: familiari noſtro: & ſtudiorum adiutori: nunc aliis item noſtris auditoribus: vtcũq́ aut res ferat: aut exigatur oſtendimus: In collectaneis autem quę nuperrime ad Laurentium Medicem Iucundus miſit vir vnus opinor titulorum: monimentorumq́ veterum ſupra mortales cæteros non diligentiſſimus ſolum: ſed etiã ſine controuerſia peritiſſimus: relata quoq́ inuenio elogia duo: quę Romæ (ſicut ille indicat) in marmoribus inueniũtur. TI. VERGILIVS DONATVS. Et iterũ. C. PAPIRIVS CESTVS VERGILIAE OPTATAE VXORI SVAE BENEMERENTI DE SE. Quis aũt monimenta iſta tanta ſæculorum vetuſtate roborata: mihi ſatis ad præſidium ſint: attamẽ res ipſa quoq́ aſtipulatur & ratio. Nam ſicuti a vere dictę Vergilię ſtellę: ſic a Vergiliis ipſis: vel itẽ a vere proprium hoc nomen crediderim inclinatum: potius hercle q̃ a virga: quod quidã nugantur laurea. Nam id cum apud auctorem minus idoneum inueniatur: tum refellitur hoc ipſo qđ multi ante hunc editum poetam: eodem ſunt appellati nomine. Quãdiu igitur aut non teſtimonium grauius: aut non ratio valentior exhibetur vtiq́ a vetuſta magis cõſuetudine: q̃ a noua inſcitia ſtandum eſt: vnde hęc ſartago loquendi venerit in linguas. Etenim magna pars iuniorum caligamus ad veri conſpectum. Qui (vt reliqua exequar) Verginius quoq́ nomẽ huic finitimum: non Virginius in marmoreo nuper labro pro æde ipſa diuę Mariæ Maioris inſculptum romę animaduertimus.

Caput. lxxviij.

Additam falſo negationem primo digeſtorum volumine: quo capite de officio proconſulis agitur & legati.

PAulus iuriſconſultus libro ſecundo ad edictum ita ſcribit. Legatus mandata ſibi iuriſdictione iudicis dandi ius habet. Sed hæc verba in primo digeſtorum volumine: quo capite de officio proconſulis: & legati tractatur: addita perperam negatione in plęriſq́ codicibus inuenias. Sic videlicet: Legatus mandata ſibi iuriſdictione iudicis dandi ius habet. Cęterum in pandectis iſtis Florentinis quas etiã archetypas opinamur: negatio prorſus eſt nulla. Quo fit vt interpres legum Florentin⁹ Accurſius: mendoſum & ipſe nactus codicem pene dixerim miſerabiliter: ſe torqueat.

Caput. lxxix.

Cur Lyſimachi regis facies in nomiſmatis cornigera.

LIſymachi regis facies in nomiſmatis cornigera: Cauſa eius apud Appianum in Syriacis: Nãq́ ait ab eo ferum taurum de ſacrificio Alexandri magni vinculis elapſum retentum manibus ambabus: & occiſum. Atq́ ob id inquit. προσθεασι ἐστι τουσ αγαλμασιν ἐπι τω δε τα κερατα. Quod ſignificat: ob id eius ſtatuis deniq́ apponi cornua.

Caput. lxxx.

Fabula ignotior de Tireſia & Pallade: qua ſenſus aperitur Propertianus.

PRopertius libro elegiarum quarto:ſic ait.
Magnam Tireſias aſpexit pallada vates.
Fortia dum poſita Gorgone membra lauat.

Extat adhuc hymnus Callimachi poetæ cui titulus εισ λουτρα τησ παλλαδοσ. In quo fabula Tireſiæ multis elegiacis verſibus in hanc ferme ſententiam tractatur fuiſſe nympham quampiam Thebis:cui nomen Chariclo:Palladi pręcæteris gratam.Matrem Tireſię. Sed cum ſe pallas aliquando:& Chariclo item:in Heliconio Hippocrene:nudę per ęſtum lauarent:ac tum caſu venator Tireſias ad eundem fontem ſitiens acceſſiſſet:Mineruam ſcilicet imprudens nudam conſpicatus:ſtatimq; oculis eſt capt⁹.Nam ita Saturnijs legibus cautũ inqt: vt qui deum inuitum cernat :ingenti mercede,cernat.Cui ſimile quippiam de dearum conſpectu etiam Abammon ęgyptius in epiſtola ſcribit ad Porphyrium philoſophum quã tamẽ exiſtimat Proclus Iamblichi potius eſſe:q̃ abammonis:ex quo Vergilius.
Tranſq; caput iace:ne reſpexeris.Q đ & Leucothea Homerica monuit Vlyſſem. Sed vt illuc: vnde abii redeã. Cũ in hãc tireſias calamitatẽ incidiſſet:mota lachrymis Cariclus nymphę Pallas.& vatem eum:& lõgęuum:& poſt obitum quoq; prudentem:ſapientemq; pręſtitit:& baculo inſup donauit:quo veluti duce:veſtigiis inoffenſis graderetur.Q đ & nos in Ambra ſic attigim⁹:cum de poeta loqueremur Homero.
Baculum dat deinde potentem
Tireſię magni:qui quondam Pallada nudam
Vidit:& hoc raptam penſauit munere lucem.
Suetus inoffenſos baculo duce tendere greſſus.
Et item ſic in nutrice Tireſian periphraſticos inſinuauimus.
Quid cui poſt viſos nudatę Palladis artus
Cernere nil licitum?
Quin hinc apud Nonnum libro quinto Dionyſiacon.ita exclamans inducitur Actęon:vt fęlicem Tireſiã dicat:qui citra mortem tantum amiſſis oculis:Mineruam aſpexerit nudam:quæ etiã lumen ademptum in animum ipſius tranſtulerit iatq; ideo ſic ait.
Ολβιε τειρεσια.συ μεν εδρακεσ εκτοσ ολεθρου
γυμνον αναινομενησ οικτειρμονοσ ειδοσ αθηνησ   Et paulopoſt
Ζωεισ σων βλεφαρου ολεσασ φαοσ υμετερων δε
ωφθαλμων αμαρυγμα νοω μετεθηκεν αθηνη
Hactenus autem ſuper hoc poetę loco ſcripſeramus: cum nobis Picus noſter Mirandula:quaſi Cynthius alter:in illo ipſo quo iam hęc imprimenda fuerant articulo:aurem vellit: & admonuit:vt elegiam quoq; ipſam Callimachi:quę videlicet vna extat apud græcos(q̃tum equidẽ ſciam)ſed & rariſſima eſt inuentu:ſubiiceremus:& q̃ q̃ ſpatijs iniquis excluſi tẽporis:vertere eã quoq; tamen in latinum tentaremus. Ego vero qui nec ſcribere alieno ſtomacho libenter ſoleo nec extemporalitati ſatis confido:non diſtuli tñ id onus quoquõ ſubire:Quoniam cum quid a me Picus exigit:nec licet mihi neſcire qđ neſciam:nec non poſſe qđ nequeã: vel q; homini me chariſſimum ſentio:vel q; plus eum videre in rebus meis:q̃ me ipſum :mihi perſuadeo. Vertim⁹ igitur pene ad verbum:& qđ gręce dicitur παραπωδα non ſenſu modo :ſed numeris:& qđ ẽ difficillimum:coloribuſq; ſeruatis: Tantumq; nunc admonem⁹ lectorem:paucula videri mihi adhuc mendoſa in grecis exemplaribus: quę nõ erat pudoris noſtri corrigere:ſed & ſeptimum ipſum a fine verſiculum reliquo vno duntaxat vocabulo exoleuiſſe.Quem nos tamen latinum pro coniectura ſuffecimus. Illud item ſcito eſt opus:noſtrũ hoc eſſe interpretamentũ: & a nobis deniq; fluxiſſe:priuſq̃ in vllius commentarijs ebulliret:quod & ſiluę per ſe ipſę quas citauimus tot abhinc annos editę probabunt:quarum videlicet alteram magno ſumus olim conuentu:publice multis excipientibus interpretati. Sit ergo noſtri iuris:qđ noſtri fuit muneris:ne quarta omnino luna(ſicuti prouerbium fertur)nati credamur:vt alijs tãtũmodo ad Herculis exemplũ laboremus: Iam illud quoq; miror:cur & Domitius :& alij quidam poſt illũ:quocunq; momento:quacũq; occaſione ſcribere audeant hoc:aut illud imitatione Callimachi dictum fuiſſe a Propertio:cum pręter hymnos pauculos :nihil prorſus extet ad nos poetę iſtius: neđaũt plane quicq̃ qđ amoris argumenta contineat. Sed aures ad Callimachi iam verſiculos ſubſcriptos veteri more ſine vllis accentiũculis arrigam⁹.

καλλιμαχου εισ λουτρα τησ παλλαδοσ.

Οσσαι λωτροχοοι τασ παλλαδοσ εξιτε πασαι
Εξιτε.ταν ιππων αρτι φρυασσομεναν

Ταν ιεραν εσακουσα .και αθεοσ ευτυκοσ ερπει.
ξουθε νυν ω ξανθαι ξουσθε ϖελασγιαδεσ
Ουποκ αθαναια μεγαλωσ απενιψατο ϖαχεισ
πριν κονιν ιππειαν ιξελασαι λαγονων
Ουδοκα δη λυθρω πεπαλαγμενα παντα φερουσα
τευχεα των αδικων ηνθ αϖο γηγενεων
Αλλα πολυ πρατιστον υφαρματοσ αυχενασ ιϖων
λυσαμενα παγαισ εκλυσεν ωκεανω.
Ιδρω και ραθαμιγγασ.εφοιβασεν δε παγεντα
παντα χαλινοφαγων αφρον αποστοματων
ωιταχαιιαδεσ και μη μυρα:μηδαλαβαστρωσ
συριγγων αιω φθογγον υπαξονιων
μη μυρα λωτροχοοι ταιπαλλαδι μηδαλαβαστρωσ
Ου γαρ αθαναια χριματα μικτα φιλει..
Οισετε μηδε κατοπτρον αει καλον ομμα το τηνασ.
Ουδοκα ταν ιδαν φρυξ εδικασσεν εριν.
Ουδεσ ορει χαλκον μεγαλα θεοσ.ουδε σιμουντοσ
εβλεψεν δινασ εσ διαφαινομενην
Ουδηρη.κυπρισ δε διαυγεα χαλκον ελοισα
πολλακι ταν αυταν δισ μετεθηκε κομαν
Α δε δισ εξηκοντα δι αθρεξασα διαυλωσ
Οια ϖαρ ευρωται τοι λακεδαιμονιοι
Αστερεσ.εμπεραμωσ ετριψατο λιτα λαβοισα
χριματα τασ ιδιασ εκγονα φυταλιασ.
ω κωραι:το δ ερευθοσ ανεδραμε πρωιον οιαν
Η ροδον η σιβδησ κοκκοσ εχει χροιην.
Τω και νυν αρσεν τι κομισσατε μουνον ελαιον
ωι καστωρ και χριεται ηρακλεησ
Οισετε και κτενα οι ϖαγχρυσεον ωσ αϖο χαιταν
πεξηται λιπαρον σμαξαμενα ϖλοκαμον
Εξιθ αθαναια ϖαρα τοι καταθυμιοσ ιλα
παρθενικαι μεγαλων παιδεσ ακεστοριδαν
ωθανα.φερεται δε και α διομηδεοσ ασπισ
ωσ εθοσ αργειων τουτο ϖαλαιοτερον
Ευμηδησ εδιδαξε τειν κεχαρισμενοσ ιρευσ.
Οσ ποτε βουλευτον γνουσ επι οιθαλαι τον
δαμον ετοιμαζοντα φυγασ. τεον ιρον αγαλμα
ωιχετ εχων.κρειον δ εισ οροσ ωκισατο
Κρειον οροσ.σε δε δαιμον απορρωγεσσιν εθηκεν
εν πετραισ αισ νυν ουνομα παλλατιδεσ
Εξιθ αθαναια ϖερσεπτολι χρυσεοπηληξ
ιϖϖων και σακεων αδομενα παταγω.
σαμερον υδροφοροι μη βαπτετε.σαμερον αργοσ
πινετ αϖο κραναν μηδ αϖο των ποταμων
σαμερον ωδωλαι τασ καλπιδασ εσ φυσαδειαν
Η εσ αμυμωνην οισετε ταν δαναω
Και γαρ χρυσωι τε και ανθεσιν υδατα μιξασ
Ηξει φορβαιων ιναχοσ εξορεων
Ταθαναι το λοετρον αγων καλον.αλλα ϖελασγε
φραζεο μου καθελων ταν βασιλειαν ιδησ
Οσ κεν ιδη γυμναν ταν ϖαλλαδα ταν ϖολιουχον
τωργοσ εσοψειται τουτο ϖανυστατιον.
ποτνι αθαναια συ μεν εξιθι μεσφα δε τωπι
ταισ δ ερεω μυθοσ δ ουκ εμοσ αλλ ετερων.

πα Δεσ. αθαναια νυμφαν μιαν εμποκα θηβαισ
πουλυτι και περι Δη φιλατο ταν εταραν
Ματερα τειρεσιαο: και ουϖοκα Χωρισ εγεντο
Αλλα και αρΧαιων ευτεϖι θεσϖιεων
Ηϖι κορωνειασ η εισ αλιαρτον ελαυνοι
Iϖϖουσ βοιωτων εργα Διερ Χομενα.
Ηϖικορωνειασ ινα οι τεθυω μενον αλσοσ
και βωμοι ποταμω κειντ επικουρα λιω.
πολλακισ α Δαιμων μιν εω εϖεβασατο Διφρω
ουΔ οαροι νυμφαν ουΔε Χοροστασιαι
Α Δειαι τελεθεσκον οθ ουΧ ηγειτο Χαρικλω.
Αλλ ετι και τηναν Δακρυα πολλ εμενε.
Καιπερ αθαναια καταθυμιον ευσαν εταιραν
Δη ποτε γαρ πεϖλων λυσσαμενα περοναισ:
Iϖϖω επι κραναελικωνι Δι καλα ρεοισαι
λωντο. μεσαμβρινα Δει Χοροσ ασυΧια.
Αμφοτεραι λωοντο. μεσαμβριναι Δεσ αν ωραι
πολλα Δ ασυΧια τηνο κατειΧεν οροσ:
Τειρεσιασ Δ ετι μουνοσ αμαι κυσιν αρτι γενεια
περκαζων ιερον Χωρον ανεστρεφετο.
Διψασασ Δ αφατον τι ϖοτι ρροον ηλυθε κραναν
σΧετλιοσ ουκ εθελων Δ ειΔε τα μη θεμιΔεσ
Τον Δε Χολωσαμενα περ ομωσ προσεφασεν αθανα.
Τισ σε τον οφθαλμωσ ουκ ετ αποισομενον:
Ω ευηρειΔα Χαλεπην οΔον αγαγε Δαιμων
Α μεν εφα. παιΔοσ Δ ομματα νυξ εβαλεν
Εσταθη Δ αφθογγοσ εκολλασαν γαρ ανιαι
γωνατα και φωναν εσΧεν αμηΧανια
Α νυμφα Δ εβοασε. τι μοι τον κωρον ερεξασ
ποτνια. τοιαυται Δαιμονεσ εστε φιλαι.
Ομματα μοι του παιΔοσ αφειλεο. τεκνον αλαστε
ειΔεσ αθαναιασ στηθεα και λαγονασ
Αλλ ουκ αελιον παλιν οψεαι ω εμε Δειλαν
Ω οροσ ω ελικων ουκετι μοι ϖαριτε.
Η μεγαλ αντ ολιγων επραξαο. Δορκασ ολεσσασ
και προκασ ου πολλασ: φαεα παιΔοσ εΧεισ
Α μεν επ αμφοτεραισι φιλον ϖερι παιΔα λαβοισα
Ματηρ μεν γοερων οιτον αηΔονιΔων
Αγε βαρυ κλαιουσα θεα Δ ελεησεν εταιραν
Και μιν αθαναια προσ τοΔε λεξεν εϖοσ
Δια γυναι μετα παντα βαλευ παλιν οσσα Δι οργαν
Ειϖασ. εγω Δ ου τοι τεκνον εθηκ αλαον.
Ου γαρ αθαναια γλυκερον ϖελει ομματα ϖαιΔων
Αρπαζειν. κρονιοι Δ ωΔε λεγοντι νομοι.
Οσ κε τιν αθανατων οκα μη θεοσ αυτοσ εληται
Αθρηση μισθω τουτον ιΔειν μεγαλω
Δια γυναι το μεν ου ϖαλιν αγρετον αυθι γενοιτο
Εργον. επει μοιραν ωΔ επενευσε λινα:
Ηνικα το πρωτον μιν εγειναο. νυν Δε κομιζου
ω ευηρειΔα τελθοσ οφειλομενον
Οσσα μεν ακαΔ μησ εσ υστερον εμπυρα καυσει
Οσσα Δ αρισταιοσ τον μονον ευΧομενοι
παιΔα τον αβαν ακταιωνα τυφλον ιΔεσθαι
Και τηνοσ μεγαλασ συνΔρομοσ αρτεμιΔοσ

Εσσεται. αλλουκ αὐτὸμ οτεδρομοσ αιτεμορεσσι
πυσευν ταιξυναι ταμοσ εκβολιαι.
Ο ϖ ϖότάμ ουκεθελωμ περιδηι Χαριεντα λοετρα
δαιμονοσ. αλλαυται τον πρὶν ανακτα κυρεσ
Τουτακιδὲ πνησευντι. ταδυιεοσ οστεα ματηρ
λεξειται δρυμωσ ϖαντασ επερτομενα
Ολβιστάμ ερεεισε και ευαιωνα γενεσθαι
Εξορέωμ αλαον παιδ υποδεξαμεναμ
μεταρα τωι μητι μινυρεο τωιδε γαραλλά
Τευ Χαριν εξε μεθεμ πολλα μενευντι γερα
Μαντιμ επειθησω νιμ αοιδι μον εσσομενοισιμ
Η μεγα των αλλων δητι ϖερισσο γερομ
γνωσει ταιδορμιθασ οσ αισιος. οιτε ϖετονται
Ηλιθα και ποιων ουκ αγαθαι περγεσ
πόλλα δεβοιω τοισιθεὸ προπα πολλα δε καδμω
Χρησει και μεγαλοισ ὑστέρα λαβδακιδαισ:
Δωσω και μεγαβακτρον ο οιποδασ εσ δεον αξει
δωσω δε βιοτ ου τερμα ϖολυχρονιον
Και μονόσ ευτε θανη πεπνυμενοσ συνεκυεσσι
φοιτασει. μεγαλω τιμιοσ αγεσιλα
ωσ φαμένα κατενευσε το δεντελεσ ωκε την ευση
παλλασ. επει μουνα ζευσ τογε θυγατερωμ
δωκεναθαναια πατρωια ϖαντα φερεσθαι
λωτροχοοι. ματηρ δουτισ ετικτε θεαμ:
Αλλαδιοσ κορυφα. κορυφαδιοσ ωκε ϖινευει
θυγατηρ
Ερχεταθαναια μυν ατρεκεσ αλλα δε χεσθε
Ταν θεομ ωκωραι τωργοσ οσαισ μεμεται
συντευαγοριασ συντευγμασι συντολολυγαισ
Χαιρε θεα. καδευ αργεοσ ιναχιου
Χαιρε και εξελαοι σα και εσ ϖαλιν αυτισ ελασσαισ
Ι ϖ ϖωουσ και δαναων κλαρομαπαναα στεω.

Iam nr̃os quoq; legito: q̃ male collocare bonas horas volet: attñ cũ venia q̃ſo: & cõniuẽtib⁹ oculis.

Politiani ex Callimacho in Palladis Lauacra

Ite foras agedũ: quæcunq; liquentibus vndis
Membra lauaturæ Pallados. ite foras.
Ipſa venit. Fremitus ſacrorũ audimus equorũ
Ite agedum flauę: o ite pelaſgiades.
Non prius ingentes lauit ſibi diua lacertos:
Ilia q̃ abſterſit puluere cornipedum.
Nec tum quando armis multa iam cęde cruentis:
Venit ab iniuſtis horrida terrigenis:
Tum quoq; equum ſubducta iugis fumantia colla:
Perfudit largi fontibus oceani:
Dum ſudor: guttæq; putres: dumq; omnis abiret
Spuma oris circum manſa lupata rigens.
Ite o achiuæ: ſed non vnguenta: aut alabaſtros
Audio certe ipſum ſtridulum ab axe ſonum.
Palladi lotrices non vnguenta: aut alabaſtros
Nulla etenim diuæ huic: vnguina mi[illegible]ta placent.
Ferte nec huic ſpeculum vultu eſt pulcherrima ſemper:
Nam nec in Ida olim iudice ſub phrygio

Se: vel oricalcho:magna hæc dea: vel Simoentis
    Spectauit:q̄q̄ vertice perſpicuo:
Nec Iuno:ſed ſola Venus :ſe ſplendido in ære
    Vidit eandem iterum diſpoſuitq; comam.
Bis ſex aginta ſpatijs verum incita curſu:
    Stellę apud Eurotan ceu lacedęmonię:
Perfricuit tantum ping ui ſe diua liquore:
    De baccis:arbor quem ſua protulerat.
O puerę emicuit rubor illico: matutina
    Quem roſa, quem grano punica mala ferunt:
Ergo marem nunc tm̄ olei quoq; ferte liquorem:
    Quo ſe vnguit Caſtor:quo Amphitryoniades.
Ferte etiam ſolido ex auro :quo pectine crines
    Explicet:& pinguem cæſariem dirimat.
Exi age iam o Pallas: præſto tibi virgineus grex
    Natę magnorum char⁹ Aceſtoridum.
O Pallas quin iā clypeus Diomedis:& ipſe
    Fertur:vt Argiuum mos vetus obtinuit.
Eumedes docuit:meditans tibi grata ſacerdos:
    Cum in ſe compoſito cerneret interitu.
Ite malam ſortem:fugit quippe ille tuamq;
    Ad montem Crion ſubſtulit effigiem
Ad montem Crion : tum abruptis impoſuit te
    Cautibus:haſq; vocant nunc quoq; pallatidas
Exi age quę expugnas vrbes:cuiq; aurea cordi
    Caſſis :equumq; fremor :cum ſonitu clypeum.
Vos hodie vndiferæ ne tinguite:vos hodie argos.
    Fontibus ex ipſis:non fluuiis bibite.
Vos hodie ancillæ ferte vrnas ad Phyſadean:
    Aut ad Amymonen progeniem Danai.
Nāq; auro & multis permiſtus floribus vndas
    Defluet e lętis Inachus ipſe iugis.
Et purū feret huic laticem. Caue tu ergo pelaſge
    Ne nudam imprudēs aſpicias dominā.
Aſpiciet nudam qui Pallada:quę tenet vrbē:
    Vltra iam hoc argos cernere non poterit
Iam veneranda exi pallas: dum quiddam ego iſtis
    Dicam:nec meus hic ſermo:ſed alterius
Vnam olim o puerę Thebis dea pallas amabat
    Nympham:pręcunctis quas habuit comites.
Matrem Tireſię :nunq̄q; fuere ſeorſum.
    Sed ſiue ad veterum moenia Theſpiadum.
Siue Coroneas:ſeu tenderet illa Haliarton
    Bœotum viſens vecta iugis populos:
Siue Coroneas:vbi pulcher odoribus halat
    Lucus:vbi ara ipſi Curalium ad fluuium.
Sępe illam curru ſecum dea vexit eodem:
    Nullaq; Nympharum colloquia :aut Thyaſi
Grata fuere ſatis:niſi præforet ipſa Chariclo:
    Verum & ei multę debitę erāt lachrymę.
Quis chara comes magnę foret vſq; mineruę:
    Nam ſe olim peplis vtraq; depoſitis
Dum lauat in lymphis Heliconidos Hippocrenes:
    Vtq; die vacuus mons tacet in medio

Dum lauat ergo vtraq̧: & mediç ſunt tēpora lucis:
Dumq̧ eſt in toto plurima mōte quies.
Tireſias vnus canibus comitantibus ibat
Per loca ſacta: leui flore genas nitidus:
Immenſamq̧ ſitim cupiens releuare: petito
Fonte: videt: quç non cernere fas homini.
Hic irata licet ſic illum affata Minerua eſt:
Quis te non vllis iam rediturum oculis:
O Euerida malus hçc deus in loca duxit?
Sic ait: at pueri lumina nox pepulit.
Aſtitit: obticuit: dolor illi vt glutine vinxit
Genua: ſonum tenuit vocis inops animus.
At Nympha exclamās: q̄d nato ait o Dea factū eſt?
Nunquid veſtra deç talis amicitia?
Lumina mi pueri rapuiſti: pectora nate
Vidiſti infelix Pallados: iliaq̧.
At non & ſolem cernes iterum. heu miſera: o mons
O Helicon turſum non peragrande mihi.
Magna nimis paruis mutas. qui lumina nati
Pro ceruis paucis dorcadibuſq̧ habeas.
Sic puerum ambobus charum complexa lacertis
Mater: flebilium carmen Aedonidon
Triſte gemens iterat: ſed enim miſerata Minerua
Tunc ſociam: verbis talibus alloquitur.
Dia inquit mulier: verte hçc quç protulit ira:
Non p̄ me captus luminibus puer eſt,
Nam pueris auferre oculos haud dulce Minervç:
Verum Saturni legibus hçc rata ſunt.
Vt quicunq̧ deum aſpiciat: niſi iuſſerit ipſe:
Mercede ingenti ſcilicet aſpiciat.
Dia igitur mulier fieri hçc infecta nequit res:
Quippe ita Parcarum fila voluta manu:
Editus vt primum puer eſt. Sed tu accipe contra
O Euerida quod maneat pretium.
Munera Cadmeis pro quanta adolebit in ignea:
Quanta & Ariſtçus: votaq̧ ſuſcipient
Natus vt impubes Actçon: vnicus illis:
Tantum oculis careat: namq̧ erit & Triuiç
Concurſor: Sed non curſus: non æmulus illum
Tela: arcus iacſens montibus eripiet.
Cum diuam (licet inuitus) ſe fonte lauantem
Viderit: at fiet qui modo erat dominus:
Eſca ſuis canibus Sed enim nemora omnia luſtrās
Dum genitrix nati colliget oſſa ſui:
Tunc te felicem: tunc dixerit eſſe beatam.
Cui mons vel cæcum reddiderit puerum.
Parce queri mea grata comes. Nam plurima cōtra
Huic ego te propter pręmia contribuam.
Eſſe dabo egregium vatem. quem protinus omnis
Perpetuo celebret nomine poſteritas:
Cognoſcet volucrum quç proſpera: quæq̧ volatu
Irrita: cuius item triſte ſit augurium:
Plurima Bœotis oracula: plurima Cadmo
Hic canet: & magnis plurima Labdacidis.

Huic ingens baculum dabo: ꝙ veſtigia ducat
Qua velit: huic vitæ tempora longa dabo.
Mox & honoratus Diti: colet infera regna
Inter & extinctos vnicus hic ſapiet.
Adnuit his Pallas dictis: quodqꝫ adnuit illa
Perficitur: ſoli Iuppiter hoc tribuit
Natarum e turba: quę ſint patris omnia ferre:
Lotricesꝫ: Mater nulla deam peperit:
Immo Iouis vertex: vertex Iouis omnia nutu
Perficit: & natæ prorſus idem licitum eſt.
En vere nunc Pallas adeſt. Eia ergo puellę
Quis Argos curæ eſt: ite deam accipite:
Cumqꝫ bonis verbis: & cum prece: cumqꝫ vlulatu:
Salue o diua vrbem protege: & inachiam.
Salue hinc abſcedens: iterumqꝫ huc flecte iugales:
Ac rebus Danaum ſis precor auxilio.

Caput. lxxxi.

De Ocno & Aſello. quodqꝫ apud Propertium mendoſe legitur orno.

APud Propertium eũdem quarto elegiarũ libello: ita duo verſiculi leguntur.
Dignior obliquo funem qui torqueat orno:
Aeternuſqꝫ tuam paſcat aſelle famem.
Diu fateor animum meũ ſtimulauerat: ac pupugerat quidã quaſi ſcrupulus: donec eũ codex vetuſtus euellit: quem mihi Bernadinus Valla celeber iurecõſultus: & primæ homo nobilitatis Romę ab hinc ferme quinquennium commodauit: vbi nõ orno: ſed ocno legi: legiſſeqꝫ me ſtatim duobus eruditiſſimis iuuenibus oſtendi: qui me domi commodum ſalutauerãt. Liquet autem inſinuari a Propertio Socraticæ illius picturæ argumentum: de qua ſic Plynius libro naturalis hiſtoriæ quinto: & trigeſimo narrat. Et piger inquit: qui appellatur Ocnos ſpartum torquens: quod Aſellus arrodit. At enim piger hic Ocnus (vt video) multorum inuitamentis: vagus repente factus: & deſultor: quotidie iam ſedes mutat. Quapropter vt certo in ſiliquaſtro conquieſcat aliquando petenda fides eſt: ab eo maxime codice: quẽ citauimus: hoc eſt (vt vere dixerim) a ſtirpe: de qua iſtius cõiecturæ pullulauit occaſio. Sic enim quiuis intelliget: neutiq̃ me mihi aſſerere aliena: ſed mea duntaxat: inqꝫ meis libris nil prius eſſe fide.

Caput. lxxxii.

Q; in digeſtis titulo de edendo legatur ad alium: legi ad album conuenire.

IN titulo de edendo: qui ſecundo digeſtorum volumine legitur verba Vlpiani ſũt ita libro quatro ad edictum. Eum quoqꝫ edere Labeo ait: qui producat aduerſarium ſuũ ad album: & demonſtret: quid dictaturus eſt. Sic & enim ſcriptũ in pãdectis ipſis florentinis. Atq codices omnes: qui ſunt in manibus: non ad album: ſed ad alium habent. Vnde multa videlicet Accurſii hæſitatio. De albo autem prætoris intelliges.

Caput. lxxxiii.

De Harpocrate

EPigramma eſt Catulli. Lęlius audierat patruum obiurgare ſolere.
Si quis delicias: diceret: aut faceret.
Hoc ne ipſi accideret patrui perdeſpuit ipſam
Vxorem. & patruum reddidit Harpocratem.
Quod voluit fecit: nam q̄uis irrumet ipſum:
Nunc patruum. verbum non faciet patruus:
Quęſitum diu qui nam is foret Harpocrates: de quo mentionem & hoc loco faciat Catullus & item in altero epigrammate: ſic inquiens.
Si quicq̃ tacito commiſſum eſt fido ab amico:
Cuius ſit penitus nota fides animi:
Me vnum eſſe inuenies illorum iure ſacratum
Corneli: & factum me eſſe puta Harpocratem.
Nos tamen & Venetijs & itẽ Veronæ (qđ diximus) ab hic annos octo ferme de eo ſtudioſis aliquot publice reſponſitauimus: quorum nunc teſtor fidẽ: conſcientiãqꝫ: ſi cui forte aliena aſcribere: ac nõ mea potius mihi videor vindicare. Plutarchus igitur in libro: quẽ de Iſide fecit: & Oſiride: Harpocratem ſcribit ex Iſide ipſa natũ: & oſiride: qui cũ illa iam mortuus rẽ habuerit.

Sed natū tñ ꝑmaturo partu:debilitatiſq; cruribus. Porro editū eiuſdē circa brumę tēpus min⁹ abſolutum & rudē:ꝑflorentibus puta:puirentibuſq; terre fętibus:quocirca etiā lentis primiti as illi offerri:Neq; tñ inquit aut imperfectū eſſe deū:aut infantē:aut deniq; legumē aliquod exiſtimandum ſed rudis impfectiq; ſermonis:minimeq; articulati ꝑſidē quēdam potius ac moderatorem. Ex quo etiā digito labra cōprimit:argumētū taciturnitatis & ſilentij. Quin menſe eo quē vocant Meſorem:primitias leguminū offerentes:ita dictitant:lingua:fortuna:lingua dæmon:deq; ęgyptiacis arboribus:perſicam in primis ei ſacratam ferūt: q fructus cordi:frons linguę:perſimilis. Hactenus ex Plutarcho de Harpocrate:carptim:vellicatimq;:& per interualla. Meminit eiuſdē Lucilius quoq; poeta gręcus in epigrammate ad Dionyſium:monens vt ſiquem habeat inimicū:nec Iſin ei:nec Harpocraten:aut qui cæcos deus faciat iratos ꝑcet:cogniturum quid Deus:quid Simo valeat. Sed & Tertullianus in Apologetico:ſic ait. Serapidē & Iſidē:& Harpocratem:cū ſuo cynocephalo:capitolio prohibitos inferri:ideſt curia deorū pulſos:Piſo & Gabini⁹ cōſules:non vtiq; Chriſtiani:euerſis etiā aris eorū abdicauerūt:turpiū & ocioſarū ſupſtitionū vitia cohibentes:his vos reſtitutis ſummā maieſtatē cōtuliſtis. M. aūt Varro ī libro de latina līgua ita ſcribit Cælū & terra:hi dei idē qui ęgyptii Serapis & Iſis:& ſi Harpocrates digito ſignificat:vt taceas. de hoc igiť itellexit Oui. li. Metamorphoſeō nono

Sanctaq; Bubaſtis:varijſq; coloribus apis
Quiq; premit vocem:digitoq; ſilentia ſuadet.

Eritem Auguſtinus libro de ciuitate dei vndeuigeſimo: Et quoniā (inquiens) fere in omnibus tēplis vbi colebanť Iſis & Serapis:erat etiā ſimulachrū:qđ digito labijs impreſſo:admonere videreť:vt ſilentiū fieret:hoc ſignificare idē Varro exiſtimat:vt homines eos fuiſſe tacerēt:Hactenus Auguſtin⁹. Sed in epiſtola Abammonis ęgyptij ad Porphyriū:quā aut in gręcā vertiſſe orationē:aut certe compoſuiſſe Platonicus Iamblichus exiſtimať de deo quodā:veluti ſecūdo fit mentio:cui nomen ægyptiaca lingua fecerit Icheon:hunc oſtendit ſilentio coli oportere. Qđ idē etiā de ſummi dei cultu prolixe Porphyrius ερπωι περιζωον αποχησ Quin Dauiditē propheta pſalmum ita quempiam inchoat.

Teha dumia tehila elohim bezion:

Id latine ſignificat:Tibi ſilētiū:laus de⁹ i Siō. Qđ aliter tñ iterꝑtes ſeptuagita verterūt hoc ē: Te decet hymnus deus in Sion.

Quare Harpocratē puto ęgyptij ſuis adhibebant ſacris:q ſilentio colēdū oſtēderet:ſummum deorū. Plynius quoq; de Harpocrate in libro naturalis hiſtorię. xxxiii. hactenus meminit. Iam vero etiā Harpocratem:ſtatuaſq; ægyptiorum numinū:in digitis viri quoq; portare incipiunt Vt ergo ad Catullianū Lęliū redeamus: Scite ille quidem:ne obiurgaretur a patruo:poſthabita illius:quā cōprimebat vxore:ipſum iā coepit irrumare patruū:eoq; pacto tacere coegit:qm̃ loqui fellator non poteſt.

Caput. lxxiiii.

De libertinis:qui vocentuř dediticij.

INſtitutiones hę q̃ vocanť in iure ciuili: Iuſtiniani principis noīe editę:ſed a Triboniano tñ:doctiſq; aliis viris:cōpoſitę:etiā græce ſcriptę ſub eodē profus intellectu: reperiunť. Niſi q a ritus quidā cōſuetudineſq; Romanorū veteres:vberius aliquanto & laxius in gręco ipſo:q in latino codice referunť:vt peregrinis hoīb⁹:atq; a Rōanorum more:conſuetudineq; alienis:res tota penitus innoteſceret. Sed qđ de libertinis iis:qui deditícij vocabantur. ſtrictius:breuiuſq; in noſtris inſtitutionibus:non alienū viſum eſt ex gręci voluminis ſententia:prolixius hic:atq; ob id etiam dilucidius explicare. Qui igitur apud antiquos manumittebanť:modo maiorē:& iuſtā libertatē conſequebantur. & fiebant ciues Rōani: modo minorē:& latini Iuniani ex lege Iunij Norbani fiebant:qui illorū quaſi ſectę fuerit inuentor:atq; auctor. Modo etiā inferiorem:& fiebant:ex lege Aelia Sentia deditícii. Nam ſi quiſq̃ diu ſeruitutem ſeruierat:ſupplicium ex delicto dediſſet:vt aut inſcriptus fuiſſet:hoc eſt:vt notas & ſtigmata inuſta fronti accepiſſet:aut in publicum carcerem coniectus:aut ex delicto verberatus. & ſe deliquiſſe confeſſus fuiſſet:dein gratia inita a Domino manumitteretur:libertin⁹ deditícius vocabatur:ad exemplum videlicet peregrinorum deditíciorū. Nam cum aliquādo peregrini quidam:Romanorum vectigales:elatis animis:bellum repente aduerſus eoſdē ſuſcepiſſent:tum victi vi:abiectis armis:ſe victoribus dediſſent:hactenus humane tractati ſunt a Romanis:vt vitam quidem impetrarent. Sed hac velut ignominia notarentur:vt deditícij deinceps vocati ſint:quia ſe dediſſent. Quare etiam libertinorum hoc genus deditícij ſunt ab Aelio Sentio nuncupati. Vt qui in admittendo crimine velut ijdem fuiſſent:eodem quoq; nomine appellarentur.

Caput.lxxxv.

Cuiuſmodi apud Iuuenalem Cereris ludi accipiantur:deqꝫ Cerialium auctore Memmio.

IVuenalis in ſatyra quartadecima ſic ait.

Ergo omnia Floræ:
Et cereris licet:& Cybeles:aulęa relinquas.

Nemo ex iis poetę huiꝰ interꝑtibus:ſup ludis Cereris q ppiā locutꝰ.Nō quo nōie appellarent:nō q̃ fierēt in eis:non item a quo primitꝰ celebrati:non vbi de his facta mentio:Quę ſingula tñ:a boni:doctiqꝫ interpretis officio:nō abhorrebāt.Quo circa totū id nobis ſarcinēdū:ne curę iſtius noſtræ ſcrupuloſitas in paruulis etiam momentis deſideret.Ludi igit Cereris:quorū hic eſt memoria:Cerialia dicti:quibꝰ equorū curſus in Circo celebrabant:primuſqꝫ eos.C.Memmius Aedilis Curulis fecit.Cornelius Tacitus in libro hiſtoriarū ſextodecimo:de Nerone principe loquens.Tandem inquit ſtatuere Circēſiū ludorū die:q Cereri celebrat:exeq deſtinata:q a Cæſar rarus egreſſu:domoqꝫ:aut hortis clauſus:ad ludicra Circi ventitabat.Et paulo poſt.Vtqꝫ Circenſium Cerialium ludicrum:pluribus equitum curſibus celebraretur.

Ouidius in quarto faſtorum.

Circus erit pompa celeber:numeroqꝫ deorum:
Primaqꝫ ventoſis palma petetur equis.
Hic Cereris ludi:non eſt opus indice cauſa.

Dion quoqꝫ hiſtorię ſcriptor in libro ſecundo:& quadrageſimo narrat:Potito iam rerum Cæſare:ædiles tū primū duos ex patriciis:quatuor ex plæbe creatos.Sed duos illos ſuperiores:a Cerere fuiſſe denoīatos:idqꝫ ab illo initio ſcribit ad ſuam vſqꝫ ætatē pmanere.Idēqꝫ etiā Diō:libro ſeptimo:quadrageſimoqꝫ ante deuictum Brutū eueniſſe ait:vt ædiles plębei gladiatorū certamina ꝓequorū curſibus Cereri exhibuerint.Prætereа Laurētius Medices.vir omni laude ꝓcellens:nomiſmata cōpluria nobis oſtēdit:q̃ faciē viri barbatā.& intonſam habeant:cū duplici titulo.Quirinus &.C.Memmii:Altrinſecus aūt Cereris imagunculā draconibꝰ vehentē cū titulo huiuſmodi.Memmius.Aed.Cur:Cerialia Preimus fecit.Vbi etiā Preimus nō primꝰ cū diphthōgo in priore ſyllaba notatū obſeruauimus.Hūc nos putamꝰ aūt.C.ipſum Mēmiū fuiſſe:q ꝑtor cū.L.Domitio fuerit qꝫ Cęſari obiecerit etiā ad Cyathū & vinū Nicomedi ſtetiſſe:cū reliquis exoletis:quiqꝫ eūdē Cęſarē aſperrimis orationibꝰ lacerauerit:Mox recōciliatꝰ:etiā ſuffragatorē ī petitiōe cōſulatꝰ habuerit:De quo ſic ī epiſtola ad Atticū Cicero libro quarto.O virū.o ciuē Memmiū.Cęſaris oēs opes cōfirmāt:cū eo Domitiū cōſulē iūxerūt:qua pactione:epiſtolę cōmittere nō audeo.Ad eūqꝫ puto:vel certe ad filiū liber poetę Lucretij de rerū natura ſcriptus.Siqdē & dignitas hoīs:& tēpora cōgruūt:niſi tñ arbitrari malumꝰ:filiū potiꝰ eiuſdem.C.Memmij cognominem patri:ædilē Curulem tum factum a Cęſare.

Caput lxxxvi.

De fluctu decimo ſeu decumano:cuius permulti poetæ meminerūt.

OVidij poetæ verſiculi ſūt in primo triſtiū volumine

Qui venit hinc fluctus:fluctus ſupereminet omnes:
Poſterior nono eſt:vndecimoqꝫ prior.

Decumanū intelligit fluctū:q fieri maximꝰ dicit:ſicuti quoqꝫ decumana dicunt:quę maxima Nā & ouū decimū maius naſcit.Ex hoc ſcuta quoqꝫ decumana:q̃ eēnt āpliſſima ſunt appellata.Et decumana in caſtris porta:ab hoſte auerſa.Sicutiqꝫ decumanus in agro limes ab oriēte ad occaſū nō mihi ꝓpterea videt dictus:quoniā quaſi duocimanus:vt.M.Iuniꝰ Nypſꝰ opinat:id eñ nimis durū:& coactū:ſed qm̄ longiſſimus:Nā cardo ipſe iā dimidiatꝰ decumano:ſcilicet anticipante:conſideratꝰ.Sed de fluctu decimo:ſiue decumano:etiam in vndecimo Metamorphoſeon poeta idē meminit his verbis.

Vaſtius inſurgens decimę ruit impetus vndę.

Et Silius italicus libro.xiiij.

Non aliter rhodopes boreas a vertice pręceps:
Cum ſeſe immiſit decimoqꝫ volumine pontum:
Expulit in terras.

Sed & Seneca in tragœdia Agamemnone

Hęc onere ſidit:illa conuulſum latus
Summittit vndis:Fluctus hanc decimus tegit.

Valeriꝰ etiā Flaccus argonauticō ſecundo ſic ait.

Quanta quoties & Palladis arte
Incaſſum decimæ cecidit tumor arduꝰ vndæ

Lucanus quoqꝫ in quinto pharſaliæ.

Hæc, fatum decimus dictu mirabile fluctus
Inualida cum pupe leuat.

Vt vel hoc ipſum notabile ſit: atq; inſigne tant opere decimum iſtum fluctum velut a conſpirante poetarum choro celebrari.

¶ Caput.lxxxvij.

Qꝫ erat in Ciceronis epiſtola vocabulum philotheoron: corruptum dein improbe in nomen: quod eſt philoctetẽ.

IN Ciceronis epiſtola ad Trebatium: cuius initium. In equo troiano ſcis eſſe: in extremo ſero ſapiunt: ita ſcriptum fere cunctis exẽplaribus inuenitur. Deide q; in britannia non minus q̃ Philocteten te prębuiſti: plane non repręhendo. Diu me torſerat: maceraueramq;: eliciẽdo ſenſu de verbis his: neq; ꝓcedebat. Quorſum enim de Philoctete hic Cicero? Sed enim poſtea codicem illum vetuſtiſſimum. Laurẽtij Medicis opera ſuꝫ nactus: quem & ſuperius citaui: minus multo q̃ cęteri deformatum: inquinatum: puerſum: conturbatum. Nam in eo ſic erat. Deinde q; in britannia: non minus Philotheorum te præbuiſti: plane non repręhẽdo. Nam philotheorus is eſt: qui ſpectationum ſtudioſus: qualem ſe Trebatius in britannia præbuerat: dum pręlium fugitans: ocio ſe aſſerit: i armis medijs. Ex quo Ciceroni materia ioci: & cauillij.

¶ Caput.lxxxviij.

Vnde illud tractum fuimus troes: quęq; extent in literis: ſuper lacedæmoniorum choro: & cantico.

FVimus troes: hic loq̃ndi color tam efficax: de conſuetudine chori illius lacedæmonij ductus: quaſiq; in adagium aſcitus. Nam vt eſt ſcriptum apud Plutarchum in libello cui ſic eſt titulus. Quo pacto laudare ſe quiſpiã: citra inuidiam valeat. Chorus erat lacedæmoniorum trifarius: Senum: Puerorum: Iuuenum. Canebant autem ſenes ita αμμεσ ποτη μεν αλκιμοι νεανιαι. Quo ſignificabant fuiſſe quondam ſe robuſtos iuuenes Pueri vero ſic. αμμεσ δε γεσσομεσθα πολλω καρρονεσ. Ex quo ſe futuros lõge his meliores profitebantur. Iuuenum aũt cantio hęc. αμμεσ δε γει μεν. αι δε λησ αυγασδεο. Indicãs ip ſos iam id eẽ: qđ vel illi fuiſſẽt: vel hi futuros ſperaiẽt: eiuſq; rei paratos facere piculũ. Qđ itẽ ſcriptum in Diogeniani collectaneis. Conſimile prouerbium de Mileſijs ponit Ariſtophanes ĩ comœdia Pluto. παλαι ποτ ησαν αλκιμοι μιλησιοι. Vt iã nõ eẽ eoa viros fortes intelligamus: quos olim fuiſſe dicamus. Hoc intellectu Cicero de coniuratis agẽs: vixerunt inquit: extinctos ea voce neſcio quo pacto ſignificantius declarans: minuſq; multo inuidioſe: q̃ ſi plane dixiſſet occiſoa.

¶ Caput.lxxxix.

Qꝫ Seruius grammaticua bucolicos Maronis verſus: tam mẽdoſe legit: q̃ falſo enarrat. Motataq; ibi & relata quędã ſuper initiandis pueris: ſuperq; Dijs aliquot veterum: maxime q; Genijs & Iunioribus.

IN bucolicis Vergilianis hi duo ſic verſiculi leguntur.

Incipe parue puer cui non riſere parentes:
Nec deus hunc mẽſa: dea nec dignata cubili eſt.

Quos enarrans Seruius haud inceleber grammaticus & veram lectionẽ (qđ eius pace dixerim) cõtaminat: & fabulam ſibi ex tpe: cõmodoq; ſuo cõfingit: cõtra omnẽ veterum auctoritatẽ. Neq; enim cui: ſed qui legẽdum: hoc ẽ nõ caſu datiuo: ſingulariq; numero: ſed plurali nominatiuo: q̃ q̃ vtrobiq; apud veteres eadem vox ijſdẽq; notata literis: ſicuti in primo Quintiliani de iſtitutione oratoria: non oſcitans lector inueniet. Ex quo etiamnum verſiculua in.vij Valerij Flacci Argonauticon libro.

Curaq; cui profuga forſan tenet alta carina.

Etiamnum inq̃ iſte verſiculus: cui retinet: non qui: tam ſcilicet in vetuſtiſſimo codice: de quo reliqui fluxere: q̃ in his quoq; peruulgatioribus. Qꝫ aũt dicim⁹ qui legẽdum: nõ cui: docet idem Quintilianus in nono: figuram eſſe declarans hic in numero: ſic vt plurali ſingularis ſubiungatur. Ex illis enim inquit. Qui non riſere: hunc non dignata. Quis autem dubitet: quin de Vergilianę lectionis incolumitat: Quintiliano credẽdum ſit potius: q̃ Seruio: pręſertim qui manum quoq; Vergilij citet aliquando: & Ciceronis. Quocirca manifeſtum eſt qđ diximus mẽdoſe locum a Seruio adduci. Fabulam autẽ ſibi eandẽ ex propoſito: commodoq; finxiſſe quis nõ videat? cum nuſq̃ ob id pręcipitatum fuiſſe Volcanum legamus: quoniam deformis natus: quoniamq; ei non Iuno arriſerit: Etenim poeta Homerus ob id ait: q; matri cõtra Iouẽ patrẽ ſuppetias tulerit: Natus enim ex Ioue & Iunone ſecundum Homerum Volcanus: licet ex Iunone

ſola fingat. Heſiod⁹ in theogonia: ſicuti ex ſolo Ioue Minerua dicitur. Vnde αιγα τιρα a Theo
crito vocatur in enigmatio: cui βωμοσ inſcriptio: Quare parẽtes ad Iouẽ. Iunonẽq; vix ſatis
etiam proprie referentur. Sed & illud ſane q̃ frigide Seruius idẽ: ꝙ neq; admiſſũ ad epulas deoꝝ
Volcanum dicit: neq; diuinos honores meruiſſe: quem Varro etiam inter ſelectos Deos nume-
rat ſeptimũ. Tũ ne ꝑceſſerit qdẽ vel iſto pacto ꝙ molit̃ Serui⁹: qñ nõ ob id ait ꝑcipitatũ: quod
haud riſerit: ſed ꝙ ipſi haud arriſũ. Viderimus: vtrũ ne ipſe mox credibiliora ſuſpicer: certe iam
Seruius veriſſima reuincit̃. Et qdẽ ſic ego legeri: ſic enarraueri Parẽtes Salonini pueri: de quo
nũc agit̃: vt ſit parẽtea vocãdi caſ⁹: hũc q nõ riſere: neq; de⁹ mẽſa dignat⁹: neq; dea cubili: hoc ẽ
nec Geni⁹: nec Iuno vitalib⁹ auris dignũ putauere hũc: ex illis q non riſere: vt ſit figurate dictũ
Quītiliano teſte: ꝑ eo qd ẽ hũc q nõ riſit: vel q e nũero ẽ eoꝝ: q nõ riſere. Credebat̃. n. hẽre qſq;
ſuũ deũ: ſuãq; deã: hoc eſt ſuũ geniũ: ſuãq; Iunonẽ vitę ꝑſides. Hos igitur indicauit Maro Ca
texochen. Mẽſa enim Genio conuenit: vt Funde merum genio. Iunoni lect⁹. Qđ Iunius quoq;
Philargyrius docet: hunc ipſum ita interpretans locum: Pueris inquit nobilib⁹ editis: i atrio
Iunonis Lucinę lectus ponitur Herculia mẽſura. Sed & apud Varronẽ lectum eſt: ītiari pueros
Educę: Potinę: & Cubę: diuis edẽdi: potandi & cubandi: vbi primum a lacte: & cunis transferũt.
Quam Varronis auctoritatẽ: Donatus in Phormionẽ Terẽtianam adducẽs: etiam hunc ipſum
citauit Maronis verſiculum: atq; idẽ Probum quoq; rettulit adnotaſſe. Mẽſa igitur & lectus ar-
gumẽta vitalitatis: ꝙ initijs ipſis adhiberẽtur. Cęterũ habet homo ſuam ſibi ridẽdi proprieta-
tẽ. Qui vero nõ rideat ei qui poteſt eẽ vita vitalis: vt ait Ennius? Deum vero deamq; ad has re
ferre. Varronis Educam: Potinam: Cubamq; nequeas: ꝙ hae fœminę omnes: vt auguſtinus eti
am in libro de ciuitate dei ſexo declarauit. Sed ad Pilumnum ratione pari & Pitumnum: coniu
gales deos: quibus vt ait Varronẽ ſcribere Marcianus in ſecundo libro de vita patrum: natus ſi
erat vitalis ſimul ab obſtetrice fuerat ſublatus: & in terra ſtratus: vt eſſe rectus auſpicaretur: ſter
nere etiam in ędibus lectum conſueuerunt. Reſtat igitur vti qđ de Genio & Iunone diximus:
auctoritatum quoq; tibicinibus fulciatur. Plynius itaq; naturalis hiſtoriae primo: Cum ſinguli
inquit ex ſemet ipſis: totidem deos faciant: Genios: Iunoneſq; adoptando ſibi. Seneca epiſto
larum ad Lucilium vndeuigeſimo: Ita tamẽ ait hoc ſeponas volo: vt memineris maiores no-
ſtros: qui crediderint ſtoicos fuiſſe ſingulis enim & Genium & Iunonem dederunt. Vnde arbi-
tror Iuuenalis.

Et per Iunonẽ inquit domini iurante miniſtro.

Hoc enim reꝑhẽdit ſatyricus poeta: ꝙ nec ꝑ Genium: ſed ꝑ Iunonẽ domini miniſter iuraret:
videlȝ more muliebri. Quocirca ſic illa apud Petronium arbitrum Quartilla loquitur. Iunonẽ
meam iratam habeam: ſi vnq̃ meminerim virginẽ fuiſſe. Nam infans cum paribus inquinata
ſum: & ſubinde prodeuntibus annis maioribus me pueris applicui: donec ad hanc ętatem perueni.
Hinc etiam puto natum prouerbium illud: dicatur vt poſſe taurum tollere: qui vitulum ſuſtule
rit. Cęterum ſi detur modo: non iniquam plane a nobis pagi reꝑhẽſionẽ: labaſcereq; iam com
mẽtum iſtud Seruianum: qđ anteq̃ talia ꝓdebamus: ꝓ indubitato obtinuerat. Reliqua in me-
dium (ne nobis blandiamur:) libera opinaturis relinquemus.

¶ Caput. xc.

Qui vir Theodorus Caza: q̃tumq; tamen lapſus in Ariſtotelis problemate verſo.

NOn recuſo: quin ſub cẽſuram: ſub aleamq; veniat: qualecunq; hoc erit: de quo ſcribã
dum ne ſint in hoc albo duę mihi maxime ſuſpectę literarię peſtes: inſcitia: inuidiaq;
dum ne quis mihi amuſoteros (vt verbo vtar quo Symmachus) dum ne quis opic⁹
dum ne quis durus: & contumax: & in hominis verba: q̃ in veri fidẽ iuratus: contin
gat iudex. Quod ſi iudices etiam nuncupandi: non Tarẽtinos equidẽ: & Conſẽtinos: & Siculos
mea iſta legere: ſicuti ſua quaedam Lucilius: Sed latinos homines: gręcę literaturę nõ ignaros:
non Iunium Congium volo: ſed Scipionem: ſed doctiſſimum omnium Perſium: atq; Rutili-
um: hoc eſt ſiqui ſunt illis compares: macti prudentia: ingenio: doctrinaq; viri: ad quorum iu-
dicium iure ſit elaborandum: qualis puta: ſi liceat: is ipſe eſt: qui mihi inſtrumenta ſtudiorum
tam multa: ocium q; altiſſimum ſuppeditat: auis: atauiſq; potens: Medices Laurentius: Floren-
tinę reipub. columẽ: cuius cum iudicium illud circunſpectiſſimum: & naturalẽ quandam mẽtis
altitudinem maxime quęq; in actu rerum: vel ciuitates experiuntur: vel principes: tum eundem
in literis: & humanitatis: ac ſapiẽtię ſtudijs: ei deniq; non admirantur: qui non penitus vt ipſi: q
non introrſus inſpexerunt: Qualis eſt item Ioannes Picus hic meus e Mirandulanis principi-
bus abſolutiſſimum naturę opus: a quo philoſophia latine iam meditans loqui: ſummum pu-
to faſtigium accipiet: Quales pręterea duo illi: ſed vna deuincti amoris copula: Veneti patricij
ſunt Hermolaus Barbarus: barbarię hoſtis acerrimus: qui latinę philoſophię velut arma: inſtru

mētumq; verborum:ſic aut aure diligētiſſima terget:aut incude noua fabricatur: vt ob ipſius I
duſtriam iam nunc pene i iſto quidē gñe:vel nitore:vel copia viuamus ex pari cum græcis: Et
Hieronymus Donatus:vir neſcio vtrum grauior:an doctior:an etiam humanior:certe omni
lepore afflués:omni vetuſtate:cuius tamē ob id vereor:ne leuior cuiq̄ cēſura videatur:quoniā
me pulcherrimo carmie. Sed & epiſtola vna atq; altera mire laudabit. Licet enim tantum boni
de meipſo:qui multum a tolerabili:ne dum a pfecto abſum:pudeat credere: magis tamē tanto
viro pudet non credere: talia de me:ſic(vt apparet)ex animo affirmanti:dum noſtra hæc qua-
liacunq; ſunt arriſerint:floccipēdo iam nū c imagines penitus:vmbraſq; laruarum:quibus na-
tura eē dicitur(vt ſancti viri verbis vtar)terrere paruulos:& i angulis garrire tenebroſis. Theo
dorus igitur Gaza vir gręcus:& vt doctis etiam videtur eruditiſſimus:Ariſtotelis problemata
vertit i latinū. Sed i quo pblemate quęritur:Cur homines:qui igenio claruerūt:vel i ſtudijs phi
loſophię:vel i rep.adminiſtranda:vel i carmie pangēdo:vel i artibus exercēdis melācholicos
omēs fuiſſe videamus:& alios ita vt etiam vitijs atrę bilis i feſtarētur:i eo manifeſtius vtiq;(ni
fallor)iſigniuſq; extitit iterp̄tis erratum:q̄ vt excuſari iam:diſſimulari ve poſſit. Nam cum illic
exēpla ſubijciat Ariſtoteles:heroum qui laboraſſe dicātur atra bile:primumq; de Hercule agat:
fuiſſe illum nimirum tali habitudine:ſignis:argumētiſq; colligit iſtiuſmodi: Q đ & Comitialis
morbus ſacer ab eo ſit dictus:& filios occiderit vecors:vt in Senecę tragœdia tractatur:& ante
q̄ obiret:ſcatētium vlcerum eruptione laborauerit: Vnde illa puto nexea tunica venerit in fabu
lam:nam hoc quoq; vitium atrę bilis ē:Ex quo etiam Lyſandro lacedęmonio pxime añ obitū
gñs id inquit vlcerum emerſit. Theodorus itaq;:q; ad filios:& ad vlcera Herculis attinet:ita de
niq; iterp̄tatur. Puerorum quoq; inquit motio mētis idē hoc explicat:& eruptio vlcerum:quæ
mortē iterdum antecedit. Cū ſit ita gręce. και η περι τουσ παιδασ εκστασισ και η προ τησ
αφανισεωσ αυτου ευτη ελκων εκφυσισ γενομενη Neq; aūt dubitē ex vſu eſſe:añq̄ ipſi locum
vertimus:ppēdere diligētius:quid ſibi illud velit ευτη. q đ ille diſſimulat:quę ve de prępoſitio-
ne articuloq; illo abiuncto ſententia elici poſſit. Et qdē ego ſic arbitror legēdū corrigēdumq;
ευοιτηι. vt ſit ad verbum ſēſus: Et in liberos ſuos pauor:ſeu mauis dicere mētis exceſſus:& an-
te obitum ipſius i Oeta vlcerum eruptio. Q; aūt pauorē maluimus:aut mētis exceſſum verte-
re:q̄ vt iſte:motionē mētis:quę gręce ſic Ecſtaſis:auctorē ſeqmur in priore:quē pſalmorum p-
bat interp̄tem: Pictauiēſis Hylari⁹:i poſteriore Hieronymum:qui tamē alicubi ſolitarium quo
q; illud exceſſ⁹:latine p illo Ecſtaſis reddidit. Nam pauorē Cicero quoq; metum definit:eē mē
tem loco mouentem. Sed de nomine alias. Nunc qđ inſtat. Profert exempla Ariſtoteles:p quę
manifeſtum fiat:Herculem quoq; atra bile vexatum:ſicuti dein Aiacem Bellerophontē. cæte-
roſq; oſtendit:vt ſenſus ordo:ratio:pręterea q; veritas inexpugnabilis:& vinci neſcia:noſtræ
prorſus interpretationi ſuffragentur. Quorſum enim hic de pueris mentemotis in medijs aga
tur heroibus? aut quę magis ętas a bile hac atra:quem furorem dicimus:q̄ puerilis abeſt? Quid
autem generalem hanc vlcerum ante obitum eruptionem accipit:q; neq; verba ſignificāt Ari
ſtotelis:& plane illius propoſito:voluntatiq; contrarium? Nempe qui probare nitatur ex argu
mentis quibuſpiam:atq; exemplis non pueros:non quoſlibet atra bile:ſed heroas:maximoſ
q; viros inquietari. Quin illud etiam diligentius cogitandum ſacer ne tantum morbus:vt A-
riſtoteles ait:an etiam Herculeus:qđ de ſuo Theodorus adiicit:appelletur. Atqui locum eun
dem male verſum a Petro etiam Aponenſi:cui cognomentum ex re Conciliatori factum na-
turę rerum:ac medicinæ conſultiſſimo: Sed vt tum fuere tempora:parum linguæ vtriuſq; pe-
rito homine minus equidem indigner. Is autem errantem ſuo ſemet indicio prodit:in com-
mentario quodam ſuper hæc ipſa problemata compoſito. In eas enim ſe coniecerat anguſti-
as:vt explicare nil poſſit:ac ſtuporem:ſiue:qđ ait ipſe congelationem:quæ pueris accidat:de
nominari ide cogatur dicere:hoc eſt(vt arbitror)ab Hercule. Q đ ego illi tum dedero. cum de-
nominationis iſtiua vox quępiam indidem pronuntiabitur. Sed enim Theodori cauſam faci-
le iam quiuis impulſam:proſtratam:conſtrictam:ſciat:etiamſi nihil adijciamus. Quin ipſe cre
do ſi reuiuiſceret:& de hoc admoneretur:neutiq̄ pro recto defenderet:ſi plus vero daret:q̄ ſtu-
dio potius:vt in duodecim ſcriptis adſolet:Quoniam moti ſemel pœniteret:concedi ſibi po-
ſtularet:vt calculum reduceret. Nec autem nos hęc de eo notaremus:ſi non plurimi faceremus.
Non enim ſic dementis ocij ſumus:vt incolumi dignitate noſtra:velimus eo abuti:contra re-
centem:nimiumq; iam triualium nugamētorum prouentū:Contraq; iſta(pene dixerim)men
dicabula & propudia garrulorum:neſcio riſu ne explodenda magis:an ſilentio diſſimulanda.
Quo perpetuo ignobiles:inter ſuas ineptias deliteſcant. Hoc autem duntaxat attulimus:non
quidem obſtrigillandi:qđ dicitur cauſa:ſed admonendi potius ſtudioſos:qui ſcribēdi onus hoc
laborioſiſſimum pariter:inuidioſiſſimumq; ſuſceperint:Ne quid vnq̄ de intentione remittant:

neu parcant induſtrię: operæq;: ne ve indulgeant ſibi: aut oneri cedant. Circunſpiciant vndiq;: librent: penſent: exigantq; ſingula: nihilq; non olfaciant: non excutiant: non examinent: non caſtigent etiam: atq; etiam: ac ſub incudem ſæpius reuocent: Conſulantq; interim vel minus eruditos: & rudiorum (vt ita dixerim) viriculas non aſpernentur. Quando ita ferme comparatum eſt: vt in alienis erratis lyncei ſimus in noſtris lippi: cęciq;: ac nõ videamus vt Catull⁹ ait. Manticę quod in tergo eſt.

Sed in primis caueant hoc tamen: qui ſcribunt: ne dum nimis ad vota laudum properant: cruda adhuc in publicum ſua ſtudia propellant. Illud in Theodoro mirari me fateor: Quid ita ſcripſerit in pręfatione librorum de animalibus Ariſtotelis: quibus vnis pręcipue commendatur: adiutum ſeſe a nullo: nec certare adeo cum cęteris interpretibus: quos inquit vincere nullum negocium eſt: Cum libros eoſdem ſic Georgius Trapezuntius ante ipſum luculente verterit: vt vel redditis quę apud veteres inuenerat: vel per ſe denuo fictis: excogitatiſq; vocabulis: latiam prorſus indolem referentibus: vitio factum noſtro: primus opinor iuniorum: docuerit: cur ipſi minus multas: q̃ gręci rerum appellationes habeamus. Hos igitur ſi quis libros diligenter legerit: minus profecto Gazam laudabit: pene illius veſtigijs inſiſtentem: Quin ſi homo erit ingenuus: credo ſtomachabitur: ſic a Theodoro diſſimulatum. per quem maxime profecerat: ſic habitum pene contemptui: ludibrioq;: cuius potiſſimum laboribus inſidiabatur. Nobis vero etiã fortaſſe habebit gratiam: ꝙ iſta reddere ſuis auctoritatib⁹ contẽdamus. Nam q̃tum ſibi Georgius in eo placuerit opere: vel illa de pręfatione verba ſignificant: quibus ſe ſe libros eos latinis ait non min⁹ elegantis: emẽdatoſq; dare: q̃ apd̃ gręcos habeant. Sed & hoc ad ſe trahere Theodorus conatur: vt itẽ quæ de mẽſibus gręce prodidit: ex huius potiſſimum de qua loquimur interpretationis proemio ſubleguntur. At enim fuere (ſicut apparet) acerbiſſimę iter hos graecos inimicitię: Sic vt in grammatico quoq; ſuo commẽtario Theodorus: Georgium vocet hunc Pornoboſcon: qđ alẽrẽ ſcorta ſignificat: Alludẽs arbitror ad Georgium veterem grammaticum: cui cognomẽtum gręci Chœroboſcon dixere. Cętera porro: quæ Theodorus hic edidit: vbi modo non repetundarum ſit accuſandus: ſicut eruditione: diligẽtiaq; non carent; ita ſunt (vt mihi quidẽ videtur) ad examẽ quoddam ſtricti⁹: curioſiuſq; reuocanda. Nos hoc loco nec doctorum nitida nomina tentamus apud imperitorum decolórare iudicia: nec tamẽ diſſimulare: Quid in quoq; deſideremus: aut in liono ratum tranſire volumus: cui veritas patrocinetur Vt autem habere ſtilum q̃ maxime igenuum: paratumq; volumus: ita q̃ minime accuſatorium: q̃ minime licentioſum & noxium: Nec enim tam vafritiam profitemur: q̃ exhibemus induſtriam. Quid autem nos olim de doctrina ęſtimauerimus: igenioq; Theodori: gręcis aliquot: & latinis epigrammatis teſtati ſumus: quorum nunc vnum duntaxat: idq; græcum ſubijciem⁹. Si quis tamen hęc quoq;: ſiquis captus amore leget: Igitur ſic eſt.

κει το μεγασ ποτατων γαζη θεοδω ροιο αμφι
  Μουσαισ ταυσ ομιαισ η δελικω νιασι
Ταισ μεν γαρ γενεην ταισ δαυ θρεπτηρι οφειλεν
  Ελλασ γαρ τεκε τον γαυσονιη δε τραφεν
Ισον δαμφοτερων σοφιη γλωττην τ εκεκαστο
  Τον δουτ αυτοσ ζων ουτ αρ εκρινε θανων
Αλλα και ιταλιησ μεγαλη επι ελλαδι κεισθαι
  Ειλετο. οφρα κλεοσ ζυγον η αμφοτεραισ.

Caput. xci.

Quo pacto vir idem græce tranſtulerit: qđ eſt apud Ciceronem: Suadęmedulla: poſtiq; Eupolidos verſus de Pericle iturum indicatum: quibus deniq; dea Pitho latinis appellationibus cenſeatur

Libellum Ciceronis Aureolum de ſenectute Theodorus idem Gaza non incommode profecto: nec infeliciter vertit in gręcam linguam. Sed eſt in eo quoq; (nequid grauius dixerim) paulo nonnunq̃ indiligentior. Illud interim pro argumento ſit: ꝙ ait ſtrictim Cicero. M. Cethegum ab Ennio Suadęmedullam dictum: vocabulum illud Suadęmedulla. μελιτηριν Theodorus quaſi tu dixeris dulciloquum interpretatur. Cum Cicero idem in Bruto: locum hunc Ennij: verbaq; ſic ampliter exponat Suadęmedulla ĩquit Pitho quã vocãt gręci: cuius effector eſt orator: hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethegum medullam fuiſſe vult: vt quam deam in periclilabris ſcripſit Eupolis ſeſſitauiſſe: huius hic medullam noſtrum oratorem fuiſſe dixerit. Hactenus in Bruto Cicero: Quo apparet vtiq; non intellectum a Theodoro locum. Neq; enim μελιτηριν debuerat: ſed πειθουσ μυελον interpre

tari. Neq; id pluribus tamen arguemus: quia verborum diſceptationis res non eſt arbitro eius & cognitore Marco Tullio. Quoniam autem Marcus Tullius etiam Eupolin citat: qui deã ſcripſerit hanc perſuadendi: ſeſſitauiſſe in Pericli labris: quã Pitho vocet ipſe: Suadam vero Ennius. Agedum (ſi placet) ipſos ex Eupolidos Δημοισ (Id enim comœdię nomen verſiculos ſubijciamus gratum puto futurum ſtudioſis: ſi ceu ſpicilegium racemationemq; faciamus: aut ſi tabulas veluti quaſpiam ex hoc literarum naufragio collectas in corpus aliquod reſtituamus. Sunt autem quos inueniamus hi.

κρατιστοσ ουτοσ εγενετ ανθρωπων λεγειν.
Οποτε παρελθοι: ωσπεροι αγαθοι δρομεισ.
Εκκαιδεκα ποδων ηρει λεγων τουσ ρητορασ
Ταχυσ λεγειν μεν προσ δε γ αυτου τω ταχει
πειθω τισ επεκαθιζεν επι τοισ χειλεσιν.
Ου τωσ εκηλει και μονοσ των ρητορων.
Το κεντρον εγκατελιπε τοισ ακροωμενοισ.

Neq; autem iſtos Eupolidis poetæ verſus: ex ipſius ſtatim fontibus hauſimus: vt cuius opera ętate interciderint: ſed eorum partim ex interprete quopiam Ariſtidæ Rhetoris accuratiſſimo: partim ex epiſtola Plynij Iunioris accepimus. Quin Ariſtides ipſe: oratione quę pro Pericle inſcribitur comici eiuſdem teſtimonium aduocãs ita loquitur. μονου δε πειθω τισ επεκαθιζεν εν τοισ χειλεσιν. Quã autẽ vocauit Ennius ſuadam: puto eandem Suadelam Horati⁹. Sed bene (inquit) nummantum decorat Suadela: Venuſq;: Neq; enim aſſentiam Porphyrioni: Veneris id epitheton exiſtimanti. Nam Cicero in libro de oratore tertio cum de Pericle loquatur: Leporem maluit nuncupare: q̄ Suadam ſic inquiens: Cuius in labris veteres comici: etiam cum illi maledicerent: qđ tum Athenis fieri liceat: leporem habitaſſe dixerunt: tantamq; in eo vim fuiſſe: vt in eorum mentibus qui audiſſent: quaſi aculeos quoſdam relinqueret: Contra autẽ Quintilianus Ne enuntiare quidem iſtius deę latinum auſus nomen: ita ĩ decimo ſcribit oratoriarum inſtitutionum. Et qđ de Pericle veteris comœdię teſtimonium eſt: in hunc transferri iuſtiſſime poſſit: in labris eius ſediſſe quandam perſuadẽdi deam. Porro Marcianus: modo ſuadam: modo Pitho nuncupat. Nos eandem in poematis Manto: Ambraq;: noſtris: modo Suadam modo Leporem: videlicet Ennium: Ciceronemq; ſequuti.

¶ Caput. xcij.

Qui ſint apud Liuium Cauſarij.

Liuius in ſeptimo ab vrbe condita: Tertius inquit exercitus: ex cauſarijs: ſenioribuſq; a. T. Quintio ſcribatur: qui vrbi: mœnibuſq; pręſidio ſit. Cauſarij qui ſint: non temere qui tibi explicet inuenias: Sed id ex verbis tamen Vlpiani iureconſulti libro ſexto ad edictum facile colliges. Ea ſunt in tertio ſcripta digeſtorum volumine: quo titulo de his agitur: qui notantur ĩfamia. Verba ita ſũt. Ignominię cauſa miſſum: hoc ideo adiectiuum eſt: quoniam multa genera ſunt miſſionum. Eſt honeſta: quę emeritis ſtipẽdijs: vel ante ab imperatore indulgetur: & Cauſaria quę propter valetudinem laboribus militiæ ſoluit. Ex quibus verbis ratiocinari poſſumus: Cauſarios ꝓprie dici milites valetudinis cauſa miſſos.

¶ Caput. xciij.

Vindicata Iuſtiniani pricipis pręfatio quępiam: a vitijs: mendiſq; aliquot.

Pudet me ſeculi nouũq̄ iſtius: in quo ſum natus: indocti: nimis & arrogantis: verſãtem animo identidem: quę monſtra rerum: verborũq; libros etiam ipſos legum: quibus regimur: occupauerint: Sicuti ꝗ nuper dubium ridens: an ſtomachans adnotabam in epiſtola Iuſtiniani: que poſita eſt ante digeſtorum libros: Theophilo. Dorotheo: Theodoro: Iſidoro: & Anatolio: & Thalleleo: & Cratino viris illuſtribus: anteceſſoribus & Salaminio viro diſertiſſimo ſcripta: Nam cum doceat illic imperator anni quarti ſtudioſos grȩco vocabulo lytas appellatos: & item quinti prolitas: vt in pandectis extat illis archetypis cuncta nunc habent exemplaria hircos in priore: colonitas in poſteriore loco: nihili vocabula: ſed quę tamen ab Accurſio pro maxime idoneis enarrentur. Quin primi anni auditores: non diſpondij (qđ vulgo) ſed dupondij: ſicut in archetypis inuenio: tam friuolo vt idem ait: q̄ ridiculo cognomine: appellabantur. Sed & in eadem epiſtola (vt in tranſcurſu hoc quoq; oſtẽdã) deſiderantur verba de ſexta Iliados Rhapſodia: cum Glaucum & Diomedem nominat imperator inter ſe diſſimilia permutantes. Etenim poſt id verbum: ſequi ſtati debet hic Homeri verſus: ſi archetypo credimus.

Χρυσεα χαλκειων εκατομβοια εννεαβοιων.

¶ Caput. xciiij.

Lepidum Seueriani commẽtum:de lunę factura & ſolis:deq; mẽſtruis diebus:& annuis.

PErcurrimus aliquando ego:& Picus hic Mirandula:nunq̃ ſatis homo laudatus: ſubſiciuis horis:antiquos enarratores inſtrumenti ſacri veteris:græcos maxime Diodorum:Philonem:Gennadium. Aquilam:Origenẽ:Baſiliũ:Didymũ:Iſidorũ Apollinarem:Seuerianum:alios id gen⁹ compluris:quorum ille ſicutiq; latinorum ſententias omneis:q̃ diligentiſſime cum Iudæorum:& Chaldæorum interpretum conferens opiniõibus:nihil non euentilat:& peniculat:vnde modo aut veritas elici:aut obſcuritas tolli:aut roborari fides:aut refelli poſſit impietas. Sed qđ apud Seuerianum ſuperioribus dieb⁹:au-ctorem luculentum memini nos legere:viſum eſt haud indignum:ꝙ in hunc acciperetur gre-gem. Solem factum a Deo primitus:& Lunam legifer Hebręus prodit:quarta mox vt orbem inchoauerat die:qui tamen:quoniam alterum diei:nocti alteram pręfeciſſet:etiam illum in oriẽ-tis credi poteſt:hanc in occidentis poſuiſſe cõfinio:Nec autem debuit(quẽadmodũ quidẽ hic opinatur)ſic a principio ſtatim lunam fingere Deus:vt detrimento affecta:vt decerpta:vt gra-cileſcẽs:vt diſcriata:vt diluta vt inanis:vt exhauſta foret lumĩe:qualẽ nunc eſſe eam vel naſcẽ-tem:vel intermẽſtruam:vel ſeneſcentem:vel incoitu:vel in ipſo quoq; deliquio videm⁹. Quin orbe pleno potius:integroq; circulata:non gibboſa:non prętumida:non ſinuata:nõ cornicu-lans:non diuidua:non ſilens. Etenim iſta dein multiformitas temporum erat:& noctium:& die-rum velut interuallaris:& diſcriminatrix futura. Quocirca edito recens:& matutinos ingrediẽ-te carceres Sole:luna prorſus e regione:metam finitoris radebat occiduam:munifex tum pri-mum orbis:& in ſuo quaſi dixerim triocinio. Sed vt ad occidẽtem Sol ipſe circumactus eſt:eti-am inuicem peruecta Luna ſuo curriculo eſt ad orientis collimitium. Sic igitur audientes dicto diei pariter pręfuerunt:noctiq;. Cur autẽ non ſe tum potius:quartę Lunę facies exhibuerit:quo-ta eſt edita die(quoniam ſummum inquit:luna quarta tenere occidẽtis limitem nequiuiſſet. Ita rotundata ſpecie:plenoq; prorſus ore quintãdecimam pro quarta exhibens:vndecim ſibi di-es:velut arrogauerat:ac totidem plane diebus Luna:Solem:natura pręuertitur. Ex quo fit vt Soli etiam iure dies illos vndecim Luna quaſi bona fide reſtituat. Nam cum ſit vndetrigita:& ſemiſſis dierum menſtruus Lunæ calculus diſſultat hinc:annarius duodecim menſium nu-merus e diebus omnino. ccc.liiij. Quæ ſumma:vndecim ſibi alios agglutinans:quos a pri-mordio Luna ſicut auctarium præſumpſerat:annum conſtituet hunc ſolarem.ccc.&.lxv. die-rum. Tantum ſeuerianus:lepidiore tamen puto:q̃ veriore commento:quo etiam creſcere in im-menſum poſſit fabularis illa de Arcadum vetuſtate ſuperlatio:qui proſelenoe qđ eſt antelunа-res appellati:ſi fuerit in confeſſo diebus eſſe vndecim Lunam:non tam mundo ipſo:q̃ initia-li quoq; die maiuſculam.

¶ Caput.xcv.

Gręcum elegans adagium ſuper xenijs:digeſtorum exemplaribus reſtitutũ.

LIber in gratiam iureconſultorum reſtituere græcum quoq; ꝓuerbium ſublatum pla-ne de ipſorũ libris ſed integrum adhuc in archetyppo:ſicut in epiſtola quapiam diui Seueri:& imperatoris Antonini reperitur:ea citatur ab Vlpiano:in primo de officiõ ꝓconſulis:eodemq; titulo ponitur in digeſtorum libro primo Verba ſunt hęc epiſto-lę:Quę quoniam elegantiſſima:& plena bonę frugis:ediſcenda ijs cẽſeo:qui remp. geſturi. Qđ ce-tum inquit ad xenia ꝑtinet:audi quid ſentimus. Gręcum prouerbiũ eſt. ουτε παντα:ουτε παν-τοτε.ουτε παρα παντων. Nam valde inhumanum eſt a nemine accipe: Sed paſſim viliſſimũ eſt:& per omnia auariſſimum. Sic illi. Porro gręca verba:poſſis ad hunc interꝑtari modũ. Nec omnia:nec paſſim:nec ab omnibus.

Caput.xcvi.

Qđ ta in muribus ſalacitas:& Aeliani verborum interꝑretamẽtũ atq; ibi locus apud Mar-tialem correctus & enarratus.

IN ſeptimo epigrammaton vulgatis quidem codicibus ita eſt apud Martialem:
Nam cum me vitam:cum me tua lumina dicis:
Sed eum vetuſtiſſimi quiq; ſic habent:
Nam cum me murem:tu cum mea lumina dicis.

Qđ tamen a nullo eſt hactenus animaduerſum:aut emendatum. Quęri vero poteſt:quo intelle-ctu puella blandiens amatori:murem eum vocet. An eodem quo etiam paſſerculum ſolet:qa mures quoq; perlubentur ſalaciſſimi:ſicuti ſcriptum inuenio libro Aeliani duodecimo de ani-malium proprietate:verbis ad hanc ſententiam. Ferunt autem mures inquit ſalaciſſimos eſſe: teſtemq; adducunt Cratinum ſcilicet ĩ fugitiuis:Age nunc tibi de ſereno aduerſus molliciẽ mu

ris fulgurabo Xenophontis. Sed enim fœminam quoq; murẽ narrant ad veneria eẽ prꝫrabidã Ruͬſumq; apud Epicratẽ in choro Fabula enim hęc Epicratis eſt. Poſtremo ſubijt me deteſtabilis lęna: deierans p puellam: p Dianam: p pherſephattam: eẽ vitulam: eẽ virginẽ: eẽ pullam indomitam. At illa cauus erat murinus. Superiectione eam ſalaciſſimam dicere voluit: cum Cauum prorſus murinum vocitauit. Et Philemon: Mus albus: cum quis eam: Sed pudet fari. Clamauit adeo ſtatim deteſtanda læna: vt ſępe laterenon eſt. Hacterus Aelian⁹: auctoritatibus etiam magni nominis comicorum ſuccenturiatus.

¶ Caput. xcvij.

Automaton legẽdum in Suetonio qd nunc vulgo aut ornatũ: quidq; ea voce ſignificetur.

LOcus apud Suetonium in Claudio ita pperam legitur in plęriſq; voluminib⁹. Si aut ornatum: aut pegma: vel quid tale aliud parum ceſſiſſet. Cum veri: integriq; ſic haberant codices. Si automaton: vel pegma. Inſpice vel Bononię librum ex diui Dominici: vel itẽ alteꝝ Florẽtię ex diui Marci bibliotheca: quã gens Medica publicauit: veterẽ vtrunq;. Sed & vtroq; vetuſtiorem: quẽ nunc ipſi domeſticum poſſidem⁹: vt taceam compluris alios: ne fortaſſis ambitioſior & nimius citandis teſtimonijs depręhẽdar: vbiq; hãc nimirum poſteriorẽ ſcripturam inuenies. Apparet ergo Automata appellan ſolita: quę ita mechanici fabricabantur: vt ſua ſponte efficere quippiam: velut ignara cauſa viderẽtur. Qualia nunc aut horologia ſunt: aut verſatiles quępiam machinę: in quibus imagunculas occulta vi: curſitantes. ludibundaſq; miramur. Quales etiam vel fontes: vel ignes ipſi: quodam artificioſo tẽperamẽto: ſpecieq; noua: certis interuallis: aquas: flammas ve iaculãtes: Automatum enim velut vltroneum: & ſpontale poſſumus latine interꝑtari. Sic Homerus in ſecũda Rhapſodia: Veniſſe ad dapẽ Menelaum dicit Automaton ſponte ſua ſignificans: non cuiuſpiam vocatu: quaſi a ſemet impulſum: Sicut Euſtathius quoq; exponit: qui deinde ait a iunioꝛib⁹ αυτομετα vocari: quę forte quadam fiant: quaſi ματην hoc eſt temere και ωσ ετυχεν. Et paulo poſt idem ſic addit ppemodum. Talis autẽ ſentẽtia etiam illa Mechanicorum nominauit Automata. Cæterum philoſophus Heron in Pneumaticis: aquam exprimi ait in ſublime Automaton: ideſt ſpõtalẽ: de ſphęra concaua: quã deſcribit: ſicuti cornicẽ quoq; confingit: quę ſe ad auiculas itidẽ fictas conuertat αυτοματωσ. Quin ędiculam quoq; docet conſtruere: cuius accenſo igni fores itẽ αυτοματωσ: id eſt ſponte aperiantur: extincto claudãtur: vt omnia quo dixim⁹ intellectu ſint audienda.

¶ Caput. xcviij.

Perſij locus: & itẽ Senecę declarati: deq; manumittẽdis feſtuca ſeruis: & circumactu.

PErſius in ſatyra ſexta ſic ait.

Non in feſtuca lictor quem iactat ineptus.

Vbi poeta diligẽtiſſimus manumiſſum hominem ex vetere conſuetudine ſignificauit. Eſt enim a Plutarcho traditum in libello de ijs: qui ſero puniuntur a Deo. morem fuiſſe Romanis: vbi quempiam manumitterent: vt ei⁹ corpori tenuem feſtucam inijcerẽt. Ex quo illud apud Plautum in milite: Quid ea ingenua: an feſtuca facta? Serua an libera eſt? Quoniam autẽ & circumagebantur: qui libertatẽ nanſciſcebantur: fortaſſe vt oſtẽderetur licere iam ipſis: pro ſuo arbitrio: quorſum vellẽt moueri: qđ & ſupra dixerat Perſius.

Verterit hunc dominus: momẽto turbinis exit
Marcus Dama:

Et a prętore plęrunq; vindicta liberabantur: propterea & iactat inquit: & lictor. Nam lictores ſeni prętoribus apparebant. Circunagi autem ſolitos: qui manumitterẽtur: etiam Seneca docet in octaua primi libri ad Lucilium epiſtola. Philoſophię inquit ſeruias oportet: vt tibi contingat vera libertas. Non differtur i diem: qui ſe illi ſubiecit: & tradidit: ſtatim circũagitur. Hoc enĩ ipſum philoſophię ſeruire: libertas eſt. Circũagitur hoc eſt manumittitur: liberaturq;.

¶ Caput. xcix.

Cur muri partem diſijcere qđ ait Suetonius hieronicę ſoliti.

SVetonius in Nerone. Reuerſus inquit e græcia Neapolin: ꝙ in ea primum artẽ ꝓtulerat: albis equis introijt: diſiecta parte muri: mos vt hieronicaꝝ ẽ. Ita ille. Nemini autem eſt dubium: ſacrorum certaminum victores: hieronicas appellari. Sed moris iſtius cauſam tantum adhuc inuenio apud Plutarchum: libro Sympoſiacon ſecũdo in hanc ſententiam: Qđ autẽ (inquit) victoribus curru vehẽtibus ꝑmiſſum: partẽ muri diuidere: atq; deiicere: hunc ſane habet intellectum: non magnopere ciuitati muro opus eſſe: viros habẽti: qui pugnare poſſint: & vincere.

¶ Caput. c.

Quæ ſint apud Maronem ſilētia Lunę: quę ve tacita virgo apud Horatium: ſuperq; iſ Seruiana & Acroniana refutatæ ſententię.

Vergilius Aeneidos ſecundo.

Tacitæ inquit per amica ſilētia lunæ.

Seruius igitur. Sciēdum autē ē ait ſeptima luna captam eſſe troiam: cui⁹ ſimulachrū apud Argos eſt conſtitutum. Hinc eſt q̄ dicit. Oblati p lunā: Et alibi. Per cæcam noctē. Tacitę lunę: aut more poetico noctē ſignificat: aut phyſica ratione dixit. Nam circuli ſeptē ſunt: Saturni: Iouis Martis: Solis: Veneris: Mercurij: Lunę. Et prim⁹ hoc ē Saturnij: vehemēter ſonat: reliqui ſecundum ordinē minus. Sicut audiuimus in cithara: cuius vltima chorda minus ſonat. Hactenus Seruius. Libēter igitur ab eo quęſierim: cur amica luna: latere: ac fallere conantibus: aut num Lunam quoq; ſilentē apud. M. Catonē: & itē apud Plynium: ad eandem referat harmoniam planetarū. Q; aūt citharę vltimā chordā ſonare ait min⁹: hoc ita deniq; pcedet: ſi vltimam non iam pro ima: ſed p ſumma capiat: quę gręce hypate vocatur: vnde grauior excitatur ſonus. Sicuti ab extima altera: & tenuiſſima: quā equidē libētius vltimam dixerim: acuta vox profertur: quæ pl⁹ ſonare ob id videtur: quia prorſū tēditur: vt ī libro de muſica ſecūdo ſcribere ait Theophraſtum Porphyrius in commētarijs illis: quos in harmonica Ptolemæi ſcriptos reliquit. Sicuti grauis ob id iquit minus auditur: quia circa diffunditur. Q; aūt & apud Macrobium legimus: & itē apud alios: Saturni orbē: cuius conuerſio ſit concitatior: edere acutiſſimum ſonum: minime hoc arbitror a Platone: vel in Timæo: vel ī rep. probabitur: qui tardiſſimum ſcribit eē Saturni orbē: q̄q̄ hoc fortaſſe ad longiorē ſui curſus ambitū referetur. Sed Ariſtoteles certe ī libro ſecundo de cęlo: tardiores ob id ait eē ſupiores orbes: q; impetu ſtelliferi octaui orbis: magis retardētur. Vt ergo vl' Alexandri: vl' Simplicij: vel itē iuniorum de eo opinionē prętermittamiſi veram plane Macrobij ſētētiam vis colligere: ad curſum referas diurnum: qui ſine dubio celerrimus in ſup̄mis: & concitatiſſim⁹ iuenietur. Sed nos hac ablegata cōmēticia (vt arbitror) Seruij: minimeq; neceſſaria ſubtilitate: potius accipimus tacitę lunę ſilētia lunam ipſam: quam vocant ſilētē: hoc ē minime tum quidē lucētē: vt latere inſidię magis poſſēt: pulchra nimirum: & eleganti tralatione ab auribus ad oculos. Nam ſicuti ſilētio nihil audit: ita nihil tenebris cernit. Plyni⁹ igit libro naturalis hiſtorię ſextodecio. Diē ī q̄ coit⁹ lunæ ab alijs ſilētis lunę: ab alijs īterlunium appellari. Tum idē libro duodeuigeſimo: Et hoc ait ſilēte luna ſeri iubēt. M. Cato ēt ī libro de re ruſtica. Nūc ſterc⁹ euehi lūa ſilēti: nūc itē ſilēte luna ficos: oleas: mala: piros inſeri. Poſtremo etiam prata: primo vere iubet eadē luna ſilēte ſtercorari. Ridiculum aūt fuerit aut hęc Catoniana Plynianaq; referre ad ſiderum muſicam: aut ī vetuſtiſſima vſuq; receptiſſima locutione deſiderare iſtiuſmodi ambages. Equidē lunam hic ſilētē: vt dixit pro minime tum lucēte accepim: qđ fuerat tēpus gręcis obſeruandum. Neq; ita tñ iterp̄tor: vt ad viuum reſecē: atq; ipſum deniq; lunę coitum plane itelligam: cum nox tota tenebricoſa: nā hoc vtiq; refellitur: quoniam poeta mox ait. Oblati p lunam. Non dum igitur luna lucebat: cū illi a Tenedo ſub veſpam nauigabant. Sed lucere tum cœpit: cum iam vrbē occupauerāt. Nō igitur: aut ſera fuerit: aut pnox luna: tum: nec lunę quidē omnino coitus: ſed tp̄s arbitror potius: q̄ diu illa non luceret. Et enim plura ſępe q̄ videatur vox apud poetas aliqua complectitur. Ob hoc igitur illud in noſtra Ruſtico.

Quidq; ſilēs moneat: quidq; intermenſtrua Phœbe.

Nec abſurde tamē: prę̄ter epitheti rationem temporariam: lunę accepis amica ſilentia: quoniam in auſpicijs quoq; ſilētium vocari Cicero ſcribit: qđ omni vitio caret. Iam apud Acronem q̄ pulchrum: q̄ igenioſum: qui enarrans Horatij locum: libro carminū ſecundo. Dū capitolium. Scandet cum tacita virgine pontifex.

Tacitam virginē itellexit quaſi claram ſacerdotij nobilitate: & vt hoc īceptis pſuadeat: auctoritate etiam abutitur Maronis: qui dixerit: Tacitę p amica ſilētia lunę. Ceu ſi tacita luna ſit hic ēt pro clara accipiēda. Videlicet non & apud Dionyſium ſaltē Romanæ hiſtorię auctorē: & apud Plutarchū: alioſq; pmultos Acro legerat ignorari pēſus ab oībus: qb⁹ deniq; vel ſacris vel ſimulachris Veſtales virgines tuēdis præforēt: vt ob hoc ipſum q; pręſtabat ſilētiū: tacita vocetur virgo: Troianam ſoli cui fas vidiſſe Mineruam.

Sed vt hic liber: q̄q̄ ſic quoq; nimis longus: aliqua tamē veluti Coronide tumuletur & nihil ſit omnino irepcuſſum: ſcire lectorē volumus: poſteaq̄ de magno quaſi populo: iam tum anno ſupiore: cēturiam hanc vnam: ſicuti nunc eſt: niſi tantum pauculis ſubide (vt fit) iterſpſis floſculis adornaueramus & ſpectandam publice amicis aliquot exhibueramus: emanaſſe ī vulgus fabulam: non ſatis certo auctore: quę ſuſurris aures iſtiuſmodi compleuerit. Nihil eē mirum: ſi quædam noua: & iſignia vel antea dictauerit Politian⁹

vel nunc referre ĩ lr̃is icipiat: Olim iam iſtęc oĩa diligentiſſime pſcripta a Nicolao Perotto: qui fuerit Sipõtinus pontifex in eo maxime libro cui titulum feciſſet Copię cornu. Nam quoniam plurimum auctoritate (ſic enim quicunq; illi alebãt) apud Vrbinatem ducem: qui dicatus is liber: Medices ſuus Laurẽtius & gratia valet: ꝑ eum videlicet operis iſtius: & quidẽ archetypi facta eſt Politiano poteſtas. Ergo ille nunc rapinator: vt hunc ſemel inuncauit librum: velut inſtar quoddam virgulę diuinę: publicam ꝓrius materiã priuati iuris facit: & vt alter Aeſopi graculus aliena ſuperbit pluma. De his itaq; per aliquot iam cõciliabula iactatis: euentilatiſq; rumuſculis: cum mihi neſcio quid: vt eſt officioſiſſimus homo: Robertus noſter Saluiatus renunciaſſet: nõ literaꝝ mõ: ſed literatoꝝ quoq; oĩm: velut alba linea magn⁹ amator: agnoui ſtatim iſti diæ mores: q̃ dum cui nocere molitur: in oĩa ſeſe vertit: & vt ille apud Lucretium Proteus.

Spumat aper: fluit vnda: fremit leo: ſibilat anguis.

At enim q; ad ipſius ictus occalueram: nõ ſum ꝓpterea ſtudijs iratus meis: tantum laboris: tali mercede repẽdẽtibus: nec ipſe me damnaui: q; nõ hãc teterrimam peſtẽ deſidia magis placaſſẽ nec vt nõnulli forſitan cupiebant: cõcerpſi librũ: Sed eum potius ſepoſui paululum: & omiſſa ĩ præſens edendi cura: tantumq; ſulcis velut inter ciſiuis: ita librum nonnunq̃: ſicut hortum rigans: pleniorem tamen cogitatum veluta ſiliquis ad panes: hoc eſt a ludicris ad philoſophiæ ſeria trãſtuli. Sic igitur verſare altiora quęꝑiam animo ſtudia & operę grauioris iſtitui: quæ ſuo & ipa tp̃e (ſi lecta potẽter erit res) ĩ publicam vtilitatem: quo magis argutatoribus iſtis oculi doleant: apparebunt. Etenim ego tenera adhuc ętate: ſub duobus excellẽtiſſimis hoĩbus: Marſilio Ficino Florẽtino: cuius lõge fœlicior: q̃ Thracẽſis Orphei cithara: veram (ni fallor) Eurydicen: hoc ẽ amplissimi iudicij Platonicam ſapiẽtiam: reuocauit ab inferis: & Argyropylo Byzantio Peripateticoꝝ ſui tp̃is lõge clariſſimo: dabã quidẽ philoſophię vtriq; operam. Sed non admodum aſſiduam: videlicet ad Homeri poetæ blandimẽta natura: & ętate ꝓcliuior: quẽ tum latine quoq;: miro vt adoleſcens ardore: miro ſtudio verſibus interp̃tabar. Poſtea vero rebus alijs: negotijſq; ꝓ̃mentibus ſic ego nõnunq̃ de philoſophia: quaſi de Nilo canes: bibi: fugiq;: donec reuerſus eſt in hanc vrbem maxime Laurentij Medicis cum beniuolentia: tum virtutis & ingenij ſimilitudine allectus: princeps hic nobiliſſimus Ioannes Picus Mirandula vir vnus: an heros potius: omnibus fortunę: corporis: animiq; dotibus: cumulatiſſimus: vtpote forma pene diuina iuuenis & eminẽti corporis maieſtate: pſpicaciſſimo ingenio: memoria ſingulari: ſtudio infatigabili: tũ lucuẽta: vberiq; facundia: dubium vero iudicio mirabilior: an moribus. Iã idẽ totius philoſophię conſultiſſimus: etiamq; varia linguarum literatura & omnibus honeſtis artibus ſupra veri fidẽ munitus atq; inſtructus: Deniq; vt ſemel complectar: nullo non preconio maior. Is igitur continuo me: cum quo partiri curas dulciſſimas: & nugari ſuauiter iterdum ſolet: & quẽ ſibi ſtudiorum prope aſſiduum comitem (qui ſummus honor) adlegit: is me inſtitit ad philoſophiã: nõ vt ãtea ſõniculoſis: ſed vegetis vigilãtibuſq; oculis explorãdã: q̃ſi quodam ſuę vocis animare claſſico. Quocirca talem ego illum: tantumq; vel auctorem nactus: vel ducem: neutiq̃ occaſioni defui: quin occurri potius & arripui: ſic vt aſſiduo ꝓpemodũ ſummorum tractatu auctorum: velut attrito crebrius ſilice pauculas ſaltem veri ſcintillas videar excudiſſe: tantumq; flammę rapuiſſe fomitibus: vt in nocte cęca & illuni: iamiam mihi aliquid profecto fulgoris ſubluceſcat. Sed ecce tibi interim: dum totus in hoc ego: repente cornu iſtud in vulgus. Fit concurſus. Eſt in manibus. Effunditur. Excutitur. Quid multa? Calumnia me liberat. Vidiſſes continuo nonnullorum vultus: lugubre quiddã tacentes: & qđ antea nunq̃ ſoliti: neſcio tum quo pacto: (ſicut ille apud Platonem Thraſymachus) erubeſcentes. Sed iſti quidẽ cornu q̃q̃ certe non vacuo: quid meſſe tamen viderim non eſt huius temporis iudicium. Tantũ conſtiterit impręſentiarum non idem ſpectaſſe me: q; eius voluminis auctorem: nec par vtriq; deſtinatũ: ꝓ̃ſtitutũq; faſtigiũ. Q; ſicubi locos eoſdẽ ꝓrenata forte vterq; tractauimus (id aũt incidere alicubi fuit neceſſe) Craſſior tñ iter nos: q̃ inter Piramum. Tiſbenq; paries: Argumento ſit interim vel illa Iuuenalis Cotytto: q̃ tñ apud ipm Cocytos ẽ: de qua taq̃ de paupe regno cũ Domitio digladiaẽ: vel ara itẽ Martialis freq̃ns cornib⁹: vł philyra: vel ſi qđ aliud iſtiuſmodi: qđ optes cũ meis mãipularib⁹: acceſſiſq; cõmittere. Qui illđ euẽit: vt hoc ipo quo Miſcellanea ceſſabãt iteruallo: cẽtũ q̃dã adnotatiões doctæ me Hercules (quis. n. neget) & laborioſę ab homie amiciſſimo nobis: nec huius ignaro ꝓpoſiti: tũ bñ ẽt literato nõ ſine bñuola: grataq; nři mẽtiõe publicarenẽ. In quis vnũ caſu credo vel alterũ pari fermie atq; apud nos argumẽto: cõpluſcula certe germana illoꝝ ꝓpemodũ: q̃ vł cũ Faſtos Naſonis abhinc nouẽniũ ferme: vł poſtea cũ Flacci ſatyras iterp̃tabamur quãta norunt oẽs freq̃ntia publico auditorio dictaueram⁹. Per ſancte (ſi ſit opus) deierẽ: tenẽs arã: cogitaſſe me ſtatĩ: ſi nõ de meo: certe de communi iure concedere amico penitus: nec aliquid ex eis agnoſcere: quorum ſibi ille titulum: haud opinor in-

iuria vindicauiſſet. Nō.n. ſic faſtu turgeo: ſic mihi ipē faueo: vt videri veli: tam docti hoīs: ī aliquo doctor: ne mihi illud ī oīa iaciatur. Sus Mineruam. Sed quoniam ſic ea ſe pricipē demum reperiſſe narrabat: vt ignorata pſus (ita credo putauit) & ienarrata ad eam diē cæteris aſſeueraret: coactus fateor ſum: qđ & ipē p ea quam pfitetur humanitate: facile patietur: ſimpliciter: īgenue qꝫ pfeſſionē meam ſuſpitionibus iſtia communis ignorantiæ abſoluere. Nam ſicut haberi iure vel inciuilia poſſim: vel arrogans: ſi non ei quoqꝫ qui tam ſit & diligens: & eruditus: domi & iſta & meliora naſci putem (Quandoquidem medio poſuit deus omnia campo) Sic e diuerſo patrocinii ſt famę deſerere: non ſolum diſſoluti: ſed etiam (ni fallor) in ſemetipſum pene crudelis videri poſſit. Et pereant Donatua aiebat: qui ante nos noſtra dixerunt. Nos ei proſpera: fauſtaqꝫ p̄camur: & cupimus: q nr̄a poſt nos aut iuenit: aut certe dixit. Tantum rogamus ne pigeat ī eorum cōſortium: quę tanto añ: tam multi ſub nobis excepunt & ī qbus p virili parte laborauimus: etiam nos: ſicuti partiario admitttere: ne nō amicorum ſint (qđ ait Euripides) cuncta communia.

¶ Angeli Politiani pręlectio ī priora Ariſtotelis Analytica: Titulus Lamia.

FAbulari pauliſp lubet: ſed ex re (vt Flaccua ait) Nā fabellę ēt: q̄ aniles putanť: nō rudimētū mō: ſed & iſtrumētū qnqꝫ philoſophię ſunt. Audiſtis ne vnq̄ Lamię nomē? Mihi quidē ēt puerulo auia narrabat eē aliquas ī ſolitudinibua Lamiaa: q̄ plorātes gluttirēt pueros: Maxima tunc mihi formido Lamia erat: maximū terriculū. Vicinꝰ quoqꝫ adhuc Feſulano ruſculo meo lucēs ſōticulua ē: ita.n. nomē habet: ſecreta ī vmbra deliteſcēs: vbi ſedē eē: nūc quoqꝫ Lamiaꝝ narrant mulierculę: q̄cūqꝫ aquatū vētitant. Lamiā igiť hāc Plutarchꝰ ille Cheroneꝰ: neſcio doctior: an grauior: hēre ait oculos exēptiles: hoc ē: quos ſibi eximat: detrahatqꝫ cū libuit: rurſuſqꝫ cū libuit reſumat atqꝫ affigat: quēadmodū ſenes ocularia ſpecilla ſolēt: quibꝰ hebeſcēti p ętatē viſui opitulāť. Nā & cū qd īſpectare auēt īſertāt q̄ſi forfici naſū. Et cū ſatis īſpectarīť: recōdūt ī theca. Quidā vero ēt dētibꝰ vtūť æq̄ exēptilibꝰ: quos nocte nō aliter reponūt: q̄ togam: ſicuti vxorculę quoqꝫ vr̄ę comā ſuā illā depēdulā & cicinos. Sed.n. Lamia hęc: quoties domo egrediť: oculos ſibi ſuos affigit. Vagaťqꝫ p fora: p plateas: p quadriuia: p angiportꝰ: p delubra: p thermas: p ganeas: p cōciliabula oīa: circūſpectatqꝫ ſingula: ſcrutať: īdagat: nihil tam bñ obtexeris: vt eā lateat. Miluinos eē credas oclos ei: aut ēt emiſſicioa: ſicuti Plautiæ aniculę nulla eos p̄terit quālibet īdiuidua minuties: nulla eos euadit: quanlibet remotiſſima latebra. Domū vero vt reuenit ī ipo ſtati limie demit illos ſibi oculos: abiicitqꝫ ī loculos. Ita ſp domi cęca ſp foris oculata. Quęras forſitā: domi quid agtet. Seſſitat lanā faciēs: atqꝫ īteri cātillat. Vidiſtis ne obſecro vnq̄ lamias iſtas viri florētini: q̄ ſe & ſua neſciūt: alios & aliena ſpeculanť. Negatis? Atqui tñ ſūt ī vrbibꝰ freq̄ntes: etiāqꝫ ī vr̄a: verū pſonatę īcedūt: hoīes credas: Lamię ſūt: Harū igiť aliquot p̄tereūtē forte conſpicatę me: ſubſtiterūt: & quaſi noſcitarēt: īſpexere curioſiꝰ: veluti emptores ſolēt: mox ita inter ſe de tortis nutibus cōſuſurrarūt. Politianus ē: ipiſſimus ē: nugator ille ſcꝫ: qui ſic repēte philoſophꝰ pdiit. Et cū dicto auolarūt: quaſi veſpę dimiſſo aculeo. Sed q̄ repēte me dixerunt pdiiſſe philoſophum neſcio equidē: vtrū ne illis hoc totū diſpliceat philoſophū eē: qđ ego pfecto non ſū: an q̄ ego videri veli philoſophꝰ: cū lōge abſim tñ a philoſopho. Videamꝰ ergo primū: qđ nā hoc ſit aīal: qđ hoīes philoſophū vocāt: tū ſpero facile ītelligetis: nō eē me philoſophū: neqꝫ hoc dico tñ: quo id vos credā credere: ne quis fortaſſe aliqñ credat: nō quia me nois iſtiꝰ pudeat: ſi mō ei poſſim re ipa ſatiſfacere: ſedqꝫ aliēis titulis libēter abſtineo: Ne ſi forte ſuas repetitū venerit olim: Grex auiū plūas: moueat cornicula riſū. De hoc igiť primū: mox ēt de eo agemus: vtrū ne eſſe philoſophū turpe: ac malū ſit: q̄ vbi docuerimus nō eē: tū de nobis ipis nōnihil: deqꝫ nr̄a ac pfeſſiōe loq̄mur. audiui equidē Samiū fuiſſe oli quendā iuuētutis magr̄m cādidatū ſēp: & capillatū: femore ēt aureo conſpicuū: natum ſępiꝰ: ac renatū. Nomē illi erat. Ipē. Sic diſcipuli certe vocabant ſui. Sed eos diſcipulos: vt ad ſe quēqꝫ recepat: ſtatim prorſus eliguabat. Præcepta vero ſi ipſius audieritis: riſu ſcio diffluetis. Dicam tñ nihilo ſeciꝰ. Ignem aiebat: gladio ne fodicato: Stateram ne tranſilito: Cerebrum ne comedito. Cor etiā ne comedito: Supra ſextarium ne ſedeto: Maluā tranſferto: Sed eam ne comedito: aduerſus ſolē ne loquitor: Viā regiā declinato: p ſemitas īgredito: Cū lecto ſurges: ſtragula complicato: Veſtigiumqꝫ corporis cōfūdito: anulū ne geſtato: Ollę quoqꝫ veſtigium turbato ī cinere: Hirūdies ītra domū ne admittito: Cōtra ſolē ne meito: Speculum ne ſpectato ad lucernā: Dextruꝫ pedē priorē calciato: Siniſtrum priorem

lauato. Vnguium criniumq; tuorum preſegmina ne commingito: ſed in ea deſpuito. Hic idē fa
ba quoq; ſic ſemper abſtinuit: vt Iudeus porco: Siquem autem aliquādo gallum gallinaceum
candidula pluma: & pinnis inueniſſet: cum vero ꝓtinus in Germani fratris diligebat loco. Ni
cachinnos metuam: qui iam clanculum puto ebulliunt: habeo aliud quoq;: qđ narrem: ſed nar=
rabo tamen: vos vt lubet ridetote. Beſtias docebat: tam feras: q̄ cicures: Et ſane Vrſa daunia q̄
dam fuiſſe memoratur magnitudine horribili: feritate formidabili: peſtis acerba bouum: atq;
hominum. Hanc ad ſe hic vir: ſi modo ipſe erat vir blāde vocauit: manu ꝑmulſit: Domi habu=
it aliquandiu: pane aluit & pomis: mox dimiſit adiurans: ne quod animal poſt id attingeret. Il
la vero in montes ſuos: & ſiluas abijt mitis: nec animantium deinde obfuit cuiq̄. Vultis ne etiā
de boue audire? Bouem tarenti in agro quodam paſcuo forte conſpicatus viridem adhuc faba
ciā ſegetem morſu truncantem rogauit bubulcum: moneret bouem ſuum ne illam depaſcere
tur: Huic bubulcus illudens: atqui inquit bouatim loqui neſcio: tute ſi ſcis potius moneto. Nō
cunctatus ipſe acceſſit ꝓpius & in aurem boui illi diutule locutus impetrauit: non mō vt in præ=
ſens: ſed vt etiam in ꝑpetuum pabulo fabacio abſtineret: Itaq; bos ille tarenti deinde molliter
conſenuit in Iunonis fano ſacer habitus: cibiſq; hominum veſci ſolitus: quos illi obuia turba
offerebat. Hic igitur ipſe: tam porrētoſe ſapiētię ꝓfeſſor: ac vēditator: iterrogatus olim a Leon
te phliaſiorum tyranno: quid hoīs eſſet: philoſophum ſe eē reſpondit. Iterum rogatus: quid ſi
bi illud vellet iauditum antea nomē (Etenim ſibi ipſe tunc ex tempore confinxerat) Vitam ait
hominum ꝑinde eē: vt mercatum: qui maximo ludorum apparatu totius grecię celebritate ha
beatur. Multos. n. eo confluere mortalis: alios alia cauſa. Quoſdam. n. vt mercimonia ſua vē=
ditent: & friuola qui tentoriola etiam paſſim: & vmbracula quaſi laqueos: & retia tendunt pecu
niolę. Quoſdam rurſus vt ſeſe oſtētent: ac ſuas exhibeant dotes. Ibi ergo pariter viſuntur: &
qui diſcum ꝓcul expellit: & qui pōdus robuſte attollit: & qui ſpatij plurimū tranſilit: & q lucta
plurimos deicit: & qui curſu longiſſime preuolat. Ibi & Funerepus piclitatur: & petauriſta iacta
tur: & ſaccularius preſtigiatur: & Venenarius inflatur: & diuinaculus hallucinatur: & aretalogus
nugatur: & circulator illudit: & gladiator eludit: & Orator blanditur: & Poeta mentitur. Poſtre=
mo alios liberalius iſtitutos: coire ad ludos eos aiebat: vt loca viſerēt: vt ignotos homines ar=
teſq;: & ingenia & nobiliſſimorum opa artificum contemplarētur. Ita igitur: & i hanc vitam di=
uerſis homines ſtudijs conuenire: quorum alios pecunię deſiderio: deliciarūq; teneri. Alios pri=
cipatus & impij cupidine ſollicitari alios gloriolę ſtimulis agitari. Alios voluptatum blandi=
tijs titillari. Sed inter omnis precellere tamen eos: & eē q̄ honeſtiſſimos: qui rerum pulcherrima
rum ſpeculatione cōtēti ſint. Celumq; hoc ſpectēt ſolēq;: & lunam & ſiderum cohors. Solē qui
ſit ipſe fons luminis: Lunam q̄ m̄ lucē hauriat: tā varia tam icōſtans. Sidera: quoꝝ vagētur alia
hereāt: alia i veſtigio ſp̄ omīaq; nihilominus rapiantur: qui tamē ordo pulchritudinē habeat ex
illius participatu qđ itelligibile primum ſit: qđq; ipſe numerorum rationumq; naturam iterpre
tabatur: quę p vniuerſum decurrēs & commeans arcano quodam vel ornatu vel ordine cuncta
deuiciret. quotcunq; igitur pulchra diuina ſinceraq; primo: hoc ē i fonte ipſo ſint: eundēq; teno=
rē pagentia: horum eē ſciētiā quandam: quę ſophia nominatur: id nomē latine ſapiētia ē: eius=
q; ſophię ſtudioſum: vocatum modo eē a ſe philoſophum. Olim autē apud ſeculum priſcum:
ſapiētes appellari conſueuerant: etiam qui Sellularias quaſdam callebant artes. Vñ vates Ho=
merus fabrum quoq; lignarium ſapiētē vocat: ſed extitit Atheniēſis quidam ſenex: altis emi=
nēs humeris (vt aiunt) quē ēt putant homīes Apolline ſatum. Hic ſapiētis eē negauit eas artis
quę plerunq; vitę iſeruiant: ſiue illę neceſſariæ: ſiue vtiles: ſiue elegantes: ſiue ludicrę: ſiue auxilia
res ſint. Propriam aūt philoſophi eē ſupellectilē dixit: numerorum ſciētiā quos ſiqͥ a natura ho
mis ſi remoueris ēt ratio ꝑpetuo pierit. Nūeros aūt ille nō corporeos accipiebat: ſ; ortum ipſm
poteſtatēq; paris: & iparis: quaten⁹ reꝝ naturę cōſētiāt. Poſt hoc ēt deoꝝ atq; aīantiū geniturę:
q̄ Theogonia: Zoogōiaq; vocētur: & itē ſiderū cognitiōi vacatuꝝ dicebat: lunęq; circuitū: quo
mēſes icludant̄: quo plenilūia fiāt: ac Solis anfractus idagatuꝝ: brumas: & ſolſtitia pagētes: vi
ciſſitudieſq; dieꝝ & noctium: cōmutatiōeſq; tēpoꝝ quadriptitas: ad hęc ſtellaꝝ quiq; vagant
um errores: minime vnq̄ errātes: earūq; curſ⁹: ꝑgreſſiōes: ſtatiōes: tū fixa certis locis aſtra: q̄ mi
ra quadā tñ celeritate: cō coelo ipſo i aduerſū rotētur: & rapiāt̄. Huic accedere aiebat oportere eā
q̄ ridiculo noīe Geometria vocet̄ i qua nūeroꝝ ſimilitudo cōſpicit̄ a planis ad ſolida ꝑgrediēs
vbi ratę cernunt̄ rōnes: ex qb⁹ tota ſonoꝝ ſciētia cōſtat̄. Illā tñ iprimis neceſſariā eē artē: q̄ veꝝ
a falſo dinoſcit̄: qua mēdaciū refutat̄: ſicuti e diuerſo eē occupatiſſimā vanitatē: q̄ artificiū hoc:
nō ſeqtur: ſed ſimulat: verumq; colores fuco mētitur. Vt autē ꝑuenire ad itellectum naturē eius
tandem philoſophus poſſit: quæ ſp ē: quæq; ſub corruptiōe: gñatiōeq; nō fluitat: hanc ei quam
diximus terēdam eē aiebat viam: diſciplinaſq; has difficiles: an faciles omnino ꝑdiſcēdas: aut

certe deum fortunamq; inuocandam:ſed enim talem hunc philoſophum: naſci etiam affirmabat oportere:idem ſenex e matrimonio ſacro:hoc eſt ex optimis parētibus. Non enim ex omni ligno(ſicuti dicitur)Mercurius fit. Vt autem rami:& ſurculi:praui tortuoſiq; natura:minime vnq̄ redigi ad rigorem iſuum queunt:q̄uis manu tractētur:& emolliantur:ſed ad naturalē illam ſtatim prauitatem recurrunt:ſic ij:qui parum nati honeſte:parum educati ingenue ſunt : continuo ad humum ſpectant:hoc eſt viliſſima quędam miniſteria adamant:nec in ſublime animos attollunt:nec recti vnq̄:nec liberi ſunt. Si autem Elei piſeive.apud quos olympia celebrari ſolita:neminem ſe nudare ad certamen illđ patiebantur: niſi qui parētes:& ſtirpē gn̄is docere poſſet labe omni carere. Nec tamē ibi animorum:ſed corporum certamē agebatur : nec præmium aliud petebatur:q̄ corona ex oleaſtro:cur non idē quoq; aiebat hic ſenex in virtutis certamine obſeruetur? Porro hunc & ip̄m veritatis indagandę ſtudioſum eſſe:& habere q̄ plurimos euſdem ſtudij ſocios:adiutoreſq; velle :ſcilicet qui norit euenire idem in philoſophia:qđ i venatu. Siquis.n. feram ſolus veſtiget:is eam vel nunq̄ :vel ægre dep̄hendet:Qui venatores aduocet alios:facile ad ip̄m cubile pueniet. Et in hac igitur veritatis quaſi venatione loca abrupta confragoſaq; ſunt plurima:arboribus clauſa circum atq; horrētibus vmbris:quę luſtrare ſolus nequeas. Sed queādmodum gētilicię quędam familiarum notę feruntur : vt ſeleucidarum ancora:pelopidarum eboreus humerus· Aenobarborum rutila barba. Sic philoſophi omnes habere hoc i primis velut iſigne debēt. Vt ſint mēdacij oſores:veritatis amatores:q̄ q̄ aliquod mēdacium quoq; philoſopho cōgruit. Vt cum ſe ip̄e & ſua extenuat. Quali ſocrates ironia fertur elegāti vſ⁹ aduerſ⁹ iflatos ſophiſtas:vt q ab hoīe refellerētur:impitū agēte:facil⁹ itelligerēt:q̄ oīno nihil ip̄i ſcirēt. At vero ſi q ēt ſibi illa pudēter affigūt:vnde abſūt lōgiſſime:moleſti:vbiq; ſūt:ſed i his pcipue ſtudijs. Enimuero pecuniaȝ quoq; abeſſe amor debet. Nec vltra q̄rēdū:q̄ q̄ten⁹ ociū ſuppeditet philoſophiæ. Nō.n. vir bon⁹ mihi erit:vnq̄ q velut oculos honeſti ad auri ſplēdorē ſūmiſit : quiq; depactione turpi fidē ſuaȝ prodiderit:& integritatē.(Nam ſicuti aurū igni:ita auro etiam homines explorantur(Sed nec arcana cuiuſq; curioſius : & ſcrupuloſius vt illę:quas diximus lamię:rimabitur. Nec ſcire volet ſecreta domus :atq; inde timeri. Etenim ſapiētem iudicabit Aeſopum:qui vnunquēq; hominū duas geſtare ait manticas ſeu vocare peras malumus anticam ſcilicet & poſticam:hoc eſt alteram in pectus alteram in tergum propendulam. Plenamq; vtranq; vitijs:ſed anticam alienis. Poſticam cuiuſq; ſuis. Inde homies videlicet ſua vitia non cernere:aliena cernere. Atq; vtinam obuerterētur aliquando hę manticę: vt ſua quiſq; intueri vitia poſſet:aliena non poſſet. Talem nobis igitur veri ac legitimi philoſophi adumbrauit imaginem ſenex ille athenienſis:qui toto vertice ac toto etiam pectore ſupra cęteros fuit. Eumq; ſemper quandiu viueret:mortem commētari aiebat. Solumq; tamen i hac quoq; vita fœlicem eē & beatum. Cæterum inueniri omnino tales:q̄ pauciſſimos & pene albis eē coruis rariores. Nunc ſi me talē:vel dicam:vel etiam opiner eē:qualem modo philoſophum deſcripſi:ſtultior corœbo ſim.nam & diſciplinas illas vix attigi : quę philoſopho competunt Et ab ijs :quos dixi :moribus:ac virtutib⁹ abſum longiſſime. Sed fingite eē me talem.num ob id quęſo culpandus? an vana:an mala ars philoſophia? Ita certe viſam:ſcio nonnullis olim:p̄ſertimq; potētioribus. Agrippina illa auguſta neronem filium dicitur:ob id a philoſophię ſtudio reuocaſſe:q̄ iutilis eēt impantibus. Domitian⁹ vrbe philoſophos:atq; Italia pepulit:nulli ob crimē niſi q̄ philoſophi erāt. Athenięſes cicuta Socratē parētē ꝑpe ip̄m philoſophię ſuſtulerunt. Fortunatiſſima olim ciuitas Antiochia:maledictis iſectata & cauillis ē Romanū pricipē Iulianum nihil ob aliud:niſi q̄ erat philoſophus:ac barbam(qui mos erat veterum philoſophantium)nutriebat:Quid q̄ & libros omnis comburere philoſophorum Tyrannus olim barbarus deſtinauerat. Et feciſſet:niſi eum algazeles pio quodam commento:ſed parum tamē ſpecioſo reuocaſſet ab incępto. Verum de his non miror. Sceleſti enim moribus:& facinoroſi: luxuriaq;:& delicijs corrupti:ſupciliū ferre nō poterāt philoſophię. Magis illđ miror : toties eā a doctis quoq;:& alioq bonis fuiſſe exagitatam:Et quidem q̄ idignemur ſecūdo populo hoc eſt magno ſucceſſu : magna ex cogitantium laude.nam & Romanus Hortēſius hō eloq̄ntiſſimus:atq; idē nobiliſſim⁹:cū philoſophiā vitupaſſet:meruit vt ei⁹ noīe librū Cicero iſcriberet: & illuſtriorem eum traderet poſteritati. Et Dion ille pruſieus:qui prior tulit oris aurei cognomētum:nulla in oratione:cum quidem plurimas ediderit:eloquentior habetur:q̄ in ea:quę contra philoſophos ē. Et Ariſtophanes antiquę auctor comœdię:nulla i fabula tantum veneris: aut virium creditur exeruiſſe : q̄tum in illa: cui titulum fecit nubes. In qua lepidiſſime philoſophū Socratem deſcripſit:ſaltum pulicis metientem. Sed & Ariſtides ex ea oratione: quam aduerſus Platonem pro quatuor Athenienſium proceribus ſcripſit:multo illuſtrior mihi: & celebrior videtur factus:q̄ ę cæteris omnibus:quas compoſuit plurimas:cum tamē ſit illa ex pa artifi

cij:necvlli rhetorices formę ſatis congruat. Veruntamen arcana quadam pulchritudine floret:
& gratia:nominibuſq; ipſis & verbis:mirũ:q̃tũ delectat:qd ille aũt. Phliaſius: Timon:qui Sil
los amarulẽtum:cõpoſuit op⁹. Nonne magnum:ſibi ſpe nomẽ ex irriſu philoſopho℞ compa=
uit? Ceter℞ nõ cõtinuo malũ videri debet:qd ẽ a quibuſdam rep̃hẽſum. Nã & dulcis ſapor om=
nium creditur pręſtantiſſimus:qui tamẽ aliquibus ẽtq; bñualẽtibus parum gratus. Sermuncu=
li iſti hoim videlʒ:ac rumuſculi:ſimiles vmbrę ſũt. Vt aũt creſcẽte vmbra: vł decreſcẽte:corp⁹
tñ ipm:cui⁹ illa ẽ vmbra neq; creſcit neq; decreſcit:ita nec melior fit q̃ſq̃:dũ vulgo laudaẽ:nec
itẽ peior:dũ vitupaẽ. Q2 ſi philoſophãdũ nõ ẽ:ſcdm animi virtutẽ viuẽdũ nõ ẽ. At ſicut aio vi
uim⁹:ita animi virtute bñ viuim⁹: Queadmodũ ſicuti oculis videm⁹:ita oculo℞ virtute bñ vide
mus. Qui bñ viuere igitur non vult:is ne philoſophetur. Qui turpiter viuere vult:is philoſo=
phiam ne ſectetur. Veniunt ecce i mẽtẽ pythagorei Archytę dicta quędam prorſus aurea: de li=
bro eius:qui de ſapiẽtia iſcribitur ſelecta:quę niſi moleſtum ẽ:latinę ad verbum referam. Sic in
quit:ſapiẽtia i rebus oib⁹ hũanis excellit. Vt in ſẽſibus viſus:i anima mẽs:in ſideribus ſol: vi=
ſus.n.longiſſime tẽdit:plurimaſq; rerum formas amplectitur:& mẽs quaſi regia:qdcunq; op⁹
ẽ:ratione:excogitationeq; pficit:ac viſ⁹ quidam:vſq; ẽ rerum p̃clariſſimarum. Et ſol ipſe ocu
lus eſt:atq; animus naturę totius p quẽ ſcilicet omnia cernuntur:gignuntur:nutriuntur:augẽ=
tur:fouẽtur. Homo vero animantium omnium:longe ſapiẽtiſſimus:vim quippe habet illam:
qua ſpeculari omnia poſſit:ac ſciẽtiam:prudẽtiamq; ex omnibus elicere:vt in quo de⁹ ille ma
ximus:rationẽ quaſi vniuerſam imp̃ſſerit:ac ſignauerit:vbi rerũ ſpecies omnium diſtinguerẽ
tur:ſignificatioeſq; nominum forẽt:& verborum:ſic vt loca etiam certa vocum ſonis aſſigna
ta ſint. Hactenus Archytas. Mihi aũt videtur:& illud:qui philoſophari nolit:etiam fęlix eſſe
nolle. Nã ſi tũc fęlices ſum⁹:cũ bõa adſũt nobis plima:ſʒ adſũt ita:vt & pſint nec pſũt aũt:ni
ſi vtamur:bñ autẽ vt vtamur:ſciẽtia vna facit:ſciẽtiã aũt philoſophia:vł affectat:vł poſſidet:
pfecto vt fęlices efficiamur:philoſophãdũ ẽ:an q̃ſo nr̃a curabim⁹:hoc ẽ corp⁹:& opes:noſ ip̃oſ
hoc ẽ aim poſthabebim⁹. Vt aũt medicia corpus:ita aium curat philoſophia. Sed cum tres ani
mi noſtri:ſeu partes:ſeu vires:ratio ira:cupiditas ſint:prior illa diuina:poſteriores quaſi brutę:
num quęſo ipſam quidẽ cupiditatẽ:id ẽ belluam multorum capitum:pręterea q; iram ſeu furẽtẽ
Leonẽ:molliter educabimus? Quaſiq; corroborabimus? Rationẽ autẽ:quę proprię homo ẽ.
fame confici:& eſſe imbecillam:ſemimortuamq; patiemur? Vt ſcilicet huc atq; illuc a monſtris
geminis:velut ille in fabulis Hippolytus raptetur:& membratim quaſi diſcerpatur:ac dilanie=
tur? Q2 ſi vitam refugimus ſolitariam:ciuilẽ vero ſequimur:& vrbanam:nonne intelligimus:
eſſe artes in ciuitate:quę vitę commoda ſuppeditẽt? Eſſe alias itẽ:quę illarum vtuntur opera?
Rurſus alias:quę famulẽtur:alias quę imperitẽt? ĩnq; his vt pote nobilioribus:etiam bonum
ipſum:pręcipue repiri. Sed quę ſola iudicium teneat rectum:quęq; ratione ipſa vtatur:atq; vni=
uerſum bonum contẽpletur:ea certe:vel vti:vel imperare omnibus ſuapte natura poteſt. Ta=
lis autem pręter philoſophiam:nulla omnino ẽ. Cur igitur pudeat philoſophari? At inquies
difficilis nimium philoſophię cognitio eſt. Immo vero:ſi veſtigijs indagetur:nulla pene ars i=
genua cognitu facilior. Semper enim quę priora ſunt notiora poſterioribus. Et quorum natu=
ra melior:eorum quoq; facilior intellectus:q̃ quorum deterior. Sit huius argumentum facilita=
tis:& illud:quod ad maximum incremẽtum:breui peruenit philoſophia:nulla etiam propoſi=
ta mercede. Et quotus quiſq; eſt ingenioſorum:cui non ocium ſit in votis:vt philoſophari lice
at? Hoc auteʒ profecto non fieret:ſi philoſophari labor:ac non potius voluptas eſſet:quid qd
exercere id ſtudium ſemper:meditariq; poſſumus: vt qd nullis extrinſecus inſtrumentis: vt
cui nullus incongruens ſit locus:vbi vbi enim fueris:prę ſto erit veritas: Sed vt non difficilli=
ma perceptu philoſophia eſt:ita nec obuia cuiq; tamen:& expoſita. Vigilantibus enim ſe:non
dormiẽtibus ingerit. Nos autẽ ita ridiculi ſumus:vt viliſſimę ęruginis gratia:etiam trans Her=
culis columnas:etiam ad indos nauigemus. Philoſophiam vero vt adipiſcamur:ne per hye=
mem quidem vigilias ſaltim pauculas toleramus. Sed q2 voluptatem diximus eſſe in philoſo
phia maximam:quo facilius intelligere poſſitis:fingite aliquem vobis cunctis affluentem de=
licijs:qui nihil omnino ſapiat:qui prudẽtia penitus vacet:an quiſq̃ viuere huius vitam velet?
Equidem non puto:ſicuti nec ſemper ebrius:nec ſemper eſſe puer:nec dormire ſemper: ad mo
rem Endymionis eligat quiſpiam:q̃q̃ enim aliqua etiam in ſomnis gaudia ſunt:falſa illa tamẽ
adumbrata:imaginaria:non vera:non ſolida:non expreſſa ſunt gaudia. Cur autem & mortem
pp̃e oẽs expaueſcim⁹:qm̃ puto cuiq; terribile qd ignoraẽ:vt qd obſcu℞:qd tenebricoſũ ẽ. Si=
cuti contra amabile qd intelligitur:vt qd aptum:qd illuſtre ẽ. Iñ etiam arbitror fit vt parentes
noſtro℞ potiſſimum veneremur:quorum videlicet beneficio factũ ſit:vt hũc ſolẽ:& ſtellas: at=
q; hanc publicam lucẽ intueamur. Quin rebus etiam delectamur potiſſimũ:quas conſuetas ha

bemus:eoſq; maxīe diligim⁹:quibuſcū diuti⁹ verſati ſum⁹:ac vulgo amicos ipſos ēt notos ap
pellam⁹. Si igiť quæ nota ſunt delectāt:cur ēt noſſe ipſum:ac ſape nō delectet? Ad id maxime
propriū philoſophię ē:aut igiť nihil agēdū ī hac vita:nihil expetēdū ē: aut ī ſola philoſophia:
tanq̄ ī portu requieſcēdū. Subijciamus q̄ſo oculis hoīm vitā. Quid ea eſt omnis:ꝑter īanē vm-
brā:vľ vt ſignificantius ait Pidar⁹:vmbrę ſōnium. Homo bulla ē:antiquū inq̄t ꝓuerbium. Nā
q̄tum virib⁹ ab Elephāto:q̄tum celeritate vincimur a Lepuſculo. Glia hęc autē faſtoſa:q̄ nos
plęrunq; agit ꝓcipites:vt nihil aliud ē:q̄ merę nugę. Vt nihil alid̄ q̄ nebula. Procul eñ ſi ſpectes
magnum quiddā eē putes:vbi ꝓpinq̄s:euaneſcit. Forma porro:& dignitas corpis pulchra:ob
id nobis:& hōeſta:ꝙ hebeti ſum⁹ obtuitu. Nā ſi lyncei eſſem⁹:ac penetrare oculis ī corpa:& in-
troſpicere poſſem⁹:ēt formoſiſſimū quęq; nauſeabundi aſpiceremus:adeo nobis multa viſu te
tra:& foeda:prorſuſq; deformia occurrerēt. Quid obſcoenas cōmemorē voluptateſ:quib⁹ poe
nitētia ſp comes. Age vero quid ī reb⁹ nřis oīb⁹:vľ ſolidum:vľ diuturnum. Nā vt ſtare aliquid
aut durare nōnūq̄ putem⁹:ībecillitas nřa facit:atq; æui breuitas:ita ꝙ veterea opinati quidam
ſūt:aīas nřas ī corpa:tanq̄ ī carcerē cōiectas:magnoꝝ ſceleꝝ poenas luere:q̄ q̄ nō oīno verū:
tñ ēt nec abſurdū plane videri pōt. Nā cū ſit aīa iūcta:agglutinataq; corpi:ac ꝑ oīs art⁹:oīſq; ſē
ſuum quaſi meatus extēta:& explicata:nō alio mihi videť ſupplicio affecta:q̄ quo Mezenti⁹ il-
le vergilianus:miſeros ciues ſuos afficiebat. Ita enim de eo canit Poeta noſter.

Mortua quin etiam iungebat corpora viuis.
Componens manibuſq; manus:atq; oribus ora:
Tormenti genus:& ſanie taboq; fluenti.
Complexu in miſero:longa ſic morte necabat.

Nihil igiť ī reb⁹ humāis:ſtudio:curaq; dignū:ꝑter illā:quā pulchre vocat Horati⁹ diuinæ parti-
culā aurę:q̄ facit vt ī hoc ceco reꝝ turbie tñ vita hoīm tuto guberneť. De⁹ eñ ē anim⁹ nobis:de
us ꝑfecto:ſiue hoc Euripides prim⁹ dicere auſ⁹:ſiue Hermotim⁹:ſiue Anaxagoras. At nulla in
quis:ꝓpoſita ē merces philoſophantibus:ego vero ne deſidero quidē mercedē quoties ipm q̄d
agitur:ſibi ē merces: Ergo ſi comoedia in theatro agetur:aut tragoedia:ſi gladiatores in foro cō
mittētur:omnis eo ſtatim populus confluemus ſpectatum:nulla illecti mercede:naturam vero
ipſam rerum pulcherrimam ſpectare gratis non poterimus? at nihil agit philoſophia: tantum
contēplationi vacat. Eſto:modum tamē cuiuſq; pręſcribit officio:ſic autē & viſus in corpore:
q̄ q̄ ipſe opus nullum pagit:dum tamē aut indicat vnumquodq; aut iudicat: ita opificea adiu-
uat:vt non plus manibus debere illi ſe:q̄ oculis ſuis ſētiant. At eſt philoſophus homo rudis:&
ſecors:& qui ne viam quidē ſciat ipſam:qua itur in forum:neſciat vbi aut ſenatus habeatur:aut
populus coeat:aut lites dirimantur:leges:decreta:edicta ciuitatis ignoret:ſtudia cādidatorum:
conciliabula:conuiuia:commeſſationes:ne ſomniet quidē:quid alicubi agatur:quid cui bñ ceſ
ſerit:aut male:cui ſint vxorię:cui paternæ maculæ:cui ſuæ magis profecto ignoret:q̄ q̄tus nu-
merus libyſſæ harenę laſerpiciferis iacet Cirenis:adde q̄d nec vicinum quidē ſuum cognoſcit.
Nec ſit vtrum ſit albus:an ater:vtrum ſit homo an bellua. Sed nec illa ipſa cernit interdum:quę
ſunt ante pedes. Itaq; irriſus ab ancilla Threſſa Mileſius Thales dicitur:ꝙ nocturnis intentus
ſideribus:in puteum deciderat:ſtulte enim (inquit illa) o Thales coelum videre ſtudes: qui non
videris:q̄d erat ante pedes:ergo ſi hominem hunc adducas in curiam:aut ad pretorē:aut item
in concionem:iubeaſq; de iſs dicere:quę tractentur:quęq; ante oculos interq; manus ſint:hæſi-
tet:titubet:ſtupeat:caliget:quaſi volucris ſit implicita viſco:quaſi ad ſolem veſpertilio:riſum
q; de ſe prębeat non vni Threſſę ancillulę:ſed laſciuis ipſis pueris abacum conſcribellantibus:
ita vt ab eis vix barbam quoq; illam ſuam defendat baculo. Qꝫ ſi quis eundem conuicio feri-
at:tacet:mutus eſt:nihil habet omnino:q̄d reſpōdeat. Etenim alioruꝫ neſcit errata:nec in cuiuſ
q̄ vitia inquiſiuit. Tum ſi quis laudat ſeſe pręmodum:atq; effert:auſcultante ipſo:ſi quis Regē
tyrannumve aliquem beatum prędicat. Si quis latifundia mille iugerum poſſidere ſe iactat: ſi
quis generis claritudinem repetita tritauo: deſipere hos omnis putat: & effuſius ridet: neſcio
vtrum quia nimis inſolens:an quia delirus:talis profecto eſt inquies præclarus iſte tuus philo-
ſoph⁹:non minus credo a te ſine cā q̄ ſine fine laudatus:quid ad hęc dicā? Quid rńdebo? Equi
dem cuncta eſſe fateor veriora veris. Neſcit forum philoſophus:neſcit lites:neſcit curiam: ne-
ſcit hominum conuenticula:neſcit flagitia:partim aliena putat:hęc a ſe:partim minuta nimis:
& puſilla:quo circa deſpicit:ac turbę hominum ſordidę relinquit:vt quibus idoneus eſſe poſ-
ſit:etiam quilibet e populo. Themiſtocles ille dux magnus cum cęſas a ſe in litore barbarorum
copias inſpectaret:monilia forte quędam:& armillas aureas iacentes conſpicatus praeteriens
ipſe:comiti cuidam ſuo monſtrauit:& tolle inquit illa tibi:non enim tu es Themiſtocles:ita er-
go & iſtis abſtinet philoſophus:vt vilib⁹:vt parū ſe dignis. Adeoq; interdum neſcit ea:vt eti-

am neſcire ſe neſciat: Peregrinatur enĩ ſp illius animus:& multa leuiatus aura: quaſi ille Dircæus
Horatij Cycnus: tēdit in altos: nubiũ tractus: ac cœli: terreq̃ mẽſor:& naturę cõſci⁹: dũ totũ lõ
ge:& late circũſpicit orbẽ: Effugiũt curas iferiora ſuas. An vero ille: aliud regẽ putabit: q̃ bubul
cũ? aut opilionẽ: aut buſequã? ſed eo peiore cõditiõe: quo peioribus impat. Peiores eni beſtijs:
etiãq; imanibus iperiti ſũt hoies: itaq; nihil ille aliud mœnia ciuitatium: q̃ ſepta aliqua putabit
& caueas: quibus efferri illi greges icludant. An ei magna eẽ videbunt agri mille iugera: cui ter=
ra ipſa puncti inſtar videt? an is nõ eũ deridebit: qui ſe generoſiſſimũ putet: q auos quinq; for=
te: aut ſex nobiles numeret:& diuites? cum ſciat i ſtẽmate: cuiuſuis:& ſerie gñis ppe innũeros i
ueniri:& ſeruos:& barbaros:& mẽdicos. Nec eẽ regẽ queq̃: q nõ ſit e ſeruis natus: nec itẽ ſeruũ
cui nõ origo ſint reges: Oia. n. iſta: q̃ diſtãt: longa ętas miſcuit. Sed imaginẽ volo vobis elegã
tiſſimã referre. Iãblichi illius platonici: quẽ veteris gręcię cõſẽſus vocare diuiniſſimũ ſolet. Fi=
ge inqt: tibi ſpacioſã quãpiã ſpelũcã recedẽtẽ q̃ maxie itrorſ⁹: cuius excelſę ad lumẽ pateãt fau
ces: in eius aũt ſpelũcę penetralib⁹ fac eẽ hoies: q ab ipſa vſq; ifantia illic ſederint: habiti ſp i vi
culis: atq; his ita aſtricti: vt neq; ad fauces illas cõuertere: ſe neq; commouere quoq̃: ſed nec in=
tueri q̃cq̃ valeant: niſi qđ e regiõe ſit: a tergo aũt: ſupraq; eos pcul maxim⁹ quiſpiã luceat ignis:
Interq; ignẽ ipm:& quos diximus vinctos via ſit: quaſi ſublimis:& alte pẽſilis: iuſtaq; viã pari
es. Tũ p eã viã gradiant plurimi: vaſa: iſtrumẽtaq; alia manibus geſtãtes: animãtiũ effigies: vl
lapideas: vel ligneas: vl materia quauis alia: q̃ tñ geſtamina oia: dũ transferunt: extẽt ſupra eũ
quẽ dixim⁹ parietẽ: qui aũt hoies illa baiulẽt: alij quidẽ taceãt: vt fit: alij iter ſe colloquant: de=
niq; ſit Scœna iſta omis: quaſi cũ pſtigiatores iteriecto velo: ſupra id velũ minutas quaſdã no
bis oſtẽtant imagũculas: quaſiq; pupas: ridicule loquaces ac geſticulatrices: rixantes iter ſe con=
curſãteſq; p ludicrũ. Quid aũt ſibi: iquies: vult imago hæc tã exquiſita: tãq; abſona? Dicã. Cre
dam⁹ nũc eos hoies: quos dixi imobiles:& aſtrictos viculis eẽ haud abſimiles nobis. Quid igit
hic videbũt? Se quidẽ certe ipos nõ videbũt. Sed nec iter ſe victi victos: nec itẽ geſtamia illa:
nã & ſũt ipi i tenebris:& reſpectare neq̃unt. Puto aũt videbũt vmbras eas tñ: q̃s ille ignis quẽ
dixim⁹: i aduerſę ſpelũcę frõtẽ iaculet. Q: ſi colloq̃ ẽt illos iter ſe cõtigeret: credo vmbras ipſas
veras plane eẽ res dicerẽt. Cęterũ ſi vocis ẽt imago illa ludibunda: q̃ grece Echo dicit: colloquẽ
tib⁹ iis: qui ptercãt: i ipa illa antri frõte reſonet: ac reſultet. An cẽſes aliũ loqui putaturos: q̃ ipſã
illã vmbrã: q̃ trãſeat? Equidẽ nõ arbitror. Immo vero opinor: nihil oĩno eẽ verũ ſuſpicaturos:
pter vmbras. Sed agedũ: ſoluam⁹ nunc eos:& eximam⁹ viculis: atq; a tãta (ſi poſſum⁹) iſipien
tia vindicemus. Quid eueniet? Credo vbi cuiq̃ ipſorum manicas: atq; arravincla leuari iuſſeris
vbi ſurgere ocyus: ac reſpicere:& ingredi:& ſpectare lucem coegeris: angetur primo:& radijs o=
culos præſtringetur: nec aſpicere illa poterit quorum imagines hactenus aſpexerat. Q: ſi quis
hunc hominem ſic alloquatur. Heus tu nugas antehac vidiſti: Res ipſas nunc vides. Præterea
ſi res ei oñdẽs ipas iterroget: qđ vnaq̃q; illarũ ſit. Nõne hũc te putas hęſitabũdũ diu:& ancipitẽ
veriora fuiſſe illa tamen pertinaciter crediturum: quę pri⁹ cernebat: q̃ quę nunc oſtẽdant? Quid
ſiquis eundem cogat egredi aliquando ad puram lucem: nonne oculos ei credimus dolituros?
Nonne auerſaturum radios. Coniecturumq; ſe in pedes: q̃tum queat: vt ad ſimulachra illa ſua
reuertatur q̃ primum quis dubitet? Age ſiquis p ardua illum & accliuia vi protrahat ad lumen:
nonne indignabitur homo:& reluctabitur? Moxq; ſub auras plane euect⁹: torquebit aciẽ pror=
ſus: vt ille Herculis Cerberus: nec ferre diẽ: nec illa intueri quę dicantur bona poterit: niſi paula=
tim quidem aſſueuerit. Ergo vmbras primum cernet. Dein Solis in aqua ſimulachrum. Tũ cor
pora ipſa fulgoris immunia. Poſthęc autem etiam in cęlum tollet oculos. Ac noctu primum ſuſ
cipiet lunam & ſtellas. Mox etiam interdiu ad ipſum ſolem dirigere audebit obtutum. Cogita
bitq; ſecum. ſ. hunc eſſe qui tempora diſtinguat: quiq; anni vices pagat. Hunc eorum quoq; eẽ
auctorem: quæ ipe antea in antro illo tetro: ſpectare erat ſolitus. Cedo: quid hic volutabit ani=
mo: quid faciet: quoties carcerem cæcum quoties vincula: quoties vere vmbratilem ſapientiã
recordabitur? Equidem puto gratias diis agent magnas: ingentes: q inde ſe emerſerit tan=
dem Dolebitq; vicem ſociorum: quos in tantis reliquerit malis: q ſi etiam in ſpelunca laudari:
præmijſq; affici:& honoribus conſueuiſſent: quicunq; ſimulachra illa acutius viderent: aut
qui facilius meminiſſent: quę priora ex his: quę poſteriora: quę ve ſimul excucurriſſent: aut item
qui quaſi addiuinarent: quę proxime ſubitura his forent: an euenturum putamus vnq̃: vt ho=
nores illos: vt laudes: vt præmia: noſter iſte concupiſceret: aut his deniq; inuideret: qui conſecu=
ti illa fuiſſent? Non puto: quin potius credo: Vltra Sauromatas fugere et liberet:& glacialem
oceanum: q̃ vel regnare inter iſtos. Verum redeat iam hic idem: quaſi poſtliminio ad illam
ipſam ſedem: inamœnã:& cæcam. Nonne ipſe iam cecutiet: a ſole profectus i tenebras? Nõne
ſi certamen forte ibi ponatur: quis omnium acutiſſime vmbras eaſdem cernat: ſuperabitur hic

noſter & erit oibus deridiculo? Sic vt vno ore vincti illi clamēt. Cęcũ reuertiſſe ĩ ſpelũcã ſociũ.
Periculoſũq; eē iter foras. Tũ ſiq ſoluere itẽ aliquẽ ex ĩpis tẽtẽt: atq; ad lucẽ ꝑducere reſiſtat ille
ſcilicet qſqs fuerit manibus: ac pedibus: trahẽtiũ ſeſe: ẽt ſi poſſit ĩ oculos ĩuolet vnguibus. In=
terp̄taret ſane imaginis huius ſenſum: niſi apud vos loq̄rer Florẽtini: magno homines ĩgenio:
magna ſolertia. Nũc illud tm̄ admonebo. Victos ĩ tenebris hoĩes: nullos eē alios: q̄ vulgus: & ĩ
eruditos. Liberũ aũt illũ: clara ĩ luce: & exẽptũ vĩculis: hũc eē ip̄m philoſophũ: de quo iandiu lo
quimur: Atq; vtinam is ego eſſem. Non enim tam metuo inuidiam: crimenq; nominis huius:
vt eē philoſophus nolim: ſi liceat. Sed audire iterum videor Lamias illas: ita mihi ad hæc tam
multa: tamq; alte repetita: breuiter: & aculeate rñdentes. Fruſtra politiane laboras: vt auditori=
bus his ꝓbes: ac declares: philoſophũ te nõ eē. Nihil ẽ qđ metuas: nemo tã ſtultus: vt hoc de te
credat: nec aũt ĩpe: cũ te repẽte ꝓdiiſſe philoſophũ dicebamus (qđ te: vt videm9: verbũ nimis
vrit) hoc videlicet ſẽtiebamus: eẽ te philoſophũ: nec ita ĩperitę: aut ꝑpoſterę ſumus: vt philoſo
phiã tibi obiectarem9 ꝓ crĩe. Sed illud ĩdignabamur. Facere te: ne grauiore vtamur verbo ſub
arrogãter: q trĩenio iã philoſophũ te ꝓfitearis: ac nũq̄ ſcilicet añ id tp̄s operã philoſophię dede
ris. Ob id eñ nugatorẽ: quoq; te diximus: ꝙ illa diu iã doceas: quę neſcias: q̄ nõ didiceris. Au=
dio equidẽ nũc vero: & ĩtelligo qđ dicatis qđ ſẽtiatis: bonę Lamię. Sed viciſſim vos quoq; au
dite me parump: ſi vacat. Ego me Ariſtotelis ꝓfiteor interp̄tẽ: quẽ idoneũ nõ attinet dicere: ſ;
certe ĩterp̄tẽ ꝓfiteor: philoſophũ: nõ profiteor. Nec eñ ſi regis quoq; eſſem ĩterp̄s: Regẽ me eẽ
ob id putarẽ: nec apud nos Donatus puta: & Seruius apud gręcos Ariſtarchus: & Zenodotus
cõtinuo ſe poetas ꝓfitẽtur: qm̄ quidẽ poetas interp̄tent. An nõ Philoponus ille Ammonij di=
ſcipulus: Simplicijq; cõdiſcipulus: idoneus Ariſtotelis eſt interp̄s? At eũ nemo philoſophũ
vocat: oẽs grãmaticũ. Quid nõ grãmatic9 ẽt Cous ille Xenocritus: & Rhodij duo Ariſtocles:
atq; Ariſteas: & Alexandrini itẽ duo Antigonus: ac Didymus: & oim celeberrimus idẽ ille Ari
ſtarchus? Qui tñ oẽs (vt Erotian9 ẽ auctor) Hippocratis interp̄tati ſũt libros: ſicuti alij quoq;:
quos Galen9 enũerat: nec eos tñ qſq̄ medicos eẽ ob id putat. Grãmaticorũ eñ ſunt hę ptes: vt
oẽ ſcriptorũ gen9: poetas: hiſtoricos: oratores philoſophos: medicos: iureconſultos excutiant
atq; enarrẽt: noſtra ętas parũ perita rerũ veterũ: nimis breui gyro grãmaticũ ſepſit: at apud anti=
quos olĩ tm̄ auctoritatis hic ordo habuit: vt cẽſores eẽnt: & iudices ſcriptorũ oim ſoli grãmati=
ci: quos ob id ẽt Criticos vocabãt: ſic vt nõ verſus modo (ita eñ Quĩtilianus ait) Cenſoria qua
dã virgula notare: ſed libros ẽt: q falſo viderẽt ĩſcripti: tãq̄ ſubditicios ſubmouere familia ꝑmi
ſerint ſibi. Quin auctores ẽt: quos vellẽt: aut in ordinẽ redigerẽt: aut oino eximerẽt nũero. Nec
enim aliud grammaticus gręce: q̄ latine literatus. Nos autem nomen hoc ĩ ludum triuialem de
truſimus: tanq̄ in piſtrinũ: Itaq; iure cõqueri nunc literati poſſẽt: & animo angi: quo noĩe Anti=
genides ille tibicẽ angebat: Ferebat Antigenides parum ęquo animo: ꝙ monumẽtarij: cerau=
lę: tibicines dicerent: indignari literati poſſunt: ꝙ grãmatici nunc appellentur etiam: qui prima
doceant elemẽta. Cęterum apud gręcos hoc genus: non grammatici: ſed grammatiſtę: non li
terati apud latinos: ſed literatores vocabãtur. Verũ alias de grammaticis. Nunc ad me redeo:
nõ ſcilicet philoſophi nomen occupo: vt caducum: non arrogo: vt alienum: propterea ꝙ phi
loſophos enarro. Rogo vos: adeon eſſe me inſolentem putatis: aut ſtolidum: vt ſiquis iuriſcõ
ſultum me ſalutet: aut medicum: non me ab eo derideri prorſus credam? Commentarios ta=
mẽ iandiu (qđ ſine arrogãtia dictũ videri velim) ſimul in ius ipſum ciuile: ſimul in medicinę au
ctores parturio: & quidem multis vigilijs: nec aliud inde mihi nomen poſtulo: q̄ grammatici:
hanc mihi rogo appellationem nẽo inuideat: quã ſemidocti quoq; aſpernantur: ceu vilem ni=
mis: & ſordidam euge inquiunt Lamię: concedimus vt vocere grammaticus: non tamen vt &
philoſophus. Quomodo enim tu philoſophus? qui nec magiſtros habueris: nec id genus vn
q libros attigeris: niſi ſi fungino eſſe genere philoſophos credis: vt vna eos pluuia ſtatim pro=
creet: aut terrigenis illis ſimiles: quos poetę de glebis protinus & ſulcis cum clypeo producunt
& galea. Num forte illud dices? te tibi ipſum fuiſſe magiſtrum: ſicuti de ſe aiebat Epicurus: aut
noctu inſpiratam tibi diuinitus philoſophiam: ſicuti ęſopo fertur. Vrgent me nimis eæ lamiæ:
itaq; non iam cum illis agam. Sed vobiſcum: quos mihi fore arbitror ęquioris. Nec autem alle
gabo nunc vobis familiaritates: quę mihi ſemper cum doctiſſimis fuere philoſophis: non eti=
am extructa mihi ad tectum vſq; loculamenta veterum commentariorum pręſertimq; græco=
rum: qui omnium mihi doctores pręſtantiſſimi videri ſolent: ſed ita vobiſcum paciſcar: Si nul
lus in noſtris: aut ſcriptis: aut ſermonibus odor ẽ philoſophię: nemo audiſſe me philoſophos:
aut eorũ attigiſſe libros arbitret. Sin pluria ſunt ĩ eis: q̄ ſectã redoleant aliquã. Tũc me: ſi nõ pe=
periſſe ip̄m talia: ſaltẽ didiciſſe credite a doctorib9. Qđ ſi vitupant ij. q mlta ſpõdeãt añq̄ ꝑſtẽt
Cur ego viciſſim nõ lauder: q pri9 hoc ꝑſtiterim: q̄ tulũcũq; ẽ: q̄ aimo vnq̄ ſpopõderi. Oues in

quit Stoic⁹ epictet⁹ in paſcua dimiſſę. minie apud paſtorē ſuū gloriant̄ veſpe multo ſe paſtas gramine: ſed lac ei affatim: velluſq; ꝑbēt. Ita nec q̄ſq̄ ꝑdicare ipe debes: q̄tū didicerit: ſed qđ didicerit afferre in mediū. Qđ ego ꝓculdubio & feciſſe hacten⁹: & factur⁹ deinceps videor approbātib⁹ Muſis: quarū ſacra fero ingenti ꝑcuſſus amore. Quare qm̄ libros ariſtotelis de moribus iāpridē ꝓxime aūt porphyrii q̄nq; voces. & ariſtotelis eiuſdē ꝑdicamenta. cū ſex illis Gilberti poretani pricipiis. Libellūq; q̄ dicit̄ ꝑi hermenias. Tū velut extra ordinē ſophiſticos elenchos intactū ab aliis opus: & pene inenodabile: ſū publice interꝑtat⁹. Vocāt ecce me nūc eūdē ad ſe reſolutoria duo volumina: q̄ priora vocant̄. In qb⁹ oīs recte ratiocinādi regula cōtinet̄. Qui q̄ q̄ libri ſpinoſiores alicubi ſunt: & multis rerū: verborūq; difficultatibus inuoluti: tñ ob id eos etiā libētius: alacrius: animo ſius aggredior: q̄ fere in oīb⁹ gymnaſiis a nřę ętatis philoſophis nō quia parū vtiles: ſed q̄a nimis ſcrupuloſi ꝑtereunt̄. Quis mihi igit̄ iure ſuccenſeat: ſi laborē hūc interꝑtandi difficillima q̄q; ſūpſero. nomē vero aliis philoſophi reliquero? Me. n. vel grāmaticū vocatote: vel ſi hoc magis placet philoſophaſtrū: vel ne hoc ipſū quidē. Cęterū volo vt hic iā noſter ſermo ſimplex vt videtis: & humi repens: queadmodū a fabella cœpit: ita deſinat in fabellā. Siquidē: vt Ariſtoteles ait ē̄t philoſophus natura Philomythos: ideſt fabulę ſtudioſus eſt. Fabula. n. admiratione cōſtat. Admiratio philoſophos peperit. Sed audite iā fabellā. Aues olim ꝓpe vniuerſę noctuā adierūt: rogarūtq; eā: ne poſthac in ędiū cauis nidificaret: ſed in arborū potius ramis: atq; inter frondes: ibi. n. vernari ſuaui⁹. Qui eidē quercū mō enatā: puſillā: tenellāq; adhuc oſtendebāt: in qua ſcilicet molliter (vt aiebāt) & ſidere ipſa aliqñ noctua: & ſuū ſibi cōſtruere nidū poſſet. At illa facturā ſe negauit. Quin inuicē cōſiliū dedit iis. ne arbuſculæ illi ſe crederēt. Laturā. n. q̄nq; eſſe viſcū: peſtem videlicet auiū. Cōtēpſere illæ (vt ſūt leue genus: & volaticū) ſapiētis vnius noctuę cōſiliū. Iā q̄rcus adoleuerat. Iā patula. Iā frondoſa erat Ecce tibi aues illæ oēs gregatī ramis inuolitant: laſciuiūt ſubſultāt: colludūt: cātilāt. Interea q̄rcus ea viſcū ꝓtulerat: atq; id hoīes aīaduerterāt. implicitæ ergo repēte ibi oēs pariter miſellę. ac fruſtra eas ſera pœnitētia ſubiit: qđ ſalubre illud cōſiliū ſpreuiſſēt. At hoc eē aiūt: cur nūc aues oēs: vbi noctuam viderint: frequentes eā quaſi ſalutāt: deducūt. ſectant̄: circūſidūt: circūuolitāt. Etenī cōſilii illius memores: admirant̄ eā nūc vt ſapiētē. Stipātq; denſa caterua: vt videlicet ab ea ſape aliqñ diſcāt. Sed opinor fruſtra: immo vero etiam interdum cum magno ipſarū malo. Nā veteres illę noctuæ re vera ſapientes erant: nunc multę noctuę ſunt: quę noctuarum quidē plumas habent: & oculos: & roſtrum: ſapientiam vero nō habent. DIXI.

Angeli Politiani prælectio: cui titulus Panepiſtemon.

QVi libros aliquos enarrare Ariſtotelis ingrediunt̄: cōſueuere a pricipio ſtatī philoſophiā ipſam veluti in mēbra ꝑtiri: qđ & Themiſtiū facere videm⁹: & Simpliciū: & Ammoniū: & alios itē ꝑipateticos veteres. Mihi vero nunc Ariſtotelis eiuſdē libros de morib⁹ interpretanti conſiliū eſt: ita diuiſionē iſtiuſmodi aggredi: vt quoad eius fieri poſſit: nō diſciplinę mō: & artes vel liberales quę dicuntur: vel machinales: ſed etiā ſordidæ illę: ac ſellularię: q̄bus tñ vita indiget: intra huius ambitū diſtributionis colligant̄. Imitabor igit̄ ſectiones illas medicorū: quas Anaromas vocāt. Imitabor & tabulariorū calculos. Nā & diuidā ſingula ꝓpe minutatī: & in ſummā ſummarū redigā. quo poſſit vnūq̄dq; vel facili⁹ ꝑcipi: vel fideli⁹ retineri. Nec aūt me fallit q̄ ſit operis ardui: q̄ nec ab vllo tētatum hacten⁹: q̄ deniq; obtrectatoribus opportunū qđ polliceor. Sed ita homo ſum. Sordent vſitata iſta: & exculcata nimis: nec alienis demū veſtigiis inſiſtere didici: qm̄ in magnis etiā volūtas ipſa laude ſua nō caret: & viliſſimos hoīum Plato exiſtimat imitatores: meritoq; ob id a vate Horatio ſeruū pecus appellati ſūt. Obtrectatorū vero nulla ꝓrſus habēda rō: q̄ ſi nūc deſit occaſio: facile tñ inuenient alterā. Illud obſecro ne quenq̄ ꝑturbet: q̄ ipſis artiū vocabulis etiāq; græcis vtar interdū: ſiquidē plęraq; ſic expoſita reperiunt̄: vt latine nōdū loq̄ didicerint ſed & multa diuerſis artibus: diſciplinīſq; cōmunia ſemel explicata: mox quaſi digito notati: nutuq; ſignificari ſat erit. Nūc adeſte aīs queſo: & aurib⁹ oēs: ac fauete dicēti magnā (ni fallor) & ex ꝑſpicua breuiq; rerū tātarū diſtīctiōe vtilitatē: & ex erudita quadā. nouaq; vocū diuerſarū varietate voluptatē ꝑcepturi. Nec pōpā tñ hic oratiōis: aut verborū phaleras expectetis: & ꝑictę tectoria liguę. Nā qđ elegāter Manili⁹ in q̄t Aſtronom⁹. Ornari res ipſa negat cōtēta doceri.

Tria ſunt igitur inter homines genera doctrinarum. Inſpiratum: Inuentum: Mixtū. In primo genere Theologia noſtra. In ſecundo mater artium philoſophia. In tertio diuinatio ſita ē̄

Theologia deū ſpeculat̄: vt in eo cūcta ſunt: vt ab eo ꝓficiſcunt̄ vt ad eūdē redeūt: vt in eodē cōquieſcūt. Hui⁹ inſtrumentū duplex eſt: vetus: atq; nouū. Qđ vtrūq; in legales: hiſtoricos morales: propheticoſq; libros diuiditur: quos Canonicos appellamus.

Philoſophia ſpectatiua eſt:actualis:rõnalis. Sed ſpectatiua pars:aut res cõſiderat materię pror
ſus ĩplicitas:aut a materia penit⁹ abiunctas:aut medias quaſdã re cõiunctas:ĩtellectione diſtra=
ctas:eaſq vel ſubſtantias:vel accidentia .ruri⁹ hęc:aut qua multitudo ſunt:aut qua magnitu=
do. Multitudo:vt abſoluta:vt relata. Magnitudo:vt manens:vt mobilis. Ex hoc igiť ſpectati
ui gñis quaſi ſtẽmate naturalis:& prima philoſophia tũ q̃ de aĩa ptractat:& mathematicę qua=
tuor ſeu doctrinales. Arithmetica:Muſica: Geometria:& Sphærica cum ſuis illis quaſi pediſ=
ſequis:calculatoria:geodeſia:canonice:aſtrologia:optica:& mechanica naſcuntur:

Actualis pars mores expẽdit:ſed aut ſingulorũ:aut familię:aut ciuitatis. Vnde quaſi trige=
minus part⁹ moralẽ diſpẽſatiuã:ciuilẽq ptulit. Rõnalis:aut indicat:aut narrat:aut demonſtrat:
aut ſuadet:aut oblectat. Vnde grãmatica:hiſtoria:dialectica:rhetorica:& poetica emerſerunt

Naturalis aut circa ea verſať:q̃ cõmuniter inſũt reb⁹:aut circa ea:q̃ videnť ineſſe nec inſunt:
Ineſſe videnť nec inſunt inane & infinitũ. Inſunt ãt vel principia:vel q̃ principiis adnexa:vel q̃
de principiis exorta Principia ſũt aut cauſę:aut cõcauſę. Cauſę aut efficientes:aut finales. Cõ=
cauſę vel formales:vel materiales. Cauſis tñ exẽplariã Plato:cõcauſis officialẽ adiũxit Princi
piis adnexa:Motus:locus tẽpus:& cõtinuũ. De principiis orta:ſimplicia & cõpoſita. Simpli=
cia:vel ſempiterna vt celũ:vel corruptibilia:vt elemẽta. Cõpoſita:vel ĩpfecta vel pfecta. Impe=
fecta q̃ giguntur in ſublimi. Rurſus pfecta:vel ĩaĩa vt metalla:vel aĩata:q̃ aut vegetabilia:aut
ſenſibilia:aut horũ media. Vegetabilia vt plãtę:q̃ aut herbę:aut frutices:aut arbores: Senſibi=
lia:vt aĩalia:q̃ vel rõnalia:vt hõ:vel rõne carentia vt bruta. Media ſũt q̃ gręci zoophyta vocãt.

Naturalis aũt philoſophię quaſi alumna medicina eſt:quã Theophil⁹ gręcus auctor in theo
ricen practicẽq diuidit. theoricẽq rurſus in naturę cauſarũ:ſignorũq rationes:hoc eſt phyſio
logicon Aetiologicon: Simioticon: Itẽ phyſiologicon in elementa:humores:cõplexus:par
ticulas:poteſtates:officia. Sic ętiologicon ĩ cauſas puertentes:puias:cõtinẽtes:q̃ pcatarctica:
pegumena. Synectica vocat. Simioticõ ruri⁹ in pſentiũ diſcerniculũ:futurorũ pſagiũ:pterito
rũ memoriã. Practicẽ denuo ſalubriũ dicit eẽ & eorũ q̃ curã deſideręt:alterũq hygiinon:alterũ
therapeuticon appellat. Q đ qm̃ in victu:medicamentis:manuq ſit:nũc dięteticon:nũc Phar
maceuticõ:nũc chirurgicon vocať. Q đ aũt victu curat:id aut ſenectutẽ gubernat & gerocomi
cõ:aut detectos reycit:& analepticon:aut noxã pcauet & Prophylacticõ appellať. Medicos ãt
veterinarij ſequunť:quos hippaitr⁹ gręci vocãt. hiſdẽ qb⁹ medici veſtigiis ingrediẽtes:q̃uis
alii qdã morbi ſint ĩ iumẽtis. Etem̃ corriginoſi farciminoſiq fiũt equi Malleo:pulmũculo:ex
ungulatione:cęteriſq ſimilib⁹ laborant. qđ genua hominem rarenter attingit.

Prima philoſophia deũ mẽteſq corpore ſeiunctas:ac multiplicia doctrinarũ oĩum pricipia
quæ vocam⁹ axiomata:ſed naturę veſtigijs indagat

Aĩę vis triplex:q̃ vegetat:q̃ ſentit:q̃ rõne vtiť. pria in alẽdo:augẽdo. gignẽdo cõtineť:al=
tera in ſenſibus quiq ſenſu cõmuni phãtaſia memoria. tertia in intellectu. qui actu diciť appel
laťq mẽs & eo qui poteſtate. Cuius ptes opinio & dianœa:q̃ neſcio an recte cogitationis voca
bulo exprimať. Expetitio vero in ratiõe volũtas:ĩ ſenſib⁹:aut iracũdia eſt aut libido. Nemeſi⁹
aũt ſic in libro de hoĩe. Vis inquit aĩę triplex eſt. Aĩalis: vitalis:naturalis. Primi generis mens
phantaſia:ratiocinatio:memoria. cogitatio. Tũ opinio:ſenſuſq pticulares:& quicũq mot⁹ ab
electione pficiſcunť. Secũdũ gen⁹ in reſpiratione contineť & pulſibus. Tertiũ vero in gignen
do:nutriendo:augendo:cõtinẽdo:trãſmutãdo:excercẽdo. Fit & illa diuiſio ptib⁹ corporis:vt ĩ
cerebro ratio: Ira in corde. Cupiditas colloceť in iecore:qđ virtutib⁹ ẽ:& vitijs cõe ſeminariũ.

Arithmetica numerũ tractat:aut ſeorſum queq ſpectãs:referẽs:qui ſeorſũ ſpectať par eſt &
impar. Par aut piter par:aut pariter ĩpar:aut ĩpariter par. Itẽq aut ſupflu⁹:aut deminutus: aut
pfectus. Impar aut prim⁹ & compoſit⁹:aut ſecũd⁹ & cõpoſit⁹:aut p ſe ſecũdus & cõpoſitus ad
aliũ:primus & incõpoſit⁹. ad aliũ relat⁹ aut ęqualis ãt ięq̃lis. Hic ãt maior:aut minor. Et maior
aut ſimplex:ãt cõpoſit⁹. Simplex aut multiplex ãt ſupparticularis:aut ſuppartiẽs. Cõpoſit⁹
aut mltiplex ſupparticularis ãt multiplex ſuperpartiẽs. Minor maiori ſubiugalis ęque diuidiť:
Illiuſq numeri prologi dicunť hui⁹ hypologi. quaſi duces & comites. De multiplicib⁹. duplæ:
triplæ. De ſupparticularibus Seſqui alterę. ſeſquitertiæ De ſuppartiẽtibus ſuperbiptientes:
ſuptripartiẽtes & deinceps oriuntur. ac rara eadẽ ratio in cõpoſitis. Rurſum qui p ſe cerniť cõti
nẽs numerus. linearis planus ſolid⁹ Pyramis etiãq curta. quadrantalia. aſſeres. laterculi. cunei.
parallepipedi. gradati altera parte lõgiores & orbiculares.

Muſica naturalis eſt & artificialis. Naturalis humana & mũdana. Humana tribus aĩ partib⁹
intellectu:ſenſibus:habitu. tres efficit & rationes diapaſon. diapente .diateſſaron. Prima. n.
(vt ptolemęus inquit) ſeptem cõtinet illa. mentẽ:imaginationẽ. memoriã. cogitationẽ. opini=
onẽ. rõnẽ. ſciẽtiã. quo numero cõſonãtia conſtat. q̃ vocať ex oib⁹. Secũda quatuor. viſum au

ditũ:olfactũ.tactũ(nã in eo guſtatꝰ eſt)ęquas numero ptes quinatię ptibꝰ. Tertia rurſũ tres:aũ
ctũ.faſtigiũ.decrementũ.cui quaternaria reſpõdet. Itẽ ſi ptes aiæ fecer is rõnis.irę cupiditatiſqꝫ
ſedes.in prima ſeptẽ ſunt.acumẽ.ingeniũ:ſolertia.cõſiliũ.ſapiẽtia.prudẽtia.expiẽtia:in altera
quatuor.ęquanimitas.ĩpauiditas.fortitudo.tolerãtia. In tertia tres.tẽperãtia.cõtinẽtia:verecũ
dia.qbꝰ triplex eadẽ Symphonia cõflaẽ:Oium aũt ĩter ſe cõcordia:iuſtitia noiaẽ. Itẽ trinis ge
neribus ſpectatiuę partis:& actiuę tria illa congruũt Enharmonium naturali moraliqꝫ:Diatoni
cum diuino & ciuili:Chromaticum Mathematico:& Oeconomico. ꝓductionum vero mutati
ones vitæ morumqꝫ conuerſionibus reſpondent.

Mũdana muſica cerniẽ in eo:ꝙ cęleſtiũ motꝰ ſicuti pthõgus Diaſtemate cõſtat:circulareſqꝫ
ambitꝰ harmonicorũ ſyſtematũ referũt Apocataſtaſis:quas auctore Materno interp̃tari redin
tegratiões poſſumꝰ:tũ ſiderũ ipſorũ aſpectꝰ:q Trigono:Tetragono Dodecatemorio Dimẽ
ſione fiũt. Diateſſarũ:Diapẽte:Tonũ Diapaſon faciũt. Motuſqꝫ ad oriẽtẽ:vel occidentẽ gra
uiſſimis ſonis.in cœli vero Meditullio comparatur acutiſſimis. altitudines Chromaticen gi
gnunt:Enharmonion:Diatonion:Latitudines Tropos. Lunæ facies Tetrachordorũ referũt
ſugationes. Quæ omnia diligentiſſime proſequitur ptolemęus.

Artificialis.aut Harmonica:aut Rhythmica:aut Metrica eſt. Harmonicæ ptes ſeptẽ: Soni
Spatia:Syſtemata:Genera:Toni:Mutationes Modulatio. Sonorũ poteſtates ĩfinitę ſed & q̃
traditę ſunt omittenẽ:qm̃ vitamꝰ inſolentiã pegrinarũ vocũ. Sũt aũt ſoni aut Statarij:aut Va
gi. Statarij aut grauiter crebri:aut mediocriter:aut acutę:aut nõ crebri. Vagi aut quaſi ſub prin
cipales:aut quaſi extẽti. Rurſꝰ aut Symphonij:aut Diaphonij:aut Homophonij:Quorũ diffe
rẽtię quiqꝫ.prima in acumine & grauitate. Secũda in ſpatio. Tertia in Syſtemate. Quarta ĩ vo
cis regione Quita in idole illa vel ſenſu:qđ grece vocaẽ ηθοσ Spatiorũ minimũ apotome: de
in Diaſchiſma:tũ Schiſma:ſupra Dieſis modulãdi pricipiũ. Mox Hemithoniũ. Tonꝰ. Dito
nũ. Sũt aũt ſpatia maiora:minora:Symphona. Diaphona. Enharmonia:Colorata:Diatoni
ca:effata:ineffabilia.rurſus incõpoſita:vt dieſis:quę diu ex vſu receſſit. Compoſita vt Diateſ
ſaron:& compoſita & incompoſita:vt Hemithonium:Tonus. Itẽ paria:impaıia:rara:denſa.

Syſtemata:quæ veteres indolis initia vocitabant:partim differentias habẽt eaſdem:quas
& ſpatia:partim diuerſas. Nam ſunt continua:Tranſcendentia:Simplicia non ſimplicia:Cõ
iuncta:diſiuncta:communia:Tetrachorda:pentachorda:Octachorda.

Genera tria ſunt harmonia Chroma Diatonon.

Toni apđ ariſtoxenũ.xiij.Hypodorıꝰ & hypophrygij duo Hypolydij duo.dorius.phrygij
duo.Lydij duo.Mixolydij duo.Hypermixolydius vnus:his iuniores duos Hyperæoliũ adij
ciunt:& Hyperlydiũ. Cõmutationes quatuor fiunt modis:Gñe:Syſtemate:Tono.Mo
dulatione Modulatio triplex:aſſumptio:mixtio:vſꝰ. Cuiꝰ.tres illę partes petia:phoce:agoge
Quę & ipſa triplex:recta:reuertens:circullans.

Modulationis Tropi tres genere:dithyrãbicus:Tragicus:Nomicus. Specie plures vt ama
torii:quorum proprij ſunt Epithalamii:Comici:Encomiaſtici. Differentiæ modulatiõis gene
re:Tono:Tropo:indole.quæ triplex:contracta:laxa:Media.

Rhythmus:qui latine diciẽ numerus Arſin habet:& Theſin:hoc eſt leuationẽ:ac poſitionẽ:q
bꝰ videlicet plaudiẽ:onẽqꝫ de numeris cõnumeratis:dinumeratis:cõplicatis:ac ſeſquatis. Diſ
cerniẽ viſu:vt a ſaltatione:auditu:vt in cantu:tactu:vt in venis. Et em̃ medicorũ doctiſſimus
Herophilꝰ motꝰ oẽs illos.& pulſus hũani corporis in muſicos digeſſiſſe numeros narraẽ. Sunt
vero numeri oẽs:aut iudiciales:aut ꝓgreſſores:aut occurſores:aut recordabiles:aut ſonantes
vł ſi mauis corporales:vt illi ẽt ſigneẽ:q ſũt ĩ ſaltatiõe & ĩ certo motu viſibiles.ptes ãt Rhyth
micę huiꝰ de qua nũc agiẽ quiqꝫ ſunt:tpa pria:pedũ gña:agoge:mutationes:Rhythmopœia.

Metrica ab elemẽtis:& ſyllabis ad pedes pergit. Etem̃ pedes ſyllabis cõſtãt:hoc eſt articu
latis qbuſdã ſonorũ motibꝰ. Syllabę tẽporibꝰ tenduntẽ:Pedũ vero diſſyllabi quatuor:triſylla
bi octo:tetraſyllabi ſedecim:q complicati aduſqꝫ ſenas ſyllabas coniugationes faciunt metri
cas. Metra primi genia.q̃ minime nunc a verſibus diſtinguimus nouẽ feruntẽ: Dactilicũ. Ana
peſticũ. Iambicũ:Trochaicũ. Coriãbicũ. Antipaſticũ. Ionica duo & Pæonicũ. Inqꝫ his acata
lecta. Catalectica. Brachycatalecta. Hypercatalecta. Dimetra.trimetra.tetrametra. Pentame
tra. Hexa metra.paribꝰ alia pedũ tẽporibꝰ. alia ſuperantibus.alia integris.alia deminutis.alia
lynecphonetica. Compoſita metra.aut ſimilibꝰ duplatis cõſtãt. aut diſſimilibꝰ.q̃ dicunẽ Aſy
narteta.ſunt & q̃ vocãt Apẽphœnõta.poema.aut verſibus vniꝰ gñis.aut diuerſorũ cõplexu
cõſtat duorũ ſcilicet.triũ pluriũ qui liber aut obnoxius. iſqꝫ bifarius aut trifarius. vt ſũt Epodi
ca oia. Sed vt in Rhythmis libera perpetuitate coniunctio porrigiẽ:ſic in metris ab aliquo cer
to fine reuocaẽ.at in verſibus in duo membra quadam lege ſibimet congruentia tribuitur.

Geometria a puncto:q̃ nota impartilis eſt.lineas puidet rectas circũferentes.flexuoſas.iacentes.perpendiculares.alternas diſterminas anguloſq; iuſtos: anguſtos: latos:ſũmitates circulos:ſemicirculos:& q limites falſciati vocãt. Trilateras Quadrilateras:Multilateraſq; figuras. Inq; his Aeqlateras: Aeqcrurias gradatas:Rectãgulas:acutiãgulas Obtuſiãgulas:& q̃ p te altera lõgiores ſũt:& Rhõbos:& Rhõboidis:& Mẽſulas. In ſolidis Pyramidas: Priſmata: Conos: Cylindros:Cubos: Sphæras:etiãq; illa q̃ vocant Octaedra. Dodecaedra: Icoſaedra.

Aſtronomia:q̃ dr̃ & ſphęrica:cæli cõuerſionẽ ſuſpicit:ort⁹:obit⁹:motuſq; ſiderũ:axes:polos.cardines.hemiſphęria:circulos.ſeptẽtrionalẽ.ſolſtitialẽ.ęquinoctialẽ.brumalẽ.auſtralẽ.ſigniferũ.lacteũ.meridianũ finitorẽ.coluros.ſignaq; vel duodecim:vel cũ ſuis geſtaminib⁹ quinq; & triginta. Quę q b⁹ oriẽtib⁹:aut occidẽtib⁹ orianꝫ:occidãt:q̃ trãſuerſa:q̃ recta:q̃ vel auſtrina:vel ſeptẽtrionalia:q̃ ſtellę matutinę:q̃ veſptinę:q̃ occiduales q̃ abſcõſę:q recurrẽtes:q̃ ſtationarię:q̃ ſit Epicycliorũ:q̃ latitudinũ:q̃ ve altitudinũ rõ:q̃ cui ſyncentra:vel eccentrica:q̃ facies q̃ magnitudines:q Lunę ad ſolẽ ſchematiſmi:vt intermenſtrua:edita:noua:corniculãs:diuidua:p tumida:plenaq; ſit totiẽs repetita vice:q̃ forma terrę q̃ mũdi ĩclinatio:q̃ vmbrarũ varietas:q tẽporũ:q̃ dierũ rõ:quot climata:& zõę q vocenꝫ antoeci:q piocci:qq; antipodes:vñ etiã agricolę gubernatores:medici:phyſici vẽtos:hymbres:ęſt⁹:peſtilẽtiã: terremotuſq; p̃noſcũt.

Calculatoria ſeu logiſtice figuris vtiꝫ numerorũ nouẽ quas Pythagorici excogitarũt: quorũ inuẽtũ eſt ẽt diagrãma qđ mẽſam pythagoreã ẽt vocitabãt:vnde abaci origo eſt:in qua digiti & articuli cõpoſiti:atq; incõpoſiti cũ ſuis collocanꝫ limitib⁹. Hęc ſex gñib⁹ cõtincꝫ:elemẽtorũ expoſitione:cõpoſitione:ablatiõe:multiplicatione:ptitione:quadrati lateris inuentione. Ordo autem ſic in numeris eſt:vt poſt ſingulares:deceni:centeni:milleni:myriades decenę myriades:centenæ myriades:millenæ myriades:myriadum myriades veniant. Signantur autem manu ſiniſtra ad centenos vſq;:dextra centeni:milleniq; vſq; ad myriadas:nec vltra.

Geodeſia vero:q̃ ẽt a pappo gemoria vocaꝫ:& ipſa in ſenſilib⁹ vertiꝫ. Cõtineꝫq; gñetib⁹ recto:plano:ſolido:pedatura ipſa porrecto:cõſtrato:quadrato pede: Figurẹq; oẽs ãgulares .circulareſq; quãtũ colligãt in area ſpatij:q̃ circuli circũductio ſit:q̃ ſphęrę dep̃hẽdiꝫ:quãta ẽt Strabi mõtis ſupficies. Notaꝫ q̃ plana ſummitas:q̃ liquis:q̃ ſit enormis. Climata ẽt cernunꝫ:ſcopuli:flex⁹anguli:rigores:lineęq; oẽs:rectę:alternę:baſis: vertices:crura:diagonij:ppendiculares. Hypotinuſę.diametri.& pimetri. Tũ mẽſurę illę miliaria:ſtadia:actuſq; vel minimi:vel quadrati:vel duplicati:decẽpedæ:ſeu perticæ:radu paſſus:gradus:cubiti pedes:ſemipedes:palmi:vnciæ;digiti:ſemũcię ſeu ſtateres:quadrãtes:dracmę:ſcripuli:oboli.ſemioboli:ſiliq̃ ſeu ſeratia pũcta:minuta:Momẽta ſuis q̃q; notis gaudẽtia:vocabula ẽ. ꝫminis varia ĩponebãꝫ. Vt excultellatis laterib⁹: Arcifiniũ: Spatula curſoria: Gãmat⁹:Cẽtuſiat⁹:& alia. Sic & limites ĩtercilliui. Decumani: Subruncini: Scutellati: Vſtrinales. permultiq; ſimiles:& agri ipſi Dextrati:Normales: Feneſtrati: Citrati: Subſiciui. Teſſelati:prætereaq; diuerſi nominantur.

Canonice aũt rõnes harmoniarũ cõſiderat apparentes regularũ ſegmẽtis excogitatis:atq; aures(vt ait Plato)p̃ferens intellectui. Rõnes ẽm Symphoniarũ nũc Monochordo canone dep̃hẽdit:nunc tetrachordorũ generib⁹ diuiſis:q̃ neruorũ nominibus vndeuiginti cenſentur: qualia multa Ptolomęus exponit in his libris:quorum titulus eſt. ϖερι τωμ εμ αρμομικη κριτηριωμ. Hæc vero in organis eſt percuſſionalibus:tẽſibilib⁹ inflatilibus.

Aſtrologiæ ptes Vnomonice:q̃ ſolariorũ diſcriminatis vmbris oras veruto denotat a Vitruuio diligẽter expoſita:tũ q̃ vocaꝫ Meteoroſcopice ſublimitatũ differẽtias:& interualla ſyderũ dep̃hendẽs. Præterea Dioptice:q̃ ſolis:& lunę:& aliorũ ſyderũ intercapedines colligit:& ordines. Huc aſtrolabij pertinet inuentio:quã Ptolemæo Syneſius tribuit. Cui⁹ ptes vagina ipa tympana continens in quis æquinoctialis: tropiciq; deſcribunꝫ circi:quiq; alternis orizõti ſũt Anaphorici:tũ ſupra tympana:quę vocaꝫ Aranea deſignatur:in qua zodiacus:& clara quędã ſydera cer nuntur. vt per noctem quota ſit hora:quotumq; temporis momentum reperiam⁹

Plęriq; tñ aſtrologiã vocãt ipam.q̃ pprie genethliologia vocaꝫ/cuiuſq; pfeſſores a veterib⁹ Caldęi/Mathematici/Genethliaciq; vocanꝫ/q̃ licet vtroq; iure/ciuili /pontificioq; damneꝫ/impugneꝫ ab Auguſtino/rideaꝫ a Baſilio/tñ quia multos habet ẽt nũc amatores iure in cęterarũ conſortiũ recipicꝫ. Diuidũt igiꝫ zodaicũ circulũ in ſigna duodecim:ſingulaq; mox in ptes tricenas:quas in minuta rurſus ſexagena. Signorũq; alia maſculina faciũt:alia fœminina:quędã bicorpora:q̃dã tropica:nõnulla itẽ ſolida. Notãt & quatuor illa centra: q̃ nos cardines: Horoſcopũ:Meſuranema:Occaſum:Hypogeũ q̃q; ſingulis p̃cedũt: Apoclimata ſuccedũt Epanaphorę. Sic domicilia duodecim faciũt:quorũ torpida tria:reliqua nomẽ habẽtia boni: maliq; genij:dei:deæq; mortis:& vtriuſq; fortunę:Poſt hęc arietẽ capiti:Taurũ ceruici: Geminos humeris:cordi cancrũ.pectori leonẽ:virginẽ ventri:librã renibus:& vertebris:Scorpionem ge

nitalibꝰ: Sagittarium femoribus: Capricornũ geniculis: Aquarium tibijs: Piſces pedibꝰ. ſed
& alios alijs regionibꝰ: populiſq; ꝑficiũt. Inter errantes aũt ſoli: lunæq; dãt primatũ. Saturnũ
ſoli cõgruere: Iouẽ: Mercuriũq; dicũt: quos & diurnos appellant. Domos aũt ſingulas ſoli: lu
næq;: binas cæteris aſſignant: aliaſq; præterea denotãt: qbꝰ ſinguli triſtenẽ: & gaudeãt ſines de
canoſq; puidẽt: tũ q cui ſint vtrinq; ſatellites: Trigonicus ne: an Tetragonicꝰ: an hexagonicꝰ
an directus: inter quoſq; ſit aſpectꝰ: ſtellarũq; cæterarũ diathema geniturę q; dñm: ꝑſertim q di
citẽ Oecodeſpotes. & reliquorũ cõfigurationes: q̃ αστερισμοι vocãẽ: vnde etiam de vita: & mor
te de moribꝰ: fortunaq; nõ ſingulorũ modo: ſed ciuitatum gentiumq; pronunciant: auſi etiam
Chronocratora: quem dicunt: auſi mundi genituram prodere Apoteleſmatum veſtigijs

Optice gñis eſt nomẽ & ptis. Pars ipa cauſã viſibiliũ dep̃hẽdit: q̃ p interuallũ falſa credũẽ:
vt cũ lineæ alternę cõcurrere inter ſe videnẽ & intercipi quadratorũ ãguli: Pars altera Catoptri
ce: q̃ circa oĩfarias ανακλασεισ ihoc eſt reflexiones verſaẽ. tertia Scenographice indicãs: quo
pacto nec abnumera: nec deformia fingamus in imaginibꝰ: q̃ cernunẽ: interuallorũ. ſ. & altitudi
nũ cauſa. Sed q̃ gñis locũ tenet: ea lineis vtiẽ viſus & angulis. Ita radiorũ ꝓiectiones inquirit p
vnũ: pluraq; pſpicua ſup figuras corporũ diuerſas: itẽ vmbras: & lucis figurationes: & q̃ dire
ctę viſioni: q̃ reflexę faciãt ipo ſturã ſpeculis adhibitis. ſpeculorũq; oĩum affectiones Planorũ:
Globoſorũ. Colũnariũ. Turbinaliũ. Cauorũ: Connexorũ. q̃ viſibꝰ. q̃ rebꝰ accidant: ẽt cũ p me
diũ pſpicui alterꝰ cernimꝰ: vt ſub aqua: poſt vitrũ. Poſtremo quõvis ipa oculis inſita medij cu
iuſdã diuerſitatibꝰ adficiaẽ: vt i Iride cõtingit: & oĩno triplicẽ videndi rationẽ ptractat: directã
reflexã: refractã. Mechanica ſequiẽ: cuiꝰ (vt Heron Pappuſq; declarant) altera ps rõnalis ẽ:
q̃ numerorũ: mẽſurarũ: ſyderũ. naturęq; rõnibus pficiẽ. altera chirurgice: cui vel maxime artes
illę ęraria: ędificatoria: materiaria. picturaq; adminiculanẽ. Huiꝰ aũt ptes maganaria. p quã pon
dera imania minima vi tollunẽ in altũ. mechanopœtice: q̃ facile aquas antlijs extrahit. orga-
nopœtice: q̃ bellis accõmoda inſtrumẽta fabricaẽ. arietes. teſtudines. turres. ãbulatorias. hele
polis. ſambucas. exoſtras. tollenões: & q̃cũq; grȩco vocabulo poliorcetica vocanẽ tormẽtorũ
q; varia gñа. q̃ libris athenęi. bitonis. heronis pappi. philonis. apollodoriq; cõtinẽẽ vt latinos
omiſeri. Mox & q̃ thaumaturgice. Cuius exẽpla ſũt hydraulica organa: q̃q; p ſe vẽtorũ flatu rẽ
ſonãt: & qđ vas dicæometron vocabãt: & qđ voces auiũ variarũ exprimit. Et qđ indidẽ merũ
mox dilutũ vinũ: mox aquã calidã: mox frigidã copioſã tenuẽq; viciſſim funditat. Et Sipho
nes extinguendis incendiis: & medicinales cucurbitulę ſine ignis miniſterio cutẽ ꝑhendentes
& pilæ ſpõte ſaltãtes. & lucerna ſuas ipſa ꝓducẽs ſtuppas. et aĩal qđ a ſtructore dũ ſecaẽ in men
ſa bibit interĩ crepituq; ſuo quodã & voce ſitientis repſentat imaginẽ. Milleq; alia id genꝰ. quæ
breuitatis ſtudio p̃terimꝰ. Hæc igiẽ vt i capita q̃dã cõferaẽ: aut põderibus vtiẽ & ſpũ quorũ ꝑpõ
deratio mouet: ęqui libriũ ſiſtit ſicuti ẽt Timęꝰ definit: aut neruis & funiculis aĩatos quaſi tractꝰ
ac morꝰ imitaẽ. aut circa illa q̃ ſubnatẽt aqs aut itẽ circa aq̃rũ vertiẽ horologia. quorũ qdẽ gene
rũ primũ docet i pneumaticis heron. alterũ idẽ i automaticis & zigijs. quartũ rurſus in hydrijs.
Tertium vero in Ochumenis archimedes. Eſt in eadẽ mechanicę ſerie: quæ centrobarica pars
dicitur. ex qua reliquæ pẽdere dicuntur: & ſceropœia qualis illa archimedea Claudiani lauda
ta verſibus. Suppeditat eadem architecturę quoq; ſcanſorias. tractiles. & ſpiritales machinas.

Moralis pars ciuilitatis ẽ: in qua de bonis agiẽ diuerſis. Quorũ numero ẽt virtus eſt ſeu rati
onalis aĩę ſit: ſeu rationi obtẽperantis. tractanẽ igiẽ affectus. & poteſtates. & habitus aĩ. & ĩ his
exceſſus. defectꝰ. mediocritates. arbitriũ. electio. appetitus. eiuſq; ptes. cupiditas. furor. volun
tas. Hinc & virtutes fortitudo. æquanimitas. cõtinẽtia. tempantia. liberalitas. magnitudo aĩ.
magnificẽtia. honeſtas. grauitas. vrbanitas. veritas. iuſtitia. ſciẽtia ẽt. prudẽtia. intelligentia
æſtimatio. ſolertia. ſagacitas. comitas. heroica virtus. voluptas ꝓſperitas. amicitia. beneuolẽ
tia cõcordia. amorq; ſui. Parſq; illa tractaẽ: p quã q̃ſq; ſibi ſatis ẽ: aliaq; deiceps ad fœlicitatem
ptinẽtia. Diſpẽſatiua triplex. dñi. mariti pr̃is ea q̃rit. ſeruat. adornat vtiẽ. Regiaq; ẽ ſatrapi-
ca: ciuilis. idiotica. Ciuilis triplex. regnũ. optiates. reſpublica. Cuius exceſſus totidẽ. tyran
nia, oligarchia. democratia. diuidiẽ a Platone trifarã: queãdmodũ & aĩa: Nã rõni cõgruere phi
loſophos: irę milites: cupiditati voluit artifices: E philoſophis: pricipes: magr̃atꝰ i ſacerdotes
ſenatores: iudices legunẽ: q leges: vel ferãt: vel exerceant. Itaq; locus hic eſt in quo ius ciuile
nõ qdẽ in titulos quod longum foret nimis ſed in ſumma genera partiamur. Ius igitur ciuile
Rõanorũ tametſi voluminibꝰ quoq; alijs cõtineẽ: tũ pãdectis ipis i ſuas ptes diſtributis: vtpo
te oĩa gña cõplectẽtibꝰ plena digeſtio reſultabit. Septẽ igiẽ in his articuli ſũt: quorũ primꝰ ea
cõtinet: q̃ grȩce τα πρωτα vocanẽ: ſecũdus iudicia. tertius res. quartus hypothecas. quitꝰ teſta
mẽta: q̃q; teſtamẽtis accedunt. In ſexto tituli cõtinenẽ bonorũ poſſeſſionis varij: neq; nõ ope
ris noui nunciationes: dãniq; infecti: & ꝓ ędificiis dirutis: & eorũ inſidiis: & de aqua pluuia arcẽ
da. de publicanis. donationibus: manumiſſionibus: liberaliq; cauſa. Tum de dominij: & poſ

ſeſſionis varij: neq; non opis noui nũciationes: dãniq; infecti: & ꝓ ædificijs dirutis: & eorũ inſidiis: & de aqua pluuia arcẽda. de publicanis. donationibꝰ: manumiſſionibꝰ: liberaliq; cã. Tũ de dominii: et poſſeſſionis adq̄ſitione: deq; iis: q̄ iudicati: vel in iure cõfeſſi ſũt. De bonorũ detentionibꝰ: & ne q̄d in fraudẽ creditoris fiat. Interdicta: exceptiones: tẽporũ ꝓlixitates: & actiones. Vltimꝰ ſtipulationes: fideiuſſiones: acceptilationes: & titulos illos ad municipales: de decurionibꝰ: & muneribꝰ: de publicis opibus: nũdinis: pollicitationibꝰ cognitionibus: cenſibꝰ: verborum ſignificatione: iuriſq; regulis.

Pontificiũ ius quaſi ſuccẽtiuũ ciuilis eſt: & ad eius exẽplũ: quatenꝰ rõ patitur diuidendum.

Res militaris: viris: et armis cõſtat. Viri: dux: & milites: et q̄ militũ cauſa. In duce ſcientia: ꝑitia: auctoritas: fortuna requirit. In milite robur: et diſciplina. Hi vel eq̄tes: vel pedites diuerſis in acie nõibꝰ diſtincti: militũ cauſa fabri: tubicines: liticines: lixę: calones. Arma q̄bꝰ oppugnamur: aut defendimur: eaq; de q̄bꝰ in mœchanica diximꝰ: inter q̄ et naualia cõtinent: i quo gñe Liburnæ claſſes: et luſorię ſũt. Huc aũt Tironũ delectꝰ: et exercitatio: poſitio caſtrorũ: & munitio: inſtructio aciei: q̄ Tactica gręci vocãt: qualis eſt Orthia: Epagoge: & Coelembos: et phalãges variæ: ac Diphalangię: Amphiſtomi: Antiſtomi: Periſtomi: Omoeoſtomi: Eteroſtomi: flexę: incuruę: ouatę: lunatę: laterculi: roſtra: & alia id genus Oppugnatio: propugnatio. Poſtremo Strategemata ipſa: qualia Frontinus exequitur.

Reſtãt artifices varij q̄ ſic iter ſe ꝑmixti ſũt: vt ſinguli ſingulis gñibꝰ ſubiici negãt. Itaq; priꝰ de his artibus breuiter dicemꝰ: q̄ ſũt a ſcriptoribꝰ celebratę: quales agricultura: paſtio: venatio: Architectura: graphice: coquinaria: teatricæ nõnullę: cęteras velut aceruatim poſtea numeraturi.

Agriculturę pricipia: aqua. terra. aĩa. ſol. Finis. vtilitas & voluptas. Partes. fundi cognitio: q̄ in eo ſũt opus: q̄ faciẽda. quo tpe: In primo: forma: genꝰ: quãtitas. tutela. forma naturalis aut artificioſa: naturalis cãpeſtris: collina: mõtana. artificioſa ad ſpẽm fructũq;. Genꝰ terrę macrũ: pigue: mediocre. Quãtitas a iugo ad cẽturiã: et ſaltũ. Tutela: naturalis. agreſtis. Militaris: fabrilis. Secũda pars hoĩes et inſtrumenta reliqua hẽt. Hoĩes ſerui: aut liberi. reliquũ inſtrumentum ſemiuocale. & mutum. Tertia pars quæ præparanda: & vbi quæq; facienda. Quarta circuitus ſolis annuos: et curſus lunę menſtruos habet.

Paſtio: aut ruralis: aut villatica. prior in miore: & maiore pecore vertit: & q̄d ꝓpterea paſ. Minora pecora: ouis: capra: ſus. Maiora: boues aſini: equi. Tertiũ genus muli: canes: paſtores. poſterior: auiaria: leporaria: et piſcinas hẽt. In auiarijs: aut q̄ terra ſũt cõtẽtę: vt pauones: turdi: colũbę. turtures: gallinę. Aut q̄ vocant ãphibia: vt anſeres: anates. In leporariis duplex genus. In alio: apri: capreę lepores. In alio. apes. cochleę glires. piſcina dulcis aq̄ piſces hẽt ãt marinę.

Venationis laudes: et ꝓcepta Xenophõ gręce ſcribit: et Oppianus. Apud hos qualis eſſe venator: q̄bꝰ vti retibꝰ laq̄is: telis: armis: iſtrumẽtis: canibꝰ: quoq; pacto. quo tempore. contraq; quas feras debeat: oſtenditur.

Architectura rõnẽ cõtinet et fabricã. Cõſtat aut ordinatione: et diſpoſitiõe. Cuiꝰ ptes: chorographia. orthographia: ſcenographia. eurythmia. ſymmetria. decor. diſtributio. Hęc publicorũ: aut priuatorũ ædificiorũ. defẽſionis. religionis. opportunitatis cauſa. In quis omnibus habenda ratio firmitatis. vtilitatis. venuſtatis.

Graphice pictoribꝰ: ſtatuarijs. cęlatoribꝰ. ſcalptoribꝰ. fictoribus. encauſtiſq; cõis eſt: ſic artibꝰ cõferẽs auctore Nicomacho: quẽadmodũ philoſophię cõferũt mathematicę. Hæc ſymmetriã dimẽſiõe colligit et finitiõe: Dimẽſio pficit hexẽpeda et normis. hexẽpedã pedibꝰ. pedes vnciolis. vnciolę minutis. Norma. ãt ſtãs. aut vaſis. Finitio colligit organo: cuiꝰ ptes orizõ. radius. ꝑpẽdiculũ ſũt. Ex his aũt ſingulorũ mẽbrorũ relatiões ad totã corporis ꝓceritatẽ: atq; alterĩꝰ ad alterũ inter ſe proportiones cernunt qualcs ſint: quo conueniant: quo differant. His adiicit pictura colores et vmbras quibus oculos. capillum. vultus. lumina. tractuſq; regionum reprę́ſentet: in affectibus exprimendis animiq; ſenſibus laudatior.

Coquinarię capita gręca referã: qualia ponit Apitius. Ea ſũt: epimeles: artoptꝰ. ceputica. pãdecte. oſpriõ. trophete s. polyteles. tetrapꝰ. thalaſſa: halieꝰ: hãc Plato adultricẽ medicinę appellat.

Theatrica: ſcęnicos. gladiatores. gymnicos: agitatores habet.

Scęnici vt hypocritę: comœdi. mimi. tragœdi. thymelici. ſaltatores chironomi: Specieſq; ſaltationis primæ. cordax. ſicinnis. Emmelia. In quo gñe ẽt pyrrhicarij. In thymelicis autcitharœdi. citharistę. tibicines. Adiice ſi placet & choragos: Et ſiqui ſũt ꝓterea theatrici operarij.

Gladiatores: vt retiarij ſecutoreſq;: q̄ mirmillones. thraces. ſamnites. hoplomachi. numerarij andarij. ꝓbactones. dimacheri: orbelę. Tũ equeſtres eſſedarij: & vt q̄dã adiciunt: velites: laquearij. His ẽt adiũge laniſtas ipſos: a q̄bꝰ erudirent. Et itẽ ludiarios: venatores: et beſtiarios.

Gymnici ſtradiodromi. dolichodromi. diaulodromi. pugiles. paleſtitę. acrochiriſtæ. ſciamachi. xuſtici pancratiaſtę q̄ ſaltu. q̄ diſco. q̄ pẽtathlo. q̄q; iaculo nobiles trãſſinẽ ſcãmatis expe

dito. Agitatores.vt ruſſati.albati.praſini.veneti:qb⁹aurati purpurei.luteiq; adiecti. Tum deſultores:& q troiā luderent. Et inter aurigas bigarij.trigarij quadrigarij.ſeiugatij: Reſtāt alię artes cōferti dicendę:ſolaq; cōtētę nomē culatura:q̄rū ps victui ſeruiūt. In his aucupes ſūt.hamiotę.piſcatoreſq; alij vrinatores aq̄rii:cetarij.macellarij.cuppediarii:ſalſamētarij:lanij fartores:cōdimētarij.obſonatores.vinarij.piſtores.piſtrinarij.ſiliginarij. ſitonæ.dardanarij.lupinarij:cauponestabernarij.hoſpites ſtabularij.popinarij.popinarūq; inſtitores.bibetarij.botularij.cruſtularij. Sed & ſtructores:& lactarij:& pomarij:hęrbarij:& ſeplaſiarij.& medicamētarij:oēs:oiſq; deniq; forēſia turba. Q̄d gen⁹& nolitores ficitoreſq; ſūt. Poſt hos & ipſi corporis agētes curā:tōſores:balneatores.pilecrepi alipili.mediaſtini.mangones aliptæ:ſeu pedotribæ cinifliones.arcularij ꝓpolę pigmētarij.coronarij:coſmetæ.funerarij.libitinarij. deſignatores.p̄ficæ:

In tertio quaſi gñe numerent̃ απο Χειροβιοτοι illi quales fabri ſūt oēs.tignarii.cementarii.materiarii.ærarii.ferrarij. Tū plauſtrarii.carpētariiq;& vehicularij.ſed & pegmarij.et automatarij.tū aurifices.inauratores.brattearij.monetales.argētarij.vaſcularij.muſiuarij.gēmarij.dolearij.figuli.tectores.imbricarij.carbonarij.calcarij.laterarij. Fornacarijq; cæteri:lapidarij.lapicidę.ferrarij tornatores.loricarij. Telorūq; artifices & clauſtrorū. Poſtremo etiā fribolarij oēs.vitrearij.ſulfuratarij. His adiice lanarios:ſericarios.linteones.bracarios.fullones.textores:infectores.lanipēdias.carminatores.pānicularios.ſagarios.palliōes.īterpolatores.ſarcinatores patagiarios flamearios.violarios.manulearios:molochinarios ſemiſonarios.limbularios. polymitarios.phrygiōes:& qnetū aurū itexūt:& netrices:& itē fūicularios.reticularios.caligarios.cerdōes.ſutoreſq; oēs calceolarios.crepidarios:ſolearios.veteramētarios.& item zonarios. Deniq; his notarios.pragmaticos.ſcrinearios.exceptores. Ab actis:a memoria:a libellis ſubadiuuās.calculatores cōmētarienſes: Ab epiſtolis ſcribas.librarios.bibliopolas.cartelarios.capſarios.nomenclatores.

Præterea nautas.gubernatores.remiges.epibatas.pauſarios ꝓretas.neulcos.helciarios:vectores.nauicularios.retiarios. Ad hęc ſtratores:tabellarios.curſores.ciſiarios:muliones agaſones:ꝓxenetas:victimarios:manſuefactorios:īſtitores oēs. Itē p̄cones:coactores: venaliciarios:foricarios. Nā qd ego nūmularios cōmemorē:arcarios:mercatores:negociatoreſq; alios.

Quid & illos nugatorios artifices:petauriſtas:circulatores:funiambulos:neurobatas.tichobatas:ſaccularios:pilarios.

Sed iā video de fęce haurimus. Itaq; mox paulo meliora.

Sequit̃ grāmatice:q̄ vel methodice:vel hiſtorice:vel mixta ē. Methodice ī loquēdo & ſcribendo ē. Hiſtorice ī legēdo & enarrādo.cōis ī iudicio.grāmatices īfantia:grāmatiſtice a gręcia:a varrone literatio vocat̃. Hic literæ:ſyllabæq; cū ſuis:vel faſtigijs:vel lōgitudinib⁹. Hic orōnis ptes & ꝓportio:& inequalitas. Et vitia duo ruſticitas:et ſtribiligo:et orthographia:& itē pedes metaplaſmi:tropi:ſchemata:gloſſemata:nota:ſuſpēſio:diſtictio/clauſula:vocis elatio dep̄ſſio/flexus cōcitatio:mora. Poſiturę q; tranctāt̃/et q legēdi:q reiciēdi:quid in quoq; ꝓbādū/q̄ cuiq; p̄ponēdi:q̄ ſit in his œconomia:qd̄ ve decorū. Præterea rhetorū ꝓgymnaſmata quidā grāmaticis attribuerūt. Hiſtoria:vel fabularis:vel ad fidē. Fabularis:aut voluptatis:vt in agrumētis comicorū:aut adhortationis gratia:hęc aut argumētū hēt ex ficto vt ī ęſopeis fabulis:aut ex veri ſoliditate:q̄ aut p turpia cōtexit̃:vt in qbuſdā poeticis figmētis:aut pio tegit̃ velamine:qd̄ ſolū gen⁹ philoſophi veteres admiſerūt. Ad fidē hiſtoria de locis ē:vt geographia:vel de tpib⁹ vt chronice:vel de natura vt aialiū:plātarū:vel de geſtis reb⁹ vt annales:hiſtoriæq; ceterę. Quarū elemēta ſūt pſonę.cauſę.locus tp̄s:modus:inſtrumētū:materia:res. Stilus in hiſtoria fuſus & cōtinuus nō pihodic⁹:niſi cū ꝓſopopœias aſciſciti cōtionib⁹. Dialecticā primus latinitate donauit. M. Varro:q̄ ſex normis vtit̃. Et.n.de loquēdo:de eloquēdo:de ꝓloquēdo:de ꝓloquiorū ſumma de iudicādo:de his q̄ dicēdo ſūt q̄rit. In loq̄ndo ſūt illa:gen⁹ ſpēs differētia:ꝓpriū:accidēs:definitio totū:ps diuiſio illa:ptitio:tū noia:q̄ ſūt ęquoca:vniuoca:pluriuoca:verba q̄ ſua:q̄ ve aliēa reb⁹. Ad hęc ſubſtātia:q̄litas q̄titas:ad aliqd:facere:pati:ſit⁹ qñ:vbi hēre. Tū oppoſita q̄ties dicūt̃:q̄ties illa ſimul:pri⁹:mot⁹. In eloquēdo aūt illa:qd nomē:qd verbū:q dex his rūctū. Quę ſubiectiua ſnię ps:q̄ declaratiua:q mod⁹ vtriuſq;:quaten⁹ nomē accipiat̃:aut verbū:quaten⁹ pfecta ſentētia ꝓloquiū ſit. In ꝓloquēdo aūt:q̄ differētię ꝓloquiorū:quātitate.qualitate.qd vniuerſale.qd pticulare:qd indefinitū:q̄ ſint aiētia:q̄ negātia.q̄ vi hēant ſingula/quēadmodū inter ſe affectę ſint vniuerſales:pticulares:dedicatiuę:de quis cōgruę:īcōgruę:ſuppares:altutrę.ī ſūma ꝓlogorū qd ſūptū:qd illatio:qd rōcinatio:quid cōcluſio:q̄ p̄dicatiua rōcinatio:q̄ cōditionalis:& qd interſit. quot & q̄ formulę p̄dicatiui cōditionaliſq; gñis.quot in quaq; formula mōi ſint:Vtrū idē ordo ſit & eiuſdē ordinis q̄ rō. Poſt in cōditionalib⁹:quot primi neceſſarijq; ſint modi:qs ordoq̄ differāt. In iudicādo refellēdi regulæ ſunt.quibus eſuilla & captētulę diſcernunt̃. Reliqua ps in locis eſt:qua vel maxie oratores vtuntur. Et in diuiſionibus item:& in finitionibus ars ingens:

Rhetoricæ materia duplex. Vbi & vnde fiat orō. Prior in q̄ſtionē diuidit̃:& cām. In ea ptes officij cōſiderant̃ & orōnis. Officij ſūt illæ inuētio:diſpoſitio:elocutio:mēoria:& ꝓnūciatio. Inue

niunꝭ q̃ſtiones genera. Naturę cãrũ:& ductus: tũ illa qbꝰ fiat fides. Queſtionea: q̃ pricipales: q̃ ve
incidẽtes. In principalibꝰ an ſit: qd ſit: quale ſit: vnde ſtatꝰ fiũt illi rõnales: cõiectura: finis: quali-
tas. Mox & legales. E quibꝰ alijq̃ ꝓpaganꝭ:& iudicatio emergit. Cauſarũ gñ̃a demõſtratiuũ: deli
beratiuũ: iudiciale. Ruſus honeſtũ: admirabile: humile: ancepa: obſcurũ: natura: ſimplex: multi-
plex: ductꝰ ex cõſilio naſcẽs: ſimplex ſubtilis: figuratꝰ: obliquꝰ. mixtꝰ. Fides cõciliando fit: docẽ
do: pmouẽdo. Cõciliamꝰ in pricipijs. docemꝰ in narratione. Permouemꝰ in epilogis. Cõciliamua
ex pſona:& re. pſona: vel auditoris: vel rei: vel oratoris: vel aduerſarij. re vero honeſta & vtili Do
cemꝰ argumẽtis artificialibus: aut inartificialibꝰ: Priora vel inſũt negocio: vel negociũ attingũt
inſunt a toto: pte: nota. Attingũt a cõiugatis gñ̃e: forma: ſimili: differenti cõtrario: cõiũctis: ante
cedẽtibus: coſequẽtibꝰ: repugnantibus: cauſis: effectis: cõparatione maiorũ: minorũ: pariũ. Inar
tificialibꝰ vero ſcriptura: auctoritate: neceſſitate. Cõmouemus miſeratione: odio. iuidia metu: ſpe
ira: et ſimilibꝰ. Diſpoſitio naturalis eſt ordinẽ tenẽs:& artificialis ꝓ rõne cauſę pmutãs. Elocutio
fundamẽtũ hẽt:& faſtigiũ. Fundamẽtũ latine:& plane dicere. Faſtigium copioſe:& ornate. cuius
ratio duplex in ſingulis:& copulatis verbis: Singula propria:& tralata. Propria antiqua: et noua.
Tralata inopiæ: decoriſq̃ gratia. Copulata: conſtructione: cõcluſione: figuris ita coagmẽtata: p-
fecta: venuſta: q̃ rurſus vel continuata:& fuſa: qualis in hiſtoria: vel perihodica: q̃ rurſus vel mem
bris: ceſiſq̃ conſtat:& ãbitu: vel monocolos ẽ. Memoria vero naturalis:& artificialis eſt. Hæc pti
tiõe cõſtat:& locis:& imaginibꝰ. Pronũciatio aũt voce: vultu: geſtu: cultu:& habituoris continetꝭ.

Orationis partes: exordiũ: narratio: propoſitio: argumẽtatio: peroratio. Exordiũ attentũ: do
cilem beniuolum pſtat auditorem. Narratio aut hiſtoria. aut fabula: aut argumentum. aut iudicia
lis aſſertio. cuius elementa perſonæ. cauſa. locua. tempua. materia. res. Iſte aũt dilucida: veriſimi
lis. breuiſq̃ debet. Et eſt aut ipſiꝰ cauſę. aut incidens. aut cõtinua: aut partilis:& narramus augen
tes. attenuantea. pterèuntes. docentes. monentes: gratiam. vel inuidiã comparantes. & itẽ digre
dientes. Propoſitio: aut noſtra eſt. aut aduerſarij. aut cõmunis: aut principaliũ aut incidentiũ aut
ſimplex aut cõiũcta. Rurſua: aut ſimplex aut per inductionẽ. Poſtremo vel nuda: vel rationi ſub
iecta: vel ſummatim: vel partibus. Argumentatio: aut confirmat: aut reprehendit. Peroratio enu
meratione conſtat: indignatione: miſeratione.

De poetica breuiꝰ dicendũ: q̃ et ſępius hoc ipſo loco de ea perorauimus:& in nutriciis eidẽ ſa-
tiſfecimus. & multa cũ ſuperioribꝰ diſciplinis habet cõmunia. Prima ſpẽs illius eſt: q̃ metro heroi
co: fabula allegorica: hiſtoria vetuſta: et ſuo quodã dicẽdi gñ̃e vtiꝭ. Altera eorũ: q verſificatores
appellãtur. tum lyrici. tragici. cõici. ſatyrici: ſuis et ipſi ptibꝰ diſtincti: mox elegiaci:& vtriuſq̃ ſa
tyræ ſcriptores: et Iambici: bucolici: aſmatographi: epithalamiographi: monodi: epigrãmatum
q̃ auctores: tum illa obſcuriora poematum gñ̃a ithyphallicũ: manerus: borimus: lytierſes. Et itẽ
qualis centaurus ille: chæromonis: q̃ communi vocabulo poemata dicuntur. Triplex autẽ genꝰ:
dramaticon: exegeticon: mixtum. Catacteribus autem conſtant longo: breui: medio: florido.
Quippe finitimus oratori poeta ẽ (vt Cicero inquit). Sicut numeris aſtrictior. ita verbis licẽtior.
Reliqua diuinatio ẽ: q̃ ꝓphetia quoq̃ diciꝭ a noſtris. Hęc (vt ait ſacer chryſoſtomꝰ) aut ſpiritalis
aut naturalia: aut artificioſa/aut popularis: aut dãnata ẽ:& pfana. Spiritalis: Ecſtaſi voce: para
bola: afflatu viſiõe. Viſioq̃ ipa triplex: oculis imaginatiõe: mẽte. Naturalis brutorũ. furẽtiũ. dor
miẽtiũ. Bruta. n. ſicut hirũdines. formicæ. grues. alcedones. erinacij/aduẽtantẽ pſentiũt hyemẽ
Furor eſt aũt (ſicuti Plato ait) quadruplex. vatũ. poetarũ. bacchorũ. amãtiũ. Viſa dormiẽtiũ: aut
inſomniũ ſũt. aut ſomniũ. Inſõnio phantaſma occurrit: qđ viſũ Cicero appellat:& Epialtes qui
latine incubꝰ dr̃: ſomnio: viſio: et oraculũ: q̃ græce οραμα & Χρηματισμοσ dicunꝭ. Inſomniũ
diuinatione caret. Ex cura aĩ corporis:& fortunę. Sõnia/vel theorematica: vel allegorica ſũt. hęc
aut vel ꝓpria/vel aliena: vel cõia: vel publica: vel mũdana: quorũ cõiectura fit. natura: lege cõſue
tudine: arte: noĩbꝰ: definitione. Qui vero ſõnia interptanꝭ cõiectores dicunꝭ a nr̃is. Extant libri
adhuc daldiani artemidori. Onirocriticon. artificioſa eſt qua medici: qua cõſiliarij: qua guberna
tores vtunꝭ. Nã & medici morborũ principia: momẽta: fineſq̃ pſciſcũt:& cõſiliarij: qd expediat
in poſterũ cõiectãt:& gubernatores ventorũ tẽpeſtatũq̃ ꝓuident varietates. Popularis diciꝭ quę
vulgo nota: ſicut hyemẽ dein ver: cæteraſq̃ deinceps tẽporũ perihodos futuras. Extrema illa ẽt
q̃ malo adſcribiꝭ dæmoni: quo gñ̃e pythię dodonideſq̃ ſũt:& itẽ diuinaculi cæteri: vt omopla-
toſcopi: vt etiã q exta pecudũ: q volatꝰ. q cantꝰ auiũ q mõſtra: q tonitrꝰ: q fulgura: q ſydera q ſor
tes. q ſymbola. oĩa: auſpicia. q ſternumẽta. q. q muſtellarũ: q muriũ. vel ſtridores. vel occurſꝰ. q
q̃ aures titĩnãtes. oculos ſaliẽtes. Foliorũ crepitacula. pomorũ ſemina in ſublime iactata. bacilla.
cortices. noĩa. imagĩes. phialas ſpecula: et mille id genꝰ alia abſeruabant. Tũ illa quoq̃ ps dãnata
in primis. q̃ vel malos genios conſulit: vel deoa euocat manis: cuiq̃ magicę nomen fecimus. vt
quã pythonas. vt quã pfitebanꝭ engaſtrimythoe. vt itẽ necyomãtia ſternomãtia. alectromãtia
pyromantia. alphitomantia. aleuromantia. crithomãtia. gromãtia. Hydromãtia: geomãtia. aſtra
galomantia. tyromantia. gyromantia. Sed & chiromantia & item coſcinomantia: multaq̃ id ge-
nus alia vana prorſus:& de ridicula quęq̃ iam merito ſilentij nos admonent. DIXI

M. Antonius Sabellicus Dominico Grimano philoſopho & eqti clariſſimo S.

FAcis qđ & noſtrorū hoīum pauci ac neſcio an verius nēo dixeri Dñiceeqs
ſplēdidiſſime: q philoſophię ſtudia cōplexus: noſtratia hęc oratoria q̄ vris
illis tū natura: tū cōſuetudine olim arctiſſime cohæſere: nō vt leuia & parū
ſapiēti viro neceſſaria: qđ plærīq; faciūt: aſpernaris: lōgaq; p īterualla reſpi
cis: ſed vtriuſq; rei curas tecū ex ęquo partit⁹ ſedulo das operā: vt tā tibi
hac pte q̄ in illa ſuccedat ſtudiorū pfectus. Siſq; p hęc iāpridē facile cōſe
cut⁹ vt iā orator nō minus eminēs q̄ philoſophus habearis. Rara meher
cule laus: ac quo rarior eo certe pulchrior: Sed in tuo iſto p̄clarō inſtituto
nihil perinde aiūt te ac hiſtoria delectari: nec immerito: alit illā vt Fabius ſcribit molli quodā &
dulci ſucco orationē. Sed cū hanc quoq; varie tractare dicaris: q̄ te diutius in ſui admiratione
detineat: præ naturali illa: quā Plynius ſex & triginta complexus eſt voluminibus audio eē nul
lā. Verū quo maiori illius ſtudio teneris: eo te iniquius ferre certū habeo: q; ex vberrima hac re
centiorum hominum fruge nemo ad huc extiterit: qui lectionem ipſam a vitio partim tempo
rum iniquitate: partim librariorum inſcitia contracto ſit vindicare adortus. At fuerūt qui ſpar
ſim pauciſſima quædā velut in tranſcurſu ſubnotarent: fuitq; illud intra hoſtiū vallum iaculari
non ſtatariam conſerere pugnā. Nos vero nō qa plus viriū q̄ illi haberemus: ſed maiore quadā
fiducia freti: tertio ab hinc anno Plynium eo conſilio interpretandū ſuſcepimus: vt nō rerū ſo
lum: ſed quantum in me eſſet oīs etiam verborum explicaretur ratio: fuit fateor certamen illud
longe acerbius q̄ ab initio conceperā. Ita vt nō vbiq; nobis immota ſteterit acies. ſed turbatus
interdum aut pedem rettuli: aut magnitudine rei deterritus terga pene dedi: vici tamē viciq; cō
ſtantia magis q̄ viribus: ex longaq; & varia obſeruationum ſerie locos quoſdam in amicorum
conſpectum cunctanter mehercule & cum rubore nōnunq̄ dedi. Sed adoleſcentes plęriq; q tū
nobis forte operā dabant: imoderatius id facere. vulgoq; talia velut mancipia bello capta ī ap
to proponere: quę res effecit vt amicorū quidā: & in his Antonius Moretus homo vt noſti no
ſtratium litterarum perbelle eruditus: ſtudiorumq; fautor maximus: nunq̄ poſtea efflagitare a
me deſtiterint: vt Plynianas eiuſmodi annotationes q̄ preſſiſſime poſſem in ordinem redigerē
redactas in apertum referrem. Qđ ipſum ne magis ſua cauſa noluiſſe me q̄ non potuiſſe crede
rent: ex omni numero qui ſane ingens fuit: pauca admodum atq; illa ipſa nuda nulloq; verbo
rum apparatu breuiter collegi. Et in his nonnulla: quę quoniam vtrinq; ī auctoritate laborarēt:
cenſui in medio relinquenda: Sed cum duas ferme ex eodem genere centurias ſcripſiſſem: eēt
q; altera adhuc ſemiplena: impetus cepit eam ex extrario quodā & quaſi euocatorum numero
ſparſim hincinde locis accerſitis explere qđ ipſum ex ſententia adeptus: cum iam proſpicere
coepiſſem cui potiſſimum hanc obſeruationis formam cognoſcendam traderem: Tu vn⁹ oīm
vir præſtantiſſime maxie dignus mihi viſus es: quem inprimis tali munere impertirem⁹. Scie
bā eñi ita fore vt in tua ornatiſſima bibliotheca emendanda: q̄q̄ nihil ſit illa emēdati⁹ noſtram
induſtriā non mō nō aſpernareris: ſed etiā datur⁹ eēs operam: vt duę hę noſtræ Centurię a me tu
multu oſe cōſcriptæ: ſi non multa vi: apparatu ſaltē aliquāto honeſtiore per te eſſent in m:diū
proceſſuræ/ qđ ipſum vt p̄ſtes rogo te vehementer & hortor. Vale.

Ex C. plynij ſecundo libro. Capite primo.

ET ne ocio ſe nimis Plyniū adiremus: in ipſo pene veſtibulo obijcit loc⁹
aīaduerſione dignus: alios inquit rurſus occaſione hinc ſumpta: aut his
data innumerabiles tradidiſſe mūdos: vt totidē rerū naturas credi opor
teret: aut ſi vna oēs incubarēt totidē tñ ſoles Sic & vetera & recentia Ply
nij: de iis dūtaxat loquor quę adhuc vidim⁹: habent exēplaria at tu vi
de ne vni ſit potius legēdū: vt ad naturā referat: nā ſi vna inumeros mū
dos icubare itelligas: frigide nimis ac parū (vt ſic dicā) cōſiderate a ply
nio id dictū nemo nō alti⁹ ſingula rimatus dixerit.

Capite. vij.

Poteſt & in dubium venire: quid ſit qđ ad ædem larium Orbonæ deæ Plynius dicat aram
fuiſſe: ſed Macrobius auctor eſt pro familiarum incolumitate olim pueros Manię lariū matri ſa
crificari ſolitos: nimirum ſublato diro ſacrorum ritu: qđ ipſe auctor affirmat a Bruto factū Ma
tronę ad arcēdā orbitatē hic orbonam propitiarūt: vbi infando ſacrorū inſtituto orbari cōſue
uere. Eodē ſane capite: diu⁹ ingt Auguſtus prodidit ſibi calceum prępoſtere indutum quo die

editione militari prope afflictus eſt: cæterum Tranquillus Auguſtum ſcriptum reliquiſſe ait ſi mane ſibi ſiniſter calceus pro dextro induceret̃: qua Tranquilli lectione dat̃ intelligi inductum: eſſe potius legendum: q̃ indutũ: nec eo inficias ſępius id verbum ab eodẽ vſurpari: quale eſt illud calciamentum dextri pedis anteq̃ induatur verum hoc loco inductum eo citi⁹ legerim: quo propius vero eſt vtrũq; Auguſti verba libentius q̃ ſua poſuiſſe.

Capite. viij.

Nec omnino inepte aliquis quęſierit quid ſit qđ Plynius dicat tertium a Saturno ſyd⁹. qđ idem eſt qđ & Martis a quibuſdam Herculis vocari: & mox proximo loco Mercurij ſtellã Apollinis ẽ at Macrobius ſubtili admodum diſertatione Herculem & Martẽ ſolẽ eſſe demõſtrat Apollinem: & mercurium eundem id ego in cauſa eſſe crediderim potius: q̃ illud qđ Iginius ait Mercuriũ perpetuo ſignis quattuor nõnunq̃ cũ ſole eſſe.

Capite. x.

Neq; lunę excedat latitudinẽ: Verborum credo ſimilitudo effecit: vt librarij latitudinẽ ſcripſerint: quũ altitudinem ſcribi oportuiſſet. qđ Plynij verba: q̃ ꝓxime ſubiiciunt̃ pſpicue demonſtrãt. Vmbrã inquit terrę lunaris orbis altitudinẽ nõ trãſcẽdere: idq; argumento eſſe ꝙ reliqua ſydera: quę ſunt ſupra lunã terreſtris vmbræ interuẽtu non obſcurent̃: ſed ſolis vt alibi pſpicue oſtendit appropinquatione.

Capite. xli.

Higinius inter hui⁹ tauri inq̄t finitionẽ & caudã arietis ſtellę ſunt: quas noſtri vergilias: greci pleiadas dixere: eſtq; tauri figuratio in eo talis vt caudã arietis ſpectet tauri caput. Gellius ex hyadibus ſiue ſucculis credidit tauri caput figurari reliquas corporis partes vergilijs: quas græci pleiadas dicũt: Plynius in tauri cauda eſſe ait ſeptẽ: quas appellauere vergilias in fronte ſucculas: vſq; adeo diuerſi: in eadẽ re explicanda abeũt auctores.

Capite. lix.

Inoleuit mendum Plynianis codicibus librariorũ incuria ni fallor ortũ in qb⁹ a Mamertinis & tudertibus legit̃ pro amerinis: ſunt etẽm ameria & tudertum vmbrię vrbes haud multum inter ſe diſtantes: Mamertini campani fuerunt q̄ Meſſanã in Sicilia vt Polibius ſcribit occuparunt: Plutarchi ad hęc lectio nobis aſtipulatur: is de eodẽ prodigio: Ex ameria inq̄t & ex Tuderto italiæ vrbibus renũciatũ eſt noctu ꝑ cœlũ haſtas ardente & ſcuta in principio errantia fuiſſe viſa: Deinde inuicẽ irruentia more hominũ pugnantiũ: acies impetuſq; faciebãt. qb⁹ Plutarchi verbis vtra ſit verior lectio facile poteſt colligi.

Capite. lxv.

Affirmabã ego cõſtanter oĩ libraria fide aduerſus reclamãte tã vulgo q̃ mendoſe loco haud multum inde diuerſo erudit̃ legi: pro trudit̃: aut qđ libenti⁹ dixerim eludit̃: ꝓximo inde capite multo maxime ꝑ vulgo maxime. Item vnde ſeptuageſimo Africani: ꝓ affranij: & lõga ĩde intercapedine ſeptimo ſupra centeſimũ capite fons calidus tm̃ fluit: pro tm̃ vere fluit. Ego hęc rimabũd⁹ antea ſæpius ad diſq̄ſitionẽ vocabam. Vetuſtioris inde codicis teſtimonio confirmatus ſeueriori cenſurę ſubijcere ſum auſus.

Capite. cxi.

In nullã Plynianę hiſtorię ptẽ licentioſius graſſata eſt librariorũ inſcitia q̃ in eã q̃ numeros cõtineret. cuius cladis argumenta toto opere conſperſa lectoris oculos q̃tũuis cęcutientes crebra lancinãt occurſatione. Etẽm q̄d tã a vero diuerſum dici poteſt: q̃ ꝙ vulgo legitur: octogintaq̄nq; millia: & ſexaginta octo millia terræ longitudinem patere. Ar ſic habẽt oĩa in quę incidimus exẽplaria. ex Macrobio tm̃ & ptolemæo colligitur: ſtadiorum illam eſſe nõ paſſuũ millia: vt emendata lectio octoginta quinq; ſtadiorum millia: & ſexaginta octo eritq; ſenſus terræ longitudinẽ quinq; & octoginta habere millia ſtadiorum: ac ſupra eũ numerum octo & ſexaginta vt Arthemidoro placuit: vt autẽ Iſidoro ſtadiorum millia nonaginta octo: duoq; deuiginti.

Eodem capite.

Pari quidem deprauatione. ſed errore adhuc magis pudendo eodem capite legere eſt a gange ad vrbem ſyriæ Myriandrũ in iſſico ſinu Poſitã: quinquagintaquinq; millia paſſuũ decẽ & nouẽ eſſe. Quaſi vno die a gãge in ſyriã decurri poſſit: qđ ne philonides quidẽ Alexandri curſor: per multos dies ne menſes dicam: verum confeciſſet iter. Scribendũ igit̃ quinquagintaquinq; millia ſtadiorum: cui numero ſi mille adijciant̃ ſtadia ſeptuagies centum millia paſſuũ id ſpatiũ habere reperies.

Eodem Capite.

Auget ad hæc lectoris ſolicitudinem locus: ab eo quem dixi numero quidem diuerſus: ſed offenſa perq̃ ſimili in eo quidem eſt menſura. ab eo mari efficit nonaginta octo millia paſſuum vbi niſi ſtadiorum pro paſſuũ legas: neq; menſura: neq; numerus conſtabit. Et niſi id ipm feceris in ijs quæ ex eodẽ capi. ſubijciã ridicula erit lectio alia inquit: q̃ certior itinere terreno maxĩe patet a Gange ad Euphratẽ. l. millia paſſuũ. xix. vbi ſtadiorum millia illa eẽ non paſſuũ: nemo eſt niſi & geographię ſit idẽ expers: q̄ non plane intelligat.

Eodem capite.

Grauáret ego plura huiuſmodi errata ex eodē fonte manātia vnū in locū cōgerere. Satis enī ex iis ꝙ diximus poterat diligēs lector monit⁹ videri: vt reliqua p ſe pſpiceret. niſi illud Thucydidis ſuccurreret ατα λαιπωρος τοις πολλοις ηζητησις της αληθειας. Ne igiť alijs: q id laboris ſuſcipere fortaſſis recuſabūt in medio relinquať: pauca ex eodē capite ſubnectā. Quę mēſura inqt Artemidori nonaginta efficit & ſexagintanouē vbi niſi poſt nonaginta cōtinuo ſtadiorū millia adijcias nihil ſequiť. Sed huiuſmodi error tā frequēs inde credo eſt ꝙ Plynius nūc p millia paſſuū mēſuras colligit mox diuerſa rōne p ſtadia.

Eodem capite.

Iſidorus adiecit inqt. xij. M. &. L. vſq ad tylen: eſt fateor mēſurā parū ob incognita terrarū & pelagi interualla illuſtris: q̄ tn̄ ex Herodoto diſcimus quīdecim dierū itinere ſarmatas ſupra meotidē habitare: haud ita iudicij ſumus expertes: vt nō pſpicue intelligam⁹ mendoſe. xij. M. legi: quin. xij potı⁹ ſtadi. millia eſſe legēdū: q̄ lectio ſi nō oīno ſit vera: videbiť tn̄ vero ſimilior: ea ꝙ Plynianis inoleuit codicibus. Ex tertio libro. Capite. ij.

Habent in bethicæ deſcriptione oīa Plynij exēplaria ſexabdera dictionē cōiunctim notatā: Ptolemæ⁹ tn̄ duo eſſe noīa perbelle demōſtrat ex illius ſecūdo verba ſubieci: vt magis pſpicuus eēt error: manoba inqt: ſex: ſelambina abdera: Strabo exitanorū inqt ciuitas eſt a qua ſalſamentaria pcipuū ſūt nomē adepta: Deīn abdera: qb⁹ verbis plane colligi poteſt abderā legi oportere/nō ſexabderā: vbi illud interim monebo Perſuaſum me habere: ſexitanorū ex græco verti oportuiſſe: nō exitanorū: etenī ex eo qd illi ɛ̋ dicūt: noſtri qdē ſex non aliter vertere conſueuerūt. Eodem capite.

Ille ocior refugit Scipionis rogū dixiſſet. At Liuius auctor eſt. Gn. & P. Scipiones paucis diebus in hiſpania ſecūdo bello punico oppreſſoa: publiūq poſt fratris interitū ab hoſtibus in turri quadā circūuētū flāma a barbaris iniecta cū paucis in ea cōcrematū. vide igiť an hic ſit loc⁹ quem rogū plynius appellauit. Eodem capite.

Scio ad hęc plura exēplaria inuēiri: ꝙ mauritania habeāt p manētaria. Deitania p editania: pelleodeones pro pelēdōes: ptolemæus: & plynij vetuſtior ob idq emēdatior codex lectorē vere lectionis admonent. Eodem capite.

Oppidū laurentū loc⁹ indigetis. Sic in plynianis exēplarib⁹ vulgo reperio: verū ego Dionyſij verba ſecutus: lucum libentius legerim. Latini inqt ei quū de Aenea interim loqueretur: templū conſtruxerunt inſcriptione tali pditū: patris diui terreſtris q fluuij numici vndas gubernat inde hęc ſubijcit: eſt enī ager exiguus: circūq arbores conſitæ ordine ſpectatu dignę. qb⁹ Dionyſij verbis locū ipſum Aenęę conſecratū nil aliud q̄ lucū fuiſſe demōſtrať: nec video qd frigidius dici potuiſſet: q̄ lucū ſcribere: quum aut tēplū aut locū: aut ſepulchrū: aut aliud ſimile exprimi oportuiſſet: Qз æneā Iouē latij incolę dixerint. Liuius eſt auctor. Situs ē inqt quęcūq eum dici ius faſq eſt ſupra numicū flumē Iouē indigetē appellāt: Iouē dixit nō ſolē: vt plynius: niſi diuerſum potius lucū eū fuiſſe intelligas. Seu res auctoritate caret. Capite. v.

Vbi inquit a medio diſcurſu Cynthos vocatur: Polybius Cocynthon non Cynthon locū appellat. Verba ex ſecundo illius ſunt quæ ſubiecimus. Hæc aīt latera inuicem capulata apicem trianguli faciunt propoſitum italiæ promontorium: quod Cocynthon incolę vocant

Eodem Capite.

Quęrebamus qd eſſet miliariū in capite Rōani fori: cuius plynius eodē capite meminit: eoq impenſius in ea occupati eram⁹ indagine: quo plures eiuſdē rei auctores meminiſſent: nec expedirent miliariū quid eſſet: Tranquillus: & Tacitus Cornelius pręterq̄ ꝙ in Rōano foro vterq ſtatuit: aureū etiā miliarium appellauit. Sed plutarchus hō in explicanda hiſtoria ſupra q̄ dici poſſit diligens: pſpicue docuit: p ædes inquit: q̄ Tyberij vocabanť gradiebať in forū: vbi ſteterat colūna aurea: in qua inciſę oēs italiæ vię fuerūt: qb⁹ verbis qd miliariū eſſet haud obſcure demonſtratur. Capite. xi.

Diomedes ita deleuit gētes nomadorū dardorūq: & vrbes duas: q̄ in puerbij ludicrū verterēt apinā metaicrā: Sic vulgo plynianis exēplarib⁹ notatū reperies. Sed apinā & tricā legendū eſſe contenderim Martialis vrbaniſſimi poetæ carmen verę lectionis admonet/ Sūt inqt apinæ tricæq: & ſi qd vilius iſtis: quibus verbis haud dubie colligiť per tricā & apinā id qd pene nihil eſſet olim ſignificari ſolitum Capite. xiij.

Qui plynianæ hiſtoriæ libros in capita diuidere primū adorti ſūt: fecerunt hi quidē rē tumultuario lectori nō ingratā: feciſſentq procul dubio & alijs haud parum vtile: ſi paulo accuratiore vſi eſſent partitione: pleriſq enī locis incuria credo potiuſ q̄ rerū ignoratione id accidit: vt dimidiata periodus in duo mēbratim abierit capita: quale illud: Iam tamen Colonia diui Claudij

g. ij.

ſabaria & oppida Carãbia iulia: vbi haud dubie oſtendiť hęc oïa cũ verbo qđ in fronte eſt alteri us capiti ordinari oportere. oppida eñ non ſiluas & glandifera dicunť loca inhabitari: nec ẽ cur in iſ: q̃ ſequuntur quicq̃ deſyderes: quũ poſſit id ſubſtantiuũ verbũ præſtare.

Ex libro quarto. Capite. iiſ.

Inſeditperq̃ multis Plynianis codicibus mendum: vt Taulia pro daulis legeretur: in qua ſane emendatione illud ſuccurit eſſe apud eundem Plynium in thraciæ relatiões intus bizia arx regum thraciæ a therei nefaſto crimine inuiſa hirundinibus: quum Thucidides tradat: Thereũ dauliam terræ phocidos tunc a thracibus habitatam tenuiſſe: vbi fœminæ circa ithim notiſſimum facinus patrauere: ait ad hęc therem quẽdam ſitalcis patrem magnum odryſarum in thracia regnum tenuiſſe. Sed nihil huic neceſſitudinis cũ thereo fuiſſe hęc in tranſcurſu attigiſſe voluí: quia nõ potui nõ mirari Plyniũ vanã vulgi perſuaſionem: potiuſq̃ grauiſſimi auctoris opinionem ſequi voluiſſe: præſertim quum Thucididis opinionem in phocenſium rerum relatiõe non obſcure repræſentet.

Capite. xi.

Mons Serium & zonerum. Hęc plynius: ſi plynij & non librariorũ: potius ſunt verba exiſtimanda: Põponius inibi Seriphion & zonę diſtinctis refert dictionibus/promontoriũ inqt ſeriphion: ex quo canentẽ: orphea ſecuta enarranť nemora: zonę: tũ ſchœnos/hęc poſui vt in vtrã lector magis inclinauerit veriorẽq; duxerit: ſequať lectionẽ: nos qñ vtrunq; auctoritate laborať in medio relinquimus.

Ex libro. v. Capite. iiij.

A deo q̃dã librariorũ: vel incuria: vel inſcitia Plynianis libris inuertit. vt ne ipſe qdẽ hiſtorię auctor ſi ad ſuperos reuocari poſſit valeat interꝑtari: quale eſt illud ĩ aphricę deſcriptione liberũ clupea in ꝓmontorio Mercurij. Itẽ libera curubis ne Apollinis: ſic oïa Plynij: q̃ vidimus habẽt exẽplaria: ſed nos Strabonis & Ptolemęi auctoritate freti neapolis ꝓ Apollinis legim⁹ vt ſit lectio curubis: neapolis: apparet enim vnius ſyllabæ mutatione locum deprauari contigiſſe.

Eodem capite.

Nec in eo min⁹ ille de quo loquor offendiſſet: ſi ſua recognoſcẽs hæc quę ſubijciunť plegiſſet: Inde ſic eñ apud plures legere eſt thena Aueſinacon madeſta cape: Sed nos Ptolemęi vetuſtiq; exẽplaris lectione adducti ita emendauimus: Theene: Macomada: Tacapa: vel vt qdã habent: Aueſma: comade ſtacape.

Capite. v.

Terminať ait Ptolemæ⁹ Marmarica ab oriẽte ab Anthedone vſq;: ẽ & paretoniũ haud multũ idẽ diuerſũ: qd ſit igiť qđ Plyniana lectio pharẽdonẽ habet viderint alij. Accolũt inqt ille marmaridæ a pharedoni ferme regione. Cætera ex illo ſi libet require.

Capite. v.

Nõ eſſent q̃dã obſeruanda/ ſi eruditorũ tñ rõnẽ haberemus: ſed ea eſt quorũdã vel inſcitia: vel inertia: vt ne ea qdẽ in quibus inſigniter eſt alioquin erratũ aduertant: quo fit vt velut alia plęraq; catabathmũ mendoſe haud pauci legant: vbi Catabathynun ſit legendũ. Saluſti⁹ ab ortu ſolis decliuẽ latitudinẽ: quẽ locũ catabathynon incolę appellãt βαθυνον eñ græci ꝓfundum dicunt.

Capite. xiiij.

A rabiæ vero & ęgypto ꝓxima per ea aſperis diſperſa mõtibus: hęc Plynius. Ptolemę⁹. his finib⁹ petreã celebrat arabiam & in ea petram vrbẽ. vnde terrę videri poteſt nomen inditum.

Capite. xxiiij.

Ita naturę dimicatio illa ait plynius æquať hoc eunte quo vult illo ꝓhibẽte ire: qua velit. Quæ plynij verba niſi alti⁹ fuerit inſpecta credanť ſibi aperte repugnare: ita vt alterũ oporteat eẽ falſum: ſed ſic ſane vt ille ait eſſe deꝓhendas ſi nõ oïa ad euẽtũ referas.

Capite. xxvij.

Nũc mõtana gage Corydola. Strabo nõ gagen: ſed Cracũ vocat. ptolemæus cogrã: verum nõ tã hoc me mouet q̃ illud. qđ ꝓximo capite indũ flu. in cibaritarũ iugis ortum. lx. dicat perennes fluuios recipere: torrentes amplius centũ. Sed indũ in his terris: qđ ſciã: nẽo poſuit: nec de orientali illo poteſt intelligi. Quare vide ne nilum ſit potius legẽdũ

Capite. xxix.

Caricæ minus qđ primo condidiſſe Iones narrãtur athenis profecti. At Mius non minus legẽdũ cõtẽderim: Miuntẽ Iones duce Cydrelo Codri filio vt. Strabo tradidit ĩ ionia cõdiderũt.

Capite. xxxij.

Teloſtobogorũ piſimnis. ſic mẽdoſi qdã plyniani codices hẽnt. Alij cõpluſculi piſin⁹. Strabo Tectoſages inqt phrygiã maiorẽ verſus iuxta piſinuntẽ & paulo: Piſinus emporiũ ẽ eorũ qui in hac regione ſũt: & templum maximũ hẽt magnę venerationis matris deũ: qbus ſtrabõis verbis apparet piſinus dici quas & Selinus. forma

Eodem capite.

Nunc reliqua in ora a rio: ſic plura exẽplaria. Sed vnũ cõclamatæ ꝓpemodũ fidei atio: quaſi vna ſit dictio. Ptolemæus in ora bithyniæ heraclea inqt poſt pſilũ: Tion: qđ ita ſane eſſe Plynij quoq; verba demõſtrãt. in ora inqt a Tio & nõ a rio. diuiſimq; nõ cõiũcti.

Eodẽ capite.

Nullã plynianę hiſtorię partẽ magis librariorũ lancinauit iniuria: q̃ hanc: q̃ ad geographiæ

attinet rõnẽ: ecce vel vno capite plura occurrũt: tã aut inuerſa: aut mutilata: vt ſomnulẽtiſſimũ
poſſit lectorẽ excitare: & eñ qd inemẽdatius ſcribi potuit q̃ galeadon pro calcedon: & nõ mul
tũ infra galeadonis: qđ nuſq̃ terrarũ qđ ſciã repente ſit ꝑ calcedonis. Plynius: Strabo & ptole
mæ⁹ Calcedonẽ in thracij boſphori anguſtijs ſtatuerũt: galeadonẽ: neq̧ ibi neq̧ alibi ſcriptorũ
quiſpiã: qđ ſciam me legiſſe retulit. Eodem capite

Sed quo ꝓpinquitate vocis pronius in vitiũ fuit hoc qđ dicã eo maiore ẽ ſtudio ab iniuria vĩ
dicandũ: poſtea inqt grçcorũ oppidũ: vbi contra oẽm librariã fidẽ Cæcorũ nõ græcorũ legen
dũ cõtenderim Strabonis auctoritatẽ ſecut⁹. q vno atq̧ altero loco haud dubie demõſtrat cal-
cedonis cõditores cæcos ab Apolline iudicatos: qa quũ vrbẽ ipſam conderent locũ eligere ne-
ſciuiſſent: Aſtipulanſq̧ noſtræ opinioni ipſi⁹ plynij verba q̃ cõtinuo ſequunt̃: Cçcorũ ait oppi
dum: quia locũ eligere neſciuiſſent: qđ ſi græcorũ legas nil certe ſequatur.

Ex libro. vj.

Gens Macrocephali oppidũ Cçſarus port⁹: Sic vulgo. Sed Ceraſus legẽdũ docet ptolemç
us Iſcopolis ceraſus pharnacia. Seru⁹. Ceraſus vrbs ponti: quam quũ Lucullus deleſſet genus
hoc pomi inde auexit. & a ciuitate ceraſium appellauit: Illud interim ſuccurrit mirari: q̧ quũ
emendati⁹ exemplar nec fidei ob ipſam vetuſtatẽ cõtẽnendç Ceraſus haberet quidã ceraſpõtũ
fecit: quaſi vnũ cẽt nomen. ptolemæus Ceraſus ait pharnacia illi portus. trapeſos: quibus apte
ille demõſtrat diuiſa eſſe hæc non cõiuncta. Capite primo.

Ad helleſpontũ inqt octingẽtorũ. xxv. milliũ paſſuũ: qua ſane lectione haud vnum depræ
hendit̃ mẽdum: eteñ helleſpõti latitudo ſeptẽ hẽt ſtadia: cæterum idẽ plyni⁹ alibi helleſpont⁹
ſeptẽ vt diximus ſtadij: europã ab aſia diuidẽs: Herodotus. Iũxit Xerxes Seſton abydo ſpati
um mediũ eſt. vij. ſtadiorũ. Septẽ ſtadia paſſus habẽt octingẽtos. lxxv. emẽdata igit̃ erit lectio
octingẽtorũ. lxxv. paſſuũ: idq̧ nõ ſolũ auctoritate ſed rõne etiã ꝓbat̃. Capite. xvij.

Age vero q̃ ridicula: q̃ voce ipſa veritati proxima eſt deprauatio illa Alexandri inquit co-
mites eo tractu indice: quẽ ſubegerãt ſcripſerũt. xv. oppidoꝝ fuiſſe nullũ. cominus gentiũ no-
uẽ/q̃ ſane lectio ne Plynio quidẽ ipſi ſi ſic ſcripſiſſet ſenſu & ordine cõſtare potuiſſet: Siq̧dẽ co
min⁹ diſtinguas oportet legaſq̧ Co minus id Strabonis demõſtrat auctoritas/is de Alexãdri
victoria locutus. Ciuitates ait quinq̧ millia nõ minores co meropide: q̃ ꝑfecto multitudo ꝑ ex
ceſſum nouẽ natiões dicunt̃: quinq̧ milliũ igit̃ oppidorũ corrige nullũ co minus. eſt eñ cos op
pidũ vt Plyni⁹ docet in calimna inſula carpatho haud multũ diſtans: eſt & inſula vt idẽ auctor
alibi Hippocrates genitus in inſula Co. Eodem Capite.

Quid ſit ꝑterea nõ video: qđ eodẽ capite a libero patre ad magnũ Alexãdrũ indos ait reges
.c. liij. & annorũ. vj ac ſupra eũ numerũ. cccc. duos colligere q đ fieri nõ põt. ſi ad Semeles fili
um id referas: ſed aut ĩ nũero erratũ dixeꝛ: aut qđ magis credo ad vetuſtiſſimum illum: quẽ ęgy
ptij ab initio ſunt cõmenti alluſit: Herodot⁹ auctor eſt græcos bacchi nomẽ ab ægyptijs audi-
uiſſe: vt neptuni a lybibus. Cæterũ ſi ad annũ ſolſtitialẽ eũ numerũ referas tẽpora parũ cõueni
ent cũ ijs q̃ diuinę litterę de mũdi origine continent. Capite. xviij

Sũt fateor hęc q̃ vno loco colligam: haud magni alicuius momenti: ſed q̧b⁹ lectorẽ minus
ſolertẽ facile hallucinantem videas: quale eſt illud in extremo capite de gangis altitudine nuſq̃
minus. xx. milliũ paſſuũ. quaſi ad ima tartara ſit vnus ille fluuiorũ vado depreſſus. ſed. xx. paſ
ſuũ qui non videt legi oportere: & in proximo ab eo capite dardæ leguntur pro herdæ: & paca
le inſula pro pactale: Si vera vtrobiq̧ eſt Strabonis lectio. Capite. xxiij. Et. xxv.

Patet oppidũ ſtad. xxx. multoq̧ pulchrius ſicut actacinus ait atta cabane verũ vetus codex
antiq̧t⁹ pro actacin⁹ habet cæterũ Varro atracinus a Plynio citat̃ qđ ex ipſi⁹ epitomes haud du
bie ꝑcipit̃. ſic in eo capite qđ vno interiecto eſt huic ꝓximũ parthitas & elymas: ꝑ parrithas &
clymax legere eſt: ꝑterirem ego hæc vt dixi: niſi errores apud imperitos errorũ genitores eẽnt.

Capite. xxvij.

Mox vaſto alueo ꝓfuſus dextra caracis oppidi, infert̃ mari ꝑſico decimo ore Põponius au-
ctor eſt tigrim eo modo quo orit̃ in mare volui. Herodotus & Plynius aiunt ſingulari eũ alueo
fluere Supereſt vt non ad numerum ſed magnitudinem id referas: obſeruatũ eſt eñ decimum
quẽq̧ fluctum decimum qđq̧ ouũ pręcipua eſſe magnitudine: vnde & decumanus pro magno
accipitur. & decumana porta quę in caſtris maxima fuit. Vide igit̃ ne decumanos ſit poti⁹ legẽ
dum ſiue decumano Capite. xxviij.

Eſt & barum inſulam legere pro bathum in exemplaribus compluſculis: & ſtellę pro ſtelei
eſt eñ græce στηλη columna hoc haud ſane attigiſſem niſi vulgo fere alteram dictionem du-
plici liquida librariorum inſcitia notatam offendiſſem.

Capite. xxix.

Caſpij mõtes longe abſunt ab Aegypto & Arabia: q̧ppe q & mari: qđ alioqn hyrcanũ di

nomē fecere: mēdoſum igit̄ illud apud Plyniū. Alterū duobus millibus paſſuū vltra caſpium mōtē: vide igit̄ ne caſſiū ſit potiꝰ legēdū: eſt is mōs in ægypti: & Arabię cōfinio: quidā in deſerta Arabię ſtatuūt: in qua nihil p̄ter ipſum ſit memoria dignū: Liuius: Strabo Polybius & Appianus meminerūt: qđ caſſiū ſit legendū. Plynij verba pene arguunt: vltra inq̄t caſiū montē qđ a.xl.millibꝰ paſſuū redit in pelluſiacā viam. Capite.xxx.

Operæꝓ̄tiū eſt breuiter referre quot modis locū: quē ꝓxime ſubijciemꝰ librariorū deprauarit inſcitia vſqꝫ adeo licentia: temere corrūpendi ſæpius incūbit in iſs: q̄ haud ita vulgo ſunt nota: quaſi tutiꝰ ſit in tenebris q̄ in aperto mēdaciū locare: habēt Plyniana q̄dā exēplaria. quo Sānetiquū fugerēt diſtinctis dictionibus alij ipſa meticū fugerint: atqꝫ aliter alij: verū q̄ emēdata ſit lectio Herodotus docet: quo inquit pſamneticū fugerent: fuit is ęgyptiorū rex: ob cuius ſęuam regni adminiſtrationē.cc.& octo millia hominū ex ęgypto in ęthiopiā migrarunt.

Ex libro.vij. Capite.xi.

Eiuſdē inq̄t familię Scipioni poſt. Gn.cognomē ſalūtominus dedit: ſi Tranquillū q̄nqꝫ legiſſent: aut Plutarchū: q ex duabꝰ vocibꝰ vnā fecere: facile a lapſu ſeruari potuiſſent: vterqꝫ illi ſalutioni cognomen viro fuiſſe tradidit. Salutio igit̄ minus/non ſalūtominꝰ legēdū cōtēderim minꝰ dico qn̄ alia vox magis ꝓpoſitę materię cōueniat nulla. Eodem Capite.

Sed qualis deſultoria illa in elemētorū ſyllabarūqꝫ in vno noīe reddēdo deprauatio: qđ Vibius q̄dā e plębe perq̄ ſimilis Pōpeio fuiſſe a Plynio dicat̄: ſi vibiua ille ſcriptū reliquit Valeriꝰ.nobis eūdē iuniū non vibiū appellat. niſi forte nomē potiꝰ hoc fuiſſe aliquis dixerit: illud vero cognomen. Capite.xx.

Ideo.M.Varro vix in huiuſmodi leues & ocioſas obſeruatiōes deſcēderē niſi adeo multi ita ſomnolēta inertiqꝫ lectione veterū ſcripta verſarent: vt quoquo mō ſit aliquid ſcriptū: tanq̄ nefas ſit id mutare indifferenter arriperēt: cuius genus eſt illud: qđ in fronte poſui: in quo oīa Plynij exēplaria pro idē habēt ideo: atqꝫ ita eſſe ſi quis altiuſcule Plynij verba attenderit. facile dep̄hendat. Capite.xxiij.

Armodiū & Ariſtogitonē tyrannicidas: Thucidides in primo hiſtoriarū æque indigenas exterosqꝫ arguit ſcriptores: ꝙ veri inquirēdi deſidia: Armodiū & Ariſtogitonē tyrānicidas appellarint q̄ppe q nō Hippiā tyrānū: ſed Hipparchū eius fratrē adhuc priuatū ad leocorium in panatenaica pompa ornanda obtruncarunt. Capite.xxiij.

Credat: q s nō videt inepte facere: ſi Plynij ſcripta mihi ex profeſſo aſſerēda oppugnare incipiā: ſed lectorē admonere hoc eſt ne oībꝰ temere aſſentiat: nō quicq̄ corrigere: aut mutare. Anaxarchides inq̄t ille q ſimili de cauſa p̄ciderit: an Anaxarchides in q̄ſtione cōiurationis in tyrannū initę ſibi linguā p̄ciderit haud facile dixerim: illud cōpertū habeo Anaxarchū abderitē a Nicocreontē cypriorū tyranno quē apud alexādrū in diſcrimē capitis adduxerat poſt illius obitū in poteſtatē redactū. in pilāqꝫ coniectū: quū ferreis malleis tunderetur: Tundite pilā Anexarchi dixiſſe. Anaxarchū nō tunditis: qua hominis cōſtantia cōmotus tyrānus: quū p̄cidi illi lingā iuſſiſſet: vltro mordicus ſibi in tyranni ſinū conſpuiſſe. Capite.xxiiij.

Adijciam nunc tranſlatitium vnum ſimonide medico: pro melico in Plynianis eſſe exēplaribus: fuit Simonides lyrici carminis ſcriptor. Cuius Cicero: Fabius: & Papiniꝰ in ſiluis meminerunt: gręci a ſuauitate carminis παρατο μελη τομελοσ. melicum dixere.

Capite.xxvj.

Magniqꝫ noīe inde capto Tranquillus auctor eſt: Cęſarē quū ſubito acceſſu pharnacis regis copias fudiſſet iſ ſunt qui te magnū fecere Pompei Exclamaſſe: qbꝰ ille verbis ſignificaſſe videtur non ex aphrica: ſed ex ponto magni cognomē Pompeium reportaſſe. plutarchus ex ſicilia reuerſum a Sylla eū magnū ait appellatum: nec ſupprimit tn̄ fuiſſe: qui illū eā in aphrica appellationem adeptum tradiderint: poſui ego hęc nequis Tranquillo temere accedens Plynio hoc nomine calumniā intenderet. Capite.xliij.

Mulionē caſtrenſem ſuffraniū: ſic habēt cōpluſcula plynij exēplaria: alia nō pauca ſuffaraneū ſed vide ne ſufferaneū ſit potius legēdū: a ſuffero ſuppono. plautus. intro ad vxorē vt tergum ſufferā ob iiuriā. i. ſupponā: Sed ꝓpius vero eſt ſufforaneū reliquiſſe plyninm ſcriptum vt quēadmodum circūforaneum dicimus ita pari ratione ſufforaneū: eritqꝫ in hoc ſemiplenus ſenſus in illo plenior: ſed hęc omnia coniectura magis q̄ ratione conſtāt.

Eodem capite.

Ex q̄buſdā felicitatis inductꝰ argumētis / Nullo mō adduci poſſem: vt tā leuia obſeruarē: niſi viderē huiuſmōi errata nō minꝰ legētiū: q̄ librariorū incuria inoleſcere / q s enī tā expers eſt iudicij q accuratius hæc intuitus non videat quibuſnā eſſe legendum: nō quibuſdam: etenim inſitiatio illa eſt: & cum ſtomacho per parentheſim legenda vt ſit ſenſus: Sylla vnꝰ ad hoc æui ſibi

felicis nomē adoptauit: quibuſuam felicitatis argumentis? q.d. dij boni q̄ turpibus & ab omni
feli citate alienis: an q̄a tot ciuiū millia pſcribere potuiſſet. Capite. xliiij.

Et hoc dicebat iam balearicis & creticis diadematis iā Macedonicꝰ erat: quū hęc in ordinē re
digeremꝰ forte apud me Palladius niger hō Plynianæ lectionis pq̄ ſtudioſus rū ille quoniā in
hūc locū tanq̄ ſcopulū impacti hęſeramus obſeruaſſe ſe aiebat apud Plutarchū ī coriolano me
tellorū quendā q̄a diutius frontē vitta obligatus ob diuturnū vlcus in mediū pceſſiſſet vittati
cognomen adeptū: verū q̄a diadematis inſigne vitta cōſtare nō ignorabamꝰ ſuſpicari occepi-
mus ne diadematus ſit potiꝰ legēdū q̄ diadematis. nec ita multo poſt ex Cicerone ppemodū
ſum adeptus q̄d cōiectura indagabamus: is in ea orone quā ad populū habuit nō vt p Q u. Me
tello ait viro clariſſimo iā ſpectata ętate filius. no. L. diadematus conſularis ſumma auctorita
te: non Q uintus. Metellus Cenſorius: verum quum diadematꝰ reliqua exēplaria haberēt vnū
dūtaxat ſatis ſpectatę fidei diademater habuit Cęterū ille quē Plynius diadematū appellaſſe vi
det. Q u. non Lucij prænomen habuit facilis variatio. Capite. xlv.

In ſumma ille deꝰ cœlūq; neſcio adeptus magis an meritꝰ hęrede hoſtis ſuę filio exceſſit: ridi
culū eſt: ne ppudiū dicā vulgo ita receptū. vt ſuę hoſtis filio hęrede Auguſtū deceſſiſſe ſcripſe
rint ad hūc diē oēs i velut Liuia Auguſti fuerit hoſtis: cū quo an ad exitū vſq; virę coniūctiſſime
vixerit Tranquilli verba pſpicue demōſtrant repēte inquit in oſculis Liuię & hac voce defecit:
Liuia nři cōiugij memor viue & vale: Q uin meminiſſe oportuit Tiberij patrē aduerſus auguſtū
L. Antonij partes olim ſecutū. atq; vnū omniū poſt puſinū bellū ptinaciſſime in ptibꝰ perſtitiſ
ſe: hoſtis itaq; ſui nō ſuę ſi pudor eſt legere incipiant. Cęterū ſi nō vere: meliꝰ tñ fecere illi: q quū
viderēt id nō recte ad Liuiā referri poſſe verbis & ordine inuerſis hęrede nō ſuo filio exceſſit: ſcri
pſere. Capite. lx.

Facerē ego adhuc plus inuidiæ noſtri ſæculi hoībus: niſi codices facie ſatis vetuſta: & ob id
forte fide cōclamatiore ſępiuſcule & ipſi claudicarēt / nā q̄d a priſca illa ſcribēdi diligētia magis
alienum dici pōt q̄ gręcos thaſim diuiſis dictionibus ſcripſiſſe: pro græcoſtaſim: id certe in cau
ſa fuit vt minus ęgre tulerim in alijs q argeorū ſit theſim: Sed quis ille Romę aut vbi locꝰ eſſet
Varro docet. Ex libro. viij. Capite. x.

Hæc vbi in ipſo amne canali ſe fixit intolerando afficit dolore: ſic in multis: vetuſtior tñ codex
ipſo amne carnali. Sed aię canali melius: ideſt: per quē meat aīa / ideſt ſpiritus. nā quū duę ſint q̄-
ſi canaliculę: ſeu fiſtulæ ab oris faucibus deorſum tendentes: p earū vnā Plato & philiſtion lo-
cutus: Dioxippus hippocraticus humores pulmoni rigādo fouēdoq; neceſſarios defluere credi
derūt: hāc eādē eſſe τραχειαν αρτεριαν. ideſt aſperā arteriā vocāt: p quā ſpūs a ſummo ore ī pul
monē: atq; inde rurſus in os & in naris cōmeet: q q̄ Heraſiſtratus medicus negauerit p aſperā ar-
teriā q̄cq̄ potus aut cibi defluere: ſed illi aliter vt dixi ſtatuerūt vt ſine cūctatione affirmare poſ
ſis aię canali eſſe legēdū: qua ſpiritꝰ & potꝰ cōmeent. Altera canalicula ea eſt: p quā eſculenta oīa
& vt ſoli Heraſiſtrato placuit. item & poculenta ad ſtomachum defluunt.

Capite. vij.

Pugnauere & Cæſari dictatori tertio conſulatu eius. xx. contra pedites quīgētos Trāqllꝰ quī
quagenis peditibus ait pugnatū elephantis vicenis: tricenis vero eqtibꝰ: in hoc igitur aut illo
numero erratum eſſe oportet: Sed propius vero eſt Tranquilli numerum parum fideliter a libra
riis redditum: qui quum ſcriptum quingenis inueniſſent: ſyllaba interpoſita quinquagenis fe-
cerint: etenim quingenos dicimus: & quingentenos: vt ſexcenos: & ſexcentenos. cæterū vtro
q; verſu potuit vitium inclinare: locum in medio relinquimus.

Capite. xvij.

Magnitudini fatorum accepta ferri æquius q̄ feratum naturę arbitror: ſic vulgo notatum re-
perio: verū qui non ignorant quid inter fero & refero acceptum interſit: referri vt elegantius ita
libentius legerint. Capite. xxxvi.

Miror adiectum numidicos vrſos quum in aphrica vrſos non gigni conſtet / Hęc Plyniꝰ: ve
rum ſi in numidia tantum vrſos non generari dixiſſet: fuiſſet eius ſententia adhuc ęquiꝰ ferenda
at tota aphrica feræ genituram excluſit. quod an verum ſit alij viderint: illud non diſſimulabo
Herodotum rerum africanarum auctorum diligentiſſimum tradere libyam inter multa & varia
animalia vrſos quoq; alere. Capite. xliiij.

Nec pontes tranſeant per raritatem plantarum tranſlucentibus fluuijs. tu vide ne plancarum ſit
potius legendum. ſunt enim plancę tabule planæ a planicie dictæ q̄q̄ nō eo inficias & palāgas
legi pro teretibus fuſtibus qua itē materia. ſolent pontes inſterni palangarū auctorē Feſtus.

Ex libro. ix. Capite. xviij.

Mullū. lxxx. librarū ī mari rubro captū licinius Mutianꝰ pdidit: quāta mercatura cū luxuria

ſub vrbanis littorib⁹ inuentũ eſt:et hęc natura vt alij alibi piſces principatũ obtineãt: Sic vulgo legere eſt: Ex qua lectione nõ verbis ſolũ: ſed periodis quoqꝫ inuerſis null⁹ q̄dẽ rect⁹ põt elici ſenſus: tu vero quãti legito ꝓ quãta: et eſt ꝓ cũ: verbũqꝫ ſubſtãtiuũ cũ ſequẽtib⁹ iungito: erit itaqꝫ emẽdata lectio: quãti luxuria mercatura. i. luxurioſis hoib⁹ mercaturis eũ captũ ſub vrbanis littorib⁹ ideſt vrbi ꝓpinquis. Eſt & hęc natura vt alij alibi piſces principatũ obtineãt. q. d. Cõparatũ eſt natura vt alij piſces alibi ſuauiores iudicent: ac ꝑ hoc maiore ꝓtio digni: vt mull⁹ q̄ ſi ſuburbano ſit mari captus melior ſit guſtu q̄ alibi: eſtqꝫ ni fallor mullus: quẽ indigena: magia: q̄ exotica lingua Veneti barbionẽ: Rõani triliã vocant. Capite. xxv.

Eſtqꝫ admodũ paru⁹ piſcis aſſuetus petris Echeneis appellat⁹: ꝓterijſſem hũc locũ ſilẽtio: vtpote parũ neceſſariũ: niſi viderem quendã noſtri temporis ſingulari alioquin doctrina: ꝓſtãtiqꝫ ingenio virũ incuria credo. aut certe vocũ ſimilitudine deceptũ echinnum pro: Echeneide accepiſſe ſimul: vt & locũ in Anneo lucano deprauatũ corrigerem⁹: ita ẽ eñ ferme receptũ: vt carmẽ in eo legat: In medijs echinnus aq̄s: quũ vel metri neceſſitate ſit echeneis legẽdũ: pria eñ in echinno breuis eſt: q̄d Martialis carmen demõſtrat: Cortice depoſito mollis echinn⁹ erit: echeneis ad hęc nõ echinnus carinæ inhęret: q̄d Plynij verba haud dubie declarãt. Hoc carinis inq̄t adhærente naues tardius ire credunt: & ruꝛſ⁹ Caligulę iperatoris ab aſtura antiũ remigãtis quinqueremẽ quadri gẽtis remigib⁹ aduerſũ nitentib⁹ retentã ſcribit captãqꝫ ab vrinatoribus gubernaculo hęrentẽ magnę limacis ſimilitudinẽ principis & aliorũ oculis ſubiecisse Qꝫ echinn⁹ & echeneis re & voce differãt eiuſdẽ Plynij auctoritas demõſtrat: Scorpio inq̄t lædit dũ manu tollit Erythimus: echeneis: echinnus. Ex libro. x. Capite. iij.

Homer⁹ inq̄t & parcnõ vocat: alij & placũ q̄dã codices habent & plancũ: ſed περκνον græci nigrũ dicũt: & πλακκουντα errantẽ quare percnon libentius: & placunta legerim.

Capite. vj.

Vmbriti⁹ aruſpicũ in noſtro euo peritiſſim⁹ parere tradit oua tredeci: ſic vulgo notatũ reperias ſed q̄ ſit emẽdata lectio Ariſtolelis verba demõſtrãt: q̄ bina ait oua vulturẽ pere tria igit legas: nõ tredecim: vt vno abiecto quẽadmodũ vmbritius credidit duo fœturã impleant: q̄d et Ariſtoteli videtur placuiſſe. Capite. xxiij.

Pithonoſconã vocãt: in aſia patentib⁹ cãpis vbi cõgregatę inter ſeſe cõmurmurãt ſic vetuſtus ille noſter codex: recentiores alij pithonis cumẽ Strabo ex phritio locrenſi veniſſe ait: qui locum non longe a Caiſtro condideruut Cumen nomine: q̄bus apparet phritionis cumen legendum non pithonis. Capite. lxiiij.

Ex oib⁹: q̄ ꝑfectos fœtus vel tantos & numeroſos edũt: Siq̄s nõ verba ſolũ: Sed verborũ ſenſũ altius: attẽdat cõtuleritqꝫ cũ ijs q̄ ſunt in alterius capitis frõte haud dubie iudicabit. hinc non aliũde caput ipſum inchoari oportuiſſe. Ex libro. ij. Capite. xxiiij.

Nõ ad hoc videt ꝑtinere crebra tapexitas: in plurib⁹ exẽplarib⁹ ſic reperio: in q̄buſdam vero crebrate pexit: aſcile ſed neutrũ meo iudicio cõueñit. Cõiectura igit magis q̄ auctoritate fret⁹ cribrata pexitas libentius legeri: vt demõſtrare voluerit ex araneãrũ textura cribri rõnẽ. & formã imitari. Cęterũ videbit fortaſſe alicui pexitas tã dura q̄ noua forma dictũ ſed a Plyniana verborũ figura nõ multũ abhorret: ſit tñ cuiqꝫ volenti integrũ ſi poterit i hũc & reliquos locos meliora comminiſci. Capite. xxix.

Q̄d maxie miremur famẽ quoqꝫ/quapropter heſterna pabula ꝓterqꝫ ſciũt: iminere: nos petãt q̄ emendauim⁹ aſtipulatqꝫ nobis ꝓpemodũ vetuſtioris codicis lectio: inquã multo poſt incidi q̄ petere habet ꝓpręter: niſi tu quoqꝫ petere malis legere/vt ſit ordo miremur: q̄d ſciũt iminere famẽ q̄ propter & petere externa pabula: Sed prior lectio vt verior ita tutior.

Capite. xxxvij.

Diuo Auguſto equorũ mõ glauci fuere: ſupraqꝫ hoiem albicãtis magnitudinis quã ob cãm diligẽti⁹ ſpectari eo a iracũdẽ ferebat: hęc Plynius. Trãquillus cõtra: oculos inq̄t habuit claros ac nitidoa: q̄b⁹ exiſtimari volebat ineſſe q̄ddã diuini vigoris: gaudebat ſiq̄s ſibi acri⁹ cõtuenti: quaſi ad fulgorẽ ſolis vultũ ſubmitteret: q̄d magis diuerſũ vterqꝫ ab altero tradere potuiſſet: in re ob tẽporũ ꝓpinquitatẽ ꝓpe oculis admota: Cęterũ vter illa verius tradiderit videbũt alij.

Capite. xxvij.

Scio ego quãtas in ſe his paucis annis cõciuerint: ꝓcellas: duo haud obſcuri nois viri dum hęc Plynij verba. q̄ ſubiiciã diuerſo ſenſu diſtraherẽt: Antiq̄ abdomẽ vocabant priuſq̄ callere id ſciẽtes occidere nõ aſſueti: vbi callere nõ ad hoies puto referendũ. ſed ad abdomẽ ipm: vt ſit callere callũ habere: quẽadmodũ rubere: & pallere: dicim⁹: pallore ruboreqꝫ eſſe ꝓditũ: id ego admonui quia illi aliter omnino ſenſiſſe videntur. Capite xliij.

Thracio eñ ſtudioſo in. C. cæſaris ludo notum eſt dexterã fuiſſe ꝓceriorẽ: Sed tu trachi po

tius legas quid thrax in gladiatorio ſit certamine notũ ẽ: fauet huic lectiõi ſpectatę fidei codex in quo thraci eſt nõ thracio. Capite. xlv.

Camelo tali ſimiles biſulcis ſe maiores paulo eſt enim biſulco diſcrimĩe exigue peſſimis veſtigio carnoſo: vt vrſi: qua de cã ĩ lõgiore itinere ſine calciatu fatiſcũt: de qua verboꝝ forma nullus qd̃ videã elici põt ſenſus: ſi peſſimis legas: quare verior: nã ſanior erit lectio: aut certe vero ſimilior: ſi diſtinctis vocibus p̄ Simijs pro peſſimis legatur. Capite. xlvj. &. xlix.

Sues ex vtroq; genere exiſtimantur: ideo fœtus eaꝝ hoiem exiſtimarũt hẽre facile conuicti: ſed vide ne omen potius: q̃ hominem Plynius ſcripſerit: & tertio ab hoc capite ne trederico ſit mendoſe pro treuerico notatum. Ex libro. xiij. Capite. iiij.

Folia cultrato mucrone laterib⁹ in ſeſe biffidatis bellas primum mõſtrauere gẽmas: poſſet video in dubiũ venire quid ſit qd̃ Plynius dicat bellas gẽmas a palmis mõſtrari ſolitas: ſed ad illud credo alluſum qd̃ ex palmis ſcopę fieri olim cõſueuere: id Martialis carmẽ haud obſcure demõſtrat. In p̄tio ſcopas teſtatur palma fuiſſe. Scopis igiť diuitũ pauimẽta verrũtur: q̃ an luxurioſo illo ſęculo p̄tioſe fuerit inſtrata Papini⁹ docet: labor ẽ: inquit: memorare figuras: aut ebur aut dignas digitos cõſtringere gẽmas: & rurſus Dum vagor aſpectu imprudenſq; p̄ omĩa duco Calcabam nec opinus opes. Capite. xxiiij.

Frutex ẽ & cithiſus ab Antimacho Athenieñ miris laudibus p̄dicatus pabulo oĩm: tu vide ne ouiũ ſit legẽdũ: nã ſi aĩalũ ſubintelligas falſũ eſt: ſi minus: quadrupedũ addendũ fuit: q̃ q̃ ſic quoq; vix crediderim oĩbus indifferenter quadrupedibus ex vna herba optatiſſimũ q̃ſitum pabulum quũ aliæ alijs delectenť. Sed facta ita eẽ quadrupedũ aut pecudũ: aut aliud id gen⁹ addi oportuit: quũ ſupra nullius gñis animantiũ aut ſpeciei meminiſſet: nec obſtat ꝙ nõ multo poſt iumẽta dicat eo pabulo pĩgueſcere: poteſt enim ita natura cõparatũ videri: vt alia Pleraq; animalia eo pabulo pingueſcant: ſed vt ouibus ſit q̃ commodatiſſimum.

¶ Ex libro. xiiij. Capite primo.

Vt vindemiator auctoratus rogũ ac tumulum excipiat: id ſane dicere voluit tãtam eẽ vlmorum p̄ceritatẽ: vt is qui ad eam vindemiam conducatur pręter diurnam mercedẽ rogum etiam & tumulum excipiat. q. d. ſi tam eminenti arbore lapſus extingueretur: is cui locata erat opera rogi ac funeris p̄ſolueret ĩpẽſam: aut certe fun⁹ & rogũ mortuo rep̄ſentaret. Eodẽ capite.

Atq; in delictis etiam pœnam honorat: quid eẽt ꝙ Plynius pœnã in delictis vitẽ honorare dixiſſet petierunt a me apud Moretum bibliopolam ſedente patricij quidam adoleſcẽtes. Sed ſiue ſerio: ſiue tẽtandi gratia id illi facerẽt: breuiter occurri: quoniam vitis cẽturionis eẽt: nõ carnificis: aut lictoris geſtamẽ: ſubieciq; continuo illud Iuuenalis. Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitẽ: Si lẽtus pigra muniret caſtra dolabra: mox & Martialis alteꝝ Vare parethonias lata modo vite p̄ vrbes: honorificẽtior eñ pœna quæ a Cẽturione q̃ q̃ a lictore eẽt illata iudicari.

Capite quarto.

Magna phama fuit vetuleno egialo p̄inde libertino hoc in campanię rure veliterno maiorq; etiã fauore hoĩm: qñ ip̄m africani colebat exiliũ. Sed liternino nõ veliterno legẽdũ: hoc a velitris ẽ illud a literno oppido: vbi african⁹ exulauit: Liuius & Valeri⁹ ſũt auctores. Diſtat liternuz a velitris plura millia paſſuũ: vocũ tñ ſimilitudo in cã fuit: vt error ſemel receptus lectoꝝ ĩcuria ad hunc diem ĩnoleuerit. Eodem capite.

Pudet me maiorum negligentię qui tantum librariorum vel incurię vel inſcitię indulſerit: vt quęcunq; illi ſcripſerint: velut myſteria quædaʒ aut corrigere aut mutare nefas duxerit: Sed pl⁹ omnino noſtrorum hominum recentiorum dico qui eiuſmodi vitia turpiter recepta aliquanto turpius adhunc diem fouerint: neq; eñ ĩgenium his: aut eruditio: ſed volũtas defuit: adde ꝙ pleraq; adeo nuda occurrunt: vt nemo tam hebeti ſit ĩgẽnio: cui ſub primum occurſum nõ ipſa innoteſcant vitia quorum gen⁹ ẽ hoc qd̃ dicam anno ĩquit fuit oĩm geneꝝ bonitas. l. opimio cõſule: quum. C. Gracchus. Tri. pl. ſeditiõibus agitatis ĩterẽptus ẽ ea cœli tẽperies fulſit: quã cocturã vocant ſolis opere natali vrbis. Dc. xxxiiij. duratq; adhuc vinea ducẽtis fere annis ĩ ſpeciẽ redacta mellis aſperi: durãt nõ durat legẽdũ eſt: vina nõ vinea: qd̃ ita eſſe: vť ex eo p̄cipi põt quia in mellis ſpeciem dixit vina redacta: quaſi ſimilitudinem aliquam cum melle vinea haberet: q̃ q̃ ſi ſic eẽt: qd̃ dicere ridiculũ ẽ cur vna potius vinea q̃ alię aſſeruata: ſi oĩm geneꝝ fuit bonitas: At ſic habet vt dr̃: prona oĩa ĩ lapſum: reuocatu vero difficilia. Capite. vj.

Liuia auguſta octogitaduos annos vitę punico vino rettulit acceptos: Sed pucino nõ punico legẽdum eẽ Ptolemęus docet pucinum ĩquit: pĩguẽdum: forum iulium concordia: aquileia & Plynius ipſe caſtellum ĩquit nobile vino pucinum: id ego pucinum eẽ crediderim: qd̃ hodie in maritima iſtrię ora carnis finitima proſecum corrupto nomĩe vocant: ẽ ibi gręci miris laudib⁹ pictanũ appellauerũt: tu vide ne pithanũ ſit potius legẽdum πιθανον greci p̄babile appellãt.

¶Ex libro.xv.Capite quarto.

Notum eſt magſtratus honori eius octigenis ſeſtertijs ſtrimēta olei vēdidiſſe: Ego honorarijs liberi⁹ q̄ honori eius: vnde nihil ſeqtur: legeri. Erant honorarij ludi: ſic.n. Feſtus appellat: quorum ſpectaculis plures dies impēdebātur. Tranquillus ne qđ maleficium negocium vel impunitate vel mora elaberetur trigita amplius dies: q honoratis ſeu honorarijs occupabant̄ ludis actui rerum accommodauit. Q ea quę ludis ſupeſſent vēdi conſueſſēt: idē auctor demōſtrat. auctiōe inqt ꝓpoſita reliquias oim̄ ſpectaculoꝝ haſtę ſubiecit & vēditauit ex grēs p ſe ꝑtia: & rurſus inibi. nec dicēdi finē factum quoad tredecim gladiatores ſeſtertium nonagies ignoranti addicerētur: Frit igitur ſenſus: notum ē mag ſtatus honorarijs ludis vēdidiſſe ſtrigmēta: oleū. ſ. quo athletę ſtriguntur octogenis ſeſtertijs. Scio ego non defuturos: qui non ita facile nr̄æ huic opinioni accedant: verum meminerint illi nos non legē ſcribere: Sed quę ſit integrum cuiq; vel probare vel ſi minus probanda duxerint aperte: repudiare: nitimur enim in pleriſq; coniectura nō ratiōe.

¶Ex libro.xvj.Capite.ij.

Vlua & paluſtri iunco funes nectunt ad ꝑtexēda piſcibus retia: captumq; manibus lutum vērtis magis q̄ ſole ſiccantes. At lotum emēdatior erit lectio: vt ad piſcē captum lotum id participium referas: vt enim nimius æſtus ita frigus nimium arefacit omnia. Alij lutulētis manib⁹ habēt: qui ceſſet: qđ non placet & lutum eſiccari ſolitum interpretari aliquis. Sed quæ primo rettulimus loco: aut vera ſunt: aut certe a vero non multum diſtantia. Capite.xij.

Epicea reſina feruētibus coacta lapidibus in alueis validi roboris: aut ſi aluei non ſint ſtruis cōgerie velut in carbonis vſu: ſed vſtu vt verius ita liberius legerim non vſu: ex qua lectiōe nihil ſequitur vt ſit velut quum carbones fiunt tunc enim ligna in congeriem quandam ſternuntur: vt diligentius vrantur: qui vſu legunt ipſi quid ſibi Plynius velit ſi poſſunt dicant.

Capite.xxxv.

Sed tria maxime inſignia gēña herbacea ac virens: quę plurima eſt: altera cādido folio: tertia verſicolor quę thracia vocatur etiam num herbaceę tenuiora folia in ordinē digeſta denſioraq; in alio genere diuerſa omnia. hęc inualuit lectio Sed ſi tria gēña: quo pacto alio dixit quum de ſecundo genere loqueretur? Preterea ad vtrum reliquoꝝ generuꝫ id referri oportere dixeris: id certe itelligi non pōt. In albo igitur: non alio legēdum eē cōtēderim: qđ cādido folio ſupra ſecundo loco rettulit. Hāc veram eē lectionē is recte iudicabit: quiſquis elocutionis legem diligenter fuerit rimatus. Caput.xlv.

Durant a veliterno Africani prioris manu ſatę oliuę. Item myrtus conſpicuę magnitudinis ſubeſt ſpecus in quo manes eius cuſtodire draco traditur. Hoc quoq; loco error haud dubie corrigēdus vbi veliterno pro literníno eſt: qualis ſit emendationis ratio ſupra oſtendimus.

Capite.xlv.

Vicina luco eſt ilex & ipſa nobilis.xxxv.pedū ambitu Caudicis.x. arbores metiēs ſingulas magnitudinis viſendę ſiluamq; ſola facit: ſic plures hn̄t: alij vero.x.arbores amiciēs: Sed neutrum probo nam ſi.x.arbores vnius magnitudine amicerētur: haud vtiq; viſendę fuiſſent magnitudinis: nec ſi metiēs legas quicq̄ propterea ſequatur: mētiēs igitur legēdum contenderim: vt ilex ſua magnitudine: & ramalium euagatione.x.arborum ſpeciē procul ſpectantibus exhiberet: quas ipſius ilicis pręalta lateq; diffuſa cacumina mentirentur: qđ ne mirum quidē auditu fuerit huic qui illius caudicem ſe &.xxx.ambitu collegiſſe pedes: non ignorauerit.

Eodem capite.

Quid illud ſuſpicandum ne ē aliud q̄ vocis ſimilitudinem librarios in ridiculum errorem traxiſſe vt quum tempe theſſalica ſcribere debuiſſent: templa pro tempe mendoſe ſcripſerint: qđ vitium ita Plyniani codicibus tenaciter hęſit: vt vulgo hodie in illis ita non aliter ſit legere: qđ tēpe ſint latis qdē notum eſt: ac oīno notius q̄ vt de ea re maior nunc ſermo habeatur.

¶Ex libro.xvij.Capite quarto.

Punica vina i ſaxo coquuntur cecubę vites in pontinis paludibus madent: qui punica vina ꝓ pucinis hoc quoq; loco fecerunt: hebetiore q̄ lacertę fuiſſe memoria arguunt̄: Plynij verba: q̄ ex q̄rto illi⁹ alio loco recitaui: debuiſſēt eos admonere pucina nō punica ſcribi oportere: caſtellū dixerat vino nobile pucinū: qđ vinū nobile ex africa ſit quādoq; delatū: ipſi ſi poſſūt dicāt.

Capite.v.

Homerus in armis ab eo cælatam dixit: addiditq; miraculum increſcentis. ſed a deo veri⁹ emēdatiuſq; ſcripſiſſent: vt a vulcano intelligas: qui Achillis arma fabricatus dicitur: Homerus eſt auctor: ſi ab eo legas ad quem id potiſſimum referatur: cum nullius interim meminerit non erit.

Capite.xxij.

Pedamēta optima: q̄ diximus aut radice robur oleaq;: quo min⁹ vox ē nota: eo maiore vidē

tut multi fuiſſe venia digni:illi qui radice:ſcripſerunt pro ridice:eſt eñ ridica vt Varro ait pedā
mēti genus:eius verba vt oīa magis pſpicua eſſent ſubieci:Pedamentum inquit quattuor gē
nerum robuſtum:qđ optimum ſolet afferri ī vineā e quercu aut iunipero:& vocatur ridica..Idē
mēdum rurſus in eodē capite corrigēdum.

Eodem capite.

Si vinea ab vite caluata erit ſulcos interponito:vbiq; viuam radicē ſerito quaſi duæ ſint di-
ctiones:tam vetera q̄ recentia exemplaria diuiſas vtranq; ab altera voces habent. Sed viuira-
dix dicitur vitis:quę Iampridē humi defixa radicatur:qđ ex ipſius Plynij lectiōe haud vno po
teſt loco intelligi.

Capite.xxiij.

Aemylię vię in radices atiniarū ambitur frondē earum fugiens:hęc quidam habēt Plyniani
codices alij vero complures ī radice ſatinarum ambitur:ſed in radicis vt ſemel atq; iterum mo
nuimus emendatior erit lectio:eſt quidē radica furca ad vites ſuſtinēdas:vt ſit ſenſus in æmilya
regione:qua via nobilis ab vrbe Bononiā ducit ea ratiōe vineę putanſ:vt vites in radicis ſuſpē
danſ circa atinias vlmos q̄ adeo frondoſæ ſunt:vt ſi vitē applicatā habeāt vmbratili cōplexu.

Ex libro.xviij.

Augurio coronario augēdo dies conſtituantur:Dion & tranquillus auctores ſunt:Auguriū
ſalutis longo tpē intermiſſum ab Auguſto Pace terra mariq; parta reſtitutum. Augurij ratio fu
it:vt ſi de⁹ permiſiſſet ſalus populo a dijs depoſceretur:obſeruabatur ad idipſū dies vna quot
annis:qua nullus ad bellum exercitus mitteretur nemo ſe ad pugnam expediret:nemo pugna
ret:hinc certe fuit:vt quum in lōga tam externorum:q̄ ciuilium bellorum ſerie talis dies haud
facile obſeruari potuiſſet:Sit vetus illa augurij ipſius cerimonia celebrari deſita.

Eodem capite.

Minutius Augur qui ſpurium melium coarguerat:farris p̄tium intimis nundinis ad aſſem re
degit vndecimus plæbis tribunus:qua de cauſa ſtatua ei extra portam trigeminam a populo
ſtipe collata ſtatua eſt:hęc Plynius:in quo illud primum quęrebamus:quid eēt:qđ farris p̄cium
dixerit:& non tritici:cui quęſtioni occurritur trecentis poſt vrbem conditam annis populum
roma. farre tantum vt verius Flaccus ꝓdidit vſum:Veniebat & illud in dubium quare vndeci-
mus tribunus plæbis quum a nullo is tribunorum numerus tradatur:Sed Liuius per cooptatio
nem id ſemel eueniſſe videtur innuere: Quod ad ſtatuam attinet idem auctor auratam bouem
extra portā trigeminā minutio poſitā a populo ꝓdidit.

Capite.lxxx.

Aut quum contemptus ignis e ſe fauillam diſcutit:ſcintillam ve emittit. Ego contectus li-
bētius legerim nam quid frigidius dici potuiſſet q̄ ſemiextinctum.ignē ſopitumq; cōtēptum
appellare:at contectus:qđ ſępius euenire ſolet:vt ſubito & inopinato crepitu ex eo ſcintillatio
erumpat:meo iudicio verior erit lectio. Sed ego vt plęraq; alia hoc quoq; in medio relinquo.

¶ Ex libro.xix.Capite primo.

Stupuerunt littora flatu verſicoloria ſplēdēte:tu vide ne impellēte ſit potius legēdū:flat⁹.n.
impellit nec ſub oculorum ſenſum venit.

Eodem capite.

Mox cæſar dictator totum forum romanum intexit:viamq; ſacram ab domo ſua ad cliuum
vſq; in capitolium. Nō attigiſſem hunc locum:niſi omnia Plynij exēplaria ſic haberēt: dure ni
mis ne inepte dicam rem ſane perſpicuam Plynius tradidiſſet:ſi ad cliuum vſq; ī capitolium di
xiſſet:quum cliuus nil aliud ſit:niſi ipſe capitolij aſcēſus:& non locus a colle diuerſus:Sed capi
tolinum cliuum video ab omnibus vulgo appellatum:aut igitur ad cliuum vſq; capitolinum
emēdata erit lectio:aut qđ magis placet:q đq; vetus habet codex viam ſacram & cliuum vſq; ī
capitolium:Sicq; pro iouis templo capitolium poſitum intelligas.

Capite quarto.

In medio ſatyrica ſigna:q̄ q̄ hortos tutelæ venerijs aſſignantes Plauto:& ad nomē:& ad na-
turam ſatyrorum alluſum videri poteſt:etenim veteres grçci. τηοσαθηο virile membrum dixe
re:vnde ſatyros dictos arbitrati ſunt quidam:q; ſit pronum in libidinem id animal.

Capite.v.

Sunt qui & allium & vlpicum inter compitalia ac ſaturnalia ſeri aptiſſime putēt:at compita
lia ferię erant vt Macrobius ait conceptiuę:quę a magiſtratibus vel ſacerdotibus concipieban-
tur in dies certos vel incertos:vt & latinę ferię ſementinę. Sic paganalia & compitalia haud igi
tur certum ſtatuiſſet Plynius tempus. Si p dies compitalibus proximos allium & vlpicum ſeri
iuſſiſſet:Sed locus vt plæriq; alij vocis eſt ſimilitudine deprauatus:legēdumq; non compitalia
Sed opalia:quę ferię ſtatę erant ac tertio die poſt ſaturnalia celebrari ſolita:auctor eſt varro.

Capite.vij.

Quāobrē appoſitas non memini deguſtare religio ē:Sic vulgo illud Plynij legitur:nos nō
nemini .i. alicui emendatius credo legimus.

Capite eodem.

Menthę nomē ſuauitas odoris apud græcos mutauit:quum alioquin mitha vocaretur:ad il

ſud:ni fallor:alluſit:qđ ημινθη mēthe ē:ο μινθοσ ſtercus:quare vide ne minthos ſit legendum
potius q̄ mitha:vel ſi ita ſit legēdum:aduerte ne quaſi απο του μινθου : mintha eſſet literam in
dictione mutari contigiſſe: Ex libro.xx.Capite quarto.

Praxagoras & iliosis dandos cēſet pliſtonicis & colicis:alij phiſtonicis habent:neutrum ta-
mē emēdate dicit:at Phiſtonic⁹ vera erit lectio:vt ſit auctoris nomē:id ex Plyniana epitome fa
cile condiſcitur Capite.ix.

Quin & vrinam eius:qui braſicam potandam ęſtimauerit labefactamq; neruis remedio eſſe
Sic omis vulgo Plyniana habet lectio:ex qua vtpote iuerſa:nullus iteger elicitur ſenſus:Cato
nis verba vnde hęc ille mutuatus eſt haud dubie demonſtrarant:non ęſtimauerit eē legēdū:ſed
eſitauerit:ex illius re ruſtica hęc ſunt Lotium inquit conſeruato ei⁹ qui braſſicam eſitauerit:hoc
eſt comederit. Ex libro.xxj.Capite.xix.

Contra flos albę ſuppurata aperit ipſa diſcutit:qd ſibi ipſa illic velit haud video: Scio tamē
ιππος.i.ips ipos vermis ſpeciem eſſe:quare vide ne ipa ſit citius legēdum. Capite.xxxiiij.

Hemina:quā noſtri minam vocant:pēdet dracmas atticas cētum:pudet me negligētię quo
rundam: qui quum in emendandis codicibus ſuam opam ad hunc diē locarint tam ſomnulē-
te deprauamēta quędam admiſerint:vt ꝑpemodum appareat non tam neſciuiſſe eos:aut nō po
tuiſſe locos quoſdam a mēdo vindicare:q̄ noluiſſe. Iraſcerer ego adhuc magis illis hoc loco:ni
ſi viderē ſpectatę quoq; fidei codices illorum incurię ne inſcitię dicam aſtipulatos: &enim tam
vetera q̄ recentia exemplaria:quę vidimus hemina habēt:pro eo qđ mna ſcribi oportuit:quaſi
vero id pueri ignorēt:quę a gręcis mna dicatur:latinos minam dicere: Priſcianus libra iquit vel
mna graia drachmas habet nonagintaſex & qđ rurſus ad nomen attinet: Accipe pręterea iquit
patrio quā nomie graij Mnam vocitant:noſtriq; minā dixere priores. Quibus pſpicue colligi
tur mnam eē legēdum non heminam:quæ eſt mēſurę genus ſextarijq; dimidium.

¶ Ex libro.xxij. Capite.xvij.

Cui⁹ effigies ex ęre fuſa:& nobilis ille ſparginoptis: Sȝ σπαργανιζω faſcia iuoluo και οπτω
video:ſparganioptis credo non ſparginoptis ducitur. Capite.xxij.

Vt quem Theſeo apud Calimachum apponat hecate. Plutarch⁹ i Theſeo: At quæ de hecale
inquit:deq; eius hoſpitio fabulantur:aut omnino a veritate abhorrere vidētur hecaleſiumq; ab
hecalo:& mox paulo hecale:nam p diminutionem vocantes:qđ quum iuuenis admodum ho-
ſpitio inuitaſſet Theſeum:quare hecale vera erit lectio:& nequis id trāſlatitiū putet: Veneta aca
demia vbi tertio abhinc anno hæc publice interpretabamur:emendata a me lectiōis deferet te-
ſtimonium. Eodem capite.

Quorundam ex his facile noſcuntur venena diluto rubore rancido aſpectum liuido intus co
lore rimoſaſtri pallidoq; p ambitum labro. Quęrebamus quid Plynius cum rimoſaſtri iaudito
pene verbo ſibi vellet cęterum parum rei:quę tractabatur accommodato: Sed quum verbi no-
uitate permotus ad vetus exemplar confugiſſem:rimoſaſtera ſcriptum inueni:eo & ſi parū ite-
gro conięctare cœpi ea quęnam verior videri poſſet lectio vt non rimoſaſtri ſcripſerit Plynius
ſed rimoſaſtro potius hoc eſt labro rimoſum aliquid imitante:niſi diſiunctim rimoſa ſtria qua-
ſi politie aliquis malit legere:qđ non placet:ſiquidem & ſtriatas columnas & ſtriatas conchas le
gimus & ab eo qđ ſtriare polire eſt:ſed ſtriam pro politie ipſa non memini me legiſſe.

Capite.xxv.

Tremulis plane ex aqua eſſe ieiunis ſtatim a balneis demonſtrat. quis hęc demonſtret non di
citur:nec eſt ad quem referre poſſit: Sed ex epitome ipſa intelligi poteſt vnde error ſit ortus: eſt
inibi damio medic⁹ quare cōiectura haud iepta adducimur ſcriptum a Plynio fuiſſe damio mō
ſtrat librariorum tñ incuria aut inſcitia potius demonſtrat auctoris nomie magna ex pte detri-
to eſſe factum:ſed qui in emēdatiora icidērexemplaria:accuratius fortaſſe locum illuſtrabunt.

Ex libro.xxiiij.

Spiſſatur ſucc⁹ ex folliculis cęleſti aqua pfuſis:mox i pila tuſis exprimitur origanis. Ego or
ganis potius legerim iſtrumentis:ab organorum ſimilitudie maiora pondera moliētiū:dictis.

Capite.xxv.

Herbas certe ęgyptias ab regis vxore traditas ſuę Helenę plurimas narrat:ac nobile illud ne
penthes obliuione triſtitię: Veniamq; afferēs:& ab Helena vtiq; omnibus mortalibus ꝓpinan-
dum: Medicamentum id fuiſſe plane conſtat:qđ Helene apud Homerū thelemacho ad lenien-
dos animi affectus propinat: Sed ne quale idipſū eſſet ignoraretur:poetæ carmen ſubieci:αυτι
καρ εισ οινον βαλε φαρμακον ενθεν επινον νηπενθεσ τ αχολον τε κακων επιληθεσ απαν-
των: & paulopoſt: τοια Διοσ θυγατηρ εχε φαρμακα μητιοεντα εσθλα τα οι πολυδαμνα
πορεν θωνοσ παρακοιτισ αιγυπτιη τη πλειστα φερει ζειδωροσ αρουρα. Sequuntur & alia plu

ra quæ ſi quis cupiat cognoſcere:ex quarto odyſſeę poterit.

Capite. vij.

Eſt & alia nymphea in theſſalia amne peonio:radice alba: At penelo poti⁹ q̄ peonio legēdū contenderim:in theſſalia enim peonium qđ ſciam amnē ad hunc diem nō legi. Quid q̄ eodem capite geruli etiam pro getuli in quibuſdam repio codicibus ſcriptum? Sed tā hoc q̄ illud:meo iudicio vitio non caret.

Capite. ix.

Si verum eſt vbi ſata ſit nihil nocere mala medicamenta amuletum vocent:amuletum remedium contra veneficia:ab amoliendo dictum:alij a vaſe: quo conderetur: qđ nō ita probo:appellatum credidere.

Ex libro. xxviij. Capite primo.

At vulnera nodo Herculis prælibare. q̄rebamus qualis eſſet Herculis nodus: qui vulneribus vtilis eſſe diceretur:breuis is eſſe conſtitit:quem dracones in Mercurij caduceo complicati ſuo nexu imitarentur.

Capite. viij.

Dextra pars proboſcidis cuti lemna rubricata alligata impetus libidinum ſtimulat: Verum non lemna. Sed lemnia legēdum :eſt enim vt Dioſcorides ait terra exiccandi vim habēs:ī eaq̄ caprinum ſanguinem miſceri & idcirco rubricam appellari:quidam lemnam recte dici:& lemniam arbitrati ſunt: Eodem capite codices quidam adipe aſio habent pro lapide:ē aſſus lapis: vt idem auctor ait medicę opis:candidi coloris:& vt pumex pręcipue leuitatis:& rurſus mendoſe inſibi ruptę:pro rubetę:in exemplaribus quibuſdam ſcriptam reperio

Capite. ix.

Proxima in communibus laus eſt adipi ſed maxime ſuillo apud antiquos etiam religioſus erat:certe nouę nuptæ intrantes etiamnum ſolēne habet poſtes eo attigere. Iure mirari poſſis Plynium hęc affirmare: quum non multum infra ex Maſſurij auctoritate lupinam dicat axungiam:idcirco principatum apud maiores obtinuiſſe:quia nuptæ ea poſtes inungerētq̄: atq̄ id ipſum ne quid mali medicamenti inferretur:ſed ſiue hoc ſiue illo ſint vſę ſatis conſtat:ab ea vngendi ratione vxores quaſi vnxores eſſe dictas.

Capite. x.

Lardum quoq̄ pingue:pingue Plynius dixit:quaſi & macrum dici poſſit:quo colligi poteſt lardum a veteribus pro ſuilla carne quoquo modo ſalita vſurpatum :idipſum & ſatyrici carmē videtur ſignificare:& natalitium cognatis ponere lardum. credibile eſt ſolēnibus cœnis maiores non tantum pinguem carnē ſalitam:ſed & macram apponere ſolitos: Iulius capitolinus & ipſum lardum & poſcam inter cibos refert militares:hęc collegi:quia video vulgo perſuaſum lardum tantum pingue eſſe:quum ex his & macrum eſſe appareat.

Eodem capite.

Quæſiuimus a plęriſq̄ phyſicæ pfeſſionis viris multę quidem celebritatis:qđ morbi genus eſſet opiſtothon: vnde & opiſtothonici:nec reptus eſt:qui fateretur ſe id vſpiam legiſſe: verum Plynius vno duntaxat loco:quum ſępius alioquin eius morbi meminerit:opiſtothon eē ait dolorem inflexibilem:hęc ille tantum.

Ex libro. xxx. Capite. v.

Tyria vero mactato corpore pota: Sed phthiria poti⁹ legerim:ē enim φθεὶρ.ρος pediculus: vt ſit ſenſus pediculi occiſi ſi potui den̄:aut certe pediculi mactati corpis:ex corpe.ſ. pemptæ ſumpti.

Capite. x.

Podagricis ī balneis vti folia nitri pdeſt:ex qua verborum ſalebra nihil qđ videam ſane poteſt elici: Tu vide ne verior ſit lectio:ſi vngi p vti:& ſolia p folia legatur: vt ſit ordo pdeſt podagricis vngi ſolia nitro ī balneis:ſed alij viderit:poſſit ne aliqua lectio verior accommodari.

Ex libro. xxxiij. Capite primo

Et qui primus inſtituit cunctanter id fecit: leuiſq̄ manibus ac latentibus induit: quum ſi honos ſecutus fuiſſet dextra fuerit oſtētandus:hęc Plynius: Gellius quia a corde ad medicum leuę manus digitum vena quędam decurrere credatur:eum honorē ab initio datum tradidit: Macrobius vt gemmarum delitię tutiores eſſent:non dexterę:quę magis operaria ē:ſed leuę annulum a maioribus inductum:opinionum earum vnam tantum veram eſſe oportet:quum ſingulę veręe eſſe poſſint.

Eodem capite.

Inter Scipionēq̄ & Druſū ex ānulo ī auctiōe iimicitiæ cœpere: Tu vide ne Cepionē ſit legēdum quippe q cū druſo iimicicias exercuit nō Scipio. Ci. in ea oratione quā ad pontifices habuit. M. inqt Druſus clariſſimus tribunus ple. pontifex fuit:ergo ſi is. Q u. Cepionis inimici ſui poſtem ędium tenuiſſet:& pauca verba feciſſet ędes Cepionis eſſēt dedicatę vi:quib⁹ verbis apparet cepionē eum fuiſſe cum quo Druſus iimicitias exercuit non Scipionem vt omēs Plynij codices quos vidimus habent.

Capite. iij.

Librę autē pondus ęris imminutum bello punico primo cum impēſis reſpublica nō ſufficeret conſtitutumq̄ vt aſſes ſextantario pondere ferirētur:ita quinta parte facta lucri diſſolutū ęs alienum:ſextantario pondere vulgo Plynianis exēplaribus legitur. qđ ſi ſic eſſet:non quita ps lucri facta eſſet. Sed ex ſex partib⁹ qnq̄ lucrefactę:nec imminutum dixiſſet: ſed pene ad nihilū redactum:ſi quum libralis antea feriretur duarum vnciarum pcuſſura fuiſſet: vidēdum igitur ne

verior ſit lectio. Dextantario pondere decē videlicet vnciarum: vt duę ſint vncię: in nouo aſſe lucrefactę.

Eodem capite.

Vt pote quum ſępius Claudius. C. Gracchi familiaris auro repēſum caput eiꝰ exciſſi ad Opimium tulerit: hęc inualuit lectio quum ſeptum ulcius pro ſępius ſcribi oporteat: Appianꝰ & Plutarchus ſunt auctores.

Ex libro. xxxiiij. Capite. iij.

Sed illi cęlatas tantum dicabant in ſacris victores Celetas tamen non celatas vera eſt lectio: gręci κελητας equos deſultorios vocant. ſunt qui deſultorios equos vocent: quia nudi agitētur: & expediti ab habilię ſeſſoris deſultu: alij vt in tranquilli paraphraſi diximus: qa duo equi nudi ſimul agitarentur: ac medio curſu mira celeritate agitatores ipi: nunc huius nunc illius iuaderēt tergum. Nobis Manilij & Liuij auctoritas aſtipulatur.

Capite. vj.

Equeſtrem ſtatuam contra iouis ſtatoris in veſtibulo ſuperiore domus valeriæ fuiſſe publicoę conſulis filię. Et ſi omnis libraria fides ſtet contra: quia veritas eſt oculis admota: miror locum non prius animaduerſum ab iſs: qui ſuam impreſſoribus mercenariam locant opam: quis non videt publicolæ: conſulis non publicē eē legēdum: fuit Valeria publicolę filia quo conſule quū obſes data eſſet Porſenę: ob clarum facinus i obſidibus ſeruandis patratum: equeſtris illi ſtatua vt Dionyſius & Plutarchus ſcribunt: publice eſt decreta.

Capite viij.

Sequens philoſophus coclites fecit: alij cœlites habēt. ſed vide ne ſit celetas potius legēdū.

Ex libro. xxxv. Capite. ix.

Sunt in eis exemplaribus nobiles paluſtri acceſſu villę ſub collium ſponſione mulieres labētes: trepideqȝ ferētur plurimæ. inoluit ſatis ſuperqȝ hęc lectio: ſed ex qua nullus redundet ſenſus nos vetuſti codicis collatione ſuccollantibus ſponſione mulieribus correximus: vt ſit ſenſus: fuiſſe circa villam figuratas fœminas ſe ſponſione quadam paluſtri traiectu ſuccollantes: quæ geſtandi ratio: tam portantibus: q̄ iſs quæ portarentur eſſet formidoloſa.

Ex libro. xxxvi. Capite. xvj.

E macedonia conterminat bonatam locatum petētibus dextra. ſic plærīqȝ codices habent: alij bobnea neutrum tamen mēdo caret: Ego bœbeida locum legēdum crediderim Plynius in theſſalicę relatione Fons neſſeis bœbois lacus: eodem auctore correximus apud Lucanum locum in quo bœtida pro bœbeida fuerat notatum.

¶ Ex libro. xxxvij. Capite. ij.

Licet ęſtimare ex multitudine: quę tanta fuit: vt auferēte liberis eius Nerone Domitio theatrum peculiare transtryberim hortis expoſita occuparēt: hoc a populo impleri canētes: & dum Pompeianus pręludit etiam Neroni ſatis erat: hęc Plyniana habet lectio: Sed ea mendoſe quidem & corrupte: vt neqȝ ordo neqȝ ſenſus vllus lectori conſtare poſſit: Nos vero ita digerimus vt canente: ſe pro canentes legatur: & Popeianus: pro Pompeianus: vt ſit ordo: Murrini vnius fragmēta tam multa fuere: vt illa filijs Conſularis viri: qui id vas poſſederat: a Nerone adēpta impleuerint eius hortos: vbi ſibi theatrum comparat: quum publice canere cępiſſet: eius rei Trāquillus eſt auctor theatrum dico non paruuȝ: Sed tam amplum: vt ſatis fuerit Neroni: q̄ q̄ in ea laude ambitioſiſſimo idipſum impleri a populo ſe canēte quum dico maxime placere cuperet Popeię amoribus addictus: Qȝ popeiam Nero pdite amarit: prius q̄ vxorē duxerit Tranquillꝰs & cornelius ſunt auctores. Hactenus noſtra: Nunc pauca tranſlatitia ſparſim ab alijs obſeruata ſubijciam: vt Plynium recognoſcētibus non ſit opus ea aliunde quęrere.

In tertio Plynij.

Vbi carmen erat: Beroaldus Bononiēſis Varronis Liuij & Seruij teſtimonio: potuiſſet & Ciceronem citare Carmen emendatius repoſuit.

Libro. v.

Tabrachā p tachabracā: Iuuenale. Pōpeio: & Solino auctoribꝰ. Libro. vij

Icthiocollam pro ijthocollam: Plynio: & Celſo. Libro.

Auctjs pro habenas: Plutarcho: & Solino. In eodem.

Viuerris p interris. Libro. x.

Phalangia pro phalanges: Plynio & Celſo Libro. xiiij.

Cerretano & ceretano: Mar. Trab. & Columella. Libro. xviij.

Aes pro aras: Plutarcho. Libro. xix.

Hęredium p ędium: Feſto auctore: & Columella. Libro eodem.

Saccis p ſuccis: Plynio: Varrone. Oratio. Libro. xxv.

In venatu pro Venenato. In eodem.

Pyram pro Epyrum Theophraſto. Libro eodem.

Sanguine anatum ponticarum: p anatū ponticaȝ. Gellio. Libro. xxviij.

Pityocampes p phitocampes: Columella. & Diodoro. Libro. xxxiij.

Gręcoſtaſim p gratotaſium. Cicerone & Varrone. In eodem.

Marcipores & lucipores ꝑ Marciferæ:& lociferes. Libro.xxxv.
Pauſiæ pro pauſiani:& Plynio:& Oratio. Ex Politiani commētarijs Libro.xxviij.
Adorare poppoyſmis conſenſus:pro adorare conſenſus: Ariſtophane: Sophocle: Polluce:Deſippo. Libro.xxv.
Pyœtidas ꝑ parotidas: Dioſcoride. Libro.
Cicutam eſſe homini venenum Cicutæ vinum:pro vinum eſſe homini venenum:ſicuti cicutam. Plynio: Dioſcoride: Plutarcho auctoribus.

Et hi quidem pauci manipli Dominice vir Clariſſime ex ingenti diſertorum numero inſigni
animaduerſione digni ſunt a me iudicati: Cęteram multitudinē in qua minus Plyniana offēſa
eſſet maieſtas:ſatis habui cum ignauię exprobratione ad ſigna reuocare:ſupeſt vt de ijs vir Cla
riſſime:quos ad tuum tribunal conſtitui boni conſulas:in qua animaduerſiōis forma nequit re
formides:duorum illuſtrium virorum in eadem cauſa ꝑiudicia tibi cognoſcēda ſubtexui:Præ
ſtiti ego id libēter:quum ob id qđ dixi:tum ne lateret:quid ad hunc diē in Plyniana militia cor
rigēda ꝑfecerit romana lingua nunc ſparſim ex non vno auctore paucas admodum obſerua
tiones tibi ſubijciam.exeunt equidem ſcitu ni fallor ſatis dignę & qđ tute facile iudicabis relatu
omnibus iucundiſſimę. Ex primo Liuij.

Perhūane vt ſolet a me quęſiuit Lodouic⁹ Regin⁹ iuuenis nr̄atium litteraꝝ ſtudioſus
nec a Muſis vt dicit̄:& Gratijs alien⁹:qd eēt qđ Ro.hiſtoriæ auctor grauiſſimus Liui⁹
eo libro vñ res quiritiū ſcribere ē orſus:Neptūno ſolēnes cōſualia dixerit appellatos:
Cui id ego i cauſa fuiſſe me arbitrari dixi:quia vt Serui⁹ & Plutarch⁹ ſcribūt eqſtrē Ne
ptūnum eundem:& conſum veteres credidere & ſi non mihi excidiſſet Dionyſium nuſq̄ Gen
tium credere neptunno terrę domitori aram poni conſueſſe. quum in parte vrbis conſo genio
alioquin veteri religione dicata offenderetur. Quibus ille verbis innuere mihi videret conſum
a Neptūno equeſtri genium fuiſſe omnino diuerſum. Sed neq; temere me illi accedere:idētidē
pręfatus Strabonis & Macrobij teſtimōium celebratam quorum hic circa corynthiacū iſthmū
nobile Neptūni tēplum illi in delo aram fuiſſe memorię ꝑdidiſſet:Niſi aliquis ita occurreret ali
um Neptūnum Marinum eſſe alium equeſtrem qđ Ariſtophanis carmen ſignificare videatur
μητου ποσειδω τουτομυ τομ ιππιομ per Neptūnum hunc equeſtrem ſiue equorum domitorē &
rurſus τομ θαλασσιομ ποσειδω.i.Marinum Neptūnum quo fieri poteſt vt i Delo & iſthmo al
terius Neptuni:fuerit hic ara:illic templum:ſic propiora vero videri poſſint quæ Dionyſius q̄
quę Seruius & Plutarchus tradidere.

Eodem libro.

Conſcenderamus forte Cœnaculum domus ego & Maroſticanus hoſpes meus: vt inde Pi
ſauranas ędes magnifico apparatu ex propiquo conſtructas contēplaremur:quum Liuii deca
das ea cœnaculi parte quæ ædibus obuerſa eſt a puero temere relictas ille intuitus cōfeſtim arri
puit. Hic vero Liuij locus illi pq̄ obſtruſus tanq̄ ita euenire voluiſſet eſt oblatus:verba ex hiſto
riarum primo fuere Intercalares:quum ille de numa rege interim loq̄retur:mēſibus interponē
dis ita diſpēſauit vt viceſimo anno ad metam eandem ſolis vnde orſi eſſēt plenis annoruꝫ ſpa
tij dies congruerēt: Tum ille ad me conuerſus quid ſibi Sabellice hoc Liuius velit loco: vt inge
nue loquar:haud ſane intelligo.tu vero ſi qd habes:quo ſcrupulū hunc poſſis exſoluere:fac ne
diu deſideremus: Tum ego quęris inq̄ rē hoſpes minime vt ſentio vulgatā & quę ſiquis qđ mul
ti temere faciunt pręſenti acquieſcas lectioni:nullo modo lectori conſtare poſſit:& enim græci
quos Numa haud dubie imitatus eſt:octauo quoq; anno tris mēſes intercalandos conſtituerūt
hoc eſt nonagita dies qui ex numero.xj.Dierum & quadrantis octies multiplicato ſuperabant
nam quum annum illi ex.xij.Lunę curſibus ſtatuēdum putaſſent: Supeſſentq; ad ſolſtitialem
annum: Dies.xj.& ſex horę quarta.ſ.diei pars eum dierum numerum octauo quoq; vt dixi an
no placuit intercalari:quare gręcos numa imitatus videri non pōt. Quin illud vide potius: qđ
ſubtiliſſima Macrobius diſertatione demonſtrat:ne non viceſimo Liuius ſcripſerit: Sed viceſi
mo quarto quoq; anno idq; ex numę conſtitutione comparatum:nam quum ad eum numeruꝫ
dieꝝ quē ad Lunę curſum gręci cōſtituerant:erant.n. trecēti Liuio: vnum i imparis numeri diē
numa adiecisset: Rōani ſimpliciter gręcoꝝ itercalationē ſecuti ob diē vnum cui⁹ obliti erāt nō
ea quę & græcis conſtare potuit intercalandi rō quo poſtea errore cognito: Numa ne adhuc re
gnante parum comptum habeo:ſatis conſtat huiuſmodi emendationem inductam vt in tertio
quoq; octēnio.i.quarto & viceſimo quoq; anno non nonagita: Sed ſex & ſexagita dies iterca
larētur: Siquidē nonagenariū numerum explebant quatuor illi &.xx.dies q quotannis ſingu
li in honorē imparis numeri adijciebātur:& cū ille dies vt dixi neq; lunari rationi aſcribi potuiſſ
neq; gręcorum intercalationi erat inſertus. Sed ſupuacuus nec itellectus aliquādiu romanis ſu

xerat:erit igitur ni fallor vera Liuij em̄ẽdataqꝫ lectio viceſimo quarto anno. Nec obſtat ꝙ Liuiꝰ
intercalationis illius numam auctorem dixerit: Quum Macrobius em̄ẽdationẽ illam quãdam
fuiſſe innuat. Siquidẽ talis intercalandi ratio ab eo profecta ẽ:ſed ſiue numa ſiue alij poſtea emẽ
darint iure id totum auctori referas acceptum. Eodem libro.

Inter celebres & illuſtris familias quæ ex diruta Alba tulli hoſtilij regis temporibus romam
commigrarunt apud Liuium tullios relatos reperio. Dionyſius in earum relatione non tullios
ſed iulios memorat cuius lectio eo mihi verior videtur quo magis conſtat iuliam gentẽ tulliam
longa alba fuiſſe oriundam. Eodem libro.

Tullius inquit Liuius ad Feronię fanum mercatu freq̄nti negociatores romanos comprehẽ-
ſos a ſabinis q̃rebatur: Quibus Liuij verbis haud dubie apparet i ſabinorum poteſtate feroniæ
fanum ea tẽpeſtate fuiſſe:nec deſunt qui ſcribant circa ſoracte montẽ & vrbẽ feroniam & deę tẽ
plum religioſiſſimum fuiſſe:ipſamqꝫ a ferẽdis arboribus ita appellatam. Sed Dionyſius i latio
haud procul circeijs in Pometinis campis feronię tẽplum a ſpartanis cõditum tradidit:nomẽ
qꝫ datum genio ab ęquorea latione Maroqꝫ vetuſtatis peritiſſimus circeiumqꝫ iugum:quis Iup
piter anxuris aruis pręſidet:& viridi gaudẽs feronia luco. vide igitur ne vtrobiqꝫ deę templum
fuiſſe dicẽdum ſit cui opinioni ſiquis grauate accedat ꝓbelle fateatur neceſſe ẽ alteram opinio-
nẽ eẽ falſam:accedit & his tertia quædam ꝙ Ptolemæus inter lucam & piſtoria feroniæ lucum:
in hetruria retulit de quo nunc loco an intelligi poſſit:viderint alij.

Eodem libro.

Videbam ex liuianę hiſtorię ſtudioſis ſollicite quoſdam requirere quę eſſet Murtia dea ad cu-
ius ędem priſcis latinis Romam traductis ſedes ab Anco rege datas Liuiꝰ tradidiſſet: Horum
curioſæ indagini Plyniana opitulatur auctoritas: Ara inquit ille fuit veneris Myrteę nũc Mur
tiam vocant:quibus verbis nemo non plane colligit:ea appellatione quæ a myrto facta eẽt ve
nerem in parte vrbis quandoqꝫ cultam ſed res omnino notior q̃ vt de ea ꝓlixior habeatur ſer-
mo idcirco quę de murtia alij tradidere conſulto miſſa fecimus. Eodem libro.

Inoleuit incuria magis q̃ inſcitia mẽdum vt Aruns tarquinius legatur & tullia minor ꝓpe cõ
tinuatis funeribus quum domos vacuas nouo matrimonio feciſſet: quę lectio ſi vera eſſet & fra
trum & ſororum minores natu ꝑiſſe oporteret: Vir.ſ.& vxor ſiquidẽ aruns qđ Liuius haud ob
ſcure demõſtrat. L. Tarquinio fratre minor natu fuit cui & iuniorem Tulliam matrimõio locatã
credere ęquum eſt:q̃ q̃ eiuſd ẽ verba id ꝑſpicue demõſtrant. Si vir igitur cum cõiuge extinctus eſ
ſet haud quaq̃ nouo opus fuiſſet cõnubio verum ſic habet vt maior tullia & Aruns tarquinio-
rum fratrum minor:paucis diebus vita deceſſerint:quorum interitu ſcelerate ſunt poſtea ſupſti
tibus nuptiæ cõciliatę maior igitur tullia nõ minor vt omnia quę vidimus habẽt exẽplaria ve-
ra emaculataqꝫ erit lectio. Eodem libro.

Dionyſius qđ ad pręſẽtem locum attinet valide eorum refutat opinionem qui. L.& Aruntẽ
tarquinios priſci fuiſſe tarquinij filios ꝓdidere:in his eſt:& Liuius romanos ſecutus ſcriptores:
Sed Dionyſiꝰ nõ auctoritate ſolum verum a cõiecturis & rõne nititur q̃ q̃ huiuſmodi hiſtorię va
riationes plurifariam apud veteres eſt obſeruare:cuiꝰ & id genus (&enim pauca ſubijciã) dici po
teſt qđ de tartheſſo lõge diuerſa rõne Plynius & Strabo ſcripſere: Sub corõa venire aliter Feſtꝰ
aliter Gellius: Dionyſius curru Romulum triumphaſſe ꝓdidit. Plutarchus pedibus:de mulie-
bri ſaltatione diuerſa Seruiꝰ & Macrobius ſenſerũt: Apianus calphurniam Cæſaris a Cluadio
adulteratam tanaquilli Põpeiam dixit tanaquil Priſci tarquinij vxor a Liuio & alijs tradit An-
ci Martij & Valerio: Liuius ob cannẽſẽ cladẽ Cereris ſacrum itermiſſum tradidit: Valeriꝰ ait ne
intermitteretur añ triceſimum diẽ omnẽ luctum publico decreto abſterſum:mitto reliqua quæ
ſi numero exequeremur maius ex ea re tędium q̃ gratia ſcribenti oriretur.

Eodem libro.

Itaqꝫ Pontinę manubię quę ꝓducẽdo ad culmẽ operi deſtinatę erant. Sic omĩa quæ vidimꝰ:
Liuij habẽt exẽplaria ſed locorum ſitum librarij ſecuti particulam deprauarunt:nam & põtina
palus eo latij tractu ẽ:vñ manubię quęſitę verum pometinę Liuium ſcripſiſſe:vel ex eo admo-
neri potuerunt ꝙ ꝓximo ille loco dixerat ſueſſam pometiam ex his vi cepit vbi quum diuiden
da præda.xl.talẽta argẽti auriqꝫ cepiſſet:cõcepit animo eam amplitudinẽ iouis tẽpli. mitto re-
liqua Dionyſius & ipſe ſueſſam pometiam appellatam ſcribit. A pometia pometinum duci nõ
põtinum vel triuialibus imbuti lr̃is intelligunt. Libro.ij.

Mouebant conſulem hęc ſed tergiuerſari res cogebat adeo i alteram cauſam nõ collega ſolũ
pręcepat ſed omnis factio nobilium. Frigide nimis ac neſcio qđ diuerſum ab eo de quo iterim
agebatur dixiſſet Liuius ſi credibile eſt ita eum ſcriptum reliquiſſe:admonẽdus ꝓinde lector vi
deat ne pręceps eat aut qđ magis placet pręceps ierat Liuꝰ potius ſcripſerit:quas duas parti

culas in vnam verterit librariorum inſcitia.

Eodem libro.

Tito īquit latino de plębe homini ſomnium fuit: Plutarchus Dionyſius & Valerius ī relatio
ne nomis Liuio aſtipulantur: lactantius tyberiū Atinium fuiſſe tradit. Sed ī eo haud magnum
vertitur diſcrimen: illud interim haud reticendum duxi ludos quos Liuius ibi magnos appel-
lauit: valerius nunc circenſes nunc plæbeios vocat: lactantius & ipſe circēſes fuiſſe ait vnde col
ligitur circēſes plębeios & magnos eoſdem fuiſſe: Pedianus poſt exactos reges ꝑ libertate plæ
bis ve reconciliatione inſtitutos tradidit Dionyſius ſignificare mihi videtur circēſes fuiſſe eos
quos Romulus ī ſabinarum aſſimulauit raptu: adijcio illud qđ ad loci emēdationē attinet acro
nio vel vt alij aiunt atronio patri familię nomen fuiſſe q̄ ſeruum ſub furca ludorū die ceciderat.

Eodem libro.

Eſt ī plęriſq; rerum ſcriptoribus quædam obſeruare: quę inter ſe omnino ſint contraria maxi
meq; repugnare videantur: quale eſt illud vt vno contenti ſimus loco apud Liuium: Ad duo in
quit bella exercitus ſcribit ducendus: Fabio ī veiētes: ī equoa ſpurio datur: ī Equis nihil dignū
memoria geſtum eſt: Fabio aliquanto plus negocij cum ciuibus q̄ cum hoſtibus fuit. Quib⁹ ꝑ
ſpicue verbis poteſt ītelligi: Fabium ī veientes contēdiſſe proditumq; a ſuis ī acie: verum non
multo poſt conſenſu ait exercitus traditam vltro victoriam victis equis. Signa deſerta: impe-
ratorem ī acie relictum & rurſus nec veiens hoſtis Hetruſcæq; legiones detrectant: prope certa
ſpes erat non magis ſecū pugnaturos q̄ pugnauerit cū equis: ecquid magis repugnans dici po
tuit q̄ Fabio veiētes prouiciam datam ſcribēte cui maius fuerit cum ciuibus negocium q̄ cum
hoſte: & in equis nihil memoria dignum actum: mox paulo & ī publico conſilio & ī procinctu
hetruſcum ꝓclamare ī Equis rem romana a militibus proditam: quid pręter memoriæ lapſum
poſſit excuſare ſi Liuius citatus adſit habebit vt opinor nihil: alij vbi ī vtrāq; partem recte om
nia rimati fuerit boni conſulant Liuiumq; ſi poſſunt a calumnia vidicent.

Eodem libro.

Id publicum conſilium fuerit: an muliebris timor parum inuenio. Hæc Liuius at Dionyſius
Valeriam publicolæ ſororem auctorem eius conſilij fuiſſe monſtrat: Plutarchus ad hęc non vo
lumniam: qđ ad narrationem illam de qua nuper diximus attinet: Sed vergiliam tradidit co-
riolani coniugem appellatam.

Eodem libro.

Conſules inde poſthumius albus. Sp. Furius: fuſios furios Fabios ſcripſere: Sic ille: ſi Liui
um crędibile eſt ſcripſiſſe ea quæ neſcio qdem ſi ad ſuperos reuocari poſſit valeat īterpretari: ſed
videat lector: nam coniectura ſępe agim⁹ ne emendatior veriorq; ſit lectio. Poſthumius albin⁹
Spurius Furius ſeu Fuſius: fuſios furios Fabi⁹ & quidam ſcripſere: vt de Fabio pictore intelli
gas q rerum Romanarum vetuſtiſſimus vt Dionyſius ait fuit ſcriptor cui ſane opinioni Fabij
Quintiliani verba aliquid omnino fidei adijciunt Valeſij inquit & Fuſij in valerios furioſq; ve
nerunt in fabijs eam mutationem factam nec ille nec qđ ſciam alius ꝓdidit quiſq̄.

Eodem libro.

Age vero qđ illud? Inde ait ad multitudinem oratiōe conuerſa ſi vos vrbiſq; ſi veſtri nulla cu
ra tangit. At vos veremini deos: nemo eſt lectionis ſtructuræq; latinæ tam imperitus & expers
q non vltro ītelligat illud: ſi vos vrbiſq; ſi veſtri nulla cura tangit parum emendate lectitari: q
enim locus poſt vrbis coniunctiuę dari poſſit particulæ haud ſane ꝑſpicio: quum neq; ordo id
pati videatur neq; ſenſus: videbunt itaq; alij an recte aliquis dixerit Liuium ſi vos vrbis qui-
rites ſi veſtri nulla cura tangit: ſcripſiſſe potius q̄ vrbiſq;: ſed ſiue īſcitia ſiue īcuria quiquir. pau-
cioribus elementis dictionem notatam offenderant: que pro quirites fecerunt: erroreq; ſemel re
cepto mendum Liuianis exemplaribus tenacius hęſiſſe credere equum eſt.

Ex libro primo.

Sunt velut minores in alto ſcopuli qui eo nauigantibus habētur īfeſtiores: quo & minus ꝑſpi
ci poſſunt: ſic & offenſacula haud parum crebra: ſimilitudine quadam verborū Liuiana lectio
ne latitātia: pro ſynceris & emaculatis recepta: incauti⁹ currentem tam ſępe q̄ turpiter fallunt:
vt illud in primo ab vrbe condita. lex erat īquit horrendi crimīs dum viri ꝑduellionem iudicēt
a duumuiris prouocarit prouocatione certato ſi vincent caput obnubito infelici arbori reſte ſuſ
pendito: verum carminis non criminis Liuium ſcripſiſſe quum pleraq; alia tum imprimis Cice-
ronis verba plane arguunt: Tarquinij īquit ſuperbiſſimi atq; crudeliſſimi Regis iſta ſunt crucia
tus carmina caput obnubito īfelici arbore ſuſpendito. mitto reliqua.

Eodem libro.

Obſcure nimis ne frigide dicam Liuius locum in primo perſtrixit in quē ſiquis pēdiculantis

bus vt dicitur oculis icidat aut hallucinabundus inibi hęreat oportet aut manifeſta ignoratiōis
confeſſione victus abeat: In cenſu enim quem Seruius tullus egit referendo cum ſuffragiorum
explicatet rationem non inquit vt ab Romulo traditum cęteri ſeruauerunt Reges viritim ſuf-
fragium eadem in eodemq; iure promiſcue omnibus datum: Sed gradus facti vt neq; ex cluſus
quiſq̄ ſuffragio videretur:& vis omnis penes primores ciuitatis eſſet: Equites enim vocaban-
tur primi: octoginta inde primę claſſis centurię peditum vocabantur: ibi ſi variaret qđ raro in-
cidebat vt ſecundæ claſſis vocarentur nec fere vnq̄ infra: ita deſcenderent vt ad infimos per-
uenirēt. Ex quibus verbis quę ſuffragiorum eſſet ratio haud intelligi poteſt. etenim demonſtra
ri oportuit qua ratione comparatum eſſet vt ſuffragium primę claſſis ita polleret vt ſi nihil in il
lis variaretur non eſſet opus ad reliquos ordines peruenire. At centum nonaginta tres centu-
rię vt Dionyſius demonſtrat Iuniorum ſeniorumq; tamen ſcriptæ ſunt quo apparet octogin-
ta centurias non potuiſſe id pręſtare quum centuriarum dimidium non expleret: non modo ſu
peraret: nec ſi centuriarum numerus aliquanto minor fuerit vt Liuio placere video id accidere
potuiſſet. Sed certe ſic habet vt ex Dionyſij lectione cōdiſcitur: aſcripſerat Tullus decem & o-
cto equitum centurias primę claſſi: copulauit dico illorum ſuffragia: ita vt octo & nonaginta eſ
ſent centurię in primo ordine: quibus ſi in ferēdo ſuffragio conueniſſet: quia ſupra dimidium ſuf
fragiorum contineret non erat opus ad inferiores claſſes deuenire: hęc eadem Liuius ſed conci
ſe vt dixi & obſcure nimis.

Libro ſecundo.

Ne quęſo grauentur docti aliqua his obſeruationibus a nobis conſpergi quorum paulo pro
uectiores ne admoneri quidem velint: nam vt in miſſilibus ſpargendis nulla principis largitio
populo grata eſſe potuit ſi in orcheſtram aut intra equeſtria tantum non in popularia Concidiſ
ſent: Sic litteratorum vulgus in me reclamabit ex hac noſtra lucubratione ad ſe nihil perueniſ-
ſe: nec dubitabit in ambitionis ſuſpitionem noſtrum deuocare officium quaſi peritioribus oſtē
tare id ſit non in medium ſcribere. Quoq̄ certo ſcio non defuturos vt delicato ſunt plerique ſto-
macho qui hæc in publicum proiecta indigna iudicent: quę non modo non digniores ordines
ſed ne ipſum quidem cupiat vulgus colligere: adeo in locando magis q̄ parando nobis laborā
dum fuit officio: At ſint rutrabula hęc: Marrę: ſarcula & alia id genus viliora pandant ad eorum
caſum pagani & rupices ſinum videantq; num emendata ſit lectio apud Liuium: tulit ad popu
lum vt Plæbei magiſtratus tribunitijs comitijs fierent: an verius tributis comitijs pro tribuni-
tijs ſit legendum: & mox paulo inſignem annum comitia tribunitia efficiunt pro tributa Leli-
us fęlix Gellio auctore tria comitiorum genera fuiſſe tradidit curiata quum ex generibus omni
um ſuffragium ferretur: Centuriata quum ex cenſu & ętate: quum vero ex regionibus & locis tri
buta: quibus Lęlij verbis vtra ſit emendatior lectio facile eſt legentibus iudicare.

Eodem libro.

Eſt eodem libro ita ſcriptum hos ignominioſa fuga domum ſe recipiētes. Ro. Conſul in al-
giolo conſecutus ad vnum omnes occidit: Victor ad columē id loco nomē eſt exercitu relicto
caſtra locat: vbi nemo non itelligit relicto nullo modo icolumi ſēſu ſtare poſſe. Quare videbūt
alij ne reducto: aut qđ ęque placet reliquo ſit potius legēdum.

❡ Ex libro. xxj.

Vellem ego librariorum inſcitiam veternoſumq; illud hominum genus quod noſtram pro-
xime ętatem pręceſſit: vt poſt flebilem iacturam illam quam Gothica tempeſtate latina lingua
in Liuiana fecerat hiſtoria: fragmenta hęc teterrimi illius naufragij poſteris incorrupta tradidiſ
ſe: nihil ſane iniuria illa vetus nobis reliquum fecit qđ non hominum ſocordia vitiarit: vt nulli
bi fere ſit Liuianam altius rimari hiſtoriam vbi non domeſtica iniuria ſua altius impreſſerit veſti
gia: ſed quo in primis illis voluminibus: quia omnia ibi magis ab hominum memoria remota
maior errori venia dari potuit: eo hęc quæ ſubijciam acerbiore accuſatione digna: lapſus in lu-
brico & in obſcuro hallucinatio haud tam turpis q̄ i plano & aperto. En quis in nobiliſſima ma
ximeq; celebri hiſtorię parte crederet: tam multa inuerſa: lacera: mutilata legentibus occurſura:
vt non dubitem in vniuerſum opus affirmare nullum eſſe in tam ſpatioſis voluminibus folium
in quo non vnum atq; alterum ſit acrius intuentibus mēdum depręhendere: Etenim quis eſt tā
veteris hiſtorię expers: qui quum in ſecundi belli punici primo legerit quatuor & viginti pedi-
tum Romanum millia ſunt ſcripta & octingenta equites: non intelligat legitimū equitum nūe-
legionibus non eſſe redditum quum ea potiſſimum tempeſtate terna millia peditum legionem
explerēt: pſpicue apparet habuiſſe eum delectum ſex legiones qbus ſingulis quia ducēti vt Po
lybius ſcribit equites aſcriberētur neceſſum ē fateri ita Liuium aliter ſcriptum reliquiſſe: cui opi
nioni pręter rationē Polybij quoq; vt dixi aſtipulatur auctoritas.

Eodem libro.

Q; inſcite ſomniculoſeq; illi locum cuius modo memini vitiarunt tam certe ſegniter nec mi-
nus hunc quem proxime ſubijciam quadrigẽtos inquit quinquagita ſociorum peditum: p qua
tuordecim millia & continuo poſt mille equites ſocios pro mille & quingentos quinquaginta
equites eadem ratio & auctoritas pręſentem locum ab iniuria vindicant.

Eodẽ libro.

Receptum ſemel proximo loco vitium tam tenaciter hęſit vt vulgo liuiana habeant exẽpla
ria illa dũtaxat dico quę ad hunc diem videre contingit lybij phœnices duabus diuiſim dictio
nibus pro lybophœnices tam polybij auctoritas q̃ Liuij verba quę ſequunt licet corrupta id ar
guunt lybophœnices inquit mixtum punicum afris genus.

Fodem libro.

Vbi verborum affinitas librariorum vulgus ſemel in errorem traxit ita ferme euenire ſolet vt
mendacij veſtigium tenaci' impreſſum facilis eruditorum non reformidet ſequela: eſt apud eũ
dem: Hannonẽ Amilcharis Filium vigilia prima noctis cum parte copiarum maxime hiſpa-
nis aduerſo fluuio ire iter vnius diei iubet. Sed Hanno Amilcharis filius qui idem erat & Hanni
balis frater qđ paulo ſolertiorem potuit lectorem mendacij admonere in Hiſpania fuerat ab Hã
nibale fratre relictus: At Bomilcharis filium non Amilcharis ſcripſit Liuius qđ Polibij lectio
quem ille in hiſtoria ſequitur haud obſcure demonſtrat.

Eodẽ libro.

Cęlius inquit per cremonis iugum dicit tranſiſſe: hęc Liuius: ſi ea Liuius ſcripſit: verum quia
id iugi nomen apud eos qui de ratione terrę ſcriptum reliquere non reperio: ſuſpicari libet cẽtro
nis eſſe potius legendum: Strabo via inquit per ſalaſſos ad montes bifariam ſciditur: vna qui-
dem potamum: ſic enim dicitur: ducit per alpium ſummitates iumentis inaccesſibiles: altera p
centrones prolixior: ſed id ego in medio relinquo: alij fortaſſis ſiue ĩ aperto ſit veritas ſiue ĩ pro
fundo vt Democritus credidit demerſa: melius viderint.

Eodẽ libro.

Iunoniq; hoſpitæ Lauinij maioribus hoſtijs ſacrificaretur Semel atq; iterum dixi vocum affi
nitatem pręter cætera librariorum temeritatem p æqua & iniqua pręcipitem egiſſe: ſed quum in
plęriſq; digni quodammodo ſint venia: hoc quidem loco procul dubio digniſſimi ſunt haben
di: quę enim vox tam arcte voci cohęſit vnq̃: q̃ lanuuium lauinio: haud igitur mirũ ſi quum Li
uius lanuuij ſcriptum reliquiſſet: notioris ſimilitudine vocis decepti illi Lauinij fuerint: Q; autẽ
Lanuuij ille ſcripſerit Cicero pręclare docet: Date inquit lanuuio municipio honeſtiſſimo: qđ ĩ
hac tota cauſa frequens mœſtumq; vidiſtis: nolite a ſacris patrijs Iunonis hoſpitę cui omẽs cõ
ſules facere neceſſe eſt domeſticum & ſuum conſulem potiſſimum auellere. Quib' Cicerõis ver
bis haud dubie apparet quę ĩ hac parte ſit emendata lectio.

Eodẽ libro.

Age nunc q̃ prona res fuit in lapſum ita Liuium vitiari contigiſſe: vt inſuper pro inſuber
mẽdoſe ſit in eo receptum: Donec inquit inſuper eques ducario nomen erat faciemq; noſcitãs
conſul hic eſt inquit popularibus ſuis qui legiones noſtras cecidit. Q; Liuius inſuber ſcripſerit
Polybij arguit auctoritas is in hiſtorijs tradidit. C. Flaminium qui ad Trãſimenum perijt prio
re conſulatu inſubrum legiones ad abduam flumen cecidiſſe eorum agro prius fœde populato
Eram ego adhuc locos perpaucos ex primo alteroq; Macedonici belli pari exemplo in apertũ
relaturus: vt ex ijs quæ in frontibus totius ſummæ mendoſa occurrerẽt facili coniectura lector
indipiſceretur quid in receſſu partium ſpei ſupereſſet: ſed noſtri polliciti mememores: vt deſul-
toria commentatione alterius centuriæ dimidium expleremus a Liuianę lectionis aſſertione di
greſſus quæ ſi tota ab iniuria vindicanda ſit non centuriæ ſed pleniſſime ſcribendę eſſent cohor
tes: ex alijs carptim pauca ſubijciam.

¶ Ex primo Valerij.

ESt leue omnino offenſaculum: ſed quia in ipſo pene Veſtibulo Valerij hiſtoriam ade-
untibus occurrat indignum duxi non admonere lectorem ne eos ſequeretur qui quũ
ad pręclarum aliquod ędificium intertus ſpectandum admittuntur dum per aurum &
ebur: vagos oculos cæco ſequuntur greſſu quicquid humi diſiectum ſit ceſpitabundi
offendunt: Tam inquit ille mehercule q̃. Qu. Leminij legati Scipionis: at Liuius haud vno lo
co illum Pleminium non Leminium appellat & rurſus Tarquinius rex ait. M. Tullium duum-
uirum q; librum ſecreta ciuilium fatorum continentem cuſtodię ſuę commiſſum corruptus Pe
tronio Sabino ſcribendum dediſſet. Dionyſius. M. Atylium eum non Tullium appellatũ ſcri
bit: ſed vter verius nomen reddiderit alij viderint.

Eodem libro.

Si ſincera & emaculata Ciceronis lectio Lanuuijq; fuit Iunonis ſoſpitæ templum cui omēs conſules facere patrio inſtituto oporteret: mendum apud Valerium ĩoleuit nihil ab eo diuerſum qđ liuianis exemplaribus non multo antea a vitio vindicauimus. C. inquit Hoſtilius Mancurus veſana perſeuerantia ſubſequitur cui conſuli in Hiſpaniam ituro hæc prodigia acciderunt. Quum lauini ſacrificium facere vellet: pulli cauea emiſſi in proximam ſyluam fugerunt: ſi conſulum fuit Iunoni ſoſpitę facere: quis eſt tam a vero alienus qui ĩficiari audeat lanuuij legi oportere vbi Iunonem ſoſpitam Ciceronis teſtimonio a cõſulibus conſtet propitiari ſolitam.

Libro ſecundo.

Habitabat in villa ſua prope vicinum ſabinę regionis fretum. in nullum adhuc Valerij exemplarium incidimus qđ non fretum haberet: ſed quo pacto id fieri poſſit vt Sabini agri villa vicina eſſet freto quum ſabina tota mediterranea ſit qui vitioſe locum hunc legere perſeuerarunt ipſi ſi poſſunt dicant ego qđ ex Strabone & Liuio didici haud cunctãter affirmare poſſum Eretum non fretum ſabinę regionis celebrem fuiſſe locum Tyberi proximum: de quo haud dubie videtur mihi Valerius ſcribere. Intēdant igitur illi animum: videantq; ne qđ diligentiſſimus auctor Eretum ſcripſit recentiorum inſcitia: vno duntaxat elemēto inuerſo: Fretum vt cæcum eſſet multis offenſaculum fecerit.

Ex Lucani. vj.

Placuit erratica vt dixi ſalariaq; hac potius q̄ ſtataria annotandi ratiõe vti: erit fortaſſe ſi non vt Plyniana conducibilis at relatu vt ſpero nihilo ĩiucundior: nulla enim vt video lectio minus eſt lectori infeſta q̄ quę aut rerum ſit aut verborum varietate referta. Sed quid magis aut varium aut diuerſum videri poſſit q̄ Pollucis cęſtibus repente abiectis Cyllari tergum inſiltre: aut quid minus expectatum q̄ ex apertis hiſtorię campis in poeticos ſaltus nemoroſaq; vatum cacumina ſollicitę huius indaginis impetum cõuertere? Offerũtq; ſe mihi epicam molem ſubeunti duo velut amphractus continuis pene locis Lucani pharſalidos ſexto librariorum credo ĩſcitia parum animaduerſi: mihi nanq; euneos pro eunus vulgo legere eſt. Cithareduſq; pro Tithaiœſua alterutrum quidē mendum vel mediocriter gęographię peritus ne admonitus quidē p ſe facile deprehendat.

Libro ſeptimo.

Haud multum ab his diuerſum illud in ſeptimo: Ire per oſſeam rapidus boetida ſanguis: verum niſi Strabonis lectio mēdoſa eſſet bocheida potius legēdum dixerim. Sed Plyniana vox ſincerior quem ſecutus bœbeida Anneum Lucanum non boetida aut bocheida ſcripſiſſe contenderim.

Libro. x.

Lanigerum placidis compellat achorea dictis: O sacris deuote ſenex: ſic haud aliter habent omnia Lucani exemplaria quę ad hunc diem vidimus. Sed tu vide ne linigerum ſit potius legēdũ Aegyptiaci vt Plynius ſcribit ſacerdotes lineis vtebantur veſtibus. Ouidius quoq;: Nec fuge linigerę memphitica turba iuuencę. Ritus enim ille ſacrorum ex ęgypto tranſlatitiꝰ fuit. Maro: Linigeri fugiunt calui ſiſtrataq; turba Prętereo Herodoti & aliorum teſtimonia quæ ſponte huic inhęrent opinioni.

In Primo Syluarum Papinij.

Velles Papinium Statium tam dextro genio Thebaa fortiſſimumq; Achillem q̄ ſyluas decantaſſe: ſi non maius nomen maiorem certe gratiam inde haud dubie reportaſſet: nulli vnq̄ qđ ſciam poetarum magis proprium fuit ſubito œſtro ĩcaleſcere ac vbi incaluiſſet fortius fœliciuſq; debacchari: vt quãtũcunq; Phœbum hauſerit ac neſcio an etiam maiorem eodem calore confeſtim reddat. Sed conſilium in materię delectu defuit cuperes dixi omnem eius operam in ſyluis locatam: nihil eſt illis amabilius: floridius: magiſq; poeticum: ſed quo lectio ea plus genij eſt ſortita ex eo maiore eſt ſtudio ab omni iniuria vindicanda q̄ q̄ non defuit qui propemodum effecerit vt nõ multum ĩ illis deſideraremus: ſed quia & ip̄e homo haud ſane vidit omnia quale eſt illud ſub primæ ſyluæ exitum. Optaſſetq; nouo ſimilem te ponere templo. Atticus olei ſenior iouis & tua mitis Ora tonans tua ſydereas imitantia flammas. lumina contempto mallet rhodoa aſpera phœbo: vbi ſi mitis tonans legas pręterq̄ ꝙ frigide nimis dictum videri poſſit parum recta ſimilitudine vſus eſſet poeta ab phidia ad iouem & ab eo rurſus ad rhodum tranſgreſſus: quare vide ne Tara ſit non tonans legendum: vt conditoris nomen ſit inibi pro Tarento poſitum: vbi Lyſippus Plynio auctore coloſſum .lx. cubitorum ingenioſe fabricatus eſt: quę ſane opinio eo videtur vero ꝓpior: quia ſtatim & rhodum ſubiecit: quæ & ipſa phœbi eſt coloſſo nobilitata.

Libro primo.

Iam nunc cibeleia mouit Limina & euboicę carmē legit ille ſibyllę: ſciō ego quid de Megaleſiacis ludis alij ſuſpicētur quos prętor ſtella īſtruxerit: nec q̃d Cicero de loco & ratione tradat ignoramus: ſed vix Papinius aut poetarum quiſpiam tantum poeticæ figurationi īdulſit: vt quum inſtructos dicere voluiſſet ludos: recluſa deę limina dixiſſet quum æditumi id ſit nō pretoris: verum vidēdum eſt ne cibeleia ſit flumina potius q̃ limina legēdum: etenim in Almone fluuio ex ſibyllinorum librorum reſponſis cibeles numen placabatur q̃d ſignificanter Lucanus duobꝰ viſus ē carminibus exprimere. Et qui fata deum diuinaꝗ carmina ſeruant. Et lotam paruo reuocant Almone cibellem: niſi quis ſenſum diſtinguat hocꝗ ad gallos: illud ad eos qui ſibyllinis ꝑerant libris potius referat.

Eodē libro.

Quod in tēpla darēt alias Tyrithia ſortes. Et pręneſtinę poterant migraſſe ſorores. Q̃d Herculis tēplum tyburi eēt: multorum declarant teſtimonia: ſed ꝙ inibi darētur reſponſa niſi ſum memoria lapſus adhuc non repperi. videat ꝓinde lector: ne ad Sibyllam: quę albuneæ nomine vt Varro tradidit Tyburi culta eſt: id totum referatur. Sed hoc ipſum vt pleraꝗ alia in medio relinquo: coniectura enim hęc ē non ratio.

Libro tertio.

Illud ſi vacat ęquiore ſuſpēdant lance Papiniani carmīa ſtudioſi vera ne ſit omnino lectio in tertio ſyluarum merito ſurrexit in arcus. Nondum ſtelligerum ſenior demiſſus ad axes Claudius. an longe verior ſit ī Arctos & non in arcus: vt ad expeditionē illius britannicam poeta alluſiſſe videatur: nec quia merito dixit aliquo modo obſtat: quo minus ī eum ſēſum accipias quū ad nepotis meritum id haud inepte referatur.

Eodē libro.

Quid illud nonne reclamante ſyllabæ natura: conuitiumꝗ lectori idētidem faciente: in eadē recepturn eſt ſylua: vt ita carmen legatur. Rubēteſꝗ rhoſę primos moriuntur ad auſtros. Ergo quando libraria fide laboramus rumpētes libētius legerim: id eſt tum primum florere incipientes: ſed hic aliquaquin magis ſeria ſcribis? Aſt ego vulgo Papinianis codicibus ſic reperio parum mehercule ciuiliter agit: qui id ſuperuacuum putet: quod pluribus ſine controuerſia ſit proſututum.

Eodē libro.

Et feſtinantia ſiſtens fata ſalutiferō mitis deus incubat angui: quęrebamus cur anguem ſalutiferum Papinius appellaſſet: nec interim ignari eramus eorum quę ab alijs in eum locum traderentur. At ſuccurrebat illud quod apud Ariſtophanem legere eſt: qui ait anguem in Aeſculapij templo nocturnis horis lambēdo curare ſolitum ęgrotos: vt ad anguis officium alludens potiuſq̃ ꝙ ſub ſalutiferi pedibus eſſet dei: aut quia ſub ſimulachro ſalutis figurari conſueſſet ſalutiferum poeta dixerit.

Libro primo.

Reuocant me iam longe ꝓgreſſum ad loci diſquiſitionem qui in primo eſt volumine: nocturnę ad Eſculapij ędem curationes quo ſane tempore ſęculares ludi & ipſi ſpectari conſueuere: eſtꝗ Papinij carmen: Nec tantum triduerit fatis noua ſęcula luſtris. Aut inſtaurati peccauerit ara terenti: vbi miror fuiſſe qui ad deos manes: alterius carminis ſenſum referēdum putarent: & nō ad ſęculares ludos potius: quum nō ſolum prioris carminis intellectus vnde alterius ratio pendet Sed Martialis illud: quo veri ſenſus lectorem admonere poſſit vrbaniſſimi poetæ carmen ſubieci. Te colat albano redeuntia ſęcula luſtro. Et quę romuleus ſacra terentus habet: quare vide ne annum ſumma alioquin religione pręditum: ſęcularibuſꝗ ludis inſignem Rutilij morte funeſtati vetet Papinius: potiuſq̃ a dijs manibus illius caput ſeruari.

Libro ſecundo.

Quiꝗ refert igēs iterata vocabula perdix: quod Perdix effinxerit vnq̃ humanam vocē: nullus q̃d ſciam in hiſtoria tradidit: an ſatis apte Cornix legi poſſit alij viderint illud q̃d ad pręſentem opinionem attinet affirmare poſſum Plynium auctorē eē cornicem ſua tempeſtate hoc potiſſimum nomine in delitijs habitam.

Ex Catullo.

Subtexam nunc ex lepidiſſimi Catulli carmīe q̃ pauciſſima: nec ipſa (vt aperte dicam) magni admodum momenti: quando ad hunc diem non defuerunt qui ſedula in vetuſtiſſimū poetam opera conſecuti ſint: vt non adeo multa in eo deſiderarētur: atꝗ ex illis ipſis quędam quę conſulto prætterita videri poſſint: ſed ſint illa quātumlibet leuia quia ad lectionis emēdationē attinēt: ꝑ appēdice alteri centurię adijciam: eritꝗ hoc ipſū admonere lectorē nō docere: etenī q̃ ī cōiectura poſita ſunt: ſciebā nō temere recipi ſolere: nemo .n. nō libentius ſi opinione certandū ſit ſuo & ſi minus ſit ꝓbabile q̃ alterīꝰ optimo acquieſcit iudicio.

Sed qui in hęc inciderint boni conſulant: nunc videat lector an prętet celebres aliorum opiniones in fronte operis Patroa virgo Diana intelligi poſſit: cui & apollini ſęculare carmen decantari ſolitum ſatia ſuperq́ʒ conſtat: vt ſit Patroa dicta quaſi patris nomen habena: eſt enim Diana quaſi iouiana. Sed hoc ipſum ita probo vt eam non omnino eorum repudiem opinionem qui & patronam legi poſſe contendunt vt ad Mineruā videatur alluſum quā Cicero in ea oratione quam ad pontificem habuit cuſtodem vrbis appellat: vt operis ęternitatē deę Catullus commendet: q̄ etiam vrbia & ingeniorum patrona crederetur: ſed vt hoc in ambiguo eſt ita illud affirmare non dubitarim parum accurate a plęriſq́ʒ cōiunctim legi proximum epigramma cum eo qđ totius eſt ſummę principium Lugete o iuuenes qđ & materia vtraq́ʒ ab altera diuerſa: & ſumm ī vtriuſq́ʒ calce acumen altiua intuentibus demonſtrat.

Mirabar quę tanta librariorum fuiſſet incuria: immo quæ peritorum ſeu ignauia ſeu negligētia: q͛ locum inſignem paſſi eſſent contra metri rationem diuti⁹ verſiculis illis hęrere quoa ī phaſelum ſuam lepidiſſimus poeta edidit. Nouiſſem enim vulgo in his notatum: video: ſed videant alij annouiſſime aptius legi poſſit: cui ſane lectioni neq́ʒ ſēſus neq́ʒ ſyllabę repugnat natura.

Legitur ad hęc in hēdecaſyllabo: qui in ꝑcaciſſimum Varri ſcortum perq̄ lepide ſcribitur lecticam hominis: ſed vt hominum legatur deſiderat metri ratio: & in eodem carmine Cinna eſt grauis vbi pro grauis carminis lege compulſua Caius libens repoſueram: qđ & fidei minus profligatę codicea quidam habent.

Quid illud: num metricæ rationis gnarus quiſpiam in ſaphico illo hēdecaſyllabo ad Turiuʒ & Aurelium tam leuiter librarię fidei acceſſerit: vt ſeu ſaccas legat ſagittiferoſq́ʒ parthos: quem admodum omīa habent Catulli exemplaria an potius illud ſequetur: ſeu ſaccas partoſq́ʒ feros ſagittis. Sed video illud obijci poſſe qđ non multo poſt ait ſubijcit pari vt videtur licentia: pauca nunciate mee puellæ vbi an nunc aite pro dicite reponi poſſet lectorem admonendum duxi: vt ai modo imperatiuo veteri forma dictum ſuſpicetur aliquis: & ad caluum non multo poſt Cur me tot malia perderes poetis vbi ſyllabæ natura commoti male vt verius ita libentius repoſitum iri velim vt ſit vera & emendata lectio: cur me tot male perderea poetis.

Tranſeo q͛ ad Thallum ſcribens: quum diua inquit mulier aues oſtendit oſcitantes: vbi eadem ratione aliquis adductus citiua mater q̄ mulier legat & vt citiua ita fortaſſe rectiua ales q̄. aues vt ſit ſenſus poſtq̄ alcyon diua ales mater pulloa habens oſtendit oſcitantea filios iam pene adultos: ſic alcionioa prętериſſe dies periphraſticoa innuat.

Sed vt illa quæ proximo loco dixi: in medio relinquantur: num tam ſecure & ocioſe aliquis Catulli carmen adierit vt amariorea calices arbitretur vetuſtiſſimum poetam a pincerna ſibi miſceri in reſoluta voluptate petierit: quaſi amarum pro ſuaui: aut fumoſo metri neceſſitate coactus ſit ſcribere. Ego quia neq́ʒ Flaccum Oratium: neq́ʒ Martialem: aut alium quempiam vrbanorum eiuſmodi vſurpatiōe vſum reperio: haud inepte vt mihi videor auſim meratiores inibi pro amariorea reponere: tum quia vocia ratio eſt frequentior apud illos quorum modo memini: tum etiam ob ea quæ e veſtigio ſubijciuntur ad vos quolibet hinc abite lymphæ vini pernicies: cæterum id quoq́ʒ admonere ſit: non legem cuiq̄ ſcribere: integrum erit per me omnibus vtrumlibet tenere.

Vix tamen illud quod proximo capite in communem locum conieci tam a poetę ſenſu iudicari potuit diuerſum: q̄ hoc qđ dicam: ab eiuſdem lepore & genio alienum. Eſt in famoſo carmine qđ ille in Cæſarem ſcripſit ita vulgo verſiculus notatus vt iſta veſtra diffutura mentula: quum nihil minus ſalſe & vt ſic dicam eleganter dici potuiſſet: q̄ ſi ad vnum Cæſarem ſcribens iſta veſtra pro tua dixiſſet: vide igitur ne ille veſca potiua quaſi edax ſcriptum reliquerit & illud παραμεσεοσ vim habuerit videri eodem loco duo epigrammata ſimili figura & in vnius inuidiam ꝑfecta librariorum inſcitia in vnum conualuiſſe.

Liquiſſet cāpoa & videre te in tuo. ſic in trimetro iambico ad ſermonem verſiculum ſcriptum reperio: cui ni fallor lectioni ſyllabæ ratio & ſenſua repugnant vel certe alterum: quare ne grauetur lector aduertere: an in tutu ſit potius dicendum: vt eadem qua & obtutu forma enunciandū intelligas.

Habet & ad Dianā ſęculare carmē hoa verſ⁹: quā mr̄ ꝓpe Deliam depoſuit oliuam: ī qua hiſtoria repꝛ̄ſētanda duo grauiſſimi vt video a quibuſdam cōmittunt auctores velut eorum alter ī re trahēda ſit ridicule allucinatus. ſed videant illi p̄ter alia nō pauca q̄ ſatis argute in mediū cōtulere: ne Delia oliua de qua lepidiſſimus poeta loquit ſit alibi q̄ ī delo aut ionia Plutarch⁹ ī pelopida auctor ē haud ꝓcul orchomeno ꝓtigrias ꝓ fūda valle fluere Melonē amnē: cuiua vndæ ad radices montis frangant: qui deloa cognominetur: eēq́ʒ ꝓximuʒ fluuio tēplum Apollinis: quod

medicis temporibus adhuc vaticiniis floreret: vltra tẽplum duos eſſe fontes: quorum alterũ vſqꝫ ad ſua tẽpora palmam alteram oliuam diceret: non ex duabus in medio plantis: ſed quia filium dea pepetit: nam ꝓpe eẽ dicunt precipitem locum vnde ipſa cecidit ſubito apparẽte apro: & ea quę ad pithonem ꝑtinẽt: & q̄d factum eſt in ipſius dei generatione huic tribuunt. hęc ille: q̄bus recte ſuſpicetur aliquis hanc eſſe oliuam illam Deliam iuxta quam ſit latona partu leuata.

Qui in endecaſyllabo ad Licinium caluum legunt. Multum luſimus in meis libellis: verioris admoneri lectionis ex eo q̄d ſequitur potuere: nam ſtatim hęc ſubijcit: ſcribens verſiculos vterqꝫ noſtrum ludebat numero modo hoc modo illoc. reddens mutuo ꝑ iocum atqꝫ vinum. Quibus apparet Catullum poetam non in meis: ſed muicem potius ſcripſiſſe.

Niſi exploratum haberẽ ita omnino futurum vt leuia hęc nimis omniqꝫ obſeruatione pene ĩdigna multi iudicaturi eẽnt: quorum ne in ipſa quidem carminis explanatione vel mediocriter prouecti in ſcholis velit admoneri: adiecissem ijs quæ diximus non pauca id genus alia quę parum ni fallor emendate Catullianis inoluere codicibus vt in pelei & thetidis nuptijs: illa inquit atqꝫ alia viderunt luce marinas mortales oculi: & mox paulo: Teqꝫ adeo eximię thetidis fœlicibus aucte. Cęterum ſiquis altius ſenſum carminis timetur priore loco haudqꝫ alia potiusq̄ atqꝫ alia legerit: vt ſit ſenſus illa luce nec vlla mortales oculi viderit marinas deas. In altero vero tædis q̄ thetedis quia fœlicibus continuo ſequatur: & rurſus in eodẽ carmine. Aut conigeram ſudanti cortice pinum: vbi nemo non conigeram legat poti⁹: nam & Maro Cipariſſum ipſam conigeram appellauit. Addo & illud: Cum primum iflati conſpexit linthea veli: at conſtat ſe ęgeum pręcipitaſſe: nõ quia vela viderit inflata & ſecundis plena ventis: ſed potius quia ĩfecta ac taha vt luctum pre ſe ferrent: nam ille ita filium ſupra alloqtur: Inde ĩfecta vago ſuſpendam liteia malo. Noſtros vt luctus noſtręqꝫ icẽdia mentis: quibus verbis planum pene fit veriorem eẽ lectionem infecti q̄ inflati: per hoc enim ſecundę aurę per illud luctus & triſtitia ſignificatur. Plutarch⁹ nigrum velum filio ab ęgeo datum ſcribit. Simonides vero puniceum. Nec multum ad hęc inepte fecerit ſiquis locum eodem carmine fronte ſatis quidem perſpicua: ſed receſſu caliganti & obſcuro intentius intuebitur. verba ſunt Ariadnes i Naxo a Theſeo relictę. Si tibi nõ cordi fuerant connubia noſtri: Seuaqꝫ abhorrebas priſci pręcepta parentis. Quod ęgeus pater pręceperit Theſeo vt rei vxorię ſtuderet: nullo q̄d ſciam loco legere eſt: quid ꝙ ne priſcum quidem poeta elegantiarum ſtudioſiſſimus cum appellaſſet: qui adhuc in humanis ageret: ſupereſt igitur vt ad Cecropem antiquiſſimum Athenaium regem aliquis non inepte id referat: qui vt Trogus ꝓdidit biformis fuiſſe traditur. quia primus maris & fœminę connubium in ea terra cõciliarit. Sed hęc tam leuia vt dixi q̄ multa ſunt: a quibus referendis: quia exiguum operę videbã neſſe precium: ſimul ꝙ abunde ſatis ſit alteri centuriæ factum: quæ extrariæ huius euocationis ĩgñe explẽda fuit conſulto abſtineo.

τελοσ.

M. Antonius Sabellicus Frãciſco Fortunio Salutem.

Vſi totum triduum Fortuni: his ꝓximis ferijs: nec nucibus luſi: nõ enim tã dãnoſam ludit aleam Sabellicus: ſed chartis hiſqꝫ luſorijs: ſed Poeticis: Hiſtoricis: Oratorijs: Colluſores affuere. C. Plyni⁹: Cicero: Anne⁹: Lucanus & qui Argonautica ſcripſit Flaccus. Cum his tres integros egi dies: ac totidem noctes peruigil: dum loci ex illorum marginibus linea apice aſteriſco: ſeu cauterico notari per iocum & luſum repetuntur: magnus chartarum crepitus: crebra & tumultuoſa foliorum volutatio. Queris quid actum ſit tercẽti & amplius locos in ordinem redegi: quos velut libello vno cõplexus ita digeſſi: vt quoto quiſqꝫ ſit capite librove obſeruatus facile cognoſci poſſit. Cęterum exſcripſi ego hos locos nullo verborum apparatu: quum tua cauſa: cui a principio in animo habui breuem hanc lucubrationem inſcribere: ne forenſibus cauſis vehementer occupatus: prius q̄ rem cognoſceres: vt nimis verboſam faſtidires: mouit me & illa ratio ꝙ ita perſuaſum habeo in nulla re homines iuſtius rideri: q̄ quum ſe in paruis pueriliter oſtentant. Q̄d plærique hodie inepte faciunt: qui ſe magnum aliquid præſtare arbitrantur: quum vnum aut alterum verbum in poetis: aut hiſtoricis repoſuere: & quod adhuc maiore ſit dignum riſu: tum impẽſius id faciũt: quum emẽdatiore codice adiuti locum reſtituerit: tanq̄ parum intelligatur non ĩgenij aut iudicij id eẽ ſed Fortunę: videtur mihi eiuſmodi homines pueros imitari: qui cum argẽtea careant pecunia ſibi plumbeam cõflant: vt pecunioſi videant. Ois oſtẽtatio odioſa: ſed ĩ friuolis odioſiſſima: Q̄d quũ ita ſit: nullam ĩ re tam parua expectes a me verborum copiam. Cęterũ quando q̄ in ijs nunc mittũtur ĩ multis libraria fide & auctoritate laborat: tãtũ peto abs te vt paraneſim hãc pu

tes nõ oraculum: quin potius ſi tibi integrum volo de ſingulis: & vniuerſum de tota re iudicare nõ enim legem ſcribo: ſed campanus eques in via cauterium oſtẽdo. Quid qđ in re tam tenui: nõ ſolum non exquiſito aliquo ſum vſus verborum fuco: copia ve oratiõis. Sed ne iudicium quidem vllum recẽs adhibui: pręſenti recognitioni: omnia ad priſtinam illam cẽſuram referẽs: ſatis credo tibi nota ẽ verecundia illa profeſſionis ratio in tuo Sabellico: qui in obſcuris & ambiguis nihil mutat: nihil reſtituit: niſi iudicio fretus: & autoritate: vbi vtraq; re laboratur aſteriſcum margini affigit. quum vero ſolo iudicio ſtatur: tum priſtina lectione integra & ſi quid ẽ: qđ rectius reponi poſſit: particula in fronte ponitur ſubducta linea: monetq; interim lectorem videat an eo modo rectius legi poſſit: in quo genere tota propemodum hęc obſeruationum ratio quę ad te mittitur poſita eſt. Vteris itaq; tuo iudicio: at ſi qua eiuſmodi videbuntur quę tuto recipi poſſint: poteris his vti ſi voles in tua bibliotheca emendanda: q̃ q̃ nihil ſit illa emendatius. Nec tu Fortuni contẽnas hoc ſcribẽdi genus: quo & ſummi viri vſi ſunt: & humana ſciẽtia nihil repugnat: quippe quę magis in falſi refutatione ſita eſt q̃ in confirmatione veri. Sed quid tam multa: quicquid hoc eſt tibi vni datum puta: Solum mecum ſolo loqui exiſtimes: amicum cũ amico: in nullis fidem meam obſtrigo: omnia in medio ſint. Ego quod ad officiũ attinet: ſatis me Fortunio placuiſſe arbitrabor: ſi in omnibus diſplicuero. Vale.

OBSERVATIONES. M. ANTONII SABELLICI EX VARIA AVCTORVM LECTIONE. AD FRANCISCVM FORTVNIVM

PRimum omnium illud apud te teſtatum reliquam Vir amiciſſime eẽ locos quoſdam: de ijs loquor qui ad Plynium attinẽt qui etſi priora illa noſtra obſeruatione in ordinẽ venere: Sunt nunc iterum tractãdi ne aliqd vidiſſe credantur: qui illos labefactare conati ſunt: non vt veriora dicerẽt: ſed ne noſtro acceſſiſſe iudicio viderẽtur. Sed alij penſitent quae vtrinq; afferuntur ac boni cõſulant. Nam qđ ad primam illam calumniam attinet: vbi parum apte in primo capite opis dicimur repoſuiſſe vni ꝑ vna: vt legẽdum ſit vni naturę. ſ. Incubẽt mundi: & non vna. i. ſimul: vt vulgo legitur: nemo ẽ tam iudicij expers qui non videat: ꝙ ſi vna legatur: nugatio quaedam videri poſſit vel frigida potius & ocioſa loquendi ratio: quando non ſit ad quod referri poſſit illa mundorum icubatio. Sed ab eiuſmodi vitio nemo tam diuerſus abijt q̃ Plynius. Capite primo.

Adijcio illud qđ eodẽ capite ac loco ꝓpemodum contiguo: neq; tunc eſt a me animaduerſum neq; poſtea ab vllo qđ ſciam. Cętera etiam in vno & immenſa & inumerabilia. Sic. n. vulgo legit̃. Ego particulam: vt reponendam cenſeo: eritq; meo iudicio emendata lectio. Cętera ẽt vt in vno mundo hoc videlicet q nobis notus ẽ. Scrutare altius locum & ſtatues qd ſequamur.

Capite tertio.

Cęterum quando iudicio nitimur non veteris alicuius codicis collatione i quo genere obſeruationis multi vt video inepte gloriantur: putantq; ſe aliquid magnum pręſtare ſi emendatiorẽ librum nacti ex illius collatione caſtigent librariorum errata. Sed quę mea ſit de ea re ſententia: q̃tum dico eiuſmodi exẽplaribus ſit credẽdum teſtatus ſum ſępius: nunc vide (nõ enim legem ſcribo vt non relinquam omnibus integrum ſentire quę quiſq; velit) Contẽtus ne ſit legẽdum tertio capite: an vt omẽs hodie legunt cõcẽtus. Secuti videlicet ea quę pręcedunt. Verum ſiqs attẽtius ſequẽtia conferat cum pręcedẽtibus multo plenius Cõtẽtus implebit aures q̃ cõcẽtus.

Capite quinto.

Scribitur quĩto capite ſtatim ĩ frõte ignitum. Ego Igneum libentius ſcripſerim referẽs praeſertim ad elemẽtum: qd ignitum ab igneo diſtet liquido patet. Eodẽ capite.

Eademq; vniuerſo cardie. Inoluit hęc lectio magis re non animaduerſa q̃ non intellecta. Cęterum. Vniuerſi vt verius ita libentius legerim: vt terra vniuerſi cardo intelligatur.

¶ Capite octauo.

Videbitur ſcio res parua: Sed quia mẽdoſe legitur non negligẽda eſt macula quae octauo capite ceu nocturnum offẽſaculum tranſmittit properantes inuentionibus inquit nõ dilatis: quũ inuentoribus haud dubie ſcripſerit Plynius: id argumẽto eſt ꝙ Anaximandri. Cleoſtrati & Atlantis noia ſtatim ſubijciuntur. Eodẽ capite.

Nec ita multopoſt eodẽ capite legere eſt. Tertius martis qđ quidam Herculis vocant ignea ardẽtis ſolis vicinitatẽ: ſic habẽt omẽs codices quos vidimus tu vide ne nugatio hęc quędam ſit ignea ardẽtis ſolis vicinitate ſatis erat dixiſſe ignea vicinitate ſolis aut ardẽtis ſolis vicinitate. Sꝫ pcul abeſt Plyni⁹ ab eiuſmodi vitio nihil itaq; temere faciet q vi ignea legerit: vt ſit Tertiũ

Martis qđ herculis vocant vł ignea: vt ad ſyderis naturã referatur inde naturæ cauſa referatur ſcilicet ardentis ſolis vicinitate. Eodem capite.

Miror & illud non eſſe animaduerſum ꝙ eodem capite omnia quæ vidimus exẽplaria ticenis habẽt ꝑ trecenis: & in calce maioreſq; alijs legitur: quum illis nõ alija vera & emẽdata ſit lectio. Capite nono.

Ideo molliore inoluit hęc lectio plynianis exemplaribus ſed mollire verius legatur: vt ſit mollire & ſoluere: pene pari incuria ſcribitur eodem pro eadem. & mox in calce pluribus fere codicibus violare eſt pro volitare. Sunt parua hęc (quis neſcit) Sed quia p᷑t tot cenſorias curas pertinacius durant tollenda ſunt. Capite decimo

Defectus ſuos & ſolis niſi hęc & quę ſequuntur vſq; ad extremam periodum cum iis quę ſũt in calce proximi capitis legantur vaga & ſoluta erunt: nec erit quo referri poſſint.

Capite vndecimo.

Tertio ex vtraq; vaſtitas. Sic plæraq; exemplaria: quædam vero certiot habent. Sed tertia Si quis rem altius timetur: vt verius fortaſſe ita libentius legat. Eodem capite.

Sicut paruitatem terræ ipſa deficiẽs. Sed ipſe vera eſt lectio: nam ad ſolem particula haud dubie refertur Capite. xv.

Radiorum eius contractu: tu vide ne contactu ſcripſerit Plynius. Capite. xx.

Patet plæroſq; magna affectione cœli. Sic ſtatim in fronte capitis legere eſt. Verum ſua lectio eſt latet non patet. Capite. xxiij.

Eius patere appareat circulum: expende totam periodũ ac libẽtius circuli legas: & poſt paulo diametros pro dimetiens audaculus aliquis reponat: nõ inepte: nec loco multũ diuerſo ſextã vero partẽ legunt alij. Sed qui Macrobium audit ſexageſimã arbitrabitur a Plynio proditum.

Capite. xxxv.

Ac ſine vllis radijs: Sed illis emendatius: perpende locum & aſtipulaberis verbo.

Capite. xxxix.

Inſcribitur caput de æſtatis tempeſtatibus: Sed tu Statis reponito: dicuntur enim non magis æſtiuæ q̃ hibernæ tempeſtates verum ſtatis temporibus redeuntes. Capite. xlij

Nec imbribus tantum tempeſtatibus Sed multis & corporum raris experimentis niſi totũ hoc ſuperiori capiti reſtituatur vaga ſit lectio & omni vinculo ſoluta. Eodem Capite.

Bootem q̃ ſequitur Septentrionem: vel pueri intelligunt qui eſſe oportere poſt Bootem: non q̃ Cæterum quum res tam facilis ſit deprehenſu omnia tamen Plynij exemplaria quæ vidim⁹ adhuc in damno ſunt: adeo pronum eſt cum multis errare. Capite. xlviij.

Tranſitus fame tenentibus haud dubie ferme: aut certe fere ſcripſit plynius. Caute explora vt æque iudices. Capite. xlix.

Hebeti: mox iudicatu: hoc magis placet q̃ qđ quidam repoſuerit hebetius: mox iudicatum vt ſit ſenſus hebes ratio fuit illa ſecundo loco: initia cum ea dico collata quæ poſtea ſecuta eſt: pulta & ad ſenſum iudica. Eodem Capite

Nec illud credo ſuperuacuum ſit obiter notare omnibus plynianis exemplaribus traciam legi & argeſtem duorum ventorum nomina quum ſemper argetam niſi mẽdoſus ſit codex & treciam non traciam Ariſtoteles Scribat: Et ſi quid αργεστης quid αργετοσ: quid τρεχω ſignificent ſatis liquido patet: Vnde eſſe videri poſſunt voces illæ: mẽdo itaq; altera eſt lectio vindicanda: & fortaſſis in altero nomine vtraq; vocat idem author Eurũ apheliotẽ quum noſtrorum plæriq; Subſolanum qui ab ortu ſpirat æquinoctiali apheliotẽ vocẽt/legat in eodem capite ali quia fortaſſe libentius molliri q̃ mollire vt nunc vulgo legitur. Capite. l.

Reponat: hic idem ſequenti capite haud inepte Ecnephias differt pro eo qđ inoluit: deferet

Capite. lvj.

Nec illud tacitum feret lector: ab hoc neſcio quo verborum penſiculatore videndum eſſe: ne depreſſa verior ſit lectio q̃ deprehenſa: & in eodem capite conniuentibus verius ſcribatur q̃ cõtuentibus. Contuentibus & patentibus qđ ſequitur paria ſunt quum diſcrimen ineuentu notetur a plynio. Capite. lxi.

Nec abſit pretium operæ (niſi quid aliud agens plynium legat) decernere Standũne ſit veteri lectioni: quæ nec pluuio habet an nãq; pluuios malit legere: Et mox capite. lxvij. nullam eſſe vt tenet conſuetudo an nullum libentius ſequatur & paululum infra qua non alia probet: vt legit̃ an potius quanã alia: friuola ſunt hęc ſcio: Sed niſi animaduerſa ſint: arguunt haud dubie in lectore negligentiam. Capite. lxix.

Ad illud in medio relinquitur qđ quemadmodum. C. Afranii lectio ob inſolens prænomen non placet: Sic. C. Africani non nihil auribus blanditur.

Capite.lxxij

Nobili inquit apud Arabiam victoria.nec Alexander vllam inſignē pugnam in arabia aut circa Arabiam depugnauit.nec ſi depugnata ab eo eſſet apud Arabiam dixiſſet plynius elegātiarum obſeruantiſſim⁹: Sed in arabia vt arbitror: Scripſiſſet/vel non procul ab Arabia: Quid ꝙ arabica expeditio fuit Macedonibus parum lęta ob coeli intemperiem: Si Curtius verus eſt auctor? Sed apud Arbelam emendatior erit lectio: Eſt is vicus non multū diſtās a loco vbi Darius ingenti prælio eſt ab Alexandro victus: qua pugna perſarum opes prorſus conciderūt ſub id tempus quo eſt hoc euēntu non procul ab Arbella dimicatum luna inſignitet obtenebrata ē. idem Curtius eſt auctor.

Eodem capite.

Sed vt plynij lectio hiſtorię teſtimonio ab inueterata labe ſuperiore loco vindicatur: Sic qui ſequitur nihil ocioſe prætereundus: ne vnum plynius ſcripſerit: aliud librariorum incuria legatur: Eſt enim eodem capite neq; aliis: quum plane appareat plynium nō aliis: ſed aliter ſcriptū reliquiſſe.

Capite.lxxiij.

Non multum ab hoc diuerſum qđ proximo capite ſcribitur eidem eſt vſui: quum eadem ſcribi oportuerit: niſi multum opinione fallor.

Capite.lxxvij.

Ceu tenuis lineæ in longum porrectæ ſpatium: hæc inoluit lectio: Sic certe eſt vt Flaccus inquit decipimur ſpecie recti: Blandit̄ hæc lectio prima fronte lectori vt vetuſta & recta: Sed ſtructuram intentius ſpectantibus inæqualis appareat neceſſe eſt.quin linea potius ſit q̄ lineæ vt quadret ordo & ſenſus procedat.

Capite.lxxxvij.

Iā vero neq; illud integre ponitur: vt arbitror. Miroq; pars Aegypti id eſt ſi plus nimio vſu inualuit maior tamē pro miro reponere audeat qui Herodotum audit.

Capite.xc.

Abſtulit Eubœę Atlantem & Macriam: Sed Athlantem emēdatius ſcribi alius plynij locus demōſtrat: & mox capite quarto & nonageſimo: In Phœnice inq̄t agros: & cū ipſis phegium Aetiopiæ iugum. vide ne Iopes ſit legendum: nam Iope: in fœnice eſt. Contra Aethiopia valde procul. Pari cura capite vndecenteſimo locus eſt a labe vindicandus attollente ſecum ea mundo: vulgo legitur. Cęterum ſiquis attolente ſe ea: cum mundo legat: erit lectio meridiana luce clarior. poſſit & detrita etiam particula ea legi ſe cum mūdo. vt ſint duę partes oratiōis oīs copulæ expertes.

Cap.cvi.

Legis hæc ſcio contractiore fronte: ac iam dudum fortaſſe videris tibi operam perdere: quū pene inutilia ſectemur: ac parum digna quæ a docto homine legantur: at omne qđ dicitur ex re & verbis conſtat. non minor meo iudicio verborum ratio q̄ rerum in omni ſermone habenda eſt. Sunt enim verba velut imagines rerum: quibus confuſis confundatur & totū ſchœma neceſſe eſt. Quid ꝙ ne placere quidē poteſt oratio niſi barbariſmi & ſolœciſmi vacet fœditate: a quibus vitiis nihil abſunt hæc verborum coinquinamenta: quæ ſuccincta indagine annotam⁹ quale eſt illud qđ capite centeſimo ſexto tenacius hęſit incuria hominum (quis neſcit) nō ignorantia: hi tranſalpes habent oīa plyniana exēplaria: verū cum appareat ad vnū Rhodanū id referri qui tranſalpes eſt: tollenda eſt fœditas ſolœciſmi: atq; hic pro hi reponendum. & mox infra in Italia legendum eſt non Italiam: nam & lacuum qui in ea terra ſunt ſupra mētio facta eſt.

Eodem capite.

Mollis in eodem capite rectilineus ordo videri poteſt: vbi vulgo legitur in archadiæ ſtimphali: & tamen eſt locus a vitio vindicandus. Ineſt eñ error depręhenſu facilis: ſiquis non obliuiſcitur ſtimphalum vbiq; a Plynio enunciari. Qđ ſi ſtymphali ſit patrius caſus ſtetq; pro locali aduerbio in Archadia qs non videt vera & emaculata lectio eſt: vt ſit ordo in Archadia ſtymphali: perinde ac dicat aliquis. In Italia Mediolani vixit/in vrbe videlicet Mediolano: vt in ad Archadia. non ad ſtymphalum referuntur.

Capite.cviij.

Ferunt a Media pellicem: mirum eſt quantopere humana iudicia caligent interdum ad veritatem oculis admotam: quid notius eſt q̄ quo ſit euentu Medea Iaſonis repudium vlta: & quum vel pueris nota ſit fabula a media: & non Medea omnes Plyniani codices quos vidimus habēt niſi forte aliqđ ineſt rei myſterium quod prophana mens non capiat.

Capite.cxi.

Nec probo omnino qđ in proximo eſt. Extingui vero terra aut fœno gnidus Creſias tradit. Videat argutulus ille qui tam ſolicite omnia rimatur an fimo malit q̄ fœno legere.

Capite.cxi.

Gnidum octoginta quattuor millia paſſuum quingenti cum. xxv. Cęterum Con (eſt enim inſulę nomen) non cum legendum. Strabo Cyprum: Rhodum: Con: numeri qui eodem capite ponuntur multo maxima fui parte mendoſe leguntur.

Ex tertio Plynij. Capite primo,

Inualuit vt arbitror error in primo capite tertij libri: vbi legere eſt Perſas & Pœnicas: qui hominum fuerint Pœnices non legi adhuc: qđ ſciam: Satis tamen conſtat in Hiſpaniam Phœni

ceſ veniſſe Tyrij Phœnices ſunt quorum eſt colonia Gadis. Plynius & alij plærīq; id prodiderunt: videat lector ne Phœnicas ſcripſerit Plynius non Pœnicas: nam q̄ d aliquis dicat. Pœnicas & phœnicas dici quia pœni dicti ſint quaſi phœni ꝓbelle decipiatur. In quo vado multi. latinorum hęſitarunt. Si verus eſt auctor Herodot⁹ qui pœnos & Getulos credidit antiquiſſimos aphricæ indigenas: q̄d ſi ſic eſt vel ante phœnicum in Aphricam acceſſum: pœni in ea terra fuere. Aſtipulatur huic opinioni qui libophœnices vocant eos q̄ circa Carthaginem habitarunt manifeſto argumento appellationis eorum qui cum Didone in Lybiem venere.

Capite. iiij.

Montibus Gebēna & iuribus alij vrbibus habent. Sed neutrū procedit: quin Gebēna & iurā legendum: nam q̄d ad nomen attinet montis: idem. Plynius in .iiij. quum ſuos reddit comatę galliæ fines ac montes inquit Gebennam & Iurā quibus narbonenſem galliam excludit.

Eodem capite.

Octauianorum colonia. Ego vt fortaſſe verius ita libentius legerim Octauanorum ea videlicet ratione: qua & Decumanorum. Sic milites octauę & decimæ legionis dicti: pari ratione eodem capite Saluiorum ſiue ſaluyum audacius q̄ ſalubirum: aut ſalubium: & ſalorum: vt alij habent. In eadem enim terra Saluyes & ſaluij leguntur non ſalubij q̄d ſciam aut ſalubites.

Eodem capite.

Admonendus eſt lector ne oculis vt dicitur pendiculantibus illud prætereat q̄d proximo loco legere eſt exobiorum Inguanorum videat ne verior ſit lectio Albingaunorum. Plyni⁹ albiganorū meminit Ingaunorum Strabo Sed locus in medio relinquitur.

Capite. v.

Sunt proximo capite quædam in medio relinquenda: Sed quæ a lapſu fortaſſis vindicanda ſint: vt illud populorū claritas tenet: videat lector ne terret verbum magis quadret: & mox paulo gremium terrarū commercio patens: quum pandens ſcripſiſſe Plynius videri poſſit actiua ſignificatione. Sequitur enim procurrens: & vbi Valerius Solanus eſt. vide ne Soranus pro Solano reponi poſſit. Subit q̄d ad idē caput attinet illa reputatio parum Plynio in quibuſdam cum Dionyſio & Liuio conuenire: quale eſt illud q̄d inibi legere ex Apiolana præda iacta eſſe a Tarquinio fundamenta templi Capitolini. quum duo illi Sinueſſanam: nam Sinueſſa pometia cognominata eſt: fuiſſe non Apiolanam ſignificent. Sit etiam paranęſis hæc pro appendice capitis: vt quando inibi legere eſt meraria & triquadra patria Hānibalis videas ne indibilis qui Hiſpanus dux clariſſimus fuit tectius legatur: quæ autem fuerit Hānibalis patria multo notius eſt q̄ vt ſcribi oporteat.

Capite. xviij.

Venetorum matri ateſte: q̄d ateſte ſit in Venetis nulli eſt dubium. Cæterum q̄d matri ſibi velit parum vt video fuit alijs curę cognoſcere: vt cui dedimus hæc omnia penſiculatius cognoſcenda aduerte ne atria ſit vera lectio non matri: vt facta ſit librarij oblicinatione: verſura quædam in dictione vt. M. elementum ex prolatu præcedentis dictionis: aſtruxerit in fronte: amiſſeritq; in calce a q̄d in ſequentis particulę vocem abierit. Multo conſpectior locus qui ſequitur ac cognitu facilior: longitudinem inquit alpium. x. millia paſſuum patere: quę lectio tam mendoſa q̄ quæ mendoſiſſima tutum ſit credo reponere decies centum millia: lege quæ ſequuntur & ęque iudica.

Capite. xx.

Sępe vnum teſtatus ſum nec deſinam identidem teſtari eſſe adhuc Plynium in damno. occurrunt enim: non pauca numero: quæ altius rimantibus: arguunt inhęrere adhuc labem Plynianis codicibus temporum & hominum iniuria ſemel affuſam. en vulgata eſt lectio & pro vetiſſima recepta: vt Cap. xx. legatur. L. Amylio & Statilio Regulo. Polibius tamen demonſtrat nō Statilium: ſed Attilium Regulum fuiſſe Aemilij collegam gallico tumultu.

Capite. xij. Ex libro quarto.

Inſulæ ex aduerſo teſprotiæ. vide ne iuſula ſit verior lectio/vt cum Corcyra quæ ſequit̄ iūgat̄: nam ſi teſprotię inſulę legas ex aduerſo: particula ſuperuacua ſit: & Corcyra dictio vaga q̄dem: & omni vinculo ſoluta. Iam & illud parum procedit q̄d ſcribitur. Cea quingentis ſint ſtadiis longa: mox quattuor: verius ſit. vt arbitror quadringētis. nam incredibilis facta eſſet mutatio. Et mox paulo Eubœa & ipſa auulſa Bœotiæ: quibus verbis haud inepte coniicias Ceam Bœotiæ auulſam: non Eubœæ: Sed res in medio ſit: paria ſunt quæ ſequūtur loco haud multū diuerſo. Irrumpunt inquit in terris ſeptem ſtadia: vt dictum eſt interuallo. Sed aduerte ne inter eas rectius legatur: quū & Europæ: & Aſiæ proxime meminerit: Neq; hoc quod ſequit̄ multum implet aures. ſi ex vulgi opinione ordo manſerit. In arctum inquit coit laxitas: at vera lectio ſit credo coit æquor in arctum: laxitas cum ſequentibus iungatur.

Capite. xiii.

A ſuccino militiæ appellata. Miltos color eſt: cur igitur non Miltiæ emendatius ſit: Aut

cur non eodem capite prodentium diſcordia.i.ſcribentium:qđ peculiare eſt Plynij ab eo prodi
tum credamus & non prudentium & vt omnia habent exemplaria.

Capite.xv.

Vide præterea ne vno ore multo rectius ſcribatur q̃ chore:Cuſtodiente q̃ cuſtodiens: vt au
ferendi caſu ſit Plynius vſus non recto. Sed tu vtrunq; locum expende & amice iudica.

Capite.xxij.

Hinc oceanus:tota prima periodus ſuperiori capiti reſtituenda eſt:atq; ibi:audacius ocea
nus legerim:q̃ occaſus:poteſt & vocatus videri a Plynio proditum. Sed tu ſtatue vtrum i ma-
lis vel relinque ſi placet locum in medio. Ex libro quinto. Capite.i.

Aliquanto excelſiores non tamen eſt. Si ad vnam inſulam vox referenda eſt nõ video cur
non celſior ſinguli ſit numero Plynius vſus:vt ſit inſula cæteris aliquanto celſior:tantum par
eſt fluctibus oceani: Sed tuus eſto. Capite.ij.

Sunt ſcio hæc parua. Sed quia eiuſmodi:ſunt vt niſi obſeruata fuerint:& quum opus eſt in
melius mutata lectio inoffenſa procedere non poſſit. adhibenda eſt mens:matureq; iudicanda
nam tota hæc cenſura non mea.ſed lectoris eſt. videat igitur ſit ne vera. In Abila quoq; monte
vt nunc legitur:an potius inde Abila mons: nam adfert verbũ qđ præcedit non eſt cui referas.

Capite.vj.

A mari Atlantico cum inferiore i Aegypto.lxxxvi. millia paſſuum:qđ nefas propemodũ
ſit credere ita Plynium colligere:Veri⁹ igitur videri poſſit:lxxxvi.c.millia paſſuum:vt ſit octo
gies ſexies centum millia paſſuum:q̃q̃ hic quoq; numerus in dubium venit:non minus q̃ ille q
ſequitur.xvj.millia pro.xvj.(vt libet credere)centum millia. Sed hęc tutius in medio erunt.

Capite.xxviij.

Amnis indus Cybaritarũ.quia priore illa noſtra obſeruationum editione locum hũc indiſcuſ
ſum reliqui:nam de indo flumine celeberrimo id a Plynio ſcribi ridiculum ſit credere:q̃ longiſ-
ſime diſtet a terra:q̃ nũc ſcribitur:hanc nactus anſam vir alioqui egregie doctus vt plus vidiſſe
crederetur:aliud nomen pro indo aſtruxit in Plynij recognitione.haud dubie oblucinat⁹ hiſto
riæ ignoratione. Liuius auctor grauiſſim⁹ in bello macedonico perſpicue demonſtrat hũc quo
q; fluuium indum nuncupari:adijcit & nominis cauſam. Ad Tabuſion inquit caſtellum ventũ
imminens flumini Indo:Cui fecit nomen Indus ab elephante deiectus haud procul a Cybara:
Tale fuit & illud de quo mihi litem intendit:negans petream Arabiam:tanq̃ parum conſtet. vn
de Petrea Arabia ſit dicta. Tale & illud de Tio oppido in Bithynia:eſt & illud haud abſimile qđ
negabat mentiri pertinere ad inanimata.quum Plynius non vno loco ea vtatur figura:& Vir-
gilius:diſcet & in pratis mentiri lana colorem:& Anneus Lucanus pholoe mentita bimẽbres.
Sed cum laruis id certare eſt. Illud dicam nihil eſſe quapropter homo longi⁹ recedat a recto ve
roq; iudicio:q̃ quum aut nimium inuidet:amicus ſit neceſſe eſt qui recte vult iudicare:vt præcla
re ſcribit Ariſtoteles. Ex libro ſexto. Capite.xxiij.

Ad ſimilitudinem inquit atq; imaginem tali mari etiam circunfuſa eadem etiam cœli parte
nulla differentia ſpectat:quaſi vero ſit certus aliquis talua aqua circunfuſus & ad quãdã cœli p
tem inſigniter obuerſus. vt terra de qua nunc agitur:accedat fortaſſe ſomnolentus lector huic
lectioni immo acceſſerunt omnes ad hunc diem:nam niſi acceſſiſſent curę fuiſſet alicui locum
ab inueterata labe vindicare:quare vide tu an pro tale recte italię reponi poſſit:vt regio de qua
agit̃ ſimilis Italiæ ſit poſitura:& cœli tractu:vt a ſeptẽtriõe inter diuerſa maria exeat in meridiẽ.

Capite.xxix.

Quid illud Agrippa inquit quattuordecim paſſus:nomen vel cæcis apparet id ſtare nõ poſ
ſe. Sed verius fortaſſe aut certe vero ſimilius ſit legere quattuordecies centum millia paſſuũ pa
ri cura vidẽdũ an ibidẽ affluerunt rectius legatur q̃ auferũt & ęgypti emendatius ſit q̃ Aegypti⁹.

Ex libro ſeptimo. Capite.ij.

Nec graueris cognoſcere.an ſecundo capite Septimi libri balteiſbus cum vulgo te legere
oporteat an balteolis potius:nam qđ ad ſaltum ibi eſt haud dubie aſſultim magis probabis:&
in proximo capite:magis quinos quater enixa q̃ binoa vt nunc legitur:ſequens lectio:vtrũ re-
ctius ſit facile demonſtrat:& mox ſexto capite:libentius credo audies ſuſpirauere q̃ qđ nũc vul
go probant reſpirauere:nam ſequitur illud oſcitatio letalis. Et capite octauo vide ne receſſu
ſit reponendum pro acceſſu. Et in decimo alias pro altoa. Et duobus poſt capitib⁹ i: vbi illud ẽ
maiori ſimliem multo propius vero ſit niſi opinione fallor matri ſimilem.

Capite.xvi.

Haud minoris facienda quæ ſequuntur. Capite enim ſextodecimo prius q̃ in ſupera pte ſcri
bitur pro priuſq; Et mox infra vbi eſt multo primum: vide ne prius rectius legatur:& pro Iulia

Auguſta ne Liuia ſit ſcribendum:nam Iuliarum nulla tulit Auguſtæ nomen.

Capite.xvij.

Nec qđ ſequenti capite ſcribitur demum recipies ſi penſiculate rem totam ſpectes :nec nū q̄
inquit id in fœminis tanq̄ fœminatum nulla magis ſiniſtra polleat manu q̄ dextra:qđ omnino
falſum ſit:tum eſt videre an ſic malis legere:ne id vnq̄ vi:vt ſic accipias ꝙ nullus vnq̄ vi opero
ſior fiat dextra q̄ ſiniſtra:poſt vero ſequaẗ fœminis mares præſtare pondere:defuncti viuētibꝰ.

Capite.xxx.

Prima in orbe ab Aſinio pollione. Sed tu vrbe reponas: licet alioqui falſum ſit:quum hic
bibliotheca illa non ſit omnium prima in orbe poſita.& octauo poſt capite Mediam & Aiacē:
vbi Medæa ſcribi oportuit de Timomachi tabulis alia certior relatio. Et capite duodequiqua-
geſimo Togatas libentius credo leges q̄ togatus: Et mox quinquageſimo Capite.c.xxx.per-
duellium cæſis: vide an millibus ſubiicere velis nam ſic melius fortaſſe. Inde altero a quinqua-
geſimo vbi funeribus:eſt funebribus ſatis honeſte reponas. Iam & illud qđ ſupra ſcribitur pa-
rum placet hæredem maiorem funeri inſtituiſſe:quin fratrem magis ꝓbabis ſi locū altius inſpi
cias.

Ex libro octauo. Capite primo.

Viſiq; ſunt feſſi ægritudine quando & illos infeſtant morbi:per herbas ſupini in cœlum iacē
tes velati tellure precibus alligata. Ex quo verborum complexu nihil ſequitur:tu qui ſapis per
ſpice an verior ſit lectio herbam ſupini in cœlum iacientes veluti p̄cibus.i.ad preces alligata:
an nulla præterq̄ vno loco mutatione facta ablegata potius malis legere. Expende locū & ami
ce iudica. Nec illud contemnito ꝙ quinto capite legitur miretur Ariſtophani gratam : vide an
magis placeat mire etiam Ariſtophani gratam.

Capite.xvj.

Et vbi ſæuit in viros prius q̄ in fœminas fremit. Infantes non niſi in magna fame:q ordo
ſi recipiatur ſequens periodus vaga erit :& omnibus vinculis ſoluta : niſi fremit verbum reſu-
maẗ:qđ ridiculū ſit dicere leonem in magna fame fremere. A temēdat ior lectio ſit credo:aut cer
te emendatæ propior:ſi vbi legeris in viros priuſq̄ in fœminas ſæuit:inde non fremit verbum
ſequatur: Sed perimit infantes nō niſi a magna fame:qui primū in vera lectione deflexit p̄mit
pro perimit fecit/vt credere par eſt:inde vt prona ſunt omnia in lapſum :vox ex parte vna cor
rupta abijt in alienum ſonum librariorum incuria.

Ex libro.xx. Capite quarto.

Centenas phalangas tertio quoq; anno penſitaſſe Aethiopes Aphri fuſtes phalangas vo
cant. at vide quia facelos græce ſit falcis an facelos legi poſſit. Sed id tutius in medio reliq̄ris.

Ex libro decimoquarto. Capite decimoſexto.

Vide in tranſcurſu an ſatis integre legatur in calce.xvj.capitis reſiſtēdum:qđ ſi parum place
at poteris fortaſſis rectius inſiſtendum legere. vt in ſequenti capite neſcio an in italico genere
malis legere:pro eo qđ eſt in altero genere:nam & italicam Celtim eſſe dixit Plyniꝰ Et mox ca
pite.xxj.videbis an apte eſt pro & reponi poſſit. vbi illud ſcribitur. Et ſimilis Oleaſtro.

Ex libro.xv. Capite.vj.

Nihil eſt in quo crebrior ſit lapſus q̄ in eo qđ recto & vero affine eſt. Capimur namq; ſpecie re
cti. Iam vero ꝙ oleum acerbiſſimum: legitur Capite.vj.quintidecimi libri:ſatis vere ſcribi nēo
non exiſtimet:& tamen ſi intentius locum ſpectes magis fortaſſe laudabis acerbiſſima vt ad oli
uam referatur.

Ex libro.xvj. Capite.xxxv.

Vides credo quantum tibi tribuam ꝙ hec tam multa & ab alijs non aiaduerſa:& a quibuſdam
fortaſſe parum intellecta tuo ſubijciam iudicio:proinde non graueris ſi qua viſa fuerint:non ita
magni ponderis hæc quoq; cognoſcere:& de his recte iudicare. Quale eſt qđ libro.xvj. Capite
quinto & trigeſimo legitur in alio genere: vbi ſit tibi videbitur albo pro alio repones. Et poſt
paulo vtcūq; pro vtrūq; Et mox ſeptimo & trigeſimo capite/Salicis ſatiuę: Si intentius locū
tractes libentius credo legas:q̄ Salicis ſtatim. vt nūc ē/& quarto poſt capite. Intra oppidū emē
datius tibi videbitur.q̄ infra oppidū. Emēdatius:iſpinū q̄ ipſum:eſt em̄ iſpinū Hiſpanię oppi
dum.

Capite.xlvj.

Eſt & illud non indignum de quo tecum ſtatuas:ſcribendum ne putes dulcior in punicis:an
dilutior potius. Et mox altero ab hinc capite: ab eo celatam:vt vulgo legere eſt:an a deo cæla
tam: vide Homericum carmen.

Ex libro.xvij. Capite.xj.

Coriorum officinis at Coriariorum ſunt officinæ in quibꝰ coria conficiuntur:ſtatue igitur
vtrum velis: Et capite tertio & vigeſimo haud dubie Varicinis corrupte legitur pro aricinis.

Ex libro decimoctauo. Capite.viij.

In Aegypto inquit ac ſyria Ciliciaq; & alia ac græciæ parte ſi me audis Aeolia multo rectius
legas q̄ alia. conſidera terrarum tractum nec Parangſira hanc repudiabis. Et quīto deinceps ca

pite. Luna inquit· procedente: verum p̄cedente:qui locum percipit audacter reponat. Et libri eiuſdem Capite. xv. pro eo qđ per eum ſcribitur haud grauate eruum: de quo genere leguminis agitur.& capite duodeuigeſimo humorum lectio durat pro humorem .& mox ſequenti capite vilitatem librariorum fecit incuria/quum Plynius vtilitatem: potius ſcripſerit: vt credere eſt.& demū illud vide an.xxx. huius voluminis capite recte reponi poſſit pro pendunt pandunt.

Ex libro decimonono. Capite primo.

L inumq; vere & viris decorum. Sic omnia Plynij exemplaria . vbi tu probes neceſſe ē q pro vere libuit mihi neie verbum reponere. & qđ ſequēti capite parit pro perit. q̄ q̄ & petit: ſi q s legat non multum meo iudicio diſceſſerit a vero. Solio pro folio quum libeat. Habet & quintum caput defecti ad eas modice diſtantes: vide in q̄: ne defecti verior ſit lectio.& loco nō multum diuerſo: Iuliæ Auguſtæ: legitur pro Liuiæ & mox infra: tunicis earum: pro tunicarum indubitato librariorum errore. Nec abſit p̄cium operę. ſi ſeptimo capite vbi non memini eſt: te cum deliberes an non nemini malis legere:& loco eiuſdē capitis diuerſo: aceruatim magis placeat q̄ aceruatis.

Ex libro. xxi. Capite. viij.

Eſt labes vt reor non ferenda capite octauo vigeſimiprimi libri: tu an locus emaculatione indigeat per ocium conſidera.& tamen colorem commendat. Sic habet vulgata lectio: vbi audaculus aliquis non dubitet pro ijs quæ inibi nunc ſunt cacumē: colore cōmendatur reponere.

Ex libro vigeſimoſecundo.

Nunc aceruatim q̄ ſequuntur ſunt tibi cognoſcenda: ne paraneſis hęc plus nimio creſcat.

Vide igitur an libro. xxij. vbi de cocco ſcribitur ſit ne ſua lectio hæc quæ inoluit. A plurice Luſitaniæ granis cocco: an verius graminis pro granis legi poſſit: an loco diuerſo Cap. xxi. Cum ſole iterum an potius eum ſoluturum:& capite primo quarti & vigeſimi libri potione & fœtu legendum ſit: an potione & fotu. Libro ſexto & vigeſimo Soachum rectius legatur: an Stomachum.& ſuccu pro ſuctu ibi eſt indubitato errore. Libro octauo & vigeſimo capite nono. Exitio his eē ſeruos nū q̄ legas credo. Sed ceruos & ſi pro eo qđ eſt capite. xi. ſingulare remediū vide an ſingult⁹ reponi poſſit: p ſingulare. Libro vndetrigeſimo. q a capite. v. fiendalegi nō pōt findēda ni fallor libēter repones: Pari iudicio libro trigeſimo primo capite tertio: nū q̄ ſigularis certa q đ legitur: placebit: ſed Creta. Nec capite eodem: oppida. Sed oppido qđ eſt valde: Quin altero & trigeſimo libro. capite ſexto: nunq̄ ſubēt legēdū cēſeas: Sed iubēt & mox illud. xxxiij. libro capite .i. nū q̄ vt arbitror adduci poterit tua illa minerua vt ferēdū erat citi⁹ legat q̄ ferreū erat vt arctę veſtes libēti⁹ q̄ hirtę.& capite vndecimo videbis an Catū Elium ſit vera lectio quū Elium Tuberonem ſcribat Plutarchus: nec in calce capitis probaris credo q đ legitur: neq; eñ ſcribi debuit orator Mari⁹: Sed arator: nō rapinas ſed arpinas: nec manipularis: ſed ex manipulari imperator. Illud ad hęc cognoſce an mendoſe quarto & trigeſimo libro ſcribatur cœlię p clœlie.& lucretiæ & Bruto: pro lucretio & bruto. Nam Spu. lucretius & Brutus authores fuerūt aſſerendæ libertatis: non lucretia: quæ ante exactos reges ſibi manum intulit: Et demū illud aduerte an pro Alcamene: vt nunc habet: ſit vera lectio Alcmene.

In Valerium Flaccum.

PRogreſſa eſt paraneſis hæc cum operis enarratione ad quartum vſq; & trigeſimum naturalis hiſtoriæ librum: ſi q̄ deinceps obſeruabuntur: nō grauabor mi Fortuni annotare. Nūc quę ex Valerij Flacci lectione tibi ſubiecimus: attende ac ſiqua digna videbuntur quæ recipiantur: vtere his: quando in hunc vſum tibi mittuntur in tua bibliotheca emendanda: cætera pro non miſſis habeto.

Ex primo Valerij Flacci.

Iam grauis & longus populis metus illius omnes: Ionium quicūq; petunt. Tu vide ne melior ſit lectio amnes q̄ omnes: nam ſequitur illud otrym & henum: vt accolas fluuiorum:& mōtium incolas formidoloſo Peliæ imperio fuiſſe obnoxios dicat poeta. Expende carmen & boni conſule. Peliacas etiam comes exit ad vndas. Ego vmbras libentius legerim: nam in Pelio vt Neuij carmen demonſtrat Cęſa eſt materies ex qua nauis argo compacta eſt. Et mox illud ſtatue malis ne legere omnis habet: vt nunc omnia habent exemplaria. an qđ rectius credo ſit: omnis auet: Sit ne verius qđ alij legunt. Viridi totus de fronde: an viridiq; thorus: qđ magis heroicum eſt. et Satyra aſtipulatur. cuius illud eſt. Silueſtrem montana thorū quū ſterneret vxor frondibus. Et hoc vide: ſcripſerit ne poeta. In ſolum hunc ſæuiet Aeſona pontus: an potius nū ſęuiet: quaſi dicat non in ſolum Aeſona: ſed & in Peliam. Neſcio præterea an probes q; videndum eſſe cenſui legi ne oporteret prænoſcere diuum omnia an omina potius. etenim omen vt ſcis:& verborum & rerum.& vbi: dirumq; procul fuit: vide an dirimiq; procul malis legere.& Sequenti carmine: Diſcedere potius q̄ deſcendere.& vbi eſt leuiore tolum nō inepte facias: ſi pho

lum reponas Eſt id Centauri nomen: vt ſcis. Iam vero poteris & illud decernere vt vbi ſcribitur. Celantq; tuæ mea facta iuuentæ. an Cedant ſit verior lectio. Et infra vbi illud eſt hemeſtichium: lucebit in ordine remum: ſi placet lugebit potius legas. Sed tuum eſt ſtatuere vtrū velis: vt in eo qđ ſequitur Cātus in Aeo voluet quem barbara cuſpis: vbi vide an Heoo melius legi poſſit. Eſt Heoa littorale oppidum Aphricæ. In lybien enim venit nauis argo vt Orpheus ſcribit: vbi Canthus perijt/vbi p̄terea legere eſt: mea pectora tangunt: etſi non ineptire credi poſſit qui pignora pro pectora reponeret: in medio tamē relinquas ſi me audis. Audacius fortaſſe q̃ tutius aliquis infra fulſere legerit potius q̃ fluxere· vbi eſt illud Ceu picei fluxere poli: non enim multum diuerſum ſit ab eo qđ poeta eminentiſſimus ſcripſit in primo Aeneidos: Ponto nox incubat atra: & poſt paulo.. micat ignibus ęther. & alibi non minus audacter Hic idem: magneq; nepotem: non magno ſtatuet legendum: ſed tu in his tuus eſto. In his q̃ ſequitur facilior deliberatio: qđ & tute perbelle fateberis. nemo eſt enim qui vbi ſcribitur quantumq; truces ſi locū diligenter ſpectet/non quatiuntq; truces malit legere. Cunctantius forſan accedat: vt vbi patere dolores paſſim legitur: malit ipſe paterere. Sed Fortunij Minerua viderit hęc.

Ex ſecundo Valerij

Agenunc & illud qđ eſt in fronte propemodum ſecundi libri conſidera: ſtatueq; vna malis ne legere eiectat adeſi: an eructat quia magis aures impleat. & poſt paulo enectæ an euectæ vel potius eiectæ. & alibi deſcendere tergo. an diſtendere. vel qđ adhuc verius ſit defendere. Et vbi Non phama non arte colus eſt. forma malis q̃ phama eſſe vbi hic cruor i thalamis. It q̃ hic magis placeat: & quin & illud miſerere tene: & ſi ſatis ſtet per ſe ſenſus .i. vide an miſer ecce tene: rectius ſcriberetur: vt ad præſentē ſtatum rerū: referatur. Sed parænetica meditatio hæc eſt non legis latio Plura ſūt præterea modico carminū complexu: & ſi non magni ponderis: non tamen puerorum coruos: lapidibus inſectantium more prætereūda: nam vbi Et fuga: eſt: At fuga libentius legas.. Et vbi pube domos: puppe. vbi reddere puppi credere puppi: vbi heu ſecum: heu ſerum: Sed de his tu videbis. Quod ſequitur maiuſculi cuiuſdam eſt ponderis: ac videndum an mutare libeat locum non multum ab his diuerſum. vt vbi In ſtratis erens ſcribitur: ſtat mœrens malis legere. & vbi Immēoret terræ eſt: tu Imemor & terræ: eſſe malis: & ſequenti verſu referant non referet. video quid ſibi velint qui ſcribunt Tunc tenus it lemnos. vt ad nauigantium opinionem referatur. & qđ aliquis ſtatim a cœna cum facta legerit: ne poſtridie ieiun⁹ Qua fracta legat. E qui flamina a prādio: ſtamea malit veſperi nondum cœnatus. & cui prius fugeret fortuna placuit: ne fregit pro fugeret poſtea placeat. & qui contiguo pene loco auxerat probauit ne hauſerat poſtea probet. Qui orbi: & faſtis ne vrbi & fatis.

Ex tertio libro Valerij Flacci.

Vides credo quantum tibi tribuam: qđ nihil horum eſt, ſiue facile ſit iudicatu: ſiue interp̄tatu difficile: qđ non libens tuo ſubijciam iudicio: vt in alterutram partem ſit tibi integrum de oībus ſtatuere: nā qđ ad me attinet. in iis dūtaxat videbor mihi non omnino deſipere: ſi qua fuerint abs te recepta. Cætera pro non ſcriptis habiturus. Quare attende cuiuſmodi ſit illud ī principio tertij libri: vbi tundace ponto ſcibitur: quid ſiquis & rindace legerit: num delirus is tibi videbit. Sed tu vide an aliud mel⁹ reponi poſſit: niſi forte libeat nihil mutare. Audaci⁹ credo: patriūcaſū mutabis i rectū i eo carmie. Torua comę ſybila frōtis: vt coma malis legere q̃ comę: & mox alio loco rœth⁹ libēti⁹ legas q̃ cœth⁹. & min⁹ cūctāter Nubbe meri geinā: q̃ qđ ſcribit Nube eri geminā. vt ſit nō ab eo diſſimile/& geīnis aſſurgit mēſa lucernis. Cæterū vt in hoc qđ dicā nihil fortaſſe mutabis: vt pro eo qđ nūc eſt diſiecit ceruice ten⁹: diſſecuit aut deſecuit repōas. Ita ne admonitus quidem vbi deficit nunc eſt diſiicit ſcribi velis: aut certe diffindit. Et vbi veſubus: Veſuius. Eſt is mons campaniæ incendio olim nobilitatus Nec in hoc qđ dicam niſi vt probes volo quippiam a me mutatum videri. Sed cur non probes ꝙ vbi antea legere erat: veluti cū ceſſit ī imo ego ceuus ꝓ ceſſit legēdum putaui. & ſequēti carmine vicla iouis ꝓ vida: teneas ſi placet hæc mecum quoad meliora inueneris. Nec illud prius reiicias q̃ locum diligenti⁹ inſpexeris: qđ vbi: ſi iāta Iouis fuit antea/ego admonui vt lector videret ne itanis. i. autora ſcripſerit Flaccus. & vbi fortuna fuit: videret ne furtiua eſſe deberet & qui non putet verius ſcribi: tunc inde q̃ nunc inde: videbit etiam an vbi aduerſos montes deſcendere: vt nunc eſt: poſſit ne ſatis honeſte auerſos pro aduerſos legi: & diſcedere pro deſcendere. Sed tu ſcio hęc in medio relinques. Et rurſus vbi prætulerit eſt: cur non perculerit reponas. vbi pondere vētus: pudore iuuentus: vbi cecidere: rediere. Sic infra vbi eſt fallit: vide ne fallor eſſe debeat: vbi adductis. meli⁹ ſit abductis. vbi mixtis: mixtus: vbi arenis. ahenis: vbi vna: ima: & vbi rhebe eſt: ibi melius fortaſſe ſit phœbi. vbi pergere eſt: neſcio an porrigere repoſiturus ſis: vbi nos odiuū: vos odium: vbi atq; ea mira furentis pro eadem ira.

Ex quinto Flacci.

Q đ manibus nunc pendet ab imis: vide (nam tua eſt hęc deliberatio) ne vnis potius q̄ imis velis legere: Nam qđ inibi mox parum emendate legitur: pro eo qđ eſt mors vel cæci vident & vna ferunt: pro vana ferunt Toto pro tuto: & rite mouet: pro monet: Iam & illud qđ nō multum diuerſo loco recipit legitur: vide ne cecidit legi oporteat: Et vbi Erythrea eſt ne: Erythina eſſe debeat: Vbi medum: ne medium verior ſit lectio. Vbi prenſa eſt: ne preſſa eſſe debeat. Vbi Phrixe faucine foue reponi poſſit: Vbi præcipit atq;: ne ꝓcipitatq; ſcripſerit poeta: ne ſerentem fecerit librariorum incuria vbi eſſe debuit ferentem: ne rapta oris: pexus aliquis & vnguento delibutus legat pro rapta thoris: & ſtupefacta pro ſtipata. Illud identidē conſydera an vbi illud ē frater & amento nantes: recte reponi poſſit: amnc ſequi nantes: Sed melius hæc in medio relinquunt: Nam ꝙ loco dein diuerſo habet ꝑ hebet eſt: ne me qđ ē monēte tua ſponte qđ verius apparet ſecutus eſſes: & infra in ima pro in vna. Et rex foret hic pro feret: acer pro ater. i. fumidus & ambuſtus: & torto pro toto: Extantum pro extabat: & alibi ſub nomine phœbi: Vide ne parum emendate legatur pro eo qđ eſſe debuit lumine phœbi: Et quem te horrifero pro q̄ te. Sortitus pro tutus: hoſtis pro hoſpes & atenæ pro habenę.

Ex libro. vj. Flacci.

Quo pluribus ſcatet offenſaculis Flaccus eo breuior eſſe cupio in te vel monendo vel conſulendo: Tu Fortuni quando ad tuę bibliothecæ cultum pertinet iprimis meditatio hęc ne graueris quæ adhuc reſtant dicenda mecum cognoſcere: ad illud omnium primum vide an modico verſum complexu cenſeas ex ijs quæ dicam aliquid mutandum. Nam argus videtur mihi ibi eſſe pro angor: Et mox dictus ꝑ mos ductus: & michael. pro eo fortaſſis qđ Metlete: & mox a tergo aduerte ne vbi conti eſt cāthi. i. currus eſſe poſſit. Vbi flumine ē. ne fulmine emendacius legatur: & vbi aruis ne antris: Et torax erigit imbres: torrens fortaſſis plꝰ placeat q̄ torax. Sed non ita rem probes vt non attendas vt temere: torax tollatur: nā video & illud quoq; ſtare poſſe: multo tutius ſit fortaſſe pro attei: acri reponere: pro fidaſmeni hydaſmeni: an tothryndace ſit meliꝰ: q̄ thotrindace Tranſfigit q̄ transfigit: vt bonis exuuias. q̄ Et vobis exuuias: & arte manu q̄ ante manu: Ingerunt ſe plura breui complexu: quæ niſi attendas oſcitātem & velut aliud agentem facile tranſmittant lectorem Vt ſqualentum: pro eo qđ ſqualentem debuit eſſe: niſi cōiectura fallor: & qualis: pro a quilis / vtrūq; pro vtrinq;: arcua pro artus: tenduntur: pro ceduntur: & illud vide: an primis ſit verior lectio q̄ prima: Sæuus querelis verior q̄ feris: Et qua viſo atracio ne tam emendatum ſit q̄ qđ tu fortaſſe tua ſponte reponas: Quis atracio: ne tam ad ſpiramina / q̄ aſpiramina vt vna ſit pars orationis non duę. Iam qui labentibꝰ legit pro labantibꝰ nullam habet metricæ rei rationem: nec multum fortaſſe a barbariſmo diſtet qui pertulit malit legere. q̄ perculit Vide vtrūq;. Et a tergo vibrata aliquis paulo argutior magis probet credo: q̄ vibratam. magis errantes q̄ orātes: magis prior: q̄ precor: magis Cyteos q̄ citatos: magis impulit. q̄ itulit: magis iber: q̄ iber: Citiꝰ tunc q̄ nūc: notat q̄ rotat: Expēde ſingula & amice iudicat Quid ſi aliꝰ audaculꝰ vbi illud eſt A prioris: malit his ibi eſſe vbi excelſis nūc ē: velut celſis nec loco multū diuerſo ꝓ patrū patriū reponat: & a tergo: quid ſi iā qui in iāq; vertat: & vbi eſt ſubit malit idem ſubito ſcribere: & vbi lucis lux: vt rectum caſum pro patrio reponat: Dic rogo aſtipulaberis huic: an in aliquibus an potius in cunctis diuerſus abibis?

Ex libro. vij.

Græcia quondam: ſic prius erat legere. ego admonui videret lector ne quoniam pro quondam rectius legeretur & longo mox interuallo vbi pateter fuit ne: pariter eſſe deberet: Sed nr̄a parenesis eſt iudicium ſit tutum: & in his quæ ſequuntur boni conſule: an emendatius ſit legere ectis q̄ ætati: audiat: q̄ audeat: pati q̄ petit: Scio illud non diſpliciturum ꝙ pro: Qua reduntq; dies: Qua redit itq; dies repposui. tenebis credo hæc quoad melius reperias: nec illud fortaſſe reiicies ꝙ eod ē verſu pro onata: o nata repoſui: & vbi humiles erat habiles feci: & vbi de me fuit da me vbi me mea: nūc mea vbi vulgata iugulata: vbi te quoq; mox: vt te quoq; eē feci. vbi obruit: obſtruit melior lectio viſa ē: nec dubitaui īepte facere ſi lectorē admonuiſſe vt vbi infectis fuit videret ne iniectis ſatis apte reponi poſſit: vbi cœlo: ne cedo eſſe deberet. vbi tenuiſſē: renuiſſem: vbi non mea: nunc mea. & a tergo vbi quē ſit vide ne quin rectius ſcribi poſſit: vbi ſteti melius ſit ſtetit: vbi illuditur: melius illiditur & infra vide vbi gelu eſt: ne genu ſit ſcribendum: vbi tribraca: ne thoraca ſit verior lectio vbi ſequenti: Secanti: Sed hęc omnia in medio ſint ipo ſtremo illud aduerte an vbi iuuant legere eſt: ne ruunt melius ſit: vbi clamore nec emēdatius ſit clangore ſcribere: & in imo margine vbi fico ē: ſiculo eē debeat.

Ex libro. viij.

Hoc demum perpende: an vltimo libro: pro ea qđ nunc loquor ē poſſitne honeſte reponi vocor: & longo poſt interuallo melius credo ſit fremēs ſcribere q̄ tremens.

In Pharſalida Lucani.

ET hæc ſunt Pottuni quę ex duorum illuſtriũ Scriptorũ lectione obſeruata tuę exactiſſimę mineruę penſitanda libens ſubieci: nũc vt tuã locupletiſſimã bibliothecam huiuſmodi pleniore adhuc officio demerear adijciam pauca ad Annei Lucani recognitionem ptinẽtia: Quę qualia ſint iam hinc cognoſce.

Ex primo annei Lucani.

A ge nunc & quale ſit illud in primo pharſalidos cõſidera: & ſi lectio admoneberis aliquanto mollior viſa fuerit. ac vero propior priore illa quæ adhuc durat ad operũ vt ne extremo ſaltem margine videatur excluſa. Iuſſa (inquit) mihi tam poſſe ſequi q̃ velle neceſſe ẽ: multa quidẽ volunt homines quæ obire non poſſunt: Sed multo plura ſunt quę quia homines poſſint velle debent: præſertim ſi honeſta ſint: quare vide ne cõuerſo ordine emendatior ſit lectio: vt ſit tã velle mihi q̃ poſſe neceſſe eſt. Nec multo poſt ſcribitur. Caſtraq; vogeſi curuam ſuper ardua ripã: referuntq; omnes ripam ad mopſam fluuiũ: qui ex vogeſo monte labitur: quum nulla interim fluminis fiat mentio: Dic togo nõ multo melius ſit curuam rupem legere vt mons decliuus & rupibus præditus intelligatur. Iam q loco non multum diuerſo legũr. Cohibebãt lingones armis ſi attenti⁹ ſpectes id verbũ ſine recto caſu eſt: quare vide ne Cohibentia ſit verior lectio: vt ad ſigna referatur: Nunc inter Rhenum: neq; nũc legerim neq; tunc: qđ quidã faciũt: Sed hunc: vt ad Cæſarẽ referas. Nec ſiquis Nemeum phœbe leonem legat: Satis emẽdate id faciat: nemee: vnde vox eſt primam corripit Martialis Nemee fondaſa leonem: niſi forte pentimemeri factũ defendat: tu vide an Nemeeum multo rectius legi poſſit: Quẽ tela manuſq;: Sed minas fortaſſia melius ſit: niſi ad externa auxilia id referas quæ pharſalicę pugnę interfuerũt.

Ex ſecundo Pharſalidos.

Deſiluit percuſſus humo: Sit haud dubie ordo & ſenſus durus nec multum diſtans a nugatione ſi ſic ſcripſiſſet poeta quaſi deſiliens fuerit in cœlum abiturus: & non ad ima. Præterea quum deſilit nondum percuſſus humo eſt. Sed cur non potius diſſiluit reponat argutulus: hic: pro deſiluit: vt vnus aliquis pcuſſus & afflictus ſolo exanimatus ſit diſſilientibus viſceribus. Virg. erraq; diſſiliunt Perpende vim verbi & ſtatue vtrũ velis. Quid illud ſ illinc dalmaticis: nõne & videbis libeat ne delmaticis potius legere q̃ dalmaticis. Apianus a Delminio Delmatiam nominatam exiſtimat Cuius opinioni aſtipulatur vetus epigrãma in ipſa terra nuper refoſſum. vbi prima ſyllaba nominis cũ e littera notatur: Nec illud multum quadraret poetæ: ſi poeta ſic ſcripſiſſet vt legitur vulgo: eodem libro. vt maris Aegei medias ſi celſus in vndas: Depellatur Erix. Erix Secilicæ mons eſt. ſecundum Aetnam omniũ qui in ea inſula ſunt maximus: vt Polybius ſcribit. At Silicia procul ab. Egæo eſt Ionij maris & Cretici vaſtitate interiecta. Vide proinde ne Anneus Lucanus Athros & non Erix ſcripſerit/qui ad Aegeum pertinet: Eſt is in ora Macedoniæ qua Aegeo alluitur. Quid qđ ne hoc quidem placebit in medium differret Athon: quin vt tua eſt ſolertia reponas fortaſſis deferret. nec inepte arbitror.

Ex. iij. &. iiij. Pharſalidos.

Quo te Fabritius regni non vendidit auro. Ego non regni. Sed regi pyrrho videlicet proditum a Lucano ſuſpicor: q̃ q̃ haud multum a vero diſtet id qđ hodie legit. tu vtrũ malis videas. Talis quidem haud non multum diuerſa videri poſſit particulę inflexio in eo qđ ſupra eſt. nulla ſq; feres ſine ſãguine ſacro ſparſas raptor opes: vt ſit ordo nullas feres opes ſine ſacro ſanguine: qđ ſi recipias non erit quo ſparſas refferri poſſit: multo proinde verior ſit lectio ſi vbi ſine ẽ niſi reponatur: quadret enim haud dubie multo melius ordo ſi dicas non feres opes niſi ſacro ſanguine. ſ. tribunitio ſparſas. Vides credo qualia hæc ſint: tu quid ſequi velis tecum ſtatue. admonere eſt hoc: non legem ferre Pote actiam ni graue eſt & illud penſitare quando ita receptum eſt vt quoniam dictio carminis vnius inoluit eodem libro Legitur eñ Ora tot immenſæ comites miſſura ruinę: an mixtura æquior ſit lectio: eñ uero qui venerant non erant miſſura ſed mixtura comites immenſę ruinę/ Poteſt & illud venire in dubium ſcripſerit ne poeta loco non multum diuerſo: conſerta cadauera puppes an conferta potius & ſi vtrumq; ſtare poteſt: laudabis fortaſſe magis conferta. Multo audaci⁹ poſſis in hoc qđ ſequit̃ tuum interponere iudiciũ vt vbi contiguo pene loco legere eſt: deſcendit in vndas dedidit malis eſſe: ſed tam hoc qui qđ ſequit̃ videbis: pbea ne magis abductum quoties: an qđ recepta nũc habet lectio adductũ. ¶ Et mox in quarto abducto ſine libentius audies quis neſcit q̃ adducto.

Ex quinto libro.

Parua quies miſeris: cognoſce quæ ſequantur totũq; locum altius rimare: placebit haud dubie magis: parta q̃ parua. Et infra magis fortaſſe probes ventis percuntibus. ſ. remittentib⁹ rĝ patientibus.

Ex libro ſexto.

Pompeiana canat noſtri modo militis vmbra: Vide ne noti ſit magis probabile: nã cur no
ſtri ſi ad Ericto referatur. Iam & in ſeptimo vbi illud eſt ꝑ varias fortuna notas: niſi caſus & tem
peſtates intelligant̃ verior lectio videri poſſit natura: attẽde q̃ ſequũtur: & boni conſule: Velis p̄
terea libro eodẽ non mixta plæbe vulgo legitur tenere: an commixta potius videbis poſtea: ſi
qđ cæteri teneas: ſentire videaris tantum nobiles concidiſſe: qđ fieri non potuit.

Ex libro. viij.

Et totum mutare diem: dic rogo putas ne ab vllo fando auditũ aut lectum aliquando: mu
to veſtem pro eo qđ eſt moueo aut excutio: muto vrbem pro cõcito & commoueo: neges cre
do: qđ ſi ſic eſt cur non motare plus placeat: qđ a moueo eſt niſi forte malis accipere mutatio
nem pro exilio: vt dicat Pompeius ſe in aliam mundi plagam iturũ vbi Exul eſſe velit: qđ oĩ
no diuerſum ſit ab eo de quo nunc agitur: Par q̃ſtio incidit ex eo qđ eodẽ libro ſcribit̃: At ma
gni quum terga ſonent: q̃ apte dicant̃ pectora ſonare ferro: vides credo: Cur ꝓinde non libeat
ſuſpicari librariorum incuria eſſe factum ſonent: pro eo qđ poeta fouent ſcripſerit: vt ſit dũ ma
gni pectora fouẽt ferrũ & non ferro ꝑmãſiſſe in eo decus oris: Nec illud multo magis placeat: vt
ingenue dicam qđ ab Icario littore Cypri legitur: quum Icarium mare nihil ad Ciprum pertine
at: ſuſpicabar a poeta Idalio fuiſſe ſcriptum, non Icario: ſed tu de his maturiꝰ ſtatues. Tale eſt ꝓ
pemodum illud: Auroræ præmiſſa dies: ſed aurora diei p̄ mittitur: non dies auroræ: quare veri
or lectio videri poſſit promiſſa nõ p̄miſſa: vt ab aurora intelligatur dies ꝓmitti illius ſplẽdore.
Legas p̄terea ſi totũ locũ ſpectes eodem libro inuerſa tellute ſedẽt nõ inuiſa: & ſi plane apparet
qđ ſibi velint huiꝰ lectionis aſſertores: Sed hi parum diligẽter pendũt totũ locũ. ſic eñ ille lo
tur: ſi nondum oſſa ſedent ſubrutu fluctu inuerſa tellure. i. euerſa.

Ex libro nono.

Qua niger aſtriferis connectit̃ axibꝰ aer: Vix ſane mẽtis aliqs credat poetã aſtrorũ ſciẽtię pe
ritiſſimũ aſtrorũ axes quũ de planetis haud dubie loquatur dicere maluerit q̃ apſides: q̃ ſint ex
treme partes & velut circumferentiæ orbiũ: qbꝰ planetæ veluunt̃. vide igit̃ ne aſtriferis apſibus
ſcripſerit poeta ꝓ apſidibꝰ: vt ſtrilibus pro ſtrigilibus: De apſidibꝰ planetarũ vide plyniũ Quid
ꝙ ꝓximo loco libentius legerim internos q̃ æternos: ſed vtrũq; tibi integrum relinquo. Inqt
ille aliꝰ poſt te fata ſequar: vide ne parum vere ſic legatur ſitq; popularior lectio qa verior poſt
tua fata ſequar: vt te dicat qſquis fuit ille quẽ poeta facit loquentem nullũ ſequar ducem poſt
tuam mortem o Pompei te ſolum ſecutus in bella: Et hoc demũ ꝓſpice an attulit pro abſtulit re
cte reponi poſſit vbi illud eſt. Qua pelago nomen nephelias abſtulit helle: Audio qđ abſtulit ſi
bi velit ſed veriꝰ videtur attulit. vt ſit helle ſuo appulſu morte obita nomẽ attulit pelago. Sed
hęc: vt ſæpe teſtatus ſum parenæſis eſt.

In: M. Tullij orationibus emendanda.

EXpectas ſcio iã dudũ quo demum noſter hic euadat ſermo taciturſq; mihi iraſceris ꝙ
nequeã his nugis modũ imponere ꝓteſus. ſ. ineptã lectionẽ: & vt ipſe ais minime vti
lẽ: Sed tu Fortũi eo ꝓceſſiſti vnde iã metã ſpectes turpe ſit credo decurſa ſtadij parte
multo maxia a curſu deſiſtere aut qa plus nõ poſſis aut nõ poſſe videri velis: in omni
re litteraria vitioſa eſt lectoris incõſtãtia. Sed in breui lectione vitioſiſſima: ſed nihil ẽ (ſcio) te
vno cõſtãtiꝰ: nihil magis aſſiduũ & induſtriũ: ꝓge itaq; ꝓcul ire & hæc pauca q̃ ex. M. T. orõnibꝰ
huic parenęſi adijciunt̃ in morẽ laconicæ cania trãſcurrẽs ꝑlege. Pro Pompeio.

Admonui auditorẽ in nobiliſſima orõne illa quã ꝓ Põpeio ad populũ habuit. M. Tulliꝰ vi
deret ne vbi illud ẽ in ea ꝓuincia pecunias magnas collatas habẽt an emẽdatior lectio eẽt collo
catas: ſed tu multo melius ſtatues vtrũ malis legere. Et illud vide inſolita inflamatum victoria
ſit ne vera lectio an multo verior inflatũ p̄ſertim quũ nõ dicat̃ ad qđ victoria regẽ inflãmarit:
Nã ꝙ alibi inimicũ edictũ vulgo ſcribit̃ & ſi a veri ſpecie eiuſmõi lectio nõ multũ abhorret: de
licatiores aures fortaſſe iniquũ libẽtiꝰ q̃ inimicũ audiãt: Et in aduerſa frõte atq potius q̃ atq; &
magis vecturis q̃ iacturis ꝓbet q altiꝰ rẽ inſpexerit. Pro milone.

Quid illud qđ ſtatī i pricipio ꝓ Milone ſapiẽtiſſimi & illuſtriſſimi ſcribit̃. Vide ne iuſtiſſimi po
tius q̃ illuſtriſſimi legi oporteat. ſeq̃t̃. n. neq; iuſtitię ſuę putaret eẽ neq; ſapiẽtię vt ſingula ſingu
lis referant̃. Lõgo iñ interuallo: quo a ſenatu dimiſſus ẽ: vulgo ſcribit̃ vt haud dubie magis ꝓba
bis q̃ ad ſenatꝰ dimiſſus ẽ noſti qđ ni ſ q̃ fuerit rõ dimittẽdi ſenatꝰ apđ maiores. Nec illud ſine ſto
macho feres ſępiꝰ vna actiõe Lauiniũ legi ꝓ Lanuuiũ: quũ diuerſa eẽnt oppida: hoc a Diomede
ſi Appiano credimꝰ: Illud ab Aenea cõditũ. Et vbi eſt dep̄hẽdi poſſe iudicabat̃ neſcio an indi
cabit̃ repoſiturꝰ ſis: Et loco iñ nõ multũ diuerſo librariorũ haud dubie incuria oblucinatio occur
rit haud abſimilis vt idicant̃ legat̃ ꝓ iudicant̃: Et mox fuiſſe legere ẽ ꝓ fugiſſe: & vbi ẽ Iudiciis

vel vt alij habent conſilijs iudicandis/videbis an rectius indicijs q̃ iudicijs legi poſſit: videbis & illud andiuerſo loco vbi eſt vita veſtra ſe feciſſe cõmemorat: poſſit ne recte ſcribi flexiſſe pro feciſſe: Sequiẽ em̃ illud flecteret: & mox vbi ſuis inimicis legiẽ: legi ne poſſit ſeui⁹ pro ſuis: & infra feſtos & actos dies ſit ne verior lectio atros q̃ actos. ſimile eſt illud Mecũ tẽporũ ꝓ meorum tẽporũ vt arbitror: Et in perorãda orõne pateſeci ꝑtuli extinxi multo forſitan emẽdati⁹ ſit: pro puli: ne ſit palologia q̃dã in pateſeci & ꝑtuli: Sed tu tecũ id ꝓ otiũ cõſidera.

Pro Plantio.

Quã metuẽdum: ita enim ſcribiẽ in fronte orationis. Certo ſcio te quare repoſiturũ ꝓ qua: nã mutaturus ſis illud tũ reſpondebo: non habeo cur affirmẽ vide tamen an magis quadret cum reſpõdero: & in aduerſo margine an tñ ꝓ tm̃ reponi poſſit: & mox vbi eſt malũ iudiciũ an ma⁹ verior ſit lectio ne ꝓ inuẽtitia familia iuuẽtia honeſtius ſcribaẽ: celebrat id nomẽ Catulli carmẽ. Dein folij interuallo: Granius p̃co vera ſit ne lectio nõ grauius vt nunc eſt: & aliquot poſt verſum/Tribuaria libentius aliqs legat q̃ tributaria vt ſit a tribu tribuaria: vt ab vſu vſuaria tumultu tumultuaria. Illa vero leuiora videri poſſunt Et tñ vix in illis auſim q̃ppiã mutare vt dicam inſcio ꝓ in ſicco legi oportere: inimicos pro iniquos & infra vide ne parum recte legatur. non em̃ pro nos em̃. & reficiendum pro reijciendum.

Pro. P. Sylla.

Nec vbi pro. P. Sylla duobus folijs a frõte memorẽ vulgo legiẽ magis ꝓbes q̃ neminẽ: Et duo poſt folia interceſſorẽ inq̃t fore ꝑpeſſus eſt vbi licet credo profeſſus pro perpeſſus reponas.

Pro reſponſo Aruſpicum.

Idem per tempu. ſcribiẽ nõ ꝓ vt arbitror legi debet ſed ſemp. & mox ſequẽti verſu ludus ꝓ ludius & vno poſt folio aduerſis vulnerib⁹ cedere ꝓ cadere.

Pro. L. murẽna

Vide ne in ꝓgreſſu orõnis ꝓ murẽna ne alien⁹ legaẽ ꝓ alienat⁹ & ſi prior lectio nõ vſq̃adeo ſuſpecta ſit & ne aliq̃ro ſupra licet legaẽ ꝓ ſcilicet: Seq̃ẽ inde haud magno poſt interuallo certa rẽ ꝓ certamẽ. Et numerabãt vel vt alij habẽt muniebat ꝓ noiabat: Et in aduerſo margine confirmare pro conformare & in calce orõnis lauinio ꝓ lanuuio

Pro roſcio amerino.

Rẽniã legẽ ꝓ Roſcio interp̃tari haud ita inexpedito eſt. liberet ſuſpicari ne q̃ rẽniã ſcripſit rẽ minimã ſcribere debuerit: Sed multo libẽti⁹ hoc totũ reliquo tibi penſitandũ: Et trigeſimo p⁹ verſu: vbi cõſenſu eſt legas fortaſſe nõ inepte cõſeſſu: vbi adminiſter adminiſterũ: & i calce orõnis ꝓbatũ vide ne multo aptius orbatũ legi poſſit.

Pro Cornelio balbo.

Probes neq̃ primo folio: ꝓ balbo Cornelio ſcribiẽ ꝑtẽdem⁹ Incertũ habeo: ego q̃d ad me attinet ꝑpẽdem⁹ multo libenti⁹ legerẽ Et loco mox nõ multũ diuerſo mutatũ eẽ legere ẽ: vbi tu videbis an multatum eſſe legere ſit: aut q̃d nõ multũ diuerſum videri poſſit multauiſſe: ſũt & folio pene vltimo plura a tergo in vnũ ꝑpemodũ locũ cõgeſta: q̃ tua opera indigẽt: & ſi ſunt eorum q̃dã q̃ ſua ſpõte ſe ꝓdũt q̃le ẽ illud. L. Comini⁹ Tybur ꝓ Tyburs: & Coponijs vr̃is ꝓ Coponios nr̃i: & dãnatos ꝓ dãnato: Nã velis ne extremo folio magis ſellã legere q̃ lectio rectior mihi videẽ: an ſentẽtiã vt nũc ẽ: & ꝑ fectũ fabrũ an ꝑfecturã fabrũ ꝓ ociũ videbis.

Pro. P. Sextio.

Iã illud ꝓ Sextio ſatis credo ingenioſe repones vt vbi ita illa eſt tu ibi Italia eſſe velis: & vbi hoc homine huic homini: vbi vno poſt margine cõtempſi. vide an cõpri: videlicet cõſulis poſſit recte legi: & hæc ex narrationis ꝓgreſſu.

Ex primo officiorum.

Nũc locũ attẽde in officialib⁹ libris: q̃q̃ nefas ꝑpemodũ duxi q̃cq̃ in his mutare. in q̃b⁹ Petrus Marſus vir doctiſſimus ſit magna induſtria maiore cũ laude verſat⁹: q̃a tñ nemo vt arbitror reptus eſt cui cõſtiterit hęc ſcribendi rõ inoffenſa nõ mirũ: ſi vnũ aliq̃d ꝑterierit oĩa tractãtẽ q̃q̃ nõ ſum tã arrogãs: vt q̃d dixero velim ꝓ oraculo hẽri tanq̃ nõ aliud verius eẽ poſſit. Et i primo Officiorum hic rhetorũ cãpus de Maratone: Salamine. Plateis: Thermopilis. Leutris: Stratocle: miror referri ſenſum ad Stratoclẽ neſcio quẽ græcorũ ducũ quũ locorũ inſigniũ ibi fiat mẽtio: nõ ducũ. quare vide mi Fortuni: ne ſtratoq̃ ſit verior lectio. Thucydides author eſt octo hoſtiles gẽtes vno tẽpore circa ſtratũ vno populo vinci cõtigiſſe.

Ex quarto ad Herenniũ.

Et in. iiij. eorũ q̃ de rhetorica arte ſcribunẽ ad Herẽniũ: nũc q̃s ea ſcripſerit nõ q̃riẽ quũ grauis figura demõſtraẽ: ꝓpinqua eſt inq̃t ea quę fugiẽda eſt: ſi recte ea videbitur appellata ſic: ſuffulta nominabitur: q̃d ſuffulta ſignificet: nẽo eſt q̃ nõ ꝑſpicue videat. Sed q̃a illud ſequiẽ grauis orõ ſępe imperitis videtur q̃ turget & inflata eſt: vide ne ſupra rectius ſufflata ſcribaẽ q̃ ſuffulta: ſed iſpice locũ & ęq̃ iudica. & loco hic lõge diuerſo oẽs quos vidim⁹ codices i dignitate expolitiõis excuſationẽ hñt: vbi vide ne exuſcitationẽ veri⁹ legaẽ. Et nũc retro ipetu auerſ⁹ videbis an in ſecũdo ad eũdẽ Herẽniũ in legitima cõſtitutiõe tractãda legũ & ſtipulationũ breuiter exceptarũ malis legere q̃d vulgo legiẽ: an exſcriptarũ potius/Sed tua eſt deliberatio hęc.

Ex. iiij. Liuij ab vrbe condita.

Euoluebã nuꝑ quartũ Liuij ab vrbe Cõdita aliud q̃ddã ſecutus: quũ i trãſcurſu tres loci. vnus

nummus:qui in Crœſi diuitijs obſcuratur:pars tñ eſt diuitiarum. Cęterum hęc quantulacunq̃
ſunt quę ſucciſiuis tp̃ibus muſſitauimus tibi Vldrice ſcholaſticorum nobiliſſime dedicamus.
Qui fa cis id q̄d perq̃ rari tui ordines hominis facere conſuerunt:vt.ſ.in magna fortuna collo
catus bona animi amplexeris:q̄ philoſophi prima & maxīe honoranda bona eſſe ꝓdiderūt.Nō
vis tu quidem degenerare a maiorum tuorū nobilitate:quę talis ac tanta eſt:vt nō ſolū in latiſſi
mo boemię regno tranſalpiniſq; nationibus familia roſenſis ſit memoratiſſima:ſed etiā in ita=
lia vnde oriunda eſſe traditur clara ſit:& pij pōtificis maximi ꝑconio celebrata. Qui Ioannem
patrem tuum patruumq; Hēricum inclytos principes maximo cū honore verborū poſteritati
cōmendauit:nec immerito:fuerūt eñi illi haud dubie omnium in boemia procerum florentiſſi=
mi honoratiſſimiq;:& a rege ſecundas dignitatis ptes facile tutabantur:q̄ chriſtianę religionis
aſſertores acerrimi hęreticos continenter inſectati ſunt:Internecino aduerſus illos odio bellige
rantes:quorū rediuiua plantaria vix vnq̄ radicitus euelluntur. Fuit iampridē peculiare familiæ
roſenſis:ex qua tanq̄ ex equo Troiano inumeri ꝓceres exierunt:vt hæreticis inimicicias ſempi
ternas indixerint:hoſtiliaq; bella denunciauerit:etenī hac potiſſimum laude roſenſes reguli glo
riantur:q̄ hæreticorum ſęctē in boemia ſoboleſcentis euerſores extinctoreſq; dicant̃. Et medi=
uſfidius qui pure deum colit:is nō ſolum dei cultores diligit:ſed etiam digladiatur aduerſ⁹ pſeu
do religioſos q̄ inſtar ſcorpionum arcuato vulnere feriūt:dogmata venenata fundētes:& iuxta
Plautinā ſententiam:altera manu lapidem ferunt:panem oſtentāt altera:hac aūt tēpeſtate cla=
riſſimi fratres tui Voccus & Petrus:quos honoris cauſa nominamus paterni auitiq; imperij ha=
benas concorditer fauorabiliterq; moderant̃:maiorū virtutis æmulatores:quorū veſtigia ſequi
honeſtiſſimum eſt:vt ſapientes dixerunt:Si modo recto itinere ꝓceſſerint Tu vero mi Vldrice
adhuc adoleſcentulus imo puer.relicto genitali ſolo patrijſq; delicijs ſequeſtratis peregrinabū=
dus Bononiam cōmigraſti:vt apud nos igenium diſciplinis excoleres:linguā facundia expo
lires:politicos italicorum mores noſcitabundus inſpiceres.Cæterum quia litteræ ſine morib⁹
male diſcuntur:tu ſtudijs morum honeſtamenta copulaſti domi foriſq; modeſtiſſimus:& quia
de minorū mores ex comitum morib⁹ plęrūq; iudicant̃:in comitatu tuo nemo non bene mo=
ratus beneq; inſtitutus agnoſcitur.Habes virum rectum eundemq; eruditum Alexandrū:qui
tibi tanq̄ Achilli phœnix comes ꝓceptorq; datus eſt/quo nihil ſanctius:nihil ſimplicius:nihil
melius noui. Domus tota expoſita eſt pateq; munificentiæ atq; hoſpitalitati. In te nihil bar=
baricū:nihil reꝓhenſibile conſpicitur:qui iam id indolis ſpecimē dediſti:vt virtuti maiorū ſplē
doriq; familię haud dubie reſponſurus videaris. Summa bonitate ſumma humanitate ꝓditus.
nec minore modeſtia. liberalis in primis q̄ mediuſfidius dotes ſunt in adoleſcētulo maxīe plau
ſibiles:ijſq; potiſſimū popularis fauor acquiritur:quãobrem tu quidem ſicuti par erat meruiſti
apud Bononienſes.tam ſummates q̄ infimates & diligi & honorari. Ego autē inprimis cuius
auditorium iugiter frequentaſti:quo doctore vti voluiſti:te ſemper reuerenter colui.ſumq; pia
beniuolentia proſecutus:cui vt aliqua ex parte ſatiſfacerem opuſculū iſtud ſub tuo nomine pu
blicaui/tibiq; nominatim dedicaui.vt cum in patriam ad tuoa remigraueris:habeas hoc quaſi
quoddā mei erga te amoris monumentum: Sanc has annotationes nullo ſeruato rerum ordi=
ne confecimus:vtpote tumultuario ſermone dictantes:& perinde cuiuſlibet loci veniebat ī mē
tem:vt quilibet liber ſumebatur in manus:ita indiſtincte atq; promiſcue excerpentes annotāteſ
q;. Fœtus hic plane ꝓcox fuit vtpote citra menſtruū tempus & conceptus & edit⁹. Q d ſi id ge=
n⁹ annotamēta ſtudioſis iuuenib⁹:tibiq; potiſſimū placuiſſe cognouero:ad alia mox edēda nō
inuitus accingar.q̄ ad iucundiorem guſtū tota condiuntur. Vale decus ſcholaſticorum:& me ꝓ
inde dilige ac bonus doctor ab optimo diſcipulo diligi meretur.

Philippi Beroaldi Bononienſis Viri clariſſimi annotationes.

VERSVS ſunt Ouidij: vt hinc ordiamur: in ſecundo Faſtorũ notiſſimi.

Nec tibi quæ cupidę matura vi debere matri
 Comat vigineas haſta recutua comas:

Qui plus habet difficultatis: q̄ in frõte polliceant. his em̃ ritꝰ vetuſtiſſimus a poeta ſignificat: quo in nuptiali cerimonia Rõani veteres vtebant. nãq; loquit hoc in loco de haſta: q̄ cõnoiata eſt antiqꝰ cælibaris: cuius cuſpide caput nubẽtis comabat: q̄ in corpore gladiatoris ſtetiſſet occiſi. vt quẽadmodũ illa coniũcta fuerat cum corpore gladiatoris: ſic cum viro noua nupta ſit copulata: vel quia nubentes in Iunonis curetis tutela ſint, q̄ ita appellabat ab haſta: q̄ lingua Sabinorũ dicit curis: vel q̄a ſignum eſt prima connubia violenta fuiſſe ſabinis: a Romulo raptis: vel ꝙ viris fortibus coniunctæ virilem cultũ auſpicant & viros fortes ſe genituras ominant. auctores Feſtus & plutarchus in problematis: Senſus itaq; eſt Ouidij monentis ſupſedẽdũ eẽ cõnubijs. dũ p menſem Februarium fiũt parentalia. vt neq; viduę neq; virgines illo tpe nuptias auſpicentur: nec capillos comant haſta cælibari: q̄ nubentes comam diſcriminare ſolebant ꝓpter cauſas antedictas. Hallucinãtur q̄ haſtã recuruã exponunt pro calamiſtro cũ nulla ꝓportio ſit inter calamiſtrũ & haſtã. Qui aure hebetiore non ſunt neq; a ſtudijs litterarum penitꝰ retorridi: hi facile diiudicabũt triuialẽ eſſe atq; ꝓtritã illã de calamiſtro enarrationẽ: q̄ vero a nobis dicunt Ouidij ſentẽtiæ eſſe accommodatiſſima & de antiquitatis conſuetudine deprompta.

Apud Eũdẽ in quinto Faſtorũ verſus ẽ ſcite doctẽq; cõſcriptꝰ. & ab ipſo poeta ita editꝰ. Frigidꝰ argeſtes ſũmas mulcebit ariſtas. Vbi argeſtes ꝓ vẽto occidẽtali accipit: & ſenſus eſt manifeſtarius, hũc vẽtũ ſcribit Plyni. in. xviij. naturalis hiſtoriæ flare ab occaſu ſolſtitiali & occidentali latere ſeptẽtrionis. Eiuſdẽ meminit in ſecũdo his verbis. ab occaſu æq̄noctiali fauonꝰ: ab occaſu ſolſtitiali corꝰ: zephyron & argeſtẽ vocãt. Ariſto. i ſecũdo meteororũ refert argeſtẽ flare aduerſus eurũ. Gelliꝰ in ſecũdo noctiũ Atticarũ: auctor ẽ eũ flare aduerſꝰ aquilonẽ. frigidꝰ optimo epitheto ꝓnunciat a poeta q̄m (vt tradẽte Plynio didicimꝰ) ex frigidiſſimis ventis & ipe argeſtes eſt: ſicuti oẽs qui a ſeptẽtrionis parte ſpirant: hunc latini mõ caurũ modo corũ appellitant. Qui Ouidiũ frigidus agreſtis dixiſſe putãt in libros. ſ. de corruptis exẽplarībꝰ factos incideriit. & perinde frigidam atq; agreſtem interpretationem attulerunt.

Idem In ſexto Faſtorũ cõmemorãs priſcorũ frugalitatẽ inq̄t. Nec latiũ norat quã p̄bet ionia diues. Quẽ verſum cõmẽtatores enarrãtes aiunt. Nondũ aduecti erãt in latiũ cygni ex ionia aſiatica. Nõ inuenio apud ſcriptores idoneos ꝙ cygnea caro inter delitias ganeę: & luxurioſas dapes a p̄fectis popinarũ cõmendet: cũ auctore Alberto magno libro de aialibꝰ. xxiij. dura ſit & nullo iucũdo ſapore lautorum cœnis expetenda: quocirca eo verſu de attagene ionico Ouidiũ, itellexiſſe idubitãter aſſerimꝰ: q̄ iter eſculẽtiõres aues p̄cipuo ſapore cenſet: vt indicat epigrãmaticꝰ poeta Cuiꝰ hi ſũt verſiculi. Inter ſapores fert alitũ primꝰ: Ionicarũ guſtus attagenarum. ET Horatius in epodo inquit. Non afra auis deſcẽdat in ventrẽ meum. Non attagẽ ionicꝰ iucũdior: quẽ locũ enarrãs Porphyrio ita ſcribit. Attagẽ auis eſt aſiatica inter nobiliſſimas habita: ionicus vero ab ionia dictus q̄ eſt regio aſię. ſententiã hãc noſtrã Plynij quoq; verba corroborant ita de attagene ſcribẽtis in. x. naturalis hiſtoriæ. Attagẽ maxime ionius celebrat vocalis ales captꝰ vero obmuteſcẽs quondã exiſtimatꝰ inter raras aues. p̄terea ab aulo Gellio i ſeptimo noctiũ atticarũ: phrygia attagena numerat iter edulia laudatiora. Diuus quoq; Hieronymꝰ nõ minꝰ grauiter q̄ elegãter ad Saluinã ſcribẽs ſic ait. ꝓcul ſint a cõuiuijs tuis phaſides aues craſſę: turtures. attagẽ ionicꝰ & oẽs aues q̄bꝰ ampliſſima patrimonia auolãt: ab eodẽ alibi dictũ eſt: tu attagenẽ voras: & de acipenſere comeſto gloriaris. Idẽ in libro cõtra iouinianũ. ij. apud vos inq̄t attagen & ficedula Mullus & ſcarus in delitijs cõputant. Igit volẽs Ouidiꝰ oſtẽdere priſcorũ victũ fuiſſe ſimplicẽ atq; ꝓbabilẽ ait auẽ quã mittit ionia hoc eſt attagenẽ fuiſſe ignotã mẽſis antiquorũ q̄ nullas delicatiores dapes veſtigabãt: q̄ nullas pegrinas lautitias cõquirebãt: ſicut poſteri indulgẽtia fortunę luxuriãtis helluati: & saporibꝰ p̄cioſis palatũ ſuũ oblectare cœperũt: vltra phaſim & ioniã vẽtris cauſa nauigãtes. quorũ gulã ſeueriſſimꝰ vitiorũ caſtigator Anneꝰ Seneca cẽſoria oratione frequenter inſectatur.

In eodẽ Luculẽto Faſtorũ opere ſcriptũ eſt. Ebriꝰ incictis philyra cõuiua capillis Saltat: ad cuiꝰ loci enarrationẽ ſciendum eſt philyras eſſe membranas tenuiſſimas inter corticem lignumq; arboris tilię. q̄ vt docet Plyniꝰ in. xvi. in coronis celebres fuere antiquorũq; honore: in hoc ſignificatu accipitur philyra ab Ouidio demõſtrãte conuiuas ſaltare coronatos illis coronis: q̄ ex philyra cõtexunt: de qua dixit horatiꝰ in lyrico carmine ſcribens. Diſplicent nexę philyre coronę. Idẽ Plyniꝰ auctor eſt in. xxi. Claudium pulchrum celare lemniſcho: quę ſunt coronarum

ornamẽta inſtituiſſe:bracteaſq; etiã philyræ dediſſe:idẽ philyra accipit ꝑ capillamẽtis filiſq; te
nuiſſimis cũ ſic inqt in.xxiiij.philyra croci nimiũ ſalẽ cibis eximũt:Idẽ ita ſcriptũ reliqt i.xiij.
præparant ex papyro chartæ diuiſæ acu in ꝑten'ues :ſed q̃ latiſſimas philyras/qđã tñ Plyniani
codices non philyras habent:ſed philuras:qua dictione ſignificant membranæ ſiue capillamẽ
ta tenuiſſima nuſq̃ apud Plynium philyra ſignificat nomen propriũ fœminæ coronariæ:ſicut
nonnulli arbitrati ſunt:Martianus in libro de nuptijs philologię philyram accipit pro mẽbra
na tenuiſſima:de qua diximus:cuius hæc verba ſunt libri philyræ cortice ſubnotati.

APVD Eundem id primo eiuſdem operis hi verſus paſſim ita leguntur.Nec defenſa iuuãt
capitolia quo minus anſer:Det iecur in lances inache laute tuas.Menda eſt(vt ego exiſtimo)ĩ
ſecundo verſu:& illud inache laute expungẽdũ eſt:& in eius locum ſubſtituendum inachi vac
ca. Ita hunc locum audentius emendaui nactus reuerendæ vetuſtatis codicem :in quo ita ſcri
ptum legimus inache vacca:vbi vnius tantummodo litterę immutatione verſus emendand⁹
fuit:& in Naſonis familiam redigendus:quo ſignificare voluit iecur anſerinum in ſacris deę Iſi
dis adhiberi:quæ vacca nũcupatur:ob fabulam notiſſimam:& patronymico nomine Inachis
hoc eſt Inachi filia vocitatur/& de hac intelligere malim q̃ de Inacho:cũ illius deæ nomen & ce
rimoniæ monumentis hiſtoricorum ac poetarum ſint cognitiſſimæ:Inachi vero nomen inter
celebratos deos ignotum. Exta autem anſerum grata fuiſſe in ſacris egyptiacis inſinuare vide
tur illud ſatyrici poetæ carmẽ.Vt veniã culpę non abnuat:anſere magno.Herodot⁹ quoq; ſcri
bit in Euterpe ſacerdotes egypti veſci carnibus anſerinis.Et Diodorus author eſt regum ægy
ptiorum menſis nihil præter anſerem & vitulum inferri ſolitum.

EIVSDEM poete verſus eſt in faſtorũ libris vulgatiſſimus.Pontib⁹ infirmos ꝑcipitaſſe
ſenes.Ex quo vt opinor irroborauit cõualuitq; falſa vetus opinio:tanq̃ apud priſcos Roma
nos ſexagenarij de pontibus ꝑcipitati necarent.Sicut apud caſpios incluſi fame ſenes necabã
tur cum ſexageſimum annum exceſſiſſent:ſicut Herbices ſoliti fuiſſe dicuntur iugulare eos qui
ſeptuaginta annos nati eſſent.Sicut Bactriani(vt author eſt Oneſicritus)Senio morbo ve cõ
fectos adhuc viuentes obiiciebant canibus ſed hęc haud incredibilia dictu ſũt in ſcythicis bar
baricisq; nationibus ab omni penitus humanitate ſequeſtratis:qb⁹ null⁹ mos:nullus cult⁹:nul
la fuit manſuetudo:de Rõanis vero iſtud exiſtimare nefas eſt.a qb⁹ omniũ virtutum omniſq;
pietatis clariſſima exempla fluxerũt.Dũ itaq; mecũ ſcrutor cãm hui⁹ inuulgatę opinionis :pro
babilem apud Nonium Varronemq; reperio Romanos qui.lx.annos habebãt liberos fuiſſe a
publicis negocijs:neq; ſuffragia tuliſſe in creandis magiſtratibus :quæ per pontes ferebantur:
ideo in prouerbium res deducta eſt:vt diceretur ſexagenarios de pontibus ꝑcipitari:qm̃.ſ.a la
tura ſuffragij remouebantur:quę per pontes fiebat non in tyberi fabricatos:ſed in cãpo Martio
ſuffragiorũ ferẽdorũ cauſa:de quibus intellexit Cice.ſic ſcribens in primo Rhetoricorum:pon
tes diſturbat ciſtas deijcit.Idẽ alibi ait.Nempe tu & populũ ſuffragij & magiſtratũ conſilio pri
uaſti cũ pontes diſturbaſti.& apud Tranquillũ in Iulio Cęſare id gen⁹ põtes ſignificari aſſerui
m⁹ cũ illũ locum publica enarratione explicarem⁹ cũctari Vtrum ne illũ in cãpo ꝑ comitia trib⁹
ad ſuffragia vocantẽ partib⁹ diuiſis e ponte deijcerẽt atq; exceptũ trucidarẽt.Inde depõtanos
eleganti vocabulo ſenes appellatos eſſe legim⁹ ab iſta videlicet põtis deiectione:hoc eſt ferẽdi
ꝑ põtes ſuffragij ademptione:hinc illud eſt elegãter nimis & ſcite dictũ a Macrobio in primo ſa
turnaliũ adimere ius doctis viris in verborũ comitijs ius ſuffragandi/& tanq̃ ſexagenarios ma
iores de põte deijctes:& hoc eſt qđ egregius poeta Ouidi.ſignificauit in Faſtis ſic ſcribẽs. Pars
putat vt ferrent iuuenes ſuffragia ſoli.pontibus infirmos ꝑcipitaſſe ſenes: qui duo verſus toti
referendi ſunt ad illum ritum antiquorum de quo iam diximus:& non ad illas ineptias:quas ſe
midoctũ vulgus exiſtimat.Cicero quoq; in orõne pro Sexto Roſcio Amerino ad hanc rẽ allu
dens ait.Habeo etiam dicere quem contra morẽ maiorum minorem annis.lx.e ponte deiecer
it:Sunt qui dicant poſt vrbem a gallis liberatam ob inopiam cibatus cœptos ſexagenarios
deijci in tyberim.ex quo nũero vn⁹ filij pietate occultat⁹ ſæpe ꝓfuerit patrię cõſilio ſuo ſub pſo
na filij:quo cognito illi ignotũ eſt:& mos talis abolit⁹.Scribit Feſtus quo tẽpore ꝑ pontẽ cœ
perũt ferre ſuffragiũ:iuuenes conclamauiſſe:vt de põte deijcerentur ſexagenarij:q̃ iã nullo pu
blico munere fungerentur:Vt ipſi potius q̃ illi deligerent magiſtratus.opinionem de ponte ty
berino confirmauit Afranius:propter hęc apud Tranquillum in Cæſare dictatore potes intel
ligere de ponte tyberino:q̃uis aliter paulo ante tradiderimus:nam cũ inuidorũ referta ſint oĩa
cauendũ nobis eſt ne calumniandi anſam calumniatorib⁹ præbeam⁹.

Apud Eundẽ verſicul⁹ eſt in.iiij.Faſtorũ q & ꝑperã legi & ꝑperã enarrari ſolet.Pallade ſit ti
tio doctior ille licet.Hũc verſũ nos emẽdãtes ita legim⁹ vt ꝑ titio tychio ꝓnunciemus:& de ty
chio artifice dictũ eẽ aſſeram⁹ cerdonũ peritiſſimo:q Aiacis clypeũ mirando artificio fabrefecit:

de quo ita ſcribit Homerus Aiacis clypeũ tychi⁹ cõſtruxerat olim. Cultor hyles habit⁹ cerdone pitior oĩ. Et hui⁹ carminis Homerici teſtimonio vſus ē Strabo in. vj. Geographię: & ĩ. xiij. vbi diſputat ex ciuitate ne Hydean Hyle fuerit Tychius: cum hyda ſub tmolo in lydia ſit: hyle vero in agro bœotio.

QVAESTIO eſt apud Aulũ Gel. lib. noctiũ atticarũ. x viij. quã ob cãm patricij megaleſibus mutitare ſoliti ſunt: q̃ queſtio qm̃ ipſo inenarrata relinquit̃: me facturũ operępretiũ eſtimaui ſi eã cũ Naſonis carmine explicarẽ: & verbũ illud mutitare qđ raũ iuentu eſt enodarẽ. Rõani Hãnibale italiã vexante ſacra magnę matris accita ex phrygia Romę collocauerũt: q̃ accepit is vir q optim⁹ a ſenatu iudicat⁹ eſt Scipio Naſica: ſicuti Liui⁹: Cicero: & Sylli⁹ italic⁹ mẽoriæ pdiderũt. diẽ q dicat⁹ erat ipſi⁹ deæ cerimonijs megaleſia nũcuparũt: vt docet Marcus Varro: ludos quoq; celebrari voluerũt ãte tẽplũ in ipſo magnę matris cõſpectu: q & ipſi megaleſia dicunt̃ dictio græcanica. Vnde Cicero in orone de Aruſpicũ reſpõſis loquẽs de megaleſib⁹ ait q ludi ne vno qdẽ verbo appellãt̃ latino. vt vocabulo ipſo & appetita religio externa: & matris magnę noie ſuſcepta declaret: Sed hęc tanq̃ nota trãſeunter attingere ſatis eſt: pterea antiquo Rõanorũ ritu fuit inſtitutũ: vt ludis megaleſib⁹ mutua iter ſe cõuiuia patricij agitarẽt. ppterea q ipſa dea ſedẽ bene mutauiſſet ex peſſinũte phrygiæ Romã trãſportata q̃ domicilij pmutatio numẽ magnę matris fecit auguſti⁹ & venerabili⁹/atq; ita patricij viciſſim inẽut cõuiuia & vt inqt Ouidi. i. Faſtis Captãt mutatis ſedib⁹ omẽ idẽ. & hoc ſignificat ipm verbũ mutitare: hoc eſt mutua inter ſe cõuiuia agitare ſicut idẽ Gelli. in ſecũdo apertiſſime declarat appoſita ipſius verbi interptatiõe. nimirũ illę ſũt illę ſodalitates: hoc ē ſodaliũ inter ſe mutua cõuiuia: de qbus ait. M. Cato Cenſori⁹ apud Ciceronẽ. cui⁹ hęc ſũt verba. Primũ ſemp habui ſodales. Sodalitates aũt me q̃ſtore cõſtitutę ſũt ſacris idæis magnę matris acceptis: epulabar igit̃ cũ ſodalib⁹ oĩno modice. Ouidi⁹ verbũ illud qđ eſt mutitare circũlocutione quadã poetica expreſſiſſe videt̃ in quarto Faſtorũ vbi hiſtoriã cybelis luculẽte memorãs ait: cur vicib⁹ factis inẽũt cõuiuia q̃ro & qm̃ hoc in loco incidimus in mẽtionẽ megaleſiorũ nõ eſt ptereũda illi⁹ ſatyrici carminis enarratio. Atq; a plębeis longe megaleſia: quo Iuuenalis haud dubie ſignat duo gña ludorũ videlicet ludos cybeleios: q dicunt̃ megaleſia: atq; plębeios. ludi aũt plębei dicti ſũt: quos exactis regib⁹ p libertate plębis fecerũt: aut p cõciliatione plębis poſt ſeceſſionẽ I auẽtinũ prout docet Pedian⁹ Aſconi⁹. de his ita loqtur Liuius in. xxiiij. plębei ludi. M. Aurelio Cotta & M. Claudio marcello cõſulib⁹ ter iſtaurati ſũt Plebeiorũ: ludorũ crebra mẽtio eſt apud eruditos: de qb⁹ intelligens poeta ſatyricus ait mulieres Romanas: q̃ ludis & hiſtrionibus vęhementer oblectãtur: triſtes eſſe & mœſtas quotiens ludi ceſſant: quotiens poſt plębeios ludos longo temporis interuallo megaleſia ſubſequunt̃: ita a plæbeis exponendum erit a ludis hoc eſt poſt ludos qui plæbei nũcupantur: & hic eſt verus poetæ ſenſus: qui aliter ſentit an bene ſentiat viderint eruditi.

Apud eundem Ouidi. verſus eſt in. iij. Faſtorum deprauatus: quem errorẽ eſſe poſſit agnoſcere quis vel mediocriter eruditus/quem non eſſe animaduerſum ab his qui doctrinę nomine plurimum gloriantur: væhementiſſime admiror. ita enim in omnibus ferme codicibus ſcriptũ eſt. Is decies ſenos tercentum & quinq; diebus iunxit: & e pleno tempora quinta die: hanc lectionem multi ſequentes interpretationem implicatiſſimã attulerunt: nec ſe vllo pacto explicare queunt: quocirca tu illud tempora quinta die: ita corrigito. tempora quarta: prout ſcripſiſſe ouidium haud dubie credimus: & ſenſus efficitur manifeſtarius: ſignificat enim poeta id qđ maniſeſtiſſimum eſt: Iulium cæſarem dictatorem annum ad ſolis numerũ accommodaſſe q. CCC. ſexagintaquinq; diebus: & quadrante curſum conficit: & ita annus tercentorum & ſexagintaquinq;. dierum effectus eſt: & ne quadrans deeſſet: ſtatuit vt quarto quoq; anno ſacerdotes diẽ vnum intercalarẽt quem biſſextum cenſuit nominandum. Cuius rei authores ſunt Macrobi⁹: Solinus: & Tranquillus: itaq; Oui. quadrantem illum hoc eſt. ſex horas: q̃ anno ciuili ſupſunt quarta diei tempora eleganter appellat: qui. xxiiij. horarum ſpatio terminat̃. & p illo quadrante diei: qui annum verũ ſuppletur⁹ eſſe videbatur: inſtituit Iulius Cæſar: vt peracto quadriennij circuitu dies vnus in menſe februario poſt terminalia intercalaretur: Ex quo ſcribit Cenſorin⁹ annos ad ſuam vſq; memoriam Iulianos vocitatos.

APVD Ouidiũ in Ibida verſ⁹ hic eſt Comic⁹ vt liquidis perijt dũ nabat in vndis. Quo verſu Terẽtij comœdiarũ ſcriptoris ſignificauit interitũ: q teſte donato cum nauem cõſcendiſſet græcia reuertens naufragio periclitatus occubuit cum centum & octo fabulis conuerſis a Menandro. quidã tradunt Terentiũ poſtq̃ ſex populo edidit comœdias iter in aſiã feciſſe: & cũ nauẽ cõſcendiſſet nuſq̃ deinceps viſum fuiſſe. Vnde vehemẽter illorum doctrinã deſidero: q i huius loci enarrationẽ interpretamẽta nugatoria cõmẽti ſũt. Sicut in eo quoq; loco parũ curioſe

hiſtoriam pēſitauerunt. Vt quos dux pœnus merſit putealibus vndis. Eo.n. verſu ſignificatur Hannibalis crudelitas: quā vnus ſcriptorum maxime expreſſit Appianus in eo lib. cui titulus eſt libycus: apud quem Publius Cornelius Hannibalis ducis pœnorum truculenta facinora memorans ait. Carthaginenſes ſenatum nucerinorum intra balnea concluſum. adhibito igne necauerūt. ciues abeuntes telis inſecuti ſunt: Aceranorum preterea ſenatum per inducias fidētem puteis merſere: ora ſaxis obruentes: nec multo poſt ĩquit. Captiuos Hannibal partim foſſis obruit: partim fluminibꝰ immerſit: per quorum corpora tanq̄ per pontes ductaret exercitum. ſcribit Seneca libr.ij. de ira Hannibalem cum foſſam ſanguie humano plenā vidiſſet: dixiſſe: o formoſum ſpectaculum. Sed iam ab Ouidio ad alios poetas tranſeamus: pauca quedam ꝑut memorię ſuppetunt annotantes: quę interpretationis indigere videantur.

Pene pręterij locum illum Ouidij: qui non fuit diſſimulanter prętereundus: qui eſt ĩ primo de remedio amoris. Ingenium magni liuor detractat homeri. Quiſq̄ es ex illo zoile nomē habes Exiſtimant plerīq; omnes grammatiſtę triuialeſq; doctores Ouidium his duobus verſibus ſignificare voluiſſe inuidum: qui detrahebat Homero: ab illa Homerica detractione fuiſſe zoilum nominatum: tanq̄ zoilus liuidus detractorq; ſignificetur. Sed longe aliud eſt q̄d ſenſit Ouid. q̄ hiſtoriam vetuſtiſſimam ſignauit: quę talis eſt. Zoilus libros ſcripſit aduerſus Homerum: eoſq; tanq̄ rem luculentam attulit regi Ptolemęo q̄ cum videret ĩdigne carpi vexariq; omnis philologię ducē omniſq; doctrinę parentem: nullum Zoilo reſponſum: dedit: quem mox ad egeſtatem redactum patibulo affecit. hic cum eſſet Homeri ęmulus atq; obtractator: adoptauit ſibi hoc cognomentum vt Homeromaſtix noiaretur tanq̄ Homeri flagellum: maſtix enim grece ſignificat flagellum: vnde comici poetę verberones maſtigias idētidem appellant: & inde factū eſt: vt omnibus detractoribus hoc cognomen accommodemus. Plyni. in proœmio naturalis hiſtorię: Vt obiter caueam iſtos homeromaſtigas: ita enim carptores ſuos nūcupat: illud attendeq; docti ſcriptores vſurpant: obtrectatores omnis eleganter maſtigas vocitari: addito illius nomine cui obloquuntur: vt exempli cauſa Ciceromaſtix nominetur qui detrahit Cicerōi: virgiliomaſtix qui Virgilio. inde ait Aulus Gel. quēdam librum ſcripſiſſe aduerſus Ciceronē quī fando titulo erat inſcriptus Ciceromaſtix. Igitur Oui. oſtendere volens maximos quoq; poetas & extra omnem ingenij aleam collocatos eſſe obnoxios inuidiæ & obtrectationibus: dicit liuorē Zoili exarſiſſe in Homerum: qui eſt diuiniſſimus poetarum: a quo liuore atq; detractione Zoilus nomē inuenit: vt. ſ. Homeromaſtix nomine deteſtando paſſim cognomiaretur: hiſtoria traditur a Vitruuio in. vij. de architectura: huius Zoili teſtimōio nititur Strabo: quem vocat Homeri vituperatorem.

Apud Oratium in primo epiſtolarum vetus eſt verbum & docte & eleganter collocatum: q̄d non paucos alioquin eruditos fefellit: ſic enim ſcribitur. Nec ſemel irriſus triuijs attollere curat fracto crure planum: vbi planus accipitur pro ſcurra & ſycophanta: ſicuti Cicero & laberius acceperunt: & obſeruauit. Au. Gel. in. xv. noctium atticarum. Qui exiſtimant planum apud Oratium nomen eſſe adiectiuum ſyllabę ratione facile coarguuntur: quę in plano prima: quando ſignificat ſycophantem corripitur: quando adiectiuum nomē ē producitur: clarum ē quod a nobis dicitur & q̄d ab alijs: adeo vt res ipſa ſeipſa fulciat: atq; corroboret citra aliena adminicula: vnde hoc & id genus alia indicaſſe ſatis erit ac ſup.

Apud eundem in eodem epiſtolarum libro verſus ille notiſſimus ē. Sed nimis arcta ꝑmūt olidę conuiuia caprę. quo ſignificat conuiuas & coepulones nimis arcte diſcūbētes nimiſq; ob numeroſam multitudinem conſtipatos in menſa lædi fœtore moleſtiſſimo qui mō hircus: mō caper modo tragos nominatur a poetis: nāq; vt author ē Cēſorinꝰ ĩ ſecūda annoꝝ hebdomade veli ĩcipiēte tertia vox craſſior fit & inęquabilis: q̄ antiqui latini dicunt hirquitallire: & inde ipſos putant hirquitallos appellari: q̄ tunc corpus hircum olere incipiat. Ariſto. id q̄d latine hirquitallire dicitur: grece vocat tragigin libro. vij. de animalibus: quā dictionē iterptes Ariſtotelicus in latinum vertens caprire dixit. Idem Ariſtote. in problematis author eſt virus hirci illos redolere: qui rem agunt veneream: quiq; ea ętate ſunt: quæ veneri ſufficiat: inde fœtorem alarum hircum vocitamus: quę omnium maxime partium noſtri corporis male olent: propterea q̄ immobiles inexercitatęq; habentur: hinc eſt illud ab Oratio dictum eleganter ĩ epodo cubat hircus in alis: Catullus caprum appellat illo verſiculo. Valle ſub alarum trux habitare caper a Mar. tragos grece nuncupatur. Inde tragos celereſq; pili mirandaq; matri barba: & quoniam hircus maritum ſignificat capellarum: & accipitur pro graueolētia: luculēte & feſtiue dixit Oui. offendat nares virq; paterq; gregis: cum fœtorem hircinum ſignificare voluiſſet: & ita ab Oratio poetica quadam venuſtate olidę caprę appellantur: male olētes conuiuę. ab hirco hircoſus deriuatur Perſius: Hic aliquis de gente hircoſa cēturionum.

Idem ait in.ij.Epiſtolarum:Diuerſum confuſa genus panthera camelo.quo verſu plane ca-
melopardalin poetica circunlocutione deſcripſit.eſt autem camelopardalis collo ſimilis equo
pedibus & cruribus boui:capite camelo albis maculis rutilum colorem diſtinguentibus:vn-
de appellata camelopardis:nabuna ęthiopes vocāt:vt author ē Ply.in.viij.natura.hiſto.hoc
eſt illud Animal ꝙ Italici lingua vernabula gyrapham appellant:ſcribit Albertus mag.libro
vigeſimoſecundo de animalibus.ſuis tēporibus Federicum imperatorē camelopardali:ſecum
habuiſſe:& hac tēpeſtate florētię viſa eſt dono miſſa Laurētio Medici a rege ægyptiaco:ſenſus
Oratij ē riſurum fuiſſe Democritum cui omnia mortalium ridēda videbantur:ſicuti Heraclito
flēda:ſi populum.Ro.ſtupere vidiſſet aſpectu camelopardalis:& hoc ideo dictum eſt:quia Ply
nio atq; Solino authoribus primum viſa fuit romę ludis circēſibus Cęſaris dictatoris.Author
ē Iulius Capitolinus fuiſſe Romę ſub imperatore camelopardales decem.Errāt qui exiſtimāt
ab Oratio ſignificari camelum cum panthera coeuntem:cum panthera confuſa genus came-
lo doctiſſima ꝑiphraſi pro camelopardali accipiēda ſit:quę(vt diximus)ex maculis Pantheræ
& capite camelino formatur:& ita cum camelo genus panthera confundit.

Apud eundem in eodem epiſtolarum lib.ſcriptum eſt:ibit eo quovis qui zonam ꝑdidit inq̄t
vbi non ſimpliciter dictum eſſe exiſtimare debemus qui zonam perdidit.Sed morem priſcoꝝ
exprimere voluiſſe:qui zonas nummis aureis refertas habebant qđ probatiſſimorum teſtimo-
nijs comprobatur:in primis Tranquilli:qui ſcribit Vitelium zonā ſe aureorum plenam circun-
dediſſe:Et Apulei cuius hęc ſunt verba ex lib.vij.de aſino aureo:plotina precioſiſſimis monili
um & auro monetali zonis refertis incincta:pręterea Caius Gracchus fortis Orator in oratione
quam habuit ad populum ſic ſcriptum reliquit.Itaq; quirites cum Romam profectus ſum zo
nas quas plenas argenti extuli:eas ex prouincia inanes rettuli.tradidit Plutarchus ī Demetrio
ſoſigenem aureos nummos.ccc.habuiſſe in cingulo militari pro viatico:Spartianus quoq; au
thor eſt Peſcenium nigrum iuſſiſſe ne milites in zonis nummos aureos vel argēteos portarent
ad bellum.Sed publice commendarent repetituri poſt proelia qđ dederant:quinetiam Lāpridi
us Alexandrum imperatorem Ro.dicere ſolitum ait.Miles non timet niſi veſtitus:armatus &
calciatus:& ſatur:& habens aliquid in zonula:& talis eſt Oratiana ſententia:inducit enim militē
lucullianum:qui factus erat diues & bene nummatus:recuſantē ire ad caſtellum oppugnādum:
& ita imperatori Lucullo reſpondētē ibit ad omne periculum ruſticanus miles & inops:& q zo-
nam perdidit:hoc ē qui aureos amiſit:quos in zona milites portare conſueuerunt:propterea ꝙ
mendicitas militaris ad omnem deſperationem vocat armatum:qui vero ſatur eſt & aliquid ha
bet in zona timet ꝑicula ſubire:ad hanc veterū conſuetudinem referendus eſt ille ſatyrici poe-
tę ſenſus.Obrutus & zonam lęua morſuq; tenebit.quem Iuue.explanatores pręterierunt:nam
ꝙ ſignificare voluit poeta zonam a naufragio teneri:non ſolum manu ſed etiam mordicus:ꝓ-
pterea ꝙ zona erat monetali auro referta:quā ne ꝑdat omnibus neruis viribuſq; cōtēdit:Eccle-
ſiaſtica ſententia pręcipit ne ęs hoc eſt pecuniam in zonis habeamus.

Idem in epiſtola ad mecœnatē ſcripta ſic inq̄t Deſignatorē decorat lectoribus atris:in cuius
loci enarratione labuntur interpretes:& quid deſignator ſignificet non ſatis diligēter exponūt
ſed nos omiſſis aliorum interpretamentis noſtra probemus.deſignare vetuſtiſſimo ſignifica-
tu eſt rem nouam facere in vtranq; partem & bonam & malam:ſicuti docet Donatus enarrans
illud Terentianum in adelphis:modo quid deſignauit:inde deſignatores dicti ſūt curatores fu
nerum:qui ludis funebribus pręſunt ob eam cauſam:ꝙ in his ludis multa fiant noua & ſpectan
da:ſcribit iuriſconſultus de ijs qui notantur infamia deſignatores miniſterium non artem ludi-
cram exercere:ideoq; ignominioſos non haberi & ſane locus iſte a principe:vt verbis iuriſcon-
ſul.vtar:hodie non pro modico beneficio datur:ad hoc idē pertinētia verba Senecę ſubieci ex
libro de beneficijs ſexto:quę hęc ſunt.An tu Aruntium & aterium & cęteros qui captandorum
teſtamentorum artem profeſſi ſunt.nō putas eadem habere quę deſignatores & libitinarios vo
ta?illi quorum mortes optēt neſciunt:hi familiariſſimum quēq;:ex quo propter amiciciam rei
plurimum eſt mori cupiunt.hactenus Seneca:Sēſus autem Oratij hic eſt.dabis inquit mihi me
cœnas veniam diutius villicanti:& in agro commoranti:q̄ ꝓmiſerim:quoniam ægrotare Ro-
mę formido per dies autumni peſtiferos:dum deſignatores hoc ē pręfecti ludorum funebrium
lictoribus atratis decorantur & per multorum mortes munia ſua frequenter vſurpant funebri-
bus ludis pręſidendo.

Scribit idem Oratius in primo epiſtolarum:mancipijs locuples eget ęris cappadocum Rex
quo verſu ſignificat quoſdam eſſe famuloſos & famulitio numeroſo copioſos:Sed rei numma
rię egentiſſimos & ita Rex cappadocum nō accipitur ꝓ rege cappadocię:ſed ꝓ eo qui maximā
habet familiam ſeruoꝝ.Rex.n.alias dominus alias regnator:alias diues ſignificatur:& ita apđ

luculētos ſcriptores frequēter ſignificat diuitē atq; potētē: qui a cliētibus colitur & paraſitis: & in hoc ſignificatu Iuuena. Martia. & Plautus accipiūt: & alibi ab Horatio dictum ē. Siue reges ſiue inopes erimus coloni. Columella quoq; libro primo de ſalutatore loquēs ait. ſomnium regis ſui rumoribus auguratur. Scribit erudítiſſime Donatus regem nomen eſſe ad aliquid: vt dialectici loquuntur. vt enim libertus ē patroni: ita rex paraſiti: & paraſitus regis: cappadocas vero ſeruos appellamus a nomine regionis: ex qua venales optimi deportabantur ſicuti lydum & ſyrum priſci nuncuparant. Sicuti Dauū & Getā vocitamus a Getis populis & Dacis: quos olim Dauos vocitatos eē exiſtimat Strabo. ex quo apud Athenienſes Dauorum & Getarum nomina ſeruilia in vſu erant frequētiſſimo: & inde apud poetas comicos idētidem repies ſeruos Getas: & Dauos appellitari. De cappadocibus mācipijs meminit Perſius: Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta: & Martia. inquit. Quid te cappadocum ſex onus eē iuuat? Ad mancipia q̄ ex cappadocia bona deferebantur alludēs Appuleius in lib. vij. de aſino aureo ait. At ille cappadocum me & ſatis forticulum nunciat. ita ab Horatio rex cappadocum dicitur dn̄s mancipiorum: quorum legiones a nonnullis Romanorum locupletiſſimis habebantur: vt luculēter tradit Ply. qui in. xxxiij. ait ſeruorum cauſa nomēclatorē eē adhibēdum.

Scribit idem in primo ſermonum. Vin tu curtis iudęis oppedere quod verbum vetus ē: & ſignificat contrapedere: nam a pedo pedis: cuius ſignificatio notior ē: q̄ vt egeat interpretationis. Formatur oppedere. id qđ docet Priſcianus i decio: vt ē iſtius verſiculi teſtimonio: errant q exiſtimant oppedere dici quaſi pedē pedi opponere: nam pręter authoritatē Priſciani ſyllabę repugnantis ratione refelluntur: quę longa ē in verbo pedo: breuis in pede.

In ſecundo ſermonum ſcriptum legimus: foris ē ꝓmus: & atrum defēdēs piſces hyemat mare. Vbi ꝓmus non ꝓ piſce accipitur: ſed ꝓ eo qui p̄eſt ꝓmendis cibarijs: etenim ī familia potentiorum & luculentiorum alius ē condus: alius ꝓmus: alius alij miniſterio aſſignatus. Cōdum vero illum appellauerunt qui recondit in cellam penuariam īpa penora. Promus vero is dictus eſt qui depromit ea quę vſionis gratia depromēda ſunt: vt docet Fulgētius placiades. Inde eſt illud Plautinum. Sum ꝓmus condus & ꝓcurator peni. & facete dictum eſt ab Auſonio. ꝓmuſq; q̄ condus magis: & apuleius eleganter in apologia ꝓmum librorum appellat eum: qui libris ꝓmendis & exhibēdis p̄eſt. ſenſuſq; Horatij hic ē. eum qui multiplici corpis labore exercitatus ac delaſſatus ē: eſurientem non aſpnaturum vilia cibaria & ſi domi non erit ꝓmus: hoc ē ille qui ꝓmat conditos in cellario cibos eſculentiores & ſi piſces haberi non poterūt mari hyemante & vndabundo: libentiſſime tn̄ panem cum ſale in eſca ſumpturum: ad ſedandam murmurantis p̄ inedia ſtomachi eſuritionē: nāq; vt dicere ſolebat Socrates: potiſſimum obſoniū eſt fames: vnde cum eſurienti olim Ptolemęo cibarius panis in caſa datus eēt: nihil viſum ē illo pane iucundius. Ab eodem ī eo ſermone. gulonum gula digna rapacibus harpyis ī ſpectoſe nuncupatur: ſignificante videlicet Helluonum ingluuiem mereri: vt ita cibaria illis luxurioſa harpyiarū raptu de mēſa eripiantur: & contactu fœdētur: quēadmodum phineo cibos arripiebant: & immundo ore dapes polluebant. poeticam elegantiam non penitus īſpexerunt illi q exiſtimarunt ab Horatio dici gulam dignam harpyis ꝓ ea: quę voretur ab harpyis: vl̓ quę ſit voraciſſima vt harpyia. Qui in poetarum lectione infrequēs non eſt: is facillime cognoſcet poeticum morſum ad id eē referēdum ad quod nos referri debere cēſuimus.

In ſecundo ſermonum Damaſippum introducit ſermocinantē: qui oñdere volēs ſe ęre alieno & fœneratorum vſuris omne patrimonium perdidiſſe perq̄ eleganter ait. poſtq̄ omnis res mea ianum ad medium fracta ē. Nam Romę ī regiōe baſilicę Pauli cōſiſtebāt fœneratores: q locus ian⁹ dicebaẗ: qm̄. ſ. ī eo Iani ſimulachra collocata viſebātur: cuius rei meminit Porphyrio: vt alibi ſignat Horatius ſic ſcribens in primo epiſtolarum: hęc ianus ſummus ab imo ꝓdocet. Cice. in. vij. antōianarum ianum medium ſicuti Horatius nūcupauit & ꝓ eodem ſignificatu accepit: cuius hęc verba ſunt. Non poſſem ſine riſu dicere. Lu. Antonio Iano Medio: ita ne Ianus Medius ī. L. cliētela ſit: q s eſt̄ vnq̄ i illo iuētus ē: q Lucio Antonio mille nummum ferret expēſum: de hoc eodem itellexit Oui. eo verſu. Qui puteal ianumq; timet celereſq; calendas. Ad ianum igitur medium ait Damaſippus: ſe rē ſuam hoc ē patrimonium fregiſſe: quoniam ſub fœneratoribus corruerat in vico iani conſiſtētibus: qui ad medium ianum ꝓ mercatura exponunt quid ſibi velint ignoro.

In eodem ſermone pq̄ ſcite dictionē diuiſit ita vt ptē in fine ſupioris: ptem in principio inferioris carminis collocaret. Sic enim inquit ſtramētis incubet: vnde octoginta annos natus: ibi illud vndeoctoginta ꝓ vna tantum dictione dictum accipe debemus ſicuti vndeuiginti vndetrigita veteres dictitarunt: & vnde octoginta dixit Horatius: id eſt. lxxix. ānos hn̄s ętatis: hoc eſt octoginta: vn̄ vnum deeſt: ſicuti interp̄tatur Priſcianus in libro de pōderibus: qui hunc Ho

ratianum locum curioſiſſime obſeruauit: & cum dilĩgẽtia rettulit: nec mirãdum ẽ dictionẽ compoſitam duos in verſus fuiſſe diſtinctam: cum etiã ſimplicia verba diuidantur: vt in illo ſapphico catulliano gallicum rhenum: horribiles & vlti moſq; britannos: & ab Horatio in .ij. carminũ dictio iſta venale; diuiditur eo verſu groſphe non gẽmis neq; purpura venale nec auro.

Queri ſolet ab eruditis quid ſignificet apud eundẽ in ſecundo ſermonum pyrgus eo verſu. Mitteret in pyrgum talos? Nãq; non pauci ex eruditioribus pyrgum eſſe dixerunt alueolũ hoc ẽ tabulam luſoriam: quam & fritillum appellari exiſtimauerunt: in quo duplici labuntur errore: cũ neq; pyrg⁹ ſignificet alueolũ neq; alueol⁹ ꝓ fritillo accipiat̃: nos aũt pyrgũ eẽ dicim⁹ illd̃ vaſculũ quo coiecti tali agitari mittunt̃: Cui⁹ effigies iſtar turriculę ẽ: vñ nomẽ mutuat̃: pyrgos .n. grece turris latine ſignificat̃. Marti. latio verbo vti maluit & turriculã appellauit: nãq; i apophoretis lẽma ẽ turricula: q̃ i eodẽ ſignificatu accipit̃ quo pyrgum accepit Horati⁹: ſic .n. ipa loquit̃: Quæ ſcit cõpoſitos manus iproba mittere talos. Si per me miſit nil niſi vota facit: a Perſio per quandam ſimilitudinem eleganter orca nominatur ita ſcribente. Scire erat in voto damnoſa canicula q̃tum Raderet: anguſtę collo non fallier orcę. Hæc eſt illa turricula ſiue pyrgos quæ alio nomine fritill⁹ a poetis idẽtidẽ appellatur: neq; vnq̃ ſignificat tabulã luſoriã: q̃ mõ alueus modo alueolus nonnũq̃ latrũcularia tabula nominatur. Fritillum autem eſſe idem quod pyrgum oſtẽdit aperte Porphyrio: qui apud Horatium pyrgum dicit ſignificare quod nos: fritillum dicimus: in quo coniectę teſſerę agitatęq; mittuntur: nil eẽ põt hac interp̃tatiõe manifeſtius nil lucidius: nam dicit teſſeras conijci fritillo tanq̃ vaſculo: quo agitatę deinde mittuntur in alueolum: hoc idẽ indicat verſus ille Iuuena. Paruoq; eadẽ mouet arma fritillo. Illud enim epitheton puo: haud dubie demonſtrat de turricula dictum eẽ: non de tabula luſoria: quæ lata & ſpacioſa eẽ cõſueuit. Seneca quoq; in libello quẽ de Claudij ludo compoſuit: ſic ait. Aeacus iubet Claudium ludere ꝑcuſſo fritillo: & mox. Nam: quotiẽs miſſurus erat reſonante fritillo. Vtraq; ſubducto fugiebat teſſera fundo. vbi haud dubie fritillum accipim⁹ nõ ꝑ tabula luſoria ſed ꝓ pyrgo reſonat .n. fritillus cõcuſſiõe teſſerarum quas ait ſubterfugiſſe de vaſculo: priuſq̃ emitterẽtur in tabulam luſoriam. Sed hęc hactenus: iam ad alia feſtinet oratio.

Apud Martialem in epitaphio Matronę: qd̃ lib. x. cõtinetur: legitur hic verſus. Bis mea Romano ſpectata eſt vita terento. Quo eleganter ſignificare voluit matronam: quæ loq̃ns iducitur ſe annos cẽtenos vixiſſe. Nam ꝑ terẽtum Romanum ludos ſęculares itellige: q iſtituto veterum Romanorum cẽteſimo quoq; anno fiebant. ſicuti Cẽſorinus affirmat oñdens: ſæculum eo annorum ſpacio terminari: quis Horatius flaccus i carmine quod ſęcularibus ludis cantatũ eſt cẽteſimo & decimo quoq; anno ludos ſęculares celebrari deſignauerit. Iidem ludi terẽtini cognominabantur: quoniam in campo martio fiebant in eo loco: q terẽtus dictus ẽ ꝙ eo loco ara Ditis patris in terra occultabatur: vt inquit Feſtus. Originem ludorum ſęcularium refert Valerius lib. ij. capite de inſtitutis antiquis: qui docet quemadmodum in terẽto Romano: hoc ẽ campo Martio. Valerius aram effodit diti patri & Proſerpinæ conſecratam: & hoſtias furuas terenti immolauit. ludoſq; fecit continuis tribus noctibus: qui ob hoc terentini appellantur a Cenſorino: de quibus eleganter dixit Auſonius. Trina terẽtino celebrata trinoctia ludo Martia. igitur volens oñdere Matronam diutiſſime vixiſſe dicit eam bis ſpectaſſe Romanum terẽtum: hoc ẽ ludos ſęculares: qui in terento campi martij fiebant: quos nemo bis ſpectare poteſt: niſi qui ſupra ętatem vixerit cẽtenariam. Vnde eruditi autumant ſęculares dici potuiſſe: ꝙ plęrũq; ſemel fiant hominis ętate. põt & epigrammaticus poeta videri hiſtoriam ſuorum temporum ſignificaſſe: nãq; Domitianus (vt auctor ẽ Tranquillus) fecit ludos ſęculares computata tẽporum ratione: ab anno non quo Claudius ꝓxime: ſed quo olim Auguſtus ediderat. Claudius enim ludos & ipe fecerat ſęculares: inter quos & diui Auguſti ludos: ſexaginta tres non amplius anni iterfuere: vt tradit Plynius in. vij. quocirca iter ſęculares Claudij & Domitiani nõ legitimum ſæculi ſpatium interfuiſſe cognoſcimus: ſed annos plus minus. xl. medio interuallo eẽ colligim⁹ cum a ſęcularibus Auguſti ad ſęculares Domitiani ratio temporis legitimi computata conueniat: & ita hic erit Martialis ſenſus vt Matrona in epitaphio dicat ſe bis interfuiſſe ludis ſęcularibus. ſ. illis quos Claudius: & his quos Domitianus ediderunt interuallo annorũ circiter. xl. Vñ ꝓcul dubio aſſerimus Martialem ſignificare voluiſſe matronam tandiu vixiſſe: vt bis ſęculares ludos ſpectare potuerit: inter quos non longa ſęcula interfuerunt. Sicuti idonei ſcriptores affirmant quoſdam hiſtriones ſaltaſſe vtriſq; ſęcularibus ludis: & diui Auguſti: & quos fecit Claudius Cęſar. Non poſſum non vehemẽter admirari viros eruditos: & magnę in litteris auctoritatis verſum Martia. ita expoſuiſſe: vt intelligant ſexageſimum annum ſignificari: & aiunt trigeſimo quoq; anno ſacra celebrari ſolita i terẽto Romano. In qua interp̃tatione duplex eſt error manifeſtarius: vnus: ꝙ nullo idoneo auctore confirmant ludos terẽtinos fieri ſolitos ſingulis

tricenis annis:alter ꝙ eſſet:ſi id verum eſſet qđ affirmant.nō tamē verſus epigrammatici poetę
id ſignificaret:qđ interp̃tantur.Nam ſi verum eſſet qđ minime verum eē cōcedo:vt trigeſimo
quoqꝫ anno ludi fierēt in Romano terēto:non tñ neceſſum eēt eam expleuiſſe annum ſexageſi
mum:quę bis id ludicri genus proſpectaſſet.nam poſtq̃ nata fuerat adhuc infans potuit vidiſſe
& dcīn poſt annos.xxx.iterum ſpectaſſe.adeo vt quę ſexageſimum expleuerit annum:potue
rit non bis:ſed ter interfuiſſe ſpectaculis:quę trigeſimo quoqꝫ anno fieri conſueuerunt:ſentētia
poetę hęc ē matronę vitam bis ſpectatam fuiſſe in ludis ſęcularibus:ſiue terētinis vel ꝙ tot an
nos vixerat.quot inter binos ludos ſęculares interſunt:vel qđ verius eſſe exiſtimo:quia ſęcula
res ludos ſpectauit:& quos Claudius:& quos Domitian⁹ fecerit nō obſeruato ſæculi interuallo
De hoc terēto meminit Papy.in ſiluis illo verſu.Aut inſtaurati peccauerit ara terēti.

Hendecaſyllabon eiuſdem poetę ſic īcipit:Ride ſi ſapis o puella ride.Pelignus puto dixerat
poeta.Exiſtimāt Martialis enarratores hoc dictum eē ꝓpter illam Ouidij ſententiam:quæ eſt ī
libris de arte amandi.Sin modici riſus paruęqꝫ vtrinqꝫ lacunę.Ego vero legi apud Martianum
capellam in libro de aſtrologia hoc hendecaſyllabon ipſius eſſe Naſonis:verba Martiani hæc
ſunt Peligni de cetero iuuenis verſiculo reſpice:& ī tragicum corrugata.Ride ſi ſapis o puella
ride:his Martiani verbis perſpicuum ē:verſiculum iſtum ab Ouidio fuiſſe ita ꝓſcriptum ſicuti
a Martiale repetitus ē &(vt opinor)ī tragœdia Oui.Cui titulus ē Medea legebatur:quā ſcripſit
magna cū laude:quā ita laudat Quin.in.x.Medea Ouidij mihi videtur oſtendere q̃tum vir ille
preſtare potuerit:ſi ingenio ſuo temperare q̃ indulgere maluiſſet.

Eiuſdē eſt ille Phalęcius:Iuro ꝑ ſyrios tibi tumores.Quęri ſolet qđ ꝑ ſyrios tumores ſit iuſ
iurandum:nota ſunt:quę ab interp̃tibus traduntur aſſerētibus illud:tumores referendum eē ad
ſyriorum naturam:qui ſunt tumētes.Ego vero exiſtimo iuſiurandum eē ꝑ illos tumores:atqꝫ
vibices:quę in corporibus deę ſyriæ ſacerdotum.partim ex ꝓſpectu gladiorum:partim ex ictu
flagrorum conſpiciebantur.Graphice enim & luculente Apuleius in.viij.Aſini aurei fanaticā
religionē deę ſyrię deſcribit:quę omnipotēs & omniparens dea cognominatur.Cuius ſacerdo
tes erāt ſemiuiri effœminati cinędi:qui brachia renudata gladijs:ſecuribuſqꝫ ſibimet deſecabāt
& morſibus muſculos incurſabant:& flagro tali:ouium teſſerato tumentia membra cędebāt:ꝑ
illos nunc tumores iurat poeta:quos in ſacris deę ſyrię ſacerdotes fanatici ſuiſmet corporib⁹ qſ
qꝫ inferebant:quēadmodum etiam iurat ꝑ bercynthios furores:hoc ē ꝑ illam furibundam bac
chationē:quā galli.i.ſacerdotes cybeleij lymphata mēte agitabant:virilia ſibimet amputātes.
Sunt enim communia & fere eadē numina cybele & dea ſyria.Et vt inquit Auguſtin⁹ i.vij.de
ciuitate dei:non abſurde multas deas reuocant ad vnam:vt non tā ſint deę multę:q̃ multa vni
us nomina.Quocirca exiſtimo Ouidium in Faſtis has deas appellaſſe palęſtinas perinde ac fu
rias.Quę ſcilicet in ſyria:vbi palęſtina ē colebantur:vbi dea ſyria furorē incutit ſuis cultoribus
vbi ſacra omnia fiunt plena furibundę bacchationis.Interp̃s Ouidij neſcio quid dictum mini
meqꝫ conueniens tradit de deabus palæſtinis.

Apud eundē in apophoretis:lēma ē graphiarium:cui ſubijcitur hic verſus.Hęc tibi erunt ar
mata ſuo graphiarię ferro:vbi graphiarium:& graphiaria nō ſunt ꝑ ſtilis ferreis accipiēda:quę
graphia nuncupantur.Sed ꝑ repoſitorijs graphiorum:quēadmodum panarium panis & gra
narium in quo grana reconduntur:& armamētarium:vbi naues reponuntur:eadē ratione gra
phiarium dicimus thecam receptaculumqꝫ graphiorum:id quod & ipſius poetę verſ⁹ ſiquis pe
nitus itroſpexerit:apte ſignificat.Nam cum inquit graphiaria armata eſſe ſuo ferro:nonne in
dicat ipſum(vt ita dicamus)loculamētum:quo graphia recunduntur futurum armatum atqꝫ in
ſtructum ſuo ferro:hoc eſt ſtilis ferreis.i.ipſis graphijs:quæ inſtar armorum ſunt:ita vt olim Cę
ſar dictator brachium Caſcæ ꝑcuſſoris graphio traiecerit.Abſurda & illepida mediusfidius fo
ret poetę locutio:ſi graphiaria ꝓ graphijs acciperemus.Quid enim tam abſurde:atqꝫ iuenuſte
dici poſſet q̃ ſtilos ferreos hoc eſt graphia armari ſuo ferro cum non ipſum graphium eleganter
armari dicatur ſemetipſo:ſed id quod graphium continet venuſtiſſimo ſuis telis armatum eſſe
dicatur:a trāquillo repoſitoria graphioꝝ thecæ graphiarię appellantur.¶ Illud quoqꝫ diſtichō
Non ſum talorum numero par teſſera:non ſatis erudite:qui eruditionis nomine plurimum glo
riantur:enarrauerunt:non enim poeta eo in loco loquitur de numero punctoꝝ:tanq̃ i talo plu
ra:in teſſera ſint pauciora.Sed de numero talorum & teſſeraꝝ:quo i alea veteres vtebātur:nam
cum tribus teſſerulis luderēt:ſicut etiam hac tēpeſtate in foro aleatorio ludere conſueuerunt:ta
los quattuor iaciebant ī ludo talario:in qđ ex Ciceronis lectione obſeruauimus ita ſcribētis in
primo de diuinatione:Quattuor tali iacti caſu venereū efficiunt:nam etiam cētum venereos ſi
quadrigēta talos ieceris:caſu futuros putas.idē alibi ait:dixiſti multa de caſu.Vas venereū ē ab
Horatio venus dicitur eo verſu:quē venus arbitrum dicet bibēdi:& dixit Auguſtus.Qui venę

rē iecerat tollebat vniuerſos nūmos. Teſſera gręce cubus nomīatur:ſic vt gręci talum aſtragalum dixerūt. q̄uis aſtragalus in alia quoq; ſignificatione accipiatur:ſicut apud Homerū:qui ſcribit in.x.odyſſeæ: Elpenora lapſu ſcalarum exanimatuȝ eē:cum fregiſſet aſtragalō:hoc ē ꝑham ſuguli coniuncturam. Polycletus auctore Plynio lib.xxxiiij.fecit talis pueros ludētes:qui vocantur aſtragalizōtes. Celebratur illud Lyſādri ſpartani apud gręcos ſcriptores apohthegma viros fallendos eē iureiurando:pueros vero aſtragalis. Sed de talis & venere dictū a nobis quoq; ē in commētarijs Propꝺ ſatis copioſe.

In quibuſdam Plynianis annotationibus quas pene puer edidi Ceretanas ꝑnas a Martiale nomiari ſcripſi :nō ꝑpter cerites ethrurię populos:ſicut tradi ſolet. Sed ꝑpter ceretanos:quos Plynius & Strabo in hiſpania eē dixerēt:a quibus multifariam pnæ conduntur. Cātabricis pq̄ ſimiles ꝓuētum non mediocrē hominibus exhibētes:apud quos vina quoq; generoſa naſcebātur:de q̄bus dixit idē Martialis. Ceretana nepos ponat ſetina putabis :de quo gn̄e vini loquit̄ Plynius.xiiij.quē locum mēdoſum ita emēdauimus. Nam cum in omnibus paſſim codicibus legeretur Ceterano inter Gallias conſiſtit auctoritas:nos emendauimus ceretano.& ita ceretanas pernas & vina ceretana nominari ſcito a Martiale non ab Ethruſcis ceretibus. Sed ab Hiſpanis Ceretanis.

Apud Iuuenalē in Satyra. Quis neſcit voluſi verſus ē:qui tanq̄ facilis & manifeſtꝰ ab enarratoribus ꝑteriri ſolet:ī quo tamē ſēſus ē archanus ex priſca Romanoꝝ cōſuetudie traductus verba poetę hęc ſunt:vl̄ terra claudit̄ īfans:& minor igne rogi. enimuero nemo ē qui exiſtimet huic loco vllum ſēſum occultiorē ſubeſſe:cum tamē ſubſit:nāq; vnica Plynij ſētētia hunc locum declarari obſeruauimus:qui ſcribit in ſeptimo naturalis hiſtorię morē gētium non eē hominē priuſq̄ genito dēte cremari:ex quibus verbis hoc ſatyrici poetę dictū interꝑtamur:qđ natura ſubēte geminus:cum infans humatur:qui nōdum genito dēte cremari nō meruit & ob hoc minor igne rogi eleganter nuncupatur:quia.ſ.nondum ad id peruenit ętatis:q̄ rogali flamma cōburi poſſit.ideoq; minor igne rogi ē non vt quidam autumant ꝙ flamma crematus ī cineres diminutus redigatur:& hoc poeta furtim innuiſſe videtur:cum dixit. vel terra clauditur īfās : qm̄ ſcilȝ infantes humabantur:hoc ē humo cōtegebantur:nec eorum cadauera:ſicuti virorū cremabantur. Scribit Placiades:ꝙ huic loco conuenit ſuggrundaria dicta fuiſſe antiquitus ſepulchra infantiū:qui necdum.xl.dies compleuiſſent:cum nec buſta dici potuerint:quia oſſa quæ comburerētur non erant nec tanta magnitudo cadaueris:quę loco tumeſceret : ſed in his & id genus alijs opus eſt iudicio:quo nil in omni doctrinarum gn̄e præſtantius eſt:cui primas:ſecundas:& tertias in ſtudijs litterarum: merito conceſſerim:id quod Demoſthenes in eloquentia pronunciationi tribuebat.

Illud in prima ſatyra:criminibus dn̄t hortos:non id ſignificat:qđ vulgo dici ſolet : ſed hoc homines qui ꝑ virtutē diuites efficiūtur: dn̄t eas diuitias virtuti:qui vero ꝑ flagitia & crimina fiunt opulēti:illi criminibus dn̄t illas opulētias. Iuuenalis igitur ſignificare volēs virtutē Romę fuiſſe contēptibilē:ꝑ ſcelera vero diuitias parari:adeo vt mali diuitiores eēnt bonis.ait criminibus dn̄t hortos:hoc ē hi:qui hn̄t hortos excultos :magnifica pretoria.mēſas citreas :& id genꝰ bona luculēta debent criminibus:quia ſunt illa ꝑ fraudes & ꝑ crimina aſſequuti:qui criminibus exponunt ꝑ hominibus criminoſis:elegantiam eloquutionis non adamuſſim pēſitarunt. talis eſt locutio apud Lucanum :apud quem ita ait in quinto Cæſar ad amiclam nautam: non vltra cuncta carinę debebis:& alibi a Iuuenale dictum eſt:pręter honores:quos illis damꝰ ac dedimꝰ quibus omnia debes. Trāſlatio eſt ſumpta a debitore:qui debet creditori pecuniam quā ab illo mutuo accepit. Scribit Cornelius tacitus Tigillinum vitijs adeptum eſſe præmia virtutum.ergo Tigillinus vitijs debebat pręfecturam vigilum:& prætorij aliaq; ornamenta quæ vitijs erat conſecutus.

Apud eundem in ſatyra. Et ſpes & ratio, verſus hic ē:Qui venit ad dubiū grādi cū codice nomē. Cuius hanc ego arbitror eſſe ſētentiam:vt dicat poeta. Cauſidicos magna ſonare:cum a debitore.qui acrior ē creditore conducuntur:qui quidem debitor venit ad debitum dubioſum diluēdum.cum codice.ſ.accepti & expēſi:& ita nomē hoc ī loco ꝑ debito accipimus. Sicuti apud Horatium. Cautos nominibus certis expēdere nummos & alibi. Nomina ſectatur modo ſumpta veſte virili Sub patribus duris tyronum. Noīa dicūtur tituli debitorum prę ſertim ī his debitis:in quibus hominum nomina ſcripta ſunt:quibus pecuniæ commodatę ſunt :& ita nomina debita: vel debitores ſignificare docet Aſconius apud iuriſconſultos nomina ſæpiſſime leges ꝑ debitis:debitoribuſq; vſurpari. fœnerator alphius: vt inquit luculēte Columella: dicere ſolebat bona nomina interdum fieri mala:ſi nunq̄ interpelles.& Ci.in oratione pro Roſſio eodē modo in eodem ſignificatu Nomina accepit:ſic ſcribens nō refert parua nomina in codices

immo omnis ſūmas idē in epiſtola quadam ad Atticum: pfecti inquit vt ſalaminij totum nō-
mē pſoluerēt. Codicē vero nō p volumine legum in hoc ſatyrici poetæ loco dictum eſſe exiſti-
mare debemus. Sed p tabulis in quibus accepti & expēſi rōnes pſcribūtur: de quo ita loquitur
Cicero: Quomodo ſeſtertia. cccliij. in codice accepti & expēſi non ſunt? Idē alibi ait. vtrum ca-
tera nomina in codicem accepti & expēſi geſta habes an non? Debitor igitur qui in ius vocatur
a creditore: venit cum grādi codice: in quo accepta & expēſa pſcripta ſunt: ad nomē: hoc ē de-
bitum explicandum: qđ dubium & icertum erat. Illud quoq; qđ paulopoſt ſubſequitur in eadē
ſatyra: ita paſſim legitur. Parte alia ſolum rus ſati pone lacertæ: ego exiſtimo legēdū eē rus Si-
ſapone lacertę: & ita in vetuſto codice ſcriptum deprēdi: ē aūt Siſapo locus in hiſpania: vbi mi-
nium celeberrimum naſcebatur: qđ docet Plynius lib. xxxiij. laudans miniaria Siſaponenſia.
verba Ply. hęc ſunt. Celeberrimum minium ex Siſaponēſi regione bethyca miniario metallo
vectigalibus populi Romani nullius rei diligētiore cuſtodia: idē alibi ait: Siſaponēſib⁹ minia-
rijs ſuę venę harena ſine argēteo excoquitur: ſēſus poetę ē. rus exiguum non ī Italia ſed in pui-
cia: & ea qdē longīqua: hoc ē regiōe Siſaponēſi tantundē valere: qrum patrimonia cētum cau-
ſidicorum: ex quo colligimus Iuuenalē demonſtrare voluiſſe: cauſidicos Romæ tenuiſſimum
quęſticulum: lucellumq; ſuis feciſſe tpībus.

Apud eundē verſus ē hic cunctis in ore. Trāſlatus ſubito ad Marſos mēſamq; ſabellā. Quē
verſum ex apto obſcurum: ex explicato implicatiſſimum (vt mihi videtur) commētatores effi-
ciunt. hiſtoriam de Curio dētato ſignificari exiſtimantes: cum poetę ſenſus ſit ſimplex: nec ad
vllam hiſtoriam referēdus: qui ad hūc maxime modum enarrandus eſt. Romę pudet hoīes cœ-
nare fictilibus: qui ſi repēte ad Marſos: aut ad Sabellos transferantur minime hoc ſibi eſſe turpe
exiſtimabunt: quoniam ſcilicet Romæ delicatius: apud Marſos & Sabellos frugalius viuitur
atq; ruſticius: & ita vulgo loqui conſueuimus: vt dicamus pudere nos vti vaſis fictilibus in vr-
be: quibus ruri ſi vteremur: nulli turpitudini & probro eſſemus obnoxij. quæ de Curio dicuntur
nec apud hiſtoricos leguntur: nec huic loco ſunt accommodata. Multa ſunt apud eūdē: non dif-
ficili ſed ſubtili enodanda interp̄tatione. Sicut illud: p̄do caballorum pretor ſedet: vbi ſatyrice
& vrbane prętorē: q pręſidet ludis exhibēdis caballorum p̄donē appellat: ppterea q palma p̄-
mioq; fraudat meritos equos: & non ex equo: ſed ex animi libidine hunc & illum iudicat eſſe vi-
ctorē qui minime brauium meruerunt: vñ p̄do quaſi ſpoliator ipſorum equorum: quibus non
dat meritos honores: elegāter appellatur. illud quoq; Mittētur braccæ: cultelli: fręna: flagellum
non ita exponere cōſueuimus: tanq̄ dicat hęc munuſcula puerilia mitti ei q Romę factus ſit im-
pudicus & effœminatus: ſed potius exiſtimamus ſenſum eē cōtrariū: qui vnico illo verbo Mit-
tentur: totus continetur. nāq; ſignificare volēs commercio Romanorum pegrinos adoleſcen-
tulos contaminari: ait illos Romę corruptos effœminatoſq; factos & amatoribus indulgentes
omiſſuros eſſe patrium habitum: & ſuę regionis exercitatiōes & ita mittentur: exponemus: pro
omittentur: ſicut apud eruditos ſępiſſime vſurpari ſolet: & hic erit ſenſus omittentur: & relinq̄n-
tur braccę hoc eſt veſtimēta: quibus vtuntur in patria: & cultelli fręna: flagellum: hoc eſt ſtudia
exercendorum equorum: & virilis diſciplina dediſcetur & p moribus patrijs: atq; virilibus inſti-
tutis in patriam Romanos mores reportabunt: qui ſunt pditiſſimi & pfligatiſſimi.

Illius quoq; in p̄ſentia verſus in mētē venit: Turgida nec pdeſt ī pyxide condita lyde: quo
verſu exiſtimo ſignificatur fœmina nomine Lyde: quę medicamēta geſtabat in pyxidibus in-
ſtar pharmacopolarum: eaq; venditabat matronis ſterilibus tanq̄ accommodata ad fœcun-
ditatē iuuandam. Turgida eleganti epitheto cognominat: quaſi corpulēta & ventricoſa. Sicut
Plauto nuncupatur doliaris clauda: craſſa: a Terentio cantara ſuffarcinata: a Perſio pannutia
baucis: ab Horatio pyrrhia vinoſa. hęc enim epitheta anibus & vetulis ſunt accōmmodata: vt
inquit Donatus. Conditam pyxidē vocat medicamentis refertam: quæ dictio a condio: non a
condo deducitur. ideoq; pronunciandum eſt: media ſyllaba pducta. & ita verſus legēdus. Tur-
gida nec pdeſt condita pyxide lyde: vbi condita ſeptimus eſt caſus: & cum pyxide copulatur.
Ego nuprime verſum iſtum ita ſcriptum legi ī vetuſtiſſimo codice: & olim Angelus Politian⁹
latine gręceq; doctiſſimus mihi rettulit ſe ita locum iſtum ī ſyncerę fidei libro ſcriptum animad-
uertiſſe: quę de aranea dici ſolent neq; traduntur ab auctoribus idoneis: neq; cōueniūt: & nimis
affectate ne dicam ſubabſurde Turgida lyde: p aranea diceretur: cum neq; epitheton conueniat
& nomen ſit remotiſſimum.

Illud quoq; p̄tereundum nō eſt: qđ ab eodē dictum ē: & pq̄ docte: & pq̄ eleganter: occultum
ve teges vt curia Martis Athenis: ſignat enim quaſi tranſeunter morē areopagitarū: qui tacitur-
ni iudicia pagebant: id qđ obſeruauimus ex Macrobij lectione: cui⁹ verba ſunt hęc ex libro no-
uiſſimo Saturnaliū: nam ſicut apud Athenas Areopagitę tacētes iudicant: ita iter epulas opor-

tet ſupſileri:ad hoc alludēs Iuuenalis dixit: Archanum eē occulēdum & tegēdum: ſicuti cum ſi
lētio occuluntur & teguntur iudicia areopagitarum.

Apud Papinium Statium hēdecaſyllabon ē multiiugę eruditionis refertiſſimum:in quo il
lud in primis indiget intep̄tationis Nunq̄ turbie cōditus ruenti prunorum globus atq; cotano
rum:quē locum:vt plęraq; alia(qđ arroganter minime dictum velim)nos primi enodauimus.
voluit enim poeta ingenioſus quodam verborum inuolucro circunſcribere vaſculi illius for=
mam:quo pruna:& cotana iter ſaturnalitia xeniola miſſitabātur : nam turbis recti figura(vt do
cente Plynio didicim⁹)metę contraria eſt:quę cum ab imo lata ī acutum cacumē faſtigietur ecō
trario turbis effigies in imo eſt anguſtiſſima:in ſummo latiſſima:qualis eſt figura pyrorum:co=
tana autem quę ſunt gn̄e ficorum mittebantur in vaſculis:quorum forma inſtar metę eſt qđ in
dicat.diſtichon illud Martialis:Hęc tibi quę tota veneruut condita meta. Si maiora forēt cota
na ficus erat:vbi torta meta ſignificat receptaculum cotanorum:ad effigiem metæ figuratum:
neq; menta legēdum eſt ſicuti plęriq; omnes legere conſueuerunt. Papinius ergo volens oſtē=
dere potuiſſe ſibi pro munuſculo ſaturnalitio ab amico mitti globum cotanorum prunorumq;
conditum in vaſculo ad inſtar metę figurato. non metam apte nomiauit:vt Martialis:ſed tur=
binē ruētē ꝑ meta ītelligi voluit:qđ ſubobſcure quidem:ſed eleganter & venuſte nimis dictum
eſt.nam cum turbo rectus contrarius ſit metę: Turbo ruēs ꝓculdubio erit metę ſimillim⁹. Scri=
bit Plynius in ſecundo:qđ in primis noſtrę ſententiæ aſtipulatur:figuram vmbræ terræ ſimilē
eſſe metę ac turbini inuerſo quando mucrone tantum ingruat:& ita Martialis atq; Papini⁹ : vt
pote ſyncroni alter apte alter ꝑ circuitum verborum loquentes:idem tn̄ dicunt:econtrario Co
lumella ſignificare volens figuram turbis recti dixit ī.x.ſaccus īuerſa metę ſimilis: qualis ē quo
vinum liquatur. Quæ dicuntur a commentatoribus de turbie ruenti plane ruunt:& ab opinio=
ne poetę dilabuntur. Sicuti ī eadē Silua illud non ſatis pēſiculate ediſſertum eſt:chartę thebaicę
ue:caryceue:autumant enim thebaicas epithetō eē chartarum & pro ægyptiacis exponūt: ego
opinor a Papinio trium rerum in eo verſiculo fieri mētionē:videlicet chartarum & carycarum
quę duo nota ſunt:& thebaicarum qđ ignotius eſt:ſunt aūt thebaicę generoſiores palmæ: Ply
nius in quintodecimo. Cruſta thebaicę placent:ſucco vna & carycę. Idem ī.xxiij.ſuccum deco
ctarum antiqui ꝓ hydromelite dabant ęgris ad vires reparandas:ſitim ſedandam:in quem vſū
prępferebant thebaicas:ab eodē alibi thebaides nominantur:qui.xiij.de palmis ſcribēs inquit ī
totam arētes thebaides:& alibi thebaidis fructus in cados conditur. Pręterea ſtructura ipa tex=
tuſq; verborum in hendecaſyllabo Papinij īſinuare videtur: non eē thebaicę ꝓ adiectiuo accī=
piēdum.ſed ꝓ ſubſtantiuo. Huc adde ꝙ iter munuſcula ſaturnalitia palmæ in primis mitteban
tur.id qđ epigrammatarij poetę verſibus notum ē:& Ouidij teſtimōio ita ſcribētis : Quid vult
palma ſibi rugoſaq; caryca:dixi Itaq; cū ī tota Papinij ſilua plęraq; omnia enumerētur. quę īt
ſaturnalibus vltrocitroq; mitti ſolita erant:neq; vſq̄ dactyli aut cariotides qui ſunt palmarum
fructus nominētur: ꝓculdubio noīe thebaicarum palmas ſignificaſſe contēderim:plura tamen
ad hoc aſſerēdum dicere ſupſedeo:cum euidēs ſit:& qđ ab īterp̄tib⁹ dicat̄:& quid a nobis: vtrū
ergo videbitur cuiq; ꝓbabilius:eo vtatur. Illđ vero haud quaq̄ oculis cōniuētibus ē tranſeun=
dum:qđ ī eadē ſilua cocleas ꝓ teſtitudibus interp̄tant̄:vbi hominum alioquin eruditorum deſy
dero diligētiam:non aīaduertētium cocleas eo ī loco nequaq̄ poſſe accipi ꝓ teſtitudie: etiam ſi
coclearum nomīe teſtudines ſignificarētur:nam cum poeta amicum ſordidę auaritiæ criminari
vellet:vtpote nulla munuſcula remittētem:oñdit nec ea q dē:quę viliſſima ſunt:& nullo precio
cēſentur:ſibi miſitaſſe:qualia ſunt oua:pilea:lardum:pna:lucanica:& id gen⁹ multa:iter quę co=
cleas quoq; enumerat:quę paruo conſtant:quę a cliētibus ad pr̄nos mittebantur: vnde ait Mar
tialis ſaturnalitia munuſcula recēſens:cum bulbis cocleiſq; caſeoſq;:teſtudo vero:teſtudiſq; pu
tamina erant in magna ęſtimatione:& ſolis vſurpata diuitibus:quę a luxurioſis in mari quære=
bantur:quę ſecabantur ī laminas:& his lectos:& repoſitoria veſtiebant:ſicuti docet Plynius in
ix.& ī.xvj.cuius verba hęc ſunt:placuit materiē in mari quęri:teſtudo ī hoc ſecta nupq; portēto
ſis ingenijs:principatu Neronis īuētum:vt pigmētis ꝑderet ſe:pluriſq; veniret imitata lignum
ſic lecti precio quęruntur:ita lignum:emi teſtudinem facit. Hactenus Plynius: tn̄ ſcriptum eſt a
iuriſconſulto digeſtis de ſupellectile legata:nunc ex ebore & teſtudie ſupellectile vtuntur. Hæc
eſt illa luxuries quā ſatyrice Iuuenalis īceſſit his verſibus. Qualis ī oceani fluctu teſtudo nataret
Clarum troiugenis factura & nobile fulcrum. Idem alibi ſupellectilem nobilē ſignans.ait:atq;
ebore & lata teſtudie & a Martiale dictum eſt teſtudinem exaclinon: vt opinor:a luxurioſo puta
mie:ex quo conficiebantur. Quicquid igitur in hoc loco referunt enarratores de teſtudine me=
cum facit:& aduerſus ipſos reclamitat:cum poeta illic vilia tantummō munuſcula nomiet:qua
lia ſibi conuenicbant, Teſtudies aūt iter p̄cioſa mūera antiquitus enumerabātur. Dum vero ait

cynipheis rigata campis. cocleas a regione laudauit: itelligēs aphricanas quę ſūt laudatiſſimę:
quarum cibus ſtomacho medetur. poſt aphricanas laudantur aſtypaleſcę coclę. & ſiculæ: & ex
inſulis capearum auctor Plynius in. xxx. naturalis hiſtorię: in eodem hendecaſyllabo error eſt
non magnę rei manifeſtus: Quē errorē eē poterit agnoſcere non aliquis eruditorum: ſed qui tā=
tummodo rationē metricam calluerit: ita enim legunt hunc verſum commentatores. Quātum
vel dare cereos arentes: ex qua lectione phalęcius aperte claudicans efficitur in penultimo pede
quocirca emendandum ita eſt: ſicut etiam in bonis codicibus ſcriptum legimus. Quātum vel
dare cereos olentes: quod epitheton cereis accommodatiſſimum ē: & nulla efficitur phalęcij car
minis preuaricatio.

Apud eundē i tertio ſiluarum: ſilua eſt plena eruditionis & indiga interpretationis: in cuius
enarratione interpretes eruditis auribus non ſatiſfaciunt: & in eo potiſſimum loco: vbi de nilo=
tico incremento loquens inquit: cur vada deſidāt & ripa coerceat vndas Cecropio ſtagnata lu=
to: Quem locum omiſſis aliorum iterpretamentis: ita enarrabimus prout a Franciſco puteolano
pceptore noſtro viro eruditiſſimo didicimus: qui primus vt arbitror hunc nodum enodauit: q
Bononiæ litteras litteratas profeſſus eſt exploſis triuialibus nugatorijſq; grammatiſtarum prę
ſtigijs: quæ melius eſt non didiciſſe: igitur q & ingenio maximo & doctrina non mediocri prte=
ditus: & in rebus dijudicandis dubijs excellit: ita verſum Papini enarrare ſolebat: vt diceret
id ſignificari a poeta: qđ ſcribit Plynius l. x. qui loquens de nidificantibus auibus: luculentiſſi=
me refert: quemadmodum hirundines in ægypti heracleotico oſtio molem continuatione nia
dorum euaganti nilo inexpugnabilem opponunt. ſtadij fere vnius ſpatio: qđ humano ope pfi
ci non poſſet. in eadem ęgypto iuxta oppidum Copton inſula eſt ſacra deę iſidi. quā ne laceret
idē nilus hirundines muniunt ope incipiētibus vernis diebus: palea & ſtramēto roſtro firman=
tes: ex his Plynij verbis planum fit: vt dicere ſolebat pceptor meus: cur a Papinio dicat: q ripa
nilotica vndas coerceat: ſtagnata luto cecropio: hoc ē munita nidis hirundinum luteis: quæ p=
pter fabulam notiſſimam cecropię & attidea cognominant: illa itaq; continuatio nidorum: q
ex luto contexti ſunt i ripa: euagantem nilum coercet p vnius ſtadij longitudinem: id. n. ſpaci=
um occupant nidi hirundinini Subſequit i eodem Papinij verſu: Cur inuida mēphis. Cauſa quę
ri ſolet inuidię mēphiticæ: commētatores neſcio qđ de Api memorant minime conſentaneum
Inuida nuncupari videtur: ppterea q ſacerdotes mēphitici: qui philoſophię & aſtronomiæ de=
diti erant in rerum ſcientia cęleſtium cerimonijſq; myſticis pręcellebant: fuerunt incommunica
biles nec dogmata diſciplinaſq; alijs commōſtrabant: immo plurima occultabāt: author Stra
bo libro vltimo geographię: prętereа libri ſacerdotum ęgyptiacorum litis ignobilibus erant p
notati vt a curioſitate pphanorum muniti cēnt: ſicuti docet Apuleius libro vltio de aſino au=
reo qui & ipſe iitiatus cerimonijs iſiacis annuntiare non vult ſacrorum arcana ad itelligētias p
phanorū: ob hoc dicta ē: vt opinor a papinio iuida mēphis: quoniam. ſ. ægyptiaci ſacerdotes:
tanq̄ iuidētia & liuore agitati nolit communicare cum externis ſuas cerimonias diſciplinaſq; ſa
crorū: q̄uia alioquin exorati nonnullos gręcorū viros i philoſophia præſtantes docuiſſe feran=
tur: ſicuti Pytagoram Eudoxum: atq; Platonem.

In epigrammatis Catullianis: carmē ē i Cæſarem: quo vetus puerbium exprimit: ſi pbe lega=
tur qđ plerią; viri alioquin eruditi ſic legunt: Nec ſi orē vtrum ſis ſaluua an alter homo: Nos ve
ro ita legēdum eſſe affirmamus: vt in pbatiſſimis codicibus legimus. Albus: an ater homo: per
quę verba puerbialiter ſignificat Catull⁹: ſe nihil facere: vtrū cęſar bon⁹ ſit: an mal⁹. nā alb⁹ bo
nus & liberalis: ater malus & ſordidus ſignificatur: ſicuti interpretatur Porphyrio apud Horati
um: qui & ipſe in ſecundo epiſtolarum vſus eſt hac prouerbiali elocutione illo verſu. Mortalis i
vnumquodq; caput vultu mutabilis albus: & ater. Et hęc ē illa catulliana mordacitas: quā ſigna
uit ſubobſcure Quintilianus in. xj. cuius verba ſubieci. Negat ſe magni facere aliquis poetarum
vtrum Cęſar ſit ater: an albus homo: inſania verte: vt id cęſar de illo dixerit: arrogantia ē. ex his
Quintiliani verbis colligimus hoc dictum fuiſſe a poeta catullo in Cæſarē: iſto verſiculo: & ita
legēdū: albus: an ater homo qđ puerbiale dictum apud eruditos frequens ē ſicut apud Apulei=
um: qui ita ſcribit i apologia etiam libēter te nup vſq; albus an ater eſſes ignoraui: adhuc hercle
non ſatis noui. Et apud diuum Hieronymum: q nō minus diligēter ethnicorū libros lectitauit:
q̄ eccleſiaſticis dogmatibus incubuit: ſcriptum legimus i libro contra heluidium. Quare balbu
tis & erubeſcis. Albus vt aiunt ater ne ſis neſcio.

In eiuſdē poetæ hēdecaſyllabo: hi duo verſiculi lectitant: non eſt ſana puella: nec rogare qua=
lis ſit ſolet hæc imaginoſum: quibus venuſte & feſtiuiter poeta ſignificat puellam vtpote ſanę
mētis minie compotē: nuſq̄ ſpeculum contēplari: vt ex eius inſpectione cognoſcat: qualis ipſa
ſit. Specula. n. ob hoc inuenta ſunt ſicuti ſcribit Seneca libro prio quęſtionum: vt homo ipſe ſe

noſceret: deformis in ſpeculo: vt ſciret redimendum eſſe virtutibus: quicquid corpori deeſſet. Speculū nouo qdem ſed eleganti vocabulo: imaginoſum Catullus appellat ab imaginibus. ſ. q̄ i ſpeculo numeroſe viſunt: vñ ꝙ ſpeculo vno imagies vnius rei plures appeant: ide imaginare dicit̃ ſpeculū. quo verbo i hoc ſignificatu vſus ē Gelli⁹. ſic ſcribēs i decioquīto noctium atticarum. Speculū i certo loco poſitū nihil imaginat: alíorſū tranſlatū facit imagines. Illa igit̃ dicit̃ rogare ſpeculū: quę illud cōſulit: illud īterrogat ſubiñ ſpectaculo: qualis ſit: & vtrum formoſa an deformis appeat. verba aūt Catulli ſic ordinant̃: nō ē ſana puella: nec ſolet hęc rogare imaginoſum: hoc ē cōſulere ſpeculū; qualis ſit vtrū formoſitate cōſpicua: an deformitate monſtrabilis. Apud eundē errorē leuiculę rei quē cognoſcere poſſit qs qui mō regulas metricas ꝑcalluerit. nāq; i hendecaſyllabo claudicat ille verſus claudicatiōe ſecūdi pedis: manifeſtaria. Cina eſt grauis: is ſibi pauit igit̃ legēdum cinna ē Cai⁹ is ſibi pauit & ītelligēdum de cīna: cuius ꝓco erat Caius: & ita ſodalis catulli ſignificat̃: q dicebat̃ Caius cīna. Q ꝺ aūt caius dictio triſyllaba ſit: & faciat dactylū: etiā pueri ſciūt: & docet illud Martialis carmē: non maius q̄ ter caius eſſe tuus.

Apud tibullum: q̄ri ſolet ſup eo verſu: etiā phœbo gratiſſima dona Cres tulit: quiſnā ītelligēdus ille cres ſit: q phœbo gratiſſima dona dicauerit: nos vnico Auſonij verſiculo diligētiſſime pēſitato īdubitāter de Dędalo dictū eē affirmamus: qui vt carmībus poetaꝝ notū ē. & potiſſimū Virgilij: remiſſū alaꝝ phœbo cumano cōſecrauit Sed nō pauci reclamāt aſſerētes Dædalū athenīēſem fuiſſe nō cretēſem. nos vero non i ficiamur: cū atticum fuiſſe. id qꝺ hiſtorici & Diodorus i. v. teſtant̃. Sed cretem dicimus a tibullo nomīari: quia cretę vixit cretę floruit: Cretę architecturā i primis exercuit: labyrynthoillo memoratiſſimo ex ędificato: vñ & cres dict⁹ eſt ab Auſonio: Cuius auctoritate fulti hunc locū tibulli ad Dędalū referri debere aſſeueramus: verſ⁹ Auſonij hic eſt iit monoſyllabis: præpetibus pennis ſup aera vectus homo cres.

Apud Lucanum. i tertio pharſalię: verſus ē: quē nos primi ſicut multa alia enodauimus: qꝺ tamen ſine arrogantia dictum ſit. Lucani verſum ſubiecimus: vt facilius noſtra interp̄tatio: qualis ſit ꝑcipiatur. pontus & herculeis aufertur gloria metis. Qui hactenus Lucanum profeſſi ſunt ſic expoſuerunt: vt dicerēt ita ab Alexandro magno poſitas fuiſſe i ponto euxino aras: ꝓ metis terminiſq; expeditionum: ſicuti ab Hercule i mari gaditano columnę poſitę fuiſſe feruntur: nec quiſq̄ eſt: qui non exiſtimet hoc a Lucano ſignificari: & hanc ſententiam optime quadrare. Sed profecto longe aliud eſt: q̄ qꝺ opinantur. voluit enim lucanus illorum ſcriptorum opinionem ſignificare qui maria omnia interiora naſci exiſtimauerunt non a fręto gaditano: ſicuti plęriq; omnes affirmant. Sed a ponto euxino. Cuius opinionis haud improbabile argumentum ē quoniam ęſtus ſemper e ponto profluens nunq̄ reciprocatur ad eundem. Sicuti Solinus: & Plynius tradiderunt. ſenſus itaq; Lucani hic erit: potum euxinum auferre illam gloriam metis Herculeis: quę ſcilicet eſt vulgatiſſima: herculem Abylam: quę in africa eſt: & calpen quę in Hiſpania: iunctos olim colles diremiſſe: atq; ita maria mediterranea admiſſa fuiſſe: ideo autem pont⁹ euxinus auferre dicitur hanc gloriam Herculi. quia maria omnia interiora illo capite naſcuntur non a gaditano fręto: & ita hęc gloria admiſſi intra terras oceani: erit ponto euxinio non Herculi aſcribenda: qꝺ expreſſius ſignificare volens Lucanus ſubiunxit: oceanumq; negat ſolas exmittere gades: hanc vnicam eſſe veramq; poetę ſententiam diligens: & ſubtilis lector agnoſcet: Si modo non ſit aure neq; hiſpida neq; agreſti.

Idem ait in primo: menſaſq; priores aſpernata fames: quem locum grammaticaliter exponētes menſas pro cibarijs īterpretantur: nos vero dicimus a poeta luxum romanorum acerbe caſtigari: qui faſtiditis frugalitatis priſcę moribus menſas precioſas vſq; ab extrema mauritania petebant: quę citre a ſcriptoribus cognominantur: quarum exiſtimationem auro ęquiparat vl̃ potius anteponit epigrammaticus poeta: qui de menſa citrea loquens ait: Accipe fœlices atlātica munera ſiluas: Aurea qui dederit dona minora dabit. Hęc ſunt illæ menſę quas fœminæ viris contra margaritas referebant: & olim Cethegus mēſam citream libris quatuordecim ꝑmutauit lati fundi taxatione. ſiquis prędia tanti mercari maluit: vnde a Plynio harum mēſarum inſania feſtiuo epitheto dicta eſt: qui in. xiij. multa de menſis citreis luculētiſſime preſcribit. de his ītellexit Strabo: ſed ſcribēs libro vltimo geographię. Mauritania arbores & multas & magnas habet. & omnia fert: & menſas ex vno integroq; ligno ac varias romanis ſuppeditat pedes mēſarum citrearum eburneos facere eadem luxuria demonſtrauit: vnde ait Plynius in. xij. Iure luxurię eodē ebore numinum ora ſpectabantur: & menſarum pedes: & idē ſæpe Martialis oſtēdit, & a Iuuenale eleganter dictum ē de mēſis citreis eburnicos pedes: habētib⁹. latos niſi ſuſtinet orbes grādeebur. De mēſis citreis ītellexit idē Lucan⁹ i nono cū ait: Extremo mēſas epulaſq; petiuimus orbe. & idē alibi citreas mēſas appellat pipliraſticos orbes ſectos atlātide ſilua. Erāt & mēſę antiq̄ ꝑiter laudatas e bruſco nigreſcētes: Argēteaꝝ quoq; mēſaꝝ vſū apꝺ romanos bo-

nis fortunę luxuriantes freq̄na fuit. Quales aūt eēnt mēſę illę priores: quas fames delicatorum
(vt iquit Lucan⁹) aſpnabat: docet Iuuenalis his verſib⁹. Illa dominatas noſtraq; ex arbore mē
ſas. T p̄a viderunt hoa lignum ſtabat in vſus. Annoſam ſi forte nucē deiecerit eurus.

Queſtio ē īter eruditos quānā hiſtoriā ſignauerit idē Lucanus his verſibus. O fortunati fugi
ena. quos barba ⁹ hoſtis. Fōtibus imixto ſtatuit p ruta veneno. Mihi multa cōmēti ſūt: ſed nul
lo idoneo auctore cōſiſtētia Nos exiſtimam⁹ hos verſus ad iubā & curionis milites eē referēdoa
ſcribit.n. Appianus li.ij. belloꝝ ciuiliū: cū Curio: q Ceſarē i bello ciuili ſecutus ē: ex Sicilia i A
phricā nauigaſſet: aphricanos q̄bus iuba imp̄itabat veneno aquas īfeciſſe: quas cū biberēt mili
tes Curiōis repēte ęgrotare cœpunt. & q̄dā quaſi nebula illoꝝ viſū obducebat ſp̄no caput iua
dēte: mox vomit⁹: deiñ ſpaſmus totū corp⁹ affligebat: ex quo debilitat⁹ ē nō modice: atq; vexa
tus oīa pene Curiōis exercit⁹. Lucanus ergo huiuſce hiſtorię cōſci⁹ barbaꝝ hoſtē appellat Iubā
& illos aphros q fugiētes aduētātē Curionē venerio fōtes letiferas atq; aquas exitiales credide
rūt: nō abſurde et referri hoc poſſet ad Iugurthā regē Nūidaꝝ: q qua vētuꝝ Metellū rōanū ipe
ratorē: hoſteſq; rōanoa audiuerat: pabulū & aquaꝝ fōtes corrūpebat: ſicuti docet Salluſti⁹ i Iu
gutta. ❡ In illo quoq; Lucani poetę verſu. Treſq; petūt verā credi ſalamia carinę. Exiſtimo
ſubeſſe ſēſū occultiorē eruditioreq;: q̄ a grāmaticis enarret: qui talis ē. oli iter Athenięſea & Me
garēſes de p̄prietatę ſalamis inſulę. vſq; ad iteritū armis dimicatū ē. tādē poſt multas vltro ci
troq; illatas clades & acceptas Lacedęmōij iudices diſceptatores electi fuerit q rē cōtrouerſioſā:
hoc ē Salamia adiudicarēt Athenięſib⁹: quo q̄dē i iudicio megarioa ab Athenięſib⁹ victoa fuiſ
ſe Homeri verſu traditū ē: q̄ ſignificat Aiacē ſalaminū nauea ſuas athenięſib⁹ iūxiſſe: quē verſū
Solon ex īduſtria tanq̄ ſubditiciū īſeruiſſe ferē homerico poemati: vt ipſi⁹ poetæ teſtimōio cō
probaret īſulā Salamia athenięſiū a primordio fuiſſe verſus Homeri hi ſūt. Bis ſenis ſalamine
aiax cū nauib⁹ ibat Cecropidū quo caſtra loco poſuere phalāges. hęc a Plutarcho Strabone. &
diogene Laertio tradunt. Meminit hui⁹ quoq; exēpli Quītilian⁹ l. v. docēs auctoritatē poetaꝝ
nō eē repudiādā. Igit Lucan⁹ volēs hiſtoriā hāc magis ſignare q̄ ſcribere dixit. Trea naues Sa
laminioꝝ remāſiſſe i Pyręo portu athenięſiū: q̄ docēt Salamina credēdā eē verā & nō ambiguā
hoc eſt eē & antiquitus fuiſſe ſub ditiōe imploq; Athenięſiū: nō aūt Megariorum: qui nō cutem
poetæ ſed ſanguinem quoq; ipſum ac medullam (ſicuti dici ſolet) introſpicere voluerit. Is p̄fe
cto cognoſcet hanc noſtram interpretationem poetice adamuſſim conuenire ſententię.

Apud eundē i quito pharſalię ſcriptū ē: Nec cælo ſeruare licet tonat augure ſurdo: quo verſu
plane ſignat poeta oēm auguꝝ diſciplinā oēmq; ritum priſcoꝝ i creandis magiſtratibus fuiſſe
ſublatū: poſteaq̄ ad vnū Ceſarē cuncta delata fuerit: qui dictator: qui conſul creatus ē: p̄tęuanca
to omni iure auſpiciorum: in cōmētarija.n. augurum ſcriptum erat: Ioue tonante fulgurāte: co
mitia populi habere nephas: hoc vt Cicero autumat: reipu. cauſa conſtitutū ē. comitiorū.n. nō
habēdoꝝ cauſas eē voluerunt. itaq; fulmē vitium ſolum eſt comitiorum (q̄d idē omnibua reb⁹
optimum auſpiciū habebatur. ſi ſiniſtrum fuiſſet: quando igit comitia Romę habebantur cau
ſa magiſtratuum creandorum ſolebant augures de cęlo ſeruare: hoc eſt diligenter iſpicere ſi aut
fulmē vidiſſēt aut tonitrua audiuiſſēt: qua re p augures nunciata: illi magiſtrat⁹ vitio creati eē di
cebant: & ita ſe abdicare cogebant. nāq; vitium teſte Donato ſecūdū augures ē: ſi tonet tm̄: vi
tiū & calamitas ſi tonet: & grādinet ſimul & fulminet: Ii vitioſi magſat⁹ vitio creati dicunt ap̄ d̄
hiſtoricos. & hoc ē q̄d ait Liuiua expugnatū eē: vt vitioſus dictator p augurea fieret. & alibi in
quit. Marcello conſulatū ineunti cū tonuiſſet: vocati augures vitio creatū videri p̄nunciauerūt
❡ Mendū ē manifeſtarium i codicibus Liuianis imp̄ſſis vniua lr̄æ imutatione. nam p tonuiſſet
imp̄ſſum ē paſſim tenuiſſet. Cicero i Antonianis vitioſum conſulē appellat: hoc ē vitio creatū:
ex augurum diſciplina: q nūtiationē habebāt: qua comitia auſpicija vł ipedire vł vitiare poſſēt
& p̄prie hęc obnuntiatio dicebat. & obnuntiare dicuntur augures: qui aliq̄d mali ominis īquiq;
viderint. obnuntiatio.n. quaſi mali ominis nuntiatio eſt: id q̄d etymologia verbi ſignificat. in
apud ſcriptorea idoneos idētidē repies mētionē fieri obnūciatiōis: & hoc ē q̄d ſæpiſſime legim⁹
apud Ciceronē: Clodium tuliſſe legē ne quis de cęlo ſeruaret: ne quia obnuntiaret. p̄pter quā ro
gationē obnuntiatio (vt inquit Aſconiua) qua p̄niciosis legibua reſiſtebatur: erat ablata: & de
hac obnuntiatione apud Tranquillum docuimus eē intelligēdum i eo loco. lege agraria p̄mul
gata: obnūtiantē collegam armia foro expulit. Sēſua Lucani hic ē. nō licet Ceſare domināte &
conſulatum p vim occupante: comitiaq; cōſularia ex animi libidie hn̄te: ſeruare de cęlo: nec ob
nūtiare p augurem: ſi vitium & calamitas iteruenīſſēt. hoc ē ſi fulminaſſet aut tonuiſſet: imo au
geres ſurdoa ſe eē ſimulāt: ſi tonitrua i comitija audiuerit: nec Ceſari obnuntiare audēt. Ex quo
docet nullis auſpicijs Ceſarē creaſſe ſe cōſulē: calcata pollutaq; oī auguꝝ diſciplia. Illud ad de
ſpectionē i auguralibus poni antiquitus p iſpectiōe. quia iua ſacroꝝ auctore Feſto: augures in

buerunti ſpectione:vt videlicet auſpicio terũ quas vidiſſet rẽ gererẽt.olim augurib⁹ ſpectio data fuit ſine nunciatione:qui mox nunciationem habuerunt de qua dudum dictum eſt.

Legimus in codice Feſti Põpeij vetuſto:ex quo epitoma:qđ paſſim legiť: circũſcriptũ fuit: Maniũ cõſecraſſe Dianę aricinę lucũ aricinum:quẽ Trãquillus appellat nemorẽſẽ i Iulio Cæſare:a quo Manio multi & clari viri orti ſũt:& p multos ãnos fuerẽ. vñ puerbium iuulgatũ ẽ.multi Manij Aricię.ad hoc puerbium alludẽs clanculũ Perſius i nouiſſima ſatyra dixit. Accedo bouillas:cliuumq; ad vrbi :preſto eſt mihi Manius heres.nã cũ de cliuo Aricino loq̃retur:Maniũ potiuſq̃ alium non temere dixit. Sibi heredẽ preſto futurũ:ſed memor puerbij qđ ẽ multi Manij Aricię:vt iam docuimus:eleganter & erudite Manium nominauit tanq̃ nomen apud Aricinos vulgatiſſimum:qui locus a grege triuialium doctorum icurioſe ac negligenter magia contaminari ſolet:q̃ explicari.illud addamus:quod antiquitus is Manius appellabatur:qui autore Varrone mane natus diceretur:ſicuti qui luce Lucius.

Quæri ſolet iter eruditos qđ ſignificet illud apud Ply.lib.j.epſtaꝝ.Oino Marci nři lecythus fugim⁹:ego exiſtimo illis verbis ſignificari nitores& floſculos amœnaſq; egreſſionea.Quibus Cic.in orõnib⁹ ſępe vſus ẽ cũ laude.nãq; lecythus gręce vas oleariũ nũcupať: quã dictionẽ latini quoq; ſcriptores vſurpãt.vñ Hieronymus iſtrumẽti veteris luculẽtus iterpˢ:hoc verbo vſ⁹ ẽ i li.Regũ.iij.cuius hoc ẽ iterp̃tamẽtũ.hydria farinę nõ deficiet.nec lecythus olei minuetur:vſq; in diẽ:i quã dñs datur⁹ ẽ pluuiã ſup faciẽ terrę.Idẽ alibi ait Paulũ olei ẽ i lecytho. Diuus Cypnanus:q iter ſcriptores eccliaſticos latiniſſimus ẽ:p lecytho capſacẽ ẽ iterp̃tatus.ita.n.ſcribit lib.epſtaꝝ.ij.Fidelia farris nõ deficiet:& capſaces non minueť. Itidẽ Hieronymus i epſta ad Euſtochiũ Capſacẽ p lecytho appellauit.cur aũt p lecythus apud Plynium itelligi exiſtimẽ floſculos & nitores Tullianę facũdię:ratio hęc ẽ. Romani veteres balnea petẽtes oleo vngebanť: cuius liquor foris gratiſſim⁹ ẽ hũanis corpib⁹ ſicut itus vini:ideoq; gręci vitioꝝ oĩ; genitores(vt vtar verbis Plynianis 'olei vſũ ad luxuriã vertẽt i gymnaſijs publicãdo. Ampullã oleariam appellat Apuleius i.ij.floridoꝝ:quã gręce dicimus lecythõ vocitari:cãq; nũcrat iter balnei vtẽſilia. cũ ergo i balneis oleo vngerenť:& lecythus hoc ẽ ampullas olearias vſurparẽt:ad corpus emaculandũ nitidũq; efficiẽdum:eleganter & pq̃ ſcite Plynius appellat Lecythus illos nitores & amœnitates:quibus oratio nitida & ornata fieri ſolet:quẽadmodũ corpus i balneis oleo ex Capſace iſuſo punctum fit nitidius atq; ſplẽdidi⁹:videturq; Plyni⁹ imitatus eẽ ip̃m Marcũ Ciceronẽ:apud quẽ vno tñ in loco hoc elocutionis genus obſeruaui:ſic.n.ſcriptum reliquit i libro ſexto epiſtolaꝝ ad Atticũ.quid multa:totum hunc locum:quẽ i ariſtocratia ego varie meis orõnibus:q̃rum tu Ariſtarchus es:ſoleo pigere:de flamma de ferro:noſti illas lecyth⁹ valde grauiter ptexuit: vbi haud dubie Cicero p lecyth⁹ itellexit pigmẽta exornatiõeſq; oratorias:ſicut alibi ſe myrothecium Iſocratis totum conſumpſiſſe in commẽtario cõſulatus ſui ſcribẽdo ſignificat:nam p myrothecium:qđ ſignificat vnguẽtorũ repoſitorium itelligi vult metaphoricos pigmẽta oratoria:& id genus ornamẽta dicendi.Plyni..a ergo librum ſe ſcripſiſſe dicit:qui pꝛe totus i contẽtione dicẽdi verſabatur.non tamẽ iquit ex omni parte fugi lecythus Marci Tullij Ciceronis hoc ẽ illas exornationes nitoreſq; & amœna diuerticula iſerui:quibus Marcus Tullius orationes ſuas quibuſdam quaſi pigmẽtis condecorat atq; venuſtat.

Idẽ Plynius in epiſtola ad Caluiſium ſic ſcriptum reliquit:habes climatericum tẽp⁹:ſed euades:quę verba ſunt legibus ſimillima:quarum ſcriptum(vt inquit Seneca)anguſtum eſt:inter p̃tatio diffuſa:& enim quid ſignificet climatericum tempus:interpretatione latiſſima eſt explicandum.Chaldei appellant climateras picula vitę fortunarumq; hominum:vt memorat Gellius in.iij.quę fieri grauiſſima dicuntur in ſeptẽnarijs:& vt eruditiſſime tradit Cẽſorin⁹ i libro de die natali.appatet p omnem vitam ſeptimum quẽq; annum piculoſum & veluti criſmõ eẽ hoc eſt iudicialem & climatericon vocari. Sed genethliaci ex his alios alijs difficiliores eẽ dixerunt: & nonnulli eos potiſſimum:quos ternę hebdomades conficiunt putant obſeruandos:hoc ẽ vnum & vigeſimum:& quadrageſimum ſecũdum:& ſexageſimumtertium. poſtremum octogeſimumquartum :in quo ſtaſeas terminum vitę fixit.Alij autem non pauci vnum omnium difficillimum climatera pdidere anno.ſ.vno de quinquageſimo:quẽ complẽt anni ſepties ſepteni:& quadrati numeri:qualis hic ẽ potẽtiſſimi dicuntur.Quidam climatera piculoſum eẽ dicũt annũ ſexageſimũtertiũ:q ex ſeptenario ac nouenario pmixtus ẽ.nãq; eum hebdomades nouẽ & enneades ſeptẽ conficiunt.& Gellius autor ẽ li.xiij.obſeruatum eẽ ſexageſimumtertium vitę noſtrę annum:cum piculo & clade aliqua euenire ſenioribus fere omĩbus:id qđ diuus Auguſtus i epſta ad Caium nepotẽ optie exp̃ſſit:his verbis:nam tu vides climatera communẽ ſeniorum omnium tertium & ſexageſimum annum euaſimus. *Si* climatericõ latio vocabulo enunciare velimus:cõmodiſſime iterp̃tabimus ſcalariũ.climax.n.gręce ſcala:ſiue gradatio noiatur:

& Quĩtilianus figurã: q̃ dicitur climax grece: gradationẽ appellat. Plyni⁹ quoq; climateras ele-
gantiſſime nuncupauit legem ſcanſilem libro. vij. naturalis hiſtorię. Cuius hęc verba ſũt ſcãſi-
li annoꝝ lege occidua: quã climateras appellant. Ex his oĩbus (vt arbitror) abunde declaratũ
eſt qd ſignificet illud Plynianum: habes climatericum tp̃s. hoc eſt piculoſiſſimum & maxie p-
nicioſum: ſiue annus ille fuerit ſexageſimus tertius: ſiue quadrageſimus nonus: ſiue quadrage
ſimus ſecundus. Siue q̃cunq; alius climatericus: q ex ſeptẽnarijs (vt dixit) maxie conficitur.

Idem in libro. v. ſcribẽs ad Flaccum ait. Recipies epiſtolas ſteriles: & ſimpliciter igratas: ac
ne illamquidem ſolertiam Diomedis i pmutando munere imitantis: ne diu & maxime quęras:
quę fuerit Diomedis illa ſolertia in muneris pmutatione. Scito exemplum hoc ſumptum eſſe
ex poemate Homerico. nãq; l. vj. Iliados ſcribit Homerus Glaucum ac Diomedẽ i mediũ pceſ-
ſiſſe: vt ſingulari certamie confligerẽt. Glaucũ deĩn poſt enarratos ſuos natales iuitatũ a Dio-
mede: vt ex hoſtibus hoſpites fierẽt & hoſpitij neceſſitudie iuicẽ copularent: qd vt cęteri: iquit
intelligant: armaturam pmutemus: & ita iter ſe arma pmutaſt. Glaucus aurea quę cẽtum boum
p̃cio taxabantur Diomedi dedit: a quo accepit ęrea: quę nouẽ boum tm̃ ęſtimabant. vñ ex hac
tam ipari armoꝝ pmutatione Glaucus ſtupidus & demens iudicatus. Diomedes vero ſolers &
aſtutus: cum ille iacturam fecerit: lucluctum: hoc exemplũ: quotiẽſcunq; de muneris: aut alteri⁹
rei compatione diſſimili fit diſputatio: cõmodiſſime vſurpant latini ſcriptores; adeo vt iuriſcõ-
ſulti i proemio digeſtoꝝ: cõcinnter & eleganter hoc vſi ſint ſic ſcribẽtes: nr̃is tp̃ibus talis legũ
iuẽta eſt pmutatio. qualẽ apud Homeꝝ patrem oĩs virtutis Glaucus & Diomedes iter ſe faci-
unt diſſimilia pmutantes. In cuius loci iterp̃tatione meras nugas blactit Acurſius. Plyni⁹ quo-
q; l. xxxiij. cum de cõmercijs loq̃retur: meminit huiuſce pmutationis armoꝝ Glauci cũ Dio-
medis armis. Aulus Gellius l. ij. cum de Menandri atq; Cecilij diſpari compatiõe caput cõſcri-
beret dixit. Diomedis hercle arma & Glauci nõ diſpari magis p̃tio æſtimata ſunt. Ariſtoteles i
q̃nto ethicoꝝ. Qui ſua (iquit) donat vt Homer⁹ de Glauco ſcripſit: dediſſe eũ arma aurea p fer-
reis: cẽteni p̃cij p nouenis. huic iiuria nõ fit: nã i ip̃o eſt donare. De hoc itellexit Martia. illis ver
ſib⁹. Tã ſtupidus nũq̃ nec tu puto Glauce fuiſti: chalcea donãti chryſea q dederas. Sẽſ⁹ Plynij
eſt Flacci a quo acceperat optios turdos: receptuꝝ ep̃las ſuas penit⁹ ſteriles: & ſiñ vlla remunera-
tiõe: ex quo nec qdẽ imitaturũ ſe dicit ſolertiã Diomedis. q p armis p̃cioſis dedit vilia. nã eum
ille aliquid ſaltem pro remuneratione tradiderit: ſe nil penitus remiſſurum eſſe feſtiuiter iocatur.

Liuius libro ab origine vrbis prio ita ſcriptũ reliq̃t. ad Murtię datę ſedes: quibus verbis non
ſolũ ſubobſcurus: ſed etiã ſolœciſmus videri põt ap d grãmatiſtas: idcirco explicãda ſũt luculẽ-
tiſſimi ſcriptoris verba qb⁹ murtię noĩe dea ven⁹ ſignificat: quã priſci myrteã nũcupaſt: a myrto
arbuſcula: q̃ veneri dicata eſt: vt autor eſt Plynius l. xv. Ara fuit Romę vet⁹ veneris myrtęę: quã
nunc Murtiam vocant: de qua dea cum loq̃retur Plutarchus i Problematis ita ſcripſit: quã nũc
venerẽ: Murtiã vocant antiquitus: vt videt myrteã nomiare cõſueuerit. vnũ genus myrti coniu-
gulum appellat Cato a coniugijs videlicet: vt interpretatur Plynius: quia coniunctioni: & arbo
ri preeſt Venus: Murtię deę ſacellum erat ſub monte Auentino: qui antea murcus vocabatur:
vt dicit Feſtus: huius ſacelli meminit Varro: a quo venus myrtea nuncupatur: ad hoc alludens
Apuleius dixit eleganter in ſexto de aſino aureo: Conueniat retro ad metas Murtias Mercuriũ
prędicatorem. Declaranda ſunt igitur verba Liuij hoc pacto. vt exponam⁹ datas eſſe ſedẽs la-
tinis in ciuitatem acceptis ab Anco rege habitandas iuxta ędem ſiue ſacellum deæ Murtiæ: vt
iungeretur palatio Auentinus: & hic honeſtiſſimus loquendi modus eſt apud antiquos vt abſo-
lute dicatur: ad Dianę: ad Veſtę: ad Apollinis: & extriſecus ſubintelligamus templum: ita Hora-
tius libro primo ſermonum: ventum erat ad Veſtę: id eſt templum vel ędem. Terentius in adel-
phis: vbi ad Dianę veneris, ito ad dexteram: ideſt ad Dianę templum. & hunc antiquitus fuiſſe
loquendi morem: optime declarant Porphyrio: & Donatus: quo etiam decenter vſus eſt Cice-
ro in epiſtolis ad Atticum his verbis. Senatus ad Apollinis dat⁹ eſt. Eſt pręterea altera dea no-
mine Murcea quã ita priſci nominarũt: vt ait Pomponius: q pręter modum faceret hominem
murcidum: id eſt nimis deſidioſum. Cui contraria erat dea Strennua. Cui ſacra faciebant: vt ho-
mines faceret ſtrennuos: cuius rei meminit Auguſtinus libro quarto de ciuitate dei.

Apud eũdẽ libro octauo: in oĩbus codicibus hęc verba legũtur: telo ſp qd ſtans conſul p̃ca-
tus eſt hoſtẽ potiri fas non poteſt. Si potiatur marti ſuo lue: & aribus piaculum fieri. mẽdoſa ẽ
nouiſſima clauſula: & verbis ſemihiulcis male coagmentata: adeo vt nullus verus ſenſus perci-
pi queat. nos vero ita emẽdauim⁹. ſi potiatur marti ſolitaurilibus piaculum fieri. Sunt aũt ſoli-
taurilia ſacrificia: quę (vt docet Aſconius Pedian⁹) cẽſores vrbem completo quiquẽnio luſtrã-
tes: de ſue: oue tauro faciebant: a q̃bus tribus particulis nomẽ ipſũ cõpoſitũ eſſe exiſtimat Quĩ-
tilianus in primo. ita tamẽ vt non tam ex tribus q̃ ex particulis trium ſolitaurilia coagmentẽtę

tur.& hoc ē illud ſacrificij genus:qđ circūſcripſit Liuius his verbis. Ibi iſtructū exercitū omnē
Seruius ſue:oue:tauriſqȝ luſtrauit:idqȝ cōditū luſtrū appellatū. Solitaurilia ad agrum luſtrādū
circū agi docet. M. Cato in libro de re ruſtica. ſēſus itaqȝ liuij hic erit. Conſulē Romanum Marti
ſolitaurilibus.hoc ē ſue.oue.tauro imolatis:ſacrificaturum ꝓ piaculo:ſin hoſtis telo potit⁹ fue
rit:quo cū potiri nefas ē.ꝙ añt Marti ſolitaurilibus facerēt.docet. M. Cato:qui ſic ait. Mars pr̄
eiuſdē rei ergo macte hiſce ſolitaurilibus lactētibus eſto.idē alibi.ita verba myſtici ſacri cōcipi
enda eē pręſcribit. Mars pr̄ ſi quid tibi illiſce ſolitaurilibus lactētib⁹ neqȝ ſatis factū ē his ſolitau
rilibus piaculo. De ſolitaurilib⁹ itē ait Feſtus. ſolitaurilia hoſtiarum trium diuerſi gn̄is immola
tionē ſignant:tauri:arietis.verris:ꝙ omēs integri ſolidiqȝ corpis ſunt.ſolum enim ligua oſco-
rum ſignificat totum & ſolidum. Vnde apud Liuium tela ſoliferrea vocantur tota ferrea.

Apud eūdē ſcriptū ē libro quarto ab vrbe cōdita poſthumiā virginē veſtalē ampliatā:deiñ
abſolutam ꝓ collegij pontificum fuiſſe ſn̄ia:vbi ampliatam intelligimus dictum eē ex conſue-
tudīe Romanorum iudiciorum:quę hoc modo ꝑagebantur.nāqȝ aut ſtatim ſn̄ia dicebatur a iu
dicibus:ſi abſoluēdus eēt reus:aut ampliuspronūtiabatur:ſi videretur eē damnandus:& tūc iu
dices dicebant:non liquet.hoc ē obſcura cauſa eſt:& vt eleganter docet Aſconius pedian⁹ am-
pliādi ſignum erat. N. L. qđ ſignificabat non liq̄re:vñ ampliatio naſcebatur:quæ appellata ab
eo videtur:quaſi amplius dicendi pronuntiatio:quia qui ampliabatur:iterpoſita dilatione:rur-
ſus ad agēdam cauſam redibat. De hac ampliatione itelligēdum eſt apud Plynium ita ſcriben
tem in libro:cuius titulus eſt de viris illuſtribus. Manlius reus factus:& ob conſpectum capito-
lij ampliatus:ſenſus Liuij eſt virginē veſtalē:cum de inceſtu accuſaret̄:fuiſſe ampliatam:hoc ē
ꝑ ampliationē in ſecundam actionē:interpoſita dilatiōe:ꝓtractā vt.ſ.bis cauſam dicere poſſet
ex ritu Romanoꝝ iudiciorum. De hac ampliatione itelligit Cicero in tertia in verrē his verbis.
Et ſi lex ampliandi faciat ptātem.tñ iſti ſibi turpe exiſtimēt non prio iudicare. Idē i oratione ꝓ
Cīna inquit:cum ampliandi ptās eēt dixiſſe ſibi liq̄re. Idem ſcribit libro vigeſimoſexto. Inter
maiorum reꝝ curas comitia magni Curionis vetus excitauerīt certamē:vbi maximus Curio ſi
gnificat ſacerdotē. Cuius ſacerdotij petitionē antiquitus nemo niſi ex pr̄ib⁹ habebat. Sunt au
tē Curiones dicti a Curijs:in quibus ſacerdotes ita res diuinas curant:ſicuti ſenatus res huma-
nas in curia hoſtilia curare ſolebat:vt ſcribit Varro. Inde ſacra quę in curijs fiebāt curionia pri
ſci nuncupauerīt:& curionū ęs dicebatur:qđ dabatur curioni ob ſacerdotium curionatus. Dio-
nyſius alicarnaſſeus hos curiones ſignare videtur dum ſcribit i.ij. duces curiaꝝ factos eē ſacrifi
culos a Romulo imitato gręcorum conſuetudinē:apud quos iſtituta fuerunt prytanea:in qb⁹
ſacra fiebant ab his:qui maxima prediti eēnt maieſtate:qui græce prytanes nuncupantur:quē
magiſtratum ſignificat Seneca ſic ſcribēs i Epiſtolis ad Lucilium:nō vis niſi cerix:aut pryta-
nis:aut ſuffes admiſtrare rēpu.priceps Romanoꝝ Curionū maxim⁹ cognominabatur:quēad
modū i collegio pōtificum:is maximus dicitur:qui pręeſt. de Curione maximo locutus ē Oui-
dius:qui ſic ait in ſecūdo Faſtorū. Curio legitimis tūc fornacalia verbis Maximus idicit:nec
ſtata ſacra facit. Itaqȝ de hoc ſacerdotio Curiōis maximi:qui ꝑ ſuffragia creabat̄:cum loq̄retur
Titus Liui⁹ dicit comitia Curiōis maximi creandi cā cōcitauiſſe vetus certamē:videlicet com-
petitoꝝ. In alia ſignificatione curiones ꝓ pręconib⁹ accipiunt̄ apud opinatiſſimos ſcriptores:
apud quos idētidē repies curionē ꝓ miniſtro atqȝ ꝑcone vſurpari. In hoc ſignificatu accipe apud
Plyniū ita ſcribētē libro ſeptio:poſt aliquot annos adiectus ē & meridies accēſo cōſulū id pro-
nunciante cū curio iter roſtra & argeorum theſin ꝓſpexiſſet:talē ſolē a colūna ęnea ad carcerē:i-
clinato ſidere ſupmam ꝓnunciauit. Iulius quoqȝ capitolinus i Galienis iquit. Ille ꝑ curionē di-
ci iuſſit:iporturam fecit:& paſſus ē.idē alibi ꝑ curionem iquit dici iuſſit taurum totiēs non ferire
difficile eſt. apud Apuleium ſcriptum eſt i prio de Aſino aureo:nō q̄dē curioſum ſed qui velim
ſcire vel cūcta:vel certe pluria:vbi curio accipitur i hoc ſignificatu. quis icurioſi parum curioſe
verba Apuleij pēſitantes:iūctim legant curioſum:vt ita duas dictiones i vnam idocte compi-
gant:i hoc ſenſu curio accipitur a Martiale ita ſcribente:epigrāmata Curione nō egēt:& iterp̄s
Euſebij i.iiij. hiſtorię eccleſiaſticę ita iterp̄tatus ē.miſſo igitur curione ad ppl̄m iubet voce ma-
xima ꝓteſtan polycarpum tertio cōfeſſum chriſtianum ſe eē. Plautus vero in Aulularia feſtiuiſ
ſime agnum curionem appellat macilentū:tanq̄ ob curā ſit emaciatus. vñ a cōtrario Apulei⁹ i
floridis:agnum optimum:& pinguem dicere volens appellauit ꝑq̄ diligenter incurioſum.

Apud eūdem lautitia ꝓ lautia i omnibus codicib⁹ ipreſſum eſt. ita eñ libro vigeſimooctauo
ſcriptū eſt:locus ide lautitiaqȝ legatis p̄beri iuſſa.nos correximus lautia. Secuti auctoritatē ſētē
tiamqȝ Plutarchi:q tradit i ꝓblematis:ꝙ Romani quæſtores legatis exterarum nationum mu
nera mittebant:quæ lautia dicebantur. Iidem ægrotos curabant:qui ſi morbo Romę iteriſſēt:
impēſa publica funerabāt:pręterea (vt autor ē Feſtus) lautia epularum magnificētia nūcupat̄:

quod nomẽ a lauatione dictum autumant: quia apud antiquos elegantię: quę nunc ſunt nõ erãt & raro aliquis lauabat: ob hęc lautia apud Liuium legere malim: q̃ lauticia: q̃uis nõ neſciam q̃d lautus: & lautitia paſſim ſignificet: & ꝙ farina ex tritico aqua conſperſo antiquitus lautitia appellabatur. ſed nil iſta conueniunt cum Liuij ſẽtẽtia: qui lautia accepit in eo ſignificatu quo Plutarchus & Feſtus acceperunt: vnde & ab eodem alibi dictum eſt lautia A talo fuiſſe decreta.

Ille quoq; verſus apud eundem mendoſus eſt in libro vigeſimo ſecũdo. Cuius hęc verba ſũt teſtibus datis tribuni populum ſummouerunt: Super re illa: quae lata eſt vt ſortirentur: vbi latini ſuffragiũ ferrẽt. Nos illd ſup re illa: q̃ lata ẽ: ita emẽdauim⁹: ſitelaq; allata ẽ: ẽ aũt ſitela ciſtula q̃ ſuffragia pplim creãdis magiſtratib⁹ legibuſq; ferẽdis colligebãtur: de q̃ ita ſcribit Cicero i orõne ꝓ Cornelio de maieſtate: neq; mai⁹ ẽ legere codicẽ: cũ itercedaẽ: q̃ ſitelã ipſã cũ ipo itercеſſore deferre. idẽ alibi ꝓ ſitela ciſtellã appellat: vñ i prio rhetoricoꝝ ita ſcriptũ legim⁹. Saturnin⁹ legẽ ferre cœpit. collegę intercedere. ille nihilominus ciſtellam detulit: idẽ libro prio de natura deoꝝ ſitelæ meminit his verbis: aut igitur Tiberium Gracchum cum video concionantem in capitolium de Marco octauio deferentem ſitelam: tum eum motum animi dico eſſe inanem. Plautus quoq; in caſſina Situlam atq; ſitelam crebro nominauit accepitq; pro vaſculo i q̃d ſortes conijciuntur: ſenſus Liuij ẽ: ſitelam hoc ẽ ciſtellam fuiſſe: vt in eam ſortes conijcerẽt: & i de ſortirẽtur i qua tribu latini ſuffragia ferre deberẽt: hactenus de Liuio. iam prout inſtituimus ad alios ſcriptores tranſeamus. ſatis eſt enim in pręſentia pauca quędam deguſtare: & hinc inde cętera annotamẽta colligere.

Aulus Gellius libro ſecundo noctiumatticarum: iri eõ capite: q̃d de vocabulis regionibuſq; vẽtorum luculentiſſime ſcribit: ita tradit. pręter hos quos dixi. ſunt alij plurifariam venti commẽtitij ſuę quiſq; regionis indigenę: vt Oronus quoq; ille ad Apulos. quid ſignificet: Oronus ille ad apulos hominẽ ſcire arbitror neminẽ: nec ipſum Gellium: ſi reuiuiſceret hæc verba ſatis ꝑceptuꝝ. quocirca nos & ſẽſũ & ipſos litteraꝝ apices curioſe ſpeculati ita emẽdauim⁹ & ita pſcriptũ fuiſſe a lucculẽto ſcriptore aſſeueram⁹. Oratianuſq; ille atabul⁹ Eſt eñ atabul⁹ vẽtus ita peculiaris apulię: vt atheniẽſibus ſcirõ vt eubœę olympias: vt Narbonẽſi Gallię circius: ſicuti docet Plynius in. xvij. Quem totum locum tranſtuliſſe videtur a Seneca ita ſcribẽte libro quarto quęſtionum naturalium. Atabulus apuliam infeſtat. Calabriam iapyx: Athenas ſciron: Galliam circius: hunc atabulum Horatius apulus tanq̃ apulum & indigenam celebrat: cum ait libro primo ſermonum. Incipit ex illo montes apulia notos oſtentare mihi. Quos torret atabulus. Ob hoc ergo Aulus Gellius ſciẽter & eleganter inter commentitios ventos atabulum cognominauit Horatianum: quoniam ab Horatio peculiariter celebratur: vtpote apulus vẽtus ab Apulo poeta. exiſtimo hanc noſtram emendationem etiam iniquo iudici nõ diſpliciturам: cum nil poſſit eſſe accommodati⁹: cum hoc ſolum dicere voluerit Gellius ſiquis diligenter attenderit. Scribit Porphyrio atabulum ventum eẽ i apulia feruẽtiſſimum: gręca appellatione dictum quaſi τηυ ατηυ και τορ λοιμορ. hoc eſt nocumentum peſtilẽtiamq; inferẽtẽ: nam atabuli flatus nimio calore Apuliæ peſtifer ẽ & grauis.

Apud eundem locus eſt deprauatus vnius litterę inuerſione: quę q̃uis ſit parua corruptio: totam tamen obſcurat elocutionem. ita enim libro decimoquarto ſcriptum eſt: cum deinde ſubeuntes montem Caſpium conſpicimus inſulam quandam occupatam igni: quid abſurdius dici poteſt: q̃ ꝙ illi: qui Romę ſunt ſubeant montem Caſpium: quem ab Italia tot regiones: tot maria diſpeſcunt atq; diſterminant? Nos vero ꝓ caſpium ciſpium emẽdauimus. eſt autem ciſpius mons in Vrbe Roma in regione exquilina: de nomine ciſpi homĩs dictus: vt autumat Seſtus. de hoc ciſpio ita ſcribit Varro in libro primo latinę linguę: Ciſpius mons ſuo antiquo nomine: etiam nunc in ſacris appellatur: idem in eodem: exquilinus eſt ciſpius mons ſexticepa: apud ędem Iunonis lucinę. Vbi ęditumus habere ſolet. dicit itaq; Gellius ſe cum ſubiret hunc mõtem Romanum nomine ciſpium: conſpexiſſe inſulam flagrantem: hoc eſt domum ab alijs domibus ſequeſtratam. tales enim domus inſulę appellantur: quia inſtar inſularum ſunt. inde crebro leges apud hiſtoricos: inſulas Romę fuiſſe incendio conſumptas: & olim (vt inquit Iulius Capitolinus) imperante Antonio pio: incendium tercentum quadraginta inſulas abſumpſit Germani authore Tacito: ſuam quiſq; domũ ſpatio circundãt nullis cohęrẽtibus ędificijs modo inſularum quę nuſq̃ continenti cohęrẽt. Sed mari vndiq; ambiuntur.

Apud Eundẽ lib. xix. mẽda ꝑtinax inueterauit. Ita enim i omnibus codicibus ſcriptũ legitẽ: eliuorum quoq; oculi ad eaſdẽ vices lunę maiores fiũt: aut minores. Ex quo gñe animaliũ eliui ſint ignorare me nõ inficior: & cum diu anxieq; quęſiuiſſẽ apud idoneos ſcriptores: nullam eliuorum mentionem factam eẽ cognoui nec vſq̃ eliuos reperiri arbitror: quorum oculos: minui & augeri: prout luna ſeneſcit & adoleſcit Gellius opinatur: quapropter ex lr̃arũ ſimilitudine: lo-

tum mēdoſum ita emendandum cenſeo: vt pro eliuorum legas: ęlurorum. æluros aūt a græcis appellari: quas latini feles nominant: nemo vl' mediocriter doctus ignorat: de qb' ſcribēs Plynius ita ait libro. x. naturalis hiſtorię: feles aūt quo ſilētio: q̄ lenib' veſtigijs obrepūt: q̄ occulto ſpeculatu i muſculos iſiliunt. Excremēta ſua effoſſa obruūt terra: intelligētes odorē illū indicē ſui eē. Varro & Columella felē accipe vidētur ꝓ eo gñe aialis: qđ vulg' fouinū appellat. Plyni' vero ꝓ domeſtico aiali: qđ mures capit: quā Albertus magnus modo catum mō murilegū nūcupat. idocti muſcipulā appellāt: cū muſcipulas eruditi noient ipa decipula: qb' mures capiūt. vt Varronis & Senecæ lectione facile cognoſcimus: ęluron hoc eſt felē ægyptij venerabantur.

Apud eūdē libro decioquito nomē dei Romani deprauatū legit: nā ꝓ Aius: Arius ab impſſoribus ſcriptū ē: corrupto nomie vetuſto & ſenſu: antiqui. n. aium deū appellauerūt ab eo ꝙ aiebat & loq̄batur: nāq; olim Romæ audita vox ē Silētio noctis clarior humana voce: q̄ iuberet & magiſtratib' nūciari Gallos aduētare: & vt ꝓuiderēt ne Rōa a Gallis caperetur: ex eo dictus ē de' Aius loq̄ns: vt docet Cicero in ſecūdo de diuinatione. Liuius huic deo tēplū factū fuiſſe i noua via authorē: eū ꝙ appellat allocutiū: quaſi ab alloq̄ndo nūcupatū. mihi videtur legēdū eē apđ Liuium: ꝓ allocutione aio loquenti: vt cum Varrone: Gellio & Cicerone concordet a quib' hic deus vno conſenſu Aius loquens nuncupatur. quidam codices Liuiani habent allocutionem: tanq̄ nomē dei fœminino gñe in caſu recto ſit pronunciandum allocutio: qui apud Gellium legunt Arrius. hi profecto triob oli ſunt: a theologia ethnicorum abhorrentes.

Apud eundē mēda ē manifeſtaria vnius tantum litterę iuerſione: nāq; vbi nomiat carmē meliti poetę emēdandū ē Melici poetę. Dicim' enim melicos lyricos poetas: & ita a Plynio Simonides: qui ſcriptor fuit lyrici carmis melicus nuncupatur in ſeptimo naturalis hiſtorię: q̄uis in ꝓuulgatis codicibus non melicum legerimus: ſed medicum. Auſonius tu melicos lyricoſq; modos. ita apud Gellium nomen Melici poetę nō ꝓ nomine proprio accipiendum eſt: ſicuti ſemidoctum vulgus exiſtimat: ſed pro nomine gñali vniuſcuiuſq; poetę: qui melicus ſit hoc eſt muſicus: & lyricus. nam antiquitus teſte Fabio muſici: idem vates & ſapientes iudicabantur. vnde ait Martianus in libro de nuptijs philologię. Tu vatum mela dulcib' camœnis: & teſte eodē tertia ſymphonia diapaſſon in melis prohibetur: quaſi tu dicas in muſicis. idem in muſica inquit quę ad melos pertinent armonica dicunt. Ariſtozen' muſicus vocis rationē diuidit i rhythmō & melos: quorum alterum modulatione: alterum canore ac ſono conſtat. Cenſorinus i libro de die natali poeticam cognominat melicam: cum poetica veluti legitima muſica licentior magiſq; modulata inualuerit. vnde omnes poetas accommodato generaliq; epitheto melicos appellare poſſumus. igitur quando dixit Gellius: apud menſam legi ſolitum fuiſſe vetus carmē meliti poetę. tu emenda melici: & expone gñaliter pro quolibet poeta modulato & abſoluto: vel ꝓ lyrico. Non me p̄terit Melitum nomen eſſe viri proprium: qui fuit vnus ex accuſatoribus Socratis: & Socrati ob poetas ifeſtus: vt oñdit Plato i apologia. Sed i hoc loco gelliano nequaq̄ de iſto Melito itelligere debemus: ſ; corrigere & exponere ꝓut nos & correxim' & expoſuim'.

Marcus Cicero in epiſtolis ad Atticum vſurpat vetus ꝓuerbium: qđ minime inuulgatum eſt Sic enim ſcribit. omnes enim Coricei ſubauſcultare videntur: qđ loquor: vbi coricei pro curioſis accipiuntur ex vetuſtiſſima hiſtoria. nam tradunt hiſtorici totam corici montis aſiatici prę ter nauigationem latronibus plenam fuiſſe. qui coricei dicuntur: qui nouo gñe inſidiarum vtētes diſperſi per portus ad mercatores: qui applicuiſſent furtim accedebant: & ſubauſcultabant: qd rerum ferrent: & quo nauigarent: poſtea illis oram ſoluentibus congregati eos adoriebātur ac diripiebant. Ex quo omnes curioſos: & occulta ac ſecreta auſcultantes coriceos appellamus & in prouerbio dicimus coriceus auſcultabit: cum quis facere vel dicere ſecreto videatur: qđ minime lateat: propter eos qui ſpeculantur: & ſcire ſtudent: quæ non conueniat: huius hiſtoriæ & ꝓuerbij meminit Strabo in decimoquarto.

Apud eundē ꝑtinax mēda irroborauit libro epiſtolaꝝ ad Cęlium ędilē: in omnib'. n. codicibus hęc verba paſſim legūtur. erat. n. in eadē epiſtola veteranus ciuitatis. Cuius clauſulę cū nulla ſit ſñia: nulla ſit conſtructio: nos obſeruatis curioſiſſime his epiſtolis: quas cælius ad ipm Ciceronem ſcribit ita emendauimus: vt pro veteranus legas veternus. nam Cælius i quadam epiſtola cum Ciceroni ſignificare vellet omnia Romæ frigeſcere. & pene ſopita quieſcere: ſic ſcripſit: niſi ergo cum tabernarijs & aquarijs pugnarem veternus ciuitatem occupaſſet. ad hāc epiſtolam reſpondens Cicero dixit. erat in eadem epiſtola veternus ciuitatis: hoc ē hāc clauſulam epiſtola tua continebat: ꝙ ciuitas Roma veterno occupabatur: hoc eſt marcore & ſomno. nemo enim vel mediocriter eruditus ignorat veternum morbum eē: in quo iexpugnabilis ē pene dormiēdi neceſſitas (quē lethargum gręci nominant) qđ gen' morbi acutū ē (& vt inq̄t Celſus) niſi ſuccurratur celeriter iugulat. reperies identidē fieri mētionē veterni apud veteres ſcriptores

Auicenna & medici recentiores hanc ægritudinem ſubetum appellitant. a veterno veternoſus
deriuatur. Cato veternoſum hydropicum intelligi voluit: cum ait. Veternoſ⁹ q̄ maxime bibit:
tam maxime ſitit: igitur legendū eſt apud Ciceronem: veternus ciuitatis: non autem veteran⁹:
vt epiſtola epiſtolæ: res rei: verbum verbo cæliano reſpondeat.

SCRIBIT Cicero in principio Antonianarum ſe vſurpaſſe verbum græcum qđ in ſedā
dis diſcordijs vſurpauerat ciuitas Athenienſium. quæri ſolet qđnam fuerit hoc verbum: & ad
quas diſcordias ſedandas id vſurpauerint Athenienſes. ego reperio hoc verbum a græcis dici
amneſtiam: quo obliuio iniuriarum ſignificatur: de quo luculēte hęc ſcripta eſt hiſtoria apđ ſcri
ptores idoneos. Traſybulum ciuitatem athenarum oppreſſam a trigīta tyrannis in libertatem
vendicaſſe: cum atticos palabundos atq; diſperſos: quos ſæuiſſimi tyranni ex genitali ſolo ex
pulerant: in patriam reduxiſſet: qui non minus prudentia ac moderatione vſus eſt q̄ fortitudi
ne ad cuncta pacificanda: pacemq; recōciliandam. namq; is legem tulit ne quis ante actarum re
rum accuſaretur: ne qua præteritarum iniuriarum mentio fieret ne quis mulctaretur: & hāc athe
nienſes amneſtiā vocauerūt: & hoc ē legem obliuionis: qua concuſſus & labans athenienſium
reip u. ſtatus in priſtinum habitum eſt reuocatus. Cicero igitur cum poſt interfectum Iulium Cę
ſarem iacere conaretur pacis fundamenta inter Romanos tumultuantes dicit ſe vſurpaſſe vet⁹
verbum hoc eſt amneſtiam: vt ita obliuione ſempiterna memoria diſcordiarum deleretur: quē
admodū apud athenienſes Traſybuli conſilio factitatum fuerat & ſe vetus exemplum athenīē
ſium renouaſſe cōmemorat: videlicet illud qđ iam de Traſybulo rettulimus. ſcribit Flauius Vo
piſcus in Aureliano amneſtiam fuiſſe decretam exemplo athenienſium: deinde ſubiūgit. Cui⁹
rei & Tullius in philippicis meminit: haud dubie locum illum ſignans de quo iam diximus: nū
q̄ enim alibi Tullius in totis philippicis vllam mentionem facit de amneſtia. p̄terea autor ē pau
lus Oroſius Claudium imperatorem Romanum in principio ſui ſtat⁹ vltronea clæmentia ob
liuionē oīum dictorū factorūq; ſanxiſſe: & p̄clarā illam athenienſium amneſtiam cōfirmaſſe:
quā Romæ inducere Iulio cæſare interfecto ſenatus Cicerone ſuadente tentauerat. meminit il
lius quoq; obliuionis Tranquillus a Claudio ſancitæ omiſſo amneſtię nomine.

CICERO in quadam ad Atticum epiſtola ſic ait: habes ſcytalam laconicam: quo prouer
bialiter dicto ſignificare voluit epiſtolam breuiſſime cōcinnatam: & occulto ſignificatu obſcu
ratā ſicut lacedæmonij veteres facere conſueuerunt: qui occultare volentes litteras publice ad
imperatores ſuos miſſas: ne ab hoſtibus exceptę: conſilia ſua reuelarent: epiſtolas mirando cō
mēto ſcriptas mittebant: nāq; lorum tenuiſſimum ſurculo tereti: atq; oblongo cōplicabant. in
eoq; loro litteras per tranſuerſas iūctarum oras inſcribebant. id lorum deinde ex ſurculo reuolu
tum imperatori ſuo mittebāt. Qui huiuſce cōmēti conſcius ſurculo compari: quem habebat lo
rum conſimiliter circūplicabat atq; ita litteræ per ambitum eundem ſurculi coaleſcentes rurſū
coibant: & ita integram & incorruptam epiſtolam: & facilem legi p̄ſtabant. hoc genus epiſtolæ
græce ſcytale laconice: hoc eſt ſcytala laconica nuncupatur. autores Gellius & Plutarchus ī Ly
ſandro. præterea in ſcribendo lacedæmonij ſtilo breuiſſimo vſi ſunt: qui laconiſmos nuncupa
quo in primis delectatus eſt Brutus. Vnde ait Cicero in epiſtola ab Brutum: ſed qđ ago nō imi
tor laconiſmon tuū: igitur Cicero cū exēplū epiſtolæ marci Antonij ad ſe miſſæ inſeruiſſet epi
ſtolæ ad Atticum dixit. habes ſcytalam laconicam hoc eſt epiſtolam breuitate laconica perſcri
ptam: & ſuper rebus archanis compoſitam: ſicut lacones componere conſueuerant. poſſumus
& ita commodiſſime exponere: vt dicit Atticum poſſe faciliime intelligere: atq; percipere ſentē
tiam illius epiſtolę Antonianę: quā ad eū miſerat: tanq̄ habeat ſurculum illum laconicū: in quo
circūplicantes epiſtolas illo loro p̄ſcriptas vt ſupra dictum eſt: facile p̄cipiebant quicquid ī epi
ſtola archani abſconditiq; contineretur. namq; ſcytala vtrumq; ſignificat: & epiſtolam & bacu
lum illum teretem cui epiſtola circumplicatur. Subnectamus huic loco illud: cuius adeo nu
per in mentem venit: quod deprauatum eſt apud eundem Ciceronem in ſecundo de oratore:
in quo hęc Craſſi verba referuntur. Sed dices te cum ædes venderes: ne in ruptis quidem
& cæſis ſolum tibi paternum reliquiſſe. Vbi non nuptis & cæcis legendum eſt: ſed ruptis &
cæſis quæ verba cum non ab omnibus perciperentur errorem pepererunt: mendamq; fecerūt
frequentiſſimam in codicibus Ciceronianis. Antiqui enim rupta cęſa dixerunt: quę venditor
poſſeſſionis ſui vſus gratia concidit: tuendoq; contraxit. Illud quoq; apud eundem in tertio de
Oratore emendandum eſt: vt pro ceram emendes terram: ita enim ſcriptum legitur: magis lau
dari vnguentum qđ ceram: q̄ qđ crocum olere videatur. nos docente Plynio non cerā ſed terrā
didicimus eſſe legendū. qui libro trigeſimoſeptimo loquens de generibus terrarū: hui⁹ loci Ci
ceroniani meminit: cumq; elegantiſſime declarauit docens qualis ſit terrę odor ille qui ī vnguē
tis a Cicerone probatur. ait enim terram tunc emittere illum ſuum halitum diuinum ex ſole cō

ceptum: cui odori comparari nulla ſuauitas poſſit cum arcus cæleſtis capita ſua delecerit ꝗeſcē=
te terra ſub occaſu ſolis: & cum a ſiccitate continua immaduerit imbre.

IDEM Cicero in ſexto Verrinarum. Cui titulus eſt de ſignis ita ſcriptũ reliquit habe cane=
phoras deorum ſimulacra reſtitue. vbi verbo græco virgines canephoras appellat quæ more
attico ſacra in ciſtulis repoſita capitibus ſuſtinebant. Cana enim græci dicũt: quę nos caniſtra
& per diminutionem caniſtella: vnde canephorę appellantur: quę ſacra huiuſcemodi vaſculis
recondita capite ferebant: de quibus ſenſiſſe Oratium autumat Porphyrio enarrans illud in pri
mo ſermonum: perſępe velut qui iunonis ſacra ferret/ Nam canephorarum lentiſſimus erat gra
dus portãtiũ ſacra iunonis: de canephoris: ſcribit: Dionyſius alicarnaſſeꝰ in primo. cuiꝰ interpꝫ
ꝓ canephora iterp̃tatꝰ eſt caniſtrifera. idẽ in. ij. ſic ait: ꝗcũꝗ hæ ꝗ canephorę: & Arephoræ dicũt:
miniſtrant in ſacris græcis. hæ quoq apud Romanos ſic appellatæ. Scribit Plynius libro tri=
geſimoſexto ſcopam feciſſe Apollinem palatinum: veſtam ſedentem laudatam in ſeruilianis
hortis: duaſq chamateras circa eam: quarum partes in aſini monumentis ſunt: vbi & canepho=
rus eiuſdem Plynius canephorum accipit pro eo. qui capite geſtat ſacra: vt iã docuimus Cha=
meteræ autem ſi id quoq ſcire deſideras: dicuntur humiles depreſſæq imagines. Chame eñ gre
corum aduerbium humi ſignat latine: vnde chametetę deriuantur. Senſus igitur Ciceronis hic
eſt. Verrem admonet: qui ex ſacrario heij mamertini abſtulerat imagines deorum: cum duobꝰ
alijs ſimulacris ſacra in capite ſuſtinentibus: vt reſtituat ſimulacra deorum: quę religionis cau=
ſa comparauerat: & ſibi habeat Canephoras. hoc eſt illa duo ſigna: ꝗ eximia venuſtate habitu=
q virginali polyclętus fabrefecerat quæ Heius mamertinus ĩ ſacrario ornamenti cauſa colloca
uerat.

APVD Eundem in oratione pro Roſcio amerino mendoſum verbum: quo tota ſentẽtia
obſcuratur: emendauimus. verba Ciceronis hęc ſunt: decem horis nocturnis: ſex & .l. millia paſ
ſuum ciſtis peruolauit: nos pro ciſtis correximus ciſijs. eſt autem ciſium genus vehiculi birotũ:
vt inquit Nonius: a quo ciſiarius dictus ipſe carrucarius ſiue rhedarius: hoc eſt ipſius ciſij auriga:
quo verbo vſus eſt iuriſconſultus: qui ſic ſcribit libro digeſtorum. xx. in titulo locati: & condu
cti. Si ciſiarius: dum cæteros tranſire contẽdit: ciſiũ euertit: & ſeruum quaſſauit vel occidit: pu=
to ex locato eſſe in eum actionẽ Ciſij meminit Auſonius illo verſiculo. Vel ciſio triiugi ſi pla=
cet inſilias: ꝗuis impreſſores non ciſio impreſſerunt: ſed ciſo corrupto vocabulo & ſenſu. hanc
dictionem vſurpat ipſe Cicero in ſecũda philippica ſic ſcribens. Delituit in quadam cauponu
la: atq ſeibi occultans perpotauit ad veſperum: inde ciſio ad vrbem celeriter aduectus domum
venit capite inuoluto. hic quoq impreſſores peccauerũt: nã vbi ſcribendum erat ciſio impreſſe
runt caſſia: qui tamen error non tam impreſſoribus eſt aſcribendus ꝗ correctoribus qui per vi
am caſſiã exiſtimãtes ad vrbẽ Antonium peruolaſſe. nõ me præterit caſſię vię mentionem fie
ri apud luculentos ſcriptores quã ſtrauit Caſſius: Sed in eo Ciceronis loco: ciſio legẽdum eſt/ qđ
etiam Nonij auctoritate corroboratur. Iam clarũ eſt: vt opinor: quid ſignificare voluerit Cice
ro dicens nuntium velocem ciſijs peruolaſſe: qui ſcilicet in curru vehebatur expeditiſſimo.
Qđ autem vehiculo nũtius ille tm̃ itineris vna nocte confecerit. idẽ paulopoſt aptius ſignificat
his verbis. non adeſt iſte Titus roſcius: non ſuis manibus: in curru collocat Automedontem
illum ſui ſceleris acerbiſſimę nepharięq victoriæ nuntium.

AVLVS Gellius libro noctium atticarum. ix. deſcribens cerimonias flaminicę dialis: ita
inquit: cum it ad argęos: neq comit caput neq capillos depectit. quæri ſolet a ſtudioſis Gellia=
næ doctrinæ quid ſignificet argęos: quæ dictio cum nodũ habeat enodanda eſt a nobis: prout
ex mutis (vt aiunt) magiſtris accepimꝰ. apud Romanos antiquitus pontifices ac virgines ve
ſtales cum flaminica diali alijſq religione initiatis ſimulacra ad imaginem hominum fabrica=
ta p̃cipitabant in Tyberim ex ponte ſublicio: idq fiebat idibus maiis: appellabatq talia ſimula
cra argeos: vt Dionyſius alicarnaſſeus docet in primo: & auctor eſt Plutarchus in ꝓblematis:
qui quęrit quare eiuſmodi imagines argęi nuncuparentur/ traditq antiquis temporibus barba=
ros ea loca incolentes: grecos quos cœperant: in tyberim præcipitare cõſueuiſſe. Hercules de=
inde: qđ etiam memorat Dionyſius illos edocuit: vt pro hominibus ſimulacra in flumen abij=
cerent: qui argæi nominabantur: quoniam veteres græcos omnes argiuos communiter appel=
lauerunt: hiſtoriam Macrobius paulo immutare videtur in primo ſaturnalium his verbis. Epi=
cadus refert Herculem occiſo Gerione cum victor boues per italiam duxiſſet: ponte (qui nunc
ſublicius dicitur) ad tempus inſtructo: hominum ſimulacra pro numero ſociorũ quos caſu pe=
regrinationis amiſerat/ in fluuium demiſiſſe: vt aqua in mare deuecta pro corporibus defuncto
rum. veluti patrijs ſedibus redderentur. hactenꝰ Macrobius. De Argęis ita ſcriptum eſt apđ Fe
ſtum. Argęos vocabant ſcirpeas effigies: quę per virgines veſtales iaciebãtur in Tyberim. De

his intellexit Liuius ſic ſcribens libro de vrbe condita primo: multa alia ſacrificia locaq; ſacris faciendis: quæ argeos pontifices vocant dedicauit. Argęorum meminit Marcus Varro: cuius hæc ſunt verba ex latinæ linguæ libris ſcripta. Argęi fiūt ex ſcirpeis virgultis. ſimulacra ſunt hominum.xxx. ea quotannis ponte ſublicio a ſacerdotibꝰ publice deiici ſolēt in tyberim. de Argęis intellexit Ouidius Faſtis: quamuis argęos non nominauerit his verſibus. Tunc quoq; priſcorū virgo ſimulacra virorū Mittere roboreo ſcirpea pōte ſolet vbi ſimulacra ſcirpea haud dubie pro argęis accipiunt. & pro ponte roboreo pons ſublicius ſignificat. hoc eſt ligneus: quoniam ſine ferro clauo cōſtructus fuerat: vt meminit Plynius libro trigeſimo ſexto.

APVD Plynium libro ſecundo naturalis hiſtoriæ verbum vetus eſt neq; protritum neq; inuulgatum ita ſcribentem: niſi terra in medio eſſet: æquales dies noctesq; habere nō poſſe deprenderunt & dioptræ. vt autem intelligas: quid dioptræ ſignificent ſcito dioptras eſſe regulas quibus antiqui vtebant ad aquas librandas. vt docet vitruuius architectus: qui ſic ſcribit lib. viii. de architectura: libratur aqua dioptris: aut chorobate: īde alibi ab eodem dioptræ libratinæ cognominātur. chorobates autē: ſi id ſcire deſideras eſt regula longa circiter pedes.xx. quæ habet tranſuerſaria Ait itaq; Plynius ex dioptris hoc eſt regulis illis libratinis deprenſum eſſe terram habere non poſſe æquinoctia niſi eſſet mundi media

IDEM in.vij. ait grāmatica Apollodorꝰ enituit: cui amphyctiōes græciæ honorem habuerunt. Siq ſunt: qui neſciant quid ſignificēt amphyctiones: illi ex nobis diſcant amphyctiones eſſe publicum græciæ concilium: vt ſcribit Cicero in rhetoricis. & meminit idē Plyniꝰ in xxxv. vnde decreta amphyctionū citat Demoſthenes in oratione pro cteſiphonte: conſtabat autem conuentus amphyctionum iuriſdictionea declaraſſe & ciuitates decreuiſſe quę ad id cōciliū cōmuniter accederent. quidam nō ſeptem ſed.xij. ciuitatea conueniſſe tradunt ad amphyctionū commune conciliū: quæ bis in anno ſingulæ legatum mittebant ad concilium: quem pilagorā vocabant: poſtea etiam plures conuenere ciuitates. Synodus etiam ipſa pylea nuncupabatur: quoniam ad pylas congregabantur: hoc eſt ad portas: quę nunc thermopylæ dicuntur. Pylagoræ autē: hoc eſt ipſi legati deæ cereri ſacrificabant. vnde autē amphyctionum nomen ductū ſit docet Dionyſius qui ſic ait in.xiiij. amphyctionem heleni filium cōmentum eſſe amphycti onicum concilium: cui ab ipſius nomine nomen indiderunt. idem leges cōſtituit: quas amphyctionicas vocant quibus ad concordiam amiciciamq; inter ipſos colendam inuitabant. denique quotienſcunq; amphyctionum mentionē fieri reperies apud veteres ſcriptores: reperies autem ſæpiſſime. in hoc ſignificatu ſemper accipito.

APVD Eundem hæc verba paſſim leguntur libro.vij. magna propter venatum eorum ī terris gratia eſt Nos dictionum vulgariam. & in hoc loco Plyniano nihil ſignificantē expunximus: & in eius locum latiniſſimam vetuſtiſſimamq; ſubſtituimus. nam pro in terris emendauimus viuerris. Sunt autem Viuerræ ruſticæ muſtellæ: quas græci ictidas vocant: quibus oſſea ſunt genitalia: ſicut docet Ariſto.ij. de animalibus: & repetitum eſt a Plynio in.xi. qui in xxix. muſtellas ſilueſtres a gręcis vocari ictides tradit: ictida autem Theodorus gaza interpres Ariſtotelis doctiſſimus viuerram interpretatur. Senſus itaq; Plynianus hic erit. Viuerras eſſe in magna exiſtimatione apud Balearicos propter venatum cuniculorum: namq; vt ſubdidit idem Plynius iniiciunt viuerras in ſpecus qui ſunt multifores: atq; electos ſuperne capiunt. legātur ergo viuerris: quę ſententia eſt luculenta & Plynio accōmodata & illud in terris deleatur: quo & elocutio & ſenſus dehoneſtantur.

APVD Eundem libro.xv. locus eſt reconditus: nec a quo intellectus fuerit hac tēpeſtate ſatis animaduerto. verba Plynij hęc ſunt de ficis ſcribentis. Ex hoc genere ſunt: vt diximus cottona: & caricę: quęq; conſcendenti nauim aduerſus parthos omen fecere. M. craſſo venales prędicantis voce cauneæ. hiſtoria quā ſignat Plynius a nullo hiſtoricorum: qđ equidem ſciam tradita eſt. nec ex ipſo Plynio percipe poſſumus quomodo fici cauneæ omen fecerint. M. craſſo proficiſcenti ad particam expeditionem. ego ab vno Cicerone hunc locum declaratum eſſe pſpexi his pauciſſimis verbis: quæ ſunt ab eo ſcripta. libro.ij. de diuinatione: cū. M. craſſus exercitum Brunduſij imponeret/quidam in porticu caricas cauno aduectas vendens cauneas clamitabat. dicamus. ſi placet monitū ab eo Craſſum caueret ne iret: nō fuiſſe periturum. hęc Marci tullij verba: ſiquis diligenter penſitauerit: & iudicio pręſentiſſimo perſpexerit. profecto Plynianam ſētentiā alioquin ſubobſcurā perſpiciet/cuiꝰ hic eſt ſenſus. E genere ficorū ſūt caunee ex īſula cauno aduectę: quas vēditor cauneas clamabat qn̄ Craſſꝰ ex portu Brūduſino nauē cōſcendere cum exercitu moliebatur: hoc nomine Cauneas. venditor intelligebat ſe habere ficos venales ex cauno deportatas: qui vero omina obſeruant. id verbum: Cauneas: malum nomē portendere Craſſo dixerunt: quaſi ſignificare vellet: cauneas: caue ne eas. & ita interpretabant

ob hanc vocem. cauneas: monitum eſſe Craſſum ab eo venditore ficorum. Caueret ne iret ſcili
cet ad parthicum bellum. hoc eſt ergo qđ ait Plynius cauneas venales voce proclamantis fe
ciſſe omen Craſſo: quia cauneas ſignificare videtur Caue ne eas. Caun⁹ autem vnde fici cauneę
nuncupantur ciuitas eſt & ęſtate & autumno peſtilens propter ęſtus ac pomorum copiam: vn
de Cauni coloni admodum virides pallenteſq; exiſtunt: in quos olim Stratonicus cytharœd⁹
verſu Homerico ita iocatus eſt: Tale quidem genus eſt hominū: quale eſt foliorum. fuerūt cau
nij rhodijs ſubiecti: a quibus aliquando deſciuerūt. Molo orationem ſcripſit aduerſus caunos
Scribit Plynius in cauno gigni homines lienoſos.

IN. xxv. vbi de helleboro loquitur menda eſt his verbis Aliqui paſtores eodem nomine in
ueniſſe tradunt capras purgari paſtore illo animaduertente: datoq; lacte earum ſanaſſe parotidas
furentes. In hoc eñ loco dictio illa parotidas adulterina eſt. & ab incurioſis ſuppoſita pro prętı
das. nāq; Plynius eo in loco intelligi vult prætidas illas hoc eſt præti filias carminibus poeta
rum celebratas: cum furore agitarentur fuiſſe ſanatas helleboro a Melampode diuinationis ar
te clariſſimo. a cuius nomine vnum hellebori genus appellatur Melampodion. de hac melam
podis curatione meminit Vitruuius in. viij. de architectura ſic ſcribens: Apud fontem clitoriū
Melampus purgauit. præti filias: reſtituitq; earum mentes in priſtinam ſanitatem: & Ouidi⁹ in
. xv. metamorphoſeos: cum de fonte clitorio loqueretur: cuius aqua epota facit abſtemios ita
ſubiunxit. Siue qđ indigenæ memorant amythaone natus Prætidas attonitas poſtq̄ per car
mē & herbas Eripuit furijs purgamina mentis in illas Miſit aquas: odiumq; meri permanſit in
vndis. Seruius quoq; enarrans illud Virgilianum. Prætides implerūt falſis mugitibus agros:
fabuloſe ſcripſit illas Iunonis iracūdia ac inſania fuiſſe vexatas: vt ſe vaccas putarēt/adeo vt
plęrūq; gemerent: & aratra formidarent. quas Melampus poſtea purgaſſe perhibetur. Addit ꝓ
bus prætidas ob hanc dementiam patriam argos reliquiſſe: his itaq; argumentis ſubnixi aſſeue
ramus legendum eſſe Prætidas non parotidas apud Plynium tradētem qua medicina ſanaue
rit Melampus Prętidas furentes: Cuius rei etiam meminimus in Propertij cōmentarijs. Non in
ficior parotidas idētidem ab eodem memorari pro tuberculis: quę vt autor eſt Cęlſus in ſexto
ſub auribus oriri ſolent. Sicut & nomē ipſum declarat. para enim græce apud ſignat. & ota au
res dicuntur: vnde parotides nuncupantur. ſed haud quaq̄ in hoc loco apud Plynium paroti
das legere debemus. ſed vt iam docuimus Prætidas. Solent etiam iuxta dentes in gingiuis ori
ri dolentia: quas gręci parotidas appellant: quarum remedia diligentiſſime ſcribit Cęlſus.

IN Eodem. xxv. eodemq; capite mendoſa dictio eſt his verbis: plurimum helleborū na
ſcitur in Oeta monte optimum vno eius loco circa epirum. Nuſq̄ legimus locū eſſe in Oeta
mōte epirum nuncupatū. nec epirotica regio oetę propinqua eſt: quocirca Theophraſti aucto
ritate confiſi pyram pro epirū emendauimus: a quo Plyniū hunc locū tranſtuliſſe facile cognoſ
cas: ſi Theophraſti librum nonum de plantis cū hoc Plyniano contuleris: in quo cuncta ferme
leguntur de helleboro quę memorat Ply. & hæc inprimis plurimus helleborus optimuſq; eo ꝑ
uenit loco. non tamen vbiq; ſed parte vna tantummodo oetę quā pyram vocant. ex his liqui
do apparet pyram legendum eſſe: non epirum Cur autem locus ille in Oeta monte pyra nuncu
petur: docet Liuius libro. xxxvi. Cuius hęc ſunt verba. M. attilius Oetam aſcendit herculiq; ſa
crificium fecit in eo loco: quem pyram (ꝙ ibi mortale dei corpus crematum ſit) appellant:
Fabula eſt olyram fluuium Herculis rogum extinguere conatum eſſe vna cum altero fluuio no
mine mella: Cuius rei meminit Strabo in nono geographię: Sed hactenus de Plynianis men
dis & obſcuritatibus: quæ omnia ferme peculiari volumine priuatim annotamus. qđ (vt ſpe
ramus) neq; inutile, neq; iniocundum erit ſectatoribus Plynianæ eruditionis: Sed iam ad alios
tranſeamus.

APVLEIVS Madaurenſis plurimis ſcatet mendis propterea ꝙ plurimi eius lectionis
ſunt infrequentes. quę res ſcriptorem luculentū atq; eruditum nō ſolū reddit ſcrupuloſum: ſed
etiam in dies magis mendoſum facit: & enim vt in præſentiarum pauca ex plurimis deprauata
attingam: quę ſuccurrunt nonne in primo de aſino aureo mendum eſt: qđ correctores diſſimulā
ter pręterierunt. verba Apulei hęc ſūt de Theſeo ſcribentis: non eſt aſpernatus ales anus hoſpi
tium tenue. truncatum verbum eſt ales. Cuius nullus eſt ſenſus: nulla extat hiſtoria. nos ꝓ ales
hecales emendauimus ſecuti ſcriptores idoneos: qui tradunt vetulam ruſticam nomine Heca
len hiſpitiolo Theſeum ſuſcepiſſe: quæ illo ad bellū ꝓficiſcente vouit ſe Ioui immolaturam ſi
incolumis rediſſet in patriam: verum ante reditum illius extincta eſt. Cuius cadauer idum in ro
go ſemiuſtulatum eſſet: Theſeus ſuperueniſſe fertur. vnde a poeta in priapeis Hecalen hanc ſi
gnificante dictum eſt: Aequalis tibi quā domū reuertēs Theſeus repperit in rogo iacentem. de
Hecale ſcribit Plutarchus in Theſeo: Hecales hoſpitium apud græcos celebrat Callimach⁹: q

ſcripſit Hecaleſia cuius teſtimonium citat Plynius in. xxij. quo in loco impreſſores: neq̄d acer
bius dicam incorrectores. pro Hecale hecate impreſſerunt Plynij verba ſubieci: quæ hæc ſunt.
eſtur: & ſoncos: vt quem Theſeo apud Callimachum ponat Hecale. caule vterq; albus & niger
Idem Plynius. XXVI. cum de crethmo herba loqueretur: quę inter eas eſt: quę eduntur ſilueſtriū
herbarum: ita ſubiunxit: hanc certe apud Callimachum apponit ruſtica illa Hecale. cū de hac
igitur intelligat Apuleius: legendum eſt hecales anus: & illud ales obelo confodiendum.
APVD Eundem: pro laniena lanien paſſim legitur: nullo ſenſu: nulla conſtructione. nullā
latinitate ſeruata. ita em̄ impreſſerunt. ne nefarius homicida totam ædium lanien: quā cruenter
exercuit impune commiſerit. Quis non videt dictionē eſſe inuerſam? & lanien pro lanienā fuiſ
ſe perſcriptum? quæ dictio peculiaris eſt ipſius Apulei: & ſignat quandam quaſi laniationē. au
ctor eſt. M. Varro libro primo ne analogia lanienam locum eſſe vbi caro venditur: qđ vulgo
macellum appellatur. Sicut pelleſuinam antiqui vocitarunt: vbi pelles veneunt.: videturq; di
cta eſſe laniena a laniando. vnde & lanij dicti q̄ laniāt pecora: & laniſtę: qui laniādis pręſunt gla
diatoribus.
IDEM Libro floridorū primo ita ſcribit. Si mimus eſt riſeris. funere plus timueris. Si co
mœdia eſt faueris. Si philoſoph⁹ didiceris. Fateor me ignorare quid ſignificet funere pl⁹ timu
eris qđ ſi ita legatur Apuleius ipſe talia ſe ſcripſiſſe inficiabitur: & inuenuſtam inſulſamq; elocu
tionē aſpernabitur noa pro funere plua emendauimus funepeus. Significat autē funepe⁹ eum
qui graditur per funes: quem latini vocant funābulum: gręci ſchœnobatem: quæ vox iam pla
tina recepta eſt. prim⁹ meſſala (vt autumat Porphyrio) pro ſchœnobate dixit funābulum: qua
dictione vſus eſt & Terentius in ecyra. ſenſus eſt Apuleij / Spectatores ridere ſi minimū in thea
tro ſpectauerint hiſtrioniam exercentem. timerē vero ſi funepeum animaduerterint p funes cū
periculo ambulantem: tanq̄ iamiam lapſurus ſit. alibi idem Apuleius vſus eſt hac dictiōe ſicut
ſcribens: comœdus ſermocinatur. tragœdus vociferatur: funepeus periclitatur.
ILLVD quoq; indiget interpretationis: qđ ab eodem in epilogia ſcriptum eſt ex Homero
tranſlatum: Nec Vlyſſes ſcrobē: nec æolies follem: nec crateram aliquo piſculento medicauit:
ad horum verborum enarrationem inſpicienda ſunt illa: quę de Vlyſſe: quę de Aeolo: quæ de
Helena tradit Homerus: apud quem legimus in. xj. odyſſeæ Vlyſſem: Circes conſilio ad iferos
demeaſſe: & ſcrobem effodiſſe menſura quoquouerſum cubitali atq; in ea manib⁹ defunctorū
ſacrificaſſe mulſo vino dulci aqua polentaq; cōmixtis: quæ ouium mactatarum cruore reple
uerit: atq; ita facta eſt manium euocatio per ſcrobem: & hunc Homeri verſum æmulatus Sylli
us luculente ſcribit libro. xiij. Scipionē ad euocandos manea iuſſu ſibyllę cumanæ feciſſe ſcro
bem: & humo refoſſa deſup mella vinum: & lac fudiſſe cum immolatione bidentum: hactenus
de Vlyſſis ſcrobe Aeolus vero quem non ſolum poetæ: ſed & hiſtorici ventorum regem eſſe di
xerunt. vtrem Vlyſſi dedit ventoſiſſimum: quo .ſ. ventos omnes incluſerat præter zephyrum
vt illo flante domum claſſe ſocijſq; ſuperſtitibus deportaretur: hunc autem follem cathena ar
gentea arctiſſime alligatum vlyſſis ſocij reſoluerūt theſaurum incluſum arbitrantes: vt cecinit
in. x. odyſſeæ: & ab Ouidio repetitum eſt in. xiij. metamorphoſeos. Qđ vero ad Helenę crate
ram pertinet: propter quem locum ad hæc acceſſimus enarrāda: Scire debes quēadmodū apđ
Homerum in. iiij. Odyſſeæ. helena thelemacho vlyſſis filio deſiderio patris comploranti crate
ram propinauit. in qua nobile illud pharmacum vino cōmiſcuit qđ nepēthes appellant quaſi ſi
ne luctu: ne em̄ priuationem ſignificat: & penthos luctum. huius em̄ efficaciſſima vis eſt ad tri
ſtitiam animi auferendam: & obliuionem mœrorum omniū conciliandam. hoc aūt luctus me
dicamentum helenę dono dederat Polydamia Thonis regis ægypti coniunx qui Menelaū &
Helenam hoſpitio ſuſcepit. huius pharmaci ab Homerica helena Thelemacho propinati me
minit Plyni⁹ lib. xxv. his verbis. Herbas certe ægyptias ab regia vxore traditas ſuę helenę plu
rimas narrat Homer⁹. ac nobile illud nepenthes obliuionem triſtitię veniamq; afferēs: & ab he
lena vtiq; omnibus mortalibus propinandum. idem in. xxiij. nepenthes hoc melytum nil ali
ud fuiſſe. q̄ vinum ſentire videtur: qđ curas diſſipat: & ſecuritatibus eſt accommodatum. vnde
de vino ita ſcripſit: iamq; dudum hoc fuit: qđ homerica helena illa ante cibū adminiſtrauit. Ma
crobius vero hoc remedium mœroris: qđ helena vino miſcuerit. interpretatur eſſe dulcedinem
ſermocinationis / quę non minus hilarare ſolet conuiuium: q̄ vini ſuauitas: verba Macrobij ex
libro Saturnalium nouiſſimo hęc ſunt tranſcripta. Si Homeri latentem prudentiam inſcrute
ris altius delinimentum illud qđ helena miſcuit: non herba fuit: non ex india ſuccus: Sed nar
randi opportunitas: quę hoſpitem mœroris oblitum flexit ad gaudium. Meminerunt hui⁹ quo
q; nepenthis homerici Herodot⁹ in euterpe: Diodorus in ſecūdo: & Strabo libro vltimo Geo
graphiæ. igitur Apuleius: vt iam illius eruditiſſimi ſcriptoris verba explicemus ad refutanda

argumenta accuſatorum: qui piſces eum quæſiſſe ad magiam exercendam obijciebant: oſtendit autoritate homeri piſces magiæ celebrandæ adhiberi non ſolere: cum homer⁹ ſcribat nihil piſculentum adhibitum fuiſſe ab Vlyſſe ad ſcrobem illam qua manes euocauit: nec ab eolo: ad follē illum quo ventos incluſit: nec ab helena ad craterē illam: qua thelamacho nepenthes: hoc eſt luctus delinimentum propinauit: & ita docet falſam fuiſſe accuſatorum criminationē: cū nihil negocij ſit mago cum piſcibus.

IDEM in nominum ſimilitudinem iocabundus ita ſcripſit. poteſt cācer ad vlcera alga ad quercerum. qđ primo loco poſuit ſatis apertum eſt: qđ poſtremo non ſatis: quocirca ſcito quercerum dici frigidum cum tremore. qua dictione rarenter vſi ſunt recentiores ſcriptores: frequēter vero vetuſtiſſimi: vt Lucilius & Plautus. Præterea ita ſcripſit Aul. Gellius libro vltimo noctium atticarum. An tu forte morbum appellari hic putas ægrotationem grauem: cum febri rabida & quercera: quibus verbis febrē ſignificat frigidam cum horrore quando totū corp⁹ intremiſcit: quæ grauis eſt ægrotatio. Pręterea antiqui auctore Feſto quercerami dixerunt grauem & magnam. alga vero res notiſſima eſt: cuius meminit Plynius in. xxv. ſenſus Apuleii hic eſt: ſi ex vocabulo ſuſpitiones ducunt: poterit ſimiliter propter nominum ſimilitudinem cancer marinus accommodari ad vlcus: qui cancer nuncupat. & alga quæ ab algore hoc eſt frigore deriuari videtur: accommodabitur ad quercerum: hoc eſt febrem frigidam: & grauē: quem admodum & calculus hac ratione poſſet videri idoneus ad veſicam hominis calculoſi. Si in manum ſumpſeris ipſum Apuleium facilius percipies: in quem ſenſum iſta dicant. nobis ſatis ſit declaraſſe quomodo alga ad quercerum accommodari poſſet. Sed anteq̄ ad alioa tranſeamus illud quoq;: qđ ē in primo de aſino declaremus: ſaccariam faciēs merebam. lego apud iuriſcōſultos libro digeſtorum. xvj. Saccariam negociationem nuncupari a nomine ſagorum. quando. ſ. ſaga & id genus veſtimenta mercamur: vt in diſtrahendo lucrum faciamus: ille itaq; eleganter dicitur facere ſagariam qui exercet hoc genus mercimonij. vnde exiſtimo apud Apuleium legendum eſſe ſagariam ab huiuſmodi negociatiōe. Q đ ſi ſaccariam legis ſignificabit mercaturam ſaccorum: & ita accipitur pro negociatione viliori. Siue ſaccariam legas vt impreſſi codices habent: ſiue ſagariam: vt mihi legendum eſſe videtur. & ita ſagaria abſolute dicetur. Sicut argētariā & pyraticā: & fabricam dicimus: q̄uis an pyratica ita dici poſſit: vt fabrica dubitauerint Quītiliani præceptores.

APVD Pedianum Aſconium doctiſſimum Ciceronis interpretem: multa mendoſa & mutilata reperiuntur: Sed interim illius loci venit in mentem: qui legitur in oratione contra Piſonē minimeq; in Sicilia cum equitatu tranſierat ad nos/ciuitatem romę datam: ędeſq; & pecuniam ex ęrario: hiſtoria haud dubię hoc in loco ſignificatur. ſed illa dictio minime: valde lectorem perturbat: ſententiamq; corrumpit: quis enim quęſo vnq̄ legit ciuitatem Romanam donatā homini nomine minime: cum aduerbia nuſq̄ pro nominibus proprijs mortalib⁹ imponant. nos autem re diligenter penſitata pro minime correximus Mutinę. Sicut ab auſonio traditum eſſe proculdubio exiſtimamus: fuit autem Mutines vir impiger. & ſub magiſtro Annibale omnem belli artem edoctus: cuius virtus cum in Sicilia contra Romanos maxime enituiſſet: formidoloſa eſſe cœpit duci pœnorum Annoni: cuius famę mutinis gloria officiebat: vnde cum iniurijs afficeretur præfectura ſpoliatus tranſiuit ad Romanos tradito prius agrigento. quę cauſa fuit: vt omnis repēte Sicilia ad Romanos inclinaret ob hæc Merita mutine in ſenatum Romanū introducto honores habiti ſunt: & ipſe ciuis Romanus factus eſt. hęc traduntur a Liuio diſperſim libro. xxv. xxvi. xxvij. ab origine vrbis: & de hoc Mutine hoc in loco intellexit Aſconius illum quoq; locum qui eſt in oratione pro Scauro: capiſtro ſub toga cinctus emendauim⁹ campeſtre ſuper quo affatim ſcripſimus in Propertij commentarijs. idem interpretatione oratiōis cui titulus eſt in toga candida mendoſus eſſe his plane verbis. qđ in ædilitate: quā annuā non geſſerat: vertias non habuerat dedit gladiatores Vertias verbum eſt abſonum: & abſurdum citra aliquem ſignificatum. nos penſitato ſenſu & litteris non multum immutatis correxim⁹ varias. varias autem pantheras appellant: a macularum (vt arbitror) varietate q bus ſunt ſpectabiles. vnde ita ſcribit Plynius in octauo in capite de pantheris. nunc varias & pardos: qui mares ſūt appellant/in eo omni genere crebriſſimo in africa ſyriaq;: quidam ab his pantheras ſolo candore diſcernunt: nec adhuc aliam differentiam inueni. hęc Plynius. cuius autoritate ſubnixus: varias pro vertias apud Aſconium emendaui: qui ſignificat ædilem dediſſe ſpectaculum gladiatorium cum varias: hoc eſt pantheras non habuiſſet. quas ędiles in ludis ędilitijs dabāt, Sicut olim Scaurus in ædilitate ſua centum. L. varias exhibuit. deinde Pompeius magn⁹ quadringentas decem: diuus Auguſtus quadringentas. xl. alio nomine pantheræ africanę nominantur. in quo ſignificatu accipiendum eſt illud apud Suetonium in caligula. edidit & circēſes

pluri moſ a mane vſq; ad veſperam: interiecta modo africanarum venatione: modo Troię de
curſiõe: male litterati ſecuti libros impreſſos africanorum legunt. cum legendum ſit africanarũ:
& de pantheris intelligendum: quarum venationem inter circenſes interpoſuiſſe caligulam ſi-
gnat Tranquillus. ſenatuſconſultum fuit vetus ne liceret africanas aduehere. idem Tranquill⁹
autor eſt Claudium exhibuiſſe africanas conficiente turma equitum ꝑtorianorum: in interꝑta
tione eiuſdem orationis: apud eundem ex litterarum tranſmutatione dictio vetuſta corrupte le
gitur. impreſſores enim pro ſeplaſia impreſſere ſelapſia. fuit autem ſeplaſia forum capuę in quo
vnguentarij negociabantur. Seplaſię delitijs contuſam fractamq; fuiſſe punicam ferociam te-
ſtatur Valerius libro nono dictorum factorumq; memorabilium. Seplaſiæ meminit Cicero in
oratione legis agrarię contra Rullum his verbis: Iam vero qui met⁹ erat tunicatorum illorum
in alba. & ſeplaſia: vbi albanam intellige pro altero foro campano: cui⁹ fit mentio quoq; apud
Valerium. hæc eſt illa Seplaſia de qua ita ſcribit Plynius in. xxxiiij. credunt ſeplaſiæ ea omni-
bus quidẽ modis corrũpenti. idem in. xvj. loquens de reſina arboris piceæ. hinc ait eſt fraus ſe
plaſiæ: vbi impreſſores non ſeplaſię impreſſerunt. Sed ſępiſſime aſię: a ſeplaſia ſeplaſiarius de-
riuatur: accipitq; pro effœminato vnguentario. Lampridius in heliogabalo. pinxit ſe vt cupe-
dinariũ: vt ſeplaſiarium: vt popinariũ: ꝑpter vnguenta: quę ſeplaſiæ conficiebanť: dictũ eſt ab
Auſonio Acre ſeplaſię decipiare caue: quo verſiculo pro Acre ſeplaſię odorẽ vnguentorũ at-
q; fragrantiam intelligi voluit.

APVD Quintilianum in decimo inſtitutionum oratoriarũ turpe mendum depręhendi-
m⁹ inter legendũ: & etiam emendauim⁹. ita enim ſcriptũ eſt: Sed non quicqd ad aliquam partẽ
ſcientiæ pertinet: protin⁹ ad faciẽdam etiam Apheresim: de qua loquimur accommodatũ: ex
librorum impreſſorumq; incuria menda facta eſt in eo verbo apheresim: cum legẽdum ſit phra
ſin: ſicut & nos correximus: qua dictiõe tanq̃ latinitate donata vſi ſunt latini. vnde alibi idẽ di
xit Quitilianus: Macer & Lucretius: legendi quidem: ſed non vt faciant phraſin: hoc eſt corp⁹
eloquentiæ. Hieronymus in prologo galeato Secundus machabeorum liber græc⁹ eſt: qđ ex
ipſa phraſi ꝓbari poteſt. de hac itaq; loquens Fabius inqt nõ oia eſſe accõmodata ad faciendã
hãc phraſin: hoc eſt elocutionem abſoluendam: quę ex aliqua parte ſũt erudita.

APVD Eundem in tertio pro Tiberius cæſar: impreſſum legitur in omnib⁹ codicibus Ti
tus cæſar: quæ nominis deprauatio hiſtoriam peruertit: & tempora verba. Quitiliani hæc ſunt
Theodorus gadareus qui ſe dici maluit Rhodium: quem ſtudioſe audiſſe: cum in eam inſulam
ſeceſſiſſet: dicitur Tiberius cæſar. ſenſus verborum iſtorum manifeſtarius eſt. Sed ab hiſtoriæ
fide diſſentiens: Si legatur Titus cæſar. namq; Theodorus de quo loquitur Quintilianus do-
cuit præcepta rhetorices rhodii per id tempus quo Tiberius in eam inſulam ſeceſſit: vbi circa
ſcholas & auditoria profeſſorum aſſiduus fuit. & in primis audiuit Theodorum: manſitq; illic
annos octo: de quo Tiberii ſeceſſu multa ſcribit luculente Tranquillus. dictus eſt autem gada-
re⁹ theodorus a gadaribus ciuitate ſyriæ quã iudæi ſibi vendicarunt: vnde ait Strabo lib. xvij.
cum de gadaribus loqueretur. hinc fuit Theodorus orator: qui ætate noſtra viguit: Strabonẽ
autem ætate Tiberij ſcripſiſſe: clarum eſt ipſius teſtimonio: qui in ſexto memorat ſe Tiberij tẽ
pore floruiſſe: qui legit apud Fabium Titus cæſar: is prorſus & hiſtoriæ: & temporũ ignarus eſt
de hoc Theodoro gadareo intellexit Iuuenalis illo verſu: Artem ſcindens theodori. Illud quo-
q; in eodem ſcriptore: qđ adeo nuper legimus: indiget emendationis vnius litteræ immutatio
ne. nam in primo: marcipotes publipoteſq; ſcriptum eſt. pro marcipores publiporeſq;. maio-
res eñ noſtri a prænominibus dominorum ſeruos in familia nominabant: vnde a Marco & pu
blio dicti ſunt marcipores & publipores quaſi pueri hoc eſt ſerui Marci & publij. Sicut quinti-
por nomen ſeruile frequens fuit apud antiquos a prænomine domini dictũ. ita marcipor & pu
blipor a Marco & Publio nominantur. vnde & emendandus eſt locus apud Plynium deprauat-
tus: nãq; libro .xxxiij. naturalis hiſtoriæ incurioſi ſcripſerunt. marſiferes lociferesue. vbi ſcri-
bendum erat marcipores luciporesue. pro ſeruis marci & lucij: & hoc eſt: qđ ait Plynius id gen⁹
ſeruos dominorum fuiſſe gentiles. i. eodem nomine appellatos: quo domini appellabãtur. gẽ
tilis enim præter notam ſignificationem dicitur is qui ſimili nomine appellatur: id quod Cice-
ro in topicis & Feſtus tradiderunt. verba Priſciani ex libro ſexto tranſcripta ſubiecimus. qui-
bus aperte ſignificatur qđ dicimus vt a puero compoſita: publipor publiporis: marcipor mar
ciporis. Sic probus. ita enim antiqui pro publipuer & marcipuer dicebant: quidam apud Ply
nium marſiferes & lociferes dici exiſtimant tanq̃ baiulos marſupiorum: & loculorũ: ſed male.

Aemilius Probus: qui vitas græcorum imperatorum luculento ſermone conſcripſit. Ari
ſtidem tradit a themiſtocle collabefactum eſſe teſtula: quę ſententia cum non ſolum tyronibus
ſed etiam veteranis ſubobſcura videri ſoleat: hoc in loco a nobis copioſiſſime explicabitur: q

ſtudia iuuenum:& imprimis tui fouere ac iuuare ꝑuirili parte contendim⁹.ciuitates antiquit⁹ quę
populari ſtatu regebantur:eos qui ſuper excellere videbantur: vel ꝓpter amicos: vel ꝓpter ali-
quam aliā potentiā extra ciuitatem relegare ſolebant ad tempus:ſicuti docet Ariſto. libro.iij.
politicorum. Athenienſes vero exilio decēnali mulctare conſueuerant potentes nimis ac ex-
cellentes gloria viros:& hoc exilij genus oſtraciſmon appellauerunt:qui repertus eſt:nō ad ca-
ſtigandam improbitatem:ſed ad potentiam moderandam.oſtraciſm⁹ autem ab oſtrato.i.cal-
culo:ſiue teſtula nomen ſortitus eſt.qui in hunc maxime modum athenis per agebatur:oſtraci
.i.calculi viritim in conſilio dabantur: in quibus quiſq; nomen illius perſcribebat:quem vrbe
cedere voluiſſet.magiſtratus vero qui huic negocio præerant vniuerſos ſimul calculos recenſe
bant qui niſi ſex millium numerum exceſſiſſent nihil confectum eſſe iudicabatur.vbi vero legi
timus numerus repertus fuiſſet:eum.x. annorum exilio afficiebant.quē plurib⁹ calculorum ſen-
tentijs damnatum eſſe cognoſcerēt:hoc oſtraciſmo multi proceres athenīēſium in exilium e ci
uitate eiecti ſunt:vt Ariſtides:Themiſtocles:Cimon:alijq; complures.Nemo autem ſordid⁹/
nemo ignobilis:nemo famoſus:vt Plato comicus inquit:conſueuit oſtraciſmo mulctari.vn-
de id genus exilij apud athenienſes ceſſauit.poſtq̄ Hyperbolus homo ſordid⁹ oſtraciſmo mul
ctatus eſt:qui nobiliſſimorum:& potentiſſimorum hoīum:non autem ſordidorū & humilium
cauſa fuerat inſtitut⁹. De oſtraciſmo multa ſcribit Ply.in Ariſtide:& Alcibiade:hoc latini teſtu
larum exiliū vocant.vnde etiam dixit Plutarchi interpres in picle.ꝙ Pericles cum iuuenis eſ-
ſet verit⁹ teſtę exilium nulla ex parte tempu.attigit.ſenſus itaq; probi æmilij eſt ariſtidem a the
miſtocle eiectum fuiſſe ciuitate collabefactum teſtula:hoc eſt decēnali exilio oſtraciſmi mulcta
tū:Quam hiſtoriam copioſe ſcribit Plutarchus in Ariſtide:qui in themiſtocle ſic ait:teſtarum
exilio ariſtidem ciuitate eiecit:Quotienſcūq; leges teſtarum ſuffragijs eiectum fuiſſe aliquē ex
principibus Athenienſium ſcito oſtraciſmon :de quo diximus: hoc eſt exilium decennale
ſignificari.

IN Quarto apud Gellium locus eſt partim mendoſ⁹:partim prępoſter⁹:ita enim ſcriptum
eſt:de mupope peri nodu quoq;:qui luſtirioſus latine appellatur diſſēſum eſt.In his paucis ver
bis multiplex error eſt:quē nos ita emēdauimus.& ita Gellium ſcripſiſſe opinamur.de myope
qui luſcioſ⁹ latine appellatur peri nodu quoq; diſſenſum eſt.& anteq̄ ſenſum ſcriptoris explice-
mus:prius verba ipſa qd ſignificēt declarem⁹.Myopas græci vocant in die parum videntes.
quæ dictio compoſita eſt a verbo græco myo qd ſignat claudo:& ops qd dicitur oculus.quaſi
myopes propter viſus hebetationem clauſis oculis intueri videātur.Latini id genus homines
luſcioſos appellitant:a luſcatione quadā:vt opinor:ꝙ ſcilicet luſcos imitent.alio nomine græ
ci luſcioſos nyctilopas vocant a nocturno videlicet aſpectu Plyni⁹ libro.xxviij.ita ſcribit ſan
guine hirci ſanari luſcioſos.nyctilopas appellant græci.Idē in octauo.ita ſcriptum reliqt.tra-
dunt capras non min⁹ videre noctu:q̄ interdiu:& ideo caprinum iecur:ſi veſcatur.reſtituit pri-
ſtinam aciem his quos nyctilopas vocant.Scribunt iuriſconſulti digeſtis de edilitio edicto:eū
hominem morboſum eſſe qui neq; matutino videt:neq; veſpertino:qd genus morbi gręci vo
cant myopa.autor eſt Nonius Myopes:qui latine luſcioſi vocātur:ad lucernam non videre.de
luſcioſo facete:vt ſemp Plautus dixit in milite:ædepol tu quidem cæcus non luſcioſus es:& eo
dem loco inquit mirū te lolio victitare:& tam vili tritico quid ita?quia luſcioſus.vbi impreſſo
res ꝓ lolio impreſſerunt oleo.& ita plautinam eruditionem deprauarunt. Dicunt enim (vt inqt
Placiades) ꝙ lolium comedentib⁹ oculi obſcurantur. cuius rei etiā teſtis eſt Ouidius illo verſi
culo:Et careant lolijs oculos viciantibus agri.Feſtus pro luſcioſo nuſcioſum ſcribit:tanq̄ ny
ctilopa hoc eſt a nocturno aſpectu deriuatum ſit niſi forte a librarijs confuſa ſunt:quę Feſt⁹ ipſe
ex ordine litterarum optime digeſſerat.Nodos vero græce latine dicit edentulus:hoc eſt ille:q
dentibus caret.erit itaq; ſenſus Auli Gellij.talis:Diſſenſiſſe eruditos de myope:hoc eſt eo:qui
parum videt:qui latine luſcioſus appellatus.an redhiberi debeat tanq̄ morboſus:ſimiliter de
edentulo qd ipſe græce dixit peri nodu:quæſitum eſt an ſit morboſus.de quo ſcribens Paul⁹
iuriſconſultus cui dens abeſt inquit non eſt morboſus:maxima enim pars hominum dente ca
ret:neq; ideo morboſi ſunt:præſertim cum ſine dentibus naſcamur:nec ideo minus ſani ſimus
donec dētes habeamus:alioquin nullus ſenex ſanus eſſet. Sed iam ad diuum Hieronymū trāſ
eam⁹:apud quē nō minus eruditionis reperio atq; facundię:q̄ apud ethnicos ſcriptores.

DIVVS Hieronymus in epiſtola ad Paulinū:quæ in liminari eſt pagina inſtrumenti vete
ris.Scribit Apollonium Philoſophum perrexiſſe ad Aethiopiā:vt gymnoſophiſtas& famo
ſiſſimam ſolis mēſam videret in ſabulo.Quæri ſolet a curioſis Hieronymi ſectatorib⁹:q̄ nā fue
rit ſolis menſa:quam vt videret Apollonius ad Aethiopas acceſſit.De qua qd tradiderint lu-
culenti ſcriptores eloquamur.autor eſt Herodot⁹ in tertio hiſtoriarum fuiſſe in Aethiopia ꝑ ra

tum omniũ quadrupedũ carne refertum: quã ꝑ noctẽ magiſtratꝰ illic ponere feſtinabãt: & vbi illuxiſſet: cuilibet licebat illuc accedere epulatũ. indigenæ exiſtimabant copiam epularum diuinitus ſuppeditari: & hanc ſolis menſam nuncupauerunt: ad quã inſpiciẽdã olym cãbyſes miſit legatos ĩ Aethiopiam. Solinꝰ græco vocabulo nũcupat heliutrapezam: hoc ẽ ſolis mẽſam ηλιοσ enĩ græce ſol: & trapeza menſa noiat̃. de hac menſa ſolis ita ſcriptũ reliquit Pomponius mella. eſt locus in Aethiopia paratus: ſemper epulis refert̃. & quia vt libet veſci: veſcentibꝰ licet heliutrapezam appellant: & paſſim appoſita ſũt: quia affirmant innaſci ſubinde diuinitus. Interp̃tamenta q̃ ſuper hoc loco ſcribunt̃ a Nicolao de lyra alioquin erudito ſũt mera deliramẽta neq; ſententię Hieronymi neq; hiſtorię accomodata.

Apud eundẽ libro ſecundo contra Iouinianũ in peruulgatis impreſſiſq; codicibus hęc verba legunt̃: nũc reſtat vt Epicurũ noſtrũ ſudantẽ in hortulis ſuis inter adoleſcentulas & mulierculas alloquamur. Ego vero illud ſudantem emendãdum eſſe cenſeo: & vnius tantũmõ litteræ immutatione legendum ſubantem. nãq; ſubare vocabulo antiquiſſimo dicunt̃ ſues cũ libidinant̃ vnde tranſlatio quoq; facta eſt in cætera aïalia: vt docet Porphyrio enarrans illud Oratianum: Iamq; ſubando tenta cubilia tectaq; rumpit: & vt autor eſt Ariſtoteles libro ſexto de aïa libꝰ. ita ſubare dicitur in ſuibus: quemadmodũ equę libidine ſtimulatę dicunt̃ eqre. vnde & columella mulam appellat equientẽ: hoc ẽ deſiderio libidinis equũ appetẽtem. Et hinc maledictũ trahit̃ in mulieres libidinoſas. in hanc ſententiam loqtur Plynius. cuius verba ſubieci ex libro decimo Verrem ſubantis audita voce niſi admittat̃ cibũ nõ capere vſq; in maciẽ/ vbi ſubantis accipit̃ ꝑ libidinãtis & veneri inhiantis. ita Hieronymus taxare volens Iouinianũ eũ appellat Epicurũ ſubantẽ: hoc eſt in coitũ ruentem: & in coitus voluptate ſummũ bonũ collocantem: & hæc erudita & perinde venuſta ſententia. Q̃ ſi ſudantẽ legerimꝰ: vt paſſim legit̃: ſenſus erit plane frigidior atq; vulgatior. hac dictione vſus eſt idẽ alibi in epiſtola contra diaconũ Sabinianũ. ita ſcribẽs: ſic ſubantẽ te & laſciuientẽ huc atq; illuc rapiebat voluptas. & apud eũdẽ plurimis locis: hoc tanq̃ peculiare verbũ dep̃hendes/ ſed fere ſemper librariorũ impreſſoruq; incuria: pro ſubantem ſudantẽ leges.

Apud Eundem cõtra Ioannẽ Hieroſolymitanũ dictio deptauata eſt in his verbis. Rogo q̃ tanta eſt cæcitas cinericijs. ſicut aiũt: tenebris inuoluta. Ego vero ꝑ cinericijs tenebris correxi cimerijs: qđ ex hiſtoria priſca veteriq; ꝓuerbio deptomptũ ẽ. nã cimerij populi fuerũt Scythici: a quibꝰ boſphorus cymerius nominatꝰ eſt. In cuius hoſtio fuit oppidũ cimerion. qđ alio nomine cerberion vocabat̃: vt author eſt Plynius in quĩto: exiſtimat Strabo in ſeptimo dictũ eſſe Boſphorũ cymeriũ quaſi cymbricum a cymbris. q incertis errabundi ſedibus vſq; ad mæotim paludẽ militiam agitarũt: Cimeriorũ clima obſcurũ eſt ac tenebroſum: vt idẽ memorat ĩ ptimo: cuius rei ẽt meminit Homerꝰ ſic loquens de cimerijs. Illis ſol nunq̃ phaethontis luminaſpargit: Pernicioſa ſup nox ſemp tenditur iſtis. Tibullus Homerici carminis æmulator ita cecinit in heroico poemate: Cimmerion etiã obſcuras acceſſit ad arces. Quis nunq̃ cãdente dies apparuit ortu/ Siue ſuper terras phœbus ſeu curreret infra. Cũ itaq; cimeriorũ regio eſſet tenebricoſa & aer caliginoſus: deductũ eſt inde ꝓuerbiũ: Tenebræ cimmerię: qđ vſurpat Lactantius ſic ſcribens in quarto diuinarũ inſtitutionũ: O cæcũ pectus: o mentẽ cimerijs (vt aiũt) tenebris atriorẽ. Lactantium (vt opinor) imitatus eſt Hieronymus: cuius verba ita emendãda ſũt. Prout emendauimꝰ: & ſic legẽda. Rogo q̃ tanta eſt cæcitas cimmerijs: ſicut aiunt, tenebris inuoluta. Qui cimmericijs legunt: ſicut ſemidoctũ vulgus lectitare cõſueuit: hi iudicio ſũt plane cinericio/ & omni penitus ſcintilla viduato. Ephorus author eſt, cimmerios in Italia quoq; fuiſſe iuxta lacũ Auernũ. eoſq; in ſubterraneis habitaſſe domicilijs: quorum morem patriũ eſſe: vt nemo ſolem aſpiciat: noctu vero egrediant̃. De cimmerijs ita ſcribit Feſtꝰ: Cimerij dicuntur homines qui frigoribꝰ habitatas terras incolunt. quales fuerunt inter baias & cumas in ea regione in qua conuallis ſatis imminenti iugo circũdata eſt: q̃ neq; matutino: neq; veſpertino tẽpore ſole contegitur.

In Cęſaris ſecũdo cõmẽtario ita ſcriptũ ẽ Sectionẽ eius oppidi vniuerſã Cæſar vẽdidit vbi ſectio dictio eſt vetꝰ ſicut & ſector: dicũt̃ aũt ſectores q ſpẽ ſui lucri ſecuti (vt docet Asconiꝰ) bona dãnatorũ emebãt in auctionibꝰ: ac poſtea ꝓ cõpendio vẽditabant: inde a Cicerone. M. Antonius ſector Pompeij appellat̃. qm̃ ſcilicet in ſubhaſtatiõe bona Cnęi Põpeii redemerat: ideoq; ab eodẽ dictum eſt inflammanter expectantibus omnibus quiſnam eſſet tam impius. tã demens: tam dijs hominibuſq; hoſtis: qui ad illud ſcelus ſectionis auderet accedere/ inuẽtꝰ eſt nemo p̃ter Antoniũ: vbi ſectionẽ in eo ſignificatu accipit: quo Cæſar pro illa ſcilicet iuris ꝑſecu

tione:qua ſectores vtunť in auctionibus. Alibi a Cicerone elegāter dictũ eſt in Oratione ꝓ Roſcio amerino:neſcis per iſta tempora eoſdem fere ſectores fuiſſe bonorum:& colorũ. Corneliꝰ tacitꝰ vbiq; haſta & ſector & inquieta vrbs auctionibus. deniq; crebra mentio eſt ſectorum apd eruditos q pro emptoribus his accipiunť:q auctionanť bona haſtæ ſubiecta: a Lucano dictũ ē ſectorq; fauoris ipſe ſui populus. vbi ſector ſcienter & eleganter diciť populus Romanꝰ: qa fauorē ſuũ vendebat candidatis ſpē lucri ſecutus:ſenſus eſt Cæſaris venditã fuiſſe oppidi ſectionē. ideſt Cęſarē bona ciuitatis vendidiſſe ſub haſta:his q ſectionē facere dicunť. & in hoc ſignificatu ſectiones accipiendæ ſunt apud Tranquillum ita ſcribentem in Vitellio. Cuius filiꝰ ſectionibus & futuris vberius cõpendiũ nactꝰ:ſcribit Feſtus ſectionem ſignificare iuris perſecutionē quę interpretatio nõ multũ abeſt ab ea quã tradidimus ſignificatione. ſectores eñ facta in auctionibus ſectione ius ſuũ perſequuntur.

Hieremias Propheta ita inqt:cũ pixeris ſtibio oculos tuos fruſtra componeris. in Ezechiele quoq; legimꝰ circũliniſti tibi oculos tuos ſtibio. & ornata es mõ muliebri:& libro quarto Regũ ſcriptũ eſt. depinxit oculos ſuos ſtibio. & ornauit caput ſuũ::deniq; hęc dictio ſtibiũ ſcaturiens eſt apud eccleſiaſticos ſcriptores & in primis apud Hieronymũ. Quid aũt ſit ſtibium tam neſcit Nicolaus de lyra q̄ neſcire curauit. vt aũt ſtudioſi ſacrarũ ſcripturarũ intelligãt qd ꝓprie ſtibiũ ſignificet:quo ad venuſtandos oculos peculiariter vtebanť:ſciant in argenti metallis inueniri lapidē ſpumæ candidæ atq; nitentis:quē alij ſtibiũ:alij alabaſtrũ:aliqui turbaſim appellant. Cuiꝰ vis principalis eſt circa oculos:quos dilatat:quorũq; fluitiones inhibet exulcerationesq;. Ideo id gręci platyophthalmõ appellauere ab oculorum ſcilicet dilatatione:author Plyniꝰ libro trigeſimotertio:ſtibio ergo oculos fœminę pingebant:vt ita formoſiores viderentur. qd viris & maxime religioſis turpiſſimũ eſt:& maxio olim ꝓbro dabať. vnde ait Apollonius. Dic mihi crinē fucat prophetes:ſtibio oculos linit?

Idem Hieremias ita inqt. facit laquearia cedrina pingitq; ſinopide cũ iterp̄tes qd ſit ſinopis nõ explicēt:a nobis explicãdũ eſt Sinopis color eſt vnꝰ ex coloribꝰ natiuis:cui nomē īditũ eſt ab vrbe ponti ſinope:vbi primũ inuenta eſt. naſciť teſte Plynio in Aegypto:Balearibꝰ: Africa ſed optima in Lemno & in Cappadocia. Sinopide. vſi ſunt veteres pictores ad ſplēdorem. Rubricę genꝰ in ea voluere intelligi qdã. vnde a Vitruuio libro ſeptimo:rubrica ſinopica nuncupatur:de qua ita ſcribit Strabo libro duodecio Geographię. in Capadocia naſciť ea:q̄ ſinopica rubrica diciť oĩum optima:q̄ cũ iberica decertat:iccirco ſinopica appellať: q; eam mercatores eo deferebãt:priuſq̄ epheſiorũ emporiũ tã celebre eēt.

In Daniele dicit Suſanna ad puellas. afferte mihi oleum & ſmigmata: interpretes ſcribunt: ſmigma eſſe aquam ordeaceam ad faciem abluendam. ego quēadmodũ neſcio an ſmigma ſit ex hordeo aqua ita hoc ſcio ſmigma appellari oē qd purgat emaculat abſtergit:a ſmicho verbo gręco deriuatum inde ita ſcribit Plynius in ærarijs officinis:& ſmigma ſit iã liquato ęre atq; percocto. idem alibi ſmigmata mulieres faciunt ex his. idē in vigeſimoſecundo:ſuccus lupini ſmigma fit:quo ſolent fouere gangrenas. & frequens eſt hæc dictio apud eundē:accipiťq; pro vocabulo generali:quo medicamentũ omne ſignificatur:qd valet ad emaculandã faciē:& abſtergenda corporum dehoneſtamenta:a ſmigma deriuatur ſmicticus:vnde a Plynio identidē vis ſmictica vſurpať accipiťq; pro efficacia tali:qualem habet ſmigma ad purgandũ ſcilicet & emaculandum.

APVD Tranquillum in Galba dictionē deprauatam correximus:& pro adulterina veram venuſtamq; ſubſtituimus verba Tranquilli hęc ſunt:vt ſiquid ſcænici:aut hiſtrici donatũ olim vendidiſſent:auferretur emptoribꝰ:nos pro hiſtrici emendauimus xyſtici:dicuntur autem xyſtici athletæ:qui per hiberna tempora antiquitus exercebãtur in porticu quę xyſtos apud græcos appellatur. autor Vitruuius in libro quinto de architectura:qui docet quemadmodum facienda ſunt xyſta. vſus eſt hac dictione idem Tranquillus in auguſto ſic ſcribens. nec tamen eo minus aut xyſticorum certationes:aut gladiatorum pugnas ſeueriſſime ſemper exegit:vbi xyſticorum nomine athletas intelligit apud iuriſconſultos. Digeſtis de his qui notantur infamia. duę dictiones iunctim locatæ pariter mendoſæ legũtur/vbi ita ſcriptũ eſt neq; theomilici neq; xeſuſtici ignominioſi habeanť:nã pro theomelici thymelici:pro xeſuſtuci xyſtici corrigēdũ ē: & in eo ſignificatu xyſtici accipiunť:quē iam declarauimꝰ. thymelici vero vt hoc quoq; iuriſcõſultorum verbum explicemus:ſignificant hiſtriones:& græci thymelen pulpitũ & hiſtrionicã appellãt. vnde a vitruuio dictũ eſt ſcænici & thymelici gręce ſepati noianť. & Auſonius feſtiue ſcripſit:nos thymelē ſeqmur. in decretis quoq; diſtin. vltima. de con. ſacerdotes admoneť de cõuiuio ſurgere debere anteq̄ thymelici īgrediantť. ſed vt ad Trãquilli ſniam explicãdũ reuertamur:Dicit ille liberalitates Nerõis a Galba fuiſſe reuocatas:vt id qd oli ſcęnicis aut xyſticis.i.

athletis donauiſſet id exigeretur.hanc hiſtoriam Plutarchus apertioribus verbis explicat:qui
bus plane ſententia Tranquilli fit manifeſtior:ita enim ſcribit in Galba.quas largitiones ĩ Gal
ba dederat ſcænã palæſtrãq; agitantibꝰ:eas vehementius repeti iuſſit prēter decimam partẽ.ea
dem hiſtoria traditur a Cornelio tacito omiſſis ſcænicorum xyſticorumq; nominibꝰ.Prēterea
xyſtici dicunẽ.qui xyſto ludunt.ſignificat autẽ xyſtos haſtile:vel ſpiculum:vnde xyſtopho-
ros grēce nominatur latine ſpiculator:xyſtos quoq; præter iam dictas ſignificationes accipi-
tur pro ambulatione:in qua arbuſculē ſunt in plurimas ſpecies effigiatē:& talis ſignificaẽ a Ply
nio libro quinto epiſtolarum:ita ſcribente.ante porticũ xyſtus conciſus in plurimas ſpecies di
ſtinctuſq; buxo.& vt autor eſt Vitruuius latini xyſta ambulationes appellant:quas græci para
dromidas dicunt.de xyſto ait Cicero in Bruto:nam cũ ambularem in xyſto & eſſem ocioſꝰ do-
mi.Legatur igitur apud Trãquillum xyſtici potius q̃ hiſtrici:& pro athletis accipianẽ.nõ igno
ro hiſtricos dici poſſe hiſtriones:cum a Plauto in penulo imperator hiſtricus hiſtrio nominetur
& ab eodem alibi dictũ ſit.hēc imperata ſunt pro imperio hiſtrico:ꝑ eo qđ imperio hiſtrionico
videaturq; alludere Plautus ad hiſtriam:regionẽ.ex qua primũ hiſtriones veniſſe:& inde nomẽ
ſortitos eſſe autumat Feſtus.cuius auctoritati Liuius Valeriuſq; refragantur ſcribentes nomẽ
hiſtrionibus fuiſſe inditum:quia iſter tuſco verbo ludio vocabatur.verior eſt prior ſignificatus
& hiſtoriæ accommodatior.

Idem in Veſpaſiano inquit.publicum quadrageſimē in aſia egit.ego exiſtimo publicanũ po
tius q̃ publicũ legẽdũ eſſe:vt ſit ſenſus:ſabinum de quo loquitur fuiſſe publicanũ in aſia ad q̃-
drageſimas exigẽdas:hēc ẽ enĩ elocutio & luculẽta & erudita:vt ita dicamꝰ:agit publicanũ:agit
ſenatorem/agit amicum imperatoris pro eo qđ eſt facit officium publicani ſenatoris & amici
imperatoris:& hic mos dicendi apud eruditos eſt frequentiſſimus.Quadrageſima vero eſt tribu
tum & exactio ſicut vigeſima:& quinquageſima:centeſima:& ducenteſima:& id genus alia pu
blicanorũ fraudibus excogitata.vnde ita ſcribit Cornelius Tacitꝰ:Manet tamen abolitio qua
drageſimæ quinquageſimæq;:& quē alia ex auctionibus illicitis nomina publicani inuenerant
Ita Cicero decumanos in verrinis appellat principes publicanorũ:a quibus decimē exigeban
tur:& a Liuio vigeſimariũ aurum dici videtur:qđ ex vigeſimis exigebatur:q̃uis in mendoſis
Liuianis codicibus non vigeſimarium aurum:ſed incenſimariũ legaẽ.De vigeſima ſcribit Ply
niꝰ in panēgyrico luculentiſſime.A Seneca ſanguinolentē centeſimē eleganti epitheto appellã
tur:ducenteſimas auctionum italiæ olim Caligula remiſit.

IDEM in Auguſto ſcribit:Octauiũ Auguſti patrẽ inter diuiſores operaſq; cãpeſtres pro
ditum:quæ verba cũ a multis perperã intelligantur:a nobis in hoc loco explicabuntur.diuiſor
criminis nomen eſt.hiq; antiquitus diuiſores vocabantur:qui pecuniam ĩter tribus viritim di
uidebãt nomine candidatorũ hoc eſt magiſtratꝰ petitorũ:quos Plautus magiſtros curiatum ĩ
Aulularia vocat his verbis:nã noſter nēq; q eſt magiſter curiē:diuidere argenti dixit nummos ĩ
viros.Quærit Aſconius vtrũ legitimos habeant tribꝰ omnes diuiſores ſuos.Diuiſoris autẽ no
men criminoſum fuiſſe vtpote tribuliũ corruptoris in ferendo ſuffragio docet Cicero in orõne
pro Plancio his verbis.Quã tibi cõmodũ eſt vnã tribũ delige tu:doce id qđ debes:per quẽ ſe-
queſtrũ quo diuiſore corrupta ſit.idẽ alibi ait:qui ſi erat diuiſor præſertim eius:quẽ tu habebas
reũ:cur abs te reus non eſt factus?Idẽ alibi docet inquit diuiſiſſe pro eo qđ eſt diuiſorẽ fuiſſe pe
cuniæ inter ſuffragatores:vt libentius candidato ſuffragarenẽ.operas vero cãpeſtres appellat
eos:qui in campo martio ſeruilẽ operã cãdidato impertiebanẽ:& ꝑ eo laborabant:vt ſuffraga
toribꝰ ſuffragantibꝰ magiſtratũ conſequereẽ.nã cũ opera fœminino genere ſignificet teſte Vl-
piano diurnum officiũ:accipiaturq; pro operatiõe.ſignificat etiam ipſam perſonã quē aliquid
facit:ſicut docet Seruius:& ita accipitur frequẽter apud Ciceronẽ:qui pluribꝰ in locis opas cõ-
tumelioſe appellitat ſordidos & abiectos viliſq; conditionis hoĩes.vnde ait in oratione pro Sẽ
xtio.cũ per tribunũ aliquẽ & ſexcentas operas ſe fortunis ſpoliari videant.& alibi operarũ in-
quit ſuarum gladijs & lapidibꝰ obiecerit:& in oratione pro Flacco:Operæ faceſſant:ſeruitia ſi-
leãt.Oratiꝰ quoq; noĩe opæ ſeruũ ſignificauit illo verſu:Accedas opera agro nona ſabino.Idẽ
Tranquillus alibi mancupẽ operarũ nũcupauit:quẽ intelligi voluit conductorẽ redẽptoremq;
ſeruorũ.Manceps enim vt hoc quoq; declaremus:ſignificat cũ qui a populo aliquid emit con
ducitve/In hoc ſignificatu accipiendũ eſt illud Plynianũ.corum manceps ꝓxime ſutrinē exa
minauit.Cicero mãcupes appellat Romanos:publicanorum principes:qui quæſtus ſui cauſa
decumas redimũt a populo Romano.Mancipis nomen a manucapiendo dictum eſt.vnde &
ius mancipij deriuatur/de quo ait Cicero in oratione pro Aruſpicum reſponſis:iure auctoritatis
iure mancipij:iure nexi.Cãpeſtres operæ dicuntur a Tranquillo ab eo:q; in campo martio pro
candidatis ſatagebant:& operabantur.

LEGEBAMVS nuper oblectamenti cauſa plautinam fabulam: cui titulus eſt .miles. inter legendum correximus locum mendoſum:& penitus deprauatum. adeo vt nullus ſenſus percipi poſſet. ſed priuſq̄ emendationi noſtræ applaudamus: verba Plauti: quę in omnibus codicibus mendoſe perſcripta ſunt referamus. cauſę hanc habeas furugenet quæ ſunt hæc portēta verborum: ipſe medius fidius Plautus talia non interpretaretur. nos vero penſitatis curioſiſſime & verbis & ſententia paulatim demutantes ita correximus. Cauſiam habeas ferrugineā: cauſia autem dictio eſt vetuſtiſſima qua ſignificatur tegumentum capitis calori aptū: vnde & nomen accepiſſe videtur. cauſis enim græce dicitur latine combuſtio: & cauſon æſtus: Inde ab Hippocrate & Auicenna cauſon febris æſtuans appellatur. hac dictione vtitur Valerius libro quinto ſcribens in capite de clęmētia: quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit cauſia: qua velatum caput ſuum more macedonum habebat. Scribit Plutarchus in Antonio: Ptolemæum Antonij & Cleopatræ filium ornatum fuiſſe chlamyde & cauſia cum diademate: qui erat habitus Regum macedonum ab Alexandro. apud Martialem lemma eſt cauſia: accipiturq́ in hoc eodē ſignificatu: quod declarat diſtichon ſubiectum. In Pompeiano tectus ſpectabo theatro. Nā ventus populo vela negare ſolet. ferrugineam cauſiam optimo epitheto Plautus appellat/ quā intelligi vult ſubnigram cæruleiq́ coloris: hoc enim ſignificare ferrugineum carminibus Virgilianis & grāmaticorum interpretationibus manifeſtiſſimum eſt. Igitur volens Plautus deſcribere ornatum hominis naucleri vult: vt habeat pro capitis tegumento cauſiam ferrugineā: qui color eſt marinis fluctibus ſimilis: vnde ab eodem plauto is color in eadē fabula thalaſſicus nuncupatur: hoc eſt marinus: q̄uis impreſſores pro thalaſſico Theſſalinis impreſſerint: corrupto verbo & ſententia. græci enim thalaſſan mare appellant: vnde thalaſſicus deriuatur: idcirco dixit idē alibi: neſcio quis tecū incedit ornatu quidem thalaſſico. hunc colorem Venetum ſciēter appellat Vegetius libro quarto de re militari: ſcribens nautas veſte veneta eſſe induendos. & vela nauium exploratoriarum colore veneto eſſe tingenda: eſt autem venetus color cæruleus: & vt inquit idem Vegetius ſimilis marinis fluctibus. author eſt Lampridius heliogabalū piſces comediſſe coctos conditura veneta: quaſi in marina aqua cum colore ſuo. hic eſt ille color: a quo aurigarum factio veneta nominatur: q̄ factio apud ſcriptores memoratiſſima eſt: cui ita fuit addictus vitellius: ſicut praſinæ factioni deditus erat Caligula. ita nuncupatę a praſino hoc eſt viridi colore: & olim Verus Antoninus: autore Iulio capito lino paſſus eſt iniurias a venetianis: quod praſinæ factioni contra eos faueret: vbi Venetianos appellat aurigas venetæ factionis. & hic eſt ille praſinus venetuſq́ pannus: de quo ita ſcribit ply. lib. viii. Epiſtolarum. Nunc fauēt panno pannum amāt. & ſi in ipſo curſu non mediocri certamine hic color illuc: ille huc trāſferatur: ſtudium fauorq́ tranſibit & repente agitatores illos: quos procul noſcitāt: quorū clamitāt nomina relinquet tanta gratia: tanta auctoritas in vna viliſſima tunica. hęc Plynij verba quidā neoterici interpretes perperam allegauerunt: parum diligenter animaduertentes Plyniū in hoc loco oſtendere voluiſſe inane ſtudium Romanorum inaneq́ fauorē: qui nō hominibus ipſis fauebant: ſed colori quo erant induti. vnde ait: ſi color panni ab vna factione ad alteram factionē transferatur: ſimiliter ſpectatorum fauorem tranſiturū: qui ſi perſonis ipſis fauerent: nō relictis illis pannum ſequerentur.

Scribit diuus. Hieronymus in prologo Paralipomenon: q̄ ſępe culpa ſcriptorum: vnū nomen in duo vel tria vocabula diuiditur. quod veriſſimum eſſe in compluribus alijs ſcriptoribus: tum in Plautino poemate deprēdi. vbi ſæpe duo vel etiam tria nomina ſubtractis e medio ſyllabis in vnum vocabulum coagmentata deprendes. vel regione vnum nomen propter latitudinem ſuam in duo vel tria vocabula diuiſum. Legebam adeo nuper perſam plautinam fabulā: in qua ſic loquitur toxillus ſeruus. hūc ego hominem hodie intra ſemina doctis ducam dolis: vbi illud intra ſemina. ita emendandum eſt: in traſenna. ſignificat autē traſenna extentū funem Salluſtius traſenna demiſſum victorię ſimulacrum cum machinato ſtrepitu tonitruum coronā metello imponebat. cum ergo ex fune laquei intendantur ab his qui inſidiantur feris capiēdis: facete plautinus ſeruus (in comœdijs enim ſerui fallaces inducuntur) dicit ſe dolis circūuēturū lenonē ducturūq́ in traſennā: tanq̄ laqueos ex fune fraudulenter intēderit: alibi in eodē ſignificatu dixit Plautus in Bacchidibus: nunce traſenna hic turdus lumbricum petit. impreſſi codices pro turdus habēt tardus. Idem in rudēte ſentētialiter loquens ait. o gryppe gryppe in ætate hominū plurimæ fiunt traſennę vbi decipiuntur dolis: atq́ ędepol in eas plęrūq́ eſca imponitur: quā ſiquis auidus poſcit eſcam auariter decipitur in traſenna auaritia ſua: ex his Plauti verbis apte colligimus traſennam ſignificare decipulū & laqueū ad decipiendum concinnatū. In alio ſignificatu: ſi Nonio credimus. Traſenna accipitur pro feneſtra apud Ciceronē libro primo de Oratore ita ſcribentē: quaſi per traſennam prętereuntes ſtrictim aſpeximus. verba Salluſtij: cuius auctoritate pau

loante diximus tranſennæ nomine funem ſignificari: allegat Nonius & accipit ꝓ feneſtra. Sed
Seruius enarrans illud Vergilianum: volucrem traiecto in fune columbã. Traiecto expoſuit ꝓ
extento: & ſubiungens ait: vnde tranſenna dicitur extentus funis: & citans Salluſtium teſtem il
lius verbis ſuam nititur de traſenna fulcire ſententiam: idem exemplum Salluſtianum refertur
a Macrobio in tertio ſaturnalium: exempla plautina quę iam recenſuimus cum Seruij opinio-
ne conueniunt.

Illud quoqꝫ apud eundem in mẽtem venit: qđ indiget modicæ caſtigationis vinceretis cer-
tũ curſu: vel glabatorem gradu: vbi gralatorẽ legendũ eſſe Feſtus Varroqꝫ notificant: qui am
bo hæc plautina verba allegantes gralatorem dici demonſtrant a gradu magno: & hi ꝓprie ſũt
gralatores: qui ꝑticis ſuperſtantes magnis paſſibus gradiunť. has vero Plautinas mendas ali-
aſqꝫ cõpluſculas dubio ꝓcul impreſſoribus aſcribimus: non autem correctori Georgio Alexã
drino: qui in memoria noſtra vir doctiſſimus eſt: in cuiꝰ ingenium eruditionemqꝫ eruditiſſimã
tam turpia errata non cadunt.

In penulo introduciť ſeruus Lenonis noĩe Synceraſtus: qui ita loquiť: Si herus meꝰ me eſſe
locutũ cuiq̃ mortali ſciat: cõtinuo is me exſinceta fecerit. Iampridẽ didici Varrone docẽte ſyn
ceraſtum eẽ omnẽ medullã ãtiquo vocabulo græco. ex qua Varroniana doctrina ita hũc Plau-
tinum locum interpretor: vt dicat ſeruus ſynceraſtum ſe futurũ exſyncera: hoc eſt ſine ſyncera-
ſto: ideſt medula & pinguedine propter verbera: q̃ ſibi irrogauit herus leno. ſi reſciuerit eum eẽ
cũ aliquo collocutum: & ita Faceti ſſime in nomen ſuũ iocatus eſt: qui dicẽbatur ſynceraſtus: q̃
ſi medulloſus. qđ ſi ita legas me exſynceraſtũ fecerit: non abſurde leges. vt exſynceraſtus di-
cať nomẽ cõtrariũ ſinceraſto. quẽ admodũ ab eodẽ Plauto expeculiati dicunť ſerui ſine pecu-
lio/ & hæc erit ſententia vrbaniſſima Plautini ſerui tanq̃ dicat: ego q nũc ſynceraſtus quaſi me-
dulloſus & pinguis vocor. male mulctatus ab hero ꝑdã priſtinũ nomẽ: & fiam exſynceraſtus:
q̃a factꝰ macer & emaciatꝰ flagris dñi meliꝰ noĩabor & verius exſynceraſtus q̃ ſynceraſtꝰ & ita ſa
les Plautini ex noĩs ſignificatione ducunť: ſicut in perſa paraſitus ſaturio cũ eſuriret: ait eſurio
venio / nõ aduenio ſaturio tanq̃ q eſurit & famelicus ſit: nõ vero noĩe voceť ſaturio: q đ a ſaturi
tate deriuať: meliuſqꝫ eſurio tanq̃ ab eſuritione ſit nominandꝰ. ſed hęc hactenus.

Interdum vnius tm̃modo litteræ atqꝫ inuerſio totam immutat inuertitqꝫ ſententiã ſicuti
licet intueri in his verbis: quę apud Curtium dicit Alexander militibꝰ ad concionem vocatis
veſtram virtutem rerum quas geſturus ſum: vadem prædamqꝫ habeo. ſane immutatio eſt vniꝰ
litterę in ea dictione prædã cum prædem legendum eſſe & ab ipſo Curtio ita ſcriptũ fuiſſe ꝓcul
dubio credamus: præs autem ſignificat ſponſorem: q obligat ſe: quiqꝫ a magiſtratu interroga-
tus vt ꝑſtet qđ ꝓmittit: reſpondet ſe ꝓdem eẽ: prædes vero differunt a vadibus: qm̃ vas appel
latus eſt: qui pro alio vadimoniũ promittebat: vt docet Marcus Varro: q̃uis de vade aliter tra-
diderit Laurentiꝰ vallenſis. Cętum ex Auſonij lectione intelligi dať hæc eſt differentia inter va
dem & prædem: q vades dantur in re capitali: prędes vero in lite nũmaria. verſus Auſonij: qui
bus hęc differẽtia tradita eſt ex monoſyllabis hi ſunt: Qui ſubit in pœnam capitali ſupplicio/
vas. Quis cũ lis fuerit nũmaria q s dabiť / pręs. De ꝓde idẽ ſcribit Feſtꝰ qꝫ Varro. ꝓdes popoſcit
tribunus plæbis a Scipione aſiatico: cui mulctã irrogauerat: vt author eſt Gelliꝰ. De prędibꝰ in
ſignificatu crebra mẽtio eſt apud ſcriptores opinatiſſimos: de ꝓdibꝰ ita ſcribit Aſconius. ꝓdes
dici fideiuſſores: quorũ bona ꝓdia dicunť. igiť Alexãder magnꝰ dicit apud Curtiũ ſe habere vir
tutẽ militarẽ ꝓ vade & ꝓde: tanq̃ militũ virtus ſatiſdederit & fideiuſſerit pro rebus: quas Alexã
der geſturus erat: quẽadmodum prædes & vades promittunt pro alieno. hi in re capitali illi in
lite nummaria.

Corrige illũ cuiꝰ quoqꝫ locũ nũc in mẽtẽ venit. nãqꝫ apud eũdẽ ſcriptorẽ petrã dotinin noĩa-
ri leges. In a ornin emẽdato: fuit enĩ apđ petra idos ꝑceps & iuia monumẽtis hiſtoricorũ celebra
ta: q̃ Aornos nominatur: quaſi auibus inacceſſa. vnde locũ grati dixerunt nomine Aornõ. A
enĩ priuationẽ ſignificat: & ornis auem: hanc olim fruſtra ab Hercule obſeſſam fuiſſe fama vul-
gauit: hanc Alexander maximo cum periculo occupauit: a quo arę in petra locatę ſunt: Mineř
uę Victoriæqꝫ. De hac petra ita ſcribit Strabo lib. xv. cum Alexander petram quãdam nomi
ne Aornin primo adortu cepiſſet: glorrabundi dixerunt Herculẽ petram adortum perinde re-
pulſum eẽ. ſcribit Plutarchus Alexandrũ: cũ intellexiſſet hanc petrã teneri ab hoĩe meticuloſo
dixiſſe: nunc locus iſte facillimus eſt captu.

Apud Auſoniũ poetã Burdegalẽſẽ ex minutulis lr̃arũ imutationibꝰ maxię difficultates emer
gunt: ſicut in illo: q đ quia pręmanibꝰ eſt referemꝰ. Dũ cicton coctonqꝫ putas cõis odoris: vbi
pro cicton cyſton. Pro cocton coſton legẽdũ eſt: cyſtis enĩ grece dicit latine veſica. coſtos autẽ
frutex eſt odoratus. igitur cum inter cyſtin: & coſtõ nulla ſit differentia ſyllabarũ cũ parua lr̃arũ

ſit imutatio. iocaꝛ poeta i eunũ cũnilingũ: q cyſton. ſ. veſicã locoſq; fœmineos & coſton puta bat eē cõmunis odoris: quia vtroq; pariter delectabaꝛ: nã cyſton lingua lãbebat. & coſtõ naribꝰ olfaciebat: q̃uis ergo ſit magna nominis ſimilitudo inter cyſton & coſton. tamẽ maxia ẽ odo ris differentia cũ alterum exhalet mephites fœtoreſq; alterũ odorẽ ſpiret olfactu iucũdũ: Et qm̃ incidimus in hoc Auſonij epigrãma ille quoq; verſꝰ. qui indiget emendatiõis. corrigaꝛ dicẽs. hanc mediã lambere non videre. expũgas illud videre: qđ neq; ſententiæ conuenit: neq; metri cę rõni quadrat: & in eius locũ ſubſtituas molere: eſt aũt molere verbũ vetꝰ: & ſignificat ſubagi tare: quo vſꝰ eſt Oratius in ſermonibus ſic ſcribens: Huc iuuenes æquũ eſt deſcẽdere nõ alienas pmolere vxores. in paſſiuo ſignificatu alibi Auſonius inqt. deglubit/fellat molitur p vtrãq; ca uernã. vnde molitores ſubactores dicunꝛ: in qua ſignificatione accipiꝛ apud eũdẽ alibi ſic ſcri bentẽ: cũ dabit vxori molitor tuus & tibi adulter. Igiꝛ poeta mordax: & perinde Facetꝰ ſignifi care volens eunũ fuiſſe cũnilingũ. & nõ ſubactorẽ mulierũ dixit. illum fœminã mediam hoc eſt cũnum lambere. qđ lingua fit: nõ aũt molere: qđ fit mentula.

AEnigma eſt apud Auſonium in epiſtolio ad Theonem. quo litteras ſymbolice & obſcure Cadmi filias appellat papyrũ niloticã milonis paginã: apices atramento formatos notas fur uę ſepię: & p verſiculis amatorijs Cnidios modulos dicit ideo autẽ/vt ſigillatim ſingula expli cemus: obſcuritatẽq; hanc illuſtremꝰ litteras Cadmi filias vocat: quoniã Cadmꝰ litterarũ inuẽ tor fuiſſe perhibeꝛ: qui e phœnice in græciã ſexdecim numero attuliſſe ferꝛ a Ply. lib. vij. de na tu. hiſto. vnde antiqui græci litteras phœniceas cognominauerũt: vt author eſt Herodotus in Terpſicore. ait idẽ ſcriptor ſe vidiſſe in tẽplo Apollinis litteras Cadmeas in tripodibꝰ qbuſdã inciſas magna ex parte ionicis litteris cõſimiles qnetiã Corneliꝰ tacitus Cadmũ authorẽ litte rarũ fuiſſe autumat rudibus adhuc græcorum populis. nõ me p̃terit alia ab alijs ſcriptoribꝰ de origine lrarũ cõmemorati: qbꝰ in p̃ſentia ſupſedebimꝰ: cũ ad rẽ noſtrã nõ pertineant: nigellas optimo epitheto litteras cognominat: ppterea q; ex atramento ſcriptorio cõficiunꝛ. melonis vero paginam papyrum nuncupant: quæ peculiariter naſciꝛ in paluſtribus Aegypti: aut qeſcẽ tibus Nili aquis: vt docet Ply: lib. xiij. vnde niliaca & niliotica papyrꝰ appellaꝛ ab idoneis ſcri ptoribus. melo aũt. apud antiquos latinos dictus eſt nilus: ſicuti telamon atlas vt tradũt Serui us & Feſtus: per notas futurę ſepię ipſas litterarũ formas atramento ſcriptas intellige. ſepia em̃ pro ſanguine habet atramentum: qđ vbi apprehendi ſe ſenſit effundere conſueuit: & ita i fuſca ta aqua abſcondiꝛ vt meminerunt Ply. & Ariſto. inde ſepiam accipimꝰ pro atramẽto: & ita ac cepit Perſiꝰ eo verſu. Nigra qđ infuſa vaneſcat ſepia lympha: qđ autem ait cnidios modos itel ligit verſiculos amatorios ppter venerẽ reginã Cnidi paphiq;: vt ait Oratius.

IN Epiſtola ad Simachum loquens de grypo ternarij numeri ita inqt. Hunc cũ velut gali naceus euedionis: ſitu carthei pulueris eruiſſem excuſſum relegi. mendum eſt in illo euedionis pro quo nos emendauimus euclionis. & ita emendandum eſſe iudicabit quicũq; legerit vel ſo lam Plauti Aululanã: in qua inducitur ſenex ille nomine Euclio omniũ mortaliũ auariſſimꝰ: q gallum gallinaceum domeſticum: & ſtaphilæ anus peculiarẽ fuſte obtruncauit: ppterea q; eum viderat occipientem ſcalpurire vngulis: vt vtar Plautinis verbis. vbi defoſſa erat aula illa auri plena: itaq; ad hũc gallinaceũ euclionis alludens Auſonius ait ſe ita a ſitu puluereo: qui carthas infeſtat eruiſſe librũ: velut gallinaceus euclionis ſcalpebat vngulis terrã: tanq̃ eruere vellet the ſaurum ſenis in aula defoſſum.

Eiuſdẽ in monoſyllabis eſt iſte verſiculis. An libyæ ferale malũ ſit romula vox: ſes. mẽda ẽ in nouiſſimo verbo: quã nos ita correximus vt p ſes: emẽdes ſeps: eſt aũt ſeps ſerpẽtis genꝰ ex cuiꝰ ictu mẽbra percuſſa putreſcunt. vnde & nomẽ mutuari videꝛ. ſepo em̃ verbũ græcũ ſigni ficat putrefacio. & ſepſis diciꝛ putrefactio. de id genꝰ ſerpẽtibus ita ſcribit Solinus in polihiſto. ictꝰ ſepium putredo ſequiꝛ: & Lucanus in nono pharſaliæ hoc verſu naturã ſepis luculenter ex preſſit. Oſſaq; diſſoluens cum corpore tabificus ſeps. vbi epitheto elegantiſſimo & etymolo gię accõmodato vſus eſt. Idẽ decentiſſime narrat ictu ſepis exigui ſabellũ militẽ Catonianũ flu ente cute fuiſſe cõſumptũ. eiuſq; cuncta viſcera in terrã effluxiſſe. Auſonius ſepem vocat ferale malũ libyæ qm̃ affrica ſerpẽtibꝰ adeo fœcũda eſt: vt mali huiꝰ merito potiſſimũ palma illi deꝛ. ſenſus eſt Auſonij p interrogationẽ q̃rentis: an ſeps ſit romula vox: hoc eſt latina dictio. nam græca potius eſſe videꝛ vel græcanica cũ a verbo gręco deriueꝛ: de quo iã diximus.

Apud iuriſcõſultos in titulo ad legẽ Corneliã de ſiccarijs: duę ſũt iũctim dictiões deprauatę/ & ex latinis p incuriã librariorũ ad barbaras dictiones traductæ. nã in oibꝰ codicibꝰ. pyctuocar pas aut bobuſtrũ legimꝰ: cũ legere debeamus pityocãpas aut bupreſtin nã pityocãpę ſunt eru cæ venenatę in pino naſcẽtes. vnde & nomẽ mutuanꝛ: gręce em̃ pitys vocaꝛ pinus. vnde & pi tyuſę inſulę a gręcia dictę a frutice pineo monumentis ſcriptorum inclytę. cãpe vero ſignificat

brucum ſiue erucam a flexura quę gręce dicitur campe:pityocampe q̃ ſint docet Ply.luculentiſ
ſime his pauciſſimis verbis:quę ſunt ex.xxiij tranſcripta.vſus ſapæ contra canthatidas bupre
ſtin pinorũ erucas:quas pityocampos vocant ſalamandras & contra venenata mordẽtia.idẽ
in.xxix.ſcribens de cantharidib⁹ inquit.Vis earum adurere corpus:cruſtas obducere:eadẽ pi
tyocampis picea naſcentibus.Scribit Columella li.xij.hec verba.Beſtiolæ quę a nobis appel
lantur erucę gręce cãpę noiant̃:idem docet in lib de cultu hortorũ:has beſtiolas occidere om
nes:& mori:ſi mulier quę in menſtruis eſt ſolutis crinib⁹:& nudo pede ter circũ areolas horti du
catur.verſus Columellę hic eſt.Voluit̃ ad terrã diſtorto corpore campe.Palladi⁹ quoq; de hiſdẽ
vermiculis ita ſcripſit in primo de re ruſtica.Campas nonnulli ficulneo cinere perſequũtur.Bu
preſtis autẽ aĩal eſt ſimillimũ Scarabeo lõgipedi:rarũ in Italia:fallit inter herbas bouem maxi
me:vnde & nomẽ inuenit.deuoratũq; tacto fele ita inflammat.vt rũpat.Plyni⁹ lib.xxx.a quo
idẽtidẽ bupreſtis mentionẽ fieri repies:multaq; ab eodem tradi remedia aduerſus bupreſtis ve
nena.Igit̃ iuriſcõſult⁹ ſcribit pigmentarios:ſi cui temere dederint pityocampas aut bupreſtin:
q̃ ambo venenata ſunt.teneri pœna legis Corneliæ de ſiccatijs & veneficis.

IN Titulo de auro & argento legato vetus verbũ & elegans deprauatũ eſt:vnius litterę ad
iectione:quę menda q̃uis leuis eſſe videat̃:tñ ſignificatũ vocabuli corrumpit elocutionẽq; de
honeſtat.ita em̃ ſcriptũ eſt:certe ſi cacabos argenteos habebat vel militarium argenteũ:dubita
ri poterit an eſcario contineatur.Illud militariũ littera vna detracta corrigito miliariũ:ſignifi
cat enim miliaria vas ad coquendum accommodatum:de quo ait Cato in libro de re ruſtica in
ter orbem & miliariũ vnũ digitum intereſſe oportet:qua figura ſit miliarium:ſignificare videt̃
Palladius libro quinto ſic ſcribens vas æneum miliario ſimile:ideſt altum & anguſtũ veſpere
inter aluearia collocemus:& in fundo eius ponamus lumen accenſum.In alio ſignificatu milia
riũ dicitur columna aurea in capite Romani fori ſtatuta:in qua inciſę omnes vię Italiæ termi
nabantur:& hoc miliarium Plynij.Tranquil.Plutar.atq; Taciti monumentis eſt celebratũ.iu
xta hoc miliarium conſalutatus Otho fuit imperator.in alio ſignificatu accipitur miliarenſis
porticus apud Flauiũ Vopiſcũ in Aureliano:& apud Tranquillum in Nerone porticus milia
riæ:de qua dictione alibi plura dicemus.

Dixit iuriſcõſultus digeſtis de legatis.ſeruos obſonatores non videri negociationis appel
latione contineri.expoſuit Acurſius obſonatores eſſe:qui cuſtodiunt dominum in lecto:vel q
reſonant & cantant domino in menſa.O interpretationem ex penitentiſſimis doctrinarum ſa
crarijs depromptam:o miſeram & miſerandam conditionẽ mortaliũ q Acurſio ita addicti:ita
mancipati ſunt:vt cum illo errare malint:q̃ cum alijs vera ſentire.cuius interp̃tationẽ ſi q̃s au
ſus fuerit improbare ille anathema ſit.ſed(qđ cum bona venia dictum ſit acurſij ſectatorũ)vbi
quęſo legit?vbi didicit acurſius hanc obſonatoris ſignificationem?profecto nuſq̃:ſuum eſt in
uentũ:ipſe peperit:ipſe excogitauit:ipſe cum ſuis hanc doctrinam tanq̃ filiolã exoſculet̃:nos
certe riuales non habebit:qui legimus obſonatores dici eos qui obſonãt:hoc eſt obſonia:qui
bus veſcimur ſcienter emũt:qđ a verbo obſono deriuatur.vnde ait Plau.in Bacchidib⁹:obſo
nate pollucibiliter:& alibi cœnę ob ſonaui.i.obſonium emi:& hoc verbũ frequentiſſimum eſt
apud veteres.Seneca lib.epiſtolarum ad Lucillium ſexto inquit.Adijce obſonatores:quibus
dñici palati noticia ſubtilis eſt.apud Mat.diſtichon eſt:cuius lẽma eſt:obſonator:quo maniſe
ſte declaratur quis nomine obſonatoris intelligat̃.ſic em̃ ait:Dic quotus es:q̃ti cupias cœnare
nec vnum Addideris verbũ:cœna parata tibi eſt.igitur iuriſconſulti ſententia hęc erit obſona
tores.i.eos q p̃ſunt emẽdo obſonio atq; cibarijs negociatorũ noie nõ contineri.ſexcenta ſunt
id genus apud iuriſcõſultos ab Acurſio pperã enarrata.ſed cũ ſcire leges ſit nõ verba earũ tene
re:ſed vim ac poteſtatem(vt iuriſcõſulti tradũt)ab Acurſio medullas vt aiũt ac ſanguinẽ legũ
exigam⁹.interp̃tamenta verborũ nc petam⁹:ego de huiuſcemodi rebus plurib⁹ nõ inuit⁹ dicerẽ
niſi iam me numerũ centũ annotationũ exceſſiſſe conſpicerẽ.Quo circa receptui canendum ẽ.
alibi alia plura & vberiora ſcribemus.ſatis ſit hæc feriarũ mẽſtruarũ ſpacio compoſuiſſe:quę vt
feſtinanti⁹ abſoluerentur:& vt apud te clariſſime Vldrice ex ipſa celeritate cõmẽdarent̃.nõ ſcri
pſi:ſed dictaui excipiẽte Rainaldo noſtro(vt optime noſti)viro pbo:& mearũ q̃tulæcũq; ſũt
litterarum ſtudioſiſſimo:ego linguam ille articulum pariter mouebam⁹:quãobrẽ ſi nõ eos floſ
culos eãq; venuſtatẽ ĩ hac noſtra tumultuaria dictiõe deprẽdes:quã deſiderabas:imputato di
ctãti:cũ nõ eodẽ dictem⁹ lepore quo ſcribim⁹.nec oratiõis fila tam apte tã concinne contexan
tur aliena q̃ noſtra manu.cæterum hęc ideo concinnauimus:vt ex his rerum doctrinam collige
res:non verborum elegantiam ſectareris:Quare me feciſſe operę p̃tiũ exiſtimabo:ſi tu:ſi reliqui
litterarum bonarum ſtudioſi in annotationib⁹ noſtris aliqd inuenietis:qđ tibi:qđ illis ſit vſui
legiſſe & voluptati meminiſſe.

Habes adoleſcẽs ornatiſſime has tanq̃ primitias frugũ mearũ. deinceps maturiores fruct⁹ accipies. Vale:& noſtrũ hũc libellũ boni cõſule & hoc hendecaſyllabon ſi non ſordeſcit ediſcẽ.

Vldricinitidos lares adite:
Centenæ ſimul annotationea:
Atq; a limine protinus ſalutem.
Centenam date regulo Roſenſi:
Quo nil candidius dedere terræ
Arctoæ populis diu latinis.
Qui comis:facilis:libens:benignus:
Vos vultu excipiet ſereniore:
Vos larga premet oſculatione:
Vos & perleget & manu tenebit.
Illi nomine mox meo agminatim
Hęc mandata referte diligenter.
O gentis decus inclytum Roſenſis:
O rara probitate nominande
Auceps phaſiacas dabit volucres:
Venator capreas lepuſculoſq;:
Piſcator maris amniũq; prædam:
Merces inſtitor/hortulanua herbas:
Sic mittet ſua quiſq;:ſic Philippua
Noſter conditor:& parens patrono
Nos donat tibi:tu nouos clientes
Sub patrocinio tuo tuere.
Vni nos tibi mittimur dicamur:
Vni ſcribimur:omnibus legemur.
Vldrici nitidos larea adite
Centenæ ſimul annotationes.

Annotationum a Philippo Beroaldo Bononienſi editarum Finis.

Philippi Beroaldi bonoñ. Cõtra Seruiũ annotationes. Ad Franciſcũ Cęſatũ Mediolanẽſem:

COnſueuerunt religioſi agricolę primitias frugũ dijs ĩmortalib⁹ dicare. Cõſueuerũt eruditi ſcriptores elucubrata volumina principibus quoa venerãtur inſcribere. Quorũ ego ſecutua exemplum te vnũ ex oibus potiſſimum delegi vir p̃ſtantiſſime: Cui mearũ lucubrationum: quas nup excuderã: primitias dedicarẽ: Emuero ego te p̃ oib⁹ literarũ litteratorũq; ſtudioſiſſimũ amãtiſſimũq; cognoui: te ſumo ingenio ſumma prudentia præditũ: ac ſingularibus animi dotibus ornatiſſimum ſum admiratione proſecutus. Tuã in iuuenili ætate Neſtoreã ſapientiam ſuſpexi: iam pridem colui adamaui: quę cum illuſtriſſimis tuis principibus eſſet cognitiſſima tibi haud immerito honoratiſſimam prouinciam iniunxerũt: vt hic apud nos ducalis oratoris munere q̃ ampliſſimo fungereris. in qua quidem pręfectura virtutes tuę ſingulares in dies magis elucent: cum omnibus noſtratib⁹: tã facilis comis: tam vrbanus ſemper occurras: vt omnes te certatim ament ac venerentur: vt tu ſine nobis poſſis: nos ſine te viuere nequeamus: vt magnus vir Ioannes Bentiuolus: q bononienſiũ caput eſt & columẽ: incredibili te beniuolentia proſequatur: de te honorificentiſſime loquať & ſentiat: & p̱fecto oia quę maximo futuro viro ſint optãda. tibi ſuperſunt. Cupiẽt cęteri oratores veſtigia tua ſeq: ſed pauciſſimi aſſequenť. Sed hęc hacten⁹ ne ineptus ſim: q tã ſtrictim virtutes tuas eximias memorãdo magis obſcurare videar: q̃ illuſtrare. Nec epiſtolic⁹ character p mittit me effuſins vagari. Accipe ergo vir circunſpectiſſime læta fronte libellum a Philippo tuo in commentarios Seruij concinnatum/& ſuccilſiua tpa his annotationib⁹ plegendis queſo imptiaris. Res eſt leuicula: nec inficior. ſed quę tñ equo iudici diſplicere non poſſit. Quicquid id eſt dij faxint vt monumẽtum ſit meæ erga te obſeruãtię ſempiternũ. Vale decus meũ: & Philippũ tuum pinde ac ſoles ama.

SERVIVS Qui doctiſſimus a Macrobio nuncupatur commentarios ſcripſit in Vergi. maximæ elegantiæ nec minoris eruditionis. Vnde inter cõmentatores authoritatem ſibi ſummam comparauit. Verum (vt ĩquit) Varro nemo vnus omnia poteſt ſcire: & iuxta illud Oratianum: quandoq; bonus dormitat Homerus. Nam cum plurima a Seruio bene & erudite dicta ſint nonnulla tamen reperiuntur parum curioſe penſiculata & ab hiſtorię fide diſcrepantia idq; potiſſimum in his rebus quæ ad geographiam pertinent licet aiaduertere: namq; ea ſcripſit Seruius: quæ eruditorum aures ferre nec poſſint nec debeant. Quapropter cum errores cõmentatoris non minus obſint legẽtib⁹ q̃ proſint bonę interpretationes: inſtitui ſummatim breuiterq; annorare loca q̃plurima: q̃ apũ Seruiũ magis obeliſco aſterico digna eſſe exiſtimaui: qđ negocium dũ Vergilianã poeſim publico auditorio profiterer: ſuſcipere non recuſaui: vt auditoribus id a me eẽ flagitantibus gratificarer. quibus iſta excipientibus dictaui: non eruditionis oſtentandæ gratia ſed vt pro virili p te iuuarẽ latinę linguę ſtudioſos & potiſſimum Vergiliani poematis amatores. Non ego is ſum qui obſtrigilandi gratia ſeruio vel tantillum derogare velim: aut hominis doctrinam vellicare: immo Seruiũ vtpote optimum cõmẽtatorem laudo & lectito. ſed quãdoq; deficientẽ ac min⁹,

recte enarrantẽ emendare contendi: ſtudio ſucciſiuo & opa (vt aiunt) tumultuaria: Exiſtimans me facturum eẽ operęp̄tium ſi ea quæ partim manca: partim ĩerudita apud Seruium legebãtur noſtra ĩduſtria ĩtegra & erudita legerẽtur. Pro ſi lectores rogo: quęſoq; vt hæc qualiacunq; ſunt boni conſulant: nec prius ĩprobare moliantur q̃ ĩprobatione ac cẽſoria nota digna eẽ compererit: & hoc potiſſimum peto: ne quiſpiam cupiditate mordẽdi exiſtimet me ſollicitatum iſta ſcripſiſſe: qui profecto ſtilum in manes defuncti ſtringere ſupſediſſem: niſi mihi pſuaſum foret cõmẽtarios Seruij ĩcuria tẽpoꝝ fuiſſe deprauatos mutilatoſq;: nec tales ab ipſo: quales nunc paſſim leguntur fuiſſe publicatos: hoc aũt in primis obſeruaui vt commodiſſime quid mihi videretur explicarem: idq; fulcirem ac roborarem authoritate excellentiſſimorum ſcriptorum: quibus fides ab eruditis maior adhiberi ſolet q̃ Seruio: & ne prolixior prologus faſtidium pariat: hinc ordiemur: pręponentes verba Seruij: deinde noſtra ſubijcientes.

Seruius. Latium duplex eſt. vnum a tyberi vſq; fundos: aliud inde vſq; ad vulturnum.

Philippus a Seruio diſſentit Plynius ſcribens in. iij. naturalis hiſtoriæ libro latium antiqui a tyberi vſq; Circeios fuiſſe ſeruatum: deinde vſq; ad lirim fluuium proceſſiſſe: quod etiam refert Solinus in collectaneis.

Seruius. Genus vñ latinum. Nouimus ꝙ victi victorum nomen accipiunt: potuit ergo victore Aenea perire nomẽ latinum: Sed volẽs ſibi fauorem latij conciliare: nomen latinum non ſolum illis non ſuſtulit: ſed etiam Troianis impoſuit.

Philippus. Melius & verius locũ Virgilianũ declarãt verba Liuij ita ſcribẽtis: Aeneas aduerſus tanti belli terrorem vt animos Aboriginum ſibi conciliaret: ne ſuo eodem iure ſolũ: ſed etiam nomine omnes eſſent: latinos vtramq; gentem appellauit: hoc idem a Strabone in. v. refertur: & Iuſtinus quoq; in. xxx. ſic inquit. Quid latinos populos qui ab Aenea conditi videntur: ex his manifeſtiſſime apparet cur poeta dixerit. Genus vnde latinum. Non inficior tamẽ a Virgi. latinos populos appellari tanq̃ ita nuncuparentur ante aduentũ Aeneæ: cuius rei vel ille verſus argumento ſit: Ne vetus indigenas nomen mutare latinos: qđ ſi verum id eſt qđ Liuius: Iuſtinus: ac Strabo memorant apparet non latinos ante Aeneam fuiſſe nuncupatos: ſed Aborigenes ac Laurentes quos poſtea Aeneas latinos nuncupauerit. pręterea apud ſcriptores idoneos non memini legiſſe ꝙ victores victis nomina immutarent id quiſq; ſecum poterit penſitare: & ſequi quod probabilius iudicabit.

Seruius. Vnius ob noxã. Noxã ꝓ noxiam Noxia culpa ẽ. i. peccatum: noxa autem pœna.

Phil. Apud eruditos & idoneos ſcriptores noxa ꝓ culpa reperitur frequentius q̃ pro pœna: qđ iuriſconſul. apertiſſime oſtẽdit ſcribens de verb. ſig. Noxę appellatione omne delictum cõtinen: inde noxales actiones nominantur a noxa. hoc eſt maleficio & peccato ſeruorum. Quin. ĩ declamationibus ĩquit manifeſtiſſima quaq; noxa. i. delicto. Ouidius: Inuidiam noxæ detrahit illa meæ. i. culpę. Liui⁹: Ob quã meam noxam. i. delictum: & ita paſſim apud eruditos noxa accipitur. Vnde Virgilius proprie locutus eſt. Vnius ob noxam. i. culpam: nec exponendum eſt prout exponit Seruius noxam pro noxiam Quin etiam noxa ſignificat damnum & periculuꝫ ac detrimentum in qua ſignificatione ſępiſſime apud priſcos reperitur. Ouidius. Nocte nocent potæ: ſine noxa luce bibuntur. Columella: nebulas ac pruinam ſine noxa perfert. & alibi: omnẽ iniuriam ſine noxa patitur. Suetonius: ſine vlla ſua noxa adeſſent idus martiæ. Noxia vero ſæpius adiectiuum eſt q̃ ſubſtantiuum: & ſignificat nocẽtẽ: cuius rei plena ſunt omnia: & noxij ſõtes nuncupantur. Curioſus profecto lector ex frequenti antiquorum lectione comperiet id veriſſimum eſſe quod a nobis traditur: & differentiam illam Seruij vtpote futilem ac pręrancidam eſſe repudiandam.

Seruius. Nouem ſunt inſulæ æoliæ poſt fretum ſicilię.

Philippus. Geographi oẽs ſcribunt inſulas Aeolias eẽ numero ſeptẽ: non nouẽ: quaꝝ noia hęc ſũt Lipara: Hiera. Strogyle: Didyme: Eriphuſa: Phenicuſa: & nouiſſima æuonymos. Strabo ĩ ſexto: Plynius in tertio: Solinus: Mella de Aeolijs quę alijs nominibus Vulcanię Lipareę: Ephestiades nuncupantur ſcribentes numero tantummodo ſeptem eẽ dixerunt: quibus vtpote orbis ſitum deſcribẽtibus credere malim: q̃ Seruio grammatici partes vſurpanti.

Seruius. O terq; quaterq; beati. i. ſępius finitus numerus pro infinito.

Philippus Eruditis auribus non ſatiſfacit Seruij interp̄tatio: perinde ac vulgaris & frigidiuſcula. Elegantius & eruditius Virgilianum carmen interpretatus eſt Macrobius: qui in primo in ſomnium Scipionis cum ſeptẽnarium numerum eſſe perfectiſſimũ docuiſſet: deq; eius vi ac poteſtate multa diſſeruiſſet: ita ſubiunxit: vnde Virgilius nullius diſciplinæ expers & ꝑ omnia beatos exprimere volens ait. O terq; quaterq; beati Hactenus Macrobius. cuius ſententię aſtipulatur Tibullus illo verſu. O mihi fęlicem terq; quaterq; diem: qui qdẽ verſiculus nõ ſecus a Tibul

lo pronuntiatus eſt. q̃ a Virgilio: o terq; quaterq; beati: qđ ęmulatus ē (vt opinor) Sylli⁹ ſic ſcribēs. Fœlix o terq; quaterq; frater: Nō ,me pręterit Straboñē enarrantē illud Homericū terq; die reuomit: ſcribere ꝙ talis ſuperlatio ab omnibus vſurpatur vnde Homer⁹ ait ter beati danai ter exorabilis & terq; quaterq; beati.

Ser. Maturate fugam: cum maturitate id eſt cum tranquillitate diſcedite.

Phi. Inſulſa medius fidius: hęc ē expoſitio: tanq̃ maturitas ſignificet tranquillitatem: & maturare tranquillum facere: magis itaq; Macrobio credendum eſt: qui in ſexto Saturnaliū illud Virgilianum declarans ſic ſcribit Maturum eſt quod neq; citius neq; ſerius ſed medium quiddam & temperatum eſt: & paulo poſt. ſic ego & Virgilius inducit Neptunum diſceſſum vētis imperantem: vt & tam cito diſcedant tanq̃ fugiant: & tamen flandi mediocritatem in regreſſu teneant: tanq̃ mature id eſt temperate abeuntes: apud Gellium caput ē elegantiſſimum: quo quid mature & maturare ſignificet: abunde monſtraẗ: Cuius verba mutuatus ē Macrobius.

Ser. Heros vir fortis dicitur plus ab homine habens.

Phil. Nimis conciſus ē Seruius ī explanatione Heroum: nec abſolutam exp̄ſſit rē non pura ſignificatione. audiaẗ itaq; Auguſtinus copioſiſſime docēs qui ſint Heroes libro .x. de ciuitate dei his verbis: Nomē heroum a Iunone dicitur tractum ꝙ gręce Iuno hera appellaẗ. & ideo neſcio quis filius eius: ſecundum gręcorum fabulas: heros fuit nuncupatus: hoc videlicet myſticum ſignificante fabula ꝙ aer Iunoni deputeẗ: vbi volunt cum dęmōib⁹ heroas habitare quo noīe appellant alicuius meriti aīas defunctoꝝ. idē: vij. īter lunę gyꝝ nimboꝝ ac vētoꝝ cacumina aereas eē animas: ſed eas aīa non oculis videri & vocari heroas & lares & genios. Ex his liquido patet q ſint heroes: & vñ nomē ſortianẗ. Trimegiſtus quoq; author ē heroas habitare īter aeris puriſſimam partē ſupra nos & terram vbi nullus ē nebulis locus. Minime p̄tereundum ē id qđ Martianus capella tradit in nuptijs philologię heroas videlicet ab hera: quę terra diciẗ eē nūcupatos: iſta curioſo īterp̄ti fuerant veſtiganda & enarranda: niſi forte Seruius exiſtimauit ſatis ſupq; eē id qđ tractabat mutilatum tradere atq; conciſum: cum boni tñ grammatici officium ſit etymologias: verboꝝ ſignificataq; vbertim explicare.

Ser. Ex illyrico venit q̄dam henetus rex: qui venetiam tenuit: a cuius nomine henetiam dictam poſteri venetiam nominauerunt.

Phil. Admiror Seruium ī tam manifeſtarium errorē īcidiſſe: idq; ſcripſiſſe: qđ a nullo hiſtoricorum traditum ſit: cum omēs idonei ſcriptores cōſono ore conſcribant: ī paphlagonia regione aſiatica fuiſſe populos henetos nominatos: a quibus ī Italia oriundi ſint cognomīes eorum veneti: hoc Liuius ī prīo. Ply. ī. vj. Cornelius nepos & Qui. Curtius memorię p̄dideīt: Strabo vero opinaẗ Venetos Italicos a Venetis Gallię populus. coloniam fuiſſe deductos: iſtoꝝ omnium (vt arbitror) merito Seruij ē exploſa ſentētia.

Ser. Iulius cęſar dictus ꝙ cęſo matris vētre natus eſt.

Philip. Celeberrimi ſcriptores & potiſſimum Tranquillus ac Plutarchus ſcribunt Cæſarem matri Aurelię olim dixiſſe. mater aut pontificē aut exulē filium hodie videbis: eadē laudatur ꝙ nurum ſemp obſeruauit. & ſingulari pudicitia fuerit prędita. atq; vixerit. florueritq; viuēte atq; florēte filio cęſare. pręterea non ipſe Iulius Cęſar dictator apud Romanos primus hoc nomīe decoratus ē: ſed Scipio Africanus: vt author ē Plynius cuius verba hęc ſunt ex libro. vij. Auſpicatius enecta parēte gignunẗ ſicut Scipio africanus prior natus: primuſq; Cęſar a cęſo matris vtero dictus. Solinus idē ſcribēs Plynij verba corroborat hoc ī loco memorandum ē id qđ a Spartiano de cæſarum nomīe referẗ: q ī Aelio Vero īpatore tradit eum qui primus Cęſar appellatus ſit: hoc nomē eē ſortitum ab elephanto. qui lingua maurorum cæſa dicitur. ī p̄lio cæſo vel quia mortua matre cæſo vētre ſit natus: vł cum magnis crinibus ſit vtero parentis effuſus: vel ꝙ oculos ceſios habuerit.

Ser. Compago vſurpatum ē: compaginis autē nemo penitus dicit.

Phil. Sentētiam Seruij refellit Manlius ī primo aſtronomicon ſcribens: Interdum ęquali laterum compagine ductus. Idē ī eodē Aeriam ī nebulam clara compagine verſus: & Ouidius in prīo metamorphoſeos: Atq; ita diſparibus calamis compagine cęrę. & Seneca ī. xiiij. epiſtolarum ad Lucillium cuius hęc verba ſunt: ſiue flammarum violētia compaginē ſoli rupit ſiue vetuſtas. Inde compaginatio & compaginatus deriuaẗ: qua dictione vtiẗ ſępius Hieronym⁹ ī Auguſtinus. & Ioſephi interpres Ruffinus.

Seruius Auguſtus in primo Quirinus dictus eſt: & inde cęſar: poſtea qđ obtinuit Auguſt⁹ ſicut Suetonius probat.

Phil. Cum talia in commētarijs Seruij lego in eam ſententiam pedibus vado: vt exiſtimem eos fuiſſe adulteratos: & ī plurimis locis corruptos mutilatos inuerſos: etenim Suetonius nuſq̃

hoc refert: Cęterum ſic ſcribit ĩ Auguſto. infanti cognomē thurino īditum fuiſſe: poſtea Caij cęſaris: deinde Auguſti cognomē aſſumpſiſſe: alterꝝ teſtamēto maioris auunculi. alterū Munatij planci ſētētia. cum qbuſdam cēſētibus Romulum appellari oportere. quaſi & ipſum conditorē vrbis ꝑualuiſſe vt Auguſtus potius vocaret: Thurinus autem vocatus fuerat a pago thurino nulla mētio: nullum verbum a Suetonio ſit. qꝛ Quirinus fuerit nominatus: niſi fortaſſis credere velimus ĩ alijs a Tranqllo ſcriptis opuſculis huiuſce rei habitam eſſe mētionē: qđ exiſtimare ridiculum ē: namq; ĩ commētarijs Seruij etiam Plynius ſępiſſime allegat: ſed ꝑperam: de his rebus quaꝝ nulla penitus apud Plynium fit mētio quēadmodum de lyciſca ſcribēs Seruius ait. Lyciſcæ ſunt vt etiam Plynius dicit canes nati ex lupis & canibus: hoc nuſq̄ apud Plynium reperit: nuſq̄ in Plynio lectum ē q qdē refert canes ĩ Gallia e lupis concipi. ſicut apud idos e tigribus: ſed appellari lyciſcas minime tradit. Idē Crocutas nuncupat ex cane lupoq; cōceptos: qn etiam dicit Seruius a Plynio ĩ nat. hiſt. mētionē fieri de lauandis cadaueribus & conclamandis: cum apud Plynium nullum ſup hoc verbum ſic ſcribētē de his qui dicti ſūt reuixiſſe. libuit. hæc duo exempli cauſa ponere: cum ſæpiſſime (vt diximus) Plynium falſo citet Seruius: qui Ouidij quoq; allegat metamorphoſim referens fabulam phyllidis: cuius rei nulla penitus mētio in eo ope facta reperit: ex his itaq; ego coniecto aut mutilatos fuiſſe Seruij commētarios: aut non fideliter exſcriptos: non enim auſim affirmare tantum alioqui virum tam pueriliter deliraſſe: niſi fortaſſis idem Seruio crimini damus: qđ Senecę dat Quintilianus: videlicet qꝛ ab his qbus ĩquirēda quædam mandabat deceptus fuerit. nos ad propoſitum inſtitutum redeamus.

Seruius: Hiſtoria ē eoꝝ tēpoꝝ quę vidimus vel videre potuimus: Annales vero ſunt eoꝝ annoꝝ: & tēpoꝝ quæ ætas noſtra non nouit.

Philippus. Etſi Seruio ĩ hac re. Iſidorus libro primo etymologiarum ſuffragat: tñ apud me pluris ē auctoritas Cicerōis & Gellij q (vt opinor) & Seruio & Iſidoro doctiores extitert. Etenī Gellius ĩ. v. eos arguēs: q de hiſtoria & annalibus idē qđ Seruius tradidert: inquit. Annales omnino id eē qđ hiſtoriæ ſint. Hiſtorias non omnino id eē qđ annales ſint tanq̄ alterꝝ ſpeciale nomē ſit: alterꝝ gñale: itaq; hiſtoria erit reꝝ geſtaꝝ expoſitio: Annales vero libri ſunt id qđ factū quoq; anno geſtum ve ſit continētes: hiſtoria quo conſilio qua ratione res geſtæ ſint demonſtrat: affectus hōt: auditorē cōmouet. Annales aūt nudi ſūt: nihil habēt ĩcitamēti. nec cōmouere quicq̄ poſſūt: ſimpliciter ſine vllis ornamētis. ſine fuco: ſine affectibus res geſtas continētes de quibus annalibus ita ſcribit Cicero libro ſecundo de ora. Erat hiſtoria annaliū confectio: res omēs ſinguloꝝ annoꝝ mandabat lrīs pontifex maximus: efferebatq; in albū: & ꝓponebat tabulam domi ptās vt eſſet populo cognoſcēdi: ijq; annales maximi nominant. Virgilius itaq; omnium reꝝ peritiſſimus ex pſona Aeneæ tanq̄ pontificis dixit ĩ pmo. Et vacet annales noſtrorum audire laboꝝ: nam cum pontifex annales conficiat: & Aeneas a poeta pinde ac pontifex ĩducat: merito annales appellat hiſtoriam reꝝ ſuaꝝ: & hic Maronianus verſus a Macrobio cum diligentia lectus eſt: & eruditiſſime expoſitus enucleatuſq;: a Seruio autem parum curioſe examinatus penſitatuſq;.

Ser. Incuſare ꝓpriē ſupiorem arguere. Accuſare vero vel parem vel ĩferiorem.

Phil. Quis non videt falſam ac penitus inanē eē differētiam: quā Seruius nobis pſuadere cōtēdit: nemo fere eruditoꝝ ĩ latīa lĩgua ita loquit: nemo hāc differētiam obſeruat: quinimo ſępiſſime ſecus legitur. Cæſar ĩ primo commētario omnium ordinum adhibitis ad id conſilium cēturionibus vehemēter eos ĩcuſauit. Certe Cęſar militibus ſuis maior ē non minor: & tamē contra Seruij diſciplinam dicit ſe illos ĩcuſaſſe. & ꝑfecto latiniſſime locutus ē. Incuſare enim ſignificat rephēdere vel culpare ſine aliquo diſcrimine: Hic Cor. tacitus ĩquit intemperiem cœli incuſantes: & apud Diomedem legitur incuſante Cicerone Catilina conuictus eſt: qđ quidem exemplum de maiore in minorem dici nemo inficiatur: cum conſul Cicero fuerit: & Catilina priuatus. Accuſare vero ab auctoribus idoneis vſurpatur. nuſq̄ obſeruata fetutia illa & rancida Seruij obſeruatione: qua de re exempla ideo ponere ſuperſedeo: quia talibus ſcatent ſcriptorum cūcta volumina.

Ser. Dixit Terētius: Qđ plęriq; omēs faciunt adoleſcētuli: ordo ē qđ omēs faciunt adoleſcētuli vt animum ad aliquod ſtudium adiungant plęriq; equos alere: plęriq; canes.

Philip. Iſtæc moroſa nimis Seruij diſtinctio Terentiana verba obſcurat: & ex aptis facit opta: ex nitidis ſordida: ex manifeſtis ambigua: neq; modus loquendi ē apud eruditos: vt ita dicant plæriq; omēs ꝓ vna parte orationis: qđ diligēter animaduertit Donatus apud Terētium & curioſis auribus demonſtrauit: ſcribēs qꝛ plæriq; omēs ꝓ vna parte orationis dixerunt veteres: vt plus ſatis: allegatq; illud Neuianum. plęriq; omēs ſubigunt ſub ſuum iudicium: hoc locutionis genus vſurpant locupletiſſimi ſcriptores: iter quos haud dubie numeratur Gellius: q ita

ſcriptum reliquit in primo: verſus iſtos ex georgicis plerique omēs ſic legunt: & alibi pleraque omnis veterum litterarum quæſits: & Macrobius vultis ne diē ſequētē: quem plerique omnes abaco & latrunculis conterunt.

Ser. Apparet errare eos qui triclinium dicunt ipſam baſilicam vel cœnationem.

Phil. Errauit ergo Quintilianus qui in vndecimo triclinium pro cœnatione & conclaui poſuit ſic ſcribēs. Vix eo limē egreſſio triclinium illud ſupra conuiuas corruit. his verbis haud dubie Quintilianus triclinium appellat id qđ Cicero conclaue nominauit in ſecundo de oratore: vbi idē qđ Quītilianus exēplum referēs īquit: hoc interim ſpacio conclaue illud vbi epularetur Scopas concidiſſe. In eodē quoque exēplo enarrando Valerius Maximus ita ſcribit eo momēto tēpis triclinium in quo Scopas epulabaṫ collapſum ē: vbi triclinium ꝑ cœnatione aptiſſime ponit: quod ſi vera ē opinio Seruij: errauit etiam Vitruuius architectus: qui ī. vj. docet quēadmodum triclinia partim æſtiua: partim hiberna ſint ædificanda: & ī quam cœli ptē vertēda: ī expoſitione itaque triclinij Seruio ī pte ſuffragor nāque ī eo quod ait triclinium ſterni ſolitum fuiſſe: quoniam antiqui tribus ſtratis lectis epulabantur: homini aſſentior. Vnde & apud Plynium legimus triclinia Romæ fuiſſe argētea & ærata: quæ procul dubio ꝑ ipſis lectis diſcubitorijs ac triclinaribus accipiuntur. Nam & Liuius idē referēs ait lectos æratos ab exercitu aſiatico Romam adductos. quod aūt inficiaṫ Seruius nuſq̄ triclinium ꝑ cœnatione repiri: in hoc ab eo aptiſſime diſſētio: & vt diſſētirē monuit me vetuſtiſſimorum ſcriptorum authoritas: quos teſtes citaui: quib⁹ magis ꝑfecto credēdum ē q̄ Seruio. Triclinium itaque vt breuiter concludā: ipſos lectos diſcubitorios ſignificat: & ipſam cœnationem: & ī vtraque ſignificatione eleganter & erudite vſurpabimus.

Seruius. Inter penum & cellarium hoc intereſt quod cellarium eſt paucorum dierum: pen⁹ vero longi temporis.

Phil. Conueniebat erudito grammatico diffinire q̄d ſit penus: deīde differētiam peni & cellarij demonſtrare: enimuero ex verbis Seruij nemo intelligit quid ſignificet penus. qđ ꝑfecto ī terp̄tatione digniſſimum ē: cum in eo non pauci ꝑ īſcitiam a veritate deerrauerit qua quidem in re eandem caſtigationem mereṫ Seruius: qua apud Gellium qſpiam īſolēs ac oſtentator grammaticus taxaṫ qui de varijs generibus penoris varijſque declinationibus īſolēter differēs a Phauorino īterrogatus quid eēt penus muſſitabat: atque hallucinabaṫ: quocirca cum Seruius quid penus ſit nō dixerit: nec ſatis erudite a cellario diſtixerit: exiſtimaui me factur͞ ope͞pretiū ſi illa quæ de penu legi quæ didici quæ vigilando dep̄hendi: quæ a Seruio non traduntur: ī medium afferrem & his commentatijs ītexerem aduuandam ſtudioſorum ſcholaſticorum eruditionem. Eſt itaque penus (vt Cicero ī ſecūdo de natura deorum elegātiſſime docet) omne quo veſcunṫ hoīes. Cui ſuffragaṫ Feſt⁹ ſcribēs penora dici res neceſſarias ad victum quotidianum. Penarium vero (vt īquit Varro) appellarūt locū ī quo penus ſeruabaṫ. Ciceronis ac Feſti authoritatē corroborāt verba Sceuolæ iuriſconſulti q ad demonſtrandam penum ita ſcripſit: penus eſt: inquit qđ eſculētum aut potulētum ē. Cæterum vñ ipſum penoris nomē deducaṫ commodiſſime declarat Phauorinus apud Gellium his verbis. Quæ longe vſionis gratia cōtrahunṫ & recondunṫ: ex eo quod non in promptu ſint: ſed intus & penitus habeanṫ penus dicta ſunt: & apud iuriſconſultos titul⁹ eſt de penu legata vbi quæ appellatione penus intelliganṫ: copioſiſſime diſputaṫ: præterea officium fuerat diligētis commentatoris illud qđ a grammaticis ac litteratorib⁹ quæri ſolet de Virgiliano verſu non tacere: vtrum. ſ. legendum ſit quibus ordine longo Cura penum ſtruere: an longam penum: vtrunque enim legi ſolitū ē. huc adde quod Cellarium vix vnq̄ ī ea ſignificatione quā tradit Seruius reperiṫ: videṫ. n. Cellarium ea figura dici qua panarium: granarium: penarium: vt pro cella ac reſpoſitorio potius accipiaṫ q̄ ꝑ ipſis rebus reconditis: quēadmodum inquit Varro panarium dicitur vbi panis ſeruaṫ: granarium vbi granum recōditur: & penarium vbi penora cuſtodiunṫ: hoc ita eē docet Donatus ſcribens cellarium dici a ponēdis celandiſque rebus eſculētis & potulētis. Quin & iuriſconſultus digeſtis de legatis apertiſſime oſtēdit Cellarium ipſum eē locum non res. Cuius verba hæc ſunt. Itē Cellarium iunctum eidem ditæ ab hærede meo ei conceſi volo ī apud Columellam titulus ē quēadmodum villica tractare debeat penora ſiue cellaria: quæ quidē īſcriptio ſi non eſt ſubditītia īdicat cellaria idem eſſe quæ penus & fere congruit cum ſignificatu Seruij. Cellarius vero maſculino gñe dicit is q p̄eſt cellario & penoribus recondendis: de quo videṫ ītellexiſſe Plautus īquiens. Sum promus condus ꝑcurator peni: de hoc Martialis: hic Cellarius experitur artes. & Columella in. xiij. quibus īquit ſtudium fuit piſtoris & coci non minus cellarij diligētiam ſuis præceptis īſtituere: & alibi: vt cibus īquit & potio ſine fraude a cellarijs præbeatur.

Ser. Cum reſponſum fuiſſet: illic imperium fore vbi & palladium. adhibito Mamurio fabro multa ſimilia facta ſunt.

Phil. Nemo ſcriptor idoneus quod eqdē ſciam tradit hoc: imo omnes conſono ore referunt peltam de cœlo lapſam i numę manus decidiſſe: ad cuius ſimilitudinē & formam vndecim alias peltas hoc ē breuiora ſcuta Mamurius īter opifices ſolertiſſimus fecit tanta arte: vt vera pelta vix dignoſceret. hoc ſcribit Plutarchus ī Numa: hoc Ouidius ī Faſtis. hoc Dionyſius Halicarnaſſeus ī ſecundo: hęc fuerūt illa celebratiſſima Ancylia quæ ꝑ vrbem tripudiantibus ſalijs ī honorem Martis circumgeſtebant: atq; id Seruius ipſe confinxit: ipſe ꝑpepit: ipſe ſolus excogitauit nulla frętus authoritate: qđ de palladijs a Mamurio factis fabulat.

Ser. Barba ſingulari numero hoīm: plurali quadrupedum dicitur.

Philippus. Authoritatem Seruij eruditorum refellit authoritas: nanq; barba quadrupedum ī ſingulari nūero apđ idoneos repit. Hora. ī. j. ſermonū: Vtq; lupi barbā varię cū dēte colubrę.

Plyn. In. xxviij. Afferunt & Magi ſua commēta primū oīm tabiē hircoꝝ: ſi mulgeat barba mitigari. Idē ī. viij. & ī eadē ſpecie barba tantum & armoꝝ villo diſtans quē tragelaphon vocant: & alibi Callitrices īquit toto pene aſpectu differūt a ſimijs: barba ē ī facie cauda lata diffuſa priori ꝑte. Præterea non ſolum quadrupedum dr barba: ſed etiam aliaꝝ reꝝ: qđ haud dubie oñdit Plynius ſic ſcribēs ī trigeſimo: Cum geminos tranſit ſol criſtis & auribus & vnguibus gallinaceoꝝ ſi vna raſis barbis eoꝝ. Idē ī. ix. Barbam dici poſſe ſingulari numero etiam ī piſcib⁹ demonſtrat his verbis de multis piſcibus ſcribēs: barba gemīa īſigniunt īferiori labro: hic Cicero ī paradoxis &. M. Varro ī re ruſtica mullos barbatulos appellant. Idē etiam Plynius bellionē florē qnis barbulis coronari refert ī. xxj. Præterea barbæ de hoībus quoq; plurali numero dicūtur contra Seruij authoritatē: qđ Syllius Italicus aptiſſime docet ſic ſcribēs ī tredecio. Indociles nunc ꝓpexis ī pectora barbis Verrere humum.

Ser. Phalanx eſt lingua macedonum legio.

Phi. Diligēs & curioſus commētatori enarratione phalangis copioſius enarrare debuerat & eruditius: cum phalanx ab omibus dicat: a pauciſſimis qđ ſit ītelligat: nanq; phalangem priſci ſcriptores (vt mihi magiſtra lectione comptum eſt) appellarunt non ꝓprie legionē vt autumat Seruius: ſed cuneum militarē: quando. ſ. pes pedi clypeus clypeo: vir viro ī acie conſerebant: & hoc peculiare fuit Macedonum inſtitutum: vt author eſt Liuius: & meminit Curtius: cuius hęc ſunt verba: Macedones phalangē vocant peditum ſtabile agmēqn̄ Vir viro: armis arma conſerta ſunt: idē tradit a Cęſare: q ī prīo commētario refert Heluetios feciſſe phalangē hoc ē clypeoꝝ connexionē: quæ etiam teſtudo nuncupat a doctis: idē Cęſar paulopoſt īquit: milites nr̄i e loco ſupiori pilis miſſis facile hoſtium phalangē ꝑfregerunt. vbi ꝓculdubio accipit phalāx ꝓ atmorum connexione atq; teſtitudie: hic ꝑ metaphoram a Satyrico poeta dictum ē: iunctoq; vmbone phalanges: & phalangarij appellati ſunt milites qui erant ī phalange: quales habuit ad imitationē Alexandri Magni Alexander Syrus Romanus īperator: vt author ē Lampridius. Phalangia vero ſunt ex genere araneaꝝ: vt alibi docuimus ex authoritate Plynij. Celſi & Ariſtotelis. Hoc ī loco potiſſimum referēdum ē illud qđ a Plynio tradit libro ſeptio: phalanges etiam ſignificare fuſtes qb⁹ Afri ꝓlium cōtra Aegyptios primi fecerūt. Nonius ſcribit phalangas dici fuſtes teretes qui nauibus ſubijciuntur.

Seruius. Stella facē ducēs. i. lumē: qđ vtiq; ex facibus naſcitur.

Phil. Faceſſat ꝓcul tam futilis & ianis iterꝑ̄tatio: nam Virgilius de face cæleſti ſenſit: & quo apertius poeticus ſēſus verſus ītelligat: adſcribemus verba Plynij ad hāc rē ꝑtinētia: qui ita ſcribit ī ſecundo. Emicāt & faces non niſi cum decidunt viſę: qualis germanico Cęſare gladiatoꝝ ſpectaculum edēte ꝑ̄ter ora populi meridiano tranſcurrit: duo gña earum lampades vocāt plane faces: alterum bolidas: quale mutinēſibus malis viſum ē: diſtant ꝙ faces veſtigia longa faciunt priore ardēte ꝑte. Hactenus Plynius: cuius verbis haud dubie declarat quid ſibi velit Maronianus verſus: ſtella facē ducēs multa cū luce cucurrit. Et ī eodē loco paꝝ diligēter parūq; curioſe introſpexiſſe videt Seruius Virgilianam maieſtatē: quando a poeta dr: Intonuit leuum. ē eñ id totum ex arcana auguꝝ diſciplina tranſlatum: & a nobis diligētius exponēdum ad iuuādam ſtudioſoꝝ eruditionē. Ethruſci cœlum ī. xvj. ꝑtes diuiſerunt ex qbus octo ab exortu ſiniſtras: totidē econtrario appellauere dextras: hinc omīa fulmina leua exiſtimant eē ꝓſpa: quoniam a leua ꝑte mundi ortus ē: vt author ē Plynius: & vt ſcribit Cicero ī ſecundo de diuinatione: optimum auſpicium habebat apud Romãos ſi ſiniſtrum fuerat: veꝝ cum Romani ſiniſtra meliora exiſtimarent: gręcis & barbaris dextra videbant auſpicatiora: vñ apud Homeꝝ Aiax ſic loquit: ꝓſpa Iuppiter his dextris fulgoribus edit. Virgilius itaq; omnis antiqtatis conſultiſſimus ex ritu Romani augurij dixit intonuiſſe lęuum hoc ē ſiniſtrum: qđ fœlicitatē portēdere credebat & imitatus videt eē Enniū ſic ſcribētē: cum intonuit lęuum bñ tēpeſtate ſerena. Nō omittēdum ē a latinis omīa: quæ bona ſint ſiniſtra nuncupari etiam ſi dextra ſint.

Ser. Ceruix cum numero ſingulari dr̃ collum ſignificat: ſi plurali vtamur ſupbiam oñdim⁹ vt ĩ Verrinis Cicero frange ceruices.

Philip. Miror ĩ errata tam manifeſta tam turpia lapſum eſſe Seruium alioquin eruditum: vix enim talia refellẽda ſunt: cum ſeipſa refellant: ac ſibi ipſis ſint repugnantia: & contra veritatem reluctent̃: nanq; vetuſtiſſimi illi ſcriptores pluraliter Ceruices appellabant ꝑ pte colli: nuſq̃ Ceruicẽ: primus aũt Hortẽſius credit̃ dixiſſe ceruicẽ ſingulari numero: vt authores ſunt Quintilianus & Varro ſi vera fuerit Seruij ſẽtẽtia ĩ ſolœciſmum ĩcidiſſe dicent̃ priſci ſcriptores: q̄ ceruices ſæpiſſime: Ceruicem non tam ſæpe vſurparunt: ĩ ſolœciſmum incidit Cicero ſcribens in Vatinium ĩflato collo: tumidis ceruicibus ĩtuliſti: & alibi fregeris ĩ carcere ceruices. vbi ſine controuerſia ceruices ꝑ mẽbro homĩs accipiunt̃: errauit etiam Cato cuius verba hæc ſunt. ſi caput aut ceruices dolẽt: ea lotio calido lauito. Errauit Celſ⁹ dicẽs: Cucurbitulę ceruicibus admouẽdę: & alio ĩloco. In ceruicibus glandulæ poſitę: q̄d multa ꝓ veteres pluraliter tantum ceruices dixerũt vt teſtis eſt Quitilianus. ĩ viij. p̃terea exẽplum Ciceronis: q̄d ꝑ ſe allegat Seruius contra ipſum facit: nam ſcribit Cicero Verrẽ multoꝶ fregiſſe ceruices: cum iuberet eos decollari: non aũt ſupbiam vt Seruius opinat̃. Quinimo ceruix ĩ ſingulari ꝑ ſupbia ſępe ponit̃: vñ dr̃ homo durę ceruicis: & a Hieronymo ĩ iterp̃tatiõe ĩſtrumẽti veteris dictum ẽ: populus iſte durę ceruicis ẽ. huc adde q̄ ceruix nõ ſignificat collum: ſed ptẽ colli poſteriorẽ: quæ exterior ẽ: vt docet Ariſtoteles ĩ prio de aĩalibus: & vt author ẽ Plynius ĩ. xj. multis vertebratiſq; orbiculatim oſſibus flexibilis ad circunſpectum articuloꝶ nodis iungit̃: & vt refert Celſus ĩ. vij. ſeptem vertebræ ĩ ceruice ſunt. Q̄ uietiam ceruix non ſolum dr̃ de aĩ alib⁹: ſed etiã de rebus alijs: Pompo. Mella. ſedet ĩ ceruice peniſula cyzicum.

Seruius. Faſtus ſuperbia: & eſt quartæ declinationis: nam liber qui dierum habet computationem: ſecundæ declinationis eſt: vnde errauit Lucanus dicendo: Nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus.

Phil. Nimis audax ne dicam temerarius ẽ Seruius: q̄ Lucanum ſcribit erraſſe dicẽdo faſtib⁹ & non faſtis cum Lucan⁹ eruditiſſim⁹ Seruio reliq́ſq; commẽtatoribus excellentior morẽ antiquoꝶ vſurpauerit: q̄ faſtus ẽt ꝑ annalib⁹ & libris ĩ quarta declinatione nonnũq̄ dicere ſolebant Varro ĩ Ephemeride Cæſar faſtus correxit: Columella ĩ. x. ſequor nũc Eudoxi & Metonis faſt⁹ aſtrologoꝶ: & apud Horatiũ duplex ſcriptũ ĩuenit̃: faſtos & faſtus: & vt author ẽ Priſcianus eadẽ forma dr̃ faſtus: vel faſti qua ſenat⁹ vł ſenati ĩ ſecunda & quarta declinationibus.

Ser. Caulonisq; arces. Caulon mõs ẽ Calabriæ vt Horati⁹ & amic⁹ Caulon fertilis Bacchó.

Phil. Si verſum Horatianum ita legeremus vt allegat̃ a Seruio p̃uaricabimus normam Sapphici carmĩs q̄d ĩ penultĩo pede exigit trocheum: ideoq; legẽdum ẽ amicus Aulon: & ita ĩ emẽdatis codicibus legit̃: ẽ aũt Aulon mons Calabriæ cõtra tarẽtinam regionẽ vt Porphyrio ſcribit Ferax boni vini: de quo ĩtellexit Martialis celebrans vinum Tarẽtinum: Nobilis & lanis & Baccho fertilis aulon: Enimuero apud Virgilium caulõ legit̃: & accipit̃ ꝑ oppido: quod a Plynio collocat̃ ĩ pria regione Italiæ: & Strabo ĩ. vj. cauloniam appellat: cui adſtipulat̃ Mela ĩ geographia vt ego aĩaduerti: & ĩ hiſtoria potiſſimum labit̃ Seruius ac paꝶ curioſus ẽ: nam cum originẽ Tarẽti referre vellet: dixit bellum iter Athenienſes & Lacedæmonios fuiſſe conflatum: q̄d a fide hiſtorię penitus diſſentit: cum bellum illud iter Lacedæmonios & Meſſeneios ꝑ multos annos geſtum fuerit: q̄ populi ſunt ĩ peloponeſo atq; contermini: & originẽ Tarẽti referẽs Strabo iſtud copioſiſſime narrat: Ephorus quoq; & Iuſtinus idẽ tradiderunt.

Ser. Apud antiquos ĩ vſu non erant prandia.

Phil. Non eo iſicias olĩ me pedib⁹ iuiſſe ĩ ſñiam Seruij: ſed ex multiplici variaq; lectione dep̃hendi apud priſcos ĩ vſu fuiſſe non minus prandia q̄ cœnas: & homĩes bis ĩ die ſaturos fieri ſolitos: q̄d ĩ primis affirmat Cicero ſcribẽs ĩ. v. q̃ſtione tuſculana Platonẽ ſolitum ĩprobare vitã Italicoꝶ: q̄m bis ĩ die ſaturi fiebant: & apud Plautum atq; Terẽtiũ vetuſtiſſimos ſcriptores prãdia celebrant̃. Q̄ uietiam Macrobius refert morẽ fuiſſe antiquoꝶ Romanoꝶ vt patẽtibus ianuis pranſitarent̃ & cœnitarent̃: apud Plynium ĩ epiſtolis legimus quẽadmodum Plynius ſcriptor nat. hiſt. cibum ſumebat ĩterdiu leuẽ & facilẽ veteꝶ more pinde ac prandium foret parcius: cœna copioſior. Herodotus quoq; author Megacreontis abderitæ dictum celebratum fuiſſe q̄ aiebat magnam ſe g̃ram habere xerxi: q̄ non bis ĩ die cibũ caperet: nam ſi prandiũ & cœnã iuberẽt̃ abderitę pare de ipſis actũ iri peſſĩe aſſerebat. Hoc ideo ĩ Xerxe admirat⁹ ẽ abderites q̄m illa quoq; tẽpeſtate: quæ haud dubie vetuſtiſſima fuit prandere & cœnare conſueuerit. Huc accedit auctoritas Cornelij Celſi pcipiẽtis bis die poti⁹ q̄ ſemel cibum eẽ capiẽdum: celebrat̃ quoq; a Plutarcho apophthegmata Alexandri magni: q̄ dictitare ſolebat obſoniũ prandij eẽ nocturnam ambulationẽ: cœnę vero prandij pcitatẽ. Supradictoꝶ ſñias confirmat authoritas Ariſtotelis

qui ſcribit i ꝓblematibus prandēdum eē large: cœnandum eē parce: hoc non ꝑcipetur a docti ſ
ſimo philoſophoꝝ: niſi i vſu prandia & cœnę pariter fuiſſēt. hoc idē tradit̃ ab Hippocrate medi
corum excellentiſſimo. & Leonidę ſpartani dictum illud puulgatum ē. Prādete commilitones
apud iferos fortaſſe cœnaturi. floruit aūt Leonidas ꝓculdubio tp̄ibus antiquiſſimis & iter anti
quiſſimos eſt numerandus. hic a Satyro poeta dictum ē: prandebat ſibi quiſq; deus. Præterea
a Valerio Maximo ſimplicitas antiquorum in cibo capiendo laudatur: qui in ꝓpatulo pran
debant atq; cœnabant.

Seruius. Moris fuerat vt nubētes mariti poſtes oleo vngerēt.

Phil. Diſſētit ab opinione Seruij Plynius qui ſcribit i. xxviij. nouas nuptas nō oleo ſed adi
pe ſuillo ſolitas fuiſſe poſtes maritoꝝ itrantes attigere. Maſurius vero tradit palmam lupio adi
pi antiquos dediſſe: ideoq; nouas nuptas illo pungere poſtes ſolitas: ne quid mali medicamēti
iferret̃: Donatus quoq; refert vxores dici ab vngēdis poſtibus: & cum puellę nuberēt: marito
rū poſtes vngebant: ſed quo vnguēto ſiue adipe vterent̃ non memorauit.

Ser. Furibunda: id eſt furēti ſimilis.

Phil. Pluribus i locis Seruius tradit nomia deſinētia i bundus ſignificare ſimilitudinē qđ iti
dem refert̃ a Priſciano alijſq; grammaticis: quoꝝ error manifeſtarius corrigit̃ a recētioribus ſcri
ptoribus: & A. Gellius i. x. pleniſſime docet quēadmodum iſta omia quæ terminant̃ hæc parti
cula bundus ſignificant atq; demonſtrant vim & copiam & quaſi abundantiam rei: cui⁹ id ver
bum ſit: vt lętabundus dicat̃ is: qui abunde lætus: populabūdus qui paſſim ac ſtrēnue populat̃:
furibundus qui vehemēter furit: cæteraq; id genus omia ita dici oñdit: vt ꝑticula hęc poſtrema
declaret largam vim ac fluētē copiā: Ideo aūt exēplis ſupſedeo: q̃ i vulgus edita ſunt inumera
bilia: quæ Seruij Priſciani ac reliquoꝝ idē ſentiētium opinionē aptiſſime refellunt. Duo tātum
exēpla referam: quę paulo remotiora ſunt: q̃bus rñderi non poſſe ſcio. quæ haud dubie ſubner
uant dicta grāmaticoꝝ. Qui. Curtius: q̃ ſine controuerſia iter ſcriptores claſſicos aſſiduoſq; nu
merat̃: ita ſcribit de Alexandro quo vulnere afflictus magna vi ſanguis emicante remiſit arma
moribundo ſimilis: ſi moribundus ſignificaret̃ ſimilis morięti: q̃d opus erat addere ſimilis mo
ribundo? nonne eēt oratoria iuenuſta ielegans & iſulſa quaſi acciperet̃ ſimilis ſimili morienti?
q̃n etiam Valerius Maximus: & ipſe quoq; ſcriptor non ꝑletarius de Antiocho loq̃ns ſic refert
Iacebat ipſe i lectulo moribūdo ſimilis: lamētabant̃ neceſſarij. Multis itaq; & his potiſſimū duo
bus exēplis liq̃do manifeſtat̃: noia i bundus deſinētia ſimilitudinē ſignificare nō poſſe: ſed po
tius copiam quandam & abundantiam reꝝ a quibus ꝓducunt̃.

Ser. Vri boues agreſtes ſunt: qui i pyrenæo naſcuntur.

Phil. Debuiſſet diligēs & eruditus iterp̄s copioſius de vris diſputare: qui enarratione tam cō
ciſa & mutilata non ſatiſfacit auribus curioſis: non pigebit itaq; referre ea: quæ de vris apud eru
ditiſſimos ſcripta compio. Plynius ſcribit vros eē boues feros vi & velocitate ex cellētes: quoꝝ
cornua taurinis ſimilia: vt author ē Solinus: capaciſſima ſunt: adeo vt i mēſis vicē ꝑbeant po
culoꝝ: q̃n etiam Albertus Magnus libro de aialibus. xxiij. tradit tantā eē vris i cornibus vaſti
tatē ac robur vt homiem cū equo vētilēt. Cęſar i commētarijs refert germanos venatione vro
rum corpa exercere: quos foueis captos iter ficiunt: & qui plurimos ex his iterfecerīt relatis i pu
blicum cornibus: quæ ſint teſtimonio magnam ferunt laudē. Magnitudo vroꝝ paulo itra ele
phantes: ſpecie & colore & figura tauri: i Germania peculiariter gignunt̃: ſi credere volum⁹. Ply
nio Solino Cęſari reliquiſq; ſcriptoribus: qui freq̃ntiſſimos vros naſci i germania tradiderunt:
non aūt i pyreneo vt Seruius opinat̃: & ego annum agēs tertium & vigeſimum cum piſi ijs cele
berria totius Galliæ ciuitate: ſtudia humanitatis publico auditorio ꝓfiterer: ſæpiſſime audiui ex
Germanis auditoribus meis tales vros hac quoq; tēpeſtate i Germania ſubide cerni: ſubide ca
pi ac domitari: & cum vnicuiq; res ſuæ regionis eē debeant cognitiſſimæ exploratiſſimęq; Ger
manis de rebus Germaniæ & ſpeciatim de vris enarrantibus fidē habēdam eē duxi: & eo magis
q̃ illoꝝ verba cum ſcriptis eruditoꝝ conueniebant.

Seruius. Triſtiſq; ſenectus id ē ſeuera.

Phil. Ego potius exponerē triſtis. i. querula & moroſa: nanq; poeta voluit epitheto demon
ſtrare qualis ſit cōditio ſenectutis: ſunt aūt ſenes: vt ſcribit Cicero i Catone: & teſtat̃ Seneca mo
roſi & anxij & queruli atq; difficiles: q̃d etiam diligētiſſime exꝓſſit Horatius i arte poetica ſeni
les mores deſcribē s. Difficilis q̃rul⁹ laudator tp̄is acti: Se puero: cēſorq; caſtigator minoꝝ. Vir
gilium (vt arbitror) imitatus ē Syllius illo verſu curæq; iſidię: atq; hic queribūda ſenectus: nam
a Syllio ſenectus dr̃ q̃ribunda quaſi plena querimoniaꝝ: quo modo a Virgilio triſtis nuncupat̃
& ab Horatio i carmibus: moroſa ob varios. ſ. ac difficiles mores: q̃bus ſunt obnoxij queruli ſe
nes. In eodē. vj. volumie vbi dr̃: ſimul accipit alueo igētē Aeneam. Exponit Serui⁹ Alueo. ſ.

Æn. 6.
Simul accipit alueo ... Aeneam gemuit ... pondere cymba.

flum̄is:mihi videꝫ exponēdum eē Alueo.ſ.nauis:vt itelligamus Aeneā itra cymbam receptū fuiſſe a Caronte:nāq; Alueus elegantiſſime dꝛ nauis ſiue ipſius nauigij receptaculum. Propertius euidētiſſime id oñdit ſic ſcribēs i.iij. Aut q̄dnam fracta gaudes neptune carīa. Portabat ſactos alueus ille viros. Liuius.li.xxj. Alueos iformes rapti faciebant.i.nauiculas. Et idē li.x. pars inquit fluuiatiles naues ad ſupanda vada ſtagnoꝝ apte planis alueis fabricatas complēt. Preterea alueus quēadmodum de flum̄ibus dꝛ:ita ēt de rebus alijs. Columella i nono.oua i alueolū ligneum conferat Plynius i vndecio. Alueos ex cornu ſpectatos eē refert.i.apum aluearia:& Varro alueos iquit vbi apes ſint:alij faciunt ex vimibus:Palladius i nouēbre ſordibus liberandi ſunt aluei. Prӕtereā error manifeſtari⁹ ē apud Seruiū i hiſtoria:q̄ quanto leuior ē:tāto minore venia dignus.ſcribit.n. Parthenopeū filiū fuiſſe Menalippę:cum filius fuerit Atalantę puellę i curſu p̄nicīſſimę:vt Statius atq; Diodorus memineꝛt:qd & omēs hiſtorici teſtanꝛ. In illo quoq; verſu Marontano:Explebo numeꝝ reddarq; tenebris:admiror Seruiū:cum more diligētis commētatoris varias iterp̄tatiōes attulerit:omiſiſſe id qd a Macrobio relatū ē:qd eruditionē maximā p̄ ſe fert:& Virgilianӕ ſñię optie quadrat. Scribit.n.Macrobius i ſomnium Scipionis aimas ſociari corpꝛibus quibuſdam numeris:qui numeri dum ſupſunt p̄ſeuerant corp⁹ animari:cum vero deficiunt mox arcana illa vis ſoluiꝛ:qua ſocietas ipſa conſtabat:aīma ip̄a non deficit:q̄ppe quӕ imortalis atq; ppetua ē:ſed ipletis numeris corpus fatiſcit:hīc illud ē doctiſſimi vatis:Explebo numeꝝ reddarq; tenebris:Hӕc Macrobij iterp̄tatio tam ſubtilis tam elegās:tam erudita p̄termitti non debuit a curioſo commētatore:qui ex fontib⁹ philoſophoꝝ vñ hauſerat Macrobius:haurire potuiſſet p̄ſerti cum multa vndiq; exquiſiuerit:ſed vt mihi videꝛ nihil ē cū p̄dicta Macrobij expoſitione comparandum.

Ser. Cuſtodia ē quӕ cuſtodit:non quӕ cuſtodiꝛ.

Phil. Error hic ē Seruij manifeſtarius cum apud eruditos cuſtodia repiaꝛ p̄ eo ēt qui cuſtodiꝛ & i p̄mis apud iuriſconſultos:qui diſertiſſimi ſunt:digeſtis de cuſtodia reoꝝ ita ſcriptum legim⁹ ne quis receptā cuſtodiam ſiue caſu dimittat:& alibi manifeſtius.ſi cuſtodia ſe iterfecerit vł p̄cipitauerit militis culpӕ aſcribiꝛ:& alibi ſi caſu cuſtodia defuncta eē dicaꝛ:vbi ſp cuſtodia ſignificat reum & illum qui cuſtodiꝛ.qui etiam Sueton⁹ hoc vocabulo i hac ſignificatione vſus ē:cuius verba hęc ſunt i Domitiano.Nec niſi ſecreto atq; ſol⁹ plęraſq; cuſtodias receptis quidē i manu cathenis:audiebat.idē i Tyberio.In recognoſcēdis cuſtodijs:p̄canti cuidā pœnę maturitatē:rñdebit:nondum tecum i g̃ram redij:& i Caligula:Cuſtodiaꝝ iquit ſeriē recognoſcēs.

Ser. Saxum igēs voluūt alij. Siſyphum dicit.radijſq; rotaꝝ:Ixionē dicit.

Phil. Nemo iſiciaꝛ Siſyphum apud iferos hac pœna torq̄ri:vt ſaxum ppetuo voluat. Iuxta illud Ouidij. Siſyphus ē illic ſaxum voluēſq; petēſq;:& Ixionē a rota verſari vt idē voluiꝛ Ixiō:ſeſe ſequiturq; fugitq;:atqui curioſo iterp̄ri cōueniebat diligētiſſime penſitare:an fabula Ixiōis ad ſeſum Virgiliani carmis eēt accōmodanda:mihi.n.haud quaq̄ quadrare videꝛ:nā cū poeta paulo ſupra dixerit Ixiona apd iferos i tartaro cruciari:q̄d opus fuerat idē iteꝝ referre? Ego aūt cum Macrobio ſētire mali q̄ i ſōnium Scipiōis ſcribit:poetam itelligere illos radijs rotaꝝ pēdere diſtrictos:qui nihil cōſilio p̄uidētes:nihil ratione moderātes:nihil virtutibus explicantes:ſeq; & actus ſuos omēs fortunӕ p̄mittētes caſibus & fortuitis rotanꝛ:illos aūt ſaxum igēs voluere dicit eē itelligēdos:q̄ efficacibus & laborioſis conatibus vitam conterunt:nā philoſophi quidam fuerunt:qui iferna aliud eē negauerit q̄ nr̄a corpa.& oīa quӕ de iferis antiq̄tas fabulata ē:i nobiſmetipſis repiri:quapropter expoſitionē quoq; Macrobij vtpote optimā memorabim⁹:quā refert ſup illo verſiculo. Lucēt genialibus altis Aurea fulcra toris:vbi Seruius de Tantalo dicit eſſe intelligendum:& eius fabulam notiſſimam enarrat. Macrobius vero dicit ad omnes auaros hoc eſſe referendum:qui epulis ante ora poſitis excruciantur fame:& inedia tabeſcunt quos magis magiſq; acquirēdi deſiderium:cogat prӕſentem copiam non videre qui i effluētia iopes egeſtatis mala i vbertate patiunꝛ:neſciētes parta reſpicere dū egēt hn̄dis. Prӕterea nō videꝛ eē omittēdum illud:Quos ſup atra ſilex iamiam lapſura cadēti iminet aſſimilis:quē verſum enarrans pitiſſime Macrobius aſſerit eos eē itelligēdos:q̄ arduas ptātes & iſauſtam ambiunt tyrannidē:q̄ñ ſp viuunt i timore:& ſibi videnꝛ exitium qd merenꝛ excipe:quod Dionyſij exēplo declaraꝛ:q̄ aulӕ ſiculӕ iclemētiſſimus icubator Damocli familiari ſuo ſolam beatam exiſtimanti vitam tyrānicam:volēs oñdere q̄ miſera eēt & q̄ plena ipēdētium ſp piculoꝝ:gladium de filo tenui pēdētē mucrone demiſſo iuſſit illius ceruicibus iter epulas iminere:& cum Damocles regias & tyrannicas p̄ſetis mortis piculo aſpnareꝛ:talis ē iquit Dionyſius vita quā beatā putabas ſic nobis ſp mortē iminērē videmus:hӕc hiſtoria p̄ter Macrobium ab Euſebio & Cicerone memoraꝛ:iſta autē oīa:q̄ñ eruditionis refertiſſima ſunt:ac ſubtilitatis referēda eē cēſui:vt q̄ expoſitiōe Seruij cōtētus non fuerit:aliq̄d audiat diſciplīe remotioris:quę nō

minus delectare ſolet q̄ ꝓdeſſe.

Ser. Titania aſtra.i. ſolē quē vnum de titanibus fuiſſe diximus.

Phil. Diodorꝰ li. vj. aptiſſime nos edocuit quare aſtra titania nomiēt. Scribit.n. Hypionē vnū ex titanibus primū aſtroꝝ lunęq; & ſolis curſū ac naturā demōſtraſſe: & ob hoc ſtellaꝝ parētē exiſtimatū. merito itaq; a Virgilio aſtra .i. ſtellæ oēs nō ſolus ſol titania dicunt: quaſi ꝑpetuo epitheto ꝓpter titanē Hypionem: q ſyderū pr̄ fuiſſe credit. Q uietiam rephendit Seruius illos q dicūt hanc ꝑticulā ergo: aliqñ poni ꝓ cauſa. cū illi bñ locuti ſint & latine: q hoc dixerit. Seruius aūt nō recte: q hoc inficiat: nā vt author ē Feſtus: ergo īterdū ſignificat grām: cū. ſ. gr̄a itelligatur ꝓ cauſa: ī qua ſignificatione accipit apd̄ Liuiū ſcribētē Apollinares ludos victorię nō peſtilētię ergo fuiſſe cōſtitutos .i. cauſa. & M. Cato ī re ruſtica ita ſcriptū reliq̄t: tibi ius ē porco piaculo facere illiuſce ſacri coercēdi: ergo & alibi harūce reꝝ ergo fūditerrę agriq; mei luſtrādi: & alibi Mars pr̄ te ꝑcor q̄ſoq; vti ſies volēs ꝓpiciꝰ mihi domo familięq; meæ: cuius rei ergo agrū terrā fūdūq; meū ſolitaurilia circūagi iuſſi. In his oibꝰ plane locis ergo accipit ꝓ cauſa. Praeterea extat exēplō epiſtolæ antiq̄ſſimę a cōſulibꝰ Romāis ad Pyrrhū epirēſē ſcriptę: vbi hæc verba leguntꝰ: ſed cōmunis exēpli & fidei ergo viſū ē vti te ſaluū velimꝰ: vbi ſine cōtrouerſia: ergo ſignificat cauſam & apud Virgilium velint nolint grammatici: ergo intelligitur pro cauſa: ī eo verſu illius ergo venimus.

Ser. Nyſę de vertice tigres. Nyſa mōs ē īdię. Nyſa ciuitas ē ī mōte Parnaſſo: ī qua Liber colit.

Phil. Scribit Diodorus Bacchum cognomiatum eē Dionyſium ab eo ꝙ educatꝰ ſit a Nymphis apud Nyſam arabię vrbē: vñ ab Ioue Nyſaq; Dionyſius nuncupatus. Nyſa ēt nō tā mōs ē: q̄ ciuitas Indiæ celebratiſſima carminibus poetaꝝ: quā (vt author ē Strabo) Bacchus cōdidit: cuius ēt meminit Plynius ī. vj. de qua copioſius & elegātiꝰ q̄ cęteri: ſcribit Curtius referēs quēadmodum Alexander cū exercitu Nyſam obſedit: & nyſei Alexādro ſe dedidere a Libero pr̄e cōditos ſe eē memorātes. ſita ē ciuitas Nyſa ſub radicibus mōtis: quē Meron icolæ appellāt: & cū Merō gręce femur ſignificet: iñ græci mētiēdi traxere licētiam. Iouis fœmine Liberū pr̄em eſſe celatū: & de hoc mōte itellexiſſe Maronē nō ambigimꝰ qñ inq̄t Nyſę de vertice tigres. Pręterea alia ē Nyſa nō ī monte ꝑnaſſo vt autumat Seruius: ſed ī Helicōe: vt author ē Strabo: de qua (vt opinor) ſenſit Lucanus cū ſcriberet: Bacchumq; auertere nyſa. Q uietiā ī enarratiōe hiſtoriaꝝ quas poeta ī. vj. tāgit parū fidus ē Seruius & ꝑperā allegat dicta hiſtoricoꝝ: & potiſſimū. T. Liuij. nāq; de torquato ſic ſcripſit Seruius. Torquatꝰ filiō (vt dicit Liuiꝰ) fuſtuario necauit: manifeſtiſſimū hoc eē mēdaciū & turpiſſimū erratū nemo vł mediocriter eruditꝰ īficiabit: q vł octauū librū Liuij ab origīe vrbis īſpexerit: ī quo aptiſſime oñdit Torquatū īperaſſe lictori vt filiū ſecuri ꝑcuteret: cuius verba ideo ſubſcribere ſupſedi. q̄a & multa ſōt & q̄libet q id noſſe velit: illic facillime poterit iuenire: ex hoc & id genus multis ī eā (vt ſuprad̄ixi) ſentētiā pedibus triſeo: vt exiſtimē Seruiū nō tales edidiſſe commētarios: ſed quoquo mō fuiſſe corruptos adulteratoſq;: qs. n. nō videt a Virgilio dictū eſſe ſęuūq; ſecuri Aſpice torquatū: videlꝫ q̄a ſecuri ī filium iuſſerat pr̄ aīaduerti: nō aūt fuſtuario vt Seruius opinat. Idē ī expoſitione illius Maroniani verſus: Aut gemios duo fulmia belli Scipiadas cladē Libyę. Mihi nequaq̄ ſatiſfacit dō quādā moroſā nimis diſtictionē adhibere cōtēdit: vt gemios Scipiadas itelligamus illos duos Scipiōes fres: q ī Hiſpania pierunt pœnoꝝ īſidijs circumuēti & cladem Libyę accipiamus ꝓ duobus Africanis: ego vero exiſtimo poetā illo toto verſiculo ītellexiſſe de duobus duntaxat Africanis: q ꝓculdubio fuerunt duo fulmia belloꝝ: qui ambo cladē Libyę & Carthagini attulerunt: ī quo ęmulatꝰ videt eē Lucretium: qui ſic ſcriptum reliquit: Scipiades belli fulmē Carthagis horror. ſequatur tñ vnuſquiſq; eam ſentētiam quæ ipſi verior ac ꝓbabilior eē videbit: cum nobis ſatis ſit ę docuiſſe quid ipſi ſētiremus: ſuum vnicuiq; iudicium eſt & ſua ſentētia.

Ser. Parnaſſus mons Theſſalię diuidit ī Cytheronē Liberi & Heliconē Apollinis.

Philippus. Authoritas Seruij cum apud grammatiſtas ac litteratores plurimum pollebat: effecit vt omēs minus eruditi ī hunc errorem delaberentur aſſerentes cytheronem & heliconem colles eſſe parnaſſi: Corrigendus itaq; hoc ī loco eſt error publicus ex authoritate eruditiſſimorum geographorum: qui grammaticis ī locorum deſcriptiōe haud dubie merent anteponi. Primo igitur ſciendum ē: ꝙ Parnaſſus mons eſt in Phocide regione: non autem in theſſalia vt ſcribit Plyniꝰ ī. iiij. & Strabo meminit ī. ix. ſub Parnaſſo ſōt Delphi clariſſimi ī terris oraculo Apollinis. Helicon autē & Cytherō ſunt ī Bęotia vt Plyniꝰ Strabo. Mela. Solinus reliq̄q; oēs teſtant & muſis natale ī nemore Helicone ſcriptores aſſignant: quę & altitudine & ambitu non minor ē parnaſſo: quod autē parnaſſus biceps & biuertex a poetis nuncupet: non ideo debemus accipere vertices Cytheronem & Heliconem: vt grammatici hallucinant: ſed ipſius montis cacumina. Cum ego curioſius iquirerem quęnam forēt nomia duoꝝ parnaſſi verticū: repꝑi apud Herodo

·um ī Vrania vnum ex verticibus Parnaſſi nomīatum fuiſſe Tithorea:alteꝝ Hyampeum:quo=
circa Herodoti authoritatē ſeqn̄s id credere malo:q̄ qđ Cytherō Helicōve aut Nyſa aut Cyrra
aut Cyrphis(nāq; & id tradiť)fuerit vertices nuncupati. Cyrra.& Nyſa nomia q̄dem ſunt ciuita
tum:ſed nō collium:& nyſa nō eſt ī pnaſo:ſed ī Helicone Cirphis vero rupes ē nō cacumē. Libu
it hęc pauca annotare ſup verticibus duobus pnaſi ad errorē manifeſtarium refellēdum: q a pri
oribus recētioribuſq; minus eruditis paſſim receptus eſt.

Ser. Mutuſtę Trebia poſtea dicta ē:quā mō Trebulam dicunt:apđ hāc Annibal deleuit po
pulum Ro. Lucanus.q; nō ī punica nati tp̄a cannaꝝ fuimus:Trebiæq; iuuētus.

Phil. Quis nō videt Seruiū ī rebus īterdū leuiſſimis īpingere:& toto(vt aiunt)errare cœlo:
vel hoc potiſſimū ī loco cū dicit apud Trebulā:q̄ dicta ſit & Trebia ab Annibale victos eē Ro
manos:quod a fide hiſtorica penit⁹ ē alienū:nāq; Annibal apud Trebiā fluuium placētinū ma
ximo ꝑlio vicit cōſules Ro. Sēpronium lōgum & Cor. Scipionē Africani prem:vt Liuius Sy
lius atq; Polybius aptiſſime ac copioſiſſime narrant:& nemo vllo tp̄e hoc vnq̄ īficias iuit:errat
itaq; diligēter exiſtimans Trebiā idē eē qđ Trebula:cum īteruallo locoꝝ & diſſimilitudīe ſigni=
ficatiōis diſiunganť:nam Trebia fluui⁹ ē notiſſimus iuxta Placētiam: Trebula vero oppidum
fuit haud ꝓcul ab vrbe Romana:vt author ē Plynius :& olī Trebulanis ciuitas data fuit a Ro=
manis:vt ſcribit Liuius ī decio. Trebulę caſei laudatiſſimi cōficiebanť:Trebulani cognomina=
ti:de quibus ſic ſcribit Martialis ī xenijs. Trebula nos genuit cōmēdat gr̄a duplex: Siue leui flā
ma:ſiue domamur aqua Trebiani fuerūt quoq; populi cōtermini Trebulāis:ſed hi nihil ad Tre
biā:vbi Annibal Romanos ꝓfligauit:nec verſus Lucani quicq̄ iuuerit Seruij opinionē cū ap=
tiſſime referať ad Trebiam placētinum:ꝑperam itaq; allegať a Seruio:qui altero quoq; loco al=
terū Lucani carmē parū diligēter parumq; curioſe pēſitauit.nāq; ſup eo Maroniano verſiculo.
Infauſtum īterluit Allia nomē.ita ſcriptum reliquit. Allia fluuius eſt.cui addiť vnum. L.ꝓpter
metrū:vt relliquias. Lucanus bn̄ poſuit:quas alię clades:non poſſū nō vehemēter admirari Ser
uium ī errores iā pueriles:tam manifeſtarios:tam crebro īcidere:exiſtimat.n. Lucani verſum re
ferēdum eſſe ad cladē Allienſem.qđ q̄ ridiculū ſit quiuis aīaduertere poterit qui librum Luca
ni ſeptimū diligētius ītroſpexit:ī quo carmē hoc legiť:Non iſtas habuit pugnæ pharſalia ptes
Quas alię clades.cuius ſenſus ē manifeſtiſſimus:vult.n.oſtēdere Lucan⁹ oēs alias clades: quas
Romani ſupioribus tp̄ibus paſſi ſint:nō eē cōparandas cum pharſalica clade: quæ cunctas ali=
as exuperat.& ita aliæ ſine controuerſia accipiť ꝓ ꝑnoie. Serui⁹ vero credidit aliæ clades accipi
ꝓ allienſi clade:tanq̄ ab allia fluuio deriueť : cuius primam ſyllabam apud poetas ſēꝑ ꝓductam
repperi:q̄uis Seruius reclamet. Ouidius. Hęc erat ī Faſtis:cui dat grauis Allia nomē. Lucanus
Et damnata diu Romanis allia faſtis. Sylli⁹. Maior & horrificis ſeſe extulit allia ripis.ſic a poe
tis omībus ſecutis naturam nomīs nulla metrica neceſſitate cogēte Allia poniť prima ſyllaba
ꝓducta quēadmodum a Virgilio traditum:& ꝑ geminum.l.ab eruditis ſcribiť.

Ser. Cares Nemea ſilua ē vicina Thebis ī qua Hercules īteremit leonem.

Phil. Nemea ſilua eſt ī Peloponneſo īter cleonas & Phliuntem:ī qua Argiui ſacra celebrarē
cōſueuerant:quæ Nemea cognomianť:vt authores ſūt Strabo & Diodorus: Thebę vero ſunt ī
Bęotia maximo īteruallo a Nemea ſilua diſiunctę.

Ser. Cares īſulani populi fuerunt leleges Theſſali.

Philip. Sæpe admonuimus multa depꝛhēdi ī commentarijs Seruij:quæ ad Geographiam ꝑ
tinēt:non ſatis exacte nec adamuſſim pēſitata.q̄ virgula cēſoria notari mereanť:quale eſt hoc.
Nā Cares nō ſunt īſulani:vt ipſe autumat:ſed in continēti:& populi ſunt Aſiatici iuxta Meoni
am Lyciam atq; Ioniam collocati:vt Plynius Strabo & Mela tradiderunt. Cariæ toti imparuit
olim Mauſolus:vt author ē Vitruuius ī ſecundo:ī Caria fuit. Halicarnaſſus & mauſoleum illud
celebratiſſimum:qđ īter ſeptē orbis ſpectacula meruit annumerari. Nec Leleges ſunt ī Theſſa=
lia:vt īcurioſe refert cōmētator.ſed leleges & Cares idē ſūt populi:vt meminit Strabo ī.vij.nō
nulli gęographi tradunt eos eē finitimos:atq; ī multis Cariæ locis ſepulchra Lelegū: & monu=
mēta lelegia nuncupata oſtēduntť:& olī Ioniā aſiaticā cares & leleges īcoluerūt. Cares peculiariter
barbari ſūt cognomīati. Cæteꝝ vt ego arbitror:videť exiſtimaſſe Serui⁹ Lelegas eē Theſſalos:
q̄m verſu Lucani:quē ipſe allegat:oſtēdiť Lelegas agrū Theſſalicū quōdā tenuiſſe. Atq̄ Lucan⁹
ideo videť hoc tradidiſſe:q̄m Leleges fuerūt ppl̄i errabūdi:& diuerſis ī locis habitarūt. Nā vt ſcri
bit Ariſt.ī politica. Acarnanū Aetholoꝝ Leucadioꝝ Leleges hæc oīa loca īcoluerūt:& olī etiā
Theſſaliā tenuerūt:ſed nō ipſi Theſſali fuerūt. Oui.caras & lelegas ita carmīe cōiūxit ſicut & Vir=
gili⁹:q̄m videlꝫ ſunt īter ſe cōtermini. verſus Ouidij ex li.ix.metamorphoſeos hic ē. Caras & at
miſeros Lelegas Lyciāq; perrat. Scribit Plyni⁹ ī.v. Miletū Ioniæ caput Lelegeida fuiſſe no=
miatam.idē Seruius exiſtimat Thermodoōta fluuium eē Thracię:cū ſit Cappadocię: q̄ regio

eſt aſiatica: vt Plyni⁹ Strabo atq; Iuſtin⁹ meminere: iuxta quē olim Amazones cōſederūt: quaꝝ
regia vt author ē Diodorus i oſtijs Thermodoontis vrbē cōdidit Themiſcyrā nūcupatā inde
pugnas Amaſonū Thermodoontiacas appellat Papinius i prio ſyluaꝝ: & Proptius i tertio ſic
ait. Qualis Amazonidū nudatis bellica mammis: Thermodoōteis turba lauat aquis.

EX BVCCOLICIS

Seruius. Pecunia dicta a peculio.

Phil. M. Varro Romāoꝝ doctiſſim⁹: q̄ vocabuloꝝ etymologias acutiſſime ac eruditiſſime ꝑ
ſcrutat⁹ ē: tradit pecuniā a pecore noiatā eē: q̄m priſcoꝝ diuitię i pecore cōſiſtebāt: ſentētiā V ar
ronis cōfirmat Columella li. vij. & Ouidius illo verſu: hic etiam locuples. hinc ipſa pecunia di-
cta ē. Plynius aūt in. xxxiij. ſcribit pecuniam ſortitam eē nomen a nota pecudis: q̄n antiquit⁹
nummi effigie pecudis ſignabant: hic Plutarchus aſſerit i publicola i vetuſtiſſimis nūmis ſignū
fuiſſe ouis & ſuis bouiſq; conſpectum.

Ser. Septa ſunt loca i cāpo Martio: & quia ſimilia ſunt ouilibus duo hęc iulcē ꝑ ſe ponunt.
vt Virgili⁹ hoc loco ſepta ꝑ ouilib⁹ poſuit. itē Lucan⁹ cōtra: & miſeræ maculauit ouilia Romæ.

Phil. Elegāti⁹ & veri⁹ explanatū fuiſſet Maronianū carmē a Seruio: ſi dixiſſet. ſepta gn̄ali vo
cabulo ſignificant oia loca munita & quodam ſepimēto vallata: iō ſtabula ouilia bubilia capri-
lia & id genus reliqua ſepta nūcupant. Inde ſeptiatim i cāpo martio loca iclusa tabulatis: ſepta
dici meruere: de quibus Martialis. In ſeptis Mamurra diu multumq; vagatus.

Auſonius i panægyrico: paſſus non ſepta nō campum. & Suetonius: venationē i ſeptis da
tam eē teſtat: de his ſetire videt. & Plyni⁹ ſic ſcribēs i. xvj. Traba i porticib⁹ ſeptoꝝ a. M. Agrip
pa relicta. Præterea. M. Varro i re ruſtica appellat oia ſepta q̄ hn̄t iclusa ai alia q̄ paſcunt. vn̄ ab
eodē laudant ſepta Fuluij Hirpini: ſepta Popeij. i. loca quibus cōcluſę ferę paſcebant. idē iquit
itra ſepta villę habeas aquā. apud eūdē iſcriptio ē de ſeptis fundi. A ſepio qd̄ ſignificat munio
hęc dictio deriuati videt. Inde ſept⁹ locus: ſepta villa: ſeptū tectū nūcupat. & apd̄ iuriſcōſultos
ſepta accipiunt ꝑ obijcib⁹ & clauſtris: quib⁹ vtimur ad ipet⁹ fluuioꝝ coercēdos: p̄terea apd̄ Lu
canū nō ē exponēdū ouile ꝑ ſeptis: ſicut exponit Serui⁹. Nā ouile erat loc⁹ i cāpo martio ita pe
culiariter nūcupat⁹: de quo hęc Liui⁹ li. xxvj. Citatis Hetrurię ſenioribus datū ſecreto i ouili cū
his colloq̄ndi tp̄a: nā ſi veꝝ eēt id qd̄ tradit Seruius: videlʒ Lucanū ouilia ꝑ ſeptis poſuiſſe nū-
q̄ Liuius tā licēti trāſlatiōe vſus foret: vt & ipſe ouile ꝑ ſeptis poneret: cum poetæ aliter q̄ hiſto
rici loquant. Cæteꝝ Lucanus eo mō dixit ouilia: quo Liuius. quo Strabo: qui i. v. referēs idem
qd̄ Lucanus de crudelitate Syllæ adeo cōuenit cū Lucani verbis: vt alter ab altero accepiſſe vi
deat. Strabōis verba hæc ſunt: Sylla alios qui arma ꝑiecerant ad millia tria: vel vt alij quattu-
or: i campo martio ad ouilia coactos imiſſis militibus iugulauit. In eadē ſignificatiōe accipien
dum ē apud Iuuenalem eo verſiculo: antiquo quæ ꝓxima ſurgit ouili.

Ser. Liguſtrum flos eſt candidiſſimus: vaccinia violę.

Phil. Apud Plyniū legi Liguſtrū & vaccinia magis iter arbores q̄ iter flores numerari. i. xij.
ſcribit cypeꝝ appellari i Italia luguſtrū. & i. xxiiij. iquit liguſtrū eadē arbor ē: quę i oriente cype
ros: cuius acini cōtra phthiriaſim ſunt efficaciſſimi. idē i decimoſexto refert vaccinia Italiæ i au
cupijs ſata eē. Galliæ vero etiam purpura tīgēdi cauſa ad ſeruoꝝ veſtes.

Ser. Aracynthus mons eſt Thebanus.

Phil. Aracynthū ſcribit Ply. i. iiij. mōtē eē Acarnanię. idē cōprobat Martian⁹ capella i geome
tria. ¶ Ser. Arbuſtum quidam locum i quo arbores ſunt volunt accipere.

Phil. Mutilata hęc ē iterp̄tatio. nam nō omis locus i quo ſint arbores nominat Arbuſtum:
Quid ſi eſſent quercus iliceſq; q̄plurimæ? quid ſi inumerabiles? qd̄ ſi ſilua? an ſignificanter Ar
buſtū nūcupabim⁹? minime. Etenim Arbuſtū (vt ego accurati⁹ aiaduerti) ꝓprie ſignificat arbores
vitibus maritatas atq; vitiferas quę i ordies digerunt: vt docet Plynius. Columella atq; Pallad
us: ſcribētes quomō Arbuſtum ſit faciēdum: vn̄ vitis arbuſtiua & vinum muſtumq; arbuſtiuū
appellat: ex huiuſcemōi arborib⁹ collectū. Cato quoq; collocat Arbuſtū i octauo loco p̄dioꝝ: &
ne quiſpiam exiſtimet eum itelligere de ſilua: ſubiunxit loco nono ponēdam eē glandariam ſil-
uam. Claudius quadrigari⁹ locum i quo ſunt arbores plurimæ Inuſitato vocabulo arboretum
appellat: qd̄ ipſe nimis licēter pepiſſe ac formaſſe credit: apd̄ Palladium legi Arbuſtum ꝑ caſta
neto poſitum: qd̄ nō lōge abeſt a Seruij ſignificatione.

Ser. Lac nouum. i. coloſtrum qd̄ neutri gn̄is ē: nam fœminini eſſe penitus nō poteſt.

Phil. In tam paucis verbis duplex ieſt error manifeſtarius. nam & fœminino gn̄e coloſtrā re
periri oñdit Columella i viij. his verbis. Exiguū emulgēdum ē: qd̄ paſtores coloſtrā vocāt ea
niſi aliquatenus emittit: nocet agno. Idem tradit a Palladio: & Plaut⁹ i pēnulo fœminino gn̄e
vſus eſt. Mea coloſtra: meus molliculus caſeus: p̄terea colloſtrum nō ꝓprie ſignificat lac nouū:

ſed ē ſpongioſa dēſitas lactis a ptu: vt author eſt Plynius: ad qđ alluſit epigrammaticus poeta illo diſticho: cui⁹ lēma ē coloſtrum. Surripuit paſtor quæ nōdum ſtantibus hędis: De prio matrum lacte coloſtra damus. A coloſtro coloſtrati dicunť īfantes.

Ser. In medio duo ſigna conon Conon dux fuit: cui⁹ nomē dicit: quia i oīum ore verſať.

Philippus. Q uis neſcit Cononē fuiſſe Atheniſiēſium ducē / oībus iſulis p̄fuiſſe / Lacedęmonios pfligaſſe / Athenas i priſtinam libertatem reſtituiſſe / de quo Aemili⁹ Iuſtinus. Plutarch⁹ multa tradiderit: ſed diligētius accuratiuſq; conſiderandū fuit: an Apud Virgilium de hoc Conone foret ītelligēdū: an potius de Conone aſtrologo: Q uocirca veri⁹ & eruditius iterp̄tať Virgilianū carmē. Probus grāmaticus: cuius hęc ſunt verba: Conō Sami⁹ Mathematic⁹: ſed q̄uis plures fuerit Mathematici eleganter errantē ruſticū īducit dicērē. quis fuit alter / alter. n. accipiť vnus de duobus: is aūt Conon de aſtrologia libros ſeptem reliqt: hactenus Probus. Hui⁹ Cononis Mathematici meminit Iginus ſcribēs ab eo dictū eē Ptolomęo: queādmodum ip̄e viderat crinē Berenices reginę iter ſydera collocatū: de qua re ſcripſit Callimachus carmē elegiacū: qđ Catullus iterp̄tatus ē. i qbus verſibus ita de Conone hoc ſcriptū ē. idē me ille Conon cæleſti numīe vidit. Et Bereniceo vertice Cæſariē. De hoc Conone ītellexiſſe Proptiū exiſtimo: cū ſcripſit i. iiij. Mecreat Architę ſoboles babyloni⁹ orops Oron: & a pauo ducta Conone dom⁹ exponamus itaq; apud Virgiliū de hoc Conone aſtrologo: ſicut exponit recte Probus: nō aūt de Conone duce Athenienſium: vt pperam exiſtimat Seruius.

Ser. Amomum flos eſt aſſyrius: vt Lucanus. Vicinæ meſſis amomum.

Phil. Miror Seruium authoritate Lucani ſuam fulcire ſententiā: tanq̄ a Lucano dicať Amomum florem eſſe aſſyriū q more poetico Amomū qdem noiat i decio: ſed qd ſit haud quaq̄ apte demōſtrat. Debuiſſet itaq; Seruius Plyniū cōſulere: q eū edocuiſſet Amomum nō eſſe flore; ſed arbuſculam: q i duodecio ſcribens de pegrinis arboribus: Amomum arborem eſſe cōmemorat & eius vuam ī vſu eſſe. Forma ē vite labruſca: frutice venenoſo: palmi altitudīe: laudať q̄ maxie parit Amomum punici mali folijs ſimile colore ruffo. Secunda bonitas pallida ē: herbaceum peius: peſſimum candidum: qđ & vetuſtate euenit.

Ser. Sophocleo tua carmia digna cothurno: ac ſi diceret q̄q̄ ipar ſit īgenium meum laudibus tuis: nam tuæ laudes merenť exprimi Sophocleo tantum cothurno.

Phil. Ego opinor eo verſu a Virgilio laudari carmia Cęſaris Auguſti: q floruit in poetica. q (vt author eſt Tranqllus) reliqt librū hexametris verſibus cōſcriptū: cui⁹ titul⁹ eſt Sicilia: & libellū epigrāmatū: præterea tragœdiā Aiacem exorſus eſt magno īpetu: volens igiť poeta laudare tragicū Auguſti poema ſtilūq; grandiloquū: dixit illi⁹ carmia digna eē ſophocleo cothurno. i. ſtilo & ſublimitate qua vſ⁹ eſt Sophocles i tragedijs ſcriptitādis: Fuit. n. apđ grecos haud dubie priceps tragici poematis: qđ etiā memorat Plyni⁹ i. vij. hic etiā i honorē Auguſti a poeta dictū ē. Atq; hāc ſine tp̄a circū iret victrices hederā tibi ſerpe lauros tāq̄ Auguſt⁹ hederacea corona hoc ē poetica: nō minus coronari mereať: q̄ laurea hoc ē triūphali. Celebraťa Macrobio atq; Tranqllo locus auguſti: q cū iterrogareť qd ageret Aiax tragœdia quā q diſplicuiſſet ip̄e deleuerat. rńdit Aiacē ſuū i ſpōgiā icubuiſſe: Audiui q dicerēt ſe vidiſſe poema Sophoclis ab auguſto donatū Rōana līgua: qđ ſi ver; ē poterit cōmodiſſime ad id etiā referri carmē Maronianū

Ser. Ante ſiniſtra caua monuiſſet ab ilice cornix: hoc ad auguralē ptinet diſciplinam: & paulo poſt: cornicē dicit ab antiqua ad ſiniſtram ptē volaſſe.

Phil. Virgilius vtpote oium diſciplinar; pticeps: omīs expers erroris legerat ī augurum libris cornicē a ſiniſtra pte ratum facere auſpiciū. Ideo ſiniſtrā cornicē appellauit quaſi a ſiniſtra ratum faciētē: nāq; vt Cicero ſcribit i libris de diuinatione. Alijs auibus dextra: alijs leua datum ē: vt ratū auſpiciū faciāt: & alibi. Cur a dextra inqt coru⁹: a ſiniſtra cornix faciat ratū: Illud quoq; Plautinum i aſinaria huic ſentētiæ cōuenit: pic⁹ & cornix ē a leua: Coruus porro ab dextra qđ diligēter videť Maro obſeruaſſe & facundiſſime trāſtuliſſe. Et hoc idē fortaſſis reſpexit Horati⁹ ſic ſcribēs i carmibus. Teq; nec leuus vetet ire picus: nec vaga cornix. Non ē hoc ī loco p̄tereūdum id qđ a Plynio tradiť libro. x. videlicet Cornicē eē aliterm īauſpicatę garrulitatis: a quibuſdam tn̄ laudatam. hæc omia a curioſo īterp̄te fuerāt iueſtiganda: & ad enarrationem Virgiliani carmis publicanda. In eadē quoq; ęgloga: Illud frigiduſcule exponit. Q uis humum florētib⁹ herbis ſpargeret / cum poeta clanculum alludat ad carmē compoſitum ī Daphnidis laudationem vbi iſte verſiculus legiť. Spargite humum folijs: iducite fōtibus vmbras.

EX GEORGICIS.

Ser. Q uę bis ſolē bis frigora ſenſit. i. quæ bis & dier; calorē & noctium ſenſerit frigora: p qđ duplicē arationē oñdit vt vernalē & autumnalem.

Philippus. Potior apud me ē auctoritas Plynij qui Virgilianum verſum ſecus q̄ Seruius in-

terp̄tatur i. xviij. ſic ſcribēs: Quarto ſeri ſulco Virgiliꝰ exiſtimatͬ voluiſſe: cum dixit optimā eē ſegetē: quæ bis ſolē: bis frigora ſenſiſſet. Futilis ē mehercle Seruij iterp̄tatio de calore diutino & frigore nocturno: cū poeta loquatͬ de ſole ęſtiuo & frigoribus hybernis: Et Probꝰ grāmaticꝰ mihi videtͬ elegantius atq; eruditiꝰ enodaſſe nodum Maronianū ſcribēs poetā loq de eo agro quē noualē vocamus: q ſub exitu hyemis hoc ē iitio veris ꝓſcidit: & ita ęſtate quæ ſeqtur ſiccatͬ: deinde ſub itroitu hyemis ſemēte facta ſeqnti ęſtate reddit fructū: & ita bis ſentit frigꝰ ſemel añ ęſtatē deficiēte hyeme: iitio veris iterꝫ poſt ſemētē: bis ſolē ſemel ęſtate: q̄ ceſſat. Iterꝫ q̄ fructū refert

Ser. Tmolus ē mons Ciliciæ i quo naſcitͬ crocum pręcipue.

Phil. Plynius i. v. refert Tmolum montē eē nō Cilicię (vt Seruius opinatͬ) ſed Lydię qui ante Tymolus vocabatͬ: & erat vitibꝰ cōſitꝰ. Strabo quoq; & Solinꝰ idē ſentiūt qđ Plyniꝰ: Tmolū i Lydia collocātes: de quo ſic ſcribit Ouidius: Riget arduꝰ alto Tmolꝰ i aſcēſu clivoq; extēſus vtroq; Sardibus hic. illic paruis finitͬ hypæis. iuxta Sardis poſitum eē Tmolū idicat Ouidij verſus. Sardis aūt vrbē eē i Lydia celeberrimam Herodoti & Plynij teſtimōio notiſſimum ē. Pręterea nō abſurdū fortaſſis foret illud Virgilianū. Croceos vt Tmolꝰ odores ad vinū referre. Nam cū Tmoli vineta laudentͬ a priſcis tanq̄ generoſiſſima: videtͬ pöeta appellaſſe croceos odores. i. vinū Tmoli: qđ odoris & coloris crocei ſit: quale vinum i priſ laudatͬ a Palladio vt potē ſaluberrimum: & i hanc ſentētiam vadit Porphyrio dicēs crocum ꝓ vino poſitum eē a Virgilio: & allegat iſtud hemiſtichion. hoc ideo dixi: vt aliqđ argutius reconditiuſq; memoraīē: non vt Seruij expoſitionē refellere vellem. quę Probi & Solini atq; Columellę authoritate corroboratͬ: qui ſcribunt Tmolū eē croco florētiſſimum. Sed quia iterdum gratę ſunt ſtudioſis argutiores iterp̄tationes: hęc pauca libuit his commētarijs itexere: ſequatͬ vnuſquiſq; quod velit.

Ser. Legūt i Terēti. Caue ne te triſtē ſentiat: hoc ꝓcedere nō pōt: nā ne & caue ꝓhibētis ſūt.

Phil. Quis hoc exigere videatͬ regula grammatices: qđ a Seruio p̄cipitͬ: tñ veteres ſcriptores ſęp̄iſſime ita locuti ſunt: vt hanc particulam. ne. cum verbo caueo copularēt. Horatius. Vade vale caue ne titubēs mandataq; frangas. Plynius: Terrā carioſam caue ne plauſtro neve pecore ipellas. Ouidius: Ne fallare caue ꝓximus ater erit: itaq; vtroq; modo & recte & latine dr̄: cū authoritas veterꝫ ꝓ regula ſit: & honeſtiſſimus ſit error magnos duces ſeqntibus.

Ser. Ipſa ſuas miratͬ Gargara meſſes. Gargara montes phrygij.

Phil. Virgilianus verſus vtpote eruditione refertiſſimus eruditiorē expoſcebat enarrationē conciſꝰ ē iterdū Seruius i rebus magnis: copioſus i puis. Quis. n. elicet verā arcanamq; Virgilianā carmis ſentētiam ex tali iterp̄tatione: Gargara ſunt montes phrygij: Nemo eruditꝰ ignorat Gargara eē montes vł potius cacumē mōtis Idę: ſed curioſo commētatori iquirēdum fuerat curioſius: & pēſitandum diligētius: an poeta poſuerit Gargara ꝓ mōte: q̄ fertilitatis eē dicit exēplar: ego apud Macrobiū aiaduerti Maronianū carmē explicari accuratiſſime: & longe ſecus q̄ tradatͬ a Seruio atq; copioſius. Ait. n. Gargara nomē eē cacumis montis Idæ & oppidū & Virgilium non de ſummo monte ſed de oppido loqui in georgicis: nam apud Gargara ciuitatē tanta erat frugum cōpia: vt qui magnū cuiuſq; rei numerꝫ vellet exprimere ꝓ multitudie imēſa Gargara noiaret. Ita Alcęus Ariſtophanes & Varro Gargara ꝓ multitudie poſuerē: & de his itellexit Ouidius illo verſu: Gargara quot ſegetes. quot habet Methymna racemos. Non ergo Gargara ꝓ mōte apud Virgiliū accipe debemus: ꝓut accipit Seruius: ſed ꝓ oppido: vt ſētiūt eruditi: qđ poſitum ē i imis radicibus Idæ mōtis: & defluētibus iñ humoribus Gargara irrigantͬ: fiūtq; feraciſſima. Cōfirmat Macrobij ſentētiā Plynius ſcribēs i quito. Gargara eē montē & oppidum. Et Strabo i. xiij. iquit: Gargarus i ſupioribus idę ptibus locus oñditͬ: a quo Gargara dicuntur æolica ciuitas. Faceſſat itaq; mutilata expoſitio quam Seruius & Probus tradiderūt: qui ambo nihil dixerunt niſi Gargara eē montē.

Ser. Maſſāpicis vrbe reportat: quia pix i agris naſcitͬ: & i vrbe nō diſtracta i agrū reportatͬ.

Phil. Poeta ſignificare volēs vſum picis agricolis eē neceſſarium dixit picē eos ſolitos i vrbe mercari: & ex vrbe i agrū reportare aſello doſſuario: non aūt vt exponit Seruius agricolas picē i vrbē deferre venalē & reportare non vēditam. Nam ſi aduertiſſet diligētius Seruius conſuetudinē priſcoꝝ agricolaꝝ: qui pice ad res q̄plurimas vtebantur: dixiſſet ꝓfecto ſecus ſentētiamq; mutaſſet. Nanq; priſci vtebantͬ i villa pice potiſſimum ad vina cōdiēda: vt author ē Plyniꝰ ſcribēs i. xiiij. pice ac reſina cōdire muſta vulgare ē: & ab eodē ratio traditͬ condiēdi muſta aſpſu picis vt odor vino cōtigat & ſaporis acrimōia. Columella & Palladius picē ad vaſa picāda & q̄plurimis i rebus vtiliſſimā eē tradiderūt. Porciꝰ Cato admonet agricolas vt vaſa habeāt bñ picata vñ ipicare & oppicare: qđ ſignificat pice linere: verba deriuantͬ: quibus ſcriptores rei ruſticę frequēter vtuntͬ: hęc & id genus alia i expoſitione Maroniani verſus ab erudito iterp̄te fuerant referenda: cum illa Seruij enarratio nec poeta nec commētatore digna ſit.

Ser. Aut reſonantia longe littora miſceri. bis idē dicit.

Phil. Si Seruius curioſe pēriculateq; annotaſſet ꝓgnoſtica tēpeſtatum: quæ a Virgilio referūtur quæ exequit̃ Lucan⁹: q̄ enumerat Plyni⁹: ꝑfecto nō dixiſſet bis idē dici a poeta i expoſitione carmis Maroniani. Nāq; aliud eſt haud dubie fragor i montibus: tumor i mari: aliud ſonitus littoꝝ: aliud mugitus nemorum. Proide ad expoſitionē Virgilianorum ꝓgnoſticoꝝ ſubiungemus verba Plynij ex libro. xviij. quę ita apte: ita eleganter enarrāt dicta poetę: vt ab īterꝑte nullo aptius elegantiuſve poſſint enarrari. Verba Plynij ſunt hec. Eſt & aquaꝝ ſignificatio. Mare ſi murmurauerit ītra ſe vētum ꝑdicit: ſi idētidem & hyemē & ībrē: littoris ripęq; ſi reſonabunt tranquilla aſꝑam tēpeſtatē: & mox paulo: ſępe & ſilētio mare ītumeſcit: flatuq; altius ſolito: iam ītra ſe cē vētos fatet̃. Equidem & montium ſonitus nemorumq; mugitus ꝑdicunt tempeſtatē: hæc verba Plynij adeo poetę carmibus conueniunt: adeo quadrant: vt alter ab altero mutuatus eſſe videat̃. & Lucanus Virgilium (vt arbitror) imitatus: talia quoq; & ipſe tēpeſtatū ꝑſagia recēſet i. v. ſcribēs: ſed mihi nec mot⁹ nemoꝝ: nec littoris ictus: & paulopoſt Turbida teſtant̃ cōceptos æquora vētos: & ſi murmura ponti conſulimus cori veniet mare.

Ser. Quin & caudicib⁹ ſectis. & qđ nūc dicit de oliua & Myrto: quaꝝ ſicci ſtipites ſecātur vſq; ad medullam: & terra īfoſſi ex ſe arbores gignunt: qđ ſine dubio mirum eſt.

Phil. Dicunt̃ a Seruio hoc i loco ea q̄ nec vera ſūt nec veriſimilia: nec ab vllo ſcriptoꝝ memorata: neq; Virgilianis verſibus conueniētia: nanq; poeta illis verſibus loquitur de īſitione qua leuigatur falce truncus: & aut inter corticem lignumq; īſeritur calamus: aut fiſſo trunco imprimitur medullæ: cuius rei tota diſciplina tradita eſt a Columella i. iij. A Plynio i. xviij. A palladio pluribus i locis & tanta ē vis īſitionis: vt etiam ſatiuæ plantæ ſilueſtrium radicibus īſerant̃ natura ſiccioribus: aptiſſima. n. ē īſitis ſiccitas: vt author ē Plynius. Inde dictum ē a poeta. Truditur e ſicco radix oleagina ligno. i. olea īſerit̃ & radices agēs viuiſcit etiam i ſicco ligno: qđ ē mirabile dictu. Cato ꝓcipit īſeri oleas luna ſicca.

Ser. Paſſum dr̃ a patiēdo: nā muſtū decoquit̃: & iñ fit paſſū: hic defrutū dictū qđ defraudet̃.

Phil. Quēadmodum etymologia vera ē: ita ſignificatio falſa quā tradit Seruius. nā paſſum non fit muſto decocto: neq; defrutū noiat̃: & q̄tum diſtet paſſum a defruto: & quēadmodū vtrūq; cōficiat̃ docēt Columella & Plynius: ex quibus hęc pauca annotauimus ad paſſi defrutiq; demōſtrationē. Paſſum fit ex vua quā græci ſticam vocant nos apianam: vuæ i vite diutius ſole aduruntur: aut oleo feruente. alij ſiccant i ſole vuas expanſas: donec paulo amplius dimidium pōdus ſupſit: Arida deiñ acina i dolium conijciunt: eodē muſtū adijciētes: ita vt grana ſubmerſa ſint: quę vbi combiberit ſeq; ipleuerit ꝑlo ꝓmunt̃: & ita vinum generoſiſſimum tollitur paſſum nuncupatum a patiētia. Qui aūt volunt ſecundarium paſſum facere: adijciunt vinaceis tātum aquæ puteanæ. q̄tū ex pria ꝓſſura paſſi fluxerit. Et hoc eqdē eē crediderim: qđ neoterici lingua vernacula maluaticum appellant: qđ generoſiſſimum ex īſula creta his tēporibus mittit̃: & antiquitus mittebatur: qđ abunde declarat diſtichon Martialis: cuius lemma eſt paſſum. Gnoſia minoę genuit vindemia cretæ hoc tibi: qđ mulſum paupis eē ſolet. Et Iuuenalis: q̄ gaudes pīguæ antiquę de littore cretæ Paſſum & municipes iouis aduexiſſe lagœnas. Quictiā q̄rit̃ a iuriſcōſulto an vino legato paſſū cōtineat̃ Defrutū vero vinū ē muſto vſq; ad dimidiā partē decocto: nāq; vt ſcribit Palladi⁹ defrutū a deferuēdo dictū: vbi ad ſpiſſitudinē fortiter diſpumauerit effectū ē: ſapa aūt appellat̃ vbi ad tertias ptes redacta deſcēderit. Idē Palladi⁹ formulā tradit paſſi cōficiendi: qđ cōditū vaſculo mellis more ſeruat̃: qđ cū expoſitione Seruij minime cōuenit.

Ser. Apud Seras ſunt i arboribus vermes bombyces qui i araneaꝝ morem fila tenuiſſima deducunt: vnde eſt ſericum.

Phil. Hiſtorici omēs diſſētire vident̃ a Seruij ſentētia ſcribētes quemadmodum apud ſeras ſunt arbores lanigeræ ſine vermibus: quarum frondibus caniciē depectūt aqua ꝑfuſam: ex quo vellere veſtimēta cōficiunt̃: quæ ſerica nuncupant̃: vt author ē Plynius: cuius verba libuit ſubtexere ex li. vj. Seres lanitio ſiluaꝝ nobiles ꝑfuſam aqua depectētes frondium caniciē. vñ geminus fœminis nr̃is labor redordiēdi fila rurſumq; texēdi: tam multiplici ope tam longiquo orbe petit̃: vt i publico matrona tranſluceat. Hoc idē Solinus i Collectaneis tradit. Et ꝑfecto Plynij ac Solini verba ita Virgiliano carmini cōueniūt: vt ab illo mutuati eē videāt̃: nāq; poeta ſic ſcribit. Velleraq; vt folija depectāt tenuia Seres: quo q̄dē verſu aptiſſime demōſtrat vellera & lanitiū apđ Seras colligi ex folijs. nō aūt confici a bōbycibus vermiculis: ſicut exponit Serui⁹. Enī uero bōbyces nō apud ſeras ſed i aſſyria īſula Co peculiariter ꝓueniunt q̄ quidē bombyces vermiculi ſunt: telaſq; araneaꝝ modo texunt ad veſtē luxumq; fœminaꝝ quę bōbycina appellat̃: cuius mētio fit apud Iuuenalē: quarum delitias vl̓ pāniculus bōbycinus vrit: pria eas veſtes texiſſe i īſula Co Pamphyla Platys filia dicitur: vt author ē Ariſtoteles i. v. de aīalib⁹: & repet

tum ē a Plynio ī. xj. vñ veſtis Coa nomīatur: cuius crebro meminerunt poetę: & ī ꝑtimis Ouidi
us atq; Proptius: ꝓterea nō ſatiſfacit mihi Seruı⁹ ī enarratione illius Virgiliani carmis: vnctos
ſalire ꝑ vtres: cum hic locus ab vnico tantum higio (qđ egdē legeri) optīe declaret: adeo vt ni
hil virgilianæ ſñiæ ſit accommodatius: Scribit. n. ī libro de ſignis Bacchum vinum & vitem &
vuam Icaro tradidiſſe: vt oñderet homibus quo modo ſereret: & qd ex ea naſceret. Hic cum ſe
uiſſet vitem hircus ī vineam ſe coniiciens teneriora quæq; folia decerpſit: ex quo facto Icarus ī
dignabundus hircum īterfecit: & eius pelle vtrem confecit quem vino plenum coniecit ī medi
um. Sodaleſq; ſuos circa eum ſalire coegit. Alij tradūt Icarum cū a Libero pr̄e vinum accepiſ
ſet: ſtatim vtres plenos ī plauſtrum ipoſuiſſe. Ex hac Higini narratiōe (vt ego ſentio) Marona
num carmen aptiſſime illuſtrat: & ſñia efficit manifeſtaria.

Ser. Cytorus mons eſt Macedoniæ ī quo abundat buxus.

Phil. Diximus alias Seruium ī rebus his: quæ ad geographiam ꝑtinent parū fuiſſe curioſum
cum ī ipſius commentarijs errores emergant manifeſtarij: qualis eſt hic. Nam Cytorus non eſt
ī Macedonia regione europea: ſed ī aſiatica regione quæ Paphlagonia nuncupat: vt author eſt
Plynius. Fuit aūt Cytorus ciuitas a cytoro Phryxi filio condita & appellata: qđ mela Straboq;
teſtant. In mōte cytoro buxus plurima naſcebat: vñ a Catullo cytorus buxifer cognomiat. Cre
didit fortaſſis īterp̄s virgilianus Macedoniam & Phalagoniam eandem eſſe regionem: ob quā
dam nomīs ſimilitudinē: ſed ꝓfecto ꝗtum hipanis ſcythicus a veneto eridano diſiungit: tātū
Macedonia abeſt a paphlagonia: cū altera ſit (vt diximus) europea regio: altera aſiatica. Atq
hoc tam turpe erratum cōmentarijs Seruij pīñ ac deprauatis aſcribere mali ꝗ Seruio quem mi
hi ꝑſuadere non poſſum tam negligenter commentarios ſcriptitaſſe.

Ser. Epidaurus ciuitas eſt Epiri.

Phil. Quemadmodum ī Cytori expoſitione errauit Seruius: vł potius ipſius adulterata vo
lumia ita ī epidauri enarratiōe turpis eſt error cum ciuitas fuerit non ī epiro: ſed ī pelopōneſo: vt
Plynius Strabo omſq; geographi teſtant: & fuit ī Saronico ſinu epidauꝝ opidum locatū: Aeſ
culapij tēplo celeberrimum: alio nomie vocat Epitaurus. veꝝ opinor Seruium ſimilitudie no
mis fuiſſe deceptum cum Epidamnus īueniat. & Epidaur⁹. de Epidauro iam dictū ē: Epidamn⁹
aūt cuius meminit Plautus ī Menechmis Ciuitas ē epiri quā romani (vt ī tertio ſcribit Plyni⁹)
ꝓpter īauſpicatum nomē dirrachium appellauerīt: de cuius conditoribus ita ſcribit Appianus
Epidamnus rex vrbē condidit quæ ab ipſo nomē aſſumpſit. huius ex filia & nepos Dyrrachus
portū vrbi adiecit qđ Dyrrachiū appellat. Epidāni meminit Lucan⁹ ī. x. ad cāpos Epidāne tu
os. ꝗ dictio ī oībus fere codicibus deprauata legit: & ꝓ Epidāne paſſim ſcriptū ē Epidaure: qđ
nec hiſtoriæ: nec Lucani ſñię conuenit: cum de Sceua cēturiōe loquat: qui apud Dyrrachiū hoc
ē Epidamnum in ꝑtibus Cæſaris viriliter dimicauerat: & memorabile facinus qđ hiſtoricı om
nes concelebrant: audacia ꝓpe īcredibili patrauerat.

Ser. Nec piguedo nec piguitudo latinum eſt.

Phil. Si vera ē Seruij ſñia nō latie locutus ē. M. Varro latinoꝝ oīm (vt ita dicam) latiniſſim⁹
q ī ſecundo de re ruſtica ſic ſcriptum reliqt. Sus ꝓ piguedie carnis non modo ſurgere non poſ
ſet. Idē ī tertio. Motus eaꝝ & lux piguedini īimica. Plynius quoq; non latine. ſi Seruium ſeq
mur ſcripſit: q haud dubie latinā liguā locupletauit: cuius verba hęc ſūt ex libro. xj. In corde tū
ma piguitudo ē quędaꝫ lętis extis: & alibi. plęriſq; aīalium ē piguedo ſine ſēſu. Columella ī bar
baram lexi. i. dictionē lapſus eſt ſcribēs ī. xij. non ſola exprimit amurca: ſed & aliqd ſecū pigui
tudis attrahit & alibi Reſpuit olei piguitudo materiā: qualis ē gūmis. Et palladius piguitudie ī
quit ſua brachiū qđcunq; ꝓximū debilitauerit. qd multa ī eruditoꝝ libri ſcatēt piguedie & pin
guitudine: cū qbus equidē mali errare: ꝗ cum Seruij commētarijs recte ſētire.

Ser. Veſcas ſalicū frōdes. i. ſiccas & teneras: nā veſcū hoc ē ꝓprie: vñ & arāeaꝝ telę veſcę vocāt

Philip. Veſcū qd ſit optīe ītelligemus: ſi eius originē & ętymologiā diligēter ꝑſcrutati fueri
mus: nam veſcū ex ve ꝑticula & eſca copulatum eſt: vt author eſt Gellius in. xv. noctium atti
carum: & cum ve particula tū ītenſionem ſignificet: tum minutionē. ita veſcum vtriuſq; diuer
ſę ſignificatiōis vī capit: aliter. n. Lucreti⁹ veſcū ſalē dicit: ex edēdi ītēſione: aliter Lucili⁹ veſcū
appellat cum edēdi faſtidio: veſcum itaq; id ſignificat: qđ ī eſca & cibatu appetit: & id qđ faſti
dioſum ē: ī altero hęc ꝑticula ve ītēdit: ī altero minuit. Et ita Virgilius appellat veſcum papauer
ab edēdi ītēſione: qꝛ videlicet ī cibis adlubeat: & veſcas ſalicū frondes: qñ ſcꝫ eſcis iuuēcorum
ſunt accommodatæ. Feſtus quoq; ſcribit veſcum faſtidioſum ſignificare & edacē. Præterea vt
aliquid de īterioribus lrīs depromamus: veſcus apđ priſcos ꝓ puſillo vſurpabatur: qđ declarat
Ouidius in faſtis ſic ſcribens: Vegrandia farra coloni. Quę malæ creuerīt: veſcaq; ꝑua vocant &
veſculi male curati & graciles homines nuncupant: namq; antiq ve ſyllabam rei paruę ꝓpone

bãt:vñ veiouis ꝓ puſyllo Ioue dictus ẽ:q̃uis ĩ alia ſignificatione:vt mox docebimus accipiaꝛ & vegrandẽ fabam ꝓ minuta vocitauerĩt:& apud Auſonium vegrandes meſſes legimus ꝓ partis:& a Varrone ſcriptum eſt in re ruſtica. Oues fiunt vegrandes ac imbecillæ: In hac ſignificatione (vt equidem arbitror) accipitur apud Plynium qui ſcribit ĩ. vij. Corpe veſcos eẽ ſed eximijs viribus: Seruij aũt expoſitio (vt dicam qđ ſẽtio) non ſolum non vera eẽ videꝛ: ſed etiam ſibijpſi diſcors: cum veſcas ſalicum frondes iterp̃taꝛ ſiccas & teneras: cum ſiccum tenero cõtrarium eſſe videaꝛ. Exponamus igiꝛ veſcas frondes vł ꝙ eſca ſunt & cibaria iuuẽcoꝝ: vel (vt exponit Nonius Marcellus) ꝙ faſtidioſę ſunt. Commẽtatoris officium fuerat diligẽtius ſcitiuſq; virgilianum carmẽ arbitrari: & ſup hac dictione veſcum: cum vetuſtatẽ redoleat: & eruditionẽ reconditam p̃ ſe ferat: copioſus diſputare & eruditius.

Seruius. Tenuis nõ gloria ſi quẽ lumia leua ſinunt. ĩ. ꝓſpa vt alibi. Intonuit lęuum.

Phil. Romani antiquitus deos quoſdam vt ꝓdeſſẽt colebant: quoſdam vero ne obeſſẽt placabant. Cum Iouẽ igiꝛ & Dijouẽ a iuuando nomiaſſẽt: Veiouẽ appellauerĩt dẽpta atq; detracta iuuandi facultate: vt author ẽ Gellius ĩ. v. ſimulacrum. n. veiouis ſagittas tenet: quæ ſunt videlʒ paratæ ad nocẽdũ: quapropter eũ deũ plęriq; Apollinẽ eẽ dixerĩt. Præterea Virgiliũ quoq; aiũt multę antiq̃tatis homiem ſine oſtentationis odio ꝑitum: numia læua dep̃cari in his verſibus. In tenui labor at tenuis non gloria ſi quem Numia læua ſinunt: auditq; vocatus Apollo. Significat. n. quandam vim eẽ huiuſcemodi deoꝝ ĩ lædẽdo magis q̃ ĩ iuuando potentem. Et ita ſecundum Gellij authoritatem: qui pq̃ ſcite & adamuſſim Virgilianam maieſtatem penſitauit: exponemus: Numia læua. ĩ. ſiniſtra noxiaq; & magis lędentia q̃ iuuantia. Et q̃m ĩ Gellij mentionem ĩcidimus: admonendi ſunt illius ſcriptoris ſectatores: vt locum emendent ĩ eo capite ĩ quo de veioue diſſerit deprauatum: cum ĩ omibus paſſim codicibus Gellianis hęc verba leganꝛ. In his dijs quos placari oportet: vti mala a nobis vel a frugibus natis amoueanꝛ: arungꝰ habeꝛ & robigus. Mẽdum ẽ maximum ĩ nouiſſimis tribus verbis qđ niſi emẽdeꝛ: difficultates pariet ĩextricabiles nos vero Marte nr̃o: ita correximus. Auerruncus habeꝛ & robigus: & ita corrigẽdum eẽ cẽſemus fulti authoritate eruditiſſimoꝝ: nanq; auerruncus deus ẽ q̃ maloꝝ auertendoꝝ cauſa colebatur: ab auerrũcando nomiatus. vt docet. M. Varro ĩ libris de ligua latia: auerruncare antẽ vocabulo antiquo ſignificat auertere atq; depellere quam dictionẽ vſurpat Liuius ſic ſcribẽs ĩ viij. placuit ad auerruncandam deum iram victimas cędi: & ĩ. x. ꝓdigioꝝ auerruncandoꝝ cauſa ſupplicatiões ĩ biduum ſenatus decreuit. Cicero ad Atticum ĩ epiſtolis ſic ſcribit: Certe contra igiꝛ iquis dijs auerruncẽt. Cato quoq; ĩ re ruſtica viduertatẽ ĩquit vaſtitudiemq;: calamitates ĩtempiaſq; ꝓhibeſſis defẽdas auerrũceſq;. & Feſtꝰ pacuuianum dictum amẽtiam auerruncaſſẽt tuam: iterp̃taꝛ. ĩ. auertiſſẽt. Auerruncum itaq; deum romani colebant: & ab eo p̃cabaꝛ. ꝛ: vt picula auerruucaret: hoc ẽ auerteret amolireꝛ atq; ꝓpulſaret: legaꝛ ergo apud Gelliũ: Auerruncus nõ aũt arungus. Cum arũgꝰ nihil ſignificet: & dictio ſit illiterata: Auerrũcus vero ſit deꝰ rõanoꝝ: & dictio vetuſtiſſima: atq; ex iterioribus lr̃is ac penitiſſimis deprõpta. Aruncꝰ apud Plynium accipiꝛ ꝓ villo q̃ a capellaꝝ mẽto dependet. Sed hoc & id genus ſexcenta alia quæ apud ſcriptores in latina lingua reperiuntur: partim obſcura: partim deprauata tractantur ac enodantur a nobis vberiori volumine: quod quottidie cudimus: & adhuc ſub incude eſt: qđ edetur in tempore. In quo omni ſtudio ac vigilantia contẽdimus: laboramus: enitimur ꝓ virili parte de latiæ ligue ſectatoribus bene mereri.

HAec ſunt vir p̃ſtãtiſſime: quæ ꝑtim ĩ grãmatica: ꝑtim ĩ hiſtoria: ꝑti ĩ geographia apđ Seruium commẽtatorẽ annotanda eẽ cẽſueri: nec ĩficias eo alia quoq; apđ eundẽ extare: quæ diligẽtius ſcitiuſq; enarrari potuiſſe videanꝛ: ſed nõ mihi id ſtudij fuit vt minutiſſima q̃q; cõſectarer: & iã vereor ne hęc ſint ſatis ſupq;: cũ Homeromaſtices obiter cauẽdi ſint: & detractores formidandi: cum iuidis referta ſint omia. Ceteꝝ conſcius ſũ mihi ipſi q̃cq̃d ĩ cõmẽtarios Seruij ſcripſeri id me cãdide atq; ſimpliciter ſcripſiſſe ſine liuore ſine ſtudio vellicandi. Non ego is ſum (vt optie noſti) q̃ obtrectatione alienę ſciẽtiæ famam mihi aucupari cõſueueri. Immo vt ĩ his annotationibus ſæpiſſime ꝓfeſſus ſum: Seruium laudo & laudãdum eẽ cẽſco: atq; ĩter eruditos numerandum. ĩ cuius commẽtarios nihil ego ſcribere auſus forẽ niſi exiſtimarẽ eos fuiſſe mutilatos & ĩcuria tẽpoꝝ atq; ĩſcitia hoĩum daprauatos. ſcio viro bono idecorum eſſe ĩ mortuos ſcribere. ſcio cum defunctis non niſi laruas luctari: ſcio fugiẽdum ĩ primis eẽ nomẽ obtrectatoris: & ſtudium caninæ facundiæ mĩme exercẽdum. quare te vir p̃ſtantiſſime voſq; cæteri lectores optimi ac cãdidiſſimi rogo q̃ſoq;: vt hũc libellũ ita ſine liuore ꝑlegatis: quẽadmodum a me ẽ ſine liuore compoſitus: ita meo nomini faueatis: quẽadmodũ ego Seruio: cæteriſq; eruditis fauẽdũ eẽ cẽſeo: ꝙ ſi aliquãdo Seruij cõmẽtarios videor culpare vehemẽtius: dãda ẽ venia ętati iuuenili: cum ſexto & vigeſimo ętatis anno vix dũ exacto longiꝰ for-

taſſis q̃ par fuerat ſpiritus ferociores me ꝓuexerint: quinetiam calcaria ſubdidit conditio ſtili: quem hoc ſcribendi genus expoſcere videbatur: vt ſemel finiam quicquid ſcripſimus: id om̃e iuuandi cauſa non nocendi ſcripſimus. Tu aũt vir clariſſime qui doctiſſimus es & doctorũ patronus vnicus: quicquid ideſt qualecunq; eſt boni conſulas queſo. Et Philippo tuo: cuius vitã ingenium liguam: & mores ingenuos iam dudũ habes cogniꝰiſſimos patrocineris aduerſꝰ calũniatores vitilitigatoreſq;: qui alieno nomine detrahẽtes gloriolas & rumuſculos aucupant̃. Vale mi domine: mi patrone: meum decus & mutuo me dilige.

Annotationum Philippi Beroaldi in Seruium. Finis.

Eiuſdem hendecaſyllabon ad libellum.

I curre ac dominum citus libelle.
I recta ad nitidi lares caſati
Quo nil candidius benigniuſq;
Quo nil doctius eſt politiuſq;
Noſtras diligit hic amat q; nugas.
Hic patrocinio ſuo fouebit.
Inſontem ingenuum probum clientem.
In cuius gremio & ſinu recumbens:
Frontem nec metues Catonianam.
Linguam nec metues Timonianam.
Naſutos quoq; naribus repandis:
Mordaces quoq; rictibus caninis:
Ronchos liuidulos iocos dicaces
Non aſſis facies: nil timebis.
Tutus preſidio mei caſati.
I curre ad dominum citus libelle.

Annotationes: ſeu emendationes in Plyniũ: quas olim edidit Philippus Beroaldus.

IN libro tertio vbi ſermo fit de latinis populis: ita ſcriptum habent mendoſi codices. Cũ his carmen in monte albano ſoliti accipere populi Albenſes. In ſpectatae fidei libris nõ carmẽ ſcriptum eſt: ſed carnẽ & ita ipſe emendaui ſecutus hiſtoriam. Namq; in albano monte latinis viſcerationem quotannis Romani dabant. M. Varronis ad hanc rem pertinentia verba ſubieci. Latinę feriae dies conceptus dictus a latinis populis quibꝰ ex albano monte ex ſacris carnẽ petere fuit ius cum Romanis. Liuius quoq; libro trigeſimotertio idem demonſtrat his verbis. Feriae latinae põtificum decreto inſtauratae ſunt: ꝙ legati ab Ardea queſti in ſenatu erãt ſibi in monte Albano latinis carnem: vt aſſolet: datam non eſſe: Nõnchi duo celeberrimi ſcriptores aperte monent carnem apud Plynium legendum eſſe non carmen? Eodem Seruiꝰ quoq; grãmaticus locuples author accedit: qui in primo commentario ſic ſcriptum reliquit. Viſcera non tantum inteſtina dicimus: ſed quicquid ſub corio eſt: vt in Albano latinis viſceratio dabatur: ideſt caro. Et in ſeptimo ſuper Virgilianum illud: populiq; latini: ait qui interant Albani mõtis viſcerationi.

In quinto locus per ſyllabae adiectionem deprauatꝰ eſt: oppidũ Techabracha ciuium Romanorum: cũ Tabracha legendũ ſit: & ita correxi: Iuuenals teſtimonio: qui locum oſtendens ſimijs frequẽtẽ inq̃t. Quales vmbriferos vbi pandit Tabracha ſaltus In vetula ſcalpit iam mater ſimia bucca. Nãq; in africae. vbi Tabracha eſt. ſaltibus & latifundijs maximã ſimiarum eſſe multitudinem Solinus & Strabo tradũt. Poſſidonius quoq; refert ſe in libyę orã delatum ſiluã vidiſſe ſimijs plenam: quarum aliae ſuper arboribus: aliae in terra ſederent. Nõnullae catulos haberent & vbera dependentia: riſiſſe itaq; cum eas vberibus graues cerneret: nonnullas: caluas quaſdam etiam hernioſas: Tabrachae meminit Pomponius Mela. Tabracham Syllius italicꝰ tyrium opus appellat.

IN ſeptimo vbi rerum inuentores enumerantur ſcriptum legitur Daedalum inueniſſe Lithocollam Nos exemplaria q̃ emendatiſſima ſecuti correximus Ichthyocollam. Eſt autem Ichthyocolla glutinum e piſce factũ (vt nomen indicat) de qua ſcribit Plynius in trigeſimo ſecundo Ichthyocolla appellatur piſcis: cuius glutinoſum eſt corium deniq; nomen glutino eius: & alibi Ichthyocolla inquit erugat cutem: Cornelius Celſus medicamentis compluribus miſcendam eſſe docet Ichthyocollam.

In octauo vbi de equis fit mentio: correctores inemendatũ locum reliquerunt: non aduertentes hiſtoriam: ſic enim ſcriptum eſt: Maximum vero eodem ideſt in capitolium perueniſſe habenas cum palma & corona effuſo ratumena. qui ibi vicerat. Ex his Plyni. ſi modo Plynio aſcribenda ſunt: verbis: nemo profecto intelliget. vbi vicerit ratumena: & ſenſus erit mutilatꝰ indignuſq; Plyniana maieſtate: niſi illud perueniſſe habenas immutes: vt dicat: perueniſſe a veijs: & ita nos emendauimus ſecuti hiſtorię fidem & maxime Plutarchum: qui id ita clariſſime refert. vt nihil amplius ambigendum ſit. Scribit enim Veijs oppido ethruriae: dum curule edit̃ ſpectaculũ ratumenã agitatorẽ victorẽ & coronatũ ex Hippodromo egredientem equorum celeritate atq; impetu Romam vſq; fuiſſe raptatum. eoq; e curru excuſſo equos in capitoliũ ꝑueniſſe. Solinꝰ quoq; idẽ breuiter refert: a Plynio (vt arbitror) acceptũ. Ab hoc auriga Ratumẽa Romę nomẽ eſt inditũ ratumenę portę. Authores feſtus Plynius & Plutarchus.

m. v.

Philippi Beroaldi

In decimo vbi ſit mentio de his quę inter ſe diſſident: ſcriptum eſt phalãges & aranei. Quid ſenſerint hoc in loco correctores: coniectare non poſſum niſi forte opinati ſint legiões illas cuneoſq; Macedonum quas ipſi teſte Liuio phalanges appellant: ſcriptoreſq; fere omnes celebrat agere diſcordias cum araneis. Q đ q̃ ridiculum ſit ſentire etiam inſulſiſſimi intelligũt. Ego vero correxi ſic Phalangia & aranei. Eſt autem phalangium ex genere araneorum: quorũ noxij ſunt morſus: vt ſcribit Plynius in. xj. corpus exiguum variũ acuminatũ ad ſaltũ ingrediẽtium Phalangius. teſte eodem. tricenos parit. idem in. xxix: Phalangium eſt italiæ ignotum: & pluſrium generum. Et alibi. Phalangion græci vocant inter genera araneorum. Cornelius Celſus in quinto. Vbi vero phalangium nocuit: pręter eam curationem quę manu redditur ſæpe homo demittendus in ſolium eſt. Quid multa? hæc dictio apud Plynium adeo eſt frequens vt correctores exiſtimem cũ hunc præſertĩ locũ non emẽdarint obliuioſiores fuiſſe Curione qui memoria ita fuit nulla: vt aliquotiens tria cum propoſuiſſet. aut quartum adderet. aut tertium quæreret.

In. xiiij. vbi generoſa vina referunt̃: ſic ſcriptum legitur: Ceterano. ſ. vino inter gallias conſiſtit auctoritas. Quis quęſo geographus: quis hiſtoricus Ceteranos populos quorũ vina laudat Plynius illuſtrauit? vel nudis ſaltem nominibus nuncupauit vnq̃? Mehercule nullus. At qui cum Cerretanos in hiſpania nobiles fuiſſe legerimus deprauatum permutatis litteris locũ ſic emendauimus. Cerretano inter gallias conſiſtit authoritas: Sunt enim Cerretani hiſpaniæ populi: qui Iuliani cognominãt̃: & qui Auguſtani: vt author eſt Plynꝰ in. iij. Horum vina inter laudatiſſima locũ habent. vt author eſt Plynius quę Martialis in Xenijs ſetinis comparat. Cerretana nepos ponat: Setina putabis. Non ponit turbæ cum tribus illa bibet. Scio omnes fere eruditos viros hactenꝰ exiſtimaſſe Martialẽ hoc diſticho eſſe locutũ de Ceretãis ethruſcis in quo exponendo non minus errarũt q̃ in illo: cuius lemma eſt perna: Cerretana mihi fiat vel maſſa licebit de Menapis: lauti de petaſone vorent. Crediderunt eñ hoc quoq; ad Ceritas etruriæ referendum. in qđ manifeſtum erratum ne inciderent: potuiſſent Strabonis lectione admoneri ſic in tertio geographiæ ſcribentis: vbi de hiſpaniarũ ſitu habet̃ oratio. Media pyrenes loca conualles tenent: quas frequentes cultores habitant: quas q maxima hiſpanię portio Cerretani tenent: a quibus multiſanam pernæ condiuntur cantabricis per q̃ ſimiles. prouentum nõ mediocrem hominibꝰ exhibentes. Quid his Strabonis verbis lucidiꝰ eſſe poteſt? qđ apertiꝰ? quæ clariſſime oſtẽdũt diſtichon Martialis nõ ad Ceritas ethruſcos. qui nulla condiendi pnas laude cenſent̃: ſed ad Cerretanos hiſpanię: quorum pernæ celebrantur: eſſe referendum. Namq; cum ex Hiſpania & Gallia. M. Varronis atq; Strabonis teſtimonio ſalſamenta mitterent̃ laudatiſſima: videtur Martialis eodem carmine tanq̃ confinium regionum pernas coniungere voluiſſe. Cerretanarum vinearum miram vbertatem prouentumq; incredibilem Columella tradit in quarto.

In. xvj. cum in omnibus codicibus talis index ſit. De hedera quæ vocat̃ Similax: & eodẽ capite id verbum Similax ſæpius repetitum ſit. Fateor me. quo minus immutarẽ: ſuperſediſſe Verum quẽadmodum fabulæ conueniat non intelligo: quę Milacẽ appellat nõ ſimilacem. Ouidius. Et crocon in paruos verſum cũ Milace flores. Et plynius ab Ouidio non diſſentiens ait. Virgine eiuſdẽ noĩs ꝑpter amorem iuuenis croci mutata in hunc fruticẽ. Huc accedit qꝺ i. xxiiij. ſcribens de natura hederæ in medicina Milacem nuncupat: quã in. xvj. ſimilacẽ nominauerat: niſi exemplaria in hoc (vt equidem arbitror) deprauata ſint: qđ ideo facilꝰ credere libet: cũ apud eundem Plynium complures deprauatos indices deprehenderim de quibꝰ alias loquar. Præterea vt ad ſimilacem redeam: Seſtius grauis author taxum arborem a qua toxica nuncupantur: vocari dixit a græcis ſimilacem: & eſſe in arcadia tam pręſentis veneni: vt ſi qui dormiant ſub ea: cibum ve capiant: moriantur.

In. xviij. cum correctores ita emendauerint: vel verius deprauauerint: Seruius rex ouiũ bo numq; effigie primum aras ſignauit. habuiſſe vidẽtur quiddam commune cum lacerta: cui ani mali memoria ineſt nulla Nam dicant quæſo apud quem idoneum ſcriptorem iſtud vnq̃ legerint: Cur non ad Plynium boni viri: Si apud alios non reperiebatis: recurrendum cenſuiſtis: q in. xxxiij. locum hunc (vt nos correximus) ita emendandum eſſe demonſtrat. Seruius rex ouium boum effigie primus æs ſignauit: non autem aras. id hiſtoriæ fides exigit. idem Plynius repetit: cuius verba ex prædicto libro hæc ſunt. Seruius rex primꝰ ſignauit æs. Antea rudi vſos Romæ Timæus tradit. Signatum eſt nota pecudum: vnde & pecunia appellata Eodem accedit locupletiſſimus author Plutarchus qui ſcribit apparere in vetuſtiſſimis nummis inſciſum ſignum bouis: pecudis: ſuis.

In. xix. in mẽdoſis codicibꝰ verbũ priſcũ priorībꝰ lr̃is ablatis mutilatũ ẽ: vbi ſcriptũ legitur

ædium cum legendum ſit hæredium:& ſic ego correxi. Eſt aũt hęrediũ (vt ait Feſtus) prædiũ
paruulũ: Et in legib⁹. xij. tabularũ in horti ſignificatione ſemper nominatur hęrediũ. inde hęre
diolũ vſurpat Columella: cuius verba hæc ſunt ex libro primo. Ad eoſdẽ iuuencos & quattu
or iugerum auitum hæredıolum redient.

In eodem vnius litteræ inuerſione mendum admiſſum eſt: ita em̃ ſcriptum habẽt depra
uati codices inueterari vina ſucciſq; caſtrari: cũ ſcribendum ſit Sacciſq; caſtrari. Atqui videor
nimis leuia ſectari: immo grauiſſima & nota digna. Non em̃ ſono tã diſſimile eſt Thais & Her
mione: q̄ ſenſu ſuccua & ſaccus. Nam ſi legendum admiſeris: Vina ſuccis caſtrari: Qui ſenſus
Dij boni q̄ ineruditus: q̄ ridiculus: & Plyniano acumini minime quadrans erit confingendus
excogitanduſq;? Si vero ſaccis quemadmodum nos emendauimus correxeris: & ſenſum de
prehendes elegantem eruditum & ex conſuetudine Romana ſumptũ atq; a Plynio nõ diſcre
pantẽ. Nam Romanum inſtitutum fuit vetus vina ſacco lineo colare: vt eſſent innocentiora.
Ideoq; ait Plynius in. xiiij. de vino loquens. Quinimmo vt plus capiamus ſacco frangimus
vires: & in. xxiij: vtiliſſimum inquit omnibus ſacco viribus fractis. Hęc Plyniana faciũt vt ex
iſtimẽ Martialem cum de ægroto Tongilo loqueretur in ſecundo: ſic ſcriptum reliquiſſe. Cecu
ba ſaccent̃ quęq; annus coxit opimi. i. ſacco colentur: cũ ſiccet̃ paſſim legat̃. ita em̃ ſalubriora
puriotaq; reddebant̃. Vnde & in. xx. ait Turbida ſolicito trãſmittere cecuba ſacco. Orati⁹ quo
q; in. ij. ſermonum morem hunc tranſmittendi vina per ſaccum tetigit eo verſu. integrum per
dunt lino vitiata ſaporem. Vbi Porphyrio expoſuit: ſacco colata. Et Martialis in apophore
tis. Paupiore mero tingere lina potes.

In. xxv. legitur Galli ſagittas in venenato helleboro tingunt. Nos correximus in vena
tu authorem ſecuti A. Gellium virum (vt Auguſtinus ait) multum facundæ ſcientiæ: qui eadẽ
referens ex Plynio ſumpſiſſe ſe indicat: ſic ſcribens in. xvj. Præterea id ſcriptum eſt in Plynio
legimus gallos in venatib⁹ tingere helleboro ſagittas: q; iis ictæ exanimatę feræ teneriores ad
epulas fiant. Ex his Gellij verbis lucido apparet apud Plynium legendum eſſe in venatu: vt
ipſe emendaui: non autem in venenato. Eiuſdem quoq; Gellij authoritas fecit: vt alterũ quo
q; locum in eodem. xxv. deprauatum corrigerẽ: ita em̃ ſcriptum eſt: Mithridaris inuentum au
tumant in anatum ponticarum miſcere antidotis. quoniam veneno viuerent: quę ſũt hęc por
tenta verborum: q̄ conſciſa ſententia: q̄ indecora cõſtructio: niſi illud in anatum ponticarum
ſic emendes. Sanguinem anatum ponticarum: cuius rei non me authorem habebis: ſed Gelli
um ſic ſcribentem in noctibus atticis. Anates ponticas dicitur edendis vulgo venenis victita
re. Scriptum etiam a Leneo Cn. Pompeij liberto Mithridatem illum ponti regem medicinæ
rei & remediorum id genus ſolertem fuiſſe: ſolitũq; earum ſanguinẽ miſcere medicamentis: quę
digerendis venenis valent: eũq; ſanguinem vel potentiſſimum eſſe in ea confectione. qd his
Gellii verbis manifeſtius? quid lucidius eſſe poteſt: qbus idem enarrat qđ Plynius. quinetiã ipſe
met Plynius apte demonſtrat ita corrigendum eſſe vt ego correxi: cuius verba ex libro vigeſi
monono hęc ſunt. Coagulum quoq; agninum aduerſus omnia mala medicamenta pollet. itẽ
ſanguis anatum ponticarum.

In. xxviij. ſic ſcriptum eſt. Medetur phytocampes venenis. Ego vero permutatis litteris
emendaui pityocãpes. Eſt autem pityocampe vermis ſiue eruca nuces pineas infeſtans: vt do
cet Plynius ſic ſcribens in. xxiij. vſus contra cantharidas bupreſti: pinorum erucas: quas pity
ocampas vocant. Dictio compoſita ex pitya & campe. Pitya vero inter genera nucũ pinearũ
numeratur e pinaſtris ſingularis remedij aduerſus tuſſim: vt Plynius refert in decimoquinto.
Ab hac arbore pitya Salamin pityuſa eſt nuncupata: vt author eſt Strabo in nono: quẽadmo
dũ & aliam in Hiſpania inſulam pityuſæ nomen inde eẽ ſortitam ſcribit Diodorus in ſexto. Cã
pe vero eſt eruca infeſtans maxime hortẽſia/ cui⁹ meminit Columella hoc verſu. Voluit̃ ad ter
ram diſtorto corpore campe.

In. xxxiij. verbum barbarum pro latiniſſimo: inſolens pro vſitato elegãtiſſimoq; receptũ
eſt: gratotaſium pro græcoſtaſi. Sic enim ſcriptum eſt. Flauius ædiculam æream fecit in grato
taſio. Non inficiabor ignorare me quid ſit gratotaſium: immo ingenue fatebor. Q đ ſi qs cor
rectorem interroget: quid id ſignificet: neſcio quid muſſitabũt. & dictionem tanq̄ inauditã por
tentoſamq; reformidabunt: Ego vero correxi in græcoſtaſi. Græcoſtaſis autem locus erat
Romæ ſubſtructus ſub dextra curię hoſtilię ſupra comitium: vbi nationum ſubſiſterent lega
ti: qui ad ſenatum eſſent miſſi. is græcoſtaſis (vt interpretatur .M. Varro) appellatur a gręco
rum legatis ibi ſubſiſtentibus. De græcoſtaſi meminit Cicero in epiſtola ad Quintum fra
trem his verbis Deinde eius operæ repente a græcoſtaſi & gradibus clamorem ſatis magnum
ſuſtulerunt.

In.xxj.nec hoc quidem preteribo: proprium pictoris nomen deprauatum eſt: vbi ſic legitur. Sicyon ex ingenio Pauſiani. Nos vero docente Plynio correximus: ex ingenio Pauſię: & ita correctores Plynium ſecuti authorem emendare potuiſſent: niſi lethargo oppreſſi ceruario ſimiles extitiſſent: cui etiam in fame mandenti ſi reſpexerit cibi ſubrepit obliuio. Nāq; plynius in.xxxv. clariſſime oſtendit Pauſiam pictorem nuncupatum fuiſſe non pauſianum: cuius verba hæc ſunt Pauſiam Sicyonium primum in hoc genere nobilem. Vbi ei omnia illa ne forte alium putes aſcribit: quæ in.xxi. rettulerat. Alibi quoq; inqt pauſię filius & diſcipulus Ariſtolaus. Quinetiam porphyrio pictorem nobilem fuiſſe Pauſiam ſcribit: a quo tabellam pauſiacam nominauit Oratius. Vel cum pauſiaca torpes inſane tabella. Cæterum hoc non ſolum hominis nomen in Plynio deprauatum legitur: id enim leuiſſime ferendum foret: ſed tot ego depręhendi inuerſa & ab hiſtoriæ fide diſcrepantia: vt iſta priuatim volumen non epiſtolam requirant.

Annotationum: ſeu Emendationum Philippi Beroaldi in plynium. Finis.

Ad inclytum Hannibalem Bentiuolum philippi beroaldi appendix annotamentorum poſt Suetonij enarrationes.

Libuit has quoq; annotatiunculas: inclyte Hannibal Bētiuole veluti appēdiculam quādam apponere in calce commentariorum: vt animi lectorum vniformi illa lectione fatigati hoc veluti nouo pabulo recrearentur: & mutatione reficerentur. ſolent enim hęc legentibus non minus iucunda videri: q̄ viatoribus iam itinere laſſeſcentib⁹ diuerticula amœna ſunt. ſed ne motoſior ſit prologus q̄ fabula: hinc pauca q̄dā digna cognitu nec indigna relatu minimeq; protrita exordiemur.

Quid ſignificet illud Hieronymi ab eccleſiaſticis celeberrime vſurpatum de Tantali fonte potantem. Caput primum.

Plerīq; omnes eccleſiaſticæ litteraturæ ſtudioſi: anxie & ſitienter veſtigare ſolēt quid ſignificet illud Hieronymi vulgatiſſimum: q̄d liminarem paginam inſtrumenti veteris introeuntibus ſtatim obuium fit: vt Iarcham in throno ſedentem aureo: & de Tantali fonte potantem audiret docentem. nugatoria nimirū ſunt: quę a commentatoribus referuntur. Nos vt pro virili parte iuuaremus ſtudia ſtudioſorum. Ad eundem fontem acceſſimus. ex quo Hieronym⁹ hauſit. philoſtrati enim penetralia ingreſſi explicationem inuenimus huiuſce inuolucri latiſſimam: quę talis eſt. Apud indos ſapientes ſunt brachmanæ nuncupati: quorum princeps Iarchas nominabatur: eo tempore: quo Apollonius thyaneus diſcendi viſendiq; ſtudio ad illos ſe contulerat: quem antecedentem cæteri qui erant duo de viginti apprenſa manu ſalutauerunt. Iarcas autem nominatim ſalutauit: qui in excelſo ſedebat throno: quem ex ære fabrefactum aureę ſtatuæ compluſculæ exornabāt. infra Iarcham ſedebant omnes in ſellis humilioribus. mox poſt philoſophicam ſermocinationem oſtendit Iarchas Apollonio ſtatuā Tātali ſubſcriptiōe notatam: quattuor cubitorum longitudinis: quę ſimilis ꝓpinanti phialam porrigebat: in quā humor diſtillat incorruptibilis potionis phialam mēſura nunq̄ excedentis: ex hoc Tantali poculo bibere ſolebant indici philoſophi anteq̄ ſomno indulgerent. & ita Iarchas potandi principium fecit ex phiala bibens: quæ largiter cunctos ſatiauit iugem humorem fundens: non ſecus ac ſi ex fonte ſcaturiret. bibit vna cum philoſophis Apollonius: eſt autem amiciciæ firmandæ cauſa huiuſcemodi compotatio apud indos inuenta: qui miniſtrum eius faciunt pocillatorem q; Tantalum: propterea quod hic amiciſſimis māſuetiſſimuſq; erga homines habitus eſt. poſt hanc ex phiala potionem humi ſternunt corpora in lectis hærbaceis. hæc copioſe refert Philoſtratus libro tertio de vita Apollonij thyanei: qui etiam ſcribit in ſeptimo quicumq; bibunt ex Tantali Phiala participes periculorum cum amicis eſſe oportere. Ex hac enarratione iam perſpicuum fit cur dixerit Hieronymus Apollonium perueniſſe ad brachmanas: vt audiret Iarcham illum principem philoſophorum in Throno ſedentem æreo quidem: ſed qui aureis ſtatuis exornaretur: potantemq; de Tantali fonte hoc eſt de phiala: quam propinabat Tātali ſimulachrum: ex quo mihi videtur doctius & hiſtoriæ accommodatius legi poſſe de Tantali phiala: q̄ fonte: cum inter phialam & fontem ſit quædam litterarum proximitas: & ob hoc lubricus error. Q. ſi nihil placet immutare expones fontem pro phiala: ex qua liquor veluti ex fonte ſcaturiens continenter fundebatur. Quę a commentatorib⁹ eccleſiaſticis tradunť ꝑtrita ſunt & a fide hiſtorica deerrantia. ſed ego malo hęc & id genus alia haurire ex liquido fonte q̄ ex riuo turbulento.

Quid ſit vetus prouerbium. Mutuū muli ſcabunt. quod in codicibus Auſonij & Nonij perperam ſcriptum legitur.

Caput ſecundum.

Apud Auſonium in epiſtolio prouerbium vſurpatur litteris inuerſis dictionibuſq; confuſis. quod eſt mutuum muliſcabant. tu vero ita diſtincte legas & emendate mutuũ muli ſcabũt cuius prouerbij ſenſus ſignificat: tradere ſibi operas mutuas & par pari rependere: namq; mulorum mos eſt vt ſe mutuo ſcabant & viciſſim defricent. Marcus Varro librum compoſuit hoc titulo. mutuum muli ſcabunt: cuius teſtimonium citat Nonius q̄uis noniani codices mẽdo inel uibili ſint maculoſi: in quibus hoc prouerbiũ corruptius legitur: q̄ in Auſonij voluminibꝰ. ita eñ ſcriptum habent. multum muliſcabant. pro mutuum muli ſcabunt. prouerbij huiuſce meminit ſcienter & enodate Symmachus. cũ in epiſtolis ſic inq̄t. mutuum ſcabere mulos: cui prouerbio ne videar eſſe confinis pręconium virtutum tuarum preſſo dente reſtringo: itaq; cũ muli ſoleant ſeſe viciſſim defricare & ſcabere: merito hoc prouerbium vſurpatur in cõſimili remuneratione & talionis ęquilibrio: q̄uis a Scipione Aemiliano dictum ſit: iumenta quoniam manibꝰ carerent alterius frictione indigere. Hadriani quod non longe ab re eſt: iocus balnearis innotuit: qui plures olim ſenes euocari iuſſit. & alium ab alio inuicem defricari: cum illi ſe marmoribus attererent ad liberalitatem principis prouocandam: qui ſeruis donauerat & ſumptibꝰ veteranum quendam/qui ſe in balneis marmoribus deſtringebat: propterea ꝙ ſeruum nõ haberet.

Quid intelligi voluerit Heſiodus: cum ſcripſit. Dimidium eſſe plus toto.

Caput tertium.

Heſiodus in libro cui titulus eſt εργα και ημεραι. ideſt opera & dies verſum hunc poſuit. νηπιοι ουδ᾽ ισασιν οσω πλεον ημισυ παντος. Ideſt ignorant ſtolidi q̄ toto ſit dimidium plus Diſſoluenda quęſtio eſt: cuius mentionem fecit Gellius libro decimoſeptimo noctiũ Atticarum: nec tamen reliq̄t explanatũ quid Heſiodus ſe dicere ſentiat: cum dimidium plus toto eſſe dicit: qđ cõmuni plane ſenſui videtur reluctari. Plato libro tertio de legibus planiſſime explicat hoc ambigioſum: ſcribens rectiſſime dictum eſſe ab Heſiodo dimidium plus eſſe q̄ totum: quando videlicet totum comprendere noxium eſt. dimidium vero temperate ſe habet. hinc intelligi voluit moderatum immoderato plus eſſe: vtpote melius deteriore: docetq; principatũ moderate conſtituendum eſſe & ad mediocritatẽ redigẽdũ. Idem libro quarto de Repa blica: laudans vitam moderatam tanq̄ optimam: Heſiodum illud ſapienter dixiſſe cõmemorat dimidium eſſe pluſq̄ totum. Conſimiliter Ariſtoteles in quarto Politicorum dimidiumeẽ plus toto docet. ex eo ꝙ gubernatio temperata durabilior eſt & melior. q̄ impotens & immodica: ideoq; Phocilides bene optauit multa mediocribus optima: & ipſe mediocris eſſe voluit in ciuitate. Idem Ariſtoteles profitetur mediocritatem & medium eſſe optimum mediocriſq; fortunæ bonorum poſſeſſionem ait optimum omnium eſſe exiſtimandã: idem in Ethicis virtutes mediocritates eſſe tradit. Hinc illa apud græcos catholica ſententia. μεσοτης τας αρετας ειναι. ideſt ex quo colligitur medium & moderatum optimum eſſe in vita degenda & pluſ q̄ totum appetẽdum. Non me pręterit aliter ab alijs Heſiodi verſum exponi ſolere: ſed hęc Platonica nobis & Ariſtotelica interpretamenta magis probantur cũ eruditiora ſint & veriora.

Enodatus nodus ex epiſtola M. Ciceronis Ductus ex prouerbio Sero ſapiunt phryges.

Caput quartum.

Mar. Cicero quadam ad Trebatium epiſtola ſic cœpit. in equo troiano ſcis eſſe ĩ extremo. ſero ſapiunt. neotericoteri. hoc eſt recentiores interpretes magis implicant: q̄ explicẽt ſenſum epiſtolicum. ſcire autem debes vetus hoc fuiſſe prouerbium. ſero ſapiunt phryges: qđ a troianis natum eſt: qui decimo deniq; ãno velle cœperãt Helenã: quęq; cũ ea erãt rapta reddere græcis: a quibus decennali bello p̄ſſi vaſtati & vexati fuerant: ſed hæc ſapientia troianorũ ſerotina erat & nimis tarda: qui tunc demum reſipiſcere cœperant: cum res: eorum forent deploratæ: & ægritudo irremediabilis. hoc autem prouerbium continebatur in extrema tragœdiæ parte: cuius titulus erat. equus troianus: quã Liuius poeta apud latinos vetuſtiſſimus cum primis condidit. vnde a grammaticis citantur teſtimonia Liuij ex equo troiano. huiuſce ꝓuerbij mentio fit in codice Feſti Pompeij integriori ex quo excerpta exſcriptaq; ſunt illa quæ vulgi manibus iugiter conteruntur: iã ſatis liquet opinor: cur Cicero dixerit eſſe in equo troiano ſero ſapiũt. videlicet alludens ad prouerbium illud ſero ſapiunt phryges/quod in extrema fabulæ clauſula legebatur.

Emaculatũ verbũ ex verſu Lucilliano. inibiq; notata quędã ſup acipenſere Decumano.

Caqut quintum.

Idem Marcus Tullius libro de finibus bonorum ſecundo vſurpat verſus Lucillianos: in quibus ad gallonium ſic loquitur Lælius: cœnaſti in vita nunq̄ bene/cum omnia in iſta conſu

mis ſquilla atq; accubas ęre cum decumano.ſi Lucilli⁹ reuiuiſceret.carmē hoc in poemate ſuo
ſatyrico plane non agnoſceret ſummoueretq; non ſolum vt ſubditititium:ſed vt inuerſum adul
teratūq; repelleret. Quid enim ſignificat obſecro te accubas ære cum decumano?qs lepor?q
ſales?quę ſatyrica mordacitas.ego etiam atq; etiam & ſenſu introſpecto & verbis ſyllabatim
penſitatis ſic cenſeo corrigendum:vt pro accubas ære cum decumano meo periculo legas:aci
penſere cū decumano. Lælius enim eſt:qui apud Lucilium carpit gulam Gallonij ganeonis &
gurgitis.qui patrimonium helluebatur in vna ſquilla:qđ genus piſcis eſt & in acipenſere ꝑgrā
di:qui piſcis eſt imprimis nobilis:quem prodigis & gulonibus nutriunt maria:de quo Plyni⁹
noſter libro nono naturalis hiſtoriæ hæc refert.apud antiquos piſciū nobiliſſimus habitus aci
penſer vnus omnium ſquamis ad os verſis contra aquam nando meat:fuiſſe autem acipenſe
rē in honore menſarum præcipuo temporibus Lælij & Africani teſtis eſt Macrobius in Satur
nalibus.& Marcus Tullius memorat:qui ait oblatum eſſe Africano Scipioni acipenſerem:qui
admodū raro capiebatur:ad quē epulandum cum plures conuictores inuitaturus videret. Pon
tius in aurem o Scipio inquit vide quid agas:acipenſer iſte paucorum hominum eſt. Samoni
cus quoq; ſerenus tradit hunc piſcem a coronatis miniſtris cum tibicine introferri ſolitum in
ſacrum conuiuium.Quinetiam Martialis ſignare volens in magno precio fuiſſe acipenſerē at
q; inuentu rarum ſic ſcripſit in Xenijs:

Ad pallatinas acipenſera mittite menſas.
Ambroſias ornent munera rara dapes.

Decumanus autem acipenſer a Lucillio dictus eſt:quem intelligi volebat prægrandem &
enormē. Antiqui enim decumana oīa dici voluerunt magna.apud quos ſcuta quoq; decuma
na vocabantur:ꝙ eſſent ampliſſima:& decumani fluctus:quia eſſent magni:ex quo apud poe
tas decimus fluctus pro maximo & vndabūdo celebratiſſimus eſt.hinc decumana quoq; por
ta in caſtris dici videtur ꝙ eſſet ampla & patens:ſicut & decumanus limes in limitatione agro
rum a magnitudine dictus putat̄:cuius Plynius & Columella meminerunt.candidus quæſo le
ctor diligenter penſitet verbum Lucilianū:ſyllabas trutinetur litteras elementarias cōferat:ſen
ſum introſpiciat:ꝑfecto correctionem hanc noſtram non improbabit:quā ſi dicere fas eſt:nec
Lucilius ipſe ſit improbaturus:vt autem in hanc ſententiam non pedibus ſed calamo procliui
us irem impulit Oratianus Offellius qui Gallonīū hunc cuius ingluuiē diximꝰ a Lælio Lucili
ano taxari:morſu ſatyrico lācinauit & ſale ꝑfricuit ob hūc ipm acipenſerē decumanū:ſic enim
ſcribit in ſermonibus. Galloni præconis erat acipenſere menſa Infamis.

Perpenſa diligenter emendataq; dictio Apud Marcum Tullium.in cuius libris legitur de
nartheo pro Narthecio. Caput ſextum.

Idem Marcus Tullius in eodem de finibus bonorū & malorum volumine ſic ſcribit.iā do
loris medicamenta illa epicurea tanq̄ de Nartheo promant. Tu emendacius leges & verius de
Narthecio.græci enim narthecā vocāt ferulam aſſurgentem in altitudine.humilem vero & de
ꝓſſam.υπoκοριo τικοσ narthecion dicunt.cuius rei mentio fit a Plynio. cum autem ſemē fe
rulę morbis quibuſdam auxiliari dicant medici:hinc narthecion pro repoſitorio medicamen
torum vſurpatur.etiam ſi fuerit ex alia materia fabrefactum:vel quia id ligni genus accommo
datum eſt ad ſeruanda medicamenta. Apud Martialem in Apophoretis lemma eſt narthecīō
cui ſubſcribitur hoc diſtichon.

Artis ebur medicæ narthecia cernis:habebis.
Munera quę cuperet pactius eſſe ſua.

Commentatores epigrammatarij poetæ exponunt narthecium pro ferula:de qua dictū eſt
aiuntq; ebur dici a poeta vel a candore eburneo vel quoniam in locum Scipionis eburnei ſuc
ceſſit narthecium.non inficior ferulam ſiue narthecion baculorum vſum ſenectuti potiſſimum
præbere.qđ & Plynius docet:ſed hoc totum nihil prorſus ad poetæ ſenſum enucleandum:qui
(vt dicam qđ ſentio)omiſſa inſectatione aliorum:qđ a me vitium longiſſime abeſt:nil aliud ſi
gnificare voluit epigrammatiſta nomine narthecij:q̄ repoſitorium ſiue loculamentū medica
mentorum:vt exponas ebur pro pyxide eburnea:qđ & narthecium dicitur:in quo medicamen
ta ſeruantur. ex quo ſignificatu explicatior fit & lucidior ſenſus tam Ciceronis q̄ Martialis:q
narthecium plane accipiunt pro arcula medicamentaria:ſicut myrothecium ſignificatur theca
atq; repoſitorium vnguentorum delicatiorum:græci enim μυρον vocāt vnguentum & θηκηv
thecam & loculum ac repoſitorium.hinc dictum eſt illud a Marco Tullio quadam ad Atticū
epiſtola per tranſlationem decētiſſimam.meus aūt liber totū Iſocratis myrothecium atq; oīs
eius diſcipulorum arculas ac non nihil etiam Ariſtotelica pigmenta conſumpſit:ſed vt ad nar
theca id eſt ferulam reuertamur:cū ſit Baccho dicata:miniſtri dionyſiaci in myſterijs bacchicis

ferulas geſtabāt.dicebanturq; græco vocabulo narthecophori.quaſi feruligeri: hinc illud apđ Platonē in phedone:nartecophori multi ſunt.Bacchi vero pauci.

Correctus Senecæ locus enarratuſq; de pſychrolutre.

Caput ſeptimum.

Cum mihi decretū ſit non minus publicæ vtilitati ſtudioſorum conſulere velle q̄ glorię priuatæ reſpectū habere:non me a propoſito deterrebit humilitas rerum :immo tanto magis minuta quæq; ſcrutabimur:quanto talia incurioſius tranſmitti ſolent.legim⁹ Apud Senecā vtiuſpari vocabulum græcum qđ ſi recte legať elegantiſſimum eſt.ſed bis apud eundem perperam legitur:ſic enim in ſeptimo epiſtolarum ſcriptum eſt:frigidæ cultor mitto me in mare:quomodo per ſicholutam decet gauſapatus. Idem in.xii.ille tantus pſicolutes:qui Kaľ. Ianuariis euripum ſalutabā: mendum eſt hic & illic.ſed in primo loco inſignitum magis.Nos vtrobiq; ſic emaculauim⁹ vt illic pſychrolutrā: hic pſychrolutres legas:gręco .n. vocabulo pſychrolutres dicitur is qui frigida aqua corpus lauat & balneo frigido lętatur.charmis maſſilenſis frigida ēt hybernis algoribus lauari perſuaſit: merſit ęgros in lacus.hinc illud Plynianum ex libro vndetrigeſimo . Videamus ſenes conſulares vſq; in oſtentatione rigentes:qua de re extat etiam Annei Senecæ aſtipulatio. Aſſerit his verbis Plynius Senecam probare frigida lauacra:quę haud dubie nō ſolum doctrina probat ſed etiam exemplo:cum ait ſe fuiſſe pſychrolutrem hoc eſt lauacri frigidi cultorem:qui Kal. Ianuar.ia queādmodū legere:dicere:ſcribere aliqđ:ſic auſpicabatur in virginem deſilire:eſt autem virgo fons Romæ clariſſimus aquę frigētis quā Mar. Agrippa Romam perduxit:quę virgo appellata eſt ex eo : ꝙ quęrentibus aquā militibus puella virguncula quaſdam venas monſtrauit vt docet Frontinus libro primo de aquę ductibus. Plynius vero libro trigeſimoprimo:nomen virgini inditum eſſe ex eo autumat: ꝙ riuum Herculaneum qui iuxta eſt:refugere videtur:q̄tum aūt martia hauſtu ꝓſtat.tātū virgo tactu ꝓcellebat. ψυχοσ græce dicit̃ frigus ψυχροσ frigidus λουτρον vero balneū & lauacrū vt cōpoſita ex vtraq; dictione ſit pſychrolutres ſignificatq; lauacri frigidi cultor & amator qualē ſe fuiſſe intelligi voluit Seneca ſi ſincęriter & legať & probe intelligatur.

Mendum occupaſſe codices Senecę:in qbus ꝓ parenetica philoſophia corrupte ſcribit̃ parentia pro euthymia ectimia.

Caput octauum.

Apud eundem pars philoſophiæ:quā nos ꝓceptiuam dicimus corrupto vocabulo gręco parentia nominať:cum parenetica dicēda ſit a gręco verbo παραινεω qđ ſignificat pręcipio & admoneo:inde παραινετικοσ præceptiuus & admonitorius & παραινεσισ.ꝓceptio ſiue admonitio.hinc Acron Oratianus interpres & ſi nō claſſicus non tamen proletarius identidem ait.hæc ode paranetice ſcripta eſt.pro eo qđ ē ꝓceptiue ſiue monitorie ſicut ab eodem dicit̃ hęc erotice dicta eſt pro amatorie.Nō minus illud apud eundem emaculandum eſt ex libro epiſtolarū.xi.aſperomacheiā:auocauit pro ad ſperomachiam:quę dictio ſignificat pilarem luſionē ſiue ludicram pugnam ſpheriſtarum.qua dictione Papinius:quoq; vſus eſt in epiſtola ad Marcellum ſic ſcribēs. ſed & ſpheromachias ſpectamus & pilaris Luſio admittitur. Sidonius ait in certamine ſpheræ ſe primū fuiſſe ſigniferum & quoniam Senecæ adhuc res agitur reſtituenda forma eſt deformatę dictioni quæ nunc nuper in mentem venit nāq; Democriti ectimia legit̃ pro euthymia: Democritus enim euthymiam probauit tanq̄ beatæ vitę effectricē:quę interꝑtatur animi tranquillitas.cui⁹ & Cicero meminit libro quinto de finibus bonorū & malorū:de qua Diogenes laertius ita prodidit in vita Democriti. finem eſſe rectum quietūq; animi ſtatum quē euthymiam dicit:quæ non vt quidam male intelligentes:idem ſit qđ voluptas: verū ſecūdū quē animus magna tranquillitate cōſtantiaq; beat⁹ eſt: dum nullo metu nulla ſuperſtitione aut alia quauis perturbatione angitur.

Explicatum carmen Perſianum de aceruo chryſippi: longe ſecus:q̄ a commentatorib⁹ & grammaticis explicari ſolitum ſit.

Caput nonum.

Perſius ſatyrographus poema ſuum hoc verſu cludit.depinge vbi ſiſtam.inuentus chryſippe tui finitor acerui:quo plene aliud ſignificari videtur :q̄ aut commentatores nouerint aut in ſcholis vulgo prodatur:non enim ad aceruum voluminum:quę innumera cōdidit Chryſippus id referendū eſſe autumo ſed ad argumentationes:quas græco vocabulo ſoritas vocant: Cicero aceruales interꝑtatur:ſed vt ipſe ait in ſecundo de diuinatione: ſicut multa verba grecorū ſic ſorites ſatis latino ſermone trit⁹ ē.igiť chryſipp⁹ ſolit⁹ erat ꝑ ſoriten argumētari & gradatī interrogare:ex quo argumentatio fiebat numeroſior.& aceruus quaſi qdam gradatim cumulabatur propoſitionum & ꝓbationū: vt ita concluſio efficeretur ad ꝓbādum quid moliebať vltra pręſcriptum argumentationis.quæ ex præceptione dialecticorum tripertita eſt ex inſtitutiōe oratorum.quinq;pertita fieri poteſt. vltra quem numerum progredi non licet:ſed ſorites ideſt

aceruus ſiue acerualis chryſippeus in infinitũ pene progrediebatur / diffuſus ꝑ multiplicationẽ numerorum innumerabilem: cuius exemplum extat apud eundem Ciceronem: qui in Hortenſio quoq; ſoritas lubricos eſſe & periculoſos tradit. & poſt paulum placet inquit chryſippo cũ gradatim interrogetur verbi cauſa: tria pauca ſint an multa: aliquando priuſq̃ ad multa perueniat. mox poſt multa per ſoritas ꝓgrediendo tractata ſubiũgit: hæc chryſippea ſunt nec ab eo quidẽ diſſoluta. refert Laertius Chryſippum libros quattuor condidiſſe de ſoritis. nimirum ob hunc aceruum chryſippeũ: qui longius progrediebatur. ita vt vix concludendi modum inueniret: dixit ſcite & eleganter Perſius ex perſona auari. cuius cupiditates immodicę nullo modo finiunt̃ per apoſtropham ad Chryſippum: o Chryſippe ſaltem tu depinge modum vltra quẽ non progrediatur aceruus diuitiarum interminabilis: qui inuentus es finitor terminatorq; tui aceruí: hoc ẽ illi⁹ argumẽti ſoritæ: qui q̃uis longo ordine ꝑduceret̃. tamen aliquando concluſionis modo claudebatur terminabat̃q;. & hic eſt verus poetæ ſatyrici ſenſus hoc verum interꝑtamentum. hic eſt ille aceruus chryſippeus in quo cecutientes commentatores hallucinantur: de quo eſt aſtipulatio illa Sidonij ex hendecaſyllabo: Chryſippi potuiſſet ex aceruo. & Martiani Chryſippus cumulet proprium conſumat aceruum: qui alibi dixit ſoritas cumuli acceſſib⁹ aggregãs: poteſt videri Oratius in hanc quoq; aceruí chryſippei ſuſpitionem lapſ⁹ eſſe. cũ dixit mille talenta; rotundentur. totidem altera porro tertia ſuccedant: & quę pars quadrat aceruum illud quoq; ex ſecundo epiſtolarum hinc opinor fluxit: dum cadat eluſ⁹ ratione ruentis aceruí.

Q d ſit roboris ſuppliciũ in lectionib⁹ veterum ſcriptorũ.

Caput decimum.

Apulei⁹ Platonicus philoſophus in copioſiſſima illa & diſertiſſima oratiõe: qua crimẽ magis a ſe alienum eſſe defendit: ſic indignabũdus exclamat: o mirum commẽtum: o ſubtilitas digna carcere & robore. merito videri poteſt ignorabile: nec indignũ explicatu illud roboris ſuppliciũ. ſcito igitur robur in carcere dici locum: quo ꝑcitabant̃ malefici & ſontes & ex eo dictũ q; robuſteis lignis ſepiebatur. de hoc robore in hoc ſignificatu accipitur locus hic Apuleianus: ſicut & ille apud Valerium ex libro ſexto dictorum factorumq; memorabilium: quinetiã familiares eorum nequis Romani populi inimicis amicus eſſe vellet: de robore ꝑcipitati ſunt. Plautus quoq; ad hoc robur alluſiſſe videri poteſt cum ait in curculione: ego vos ambo in robuſto carcere vt pereatis.

Quam ob cãm herculanea pars a Plauto dicta ſit ꝑ decuma. inibiq; q d ſit pollucere & polluctum. Caput vndecimum.

Plautus latinæ linguæ delitium in comœdia: cui titulus ẽ truculẽtus ex perſona Getę ſerui ſic inquit. detraxi partem herculaneam: quo dicto ſignificat decumam ſe detraxiſſe: nãq; veteres herculi decimas dicauerunt. quęrit Plutarchus in quęſtionib⁹. cur plęriq; copioſi & locupletes patrimonij ſui decimã Herculi offerebant: an inquit q; Hercules in monte palatino boum quas Gerioni abſtulit decimam immolauit: an q; Romanos ab ethruſcis decimari ſolitos liberauit: an illud potius quaſi odioſas ciuibus & moleſtas nimias diuitias comminuentes eo pacto; maxime coli Herculem exiſtimabant / quem iccirco luxuriam coercere & comprimere delectaret: q; ip ſe paucis contentus frugaliter continenterq; vixiſſet / Refert Diodorus in. v. bibliothecæ herculem dictitaſſe eos: qui ſibi iam diuo facto decimam bonorum dicarẽt beate; fœliciterq; victuros: ex quo multi decimas herculi vouerũt: poſteaq; fortunatiores facti bona ſua ad quattuor talentorum millia Herculi ſacrarũt. tradunt hiſtorici ſyllam ex vniuerſis fortunis herculi decumam ſacrificantem lauta po. Ro. feciſſe conuiuia. conſimiliter Craſſus ille Romanorũ ditiſſimus decimam facultatum ſuarum partem herculi cõſecrauit: epulũq; populo dedit: viritimq; Mnas tres diuiſit. hoc idem a Lucio lucullo factitatum eſt. De hac decuma Herculi dicata ſenſiſſe videtur Marcus Tullius cum ait in ſecundo de officijs vt Oreſti nuper prandia in ſemitis decumæ nomine magno honori fuerunt. Quinetiam Terentius Varro in ea ſatyra q̃ inſcribit̃ κεραυνου Teſtatur maiores ſolitos decimam Herculi vouere. nec decem dies intermittere: quin pollucerent. pollucere autem eſt libamẽta Herculi in aram porrigere. idq; ſacrificium quod Herculi decuma data ſit polluctum dictum. Igit̃ cum decumæ fortunarum Herculi peculiariter dicatæ ſint: eleganter & ſcite dixit Plautinus ſeruus ſe detraxiſſe partẽ herculaneã ex bonis domini amatoris: intelligi volens ſe decumam ſibi ſubduxiſſe. in hanc ſententiã nõ minus ſcienter q̃ feſtiuiter dixi columẽ plautinæ familiæ chryſalus in bacchidib⁹: ſi frugi eſt Herculẽ fecit ex patre: decumam partem ei dedit.

Correctus Ouidij verſus. inibiq; nonnulla ſuper ſminthęo appollinis cognomento digna memoratu. Caput. xij.

In codicibus Ouidij volumine metamorphoſeon. xij. verſus hic perperam legi & perperã

enarrari ſolet.
Talibus intonſum compellat cynthia dictis:
Tu vero dictionē illā cynthia veluti adulterinā ſubdititiāq; obeliſco cōfodito: & in eius locū
Sminthea cū aſteriſco ſubſtitue: accipeq; p Apolline. inter cætera em̄ Apollinis cognomenta
q̄ multiiuga ſūt hoc quoq; celebre eſt: quo Sminthcus cognominat̄. autumat Macrobi⁹ in pri
mo ſaturnaliū Apollinē Sminthea dici. ο τι ζεων θει ga ferues currit. ſed Homeri iterp̄tes & Stra
bo Homericę maieſtatis illuſtrator pdiderūt Apollinē Sminthcū a murib⁹ tanq̄ Apollini ſa
cris cognoſari: q lingua cretenſiū σμινθοι appellant̄: mythici referūt teucris e troia pfectis dā
tū eē oraculū ibi eos ſedē poſituros: vbi terrigenæ eos adorirent̄ id circa maxicū dicūt cōtigiſ
ſe: maximāq; agreſtiū muriū multitudinē noctu exortā qcqd armorū & vtenſilium ex corio in
ueniſſēt corroſiſſe: teucroſq; ibi māſiſſe. Heraclides pōtic⁹ authorē mures ibi circa tēplū Apol
linis abundare & ſacros exiſtimari: ſimulacrūq; Apollinis ita iſtructū eē vt murē pedib⁹ p̄mat
multis i locis fuit antiqt⁹ celebratū Sminthci nomē. Nā iuxta maxicū duo loca ſūt: q̄ Smin
thea vocant̄. Itē in Lariſſeo agro & i pariano loc⁹ erat Sminthi⁹ appellat⁹. Itē apd Rhodū & Li
dū. nūc (vt inqt Strabo in. xiij) tēplū ſminthiū vocāt. Apd Plyniū dictio mēdoſa ē in quinto
natu. hiſto. Nāq; p ſminthiū tēplū. legit̄ zinitiū tēplū durat: in vrbe chriſa fuit Apollini Smin
thei tēplū cū ſtatua. cui⁹ pedi mus ſubiacebat: quā Scopas pari⁹ fecit Homer⁹ in prima iliados
rhapſodia mentionē facit Sminthei Apollinis in oratione chryſæ ſacerdotis.

Cōſideratū penſitatūq; ſolerter puerbiū græcū: in noctib⁹ Gellianis. επι τη φακη μυθον.
Caput. xiij.

Apud Au. Gelliū in noctib⁹ illis lucidiſſimus: puerbiū grecū mēdoſe legit̄ ſic em̄ libro. xij.
ſcriptū eſt: ne plane fiat græcū illud de Varronis ſententia puerbiū. επι τη φακη μυθον. i. in lē
te fabulā: ſed ſi qs curioſius introſpexerit vim ſniamq; puerbij: haud dubie cognoſcet talē ſen
ſum taleq; lectionē eſſe penitus inſipidā & inuenuſtā: qd em̄ eſt in lente fabula? qs ſenſus puer
bialis? qa attic⁹ lepor? qd deniq; ad ppoſitū Gellianū? ego exiſtimo legendū eſſe nō. μυθον
quo plane fabula ſignificat̄: ſed μυρον: qd vnguētū dr. & ita elegātia greci puerbij eluſcet. ſi le
geris επι τη φακη μυρον hoc ē in lēte vnguētū quo plāe puerbio ſignificat̄. haud quaq̄ vnguē
tū cū lēte cōgruere: nec conſociationē fieri vnguēti qd delicati⁹ eſt: & lētis qd gen⁹ ē vulgatiſſi
mi leguminis: hoc puerbiū vſurpat Marc⁹ Tulli⁹ quadā ad Atticū epiſtola decēter & ſalſe. ſic
em̄ ait. legati ſunt: Qu. Metellus Creticus &. L. flacc⁹ & το επι τη φακη μυρον. Lentulus clodię
fili⁹ i voluit em̄ ſymbolicos & ſubobſcure: Mar. Tullius taxare Lentulū Clodię filiū: q ita male
copuland⁹ eſſe videbat̄ in obeūda legatione cū Metello cretico &. L. Flacco viris clariſſimis: ſi
cut lens cū vnguēto male conſociatur: cū inter vnguenti delitias & lentis vilitatē ea ſit diſparili
tas ac diſſociatio q̄ inter amatorem dulcedinemq; internoſcitur.

Quid ſignificet apud eūdē Gelliū: puerbiū alterū latinū: Nihil cū fidib⁹ Graculo nihil cū Ama
racino ſui.
Caput. xiiij.

Idē in calce operis meminit veteris puerbij: cui⁹ ſententia haud lōge abeſt a ſuperiore: ſic em̄
ait i vet⁹ adagiū eſt: Nihil cū fidib⁹ graculo nihil cū amaracio ſui. ſenſus: adagij ſiue puerbij ē ſa
tis apt⁹ & expoſit⁹: quo ſignificat̄ neq; muſicā graculis auib⁹ obſtrepis & clamoſis: neq; vnguē
ta porcis imūdis & lutoſis cōuenire: ſed nō de nihilo amaracinū cū primis dixit timeri a ſue: ob
ſeruam⁹ apud Lucretiū: q ſues odere vnguēta & peculiariter fugitant odorē amaracini. verſus
Lucretij ex li. vj. ſubſcripſimus vt res fiat manifeſtior: deniq; amaracinū fugiat ſus & timet oē
vnguētū: Nā ſetigeris ſuibus acre venenum eſt In codicibus Lucretij. q mēdis p̄gnantes circū
ferunt̄: p amaracinū legit̄ amaracum pro ſus fur: ſenſu cōfuſaneo verbiſq; corruptis. ē aūt ama
racinū vnguentū ab amaraco herba odorata nominatū. Diocles medic⁹ & ſicula gens amacū
appellauere: qd ægypt⁹ & ſyria ſanſuccū noſtri vernacula lingua maioranā vocāt hinc vnguē
tū confectū nuncupam⁹ mō amaracinū modo ſanſucinū. Plyni⁹ in decimotertio ſcribit ſanſu
cinū optimū in Cypro fuiſſe & Mytilenis: vbi erat plurima ſanſucus. Idē ait amaracinū fuiſſe i
inſula Co laudatiſſimū: enunciat̄ aūt amaracinū penultima correpta: contra vulgi p̄poſterā cō
ſuetudinem producentis.

Qui ſit ſenſus Naſonis in eo verſu Deprenſum polypus hoſtē Cōtinet ex oī demiſſis pte fla
gellis. Ibiq; de ſignificatu acceptabulorum. Caput. xv.

Ouidius in quarto metamorphoſeon ſic ſcribit: deprenſum polypus hoſtem:
Continet ex omni demiſſis parte flagellis.

Hoc verſu ſignificat̄. conchilia a polypo piſce cōplexu criniū detineri frāgiq;. ſolita ē. em̄ po
lypus: qd vel mediocriter eruditis perſpicuum eſt: piſcis ſanguine carens: q inter mollia nume
rat̄: cui pediculi ſunt octoni: a quorum multitudine nomen inuenit: quos Plyni⁹ modo crines

modo cirros appellat:qm̄ inſtar ſunt capillamentorū.Ouidi⁹ flagella vocat:q̄bus cōplectunť cōchilia:quorum carne veſcunť:& ita expones hoſtē ꝑ cōchilijs conchiſve: quas peculiariter polypi venanť & flagellis hoc eſt crinibus ſiue cirris)ita em̄ illorum pediculi nominanť)cōplectunť:vt auelli non queant:ſunt em̄ auidiſſimi concharū:q̄ ad tactū cōprimunť p̄cidentes brachia polyporū.cauēt ergo polypi inſidianťq; conchis apertis:impoſitoq; lapillo in diſcuneatas graſſantur extrahūtq; carnes. Idē Plyni⁹ author eſt polypū i aq̄ luctari cōplexu ad hoiem cōficiendum eūq; ſorbere acceptabulis.ac numeroſo ſuctu detrahere: vbi acceptabula ſignificanť caliculi:q̄b⁹ peculiariter prædita ſunt illa piſciū genera:q̄ mollia nuncupanť. Item Ariſtoteles libro quarto de aialib⁹ tradit mollib⁹ oībus eſſe binos acceptabulorū ordines in polypo vero:qui & ipſe ex numero molliū eſt.ſimplicem acceptabulorum ordinem cerni Trebius niger acceptabula caliculos interp̄tari videť cū ait:barbas fuiſſe polypo clauarū mō toroſas longas pedum triginta acceptabulis ſiue caliculis vrnalibus peluiū modo. Seneca quoq; acceptabula eleganter appellat vaſcula illa & caliculos.q̄b⁹ repente plenis repente vacuis p̄ſtigiatores fallere fauorabiliter ſolent oculos contēplantiū. verba Senecæ hæc ſunt ex libro ſexto epiſtolarum. ſic iſta ſine noxa decipiūt:quo mō p̄ſtigiatorū acceptabula & caliculi:in q̄b⁹ me fallacia ipſa delectat.in menſuris vero & ponderibus cū acceptabuli menſura dicit:ſignificat heminæ quartā partē.j. drachmas quindecim. Plynius volumine duodetrigeſimo tradit oſſa ex acceptabulis paruarū p̄bere vſum dentifricij:vbi acceptabula appellaſſe videť:quas pyxides medici recentiores & anatomici ſcriptores appellitant:q̄b⁹ infixe ſūt coxēdices.circaq; ea vertuntur oſſa coxarū:ſunt em̄ ille concauitates Caliculis p̄ſimiles.

Emaculat⁹ Plutarchi codex:in quo ꝑ Fabi⁹ Buteo.inſcite legiť bulco:vbiq; de Buteonib⁹.

Caput .xvj.

Apud Plutarchū cheronēſem.latinitate donatū:error eſt in vita Fabij maxime minutulus quidē ſed nō tñ aſpernādus:ſic enim habent codices impreſſi:Alterū dictatorē creauerūt Fabium bulconē:tu corrige Fabiū Buteonē:fuit em̄ Romæ familia Fabia Buteonum cognominata ex eo q; in ducis naui ꝓſpero auſpicio quōdā ſediſſet accipiter.quē Romani Buteonē appellant græci triochen a numero teſtiū quaſi tris teſticulos hñtē:cui principatū in augurijs phemonoe dedit.quę Apollinis filia dicta eſt vt inq̄t Plyni⁹:& vt author eſt Euſebi⁹ chronograph⁹ prima hexametris verſibus futura ceciniſſe narrať. Ex quo nō inſcite Lucanus phemonoe appellauit pithyā ſiue phebada:q̄ reſponſum ex oraculo Apollinis delphici dedit Appio Rōano Liui⁹ hiſtoriā Fabij Buteonis eloquēter explicat lib.xxiij.ab origine vrbis:q dictator creatus vt ſenatū legeret pacta lectione eodē die extēplo dictatura ſe abdicauit lictoribuſq; abire iuſſis turbæ ſe immiſcuit.hæc eadē a Plutarcho memoranť:ſed ꝑ Fabio Buteone Mendū irrepſit ꝑcliuiter in Fabiū bulconē.

Subeſſe ſenſum occultiorem q̄ enarratores agnouerint in illo epigrammatiſtæ verſiculo: paſtas glande nates habet ſecundus.

Caput.xvij.

Verſiculus eſt apud Martialem.in quo ſubeſt obſcœna quidē ſignificatio non tñ diſſimulāter p̄tereūda.ſic em̄ inquit in hendecaſyllabo

Paſtas glande nates habet ſecundus.

Vbi nō pinguitudo pueri ſignificať ſicut ꝑperā exponit interpres:ſed patici effœminatiq; īpudicicia:acumē em̄ ſenſus & aculeus totus eſt in dictione glande:qua ſignificať pars obſcœna genitaliū virilīū.de qua Cor.celſus libro.vj.de medicina:vbi vero glans contecta eſt oriculario quoq; clyſtere inter eam cutēq; aqua calida inſerenda eſt. Itē tubercula etiam q̄ phymata greci vocāt circa glandē oriunť. Ariſtoteles & Galen⁹:alter maxim⁹ philoſophorū:alter nobiliſſim⁹ medicorū.βαλανον appellant græco vocabulo notiſſimo q̄ ſignificat glandē.eſt aūt prima ps virilis penis.ſic em̄ honoꝛ aurib⁹ p̄fand⁹ eſt mētula vocať. Ariſtoteles in primo de aialibus:ita ꝓdidit.maria penis poſtremo thorace ꝓpendēs pte ſui prima carne ꝓpemodum q; conſtās & inęquabili facie turbinata:nomē a glāde pars hęc mutuata eſt. Igiť mordax ſineſine Martialis volens intelligi puerū noie ſecundū fuiſſe paticū & emaſcularonb⁹ad obſcœnā libidinē frequēter morigerū:feſtiuiter ſimul & ſalſe dixit eū habere nates glāde paſtas:tanq̄ ſub actiōe illa p̄poſtera cōcubini.veluti cibo nates paſcerenť:& in hoc toto epigrāmate epigrāmatiſq; ſenſu explicando cecutit interpres:cū ſentētia poetę laſciuiētia ſit referenda ad delitias puerorū multiformes neq̄ rias diſſimiles:& faſt⁹ amabiles & moroſitatē illicibilē:q̄ oīa malle ſeſe ait poeta in ſodalitate puerili: q̄ dotes dapſiles in vxoria contubernalitate.

Verſus Lucretij explicatus de lampade curſoria & de Sicyonijs calciamentis.

Caput decimumoctauum.

Lucretius libro .ij. de rerũ natura ſic ait: & quaſi curſorea vital lampadã tradunt: cum ſignificare vellet mortalium eſſe perpetuam ſucceſſionẽ viciſſimq; primos a ſecundis. ſecundos a tertijs. & ita deinceps impelli & vrgeri: eſt autem tranſlatio ſumpta a curſoribus: qui ex Promethei conſuetudine: vt docet Higinus: inſtituerunt currere lampadẽ iactantes: quã prim⁹ curſu defatigatus ſecundo integro tradebat: cu⁹ rei mentio quoq; fit libro. iiij. rhetoricorum ad Herennium. vbi traditur non illum in palæſtra: qui tedas ardentes accipit celeriorẽ eſſe in curſu cõtinuo: q̃ ſit ille q tradit. ꝓpterea q; defatigatus curſu integro facem tradit. in hãc ſenſum tranſlatione quadã oppido q̃ decenti dictum eſt a Perſio:

Qui priores cur me in decurſu lampada poſcis?

Mar. quoq; Varro ſcitiſſime dixit in tertio de re ruſtica: non curſu lãpãda tibi trado. ſignificãs pueribaliter non tibi cedo. vel per contrariũ non ſũ te ſuperior. Herodotus libro. viij. hiſtoriarum refert curſores perſarum perniciſſimos primum ſecundo. ſecundũ tertio. & ita deinceps aliũ alij mandata tradere ſolitos: quemadmodũ inqt apud græcos fax tradit̃ quã vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. & qm̃ Lucretij mentio facta eſt. enodemus illud quoq; velut i tranſcurſu vocabulũ: qd̃ ab eo poſitũ eſt libro quarto de rerum natura:

Vnguenta & pulchra in pedibus ſicyonia rident.

Vbi ſicyonia ſignificant̃ calciamenta muliebria atq; amatoria delicatioraq;: & effœminatis tm̃ congruentia: de quibus ait Lucillius:

Et pedibus læus ſicyonia demit honeſta.

De quibus Marcus Tullius in primo de oratore ſic refert: vt ſi mihi calceos ſicyonios attuliſſes: non vterer q̃uis eſſent habiles & apti ad pedem: quia non eſſent viriles: ſed de Lucretij locis obſcurioribus alibi plura: cũ eius poemata adeo mẽdoſa circunferant̃: vt non lita multis luminib⁹ ingenij videri poſſint ſicut: Q. Ciceroni videbant̃: ſed oblita tenebris errorum ꝑſcatẽtib⁹.

Lapſum eẽ indiligẽter interpretẽ Plutarchi apophthegmatõ ſuper λημη πειραιωσ. i. lepitudine pirei. Caput vndeuigeſimum.

Plutarchus cheronenſis in apophthegmatis de pericle athenienſi ſic ait εκελευσε δε τουσ αθηναιοισ την αιγιναμ ωσπερ λημην αφαιρειν τον πειραιωσ. interpres Plutarchi hõ græce lati neq; linguæ oppido q̃ peritus & callẽs. ita interꝑtatur iuſſerat autem Athenienſes Eginã quaſi pirei portum exiſtimarent ac tuerentur: demiror virum alioquin græcatiorẽ dediſſe id interꝑtamentum: qd̃ penitus contrarium eſt a ſenſu verbiſq; græci ſcriptoris: quę nos ita latina fecimus. iuſſerat autem athenienſes ęginam quaſi pirei lippitudinem auferre. hoc eſt verum grę corum verborum interpretamentum: & ſenſus ex hiſtoria ductus. nam Pericles ſuadere volebat athenieſib⁹: vt Aeginam inſulam delerent & e medio tollerent: perinde ac lippitudinem labem q; Pirei athenienſium portus: a quo. xij. milibus paſſuum abeſt: hoc aperte demonſtrat idẽ plutarch⁹ in vita periclis: cum ait. Aeginam veluti Pirei lippitudinem delendam cenſuit. impreſſi codices mendoſi ſunt: in quibus pro lippitudinem. legitur lippedinem Potuit fortaſſis interpres labi ex incuria vicinitateq; græcarum dictionum: nam apud græcos: λιμην eſt & λημη pronunciatu quidem non longe diſtantes inter ſe dictiones: ſcriptione vero & ſignificatu multũ diſſidentes. λημη enĩ fœminino genere ſignificat lippitudinem ocularium: ſcribit̃q; per. η. λιμην vero maſculino genere dicit̃ portus: & per iota ſcribitur: ſed in codicibus Plutarchi grę cis ſcriptũ eſt λημη: quę eſt lippitudo p. η. nõ λιμενα: hoc eſt portũ p iota. ꝑterea quis neſcit: αφαιρειν: apud gręcos accipi p auferre non ꝑtutari. plura dicere qb⁹ hoc noſtrum tueat̃ ſuperſedeo: ipſa enim ſunt p ſeſe ſatis (opinor) euidentia: & qd̃ ab interꝑte dicit̃: & qd̃ a nobis: q̃ penſitanda diiudicandaq; candidis lectoribus. permitto.

Erratũ alterũ eiuſdẽ interꝑtis ſup immolatione filiorum: quos Saturno ſacrificãt Carthaginenſes. Caput Vigeſimum.

Idem Plutarchi interpres ſic in latinum vertit apophthegma illud. zelo tyrannus. quo tẽpore Carthaginenſes ad Himeram debellauit. pacem cum his acturus coegit fœderibus inſcriberent: fore vt etiam filij a præſtãdis Saturno ſacrificijs quieſcerẽt: hæc nouiſſima apophthegmatis particula. non videt̃ ſatis fideliter ſinceriterq; expreſſiſſe atq; explicaſſe verba gręca plutarchi: quæ ideo ſubſcripſimus: vt docti diſpiciant vtrum laude digna ſit an reprẽhẽſione noſtra hæc curioſitas ad quam nos vnica impellit vtilitas iuuandi fouendiq; pro virili parte ſtudia ſcholaſticorum. Verba Plutarchi hæc ſunt. ηνάγκασ ἐγγράψαι ταῖσ ὁμολογίαισ ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ κρόνῳ κατ(αθ)ύοντεσ ideſt vt nos interpretamur: coegit inſcribere in fœderibus: q; ceſſarent immolare filios ſaturno: hoc verba ipſa ſignificant hoc expoſcit fides hiſtorię carthaginenſium: qui ſoliti erant immolare hoſtias humanas Saturno: excellentioreſq; ex filijs victimare: qui cum olim eſſent obſeſſi ab Agarocle Rege Siculorum: Saturnũ iratũ

ſibi eſſe rati ſunt q̄ loco liberorum infantibus clam emptis atq; educatis ſacrificaſſent: itaq;
vt diligentius id piaculum ſoluerent deūq; complacarent ducentos nobilium filios publice i=
molauerunt. ſicuti Lactantius in primo: Euſebius in quarto præparationis euangelicæ. & Di
odorus in. xx. bibliothecæ prodiderunt. hinc Syllius Italic⁹ in quarto punicorum ſic cecinit.
Mos fuit in populis: quos conuenit aduena dido.
Poſcere cęde deos veniam: ac flagrantibus aris.

Qui ibi ſubdidit filium Hannibalis nomine aſparem fuiſſe ſorte adiudicatum huic infan=
do ſacrificio. Igitur vt ad rem redeam ſenſumq; Plutarchi explicem. zelo tyrannus pacem cū
deuictis carthaginenſibus fecit his conditionibus: ne in poſterum immolarēt filios Saturno:
vt ita a ſacrificio ſanguinario plenoq; inhumanæ crudelitatis abducerentur: & hæc eſt Plutar=
chi ſententia veraq; interp̄tatio: quod & verba ipſa demonſtrant: ſi circunſpectius p̄pēſiuſq; p̄
pendantur: cum interpretis interpretamentum ſit deuium ab hiſtoriæ fide & a ſenſus elegantia.

Inſcite eundem deerraſſe ſuper interp̄tamento thericliorum. inibiq; conſideratus perpen=
ſuſq; non indiligenter locus ex Cæſaris commentarijs.

Caput nouiſſimum.

Apud eundem Plutarchi interpretem in apophthegmatis Romanorum: vbi de Scipio=
ne Aemiliano diſſeritur ſic ſcriptum legimus. cum Memmij cuiuſdam tribuni militum iumen
ta comprendiſſet: quæ lapideas pelues & vitrea pocula deportarēt: quid interpres dixit lapide=
as pelues & vitrea pocula. græcus ſcriptor ait. ψυκτηρασ διαλιθουσ και θηρικλειασ: quæ ver=
ba græca nequaq̄ adamuſſim congruunt cum latino interpretamento: neq; hoc ſenſiſſe vide=
tur Plutarchus: qui voluit ſignificare mēmium fuiſſe caſtigatum increpitumq; acriter a Scipio
ne. q̄ in vſu caſtrenſi haberet vaſa precioſa & delicata. minimeq; diſciplinæ militari cōuenien=
tia. lapideæ autem pelues & vaſa vitrea non ſunt digna caſtigatione cenſoria. cum non ſint ali
ena a parſimonia frugalitateq; priſcorum cūq; (vt dicere ſolebat Gallienus imperator) nihil ſit
vitro coius. Quocirca ita meo piculo interp̄retaberis. ψυκτηρασ διαλιθουσ και θηρικλεια. i.
vaſa gēmatę & thericlia. διαλιθοσ enim græce gēmatus dicitur thericlia vero ſunt vaſa poto
ria delicatiora a thericle artifice celeberrimo nominata: de quo eſt illud Plynianū ex libro. xvij.
celebratur & thericles nomine. calices ex therebintho ſolitus facere torno. de thericlijs poculis
vtpote p̄cioſis ſic refert Phalaris in epiſtola ad polycletum. miſi ad te puri auri phialas quattu
or. crateres argenteos non noſtri temporis artificij duos poculorum thericliorum paria decem
de thericlijs mentio ab eodem Plutarcho habita eſt in vita Alexandri. ex hoc thericliorum ſi=
gnificatu exiſtimo corrigendum eſſe locum apud Cæſarem: in cuius tertio ciuilis belli pōpeia=
ni commentario ſic legitur. in caſtris Pōpeij videre licuit trichilas ſtratas: opinor irrepſiſſe mē=
dum: emendatumq; pro trichilas ſtratas. thericlia ſtrata. vt ſit ſenſus thericlia pocula quę erāt
p̄cioſa celebrataq; viſa fuiſſe ſtrata atq; iacentia paſſim in caſtris pompeianis: & ſi ſcio thrichilas
exponi ſolere pro abacis menſiſq; potorijs veluti habentibus tria labra & triplices margines:
in quibus vaſa more aulico gradatim diſponi collocariq; conſueuerunt: ſed iam receptui canē
dum eſt ne modum excedat appendix: quæ non contenta latialiter diſertaſſe: etiam non nihil
atticiſſauit. Iam pauſa facienda eſt & animalis ocio refouendus: vt mox vegetior alacriorq; re
ſurgat ad excudenda id genus annotamenta longe vberiora: quæ ſucciſiuis temporibus con=
dimus mox in tempore deprompturi: Meditor enim pro virili parte agere negociū poſtero=
rum: ſuccurrere heſitantibus litteratoribus: prodeſſe ſcholaſticis: non minus prouincialib⁹ q̄ ita
licis: qui auditorium meum frequentiſſimi quottidie ſtipant: meq; peramanter obſeruant: ſed
cum aurium ſenſus ſit faſtidioſiſſimus iam vale inclyte Hannibal bentiuole: & q̄cquid eſt illud
quantulumcūq; eſt boni conſule & ama p̄ceptorem: qui non ſolum te pie diligit vt alumnum.
ſed & reuerenter colit vt patronum.

Ad lectorem.

Lector candide offendes opinor interdum offendicula & moramenta quędam in annotati
onibus noſtris ex immutatione tranſmutatione ve litterarum ac ſyllabarum nōnunq̄ ex inuer
ſione dictionum. quos errores minutulos quidem & cognobiles non creditori aſcribas quęſo
ſed impreſſori: vix enim fieri poteſt vt opere in magno non interueniant huiuſmodi labeculæ
pręfuerunt recognitioni ſcholaſtici duo eruditi elaborauerunt: vt emendati ſincęriq; commen
tarij ex officina impreſſoris depromerentur: ſi quid erit mendoſum: id igitur impreſſori aſcri=
bas obſecro. Vale perlege.

Ex tertio libro obſeruationum domitij Calderini:

VIdeo:a præpoſitionem:quum in multas variaſq; ſignificationes pate
at.eleganter vſurpari a.M. tullio Cicerone:vel quum inter partes diſſi
dentes alterutri addictos ac ꝓpugnatores ſignificare vult.vel quum in
ſeruis munus operamq; diſcernit:ſuperioris vſus vnum exemplum ſa
tis erit in bruto ipſe hæc nec vero.M.Cæciliū prætereundū arbitror q̄:
cūq; eius in exitu:vel forma:vel mens fuit: qui q̄ diu authoritati meæ
paruit talis tribunus Pleb.fuit:vt nemo cōtra ciuium perditorum po
pularē turbulentamq; dementiā a ſenatu:& a bonorū cauſa ſteterit cō:
ſtantius vbi q̄d a ſenatu ait:& a cauſa bonorum:perīde eſt ac ſi dixiſſet
pro partibus ſenatus:&bonorum.in alteram ſignificationem ad Atticum ſcribens:nec vllam
aliam ob cauſam pollucem ſeruum apedibus meis RomamMiſi:nam quum ex ſeruis aliis vte
renē ad iter tñ:eos mittentes:quo libebat alijs ad litteras excipiendas ac deſcribēdas quas vel
dictabant vel componebant.illos a pedibus.Hos a manu appellabant Cicero tñ in hac ſigni:
ficatione:ad aliquando dixit in tertio de oratore:itaq; idem gracchus:qđ potes audire catule
ex licinio cliente tuo litterato homine:quem ſeruum ſibi ille habuit ad manum cum eburneola
ſolitus eſt habere phiſtula:iſdem quia pedibus erant ſerui:pedes a Martiale dicuntur illic.tetro
flex⁹ ad pedum turbam.alibi lagenam ad pedes replet.a pedibus eoſdem dixit omnia quomo
do tetro pueris obſonia tradas:cur non menſa tibi ponitur a pedibus?quo diſticho Martialis
amicum apud quem cœnabat amare ſubſānat:nam quomodo ille haberet conuiuas obſonia
omnia & epulas pueris & ſeruis aſtantibus porrigebat.iis blandiens.Martialis conquerens ſi in
animo inqt tibi eſt tradere obſonia pueris& a pedibus:cur eos nō accipis menſa potius q̄ nos
.q.d. hi tecum cœnant:non conuiuæ/quo loco obſeruandum eſt a pedib⁹:per omnes caſus ea
dem terminatione deduci.Recte enim interrogaueris:quid agunt a pedibus?nam illud neceſſa
rio intelligitur.Serui a pedibus:miſſi a pedibus: dedi a pedibus meis:cur menſa non ponit̄ tibi
idest a te a pedibus pro caſu dandi eſt.ideſt pueris:& ſeruis:nā in ſuperiorē verſu quum pueris
dixit intelligendū eſt a pedibus:Cicero præterea tertia actione in Verrē eoſdem appellat circū:
pedes.Vbi maleoli filium pupillum a verre patrijs fortunis euerſum conqueritur his verbis:vt
romam rediſt nullam litteram pupillo:nullam matri eius nullam tutoribus reddidit:ſeruos arti
fices pupilli quomodo haberet domi.Circum pedes autē homines formoſos & litteratores eē
dicebat.Verres inquit cicero quomodo maleoli familiam diriperet:ſibiq; per fraudem vindica
ret:illi⁹ ſeruos aut formoſos aut litteratos dicebat ſuos eſſe circūpedes: Maleoli fuiſſe negabat
Hi ſeorſum aſtabant dominis diſcumbentibus.Tranquillus in Caligula.quoſdam ſummis ho
noribus functos ad eſſedum ſibi occurrere togatos per aliquot paſſuum millia:& cœnanti mo
do ad Pluteum modo ad pedes ſtare ſuccinctos linteo paſſus eſt.Idem in auguſto:Talbo a ma
nu.q; pro epiſtola prodita denarios quingentos accepiſſet crura effregit:ſed miror quare idem
ſibi tantum aſſumpſerit vt quum vel a manu vel a pedibus duabus dictionibus dicamus noīe
ſcilicet & præpoſitione: ipſe quaſi ex integra dictione nomen deriuauerit.nā amanuenſem ſcri
pſit pro ſeruo a manu:In verrone:certum dominis ſeruorum numerum niſi idixit nec ex tota
cuiuſq; Familia ꝓbatiſſimos:nec diſpenſatoribus aut amanuēſib⁹ exceptis recepit.ea dē ratio
ne in Domitiano.Epaphroditum a libellis capitali pœna cōdēnauit:is eſt qui libellorum qui a
ſupplicibus dabantur:curam gerebat.Omitto.a.aliqñ.poſt:ſignificar̄ & varie accipi notiſſima
eni ſunt & occurrunt frequenter.

Cicero ad Atticum ſcribens:Varroniſq; accuſans ignauiam biēnium:inquit.prieterijſ
qua ille καλλιπιδης aſſiduo curſu cubitū nullum præceſſerit.vbi prouerbium græcum vſur
pauit in hominem ſegnem & tarde agentem.De quo ita ſcribit in Tyberio Tranquillus:vt vul
go iam per iocū callipedes vocaretur:quem curſitare/ac ne cubiti quidem menſurā progredi ꝓ
uerbio græco notatum eſt.

Idem quū Attico ſignificaret:quid de perſonis introductis in libris de republica ſtatueret:
ſcribit quid monuerit & ſuaſerit Salluſtius his verbis:ea ipſa ponam:quę in omnibus codicib⁹
extant.Hi libri quum in Tuſculano mihi legerentur audiente Salluſtio admonitus ſum ab illo
multo maiore authoritate illis de rebus dici poſſe ſi ipſe loquerer de republica præſertim quum
eſſem non heraclides ponticus:ſed conſularis:& is,qui in maximis verſatus reipu.rebus eſſem
quæ tam antiquis hominibus attribuerem:ea viſu mirifica eſſe His vltimis verbis mēdā ineſſe
certo affirmaueri.Nā ſi Salluſtius ſuadebat vt Cicero ex pſona ſua de repu.diſputaret poti⁹ q̄
ex ſermone Africani aliorūq;:q multo ante diē obierāt.eū rōnē afferre oportuit cur illorū pſo
næ minus idoneę eſſent:aut minore authoritate in his libris de repub.diſputarent.Atqui li ita

legimus: vt propoſui: quæ tam antiquis hoībus attribuere ea viſu mirifica eē: ratio erit probātis potius q̄ diſſuadentis. nam ſi mirifica erant & habebant: laudem ex perſonarum antiquitate non recte monuit: id mutandum eſſe: & ad Ciceronis perſonam tranſferendum: Quare vt ſibi ipſi Salluſtius conſentiat vir prudentiſſimus ac doctiſſimus ita leges: Quę tā ātiquis hominibus attribuerē: ea viſum iri ficta eſſe fabuloſum inquit videbit̄ qđ iſti diſputant de repu. quū tā antiqui ſint. Q̄ ſi inſpexeris: q̄ lubrica fuerit via in mendā ab ſis verbis: q̄ Ciceronē ſcripſiſſe arbitramur in ea q̄ pu̾erſa ſunt: nobis magis atq; illis aſſenſeris. Iacobus certe Cardinalis papienſis non minoris doctrinę q̄ authoritatis princeps: hanc Ciceronis ſcriptionem agnoſcit: eiq; oīno arridet & applaudit.

Cicero tertia actione in Verrē. itaq; renūciat Robonius illam deciſionem tutoribus: accurrunt tamen ad tempus tutores: digitum tollit Iunius patruus: iſti color mutatus eſt vult⁹: oīo: mens deniq; excidit. Vbi qđ ait digitum tollit: morē deſignat antiquū. is erat: vt qui ſe vel conductorem vel emptorem ex publica vēditione: aut locatione ſignificaret: digitum tolleret: qđ Iunius fecit: ne pupillus fratris filius ædem Caſtoris ſartam tectam conduceret: a quo Verres columnas ad perpendiculum exigere ſtatuerat vt ita eum ſpoliaret bonis paternis: Digitū igitur tollit ideſt ſe conductorem ſignificat: plura de hoc ſcripſimus in eum verſum. Martialis: nā mea iam digitū ſuſtulit hoſpitibus: & quid ſit manceps: ex ſententia etiam Feſti.

Strabo in octauo, ita ſcribit. Eſt autem Rhium in achiuorum ſolum protenſum longius promontorium in falcis figuram interius curuatum. Vnde & Drepanum ideſt falcem appellant: nimirum (vt ego quidem ſuſpicor) ad hāc falcē alluſit Martialis: quū derideret curuitatem crurū in phœbo. Ea enim ita curuata in rhio commode ait lauare poſſe. nam & rhium æque curuatum erat vt illi crura phœbi quadrarent. Sales inde quoq; aſperſit Q đ phœbi crura dixit lunę cornibus ſimilia quare ſi hoc deſiderare videbitur: ad ea quę in commentarijs ſcripſim⁹: habes vnde accipias.

Pilea apud antiquos varijs fiebant generib⁹ ſuiſq; erāt nominib⁹ diſtincta. vmbellā eīn appellabāt: galericulū: cauſeā: qđ apud Martialem & Valerium maximum legas petaſum de quo & apud Suetonium diximus in Auguſto & in noſtrarum obſeruationum ſecūdo annotauim⁹ diligentiſſime. Pilea autem aliqñ fiebant ex lacernis attritis. Vt illud diſtichon Martialis apertius intelligas: q̄ in commentarijs dictauimus. Vbi pileum mittit̄ in apophoretis ſi poſſem totas cuperem miſiſſe lacernas: Nunc tm̄ capiti munera mitto tuo. Cuperē inquit lacernas integras miſiſſe ſi eſſem diues. Nunc vero quum pauper ſim: miſi lacernæ tm̄ partē: munus capitis tuo i. pileum. qđ ex parte lacernæ conſtat. papinius in locis ſyatura licijs: vſq; adeo ne defuerunt cæſis pilea ſuta de lacernis: vbi explicat argutiſſime pileum fieri ſolitum ex lacernis inciſis: qđ diſticho Martialis quoq; innuit

Repetam⁹ p̄terea particulā cōmētariorū noſtrorū in Iuuenalē. vbi carmen exſt illud in mulierē curantē cutē & expolientē faciem in gratiā adulteri: interea fœda aſpectu ridendaq; multo pane tumet facies: & pinguia popeana ſpirat. Popeanū nō vnguētū eſt. nec enim bene olet nec iis rebus conficit̄: quibus vnguenta: ſed medicamētū ad faciē erugādā & expoliēdam cutē. qđ ex lacte aſinæ pane madido conficiebat̄. Popeanū appellatū: ꝙ popea vxor Neronis principis id primo inſtituit. Plynius. xxviij. naturalis hiſtoriæ: Cutem in facie erugari: & tenereſcere: & candorē cuſtodiri lacte aſinino putāt. Notūq; eſt quaſdā quottidie octingētas cuſtodito numero fouere: Popeaq; hoc vxor Neronis principis inſtituit. balnearū quoq; ſic, ſoleo temperato: aſinorū gregibus ob hoc eā comitantib⁹. Hęc plyni⁹ & idem in. xi. de lacte: craſſiſſimū aſinę. vt coaguli vice vtant̄: conferre aliquid & candori in mulierū cute exiſtimatur. popea certe Domitij Neronis cōiūx quingentas per oīa ſecū Fœtas trahēs balnearū etiam ſoleo totū corpus illo lacte macerabat. extēdi quoq; cutē credēs. Vnde illud de othone a Tranquillo ſcriptū: ꝙ pane madido faciem linire cōſueuerit: madidū lacte aſinæ intelligo: ita & mulier apud Iuuenalē: Q̄ diu domi eſt: totā faciem linit medicamentis: & operit: vt tenera & candida cutis fiat: atq; ita a marito amplexu: & oſculis interea fouet̄. quū vero ad mœchum proficiſcit̄: deponit lſteola & medicamēta: exeritq; curatam faciē: inde Iuuenalis Ad mœchū lota veniūt cute. i. elotis e vultu medicamētis. Hęc ſcripſi: ſi q fortaſſe Iuuenalis carmē parū intelligerēt. de popeano ambigāt: qđ ego vt arbitror prim⁹ fortaſſe elucubraui: vt ſexcēta alia. Quę in cōmētatioīb⁹ noſtris requires.

Radere non tātum eſt ſuccidere pilos: ſed etiā ſummā cutem detrahere: Iuuenalis: poſt hūc radentur tubera Si ver tunc erit: Carmen præterea legis duodecim tabularum his verbis ſcriptum eſt. Mulieres genas ne raduntoː ne vel leſſum funeris ergo habento. leſſum quid eēt: Sex Helius. & L. acilius veteres interpretes nō ſatis ſe intelligere dixerunt. ſed ſuſpicari veſtimenti aliquod genus funebris. Luci. Leſſum dixit: quaſi lugubrē eiulationem: cui Cicero aſtipulatur

in ſecundo legum:vbi hanc legē recitat inde Plynius xj.naturalis hiſtoriæ ita ſcribit infra ocu los Malæ homini tantum:quas priſci genas vocabant.xij.tabularum interdicto radi a fœmi= nis eas vetantes.pudoris hæc ſedes.ibi maxime oſtenditur rubor :infra eas hilaritates riſumq; indicantes buccę:& altior homini tantum:quem noui mores ſubdolæ irriſioni dicauere naſus: Quibus verbis aperte Plynius indicat ſe.xij.tabularum legem vel apud Ciceronē vel alibi le giſſe rationemq; affert cur ita ſancitum ſit:ne fœminis genas in funere alio ve dolore radere.i: dilacerare liceat:quoniam.ſ.in ijs poſita videatur pudoris ſedes:ibiq; potiſſimum rubor appa reat. De naſo q̄d addit. Nos ex ijs verbis in.xii.commentariorum in Martialem ita ſcripſim⁹ Naſuti dicuntur qui grauiore cenſura ſubſanant aliena:& Oratius vt plęriq; ſolent naſo ſuſpē= dis adunco ignotos:hoc eſt derides.in ſecundo præterea huius operis quum de obſeruationi bus ex poetis differerē. Satis hinc explicaui quare dicatur primus condidiſſe a plynio lucilius ſtili naſum.

Caudacus:vt Varro ſcribit.ſuauē ſignificat:vel vt a magiſtris ſe accepiſſe Fatetur māſue tum.Catax vero vt tradit Feſtus:Claudum. Appius certe Claudius Appij cæci frater qui con ſul fuit anno ab vrbe condita.cccclxxx.primuſq; freto claſſe traiecto pœnos Sicilia expulit etiam Tranquillus ſcribit in Tiberio caudax cognominatus eſt:

Receptæ in vſum noſtrū fuerunt nonnullæ gręcorum dictiones & in latinarum ſcite dedu= ctæ non elegantiæ magis cauſa:aut feſtiuitatis quā pitholeo Rhodius ac lucili⁹ in eo ſecuti ſūt: q̄ neceſſitatis:q̄ latina eadem non eſſent: Atq; adeo vnam ex ijs:vt de alijs ſileam:nuper ob ſeruaui apud Tranquillum in Nerone:nā ita ſcribit & prodijt Neapoli primum ac ne concuſ= ſo quidem repēte motu terræ theatro ante cantare deſiit:q̄ inchoatum abſolueret nomō· Vbi nomon dictionem græcam vſurpat quum pro ea latinam non haberet eiuſdem ſignificatiōis nomos enim apud gręcos legem ſignificat nomos item in carmine & cātilena ſignificat quaſi taxem & moderationem vocis qua vel remiſſiore vel acutiore vtimur. Eandemq; cātilenā duo= bus tribuſve nomiis modulantur muſici:& quum vno totam peregerint.altero inchoant di= uerſo.inde frequenter legimus apud græcos.nomos muſicos.& de corinna ita memoriæ prodi= tum eſt και ἔγραψε νόμους λυρικούς.i.& ſcripſit nomos lyricos. Nero itaq; muſicę ſtudioſ⁹ quū in theatro Neapoli cantaret.adeo ea gloria feruebat:vt ne terrę quidem motu deterreri po tuerit.quin inchoatū iam nomō abſolueret. & ad finem perduceret cantilenam eo nomo quo cantare cœperat.Q̄d verbum quum parum notum eſſet latiniſq; ſcriptoribus non ſatis vſur patū in omnibus Tranquilli codicibus lubrica menda eſt deprauatum :nam vbi nomō ſcribi oportuit:nomen ita ſuppoſitum eſt nullo omnino aut certe alieno ſenſu: q̄ inchoatum abſol= ueret nomen:nos vero & hanc & alias dictiones multas alienas dep̄hendimus ac mēdoſas apd̄ hunc ſcriptorem vt in cōmentarijs in eum cōpoſitis plane oſtendimus.

Harpaſtrū Quid ſit lōga cōmētatiōe gręcis authorib⁹ explicam⁹ in epiſtolā quarti libri ſyluā rū multaq; de eo docuim⁹ q̄ adhuc(vt opinor)icognita fuerūt:ea ſiq̄s volet legere.illic requi ret.

Quid? Nōne in Fabij Quintiliani codicibus librariorū error ꝓpagatus eſt cōplurıbus locis q̄dā certe apud hunc ſcriptorem non ſatis explicata obſeruauimus. Vt illud quū de diuerſa no minum compoſitione moneret. Componuntur(inquit)aut ex noſtro & peregrino vt biclinių̄ Contra:vt epitogium:& anticato. Vnde ſatis diſcimus:dictiones ita cōponi vt priorē partem aliq̄n occuperit noſtra:poſteriorē peregrina:veluti in biclinio:in quo noīe bis noſtrū ē: cliniū gręcū.Vnde biclinium deductum eſt:aliq̄n vero priora ſūt pegrina vt in epitogio & anticato= ne:nā Epitogiū gen⁹ veſtis q̄d togæ ſupinduebat ex επι ꝑpoſitione gręca:& toga formatū eſt vt Anticato Cæſaris in Catonē.ex αντι ꝑpoſitione itē gręca: & Cato.Mendoſe vero in plęriſ q; codicib⁹ ſcriptū repies.opitergiū pro epitogiū/q̄d oppidi nomen q̄dē eſt.& inde opitergini mōtes appellati:ſed talem non habent cōpoſitionē qualē hoc loco ꝑcipit Fabius:immo nul= lā:epitogiū ſane legendū affirmauerim:q̄d & cōpoſitionis rō ſuadet:& nup legi vetuſtiſſimo ac certiſſimæ fidei Quintiliani libro.

Incidi nuper in quaſdam Laurentij cōmentatiūculas:quas in Fabium compoſuit:in q̄b⁹ cū alia deſideraui tum teſtium quos citat aliq̄n fidē Atq; adeo vt vnū ſubijciamus vbi Fabius de verbis pegrinis ita ſcribit:nam maſtrugam.q̄d ſardum eſt illudens Cicero ex induſtria dixit: Laurentius locum indicans vbi id Cicero dixerit.hęc addit:Cicero ꝓ ſcauro/quē purpura rega lis non cōmouit.eum Sardorū maſtruga mutauit. Equidē Scauri cauſā actā fuiſſe apd̄ Cicero= legi apud Valeriū max.& Pedianū.Oronē vero a Cicerone ꝓ illo habitā:Vr̄ ſe hęc accipe lau rēti⁹ ꝓfiteṙ:legi nuſq̄:neq; extare arbitror:vereorq; ne grāmaticū aliquē ignobilē ſecut⁹ hęc ver ba recitauerit poti⁹ q̄ legerit vſq̄ apd̄ Cicero. Atq;(vt dicā q̄d ſentio)Quitilian⁹ verba Cicero nis mihi idicare videṙ:q̄ ſunt in orōne de puincijs cōſularib⁹ hęc: Q̄d eſt primū diſſimile: Res

Sardinia cũ maſtrugatis latrũculis p̄tore vna cohorte auxiliatia geſta:& bellũ cũ maximis ſyriæ gẽtibꝰ Tyrãnis cõſulari iperio exercituq; cõfectũ:maſtruca aũt q̄d ſit ĩ ſecũdo diſputauimꝰ.

Idem vndecimo inſtitutionum ita ſcribit. Artem autem memoriæ primu ſoſtendiſſe dicit Simonides & paulopoſt Simonidem poetam fuiſſe:neq; oĩno huiꝰ rei meminit vſq̃ poeta:idẽ Cicero quem Fabius ſecutus eſt Plynius vero in ſeptimo naturalis hiſtoriæ non poetam:ſed medicũ eum ſcribit:verba illius hæc ſunt de memoria ara poſtremo eius rei facta & inuenta eſt a Simonide medico.conſummata a metrodoro ſceptio.mirandũ profecto eſt:cur Plyniꝰ a Cicerone diſſentiat aliterq; ſcribat q̃ Fabius: ſed mendoſa eſt dictio apud Plynium vt ego quidem arbitror:& heri obſeruaui quũ de Simonide nonnulla apud græcũ ſcriptorẽ legerẽ:nam quum ſex eiuſdem nominis græci fuiſſe tradant:ſingulorũq; res pſequantur & genꝰ:de hoc ita affirmant Simonides leopræpis filius lyricus ex tulide oppido Ceę inſulę poſt ſteſichori ætatẽ cognominatus melicertes vt alij codices habent melicꝰ a ſuauitate carminis:nam μελι ſignificat mel:vnde melicus deducitur artem memoriæ reperit inde apud Plynium ſcribendũ cõtẽderim. Ars poſtremo eius rei facta & inuenta eſt a Simonide melico:nõ aũt medico quũ poetã fuiſſe:& gręci & latini ſcribant:ac ſimonides Melicus ſit cognominatus.

Dij boni q̃ pertinax menda occupauit omnes Fabij codices:librariorum & interp̄tũ culpa:qui quũ non pciperent vetuſtatis morem neq; vſq̃ eum obſeruaſſent multos in errorem induxerunt. Verba hæc reperies in primo inſtitutionum de grammatica:vbi Fabius de iis nominibus diſſerit quæ cum externa & peregrina ſint in Romanum vſum recepta fuerunt. Plurima inquit gallice valuerunt vt Rheda ac petoritum:quorum altero Cicero tamen altero Oratius vtitur:& Mappam Cicero quoq; vſitatum nomẽ pœni ſibi vendicauit:de Rheda & petorito: quid Fabius ſcribat perſpicuum eſt. Sed q̄d addit & Mappam Cicero quoq; vſitatum nomen pœni ſibi vendicauit. Tam hianti compoſitione hæc verba ſtructa ſunt vt facile declarent aliquid impedire quo minus cohęreant ſuo loco ſed extorqueamus quem poſſumus ſenſum:q̄d Cicero ſibi vendicauerit hoc verbum mappam q̄d nomen eſt vſitatum pœnorum. Dicant obſecro interp̄tes vbi Cicero dixit vnq̃ mappam ſuum eſſe verbum:atq; id ſibi vendicauit:quaſi Oratius Iuuenalis aliiq; poetæ idem non vſurpauerint:ita interp̄tantur ſed ne diuitius inuẽto noſtro gloriemur accipite veram Fabij ſcriptionem:& antiquum morem diſcite. De quo in commentarijs Iuuenalis & Martialis diſputauimus .in ludis circenſibus mappa a prætore demitti ſolebat aurigæ victori veteri inſtituto Tranquillus in Nerone: poſito quę in hortis inter ſeruitia:& ſordidam plæbem rudimento vniuerſorum ſe oculis in circo maximo præbuit:aliquo liberto mittente mappam:Vnde magiſtratus ſolent:Martialis:creatam prætor quum vellet mittere mappã ſurripit hermogenes. Iuuenalis interea megaleſiacę ſpectacula mappę.mappa igitur in circo vſurpatur:inde ego contenderim ita apud Fabium legendum. Et mappã circo quoq; vſitatum nomen pœni ſibi vendicant.Nam quũ referret:quę peregrina ĩ noſtrũ vſũ venerint:rheda inquit & petoritum gallica ſunt: ſed tamen iis vtuntur Cicero & Oratius:& mappam pœni dicunt ſuum eſſe nomen:ſed eo tamen adeo paſſim vtimur:vt in circo quoq; & ludis circenſibus id vulgatum ſit & vſitatum. Hoc quom noſtri homines ignorarent:vbi circo ſcribendum fuit Cicero ſuppoſuerunt:& ne ſolœciſſimus eſſet :ex vindicant:vendicauit fecerunt. Sententiæ noſtræ antiquitatis mos verborum compoſitio:ſeries ſenſus. Denique vetuſtiſſimus Fabij codex conſtantiſſime aſtipulatur. hæc ſunt Frãciſce ex tertio libro noſtrarum obſeruationum tranſcripta:Totum opus expecta:quum tibi p̄bari intellexero:in eo hæc etiã pauca copioſius explicata ſunt: Vale.

Domitius ad lectorem.

Sic mihi perpetuæ contingant murmura laudis
Et bona poſt funus hora ſuperſtes eat:
Vt noſtros cupio multis prodeſſe libellos:
Famaq; non vllo tincta cruore placet.
Me legat inuitus nemo:non ſcripſimus illi:
Huic ſcripta eſt.ſi quem pagina noſtra iuuat.

Finis obſeruationum domitij Calderinij

Baptiſtę Egnatij Veneti Racemationes.

SVper Phaone fabula quædam haud ſane hactenus cognita explicata — Caput. i.
Ex Sapphus ad Phaonē epiſtola carmīa præter omnium hactenus ſentētias enodata. — Caput. ij.
Notæ quędam litterarū ex Cęlij ad Ciceronem epiſtola obſcuriores illuminatæ: necnon Frontini hac ipſa ſuper re: libello de aquæ ductibus correctæ atq; de hieroglyphia ægyptiorum litteris ſcitu quædam digna. Ibiq; Auſonij locus de littera Lacedæmoniorum explicatus. — Caput. iij.
L. Flori locus a corruptorum malignitate pulcherrime vindicatus. — Caput. iiij.
Ex primo tertiæ decadis a fine libro ſtoicoſis quod corrupte legebatur & corruptius corrigebatur: caſtigatum. — Caput. v.
De luco Martis: & antro Vulcani: & rupibus ęolijs longe ſecus ac interpretes opinentur declaratus locus. — Caput. vj.
Reſtituta iuriſconſultorum pandectis verba duo quæ deerant: ſimul & alibi luxata lectio reparata. — Caput. vij.
Carmia ex duodecio thebaidos alioqui obſcuriſſima explicata. necnō Ouidij ex metamorphoſeos ſexto & Vergi. Georgicon primo præter commentatorum ſententias. — Caput. viij.
Ex digeſtis de origine iuris cōplures mendæ ſublatę: ibiq; quorundam hiſtoriæ pertractatæ. — Caput. ix.
Q; Graccus nō Gracchus & vnde originatio ſit nominis & alia quędam perpulcra. — Caput. x.
Quæ ſit virgo ęolia quā in iuuēcum mutatus cognouerit Neptunus ex Ouidij ſexto. — Caput. xj.
Ex Valerij maximi ſexto emēdata lectio. adq; inibi de charōda legum latore & eius legibus ſcitu digna recitata complura. — Caput. xij.
Quis taurominium Sicilię oppidum condiderit: vnde ve hoc nomen ſit oppido inditum. — Caput. xiij.
Quis cotys thracię rex fuerit. ibiq; Valerius maximus emendatus: & apud Ouidium ex ſecundo libro de pōto explicatus epiſtolę ſenſus. — Caput. xiiij.
Plynius in fine quarti caſtigatus vbi de gadiris eſt mētio: de quibus quędam etiam adduntur non ingrata — Caput. xv.
Fabellæ tres perq̄ elegantes de myrto vna: de pinu altera: de daphne tertia latinitate donatæ. — Caput. xvj.
Quid ſit lubricare orbem lacedæmonium pedemate apud Iuuenalem ex polluce copioſe declaratum. — Caput. xvij.
Ex Metamorphoſeos vltimo carmē illud & ſpiſſi littoris ancon: explicatum. & q̧ ancon proculdubio legendum ſit probatum. — Caput. xviij.
Emendata vox apud Valerium Flaccū. ibiq; de alcone & phalero hiſtoria ad poetæ ſenſum explicandum neceſſaria. — Caput. xix.
Vtrum apud Virgilium omnipotentis olympi an omnipatentis ſit legendum. — Caput. xx.
De diebus ex philoſophorum ſcholis ſecretiſſima quædam in lucē data. — Caput. xxj.

Clariſſimo & eruditiſſimo viro Franciſco Bragadeno patricio Veneto ſacræ theologiæ & philoſophię pfeſſori eminentiſſimo Baptiſta Egnatius Venetus. S.

EX infinito hoc ac vario ſtudiorū gñe: i qb⁹ pclariſſima nſæ tēpeſtatis igenia vir & nobiliſſime: & eruditiſſime deſudarūt: nullū aut mltiplici eruditiōe vtilius: aut maxia voluptate iucūdiua: hoc vno qđ volumē hoc nūc cōtinet: crediderī. Hoc idē rurſū tm̄ laboris: tm̄q; difficultatis authorib⁹ ſuis deferre expertus adſeruerim: vt ſatis neſcias: pl⁹ ne vtilitatis: voluptatiſq; legētes capiāt: an laboris: difficultatiſq; authores: dummō id bñ pſtent: adeant. Adq; vtilitas q dē ide perq̄ facile pbet̄ pcipua: q̧ nō vni⁹ tm̄ authoris: ſed multorū depravatiſſimos hi reſtituūt locos: nō vulgatiſſima q̄q;: ſed eruditiſſima eruūt. nō grāmaticę tm̄ ſcrupuloſas ſępe q̄ſtioēs aut poeticę altiſſima ſenſa: ſed iuriſconſultorū quoq; ſcholas & philoſophorū familias oīs: neq; nō oim liberalium diſciplinarū dogmata ſecretiora

rimanẽ pſcrutanẽ:idagant. Qꝫ ſi multũ ille litterarię rei cõtuliſſe putaẽ: q vnũ alterumve poetę obſcuriorẽ locũ illuminarit: q̃tum hoſce fructus ad ferre dixeris hoies: qui nõ vnũ: alterũ ve: ſed cõplures: & eos mehercle q̃ difficillimos explicaſſe ſtudẽt locos? vt tñ interi: vel ab hiſtoriſs re motioribus petita: vel a fabulis abſtruſioribus multa ducta: quędã veluti lumia dent i medium. Voluptas vero tãta: vt nõ facile aliud q̃ duis ſtudiorꝫ des gen⁹: q̃d te magis capiat: magiſq; teneat. Cudat ille i aliquẽ authorẽ cõmentarios. Quid tandẽ hoc totũ ẽ rei? q̃d vel noie ipſo nõ ſtati ſordidũ q̃d ꝑ ſe ferat? hoc ꝑſertim tp̃e: quo itẽperies: vel poti⁹ rabies tãta quoſdã inuaſit homũculos: vt dũ gloriolę auidiores poſt mortẽ viuere affectãt: faciant: vt ne viuẽtes quidẽ: viuere ſe teſtari viuẽtib⁹ poſſint. Scribat alter dialogos: edat hic epiſtolaꝝ igentia q̃uis volumia. An ex hoc ſcribẽdi gñe parẽ ſe voluptatẽ lecturis allaturꝫ ſperet? ẽ ſane dialogis ſuapte natura neſcio quid humilioris fere: & quodãmõ plebeię notę: vt veliuitus humi ſerpe cogaris. Sunt.n.certi q̃dã illorꝫ i ſcribẽdo termini quib⁹ circũſcribare: quib⁹ icludare: vt ſint illi qualibet rerũ varietate referti: filo tñ oronis tenuiore: veluti planipedes vltimũ i fabulis locũ occupent. ſic hi ſibi extremũ i theatrali põpa ſpectaculũ vendicẽt. Huc adde q; cõſcribũt ita quidã dialogos vt eorꝫ ſcribẽdi rõnem minime teneãt. Et dũmõ luculẽ ã verborꝫ: cõgeriẽ fũditẽt lectori factũ ſatis putent. Epiſtolę vero quid q̃ſo niſi tritũ: niſi cõſuetũ hñt? q̃d.ſ. domeſtici parietes quotidie reſtrepant: domeſticis verbis claudas: domeſticis quoq; ſcribas tuis & familiarib⁹: vt hæc ſit ex præcipuis vna maxia epiſtolici characteris cõmẽdatio cũ vſitatis maxie verbis vtare. At vero annotationũ iſtud inẽtũ (ſiue Cẽturias: ſiue Racematiões vt nos appelles) Quidnam i ſeſe niſi plane nobile: niſi excellẽs: niſi variũ cõtinet? Q̃d opus niſi herculeis lacertis cõfici poſſe: ſperandũ ẽ minime. licet i hoc tibi grande aliquid ſꝑ itonare: licet altius tollere: lꝫ clarioribus notis iſignire: ac q̃nq; ꝑ rebus ſtilũ deprimere. de ꝓſſũ rurſus cum ſꝑ ſis varius attollere. Nulli danẽ certi limites quos tueare. Nulla ſunt tibi ꝑſcripta certa ſpatia q̃ nõ trãſgrediare: ſic fit vt oibus oim ſolut⁹ legibus nunq̃ ciuẽ: ſed pegrinum ꝓrſus hoiem nobilẽ: i quẽ oim cõuertanẽ oculi ſꝑ agas. Tollũt humo ſeſe: & alta ſꝑ aio meditanẽ huiuſcemodi hoies: cum a ſe niſi magna: niſi ſublimia. aut expectari norit. aut requiri. Varietas vero rerꝫ tãta: vt hac vna ratiõe: ẽt ſi nihil aliud ꝑſtẽt: placere ipenſius poſſint: neq; ſolũ placere: ſed & tenere. neq; vero tñ tenere: ſed & i quãcũq; ptẽ voluerit mouere valeant. Explicaẽ nũc poetæ alicuius obſcurior ſenſus. Emendaẽ ꝑter multorꝫ ſentẽtias inueterata lectio. Declaraẽ abſtruſior ſępe fabula. nec his cõtẽti trãſeũt ad oratores: ab oratoribus: deiñ ad hiſtoricos. rurſus ab hiſtoricis iuriſcõſultorꝫ ſcholas excutiunt. Philoſophorꝫ decreta pãdunt. vt nõ aliũ iuſti⁹ Protheũ q̃ hoſce dicas viros. Qui ne cogerenẽ minutiſs ſemp inſiſtere: hãc potiſſimum excogitarunt rõnẽ vt de magnis ſꝑ tractãtes & difficillimis: maximi ab oibus & igenioſiſſimi ęſtimarenẽ: Qua tñ i pte tñ abeſt: vt hoc mihi laudis vel vnq̃ petierim vel ſperarim vt abunde factum ſatis & mihi & amicis putẽ. ſi poſt tñ laboris exhauſti. poſt non paruas vigilias. ſtudio tñ & iduſtrię non detrahãt meę. Eos vero: qui q̃ diximꝰ ad vnguẽ (vt arbitror) ꝑſtitere: & laudẽt. & ꝓbẽt. Reliquos ſane qui nõ tã Cẽturias cõficere conati ſunt: q̃ loq̃ntię cuiuſdã oſtẽtaſſe ieptias ilectenẽ: ꝑſcĩdãt: ne ſtudiorꝫ hanc ptem quã eruditiſſim⁹ quiſq;: & cãdidiſſimus hactenus tractauit: idoctiſſimus: & maleuolẽtiſſimus temerario ꝑſumat auſu. Illud tantum dixeri: hoc me nõ nũc opuſculi voluiſſe edere: quo amicorꝫ: & Ioannis ꝓcipue Bembi patricij Veneti viri ſtudioſiſſimi ꝓcibus aliquid condonarem: quoq; experirer: q̃tum ſubciſiuis octo dierꝫ horis: neq;.n. (deum imortalem teſtor) plus mihi tp̃is impꝛſſor dare aut potuit: aut datum voluit: ꝑſtare poſſem. Qꝫ ſi mõ hoc cõſequar: vt aliquantulum iuuiſſe linguam latinam dicar: & maximum me laborẽ fructuum meorꝫ reportaſſe ſentiam: & poſthac i dies ad maiora multo conficiẽda: q̃ iam nunc volutat animus: accigar. Tibi vero patrone mi: vt grece: q̃d latie nõ poſſum: dicã φιλοσ οφω τατε & ſanctiſſime nomiatim haſce dico nũcupoq; Racemationes: vt nunc tãdẽ ſi poſſim ere tuo: quo pene ſum obrutus: vel tãtillũ leuẽr: vt q̃d hactenus nõ diſſoluimus non volũtatẽ defuiſſe: ſed facultatẽ: intelligas. Vale.

Super Phaone Fabula quædam haud ſane hactenus cognita: explicata. Caput.i.

COmmẽtarios in Sapphus ad Phaonẽ epiſtolã: ꝑclara duo noſtræ tẽpeſtatis excudere igenia: Georgius.ſ. Merula: & Calderinus Domitius. Alexandrinus ille: patria Veronenſis Domitius. Vterq; mediuſfidius (ſi iudicium requiras meũ) erudite multa: multa igenioſe: tum de græcorꝫ: tũ de latinorꝫ hauſta fontib⁹ i mediũ ꝓtulere. Cæterꝫ qm̃ vnus: alter ve: nõ oia noſſe põt: aiaduertimus nos hiſtoriã ſuꝑ Phaone: vł potius Fabellã lepidã ſane: neq; non neceſſariam admodum: pretermiſſã. Eam ſi i pñtia explicemus: haud quidem ingratam: iniucundamq; ſtudioſis adoleſcẽtib⁹ rem facturum nos

credimus dum qualēcunq; græcorum tradidere monimēta:latinis nr̄is nr̄a opa: ſtudioq; veluti p quoſdam traduces legēdam dedetimus. Hanc igit̄ ad hanc ferme ſententiam Aelianus omnimodæ hiſtoriẹ duodecio deſcribit. Pulcherrimum mortaliū oim̄ Phaonē a Venere olim lactucis occultatū. Eſſe vero & alios aliter qui ſcripſerit fuiſſe Phaonē ex eorum hoim̄ gn̄e: qui traiſciēdis vltro citroq; viatoribus nauigiolis ipenſiorē dantes opam: victum ſibi diurnum quæritarent. acceſſiſſe tādē aliqn̄ & Venerē: q̄ ſe vt in alterā tranſportaret ripam: nulla interim pmiſſa ſtipe rogaret. Q: cum ille libētius effeciſſet: neſcius quā tranſueheret deam eē: tum vero a Venere longe pcioſius accepiſſe munus: q̄ ſi vl' ampliſſimum manu pcium exegiſſet. Alabaſtrum nāq; cum accepiſſet vnguine quodam plenam: quo ſemel punctus formoſiſſimus repēte mortalium cunctorum apparuit: mulieres omēs leſbias i eius exarſiſſe cupidinē. Prẹ cẹteris vero impatiētiſſime atq; ardētiſſime a Sappho illum Scamandronymi poetria pq̄ celebri adamatum. Cum quacubantem velut adulterum captum necatumq; fuiſſe. Illud vero nec poſſum: nec volo diſſimulatum. extremam hanc pticulam de Phaonis videlicet nece: non ſatis ex græco conſtare codice. Interfectum quidam illum tanq̄ moechum certum ē: ſed cum amica hac ſua necne: haud adfirmare vacillante codicis fide auſim. Atq; hanc eē Sappho: quā diuinus quoq; Plato ſapiētē vocet: ſunt qui putent. ſunt qui alteram leſbiam & ipſam pſaltriam hanc credant. quẹ amoris ipatiētia ex Leucate ſeſe poſtmodum in mare deiecerit. Satis. n. conſtat Aeliano ipſo & Suidẹ ſcriptis duas extitiſſe: quarum vna poetria pq̄ celebris altera & pſaltria & meretrix fuerit. Cui quoq; Fabellẹ Luciani ex mortuorum dialogis ad hunc ferme ſenſum ſubſcribit teſtimonium. An & tibi forte fortuna quiſpiam: vt Phaoni Venus olim dicit̄: cum illam traieciſſet ex Chio ſic aduleſcens pulcher in primis & amabilis oblatus eſt.

Ex Sapphus ad Phaonem epiſtola carmina præter multorum hactenus ſententias enodata. Caput.ij.

Nec mihi Pierides ſubeunt Dryadeſve puellæ.
Nec me Theſpiadum cætera turba iuuat.

Duos hoſce verſiculos commentarij: vnus vt notiſſimos: vt altioris neſcio quid doctrinẹ continētes enarrat alter: ſed vterq; (qd̄ omni cū modeſtia dictum veli) tam perverſe legit q̄ falſo (niſi fallor) iterptat̄? Quid. n. amabo (vt Merulam iterim omiſerim nō multū inſudantem) ſupſtirioſa illa Domitij valet explicatio? quā ille igenioſe magis cōminiſcit̄ q̄ veret? Atq; vt omia demus: Quid (quæſo) commertij muſis cum Dryadib': niſi philoſophari altius tunc Domitio viſum? Quid ſordidum illud turbẹ nomen ad muſas? Quid ſubſeq̄ntes verſiculi duo: Vilis Amynthone: vilis mihi candida Cydno? non oculis grata ē atthis vt añ meis Sed miſſa hẹc omia fecerimus: Quid ad hoc rn̄debunt: q codices omēs Naideſve puellẹ. non Dryades hn̄t? Q d & Merula fateat̄: ſed repugnāte ſyllaba ſubſtitutas a ſe neſcio quas Dryadas Roboreas plane deas: & ſyluestres non negat. Remittemus igit̄ illas rus vnde Venere. Nos vero & ipſius Saphus grẹcis verſiculis freti: & veteres codices ſecuti: ſic legēdum adfirmamus.

Nec mihi Pyrino ſubeunt Mnaiſve puellæ
Nec me leſbiadum cætera turba iuuat.

Hẹ nāq; fuere Tribades Pyrino videlicet & Mnais: quas ipſa Sappho citet hiſce verſiculis. μαλαδη κεκορημενουσ τοργοσ: και παλιμ: αμορφοτερου μναιδοσ και τησ απαλοσ πυρινωσ ſubnectit autē q περι διαλεκτωρ conſcripſit author εστιμη μναισ αυτη και η πυριμω ονοματα κυρια. i. ſunt aūt Mnais & Pyrino nomia ppria. Nomis autē prioris Tribados erit illa iflexio: quæ græcis & latinis vſurpat̄ monimētis freq̄ns. vt Dido Didus: Sappho Sapph'. ſic Pyrino Pyrinus. de qua iflexione & Quintilianus & grammatici certati: ſed & illud Theſpiadū q̄s non videat legēdum Leſbiadum? cum & codex vetus hoc iuuat: & prompta fuerit omia deprauantibus iuerſio: qui malunt cuncta corrumpe: q̄ ſeſe fateri aliquid ignorare. ſed ſup hoc nihil addam amplius: ſi lectorē prius rogaro vt candide cuncta libret: nec aut quorundam authoritate imponi ſibi patiat̄: aut meliora ſp iueniri non poſſe diffidat. Quā nr̄am emēdationem eo magis pbamus: q Flaminius noſter candidus oium doctorum laudator: atq; idē i pangēdis carminib' celebris author: calculum ſtati adpoſuit ſuum: vt iam ſcrupulū quo ſp fatigatus ſup hiſce carminibus fuerit: habeat nullum.

Notæ q̄dā lr̄arum ex Cẹlij ad Ciceronē epiſtolæ obſcuriores illuminatæ: necnō Frōtini hac ip̄a ſup re libello de aquæ ductib' correctæ: adq; de Hieroglipbis ægyptiorum lr̄is ſcitu q̄dam digna: ibiq; Auſonij locus de littera Lacedẹmoniorum explicatus. Caput.iij.

Vix ab Ouidio auocari ẹquo nos patiebamur aīmo. In cuius mehercle opa ad ſexcentas annotationes pene: cum plus ocij: quietiſve ſtudijs ipetrare licuerit meis edēdas: cōfeciſſe me iam nunc nō tam audacter q̄ vere pfiteri poſſum: cum locus vnus ex Cẹ

lij octauo ad Ciceronē epiſtola: cuius ĩitium ē Q đ.M.Marcellus.N.F.me ad ſe vel ĩuitum traxit In qua epiſtola ſunt hę ĩ frõte ſtati adpoſitę notæ. D.E.R.I.C.quæ ſane(vt video)ſic omnes hactenus torſerunt: vt cum multum ĩ illis pciptēdis ĩſudarĩt: tandē velut aium deſponderēt: aut ĩenarratas reliq̃re: aut q morbus iam late ſerpit: cum minus ĩtelligerēt: tanq̃ nihili caſſaſ ꝗ eraſerunt Eſt qdē hac tēpeſtate quorundam ea ĩſcitia: dicam an ĩſania (vt quæ nõ ipſi ĩtellegant ſtati ĩmurari: ſtatim tolli iubeant. ęque ac ſi Cēſores apud quos ne oſcedo qdē tuta a mulcra fuerit: oĩs notare: omibus equum adimere: vel nõ adſcripta cauſa valeant. Nos vero quos non iſtęc prurigo vel potius rabies(vt alia ſint)tenet: pquiſitis diligētiꝰ multorum ſcriptis: aduertimus eas notas ex veterum freq̃ntiore vſu ſic adſcribi ſępe ſolitum. quæ cum id tp̄is notiſſimæ eſſēt: nunc deſuetudine aut obſcuriores: aut ſupflue (ſi dijs placet) ęſtimanť. Interp̄tanť autē notæ illæ ad hanc ferme rationē. D.de. E.ea. R.Re. I.ita. C.cēſuerunt. tamē etſi Probus ē author(Hunc credo cuius Gellius libellum de notis citat)pluribus maiores nr̄os vſos: vt.ſ. ſemp ita plebiſcitis & ſenatuſcon: altis ſingulares haſce adſcriberent litteras. Q.D.E.R.F.P.D.E.R.V.I.C.ideſt.Q đ de ea re fieri placeret: De ea re vniuerſi ita cēſuerunt: vt facile in eam ſententiam veniam ꝗ & Cęlius haſce omēs adpõſuerit: ſed ſeq̃nti ſęculo a ſcriptoribus: qđ bis repetitum videbať: abraſum: amputatumq;. Q đ vitium: ſed non æque tamē ĩſigne & Frontini libellum de aquæ ductibus occupauit quibuſdam ĩ locis: quos tu adhunc modum reſtituas omnes iam faciliſſime. Adq; hęc Romanæ vrbi ſcribēdi ratio pbata eſt: illa vero ægypto: vt aĩalia depĩgētes q cqd vellēt ſignificarēt. Pręternitto vero quæ Diodo. quæ ve alij quidam. Hoc dixerimus qđ libello hac ſup re quandoq; legimus ſane q̃ admirabile: ꝗ cum ĩgratum homiem notare voluiſſēt: columbæ effigiarēt effigiē: ꝗ aĩmal hoc cum primum adoleuit matrē roſtro ĩceſſere atq; ĩpetere ſit ſolitum: ſed & cum tardum. Formicam Veſptilionis ala cõtectam figurabāt. ꝗ credant formicam nunq̃ inde ex ire quo veſptilio ſemel acceſſerit: ſed & illud Auguſti Cæſaris Tarde feſtina q̃ ſcitet ꝗ Delphinum pniciſſimum alioqui natantium: Anchora inexum pigebant: ſed vt de tota hac lr̄arum ratione quæ ſparſim apud authores ĩueniunť breui aliqd velut apis colligam: placet & Auſonij ad Paulinum epiſtola nodum illum ſoluere: quæ nam.ſ. ſit illa lr̄a qua Lacedęmonij Philippo Regi negarunt. Eſt aũt carmē.

Vna fuit tantum qua reſpondere Lacones
Littera: & irato Regi placuere negantes.

Tu igiť ſcito litteram illam fuiſſe 8 grecam. quã nemo non vel paulo modo humanior ĩ græcis non ſignificare apud græcos nouit. Lacedęmonij nãq; Philippo Regi petēti neſcio quid qđ p̄ſtare nollēt: ſic reſcripſerunt αἰτηρητho ᾰσ 8.i. quæ petijſti non. Plutarchus in Laconicis Apophtechmatis author: ſed de his ſatis ſupq;. Credimꝰ.n. iam & ſup Cælij notis: & Frõtini: necnõ Auſonij lr̄a: vt dubitandum ſit nequaq̃: explicatum pbelle locum. Cæterum & illud addimꝰ veluti corollarium. Duas illas in eadē Cælij epiſtola notas N.&.F. nonis Februarijs ſignificare. qđ addidimus ne quis hoc ita quoq; attētare auſit: vt has quoq;: quēadmodũ ĩ epiſtolis Mediolani nuper impreſſis priores illas eraſere: ſic eradat aliquis. Niſi dixeris Nobilis Familiæ potius: quod diſplicet: interpretandum.

L. Flori locus a corruptorum malignitate pulcherrime vindicatus. Caput.iiij:

Eiuſdē fere notæ qđ nunc ſubſtituam: erit ſed tanto maioris momēti q̃tum neſcio q̃s iam ex pfeſſoribus publicis: dum Florum imp̄ſſoribus plumbeis typis formandum daret: manu ppria in margic adnotauit. vide quid ſibi velit immiſcať: vt facile id eueniat: ꝗ dum credula adoleſcentum turba: quæ ſępe magis homies: nomie: q̃ nomĩa homibus expēdat: authoritate quorundam loq̃ntium: quæ nulla ẽ debeat: nitiť: in capitales p labať errores: quibus nos vt occurramus: p viribus dabimus opam: ne carcinoma hoc qđ iam late ſerpit: in ĩtegras corpis graſſeť ptes: atq; eo conſilio præſtandum hoc ſuſcepimus: vt igni ferroq;: quando aliter non datur: obſiſtamus. Eſt igiť apud Florum vbi de triumuiratu Cęſaris Antonij: & Lepidi agiť legere ad hunc ferme modum in codicibus imp̄ſſis: Senatorum exitus fœdi: truces: miſerabiles: toto terrarꝫ orbe fugiētium p idignitate rei: immiſcať Cęſarem auũculum ſuum: lepidus. L. Paulum ſuum fratrē pſcripſerit. Hactenus Florus. Annotauit igiť quidã hac in Flori pte autographo ſuo: Vide quid ſibi velit immiſcať eam qui annotationē magni muneris loco veluti diuinam quandam virgulam dedit & ridicule quidē vidēdum admonuit. perinde ac ſuſpicatus ſit ille eē verbi ĩmiſcať id ſignificatum ac ſi diceres: pmutat. qđ verbum ſi latine: ſi barbare dictum aliquando repperit tunc ego manum de tabula: ſed lectio ex duplici vetere codice: vtroq; manu ſcripto: altero: qui ĩ cœnobio diuæ marię a caritate viſiť: altero Bñdicti Prunuli p̄ceptoris olim mei: viri & humaniſſimi: & ſanctiſſimi: ſic reſtituēda. Pro qbus qs pin-

dignitate rei non igemiſcat? Cum Cęſar auunculum ſuum: Lepidus. L. Paulum ꝓſcripſeri: quę
pura: itegra: apta iam omnibus (vt arbitror) videant: ſed & i eadē lectione paulo ſupra vbi legit
apud confluētes iungunt manus: & exercitus conſultant. libētius ſe conſalutant legerim. Cæ-
terum is authoꝛ candidiſſimus alioqui: non hic tantum: ſed ab omni fere pte lacer: mutilus: & in
uerſus. Quo magis iſtorum requiro prudētiam qui epiſtolis i frontiſpicio adpoſitis: polliceri ꝓ
fligato pudore auſint: longe correctiſſimum: quē longe corruptiſſimum exhibēt: ꝓdire.

Ex primo tertię decadis a fine libro ſtoicoſis: qđ corrupte legebatur: corruptiuſq; corrigebatur: caſtigatum. Caput. v.

VIx hac i parte vł poſſum: vel ſi poſſim: libet a quorundam hominum: iſectatione ſtilū
continere: cum videam quoſdam tam prefracti pudoris homies: vt cuncta q dē teme
re audeant: nihil pēſi: nihilq; conſiderati dummodo multa edant: habētes. quaſi vero
credas: huiuſcemodi homuntiones ſummum (vt ita dixerim) eruditionis finē i eo ſta
tuere: vt q̄ plurima funditēt: nō vt q̄ optima pēſitate emittant. Des quidē iterdum his veniam:
q igenue multa ſeſe ignorare fateant. Des hiſce. qui ſiquid emēdant: ratione id aliqua ſi non ve
ra: at veriſimili fulcire ſtudēt. At q bonos libros puertētes: nec qđ ſibi velit quæ corrigunt: vł
potius corrumpunt: ſatis itelligētes: omia de ſe polliceant: quiq; ſiquid annotatiunculę ſomnia
rit: id veluti ꝑ Apollineo haberi contēdant oraculo: nec minore piaculo refragari ſibi poſſe pue
tant: q̄ ſi nūc ipe q dixit reuiuiſceret: hi vero tanq̄ nihil nō auſuri: εισ κορακασ (qđ aiunt greci)
reijciēdi. Qđ temeritatis genus licet ex hac Liuiana lectione: quā priſco candori (ni fallor) reſti
tuimus cuiuis coniectare. legit ad hunc modum apud Liuium i omibus fere codicib⁹ primo ter
tiæ decadis a fine libro. Excito deiñ Scipione Hybernis ſtoicoſis Tarracone: Iberum rurſus ce
dit: vbi cum ſtoicoſis omino corrupte legatur: quidam ex nřis ꝓfeſſoribus: quē citra tamē no-
mē: paulopoſt tñ nominandum caſtigamus: adſcripſit i margie. vide ne legēdum ſit hoſticoſis
ab eo qđ hoſticū dicim⁹ qđ non ſit pacatum. Quo i loco ſi quē elicere pōt ſenſum ſaltem veriſi-
milē: Iam nunc haud recuſo cymbalum illum orbis: qđ ille iam de ſe ꝓdicat: adpellare. Sed præ
terq̄ q; ſēſus ineſt nullus: quis verbum hoc niſi barbarus admittat? Quis Liuianę maieſtati ſor
didum hoc verbū adſcribi ferat? Nos vero multo ſtudio: ſed & pari labore: ꝑquiſitis veteribus
exēplaribus īduſtrię: cum tandem īciderimus i illud qđ i cœnobio diui Ioannis a viridibus Pa-
tauij cuſtoditur: ſic legēdum adſerimus: Excito deiñ Scipione Hybernis: hoſtis cis Tarraconē:
Iberum verſus cedit: vt ſit ſenſus: cum audiſſet Haſdrubal Hybernis excitum Scipionem: ſta-
tim ille qui iberum traiecīſſet: & Citra Tarraconem cum exercitu tunc eſſet Scipionis aduētum
haud ferens: Iberum verſus cedit: aliter nec verborum ſtructura: nec ſenſus quadrat.

De luco Martis: & antro Vulcani: ac rupibus æolijs longe ſecus: ac interpretes opinentur declaratus locus. Caput. vi.

CVm publice i Diui Sylueſtri ꝓximis hiſce mēſibus Iuuenalis Satyras ſimul & ad At
ticum epiſtolas enarrarē: atq; i fronte ſtati hęc occurriſſēt carmia.
Nota magis nulli domus ē ſua: q̄ mihi lucus
Martis: & Aeoliis vicinum Rupibus Antrum.
Hęſitaui (fateor) primo quid ſibi Satyrus: & erudītiſſimus: & naſutiſſimus per lucum Matris: &
Antrum Vulcani rupibus æoliis vicini vellet. Et quoniā ſcirem: cōmentarios iam in illum eſſe
quinq;: libuit quid hi in medium afferrent exquirere. vbi ſtatim veluti iurati teſtes teſtimoniū
dicerent omnes aduertimus idem ſentire. Probum tamen. quem primus Georgius Valla: vir
eruditiſſimus dedit in lucem neſcio quid voluiſſe dicere. Cęteꝝ quoniam mihi nec cum puer ad
huc eſſē: perſuaderi poterat illud vt in eam adduceret ſententiā: q; Iuuenalis is noſter tantum fi
gurationi poeticę voluiſſet idultum: vt per lucum Matris vrbis originem: de qua ſæpe libri re-
citarentur itellexiſſet: diligentius euoluendis: lectitandiſq; veterum libris dare cœpi operā. Tā
dem veluti fato factum ita dicas: ne locus is tam fœdus: veluti veſtibulum ingreſſuris occurre-
ret: incidimus in libellum quendam: cui titulus eſt: de vrbis Romæ regionibus Hunc aūt libel-
lum: cui⁹ fert authoꝛ P. quidam Victor: dono mihi dederat Fabrius Varanus: præſul Cameris
vir de lingua latina bene meritiſſimus: patronus vero mihi præcipue ſingularis. quo neſcio an
quēpiam aliquando ī eliciēdis poetaꝝ ſenſibus acutiorē: i corrigēdis quæ falſa & adulteria ſūt:
ꝑſpicaciorē dixeris. Cui qdē iſup tanta vel verſa vł proſa oratione facilitas: & copia: ſed i pri

mis vero vorſa:vt cum i multis multoa vł potius omẽs vicat:hęc vna i re certamẽ tantum ſe-
cum reliquum faciat. In hoc vero libello ẽ legere. In regione quarta Antrum Vulcani: queãd-
modum & i regione ſecunda Cyclopis:& octaua Caci. quo factum ẽ:vt ego p lucum Martis: &
Vulcani antrum auditoria itelligam. In quæ ſe recitaturi conferrẽt. Locum vero i vrbe fuiſſe lu
cum Martis dictum:docet Varro de ligua latina prio his verbis. Exquiliæ: alij has ſcripſerunt
ab excubijs dictaa. Alij q excultę a Tullo rege eẽnt. Huic origini magis concinunt luci vicini.
q ibi lucus Fagutalis:& Larium:Querq̃tulanum ſacellum:& lucua Martis. Hęc Varro. q̃d autẽ
dixit vicinum rupibus æolijs antrum. Intelligas ſtatuam illic eoli eq̃ſtrẽ fuiſſe Coloſſeã i Colo
bo poſitam. de qua Probus:vt rupes adpellarit ſtatuam Coloſſeã:qua figura qui p lucum Mar-
tis:quæ recẽtiores Commẽti ſunt:ne ſuſpicari quidẽ videaŧ. Illud tantum addam:cum dixerit
Conuulſa marmora clamare:& aſſiduo ruptas lectore columnaa: eleganter admodum & acute
adluſiſſe ad eos qui rupti conuulſiq; Plynio & alijs dicanŧ:quos ob aſſiduum clamorẽ morbus
is fere iuadat:quaſi & marmora & columnę idẽ pati viderẽtur nimia recitatione potuiſſe:quẽ lo-
cum cęcutiẽtes nos admonuit Iuuenis & grece & latine adprime doctus Paulus de Canalis:pa-
tricius Venetus:floa delibutus:vt ille de Cethego vetua poeta. quẽ vere:ſi vixerit:q̃d Supi foe
liciter annuant Phoenicẽ vnicum futurum ſpero. Tam ptinax illi ſtudium: tam acre ſublimeq;
igenium. tam tenax memoria:tanta preterea ẽ mo⁊ probitas:quẽ nunc parcius laudare cogor:
ne fortaſſis aut amore labi:qui certe ſit q̃ maximus alicui videar. Aut iudicio: q oẽs idifferẽter
amicos ſp laudẽ:ſed dicant hi quid lubeat. Amicũ enim hominem:cum preſertim vera dicam:
nunq̃ laudare ſatis mihi poſſe videor. Neq; vero i amicis:dũ vere laudes:ſupflua vlla videri põt
laus. Sed & ipſe paulopoſt:Cum lecta poiẽter erit res:libris: quos de deorum genealogia pene
ad exitum deduxit:an vera prior ipſe dixerim ſignificabit facile. De quo tamen iam illud ſucci
nete Proptio poſſum. Cedite Romani ſcriptores cedite graij. Neſcio quid maius naſciŧ iliade.

Reſtituta in iuriſconſultorum pandectis ver
ba quæ deerant duo:ſimul & alibi lu
xata lectio reparata. Caput. vij.

ET quoniam Iuriſconſultorum quoq; lectio noſtris hiſce ſtudijs plurimum cõfert. nõ
alienum a re futurum arbitrati ſumus:ſi verborum:quę deſiderantur duo in principio
de origine iuris velut amiſſam poſſeſſionẽ liberali adſeruerimua manu. Sunt autẽ Põ
ponij verba hęc de iuris origine. Hiſdẽ tẽporibus & Tributum celerum fuiſſe conſtat
Is aũt erat q eq̃tibua prę erat:& veluti ſecũdũ locũ a regib⁹ obtinebat:quo in numero fuit reges
eijciendi:vbi verba hęc duo dubio procul. ſ. author Brut⁹ regea eijciẽdi:deſũt. Aliter nec ſen-
ſus:nec ordo verbo⁊ conueniat. q aũt brut⁹ p ea tp̃a Tribun⁹ cele⁊ fuerit:pręter alios autho-
res audiant Liuiũ ab vrbe cõdita prio. Ergo ex omib⁹ locis vrbis in forũ curriŧ:quo ſimul vẽ-
tũ eſt:prę co ad Tribunũ cele⁊:in quo tũ magiſtratu forte Brut⁹ erat pp̃lm aduocauit:ſed & le-
ctio: vbi de numero magiſtratuũ ifra agiŧ:corrupta. hec. n. ſunt verba. ergo ex his omnib⁹ De-
cẽ Tribuniplæ. Conſules duodecim:& octo Prætorea:& ſex ędiles i ciuitate erant: vbi tu niſi di
uiſim legas:male legas. Conſules. ſ. duo. Decem & octo pretores paruus hic lapſus. ſed longe
minoribus hic p̃cellens Dux centurias ſubcenturiauit ſuas.

Carmina ex duodecimo thebaidos:alioqui obſcuriſſima explicata:necnõ
Ouidij ex metamorphoſeoa ſexto:& Vergi. Georgicõ pri
mo: præter commentatorum ſententias. Caput. viij.

VOcant me ad ſe ite⁊ poetę tres linguæ nr̃æ columia: vt laborantibus ſuppetias ferã
quiq; locus quoſdam vel obſcutiores illuminem:vel corruptiores emẽdem. rogent.
Q̃d vt præſtem pro ſuſcepti operis iſtituto libẽter adgredior. Carmẽ eſt ex duodeci-
mo thebaidos huiuſmodi.

Ipſe quoq; i pugnas vacuaŧ collis. vbi ingens
Lis ſuperum: Dubijs donec noua ſurgeret arbor
Rupibua. & longa refugum mare frangeret vmbra.

Cætera quidẽ in hiſce carmibus faciliora:ſed quid ſibi voluerit:cum dixit refugum mare frange
ret vmbra:hic vero gordiano nodo:nodua implicatior. qui vt non tam violẽte diſcindaŧ: q̃ fa
cile diſſoluaŧ:abſtruſior multo: q̃ vt epificum iſtęc vulg⁹ norit recitãda fabula. vt poſthac Ser
uio non vſq; quaq; credendũ ſciant hi q̃bus p̃ter Seruij commentarios:nihil aliud pene legiſſe
contigit. Huius aũt fabellæ textum Varro ſic ſtruit. Enata forte in Athenaꝝ arce olius arbore.

ſed & aquarũ ſcaturigine mox emanante: Cecropẽ p id tpĩs Regẽ aĩmo ad hæc prodigia obno-
xio: ſane q̃ territum. Et ne futuraꝝ forte calamitatum hæc portẽta forẽt pręnũcia: ſcitatũ A pol-
linis oraculum miſſos certos homĩes q & oſtenti cauſam ꝑquirerẽt & auerruncandę deorum irę: ſi
quid illi minitarenť oſtento: rationẽ diſcerẽt. legatis vero poſt ſciſcitationẽ reſpondiſſe pythiã:
iuſſiſſeq; interim bono vt eſſent aĩmo: neq;.n. oſtẽtũ ad calamitatem aliquam ſignificandam fa-
ctum: ſed deoꝝ duorum contẽtione certantium iter ſe vter eorum Athenis imponẽdi nominis
author eẽ debeat. per oleam.n. Mineruam: p vndam Neptunum ſignificari. Quare ĩtegrũ iam
nunc Athenieñſibus eẽ: vtri⁹ dei nomĩe ciuitatẽ appellandam vellẽt: decernere. His a legatis Ce
cropi redditis: tũc vero ab illo mares: & fœminas (nam tum ĩpis & mulieres publicis conſulta-
tionibus itererant) ad ferẽda ſup hac re ſuffragia conuocatos. Maribus igiť pro Neptuno: fœ-
minis pro Mineruaĩ ſuffragia euntibus: viciſſe fœminas vna plures: & vt fere ſem p vſu venire
aduertimus vicit meliorẽ partẽ numeroſior. Hoc facto Neptunum indignatum tantam aquaꝝ
effudiſſe vim: vt athenieñſium terram omnem vna maris occuparit facies. Ac vt expreſſi⁹ dicã:
omĩa põt⁹ eſſet. Quẽ vt placarẽt triplici ſupplicio victrices pauloante mulieres adfectas: vt ne
quis athenias eas vocaret: vt nullus naſcentum materno cenſereť nomine. Ne ve illarum poſt
hac vlla ferret ſuffragia. Quare ſcite admodum & eleganter: hanc inuẽs fabellam Papynius frã-
geret.i. vinceret: trepidum mare.i. victum Neptunum. qui erumpere aquam iuſſerat. longa vm-
bra: hoc ẽ oliua victrice: quã victrix excitarat Pallas: Dixit. Neq;.n. Seruio eruditiſſimo adſen
tiar grammatico: qui Georgicon libro prĩo ait. Hac ĩ contẽtione equum a Neptuno: dum terrã
ꝑcuſſiſſet excitatum qđ nuſq̃ ſit (q̃tum meminiſſe valeam) legere. neq;.n. ĩ hac equum contẽtio
ne ſed in terra thracia: cum ſcopulum ꝑcuſſiſſet: quẽ primam tellurẽ a Vergilio nuncupatam cre-
diderim enatũ equum ſcriptum inuenimus. Quare falluntť illi (vt opinor) qui de atticæ terrę ve-
tuſtate: hac in pte ſenſiſſe vatem eminẽtiſſimum ſuſpicati ſũt. Qđ ſi Naſonis ex metamorpho
ſeos ſexto quis in me carmẽ citet: citet is qui in corruptum exẽplar inciderit. Sic.n. carmẽ illud
omnes hactenus & legeſt: & iterꝑtati ſũt. Medioq; e vulnere ſaxi Exiliuiſſe ferũ cũ fretũ legẽdũ
ſit. Qđ ab eo ſaltem: qui proſa oratione fabulas complexus ẽ: didiciſſe potuerant. Qui ſiue is
Donatus: ſiue quiuis alius: fretum apud Ouidium non ferum legit: cum ad hũc modum ille. Ita
q; tellę ſuæ ĩtexuit contentionẽ Athenaꝝ: iter ſe Neptunumq; habitam: qui lacu ſalſo ĩ arce edi
to: ſuam poſſeſſionẽ vẽdicabat. Hæc ille. Quibus verbis dať intelligi qđ fretum: non ferũ leger-
rit. neq;.n. tam vecordẽ illum fore veriſimile ſit: vt ab Ouidio diſſentiret: quẽ præ manibus tunc
haberet. Sed & author is q de agricultura multa collegit: ſalſam aquam ĩ hac contentione: non
equũ excitatum tradit.

Complures ſublatæ mẽdę ex digeſtoꝝ libro.i. de iuris origine: ibiq; corru
ptiſſima dictio de ędilitio edicto reſtituta. declaratuſq;
Gellius ſuper eadem dictione. Caput.ix.

CAeteꝝ tantum abeſt vt pompæ hac ĩ pte ſtudere aut potuerim: aut voluerim: vt cum
decẽ Cẽturias explere: ſed honeſtiore fortaſſis exẽplo q̃ alij quidam: q ſtudij hoc tra-
ctarunt genus licuerit: q̃ plurimos hoſtes vna eadẽq; acie placuerit ꝓfligare: ne p par-
tis hoſtẽ iſectando: & plus tẽporis inſumam: & memet magis fatigẽ. Corriges igitur
primo de origĩe iuris vbi de Simphronio agiť σοφὸν p ſophin. ſed & Paulo ĩfra: vbi de. P. Ru
tilio agiť. & particula ſupfluit. verba aũt adpoſuimus: vt difficultatis min⁹ ſedulo occurrat lecto
ri: Ab his profecti ſunt (inquit) Publius Rutilius: & Rufus: qui Romæ conſul: & Aſię pro con-
ſule fuit. Paulus verginius: & Quintus Tubero ille ſtoicus Panſæ auditor: vbi Publius Rutili
us Rufus iunctim legendum. Is autem ille eſt Rutilius: qui in exilium publicanorum: quos in
Aſia proconſule offenderat: factione pulſus: cum redire poſſet: noluit. quo quidem iudicio Reſ
publi. pene conuulſa fuit: Panætij in ſtoicis auditor: in quibus multum ꝓfecit. Quare non abſo
lutus omnino Orator habitus. q; illa diſciplina a forenſi toto illa dictione abhorrere quodam
modo videať. vt ſuis tantum parietibus incluſa: ĩ vmbra degere contenta videri poſſit. habuit
is quidem vehemens ingenium: & acre: vt cum repulſam a Scauro ĩ conſulatu tuliſſet: deſigna-
tum illum conſulẽ ambitus reũ egerit ſed poſtea abſolutus Scaurus. Rutilium ĩ iudicium voca-
uit: Magnum de iure reſpondẽdi munus ſuſtinuit. qua in parte multum facetorum quoq; ĩ dicẽ-
do habuiſſe exiſtimatus eſt cum alioqui ieiunus & minus corporis. minuſq; coloris haberet. Tã
tę vero ſeueritatis vir: vt a publicanis arceſſitus in iudicium: lumina tunc Ro. fori Craſſum ſci
licet: & Antonium adhibere noluerit: vix paſſus vt Cotta ſororis filius: adoleſcens adhuc pro
ſe diceret. Diceret & Mutius enucleate ille quidẽ: & ꝑſſe pro more ſed nequaq̃ ad cauſam. Dixit

tandem vehemẽter & copioſe ipſe ꝓ ſe extremus omniũ. Vnde Ouidij illud. Nec graue magnanimi robur mirare Rutili: ꝙ .ſ. ab exilio reuocatus i patriam redire renuit: & epigrãmatariꝰ poeta famę Rutiliũ ſuæ relinquas. De quo Aſconius quoqꝫ & Valerius maximꝰ. Sed & Senecę epiſtolarum libro tertio verba libet ſubnectere Damnationẽ ſuam ſic tulit Rutilius: tanq̃ illi moleſtum nihil aliud eſſet: q̃ ꝙ male iudicaret᷑. Exilium Metellus fortiter tulit Rutilius etiam libẽter Alter vt rediret Reipu. præſtitit. Alter reditum ſuum Syllę negauit. Qu. aũt ille Tubero vt hoc quoqꝫ obiter abſoluam: quem ſtoicum Pomponius appellat: nõ is eſt a quo Ligariꝰ reus actus: ſed. L. Pauli Macedonici ex filia nepos. vita ſeuerus & moribus. & ꝑ diſciplina quã coluit ſtoica durior infenſus: qđ Gracchi in illũ oratio indicet. Sed hęc fuerit eſto miſſilia quę vulgus quoqꝫ vt leuiora ſuſcipiat. In quæ tamẽ veluti pictorum parerga: ſi tempeſtiuis modo degreſſionibus vtare: non alienum quandoqꝫ ſit diuertiſſe: vt cum itra ſenatoria & eq̃ſtria nobilior ſparſio ceciderit: habeant & popularia ipſa quibus principis largitio iucundior cunctis fiat. verum ad rem. corrigito & ĩfra Lucilius Balbus: vbi Balbꝰ Lucius: & vbi de Seruio agit᷑ & reſpõdiſſe ſcriptum eſt: Tu vide ne reſpondẽtẽ meliꝰ. Quid & illud qualis error? qđ vbi pater cæcina legẽdũ eſt patercina legit᷑. de quo Cicero i epiſtolis: ſed & Seneca tertio naturalium quæſtionum facundus hercle vir cæcina ſi habuiſſet aliquando i eloq̃ntia nomẽ: & niſi Ciceronis eũ ꝑceſſiſſet vmbra. filij aũt Plyni. (vt arbitror) decimo meminit his verbis: capite de hirundinibus. Cęcina volaterranus equeſtris ordinis quadrigarum dominus: comprehenſas in vrbem ſi cum adferrens victorię nũcias amicis mittebat: i eũdẽ nidũ remeantes: illito victoriæ colore. Cæterum hæc & his ſimilia innumerabilia: Nihil. n. crediderim ex ſupellectile hac libraria quæ gothicæ ſupfuit inundationi corruptius hiſce digeſtorum libris iueniri. Quale quoqꝫ ſit hoc qđ de ædilitio edicto in hæc verba legit᷑. Quæſitũ eſt an Balbus & Bleſus: & an Tripus: iſqꝫ qui tardius loq̃tur & Varrus & varicus ſanus ſit: & opinor eos eẽ ſanos. Cætera q̃dẽ haud ſane difficilia. ſed quid ſibi & an tripus velit ne Apollo q̃dẽ: (vt inquit Acurſiꝰ quandoqꝫ) ſolueret: quę dictio corrupte quoqꝫ. ſed minus aliquanto in noctiũ Atticaꝝ Gellij. quarto legit᷑: nam athiphꝰ Gelliꝰ. nos vero aphthiphũ emẽdamꝰ. Aphthæ. n. ſunt quas non aliter fere Plynius q̃ oris vlcera in infantibus nũcupat. Albeſcit his ſũma cute lingua tonſillę Columella: & a gingiuis icipiẽtes: ad vuã fauceſqꝫ deſcẽdũt. Sũt & alia oris vlcera. ſed minꝰ vtiqꝫ ſeua: atqꝫ i adultis maxie. Vñ Aphthiphũ eleganter illũ adpellauit Iuriſconſultꝰ q aphthis hoc ẽ vlceribꝰ laboraret: q̃ lectio iam doctiſſimo cuiqꝫ (ni fallor) adprobabit᷑. Reliquos nanqꝫ (vt ille inq̃t) naucifacio.

Qꝫ Graccus non Gracchꝰ: ſcribẽdũ ſit. & vñ nominis originatio facta: & alia quædam ꝑpulchra. Caput. x.

MVlta hac nr̃a tẽpeſtate ſũt: quæ vitioſe vł ꝓferant omẽs fere: vł ſcribant. Nanqꝫ vt interim omiſerim ꝙ quottidie non cotidie Quintiliano: Victorino: Priſciano: veteribꝰ codicibꝰ ſcribimꝰ: ꝙ coniunx: potiuſq̃ coniux: Quotuſquiſqꝫ nũc Gracchũ cũ aſpiratione nõ ſcribit? At Togatoꝝ ille oĩm eruditiſſimꝰ exiliter ſcribẽdũ docuit. q quare Gracci dicti fuerint hiſtoriam quoqꝫ ſcitu dignam alioq̃ & inuẽtu raram commemorat. Mater. n. (inq̃t) illius q primꝰ dictus ẽ Graccꝰ duodecim mẽſes filiũ geſtauit. quare ꝙ legitimum partionis tp̃s ſupgreſſa ſit: cumqꝫ diutius q̃ ſit grauidaꝝ mulierum mos: geſſerit partum: Graccum a geſtando nomiarunt. Pulcer ꝑterqꝫ idẽ Varro citra aſpirationem ſcribẽdum admonuit: & exiliter quoqꝫ ꝓnũciandũ cẽſuit. ſic nanqꝫ & latini ſermõis exigit ratio: ne videlicet hęc dictio aduerſus latini ſermonis naturam aſpiret᷑ vna. paullũ quoqꝫ & pauſillũ duobꝰ. ll. ſcribendum ille docuit cum prima horum poſitio duplici hac enunciet᷑ lr̃a: vt pollum & pſillum. Demtus: ſũtus: comtus: ſuperuacuo. p. videnẽ adſumpſiſſe: cum ſumo: demo: como: vnde illa participia: nequaq̃ p. habeant. ꝙ ſi Ruptũ quis opponat: ſciat ille in rumpo. p. eẽ. ſed de his ſatis. locũ. n. ſuum: & hęc ſibi vendicabũt: cũ plus ocij, & tp̃is ad iſtæc diſcutienda ſupabit.

Quæ ſit virgo Aeolia quã in iuuencũ mutatus cognouerit Neptunus ex Ouidij ſexto. Caput. xi.

COmplures licet hoc tp̃e repias homies: q cum fabulam aliquam abſtruſiorẽ ignorẽt: haud magni id eſſe momenti: qđ neſciant quæ ſua ſint peculiariter ꝓfeſſionis: clamẽt Eoſdẽ rurſus ſi in quã forte vel freq̃ntiorẽ iciderint: de repẽte criſtam (qđ aiunt) tollere: & cantũ ſentias quaſi a ſe glorient᷑ illud iuẽtum: qđ ſi repiſſet alius haud magnifaciendũ diſſimularẽt. Veꝝ meo iudicio tam neceſſariam i hiſce ſtudijs fabulaꝝ cognitionẽ contẽ-

derim:q̄ viuētibus & ſolis lumen:& aeris ſplēdorē. Quis.n.non videat vel hoc Ouidiano carmine:qđ in Metamor.legas ſexto:non plane ſatiſfactum ſibi ab aliquo:niſi fabellā copioſius ex alijs authoribus narret ille? Carmē autē ē huiuſmodi.

Mennoſynen paſtor:varius deolida ſerpēs.
Te quoq; mutatum toruo neptune iuuēco:
Virgine in æolia poſuit.

Vbi tu in ſuperiore carmīe Deoida lege:& Proſerpinam intellige ἀπὸ τῆς Δηοῦς hoc ē:cerere:quam in ſerpentem mutatus vitiarit Iupiter. vt author Euſebi⁹:& Auſonius. Verum de hac plura alias. Nunc ad æoliam virginē redeamus. Quam quæ nā fuerit interpres ignorare ſe fatetur. Virginē autē æoliam Arnen æoli filiam a Neptuno compreſſam intelligo.ex Diodori bibliothecea quinto.qui ſcribit a Neptuno vitiatam inſcio p̄re virginem. Qđ cum reſciſſet p̄r indignatus:puellam metapontino cuidam tradidit hoſpiti: vt metapontum illam deferret. quo delata puella:geminos peperit æolum ſcilicet:& bœotum:quem bœotum dixit φ intra ſtabulum iecerit ſtatim infantem natum arne.φ igitur inter boues fuerit nutritus.(nam βοῦν græci latini bouem)cootus & bœoti a poſtea dictus. vt Euphorion eſt author. τοὺ ῥα ποσειδάωνι δαμασσαμένη τέκε μήτηρ. βοιωτὸν δ' ὀνόμηνε τὸ γὰρ καλέουσι βοώτην ῥέα ὅττι ῥα πατρώοισι βοῶν ἀπέθηκε τοκοῖσι. Qui filij mox a metapontino adoptati: cum adoleuiſſent ſeditione facta liberæ vrbis libertatem inuaſere. verum non multopoſt abire coacti:æolus quidem tyrrheni maris inſulas tenuit:& æolicas poſtea de ſuo nuncupatas nomine.bœotus vero ad auum reuerſus æolum:cum ab illius obitu auitum tenuiſſet imperium:ſubiectam quidem regionem de matris nomine Arnen:populos de ſua bœotos dixit. fuit vero & bœotię oppidum arne nomine. Lycophronis autem interpres Iſacius:arnē nutricem facit neptuni cum hac fabella.quam & apud alios authores gręcos inuenio:φ dum Saturnus Neptunum perſcrutaretur filium:negaſſet arne ſe ſcire vbinam gentium eſſet:quo facto quæ ante ſinoeſſa dicebatur Arne ἀπὸ τοῦ ἀρνεῖσθαι :id eſt a negando dicta:a qua poſtea vt diximus oppidum dictum:cuius & Homerus ſecundo:& Lycophron meminit. Stephanus quoq; hāc æoli filiam facit. Sunt tamen qui a multitudine agnorum arnen oppidum dictum putēt: quemadmodum Crates ē author. vt Cos quoq; inſula a pecudum copia denominata ſit. Cares enim q aliquando inſulas eas tenuere κῶον pecudem dicunt. Illud præterea viſum addere: duos præſtantiſſimos authores:latinum vnum.gręcum alterum Varronem ſcilicet & Strabonem non arnen hanc ſed Menalippen dicere:quo nomine matrem arnes faciat Diodorus. Atqui Strabonis hæc ſunt. vbi de metaponto tractat: verba. Hic ſane de metaponto & Menalippe in vinculis coniecta & eius nato bœoto multa fabulantur. Œuis & Archilopi & Aſij poetarum teſtimonia:indij regis regia natum bœotum videant innuere. Varro autē ex ſecundo de re ruſticā: Hūc eſſe(de bubus loquens inquit)qui filios neptuni & menalippes ſeruarit. Ne in ſtabulo infantes grex boum obtereret. hactenus Varro. qđ vndecunq; eruditiſſimi viri teſtimonium videatur id ſignificare inde datum fabulę locum:a neptuno in bouem verſo compreſſam Menalippen. Illud non prætermittendum quattuor oppida arnas dicta.ſed hanc bœotiam herodiano tarnas quandoq; dici poſſe viſum.

Ex Valerij Maximi ſexto emendata lectio:atq; inibi de charonda legum latore & eius legibus ſcitu digna recitata complura Caput.xij.

Valerij Maximi dictorum & factorum memorabiliū libros nouem: Aldus noſter, vir de vtraq; lingua:opera:& diligentia imprimendi benemeritiſſimus :noſtro emendatos ſtudio:necnon ei⁹ induſtria:nuper ex academia edidit. Hoſce nemo non & rerum varietate ſuauiſſimos:& exemplis tum noſtratibus:tum alienigenis vtiliſſimos fatetur:ſed eſſe multa in illis : quibus quandoq; vel hiſtoriarum obſcuritate:vel codicum deprauatione:lectoris interdum auocetur animus & præſertim diligentioris. Quale ſit hoc qđ tractandum nobis pulcerrimum. Legitur in omnibus codicibus ex eius exemplorum libro ſexto capite de iuſtitia ad hunc modū: Sed aliquanto charonda tyrij præfrictior & abſciſſior iuſtitia. Quē locum cum emendare vellem : ſubdubitaui primum:an corrupta foret lectio. Mox mecum quinam charondas is fuerit agitare cœpi ex bibliotheces Diodori duodecimo:lectionē nunc emēdandam ita cēſemus:vt charondæ thurij a thurijs Italiæ oppido:quam olim Athenienſes Coloniam deduxerunt:legas. De cuius vita:& legibus:quoniam pulcerrima ſumus arbitrati. quæ velut in album noſtrarum Racemationum venirent:q̄ breuiſſimis res hæc clariſſima pcurri poterit:explicabimus. Qđ ſicut latius quoq; q̄ polliciti ſum⁹:euagari videbitur oratio : cōpēſet & ſerſi pulcritudine quas adſcribimus & vtilitate. Sic.n.ſtuduimus: quantum per hoſce octo dies

temporis ab hiſce librorum mancipibus impetrare ad elucubrandū potuimus: vt nil: ſi hic vul
gare: nihil tritum: nihil ab alijs qui huiuſcemodi teneantur ſtudio: ſcriptum: nihil deniq nisi de
bonis authoribus depromptum: qđ & rariſſime apud illos inueniatur: extet. Elegerunt igitur (i
quit Diodorus) Thurij legum latorem: virum prę cæteris ſcientia celebrem Charondam nomi
ne: qui cum diligētius animo pertractaſſet omnium legum latorum qui antea floruerant leges
ex illis optimas quaſq ſeligens: plures autem ex ſeſe excogitans: tandem leges Thurijs dedit.
Quarum nonnullas celebriores ꝙ plurimum fructus: & vſus adlaturas his qui iſtęc aliquādo le
gerint: ſum ratus: operępꝛtium facturum me credidi: ſi illas legentium oculis ſubijcerem. Primū
igitur hos qui nouercam liberis ſuperinduxiſſet: ſic reiecit: vt ne ad Reipu. gubernacula rectori
bus illis patria vteref vnq̄. Qui. n. fieri pōt: vt ſi tibi priuatim male conſulas: patrię: publice bñ
conſuluiſſe valeas: illud idērídē comici Philemonis vſurpans: qui diceret: ꝙ vt admiratiōe nō
adficiebat: ſiqs ſemel mare cōt ingreſſus: ſed ſiquis iteꝝ: ſic non eum: qui ſemel vxorē duceret:
ſed qui poſt amiſſam vnam: alteram expeteret: damnare: improbareq: cum multo ſatius te ite
rum mari: q̄ mulieri poſſis credere. In calumniatores vero eam excogitauit legem: vt breui pro
miraculo haberetur: ſi quem apud Thurios huius iſtituti repperiſſes hominem. Deprenſos eñ
illos iubebat myrtho coronatos per totum deambulare oppidum. vt monſtrabiles omnib' fa
cti: pro monſtro poſtmodum viuerent. Quo ſupplicij genere vno: altero ve adfecto: factum eſt
vt violentas ſibimet intulerint manus damnati. Vſq adeo graue viſum illis myrtea corolla ci
ctos tempora deambulare. Quare ignominiæ non patientes: fortiter in ſe aliquid admittere: q̄
turpiter viuere ſatius ducebant. ſic contigit vt quæ referta antea foret ciuitas teterrima hac ho
minum peſte: breui liberata: feliciſſime degeret. Quæ ſi nunc lex eēt: ſiq ille vet' pudor: non ve
rendum: pauciores his temporibus: quibus iam omnia pullulant: inuentum iri calumniatores:
Sed qualis illa (Dij boni) quā de maloꝝ vitāda cōſuetudīe tulit: admirabilis ſane & memorię pe
nitus infigenda præcordijs. Sępe nanq cum vſuueniat: vt bonus quis ſuopte ingenio: malo
rum conſuetudine malus euadat (vt enim peſtilentia corpora ſic malorum conſuetudo: qua ver
bis: qua facto: animos īficit) pronum enim in peius hominum ſemper ingenium (allicientibus
facile voluptatibus: atq ineſcantibus) volens hæc omnia porro fugari: primum improborum
ſtatim amicitię renunciari iuſſit. Graues inſuper pœnas lege ſanxit: ſiquis aliquando cum ma
lis conſuetudinem iniſſet: aut initam non ſtatim diſcidiſſet. Publico præterea ſtipendio præce
ptores complures conducendos curauit: qui adoleſcētes & litteris: & bonis moribus excolerēt
Quđ ita ſentiret (atq id rectiſſime) litteratis & bonis præceptoribus plus nos q̄ parentib': q̄ pa
trię: q̄ naturę debere. His enim tantum ꝙ viuimus debere nos illis ꝙ litteris quibus bñ beateq
homines viuant: imbuant multo maxime. litterę. n. ſane q̄ neceſſariæ: & lōge vtiliſſimę: ꝙ mor
tui hac ratione a mortalitate vindicantur. ꝙ præſentes (tametſi lōge abſint amici quodammo
do faciamus. Atq vt animorum medicos: ſic corporum acciri publice: ſalarijſq honeſtiorib'
honeſtari voluit. Vt præterea cognati a matre pupillorum ſuſciperent educationem: a patre pe
cunias adminiſtrarēt: inſtituit. A matre nanq cognatos ſi morerētur pupilli: cum nequāq̄ hære
ditatē ſe adituros ſpare poſſint: pupillis non inſidiaturos. A patre vero ad īſidias prolabi: non
poſſe: cum cuſtodiam corporis non habeāt: ꝙ ſi morbo contigerit pupillos mori: hoc ſcilicet
tanto illos rectius diſpenſaturos pecunias quarum ſe dominos aliquando fore ſperent. Sed &
legem in hos qui aut locum ab imperatore ſibi commiſſum deſeruiſſent: aut pro patria ſuſcipe
arma noluiſſent prudentiſſime tulit huiuſmodi: Hos nanq homines non alia plectēdos pœna
q̄ igominioſa cenſuit: vt ter ſcilicet in die per forum muliebres induti veſtes deambularēt: quo
tanto dedecore ciues deterriti: mortem celerem ignominioſæ anteferrent vitæ. Has ſane charō
das ſapiētiſſime viſus excogitaſſe leges. Sed quale illud conſilium quo: nequando quis diſſol
uere ſuas auderet leges: ſane q̄ admirabili cauit: ſtatuit etenim vt ſiquis legum a ſe latarum alicu
ius emendationem introducere vellet: is aduocata populi concione: primum omnium laqueo
collum inneceret: qui ſi vel corrigendam: vel diſſoluendam perſuaſiſſet legem: liber abiret: ſin
minus præpoſtera laq̄i morte vitam finiret. Quo ſane adcidit: vt p tot annos quot poſtea Thu
rij floruerunt ad Diodori vſq tempora: tres tantum emēdatæ ſint. Qui hominum euētus quo
niam ſcitu digniſſimi viſi ſūt breuibus explicandos duxi. Luſcus qdam īiuria alterius ciuis al
teꝝ: q̄ ſuperat oculū amiſit. lege aūt ſic ſanciēte: vt Talionis pœna plecteretur reus: priuatus ē
oculo qui īiuriam ītulerat: vno. Hoc cum grauiter ferret luſcus: vt qui ſeſe vtroq: illum vero: q
īiuriam ītulerat: altero tantum priuatū cogitaret: populi concionē: vt legē emēdaret: magno q
dē cogit auſu. Qua ī cauſa: cum & amiſſoꝝ oculoꝝ orbitas obuerſaret aīmo: & īminētis timor
īteritus magis ſolicitum redderet: ſic eloq̄ns adparuit cęcus: vt pri calamitate: ptim commiſera
tione moti iudices: ꝙ collum iam laq̄o inexuerat: emēdandā hac ratione cēſuerint legē: vt qui

iniuriã ĩtulerat: vtroq; & ipſe priuaret lumĩe. Secũda vero illa lex fuit. Mulier ſi quando a marito diuortiũ facere voluerit: cuicũq; ꝑ optarit viro nubito. Mulier qdã a marito facto diuortio iuni ori nupſit. Id acerbe ferẽs marit⁹: vt lex emẽdaret: vĩ mortis optiõe tẽtare potuit. Cuȝ igit̃ ad cuſaſſet vxorẽ: cũ acerbius ĩ mulieꝝ ĩcõtinẽtiã eẽt iuectus: addẽs illud fore: vt niſi cauerẽt: mu lieres oẽs ſenioris mariti relicto cubili: iunioris q̃rerẽt: tãdẽ ſuo quiſq; malo territ⁹: ita legẽ emẽ dãdã cẽſuit: vt eaten⁹ a maritis abirẽt: quaten⁹ iuniori nõ nuberet. Neq; contra marit⁹ priore re pudiata: viridiorem duceret. Hoc ſtatim facto decreto vxor domuitionem iterum ad priorem capeſſit maritum: ſed & tertio quoq; lex emẽdata ẽ. Atq; hæc quidẽ de Charõdę legib⁹ dicta ſuf ficiant. De illius vero iteritu: q̄ eadẽ Diodorus: plura dicere ſupſedeo: Cæterum illud adnota tum velim: hoc mortis quoq; genus Diocli cuidam legum latori Syracuſio adſcribi.

Quis Taurominium Siciliæ condidit oppidum vndeve hoc nomen oppido inditum. Caput. xiij.

IMmoratus Italicis reb⁹ lõgi⁹ animus: ad ſiculas non grauate iã trãſeat: cũ ꝓſerti qđ dicturus ſum. breuius quidẽ: ſed pari & claritate & raritate apđ hiſtoricos ſit monimẽ tum: quẽ fortaſſe Charondæ Thurij: & leges: & exitus legentẽ plurimum delectarunt Delectabit & illũ quoq; (ni fallor) & Taurominij ſiculi oppidi cõſtructiõis nõ iiucũdã relationẽ ſimul & nomis accipiẽtẽ cauſam. Idẽ igit̃ Diodor⁹ Bibliothecæ ſextodecimo luæ eſt author q̄. C. v. olympiadis ãno tertio Timęi hiſtorici pr̃ Andromach⁹: diuitijs & animi dotib⁹ ꝑ cęteris ſiculis ꝓſtãs: coegit ex euerſa a Dionyſio Naxo tãtę reliquias cladis oẽs naxios. Inſeſ ſo sũt nõ lõge a Naxo tumulo q taur⁹ dicebat̃: q̄ formã Taurino capiti fere ſimilẽ ꝑ ſe ferret: cũ diuti⁹ eũ tenuiſſet: tãdẽ ĩ vrbis faciem tumulũ redegiſſe: & απὸ τοῦ ταύρου hoc eſt Tauro: καὶ μονῆς. i. manſione Taurominium nuncupatum. quod oppidum poſtea pulſis veteribus inco lis: Cæſar dictator Coloniam Romanam fecit.

Quis Cotys Thracię Rex fuerit: ibiq; Valerius Maximus emendatus: & apud Ouidium ex ſecundo libro de Põto explicatus epiſtolę ſenſus. Caput. xiiij.

VElles ad tantum librorum factam iacturam: quantam Gotthica illa tempeſtate adi uimus: fragmenta: quæ ſupfuere: non coroſa: non ſemilacera: non manca: ſed ſynceri tatem aliquam ſaltem teſtantis tranſmiſſa. faciliora enim multo ex itegra authorum lectione: ſi non copia: multa fierẽt: ſed quoniam conclamata ſemel re quicquid dolo ris. quicquid lachrymarum impẽdas: impẽdas fruſtra: Nunc ad cingẽdum omnibus ꝓſerti & o pe & animo ſtudioſis: ne debacchari deįceps tantum procellæ vlterius patiant̃. Qđ facile fiet: ſi huic potiſſimum ſtudiorum addicti parti: tentabunt ꝓ viribus: ne ſuffragium penitus feciſſe vi deamur. Cæterum tametſi tempeſtas hæc per omnia fere membra ita graſſata ſit vt nihil pene i tegrum reliquerit: eam præcipue tamẽ partem vexauit. quæ virorum vel mulierum contineret nomina. quaſi credas barbaros illos hoc præcipue molitos: vt ꝓ genuinis græcis & latinis: bar bara illa iuiti in penum recipemus noſtram. qđ cum alias ꝓſpexerim: maxime vero cum Vale rij maximi libros iterꝑtarer cognoui: vbi enim Cotys legendum: Codri repoſuerant. reclamã te hiſtoriarum omnium fide. Verba ſunt Valerij ex tertio: capite de fiducia ſui: qua ĩ parte de ex ternis agitur. Capax generoſi ſpiritus illud quoq; dictum regis Codri. Vt. n. ab Athenienſibus ciuitatẽ ſibi datam cognouit: & ego inquit illis meę gẽtis ius dabo: ęquauit Athenis Thraciam Hactenus ille. Nos vero cum primum in lectionem icidimus: ſtatim corruptam dictionẽ ſubo luit: vt enim Athenienſium Regem Codrum legeram. Sic thraciæ nullum (qđ ſcirẽ) legiſſe me mineram. Quare Cotym pro Codro reponẽdum q̃ primum viſum eſt. Qđ vt facerẽ: ĩclinatum iam ſatis ſponte mea impulit: q̃uis nõ nihil adhuc pẽderẽ animi codex manu ſcript⁹. vetuſtatis medię. M. Antonij Contarẽi Cuius vetuſti codicis lectione freti. Cotys emẽdãdũ puto. de quo Thucidides. ſed & Diodor⁹. xvj. cuiuſdã Cotys Thracię regis meminit. Suidas vero ad hãc fer me ſentẽtiã. Cotys iquit Thracię Rex. ãnis. iiij. & . xx. regnũ tenuit: delitijs primũ ille qdẽ: & lu xu abundãs. reꝝ vero ĩcremẽto mirabili repẽte elat⁹: cũ oia illi ex ſentẽtia cederẽt ſęu⁹ & ĩ ãgui nari⁹ mox reddit⁹. & vxorẽ: ex qua iã liberos ſuſtulerat: mediã a vulua ſecãdã iuſſerit. Suidę qdẽ hacten⁹ teſtimõiũ. ab hoc igit̃ Coty crediderĩ ſtẽma illi⁹ deduci Cotys: ad quẽ igenioſiſſimi poe tę: ex ſecũdo de Põto graphice extat epl̃a cõſcripta. Cui⁹ initiũ tale. Regia ꝓgenies cui nobilita tis origo. Nomẽ ĩ Eumolpi ꝑuenit vſq; Coty. vt Coty ſit vocãdi caſ⁹. q originẽ habuerit ab Eumolpo Muſęi filio & ipſo thrace: q̃uis Pauſanias ĩ reb⁹ atticis Neptuni illũ & Chiões filiũ fa ciat: de quo q̃dã ſi libuerit petas licet. Illud obiter ãnotarim. Multos in thracia fuiſſe Reges hoc nomie: vt videri poſſit illud: eos quẽadmodũ apud Romãos Cęſares dicerentur imperatores:

ſic Cotyas ſp dictos. Nã & Trãquillus Cotyſonẽ Cetera℞ regẽ facit. ſed & Orati⁹ occidit regis Cotyſonis agmẽ cecinit. vt iã non verẽdũ ſit: tãtis pſerti teſtibus Cotym legẽdũ.

Plynius in fine quarti caſtigatus: vbi de Gadiris eſt mentio. de quibus quaedam etiam addantur non ĩgrata. Caput. xv.

INgratus mediusfidi⁹ (ne dicã ĩpiũ) iure dici poſſim: ſi Plyniũ Amaſiũ meũ (vt de Homero Arceſilas dicere ſolit⁹) meas delitias: ſed nõ meas tñ: ve℞ & doctiſſimi cuiuſq₃: & ĩpm ĩnq̃ huic velut albo iudiciario nõ adderẽ. In quo tametſi Barbar⁹ Hermolaus: vir ſine fine laudat⁹ multũ laborarit: plus ĩſudarit: plurimũ vero verę laudis reportarit: fateaẽ tñ ĩgenue multa adhuc ſeſe ampliare. De pluribus nõ ſtatuere. In qbuſdã doctos excitare: cuius ſentẽtiam nos quoq₃ vt dicto audiẽtes ciues cũ optimũ prĩcipẽ hẽam⁹: nõ poſſumus nõ ſeq: nõ amplecti. Quocirca locũ ĩ Plynio: pti ab ipſo ꝑtermiſſũ emẽdam⁹: partim differẽter correctũ: qbuſdã veluti fulturis ſuſtentamus: Vt iterim tñ addamus q̃dã varia: quibus languẽtia lectoris reficiaẽ aĩmus. Caput ẽ Plynianũ tertiũ & vigeſimũ quarti li. vbi de Gadib⁹ tractat: ſic hñs. Maiorẽ Timę⁹ potinuſã a puteis vocitatã ait. Nñ tarterõ adpellant quã pœni adpellauerũt gaditã: pœonica diruta punica lĩgua ſepta ſignificãte. Nos vero primũ Stephano: Geographo oĩb⁹: Tarteſſon ꝓ Tartero corrigim⁹: ſeq̃ntẽ: deĩn pticulam ſic. Pœni gadira. nam gadira punica lĩgua ſepẽ ſignificãt. Moueor ꝙ author nullũ: vł grecus: vł latin⁹: qđ legeri gadirutã: ſed gadira media ꝓducta neutro gñe: multitudĩs numero dicit. Aut vt Eratoſthenes & Euſtathius Gadira muliebri: vnitatis numero. Cũ vero ex tã ĩ nam facilis ſit mutatio: nemo nõ pſpiciat nã legẽdũ: vt rõnis ſubſeq̃ntia verba vim habeãt. Quis Auienus qui & ĩpe poſt Ciceronẽ & Germanicũ arateą trãſtulit gadir qñq₃: vt illo quoq₃ carmĩe. Hic mod⁹ ẽ orbis gadir locus ſed vt vno teſtimõio cũcta corroborẽ. Carmẽ Auięni ſup hoc loco copioſũ adponam.

Gadir prima fretum ſolida ſupereminet arce
Attollitq₃ caput geminis inſerta columnis.
Hæc cotinuſa prius fuerat ſub nomine priſco
Tarteſſumq₃ dehinc tyrij dixere coloni.
Barbara quin etiam gades hanc lingua frequentat
Pœnus quippe gadir nobis vocat vndiq₃ ſeptum. ſed & ſeq̃nti libello de ora maritima.
Hic gadir vrbs eſt dicta tarteſſus prius
Et infra: gadir hic eſt oppidum
Nam punicorum lingua conſeptum locum
Gadir vocabat: ĩpa Tarteſſ⁹ pri⁹. Quæ viri eruditiſſimi teſtimõia iã faciant: vt opinor: lectionẽ ꝓbabilẽ nr̃am. Dicta aũt Gadira Euſtathio ĩ Dionyſiũ. quaſi γησ Δειρα. i. terrę ceruicẽ ꝓpter anguſtias. Illud ſcitu dignũ: ꝙ Aelian⁹ libro de ꝓuidẽtia: memorię ſcriptũ reliqt. gadibus aras fuiſſe anno & mẽſi erectas: ĩ honorẽ. ſ. longioris & breuioris tpis: fuiſſe & ſenectę ætati: ꝓpterea ꝙ ętas illa multa℞ ſit re℞ ſciẽtia: ſed & morti ſtatutũ puluinar ĩ honorẽ coĩs oĩm quietis. Habuit & pauptas arã. Habuerũt & artes: ꝙ illa quidẽ ĩ bonis morib⁹ hoĩes detineat. Hæ vero ĩduſtrios faciãt. vt iã pauptatis id ꝓpriũ eẽ noris ꝙ bonos reddat hoĩes: vt & Ariſtophães hic potiſſimum laudes huiuſce deę: nõ tã multas q̃ veras dederit. ꝙ vero Cotinuſa dicta ſit: ab Oleaſtri copia nil mi℞: cũ & Ericuſã απο των ερικων. & rhamnũta terrę atticę pagũ celebrẽ απο των ραμνων. i. a virgultis ſpinoſis: & Ceraſunta a ceraſia dictã ſciam⁹: qn & myrthinuſij a myrtho℞ copia dicti.

Fabellę tres perq̃ elegantes: de Myrtho vna: de Pinu altera: de Daphne tertia: latinitate donatæ. Caput. xvj.

EGebã nup quos ſupiorib⁹ dieb⁹ de librario redemerã libros: toti⁹ fere agriculturę rõnẽ gręce cõplectẽtes. Hoſce grec⁹ hõ neſcio quis ex multis multo℞ libris tũ gręcis tũ latinis diligẽter ſane & ĩgenue ĩ vnum redegit corp⁹. In quibus cũ Fabellas duas: de Myrto vnã: de Pinu alterã: ſumma cũ voluptate legiſſẽ: viſũ ẽ eas latinitate meo ſtudio donatas. ne ſoli mihi. quicquid illud voluptatis fuit: cepiſſe viderer. prior quidẽ huiuſmodi. Fuit (aiunt) Attica puella Myrſine noĩe. puellas oẽs pulchritudĩe iuuenes oĩa robore facile vicẽs. Coluit hæc ꝑ cæteris Dianã. Coluit & hanc prę cęteris Diana. nullũ huic vnq̃ ociũ: quies nulla paleſtræ illã vel curricula: ſiq̃reres: ſp habebant. In quibus dũ ſæpe cõtẽdit: id factũ eſt: vt alio℞ victores Palęſtritę curſoreſq₃ ſub illa victrice caderẽt. pepit illi vt fere fit ĩuidiã virt⁹: ęgre ferẽtib⁹ iuuenib⁹: ſi tot viros puella vna viceret. quare ĩſidijs exceptam iterficiunt: ĩterfectã terrę cõdũt. ſed nõ ĩmemor amoris Diana: cũ illã ĩ arbuſculã ſui cõmutaſſet nois: vt antea olea: ſic poſtea Myrto coronari voluit. Nũc abſoluta vna: reſtat altera Pitym puellã formoſiſſimã ĩpatiẽtiſſime: ĩpatiẽtiſſimi amoris riuales duo dei: Pã & Boręas adamabãt. Dan eã ſibi ſemicap de⁹

Pani illam ſibi thrax inſtabat Boreas. puella Pana potius: q̃ Boream: ſi libera detur optio malle: Pani vero cum mox adhęſiſſet Pitys: īpatiens (vt amantium fere ſors) repulſę Boreas: deprēſam fore ſolam ſpatioſo campo: ſaxo adlidit infęliciter moribundā. Eam tellus ītra gremiū exceptā ī arborē cognominē cōmutauit: ex cuius poſtea ramuſculis tēpa ſp ꝑcinctus ſpectatus eſt Arcas deus. Aiaduertas aūt licet: q̄ ſpirāte Borea: collachrymet idēidē & pinus: tanq̄ dicas iniurię tunc meminiſſe ꝑcipue. Sufficiebant quidē hæ duę: ſed ſcholaſtica lege tertia quoqꝫ ſubnectenda fabella. hanc vero ex Arcadicis Pauſanię reb⁹ excerpſim⁹. Oenomao Piſæ Regi Leucipp⁹ erat filius. Is viſa Daphnes pulchritudie ocyus ī eius exarſit cupidinē ſed cū Daphne ꝑcipue mares auerſaret̄: excogitat huiuſcemodi cōſiliū cuncta ſupans amor. Comam primū Alpheo nutrire īcipit. Nutritā deīde ꝓmiſſiorē ī muliebrē ornatū excolit. muliebres poſtmodum veſtes īdut⁹: eo vultu Daphnē ſeſe adſociat: vt viſam dubio ꝓcul puellā formoſiſſimā iurares. Perſuaſa vero Daphnę facile: tanq̄ Oenomai foret filia: admittit̄ ꝓpterea Leucippus puella creditus: cū ꝑſertim & nobilitas gñis: & venuſtas corpis: & ī venatione agilitas: & ī exeq̄ndis reb⁹ ſtrenuitas ſummam apud omēs bñiuolētiam conciliarēt. Quib⁹ rebus p̄ cęteris iam familiarior chariorqꝫ ī dies Daphne fieri. Verꝫ diuturna fęlicitas nulla. Apollo etem̄ dum iātū amoris Leucippo inuidet. Inicit Daphnes aio: vt Ladoni ſeſe cum reliquo nympharꝫ merſaret grege. qđ vt illa libētius faceret: deduxit eam iam longiore venatione feſſam: cū Sol altiſſim⁹ foret ī eam fluminis partē: vbi blando aquarꝫ ſuſurro: crepitantibus ſuauiore folijs aura & dulce vernantibus auibus gutture: puellæ facilius adlectaret aim. Nulla fit mora. vitreis aquis inuitantibus Nympharꝫ cœtū. expoliant ſeſe omēs. vorticoſo deīn gurgite īnatantibus certatī nymphis: vn⁹ tergiuerſari Leucippus: & q̄ antea primus obiret oia: nūc poſtremus id facere: qđ ī genitoris æſtus nymphis expetitum ſolet eē leuamē: admirationi primū: mox ſuſpirioni eē. Conueniūt igit̄ cōmuni oēs cōſilio. īuitū reluctātēqꝫ Leucippum expoliant: expoliatū: cū marē cognouiſſet: iracundia ꝑcitæ lanceolis cōficiūt. Hæc finis fatorꝫ Leucippi: q̄ dū nimiū amoris īdulget ſtimulis nequaq̄ q̄ ſic illū amaret Daphnen (rarum eſt enim amoris ęquilibrium) repit. Atqꝫ hic illud crediderim a poeta dictum. Vrebat Phœbum Daphne fugitiua.

Quid ſit lubricare orbē Lacedęmonium pedemate apud Iuuenalem ex Polluce copioſe declaratum. Caput.xvij.

GRauius mihi nunc certamē: q̄ vt fabellis vacare liceat: grauiorqꝫ exorit̄ pugna. Quippe cum ī eruditiſſimorꝫ virorum ſentētias: qui ī Iuuenalē aut commētarios: aut annotationes edidere diſputatio ſuſcipiatur ardua. Qđ niſi prius oēs illi ī ſeipſos met (qđ aiūt) ſeſe confeciſſēt gladio: quiēſcēdum mihi fortaſſe non grauato īperaſſe potueram. Tā etſi prodiſs: p̄ communi oīm vtilitate nullius habēda pſonæ ratio non ſuiipſius. pplacet: pplacet inq̄ Ariſtotelicū illud: Amicus mihi Plato. amic⁹ Socrates. ſed magis amica veritas. Nūc vero cū ſub Satyri carmie Politian⁹ īgenue de pitylismate ſentētiam reprobet ſuam. Cū Domitius nullo nitatur authore. Cum Merula candide ſeſe nihil adhuc legiſſe quod placeat: fateatur: Valde repugnante & ſyllaba & ſenſu ſentētia non admitiat̄: nouiſſim⁹ interꝑs vt q̄ exiguū qđ adferat: cū nec ſaltatiōis nomē: nec qualis fuerit illa ſaltatio doceat. cū inq̄ oēs nec ſuā: nec alienā ſentētiā ꝓbēt. Accipite (q̄ſo) æquo oēs aio: qcunqꝫ iſtæc legitis: & veriſſimā (vt arbitror) lectionē & ſaltatiōis iſtiuſce nomē: & rōnē. quę oia niſi bonis authorib⁹ corroborent̄: iā nūc reclamēt oēs licet reprebēt libere. Dēt cordyllis īuolucra: ſcripta iſtęc nr̄a Neqꝫ vero quēpiā aut admirari: aut īuidere deceat: me nūc primæ militię ſacramēto quaſi tyronē iuratū: īter primas acies ꝓcedere auſum: & q̄ veterani non auſint milites: nos magno cōficere aio: nec minore: niſi fallor fęlicitate. cum tñ nō ordie vnq̄: ſed robore pēſand⁹ ſit miles. poſuit iſtęc medio de⁹ oia cāpo: ſi labores: ſi īuigiles: id tu quoqꝫ cōſequare: qđ alijs negatū ſupi voluere. Interfecit Papyrius puer hoſtē: ſub quo antea veterani cōplures ceciderāt robuſti milites: at puer. Puer inq̄: ſed virile tñ execut⁹ op⁹: fortunæ hunc crediderī ludū: quē ſępe ludat nouerca grauior: parēs hiſce benignior. Qđ illi macti īgenio viri inuētū non quivere: nos ſi non tanto ingenio: labore certe pari: q̄ ſępe īprobus oia vīcat: īuenim⁹. Quin & ita nunc ſe res hēt: vt q̄dā ignorare poſſim ipſe: q̄ min⁹ doctus fortaſſe quis teneat. Neqꝫ .n. vnus oia: qn vix oēs oia: multi certe multa norunt. An qđ q̄dā philoſophi q̄dā alia īdies excogitarunt noua: q̄ ſupiores ignorarāt: minus illi clari: minus celebres ſic rerꝫ viciſſitudies hñt. Succedēt & alij fortaſſe ꝓcociora ętatis: qui & librorꝫ: q̄ nunc ſuppetit incredibili copia: & ſummo ſtudio maiora fortaſſe dēt ī mediū. Cęterꝫ vt iſtuc veluti Coronide quadā claudā: ſic adfirmo: ſic cōtēdo: qđ niſi q̄s hac florentiore ętate ꝓſtet aliqd: qđ ſalſem īdolem redoleat futuræ eruditionis certiorē: fruſtra illius te expectare ſeniū. Quicqd .n. deſiderarū iri pōt a iuuene: ī eo deſiderari pōt: vt. ſ. quæ nō ſatis digeſta ſint: q̄ aliquanto fortaſſe crudiora: tēpe ſuo: & ipſa die digerat & concoquat. redeo igit̄ ad rē. Pitylismata iā ſuum Politiano ab

ortum eſt.ſupponit neſcio qd Alexander Crinitus ꝑ Politiano.qđ aut ꝑq̄ exiguum eſt: aut po
tius nihil. Age ergo nr̄am nos ſentētiam i medium ꝑferre haud vereamur.Primum pedemate
.i.ſaltu legimus.nam & omēs codices pitimate fere hñt:ac ꝑ orbē Lacedæmoniū eā ſaltationē
itelligi:quā βιβασιν λακωνικων adpellari quarto Pollux ē author:adſerimus. Quo fit vt miret
Georgium Merulam diligētē & accuratum alioqui virum:dicere nihil apud Pollucē a ſe præter
hęc duo verba λακωνικον τον Δημα.i.Laconicam ſaltationē inuētū.cum tñ copioſiſſime Pol
lux ad hanc ſētētiam:tanq̄ ſatyꝝ iterp̄tari voluiſſe dicas:ſcribat.Erat vero & βιβασισ Laconi
cæ ſaltationis ſpecies:cui p̄mia quęq; ꝓpoſita eſſent:neq; vero pueris ſolum:ſed & puellis. ſal-
tandi aūt ratio huiuſmodi fere. Saltabant quidē omēs ita vt nates calcibus impeterēt:numera
bantur autē & ſaltus.vñ & tale de vna celebre epigramma.χιλια ποκα βιβαντεσ:ſed & paulo
infra Pollux.erant aūt & Laconicæ ſaltationes Δειμαλεα.ſed & eodē capite καιΔιποδια ſal-
tatio Laconica.quibus verbis dubiū nulli qn iam ꝑ Lacedęmonium orbem pedemate:ſaltatio
nem illam βιβασιν voluerit erudite innuere.Qđ ſiquis vnum ex commentatoribus pedemate
legiſſe dixerit & Luciani περι τησ αθχησεωσ adduxiſſe teſtimonium contēderit:ſciat ille nihil
illud admodum fuiſſe:cū ꝑ exiguum ſit qđ ille ad locum hunc:de quo paulo poſt ipſe quoq; du-
bitet:adduxerit: tametſi emēdationis huius abhinc biennio de Canalis noſter Paulus Phœnix
mihi ſp̄ dicendus:& diſcipulorum plęriq; teſtes:micantiſſimum ſydus:q̄ Cognouit & hoc Mar
cus Antonius Michael:patricia non ſolum familia clarus:ſed & lr̄is pq̄ excultus. Sed & Symō
Raymundus huiuſce cum Ioanne Bembo viro humaniſſimo ꝑcipuua impulſor editionis no-
uit.qui Simon muſarum totus qua eſt eruditione:& fide & declaratum locum olim a me plauſi-
biliter adprobauit:& nunq̄ non authorē me facere vbiq; locorum voluit.Quin(deum imorta-
lē teſtor)dimidium pene capitis abſoluerā huius:cum ſuccurrit Britannici quoq; in Iuuenalem
eē commētarios:quos vt audiui:lętatus ſum & viꝝ bñ de lr̄is meritum id ſentiētē & me tamen:
cum idē ſentirē:longe alio itinere gradiētē.

Ex Metamorphoſeos vltimo carmen illud & ſpiſſi littoris Ancō:explica-
tum.& ꝙ Ancon proculdubio legendum ſit:probatum. Caput.xviij

Non minoris(puto)laudis:fęlicitatis certe:& euētus:paris erit is Ouidianus tandē ex-
poſitus Ancon ꝑ quo nō veriti ſunt quidam:vel antrum ſupponere.vel antium ad-
dere.Vel(ſi dijs placet)ꝑ Ancone maritimo interpretari oppido.vt ſiquid ferre ęqui
ore poſſis ſtomacho:facilius id eorum feras qui Antrum vel antium: q̄uis Spurium
partum:ſuppoſuerint.Tametſi ampliandi omēs:qui cum verba non ꝑcipiant:ſtatim immutā
dum curent.Cæterum cur nos Ancon legamus:quidve ſit Ancon vt explicemus:hę rationes
a nobis potiſſimum ſunt:primum igitur omnium:mouēt me codices omēs:tam manu ſcripti
q̄ gręcis typis ducti:deiñ vero qđ verbū ſit optimū.& a multis authorib⁹ tū gręcis:tū latinis vſur
patū.poſtrēo qđ quid ſit Ancō:qđ illi ignorare ſe faſſi ſūt.nos nō neſcim⁹.Ancō igit̄ a gręcis a
latis cubit⁹ dr̄.ſed & loca ip̄a:q̄ ita i mare excurrāt:vt cubiti vicē ꝑ ſe ferre videāt:Ancōes a gre
cis & latis q̄ſi cubiti dicti.ſ; ne diuti⁹ i re cōfeſſa imorer:Rñdeāt hi mihi an ſciāt vñ Ancō illa do
rica:celebri munita portu ciuitas dicta.nempe (puto) dicēt ꝙ vice cubiti i ſubiectum excurrat
mare.Hoc & Euſtachius tertia(ni fallor)Rapſodia:(neq;.n.mihi tunc libri copia)vbi omēs ho
minis partes ad ianimata transferri docet:comprobat.Quin & Geographi teſtimoniū quis nō
admittat?Hac i Italiæ parte fuiſſe prodētis cubitos deos.i.anconas.Cuius hæc ſūt verba Geo
graphiæ primo.Cęterum cubitus(id eſt ancon græce)longus quidem & anguſtus. ac deductis
a Caprearum locis ſeſe extēdēs.Altero ex montis latere Sirenum ſacellum habens. Ex altero
aūt ad poſſidoniatem ſinum paruę tres adiacēt iſulę deſertæ & petroſę.quas Sirenuſſas vocant
ex quibus verbis:tametſi non ſit iſte Ouidianus ancon:ꝙ locorum ratio non patitur:tamen id
ſatis mihi fuerit oſtendiſſe:qđ plurib⁹ terraꝝ locis huiuſcemodi reperiri ancones. quas ſępe poe
tæ:Raro Geographi niſi nobiliores nominent.Sed quo piaculo Valerij Flacci noſtri carmen
omiſeri.Qui anconis i Euxino mari cuiuſdam meminerit in.iiij.hoc verſiculo Quid memorē
quas iris aquas:quas torqueat Ancon?Quo in loco nequeo mihi ſatis temperare:quin inſciti-
am Cuiuſdam non caſtigem.qui reponēdum Acon admonuit.cui ſi quicq̄ aut ſenſus ieſſet cō-
munis aut mediocriter gręca:quæ tamen plenis hauſiſſe ſe labris iactat impudenter: delibaſſet:
nunq̄ ad tantum inſcitiæ foret prouectus:vt Apollon.j ſaltē nō ꝑcepiſſet carmen Apollonius
quoq; Rhodius ſecundo huius Anconis meminit.cuius quoq; carmē adpoſuiſſem: ni vererer
ne impreſſores:qui non ſatis aut gręca callent:aut græcas literas non habent:neceſſitate ita im-
perante:cuncta deprauarent.quo factum eſt vt quo rarius licuit gręca inſererem.quæ vero inſe
rui:latina potius facerem.

Emēdata vox apud Valeriū Flaccū.ibiq; de Alcone:& Phalero hiſto-ria ad poetæ ſenſū explicandum neceſſaria recitata: Caput.xix.

DEpēdim⁹ diuti⁹ animi an ex Balbi quoq; nři Argonauticis aliq̄d interi hic ſibi Racematiões vēdicarēt.tū ꝙ itegros mihi i illū reſeruare veli cōmētarioa. Tū ne hac iparte aliq̄d mihi vł iuito oē eo dicēdū ſit homie.Q ui iam fatis naturæq; cōceſſit:q cū ita poſt ea vixi recōciliatu gřa:vt cū nullo coniunctius homie nři ordinis:viuerē.quo factū ē:vt & ille ſua mihi exēpla annū abhic edita moriēs vni cōmēdarit:& me ita amplexat⁹ ſit:vt ſe nō grauato mon fateref:poſtꝙ emēdādi & edēdi libros illos puiciā libēs ſuſcepiſſē. Tulit videlʒ ętas eo tpe multa:Tulerūt amicoꝝ quorūdā pces. Tulit deide ꝙ nō leui iiuria me ab illo affectū iure exiſtimabā.Hūc qñ ille obijt:& ois obliuiſcí iiuriæ ē viſua. Impius mihi plane videret.nec xpianæ pietatis vn⁹ niſi vł multa i illū ſcripta deleſſē:vł aliquo illū bñficio demeruiſſē:quo & mortu⁹ lętari poſſet:& amicis eius ſatiſfacerē:& ipe xpianę pietatis ſectator & viderer:& eſſē. Laudauim⁹ igit hoiem publica actione defūctū:& qcquid hoc opuſculo i illū acri⁹ iuectus erā abraſi:qđ ſiquid ſupeſt:qđ certe imutari ſatis bñ nō potuit:id ęquus lector ignoſcat:qñ & Sabellici manes placati nunc degūt.& ego modeſtiſſime rē totā attigi. Verū ad rē Carmē Balbi in prio de Phalero hoc ē legere. Inſcq̄ris caluſq; tuos exp̄ſſa Phalere: Anna geris vacua nā lapſ⁹ ab arbore paruū: Te quater ardēti tergo circūuenit anguis. Vbi primū emēdādū ter:q̄uis defēdat aliq̄s te vt ſit p apoſtrophen Te paruū.ſed illud quater nō ſatis poeticę dictū videri poſſit.veꝝ vt hoc ſuſpēti:ſic illđ i tertio vbi de Cyzici iuſtis agif:emēdādū p certo adierim⁹ Inde p armatos Minyia referētib⁹ orbes Concuſſi tremuere rogi.Vbi pparticula p:ter reponēdū Vergiliani poematis non ignaris:cognitum eſſe poteſt.Is vero Phalerus Alconem habuit patrem Cretenſem patria.ſagitādi:vi fere cretēſea omnea:peritia celebrem.qui cum Phalerum filium ifantem adhuc draco ſpiris implicaſſet iam deuorandum:ea peritia ſagittam intēdit.vt draconē ſagitta quidē cōfixerit:puer vero icolumis ſupfuerit. Qua de te & acutiſſimum epigramma legif gręcum. Cui Phalero Athenieſes poſtea velut Iaſonis comiti arā erexere:& hoc ē qđ Balbua ait geſſiſſe illum arma i q̄bus cœlat⁹ eius eēt caſ⁹:ſed & vt de Alcone aliq̄d:de quo quoq; pauſanias:adnotatum ē Proxeno ꝙ Erecthei Athenieſium regis filius fuerit:qui ex terra Attica cū Chalciope filia i euboeam fugiēs venerit:quā cum pr̄ repeteret:Chalcidēſes nequaꝙ voluerit reddere. Ia fortaſſe ſit ille Alcon:de quo Verg.i Ciri Alconis referēt boetiq; toreuma. Cuius & i Bucolico ludicro:Aut Alconis habes laudes:aut iurgia Codri.

Vtrum apud Vergilium omnipotentis olympi:an omnipatentis legendum. Caput.xx.

LEue hoc fortaſſe quibuſdam viſum iri non dubito qđ dicturus i pręſētia ſum.ſed q̄uis ęſtimet leue:Dicam tñ.qm̄ iueteratum hoc iā apud oēs video:vt oipotētis olympi legant.Quo epitheto præterꝙ ꝙ non ſatis videref vatum eminētiſſimus vſus apte:cum Iouis ſit hoc peculiare:omipatētia libētius ipſe ſcripſeri.qđ & maxie congruit.& grecum olympi nomen i primis expoſcit.cum.n.olympus quaſi ὁλοσ λαμπηο.i.tot⁹ lucēs dicatur:rectiſſime(vt arbitror)a Marone omipatētis ſit dictus.vł ꝙ omib⁹:vł ꝙ ab omni parte pateat.neq;.n.hoc i loco olympi p Iouis itelligere poſſis:cum de Cælo ipſo itelligēdum doceat vł Seruius. Sit tñ hæc æſtima.io non iudicium.volum⁹ .n.hoc dictum:ꝑpter multos:q ſępe i vtranq; dormitantea aurem:poetas temerario interptandos adgrediuntur auſu.cum non ad Ariſtophanis ſolum lucernam:ſed & ad Cleanthis poetaꝝ iterp̄tes elucubraſſe deceat.

De diebus ex philoſophorum ſcholis ſecretiſſima quędam in lucem data. Caput.xxi.

OBſcurioribꝰ aliquot poetaꝝ locis i lucē datis:Reſtituta Iuriſcōſultis verboꝝ amiſſa quorūdam poſſeſſione. Decurſis oratoꝝ:hiſtoricorumq; nunc breuiore:nūc latiore curſu ſpatijs:philoſophi tñ nō:q videmiam nřarum Racemationum pleniorē vberiorēq; facerēt:ſuperant.Hos igit in vindemiam quoq; hanc noſtram conuocantes:adoratis prius ſupis:qcq̄d hoc fuit Feſti:diſſoluemus. Lautiores omino copioſiores(mō ſuperi nos reſpiciant aliquātulū:)i futuꝝ videmias adparaturi:vt iam nūc polliceri id poſſimus:pximas eas futuras:quæ ſi nihil aliud pſtēt:illud certe p ſe ferāt:multum differre a tumultuarijs p̄meditatas. Interi vero qualeſcunq; grato qſquis adceſſerit aīmo conuiua iſtas ſuſcipiat:iuitat⁹ tā nūc ad eas:quas cū aīmus nūc parturiat meus:paritur⁹ ſit aliqñ nec vero lōgo ab his iteruallo.Nūc vero iuitatos hoſce philoſophos curabim⁹ p virili vt q̄ lautiſſimo fieri poterit & opipe

ro accumbere faciamus cõuiuio.qđ ſi non vſqquaq; lautitiam ſupiorē p̄ ſe tulerit:culpã agnoſcant ſuam:qui relicto ſępe delicatiore ſiligineo pane:ſuauioribuſq; cibis:ne dicam furfuraceũ: certe ſecundariæ panem notæ:& vulgatiores eſcas interdum ſectari ſolēt. Tractabitur igitur materia De diebus vt certe non facillima ſic ſane pulcerrima. quæ vt minus habitura ſit voluptatis:tametſi & voluptatis non parum erudito cuiuis adportet:vtilitatis certe multum ſecum adferat:vt qua potiſſimum ratione hebdomadũ dies digeſſerit maiorũ nřorũ adoranda ſp memoria:Nos quoq; poſſimus pcipe. ſed huiuſce narrationis exordiũ huiuſcemodi ſtatuimus.

Primum omnium perſuaſum dubio procul id eſſe in primis debet omnibus:ſapientiſſimos viros Chaldæos dico & ægyptios:ſed & poſtea nationem prudentiſſimam gręcam. Romanã vero grauiſſimam:non ſine cauſa ſeptem diebus hebdomadum ſpatia voluiſſe icluſa. Q đ ſi qs iam pro certo habeat:conſiderare debet ille ſecum:deinde ſummo conſilio factum id eē. vt ſeptem planetis ſingulis:ſingulos aſſignare voluerint dies :qđ quanam ratione macti illi ingenio pręſtiterint viri:iam nunc explicabimus.

Zoroaſtres:& Hyſtaſpes Chaldæi:necnon Aegyptij:ab erronum numero hebdomadũ partiti ſunt dies:& primum quidem vnam:vt & Pythagorei:nũcupant:ab ea.ſ.quã gręci μοναδα nos vnitatē diximus.q̄ ſola ſit:neq; cuiq̄ ſeſe immiſcens.eſt vero hæc vnitas idiuidua:immutabilis.& ſeipſam mouens & pari modo exiſtens. vt iure quidem ipſius vim mentis contineat. Refertur vero hęc vnitas ī Apollinem:hoc eſt in ſolē:qui quidē Sol q̄ ſol⁹ ſuo luceat lumīe dictus ſit.quare & Pythagoras vnitatē hanc hypionida nũcupat.quoniam omĩb⁹ quidem ſubſtãtia ſupſit ſua.nuncupat autem & inde ακαμασ:quaſi idefeſſa:q̄ labor quidem ī compoſitis inſit. vnitas aũt ſimplex & maſcula.quare & fœcundiſſima:& omniuʒ cauſa.differt autem vnitas ab vno:vt forma ab imagine:& ab exēplo exemplar: Sol autē & incalfacit:& paulatim exſiccat corpa. Secũdum autem lunę adſcripſere humectanti pariter & mediocriter icalfaciēti: veluti totius materię authori. vñ & αρτεμισ απο του αρτιου hoc ē ab æquali & υλικου hoc eſt materiali denomĩarũt.æquale etenim medium exiſtens:diſtrahitᷣ diuiſus ab vno. vnus aũt idiuiduus numerus. Eſt vero binarius numer⁹ non pur⁹:primũ quidē q̄ vacuus & non ſolidus.qđ vero non plenum eſt:haud quaq̄ purum:non purum vero īfinitatis & inęqualitatis principium:atq; infinitatis quidem propter materiam:iæqualitatis vero q̄ altera parte longior:vñ & veteres vt materiam & ετεροτητα(.i.vt ita iam dicam)alternitatem. Δυαδα ſuſcipiunt:& audaciam quidem .i.τολμαν:& impetum quod eſt ορμην & opinionem vocant:q̄ verum :& falſum in opinione conſtat:eſt enim materia ſeſe ipſam ſemper trudens & inſtabilis multarumq; variationum capax:laborum quidem q̄ velis patiens:natura diuiduum & diſtans quæ ſuſcipiat. Axis namq; medius per cœli ambitum veniens:primum ſui defectionē in bipertitam ſectionem ab vno declarat author poſtea:quicunq; ſit in toto:motus.& penitus ab intelligibilibus ſeiunctus. Quæ cum ad hunc modum ſe habentia cognouiſſet numa. binarium numerum inter nefaſtos poſuit. Athenienſes quoq; ſecundum Iunij diem extraxere:vt Plutarchus in Sympoſio eſt author Tertium vero πυροεντι.i.Marti aſſignarunt:velut igni aerio & generanti: qui totius ſenſibilis naturam poſtmodum accendat:& ceſſare finat nequaq̄: exſiccans ſimul & radicitus excalfaciens. Quare Iunonis illum finxere filium:quaſi ab aere nitorem ſuſciperet ignis. vnde & fabulatores Venerem nunc Vulcano:terreſtri quidem igni:nunc Marti:aerio coniunxere.his enim totum hoc ſenſibile vitam ſuſcipit.ſed & τριαδοσ ſecundum ſenſum vis eſt maxima:puta in genitis:eſt generatio:incrementum:nutrimētum.neq;.n. ſine cauſa manauit illđ τριχθαδε παρταδε δαστα.i.tripertito diuiſa ſunt omnia:cum ſcilicet tria ſint cæleſtis corpora ętheria videlicet:ſydera & lapidea:& imparis pręterea numeri principium τριασ.& quidem ſecundũ Orpheum tria ab initio rerum principia pullularunt Nox Terra & Cælum : Quin deorum genera tria: Cęleſtium terreſtrium:quęq; inter hos ſunt. Pręterea tres ſunt inſup aīæ ꝑprietates:vt ſit rõcinãdi vis:vt iraſcēdi:vt deſiderãdi.mēti quoq; Ariſtoteles tres attribuit ſpecies:ex q̄bus tres ideę exortę.natura diſciplia & exercitatio. Corporũ p̄terq; tres mot⁹:ſũt & ſphęrarũ tres ſtat⁹. Cētrũ: dimetiēs & circũferētia.ſyderũ quoq; totidem προποδισμοσ υποποδισμοσ ακρονυχια. Corporũ differētias tradunt quoq; treis. vt ſint ex materia.ſint aeria.ſint ignea. vt Chaldęis placet. vniuſcuiuſq; vero figurę qs neſciat triplicē motũ:latitudinē:ꝓfũditatē & lõgitudinē? & ne oīs de hui⁹ vi numeri colligã:q ſũt īfinita pene.mundus ex triplici cõſtat ptãte Arithmetica Geometrica:& harmonica:vt Cecili⁹ Pythagoreus quoq; ſenſit. In Phędro quoq; Socrates:ſed & ī rep. ipſe Plato ſua tradit q̄ ītelligibile iparē quãdã naturã ī diuinis ponit: vt.ſ.ſit p̄cipua ſubſtãtia.mediũ vita. vltimũ vero mēs. Quarti vero diei p̄fectũ fecere ſyd⁹ στιλβοντα ab ægyptijs a Gręcis ερμην.i.Mercuriũ:dictũ.q ex ęquo nũc quidē humectet:nũc vero exſiccet.cum ſpiritũ a celeri ſolis rotatione ſuſcipiat.huic igitur merito ſyderi τετραδα adſignarũt : tãq̄ numero

cuidam animatum pfecto:& cuſtodi.quattuor eñ ſunt animæ veluti fundamenta.ſ.mens:ſcientia:opinio:ſenſus:quod & Pytagoras per tetragonum rectiſigulum ſignauit.q̃uis Archytas non in tetragono ſed in circulo animæ finitionem poſuerit.ſed his omiſſis:& in ſenſibilib⁹ quoq intueri hoc fere liceat omnibus.Nam & animaliũ generationibus primum q̃dem eſt ſeminis inſperſio ſecundo loco ad generationem permanſio.tertio incrementum. quarto vero perfectio.Quin & ſolis cõuerſiones quattuor.Lunæ facies quoq quattuor ανοδοσ παρσεληνοσ.hoc eſt plenilunium.και διχοτομοι δυο.ſ.bipartitæ ſectiones duę.in quibus nunc humectet Luna.nunc incalfaciat:nunc exſiccet.nunc refrigeret:ſed quaternarius numerus æqualiter æquus eſt ęquarum partiũm & compoſitione & poteſtate q̃d nulli alij contingat numerorum facile.Adq hæc pro quarto die ſatis.Quintum vero φαινοντι ſyderum cunctorum valentiſſimo ſtatuerunt.quare & græci gñonibus aptum theologicis cõplexi ſunt arcanis:vnde & fabuloſe Creten patriã tradidere:Innocentiſſimã certe inſulã & in qua mortiferum animal naſcat̃ nullum.vt nec Lupi:nec Noctuę.vt p̃ter noſtros eſt autor Antigonus inueniantur.Quinarius vero numer⁹ cæleſtis nuncupat̃.q ab hoc vt credidit Ariſtoteles:mundus abſolute pfect⁹ eſt.Quinarius eñ quaternariũ cũ adſumpſiſſet.abſoluit omnia:ſunt vero ſi Solem Lunamq excipias errantes quinq ſunt in ſphæra circuli quinq.ſunt orbis faſcię totidẽ:fert̃ aũt & philoſophis.Iupiter ſenſus fabricator & opifex:& iure quidẽ:vt quinarius is numer⁹ in naturę quoq ipſius foret ordine:cognat⁹ eñ & quinari⁹ numer⁹ ſenſus ipſius:q ſenſus q̃ncupertito diuiditur.Quo circa Pythagorei fato quinariũ numerũ adſignarũt.φωσφοροσ aũt.ſ.Lucifer ſiue Veneris ſtellã:ſiue quouis adpellare alio nomine libeat ſextũ ſibi vendicat.ſydus incalfaciẽs pariter & humectãs.Venerẽ aũt quia merito vniuerſi ſẽſibilis naturã dixerit.Hoc eſt ex qua oĩa primum procreata principiũ ſumpſerint:vnde almã & lucretius & Vergilius. Venerem erudite admodum carmine quandoq dixere ſuo.quin ipſe Lucretius hanc rerũ omniũ ꝓcreationis cauſã eſſe ſcripſit:dixere vero & oracula aſteriam hanc & cæleſtẽ.Numerus eñ ſenari⁹ ad ꝓcreationem perq̃ accõmod⁹ inter reliquos eſt.veluti par impar hoc eſt αρτιοπεριττοσ cũ eñ ſubſtantiæ ad agendũ efficacis ſit particeps p imparẽ:& materialis per parẽ.Idã generãdi poteſtatẽ maxime habet.vnde veteres nuptias & Harmoniã ſenariũ dixere numerũ.Ab vnitate nãq cũ diſceſſeris:ſolus pfectus eſt numerus.& vt ſimpliciter dicã mas & fœmina natura eſſe videatur:q vt ipſa Venus maſculã interdũ:interdũ fœmineã naturã ſuſcipiat:quare & Theologi αρρενοθηλεαν.ſ.marẽ fœminãq nuncuparũt:vt ad hoc p̃cipue videat̃ adluſum voluiſſe Vates eminentiſſimus cum in ſecundo ducente deo dixit:vt & alter poeta pollentẽq deũ Venerẽ.tametſi non ignoro quid commentarij:q due alij in mediũ adferãt.Septimus vero q ſupereſt nouiſſimus:ab Aegyptijs pariter & Chaldęis ſibi adinuicẽ adſtipulantibus φαινοντι ſic nuncupato ſyderi cunctorum ſup̃mo adſeritur:cuius ſit ea vis vt p̃cipue refrigeret.ſed & æq̃ exſiccet κρονον hunc.ſ.ſaturnũ græci nuncupare viſi:quaſi διακορη νουν.ſ.exſatiatã mentẽ:vt ſi originationẽ nominis.ſiue veriloquium:ſiue vt Cicero q̃nq notationẽ nuncupat:quęras:quaſi πληρη ετων hoc eſt annorum plenum dictum putes:quare & latini Saturnũ quaſi ſaturatũ annis vocitarunt.pythagorei certe huic vni tanq̃ totius autori hebdomada adſignarunt.Teſtis autem locupletiſſimus Orphe⁹ hoc carmine εβδομην ην εφιλησ εν εκαεργοσ απολλων.Recte igit̃ ſeptenarium numerũ Philolaus αμητορα hoc eſt ſine matre dixit:ſoli eñ natura ineſt:vt nec generet nec generetur.Immobile nãq eſt.q̃d vero immobile:generationem ſuſcipit nequaq̃.Mathematici vero ad fabuloſiorem multo inclinãtes ſententiam Saturno ſeptimum adtribuunt:tanq̃ patri manifeſtorum deorum.Quoniam errantiũ omniũ altiſſimum Saturni cenſetur ſydus.hic igit̃ omnium ſupremus.ſupremum merito vẽdicauit diem.Hebdomadas quoq ex vno & duobus & quattuor conſtat.Harmonicos maxime nũeros per duplicem & quadruplicem.Sed & ſeptimeſtres partus perfecti:abſolutiq primi:vis enim numeri ad generandum adcõmodi ſeptimeſtrem ſæpe partũ abſoluit.Timæus vero ad animum ſeptenario includit numero vocales quoq apud græcos ſeptẽ.ſeptem quoq annorum acceſſio ſemper cauenda.ſed & nos cum aliquot alios addere potuiſſemus locos:fuimus contenti intra vnam & vigeſimã conſiſtere Racemationem.vt interim quę Gellius:quęue Theodoſius:nec non & diu⁹ Auguſtinus ſubtiliſſime diſputant.omiſerim.Q̃d eñ Virgo.q Pallas ſeptenarius dicat̃ numer⁹.q abſolutiſſimus numerorum ſit.tum hic quẽ citauimus ſacræ paginæ interpres:tum ſacri alij:tum ꝓphani docent autores:ſed qm̃ de his fortaſſe copioſius q̃ par fuit diſſeruimus.vindemiã tandem hanc ad quã philoſophos quoq acceſſitos voluimus:nũc abſoluamus.alias copioſiores vt polliciti ſum⁹.nõ tam Racemationes q̃ ſpici legia ſi mõ fuerit ſuperi:datur.Hæc vero partim ex latinis auctoribus:partim græcis:quos vbiq citauim⁹ ne nos ſine ſubſcriptore in forũ hoc deſcendiſſe calumniaretur quiſpiã collegimus.Cæterum adiuuit me multũ liber(vt ita

genue fatear)Maximi Planudi viri apud gręcos celeberrimi.qui multa ex noſtris:ne ſoli nos a
græcis ſemp mutuari aliqd videri poſſimus:in græcã penũ cõdidit.quẽ cõmodo mihi Gaſpar
Contraren⁹alias dederat:aduleſcens is patricia natus honeſtiſſima familia Veneta.ſed lõge op
timis inſignitus ipſe moribus.literatura vero cum græca tum latina ſic inſtructus:vt(qđ tñ ſi
ne inuidia dictum velim)nullum ex iuuentute hac noſtra Veneta:quę ſemp excellentiſſima tu-
lit ingenia:quem ante feras:habeas.Qui nunc vt eloquentiã cũ ſapientia coniũgat.qđ eſt ſtu-
diorũ abſolutiſſimum genus in patauino gymnaſio degens:ſic breui clarus euaſit:vt primum
iam gradũ ſi non tenere.certe ꝓximũ a primo videatur. atq; vt illum ſperare breui ſaltem licet
ſic hunc poſſeſſione iam certa retinere poteſt.Ne vero iſtuc:aut qđ amiciſſimo mihi iuueni faue
am.cui certe plurimum propter virtutẽ faueo.dictum putes:aut ab illo iſtæc veluti cælo demiſ
ſa (q̄uis bonorum omnium autor certe deus)tantum comparata contendas.ſic accipias velĩ
pertinaciſſimo hæc illi primum parata ſtudio:ingenio vero ſublimi ſemper& excelſo.Memo-
ria præterea rerum tenaciſſima.Quibus dotibus factum eſt vt altero a logices ſtudijs anno:cõ
cluſiones(qđ iſti appellant)frequentiſſimo eruditorum conſeſſu virorum:habere in patria ſit
auſus:neq; vero ſolum habere:ſed magno animo:maioreq; ingenij defenſare acumine:cũ ſum
ma omnium admiratione & laude.

Breuis quædã veluti per anacephaleoſin dictorum confirmatio.

HAbes mi patrone:vt de te verſiculo colligã vno:laude maior omni: Racemationes
haſce noſtras ad quas q dẽ edẽdas nõ tam facile animari potuiſſemus:ni ac viſum eẽt
vna nunc mihi dari ratione:qua ſi nõ referre tantorum in nos meritorum gratiam vi-
deremur:qui cũ hoc vnq̄ poſſim?certe tñ habere teſtaremur:cũ ne agẽdis qdẽ grati
js ſatis interi nos eẽ fateamur Eſt certe tuæ dom⁹ in nos ea beneficiorũ imẽſa magnitudo vt imẽ
ſus tñ aius illa capiat.Qua in parte ſi qd erit fortaſſis a me peccati.te ipm pri⁹condẽnes licet q
tantis me voluiſti beneficijs obruti:vt nil mirũ ſi imbecillũ hoĩs lumen in fulgentiſſimũ So-
lis intueri nequeat radium.Parciore tu poſthac dabis:ſi modo poteris manu:ne nõ tam benefi
ciũ dare:q̄ iniuriã videaris inferre.vt enim libere qđ ſentio iã nunc dicam:iiuria:atq; ea meher
cle adfeciſti maxima.ſed quid adfeciſti dicã?adficis tu me indies.ea vero ſane hæc eſt.q; ingra
tum me viuere.ingratũ mori:cum nunq̄ æquilibriũ vel ſperare vel optare liceat:neceſſum eſt.
Cęterũ vt hęc ſimul & editionis & nũcupationis amoueat̃ cauſa:qa nõ videat hoc tibi ꝑſertim
opuſculi deberi?cũ tu mihi olim p̄ceptor:Iuueni ſemp adiutor fueris maxim⁹.Fauiſti tu ſemp
ſi quod fuit aliquando:noſtro noi:Faues & nũc p̄cipu⁹.Fauent vero & alij p̄clariſſimi viri:tuũ
integerrimũ ſecuti iudiciũ:vt ſi verũ æqua lance trutinare voluerim.te vno autore altus:Te ad
iutore ſubleuatus Te patrono quicqd hoc eſt nobis:illuſtratus ſim.Produxiſti tu me tiruncu-
lũ ex tẽtorio priuato:i caſtra publica:ex vmbra:& ocio:in ſolẽ & puluerẽ.primos tu mihi mili-
tię grad⁹tu mihi mox ꝓximos dediſti.neq; vero i ꝑſẽtia cõquieſcis:niſi plane vltimos ſup̄ mon
ſtrares dones.Hęc ſi ſingula aliqs i petraſſet:qs nõ ſpiritũ:qs nõ vitã niſi plane deſertor impende-
ret miles?Nunc cũ mihi tu vnus donaris hęc oĩa:quo me animo eſſe in te exiſtimas? Te vero
vnũ cũ dico:patrẽ optimũ & ſanctiſſimũ Aloiſiũ Bragadenũ diui Marci vt iſti vulgo loquunt̃
ꝓcuratorẽ dico Qui cũ in rep.hac veſtra ſanctiſſima ſit verſatus diuti⁹:tũ integerrime:tũ ſapiẽ
tiſſime:poſt ampliſſimos honorũ quotquot voluit decurſos grad⁹:ad eã potiſſimũ dignitatẽ
totius fere ciuitatis conſenſu delectus eſt.quę ſuprema omniũ vnã ſi excipias iure ſit.quã tamẽ
principis pſonã:nõ tã dico contempſit:quod fortaſſe quis æſtimet temariũ:q̄ dũ quietẽ ociũue
q̄rit animi:certe non adpetijt.Dico vero pientiſſimos quoq; fratres tuos:quos iure huic nos al
bo adſcribimus:in qbus neſcias prius an ſummã modeſtiã:tẽperantiam iuſtitiã ſuſpicias:an
pietatẽ in deũ:in patriã:in patrẽ:in te laudes:vt ſi pr̄i dulce adhuc ſit noſtrũ iſtud viuere ſit:q; ſi
le veluti micãtiſſim⁹ Sol iter tria minora fulgẽs ſydera:ſic lętat̃ vel poti⁹ gaudet:cũ treis filios
pr̄es treis fratres piẽtiſſimos & optimos itueat̃:vt ab illis vix diſiung ęquo pati poſſit aio:ni:q̄
eſt pr̄is veſtri ſumma ſapiẽtia:ſerenatũ ea noſſet lege.quę cũctis extremũ vitæ ꝑſtituat diẽ.Q đ
ſi Philenorũ deuotas ꝓ patria animas:ſi fratres Siculos celebrarũt p̄cipue veteres:ſi pollucem
& Caſtorẽ vſq; adeo vetuſtas admirata eſt vt illos poſtea inter ſiderũ retulerit numerum alterna
celebres morte:qa nõ iuſti⁹ tres tãta viuẽtes cõcordia fratres:tãta pietate ñ admiret̃:& veneret̃:
neq đ illi fabulati ſũt.inter ſydera iure collocet:dixerim?Cũ p̄ſertim vox illa Pythagorei vix
duorũ pectorũ capacẽ amicitiæ ſacroſanctã fidẽ teſtata ſit.Cæterũ qm̃ nos is veſtrarũ eſt locus
laudum:qui quidem alias latiore:& vberiore tractandus eſt ſtilo:tertia quoq; & illa fuit vel p̄ci
pua nũcupationis cauſa:Quo tu qui dudum inter hanc philoſaphantium celebritatem:& olim
profitendo & nunc quieſcendo primum gradum tenes:hæc noſtra ſeueriore examinares iudi-
cio:quę ſi tibi probarent̃ editioneq; digna viſa eſſent:Tunc vero ſtatim in acta(qđ ille inquit)

extirent:ſin minus:domi inter domeſtica ſcrinea deliteſcerent:vt cũ Oratij ſecutus ſententiam
eſſem Nonũ p̄meretur in annum editio. Quare cum tu nunc calculum adieceris tuum nulluſq;
mihi reliquus iam ſit ampliationis locus:vtpote cum abs te delecto ſemel iudice prouocatio
appellatur:ſententia contenti tua iam edimus:iam in manus legentium tradimus ita fore ꝑ cer
to rati:vt qđ tu probaſſes ſemel:improbare poſtea auderet nullus. A deo ſummum quiſq; cau
ſæ ſuæ iudicem facit:(vt Plynianam interim occupē poſſeſſionem)quẽcũq; elegit. Ego vero
hoc magis tanti patrocinium quęſiui viri:quo probatum facerē omnib⁹:nihil eorum:vel quæ
epiſtola teſtatus ſum mea. vel alijs noſtrarum Racemationum partibus:mentitum:cum p̄ſer-
tim nõnullorum amiciſſimorum mihi laudes obiter p̄ſtrinxeri. Qua in parte vt ab optimo quo
q; maximam ſemp ſperauim⁹ cõmendationem :cũ ꝙ veritatē quę paucis erat cognita. iã mul
tis cognitiorem fieri curauimus:tũ ꝙ ſi amicũ vere laudes:& gratum te omnibus probes:& vi
ri boni fungaris officio:ſic nequaq̃ ab aliquo vituperationem timendam credidimus:cum ꝓ-
feſſorem quendam perſtrinxerimus. Hoc tñ nũc tm̃ dixerim velitare quodãmodo fuiſſe Atq;
de hoc quidem ſatis. Nunc quoniam erit fortaſſe quiſpiam:qui reſpetiam venerandæ antiqui-
tatis in ſcribendi potiſſimum ratione imaginem quandam aut admiret:aut non ſatis probet:
ab his impetratum velim vt interim patiaꝛ æquo nos animo id quoq; p̄ſtare:qđ & alij erudiſſi
ſimi viri ſectati ſunt impenſius:& rationes hac in parte validiſſimæ comprobent. Cũ p̄ſertim
ſit ea vetuſtatis huiuſce ratio:quæ non tã vetuſteſcenti q̃ veteraſcenti videatur ꝓpior. ꝓbam⁹
quidem veteres mores:ꝓbamus vetera nomiſmata:laudam⁹ ędificia vetera. Quin(vt facetis
quoq; argumẽtis res iſta ptractetur) veteraſcẽs quoq; vinum magis expetitur? Cur non igitur
& literas? cũ p̄ſertim ſanctitatē quãdã: vt veteres luci: vetuſtas hęc præ ſe ferre videaꝛ? quo fit
vt ſenes quoq; hoies natura ipa duce optima veneremur impendio. Erit contra : qui nouitatẽ
forſan aliquã in nobis adcuſet:ꝙ non Ciceroniani ſemp. ꝙ q̃nq; Plyniani:interdũ vt cuiuſq;
fuerit ſtomachus putemur neutrũ. his ſic reſpõſum velim:ſectari me q̃nq; Ciceronē:cũ res exi
git:rurſum imutata ratione Plynianum:ſi mõ licet:fieri. ꝙ ſi neutrũ hi nos eſſe cõtẽderint:eē &
alios quos authores ſequi poſſim clariſſimos cõtendã ipe cõtra: Periodis īqt ille lõgiorib⁹ vte
ris :hoc Ciceronis peculiare. Cõmatib⁹:q̃nq; diſtinguis Plyniũ tũc ſequor:luxuriari q̃nq; ſti-
lus videaꝛ alicui. Symmacho & Plynio hoc placuit :ſicc⁹ & aridus alias ero. Tũc Frontonem
habere nõ pudebit authorē. Quin aliquis nũc ex politiani prima epiſtola ſcis frater īqͥet deri
uauit hunc locũ is Egnatius. quaſi vero & vnde politianus vir certe conſũmatiſſimus hauſit
nõ haurire poſſim. & ipſe. atq; aliquid me dicturũ pollicear: qđ nunq̃ ab alijs ſit tractatũ. Quid
enĩ q̃ſo totũ hoc noſtrum ſcire:niſi q̃ ab alijs accepis alijs tradere? An vero hi neſciũt ſortē ex
vſura fieri ſolitã? Deſideraſſet aliqs pl⁹ interſeri fortaſſe græcitatis:cãm in imp̄ſſiores reijciam
qui græcis carerent literis. quiq; vel difficillime:vel peſſime literarũ ſeriē iſtiuſmodi ſtruerēt. lau
dabit alter cõſiliũ:at græcis ego rē plurimũ excoli adfirmarim. Cũ tamē p̄ter imp̄ſſorũ in cõpo
nēdis græcis literis inſcitiã :id quoq; fuerit cauſæ ꝙ caui ne illud mihi obijciaꝛ:qđ iã vitio dare
iure ſciolis qbuſdã aiaduerto. q̃ cũ rudimenta græcarũ literarũ vix teneant ioia tñ ex cartabu-
la græcis repleri dicterijs curent. Quorũ tamē temeritas eo magis dãnãda:quo poſtea gręca &
priuatim & publice dãnare impudentius auſint. ſed quid mirũ? vituperat id ois qđ neſcit. Sic
indoctus doctum:ſic agricolam miles:ſic militem rurſus dãnat agricola. ſed quid plura? cũ ne
mo nõ ſcribentium huic ſit expoſitus aleæ. Cum ſit præſertim id domeſticum nobis ꝓuerbiũ
nõ ædificari poſſe domum in foro aliquã:quã nũc humiliorem quis nunc ſublimiorem non di-
cat. Quæ tamen cum percepiſſem ante omnia:atq; aio peregiſſem meo:nõ ideo ceſſandũ duxi
quin aliqd hortatu præſertim amicorũ ederē:qđ te iudice imprimis comprobatũ vir fuiſſet eru
ditiſſime:quem ſemp cum tota domo feliciter degere Deũ optimũ maximũ p̄cor. Vale & ſalus
Decus meum. tuus Egnatius.

Io. Petri Valeriani Bellunenſis Carmen de Bap. Egnatij Racemationibus.

Donare vitis aridæ racemulos
Promittis:& peracta quos vindemia
Legulis omittit auferendos omnibus:
Tui beato ſed liquore nectaris
Qđ & nitente fluxit vua plurimum
Fœcundiore lętius vindemia
Vberrime omnes iam lacus repleuimus.
Falerna cedant vina:cedant maſſica.
Cedat feracis dulce nectar Setiæ:
O clara vinis vatibuſq; Setia
Tuo futura mox labore clarior
Nos hocce caute fallis Egnati dolo?
Sic me o Sacerdos integer:ſic decipe
Vt ſi daturũ te vnciam ſpoponderis
Dones talentũ liberalis atticum.

Finis Annotationum Io. Baptiſtę
Egnatij Veneti.

Jo. Baptiſte Pij

Ioannes Baptiſta pius bononienſis ad librum:
I liber Hannibalis genio ſuffultus & aura
Nec tu naſutum rhinocerota time.
Inuida doctiloquo poterit magis eſſe Philippo
Q̃ fieri poſſit æmula poſteritas.
Tugerij pontre: Tetraſthicõ
Venerit vnde tibi liber hic ſi forte requiris
Crede mihi cœlo nobile venit opus
Viuet in ęternum viuet tua fama Philippe
Poſt cineres virtus viuere ſola facit.

Annotationes Ioannis Baptiſtæ pij Bononienſis ad Reuerendiſſimum protonotariũ: Illuſtriſſimum Marchionem Sigiſmundum de Gonzaga patronum colendum.

ACcipe ſplendidiſſime & vltramũdane Marchio reuerẽdiſſime Protonotarie: colende patrone hęc qualiacũq; annotamẽta: quę ſub noĩe tuo vti tutiora ſint & gratiora calchitypis notis diſpalaſcere inuulgariq; curauim⁹: & fortaſſis ob hoc legenť q̃m tuo nomini venerabili micantiſſimo radioſo ꝑ ora cuncta diffuſſili dicata ſunt ſiquidẽ Genius eſt operis: & perẽnitas æuiterna principi opus dicare: q de⁹ terrenus eſt: & mortalis iupiter: q vno tñ minor eſt Ioue. Primitias ſtudiorũ noſtrorũ tibi dicauimus æmulabundi priſcos: q dijs primarias frugea dabãt & dicabant. multa valde ꝑcioſa ideo dicũtur quia ſunt templis dicata. Hæc fiducię operis: Hæc eſt indicatura. Diutile vincularũ mearũ cõſcius tacebã poti⁹ q̃ taciturie bã græcanici memor epigrãmaris huiuſce ſcituli atq; amænuli. πασ τιρ απαιδευτοσ φρομμωτατοσ εστι σιωρωρ τον λογον εσκροπτωνεοσ παθοσ αισ Χροτατορ: Cęterũ vt adagio: parœmia kdoria aſhimoa Apophthegma Plutarchi ẽ μωσροσ ουκ αμδυματοσι ταμ. Sed ego nę dementatus: & vt inquiunt gręci phrenoliptos: qui culpam deꝑcari malim q̃ carere. porro q̃d me formidoloſum alioq: meticuloſũq; ſuſcitat & impauidũ reddit & extrilidum gemini marij ſententia eſt ad Cęſarem: Is enim dixit. Cęſar: qui apud te audent dicere magnitudinem tuã ignotant: q non audent: humanitatem. illud itidem ſyllæ: qui nedum edylia poematiaq; nitida elaborata atq; pfecta: q̃d aiunt gręci: coniti reſpuebat atq; deſpiciebat: verum & rudia: inculta inerudita atq; tabernaria pluris faciebat: cui cum libellũ malus poeta de populo ſubieciſſet: q̃d epigramma incũ feciſſet tantũmodo alternis verſibus longiuſcula: ſtatim ex his rebus quas tum vendebat iuſſit ei pręmium tribui ſub ea conditione ne quid poſtea ſcriberet. Accuratius: penſiculatius: libratius: examinatius: & amuſſitatius in vulgũ ſcaturiſſent & emanaſſent hæc noſtra: ni præcipiti ſtilo & ex temporario ſchedico plaſticeq; rudi formata quidam Sinchronorum impreſſorum nitiditiſſimus & accuratiſſimus de manibus inuito rapuiſſet: & expugnata tandẽ mea contumacia. Vale princeps honorificentiſſime ꝓſperiter: & fauſtiter: meq; ex mancipijs tuis nedum atrienſem: ſed mediaſtinum foue fauore tenoreq; quo ſemel occœpiſti.

Primũ annotamẽtũ ꝑperã apud Martialẽ reſinã ꝓ remora in corruptis exẽplarib⁹ legi.

SVbſiciuis horis: & tumultuatijs: q̃d aiunt: ſtudijs: vti exaſperaſcentis & exæſtuãtis æſtatis impatibilẽ calorem blandiloquentulo ſalis affamine delinirem legebã epigrãmatographum poetam: quem neq; Hieronymum litterarũ ſacrarũ ſpirarchum & antesignanũ proſpicienter & accurate legiſſe depuduit: qui ingenij fluentiſono turbis neita polluit & excelluit: vt apud poſteros æternum nomen acquiſierit: hunc legimus ab Aelio commodo ſuum maronem appellatũ: qui ſalib⁹ cauillis. & facetijs ſcatens & exuberãs meruit ſine fine mordax a ſidonio vocitari. At hæc nihil ad bromium. Ergo igitur eius epigrammaton librum citatiſſimo curriculo: non tamen præceps & oſcitabundus legens depręhendi non mediocriculum errorem: verum pęrninoſum & fœdum: non furũculũ ſed carcinoma. Vbi ſynchroniſmi noſtri miratus inſcitiam: incuriam oppido miſeratus ſum: cæterum q̃d iſtat agamus. in deſides nautas aſperaſcentis epigrammatario ſale Martialis hęc verba ſunt.

Ceſſatis pueri: nihilq; noſtris.

Veterno reſinaq; pigriores. quas nedum lynceus & totus oculeus ſed etiam myops luſcitioſus. & in litteris tenebrio non animaduertit reſina ſaltem vocẽ eſſe caſſam nihili futilem & nugatoriam vel menſu ſyllabæ refractario camœnaliq; ſtructu repugnãte phalæcium a phalæco vt inquit Auſoni⁹ authore nuncupatũ carmen eſt: q̃d & hendecaſyllabon ab ſyllabarum vndena menſura vocatur cuius pes a primo proximus dactilum eſſe metrica neceſſitas cogit dactilum

porro tribus ſyllabis eſſe concretum quis ignorat: intentā prima ſubterioribus correptis hinc
graphica lepidaq; dictione eumſce trinodem vocat. Auſonius enim præterq̄ ꝙ ſēſus nihili fo
ret & facetoſo ſali poetæ diſſentaneus vt nautarum reſidē deſidiam reſinæ comparatet ob vni
cum lentorem & glutinoſum ignauumq; ſpiſſamentum & ſi hoc admitteretur ab eruditis nō er
tor ſyllabarius admitti poteſt. ptoin priſtinis dictionibus delitino penicula deleteliq; ſpongia
diſpunctis & eraſis obeloq; ſodicatis haſce ſuccidaneas appone & ſuffice Veterno remotaq; pi
griorea. Reſinam duabus primoribus ſyllabis produci vel idē carmine hinc non longule diſſi-
to teſtis eſt locupletiſſimus qd facient vngues ſ nā certe nō potes illos Reſina veneto nec reſe
careluto. Nec obſtat apud ſatyrographum poetam primis duabus correptis notari hiſce ſaty-
ræ vel octauę carminibus. Deſpiciaa merito. qd enī reſinata iuuentus Cruraq; totius faciēt tibi
lęuia gētia. Meo quidē piculo dele periergon verbum vocemq; ſuppoſititiam aduētitiā & adul
terinam enim vel hoc dictante rōne ſcđa breui nobis reſinā proferentib⁹ aditiculum fieri ad ca
cophonon vocuationemq; prolatu grauiori explicandum proſodia & accentiuncula produ-
cia acuta: qđ & auris probarum compoſitionum arbitra neutiq̄ admittit. Adde ꝙ & ſenſus ido
neior eſt & cohęrētior ſi remoram legis potius q̄ reſinam meras nugas & tabernarias voces ex
plebitate ſumptas nulla comparatione perpenſa locus hinc extat qua aculeatior: qua conueni
entior epigrammatiſtę conferentis: & comparantis piſciculo remorę nāues ſolito continere ne
poſſint iter inſtitutum peragere pigriſſimos nautas remigio tardiſſimo potius nauem moran-
tes q̄ impingentes & vrgentes. Is piſciculus ab opinatiſſimis & fidei ꝓbatę receptęq; ſcriptori
bus echeneis appellatur: a violentia nauium trahace eaſceq; veluti carinante infrenante & infer
nante. Plynius veluti ſignare videtur & innuere: ab εχω verbo gręco: qđ ſignificat teneo indi
tum piſci nomen echeneis: Siue εχομαι hæreo ναυσ nauis ꝙ nauem teneat vel hærenter naua
libus tabulamentis adherēs remoram compellat. Plyniana de echeneide verba ſunt na. hiſ. lib.
nono. Eſt paru⁹ admodum piſcis aſſuetus petris echeneis appellatus. hoc carinis adhærēte na
ues tardius ire credunt: inde nomine impoſito quā ob cauſam amatorijs quoq; veneficijs infa
mis eſt: & iudiciorum ac litium mora quę crimina vna laude compenſat flux⁹ grauidarum vte-
ro ſiſtens partuſq; continens ad puerperium: tamen in cibos non admittitur: pedes eum habe-
re arbitratur Ariſtoteles ita poſita pennarum ſimilitudine Mutianus muricem eē latiorem pur
pura neq; aſpero nec rotundo ore. Neq; in angulos coeunte roſtro ſed ſimplice concha vtroq;
latere ſe colligente: quibus inhęrentibus plenam ventis ſtetiſſe nauem portantem nūcios a pe
riandro vt caſtrarentur nobiles pueri. conchaſq;: quæ id præſtiterunt apud gnidiorum Venerē
coli. Trebius niger pedalem eſſe: & craſſitudine quinq; digitorum naues morari. prætetea hanc
eſſe vim ei⁹ aſſeruari in ſale vt aurum qđ deciderit in altiſſimos puteos admot⁹ extrahat. hacte
nus Plynius. qui non pedalem alibi verum ſeſquipedalem appellat. Cæterum diuerſos autho-
res forte ſequens Opianus in libris halulicon hunc ισοπιχυν hoc eſt cubitalem appellat. Nō
echeneis atteſtationem Plynianam ex. xxxij. lib. na. hiſtoriæ poteſt ire viſum: nec ille pidā nec
acoſmam. Ruant inquit ille venti licet & ſæuiant procellę imperat furori vireſq; tātas cōpeſcit
& cogit ſtare nauigia qđ non vincula vlla non anchoræ pōdere irreuocabili factæ. Infrenat im
petus & domat mundi rabiē nullo ſuo labore non retinendo: aut alio modo q̄ adhærendo. hęc
tantillo eſt ſatis vt veret ire nauigia: Ibidem ſemipedalem piſciculum Plynius appellat. fertur
acciaco marte tenuiſſe ꝓtoriā Antonij properātis circuire & exhortari ſuos. Tenuit auſpicalis
piſciculus Cai principis nauem: ſiquidem nouiſſime tum in vrbem reuerſus ille imperator ſuis
telis confoſſus eſt. Conſtabat peculiariter miratum quomodo adhęrens tenuiſſet: nec idē pol-
leret in nauigium receptus. Qui nunc poſteaq; videre: cum limaci magnę ſimilem eſſe dicūr. ex
noſtris quidam latinis remoram appellauere eum. Sale adſeruatum adalligatum grauidis par-
tus ſoluere: ob id alio nomine olynolyontem appellauere: Remeligenes & remoræ a morando
dictæ Plautus quid nunc ille tandiu remorantur remeligenes ſ & Lucilius: queram mox ex te re
ſonans meo gradu remoram fecit. Pompei⁹ author. Concinnior eſſe ſenſus & cohęrētior hoc
ferme intellectu ſi remoram pro mora ſimpliciter intelligerem⁹: vt nō deſidioſe ſegniterq; mo-
rantes argonautas: ſed ipſam moram nuncupet ſi quidem repertam metaphoricos Imagina-
rie & ſimilitudinarie ab huius piſculenti natura remoram pro moramento nuncupatim viurpa
tam: id Plauto in trinūmo dictante: cuius verba ſunt hæc. Ita vincunt illud cōducibile gratiæ:
quę in rebus multis obſtant odioſęq; ſunt remoramq; faciunt rei priuate & publicæ. Remores
vt obiter & paradoxotaton: hoc explicem aues in auſpicio dicuntur: quę acturum aliq̄d remo
rari compellunt. Eo de labitur vir alioquin haud mediocriter eruditus cognomento philelph⁹
qui cēſeta pirocalos: & perperam præpoſtere eo Lucani diſertiſſimo verſu ex lib. pharſalię. vj.
non puppem retinens euro tundente rudentes in medijs echinus aquis ſyllabario menſu refra

gatore legendum eſſe: cum potius & rectius echeneis ſcribendum ſit inibi. Ad magica remorā piſcem accommodum Plynius arbitratur. preterea de remora Donatus Terentianus iterpres in andria hęc ait. Remorer retardem: retineaq; a remora piſce minutiſſimo q nauem retinet: nā grece εχενηισ dicitur. Eiuſdem de eodem pari le interp̄tamētū eſt in eunuchū terentianā Fabulā. Compertius potuiſſem diſſerere de remora ſed hoc eſt ſtilo deſultorio & delibatorio ſumma ſequor faſtigia rerum: Veternum: q̄d ſupereſt explicandū quem morbum medici recentiores ſubetiam dicunt: Domitius Tenuiter atq; ſteriliter enarrans: ait eſſe hydropiſin. Q̄d nō ad ſcopon hoc eſt intentionem authoris pertinet: hydropico quidem tardo obtuſo atq; hebeti: verū non eo ad quo ſufficiat poetę ſtomacho. Adde q non proprie veternum dicas eſſe hydropiſin: & ſi Cato metaphoricos dixerit. Scire debes igitur veternum fuiſſe: qui crederēt ſomnū eſſe maximum: grauem & exitialem: quem lethargum nuncuparunt hi qui nullū diſcrimē inter letargicos nouere veternoſoſq;: De quo vel illud maroianū diffuſile Nec torpere graui paſſ⁹ ſua regna veterno. Veternoſ⁹ dicitur: qui graui p̄mitur ſomno Cato veternoſum hydropicum intelligi voluit cum ait: veternoſus q̄ plurimum bibit: tam maxime ſitit. Veternoſum potulentum biboſum: temulentum & hydropicum metaphoricos intellexit cato preſſum: grauem ſomnulentum: vt veternoſ⁹ eſt: ne cenſeas rem ſimilem eſſe & conſentaneam vti p̄cipitanter & inaccurate Domitius eſſe ſcribit. ſed ob ſimiliorem & remotiorem q̄ hypanis: vt inq̄t ille: veneto diſſidet eridano. Veternoſi quibuſdam videntur eſſe lethargici. Sunt qui veternum interp̄rentur morbum ignauiæ: qui ex ocio nimio cōtrahitur. Plynius veternū a lethargo diuerſum morbi genus facit. Cæterum quattuor fere diſcrimina: marcoris (ita enim vocatur inuicta quędā ſomni cupiditas) nouere græci Caros: q̄d Plynius ſoporē cōuertit: gręcis καρομ appellantibus crapularē redundantiā vel ex hoc verbi deriuaculo καροω perturbo. Seu ab haud multum diſſentaneo καροομαι: q̄d capite caricor: aggrauor: obſidor opprimor gellenismo ſignificat: velut ab oppreſura capitis & ingenij offendiculo vt Plynius na. hiſ. lib. xv. referat inde ex iuglandibus vnum genus appellatum carion a capitis grauedine propter odoris grauitatem. Itidē Plynius lib. xiij. Cariotas iter palmas celebratas refert cibo quidem ſed & ſucco vberrimas: ex quibus pręcipua vina orienti iniqua capiti: vnde pomo nomen. hacten⁹ Plyni⁹. Inditum nomen cariotis ariolor & quaſi diuino a verbo καροω vexo agito conturbo: q̄d interp̄tamentum ſati⁹ erit: q̄ q̄d gręcis καρη caput dicatur. ſed hoc tamen in medium relinquo quidam neoterici & recētiores haud ſane indocti conſtanter & contumaciter aſſeuerant a vocamine verboq; græco κρυη hoc eſt nuce: caryotis. inditum nomen: q nuces imitantur caput aggrauantes id mihi nō temere probatur. Ab hac dictione καριυη Plynius lib. xv. caryinon oleum iuglandinum appellat. ſecundum vt hinc ad reliqua deſiliam veterni genus græci vocant vtiq; lethargum. Tertiū moroſin. Quartum nothatreta. Indiſcriminatim: indifferenterq; vti iudico morotis dicitur & moroſis. μοροτησ enim græcis perdelirium eſt & inſania quotienſcūq; ſomnifico grauamine ſomnulentaq; oppreſſura. & pene letiſera animo reſipiſcentia non datur ad mentem: hęc & eñi moroſis non modo memoriam vt lethargus: ſed vſum quoq; ratiōis intercipit. Nothrotreta ſegnitiem fere ſepultam: languidum veternoſumq; ſoporem intelligimus νωθροσ languidus νωθροτησ græcis eſt torbida ſegnities. poſtremum hoc eſt humida materia generatur: Sicut lethargum ex frigida. In familiaribus Ciceronis epiſtolis ſcitule & ioculanter & ſalſe & apposite dictio quadrās & conueniens veternum ex lubrica ſcripturæ procliuitate in veteranum deluxa est. Hæc Cicero lib. ii. poſt hoc negociū aūt & temeritatē noſtri dolobellæ dep̄catorē me p illi⁹ periculo p̄beo: erat in eadē ciuitate veteran⁹ ciuitatis. vbi veternum ciuitatis Pōpeiū appellat quo archipolipo lemarcho: legionūq; romanarū p̄fecto nullum exercitamentum populo Romano dabat: quo veluti cote ſtimuloq; virtus in Romanorum pectoribus ſopita reſopiret acuereturq;. Veternoſum dicendi genus ſomnulentum & ignauum ſidonius apollinaris appellat i. epiſtolarum lib. primo quem libellum graphicum & lepidiſſimum propediem cum epitome interpretationis noſtrę ſumus editun. Nec obſtat in phalecio carmine in dictione veterno iambū poni ex catulliana mimeſi hoc eſt imitatione in cuius epigrammatario opere q̄ plurima his ſimilia reperies. ſufficiet ex multis vnicum exemplum in medium attuliſſe & hoc ex liminari pagella. Meas eē aliq̄d putare nugas. Ex hac præpoſtera ſyllabarum obſeruatione ſunt qui noluerunt id a Plynio prolatum qui permutatis prioribus ſyllabis duriuſculum ſe fecit q̄ volebat exiſtimari fuit q̄ñ crediderim perpenſis & examinatis mendoſis vocibus & euitato iambo. q̄d vitium vſurpationis licentioſæ apud epigrammatarium poetam ſingulare eſt: ita legendum eſſe grallatore caroq; pigriores. Grallatores enim nuncuparunt antiqui in longurijs amytis & perticis abiegnis paſſus ingentes diuaricantes & militarios explicantes. Grallatorium gradum Plaut⁹ maximum appellat quemadmodum e contrario minutulum formicinum & teſtudineū

Tranſeunter & incidenter vt hoc ſuper pondio te dimittam onuſtũ emacula marcelli pene mẽdis obrutum vulgatius exemplar. Grallatores ſunt καλοβαοκοροι.ſ.lignis incedentes: glarae enim ſunt fuſtes quis innituntur: Varro mutuum muli ſcabunt: grallatores dicti: quia gradiunt̃ gralis. vel ꝙ perticas has ligneas ab homine eo qui in iſtis agitatur ſicilia gerras quae mimmis noſtris ſunt & grallae apud crura & pedes noſtros exiſtentes vbi poſſes non intelligenter intelligere de ſeruis a pedibus appellatis intelligere marcellum cũ ait grallatores eẽ ſeruos poſt crura & pedes quippe cum in famuletio ſint ſerui ad pedes nũcupatim appellati: quos vtiq̃ ſignaſ ſe poetam epigrammatarium credimus lib.v. cũ ita ſcribit oĩa cũ retro pueris obſonia tradas: cur nõ mẽſa tibi ponit a pedib⁹. Aperti⁹ & liq̃dius idem lib.xij. Bis cotta ſoleas pdidiſſe q̃ſtus. Dum negligentem ducit ad pedes vernam. Eadem pene forma a pedibus ſerui nuncupati: qua a manibus ab epiſtolis a libellis a rationibus a pugione. Cõperio ꝓ te non adſimili ſeruos a manib⁹ amanuenſes appellatos. Circumpedes ex authoritate agretij ſunt obſequia ſeruorũ ante pedes amicorum. Cicero in verrem actione tertia. ſeruos artifices pupilli domi. Circumpedes autem homines formoſos: litteratos ſuos eſſe dicebat Ab epiſtolis latine nuncupantur & venuſte: quos cancellarios ſemidoctum vulgus appellat: quorum principes archigrammatei vocantur. Plutarchus author eſt eumenem archigrãmateũ Alexandri fuiſſe hoc eſt ſcribarũ principem ideq̃ fuiſſe contemptibilem. Caron: qđ reliquum veterni genus erat explicandũ ſuperius affatim ſignauimus.

Vindicatus a vitio mendoſaq̃ labe plauti locus.
Inibiq̃ non faſtidienda de ſatyrio.

Diſperſim & tumultuatim interambulandum enchiridion meum hoc eſt Plautum linguae Rõanae delicias lectitabã vbi mendã ſordidiſſimã & aſpernabilẽ depħendi. Sic enim ſcribit in truculento cũ ruſticum amatorem q̃ribundum iudicat diſcrutiatumq̃ pruritu & ꝓuinoſa tentigine potiundae meretricis. vbi mea amica eſt gentiũ neq̃ ruri neq̃ hic operis quicq̃ facio corrumpor ſitu ita miſer cubando in lecto: hic expectãdo obdurui Cui vel mediocriter erudito ſolœciſtes & ſup ſcotinon heraclitum perplexibilis tenebricoſuſq̃ Plautus non appareat. Res manifeſtaria quidem eſt & ante pedes. ſi tu ita nihili vocẽ eſſe decurtatã mutilam & interceptam exiſtimaui iam puerulus: & ſub Philippo Beroaldo: non ſine honoris p̃fatione nominando ακουστικος quo duce tanq̃ ſole itiner poeticum peragrauimus pituita verbum ſub ſtituendum eſſe: tanq̃ pituita idem metaphotice ſeminio genitali ſtimulante & laceſſente corrumperetur adoleſcens amaſius. Fuit quando ſitu ita legendum contenderim: ad hunc ferme ſenſum: vt iuuenis inquiat cur ego ſitu hoc eſt tacent quodã marcore veternoſa ſupinaq̃ deſidia: qđ dici ſolet vltra ſomnũ Epimenidis torpeo: ſeneſco: marceſco macreſco: & maceſco in hunc deſidem ignauumq̃ modũ. Cęterũ diligenti⁹: accuratius: proſpicientius: & indagantius eandem vocem ſubinde ruminãti: ſuccurrit interp̃tamentum elegantius & cohaerentius: vt expũctis & antiquatis hiſce tribus vocibus: ſi tu ita ſatyrio legas: & interp̃teris: vrtica: tendore: prolubio pruriruq̃ venereo. Satyrion ſane prolubedo ẽ & prurigo venerea quotiẽſcũq̃ nimietate tentoris & appetẽtia libidinis peniſſime diſrũpimur coireq̃ diſcupimus: ſed infectim: corpore vires vtiq̃ venereas non ſuppeditante libidini. Siquidẽ Auguſtino teſte quandoq̃ extincta in corpore flagret in animo libido. Is moribus a neoteris & recentioribus medicis priaſpiſmos appellatur. conuenit ſane metaphora iuuenculo ruſticulo coitum & amicae conuẽientiã appetenti vti priapiſmo diſrumperetur: quippe: quę natura eſt priapiſmi atq̃ ſatyrij: ſine effectu coeundi torquebatur. Saty graecia virile membrum dicitur inde ſatyriõ inflectitur. vnde inclinatur quoq̃ ſatyrus: qui ad libidinẽ proximus eſt pronus: & procliuus in tantum vt priapum cenſere Plynio ad hortos cuſtodiẽdos poni ſuffigiq̃ debere ſatyrica ſigna ni malis ſaturnica propter falcem dixerit. Cuius hęc verba ſunt ex libro decimonono: quã rem comitata eſt & religio quędam: hortos & fores tantum contra inuidentium faſcinationes dicari videmus: In remedio ſatyrica ſigna quicq̃ tutelę veneris aſſignante Plauto: Adde ſatyricã auẽ corum latinis quibuſdam appellatum quoniam ſcilicet eſt libidinoſa & ſalax: & ꝙ ore morigeratur: id obtinente fabula. Eos plane ore parere & coire vulgus arbitratũ. Ariſtoteles & Plynius negant Polyrrhizon ſemine pleureticis & neruos confirmare: excalefacere: eadem ſatyrion eſſe Plynius autumat. xxv. libro naturalis hiſtoriae. Vbi non herbam intelligo: ſed poti⁹ vſtillam impetuoſam coeundi De ſatyrio qđ appellarunt recentiores Auicennę interp̃tes multitudinem deſiderij fit mentio ab Auicẽna in primo tractatu libri tertij Phęn. qui eueniet ab acuitate ſpermatis aut eius multitudine cum debilitate corporis: propter fortitudinem vaſorum ſpermatis: quia attrahunt eius materiam ad ſeſe Et virorum quidem deſiderium forte fit in regioni

bus & aeribus & temporibus certis: propterea aggregatur illud ex virtutibus eorum. Mulieres
quoq; ex authoritate eiuſdem ſatyrio laborant. Ceterũ ex cauſa contraria prouenieте: gigni-
tur ex virtutibus earum congelatis & de illis earum quę ſunt frigida valde in vniuerſum reſupi-
no cubitu dormire ſatyrium generat. De ſignia priapiſmi: & eiuſdem medelis Auicenna nõ ta
cuit. Salicetus inter diæteticos medicos fidei nec lubricę: nec authoritatis ambiguæ: nec famæ
famoſæ ægritudinem hanc iugi: continenti: & perpeti aſſiduitate totius corpori vriginẽ quã
dam furialemq; inflammationem gignere autumat: vtiq; nocere ſpaſmoq; eum ſequẽte ad pni
cioſas ægritudines inducere. Fieri ex multitudine materiæ calidæ: ſanguineæ: & ex ſumme ſtel
lionis cum vere prouecto admittuntur ad cibarium. Non ingrato quidem nec mutili diuerticu
lo & hoc diſce: fluxum ſeminis in ſõnijs græcos vocare ὀνειρογονον. de quo meminit Auicẽna
libro tertio Phẽn. Nec alba: qđ aiunt linea: illotiſq; pedibus pręthereunda eſt hæc veluti cõſeqa
& appendicula diſtigio ſane non magno diſpeſci atq; diſcriminari ſatyriõ atq; priapiſmõ: hoc
proueniente abſq; deſiderio: atq; neceſſitate: illo ſæpicule cum deſiderio & neceſſitate. Idẽ apđ
opinatos & receptę fidei medicos ſatyriaſia atq; ſatyrion Ariſtoteli quarto libro de generatio-
ne animalium ſatyria morbus eſt: qui prouenit præ abundantia fluctionis aut flat⁹ crudi in par
tes faciei decũbentis facies animalis diuerſi & ſatyri apparet. Satyria quoq; latinis cibarium: cõ
fuſaneũ latinis ſatyra veluti cinnus: & hoc eſt ſcitamentum ex varijs rebus compoſitum & lex
vno rogatu multas comprendens: qđ in decretis canonicis annotauim⁹ παραλέξειν & ὅλου
παρεργα: hoc eſt extra propoſitum & inſtitutum: qđ in Pandectis medicorum reperies. Saty-
rion hærba: quã Arabice chaſtalce vocitant orchis gręce: quę vox teſticulum enotat: vt obiter
verba medicis fuſanea & domeſtica: ab iiſdemq; pachimeterõ: & craſſa vti dicitur minerua aiad
uerſa: ſignem appellatur aphrodiſia (vt intellige venerea) vel priapiſmon: latialiter appellatur
vulpis teſticulus: vel leporina ex authoritate Serapionis. primum genus ſatyrij cynoſorchis.
hoc eſt teſticulus canis nuncupatur. Eſt alterum ſatyrij genus: qđ penitus imperiti litteraturæ
grecanicę medici ſcribunt atticiſmo trifolium vocari cum dicere conueniat vtiq; gręce triphyl
lion. ac hoc proſedamo. ſic enim dicitur hebetudo frigedoq; cocundi releuari equi admiſſarij
ſatyrio ſcriptum eſt. Super qua Plynius hęc libro vigeſimoſexto. Venerem etiam ſi omnino
manu teneatur ſatyrij radix ſtimulat: magis etiam ſi bibatur in vino auſtero. arietibus quoq; &
hircis ſegnioribus in potu dari equis ob aſſiduum laborem pigrioribus in coitu qđ vitium pſe
damũ vocãt hoc addas veluti coronis & auctariũ epigramatiſtã ſatyrę a ſaty hoc ẽ ſtrutheo: ruta
bulo vret illa hoc ẽ mẽbro virili dixiſſe p libidinari: ſtuprari fœminãq; depudicare: Nõ pridẽ bo
nieñſiũ pulpitari⁹ p amænos colliculos: floruletaiq; verrucas: & muſcidoſq; fonticulos ſedẽs in
anchlintio ſtipadiq; hoc ẽſt ſedilli ceſpititio: non tamen ſine theſeo hoc eſt Ludouico ghiſilare
do antiquis moribus: & vt Plautus ait Maſſilienſibus & omni virtute dotatiſſimo inter noſtra
tes patricios inſpexi ſatyrion herbulam radice capilloſa clypeodi figura: vt teſticulos huma-
nos ſcriberet repræſentaretq; inſignita. In ſummum candidi lectores: qui nec momo nec lino
re ſtringuntur perpenſis & examinatis litterarum mutilatarum confinijs ſcio iudicabunt non
penitus aſpernabilem hanc noſtram annotatiunculam futuram.

Auguſtinum fideq; fœdeq; lapſum ſbiq; nunquid fœmina ſu-
perfœtare poſſit affanm penſitatum incidẽterq; Pal
ladæ epigramma diſtichon explicatur.

AVguſtinus litterarum ſacrarum proculdubio princeps & vexillarius fœdo pudendoq;
q; cæcutauit errore: miſereq; & pueriliter hallucinatus eſt: & qđ mirius: nõ minimũ in-
cognibili macula. Iamiam liuidulorum latratulum: vt eleganter inquit Apollinaris
cote liuoris acuminatas linguas: quæ vtilis eſt garrire ſciunt Illud loqui neſciunt ex
aſperari conſpicor. Illud ſubinde & identidem Plynianum euomentes ſuſpendio arborem eli-
gendam: cũ in Theophraſtũ hominẽ in elo quentia tm̃ vt nomen diuinũ inde inuenerit ſcripſiſ-
ſe etiã Leontinum fœminam cõſtet. exẽplo pari hi balaterones & ſubducti ſupercilij vituperro
nes g qđ ignorãt eleuant: me vellicabunt taxabunt & demorſicabunt: qui ſpreta viri in oĩ do-
ctrina tanti eiuſdemq; apotheoſi obſtrigillari tantillus: & indoctus audeam. Cæterum relictis:
vt inquit Plynius exuſtioni ſuę his hominũ turbis ad occœpta regrediamur. Nos eñi ingenue
pfitemur. nec vt Ciceronianã dictionẽ vſurpẽ: muginamur atq; tergiuerſam⁹: quin multa ſint
quę ſicut nõ oĩa ſingillatim nouimus: ita non omnia neſcire. Libet in re ſimili Heraclitis vti pa
rœmia: de qua meminit Ariſtoteles in decimo libro de aĩalib⁹: eã dixiſſe ferũt Heraclit⁹ ad eos
qui cum alloqui eum vellent: q forte in caſa furnaria quadam caloris gratia ſedentem vidiſſẽt

accedere temperarũt ingredi enim eos fidenter iuſſit: quoniam inquit ne huic quidem loco dii ſũt immortales. Eodem dicterio intemperiem horum libitinarum rabioſulorumq; fabularum diluã: vt affirmem noſtra hęc non nimium nihil eſſe: quin ſaltem ſubſit aliquid probi & integelli: ſi candidus aure nec matutina ſi mihi fronte venis. Fuit equidem Auguſtinus vir magnus & eruditionis integerrimę verum vt author eſt Iunius Columella. qui ſapientes exiſtimati ſunt multa ſciſſe dicuntur non omnia. Summi ſunt ſed tamen homines proinde poſſunt erratitijs diuerticulis cęcutire veritatemq; protinus relinquere. Non enim ſemper feriet: quocunq; minabitur arcus: nec pudor eſt: Vt author Marcus Varro perfecto ſpicilegio feſtuculam reliquiſſe. Conſectare licet inter tot penſiculate & proſpiciẽter ab Auguſtino relata irrepſiſſe quid fęculente labeculę. Profluentius & latius exorbitaui vt obiter cauerẽ iſtos vitilitigatores. Auguſtini verba ſũt hæc: vt tandẽ cũ re ipſa congrediamur ex quinto de ciuitate dei volumine genethliacos: planetarios id eſt aſtrologos carpentis. Et in conceptu vbi & vnum concubitum eſſe manifeſtum eſt tanta naturæ vis eſt: vt cum conceperit foemina: deinde alterum concipere omnino non poſſit: vnde neceſſe eſt eadem eſſe in geminis momenta conceptus: Hæc Auguſtini nimirum ſententia hoc ſonare videtur ceteris præſtigioſis offucis obiectis: quæ multa ſed commentitia ad authorem tutandum excogitari poſſent: ſed omnia commentitia: & venuſtula magis: vt inquit Auſonius q̃ fertícula: foeminam niſi vnico momento geminos concipere non poſſe: quod equidem abſonum eſt: & abſurdum: vel eum refutante libro ſeptimo animalium Ariſtotele: qui nedum foeminas: ſed animantia cetera q̃plurima ſuperfoetare poſſe cõfirmat: cuius verba appoſui vti dilucidius pateat huiuſce rei cognitio ea ſcilicet: quorum natura ſuperfoetare more leporis recuſat: verũ equa nunq̃ ſuperfoetat ſed magna ex parte vnum tantummodo generat. At vero in muliere raro quidẽ euenit vt ſupfoetetur: ſed factum tamen aliquando eſt: qui itaq; longo poſt tempore ſint concepti nihilo perfici poſſunt: ſed prematurius dolorem: quo ipſi & primus foetus intereat mouent. Iam incidit vt facta corruptione duodecim ſuperfoetata puerpera ederẽtur. At vero ſi proxime a primo cõceptu ſecundus ſit fact⁹: abſolui ediq; poteſt quod ſuperfoetatarit: vt quaſi gemini naſci videãtur: quomodo Herculem & Iphiclum procreatos eſſe fabulantur. nam id etiam conſtitit adultera quędam quæ alterum ſuo marito: alterum adultero ſimilem peperit. De Iphiclo & Hercule quis non legit: Ariſtotelicis pene germana in Amphitryone Plautina fabula. ſuperiora Ariſtoteles & plura quæ prudens omitto: eadem referuntur ab eodem quarto quoq; libro de generatione animantium. Cartilaginea genera ſuperfoetare idem author eſt libro ſexto. Daſipum ſuperfoetare teſtatur Plynius & Ariſtoteles libro quarto de generatione animalium. Solipedes non ſuperfoetant inquit Ariſtoteles alibi. Porro diſcuſſis & iterato penſitatis Auguſtini verbis non prorſus a veritate reſiliunt in geminis neceſſe ait eſſe momenta conceptus. Conueniũt enim Auguſtini cum his: quæ apud Ariſtotelem libro de generatione animalium quarto ſcripta ſunt: quæ ſubieciſſe fuerit operæprecium. Quæ autem ex his magnitudine præſunt: vt homo ſi alter coitus proxime ab altero acceſſit. enutrire: quod ſuperfoetatum eſt poſſunt: iam enim id eueniſſe viſum eſt cuius rei cauſa id quod diximus eſt: eodem enim coitu plus ſeminis emittitur: quo partitum multiplicare conceptum poteſt: ſed raro: quoniam vterus magna ex parte ad partum ſe comprimat. ſi tamen aliquando accidit vt ſuperfoetetur iam enim id eueniſſe conſtat: perfici non poteſt: ſed conceptus abiguntur. Verumenimuero nonne Auguſtini ſententiæ reiectaneum eſt: q̃ aut Ariſtoteles alibi foeminas ſuperfoetare poſſe vitales eſſe foetus: & vſq; durabiles diuerſo momento cõceptus genitos cum Iphicli præferat & pretendat exemplum & Herculs. Cæterum de conceptibus: foetu: ſuperfoetationeq; hirmo quodam. ecuaſi hoc eſt grato diuerticulo diuertere ad partionem ab re non fuerit. Scribunt medici & philoſophi illuſtres gigni hominem ſeptimo menſe rarenter nunq̃ octauo: ſępenumero decimo: eumq; eſſe hominem gignendi ſummum finem decem menſes nõ inceptos: ſed exactos: Hoc idem tradit etiam Menander poeta vetuſtior humanarum opinionum vel peritiſſimus γυνηκυειδεκαμηνοσ hoc eſt mulier decimeſtris parit: Menſe octauo quoq; gignere foeminam non prætermiſit poeta Cecilius eo verſu comico. Inſolet ne mulier decimo menſe parere: Pol nono quoq; ſeptimo atq; octauo. In Hippocratis libro: qui inſcriptus eſt περιτροφησ hæc leges εστιδε ουκ εστι οκταμηνοσ γενησισ id eſt: eſt autem & non eſt octimeſtris partus. Tranſeunter & præter inſtitutũ in mentem venit epigrammatis greci huiuſce pallade γραμματικου θυγατηρ ετεκεν φιλοτητι μιγεισ απαιδιον αρσενικον θηλικον ουδετερον ſignificat hoc diſtichũ grãmatici filiam peperiſſe foetum maſculinum foemininum neutrũ. Vbi non omnia ſunt iocularia verum ſubeſt doctrina penitior & eruditior remotior: poeta grammaticum illudens genuiſſe eius vxorẽ filios refert caſibus: quos docere conſueuerat aſſimiles potro cum peperiſſe ſcribat ουδετερον id ſerio pſpicienter & accurate prolatũ ẽ. Nec iocus exit de ter

nione hoc eſt in ordine ternarii numeri quo filii geniti. ſed neutrum appellat: quippe cum ex Hippocratis ſententia vetere octauo quoq; menſe geniti ſunt & non ſunt: & quodammodo neutri vocari poſſunt. Etiam ſi non conſtet hunc octauo menſe genitum. Nil enim feſtiuæ lepiditatis haberet ob ſolos caſus grammatiſtæ filium neutrum vocitaſſe. Ad caſus quidem palladæ carmen alludens: & ad eruditionem ſcitiorem & occultiorem Hippocratis ουδετερον fœtum appellauit eſſe autem & non eſſe octimeſtrem partum hoc eſt quodammodo neutrum eſſe ſcribit Hippocrates: Id tam obſcure atq; præciſe tanq; aduerſe dictum Sabinus medicus: qui Hippocratem commodiſſime interpretatus eſt his verbis enarrauit. εστι μεν φαινομενα ως ζωα μετα την εκτρωσιν ουκ εστι δε ως γινησκοντα μετα ταυτα. και εστιν ουν φαντασια μεν παραυτικα συν τα δυναμει δε ουκ εστι. id eſt apparent quidem veluti animalia poſt abortum. Sed nequaq̄ ſunt quippe: q̄ ſtatim vita excedant. Itaq; eſſe quidē tātiſper imaginantᷣ: ſed potentia non ſunt. In hęc haud ingrate diuerti factur⁹ operæprecium ſi adiecto lepidiori tectono nouoq; ſtatumīe ſtatumiarē & intercruſtarem in verſus elegantiſſimos palladæ. præterea heptamini græcis appellati filii: qui ſeptimo quoq; menſe naſcuntur. apud Donatum in ecyra Terentiana eum locum emenda: & integrū reſtitue. Donati verba ſunt hæc. ad ſpacium quo prægnantes eſſe ſolent id eſt ad menſium dinumerationē. quia & ſeptimini naſci ſolent: q elegantius & eruditius Donati verba perpendēt hi heptimini legent. ita græcis ſeptimo menſe p̄maturos fœtus genitos appellantibus. Cur εννεαμηνοι hoc eſt nonimenſtres filii hodie potiſſimum naſcuntur non δεκαμηνοι cauſam Cenſorinus affert. Cuius iſta ſententia: quo tempore partus concipitur in vtero muliebri neceſſe eſt vt ſol ſit in aliquo ſigno. & in aliqua eius ſigni particula: quem locum conceptionis vocant. Chaldæi a decimo zodiaci decimo a conceptu menſe κατα τετραγωνον id eſt per cōſpectum quadratum qui p̄ q̄ efficax eſt ſicut etiam conſpectus ille eſt potentiſſimus: qui fit a nono ſigno κατα τριγωνον id eſt per trigonam radiationem hinc nono menſe fœtus exortus abſolutiſſimus. Ab his poſſent Auguſtini ſectatores & dogmatiſtæ ad eius hallucinationem muniendam in ſuam ſententiam prætendere id Hippocratis in calce amphoriſmorum cuius verba libitum eſt ad verbum ſubſcribere. quæcunq; in vtero habent his concluditur os matricum: hactenus Hippocrates eadem Ariſtoteles: quod & ſupra citauimus. Cum igitur inquient prægnanti de ſubito os matricum: occludatur diuerſo momento ſuperſœtare neutiq̄ poſſe videntur. Reſpondent medici recentiores exquiſitum os matricum quidem occludi niſi tamen ſubſit cauſa recens: quæ occluſum aperire nouo illectamento cogat: matrice ſcilicet collum ſecundarium virginalis interfœminei hoc eſt vuluæ aperiente ad attrahendum ſperma naturaliter. De ſuperfœtatione: quam ſuperimpregnationem vocant inelegantius medici neoteri: meminit Auicena Phæn Libro tertio. Cuius verba magis quidem eruditiora q̄ elegantiora non puditum eſt ſubtexere. parum ſunt inter geminos dies plurimi. Ipſi ſecundum plurimū fiunt ex coitu vno: Et parum contingit ꝙ ex coitu ſuper īpregnationem fiat conceptio. Nam ſi ſit conceptio fit in mulieribus: quæ corpora tenera habent & cutem multorum pilorum: multi ſanguinis propter fortitudinem caliditatis earum & de illis ſunt: quæ fortaſſis videntur ſanguineæ in impręgnatione: & non curant de eo propter virtutem earum & fortitudinem matricis ipſarum: & non abortiuntur cum menſtruis & cum apertione eius quod emittitur matrice: & quandoq; menſtruantur ſuper imprægnationem numero duarum menſtruationum Quod ſi cadat imprægnatio ſuper imprægnationem in valde forti & in ea quæ non concipit niſi propter apertionem oris matricis ſuæ non propter fortitudinem ſuæ matricis: timetur ꝙ ſit filius primus iam debilitatus. In propatulo & in aperto eſt q̄ ſit Auguſtino refractarius atq; reluctans Auicenna ſi qui tamen fuerint: qui munimen & latebram Auguſtino quærant hi dicant ꝙ rarenter fit & pene nūq̄ fieri præſuppoſuiſſe aurelium. Fortaſſis Auguſtinus de his intellexit cum ait eadem ſunt momenta conceptus in geminis qui vnico conceptu naſcerētur: vt nec vtiq; loquatur vniuerſaliter: ſed particulariter. Addas hoc non ingratum auctarum a tempeſtiuitate noni & decimi menſis parcis eſſe indita nomina: quæ a partu per antiſtichon nominatæ ſunt: nona & decima. Ceſſelius tria nomina parcarum dixit nonam decimam mortam. Sed homo minime malus ceſſelius mortam quaſi nomen accepit cum accipere quaſi μοιραν deberet. Sic enim maculoſum codicē emenda Gellianū li. iii. vbi nō μοιραν hoc eſt parcā verū merā nihili vocem & cām puulgari⁹ exēplar hēbat. xi. mēſes κατα αριστοτελην pcere pōt. Ply. li. vii. xiii. mēſes tuliſſe fœminā partū teſtatur apud quem nulla ſunt ſtata partionis tpa. Auguſtino partunda partui p̄fecta dea apud quē Vagitanus. li. iiii. de ci. dei: ſiue vatican⁹ vt autumat Gellius de⁹ eſt: p infantiū vagitu hoc eſt vagitui pręſidet: & cunina dea quę cunas eorū adminiſtrat. pręterea cū mos Romanis peculiaris eēt vt iſātē nuprime genitū ī humo collocarēt: & e veſtigio leuarēt dea leuanā venerabanᷣ

quod eo Ouidiano verſiculo ſignificatum eſt. Tactaq́ꝫ naſcenti corpus haberet hum⁹. hãc rem ſignaſſe Plyniũ arbitramur natu.hiſt.lib. vii.hoĩem tm̃ nudum & in nuda humo natali die abiicit ad vagitus.ſtatum & ploratũ.Indem Diua rumia pręerat vti mãmã paruulis imulgeret. Diua potina potus exhibebat. Diua edulica eſcã miniſtrabat. In digeſtis de ſolutiõibus & liberationib⁹ in propatulo quod eſt & ante pedes:inuenies apud iuriſconſultum quinq́ꝫ iuxta ſententiam Ariſtotelis. poſſe fœminam parere Iulianum forte cum tot ſint loculamenta acceptabula:capſulæq́ꝫ vteri. At qui libuit:vt plautus inquit:ad hanc obicem commorari meminens Angeli Politiani non mediocrem:quod tamen pręfata manuum reuerentia dictum ſit:in curiam ne dicam inſcitiam. Non enĩ meum eſt cũ larua colluctari:nec obluctari cinefacto ſynchroniſmi noſtri conſummatiſſimo haud ingratis in hæc deflecti & properationi meæ modicum interiunxi ne Angeli coniectura credulæ poſteritati impoſtura proclitu imponeret. Ex buccolica ludicri quarta ęgloga verſus hi ſunt poſtremiſſimi. Incipe parue puer cui non ri ſere parentes Nec deus hunc menſa dea nec dignata cubili. Deum genium intelligi qui nos natos fouet nutrit & amplexatur naturęq́ꝫ parentem deum:quem græci vocant eudemona contendit Angelus deam Iunonem cubili præſidentem:quãobrem cubam vocatam: Ad hæc Donati verba aduocat huiuſcemodi initiabantur quidem pueri cibo & potu:at quidam ſacris. vbi ita legunt apud Varronẽ Initiari pueros edulię & poticæ & cubę diuis edẽdi & potanti:& cubandi:vbi primum a lacte & a cunis tranſierunt:quod Virgilius ſequutus eſt nec deus hunc mẽſa dea nec dignata cubili:hoc aduntatum probus. huiuſcemodi Donati verba ſunt reiectanea Politiani ſententię:etiam ſi non edulicam & potinam vt Auguſtinus ſed eduliam & poticam vocitat mendoſo vti arbitror codice:qđ de mendis in codice fere pullulantibus haud difficulter credent eruditi. At hæc donati ſententia non Angelum:fefellit. Cęterum cum probet edulicam intelligi poſſe cũ Virgilius inquiat:nec deus hunc menſa non annotauit quo fulcimine:& litterato opitulamine poſſim⁹ deũ quoq́ꝫ edulicã vocare:qđ nos haud a coniti hoc eſt nõ ſine difficultate iugi lectione comperimus. Maronianum carmen edulicam ſignare dubium eſſet: quo nam pacto deum intelligerent deam eduliam:quod Donatus innuit niſi cenſeas corrigendũ apud Donatum eſſe initiabant edulio & potinæ. Succurrit ſciẽter & exquiſitum deum pro dea intelligi poſſe quippe referẽte Seruio æneidos cõmẽtario ſcđo ἀρσενοθήλεας hoc eſt mares & fœminas eſſe deos & Citat vetuſti poetę:carmen venerem in hanc ſententiam deum vocantis. pollentẽq́ꝫ deum venerem. Quid non potuit edulicam maro nomine arſenico hoc eſt maſculino nũcupare:qui vocat allocto ex ſeptimo Aeneidos hoc hemiſtichio.i.dimidiato verſu. Nec dextræ erranti deus abfuit: Barbatam venerem lacedæmonios coluiſſe ſuffragantur græci ſcriptores & Auſonius hiſce verſibus ex græca litteratura delimatis Barbatã vidit venerem lacedæmõe pallas his neutiq̃ diſcrepat:quod Plutarchus affert inter cætera fortunæ cognomenta viſcatam puſillam:fortem conuertentẽ bene ſperantẽ virginem:maſculam & barbatam quoq́ꝫ nũcupatã a vetuſtis. Idẽ in apophthegmatis author ẽ lacõas venerẽ armis p̃ditã coluiſſe atq́ꝫ deos eẽ oĩs & fœminas & mares quoq́ꝫ lanceas habere faciunt tanq̃ omnes bellicam virtutem habeãt.hoc orpheus effari volens tali verſu ſic cecinit ζευσ αρσην γενετο.ζευσ αμβροτοσ επλεσ νυμφυ. vt hac appendice te magis remittã onuſtũ locũ Marci Catonis emaculaui libro de liberis educandis & conſequenter marcelli citantis eum. Cum primores cibis & potioni initiarent pueros ſacrificabant ab idibus edulicę & potinæ:quæ omnia extrema mendoſe circumferebantur. obiter his adiungas velim & hoc fœtã fœminam in μαλακια cõſtitutam hoc eſt ea mollitate:quæ partũ antecedit:quã Lucreti⁹ pellaciam appellauit:ſtomacho relaxo:faſtidienti:atq́ꝫ reſoluto varia appetere:& ex appetitis:quæ magis & impẽdio velit ſeligere neſcire:qđ ex picæ verſicoloribus pẽnis:& diuerſo colore variegatis picare lataliter efferemus. Super qua re ex libro ſeptimo de annalibus hæc Ariſtoteles. Solẽt appetitus varii grauidis euenire:citoq́ꝫ cõmutari:qđ picare quiddã a pica aue denominãt. hactenus Ariſto. Siue ꝙ huiuſmodi auitũ partitudini propinquũ eſſe terra cõſueuit:appetitu quodam moroſo & omniuolo Græci κιτταν & indiſcriminatim κισσαν dicũt hinc amoris appetẽtiam variam nos ſignificare volẽtes:& ex appetitis eiuſdem & lectionem nullam edilio noſtro ita cecinimus.

Mira puer recitas inſomnia quid ſit amare.

Noſſe velim noui ſi bene κισσαν erit. At hinc tandem ad cętera:quæ ſupant. Superadde pri⁹ ne quid qđ vſq̃ deprenderim omittam:Cubam ſabinos vocare eam quã militares lecticam:vnde videtur deriuatum eſſe cubiculum. Pompeius author.

De miſſionum generibus: Apuleiq́ꝫ locus explicatus contra omnium hactenus ſententias.

LVcium Apuleium madurenſem florentiſſimi ſtili nitiſſimiq́ꝫ characteriſmi fuiſſe ſidonio credimus:atq́ꝫ fulminei:quem Platonicorum eruditiſſimum Auguſtinus de ciuitate dei libro octauo iudicat:cuius opinamina & ſententias æmulabundus non pauca Pla

pii

tonice protulit. At is aureus liber: & bracteatus: quem non genium: quã non habet charitem: multiiugis tamen mendis ſcatet: & ob inſcitiam neſcias an incuriam aeui noſtri repudiatus ab hiſce triuialium ſaeculis ſaeculentis ſordeſcit apud vulgus indies: cuius patrocinium noſtrum erit qui politioris eruditionis iampridem profeſſores ſumus. Eius metamorph. libro. iiii. verba ſunt haec. Rebar enĩ me iam prorſus exanimatum ac debilem mereri cauſę remiſſionẽ: perpẽſis vſq; dictionum confinijs: cõiuratis: compoſitiſq; prototypis ſcripturae fidelioris: quos libraria Bononienſis opulentiſſima: florentiſſimaq; diui Dominici retinet adhuc in quib⁹ nõ mereri cauſae remiſſionem: verum morti ſuccumbere: legitur: quae lectio quidẽ adulterina eſt: verum ad probiorem atq; caſtiorẽ prębet anſam centui non cauſae remiſſionẽ. ſed qđ elegantius ſignificantius & eruditius: cauſariã miſſionẽ ſcribi debere priori vocabulo diſpuncto penitus: qđ ne inficiari poſſint obſtrigilatores: ſi qui fuerint & refragatores incõmodo ſi iureconſultus Vlpianus & illuſtriſſime & graphice ſexto libro ad edictum explicat. Marcian⁹ quoq; digeſtis de re militari fuſius & euagatius: cuius ſcitiſſima eruditiſſimaq; verba ſuppoſui. Miſſionũ gñales cauſae ſũt tres: honeſta: cauſaria: ignominioſa: honeſta eſt: quae tẽpore impleto militię datur. Cauſaria cũ quis vitio animi vel corporis minus idoneus militiae renunciat. Ignominioſa cauſa eſt cum quis propter delictum ſacramento ſoluitur. Quibus verbis infl.ctere potes & deducere dici cauſariam miſſionem: quae exhibetur ob ſiniſtrã: et aduerſam valetudinem qua Lucius in induuias aſinales commutatus eſt: implicitus dum more non ſueto cogitur tam ſpacioſã in viam praeterire. In hac ſignificatione cauſarij milites dicuntur a Liuio in. VII. ab vrbe condita lib. valitudinis ſiniſtrae cauſa miſſi. Liuij verba ad hanc ferme ſeriem ſe habent. Tertius exercit⁹ ex cauſariis ſenioribuſq; a Tito quinto ſcribatur: qui vrbi moenibuſq; praeſidio ſit. Palladius libro primo: cauſationem inualitiem quandam & aegrimoniam appellat potius q̃ morbi cauſam ſic ſcribens. Sed quia ſolet his omnibus ad ſpeciem cuſtoditis occultiorem noxam tectior ſeruare natura: ipſam quoq; ex incolarum ſalubritate noſcamus ſi fauces bibẽtium purae ſunt: ſi ſaluo capite in pulmonibus ac thorace: aut nulla eſt aut rara cauſatio. Spartianus in hadriani vita cauſarios dixit pro valetudinariis eius verba ſunt haec: poſt haec profectus in gallias omnes cauſarios liberalitatibus ſubleuauit. Tranquillus ni fallor: de cauſariis in hac ſignificatione meminit Plynius natu. hiſto. libro. XXV. ſonticos & valitudinarios intelligere volens ita ſcribit. Vetant dari ſenibus: & pueris. Item mollibus ac foeminei corporis animae ve exilibus aut teneris: & foeminis minus q̃ viris. Item timidis aut ſi exulcerata ſint pręcordia vel tumeãt nimium ve ſanguinem excreantibus. Cauſarijs vel latere vel faucibus. a cauſa vel a verbo cauſor q̃ ſiniſteritatem valetudinis cauſari poſſunt: cauſariorũ cauſariaeq; miſſionis inclinamentum fit a quo verbo cauſatius pro quod eſt excuſatius honeſtius infl.ctitur vel a Plynio in epiſtola volumini ſuo praepoſita. Itidem non diſſimili ſignificantia cauſatius apud Apuleium leges. libro tertio floridorum: libro etiam conſcripto plenius gratias cauſatiuſq; libro mandabo: etiam ſi ſcribant inibi capacius non pauci. Volumina promiſcua canatius adhuc ſeruant: quod tamen haud improbo: vti canatius dictum ſit pro eo quod eſt reſonantius: altiloquo canore.

Quae ſint Roſae laureae obiterq; Virgilij carmen ex amuſſim Diſcuſſum.

APulei pariter verba ſunt haec ex. iiii. li. At ne conuallem quidem vſpiam: niſi tantum ripae fluuiatilis margin: in denſis arboribus ſeptam video. eae arbores in lauri faciem prolyxae foliatae in modũ floris in odori porrectos caliculos modice punicantis: quos equidem fragantis minime rureſtri vocabulo vulgus indoctum roſas laureas appellat: quarumq; cuncto pecori cibus letalis eſt. Exploratiſſimum cõpertiſſimumq; habeo nõ a triuialibus ſemitarijſq; profeſſoribus verum a litterarum apicibus & anteſignanis haeſitari tallipedari ruminantibus & recogitantibus quae ſint hae laureae roſae: quae modelam praeſentariam hominibus: caeterũ belluinis venena praeſentaria ſint. Nobis: omni: qđ aiunt. pede ſtandum eſt: ne quid torta poſteritas indaget: quod integrum & abſolutum opera noſtra reddi poteſt. Sed vti plenius & apertius intelligas operaepretium erit Plyniana verba eadem pene contexere. Sic enim ait in decimoſexto libro natu. hiſto. & q̃uis herba ſabina dicatur rhododendron: vt nomine apparet a graecis venit alij nerin vocarunt: alij rhododaphnen. Sempiternum fronde roſae ſimilitudine. Caulibus fruticoſũ. Iumentis capriſq; & ouibus venenũ eſt. Idẽ homini contra ſerpentẽ remedio. Porro q̃ diſpata ſint hęc duo verba Plyniana caulib⁹ fruticoſũ ab Apuleianis notis lector cãdide cũ cętera pene gemina ſint: & q̃ maxime germana. Videt̃ enĩ ſignificare Plynius iſtud rhododendron caulem foliatũ fruticoſũ habere vel inde frondeſcere: & tamen ſi apud Apuleiũ prolixe pro eo quod ẽ vndecũq; & in caule & in cacumine legas non ſentit cũ Plynio Apuleius quippe cum hic tantũ nõ Plyni⁹ cauliculum fruticoſum atq; ramuloſum eſſe rhododẽdri ſignat. Si vero prolixe capis p̃ eo qđ eſt ſublimitẽ & alte manifeſtario diſſidio diſſentaneaq; ferme ãtipathia deſciſcũt authores. Noſti enĩ cau

ſam nũcupatim a Plynio trũcũ arboris intimũ dici: in quã ſententiam idẽ in vndecimo natu. hiſto libro ſcribit locuſtã in ſpina cauli infixa oua generare. Ab eodẽ decauleſcere verbũ ꝓlatũ opæpretiũ erit ergo adhibita trutina & acri iudicio ſuſpẽdere vtriuſq; verba:& eoſce concordes reddere & vnanimes:qđ fiet ſi apud Plynium pro caulibus calicib⁹ leges nec ſec⁹ vitilitigatores legi debere rumiferant. Calices enim rhododaphnes Plynius intellexit eos flores quos noſter Apuleius caliculos appellat:quia preſſula ſunt rotunditate & ſimillimi calicibus fundo anguſtioribus:& ab initio lenticulari figura tubo:coloq; ſimili caliculatimq; patulis. Roſam laureã Lucius nũcupat:Plyni⁹ rhododaphnẽ παραπωλα.ad libellũ & ad verbum ex græca litteratura dictione deflexa ροδοσ enĩ roſa dr̃ inde ροδομα roſariũ vocatũ ροδοδακτυλοσ ηωσ hoc ẽ aurora mãciolas roſaceas habẽs ab Homero dr̃ eo ꝙ eiaculeť radios flãmigãtes:qui digitos roſeos æmulanť. Rhodiniũ vocat oleũ Plynius hiſtoriæ natu.lib.xv.ex roſis factũ ſcilicet & cõpactum δαφνηλαυρ⁹. Vñ nomẽ cõmentitiũ de puella apolline dilecta daphnona Martiali cæteris/Rhododẽdros appellat veluti arboreã roſã vocites qppe cũ græcis δενδροσ και δενδρον appellať arbor ex cuius voculæ iucũdulo diuergio picus ex auitio notiſſim⁹ δενδροκολαπτησ appellať cũ atticiſmo κολαπτω ꝓ ferio dicať:q qm̃ ſæpicule & idẽtidẽ quercũ tũdit δρυοκολαπτησ dr̃. hinc plautinũ illud ex iis in aſinaria ſed qđ hoc ꝙ picus vlmũ tũdit:Nõ temerariũ ẽ. Adde ꝑ oriẽtalẽ plagã itinera Alexãdri recẽſentẽ Strabonẽ de roſis laureis nõ tacuiſſe erat arbor inquiẽs lib.xv. Lauro ſimilis:qua guſtata iumẽta oĩa cũ ſpuma in morẽ comitialis morbi emoriebãť. Spina quædã fructib⁹ ſiue fruticib⁹ i terrã fuſis quẽadmodũ cucumeres erat ſucco plena cui⁹ aſpgines in qđcũq; aĩal incidiſſent id oculis excæcabãt capiebãtq;. Hæc Strabo lib.na.hiſt.xxi.rhododẽdron Plyni⁹ hiſce verbis noĩat.aliud gen⁹ in eodẽ põti ſitu viget ex ãnona mellis qđ ab iñania quã gignit mænomenõ vocãt:id exiſtimať cõtra hi flore rhododẽdri quoq; ſcatẽt ſiluæ. Fruticoſum:qđ pene ꝑterii caulib⁹:ſi lectionẽ vulgariũ exẽplariũ ꝓbam⁹:poſſet a Plynio nũcupari rhodendron:ex Strabone:q ait:ſpina fructib⁹ in terrã fuſis.a Plynio quoq; de rododẽdro fit mẽtio li.xxiii. Cõſon⁹ his ſuffragať:ſubſcribit;ſuccinitq; palladi⁹:aduerſus ingẽs mures agreſtes. Apulei⁹ aſſerit ſemĩa bubulo felle maceranda añq̃ ſpargas. Nõnulli rhododaphnes foliis aditus eorũ claudũt:qui roſis his dũ in exitu nitũť intereũt:Nõ citrũ nec aliã arborẽ in.ii.lib.georgicõ intelligi diſceptãt neoterici nõ infra claſſẽ:ſed capitecẽſi. Cæterũ rhododẽdron marone hiſce verſib⁹ ſignificaſſe:quo perſarũ διοσωδια hoc ẽ graue olẽtia leuetur.

Media fert triſtes ſuccos tardumq; ſaporem
Fœlicis mali quo non præſentius vllum
Pocula ſiquando ſæuæ infecere nouercæ
Miſcueruntq; hærbas:& non innoxia verba
Auxilium venit:ac membris agit atra venena.
Ipſa ingens arbos faciemq; ſimillima lauro
Et ſi non alium late iactaret odorem
Laurus erat: folia haud vllis labentia ventis
Flos ad prima tenax:animas & olentia medi
Ora fouẽt illo & ſenib⁹ medicanť anhelis.

Roſas laureas maroniani verſus indicare videť:& nõ indicare videnť:& nõ iudicare hoc cõuenit cũ rhododẽdro ꝙ inqt in media gigni. Antidotũ & Alexipharmacũ eſſe cõtra venenata catapotia:& nouercalia pocula:& id ſimiliter cũ rhododẽdro cõſentaneũ. Cõuenit ꝙ ẽ facie ſimillimũ lauro:& ꝙ folieť frõdib⁹ hyeme neutiq̃ deciduis:ſed ꝑpetuo virẽtib⁹ vt fortaſſis ꝓlixe ꝓ diu:& durabiliter & ꝑpetue dixerit Apulei⁹. Id refractariũ ẽ & diſſentiẽs ꝙ inquit ipa ingẽs arbos cũ ꝓ humũ ex Strabonis autoritate rhododaphne repat:qđ & Plyni⁹ indicare videť. Eo pariter malũ aſſyriũ a roſa laurea differt:& oppido diſſentit:ꝙ inquiat odorẽ iactare quippe cũ lucius eſſe inodoratũ:oñdat. Id dubiũ & ambiguũ quoq; an aĩas & olẽtia medi ora fouẽt illo. Hæc ſatis ſupq;. Vereor enĩ ne lectores ſtudioſos offendã quos reuereor. Ne ex laconiſmo in loquaculum idiotiſmon ſermonem moleſte deriuans cætera lecturientes immoret.

Examine penſiori ſcrutinioq; ſcrupuloſiori quid ſit bonus euentus enarratum.

Iuſdẽ ab his nõ lõgule diſſita verba ſũt. Tũc inuocato Hylarõ atq; proſpero euẽtu curſu me concito ꝑripio. Q̃z plurimi expꝛtes eruditiõis alloquor παχυλωσ & craſſa qđ dr̃ minerua quoꝝ igeniũ vt falſũ apophthegma eſt apud Lactãtiũ cimeriis atritatib⁹ ĩuolutũ quoꝝ mẽtes amẽtes ſũt (vt ait Auguſtin⁹) q oſcedie q̃dã ſemiſepulti veluti ꝑ nebulã cũcta deſpiciẽtes nõ diſpiciẽtes hallucinãť ſic iteꝛꝑtãtes euẽtũ ſucceſſũ rei:qđ añ theognitũ:vt Lucili⁹ inqt null⁹ ignorauit porro ego reppio ſugi lectiõe cõtinẽtiq; indagatu Rõanos euẽtũ deũ coluiſſe:vt perennitate fœliciſſimi ꝑ eũ oĩa nobis ꝓſparenť fortunarenť & fœlicitarenť quẽ ve colebãt ſemꝑ & ꝑcipue quotieſcũq; ꝓſpiter & auſpicatiſſime nobis oĩa ꝓuenerũt. Ply. li.xxxvi. vice iumini boni euẽtũ cultũ ſignificaŕ videť. hiſce verbis. Rõæ Praxytelis opa ſũt. flora triptolem⁹ ceres i hortis

ſeruilianis. Boni euentus: & bonae fortunae ſimulacra in capitolio. Quis non videt bonum euentum Varronem ſignificaſſe in re ruſtica libro primo: cum ſic inquit. Item aduenerор mineruam & venerē quarum vnius procuratio olei alterius hortorū: quo nomine ruſtica vinalia inſtituta: nec nō etiā precor lympham ac bonū euentum: quoniā ſine aqua ois arida ac miſera agricultura: ſine ſucceſſu ac bono euentu fruſtratio eſt non cultura. Deum nimirū eſſe indicat cum ſubſequitur. his igitur deis ad venerationem aduocatis ego referam ſermones eos. In hāc ſententiam pedibus ire videt: & donatus in ecyra fabula in eius interpretamēto loci. hunc videre ſemp optauimus diem. cum ex te eſſet aliquis: qui te appellaret patrem euenit habeo gratiam diis. Inib. Donat⁹ ad hanc ſentemtiam ſcribit: Euenit: proprie euenit ideo & bonorum euētus dicitur: Poſſem de euentu plura: ſed haec affatim ſatis & ſuper.

Quid oculus Iuſtitiae & de Hieroglyphicis
nonnulla nec faſtidienda nec inicita.

LVcius ſecundo: tertio quoq; libro ait haec ſolis & iuſtitiae teſtatus oculum. quid eruditionis penitioris & intercutaneae prae ſeſe ferre videt oculus iuſtitiae: qua nam cauſa memoretur a Lucio pauci ſunt qui nouerint. Ego publicitus a Bononienſium ſenatu inter pſeſſores humanitatis aſcitus plauſibiliter & fauorabiliter interpretat⁹ ſum: hoc ſcholaſtici fere omnes haud ignorant: mutatorum Diodori ſententia libro quarto interpretamento: qui Hieroglyphicas hoc eſt aegyptiorum ſacroſanctos apices: quos Apuleius de aſino aureo libro nouiſſimo vocat ignorabiles: quippe cum nephas ſciri profanis eſſet emetiens atq; recenſens: inquit Hieroglyphicis vtiq; litteris oculū iuſtitiae ſeruatorē: & totius corporis interpretari cuſtodem huic genuinū ferme & cognatū meminí legiſſe ni fallor graecanico opuſculo vbi Hieroglyphici deſcribuntur apices. ergo igitur callenter & obſeruanter rituales aegyptiorum libros ſcius Apuleius & harum praecipue litterarum vtpote qui de his quaedam alibi tradiderit ſignificare volens eum quē aegyptii Hieroglyphicis deſcribunt iuſtitię oculū quem ſculpunt ipſi iuſtitiam denotantes frequēter ſubinde identidem & ſępicule nominat oculatam iuſtitiā quam ita fictuabant ſculptili marmoratione lineariq; figura megalographiaq; quippe vna ea proba improbaq; lynceo obtutu & perſpicabili acie cuncta conſpiciente & conſpecta librante quemadmodum exaduerſim exoculatam fortunam quae nullum bonarum quemadmodum malarum rerum diſcrimen habet. Caeterum ne quid omittatur inerti ſteriliq; properatu de litteris huiſce ignorabilibus pauca dicendum. Sunt aegyptiorum litterae variis animantibus extremitatibuſq; hominum atq; inſtrumentis ſed praecipue artificum perſimiles non enim ſyllabarum compoſitione aut litteris verba eorum exprimūtur: ſed imaginum formatarum ſignificatione vſu memoriae hominum tradita. Scribunt quidem accipitrem crocodilum ſerpentem hominis oculum manus faciem & caetera huiuſmodi. Accipiter rem denotat cito factam: quoniam haec aliarum ferme omnium auis ſit velociſſima: Tranſfertur haec notatio ad domeſticas res quae velociter fiant. crocodillus malū ſignificat dextra manus digitis paſſis liberalitatem deſignat: ſiniſtra vero compreſſis tenacitatem atq; auaritiam. Eodem modo & caeterarumcorporis partium figurae atq; inſtrumenta aliquid certum notabant: quę memoria hominum longo vſu ac meditatione obſeruata veſtigio quid ea exprimerent internoſcebant. Haec ex Diodori Libro. IIII. Caeterum mirari non deſino ſiniſtram manum parcitatem auaritiam denotare. De ſentētia Diodori q̄ Lucio Apuleio libro metamorphoſeō vndecimo liberalitatem ſignificat. Vti duorum ſcriptorum diſſidium repugnaceſmq; diſſenſionem iudices libuit Apuleiana verba ſubſtituere. Quartus equitatis oſtendebat indicium deformatam manum ſiniſtrā porrecta palmula: quae genuina pigritia nulla calliditate nulla ſollertia praedita videbat aequitati magis aptior q̄ dextera: Verum qui cuperent authores conſonos & concordes efficere aequitatem diſtinguerent a liberalitate. Hieroglyphicas litteras his pene verbis delineauit Apuleius & deſcripſit. De opertis adyti profert quoſdam libros litteris ignorabilibus praenotatos: partim figuris huiuſcemodi animalium concepti ſermonis compēdioſa verba ſuggerentes: partim nodoſis & in modum rotae tortuoſis: capreolatimq; condenſis ait curioſitate prophanorū lectione munita. has ignorabiles litteras deſcribit ardens & arduus poeta Lucanus his verſibus: Nondum flumineas memphis contexere biblos: quas feras volucres & armenta ſiliceo ſculptu figuraſſe ſcribit cum ita cecinit: pictaq; ſeruabant magicas animalia linguas. Quae fuerit Apuleio cauſa quod ſuſcitabulum cum oculo iuſtitiae & concertatim & ſolis oculum communerare haec eſt quoniam multioculus eſt & perſpicuo lumine cuncta de caelo contēplari atq; rimari Plynius libro ſecundo naturalis hiſtorię ſignat his verbis. Sol eſt praeclarus: eximius: omnia intuens: omnia etiam exaudiens: vt principi litterarum Homero placuiſſe in vno video eo quem. mūdi mentē atq; animum Plynius & Macrobius appellauerunt: quarunt quę a coruſcamine fulgido: ſplendicantiq; fulgore phaneta graeci nancuparunt.

Quid hallucinatum ſit & quatenus in verbo muſtelluatis Apulciano.

NOn hebetiori indigent indagatu Apulei verba quæ hiſce paululum anteeũt Sic in moſcum ſuperbi iuuenis adoni vel muſtelluatis pipletis laceratus: atq; diſcerpt⁹. Cui pene diſcholo amuſo:& a litteris extreme retorrido tabernaria nõ videntur & pene monſtroſa huiuſcemodi verba eruditi q̃ plurimi cẽſent quemadmodum reapſe eſt maculoſum codicem ſuſtituendumq; eſſe hoc ſub iure pro eo quod απειροκαλωσ in fronte inobſeruanter: & inedulcate ſcriptum eſt muſtellatis peplis laceratis atq; diſcerptis domo proturbor. Hoc pene ſenſu telephronem iuuenis cadaucroſi cuſtodem a philodeſpoto:quod vtiq; nomen: amatorem dominæ reſultare videtur:cætenſq; conſeruis ſciſſilibus inducuilis: atq; veſtimentis articulatim fruſtilatimq; deruncinatis:atq; diſcerptis eſſe repulſum:quæ veſtimenta muſtellino colore fucrãt infecta. Muſtellatum colorem non ſeciorem:neq; diuerſum cenſentes ab eo quem muſtellinum Terentius appellat vti peplos muſtellatos appellet muſtellæ colore coloratos: qui ſubluteus ſublıuidus:ſubphœniceus & ſubruffeſcens eſt. Muſtelam veluti murem productum & longum vocitatam. Telon enim longum dicitur:vt interpretatur Seruius. hæc Græcis γαλη dicitur Dirum animal:ex cauernis & hyppogęis hoc eſt ſubterraneis cauis ſerpentes extrahens & conficiens: in apſimachia hoc eſt principio dimicationis ruta ſe muniens adeo natura:vt obiter Plynianis verbis vtar:nihil voluit eſſe ſine pari. Ichdi muſtelæ: quã Theodorus apud Ariſtotelem libro ſecundo de animalibus viueram interpretatur genitale oſſeum ineſt. Ibim: coruum:muſtelam ore parere opinatus eſt antiquitatis omniiugę conſenſus. Ouidiuſq; ex Anaxagoræ cæterorumq; id genus ſcriptorum naturalium ſententia: quos affatim:abundantiſſime redundanter:atq; ſuperfluenter Ariſtoteles reprobat volumine de generatione animalium.iii. Ad hoc obiter annota muſtriculam eſſe regulam:in qua calceus inſuitur: quemadmodum cognato: germanoq; ſignificatu tentipellium machinulam vocitarunt cuius tendore:explicatiliq; mœchanemate pelles in pelle ſutina pelliones explicant tralıaci retractu. Cęterum ſuperuacaneis & ſuperadiectis his antarıis omiſſis:cum re ipſa cõgrediamur. Compertiſſimum eſt peplum regillam eſſe:pręttoſamq; veſtẽ qua præcipue conſueuit vti pallas. Hinc ex Aeneidos libro ſecundo id maronianum exit. Crinibus Iliades paſſis:peplumq; ferebant. Fluxuris & delitiis vtiq; ſeruiens eſt apud Homerum peplum:quod curatis:eneruatis:atq; reſolutis phrygib⁹ ſatyrico quodam morſu traditur:cum eoſce ſcilicet helceſipeplos appellet:hoc eſt peplũ trahentes. Homeriacus hic verſus eſt. Διδεομαι τρωασ και τρωαδεσ ελκεσιπεπλοισ. quem verſum:vti ſatagens & perproperus itidem proſum. Tullius aduocat ſæpicule:& identidem Cæſarem liquido & proſpicuo taxans & vellicãs: quem caudatam veſtem:& quod ſimachus improbauit puluerem commouentem induiſſe: frequentiſſimeq; geſtaſſe tranquillus annotauit:proindeq; ſyllam dixiſſe puerum male præcinctũ caueren:& tunicis dimiſſitus: vt obiter plautinum verbum vſurpem notabilem. Refert Macrobi⁹ Ciceronem facetoſum ledoris & vrbanitatibus pręſcatentem interrogatum cur in eligendis partibus erraſſet quoniam inquit præcinctura me decepit. Hæc hactenus. neoterici non pauci conſtanter & contumaciter approbãt quos ex ingenii ingenui candore compertum habeo in meã ſententiam:nam & ea probior eſt haud ægre tranſituros eſſe niſi:vt dici ſolet φιλαυτια his glaucome ſcotodiniaſq; ob oculos obiiciat vti ſua ament ſine riuali quoniam vt author eſt Auſonius diligimus:& vt emphaticoteron dicam amamus & nęuulos. In emaculatiſſimo codice:defrecabili eruderato:& ad æquilibrium ſinceriſſimo cuius mihi ſititori nouitatis copiam fecit Cęſar profeſſorum haud ſane ineruditorum qui publicitus ferrariæ ingenuas artes profitentur: in eo ita ſcriptum repperi. Sic in modum ſuperbi iuuenis adoni:vel muſæ vatis pimpleidos: quã lectionem plauſibiliter excepi: atq; gaudıaliter & hylaribunde:prorſus eam ſinceram:puram: & genuinam aſſerens. Diſpunctorioq; obeliſco cætera cenſens eradenda. Quid hac ſcriptione comparationi conuenientius:atq; cohærentius:in modum adonis laceratum ſeſe:cum prius & orphei dixerit. Adonim a marte in aprum commutato necatu hominem exiſſe ſcribunt eruditi:cuius impetum fulminei dentis:obliqui:& arcuatim falcati fugiẽtem protinus venerem dumeta calcaſſe. Roſamq; ex eius cruore genitam. Non me pręterit hoc ab aliis ſecus memorari. Cum feciſſet adonis mentionem:conuenit & de orpheo:qui q; tractum populis fuit auctor amorem in teneros transferre mares: citraq; iuuentam ætatis breue ver:& primos carpere flores a ſpretis ciconnum matribus artuatim:fruſtillatim:membratim & articulatim & minutatim deartuatus eſt. Quod tamen inuentum:præpoſtera libidine ſcilicet abuti:thamyre fuiſſe ſunt authores idonei. Nihil hoc codice ſincerius:& eruderatius ſenſu tali ego in modum adoni laceratus:atq; diſcerptus in modum vatis hoc eſt orphei:muſæ pimpleidos ſub intellige filii:græcis ſcriptoribus conſuetudinaria: ſolitaq; figura. vti ſic inquiatur octauius Iulii & filiũ ſubintelligas:qđ redundanter & ſuperfluẽter apparebit grecis verbis:q̃ cõmodũ ſubiungemus. hac graphica lepidiſſimaq; elocutiõe ſcatẽt eruditi:latialis: & erotũdati eloqi:qua figura loquẽdi verbis hiſce Sueto. vtit̃ i Iulio cęſare:& ſi maculo

ſa ſint exemplaria peruulgatiora. Rhodũ ſecedere ſtatuit & ad declinandã inuidiam: vt per ociũ ac requiem Apollonio molonis clariſſima tunc dicendi magiſtro operam daret. Plutarchi in vita cęſaris hęc ad hanc ſententiã commodiſſima verba ſunt. Syllanarum partium viribus: cum domum ab amicis vocaretur rhodum nauigauit: vbi per ocium Apollonio molonis: vnĩ⁹ etiam auditor erat: operam daret. Nil ex Tranquilli codice immutaſſem niſi in græco Plutarchi codice μολωνοσ legeretur id eſt molonis. Appollonium malacum & molonem diſpares & diſtinctos Strabo refert. libro. xiiii. vt Appolonii id ætatis Rhodi litteras profitentibus pater fuerit molo. Cur molo dictus ſit Strabo Apollonius & molo diſtinguente particula & dimetiẽte legimus apud eũdem authorem. Tandem ad occepta regrediamur. quatenus eſt caſus hoc eſt genitiuus pimpleidos: & ad muſam calliopen referas ex qua genitus orpheus pimpleidos prolatum erit veluti caſtaliæ dicas & heliconiæ. grecus eſt caſus ab eo: qđ eſt pimpleis pimpleidos. Sunt qui pimpleii legãt & ad vatis vocabulum referunt vti plimpleium vatem orpheum vocitent examuſſim & ad libellam quippe cũ apud pimpleida ab calliope nutritus ſit & genitus: qđ argonauticon libro prĩo verſibus his Apollonius indicat.

πρωτα νυν ορφιοσ μνησωμεθα. τον ρα ποτ αυτη
καλλιοπη θρηικι φατιζεται ευνηθεισα
οιαγρω σκοπιησ πιμπληιδοσ αγχι τεκεσθαι

Hoc eſt. Orphea nunc primum verſu propiore canamus:
Quem prope colliculos peperit pimpleidos alma.

Calliope œagri compreſſu & femine threcis Apollinii gloſſulatii de pimpleide nõ indigna relatu ferunt: quæ ſubſcribere libuit πιμπλιασ χοριον κατα πιεριαν οιαγροσ θρακησ τι δε κρηνην και κωμην τησ πιεριασ litualiter tumultuario properatu occupatiſſuncq̧ noctiſurgio ita tranſtulimus. pimplias locellus iuxta pieriam: alij autem fontem & pagum pieriæ. Ianoſa de conſilio chironis in expeditionem colchicam deduxiſſe refert Apollonius orpheum: vt eius mulcimine melico: & meliſfluenti nectareoq̧ fidicinij cauſatus affamine ſirenas ipſas demulceret. Sunt autores q ſcribant philemona non Orpheũ duxiſſe. hæc ita ſcitius & gratius dicũt hellenifmo ηροδωροσ δυο ειναι ορφεισ φησιν ων τον νεωτερον συμπλευσαι τοισ αργοναυταισ. φερεκυδησ εν τη. ϛτ. φιλαμμωνα φησι. και ουκ ορφεα συμπεπλευκεναι. ειναι δε ορφεα. κατα μεν ασκληπιαδην απολλωνοσ και καλλιοπησ. κατα δε ενιουσ οιαγρου και πολυμνιασ. ζητει τασ δε δια τι ορφευσ ασθενησ ων συμπλει τοισ ηρωσιν οτι μαντισ ων ο χειρων ειρηκε δυνησεσθαι τασ σειρηνασ παρελθειν αυτουσ ορφεωσ συμπλεοντοσ ουτωσ ηροδωροσ.

Lini tres precipui habiti diſcipuli. Hercules. Thamyras: Orpheus. Hercules cytharam diſcens cũ ingenio eſſet tardo ob eamq̧ rem vapularet ira motus linum cythara peremit author Diodorus libro quarto hinc id plautinũ procliuiter diſpaleſcet in bacchidib⁹. faxo iam eris linus: & ego Hercules: cum diſcipulus in præceptorem minaciis ampulloſis excandeſceret. Qui mutellatis peplis legi debere diſceptant fulciunt & opilant opinionem ſuam Terentiano carmine: qđ in Eunucho reperies. hic eſt vietus: veternoſus: ſenex colore muſtellino. Muſtellinum colorem ſubliuidũ donatus interpretatur. Cæterum ipſi viderint. hęc ego nec probo: nec dicta refello: etiam ſi muſtellinum dixerit. Terentius non muſtellatũ. ad hoc. Cur Telephron potius muſtellino q̃ alio ab hoc diuerſo colore ab Appuleio referetur: poſtremo cur veſtimẽti colore nominaretur.

De coptiticis aggeribus & Apulei nodus.
enodatius explicatus.

VErborũ Meãdri q cã gryppi: ſcyrpi ſpiræ & inuolucriſcula ſunt apud eundem ſcriptorẽ in ſecundo de aſino aureo lib. ad quę declaranda interp̃tanda & explicanda ferme oĩes eruditi ad extremum vſq̧ ſudorem diſſudauerunt. Verum marte noſtro primulum diuulgata ſunt: & in tantũ emanarunt: vt rapinatores: & bonarum male interpretationum lauernæ ne dicam lamiæ pro ſuis inducẽt atq̧ dilapident. Miſerere per cœleſtia ſidera: & adepta coeptitica: & per incremẽta nilotica & archana mẽphiſa: ſiſtra phariaca. ꝓtotypis & idiographis exemplarib⁹ fidelioris antiquitatis: velut anſam adminiculamẽta p̄ſtãtib⁹ interpretamur fidelius & ſincęrius fortaſſe q̃ reliqui quos codices unplanatores atq̧ deceptores errare coegerũt: tu lege nõ adepta cooeptitica: quæ mera verborum mõſtra ſunt: ſed quæ gemina germana & domeſtica ſũt adepta coptitica: interpretareq̧ adepta vti neutrum ſit non participium: quę loquendi figura claſſiarijs authoribus eſt peculiaris: queadmodum. Propertio arata pro arationibus: culta cereris pro ꝑdiis & ſatiuis agris qui coluntur. hac elocutiõe cõſuetudinaria & domeſtica Verg. vtitᷣ georgicon lib. iii. His animaduerſis inſtant ſub tẽpus: & oẽs Impendunt curas dẽſo diſtendere pingui: Quẽ legere ducẽ: & pecori duxere maritũ. Vb. malim pingue hac elocutione: q̃ p̃ticipiũ q̃q̧ deducit

ad neutrum:dici:q̄ moroſam nimis:& probis authorib⁹ refragātem Seruianam auctoritatem ſequi pingue ſcilicet tātū non niſi latinum eſſe:cū ſecus pinguedo & piguitudo latina nō ſint. Exponere adepta coptitica eos aggeres:& lutamēta:quos roſtellis hirūdininis nouim⁹:ex eruditorū ſētētia:opponi ſæuienti:exundantiq; nilo velut obices & offenſacula ad excludēdos ipetus niloticos ne copton inſulam diruant ex fundent atq; labefactēt: cōſentaneum enim eſt & veriſimile ſenem zaclā:ſiue (qm̄ ſic alibi ſcriptum animaduerto) Zacharāi iſiacum & ægyptiacum ſacerdotē pcari p ea ſuffragia:& adminiculamina: quæ lutamētis apportatis hirūdines copto inſulæ iſidi ſacratæ ne dirueretur:opponere cōſueuerūt:quib⁹ obiectamētis.coptos ipſa ſtatuminarj quodāmodo ſolita erat & opilari:quæ vti facilius intelligas ſubnectere libuit atq; ſubſignare Plyniana verba ex lib. x. na. hi. in ægypti peracleoticooſtio molē continuationē ludorū euagāti nilo inexpugnabilē opponūt itaq; fere vnius ſpatio:quod humano opere pfici non pōt. In eadē ęgypto iuxta oppidū copton inſula eſt ſacra Iſidj:quā ne laceret amnis idem muniūt opere incipientibus vernis diebus palea & ſtramēto roſtro firmantes cōtinuatis per triduum noctibus tanto labore vt multas in opere emori cōſtet. eaq; militia illis cū anno redit ſemper. Hactenus Ply. pinde adepta coptitia ſcitiſſime & ſciēter ea lutamenta intelligo:quæ cōtinuatione iugi adipiſci ad ſtabiliendā copton mos eſt hirundinū:idem nimirum Papinius. in. iii. ſiluarum affirmat huſce verſibus te pſide noſcat vnde paludoſi fœcūda licētia nili cur vada deſtituant:& ripa coerceat vndas cecropio ſtagnata luto. Domitius cōmentitus quibuſdā affannis:quæ ſūt vti dici ſolet:veteris ęgroti ſomnia neſcio quid vanilogum de ſaitico nili oſtio communiſcatur:cum cecropium lutū hirūdinū aggerem intelligere debeas ex attica vrbe oriunda:pādione patre:hirūdine:cui vrbi rex prim⁹ cecrops ille fuit:qui diphyes hoc eſt geminę duplicíſq; naturę nuncupatus eſt cum nexum cōiugialē primus cōiunxerit & cōſeruauerit. De copto inſula fit apud Strabonem lib. xvi. mentio. nemos & pfectura & toparchia nilotica fuit inſula coptos obiter & parerga:qm̄ veluti illectamentum diuerticula obiectū eſt de nilo nitidiora quædam & remotiora addenda ſūt auctaria. primū vocaſſe nilum vetuſtiores melonem quapropter velut ęnigmatiſtes Auſonius ſignificare volēs litteris oppido q̄ litteratis:litteras:paginam papyri atramētum calamumq;:ſic inquit:cum tibi cadmi nigellas filias:melonis albā paginam notaſq; furuę ſepiæ:cindioſq; nodos. Id itidem explicatu quia iucundū erit & ſcitulum:quia frugi & vtibilē:nilum ætheo quoq; redundatu & effluuio ſolitum fuſius euagari: pcipue flātibus eteſiis:vice coloni fungens ægyptiis ſementem tantū non proiicientibus niloticis vndis lepido pinguiq; fomento nutricantibus. Cum creſcit reges aut pfectos nauigare eo nephas iudicatū eſt. Auctus eos per puteos menſuræ notis depræhēduntur:Iuſtum incrementum eſt cubitorum ſedecim:in duodecim cubitis famem ſentit ægyptus. In tredecim etiānum eſurit. Quattuordecim cubita hylaritatem afferūt:quīdecim ſecuritatem:ſexdecim delitias:hoc niloticum incrementū apd memphim nilometrion habet. Nilometrion eſt pute⁹ quidā in nili ripa ex integro lapide conſtructus:in quo & maxima:& minima & mediocria nili incrementa adnotant̄. Nā putei aqua cum nilo pariter creſcit. Sūtq; in putei pariete notæ quædam incremētorū omnium menſuræ. Hęc itaq; obſeruantes cum aliis notant:vt incrementa cognoſcāt:nā ex his ſignis:ac diebus multo ante futuram nili excreſcentiam cognoſcunt:idq; ex omnib⁹ pdicunt:quę res profecto agricolis ad aquarū cōſeruationem:& aggerum & canalium effoſſionem:principibus vero ad prouētus vtiliſſima eſt. hæc Strabo libro. xvii. geographię. eadem pene Diodorus lib. primo. non pauca Plyni⁹ lib. quinto. Ad hęc decurſus haud inutilis & exorbitātia ſit:vt id Lucani plen⁹ pleniuſq; noſcas ex lib. viii. Hunc genuit cuſtos nili creſcentis in arua.

Mēphis vana ſacris vbi diſpulſis:abſētatis auerūcatis:amādatis & amotis nugalib⁹ ſcholicis:quæ per deliria nedum diſcenda ſūt ſed dediſcenda interptare cuſtodem nili pſpicienter & ſcienter appellatum & quo pacto nilus creſcat & decreſcat. Nilometrium impleat̄:an depleat̄. Ad aggeres niloticos hęc aggera nedum hirundinea ſed humana opera fieri niloticos aggeres manifeſtat iuriſcōſultus Vlpianus digeſtis de extra ordinariis criminibus hiſce pene verbis. Si quis arborem ſicomorum exciderit:nam & hæc iudicantur extra ordinem non leui pœna idcirco q̄ hę arbores colligant aggeres niloticos:p quos incrementa nili diſpenſantur: & coercentur:& diminutiones aquæ cohercentur. Commata etiam & diacopi:qui in aggeribus fiunt plecti eos:qui id admiſerunt. Quod occurrit incidenter adde. thalamiphoris nauigiis pricipes ægyptios nauigaſſe Strabo refert. huc ſatyrographi poetæ vergit illud. & circunducto vehitur per rura phaſello. Talamiphora nauigia nil aliud ſūt. pterq̄ regiæ quædam naues & pompaticæ:ſiue his ſimiles quibus reguli noſtrates tabulamētis pictoriis & auguſtalibus inſignitis vehi cum gratia cōſueuerūt peculiari domui ſimilimę thalamis:cœnationibus. at hæ voluptariæ ſūt & geniales. hos dictione ſignificantiſſima & pq̄ venuſtiſſima vernacula ſimplicitas bucetauros appellat magnitudine:græcis reb⁹ maximis aſſuetis buſyllabam præponere. Inde bupedes exoleti veſtipices:barbeſcēteſq; pueri nuncupati: buſi-

cos mariſca ficus: bulimos maxima fames. & impatibilis bupina ſitis ingens authore Gellio. thala
miphoris forte nō diſpares naues appellari qđ vereor: maculoſū ſit exemplar thalamigas Ap-
pianus. in lybici procemio. Centaurus nauis fortaſſis a tutela ſic appellata: de qua Maro aenei. li.
.v. ſergeſtuſq; domus tenet a quo ſergia nomē: Cētauro inuehitur magna. Adde nō paucos eſſe
qui iuocāt ouido ſuſſoci dictionē: adepta veluti ſurforaneā & ſupuacaneā: ſuccidaneā vicariāq; ſub
ſtitui: adoperata coptitica quidem dictiōe reſeruata veluti ſincæra & incōphenſibili exponūt ado-
perta quidem velata. Sacra coptitica hoc eſt Iſiaca & ęgyptiaca: quippe copto Iſidi dote dicata. Id
genus ſacrificia quę cælatum & optim ſiūt in adytis ſecluſa & optanea vocant. Talia cōſueuiſſe gr
cos actitare palā eſt: nec opitulamie: authoritateq; indigens exteriori: qualia fuerāt ea quæ in quā-
dam ciſtellula deportabantur peculiari ſacrificiis iſiacis de qua nec tacuit Apuleius. ij. quoq; volu
mine de aſino aureo: Ferrebatur ab alio ciſta ſecretorū capax: penitus cælans opta magnificæ re-
ligionis quam ciſtulam deſcribi: nec vtiq; nouerūt interpretes a Tibullo.

Et tyriæ veſtes: & dulcia tympana cantu.

Et leuis occultis conſcia ciſta ſacris.

Fortaſſis ab hoc ægyptio ritu cęterarū: vt author eſt Appulei⁹ in trimegiſto religionū ſeminario:
& reliqua deduxerunt in teſmophoriis canephoros athenienſes. porro canephoræ quid ſit obiter
explicandum. Canephoræ ſunt miniſtræ: & ciſtellatrices veſtæ: ſeu quod idem numen eſt: Cereris:
cuius dæ ſacra portantes in quaſillo ciſtellulaq;: quas græci canephoro⁹ appellant non vt gręcę lit-
teraturæ quidam imperiti volunt: canæphoras: κανηφοροι ſcribentibus: qui græce ſcribūt: quas
his haud abſimiles virgines polidas appellatas Pompei⁹ his explicat. Caniphora mulier quę fert
canam id eſt qualum: quod eſt ciſtæ gen⁹. Canam dicunt græci nos caniſtū: & per diminutionē ca-
niſtella. De quibus hęc Ply. libro. xxxvi. ſcopas fecit Veſtam ſedentem laudatū in ſeruilianis hor
tis. Duaſq; chameteras hoc eſt pecuiſequas circa eam. quorum partes in aſinii monumentis ſunt:
vbi & canephor⁹ eiuſdem Cicero in verrē actione ſexta perpenſe regulariter neutiq̄ catachriſticos
hoc eſt improprie ſcripſit canephoræ. Item inquiens ante hoſce deos erant tabulę: quæ cuiuſuis ſa
crarii religione ſignificare poſſēt. Erāt algena pręterea duo ſigna non maxima: verum eximia ve
tuſtate virginali habitu atq; veſtitu: quæ manib⁹ ſublatis ſacra quædam more athenienſium virgi
num repoſita in capitibus ſuſtinebant. Canephoræ ipſæ vocabant. Catullus apprime doctus cy-
belen & cybeleios aſſeclas deſcribens: prouidens Iſin cui præferebatur hæc ciſtellula: in qua velut
in ſāctuario optaneo aporrita id eſt archana religionis iſiacæ ſeruantur: nomen ab Iſide diſtinctū
non eſſe: quippe cum deos alloquens ita iuppiter inquiat: Cęlicolæ mea mēbra dei: quos ſecta po-
teſtas omnis: diuiſa facit Ciſtullam illam non canephoris domeſticam ſed iſiacis: de qua Appule-
ius & Tibullus certatim meminere: memorat his verſib⁹: Pars obſcura cauis celebrabāt orgia ci-
ſtis Orgia. quę fruſtra cupiunt audire profani. ciſtiferum & epigrāmatiſta lib. v. ſymeniſten & cōſe-
craneum cybelcium appellat: cui deſpōſatam: vtpote vili obiecto: & mero mendicabulo ſtipes cō
mētitiis ſacris Appulei⁹ author eſt corrodēte Gelliam dicit cum ſenatorios maritos optaret: & no
mina magna quos pathicos & impuros eſſe non tacuit Auguſtinus. Data eſt poetæ epigrimma-
tario facultas taxandi gelliā cum romę coleretur ęgyptio ritu Iſis: quod Appuleius lib. ii. Iuuena
lis Properti⁹ & cęteri teſtant. Martialis ſunt iſta carmina. Dum te poſſe negas niſi lato gellia clauo
Nubere: nupſiſti gellia ciſtophoro. Et hoc fortaſſe cōmodius & verius vel ſaltem veropropius q̄
quod a commētariis relatum eſt. Oratius canephoram intellexit eo verſiculo: vt attica virgo cum
ſacris cereris. Canephoræ deſcribuntur. Ouidio metamorphoſeon lib. ii.

Illa forte die caſtæ de more puellæ
Vertice ſuppoſito feſtas in palladis arces.
Pura coronatis portabant ſacra caniſtris.

Alicarnaſſeus Dionyſi⁹ in primo de canephoris nonnulla. Cæterum peculiariter & domeſticatim
in theſmophoriis canephoræ ciſtulam p̄memoratam ferebant: quæ theſmophoria gręcis appella-
ta ſacra cereri dicata quippe cū leges ipſa reppererit: quāobrē Theſmephora quoq; gręcis nūcupa-
ta quaſi legiferam dicas θεσμοσ enim græcis lex non ſcripta: & mos vetus vocitatur. Et verbum
hinc inclinamentum cœpit θεσμοφοριαζω quod enotat cerealia celebro θεσμοφοροσ legifer
appellatur. Super theſmophoriis Plynius naturalis hiſtoriæ libro. xxiiii. Nō multum a ſalice vitie
lium vſu diſtat veterum foliorum aſpectu: niſi odore gratior eſſet. ſed græci ligon vocant: alii ag-
non qm̄ matronæ in theſmophoriis athenienſium caſtitatem cuſtodientes iis foliis cubit⁹ ſibi ſter
nunt. hactenus Plynius At Apuleius vt eius verba intelligas ſcito græcos αγνον caſtum appella-
re. Ariſtophanes cereris hæc archana ſacra αρρητα ιερα. appellat. Vitabo quæ cereris acrum vulga
rit archanæ flaccus inquit. Adde & κανηφορουσ græcos appellare calathū caniſtrumq; gerentē. qđ
vtiq; vaſculum his καρεον appelletur & καρητα calath⁹. Theſmophoria: q haud ſecordia ſe: v…

ternoſeq; p̄tereũdum fuit. Ouidius enotat metamorphoſeon libro.x.

Feſta piæ cereris celebrabant annua matres
Illa quibus niuea velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea certa ſuarum.
Perq; nouem noctes venerem: tactuſq; viriles.

In vetitis memorant. In theſmophoriis apud Ouidium canephora: quę ciſtulã recluſit & tepelli cu
rauit mineruæ mouit iram. Lactãtius Papinian⁹ interpres vitice in Theſmophoriis matronas atti
chas ſupponere profitetur in cubilib⁹. ad libidinitatis virginem atq; pruritũ ſedãdum. Etenim her
ba huiuſcemodi tali virtute dotata eſt: vt caſtitudinẽ integret & fulciat. Nec inutile viſũ eſt nec de
ſpiciendum quippe de ciſta facta tranſcũter mẽtione inculcare & hoc ciſticillũ inuolucriculũ & pã
noſam ſpiram priſcos appellaſſe: quem capiti ſupponũt baiuli: vt leuius onera portent.

De lapide præconis: ſuperq; ioue lapideo plura nec aſpernabilia nec refugienda.

Eodem, lepidiſſimo genialiq; volumine ſecũdo hæc pagrata cuncta theſſalia fuſcis auib⁹
lariſſam: ac acceſſi dum ſingula perrans tenuato admodũ viatico pauperiei meæ fomen
ta cõquiro: conſpicor medio foro procerum quẽdam ſenem inſiſtebat lapidẽ qui nam ſit
ille p̄conis lapis ex quo veluti de podio editiſſimo: & ſpecula eleuatior: p̄co ęneator buc
cinator & ſubulo ad populum buccinabat. Rarenter inuenies qui tibi explicẽt. Cęterum ego com
perior in foro romano lapidem ſublimiorem editioreq; fuiſſe: de quo p̄co populum alloquebatur.
De quo ritu romanico fuſius: & profluẽtius euagatum eſt vti loca editiora oĩa de quib⁹ p̄co bucci
nat lapides appellentur quẽadmodum parili conſonoq; collatu carcerem a romano remotũ & exo
ticum pro quocũq; carcere tullianũ luci⁹ appellauit. Non deſunt tamẽ qui cenſeant athenis atticis
hunc lapidem extitiſſe ex quo manauit vti cæteri ſuggeſtus p̄conis & pulpita lapides appellaren
tur. Porro de hoc lapide Plautus in bacchidib⁹ iſta. O ſtulte ſtulte neſcis nunc vẽdite. atq; in eo ip
ſo adſtas: lapide vbi p̄co prędicat. Quippe mãgonizatis ſeruis: venaliciariis mancipiis: obæratis:
decoctoribus: & noxiis voce p̄conis ſolitis ex eo lapide addici. Columellæ huic ſententiæ ſuffragã
ti. ſubſcribentiq; verba ſunt hæc ex lib. iiii. artis agricolaris. Quæ vulgus quidem pueris vel de la
pide noxium poſſe comparari putãt. De hoc lapide meminit in oratiõe cõtra piſonem Cicero: cu
ius verba ſubtexere libuit. De me cum oẽs magiſtrat⁹ p̄mulgaſſent præter vnum prętorem. a quo
non fuit poſtulãdum fratrem inimici mei: præterq; duos de lapide emptos. Hacten⁹ Cicero. Pocia
nus aſconius: qui tullianas orationes cõmodiſſime interp̄tatus eſt tullii ſenſa explicans inquit du
os tribunos de quibus ipſis quoq; iam diximus: quos de lapide emptos ait: quia mercede id facie
bant: hoc aſconii interp̄tamento penſitato & diligenter animaduerſo ſuppeditatus eſt coniectãdi
locus: in foro romano. ſ. lapidem fuiſſe iuxta quem ſectio auctio diſtractio vẽditio: & p̄mutatio ve
nalium rerum fieri conſueuerat: & apud quem haſtarium: vt obiter vſurpem tertulliani verbũ ro
mani faciebant. Hoc veluti porſima hoc eſt colarium ſuperadde: Iouẽ lapidem coluiſſe romanos:
per quem iuſiurandum aſtringebantur. Boetius lapides inſcribi refert: quos curſorios appellat:
p quos certa loca diſcriminabantur. Scorpiones lapides appellauere vbi fines duo cuneati ſe iun
gunt. lithõ gręci lapidem appellant: inde lithotomos medic⁹ vulnerarius appellaẽ qui ad diſtillatio
nem veſicæ leuandam: quodã mẽbranulorum & cartilaginũ interſecatu lapidem educit. Cęterum
vti preſignata repaſtinemus & retractemus accuratius: iouem lapidẽ libro primo Gellius. verbis
hiſce memorat. Sed enim cum phauorinus higini cõmentariũ legiſſet: atq; ei ſtatim diſplicita eſſet
inſolentia: & inſuauitas amatoris: Iouem lapideum inquit: quod ſãctiſſimum iuſiurandũ eſt habi
tum: paratus ſum ego iurare Vergilium nunq̃ hoc ſcripſiſſe. Comperti⁹: enucleatius: & edocentius
huic rei pompei⁹ ſuffragatur: Lapidem ſilicem tenebãt iuraturi p iouem hæc verba dicẽtes: ſi ſciẽs
fallo tum me dieſpiter ſalua vrbe arceq; bonis eiiciat: vt ego hunc lapidem. porro qui penſius p̄ſſi
us. inquiſitius: & trutinatius intus & vt dici ſolet in cute ſexti pompeii verba ruminatur: atq; ẽcogi
tat: is inueniet iuraturos non omnes tenere lapidem ſilicem: verum genuine peculiariter q; hi ſacer
dotes quos verbenarios: caduceatores q̃nq; patreſq; patratos romani nuncupatim appellauere in
fœderibus faciendis: cõferuminãdis & conglutinãdis lapidem tenere ſolitauiſſe: quo porcum fœ
deri iungẽdo placularẽ & peculiarẽ victimam victimatores victimabant atq; faciebãt: hoc verbo
rum prętamine & proloquio: Qui prior populus fœdus rumpet ſuperi ita eum feriãt: quẽadmodũ
ego porcum hoc lapide ferio: quo prolato porcum feriebat. Quod Liui⁹ affatim & Marc⁹ Varro ſcri
bunt a quo ſacrificii ritualis iureiurando demanauit ſimile deiuriam in fidẽ ſuam vincientes: p̄te
rea ab eo ritu ſeceſpitatoris & victimarii patris patrati porcum ſilice ferientis apud ſacrificium per
actum: defluxit plautinum adagium vt cum ad incitas & maximũ periculum ſe redactum ſignifi
care velit ita dicat inter ſacrum ſum & ſaxum: plane de ioue lapide in familiaribus (ni fallor) epiſto
lis Ciceroq; meminit. parerga & hoc adiungas velim lapidem priſcos in collimitiis & extremitati

bus agrorum vice termini collocare cõſueuiſſe. Cuius fatim: fartim: atq; cõgeſtim Ouidi⁹. Tibullus: Cæteriq; meminerũt: quem ſolẽnibus diebus feſtis ipſiq; dicatis ingenioſa & ſuauiodora aſpergine colere venerariq; cõſueuerunt: quod & Apuleius aſſerit. ait enim floridorũ libro primo terminum ſignificans vel enim colliculus ſępimine cõſecratus: vel truncus dolamine effigiatus: vel ceſpes libamine humigatus vel lapis vnguine delibut⁹: hoc itidem teſtaẽ apologetici libro primo negãt vidiſſe ſe qui fuere: vnum ſaltem in finibus ei⁹: aut lapidem vnctũ aut ramũ coronatum. Verũ enimuero credimus itinerarium non agrarium terminum ab apuleio deſcribi: cui fidem non adhibẽdam eſſe Boeti⁹ aſſerit geometriæ libro. iii. Ad hæc vetuſtiores lapides in agris vt eos diſpeſcerẽt diſcriminarentq;: figebant humi: Carbones pręter itidem vice termini priſci tumulabant & obruebant: Auguſtin⁹ lib. vigeſimo primo de ciuitate dei. Quid in carbonibus? nõne mirãda eſt & tanta infirmitas vt ictu leuiſſimo frangantẽ: preſſu facillimo conterantur: & tanta firmitas vt nullo humore corrũpantur: nulla ętate vincantur vſqueadeo vt eos ſuſtinere ſoleant qui limites figunt ad cõuicendum litigatorem: quiſquis poſt quãtalibet tẽpora extitit fixumq; limitem non eſſe contẽderit? quis eos in terra hũida iſoſſos vbi ligna putreſcerẽt tã diu durare icorruptibiliter poſſe credat niſi rerum ille corruptor efficiat. Auguſtini ſentẽtiæ & Boetius quoq; ſuffragatur & ſuccinit: volumine geometriæ libro. iii. Cuius verba neutiq̃ cenſui pter mittenda ſemp ſignum inquit in omnibus terminis poſitum eſt: aut aliquos cineres aut carbones: aut teſtas: aut oſſa: aut vitrũ: aut maſſas ferri: aut æs: aut calcem: aut gyſpum: aut vas fictile inuenimus iubente Auguſto cęſare Balb⁹ menſor omnium prouinciarum menſuras diſtinxit ac declarauit. Agrorum termini ſunt finales cunabulæ: vel nouercæ q̧ regulis cõſtruitur. petras molares: foueas vel metas: lacus: & legonatus fabricis conſtructas calamones. Aliquotiens enim petras quadratas & ſcriptas quæ indicãt cuius quis dominus quod ſpatium teneant. hęc Boetius. ſcri. lib. ii. Laerti⁹ carbones ex conſilio ſani theodori epheſini tẽpli fundamentis ſubiectos eſſe. Nã cum humidus eſſet locus carbones aut omiſſa ligni natura ſoliditatem accepiſſe humori inuiolabilem. Cæterum malim codicem mẽdoſum eſſe q̃ barbarie & ſolœcophęis boetium arguere. Scriberem igitur non cunabulæ & nouercæ ſed quã eruditior & elegantior lectio cumulæ & porcę. Sũt enim porcę ſulcorum eminula terga: qua dictione ſecundum cæteros Plynius vtiẽ: Et iureconſulti non ſemel. Vlpiani verba ſũt hęc: dige. de aqua & pluuia arcenda vicinus loci ſupioris pratum ita arabat vt p ſulcos itemq; porcas aqua ad iferiorem veniret. Interp̃taẽ Accurſius dici porcas quia purgant agrum.

Hallucinatio quorũdã: qui pomũ inter certamina grecię p̃mio fuiſſe contendunt.

ARchiæ: pro quo Ciceronis extat oratio in quattuor certamina. quæ amphyctionũ conſenſu græcia celebrat carmina camœnali ſauiloquẽtia: & blãdiloquentulo lepore doctria neq; triuiali neq; fuſanea refertiſſima ſunt hæc.

τεσσαρες εισιν αγωνες γεελλαδα: τεσσαρες ιροι:
οι δυο μεταγνων. οι δυο δαθανατων.
ζηνος. λητοιδαο. παλαιμονος. αρχεμοροιο.
αθλα δε τωμ κοτινος: μηλα. σελινα. πιτυς.

Cõpræhendunt hæc carmina & amplectunẽ blandiloquentj & ſuauiſſimo ſermone certamina quę per græciam celebrantur: frequenter & feruenter conficiebantur: Inibiq; athla hoc eſt p̃mia agonica: quę per diuerticula & minutias a paucis latinis viſuntur enarrata collectim: Nos ocium nacti: & enim ſatius eſt (vt inquit ille) ocioſum eſſe q̃ nihil agere: intulimus in latinũ idioma: atq; malluim⁹ interpretes eſſe q̃ metaphraſtes. Audi. lætaberis.

Quattuor inſignis certamina conficit. hellas.
Sunt duo quippe hominum: ſunt ſuperumq; duo
Archemori Iouis: & Phœbi atq; palæmonis: ipſa
Pinus: oliuaſter præmia: põpa: apium.

Noſtri & hoc caſtrenſe verbum oliuaſter. Sed neceſſitas maximũ telũ. Verum rem putemus ipſam Latini ſcriptores & græci pariter cõſonant: & corcorditer maxime cõueniunt cum tarentino poeta olympionites: hoc enim nomine cenſentur victores: in olympia: donari cotino hoc eſt oleaſtro victores in iſthmiis pinu: in nemeis apio. Sup hac re Lactantii verba ſunt hæc in quinto thebaidos: Olympia in honorem Pelopis cuius victores oleaſtro coronanẽ. Pythia in honorẽ Apollinis cui⁹ Nemea in honorem archemori: cuius victores apio coronanẽ. Iſthmia in honorem palęmonis: cuius victores pinu coronantur. Plynius quoq; diſcretim & ſparſim de his arboribus agens libro decimo qntio: pinea corona victores apud iſthmum coronantur inquit. Idem libro decimo quinto: athenis quoq; victores olea coronant: græci vero oleaſtro olympię. Itidẽ lib. quoq; decimo nono: ab ęquinoctio verno ſeritur apium ſemine paulum in pila pulſato criſp⁹ ſic putant fieri: aut ſi ſatũ calcetur cylindro: pedib⁹ ve. proprium ei: q̧ colorẽ mutat. honos ipſi in achaia coronare victores

ſacri certaminis nemeæ. Nullus architæ ſubſcribit: nec vt metaphoricos loquar ſimatis nec me- dioxius nec patellarius author: omnes certatim & conſono aſtipulatu ſcribunt in pythiis victores lauro coronari. Refragatur vnus archias: qui pomis non lauru dixerit. Sed ego librate perpendēſq; trutinans: archiæ ſententiam animaduerto conuenire cum cæteris: vt aiat lauru coronari. olympionicas etiam ſi μηλα: id eſt poma non daphnin hoc eſt laurum dixerit: per poma laurum itelliges delphicam quæ baccas habet inſtar pomorum: fructuſq; enormiores pomorum effigies prætereũtes. Plynius hoc indicat libro decimo quinto dicens. delphicam æquali colore vinciorẽ: maximis baccis: atq; e viridi rubẽtib⁹. Contrariam eruditis omnibus archiam opinionẽ habere: qui cenſent ſciant in confeſſo luculentiſſimum ſcriptorem non hallucinatum. At mea hæc videant & errorem ſuum recognoſcãt. Lutatius olympia ſcribit in morem pelopis ſolita celebrari. Iouis archias & cæteri. Non deſunt quidem qui Romæ in triumphalibus ſtatuis: & iconicis marmoribus pomo coronatos olympionicas ſeſe vidiſſe fateantur: ego ſane non pomo: verum pomoſa lauro: atq; baccata pomorum æmulabunda coronatos autumo.

Reuerendiſſimo protonotario Marchioni mãtuanissimo Ioannes Baptiſta Pi⁹.

HAbes Reuerendiſſime protonotarie hæc qualiacunq; annotamenta: nec indiga rerum nec exſucca. his neutiq̃ diſplicitura: qui recte ſẽſerit: & qui pleno pectore ſapiũt. Cæteros grammatiſtas triuialeſq; litteratores omnium litium depectores: omnium malorũ ſeminaria: omnium calumniarum faces & fornaculas: an albi ſint an atri: & quid de me ſẽtiant manum non verterim. Quorum vel horum ſimilium iudicia cenſebat Epicurus crepitibus ventris aſſimilanda: quid enim curare debemus an hi ſurſum vergant an deorſum? Rabulæ meri ſunt rabuloſuli: ſcioli: ferocuti magis q̃ forticuli: Quorum verba maniloqua: euãida: & lapſitantia cupreſſis ſimilia: quæ folia plurima præ ſe ferunt: nec æquipares plane fructus: nauci non facio. Cũq; ſint ad iudicandum pardi in eruditione ſyncera ſues bœotię ονοι οκνοι: hoc eſt aſini pigri boues ad ceroma ονοι προσ λυρασ aſini ad lyram ſeſe aliquid putant in litteris litteratis. Qui ſi quid nitidũ floruleutum: amœnum: emunctum & elegans offenderint: continuo nare rhinocerontica ſuſpendunt: & ſuis aſſultibus credulam iuuentutem implicant & implanant: quibus alabaſtra vnguẽti plena putere videntur hi porro faceſſant ab his meas: norintq; in ſe ſuoſq; conſectaneos id quod dixiſſe Gelium apophthegma nihil cum fidib⁹ graculo nec amaracino ſui. Noſti affatim iucũdiſſime priceps id heraclitium adagium elegãs & ſcitulum. non minus vere q̃ venuſte prolatum ονουσ συρματα αιρεσθαι μαλλον η χρυσον: id eſt aſinos magis ſtramina optaſ q̃ aurum. Vale iocũdiſſime: & me mancipium tuum profeſſum foue: & quo litteratos omnes aſſoles fauore complectere.

Finis annotationum priorum Ioannis Baptiſtæ pij.

Sequuntur Annotationes eiuſdem poſterius editæ de quibus eſt hæc eiuſdem a præfatione culpæ librariorum deprecatio.

Ad Lectorem.

IN bonam accipias partem rogamus lector candide ſi quæ offenſiunculæ vitio librariorum interſitæ te morabuntur. Vix enim fieri poteſt quo minus hi cadãt ab archetypo vt nuper in prima annotatione depræhendi ſic haberi. Prouerbium a Tydeo vel a Thrace cum legi debeat a Tydei vel a Thraces imitatione græcorum & ſubĩtelligitur filio. q̃uis patruus græcus ſit Tydeo. Si ſpatium tranſlegendi mihi foret oblatum forte nõnullas labeculas eluiſſem ſed hoc munere pro me lacteus ſeduluſq; lector ſponte fungetur: rubiginoſos vero theoninoſq; dentes nihil moror. Nos hac a ſcabie tenemus vngues. Tu fœlix legas & lecturias.

Jo. Baptiſte Pii.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI ET DOMINO MEO DOMINO Franciſco Soderino. T. Sanctę Suſanę. S.R.E. Preſbytero Cardinali Volaterrano digniſſimo Ioãnes Baptiſta Pius Bononienſis Salutem.

GRæca ſententia fertur antiſtes eminentiſſime. ουδεν γλυκυτερον η παντ ειδεναι: qua monemur nihil eſſe dulci⁹ q̃ omnia ſcire. Et profecto authore Mantuano Homero: omniũ rerum ſatietas ẽ pter q̃ diſcendi. Nempe virtutis ſemel pceptæ cupido nũq̃ intermoritur: ſed vt phœnix ſẽp rediuiua iuueneſcit & pullulat. Cauſa ſitis hui⁹ meo diu ſſidius eſt gloria: quæ ſola animos mentẽq; punit: Hęc: vt Annibal apud Italicum: nobis indormientib⁹ ſic exclamat. Q uantum etenim diſtant a morte ſilentia vitę? Mihi ſẽp obuerſat plynianum illud ex epiſtolis. qm̃ nõ poſſum⁹ nos diu viuere: relinquam⁹ aliquid, quo vixiſſe teſtemur. Nam famam extẽdere factis hoc virtutis op⁹. Vera enim & vitalis eſt illorũ vita qui faciũt ſcribẽda aut ſcribũt legẽda. Q ui ſenectute longa cenſeri volunt p̃ter propter viuunt: imitanturq; perdelirum Sattenę epitaphium: quæ inſcribi monimento ſuo iuſſit annis ſe nonaginta nouẽ vixiſſe: cum & ſi centeſimũ ſupgreſſa fuiſſet: circũſcripta tamen breuis: & momentaria illius vita credi debuerit. Eruditorum ætas ꝓlixa merito dicenda eſt: qm̃ authore Poſſidonio. vnus dies eruditorum pl⁹ patet q̃ iperitorum longiſſima ætas. Cæterum: vt de me potius q̃ de ſingulis quibuſq; coniecturam faciam: mentem ſine litteris litteratis viui hominis ſepulturam reor animãq; ſine animo voco: quę ſeorſa degit a litteris: & quę in publicũ cõmodum ꝓ ſuo captu non aliquid confert. O q̃ male illi ceſſiſſet apud gymnoſophiſtas vbi qui nihil cur pranderet offerebat/impranſus foras ad op⁹ extrudebat. Gaudeo igitur aliquid diſcere vt doceã ne tã q̃ fucus ab apiariis eruditorũ eliminer/ꝓſertim a tuis religioſiſſime fidei cardo: quo nõ quæcũq; irrũpũt apes: ſed illę virgilianę cõpactiles & aureis guttatę maculis: quę pręteruolãt hyblã nectareũ Floricomumq; hymetũ. Cæterum voluntas erit in laude cum omnis ſit conatus in caſu: & exẽplo illi⁹ græculi dicã μη κατα την τυχην σην σεβαστε. ει πλεον ειχον πλεον αν διδουν. Q uin ẽt hęc qualiacũq; circũluſtrãd⁹ erat & optãd⁹ cui dicarent: & is erudiriſſimi⁹/ne ruſticos libros/vina nymphis baccho vero lymphas offerrem. Tu vero præ omnib⁹ maximus & doctiſſimus occurris vir extra omnem ingenij aleã poſitus: qui vn⁹ vt Democriti verbis vtar: mihi pro populo eris & populus pro vno. Q uẽ vt reuerentius adeam velut regem parthum non ſine munere ſalutabo. Munuſculũ erunt hæc annotamẽta mea de quibus parci⁹ impræſentiarum loquar: quia tuam cẽſurã ſubibũt ne deprimendo te ab illis auertam: laudando varitudinis & της φιλαυτιας reus agar. In hoc tamen mihimet applaudo q, te iudicem imo patronum nũcupaui: quo non ſanctiorẽ: meliorẽ: digniorem: eruditiorem nouit italia. Etenim pace cõceſſus augusti dialium flaminum dicã tu inter illum fulgentiſſimum chorum προεδριαν habes. Nã quæ ſingula quẽq; reddunt inſignitum: in te collata viſuntur. De ſapientia tua quid iudicandum ſit patria ſapientiſſima Florẽtia iudicauit: cuius opera: vt Romani triariis: in quibuſcũq; rebus arduis vſa eſt & vtitur: q̃uis hæc virtus tibi ſit cum fratre cõmunis: cui: O ſuffragium ſupra Naſicæ ſingulare: tanq̃ optimo ciui in patria delegat⁹ eſt: dictatoriæ dignitatis perpetuæ honor/onuſq; non atlantis humeris leue. Viuat igitur illuſtriſſimus frater tuus Petrus hoc vno patriæ conſenſu ſẽp æthernus: & alis ĩmortalitatis aſtra perambulet: quod dux non potentia: non impotẽtia: nõ factione: non ãbitu: non fauore: ſed virtute declaratus eſt & propria & fraterna. Ego Soderinæ familiæ omnia: & vt græci dicunt: και αυτην ψυχην debeo. ſed hoc imprimis qd me iã pridem in clientela ſua cõſcripſit. Hęret enim & ſemper hęrebit aĩo qua comitate Mediolani: vbi pro patria nutante ſatagebas: me cõuictu tuo: nec id ſemel atq; iterũ decoraſti: quib⁹ ſermõibus ĩpertitus ſis. Adſtabãt ibi theologi: iuriſpiti: Oratores: Poetę ſympoſiitas quæſtiunculas ꝓponentes te claſſicum incinente dicebant: te iudicante adquieſcebãt: Videbar modis cõſidere in aſtris Cum Ioue: & iliaca porrectum ſumere dextra ĩmortale merũ. Omitto quãto eloquẽtiæ nectare filum filo cum ſcribis annectis. Hoc litterę tuę iam olim ad me miſſæ teſtant: quib⁹ nihil diſertius lego: quas hic inſerere ſuadet eloquentia: epiſtolæ ratio diſſuadet: quæ laconica gaudet breuitate. Et fortaſſis dulcedo tecum loquẽdi me auerſum ab epiſtolica meta proquexit. Excipe igitur muſarum patrone hæc quantulacunq; annotamenta noſtra inculta fortaſſis & rudia & ob hoc morſibus vituperonum nimis expoſita. Sed cõ numen inuictum cui dicata ſunt recogito tuta fore confido: q, illius auguſta maieſtas arce ſe ſua vindicat & infra illam telum omne cadit.

VALE.

ANNOTATIONES LINGVAE LATINAE: GRAECAEQVE CONDITAE PER IOANNEM BAPTISTAM PIVM BONONIENSEM.

Quæ ſit apud Platonem Diomedea neceſſitas. Capur primum.

CVm mihi genus docendi rarum quidem: verum a non min⁹ erudito q̃ nitido & emuncto ſcriptore Gellio authore illuſtratoreq; nobilitatum: præ manibus ſit ab Achille philoſophorũq; primario Platone ſumendum eſt exordium: cuius eloquium prope cycnęum: nectareamq; cũ cęleſti doctrina facundiã: qui nõ ſuſpicit & adorat marſyas prorſus eſt: & Momus ęſopi: qui ſcilicet ſcientiã quęrat vbi eius veſtigium non cõparet: non ſecus ac ęſopcius ille liuor cornua non in capite tauri: vt pote corporis parte imbecillima. Sed in armis: vbi vires tauri maiores ſunt: quęrere ſolebat. Huic hercule Platoni philoſophię antiſtiti carmen id horatianum cõuenire ſemper exiſtimaui. Nil intra eſt oleam: nil extra eſt in nuce duri. Sed vt prouerbialiter dixit ille Lacon. Herculem ne laudemus: quem nemo vituperat. Redeamus ad annotamẽta noſtra bene fauẽte virtutis genio: ſtilo non aſio: non florido: nõ tumẽti: non obſcuro: nõ deſito: ſicut antea cõſueuimus vtentes. ſed potius dicendi gen⁹ grammaticum aggrediamur ſupra crepidã (vt aiũt) non ſe tollens: ingenus noſtri tẽporis: perinde ac moribus: inſeruientes: quos non imꝓbo: quippe cum illis obtemparé neceſſe ſit αναγκη ουδε θεοι μαχονται græcum prouerbium eſt. Hic nõ ſexcẽtos authores vno aduocatos hyatu deꝓhendes. Intentio noſtra ſimpliciter explicabitur: nodũ in ſirpo non quęremus: authorẽ vnicum nobis concinẽtem aliquando ſatis erit aduocaſſe cũ occurrant innumeri: vt hæc editio noſtra ſuccoſa ſit: nõ corticoſa. Sed tandẽ hoc agamus. Ei⁹ igiť Platonis ex ſexto de republica verba ſunt hæc: quæ latinitate donauit Marſilius ficinus philoſtrati tantalo cõparandus: quippe cum dulce nectar eloquentiæ græcis auferre cõtendat. Hæc Platonis verba ſunt poſita libro ſexto de rep. Diomedæa vt aiunt neceſſitate cogetur ea facere: quę iſti probauerint. Diu anxie & ſollicite quæſiui: cum adoleſcens & auditor eſſem a viris illuſtrib⁹: quid nã Plato ſignificaret ꝑ illam Diomedæã neceſſitatem qua ſit vſus vice prouerbii: cũ pro certo ducerẽ nõ fuci gratia nec ſuperfluitatis inanitate cũ neceſſitate a Platone vocem Diomedęã: cõiungi. Diſcedo ab his: quos interrogaueram quibuſdã non audentibus hiſcere: & inſtar areopagitarũ rem ſilentio iudicantibus: nõnullis aũt ſomnia & meras nugas: dum effugiũ quærunt: cõminiſcentibus. Abeo triſtis: Authores græcos excutio: Occurrit libellus aureus ꝑ Iouem & totus ediſcendus: cõpoſitꝰs cura: vigilantia: ſtudio: Tarræi lucilli & Didymi grãmaticorum intima eruditione pollentium: vbi ſic gręce ſcriptũ eſt: Διομηδειος αναγκη επι των κατα αναγκην τι πραττοντων μεμνηται αυτης αριστοφανης εν βατραχοις. οτε γαρ λαβοντες το παλλα διομ διομηδης και οδυσσευς εκομιζον επι τας ναυς τοτε βουλομενος οδισσευς αυτου μονου την φιλοτιμιαν γενεσθαι επεχειρησε φονευσαι τον διομηδην μετα του παλλαδιου προηγουμενον. προιδων δε εκεινος ως εν κατοπτρω αυτης ιδων το ξιφος και συλλαβων αυτον και δησας τας χειρας πλατει του ξιφους ακολουθων ετυπτεν. Latina pro tempore ſic fecim⁹. Diomedea neceſſitas. De his qui neceſſitate ducti aliquid faciunt. Meminit huius Ariſtophanes in ranis. Quando abſtulere palladium Diomedes & Vlyſſes tulerunt id ad naues: Tũc cum laboris cõmunis vellet ſibi ſoli Vlyſſes honorem arrogare: cœpit ꝑniciẽ Diomedi machinari poſt palladiũ ſequenti: Diſpiciens igitur Diomedes: vt in ſpeculo: coruſcantem gladium: Vlyſſem rapiẽs: & ei⁹ colligans manus latitudine gladii verberabat. Hic eſt ſincer⁹ platonicę doctrinę ſenſus: neceſſe ſcilicet fore vt auctoritate ducti doctorum virorum verba cõcertatores approbent: & id per vim etiã inuiti faciant: ſicuti vi coactus Vlyſſes: & male mulctatus neceſſitate ſociũ honoris illi⁹: & capti palladii Diomedem ꝑticipem fecit. Sed & ſudas non omiſit intactum hoc ꝓuerbiũ ſic ſcribens. Diomedæa neceſſitas. Prouerbium a Tydeo vel a Thrace: qui cogebat hoſpites ſe miſcere cũ filiabus q̃uis deformes exiſterent quos poſtea necabat. Quidã vero referunt ꝙ Diomedes & Vlyſſes palladium furati noctu nauigarunt: tentante autem Vlyſſe Diomedẽ interficere: vidit in luna vmbrã gladii Diomedes: proin Vlyſſem ligatũ: & ante ſe ire coactum gladio percutiebat. De his diciť: qui neceſſitati ducti aliquid operantur: & propter hoc dicitur ꝙ equos humanę dapi aſſuetos habebat Diomedes. vel ꝙ Diomedes ad propriam domum non ꝑuenit. ſed fatis act⁹ venit in Calabriam: condidit vrbem: quam vocauit agyrippen poſtea beneuentum nuncupatũ. hæc ſudas. Addam⁹ & hoc: quoniam tarręum Lucillum ſupius allegauimus: vnum eundemq; eſſe tarræum & Lucillũ Tarręum vero dici Lucillum a Tarra vrbe cretę inſulæ: de qua meminit Longinus. in philologis.

De Iynge aue retractata ex cõmẽtariis plautinis ſẽtentia: Ariſtoteles explicat᷒: An Theodorus Gaza & Seruiꝰ de hac recte ſenſerint.

Ariſtoteles ille philoſophorũ maximꝰ iubente Alexãdro macedoniç rege noſcẽdç aialiũ naturæ cupidiſſimo cõpoſuit illa volumina luculẽtiſſima quorũ pars manibꝰ ſtudioſorũ teneť: & excutitur. In ſecũdo ſic ſcriptũ reliquit. πολιωμχοι δε εισι παντεσ των μεν γαρ πλειςων διηρυμται οι δακτυλοι τα δε πλωτα ςεγανοποδα εςι διηρθρωμενουσ δε εχει και χωριςουσ δαρτυλουσ εισι δε οσοι αυτων μετεωρι ζονται παρτεσ τετραδαρτυλοι τρεισ μεν γαρ εισ το εμπροσθεν ενα δε εισ τοω πισθεν νειμενον οι πλειςοι αντιπτερμησ ολιγοι δε τινεσ δυο δε οπισθεν οιον η καλουμενη ιυγξ. αυτα δε εςι μικρω μεν μειζων σπιζησ. το δε ειδοσ ποικιλον, ιδια δε εχει τα τε περι τουσ δαγτυλουσ και την γλωτταν ομοιωσ τοισ οφεσιν. εχει γαρ επι τμηροσ εντασιν και επι τετταρασ δαγτυλουσ και παλιν συστελλεται εισ εαυτην. επι δι περιςρεφει τον τραχηλον εισ του πιρω. του λιπου σωματοσ ηρεμουντοσ καθαπερ οι οφεισ ονυχασ δε εχει μεγαλουσ μεν, ομοιουσ μεντοι πεφυκοτασ τοισ των κολοιων. τη δε φωνη τριζει. Hæc Ariſtotelica verba ſic ꝓpemodum latinitate donauit Theodorꝰ gaza vir pinde eloquens ac eruditꝰ philoſophi fidiſſimꝰ interpres. Copia oĩbus auibus vnguiũ eſt. Multifiç etiã omnes quodãmodo ſunt. quippe cũ pars maxima digitata ſit. & nãtes q̃uis planipedes tamẽ & ipſæ digitos ꝑfectos diſtinctoſq; habẽt: oĩbus quç ſe efferant quaterni digiti dati ſunt: terni in priore pte: ſinguli in poſteriore: maxĩa ex pte pro calce paucis quibuſdã vtrinq; bini: vt auiculç: quã iyngem vocãt: Hæc paulo maior q̃ frigula eſt: colore vario: habet ſibi ꝓpriã digitorũ: quã mõ dixi: diſpoſitionem: & linguã ſerpẽtibus ſimilem: quippe quã in lõgitudine menſura quattuor digitorum porrigat: rurſumq; cõtrahat intra roſtrũ: Collũ ẽt circũagit in auerſum: reliquo quieſcẽte corpe mõ ſerpentũ: vnde torquilla vulgo appellata eſt: q̃ q̃ turbo ab antiquis: vngues ei grãdes & ſimiles vt monedulis exeunt: voce aũt ſtridenti. At Theodorus vir alioqui extra ingenii alcã poſitꝰ dupliciter errat: cũ ſcilicet excogitat auẽ Iynga turbinẽ a latiis appellatã: qđ nuſq̃ cõperies p̃terq̃ apđ Seruiũ: cui nõ in oĩbus fidẽ adhibeo. Secũdariꝰ error illius eſt vt pote cum tradat vulgo torquillã nuncupari: qđ ignoſcendũ ẽ vt homini græco vernacula latinis qua poterat ſi nõ elegantia: ſaltem elegãtiç vicinitate: cõferenti: q̃uis nõ oĩno appoſitæ verterit. Vulgꝰ nãq; ſemidoctũ ſignificantiꝰ & expreſſius auiculã hanccine collitorquẽ dictitat a torquẽdo collo: q̃ circũagit & cõuoluit in anfractum. Sic. n. vt explicauimꝰ: ꝓmiſcue Bononiẽſes appellãt: Placẽtini vero torticollẽ a tortura ſcilicet colli. Sed a vulgo ad latinitatem veniamus. Romani Theodorꝰ inquit turbinẽ vocauerũt imo potiꝰ verticillã nõ turbinẽ dixerũt. Sed (ni falor) ſeruiana hęc verba: quæ in buccolico ludicro poſita ſũt Gazã: vt pote græcum hominẽ: deceperũt: quæ hac ſerie leguntᷓ. Dicitur aũt hic verſus intercalaris: qui frequenter poſt aliquantulos iterponitur verſus: ſicut intercalaris dies aut mẽſes vocantur qui interponunť vt rõ lunç: ſoliſq; cõueniat. Fecit aũt hũc verſum ad imitationẽ Theocriti: qui frequenter dicit in pharmaceutria. O turbo maritũ meũ domũ adducito: ſicut hic in ſequẽtibus Ducite ab vrbe domũ mea carmina: ducite daphnim. Exiſtimauit Theodorus Gaza Seruiũ carmen hoc, Theocriti latinitate donaſſe ιυγξ ελκε τυτηνον εμον ποτι δωμα τον ανδρα: hoc ẽ iynx trahe hunc meũ virũ tandẽ domũ: verũ Seruiꝰ gręcç facũdiç peritiſſimꝰ ſequens potiꝰ ſentẽtiã q̃ verba Theocriti illa duo carmĩa voluit inuere: quç in eiꝰ pharmaceutria legunť: de quibꝰ paulopoſt. Q đ ſi deceptus ẽ Seruiꝰ minꝰ nobis mirãdũ ẽ ſi Theodorꝰ errauit: ſolet. n. dici: honeſtus error magnos duces ſequẽtibus. Iynga Seruius ſi turbinẽ interp̃tať: fortaſſis (vt quo mõ poſſũ ſeruio ſeruiã) ſic appellauit: q̃m ſcilicet collũ vertit: vt verti turbo cõſueuit. Profecto ſi in p̃cedentis Theocriti carminis expoſitiõe Seruiꝰ turbinẽ ꝑ eo quẽ gręci ρομβον appellãt: itelligeret: quaſi iynx eſſet rhõbꝰ. i. turbo nulla cã eſſet qui ex eruditorũ decuria deberet explodi. Turbiẽ certe nominauit in eadẽ pharmaceutria Theocritꝰ. Sed rhõbũ nõ iynga dictitauit. Χωσ δινειθ οδε ρομβοσ ο χαλκεοσ εξ αφροδιτασ ωσ κεινοσ δινοιθο ποθ αμετερησι θυραισιν. Latine. vt vertiť iſte turbo aheneꝰ ex venere. Sic ille vertať ad noſtras ianuas. Eſt igiť iynx auis: quç non turbo noïať ab antiquis ſcriptoribꝰ: vt ꝑperã Theodorus aſſeruit: q̃ vt ei cõdonẽ iynga Seruiũ turbinẽ a vertigie colli nũcupaſſe: nõ debuit Gaza Seruiũ grãmaticũ q̃nq; non abſolutũ iterp̃tẽ iter priſcos enumerare. Illi melius: qui verticillã a colli verſura (vt ita dicã) vocant. Hanc iterpres Theocriti cætera circũſpectus enarrator eãdẽ eſſe iynga putat: quæ ſit auicula illa notiſſima: quæ a græcis mõ σεισοπυγισ mõ σεισουρα a frequenti motu caudæ nuncupať. Hanc Varro latie motacillã dictitauit a motu videlicet: vt diximus: caudç. Huiꝰ opinionẽ ſequutꝰ eſt vir alias vndecũq; doctiſſimꝰ: quẽ honoris & amoris gratia preſertim cum reprehendatur non nomino. Cæterum labiť manifeſto lapſu ob idq;

dedecoroſiſſimo ad hãc ſeriẽ ſcribẽs Theocriti cõmẽtari⁹. Iynx fuit ech⁹filia: q̃ venefica & pol
lens carminũ ad pelliciendos amatores fuerat: ſtuprata a ioue mutata eſt in auem motacillam q̃
& hodie carminib⁹ amatorijs præeſt. hęc ille. Q đ Iynx ſit in auẽ mutata: p̃ſitq̃ veneficijs ꝓbo:
quare fœmina incantatrix apud Theocritũ verticillę numẽ inuocat: cũ pollẽs & veteratrix ma
ga noſcet illã auiculã ad incantamenta idoneã eſſe: & quoad vixit iter veneficia maxie verſatã.
Q đ Iynx motacilla ſit cũ Theocriti interp̃te non ſentio. Popul⁹ harũ rerũ obſeruantiſſim⁹ ar
biter diſcretionẽ iter has aues vtiq̃ nouit: qm̃ ſcilicet: motacillã quã Rõani dictitãt: ipſe coda
tremulã nũcupauit: Iynga vero collitorquẽ. Cũ cõmentarios i plautũ lucubrarẽ icidẽte ſup tur
bine mẽtione cõſutaui opinionẽ Seruij grammatici: nec ibi diſcrepaui ab ſententia Theocriti
iterp̃tis aſſerens videlicet σεισουρα hoc ẽ motacillã auiculã eãdẽ eſſe cũ hac Iynge hoc eſt ver
ticilla. Nũc aũt reſipiſcens (qm̃ ſemp ingenia ꝓficiunt) meliorẽ doctrinã hoc eſt Ariſtotelicam
ſequut⁹ id oẽ priſtinę cõmentationis cõmẽtũ abrogo: & ex Pij codicib⁹ abradendũ cẽſeo. Nec
in hac q̃dẽ re vituperationi ſim obnoxi⁹ qđ ſcilicet ſecut⁹ diuerſos authores diuerſa & veritati diſ
ſidẽtia ſenſerim. Nõne tutanᷣ Ariſtolẽ pipatetici: q in p̃dicamẽtis ex archite opinione loquut⁹
nõ recte philoſophice ve vno in loco diſſeruerit. Plyniana ſup Iynge verba ſũt hęc libro. xi. na
hiſtorię. Iynx ſola vtriq̃ binos hẽt: eadẽ linguã ſerpentũ ſimilẽ in magnã lõgitudinẽ porrigit:
Circũagit collũ in aduerſũ ſe Vngues ei grandes ceu gracchulis. De hac auicula meminit Pida
r⁹. Poſſem & plura his addere. Sed mediocritas virtus eſt. Nõ. n. min⁹ ſeruat modũ: q ſupra rem
q̃ qui infra. Syneſius libro de ſomnijs. Cõſideratione dignũ eſt vtrũ huc tẽdãt illices vel mota
cillæ magorũ. Scribo Iynges vel verticillæ. errauit. n. Ficin⁹: q Iynga credidit eẽ motacillã.

Q đ nõ oĩa: q̃ i cõmẽtarijs in Plautũ tradita ſunt: bene ſcripta iudicam⁹: & in his multa retra
ctata. Cap. iij.

Sed vt q̃nq̃ de grecia in latiũ cõmeem⁹. M. Actiũ Plautũ hoc ẽ latinę lingue delicias:
& Cornucopię ſumem⁹ i man⁹. Dicet q̃s forſitan. At q Pie dabiᷣ ne nouę iterp̃tatio
nis anſa in Plautinos ſales quos numeroſo cõmẽtario: vt hercules augei ſtabula: p
purgaſti: cui reſponderẽ poſſem id Pyrrhi verbũ vulgatiſſimũ de populo tñ Rõano:
Plautum eſſe ſimilẽ hydreæ: q vno capite amputato reſurgit ſeptenis & his atrocioribus verti
cib⁹. Belle nimis & ſcite huic rei cõgruit græcũ id adagiũ ſic latine ꝓnunciandũ. Alia ſentina ex
cta alia influit: nec. n. aliter ꝑpurgato vno plauti mendo cõparet aliud: & aliud poſt aliud ſobo
leſcit. Sed iam a diuerticulo inſtituta materia repetaᷣ. Incidi in codicẽ plautinũ a neſcio quo in
terpollatore Georgij merulę diſcipulo maculatũ atq̃ fędatũ: in quo ex captiuis ita legiᷣ.
Magis nõ factũ poſſum velle q̃ opera experiar perſequi:
Id vt ſcias iouẽ ſupremum teſtem do Egio:
Quos verſ⁹ nõ expoſui rat⁹ nil illic eẽ ſubobſcurũ. Nũc vero aĩaduerto ſic carmẽ idſecũdũ re
cognoſcẽdũ. Id vt ſcias iouẽ ſup̃mũ teſtẽ laudo egio: vbi laudare p noiare poſitum ẽ a plauto: q̃
loquẽdi figura vtunᷣ priſci: id qđ pcipere potes ex his Gelianis libro. ij. noctiũ atticarũ. Lauda
re ſignificat priſca lingua noiare: appeliareq̃. In actionib⁹ aũt ciuilib⁹ laudari id dicitᷣ: qđ ẽ noia
tius. Illaudat⁹ eñi ẽ quaſi illaudabilis: q neq̃ mentione aut mẽoria vlla dign⁹: neq̃ vnq̃ noian
d⁹ eſt. Hactẽn⁹ Geli⁹. cui marcell⁹ adſtipulaᷣ ita ſcribẽs. Laudare ẽt ſignat noiare. Vergili⁹ Geor
gicon libro. ij. Aut illaudati neſcit buſiridis aras. plaut⁹ in captiuis. Id vt ſcias iouẽ ſup̃mũ te
ſtẽ laudo egio. pompe⁹. elaudare pluſ q̃ noiare. Verũ vt nihil omittam⁹ iprouiſum: quo liuor ir
repere poſſit excutiẽdũ pide putaui carmẽ id ex primo argumẽto fabulę: cui titul⁹ ẽ amphitruo
& ſi nõnulli cõpoſitũ a plauto nõ eẽ id argumẽtũ certare parati ſunt. Carmina hæc ſunt.
Dum bellum gereret cum Telebois hoſtibus
Alcmenam vxorem cœpit vſurariam.
Nos in commentarijs noſtris in plautum vſurariam impudicam ſumus interpretati vſuram ſu
mentes pro vſu: qua elocutione ſcatent honorati ſcriptores: ad quam tamẽ enarrationem nos
plautus inferius illexit: qui ſic infit. Vſuramq̃ eius corporis cœpit ſui. At vero cum deprehen
dam vſurariam honeſtum coniugis epitheton eſſe poſſe: ſentio pariter vſurariam vocari nihil
obſtare Alcmenã a plauto ſeu quouis alio poeta horum verſuum authore: quę vſura hoc ẽ vſu
ſit marito cõiuncta: qđ vt plenius & dilucidius intelligas: quæ tradit in primo Ciceronis topi
corum commentario Boetius ſubtexere libuit. Tribus eñ modis vxor habebaᷣ vſu: farre: coẽ
ptione. Sed confarreatio ſolis pontificibus conueniebat: quę autem in manum per coemptio
nem venerant hæ matreſfamilias vocabantur: quæ vero vſu vel farre minime. Coemptio ve
ro certis ſolẽnitatib⁹ peragebaᷣ: & ſeſe i coemẽdo inuicẽ iterogabãt vir ita an ſibi mulier mr̃ fa
milias eẽ vellet: illa reſpõdebat velle. eadẽ mulier iterrogabat an vir ſibi p̃r familias eẽ vellet: ille

reſpõdebat velle. Itaq; mulier viri cõueniebat in manũ:& vocabanť hę nuptię p coemptionẽ:
& erat materfamiliaa viro Loco filię. De hac coẽptione Virgili⁹ intellexit ita canẽs libro primo
georgicon. Teq; ſibi generũ thetis emat oĩb⁹ vndis. Vocabit ergo Plaut⁹ vxorẽ vſurariã: vſu
vno ex trib⁹ modis (q̃b⁹ vxor habebať) conciliatã viro: Elige qđ mauis: Elige qđ pplaceat: an
hoc an illud interp̃tamentũ: qđ in plautinis tradidim⁹ enarrationib⁹. Apud eũdẽ ĩ fabula rudẽ=
te ꝓpe calcẽ ſic paſſim legiť. Palã age. nolo murmur vllũ neq; ſuſurrũ fieri. Tu ſcribe p diminu
tionẽ murmurillũ ꝓ murmure paruo. Hoc ex Marcello didici ſic ꝓpemodũ ſcribẽte. Murmur
rillũ murmuratio. Plautus in rudẽte Nolo ego murmurillũ neq; ſuſurrum fieri. In eadem fa
bula talia depręhendes. Echinos. Lopades. oſtreas: balanos captamus. Lopdes ex ſententia
Marcelli diximus eſſe genera concharũ. hoc idem Nicander in alexipharmaco: De Balanis cõ
chis ſi plura ſcire deſideras lege Ariſtotelẽ lib. iiij. aĩaliũ de colotis piſcib⁹ idẽ libro aĩaliũ. ix. me=
minit. In plauti ſticho ſic legiť. Poſt vt occepi narrare fidicinas: tibicinas. ſambucas adduxit
ſecũ forma eximia. In cõmentarijs noſtris admonuim⁹ legi poſſe ſambucinas aut ſambuciſtri
aa: qñ ſambuca ſit organũ: ſambuciſtria q̃ mouet ĩſtrumẽtũ illud dulciſonũ. Nũc nihil immu=
to duct⁹ auctoritate polybij ita ſcribẽtis libro. v. Hic igiť Nicagoras breui ante tempore equos
vehẽs in Alexãdriã nauigarat: vbi cũ e naui egrederetť iuenit Cleomenẽ & pãtrem: & vna hip=
piã iuxta portũ deãbulãtes: quẽ cõſpicat⁹ Cleomenes amice ac familiariter ſalutauit: pcunctan=
tes deiñ q̃d eo veniſſet vexiſſe ſe equos reſpõdit: cui Cleomenes. mallẽ inq̃t cynędoa: ſambu=
caſq; vexiſſes. his. n. magis ĩ p̃ſentia rex delectať. Videť: vt in euidẽti ẽ: Polybi⁹ ſãbucas appel
lare organiſtrias ĩſtrumẽti illi⁹: q̃ ſãbuca diciť: cũ cynędos p̃poſuerit. Sed & veriſimile ẽ ſãbucã
ĩpam organũ & organi ſciẽtẽ denotare. Sãbucę hoc ẽ σαμβυκαι organa muſica ſũt: iq̃t ſudas:
triãgularia: ĩ q̃b⁹ canebãt iãbos. Sũt & iãbycæ. Talẽ iãbicã prim⁹ ibic⁹ iuenit. eſt aũt ſpẽs cytha
rę trigonalis. Subdit idẽ autor. Sãbuceus ſpẽs mœchanici ĩſtrumenti ad expugnandũ vrbes
idonei vt iq̃t Polybius: hęc & a latinis diciť ſambuca. Nõ deſino memorię fragilitatẽ mirari cũ
ſcribã ĩ amphitrione ĩ expoſitione illi⁹ verſ⁹. Vt cõq̃ſitores ſinguli in ſubſellia: eant p totã ca=
ueã ſpectatorib⁹: pecuniã depoſitã eẽ a cãdidatis apud Catonẽ: q̃ ętate Plauti floruit: cũ perpe=
rã Catonẽ cenſoriũ ꝓ vticenſi recognouei: nec vllo mõ ad inſtitutũ Catonis Plautina ſenten
tia trahi põt: qm̃ is vticenſia: apud quẽ pecunia depoſita eſt multo poſt tẽpora Plauti floruit.
Eqdẽ. ĩ hac re nil aliud affirmare poſſum q̃ tũc mole interp̃tationis obrutum me effugiſſe hęc
inferiora: ſi mõ tãto rerũ põderi compareniť. M. Tulli⁹ in epiſtolis ad atticũ ſatis oſtẽdit De ca=
tone vticenſi hoc ĩtelligi debere de reb⁹ ſua ętatę geſtis ita ſcribẽs. Candidati iurarũt ſe arbitrio
Catonis pituros: apud eũ ſeſteria q̃ngena depoſuerũt: vt q̃ a Catone dãnat⁹ eẽt id pderet: & cõ
petitoribus tribuereť. Præterea in epidico ſcripſim⁹ Δωροφατουσ βαλιατσ iudices Heſiodũ
vocare: in quoa ſæuiter declamat Iuuenalis eo verſu. Prędo Caballorũ p̃tor ſedet. Nũc vero cõ
trariũ ſentim⁹ Heſiodũ videlicet iudices appellaſſe Δωροφατουσ qñ ſcilicet vorant munera
& munerib⁹ oblatis pmittũt ſe corrũpere: nec aliq̃d cõmercij ſẽtẽtia heſiodi hẽt cũ ſatyri carmĩ
ne: Adde qđ cũ a nobis poetę mẽtio gręci fieret: q̃ cognomẽto ſilentiari⁹ vocabať: ſcripſimus
ſilentiarioa illos eẽ: q̃ ſilẽtiũ indicũt populo: cũ popa ſacrificaliſq; apparat⁹ appetit. Id ego cũ
ſcriberẽ feſtinabũd⁹ cõiectura fallaci ſum vſ⁹. Silentiarij q̃ nĩmo dicunť honeſtati ab impato=
re titulo quodã dignitatis qua ornati ſilentiarij peculiariter appellabanť: ſicut ia gradu dignita
tis comites: quos paſſim contes dicũt. Hoc cõprobat iurecõſultus in codice his verbia. Viros
clariſſimos ſacri noſtri palatij ſilentiarios circa lat⁹ noſtrũ militantes de tutelis & curationibus
excuſari ſancim⁹. Accurſius ſilentiarios illos dici credit: quos vulgo pricipes ſcribarũ & ſecre
tarios appellamns ita dictos qđ ſecreta ſilent & occultãt. Itidẽ Liminarchas ſeruos ĩtellexi: q̃
pręſunt liminibus: quos latini vocãt ad limina cũ liminarchę milites a iureconſulto vocenť ac
curſio teſte: q̃ limites & limina: fauces ſcilicet & veſtibula Rõani impij ſeruãt: quos alio nomĩe
iuriſperiti limitaneoa appellant. Illud etiã nõ minori eget indagine qđ nuperrime in ſticho de
p̃hendi plautina fabula in hęc ferme verba.

Peri hercle vero plane nihil
Obnixe vno gelaſimo minus eſt q̃ dudum fuit.

Omiſſis his q̃ in horũ verſuũ interp̃tatione cõmẽti ſum⁹ ꝓ ingenij captu codicẽ eſſe mendoſum
aſſerim⁹: & ita reſtituendum.

Peri hercle vero plane non obnoxie.
Vno gelaſimo min⁹ eſt q̃ dudum fuit.

Senſus Plauti talis loquẽte ſic gelaſimo paſito. Iã pridẽ iudico me perijſſe fũdit⁹ nõ aũt ob=
noxie hoc eſt proxime & coherẽter: quaſi dicere velit: ſe nunc penitus diſperijſſe: nõ aũt eẽ ob=
noxiũ & adſtrictum periculo. In hoc ſignificatu poſt cæteroa vſus eſt hac voce Maro eo verſu
Et fratris radijs obnoxia ſurgere luna. Proſequitur Plautus. minus eſt hoc eſt min⁹ boni euẽit

Gelaſimo: q̄uis viderit lætũ: vt ipſe rat⁹ fuerat auguriũ muſtelę: q̄ anteq̄ vidiſſet auguriũ: Hæc duo plautina carmina correxi gelio p̄mõſtrãte: q libro. vij. ſic inq̄t. Plaut⁹ quoq; liguę atq; elegãtiæ in verbis latinę priceps: q̄d eẽt obnoxi⁹ neſciuit? Verſ⁹ eñ eſt i ſticho illi⁹ ita ſcript⁹. Nũc ego hercle perij plane nõ obnoxie. Cõpoſuit. n. Plaut⁹ tanq̄ duo inter ſe cõtraria plane & obnoxie. Eiuſdẽ Plauti i epidico verba hęc paſſim habenť. Itaq; me aleatis dẽtib⁹ derideret fili⁹ meri tiſſimo: nos emẽdauim⁹ alchis dentibus p̄ p̄minẽtib⁹. Nũc nihil imuto qm̃ dẽtes Plaut⁹ appellare potuit aleatos hoc ẽ iocoſos: iocis: deriſionib⁹: & ſãnis ſe renudãtes: & p̄ferẽtes ad irridẽdũ ſeruũ: quẽ alea cõtinenti ſubſãnabat. Vſurpabit aleã p̄ ioco ſicuti nos idifferẽter ludũ & iocũ p̄ alea luſoria ponim⁹. Si malleatis dẽtib⁹ ſcribere libet refer ad illud irriſionis gen⁹: q̄d vſurpant aliquẽ irridẽtes os aperientes ſãna patula: & ſubito cũ ſtrepitu claudẽtes: in qua viciſſitudinaria oris aptura dẽtes iuicẽ tũdũt: & arietãt: atq; p̄cutiũt: nõ ſecus ac malle⁹ durã naturã p̄cutere ſolet. Sed prior expoſitio melior p̄inde ac ſimplicior. hũc dẽtiũ crepitũ multi ad illud referũt aſpice q̄ longa diuerberat aera ſãna. q̄dã ad illud p̄ſianũ ciconię roſtrũ referre mallũt: qm̃ ſe p̄cutiẽs crepitũ emittit. Ampli⁹ in epiſtola cõmẽtarijs noſtris p̄poſita ſub titulo Bẽtiuoli reguli nõ ſine honoris p̄fatione noiandi vſurpauim⁹ hæc verba. Nec vt ille vni⁹ diecule aut alteri⁹ ſpatiũ ad eloquẽdũ petere: ſed otiũ meliſſi q in apiũ meditatiõe cõſenuit. Nõ me p̄terijt cũ hæc ſcriberẽ i tritis Plynij codicib⁹ legi hyliſci: alibi philiſti. Cæterũ ſecutus ſum codicẽ p̄uetuſtũ: in quo meliſſi ſcriptũ erat: noie ab apiũ natura: quã diu cõtẽplat⁹ ẽ: detorto. Suũ cuiuſq; ſit iudiciũ an ibi meliſſi reuerẽtia priſci codicis an vero philiſti legeř velit. Nõ omittẽdũ ẽ poſſe ſcribi meliſti: cuius phiſiologi autoritati innitť Fulgẽti⁹ Placiades: de quo hęc libro ſecũdo mythologicũ. Ferũt phiſiologi q̄ maxime meliſt⁹ euboic⁹: q oium phiſiologorũ ſentẽtias diſputauit hui⁹ generis auẽ cõuitijs eẽ plenã. Sed & hoc in captiuis carmẽ eget iterp̄te. Iouẽ ſup̄mũ teſtẽ laudo egio nõ. n. ita ſimpliciter ſupremũ dixit. ſed alludit noi iouis: q ſup̄mus peculiariter dicebať. Pauſanias in deſcriptione atticæ autor eſt endocũ dædali diſcipulũ feciſſe delubrũ: q̄d erachthion appellãt: arã iouis ſup̄mi in veſtibulo: ad quã nihil imolãt animatũ. ſed iſtitutũ ẽ vt varijs libamẽtis appoſitis vno haud vtanť. Pręterea cũ albas quadrigas Plaut⁹ vſurpat p̄ velocib⁹ vide ne de rheſi niueis eq̄s intelligat: de quibus Catullus: nec rheſi niueæ citæ quadrigæ.

Hæc pauca retractati viſa: q̄nos aliud agẽtes eluſerũt: ita cõtra ſubducti ſupercilij libitinas. viruponeſq; tuti. Cõſiderẽt oẽs veli q̄ multa bene dicta nõ q̄ paucula male: nec forſan male ſi candibus aure: nec matutina ſi mihi fronte venis. Si quis vero meliora reperiet ex doctore ſiã diſcipulus: huic gratias ſubito teſtabor & digitum leuabo.

Antiquos vnam dictionem habuiſſe: quę vocali careret: & quę ſit illa ſimulq; luci ſuæ reſtitutus Terentianus verſus ex phormione.

VErrius Long⁹ iter grãmaticos eruditiſſim⁹ nec minoris iduſtrię q̄ doctrinę carmẽ aduocat ex phormione terẽtiana fabula ſane ſcitu digniſſimũ: q̄d i verrio ſic legiť. Non is obſecro ẽ: quẽ te ſemp̄ dicũt. St. q̄d has metuis fores? Ego pẽſitatis verrij nr̃i verbis & relecta repetitaq; terẽtiana fabula ſic corrigẽda cenſeo illa terẽtiana verba: quæ ſic paſſim circũferunť. Quid? non obſecro is es: quẽ te ſemp̄ dicũt. Chr. eſt. So. q̄d has metuis fores? legendũ. nõ is obſecro es: quẽ te ſemp̄ dixti. Chr. St. q̄d has metuis fores. eſt. n. facilis mendi lapſus hui⁹ dictionis. St. in eſt: p̄cipue q̄buſdã nouitatẽ vocis auerſantibus: q q̄d nõ intelligũt interlinũt atq; diſpungũt. Chremes certe p̄ hoc verbũ. St. ſilẽtiũ idicit ſophronę: q̄ interpellauerat. Q̄d vt verrio potius q̄ Pio acceptũ feras illi⁹ verba ſubtexui. Inuenti ſunt: inq̄t: q & ſine vocali putẽt poſſe ſyllabã fieri. Nãq; aiaduertim⁹ apud comicos. S. & T. pariter ſcripta literas: vt apud Terentiũ in phormione Nõ is obſecro ẽ: quẽ te ſemp̄ dixti. St. q̄d has metuis fores? Hoc. S. & T. pariter tenũtiat ſilentiũ. Plaut⁹ in pſeudulo. St. tace tace: meus hic eſt homo ni oẽs di atq; hoies deſerũt: nouo cõſilio nũc mihi op⁹ eſt: noua res ſubito mihi hęc obiecta ẽ. Idẽ i pœnulo. St. tace. q̄d ẽ? fores fecerũt magnũ flagitiũ mõ. Verriũ hũc exactiſſimũ grãmaticũ ignotũ ſcio: nec manibus p̄phanorũ teri. In lucẽ e puluereo latibulo extract⁹ pridẽ a viro literatiſſimo Georgio merula: q mediolani docuit. Copia Verrij hui⁹ merulę cõtigit ex libraria bobienſi charactérib⁹ lõgobardis ferme exoleſcẽtib⁹ i ſcripturã Rõanã reformatis. Ad me venit id opuſculum munere Alexandri Gabuardi parmenſis auditoris mei cum publice Mantuę docerem: iuuenis antiquitatis ſtudioſiſſimi. Ne quis miretur in tritis Terentij codicibus ſic non legi: cum ſexcenta in eo carmina deſiderentur incuria temporis omiſſa: quę in reuerẽdę antiquitatis exemplari leguntur: q̄d Petreius Bembus patritius venetus vir eloquentiſſimus poſſidet: quo libro Angelus Politianus antiquitatis non incurioſus faſſus eſt examinatiorem caſtigatioremq; ſe comperiſſe nullibi. Sed hunc ad alia dextro pede tranſeamus.

Enarratũ Lucretianũ & Plautinũ verbũ Cãtharꝰi diuerſa a poculo vinario ſignificatiõe. ca. v.

EXtat pars Lucretiam poematis adhuc male curata icuria & negligẽtia ſęcultſatis ſe ſcire putãtis ſi duos aut tres auctorea tenuerit: Fragmẽtũ Lucretiani poematis: qđ ad nos p tot barbarorũ & illiteratorũ ſyrtes enatauit: litũ eſſe multis luminibꝰ ingenij multæ tñ artis: recte ſentimꝰ cũ Marco Tullio lib. primo epiſtolarũ ad atticũ: In hoc multa ſũt luculẽtiſſime ſcripta: & profunda eruditione referta: q̃ triuialea hoc ẽ cęci doctores ca ne peiꝰ & angue: declinãt & auerſant: ſe grãmaticẽ hoc ẽ litteraturã colere nõ philoſophiã cauſã tes: cũ tñ grãmaticã carerẽ philoſophię cognitiõe dedeceat: ſi Q uitiliano grauiſſimo cẽſori credimꝰ Sed vt in ꝑſentiarũ a minimis incipiã leguntur hi Lucretij verſꝰ libro primo de rerum natura.

Q uin etiam multum ſolis redeuntibus annis
Annulus in digito ſubtertenuatur habendo
Stillicidi caſus lapidem cauat: vncus aratri
Ferreus occulte decreſcit vomer in aruis:
Strataꝫ iam vulgi pedibus detrita viarum
Saxea conſpicimus: tum portas propter ahena
Signa manus dextras oſtendũt attenuari
Sæpe ſalutantum tactu: prætereꝫ meantum.

Cũ dogmatis epicureorũ magnꝰ aſſectator hic nr̃ Lucretiꝰ ſignificare vellet eẽ q̃dã corpora tãtula ꝑdita tenuitate vt oculos ꝑſtringãt hũanos: & obtutũ effugiãt: ad hęc ipa cõfirmanda affert i mediũ notiſſima exẽpla: ãnulũ. ſ. dũ habet i digitis attenuari: lapidẽ cauari ſtillicidio: hoc eſt caſu ſtillãtis guttę. Vomerẽ i aruis ſenſim ſplẽdeſcere: ſaxa viarũ cõmeãtũ pedibꝰ pteri: malleos ferreos hoſtio affixoa attenuari: nec tamen inde comparere minutiem illam quę temporis momento decutitur cum tamen ipa ſit corpus: nec videri poſſit. Sunt igitur concludit quædã corpora q̃ videri nõ poſſunt. Verũ eñuero difficilia cognitu ſũt hęc duo carmiã cũ hemiſtichio ꝑcedẽti. Tũ portas ꝓpter ahena ſigna manus dextras: & huiuſmodi reliqua. Sẽſus ẽ. reſolui q̃nq corpora vt videri nõ poſſint docẽt ſimulachra: q̃ i foribꝰ poſita ꝑſtãt pultãdi officium. hæc. n. crebra pulſatione minuũt. ꝓpter portas expone apud portas id ẽ in portis: vt ero apđ forũ ſignificat i foro ꝓpter idẽ eẽ qđ ꝓpe q s neſcit vel eo Ouidiano exẽplo. ꝓpter humũ voli tat: ponitq; i ſepibꝰ oua. Ahena ſigna. ſimulachra & imagũculæ ex aures bractea vel orichalco: q̃ i foribꝰ decoris gratia figebant. Oſtẽdũt. oſtẽdere vident & idicare. Dat poetice rebꝰ inanimatis ingeniũ & ſenſũ. Simulachra nãq; illa oſtẽdere nõ poſſunt. Sed partẽ ꝓ toto poſuit: tãq̃ dicere vellet. Hoſtia: in q̃bus cęlant ſigna ahenea oſtẽdũt manꝰ ſuas ferreas attenuari: nil obſtat quin ſigna ahenea intelligas capita leonũ vel pardorũ: & huiuſcemodi aĩaliũ cęlata in talẽ figurã vt dentibꝰ mordeãt faſtigiũ & ſummã partẽ marculi. j. mallei hoſtiarij nitidiore artificio: quali bononiæ conſpiciunt etiã hodie potentũ domꝰ & optimatũ: ꝑſertim domꝰ palatina cæſaris nr̃i Ioannis Bentiuoli patris patrię viri nunq̃ ſatis laudati: vbi affixi ſũt leones modici vngui bꝰ anteriorũ pedũ ſphærulã cõtinẽtes caudis forſbus iplexis. Põt & intelligi qđ Rõani id eſt ſigna hoc ẽ ſimulachra ex ferro fabrefaciebãt ꝑdita manu dextra: quo elatiore ſimulachri brachio vtebant ꝓ malleo: opere ita gratiore cũ videat nõ tm̃ marculus eſſe. Sed manꝰ hoĩs ꝓpter humanũ ſimulachrũ ex ęre: qua manu feriebãt fores. Q đ ſi dextras lege placet. vt inuulgati codices hẽnt: nõ repugno. Potuit. n. fungi hoc officio manꝰ ſimulachri dextra: ſicuti nũc fabrefaciunt ſerpẽtes & lamias: q̃ aquas ex cõpluuio euomũt & eiaculant in ipluuiũ: ſiphone in os horũ plũbo cõmiſſo cõferruminatoq;. Poſſes tñ legere manꝰ extras ꝓ exteras ſicuti dextras pro dexteras ab exter extri vel exteri ꝓ extrario: vnde Papiniꝰ inq̃t. Exter honos ꝓ extrario. exterę manus mallei ferrei pultãdis foribꝰ idonei dicunt. q̃m extra hoſtio adpingunt vicẽ manꝰ in claudẽdis: & aperiẽdis foribꝰ ꝑbẽtes. Q uidã nihil imutant: dextras epitheton idoneũ malleis hoſtij dicẽtes. q̃m ſũt dextri. j. opportuni celeritudini itus & reditꝰ. Amplꝰ hãc manũ exterã ſiue dexterã Plautus i mẽechmis cãtharũ vocat a ſimilitudine: quã ꝑſeferre videt. Fiebãt sũt hi mallei ferrei manꝰ hũanę ſimilitudine: q̃ vẽtre capaciore & anſa cãthari effigiẽ ꝑſeferũt. qđ nos fugit. Q uid eñ pudeat noua diſcere ꝓ mare Plautinũ vellificãtes. Plautina carmina ſũt hęc: q̃ in aliũ ſenſũ torq̃ri vix poſſunt. Expedite fabularꝰ. Iã fores ferio. Me. feri. vel mane ẽt mille paſſuũ cõmoratꝰ: Cãtharũ placide pulta. Q đ ſi ductꝰ plautinis verbis: q̃ ſubſecunt cantharũ ꝓ notiſſimo vaſe vinario ſũmere liber tuũ ſit iudiciũ. Doctiꝰ tñ & ſenſui cõueniẽtiꝰ ꝓ iſtrumento hoſtij capi poſſe cantharũ affirmauerim. De canthąro gręca dictione: q̃ apđ nos ſcarabeũ ſignificat alibi: monuiq̃ re locꝰ ꝑnitioſꝰ ſcarabeis cãtharo loetros a Plynio vocat libro. xj. na. hiſ. Herodotꝰ deſcribẽs apim bouẽ toto corpore nigrum eẽ tradit: i frõte habere cãdorẽ figurę quadratę: in tergo effigiẽ aq̃læ: cantharũ in palato: duplicea in cauda pilos.

Talum ſignificari ꝑ curſorem ſiue cuſtodem cretenſem a Catullo: ibiq; eius obſcurior ſentẽtia explicata. Cap. vi.

Circumfert̃ elegantiſſimũ epigrãma: multiplicięq; doctrina refertiſſimũ i opuſculo Catulli: quem nõ ab re doctiſſimum itidẽ priſci vates appellarũt. Sic paſſim legit̃ id epigrãma. Nõ cuſtos ſi fingar ille cretũ Nõ ſi pegaſeo ferar volatu. nõ ladas ego pẽniferue pſeus: Nõ rheſi niueę citę quadrigę: qđ cũ ſyllabicę mẽſurę refraget̃ ita corrigendũ iudico. Nõ cuſtos ſi ego fingar ille cretũ. Quis hic cretũ cuſtos extiterit rari ſeu nulli nouerũt: & ad hæc vſq; ſecula carmen id ignoratũ habebat̃: alijs & alijs ridicula cõminiſcẽtibus. Ego refero ad Talũ illũ nobilẽ curſorẽ & certatorẽ egregiũ: quẽ minos rex cretæ dono accepit a vulcano vt tutaret̃ inſulã cretã: vnde apposite cuſtos cretũ vocitat̃ a catullo. Qđ ſi curſor cretũ ſcribere mauis vt nõnullis exẽplaribus legit̃ dictũ erit ex fabula: Dicũt eñi poetę hũccine Talũ ter in delaſſato curſu inſulã vnius diei ſpatio currẽdo circũluſtraſſe: De hoc multa tradũt gręci ex qbus Tarrę⁹ Lucillus & didym⁹ hęc: q̃ nos ſtudioſorũ deſiderijs occurrentes latina fecim⁹. Sardonius riſus. Aeſchylus in libro ꝓuerbiorũ de hoc ſic infit. Quidã coloni carthaginẽſiũ i ſardinia habitãtes ſacrificauerũt ſup ſeptingentos parẽtũ ſaturno ridẽtes & ſalutãtes inuicẽ: Turpe igit̃ putabat̃ lachrimare flereq;: quapropter factũ eſt vt dicat̃ ſardoni⁹ riſus. Timę⁹ author ẽ filios parentes ſolere in foueis ponere: & quos ſagittis petere deberẽt ꝑcutere fuſtib⁹: & ꝑcipitrare: corruptos aũt ipſos ridere filiorũ iniuſtitiã: & ridẽtes ſe feliciter & beate mori. Quidã vero a ſardinia inſula. Naſcit̃. n. q̃dã herba ibi: quã guſtantes cũ cõtractione & riſu pereũt. Alij aũt ꝑ figmẽtũ riſũ ſardoniũ vocari dicẽtes ab aperiendis dentib⁹. Simonides aũt dicit Talo anteq̃ in cretã ꝑueniret habitaſſe ſardiniã: vbi multos dicit̃ obtruncaſſe: qb⁹ mortuis os aperiebat: & hic ſardoni⁹ riſus. Hũc Talũ fabulant̃ ferreũ habuiſſe: Datũ minoi a vulcano ad cuſtodiã inſulę cretę. Iſte venã vnã habebat a ceruice ad calces tendẽtẽ. Per pellẽ aũt venę clau⁹ iunct⁹ erat ferre⁹: Ter ſingulis dieb⁹ inſulã circumiẽs Talus anxie cuſtodiebat. Huc appellẽtẽ Iaſonẽ repedãtẽ a colchis ab i̇̃troitu iſulę ipediuit. Sed decepi⁹ a Medęa obijt: vt aliq tradũt: ipſa medicamĩb⁹ furorẽ icutiẽte: Vt alij: pollicẽte facturã imortalẽ: & clauũ extrahẽte fluẽte tabe cũ toto ſanguie ſic ipm neci dedit. Aliq aũt ipm perijſſe dicũt ſub calce ſagitta ꝑcuſſum. Plura ex Apollonio afferre potuiſſem. Sed hęc ad catullianũ ſirpũ enodandũ ſatis ſupq;. Sunt authores Apolloni⁹ ſcilicet & Pauſanias: q referũt Talũ hunc ipſum ꝑpoſitũ eſſe cretę a Ioue vt abigeret agenorẽ europæ patrẽ ne inſequeret̃ iouẽ: q ſimulans taurũ illã aſportauerat in cretã. Alibi tñ Pauſanię verba ſunt hęc. Inter Theatrũ & arcẽ Talus humat⁹ iacet: quẽ Dædalus ſororis filiũ & diſcipulum artis interfecit: atq; ob id in cretã aufugit e ſicilia: deinde ad Coccalũ euaſit. ſed hic Talus pauſaniæ nõ eſt curſor ille pernix Catulli. Sed is: quẽ Ouidius ꝑdica vocauit. Sed admonitos velim candidos lectores ſi reperient alibi hãc noſtrã expoſitionẽ: illã ducis ſibi functã officio credant q̃uis ante hanc editionẽ noſtrã publicatũ ſit opus Codri doctiſſimi grãmatici: q hoc idem tradit. Noſtra hoc paleſtra inuenim⁹: nullo ꝑmõſtrante: Diu eñi eſt qđ hoc ſaxũ voluo: & hęc annotamenta lucubro. Sed dũ ſcrinijs ſuis cõtenta ſũt quottidianaq; dñi ſui limã experiunt̃ gratiã nouitatis Codro meo indulſerunt: quẽ idẽ qđ nos ſenſiſſe mirũ nõ erit: nec tamẽ nos ab illo: nec illũ a nobis didiciſſe. quẽadmodũ ante nos duos Pallad⁹ neſcio qs hoc publicauit tã q̃ fœtũ ſuũ. Teſtem inuoco in re vt pote dubia Diomedẽ Guidalottũ iuuenẽ: de quo nihil niſi ſublime: niſi maximũ ſpero: me ſecũ tanq̃ cũ oculiſſimo diſcipulo ab hic biẽnio cõmunicaſſe: anteq̃ Codri opera: & Palladij cõmẽtari⁹ in lucem prorumperent.

Enodatum prouerbium ex Ciceronis epiſtolis ad Atticum.

Verba Ciceronis hęc ex libro ſeptimo ad Atticũ vel ſecundo vt nonnulli volũt. Cęterai reb⁹ magnis minę Clodij: cõtentiões: q̃ mihi proponũt̃ modice me tãgũt. Et. n. vel ſubire eas videor mihi ſũma cũ dignitate: vel declinare nulla cũ moleſtia poſſe. Dices fortaſſe dignitatis ἅλις τãq̃ δρυός ſalutis. Quid hęc poſtrema verba ſignificarent ἅλις δρυός oẽs nouere: qđ: ſatis q̃rc⁹: vult itelligi̇̃. Sed qđ ad rẽ faciat το ſatis q̃rc⁹: pauciq nouerit M. Tullius innuere ꝓculdubio voluit id gręcũ ꝓuerbiũ. qđ ꝓnunciat̃. ἅλις δρυός. ἐπὶ τῶν ἐκ φαυλοτέρας διαίτης ἐρχομένων ἐπὶ βελτίονα. εἴρηται ἡ παροιμία ἐπειδὴ τὸ ἀρχαῖον οἱ ἄνθρωποι βαλάνοις δρυὸς τρεφόμενοι ὕστερον εὑρεθείσης τῆς Δήμητρος καρποῖς ἐχρήσαντο. Latine. ſatis quercus. De diſcedentibus ex viliori vita ad meliora. Dicitur prouerbiũ inquãtũ antiquitus homines glandib⁹ quercuum nutriti demũ inuentis a cerere melioribus fructibus victitarunt. Senſus ergo Ciceronis hic eſt. ſe minis & clodij certationibus in dies magis ac magis ſplendeſcere. Dices fortaſſis Attice dignitatis hoc eſt quantum pertinet

ad dignitatẽ ſat bene res ſe hẽt O Cicero. Sed ſalutis hoc ẽ q̃tũ ptinet ad ſalutẽ nõ bñ. Reſpõdet Cicero ſalutis hoc ẽ circa ſalutẽ poſſũ reſpondere: tanq̃: ſicuti puerbialiter a grecis dr̃ ἅλις δρυος id eſt ſatis q̃rcus: ſatis vtilitatis ſcilicet & ignominię me ſubijſſe ſaluti cõſulẽtẽ: Nũc ad meliora dignioraq; ẽ ãnitẽdũ: ſaluſq; honori poſtponi dẽt: ſubditq; Cicero ſe ſatis deſpectũ & ignominię ppeſſum cũ a Clodio ẽ truſus in exiliũ eo tpe quo veſtitũ mutauit eq̃ſter ordo: & ipe nimis humiliter ſe geſſit in dep̃cãda plębecula: qđ a ſe factũ ęgre tulit exul. Hic eſt verꝰ ſincerusq; .M. Tullij ſenſꝰ. Qui cupit alios fucos adpĩgere nihil agit: & (vt dici ſolet) vas danaidũ ĩplet & lẽtẽ ĩcidit. eſt & huic ſimile id adagiũ. ἄλλην δρῦν βαλάνιζε. hoc ẽ aliã q̃rcũ decute. De his: q cõtinuo petũt: vel idẽtidẽ ab eiſdẽ mutuo accipiũt: Dicit̃ puerbiũ qđ glandibꝰ priꝰ viuebant hoĩes: & balaniſtas .i. glãdarios vocabãt mercede fructũ talẽ colligentes Tali coactiõe iã finita circũſpiciẽtes glãdarij ſi quę ſupererant in quercu glandes viatores dicebant cauillantes. Aliã quercum excute. Sed hoc Ciceronis nec verbis nec mẽti congruit.

Cornelij Nepotis euẽtilatũ verbũ. Quid magnificꝰ: & q̃ magnificentia. Cap. viij.

COrneliꝰ Nepos luculẽt & eloq̃nter libellũ cõpoſuit: cui titulꝰ ẽ vita Pomponij attici: ĩ quo plurima cũ nitore verboꝝ eruditio cõſpicit̃. Ibi hoc penſitatiõe dignũ iudicauimꝰ: & indagine nõ cõtẽnenda. Elegãs nõ magnificꝰ. Splendidꝰ nõ ſumptuoſꝰ: oĩ diligẽtia mũditiẽ: nõ affluentiã affectabat. Dubitare q̃s forte poſſet cur Nepos iſte caſtiſſimi ſermonis imitator magnificũ ademit amico tanq̃ vitiũ cũ potiꝰ cũ laude dicat̃ paſſim: & oĩ cumulo virtutis. Qua vero ppugnatione ſit vſurꝰ in cã nepotis q̃ſpiã facile diſcet ſi nr̃a: q̃ tũ ſcribẽdo: tũ docẽdo ſcripſimꝰ: captꝰ amore leget. Magnificꝰ. n. ab his: q puritate Rõanæ lingue ſũt vſi cũ aſpgine ſupfluitatis dicebat̃: Vt ille magnificꝰ eẽt: q magna magis faciebat & enormia & nimia q̃ modica & mẽſurata & mediocria: in q̃bꝰ ineſt virtus. Hoc docet elegiographoꝝ facile pričeps Albiꝰ Tibullus ita loquẽs. Magna loquor ſed magnifice mihi magna loquuto Excutiũt clauſæ fortia verba fores. Hoc & gręci pprietatũ retinentiſſimi frequẽter obſeruarũt: apđ quos μεγαλήτορ repit̃ & μεγαλοπρεπής. Primũ magnificũ ſignificat eſſe magni cordis ſecũdũ aut magna opantẽ: & ea tm̃: q̃ decerẽt: appellarũt. μεγαλοπρέπεια virtus eſt: quã Frãciſcꝰ philelphꝰ vir in vtraq; lingua pitiſſimꝰ aſſeuerabat p magnificẽtiã explicari nõ poſſe: verũ q cupet verbũ verbo reddere: ſenſuq; ſenſui: magnidẽcẽtiã vocauerit: cũ magnificẽtia declinet in vitiũ. Nõ me p̃terit magnificũ latinos vſurpare: peculiariterq; recẽtiores: pme galo p̃pi. verũ nũc de norma nõ de anomalia loq̃mur. Eſt Cornelij nepotis hic ſenſus fuiſſe atticũ affinẽ ſuũ ĩ victu admirãdũ vt q electilẽ lautũ mũdũq; victũ exoptabat: nõ aũt magnificũ hoc ẽ ſupfluitate notabilẽ: ſplẽdoreq; affectaſſe nõ aũt ſũptũ: q q̃nq; vituperationi obnoxiꝰ eſt potiuſq̃ laudi. Põt. n. cõuiuiũ eſſe magnificũ nõ elegãs: ſũptuoſũ nõ ſplendidũ vt palã eſt. Quis antiq̃tꝰ elegãs cũ laude non diceret̃. Cœpit tñ poſtea ſine vitio dici etiã cum laude ſi elegãtia erat moderatiſſima: qualis fuit in attico: qđ ſignificat̃ a nepote cũ dicit illũ fuiſſe elegãtẽ nõ magnificũ: Iuſtinꝰ ludorũ magnificẽtiã lib. viij. nimiũ appatũ vocat & modũ excedentẽ. Sed ne vox elegans te iĩolentia: nouitateq; ſua forſan offendat: audi q̃ ſup ea re Geliꝰ vetuſtatis maximꝰ ĩdagator annotauit. Elegãs hõ nõ dicebat̃ cũ laude. ſed id fere verbũ ad ętatẽ .M. Catõis vitij nõ laudis fuit. Cato in libro de moribꝰ: Auaritiã oĩa vitia hẽre putabãt: ſũptuoſꝰ: cupidꝰ: elegãs: vitioſꝰ: irritꝰ q habebat̃: is laudabat̃ ex q̃bꝰ appet elegãtẽ dictũ ãtiq̃tꝰ ñ ab ĩgenijs elegãtia. ſed q nimis læto: amœnoq; cultu victuq; eẽt. Poſtea elegãs rep̃hendi q dẽ deſijt. Sed laude nulla dignabat̃: niſi cuius elegãtia erat moderatiſſima. Sic: M. Tullius Lucio Craſſo: & quinto ſceuolę nõ merã elegantiã. Sed multa parſimonia mixtã: laudi dedit. Craſſus inq̃t erat pciſſimus elegãtiũ. Sceuola parcorũ elegãtiſſimus. Pręterea .M. Tullius cũ ſignificare vellet populũ Rõanũ odiſſe priuatũ ſũptũ: publicũ vero ſplẽdorẽ exoſculari & ſi nimiꝰ ſit & ſupabundans: parcitatis: ſobrietatiſq; mẽſurã p̃teruehẽs ſic inq̃t in oratione p murrena. Odit populus Rõanus priuatã luxuriã: publicã magnificẽtiã diligit. Qđ ſi cõpies ſcriptores antiquos: imo auctoritatis locupletis: nõ dubię nõ dilutæ: q magnificũ magnificẽtiãq; ad bonã ptẽ trahãt: malluerunt illi vſũ cõem: q̃ priuatã pprietatẽ ſeq. Quid? nõne Plautus in aſinaria magnificũ p iactuoſo dicit ſic. extẽplo facio facetũ me: atq; magnificũ virũ. Nõ nego tñ magnificũ apđ pbatos authores ĩ laudẽ vſurpari. ſed vſurpatũ eſt nõ pprĩũ.

Quid Vergilius ſignificet cũ canit. Sedet æternũq; ſedebit infelix theſeꝰ: & hiſtoria recondita explicata. Cap. ix.

SEd quo te Vergili piaculo linguã: & ingrato ſilẽtio p̃tereã? cuiꝰ p̃cipua virtute gręciæ facta ẽ victoria murãs. Tu Homero: quẽ ſemp florẽtẽ Lucretius appellat: carminis facũdiã: hoc ẽ herculi clauã abſtuliſti: p te græcia cõtumax latio cædere nõ detrectat: vel ſaltẽ latiũ puocare nõ audet: te magnũ: te facũdũ: te altiloquũ italorũ poetarũ caterua

circũſonãt. Te attica: paritatis alioq̃n indignabũda: ſecũdũ dictitat Homerũ. De re cũ ſatiꝰ ſit tacere ꝙ̃ pauca dicere cũ ꝓpoſito noſtro congrediamur. Quis nõ mireẽ in hoc poeta tã vulgato: tã obuio: tã excuſſo diutina curã & meditatiõe ſubeſſe mẽdas itolerabiles: & ſenſꝰ occultiores nõ ab artificioſo iterprete donato: nõ ab honorato Seruio: Gelio: Hygino: cæteriſq̃ grammaticis vel nõ aiaduerſos vel nõ annotatos. Repio tñ ego minimꝰ iter hos maxios: & vt greci dicũt κορκόρος ἐν λαχάνοις multa vel vitio literarũ fedata i Marõe nřo: vel saltẽ nõ ad examẽ curioſe ꝑpenſa: & vt tãdẽ pẽdã: qđ diu polliceor verſꝰ marõianꝰ hic eſt i ſexto æneidos libro.

Saxum ingens voluunt alij: radiiſq̃ rotarum

Diſtricti pendent: ſedet ęternũq̃ ſedebit infelix theſeus. In cuiꝰ enarratiõe loci Seruiꝰ ſic inq̃t ęthernũ ſedebit infelix theſeꝰ cõtra opinionẽ. Nã ferẽ ab hercule eẽ liberatꝰ: quo tpe eũ ita abſtraxit: vt illic corporis eiꝰ relinq̃ret ꝑtem: Frequẽter. n. variãt fabulas poetę. Hippolytũ ab inferis liberatũ Virgiliꝰ dicit. Oratiꝰ cõtra. neq̃. n. diana pudicũ liberat hippolytũ. Hactenꝰ ſeruius. Nõ eruditis ſatis hec interꝑtatio faciet: qđ vt cũ ſeruio ſentio poetã videlicet fabulã variare ita diſſideo fabulã ꝑſagiens q̃rendã eſſe: ꝙ̃ huic ſenſui reſpõdeat: & huic verbo: Sedet: q̃uo nõ vſꝰ eſt: ſine re poeta. talem igiẽ hiſtoriã poetę ꝓpoſito lepidiſſime cõuenientẽ lego apud interꝑtem Apollonij rhodij libro prio in explicatione huiꝰ carminis. θησέα δ᾽ ὅς περὶ πάντας ἐρεχθείδας ἐκέκαστο. Theſeus inq̃t interptes Apollonij & pirithous. hic ex ioue: ille aũt ex neptuno geniti ſimilia fecerũt opa. Theſeus ſane helenes amore captꝰ habuit coopantẽ ſibi pirithoũ. Pirithoo aũt ꝓſerpinã rape volenti, neceſſe fuit Theſea ſeq: verũ hi poſtea ꝑ Tænarũ in iſernũ deſcedẽtes: & ſedẽtes ſup quadã petra rurſꝰ ſurgere non valuerunt. Cęterũ hercules iterũ capiens cerberũ liberauit ipm theſeũ. Sed perithoũ liberare nõ potuit. Rurſꝰ expeditionẽ parantes iouis filij Caſtor & pollux: theſeo exiſtẽte apud inferos abduxerũt ęthrã matrẽ theſei. Hãc fabulã euidẽter maro deſignãs inq̃t Theſeũ fore vt ſemꝑ ſedeat ꝙ̃uis fuerit liberatꝰ ab hercule. Tñ poſt fata deſtinatꝰ eſt a plutone in memoriã lapidis: quo deceptꝰ eſt vt ſemꝑ ſedeat in eo lapide exeq̃ẽ. n. Maro pœnas & tormẽta: q̃ mortalibꝰ infligebanẽ ab obitu. Theſeꝰ vi abreptꝰ dũ viueret ab hercule ex illo lapide a morte ad eũdẽ reuertiẽ: vbi ęthernũ ſedebit: nec ampliꝰ expectet vt redimaẽ ab hercule. Sed dũ Enchiridiõ meũ Geliũ. ſ. reuoluo mẽorię adminiculãdę ſtudio cõpior verbo tenꝰ ab eodẽ mẽtionẽ huiꝰ petrę factã: in qua ſedẽtes Theſeꝰ & pirithoꝰ decepti ſunt & ad ꝑpetuũ inferorũ carcerẽ deſtinati eſſent niſi ꝑ herculẽ ſtetiſſet. Auli Gelij: ſi quis lecturiret: verba ſubnũxi. Sedet ęthernũq̃ ſedebit iſelix Theſeꝰ. Qui aũt inq̃t fieri põt: vt ę thernũ apđ iferos ſedeat: quẽ ſupra cũ his noiat: ꝙ deſcẽderit illuc: atq̃ inñ rurſũ euaſerit: ꝑſerti cũ ita ſit fabula de theſeo: atq̃ ſic hercules eũ euellerit e petra: & i lucẽ ad ſupos eduxerit. Cũ igiẽ euulſũ Geliꝰ theſeũ ſcribit ex petra: Tu de hac intellige. ex qua dolo plutonis ita cõcinata fuerat: vt i illa aſſidẽs nẽo poſſet aſſurgere. & ob difficultatẽ imo ipoſſibilitatẽ: vt ita loq̃r: ex hac petra aſſurgẽdi euulſũ: dictio violẽta Gelio placuit. Sed ſi lubet maronẽ tutari ab oppugnatiõibꝰ hyginij: nec aſylũ ſeu ꝓpugnatio ſeruiana placeat dicere potes Virgiliũ cũ iq̃t. Sedet æthernũq̃ ſedebit infelix theſeꝰ: loq de Theſeo mortuo: ꝙ deſtiatꝰ erat huic pœnę vt ſemp ſederet ſup itenſo lapide. Cũ aũt ſupra illũ: theſeũ. ſ. cum his noiat: ꝙ deſcẽderit illuc: atq̃ inñ rurſũ euaſerit: nõ repugnat huic ſnię: qm̃ nũc ſup his ẽ mẽtio: ꝙ ob aliq̃ delicta: patiaẽ in iferno tormẽta: qđ ex Maronis ordie diſcere potes. Sic. n. ꝓcedit Vergilij ſeries phlegyaſq̃ miſerrimꝰ oẽs iſonat: & magna teſtaẽ voce ꝑ vmbrã: diſcite iuſtitiã mõiti: & nõ tẽnere diuos. Theſeũ ad iferos deſcẽdiſſe fabuloſũ ẽ. Plutarchꝰ regẽ moloſſũ fuiſſe plutonẽ tradit: eiuſq̃ vxorẽ formoſiſſimã ꝓſerpinã: Cerberũ vero imanẽ habuiſſe canẽ pauſanias hũc Theſei pirothoiq̃ deſcenſũ ad hãc hiſtoriã refert. Cũ theſeꝰ i theſprotidas iuaſiſſet vt theſprotiorũ vxorẽ rapet: magnã exercitꝰ ptẽ illic amiſit ipſeq̃ & pirithous. Is eñi quęrendę vxori operã dabat: & vterq̃ in vincula a rege coniecti.

De verbo icubare: & ꝙ̃ pelles illę fuerit in qbꝰ ſõniũ captabãt: eruta huiꝰ rei hiſtoria. Cap. x.

In eodẽ Vergilio viro nũq̃ ſatis laudato: igenioꝝ fonte & doctriaꝝ luce legiẽ hoc carmen. Pellibꝰ icubuit ſtratis ſũnoſq̃ petiuit. Seruiana verba ſũt hec. Incubare ꝓprie dicunẽ hi: ꝙ dormiũt ad accipiẽda reſpõſa: vnde ẽ ille icubat ioui. i. dormit i capitolio vt rñſa poſſit accipe. Quę tradidimꝰ ex ſyneſio: & ſtrabõe de tẽplo ęſculapii i epidauro: vbi ſõnia captabãt ęgroti: qbꝰ bonã valetudinã a diis oſtẽſã cõiectarẽt illa nũc minie repetẽda ſũt ne iutiliter opꝰ excreſcat ſtudioſos. n. ſat eſt admõnuiſſe. Quid plauti teſtimoniũ i curculione ꝓferã & palinurũ admonẽtẽ cappadocẽ lenonẽ ſatius eſſe ſibi ioui icubare? Cur pellẽ ſtratã incubarẽt ad cõiciẽdũ ſomniũ diu eſt qđ quæro & tãdẽ iuenio: apud theſaurũ meũ pauſaniã: ꝙ refert cũ philoſtrato amphiarai ædẽ eſſe in agro thebano: quo cõmeabãt. illi: ꝙ ſomnia captare deſiderabãt: Ibiq̃ dormire volẽtes pellẽ ſubſternebãt. Quare maro doctrinarũ parens vt ſignificet latinũ recte: & iuxta ritũ illorũ: ꝙ legitime ſomniũ cõiicere vellent: ſe ſic ſtuxiſſe: facit illum

pelles aſcendere:quas arietinas intelligere debes. Hoc ego ex ſeruio deſiderabã vt.ſ.explica=
ret cur latinus pelles aſcẽdit. Sniam Pauſaniæ græci ſcriptoris vt impenſiorẽ eruditionẽ refe=
ras ſubtexere libuit:q̃ poſita eſt in atticæ deſcriptione. Præter eos q apollinis furore olim cor=
repti dicunť nemo inter vates oracula edidit.ſed p̃ſtabãt vel ſõniorũ interp̃tatione vel augura
li ſciẽtia vel aruſpicina: vt facile exiſtimẽ amphiaraum interp̃tandorũ ſomniorũ laude excel=
luiſſe:qđ vel ex eo liquet:qm̃ quo tempore deificatus eſt futurorũ cognitionẽ p ſomnia cõſti
tuit:ad hui⁹ oraculũ q cũq; accedit purgari primũ op;t:purgatio ẽ vt deo res ſacra peragať:cui
& oĩbus:quorũ noĩa in ara ſculpta ſunt ſacrificãt.his pactis mactati arietis pellẽ ſubſternũt:at=
q; ita dormiũt ſõni ſignificationẽ referẽtes.ritus hic a Seruio fuerat ab origine ſua repetendus.

De loco romæ vbi ſpuere nõ licebat enarratus Gel. C. xj.

AVlus Gel. togatorum eruditiſſimus in ſecũdo librorũ:quos atticas noctes inſcripſit
Neuij ex Triphalo:ſiue vt antiquę curę libro dep̃hendim⁹:itiphalo quo verbo penis
ſignificať:carmẽ hoc adducit. Si vnq̃ quicq̃ filiũ reſciuero argẽtũ amoris cauſa ſum
pſiſſe mutuo:extẽplo illo te ducã vbi non deſpuas. Semp huic Neuianę ſnię ſenſum
occultiorẽ ſubeſſe iudicaui:quẽ requirẽs ex his Põpeij verbis enucleatũ habui. Doliola loc⁹ in
vrbe ſic vocať q a iuadentib⁹ gallis ſenonibus vrbẽ ſacra in eodẽ loco defoderũt:vbi ſpuere alĩ
cui non licebat. Dicunť a Neuio ex pſona fortaſſe dñi verba ſeruo minitãtis ſe illũ ducturũ ad
rotã figulinã vbi multos labores exhauriet:q̃ dolia ſignificauit p vicum dolioli:& ſi illic dolia
nõ fierẽt. Alloquiť.n.rudẽ ſeruũ:q audito noĩe ambiguo dolioli credit ſe ad laborẽ doliorum
duci:nõ ſec⁹ ac ſeruus plautinus in aſinaria interrogat an ducať ad fuſtidinas:& ferricrepidias
hoc eſt ad erũnas cõpedũ & piſtrinorũ. Sic dñs Neuianus ludens in etymologia dolioli vici in
dicit & inſinuat ſeruo ſe illum ducturum ad rotę figulinæ labores perpetiendos. Vicũ vero do=
lioli per ꝑiphraſin deſcribit hoc eſt per locũ vbi minime ſpuiť.

Enarrat⁹ Ouidij ſenſ⁹ occultior ſup pauſanię turpi amore: Inibiq; mors Philippi macedo
nis deſcripta. Cap. xij.

OVidiũ poetã ingenioſum vocãt eruditi. At ego artificis induſtrię vatẽ eruditiſſimum
refertũq; multiplicis doctrinę:& recõditę quoq;:hic ex animi ſententia abditus eẽ vo
luit:& affectauit abſtruſa catibula in eo libello: cui ex imitatione callimachi titulus eſt
ibis:cui⁹ difficultatẽ nõ occultauit mõ ſed palã manifeſtauit ſic ꝓpemodũ canẽs. Vtq;
mei verſus aliquãtũ noctis habebũt Sic vitę ſeries tota ſit atra tuę. Ex illo opuſculo verſiculos
duos elegi dignos cura:& meditatione freq̃nti:cum ſenſus Domitij coniecturalis ſit:& ex pfeſ
ſo nil compertum prodens. ſed carmina ſic ſe habent.

Aut vt amantiaden turpi dilectus amore
Oderit:& ſęuo vulneret enſe puer.

Legẽdũ arbitror p amãtiaden voce caſſa & nihili amyntiadẽ vnica tm̃ literula imutata:& ita ſi
gnificabiť Philipp⁹ macedonũ rex ille deſi ocul⁹ & luſcus:q necat⁹ eſt a puero Pauſania:& hic
erit ex genuina hiſtoria ſenſus. Puer pauſanias dilectus turpi amore nõ a Philippo. ſed ab atta=
lo amico philippi:oderit te tanq̃ ꝓmiſſam vltionẽ differentem:& vulneret te demum inuiſum
ſæuo enſe. Philippus eleganter appellabiť amyntiades quoniã.ſ. genit⁹ eſt patre amynta vt oĩ
bus notũ eſt. Turpis amor p̃poſtera ven⁹ decenter appellať. qm̃ tetra eſt:deſpuẽda:quã ſceleſtã
medicorũ pricẽps Auicẽna:ĩfandã auguſtin⁹. p̃poſterã:obicœnã:miſeráq; Firmic⁹. Adiuuat
intelligẽdũ de philippo amyntæ filio qđ ſubſequunť carmina mortẽ Alexãdri filij cõtinẽtia &
cõſequẽter oĩum:q ſtẽma vel cognationẽ ducũt a regib⁹ macedonicis. Quę referũť ex Valerio
maxio de ſtatillo amãtij filio vt diuinare volũt:q amatorẽ ſuũ interemit:abſolutuſq; ẽ & cõpro
batus a Mario:de quo extat declamatio q̃tiliani: Is eñi Mari⁹ autore Marco Tullio militẽ no
luit niſi caſtũ:ſobriũ:cõtinẽtẽ:ſomnia ſũt ægroti veteris. Illud ridiculoſius ſi ad Celmũ retorq̃
as. Hiſtoriã ſi qs deſideraret nõ omiſi q̃n adſcriberẽ verboſitatis poti⁹ crimẽ q̃ ieiunitatis ſteri
litatiſq; tolerãs. cõpoſitis i gręcia reb⁹ philipp⁹ legatos oĩum ciuitatũ corinthũ vocat ad firmã
dũ rerũ p̃ſentiũ ſtatũ. Inter hęc expulſa Alexãdri matre olympiade ꝓpter ſtupri ſuſpitionẽ ati
tali ſororẽ i matrimoniũ accipit. Interea dũ a græcia auxilia coeũt:nuptias cleopatrę filię ſuę &
alexãdri:quẽ regẽ Epiri fecerat celebrat. dies erat p magnitudie duorũ regũ & collocantis filiãz
& vxorẽ ducẽtis apparatib⁹ inſignis. Sed nec ludorũ magnificẽtia deerat. Ad eorũ ſpectaculũ
philipp⁹ cũ ſine cuſtodibus corporis medi⁹ iter duos Alexandros filiũ:generũq; contenderet
pauſania nobilis adoleſcẽs ex macedonib⁹ nemini ſuſpectus:occupatis anguſtijs Philippum
in trãſitu obtrũcat:diẽq; lętitię deſtinatum fœdum funeris luctu facit. hic primis pubertatis an
nis ſtuprũ p iniuriã paſſus ab Attalo fuerat:cui⁹ indignationi hæc ẽt fœditas acceſſerat. q: per=
ductum in conuiuium ſolutumq; mero Attalus non ſuę tm̃ voluptati:verũ ẽt cõuiuarũ libidi=
ni:velut ſcortũ vile ſubiecerat:ludibriũq; oium iter ęquales reddiderat. hãc rẽ ęgre ferens pau=

ſania q̃relã Philipppo ſępe detulerat:q cum varijs fruſtrationib⁹ nõ ſine riſu differret: & honoratũ inſup ducatu aduerſariũ cerneret:irã i ipſum philippũ vertit:& vltionẽ:quã ab aduerſario nõ poterat:ab iiquo iudice exegit. Auctor Iuſtinus i trogi collectaneis. Puer ab Ouidio Pauſanias appellat̃: o rp̃e quo fuit amatus ab Attalo: & dedecoroſe cõſtupratus:nõ aũt quo illũ trucidauerat. Erat.n.tunc ętatis puerilioris. Hęc ẽ Philippi cognatio. Charanus cũ magna multitudie gręco℞ ſedes i macedonia miſſo oraculi iuſſus q̃rere i æmatiã contẽdit vrbẽ Ediſſam cõdidit. Pulſo deide myda (Nam is quoq̧ portionẽ macedonię tenuit) alijſq̧ regib⁹ pulſis i locum oim ſolus ſucceſſit. Perdicca poſt hũc regnauit:q archeo regnũ tradidit. hui⁹ ſucceſſor Philippus:q immatura morte raptus europum filium paruulum inſtituit hæredem. Amynthas huic ſuccedit: cui Alexander filius:cui virtutis affulſerunt omnia incrementa: huic frater Philippus amyntæ filius compulſus a populo ſucceſſit i regnum:cui Alexãder i quo Macedoniæ regum finis: q̧ i ſepulchro maio℞ ſuo℞ ſepeliri recuſauit. Interẽptus ẽ rex Philipp⁹ gladio quadrigas inſculptas h̃nte:quare ſic legit̃ a nonnullis ille verſiculus. ſculpto vulneret enſe puer:quadrigas vt vitaret oraculo admonitus iubebat paſſim ligneas diffringi. Tanta ẽ hoĩni futuro℞ cęcitas & caligo. Plurimæ iuaſiones i pricipes factę ſũt authore Ariſtotele libro politico℞ q̃nto:q aĩ corpus verecũdiã itulifſẽt:qualis fuit iuaſio illa Cratei aduerſ⁹ Archelaũ. Sẽp.n.moleſta illi fuerat cõſuetudo ei⁹. Idẽ nõ omittit itactũ hoc exẽplũ Ouidianũ. ſed his verbis eloq̃nter enarrat καὶ φιλίππου ὑπὸ παυσανίου διὰ τὸ ἐᾶσαι ὑβρισθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν περὶ ἄτταλον. i. Philippus vero a pauſania occiſus ẽ quia nõ vlciſcebat̃ iniuriã ſibi illatã ab attalo. Prim⁹ inuẽtũ hoc excogitaui:& ſi añ nos Codrus publicauerit. Teſtẽ adduco lucã grãmaticũ bononię nõ incelebrẽ:q noie meo Codrũ admonuit:& mihi ſũmope applauſit ſibi añ me hoc ignotũ tradẽs: quare nec Codr⁹ p ſuo iuulgat. Sed ſenſim & diſſimulãter idicat: cõfeſſ⁹ ſtudioſos pri⁹ hoc ab alijs audiuiſſe. Sed nõne & pri⁹ cũ Philippo Beroaldo meo communicauerã adſtãte Philippo neſcio quo pannonio:cui Beroaldus cõmẽtarios i q̃ſtiões tuſculanas iſcribit? Sed qm̃ de turpi venere mẽtio a nobis habita ẽ curioſi iterp̃tis officio minime fũgeremur ſi omitteremus:q̃ de hac Fabius Quitilian⁹ ſcribit elegãtiſſime i declamatiõibus. Nihil tale nouere Germani & ſancti⁹ viuit̃ ad oceanũ. Nõ ſit mihi forſitan q̃rẽdũ aduerſis aurib⁹ ſęculi in tm̃ vitia regnãte: vt obſcęnis cupiditatib⁹ natura ceſſerit:vt pollutis i fœmineã vſq̧ patiẽtiã maribus :icurrat iã libido in ſexũ ſuũ. Finẽ tñ aliquẽ ſibi vitia ipſa excepunt. Vltimũq̧ ad hoc hui⁹ flagitij crimẽ fuit corrupiſſe futu℞ vi℞. Hoc vero cuius dementię eſt? In concubinatum iuniores leguntur:& in muliebrem patientiam vocatur fortaſſe iam maritus.

Quid ſignificet vox ceſſim apud Marcellũ & de cane: qui Vlyxẽ recognouit. Caput. xiij.

Nonni⁹ Marcell⁹ grãmatic⁹ celeber nõ diligẽti lima ꝑpẽſus exijt i publicũ. Multa ego p captu:igenijq̧ virib⁹ addidi:q̃ plurima mutuat⁹ ſũ ex vetuſtis exemplaribus: iter q̃ hoc qđ nũc occurrit his nr̃is racemationib⁹ adſuã. Altum mite vl̃ placidũ:inq̃t Marcellus: Varro ſeſqulyxe. Aduerſi vẽti ceciderũt:qđ ſi ꝑgũt diuti⁹ & mare voluere: vereor ne me quoq̧:q̧ domũ ab dalio ceſſint venereo:p̃ter canẽ cognoſcat nemo. Quę monſtra ſũt mõſtra ſi hæc nõ ſũt mõſtra? vñ nulla cognitio ſenſuſq̧ liberalis elici põt. In codice admodũ priſco fideliq̧ ita ſcriptũ repio:recteq̧ notatũ ſcio. Altũ mite vel placidũ. Varro ſequlyxe. Aduerſi vẽti ceciderũt:q̃ ſi ꝑgũt diuti⁹ mare voluere: vereor ne me quoq̧ cũ ab ilio alto ceſſim reuenero:p̃ter canẽ cognoſcat nemo. Sẽſus ẽ Varrõis vlyxe loq̃nte. Nũc ſæuitiã vẽto℞ poſuit: ſedatiorq̧ facta ẽ vereor & ſubdubito ne mare trãſcurrẽs fiam ſenex:& ętatis vitio trãſformat⁹: vt cũ a troia domũ reuertar:nemo me p̃ter canẽ agnoſcat. Reuenire domũ priſc⁹ loq̃ndi mod⁹ ꝑeo qđ ẽ retrocedere:repedare:& ſicuti vſurpat Apulei⁹ & ois antiq̃tas:domuitionẽ pare. Reuenire p retro venire Luci⁹ vſurpat. Ceſſim ſignificat retro a verbo cedo: vt cũ dr̃ retrocedo. Receſſim Plaut⁹ i Caſina p retrouerſũ & retrograde eo verſu. Imitabor nepã receſſim dabo me ad parietẽ. Trog⁹ lib.ij. Aut ſi hoc parũ tutũ extat: vos cõmiſſo p̃lio ite ceſſim:ihibete remos: bello diſcedite. In alia ſignificantia ceſſim a cedendo hoc eſt feriendo contrarium eſt aduerbio pũctim: vt ceſſim ferire hoc eſt per aciem gladij. Ceſſim potius q̃ punctim: ferientes Romani ſolebant illudere. Qđ vero timet vlyxes ne domum petens cognoſcatur ab alio q̃ a cane: dictum ẽ ex Homeri hiſtoria. Ferũt.n. vlyxem receptum domo a Penelope ſub ꝑegrini habitu a nemie cognitũ fuiſſe p̃terq̃ a cane & ab euryclia eius nutrice: quę hoſpitalis officij cã dũ pedes ei⁹ elueret:tactu man⁹ aĩaduertit cicatricẽ:quã hẽbat ex vulnere:i ꝑnaſſo quõdã ſuis dẽte ꝑcuſſus. Hic vlyxe⁹ catul⁹ motu caudæ adulãs dño appuit vlyxẽ penelope vxori. Hũc.xx. anno mortuum ꝑdit Ariſtoteles hiſtoriæ aĩalũ lib. vj. Propterea poeta epigrãmatic⁹ hũc lõga die cõſũptũ tradidit cũ lib. xj. ſic cecinit. Lydia dicebat dño fidiſſima dextra: q nõ erigones mallet hẽre canem Nec q dictęa cephalũ de gẽte ſequut⁹ Luciferę piter venit ad aſtra deę. Nõ me lõga dies :nec in-

utilis abſtulit ętas Qualia dulichio fata fuere cani. Erigões vt hoc icidẽtet diſcas can is vocabatur himeta: cephali vero lelapa. Verba Ariſtotelis de cane vlyxeo ſunt hæc. των δε αλλων κυνων απολειπεται περι ετη τετταρα και δεκα η πεντε και δεκα ενιαι δε και εικοσι διο και ομηρον τινεσ οιονται ορθωσ ποιησαι τω εικοστω ετει αποθανοντα τον κυνα του οδυσσεωσ.

Ab eodẽ Marcello pperam enodatum Maronianum carmẽ. Caput. xiiij.

Ergilius libro georgicõ tertio: ait idẽ Marcell⁹: ſic canit. Iniuſto ſub faſce viaꝫ dũ carpit. putat faſcẽ Nõni⁹ ad conſulẽ referẽdũ pudendo p herculẽ lapſu: quẽ vt declinare poſſis fulciẽd⁹ es authoritate viroꝝ ſublimiũ. Seruius iprimis i Nõniũ ſic exponens inſurgit. Iniuſto ſub faſce: ſub magno onere: vt ego hoc te faſce leuabo. magnum autẽ onus dicit pp ter arma. Scopon petit: mẽtẽqꝫ Marõis attingit Seruius: cęteꝝ ita exucc⁹ ẽ & ieiunus vti vix poſſit imo nõ poſſit curioſus hõ poetę ritũ Romanũ explicãtis itelligere. A deundus ẽ igiṫ Vegeti⁹: q libro prio de re militari ſic erud itiſſime ſcribit. Pondus quoqꝫ baiulare vſqꝫ ad. lx. libras: & iter facere gradu militari freqntiſſime cogẽdi ſunt iuniores: quibus i arduis expeditionib⁹ neceſſitas iminet annonã pariter: & arma portãdi: Nec hoc credaṫ cẽ difficile ſi vſus acceſſerit. Nihil enim eſt: qđ non aſſidua meditatio faciſſimum reddat: quam rem antiquos milites factitauiſſe Virgilio ipſo teſte cognoſci poteſt: qui ait.

Non ſecus ac patrijs acer Romanus in armis
Iniuſto ſub faſce viam cum carpit: & hoſti
Ante expectatum poſitis ſtat in agmine caſtris.

Hi ſũt illi faſces hoc ẽ onera: qb⁹ milites aſſuefaciẽdi ſũt: qđ patuit exẽplo cicinati: q̄ iuſſit pedamẽta milites ſuos ferre. Quid nõne onera geſtarũt imo victũ cũ pceſſerũt ad ſutriũ recipiẽdũ? Vñ natũ ẽ Plauti verbũ admonẽtis vt cũ munere accedãt. Veniant inqt tãq̄ eãt ſutriũ. Miſeramur nedũ miramur Nõniũ grãmaticũ: qui faſcẽ p cõſule accepit: fortaſſis a faſcibus iſigni conſulatus: qꝫ cõſulẽ preit: cũ faſces illi pluratiue dicanṫ dũtaxat ſi pprie & ſignate loquamur. Fiebãt aut hõre Plynio faſces conſulares ex Gallica arbore: q̄ ſpẽs ẽ ppli: quã latini betulã vocãt. Flexibilis. n. hęc admodũ ẽ. Quare ſubit i dies mirari magis Ioannis Tortellij icuriã imo craſſam ſupinitatẽ: qui pfiteṫ ingenue ſe non legiſſe ex qua arbore magiſtratuũ illę virgæ fierẽt.

Quid ſubintelligatur obſcęnitatis apđ epigrãmatiſtam p mortuũ Leonẽ. Caput. xv.

Pigrãmaticũ poetã martialẽ quẽ epigrãmatiſtã alij: quidã epigrãmatographũ dictitant: ſalſũ eẽ: ſcomateqꝫ freqntiſſimo aſpſũ: mordacẽqꝫ ſine fine qs ignorat eruditorum? cũ id ſidoni⁹ ſentiat. Hunc Alexãder impator Rõanus ſuũ maronẽ idẽtidẽ pdicabat. Is. n. q Martialis coc⁹ appellaṫ diuerſus ẽ ab hoc feſtiuiſſimo poeta: cuius verſus hi leguntur libro vndecimo.

Quid vellis vetulum ligella cunnum?
Quid buſti cineres tui laceſſis?
Tales munditiæ decent puellas.
Nam tu iam nec anus potes videri.
Iſtud crede mihi ligella belle
Non mater facit hectoria. ſed vxor.
Erras ſi tibi cunnus hic videtur:
Ad quẽ mẽtula pertinere deſit.
Quare ſi pudor eſt ligella noli
Barbarã vellere mortuo leoni.

Dirrigit epigrãma ſuum loligine ſatyrica litum Martialis i vetulã quãdã noie ligellã: q̄ vt tenerioris iuuenioriſqꝫ femoris amatorib⁹ ſuis videreṫ euellebat cũni ſui pilos. Carpit illã poeta tãq̄ idecẽtia ętati ſenili opantẽ. Cõuenit inqt puellarib⁹ annis cõptus & munditiea: Tu cũ ſis ppe cinerea ne dicã cinefacta nõ debes agere: qđ puellæ: q̄ nedum annorum carie pręſſa es. ſed ipſa carica: nec quidem anus es. ſed ipſa annoſitas. Tu cunnum nõ habes: ſed cauernam quãdam & macræ bouis vropygium. Vulua certe vocari nõ debet: quam tanq̄ mortuam mẽtulæ omẽs auerſanṫ: & faſtidiunt. Sed ſi ſapias: nec penitus pudorem cum pudicitia pdidiſti: deſine barbã mortuo leoni vellere. Cętera ſat pcipi poſſunt i hoc vno hæreo qua. nã cã cunnum vetulę nuncupauerit mortuum leonẽ. Vetulum cõprobo leonẽ dici cunnuꝫ quoniam vellendo non incitabitur: nec ſumet iras: nec ardeſcet aut incendetur: ſicuti leo mortuus: aut nimio ſenio confectus viribus amiſſis incendi nequit. Sed cur leonem dictitauerit in hoc ſolo titubo. Cæterum vt qđ hẽo ſoluam ſentio cunnum vetulę vocari fętidũ tum vitio naturali cũ magis ętate ſenili: q̄ nedũ putorẽ. Sed & vermes pcreat i locis muliebrib⁹. Vocare leonẽ reor a fętido & aſpnabili odore: quẽ olorẽ vocat Apulei⁹. Siquidẽ tradat Plyni⁹ ora leoni fętere: Nã os leonis vt ſignificaret poeta barbã vellere dixit: q̄ os leoninũ deſignat: qđ illiberali

ter olet. Per barbã pilos cunni ſenilis ĩtelligit: quos ĩpropríe barbã vocitauit vt cẽt fętoris loci mulíebris & lecnini oris ĩ oib⁹ metaphora ſimilis. Os leonis cẽ fętidũ idẽ ſic tradit.

Tam male thais olet q̃ non fullonis auari
  Teſta vetus. medis ſed modo fracta via.
Non ab amore recẽs hircus. Non ora leonis
  Non detracta cani tranſtyberina cutis.

Grauẽ odorẽ: nec min⁹ halitũ leonib⁹ cẽ docet Plyni⁹ libro octauo natura. hiſto. Tradit Ariſtoteles (ſi recte memini) os leoni male olere: q̃ cã ẽ vt carnes ab ipſo tactæ nõ edanť a cęteris aialib⁹. Fuit qñ rettuli ſenſũ hunc Martialis ad id puerbium: qđ his verbis vſurpat Plato libro pmo de republica. Putas ne me adeo furere vt leonẽ tõdere audeã? vt p hoc puerbium nimis temerariã: vecordẽ: & ĩſulſã ligellã epigrãmaticus oñdat: q̃ vellere nõ mõ tõdere leonẽ audeat: hoc ẽ irritare ad effundẽdã oẽm irã hoc ẽ putidum odorẽ ſuũ qui p hãc dictionẽ: Mortuo: ſignificať. Prior th̃ expoſitio facilior ẽ & veriſimilior: qñ nõ illã audacię poeta reã facit: verũ affectatę pter decorũ munditiæ. Sed hoc addam⁹ potuiſſe epigrãmatiſtã leonẽ cunnum dicere a leonis imodica ſalacitate: vł leonẽ dixit a ſenio. Eſt. n. leonibus longa vita. Vel leonẽ cunnum dixit p viroſum: & deuorare hoies cupiẽtẽ ſicuti leones ĩ ſenecta dicunť hoiem appetere. qm̃ et ad pſeq̃ndas feras vires nõ ſuppetãt. Ligella ĩ hoc loco nomẽ ẽ vetulæ. Plaut⁹ vt hoc obiter diſcas ligellum vocat tuguriunculũ e ligno cõpoſitum. Sic. n. inquit ĩ aulularia. E tuo ligello fumus ſi qua exit foras. q̃uis illic ante nos nõ ligello ſed tigillo legereť.

Sexti Pompeij Codex illuſtratus cum de ĩmuſulo: Buteõe: ſanqualiq; meminit. Caput. xvi.

Pompeio Feſto plurimũ dñt qui latinas lr̃as affectanť. Hic. n. facta quadã veluti cẽturia collegit antiquorũ verba ardua: nodoſa: cõplicata: q̃ tãta facilitate fęlicitateq; enucleauit vt meli⁹ nil ſupra fieri poſſit & excogitari. Multa nos ad illuſtrãdum hunc nobiliſſimum ſcriptorẽ contulimus cum Mediolani doceremus. his: q̃ nobis venerunt ex codice puetuſto: & ob hoc fideliſſimo: qui ex illyria Pomponio læto extra ĩgenij aleã poſito fuerat oblat⁹ plura additur⁹ erã & fortaſſis meliora ni me bononiã patriã meã pinceps florẽtiſſimus Ioãnes Bẽtiuol⁹ pter ſpẽ redire coegiſſet dum op⁹ hoc eẽt ſub ĩcude. Inter multa: q̃ ſuppleuim⁹: aut aliter q̃ ĩ tritis exẽplarib⁹ ei⁹ legebanť emẽdauim⁹: hoc fuit. Sic. n. paſſim ſcriptũ circũferebať. Alites volatu auſpicia faciẽtes iſtæ putabanť: anquaſis: Intmuſculus: Buteos: aquila: vulturius. Legẽdũ eẽ docuim⁹. Alites volatu auſpicia faciẽtes iſtę putabanť. Buteo: ſanqualis: Immuſulus: aquila: vulturi⁹. Scim⁹ certe ĩter diras alites ſanqualẽ numerari: & ĩcẽdiariã: quam quidã putãt ſpynthurnicẽ: oſſifragã: & id gen⁹ reliquas: q̃uis ĩ pſentiarũ mixtim de auſpicatis: & ĩauſpicatis Sext⁹ Põpeius agat. Buteo iter gñia accipitrũ cõnumerať: græci a numero teſticulorum (Tres. n. habere dr̃) triorchen vocant. Huic Plyni⁹ author ẽ Phemonoen apollinis filiã exiſtimatã nomẽ dediſſe. Ferunt hiſtorici Buteonẽ ſediſſe ĩ naui Fabij ducis auſpicio pſperrio vñ Fabia gens Buteonũ cognomen adepta. Author Plynius li. x. Fabij Buteonis meminit Liui⁹ libro ab origie vrbis decio & tertio. De ſanquale & ĩmuſulo ſic ppemodũ ſcribit Plyni. Sanqualẽ auẽ atq; ĩmuſulũ augures Romani magnæ q̃ſtioni hñt. Immuſulum aliqui vulturis pullũ arbitranť: & ſanqualẽ oſſifragã. Maſſuri⁹ ſanqualẽ oſſifragã dicit eẽ. Immuſulum aũt pullum aquilæ priuſq̃ albicet cauda. Quidã poſt Mutiũ augurẽ viſos nõ eſſe romę cõfirmauere. Ego qđ veriſimilius ẽ ĩ deſidia rerũ olim nõ arbitror agnitos. Eſt & auis ĩauſpicata: quã nr̃i icendiariã: gręci ſpynthurnicẽ dicunt: Plaut⁹ p diminutionẽ ſpynthurniciũ: de qua Plyni⁹ & Ariſtoteles meminerunt: a qua dirę & ĩauſpicatæ. i. execrãdæ libidinis iuẽtores: & artifices vocati ſunt ſpinthrię: nõ aũt a fauillis vt quidã cõiectãt. Authorẽ hui⁹ mei iuẽti ĩ Plautinis cõmẽtarijs hunc ipm Põpeiũ adduxi. ſed illũ illyriẽſem hoc eſt ĩtegrũ: ĩ quo mihi grati: cãdidiq; lectores applauduntt: vt q̃ rem a lr̃arũ argis nõ ĩtroſpectã prim⁹ oñderim & ĩuulgauerim. Qui plura ſup incendiaria ſeu quæ eadem eſt: ſpinthurnice: noſcere velit Pium diligenter excutiat.

De Alcone cretẽſi ſagittario abſolutiſſimo itellexiſſe Manlium aſtronomicũ. Caput. xvii.

Manlius ſciẽtiæ ſideralis & aſtronomicę maximus pfeſſor & antiſtes multa nitide ſcripſit & erudite: inter quæ hoc relatu dignum iudicauimus: qđ libro quinto matheſeos inuenies in hæc propemodum verba.

Quin etiam ille pater tali de ſidere cretus
Eſſe poteſt: qui ſerpentem ſuper ora cubantem
Infelix nati ſomnumq; animamq; bibentem
Suſtinuit miſſo petere ac proſternere telo.
Ars erat eſſe patrem: vicit natura periclum.
Et pariter iuuenem ſomnoq; & morte leuauit.

Notiſſimũ ẽ qđ ſentit Mãlius fuiſſe quendã optimũ arqtem hoc eſt ſagittariũ: qui cum vidiſ

ſet ſupſtare corpori filij ſerpentē ſōnolenti curuauit arcū: ſpiculūq̄ vñ cōtorſit ī ſerpentē: & illū lœtho dedit nullatenꝰ filio læſo: Talē adprime callentē ſagittarꝝ peritiā tradit Mālius ſub cæleſti ſigno hoc ē ſagitta ortū. Quis hic fuerit certiſſimꝰ ſagittariꝰ ex ijs Seruij verbis diſcere poteris: q̄ poſita ſūt ī buccolico ludicro ī enarratiōe illꝰ carmis. Aut Alconis habes laudes: aut iurgia Codri. Alcon cretēſis ſagittariꝰ fuit: cuius cum filiū draco inuaſiſſet: tanta arte direxit ſagittā: vt ea currēs ī ſerpentis deficeret vulnere: nec trāſiret ī filiū. legi apud gręcos authores hūc alconē Frecthei athenieſiū regis filiū fuiſſe: q ex terra attica cū chalciope filiai eubœā fugiēs venerit: quā cum pater repeteret: chalcidenſes nequaq̄ voluerunt reddere: De hoc alconę extat in græca antologia elegans epigramma.

¶ Reſtitutus codex Varrōis: & q̄d ſit Clupeare brachium: & īcuruiceruicum pecꝰ. Capit. xviij.

Varronis in liminari pagina librorꝝ: quibꝰ de lĩgua latina titulꝰ eſt ī paſſiuis codicibus ad hāc ſeriē iſta legunt̃ ab his q aurē hiſpidā hñt: iacentē: & ſicuti dixit epigrāmatiſta boatauā. Secundꝰ: a quo grāmatica deſcēdit antiqua: q̄ oñdit̃ quēadmodū q̄dq; poeta finxerit verbū: q̄d cōfinxerit. q̄d declinarit. Hic putrudentū ſibilus: hic ī ceruice ruitum pecua. hic chlamyde clupeat brachiū. Varronis vndecunq; doctiſſimi ſenſus hic eſt: eē quatuor modos abſolutę: pfectęq; grāmaticæ: quorꝝ vnus ē callēter & adamuſſim noſſe poetarum verba: q̄ lepide: q̄ decēter: & obſcure cōminiſcant̃: aut p ea ex gręco detorq̄ant: ſicuti hoc exēplo ē: & appōit carmē pacuuianū: q̄d ſic emēdare debemꝰ: Hic puirudētū ſibilꝰ ihic nerei icuruiceruicū pecꝰ. hic chlamyde clupeat brachiū. Sibilū puirudētū poeta vocitat ruditū puorꝝ aialiū: q ſibilo ſimilis ē: ſiue nauiū puarꝝ q̄ rudētibꝰ velificātes hoc ē funibꝰ nauticis clamorē emittūt: & ſibilū vñ Vergi. ait Clamorq; rudētū. Ruditꝰ ē aſinorꝝ: ſ; hi fūes cū ſtrepitū aſinorꝝ clamori ſimilē emittūt rudere dicūt̃. Hic igr̃ Ennꝰ puirudētū ſibilꝰ ſubītellige exaudit̃. Demū ſubiūgit idē poeta. Sed non ī eodē loco. Affert. n. Varro tria exempla difficilium verborꝝ eiuſdem poetæ ex diuerſis locis. hic pecꝰ icuruiceruicum ſubītellige paſcit̃: ſeu aliud agit. Incuruiceruicū vocat q̄m īflexā & curuā ceruicem habet: & peculiariter ī paſcendo. Siue ppetuū epitheton eſt q̄m Pronaq; cū ſpectent aialia cętera terrā os hoīni ſublime dedit. Sumptū ex gręco hoc epithetō īcuruiceruicum vt paulopoſt patebit: ī hac dictione ī auget. Dr̃ īcuruiceruicum: q̄d maxie curuā ceruicē habet: vt īflexum valdeflexum: & mille huiuſmodi. Chlamyde q's clupeare dr̃ brachiū q̄n chlamydem: ſiue lenā aut pallium brachio īuoluit vt ſe ab hoſte tutet̃ cum veri clupei non ſuppetit occaſio: q̄d Liuiꝰ ab Annibale circumuentum gracchū feciſſe refert: īuoluit. n. paludamentum q̄ veſtis ipatoria eſt: dextrę. Clupeare idem q̄d clypeare. y. ī u. latinum cedente: vt patet ī amphitrione: Sulla & id genꝰ reliqs. Ad hāc rem faciunt Marcelli verba talia. Clypeat pacuuiꝰ in hermiona. Cum licuit chlamyde cōtorta aſtu clypeat brachium. Ita & galeare. Cina ī epigrāmatis. Miſeras audet galeare puellas. Adducil[illegible] a. M. Varrone tria pacuuii exempla ex diuerſis locis ſatis docet Quītilianꝰ lib. prīo. Cæterꝝ ex p̄poſitiōe & duobꝰ vocabulis dure videt̃ ſtruxiſſe pacuuiꝰ. Nerei repādiroſtrum icuruiceruicum pecꝰ. Subdit Sed res tota magis græcos decet: nobis minus ſuccedit: nec id fieri natura puto. S; aliēis fauemꝰ iōq; cum κυρταυχενα miramur ſumus: icuruiceruicum vix a riſu defendimus. κυρτον. græci curuum. αυχην. ceruix vñ cyrtauchena græci dicunt quæ pacuuius noſter incuruiceruica.

Mēdū puū īficere nitidiſſimas illas Papynij ſiluulas: ūbiq; explicatū q̄d ſit molorthꝰ. Ca. xix.

Statij Papynij ſiluarꝝ quiq; volumia ferunt̃ rebus tot & mēdis p̄ſcatentia quo ſit vt a multis id opꝰ ſubito caloie pfuſum minus ī dies appetat̃. Nos vero: q p virili ſtudioſos adiuuare cōtēdimꝰ dū cui ſim trāſlegimꝰ ſiluarꝝ illarꝝ balſamo & myrrha fruticantium librum tertium ſubit vulgatū exemplar maculoſū circūferri ī verbis huiuſmodi

Huius vtrumq; latus molli p̄cingite gyro:
Et partite vices: vos ſtupea tendite mali
Vincula vos ſummis annectite ſuppara velis.
Vos zephyris apite ſinus: pars tranſtra reponat:
Sint quibus exploret rupes grauis arte molotchus:
Quæq; ſecuturam religent poſt terga phaſelon.

Papynius Metio celeri ppemptico hoc ē comitatiuū poema mittēs: qui nauigationē pabat ī ſyriā: rogat oēs nymphas maris velit obſequi metio: expediātq; ſe ad nādū: & nautarꝝ fungēdū officio: q̄d vt exactiꝰ fiat & digeſtiꝰ rogat opas: & officia partiant̃. Alia inquit e nymphis funes tēdat: alia ſuppara velis ānectat: alia nautica ſedilia diſponat: alia demittat aquis curuę moderamia puppis hoc ē gubernaculum: quo moderant̃ magiſtri: reguntq; nauē: cuius ſedes ē ī puppi: Nec. n. itelligere debes anchoram vt pperam Domitius iterptat̃. Subdit Statius. Sint ēt q̄dā nymphę: q̄ conto ſiue ppēdiculo maris explorēt altitudinē ita ſcopulos cauentes vt nauis euadat: nec detrimēta patiat̃. Satis Domitius alioqui pbe igeniatus homo pcipit ſenſum poetæ:

verum non tenet: vt & ipſe ingenue & literate fatet̃ quid ſit molotchi⁹. Verba ei⁹ ſubſcripſi. Molorthus iſtrumẽtum nauticũ ad latẽtia ſaxa idaganda: qd̃ mirot & a nr̃is & a gręcis i ulioq; polluce i primis ꝑtermiſſum fuiſſe. Hactenus ille. Nihil eſt qd̃ Domiti mireris nros gręcoſve non tradidiſſe molotchi etymon aut ſignificatum. Verbũ ẽ.n. id mẽdoſum & nimio pe cottuptũ. Dãdus eſt igr̃ coniecturę locus: & hoc pacto illius verſus lectio reſtituẽda. Sint quibus exploret rupes grauis arte molorthus: qua voce ſignificatur ꝑpendiculum plumbeum: quo duce vtunt̃ ad ſcopuloꝝ ꝓfunditatẽ: aut maris ſubſidẽtis hyatũ idagandũ: quam vocẽ ꝑpẽdiculũ ſcilicet cum carmie latine non poſſet exprimere Papynius vſus ẽ nomie græco ꝑ piphraſin rẽ ſubnotãte ſicut ſu⁹ ẽ mos ẽt in cæteris facere. Molorthon nanq; ſi ad verbum latine volumus exprimere ſignificabit rectũ plũbũ: qd̃ nil aliud ẽ q̃ ꝑpendiculũ. μολυβδοσ ſignificat plumbum. ορθοσ recta. ad modulatiorẽ ſonoritatẽ verbi compoſiti atterit̃ pars primæ dictionis & fit molorthos qd̃ peculiare græcoꝝ videmus. Suidas nomie tenus vt ſolet in pluribus molorthi mẽtionẽ facit. Sed cum ſignificatum vocis ignoraret nomẽ tantum poſuit: & explicationẽ reliquit: vt qd̃ ipſe neſciret: poſteri quærerẽt explorati⁹. Perpẽdiculum id eẽ ſatis idicauit Papynius: qd̃ verbum explorat vſurpauit: quod ẽ ꝓprium recto plumbo ſiue ꝑpẽdiculo. Cuntum latini vocant haſtam: qua nautæ altitudinẽ gurgitis maritimi ſolebant iquirere: vñ ꝑcunctari deflexum verbum ꝓ diligẽter explorare. Nunc vtunt̃ ad hanc explorationẽ magnete lapide: quã pyxideculam dicunt. Plautus vorſoriam vocauit. ꝙ illa docet a ſcopulis aliorſum vertere naui. Molorchus demum ſeniculus fuit archadicus: qui ad expugnationẽ leonis nemiei ꝓficiſcentẽ herculẽ ſuſcepit comiter hoſpitio: vñ leo molorchæus appellatus: & huic ſeni ſolennia ſacra inſtituta: quæ molorchæa dicebantur.

Conſideratum verbum ꝑſſius in Apollinari Sidonio. Caput. xx.

SIdonium Appollinarẽ i cõem ſtudioſoꝝ vtilitatẽ cum quibuſdam nr̃is iterꝑ̃tatiunculis ꝓmulgaui cum habitarẽ Mediolani. Sed opus illud non ad vnguẽ fuit exploratum: nec vti Fabi⁹ Quitilian⁹ admonuit i decimum annum repoſitum. Subita fœtura fuit vt notarij manus ocyſſimas ligua ſubſeq̃ret̃: nec quidẽ vno libello iterim i manus aſſumpto: quo memoria fieret adminiculatior. Nec id tam mutilum: tã denormatum opuſculũ in animo fuerat edere. Sed id mihi & muſis meis cecineram. Cæteꝝ quid opus eſt mihi bono cõſilio ſi non datur vti? Dum animi gratiuſculum inuiſo Amicus meus omnia mea ex fronte hãmonis relata credẽa me omia potius q̃ hoc cogitante dedit neſcio cui bibliopolæ iuulgandum. exemplo Ambroſij quẽ temeritatis accuſat origenes ꝙ ſe neſciente quædam opa ſua ſecreto edita: quæ hereſim ſapiebant: publicauerit. Ego hoc ęgre: vt debui tuli. quoniam theſauros: vt iquit Piſo: oportet eẽ non libros. At facta infecta fieri non poſſunt. Hac te tanq̃ palinodia monitum volo ſi qd bñ dictum in ſidonianis iterꝑ̃tationibus iuenis quoniam nullus tam nihili liber ẽ quin aliqua pte ꝓdeſſe poſſit: & vt ait Ouidius. Non ſterilis locus vllus ita ẽ: vt non ſit in illo Mixta fere duris vtilis herba rubis: illud ſubito caſui adſcribas: qui auctore euripide quandoq; magnum habet ingenium. Si quid incogitate: perperam: inexaminate celeritudinis venia in me licet vtare: tum quod non ſciens prudenſq; peccaui. Extractum medijs opus eſt incudibus illud: Defuit & ſcriptis vltima lima meis: & vt a liuore tutus Ouidiano verſiculo finiã. Emendatu⁹ ſi licuiſſet eram. Quare inter abortiua numeret̃ non autẽ inter fœtus hic commentariolus: nec ꝓ meo recognoſcat̃: q ante diẽ luſtricu; hoc ẽ añq̃ in nomẽ familiæ meæ tranſiret: euolauit. Sed age cum Sidonio ipſo tandẽ congrediamur. Sic.n. loquit̃ Apollinaris libro epiſtolaꝝ primo. Diluculo aũt philomelam inter frutices ſibilantẽ: ꝓgnen inter acetes minurientẽ: cui concẽtui licebit adiungas fiſtulę ſeptiforis armẽtalẽ camœnã. Sed omiſſis his: quæ olim tradidimus minuriẽtẽ voce paruula ſuccinẽtẽ exponere debemus. μινυριζω verbum græcum ẽ quod ſignificat cantillo: vt Apulei verbo nunc vtar: in quam ſentẽtiam protulit id argẽtarius μηκετι μοι μινυριζε παρα δρυι. μηκετι φωνει κλωνοσ επ' ακροτατου κοσσυφε κεκλιμενοσ. Alloquitur merulam Argentarius poeta ne amplius cantitet: nec obſtrepat a ramo quercus inclinato. Ab hoc verbo Sidonius Apollinaris ꝓgnen minurientem modulate concinẽtẽ vocat libro primo epiſtolarum: qd̃ græci μινυριζω dicunt latini. y. i. u. vertentes minurizo dicunt. Prius minuriẽtẽ expoſuimus minutim inſtrepẽtẽ: docuimuſq; murmuritantem quoſdam codices manuſcriptos habere. Diximuſq; ſincęriorem lectionẽ eẽ ſi non ꝓgnen: verum palumbẽ legeremus concinẽte ſpartiano in antonio Geta ſic ſcribẽte. Familiare illi fuit has quæſtiones grãmaticis ꝓponere vt dicerẽt ſingula aĩalia quomodo vocẽ emitterẽt velut agni ballant porcelli grunniũt: palumbes minuriunt: vrſi ſæuiunt: leones rugiunt: leopardali rictant: elephanti barriunt: ranæ coaxant: equi hinniunt: aſini rudunt: tauri mugiunt. Non abſone leges progne minurtiriunt: cu minurtiriones authore Feſto dicantur auium minoꝝ cantus. Hæc ſunt quę tũc.

celeri immo præcipiti calamo mihi ſubnotaueram. Sed nihil: vt dici ſolet: ad Dionyſium. Verum enimuero cum deflexerimus ad auium voces non erit iſerium contexere: quę græci ſcriptores ſup hac re pdiderunt: a quibus hæc vſurpata repto. Cycni αδειν. Cicadæ ηχειν. Luſciniæ τερετιζειν. Sturni κικλιζειν. Cornicis & coruo℞ κρωζειν. latini dicũt crocitare: Apium & veſpæ βομβειν. Ignis ſonus βρωμοσ. Vẽtorum πατατοσ. ligno℞ συριγμοσ: folio℞ ψιθυρισμα. Capro℞ φρυσμαγμοσ & φρισμοσ. hominum κεκραγεναι. Canum υλακτειν. Luporum ωρυεσθαι. ppriе autẽ & canum vox ωρυγη. pecudum βρηχασθαι. Boum μυκασθαι. vrſorum & pardo℞ ομαζειν. ſerpẽtum & draconum συριζειν. Aquila℞ κλαγκαζειν. Galloruȝ κοκκυζειν και ηχειν. Suum γρυλιζειν. & γρυζειν. Perdicum κακκαβιζειν. Noctuarum κακκαβαζειν & κλωζειν. Auium κακκαζειν. Curruum τετριγεναι. Caccabare perdicas tamẽ q̃dam voluerunt latine dici poſſe moti authoritate cuiuſdam opuſculi: cuius authorẽ Ouidium falſo ptẽdũt. Ariſtoteles tamẽ hominum ſummus libro quĩto de animalibus pdices ait κακκαβιζειν. repetit enim vocẽ κακα. vñ pdici repetita vocabula doctiuſcule attribuunẽ a Papynio: nec tamẽ ob hoc docilem eẽ Statius indicauit ſi repetere vocabula dixit. Alludit. n. ad naturalẽ pdicis vocẽ: in qua primas duas repetit ſyllabas. voluit ſane verbũ græcum ſignificare Papynius: ꝙ repetita duplici ſyllaba pfert vocẽ natura duce pdix. In cuius Papyniani loci iterp̃tatione miratẽ Domitius cur pdix docilis a Papynio tradatur cum non hoc poeta ſenſerit. Ariſtotelis verba ſunt hęc. Διαφερει και των περδικων οι μεν κακκαβιζουσιν οι δε τριζουσι. κακκαβιζουσιν Caccabant Theodorus fideliſſimus Ariſtotelis iterp̃s latine conuertit. Libet quoniam de ſonis naturalibus animalium pauca diximus: addere & ea quę Iulius pollux vir tantus non ſpreuit. Tradit. n. pollux libro quĩto quoſdam poetas ceciniſſe canes βαυζειν q̃d latini duce Lucretio Bauban verterunt. Quis non nouit id Lucretianum de canibus platum. Et cum ſecretis baubanẽ in ſedib⁹. Præterea græce canes dicunẽ υλακτειν. Sonus υλακη και υλασμοσ & apud Xenophontẽ αρραζειν και αρραζοντεσ. Lupo℞ ſonus dr̃ ωρυγη ωρυγμοσ ωρυεσθαι ωρυομαι. Leonum βρυχημα βρυχηθμοσ βρυκασθαι βρυκομενοι. Equorum χρεμετισμοσ. χρεμετιζειν. χρεμετιζοντεσ nonulli quoq̨ & phrimagmon equo℞ volũt eẽ vocẽ: & φριματτεσθαι equos dicũt: gñati vero φρυαττεσθαι. ſuum gryliſmos: γρυλιζειν. γρυλιζοντεσ. και γρυζειν. και γρυζοντεσ Boum μυκημα μυκηθμοσ. μυκασθαι. μυκωμενοι Ouium βληχη. βληχασθαι. βληχομενα. Caprarum μηκασμοσ. μηκασθαι. μηκωμεναι: & mycadas capras homerus appellat. Videẽ tamen proprium caprarum magis φριμαγμοσ: φριματτεσθαι. φριματτομενοσ vt autumat Herodot⁹ ĩ iſantium phrygio℞ ſermone: βληχασθαι capras putans. Aſino℞ βρωμισισ: βρωμασθαι. βρωμωμενοι. Dicunẽ & ογκωμενοι: & ογκηστασ aliqui poeta℞ aſinos nũcupant. Sunt & alię feræ: a quibus pprium vocis nomẽ non eſt: vt vrſæ: pantheræ: qua℞ ſonus βρυχασθαι dicitur: Mino℞ vero vt vulpium & thoum & lupo℞ το υλακτειν και ωρυεσθαι. Præterea aq̃las dicũt κλαζειν: Similiter & grues: accipitres vero ρυζειν & gallos αδειν. & cucullos κοκκυζειν: & pdices τιττυβιζειν vł κακκαβιζειν. & cothurnices γρυλιζειν. & cygnos αδειν. & turtures τρυζειν. & colũbas γογγυζειν. & cornices κρωζειν. Et ſturnos κλωζειν. vł κολιαν. Et turdos στυζειν. Et cicadas τιττιζειν Et apes βομβειν. Et vpupas ποππυζειν. Et noctuas υζειν. meleagrides κακκαζειν. Et nyctcridas hoc ẽ veſptilliones τετριγεναι. Et picas κιτταβιζειν. Et hirundies ψιθυριζειν. Et luſcinias ευστομειν.

Quales fuerũt ludi q̃ Iuuenales dicebantur Sidoni⁹ & Trãquill⁹ enarrati. Caput. xxi.

Compoſuit idẽ Sidonius epigrammata: panegyricos: carminaq̨ encomiaſtica hoc eſt laudatoria & ppẽptica: quæ ſumma doctrina non carẽt: ĩter hæc annotatione verſus hi digni iudicati ſunt: qui modulo phalecio currunt.

Iam famæ Iuuenalibus pactis
Cum te præbueris ſequẽte in ęuo
Intra aulam ſoceri mei expetitus
Curam cum moderatus es palati
Chartis poſterioribus loquemur.

Mẽdũ ſcriptoris notandũ ẽ in primo carmine: Nam vbi famæ ẽ: vero: ſcriptum erat. Dicĩẽ quis pagere iuuenalia famæ cum ĩ iuuenili ętate famæ conſuluit: qua pacta curam trãſtulit ad virilis actiones. De Iuuenalibus ludis meminit tranquillus in Nerone. Spectaculo℞ inquiẽs plurima & varia gña edidit: Iuuenales: circẽſes: ſcænicos ludos: gladiatorium munus. Iuuenalib⁹ ſenes quoq̨ conſulares anuſq̨ matronas recepit ad luſum. Gordianus ĩpator p quattuor dies continuos exercuit iuuenalia vt ſcribit Capitolinus. Pauca quoq̨ de iuuenalibus neronis Tacitus. Sed nullus iuuenales ludos opulẽtius oñdit: q̃ Dion ĩ vita Neronis: cuius adhũc ſenſum verba ſunt. Poſt hæc Nero rurſus alte℞ genus feſtorum dierum induxit: quæ iuuenalia appellauit cũ

barbam deponeret: tunc. n. primum raſus ē. Pilos vero atq; capillos ī pyxidē auream imponēs Ioui capitolino dicauit. Ad ludos & feſtum generoſi viri nomina paſſim dedere. Illud ꝓ monſtro qđ ælia catella gñe & diuitijs pollēs: & iam grādis natu: octogenaria .n. erat: ſaltauerit. Reliqui vero qui propter ſenectutē vel morbum aliquem nihil priuatim agere poterant: tunc ī chorū ꝓceſſere: & q̄tum vires cuiq; ſuppetebant ſe exercuere. Confluebant ad ludos conſtitutos viri prudētiſſimi: mulieres: puellæ: adoleſcentuli: anus & ſenes. quinetiam qui ī cęteris ſpectaculis quicq̄ edere nō valebant in choꝝ recedebant. Fuere qui præ pudore pſonas iduerēt. Sed delectæ fuere facies: depoſitæq; pſonæ petēte populo id vt agnoſcerentur. Nero quoq; vt glorioſū finem ludis apponeret: & his conuenietē: quæ agebant̃ pdiſt & ipſe in theatrū: pnūciauitq;: nominauit Gallio ſeneca Neronē cum eē: qui in theatrum pdijſſet. ſtetit itaq; in ſcęna Cęſar ī ornatu Cytharœdico hęc dicens. Audite me obſecro benigne domini mei. Cantauit itē ad citharā Atinet bacchas Auguſtus. Adſtabant milites: vniuerſus etiam populus q̄tum ſedes cape poterant: vocē breuē & ſubobſcuram edidit. vt rurſum pariter & lachrymas omib⁹ moueret. Tūc acceſſere ꝓpius Burus & Seneca velut pręceptores neſcio quid ſubijciētes: manu pręterea etiam veſte conſciſſa complodebant quoties quippiam his decantaſſet: atq; alios ad ſe trahebāt. Cōſurrexerat exercitus propius quinq; milium militum: qui Auguſtani vocati fuere. Hi primi laudes cecinere. Cæteros alios adſtantes vel inuitos ſolus præter thraſeam idē fecere. Hic enim nūq̄ conſentit. Cęteri vero & maxime illuſtres viri feſtinantes: & cum gemitu concurrebant. Ea omnia cum gaudio acclamātes: quę Auguſtani cōcinebāt. Freq̄ntes audiebant̃ voces huiuſmodi. Pulcher Cæſar Apollo Auguſtus vnus vt Pythius. Per deum Cæſar nullus te vicit. Poſt hæc cœnam dedit populo in nauibus: eo in loco: in quo naumachiam Cæſar ediderat: atq; inde media iam nocte in Tyberim nauigauit: & hæc autem omnia Nero ī prima reſecatione barbæ fecit hęc Dion. Ego ꝓfiteor ingenue: liberalis. n. animi eſt fateri p quos ꝓfeceris: hęc verba me ex vitis Georgij merulæ viri vndecunq; doctiſſimi: quas latinitate ex Dione donauit accepiſſe. Sūt enim apud me ſolum duodecim vitę Dionis Georgio iterp̄te: quę ad duodecim Tranqlli Cęſares faciunt: me his tanq̄ munere incomparabili donauit cum Mediolani agerem vir humaniſſimus & nobiliſſimus: cui in morte Merula crediderat & vbicunq; loquēs de Tranquilli Cęſarib⁹ vtar latio eloquio ſcito ea ex ijs vitis Georgij iterp̄tationē te lectitare: nec alieno potius vtor q̄ meo non eo q Dionis luculētiſſimi ſcriptoris copia apud me non ſit: illius. n. multiplex aureum volumen poſſideo: ſed hoc ago quoniam tantalę Georgij facūdię oratio nulla: loquor. n. qđ ſentio: aſpirare poteſt: tanto minus noſtra. Iuuenalia ſiue Iuuenales ludos: cum mētio tibi inciderit: illos itellige: qui celebrabantur pompatico omnium rerum apparatu cum quis ex adoleſcentia egrediens in iuuētutem migrabat: & ī iuuenilem: ſeu qđ idem ē iuuenalem ætatem: quādo barbam raſitabant iuuētuti auſpicantes: illamq; recondebant: id obſeruātes: qđ enarrat Dion: in aurea pyxide. Primus & ritus iuuenalium rettuli: & nomis ſignificatum explicaui: cū hāc dictionem omēs legerēt: nullus intelligeret.

Explicata ſentētia Liuiana: īdicatumq; ex heſiodico pręcepto detortam. Caput. xxij.

Liuiana maieſtas q̄ta cū veneratione doctrina pollcat nouerūt hi: qui recte de līguā romana ſentiunt. Illud ī primis & grauitate redundat & eruditione qđ legit̃ libro ſecundo belli punici ſecundi. Sic. n. Minutium affert loq̄ntē didaſcalice ad milites ſuos. ſępe ego inquit audiui milites eum primū ē viꝝ: qui ipſi conſulat quid ī re ſit. Secundū eum: qui bn̄ monēti obediat. Qui nec ipſe conſulere: nec alteri parere ſcit eum extremi igenij eē. Nobis quoniam prima aīmi igenij negata ſors eſt: ſecundam ac mediam teneamus: & dum ipe rare diſcimus: parere prudēti ī animum iducamus. Caſtra cum Fabio iungamus. Hanc ſententiam ſępe ſe audiuiſſe refert Minutius quoniam traditur ab Heſiodo poeta græco: venitq; ī freq̄ns apud romanos: & vulgatum ꝓuerbium. Hanc heſiodicam ſentētiam magnus ille Baſileus mutuatus ē ita loquēs. ειμεν ουν τπρεθυμοσ Δε χοισθε τα λεγομενα τησ δευ τερασ τον επαινουμενον εσεσθε παρησ ιοδω ταξεωσ ει δε μη εγω μεν ουδεν αν ειποιμι δυσχερεσ. αυτοι δε μεμνησθαι των επων. δηλον οτι ευ οισ εκεινοσ φησιν. αριστον μεν ειναι. των παρεαω του τα δεοντα ξυνορωντα. εσθλοσ δε κακεινον. τοισ των παρε τερον υποδειχθεισιν επομενον. τ δε προσ ουδε τερον επιτηδειον. αχρειον ειναι προσ απαντα. hoc eſt. Si igitur: quę a me dicentur ea vos ſuſcipe: ac ſequi parati eſtis: in ſecundo eritis ordine laudatoꝝ apud Heſiodum. Sin minus. Ego ſane nihil moleſtum dicam. Vos autē meminiſtis carminum illorum: in quibus ille poeta inquit. Optimum illum eē: qui per ſeipſum: quæ agenda ſunt conſpicaret. Sequēti autē gradu: q alioꝝ conſilia ſequeretur. Qui vero ad neutrum horum aptus eſſet eum pe

nitus eſſe inutilem. Heſiodi verſus pareneticos hoc eſt honeſta vtiliaq; præcipientes ſi legere q̄s ſubito vellet adtextui:

Ουτοσ μεμ παμαριστοσ οσ αυτω παντα ροησει
φρασσαμενοσ τακεπειτα. και εσ τελοσ ησιν αμεινω.
εσθλοσ δαυ κακεινοσ οσ ευ ειποντι πιθηται.
οσ δεκε μηθ αυτοσ νοεη μηταλλου ακουων
ενθυμω βαλληται. οδε αυτ αχρηιοσ ανηρ.

Morem celtarum filios in rheno explorare: cū hoc enarrati verſus ex Claudiano. Caput. xxiij.

Claudianus poeta nſiſcus multa eget īquiſitione: doctaq; penſitatione cum alibi tum in hoc carmine: q̄d in libro contra Ruffinum poſitum iuenies.

Et quos naſcentes explorat gurgite rhenus.

Deſcribit. n. Claudianus copias: quas parauerat Stilico moturus contra Ruffinū. Inter cæteros populos fuiſſe celtas autumat: quorum talis refertur hiſtoria. Celtæ populi ſunt accolæ rheni: quorum ſoboles cum exit in lucem impoſita clypeo collocat̄ in gurgite rheni. Quod ſi ſcutum cum infantulo fluitat: nec mergitur illam tanq̄ veram & genuinam ſobolem educant. At ſi forte mergitur putant adulterinam & ſpuriam: nec vllis dignantur alimonijs: cuius hiſtoriæ Scius poeta doctiſſimus celtas in copijs ſtiliconis pręſto fuiſſe refert veros illos nec adulterinos vtpote quos naſcentes rhenus exploret hoc eſt genus libret & ꝑpendat ſitq; iudex & arbiter ꝑinde verę & ꝑfectę ſobolis ac pollutę adulterinęq;. Hiſtoriam detortam coniēderim ab vtriuſq; linguæ conſultiſſimo Claudiano ex hoc gręco epygrammate: q̄d in iudices cōpoſitum ſic eſt.

θαρσαλεοι κελτοι ποταμω ζηλημονι ρηνω.
τεκνα ταλαντευουσι. και ου παροσ εισι τοκηεσ.
πριν παιν αθρησωσι λελουμενον υδατι σεμνω.
αι ψα γαρ ηνικα μητροσ αλισθησασ δια κολπων
ηπιαχοσ πρωτον προχεει δακρυ τον μεν αειρασ
αυτοσ επασπιδι θηκεν εον. πριν γ εσ αθρηση
ουπω γαρ γενεταο φερει νοον. πριν γ εσ αθρηση
κεκριμενον λουτροισιν ελεγχιγαμου ποταμοιο.
η δε μετ ειλειθυιαν επ αλγεσιν αλγοσ εχουσα
μητηρ. ει και παιδοσ αληθεα οι δε τοκηε
εκδεχεται προμενουσα. τιμησται ασ τατον υδωρ.

Q̄d hic gręcus author ταλαντευουσι dixit: noſter exacte latine pronunciauit. ſed ex omnibus explorat. Sed & illud annotandum quod perq̄ feſtiuiter & concinne fluuium dicit ελεγχιγαμον: q̄d ſignificat redarguētē nuptias. ſcimus. n. argumētationis modum refutantis atq; redarguentis elechum eſſe: quo titulo circunfert̄ volumē Ariſtotelicum vt palam ē. Sed cum hęc ſcriberem Diomedes Guidalottus iuuenis Bononiēſis harum elegantiarum ſedulus affectator & mei ſtudioſiſſimus aurem mihi vellit & admonuit ſenſum gręcoꝝ carminum latinis verſibus exprimerem: vt pluribus facerem ſatis. Placuit conſilium. Verſum verſu latinitati conſecraui prępropero ſtilo: & iſta tanq̄ ſubciſiua curante. Sed iam verſus noſtros audi.

Audaces rapido celtæ noua pignora rheno
Explorant: non hos genetrix prius vbere largo
Alma fouet: vitreas fluuij q̄ venit ad vndas.
Lympha nouum cepit alta genus: q̄d remigis inſtar
Vmbo regit: fluuidiq; effulcit corpus alumni:
Et fœtum ſic vnda probat. lectumq; iugalem
Damnat adulterij fœdo ſi decolor igne.
Poſt dubios genetrix caſus memor ilithiæ
Ancipitis: fulcit gelidis in fluctibus ortum
Anxia diſpiciens cui mobilis annuat vnda.

Quis ante hanc noſtram editionem reconditam claudiani ꝑcepit hiſtoriam? nemo vt reor niſi me vſus doctore fuerit. Antonius Calcaterra patritius mediolanenſis iuuenis aureus nouit: cū ceteris Mediolanenſibus ſtudioſis me in hoc omnibus lucem ex græcorum arce tāq̄ pharo ſpeculatoriaq; turri extuliſſe. Sed nimis vt video errauit patronumq; mutaſſet hic cliens niſi pœna plagiarij muſis & muſicis teſtimonijs illum expectet: qui ſine pudore alienum mancipiū obliquat: & inuertit.

De incitato Cai pricipis equo explicatus Trãquilli codex: et apud eundem in Othone verba græca reſtituta. Cap. xxiiii.

TRanquillo Suetonio peculiare fuit amare breuitatẽ: quæ res multos in pleriſq; ſuſpenſos reddidit et ambiguos. In othonis vita in hanc pene formã circũfertur promiſcuus codex mẽdoſus et adulterinus. Poſtridie: inquit Suetonius: in augurãdo tempeſtate orta grauiter prolapſum idẽtidem obmurmuraſſe. τιγαρμοικαι μακροισ ασυλοισ. quid mihi & cum magnis aſylis? Hæc omnia græca verba immo ſpuria cum interpretatione latina eradenda ſunt tanq̃ aduentitia planeq; cõmentitia: ſcribẽdumq; eſt authoritate Dionis. τι γαρ με δει μακροισ αυλοισ αυλειν. Significant hæc verba. Quid enĩ me oportet longis fiſtulis incinere? Inoleuit hoc ꝓ ſpari ꝓuerbio de his: q aliqd cõtra qđ vtile ẽ opanĩ. Scribit Dion Othonẽ a cęde galbæ pœnitẽtẽ illorũ: q egiſſet viſis ſiniſtris oib⁹ ꝓclamaſſe id græcũ ꝓuerbiũ: quo ſignificauit trucidaſſe galbã ꝓter vtilitatem: ſuãq; cõmoditatẽ tãq̃ dicere vellet ſedẽ hãc recaſurã in incõmodũ ſuũ. Cum me Domitius Falco grãmaticus mediolanenſis perincertum doctior an curioſior: qui me litterarum gratia affectabatur: cum hæc vt omnia exploranter indagaret: compoſui inuicem Suetonium Dionemq; vnde verum ſenſum elicui. In eodem Tranquillo in vita Caligulæ non omittenda ſine enarratione hæc ſententia. Incitato equo: cuius cauſa pridie circenſes ne inquietaretur viciniæ ſilentium per milites indicere ſolebat præter equum marmoreum & præſepe eburneum: prætereq; purpurea tegumẽta ac monile e gẽmis: domum etiam & familiam & ſupellectilem dedit: quo lautius nomine eius inuitati acciperentur: conſulatum quoq; traditur deſtinaſſe. Quidam moti Martialis authoritate nomen aurigę putant incitatum non videntes poſſe min⁹ incitatum eſſe nomen aurigæ:: qui auriga incitatus floruit tempore Martialis ſub domitiano. Hic vero incitatus equus ætate Caligulæ. Non ſane tempora conueniunt: nec aliquid commercij habet incitatus auriga Domitiani cum equo Caiano nomine incitato. Nam re vera Tranquillus intelligit de equo nomine incitato. hoc verius vero approbat quod Suetonius agitatorem Citicum nominat equum vero incitatum: quæ omnia ab errore cõſultum lectorem retrahere poſſunt: Erroris cauſa fuit hęc quod delirans imperator honores pollicebatur huic equo: qui ſummi gradus faſtigio maiores equo eſſe videntur. Qui ſentiunt aliter nec noſtris rõnibus applaudũt nec ſeueriſſimo ſcriptori Dioni: cuius interprete Georgio Merula verba ſunt hęc in Caligula. Vehemẽter addictus erat Caligula vatricidia induenti: atq; ex hac coloris gratia praſinus vocabatur: vt & tũc locus: in quo quadrigæ certabant vſq; nũc Caianum vocari ex equis autem vnum quem incitatum nominauit ad cœnam vocabat apponẽs ei annonam ordeum propinauit & vinum in aureis poculis: atq; per illius fortunam & ſalutem deierabat: Deſtinauerat item illum conſulem deſignare: atq; id feciſſet ſi diutius vixiſſet.

Multa in Propertio enucleata. Cap. xxv.

PLurima in Propertianis elegis molliter & amœne ſcripta deprehẽdes ſi mõ codicẽ fidelis ſcripturę repertias: illum enim qui circũfertur nõ penitus abſolutũ eſſe dignoſcere quis vel mediocriter litteris imbut⁹ poſſet: quod vt oculata fide perſpicias ecce tibi mẽdoſum carmen libro quarto. Te patiẽte meæ conflauit imaginis aurũ ardendẽte ex noſtro dotem habitura rogo. Mendum eſt in ſecundo carmine manifeſtariũ: non enĩ ardente ſcribere debemus ſerie abſona & abſurda: verum parthenie: quod nomen eſt vnius ex ancillis cynthiæ propertianę veneris. Senſus eſt cohærens inferioribus. Taxat enĩ Propertium tanq̃ ſegnẽ: nõ viuidũ nec bene memorẽ amantẽ cynthia: qui ſupina incuria pręteriens res eius paſſus ſit iniquiſſime imaginẽ ſuam ex auro conflari a parthenie: ex qua illa ſibi dotem parauit: nec immerito accuſatur Propertius a cynthia: vtpote qui memoriã eius ſuſq; deq; fecerit præ vna parthenie: quę illum facilitate demeruit: Quare paulopoſt cum familiares ſuos: & domeſticas pediſſequas Propertio cõmendet vſa eſt in parthenie facili cõmendatione: quippe quę nouerit parthenien illũ officio: facilitate: ſedulitateq; intime demeruiſſe. Sic enim ſubdit cynthia

Sed tibi nunc mandata damus ſi forte moueris:
Si te non totum chloridos hærba tenet
Nutrix in tremulis ne quid deſideret annis.
Parthenie patuit: nec tibi amara fuit.

Illud quoq; paululum ſupra poſitum in elegia tarpeiæ.

Dixit et incerto permiſit brachia ſomno.
Neſcia nefarijs accubuiſſe nouis.

Nullo non modo mendoſus eſt codex inuulgatus in ſecundo carmine: quod nefarium prima correpta pronunciamus: quod patet in ſimili deflexione nefas: aut ſi quo modo te in pria ſyllaba fulcire poſſis: quod horatianũ id carmẽ eludit ex arte poe

tica. Aut ſcelerata palam coquat exta nefarius atreus: ſecunda producitur quod patet conſonantis duplicis poſitu niſi te iuuet eclypſis. Quamobrem omiſſis his friuolis ſequamur codices antiquos: in quibus ſic inuenio ſcriptum. Neſcia ſe flāmis accubuiſſe nouis. Mens authoris hæc ē tarpeiam puella veſtali igni cuſtodiendo præpoſitam: nunc flammis nouis hoc eſt cupidineis agitari: neſciam ſe accubare duabus flammis veſtalibus ſcilicet & amatoriis: quæ feruentiſſimo igne ferventiores eſſe ſolent: proin non mirandum eſt ſi ardeat: ſi cupiat per ſomnum amantis vmbram contueri. Accubat enim & adſiſtit flammæ veſtali: ſimulq; amoris incendio. Sed miſerabilis tarpeia neſcit ſe cuſtodire duplex incendium: ob hoc neſcia nouæ: vtpote cupidinis expers & tyruncula: miratur quid tam impenſe flageret: & exardeat. Hunc eſſe verum & genuinum ſenſum poetæ demonſtrant proculdubio carmina: quæ ſequuntur.

Nam veſta Iliacæ fœlix tutella fauilæ

Culpam alit: & plures condit in oſſa faces. In hoc inquit Propertius culpabilis eſt ipſa veſta: q̄ cupidinis incendio puellam obrutam nouis inſuper flammis accumulat.

Quid? & nodoſus vbiq; propertius eſt quando planus & ſtratus maxime videtur: quis non tanq̄ ſint omniū facillimi præterit iſtos verſus ex Libro ſecundo?

Tu quoties aliquid conabere vita memento
 Venturum paucis me tibi luciferis.
Sic me nec ſolæ poterunt auertere ſiluæ:
 Nec vaga muſcoſis flumina fuſa iugis:
Quin ego in aſſidua mutem tua nomina lingua:
 Abſenti nemo non nocuiſſe velit.

Ego in hoc ſirpo nodum delitеſcere contenderim: Propertiumq; veneficorum: exorciſtarum: & incantatorū ritū timuiſſe: qui poſſunt gaudia: amores & oſcula in mœrorem: odiū & cōtentiones vertere ſi modo nomen amantū tenent: & oſculorū numerum. Nonne hoc Catullus poeta doctiſſimus indicat ſic ſcribēs? Tā te baſia multa baſiare Veſano ſatis & ſup catullo: Quæ nec pernumerare curioſi poſſint nec male faſcinare lingua. Idē ſupra paulo. Dein cum milia multa fecerimus Cōturbabimus illa ne ſciamur. Aut ne quis malus inuidere poſſit cum tantū ſciet eſſe baſiorum. lego enī apud Catullū ſciamur hoc eſt depræhendamur ab aliquo faſcinatore numerum tenente: & per eum faſcinante. Hoc veritus Propertius cynthiam admonet vt illum faciat proſerpentē beſtiam duplicem vt habeat linguam. quoniam ita faſcinum arcebit: & faſcinator confuſi oſculi in ore numerum non tenebit: nec audiet cynthię nomen copreſſum mutuis luctis coliſarum linguarum ex impatientiſſimo veneris affectu. Nomen enim dominæ inter amplexus blanditiæ: dulcitas: illecebræ exculpunt & eliciunt. de veneno linguarum lepide Plynius Libro decimooctauo: quare tradit in ſacris tibicinē adhibitum. Prima galeritus: idē dixit: poſuit prætoria lygmon: magnaq; pars Tatio rerum erat inter oues. Cur ligmon iſte vocatetur galeritus dubitatur. Ego illius cognomen fuiſſe reor ſimpliciter. Erat enī gentilitiū nomē: a qua vero id cauſa nihil momēti ē q̄rere. An vero lygmō ac lucmon p eclipſim cōueniat dicere nō ſū cert⁹: qppe cū dictiōes grǽcę p. y. elemetū græcū prolatæ a latinis in. v. vertanť vt patet de ſulla: amphitruone: & huiuſmodi. r. vero lr̄a græca in. C. tranſit: vt ijs: qui modo primorib⁹ labiis rudimenta & τα ϖρογυμνασματα grǽcorū hauſerūt innoteſcit. Galeritū lucumonis pro cognoīe fuiſſe docet Fabi⁹ pictor vetuſtiſſimus hiſtoric⁹ ſic fere pdēs. Subinde ſabini bellū ingens orſi coegerūt romulū denuo a lucumonib⁹ ſocios milites expetere. Galerito lucumoni Ardeę negociū datū eſt: magna Ethruſcorū exq; vrbe ſalpinatū manu venit: q cū offendiſſet capitoliū captū a ſabinis: ipſe proximū capitolio quirinalē pro Romulo muniuit. Poſuiſſe prima prætoria lucumonē expono illum imperatoriū conſtituiſſe auguſtale cū elect⁹ fuerit dux & princeps ab ſabinis & cęteris hiſce: qui ſabinos cōtra Romanos mouētes ſequebātur Añ hūc lucumonē ĩ caſtris p̄toria hoc ē tabernacula alicui: vtpote duci & pricipi nō erigebanť. ſed ſub tentoriis ſine hoc regio faſtu in diſcriminatim ſedebāt. prim⁹ hic lucumo prætoriū tanq̄ man⁹ ſabinę imperatoriā dignitatē indicans erexit. adiuuant ſuperiores verſus ſine ambitione militiam deſcribentes. Nec rudis infeſtis miles radiabat in armis Miſcebant vſta prælia nuda ſude. Fuit ſed alter ab iſto Lucius Lucumo rex ęthruſcorū a quo Luca vrbs illuſtris Italiæ nomen eſt adepta. author Cato in originibus.

Quid per banauſum intelligendum apud Plutarchum in apophthegmatis. Cap. xxvi.

PLutarch⁹ i libro: cui apophthegmatō hoc ē dicteriorū titul⁹ ē grę̄ce ita loq cęſarē dictatorē facit. αυτουσ βαναυσουσ ουδεδιεναι και λιπωντα. αλλα τουσ ισχνουσ και ωχρουσ εκειvουσ δειξασ βρουτον καικασσιον. q̄ ita latie vertit. F. philelph⁹ vir doctiſſim⁹. Dicebat cęſar ſe nō timere rubicūdos & pigues. Sed macilētos & pallētes illos demōſtrās Brutū. ſ. & Caſſiū. Hęc iterp̄tatio diligēter cōſiderāda ē. Ego pot⁹ βαναυσουσ viles abiectos ſ'

chanicos interpretor. Quid ſit Banauſus ſi ſcire deſideras ſuidę verba ſubieci̇m⁹. βαναυσος πας τεχνιτης δια πυρος εργαζομενος βυαρος γαρ η καμινος, και τοις εκτης αγορας βαναυσοις, φερειν προς ετα ξεβελη και παραβαλλειν εξω παρα τον θεμελιον τον τειχους Banauſum ait ſudas eſſe oēm artificem apud ignē operantem. quoniam baunos camin⁹ dicitur: & qui ex hac artis venditione parat ſibi victum Banauſus eſt. Viles homines atq; degeneres græci βαναυσους: noſtri mœchanicos: ex græcia tamen detorta dictione: vocant: & opifices oēs qui in politica ſunt cōtemptibiles. Verba Ariſtotelis ex tertio politicorum ſunt hæc. Optima ciuitas non fert Banauſum id eſt vilem artificē ciuē. ſubdit poſtremo. Quicūq; ſunt vni neceſſitati miniſtrantes dicuntur ſerui: qui autem plurib⁹ cōmuniter dicuntur mercenarij & Banauſi. Quod homines abiectos & cōtemptibiles Banauſos dixerit docet lingua vernacula deſpicatum hominem mœchanicum: quod non diſſimile banauſo: vocās. Forte Philelphus: vtpote magnus latinitatis græciteq; penſitator cenſuit Banauſum rubicundum dici poſſe quoniam Banauſus artifex apud ignem ſedens ex officinæ afflatu ardentis coloratus eſt: quod commētum nec probo: nec nunc improbo. ad eruditos prouoco. Idem Plutarchus in bruto refert Cæſarem dixiſſe ſe nihil vereri illos pingues & comātos hoc eſt Antonium & Dolabellam. Hic enim comantes tranſtulit Guarinus Veronenſis oppido q̄ litteratus homo: non autem coloratos. Quod ſi a me verborum gręcorum quæ habētur in plutarchi codice: latina paria petis ſic in latium tranſportem. Dicebat Cæſar ſe nō timere contemptibiles illos & bene curatos. ſed attenuatos & pallentes illos demonſtrans Brutum & Caſſium. Banauſus enim vilis & cōtemptibilis appellabitur a vilitate artificis. Ariſtoteles libro primo politicorum hanc differentiam facit inter ſeruum & Banauſum: quod ſeruus eſt: qui natura ſeruit: Banauſus vero qui mercede. Eiuſdē verba poſui. ο μεν γαρ δουλος κοινων ος ζωης. ο δε πορρωτερον και τοσουτον επιβαλλει αρετης οσονπερ και δουλειας, ο γαρ βαναυσος τεχνιτης αφορισμενην τινα εχει δουλειαν. Sed quoniam de ſeruis mentio incidit hoc addamus ſeruos magiſtratuum Romanorum dici brutianos: cauſam Gellius & Pompeius enarrabunt. ſerui Theſſalorum peneſtiæ dicebantur: ſicuti laconum ilotæ. Scribit Ariſtoteles in politicis libro ſecundo Theſſalorum peneſtęas multoties in ipſos Theſſalos inſurrexiſſe: & ilotas lacedæmoniorum in caſibus eorum aduerſis nunq̄ inſidiari deſtitiſſe: verum apud cretenſes nihil adhuc tale accidit inquit philoſophus. Nec mirū igitur ſi apud latinos prouerbium eſt: q̄uis alio labeo deriuet Tot hoſtes quot ſerui. Et illud plures heros ſerui cōmedere q̄ canes. ſed ad rem noſtrā. Cum ſubinde in monumentis Ariſtotelicis hanc dictionem Banauſum depræhendes pro vili artifice accipe. coloratos intelligere banauſos propter caminum cui aſſident non placet: quando tales vt plurimum palleant.

Origo Bononiæ. Cap. xxvii.

Nunc tandem animum patriæ tangat pietatis imago. Illa enim nos aluit: illa genus: illa ſedes in florentiſſimo Italię cardine benigno ſinu facilis indulſit: Bentiuolos Principes aureos & ſaturnios educauit: quorum fœlici fauſtiſſimoq; tempore me naſci contigiſſe Ioui optimo maximoq; gratas gratias memini. Fuit temporibus noſtris contentio prope irrequieta: immo & ſuperioribus ſęclis: a quo nomen hoc tam aptum: tam bonitati ſoli: aeris clementiæ: incolarum bonorum liberalitati: facilitati: & hoſpitalitati: bononia ſortita ſit. Omnes hoc quærunt: nullus adhuc inuenit. Ego me diu anxie & ſedulo torſi: & vix compotem voti fecit. Cato in libro de originibus: cuius hæc verba ſunt. Felſina dicta vſq; Rauennam: nunc Gallia aurelia & æmylia a Romanis ducibus nomen habet. Princeps metropolis felſina primum a rege thuſco conditore: inde a ſucceſſore Bono thuſcanēſi bononia dicta. Applaudite mihi immo Catoni bononienſes ornatiſſimi populares mei: qui vos principes æmyliæ & aureliæ galliæ prædicat immo patriam noſtram tanq̄ dominam: primariam & matrem: florentia auſa ſibi Ethrurię depoſcere primas: colat & adoret. Quod ſi Catoni peruicaces feſulæ non credunt: Plynianæ maieſtati credant apud quem legimus bononiam felſinam dictam cum caput eſſet Ethruriæ. Quin &. Cn. Sempronius flaminianı viam dictam refert felſinam a felſina principe Ethruriæ. Sed quoniam video eſſe p̄miſcuū vię errorē: & inextricabilē ambagē litteratoꝝ dubitantiū: q̄ fuerit æmylia & flaminia viæ: ipſius. C. Sēpronij verba ſubtexā. Ciſpadanā oēm Italiā miſſis colonijs tenuere priſci. Doria thuſcorū p̄ria familia incoluit p̄ncipio ab aſca colonia vſq; parmā: a quo & fluui⁹ doria: & regia p̄ri⁹ doria nūc ęmylia. A p̄ma itē ad bononiā bianoria a duce: nūc aurelia. Flaminia itē a bononia ad rubiconē āne antea felſina a principe Ethrurię: miſſis colonijs lamōib⁹ a rubicone ad āconā. Nec iſta repugnāt illi epigrāmatiſę verſiculo ſi q̄s recte cōſiderat. Aemylię dices de regiōe vię: i via erū potuit

illa componere: non in vrbe Corneli. Spectat enim non locũ vbi moretur: ſed vnde incœpta miſerit. Plynius libro decimoſeptimo. æmyliæ viæ in ridicas atiniarum ambitu frondem earum fugiens. Ego hoc in via qua Parmã itur vidi: qđ nũc receſet Plynius. videt tamen in epigrãmatico nihil ſubintelligendum ita libro ſecũdo Plynio ſcribente. In æmylia via fauentina lina palmã candore capeſſunt. Audiui tamen qui crederent a placentia ad vſq; Ariminum æmyliam vocatam. Ab arimino vſq; Romam flaminiam id quod non doctis diſplicet. & mihi perplacet. Sed hoc agamus. Nitidiſſimam ſemper fuiſſe & doctiſſimis alumnis abundaſſe bononiam docet ſic canẽs epigrammatiſta.

Funde tuo lachrumas orbata Bononia ruſo:
Et reſonet tota planctus in æmylia: Quid? non ne illa abſolutiſſimum atelanarũ ſcriptorem Pomponium genuit? author chronographus Euſebius. Loqui pro dignitate non valeo & tacere non poſſum dotes omnes pacis: ingeniorum: quibus bononia floret: & fœcunditatem prope ſiculam adſcribi Principi Bentiuolo debere: de quo alibi ſic carmine luſimus.

At cum nulla queat virtutum dulcior eſſe
Aptior atq; homini ſummo. largitur amicos:
Auguſtamq; fidem: & numen pretioſius auro
Cenſet amicitiæ. Tali cannenſibus acer
Obſtitit exilium patiens Antonius auro:
Annibal hoc populi meruit pater ere fauorem.

Sententia græca euripidis latinis & rectis verbis explicata.

Capitulum xxviii.

IN tragœdia Euripidis: quæ phœniſſæ inſcribitur hæc carmina legũtur loquente Etheocle de tyrãno thæbano genus e phœnicia p cadmũ ducẽte Agenoris phœniciç regis filio.

ειπερ γαρ αικειν χρη τυραννιδοσ περι
καλλιστον αδικειν. ταλλα δε ευσεβιν χρεων.

Hi ſunt verſus qui compoſiti metro tragico erant frequentes in ore cæſaris: quos Tranquillus ab ipſo Cicerone non autem a cæſare refert in hunc ferme modum latinitate donatos. Nã ſi violãdũ eſt ius imperij grã violandũ: alijs rebus pietatẽ colas. Quidã ad verbum exprimere cupientes ſic interpretant. Si eñ iniuriari oportet ſup tyrannide pulcherrimũ eſt iniuriari. In alijs pietatem colere eſt opportunũ. Nemo nõ vel mediocriter in græcis rudimẽtis exercitatus abſonam & inſulſam animaduertet hanc interpretationem: in primis αδικειν pro iniuriari nõ recte ponitur: cũ id quidẽ ſignificatum habeat apud Achillem philoſophorum Platonem cum facit Socratem didaſcalice p ferre ſe malle iniuriam pati q̃ inferre: inferre iniuriã dixit ille αδικειν. Sed & αδικειν quandoq; ſignificat aliquid iuſtitiç cõtrariũ perpetrare: quo verbo in hoc ſignificatu crebriter & decenter vſurpant eruditi. propterea q᷑ δικη a græcis iuſtitia vocaṫ α. particula priuatiua: vt αδικειν aliquid remotum a præſcripto iuſtitiç patrare ſignificet: & conſequenter ius ipſum violare: a iuriſq; pręſcripto recedere. Similiter Lucianus αδικον diem vocat in alexiphane: quo ius non redditur. Reperiṫ & αδικια p iniuſtitia apđ apſtm: & Platonẽ: quã ait eẽ malitiã & morbũ aię. Platõis verba ſunt hæc μηδεμια δε νοσοσ ψυχησ ωφελιμοσ εςι και ουτωσ πασα κακια βλαβερα εςι τω εχοντι αυτην. η δε αδικια κακια. Pulcherrimæ iniuriari cũ exponunt Seruiũ non legerunt: quo authore καλοσ dictio græca duo ſignificat: & bonum & pulchrum: qua ratione ductus Maro bonum pro pulchro decenter vſurpauit: qđ cum ſit καλιστον ſuperlatiuũ huius dictionis καλοσ & pulcherrimum ſignificat & optimum. hic pro optimo ponitur. Χρεων cũ participium ſit apud græcos expediens hoc eſt vtile interpretari maluerim: præſertim cum ſit ſenſui cohærentius. Adde & hoc non incurioſe præterendum euripidem iſtum mulieres omnes mirum in modũ exoſum fuiſſe ſiue quod natura abhorruit a mulierum coetu. ſeu qđ ſimul duas vxores habuerat: cum id decreto ab athenienſibus facto ius eſſet. Is cum in macedonia apud Archelaum regem eſſet: vtereq; eo rex familiariter rediẽs nocte ab eius cœna canib⁹ a quodam æmulo immiſſis: dilaceratus eſt: & ex his vulnerib⁹ mors ſecuta. Sepulchrum autem eius & memoriam macedones eo dignati ſunt honore: vt in gloriæ quoq; loco prædicarent ουποτε σομμημα ευριπιδησ ολετο που. Tertia producta euripidem dicere poſſe: ſi modo ſidonio credis: eius hic phalecius verſus docet. Orcheſtram quatit alter euripidis. apud Ionem tamen poetam græcum prima producta ſcribitur cum cęteris quæ ſequuntur: eius verſus hic. Χαιρε μελα μπελοισ ευριπιδη εν γυαλοισιν. Lucianus ſophiſta: qui authore Lactantio nec dijs nec hominibus pepercit in librili ſuſpendit carmina tragicorum poetarum ſophoclis ſcilicet & euripidis: comminiſciturq; ſophocleos verſus tanq̃ plus grauitatis habentes terram petere: Euripidis vero veluti leuiores ad cælum tendere: tanq̃ in genere

ſcribendi tragico ſit ſophocles euripidi praeponendus:nec mirum igitur ſi Vergilius ait. Sola ſophocleo tua carmina digna cothurno hoc eſt graui & excocto:plus habēte medullę q̄ corticis:grauitatis q̄ leuitatis.

De Ictero aue & regaliolo Plynius explicatus & Tranquillus perpenſus. Cap.xxix.

PLynius libro trigeſimo ſic ſcriptum reliquit. Auis Icterus vocatur a colore:quae ſi ſpectetur ſanari id malū tradūt & auem mori. Hanc puto latine vocari galgulū: legendum in Plynio galbulum ſiue galbulam. Galgulus enim differt ab ictero: quod vtriuſq; linguae peritiſſimus Ariſtotelis interpres Theodorus oſtendit:qui coleon auem interpretatur galgulum:qui cum aue (cui nomen eſt Crex) gerit inimicitias. Galbula vero icteros a graecis appellatur quoniam colorem icterici repręſentat. Qui autem ſit morbus ictericus diſces ex Celſo: caeteriſq; medicinae peritis. Nunc non ſuppetit ad haec explicanda tempus. Color icterici eſt luthe⁹ id eſt aluthae pelli ſimilis. Galbulam nō multum diſſentientes a latinitate mediolanenſes galberiū vocitant:bononienſes regalbulam. De galbula Martialis libro.xiii.

Galbula decipitur calamis & retibus ales

Turget adhuc viridi cum rudis vua mero. Adde quod galgulus maior eſt turture: quod non conuenit ictero. Quicunq; autem illi fuerint:qui putarūt galgulum eſſe regaliolum lapſi ſunt manifeſto lapſu. Docet nomen a rege deductum regaliolum eundem eſſe cum regulo auicula:quam paſſim reatinum dictitant a regno perinde voce deflexa. Hic ab Ariſtotele libro animalium ſeptimo vocatur βασιλευσ:qui cognomento σπερμολογοσ ab eodem dicitur:regulum frugilegam latiniſſime Theodorus interpretatus eſt. Idem Ariſtoteles hunc vocat πρεσβυν tanq̄ legatum dicas:& inter aues venerabilem:ſeu potius ſenatorem. Eundem trochilum & regulum eſſe docet Plynius libro octauo naturalis hiſtoriae ſic loquens. Crocodilum ſaturum cibo piſcium: & ſemper eſculento ore in littore ſomno datum parua auis:quae trochilos ibi vocatur rex auium in Italia inuitat ad hiādum pabuli ſui gratia:os primum eius aſſultim repurgans:mox dentes: & intus fauces quoq; ad hāc ſcabēdi dulcedinē q̄ maxime hiantes:in qua voluptate ſomno p̄ſſū cōſpicat⁹ ichneumō p eaſdē fauces vt telū aliqd̄ immiſſum erodit aluum. Hoc idē ſic deſcribit Ariſtoteles τωμ δε κροκοδειλωμ χασκοντωμ οι τροχιλοι καθαιρουσιμ εισπετομενοι τουσ οδοντασ. και ουτοι μεν τροφην λαμβανουσιν eundem trochilum eſſe & regulum docet idem Ariſtoteles libro animalium nono ſic ſcribens ο δε τροχιλοσ και λοχμασ και τρωγλασ οικει. δυσαλωτοσ δε και δραπετησ και το ηθοσ ασθενησ ευβιοτοσ δε και τεχνικοσ. καλειται δε πρεσβυσ και βασιλευσ. διο και τομ αετομ αυτω φασι πολειμ. Idem trochus appellat̄:quē putat Herodot⁹ duo hr̄e genitalia maris ſcilicet & foeīe:ſeq; ip̄m inire:& ex ip̄o cōcipere vt hyena. Ariſtotelis in hāc ſentētiā verba ſubieci ex tertio.lib.de gn̄atione aīaliū. τομ δε τροχον ηροδωροσ ο ηρακλεοτησ δυο αιδοια εχειμ αρρενοσ και θηλεοσ και τον μεν τροχομ αυτ αυτομ οχευειν. Haec ſunt quae de regulo ſiue regaliolo legim⁹. Amplius ſudas grauis author in primis diuerſa tradit a Plynio. Scribit enim ictericos liberari aſpicientes charadrium auem: & ictericorū morbum hanc auem contrahere. Charadrius porro auis maritima magna:ingluuioſa: de qua Plato:de qua in lege veteri legitur:& apud Ariſtotelem:& nos huius in plautinis commentariis meminimus:Cogita nunqd memoria reliquerit ſudam:an potı⁹:quā auem graeci charadriū dicunt:latini dictitent galgulum.

Patefactum id Catonis Adagium. Frons occipitio prior ē. Cap.xxx.

CAto priſcus:qui cenſorius dictus eſt multa compoſuit docte & ſeuere. quorum bona pars incuria tp̄is deſiderat̄:e tā pnicioſo latinae linguae naufragio libell⁹ enatauit rei ruſtice ſnīas & p̄cepta cōtinēs:aure⁹ certe totus:nō liber ſed theſaurus:aſſiduis manibus verſandus. Plenus eſt antiquitate:plen⁹ doctria:plenus elegātia. Is admonens continua diligentia conuenire patrem familias interuiſere ſua:monet: vt vtiliter ędificet. Sic eñ inqt. Si bene aedificaueris:beneq; poſueris rus ruri ſi recte habitaueris libēti⁹ & ſępi⁹ venies:fūd⁹ melior erit:minuſq; peccabit̄:fructi plus capies. Frons occipitio prior eſt. Vicinis bon⁹ eſto. familiā ne ſiueris peccare. Si te libēter vicinitas videbit:facili⁹ tua vēdes:opas facili⁹ locabis:opas facili⁹ cōduces. Per id adagiū. Frōs videlicet occipitio prior ē:ſignificare vult Porci⁹ Cato p̄ſentiā eē ſalubriorē abſentia:iuxta illam Ariſtotelicam ſentētiam:quae ſic refert̄ ab ip̄o in libris oeconomicis. Eſt aūt perſica inſtitutio dominum omnia iubere:oiaq; inſpicere:& qd̄ de Dionyſio inquit Dion. Nullus eñ parē curā habet alienorū & ſuorū. Itaq; quęcūq; per ip̄m geri poſſunt circa illa cum diligentia intendat:

in quo perſæ & libici dictum recte ſe habet. Perſa enim rogatus quid equum maxime pinguem faceret: oculus domini reſpondit. Libycus vero rogatus quod ſtercquilinium agro foret optimum: domini inquit veſtigia. Græce hoc poſtremum ſic. και το του περσου και το λιβυος αποφθεγμα ευ εχει ο μεν γαρ ερωτηθεισ, τι μαλιστα ιππον πιαινει, ο του δεσποτου οφθαλμος εφη ο δε λιβυς ερωτηθεις ποια κοπρος αριστη, τα του δεσποτου ιχνη εφη Quamobrem certe pronunciatum illud a Marone de numine refert Columella ad hanc ſententiã trahi poſſe. Et quacunq; deus circum caput egit honeſtum. Subdit Columella. Verum quocũq; domini præſentis oculi frequenter acceſſere in ea parte maiorem in modum fructus exuberant. Sunt qui hoc Catonianum dicterium conferant cum illo Varroniano. Tunica pallio propior eſt: perperam & abſurde. ſignificat hoc rem chariorem & acceptiorem præponendam eſſe: poſtponendum vero id: quod non ita nobis intimum eſt: atq; domeſticum: ſicuti tunica: quæ carni vicinior ẽ nobis proxima exiſtens magis curari debet q̃ pallium: quo ſpoliati detrimẽtum quidem patimur: verum magis eſt detrimẽtoſum tunicam amittere: qua priuati nudi incederemus: q̃ pallium: quo ſpoliati remanente tunica non penitus in honeſte deueſtiti eſſemus. Habent græci ſimile prouerbium γονυ κνημης εγγιον. hoc ẽ genu crure propi⁹. de his qui ſuos potius q̃ alienos ſeruatos cupiunt. Dicuntur Enoti in exercitatione belli videntes quendam nepotem: & filium: laborantes deſendiſſe fratrem dicentes id inuulgatum verbum. Secundum præceptum Catonis vt colonus ſit fauorabilis & amabilis viciniæ præmõſtratorẽ habet heſiodum poetã grecũ: diligendã bonam viciniã qui monet ita canẽs. Neq; enim lamenta refundes amiſiſſe bouem bona ſi vicinia tota eſt. Cũ auctioni ſubieciſſet agrum Themiſtocles enumeranti dotes illius præconi ſubdidit adderet bonum vicinum habere: quod iudicauit bonam viciniam illicium futurum emacis emptoris. Incõmoda ex mala vicinia quot ſint docet Columella non ſine deploratione deteſtationeq; iniqui vicini. Huic rei ſuffragatur epigrammatiſta. Propter vicinum qui pretioſus erat. Marcus Tullius in epiſtolis ad atticum. Video domum tuam pluris futuram vicino Cæſare. Laudatur Pompeius ab Plynio libro decimooctauo: qui in tãtum bonum vicinum egerit vt nullum contiguum expulerit. Plautus aliquid eſſe mali propter vicinum malum aſſerit. De priori præcepto Catonis Plynius ſic libro decimooctauo eum tamen qui bene habitet ſæpius ventitare in agrum: frontemq; domini plus prodeſſe q̃ occipitium non mentiuntur. Et paulo poſt: maiores fertiliſſimum in agro oculum domini eſſe dixerunt.

Silij Italici carmen enarratum de Mamertinis.

Capitulum. xxxi.

Silius Italicus duriuſculus a pleriſq; omnibus poeta nũcupatur quẽ cenſet Cecilius Plynius verſus maiore cura q̃ ingenio compoſuiſſe. Ego heroicę grauitatis cũ epigrammatico vate: nec omnino intuauem reor. At acerbam immiten. q; al prodũnẽ illi aſſerunt frequentes maculæ: quib⁹ penit⁹ obruitur. In libro punicorum primo carmen hoc eſt. Vos etiam iaue ſiculi contra arma tyranni iuuiſſe egregiũ: vos & cãpana tueri mœnia depulſo ſamnitũ robore dignũ. Legatos Sagũtinorũ inducit Silius Romanis ſupplicãtes: vt auxiliũ: ſuppetiaſq; fidiſſimis ſociis ferrẽt: qđ vt facilius impetrẽt recenſent exẽpla multa: quibus oſtẽdunt priſcos Romanos multis: nec quidem fœderatis gentibus: auxilium tuliſſe: nec id indignũ iudicauiſſe in priſ meſſanã adiuuiſſe copiis militarib⁹ ad opẽ ferẽdã meſſeniis deſtinatis: qui acerrime oppugnabantur ab Hierone rege ſiracuſano. Sed legendum arbitror. Vos & mamertem ſiculi contra arma tyrãni iuuiſſe egregium. Per Mamertẽ vero intelligit Marmertinos quibus a carthaginenſibus: & a rege ſyracuſanorum obſeſſis auxilium ferendum cenſuit ſenatus: cum de ea re inter ſuadentes vt id fieret diſſidenteſq; contentio fuiſſet: trãſgreſſis tum primum mare equitibus Romanis aduerſus Hieronẽ ſępi⁹ bene pugnatũ. Petẽti pax data. Polybius lib. primo ſcribit cãpanos Mamertinos ſe capta meſſana nũcupaſſe. Romani cũ viderẽt reliquã ſiciliã ſub Carthaginẽſib⁹ eſſe: ſeruare meſſanã neceſſariã putabãt: neq; pati vt carthaginẽſes quaſi põtẽ quẽdã ſibi cõſtituerẽt: p quẽ tranſire in italiã p libidine poſſent. Miſſus ẽ Ap. Claudi⁹: q copias aduerſus Hieronem educens diutina & acri pugna illũ pfligauit: victoria tandem penes Romanos fuit. Conſuli ob defenſam meſſanã nomẽ iditũ Meſſanę. Poſtea mutata lr̃a meſſalę. Tyrannũ pro rege Silius vſurpauit: quoniam eodem vocabulo & incubatorem imperii: & regẽ: paſtorem ſcilicet: vt Homerus ait populorum: grę ci dicunt: quos Maro ſequutus id protulit. Pars mihi pacis erit dextrã tetigiſſe tyrãni. Fuit enim vir tutũ oĩm inſigni ex cultus Hiero: vt tyrãn⁹ imerito dici debeat in cui⁹ laudẽ polybi⁹. Nõ multo añ tpe ſyracuſanoꝝ copię cũ iter ſe atq; eos: q reipu. p̃erãt orta ſeditio foret duces ſibi creauere Artemidorum: & eum: qui poſtea rex fuit: hieronẽ admodũ quidẽ adoleſcentẽ. ſed ita vniuerſis naturę atq; ingenij dotib⁹ ornatũ: vt nihil ſibi regiũ p̃ter regnũ deeſſe videret. De origie mamertinorũ

quæ polybiũ latuiſſe videtur hæc in integris Pompeij codicibus inuenio. Mamertini appellati cũ in toto ſamnio incidiſſet peſtilentia. Metius eius gentis princeps conuocata ciuium ſuorũ concione expoſuit ſe vidiſſe in quiete pręcipientem Apollinem vt ſi vellent eo malo liberari ver ſacrum vouerent.i.quęcũq; vere proximo nata eſſent immolaturos ſibi: quo facto leuatis poſt annũ vigeſimum dira euiſdem generis inceſſit peſtilentia. Rurſus conſultus apollo reſpondit ſi eſſet perſolutum ab his votũ qđ hoies immolati non eſſent: quos ſi expuliſſent certe fore vt ea clade liberarẽtur. Itaq; ii iuſſi patria decedere: cũ in parte ea conſediſſent: quæ tauricana dicit̃ forte errantib⁹ meſſanẽſibus auxilio venerũt vltro: eoſq; vt gratiam referrent in ſuum corpus cõmunionemq; agrorum inuitarunt: et nomen acceperũt mamertini quod coniectus in ſortẽ duodecim deorum nominibus Mamers forte exierat: qui lingua oſca mars ſignificatur.

Mædicam herbam a melica differre ſimulq; Varronis verba examinata. Cap. xxxii.

VArro in primo de re ruſtica libro medicam deſcribens ita pręcipit. In primis obſerues vel in terram nimiũ aridam aut variam. Sed temperatam ſemen demittas. In iugerum vnũ ſi eſt natura tẽperata terra: ſcribũt opus eſſe melicæ ſeſquimodium. Id ſeritur ita vt ſemen iactatur: quẽadmodum ſcilicet cum pabulum & frumentum ſeritur. Georgius Merula vir memoria noſtra omniũ coætaneorum ſuorum facile princeps medicam eãdem ait eſſe: quæ męgdica ſit: in quo falli maxime remur: quod vt comprobare nitamur a Plynio teſtimonium ſumendũ. Męgdicam libro duodeuigeſimo externam eſſe etiam græciæ & a medis aduectã per bella perſarum: quæ Darius intulit. Sed vel in primis dicenda tãta dos eius: vt cum vno ſatu amplius q̃ tricenis annis duret. Similis eſt trifolio caule folijſq; geniculata: quicquid in caule aſſurgit: in folia contrahitur. Ex his plynianis verbis colligo męgdicam hærbam eſſe non legumen: tum quod illã Plynius inter foenum: farraginem: ocymum: & cytiſum cõnumerat. Et deſcriptio medicæ Plyniana nullam cum ea: quę melica vulgo dicitur: ſimilitudinem habet. Appellat enim męgdicã trifolio ſimilẽ: qđ diſſentit a melica: q̃ hois altitudinẽ ſupat: granaq; pducit. Praeterea idẽ Plyni⁹ lib. xix inter hortenſia męgdicam connumerat. eius verba ſubſcripſi. Duo genera męgdicæ. Maſculus albis folijs: foemina nigris: & tertium genus eſt cibis gratum. Plynius mẽtionẽ facit melicæ legumen id intelligens: qđ nos vulgo melicam vocamus. Seruius vt puto labitur in enarratione illius maroniani carminis ex georgicon libro primo.

Vere fabis ſatio. tunc te quoq; męgdica putres
Accipiũt ſulci: & milio venit annua cura.

Legit eñ medicã non męlicã in vergilio cum debuiſſet admoneri vel hoc ipſo q; inter legumina & cum milio numerat melicam: quod nõ feciſſet ſi de melica hærba intelligeret. Sed cum trifolium per ſementem ſeratur: quod non eſt omnino diſſimile melicæ hærbę poſſet non acriter accuſari Seruius: qui męgdicam non melicã recognoſcit in vergiliano carmine. Sed tamen cũ de faba: de milio maro pręcepta tardat indecẽs fuiſſet ſatis & leguminibus inſerere pratẽſia. ſed quomõcũq; res cadat ex verbis ſeruianis cognoſcere datur męgdicã non eandem eſſe: quæ melica illa vulgo notiſſima: quæ panniculas ſiue Iobas ad ſpeciẽ milij parit colore rubido. Q uinimo cũ Plynio ſentit interpres maronianus hãc hærbam a medis tranſlatam eſſe in gręciã: quo tpe cã inuaſerũt. Hui⁹ plena Venetia eſt: & vt dicit Dionyſius triũ foliorũ ẽ: ſemp q; virens. Q uod aũt ait putres ſulci naturã ipſius hęrbę reſpicit. Nã vno ãno frequẽter ſerit̃: & poſt ea aliquot annis ſponte procreat̃: qđ etiã ſequens indicat verſus. Nã dicẽdo. Et milio venit annua cura: oſtendit męgdicę curam nõ eſſe annuã. Hęc aũt hęrba vulgo dr̃ ſylla. Ex iis ſeruij verbis elicio melicã non eſſe vulgatũ legumen: qđ melica dicit̃: quoniam hęrba proprie loquẽdo dici nõ poteſt: etſi neq; frutex ſit: nec arbor qdẽ. Q uartũ eñ quiddã eſt: vt vulgus putat: cui neq; ſubſcribo: nec reclamo. Praeterea tria folia: habet męgdica iuxta ſeruiũ melica pl⁹ denis cũ minimũ folijs luxuriat. Itẽ nõ ſemp viret: nec poſt vni⁹ anni ſationẽ frequẽter ſerit̃: poſtea aliquot ãnis ſpõte pcreat̃. Sed res palã eſt & in euidenti Merulam titubaſſe: qđ męgdicã Plynius cũ ocymo: farragine: fœnoq; græco recẽſet: q̃ oĩa vicẽ pabuli pſtant. Proprietati melicæ diſſentiũt hęc Columellæ verba: q̃ lib. ſcdo legunt̃. Sed ex his: q̃ placẽt eximia ẽ hęrba męgdica: q̃ ſemel ſerit̃ decẽ annis oib⁹. Deĩn recte quattuor. Interdũ etiã ſexies demetit̃: q; agrũ ſtercorat: q; oẽ emaciatũ armẽtũ ex ea pigueſcit: & huiõi reliqua q̃ ſequũt̃. Q đſi hęc melicæ nõ cõueniũt nõ video quõ melica eadẽ ſit q̃ męgdica. Palladi⁹ de męgdica nõ tacuit. Diſcorides pedaci⁹ locupletiſſimus teſtis ẽ męgdicã folia parere ſimilia trifolio: nec ipſe tradit melicã męgdicã eẽ pcipue cũ ſoleat hic author cognoĩa rerũ ſẽp afferre. Ei⁹ verba ſiqs legere mallet ſubdenda putaui μηδ ηεοικε μεναρτιφυομενη τριφυλλωτηενχορτεκοπιοισ προσφερουσα δε στενοφυλλο τεραγιρεται. καυλουσ αγιεισα τριφυλλω ομοιουσ. εφοισ τα ψερμα προσ τοσφυκεφακου το μεγεθοσ. επεσ τραμμακον ωσ κερατιον σπερξηραμθεν μι

γρυται Δυσματοσ Χαριρτοισ αρυτοισ αλσι Χλωρον Δενατεπλοθερωφελβι ταψυ
ξεωσ Δεμενα, ολη Δε τη ποαΧρωρται οιρτηροτροφοι αρτιαγρωσεωσ. Sed cummelicã
paruam vulgo habeant inter pabula iumẽtorum: quam melicaſtellum dictitent reor melicam hoc
pabulum non dici. ſed mœdicam: legumen vero notiſſimum: congruente verbo latino cum ver=
nacula dictione: melicam.

Quod ad diras abigendas noctuæ ſuffigerentur Columella & Apuleius.
enarrati: prætereꝗ de inſulſa amurca: & de ſedo. De vertũno.

Cap. xxxiii.

EXtat Iunii Columellæ libellus verſibus ſcript⁹ lepidis & eruditis: in quo doctrina nõ cir=
cũforonea: nec triualis inẽ. eius hi verſus recenſendi: & ad nouã recognitionẽ cõuocãdi.

Hinc amythaonius: docuit quem plurima chiron
Nocturnas crucibus volucres ſuſpendit: & altis
Culminibus vetuit feralia crimina flere.
Sed ne dira nouas ſegetes animalia carpant
Profuit interdum medicantem ſemina pingui
Palladia ſine fruge ſalis conſpergere amurca:
Innataue æris nigra ſatiare fauilla.

Senſus eſt trium priorum carminum ſeiunctus a ſuperiori ſen
tentia: melampodem amythaonis filium ſuffixiſſe cruci noctuas: et has aues nocturnas & inauſpi
catas: vt quæ colonis mala portenderent in ſe ipſas id omne recideret. Id ſuperſtitioſa vetuſtas pu
tauit amulletum eſſe dirarum: quas hæ volucres ominoſæ portendebant. Huic ſententiæ ſucci=
nit Apulei⁹ libro tertio de Aſino aureo ſic ferme ſcribens. Quid qđ iſtas nocturnas aues cũ pene=
trauerint larem quẽpiam ſollicite pręhenſas foribus videmus affigi: vt qđ infauſtis volatibus fa=
miliæ minantur exitium: ſuis luant cruciatibus. Lucio Palladius ſuffragatur ita ſcribens. Contra
grandinem multa dicuntur. Panno ruſſeo mola cooperitur. Item cruentæ ſecures contra cœlum
minaciter leuantur. Tũ omne horti ſpatiũ alba vite pręcingit̃: vel noctua pennis patentibus exten
ſa ſuffigitur. Subdit Columella multos eſſe ſedulos agricolas: qui amurca ſemina cõſpergũt. pal=
ladiam vocat a pallade olei inuẽtrice: ex quo fit amurca. Cæterũ per amurcã ſine fruge ſalis deſcri
bit ſedimentũ olei: quod peculiari noie vocat̃ amurca inſulſa. Scimus enim idem eſſe amurcã ſine
fruge ſalis: & amurcam inſulſam. Plynius hanc purã amurcã vocat libro duodeuigeſimo: qua di=
cit medicari ſemina conducibile exiſtere: Sed qm̃ ad inſulſæ amurcæ mentionem ſtilũ vertimus
eiuſdẽ Columellæ codicẽ maculoſum emẽdare nõ erit inſeriũ. libro nãq; ſecũdo ſic paſſim legitur
Alii hac eadẽ aqua vel amurca infuſa cum cœpit infeſtari ſeges: perfundũt ſulcos: & ita noxia ani=
malia ſũmouent̃. Tu corrige amurca inſulſa diſpuncta priori adulterina voce infuſa. Hæc verba
ſubiicere libuit fulciente autoritate priſci codicis qui fuit multiſcij viri Andronici Bononiẽſis libe
raliũ ſciẽtiarũ ꝓfeſſoris. Nec ab ipſo Columella diſſentit: q non ſemel hãc dictionẽ vſurpauit. Sed
vt qđ nũc ad manũ & in prõptu exemplũ eſt addã: ſic ſcriptũ reliquit libro ſexto. Adiuuanda ẽ in=
quit amurca inſulſa cum ſuilla vel noſtra vrina vetere. De hac inſulſa amurca meminit et Palladi⁹
Per ſequentem verſum Columella docet erugine ſiue fuligine agrum complẽdum: q̃ aĩalibus no
cuis obſtat vt culicib⁹: qđ & ipẽ in libri duodecimi calce ſic monet: Qui eſtate iſta ſeret caueat ne ꝑ
pter ſiccitates culex adhuc tenera folia prorepẽtia. Id quoq; vt vitet̃ puluis: qui ſupra camerã iue=
nitur: vel etiã fuligo: quę ſupra focos tectis inhæret colligi debet. Palladius quoq; hoc cõfirmat li=
bro primo. Quod ſubdit non ſupiniore cura prætereundum.

Profuit et plantis latices infundere amaros.
Marrubii: multoq; feri cõtingere ſucco.

lego multoq; ſedi contingere ſucco. Hoc ipſe Columella
lib. duodecimo fulcit his verbis. Veteres qdẽ auctores: vt Democrit⁹: pręcipiũt ſemina omnia ſuc
co herbę: quæ ſedum appellatur medicare: eodemq; remedio aduerſus beſtiolas: vti: quod verum
eſſe nos experientia docuit. Plynius vero decimooctauo. Democritus ſucco herbæ: quæ vocatur
aizoon in tegulis naſcens tabuliſue: latine vero ſedum aut digitellũ medicata ſeri iubet omnia ſe=
mina. Aizoon enim dicitur græce herba: tanq̃ ſemper viuentem viriditate perpetua dicas. Palla=
dius latinam dictionem vſurpauit ſic prodens. Contra erucas ſemina: quæ ſpargenda ſunt ſem=
peruiuæ ſucco madefiant vel erucarum ſanguine. Sed & pati non poſſumus ſtrumoſum carmen
et vnica littera immutata totoum male circunferri in his verſib⁹ paulum ſupra poſitis.

Præſſaq; flammeola rumpatur fiſcina calta
Mercibus vt vernis diues portũnus abundet:
Et titubante gradu multo madefactus iaccho
Aere ſinus gerulus plenos grauis vrbe reportet.

Carmen ſecundum
ſic emẽda meo quidẽ periculo. Mercib⁹ vt vernis diues vertũn⁹ abũdet. Columellæ ſenſus ẽ. & hor

tulani accingantur ſe ad calathos roſis & caltis īplēdos: pomis onerādos & reliquis fructib⁹ vt his
vernis mercibus vertumnus deus: fori habitator: pomonæ amator: abundet: quibus mercibus in
foro apud vertumnum diuenditis grauis ære ex vrbe Roma redeat manus agricolarum. Primis
floribus hic vertūnus coronabatur inde nomē adeptus q̄ primis muneribus vertentis āni dona-
batur: ſeu q̄ rebus vertēdis hoc eſt diſtrahendis præerat: ſeu q̄ vertit ſedem: & relicta patria ethru
ria Romam ſeceſſit. Seu q̄ in varias ſimilitudines ſeſe verteret. Propertii verſus ex libro quarto
pręſēti expoſitioni ſubſcribentes ſi quis deſideraret annexui. Vertumnus loquitur.

Prima mihi variat liuentibus vua racemis:
  Et coma lactenti ſpicea fruge tumet.
Hic dulces ceraſos: hic autūnalia pruna
  Cernis/& æſtiuo mora rubere die.
Inſitor hic ſoluit pomoſa vota corona
  Cum pyrus inuito ſtipite mala tulit.

Ex his propertianis verbis ſatis manifeſtum eſt cur Columella cecinerit. Mercibus vt vernis diues
vortūnus abūdet. Porphyrio vertūnū romę ſacellū habuiſſe ſcribit in vico thurario. Vicus eni thu
rarius appellabatur vbi non tantum thura. ſed aromata omnia vendebanł: quas nouo vocabulo
recentiores ſcriptores ſpēs appellant. Vertūnanalia dies dicati vertumno. Meminit & vertumni ſa
celli Pedian⁹. Varro ferias vertumno conſecratas ſcribit menſe ferme octobri. In codice Columel
læ litteris minutiſſimis exarato non infideli vortumn⁹ animaduerti ſcriptum eſſe: quod idem eſt
ac ſi diceres vertumn⁹: O. in quibuſdam & e inuicem cedentibus: vt vortices aquarum dicūtur cū
tamen etymon deflexionemq̄ teneant a vertendo. Vortere enim & vertere indiſcriminatim dici-
mus. Vorti enim Lucretius pro verti dixit eo verſu. Vſq̄ adeo fit vti pueris videātur vbi ipſi De-
ſierunt vorti. In hominem mutabilis animi & variarum ſententiarum: multicipitem ſcilicet bellu-
am: dixit Oratius. Vertumnis quot quot ſunt natus iniquis.

De inuoluolo beſtiola vites pręrodente Columella rurſus explicatus. Cap.xxxiiii.

Non deeſt ſuus nitor cum graui: copioſa: eruditaq̄ facundia libris quos Columella pro-
ſa oratione pedeſtriq̄ ſtilo poſteriati commendauit. ſed non affabre leuigati: non exacte
culti in lucem prodierunt: cuius rei vt indicium faciam nota cēſoria hæc in medium pro-
tuliſſe libuit. Sic enim loquitur Iunius Moderatus libro tertio. Genus eſt animalis volu
cra appellatur: Id fere p̄rodit teneros adhuc pāpinos: q̄d ne fiat falces: quibus vineā putaueris per
acta putatione ſanguine vrſino linito. In codice antiquitatis venerādę legi nō volucra. ſed voluo-
la a voluendo ſcilicet: q̄ hic vermis inuoluens ſe frondibus illas amputat: Et his erit: quē Plautus
inuoluolū: Cato cōuoluolū dictitarūt. Columella vero nūc noua voce dicit voluolā. Vulgo thalea
titiū bononiēſes appellant ab incidēdis pāpinis. Eſt eni priſcū verbum īterthaleare p̄ incidere: quo
paſſim vtimur Hūc vermiculū gręci peculiari dictiōe nominānt iulū. Sudas gręc⁹ interpres hęc ſup
iulo tradit. Iul⁹ in vineis ſeu vitibus vermicul⁹. multipes hoc aīal. ſignificat & iul⁹ lanuginē in ma-
lis. Eſt & in nucib⁹ flos iul⁹ & gen⁹ cant⁹ dianę grati. Inſup gignił & ī quercubus hoc aīal multipes
& ſe inuoluēs: quē iulū vocat: & in epigrāmatis iulū p̄ lanugīe pomi. Sic. n. illic ſcriptū eſt. ορίου αφ
θησ αυτασ υποκροτα φοισιμ ιουλοισ κειραμιοσ γερυων αρσενοσ αγγελιασ φοιβε. θκοελυ-
κωμ πρωτου γερασ. Iulos dicił απο του ολον εῖναι συνεχομ: q̄d ſignificat ab eē totū denſum: & ab
ιεναι emitti cū ſumił p̄ prima malæ lanugīe. Plyni⁹ libro. xvi.. Populorum foliis grādiſſima lanu
go. Euolat cādidę vt iuli. In alia ſignificātia iul⁹ piſcis ē: q p̄ui⁹ & dux itīeris ē balenis: q ab Oppia
no ob id vocał hegeter. Aiaduertēdū tn̄ iulū capiēdo p̄ vermiculo nō diſſimilē eē: imo vt arbitror
eūdē illi qui dicił a Plauto inuoluol⁹. Cato a cōuoluēdo ſe in foliis & pāpinis cōuoluolū dicit. Pro-
pterea crediderī q̄ thaleas & pāpinos abſumat bononienſes thalcatitiū appellare vt iā dictū eſt q̄
pāpinos īterthaliet hoc ē abſumat: ſiue a thaleis: quas p̄rodit nomē inditū. De hoc nō ſemel Plyni⁹
meminit p̄cipue lib. xvii.. Ne fiat in vinea cōuoluol⁹ Cato melle bitumīe mixto & ſulphure docet
circū capita vites vngi. Platu⁹ hoīem doloſū: lubricū: atq̄ verſutū ait imitari neq̄ beſtiolā inuoluo
lū. Eſt & vermicul⁹ in frondib⁹ habitās: quē latini vocāt ſcraptiā: vnde meretrices deformes ſorti-
tæ ſūt nomē vt ſcraptitię dicanł a Plauto. Varro lib. iii. de ligua latina. Diobolares a duob⁹ obolis.
Scenicolę a ſceno nugario ſuple vngēto. Miraculę a miris. i. mōſtris a quo Acti⁹ ait pſonas diſtor-
tas orib⁹ deformes mirones. Ante nos ita perepta & cōuulſa circūferebāł varroniana verba vt ex
his nullus ſenſus elici poſſet. Scraptię ſubdit Varro a vermiculo piloſo: qui ſolet eſſe in frōde cum
multis pedibus. De Iulo p̄ lanugine lib. argonauticō ſecūdo Apolloni⁹ τοιοσ εην Διοσ υιοσ επιχ-
νοαυτασ ιουλουσ αντελλωμ. hoc ē Talis erat iouis fili⁹ ſūmites iulos ſuccreſcētes. Iuli dicunł la
nugies genaꝝ. Eſt & Iul⁹ beſtiola mltipes: & ſpēs cātus vt ſcribit Eratoſthenes. In cōmētariolis ī Ni
cādrū leges hęc. Phalenæ beſtiolę alatę: quę ad lucernā volāt ſimilis eſt hocranocolaptes. Hic & ce

cephalocruſtes dictus: qui in folus pſici inuoluiť. Hũc innuit ita canens diuin⁹ poeta Nicãder. τοῦ ἰκέλος προσίος ὑποτρέφεται πετάλοισι .i. huic ſimilis: folio quẽ inuoluit pſicus acri. Sed de Iulo vermiculo meminit vtiq; Nicãder. οἱ δ᾽ ἄτε μὲν καὶ ἴουλος ἀμήδεται ἠδ᾽ ὀλοὸς σφήξ. Subdit interpres. Iul⁹ ſpẽs veſpę vel vermiculi vocitati millepeda: quę verba me tenẽt ãbiguũ an iulum latine dicã inuoluolum an millepedã. Videant lectores induſtrii. nihil de meo addã. inter aĩalia aptera: quae vertit Theodorus ĩpennata: Ariſtoteles libro aĩaliũ quarto numerat iulũ: quã Theodor⁹ millepedam interp̃tatur. Ex his verbis ariſtotelicis poſſem⁹ in Columella p̃ volucra legere inuolucra: ſiquidẽ illud apterõ hoc ẽ inuolucre nũcupat Ariſtoteles: tamen inuoluol⁹ pẽnas habet: vt oculata fide cõſpeximus: niſi inuoluolus & volucra ſint aĩalia diſtincta a Columella: tãq̃ inuoluolus ſit ille: qui ſe vitium folus intorqueat: volucra: qui alis p̃dit⁹ incidit. Adiuuat qui hoc putãt codex manu ſcriptus: qui Andronica bononienſis: in quo ſic legiť. Gen⁹ ẽ aĩalis inuolucre appellatur. an volucre in Columella legas an volucra nihil differt. Prior tñ lectio aliquib⁹ placet vt voluolus legať. qm̃ volucre nomen ẽ ad aptera hoc ẽ ĩpennata aĩalia gñale. Ab Iulo prima ſcilicet barbę lanuginę iul⁹ aſcanius nuncupatus ẽ. auctor Seruius. De Iulo in hoc ſignificatu Plyni⁹ mẽtionem facit. Ab hoc Iulo gẽs iulia cognationẽ deducit ſiue a Iulio iulii aſcanii filio vt Popei⁹ atteſtatur. Ouidius libro quarto faſtorum ab Iulo quoq; referre gen⁹ iulios ſentiens ita cecinit.

Venimus ad foelix aliquando nomen iuli

Vnde venus teucros iulia tangit auos. graeci poetice tamẽ nõ iunctim iuliũ dicũt vt nos ſolem⁹ ſed iuliũ videlicet ἰούλιον prima breui nomine quadriſyllabo. Nõ putaui p̃tereũdũ cum fiat de Iulus mẽtio elogium chriſtodori poetę Thoebani qđ nos latinum ſic fecimus.

Iulius inſigni radiabat imagine Caeſar:
Saepe coronauit qui Romam hoſtilibus armis.
Aegida terrificum laeua ſuſtollit. at ipſa
Dextra quatit rutilum exultanti robore fulgur.

Hic nou⁹ Auſoni⁹ celebrať Iuppiter oris. Certe differentia ẽ iter cõuoluolum & volucrã ſi Plynio credim⁹: qui lib. xvii. cum adhibeat medelam ad fugandũ cõuoluolũ: ſubdit diuerſam ad volucrã q̃uis in tritis codicibus legatur voluocẽ: aitq; hũc vites p̃dere: qđ non cõuoluolo adſcribit. hoc erit illud aĩal: qđ vulgo thaleatitium dicunt: nec imutandus erit in inuoluolum Columellae codex. ego colligo inuoluolum eẽ ĩpennatũ vt iulũ Thaleatitium eſſe volucram vel volucre nihil in Columella inouandum. in Plynio nil mutes: nam a volãdo voluocẽ dicere poteſt.

Palladii ſenſus elicitus. Cap. xxxv.

PAlladiũ multi grauem & eruditum authorẽ indicant. ſed a quo potius eruditio q̃ doctria debeat expeti. Alienum ſit in hac re iudicium: nos exẽplo Caeſaris non moroſioris ſtomachi homines mime offendimur ſi cõuiuator oleum cõditum p̃recenti apponat. Excutimus oẽs ſcedas. Nõ malos imitatores ęmulamur: quos brutum pecus vocat Oratius. qui ſolũ Ciceronẽ p̃legunt tanq̃ ſelectũ deum: caeteros: vt tertullianis verbis vtar: tãq̃ bulbos rep̃bos abiicientes. Faueo Ciceroni vt pote eruditorũ eloquentiſſimo. Illius ſermonis nectarei felicitatẽ admirari non deſino: non eo tamẽ fini vt caeteros explodendos ducam. Sed hoc iudicio cuiq; ſuum dicendi modũ peculiarẽq; ſtilum a natura cõparatum: & ſicuti viridiſſimum & amoeniſſimũ pratum diuerſicolori flore fit illuſtrius: ita romanũ eloquiũ diſparibus dicẽdi characterib⁹ exornati⁹ ſplẽdet: quippe cũ ſingulo authori dos ſua domeſticaq; facũdia natura ſit innata: Sed hęc alias. In hoc ipſo palladio leguntur hi verſus ſciti certe & pereleganter.

Si velocis equę pigro miſcetur aſello
  Ardor: vt in ſterilem res cadat acta gradum:
Facundũq; genus productus deleat haeres
  Et ſibi defectum copia prolis agat.
Cur non arbor inops pingueſcat ab hoſpite gemma?
  Et decus externi floris adepta micet?

Palladii ſenſus eſt volẽtis aſſerere inſitionem arborũ cum laudandã tũ exercendã. qm̃ illã rerũ natura docuit eſſe vtilẽ. Si .n. mortales ex pientia docti. & ĩpa cõmoditate cõiungũt aſinũ equae: vt inde pareť quędã tertia p̃les: hęc ẽ mula quę molli gradu delectat inſeſſores: qđ cũ ita ſit cur nõ ex arborib⁹ p̃egrinis tertium quodã gen⁹ p̃ inſitionẽ excitabim⁹? in quo & ſi parẽtis ſuccus nõ reſeruet: habeat tñ quãdã tertiam naturã: p̃prietatẽ: & dotẽ ſibi peculiarẽ: quę ſit vſibus hõinum p̃tim iocũda: parti cõmoda: ſicuti mulis deeſt velocitas matris: & refrenatur tarditas patris. Sed mulas amamus qm̃ mediocritatẽ quãdã retinẽt inter velocitatẽ equae: & parẽtis brutã & ſtupidã ignauiã. Ego rem actã admiſſurã aſini ad equã interp̃tor. Quis neſcit rem capi pro venere: habere rẽ cũ aliqua venerẽ patrare ſignificat: vnde illud auſonianũ in monoſyllabis. Impiũ. litẽ: venerẽ cur vna notet res. Res acta ergo ſic expone coit⁹ admiſſus transferať in gradũ ſterilẽ expono nõ velocẽ: nõ piguẽ: nõ ardẽtẽ. Sed ieiunũ & tenuẽ: degenerem a gradu generis

equini:ex quo mula cõcipitur. Sed cadat in delicatũ:mollẽ:& eneruem:quali vtunẽ mulę :quęſua-
uiter ſedentẽ geſtitant:infracto ſcilicet & retracto cũ velociori tamen pedum explicatione glome-
ratiõe ve. Greſſum talẽ græci vocitant ευδρομον a curſus bonitate. Nos tollutim incedere dicim⁹
equos aut mulas:qui quæve volubiliter & paſſib⁹ delicatioribus incedũt. Equi vtentes hoc molli
gradu:quoniã veniebant ab aſturib⁹ populis dicebanẽ aſturcones:tolutarios equos latini dictitãt:
a tollendis pedibus:& glomerandis. Vulgus cũneas appellat:reor qm̃ ea dexteritate geſtitãt vt in
cunnis nos mouere credam⁹. Sunt qui hoc nomen vernaculum tractum a gente barbara teſtẽtur.
Gradum hunc equi tollutarii delicatum eſſe quis neſcit:vel eo plautino verſu ex aſinaria. Demã
hercle de ordeo tollutim ni vadizas. Equum aſturconem Sili⁹ ita deſcribit·
Aut in concuſſo glomerat veſtigia dorſo.
Subdit Palladius hæredem hoc eſt mulam delere genus fœcundum hoc eſt genus equinũ.quoni
am mulæ non gignunt vt equę:quę parantur ad prolẽ.ſed ab illis infœcundę factę degenerãt. Pro
duct⁹ in lucem editus. Si admouemus aſellum equę dũtaxat delitiis inſeruientes:& gradu mollicu
lo vt paremus nobis animal infœcundum :in quo eſt defectus prolis:cur non inſitionẽ amemus
ex qua tertium gen⁹ exit in dias luminis oras vt Lucreti⁹ inquit:nõ tamen hoc genus tertiũ eſt in-
fœcundum ſicuti de mulis habemus.eẽ quaſdã mulas in cappadocia quę pariãt Ariſtoteles docet
in libris animaliũ. Cã cur muli non gignant affertur hæc a Democrito. qm̃ meatus mulorũ corru-
ptos in vteris dicit.qm̃ non ex cognatis principium eorũ cõſiſtit. Empedocles mixturã ſeminum
cauſaẽ quę denſa ex molli vtraqꝫ genitura conſiſtat. Hos redarguit Ariſtoteles.lib.ii.de generatio
ne aĩalium vbi mẽſtrua mulabus deeſſe tradit ob hoc non gignere. Ex equo & aſina quoqꝫ Gynni
ꝓueniunt cũ cõceptus in vtero ægrotauit: Eſt enim gynnus idem qđ μετα χοιρον in porcis.

De menſura quę vocatur chœnica Palladii codex emendatus. Cap.xxxvi.

Iuſdem palladii verba ſubſcripſi cognitu non indigna. Tũc diligẽter tunſos & cretos ha
bebis in vaſculo nouo:& cũ volueris tribus cadis vnam floris menſurã quã ſyri chinicã
vocãt adicis. Mendum eſt in his poſterioribus verbis. Nõ enim chinicã.ſed chœnicam
legendum eẽ cõtenderim videlicet. Χοινικα. Eſt enim hoc notiſſimũ mẽſurę gen⁹: a qua
tractum id vulgatiſſimũ ex aureis Pythagoræ dictis:qui ſignificaturus prudentiam eſſe colẽdam
dixit in chœnice non eſſe ſedẽdum. Chœnice mẽſura eſt diurna authore Diogene. Cũ inciderim⁹
in aureas Pythagoræ ſentẽtias non erit inſerium illas cõgeſtim explicare:quę ſparſim legũtur. Pri
mũ eſt:cum veneris in templũ adora:neqꝫ aliquid interim:qđ ad victũ ptineat aut dicas aut agas.
Ex itinere ꝑter propoſitum non eſt ingrediendum in tẽplum:neqꝫ orandum:neqꝫ etiã ſi ꝑpe veſti
bulũ ipſum tranſieris. Nudis pedibus ſacrifica & adora. populares vias fuge. Per diuerticula vade
a melanuris abſtine:terreſtrium enim deorũ ſunt. Linguã inprimis coerce deũ imitans. Flantibus
ventis echo adora. Ignem gladio ne ſcalpe. Omne acutum abs te dimoue. Viro qui pond⁹ eleuat
auxiliare non tamẽ cũ eo deponas. De rebus diuinis abſqꝫ numine ne loquaris. In calceos dextrũ
præmitte pedem:in lauacrum vero ſiniſtrum. Iugum ne tranſilias:cum domo deceſſeris ne reuer-
taris:furiæ enim cõgredienẽ. Ad ſolem verſus ne meies. Ad ſolẽ verſus ne loquaris. Oleo ſedẽ ne
abſtergito. Super chœnicen ſiue modium ne ſedeas. Animalia recuruis vnguibus ne nutrias. In
via ne ſcindas. Annulum ne feras. Dei figuram ne inſculpas annulo. Ad lucernæ lumen ne te in
ſpeculo cõtempleris. De dis rebuſqꝫ diuinis nihil tam mirabile:quod non debeas credere. Riſu ef-
fuſo abſtie. Iuxta ſacrificium ne incidas vngues. Dextram ne ad omnia facile iniicias. Stratis ſur-
gens:collige ipſa:figurãqꝫ cõfunde. Cor ne vores. Cerebrum ne edas. Capillorum & vnguiũ ſup-
fluitates poſtq̃ abſcinderis peſſunda. Rubrum aliquid ne ſuſcipias. Ollæ veſtigium in cinere con
funde. Aurum habẽti ne hæreas in filiorum generatione. Honora imprimis figurã & aram. Fabis
abſtine. Herbam maluaceam ſere:nec tamen edas. Hirundinem domi ne recipias. Ab animalibus
abſtine. Fugare docet omni ſtudio:vniuerſiſqꝫ machinamẽtis:ferroqꝫ ac igne abſcindere a corpo-
re morbum:a victu luxum:ab animo ignorantiam:domo diſcordiam:ciuitate ſeditionem:ab om
nibus deniqꝫ intemperantiam. Explicantur multa pythagorica inuolucra his verbis Plutarchi.quæ
nigrantes habent caudas guſtari non oportere hoc eſt cum hominibus conſuetudinem habendã
non eſſe:quos morum deprauatio ipſa denigrat. Iugum ſtateramqꝫ ne trãſcẽdere id eſt plurimi iu-
ſticiam facere oportere. Anguſtum non geſtabis annulum: quoniam ita vitam vt eam ne vincu-
lo diſtringas exercere debebis. Ignem ferro ſcalpi minime hoc eſt irritandum non eſſe furentem
Cor non comedes quid aliud inſinuatq̃ ne animum offendas ſollicitudinibus eum ſua cura confi
ciens. Abſtinendum a fabis ꝙ in re ciuili verſari non oporteat. Fabis enim priſcorum ſuffragia fe
rebantur:quæ finem principantibus attulerunt. Cibos in ſcaphio non eſſe ponendos. Significat
improbum hominem ad vrbanos non admitti oportere ſermones aut vlla virtutis ſtudia. Cogita
tionis nanqꝫ cibus eſt:& cum ratione ſtudium & ſermo frugi:quem impurum ac ſordidum reddit

improbitas. haud retrouerti: qui ad cõtinentem proficiſcuntur id eſt quibus moriendum eſt cum proximum vitæ terminum intuerentur facile ferant: neq; mœrore deprimẽtur. Multa quoq; Pythagoræ ſymbola circumferuntur. ſed ego grauiſſimis authoribus innitor. Χοινιξ τρι Χοινικοσ και μεδιμνοσ inter των εργαλιων γεωργικων ονοματα referuntur a Iulio polluce.

Quid ſignificet illud palladæ prouerbium crotone ſanior es: & de ziziphis. Cap. xxxvii.

Palladæ græci ſcriptoris cultiſſimum verbis græcis epigramma huiuſmodi legitur.

Ουκ αλογωσ εν διζυφοισ δυναμιν τινα θειαν
Ειναι εφην. Χθεσ γουν διζιφον εν Χρομιω
ηπι αλω καμνοντι τεταρταιω περιηφα
και γεγονεν ταχεωσ οια κροτωνοσ υγιησ.

Scribit feſtiuiſſimus poeta ſe manifeſtariam vim: & prope diuinam animaduertiſſe in dizyphis: cum enim laboraret febri quartana inſperſiſſe dizipha & ſubito conualuiſſe: factumq; ſe eſſe robuſtum & ſanum vt Croton. Quid exprimere voluerit per crotonem dubitant viri græcarum litterarum principes. Audiui quoſdam aſſerẽtes per crotonem intelligi Milonem illum crotoniatam luctatorem famigeratum: qui robore corporis & firmitudine omnes excelluit: vt poeta ex inſperſione dizyphorum tantas vires ſibi comparaſſe teſtetur: quantis Milo crotoniata præualuit. Ceterũ ſubfrigida græci poetæ videatur explicatio ſi per Crotonem nomen vrbis hominem municipem capiat: non aliter q̃ non competeret per bononię nomen bononienſem quempiam indicare nomine proprio ſuppreſſo: & patriæ expreſſo. Ego latinus interpres pace græcorum dixerim epigrammatis huius nodum explicaui per id tempus Mediolanum incolens: Aſſerui pallada innuere priſcum prouerbium: quod ſic dicitur. Crotone ſalubrior. proferebant hoc de ciuitatibus ſiue hominibus fideliſſima valetudine fruentibus: qua maxime pollebat Croto ciuitas italica: cuius fines ſunt poſt ſcylaceum. Ex hac temperie cœli: qua imprimis florebat Croto viros habuit in vſu armorũ pręſtantiſſimos. Nec paruã exercẽdis athletis operam dedit. In vnius igitur olympiadis ludis ſeptem viri: qui cæteros ſtudio ſuperarunt crotoniatæ fuere omnes. Iure itaq; dici viſum eſt. Qui crotoniatarum poſtremus eſt is reliquorum græcorum primus eſt. Vetus hoc prouerbium: Crotone ſalubrius: inde ortum eſſe ferũt: quia locus ipſe ad ſalubritatem: & bonas habitudines propter athletarum multitudinem plurimum conferat. plurimos igitur ad olympia victores. i. olympionicas habuit: licet haud tempore multo habitata. cum tantus virorum numerus ad ſagram ad internectionem ceciderit. Ad eius gloriam acceſſit ingẽs pythagoreorum cœtus: nec non athletarum celeberrimus Milo: & pythagoræ diſcipulus: qui eam vrbe multum cõtriuit temporis. Fama eſt columna quandoq; in philoſophorum contubernio laborante: Milonem ſubeũtem: ſaluos reddidiſſe vniuerſos: deindeq; ſe ipſum extraxiſſe. Quo membrorum robore frętum vitæ ſubuerſionẽ offendiſſe. Haud incredibile duxerim quod ſcriptores tradidere. Ferunt igitur cum profundam: denſamq; per ſiluam iter faceret: longe a tramite deuiaſſe. Truncum deinde ingentem adactis cuneis inuenientem inſertis manibus pariter ac pedibus in ſciſſuram eius hiantem vt penitus diſcinderetur eſſe conatum. Tantum autem ſolummodo valuiſſe vt exilirent cunei. Ligni vero partibus ſtatim ſe coeuntibus derelictum in eius generis laqueo a feris deuoratum fuiſſe. Hæc Strabo libro ſexto geographiæ. In ſecundo europę ſinu crotonem Plynius enumerat. Ouidius libro decimo quinto metamorphoſeon ſcribit Micilum alemonis argis oriundum in ſomnis ab hercule admonitum patriam relinqueret: & æſerem fluuium peteret: & tarentum condidiſſe. A crotone vero herculis hoſpite nomen vrbs ſortita. Prouerbium gręcum hoc eſt υγιεστεροσ κροτωνοσ hoc eſt ſanior crotone. de his qui longo tempore incolumes ſunt. meminit huius Menander in locris. Non exploratum habuit huius interpretamentum prouerbiorum author aut codex: q; vero propius mendoſus eſt. Amplius vitioſum codicem credo palladæ: in quo διζυφον ſcriptum eſt: corrigendum arbitror ζιζυφον vt de arbore notiſſima intelligat: quã inſubres ziziuerinum: Bononiẽſes vero zizilum: cuius fructu tanq̃ emplaſtro vſus eſt palladas contuſis ziziphis: ſiue cremore ziziphorum: & ſucco ad leuandam febrim: qđ & hodie in ptiſana obſeruant. De ziziphis hæc Plynius lib. xv. na. hiſt. A eque peregrina ſunt zizipha: quę & ipſa non pridem venere in Italiã ex ſyria. Sextus Papinius: quem conſulem vidimus primus hęc attulit diui auguſti nouiſſimis temporibus in caſtrorum aggeribus ſata: baccis ſimiliora q̃ malis. Sed aggerib⁹ pręcipue decora. quoniam & in tecta iam ſiluæ ſcandunt. Erit igitur hic poetæ ſenſus inſpergine ziziphorum ſyriacorum priſtinũ robur: exterſa febri: recepiſſe vt ſalubrior factus ſit ipſa crotone: qua (vt priſco inualuit adagio) nihil eſt ſalubrius: quæ ob ſalubritatem ſuam ingenia florentiſſima procreauit & corpora robuſtiſſima.

ουδε αρχην græcam dictionem ab Angelo Politiano non recte latina interpretatione donatã. Cap. xxxviii.

Angelus Politianus vir memoria noſtra virtutum cumulo ſtipatus omni ad litteras græcas tanto ſtudio: & animi ardore ferebatur: vt hos græculos vpupas potius q̃ alaudas: ſordidiſſimi enim ſunt & circũforonea mẽdicabula: reliquerit: deſpexerit: antecelluerit. Sed quo dii boni nitore: quo pondere: quo examine verſus gręcos pronunciauerit & ex tempore quandoq; cuderit ſupra fidei captum erit: ſi auſim pręd icare. Sed vir ille in litteris græcis primi nominis non ex omni parte venerem tranſmarinam deguſtauit. Sapit enim quandam peregrinitatem in paucis: ex quibus hoc exẽplum poſui. Cum ferretur acriter in domitium virum doctiſſimum perperam rhinoceronta apud Martialem interpretantem Pauſanię verba in boeticis cũ latina interpretatione ſubiunxit. οτι σφισιν επακρα τη ρινι εν εκαστω κερασ και αλλο υπερ αυτο ου μεγα επι δε τησ κεφαλησ. ουδε αρχην κερατα εστιν. Quoniam inquit Angelus illis in ſumma nare ſingulis vnicum cornu. Tum aliud ſupra non magnum. Verum in capite ne initio quidem cornua. In his verbis vltimo loco ſubeſt error non mediocris. hoc eſt in his. verum in capite ne initio quidem cornua. ουδε αρχην ſumpſit minus eleganter pronunciatum eſſe a Pauſania pro eo q̃d eſt i initio: cum ſignificet idem q̃d nequaq̃. Eſt enim additamẽtum αρχην ſicuti nos dicimus nec vtiq; neutiq; perinde græci ουδε αρχην dicunt pro nequaq̃: qua figura loquendi Callimachus vtit̃: & vt nunc apparet: Pauſanias: qui excultiſſimi & perinde eruditiſſimi ſtili fuit. Græci quoq; grãmatici in hoc ſignificatu dictionem hanc capi conſpiranter annuunt.

Calpurnii carmina de ſpectaculo Cæſaris enucleata: & quæ fuerit ſilua thalæa. Cap. xxxix.

Incidi nuper in poema Calpurnii: ſic enim malo q̃ Calphurnii nomine piſonibus hoc indito a calpo numæ filio vt Porphirio tradit: huius poetæ verſus quantã doctrinam præ ſe ferant cuiuis vel mediocriter erudito licet animaduertere.

Hic niueos lepores: & non ſine cornibus apros:
Manticoram ſiluis etiã quibus editur alcen.
Vidimus: & tauros: quibus aut ceruice leuata
Deformis ſcapulis torus eminet. aut quibus hirtæ
Iactantur per colla iubæ: quibus aſpera mento
Barba iacet: tremuliſq; rigent palearia ſetis.

Scribit Calpurnius ſe in Cęſaris ſpectaculis multiformia & miranda animalia depræhendiſſe imprimis lepores albos. Exponunt nonnulli cuniculos: qui maxime fallunt̃. Sunt enim cuniculi diuerſum genus a leporibus: qui multifarit reperiuntur. In alpibus candidi ſunt: quibus hybernis temporibus pro cibatu niuẽ credũt eſſe. author Plynius libro octauo: de his nimirum Calpurnius intellexit: nec ab re niueos vocauit quando albi ſunt: & niue delectãtur. Item Iulius pollux libro quinto author eſt eſſe albos lepores. Q; vero ſub dat ſe in harena cõſpexiſſe apros cornigeros ad illud referri debet: quod tradi ſolet a naturalib⁹ authoribus. In india cubitales dentium flexus geminos ex roſtro: totidem a frõte ceu vituli cornua exire. hos dentes in longitudinem cornibus ſimilem exeuntes cornua Calpurnius appellat. Manticora vero eſt animal: quod in æthiopia naſci Cteſias prodidit triplici dentiũ ordine pectinatim coeunte: facie & auriculis hominis: oculis glaucis: colore ſanguineo: corpore leonis: cauda ſcorpionis modo ſpicula infigentem. Vocis vt ſi miſceatur fiſtulæ & tubæ cõcentus: velocitatis magnę humani corporis vel p̃cipue appetentem. Hanc hominũ ſermones imitari author eſt Iuba. De Alce Plynius ſic. Septentrio fert & equorum greges ferorum ſicut & aſinorum aſia & africa præterea alcen niſi proceritas aurium & ceruicis diſtinguat iumẽto ſimilẽ. Per boues: quib⁹ tor⁹ deformis eminet ſcapulis intelligit tauros ſyriacos gibboſos: quib⁹ tor⁹ hoc eſt gibber eſt in dorſo. Carici quoq; in parte aſię foedi viſu tubere ſuper armos a ceruicibus eminente. laxatis cornibus excellentes in opere narrantur. Cętero nigri coloris cãdidiue ad laborẽ dãnantur. Per tauros iubatos biſontes intelligit ſiue bonaſum in pannonia frequentem: qui p̃ditus eſt equina iuba cætera tauro ſimilem. Cum vero inquit. Quibus aſpera mẽto barba iacet ſiue riget tauros ferociſſimos intelligit generaliter & ſilueſtres: & fortaſſis vros: qui excellẽti vi & velocitate præſtant: hos fert ſcythia: quos agreſtes vocat in georgicis Maro. Illos barba inſignitos tradit. qñ id ſpecimen generoſitatis euidẽti⁹ & apti⁹ quo pluribus pilis abundãt: & p̃cipue ſi ſunt ſetoſis aurib⁹. Palearia ſetis inhorreſcere bob⁹ agreſtibus autumat ad ferociam illorum demonſtrandam. Palearia cutem vocamus e bouis collo depẽdentem. Reperio ſingulari numero in ſeneca tragoediarũ ſcriptore palear palearis. Signa nobilitatis in vacca ſunt prolyxa palearia: vnde Maro cecinit. Et crurũ ten⁹ a mẽto palearia pendent. Chartilaginẽ defluam e collo galli gallinacei Columella paleã dictitat: bononiẽſes paleolum in homine quoq; vocant. In eodem verſu hic eſt dign⁹ cura & examine perpenſiore. Diceris in ſilua iudex au

diſſe thalea. exponunt nonnulli thaleam ſiluam pro viridi poſitum quãdo omne viride græci tha
lon dicant quare virides ſurculi: qui ſeruntur thaleæ a Plynio cæteriſq; nominanẽ: vnde verbum
interthalare vt autumat Varro pro incidere. quoniã hæ thaleę inciſæ plantantur. Sollertior tamẽ
& acutior expoſitio eſt interpretari thaleam ſiluam per deriuationem a thalea multis thaleis & ra-
mis lauri conſitam: quæ ſilua erat cæſarum lauro plena apollini dicata: propterea laudes cæſaris &
apollinea carmina tradit Calpurni⁹ recitata fuiſſe in ſilua thalea loco ſcilicet propter laurum apol-
lini & cęſari gratiſſimo. Quæ vt plenius accipias Plynii verba ſubſcripſi libro decimo ſexto. Sed
& circa diuũ auguſtũ matrimonii euẽta ei⁹ digna memoratu. Nãq; Liuię Druſillę: quę poſtea augu
ſta nomen accepit cum pacta eſſet illa cæſari: gallinam conſpicui candoris ſedenti aquila ex alto
abiecit in gremium illęſam: intrepideq; miranti acceſſit miraculum quoniam teneret roſtro laureũ
ramum honuſtũ ſuis baccis. Conſeruari alitem & ſobolem iuſſere aruſpices: ramũq; eum ſeri ac ri-
te cuſtodiri. Quodq; factum eſt in villa cæſarum fluuio tiberi impoſita iuxta nonum lapidem fla-
minia via quæ ob id vocatur ad gallinas: mireq; ſilua prouenit. ex ea triumphans poſtea Cęſar lau
rũ in manu tenuit: coronãq; in capite geſſit. Ac deinde imperatores Cęſares cuncti. Traditusq; mos
ẽ ramos quos tenuerunt inſerendi: & durant ſiluæ nominibus ſuis diſcretæ fortaſſis ideo mutatis
triumphalibus. Inferius libro proximo Plynius tradit propagine ſeri laurum: triumphalẽ thalea tan-
tum: vbi triumphalẽ vocauit hanc qua loco triumphalis triumphaturi Cæſares vtebantur.

Multa in Apuleio enarata. Quid per aſinum cappadocẽ intelligã. De aſino claudo: qui
eſt apud inferos. De Iſidis ſiſtro & cymbio nonnulla ſcitu digna. Quid per potionem ſacram ſit in
telligendum. De lapide pręconis. Cap. xl.

LVcius Apuleius platonicorum eruditiſſim⁹: quẽ eloquentiſſimum cenſet Auguſtinus.
Quidam meri mydæ hunc eleuant: ſed hi doctos alba linea metiuntur & magnis nomi-
nibus allatrant: indiget hic caſtigatione limatiore in q̃plurimis locis: idq; lib. viii. de aſi-
no aureo his verbis. Is nimio preſtinandi ſtudio pconẽ rogat cuiatis eſſem. At ille cappa
docium me & ſatis forticulum denunciat. Nõnulli referunt hoc ad prouerbium vulgare: quo ca-
uillantes cum aliquẽ doloſum & veteratorem imo deterrimum ſignificare volum⁹ illum cappado
ciũ eſſe dicimus. quoniã prouerbiũ græcum. τρια καππα κακιστα hoc ẽ tria. C. peſſima: de cili
ce: cappadoce & cretenſi. Verũenimuero iocus Apulei in hanc ſententiã vix trahi poteſt. qm̃ ſi per
cappadocẽ nuncuparet ſe vitioſum: & deterrimum abſterreret potius emptorẽ q̃ inuitaret. Teme
rarius enim non eſt. ſed furioſus & prorſus extra mentẽ: qui venui ſubiciens iumentũ id emptori
calcitroſum pfert & vitioſum: cũ potius vendendi cupidus ludat eo ludo: iocetur eo ioco: qui futu
rus ſit ſibi nõ diſpendio. ſed vtilitati. Ego hoc refero ad nobilitatem equorum: quib⁹ cappadoces
abundauerunt: vt cynœd⁹ ille ſemicanus & cincinatus auctionabundus aſinum emptori hyberbo
lice dicat non ſolum eſſe bonũ aſinum. ſed & generoſitatis equos equipertiũs: & eos nobiliſſimos
quales erant equi cappadociæ: qui fingebanẽ orti ab argis vel argei a cappadocibus. Scim⁹ enim
authore Oratio argos nobile equis haberi: de quib⁹ equis cappadocię ſic meminit Claudian⁹.
Delectus equorum:

Quos phrygiæ matres: argeaq; gramina paſtæ
Semine cappadocum ſacris preſepib⁹ edũt.

Quid ſi pbo cappadoces equos ab agrigẽtinis
profluxiſſe: qui oẽs bonitate reliquerũt. Serui⁹ in expoſitiõe illi⁹ carminis virgiliani libro. iii. ęnei
dos. Ardu⁹ inde agragas oſtẽtat maxĩa longe. Moenia magnanimum quondam generator equo
rum. Secundum Pindarum quondã agrigentini equos ad agones græcie mittebant qui inde vi-
ctores reuertebantur. Legimus etiam illud cum in cappadocia greges equorum periiſſent delphi-
ci apollinis reſponſo aduxerunt greges de agrigento & repauerunt meliores. Idem author lib. v.
multa ex ritu ægyptiorum explicaturus. quę ad tartara trãſlata ſunt. quoniam ægyptios aſtrologi
dicunt ſi referantur ad cõputationem ſphericæ globoſitatis antipodas eſſe: ſic infit. Iãq; confecta
bona parte mortiferæ vię cõtinuaueris claudum aſinum lignorum gerulũ cum agaſone ſimili: qui
te rogabit decidẽti ſarcinę fuſticulos aliquos porrigas ei. Corrigendus eſt codex iuulgatus. & legẽ
dum funiculos ex Diodori verbis hoc eſt breuem funem: quem ipſe ad colliganda ligna nodare
volebat. Diodor⁹ huic noſtrę interptationi ſic ſcribens adſtipulatur. Aſini etiã ficti fabula mõſtraẽ
in quadã celebritate. Nodos eni quos vni⁹ in pricipio lõgioris funis cõplicat: alii poſt ſequẽtes diſ
ſoluunt: quod ſi fuſticulos legere malis ligneola interptare: quibus conuolutis funis adſtrigitur
& pondus cohibilius aptatur aſino clitellario. Idẽ libro vndecimo iunonem originalem deam ſub
veneris & Iſidis cognomine deſcribens facit dextra manu ſiſtrũ geſtare: lęua vero cymbiũ hoc eſt
vas vinariũ: Cãm dũ anxie requiro Seruiũ ſic loquentẽ compi. Cleopatra tantũ ſibi aſſumſperat
vt ſe Iſim vellet videri. Iſis autẽ eſt genius ęgypti: qui per ſiſtri motũ: qd gerit in dextra: nili acceſ-
ſus receſſuſq; ſignificat. per ſitulã: quã ſiniſtra retinet oſtendit fluentiã omniũ lacunarũ. Iſis aũt hoc

gia ægyptiorum eſt terra: Q đ cymbium Lucius dictitat Seruius latine ſitulam vocat. Est enim
ſitula vas aquarium: cuꝰ diminutiuum ſitella eſt: primitiuum vero ſitia. de hac multa tradidimꝰ in
plautinis cōmentariis. Nec hebetioribus indiget. ſed lynceis oculis: quod ab eodem traditur ſic li-
bro ſecundo metamorphoſeon. Peragrata cuncta theſſalia fuſcis auibus lariſſam acceſſi: ac dum
ſingula pererrans tenuato admodum viatico paupertati meę fomenta conquiro: conſpicor medio
foro procerum quendam ſenem: inſiliebat lapidem. Ego propemodum puer olim cū publice Mā-
tuæ litteras ingenuas docerem nonnullis annotationibus editis locum hunc explicaui cum Apu-
leio corrigendo intenderem: in quo tanꝗ heros in clypeo gloriari poſſum: me primum hunc aucto-
rem ex tot Italiæ profeſſoribꝰ publico auditorio bononiæ: dein mantuę interp̄tatum eſſe. Qui nā
ſit ille pręconis lapis: ex quo veluti de podio editiſſimo & ſpecula eleuatiore præco ad populū pro
nunciabat: rarenter inuenies qui tibi explicent. Cæterum ego comperior in foro romano lapidem
ſublimiorem editioremq̧ fuiſſe: ex quo præco populum alloquebatur. Ab hoc ritu romano fuſius
euagatum eſt vti loca editiora omnia: de quibus præco buccinat: lapides appellētur: quēadmodū
carcerem a Romano remotum pro quocunq̧ carcere tullianum Lucius appellauit. De hoc lapide
Plautꝰ intelligit ita loquēs in bacchidibꝰ. O ſtulte ſtulte neſcis nūc vendi te Atq̧ in eo ipſo adſtas
lapide vbi præco p̄dicat: quippe venalibus mancipiis: obæratis: decoctoribus: & noxiis voce præ-
conis ſolitis ex eo lapide addici. Columellę huic ſententię ſuffragantis ſubſcribentiſq̧ verba ſūt hęc
ex libro quarto agriculturæ. Quæ vulgus quidem parui æris vel de lapide noxium poſſe cōpara-
ri putant. De hoc lapide meminit in oratione cōtra piſonem Cicero ſic. De me cum omnes magi-
ſtratus promulgaſſent præter vnū p̄torem a quo non fuit poſtulandum fratrem inimici mei: præ-
terq̧ duos de lapide emptos. Pedianus: qui tullianas orationes cōmodiſſime interpretatus eſt ſic
enarrat. Duos tribunos: quos de lapide emptos ait quia mercede id faciebant. Hoc Aſconii interp̄-
tamento penſitato & diligēter aīaduerſo ſuppeditatꝰ eſt cōtectandi locus: in foro videlicet Roma-
no lapidē fuiſſe: iuxta quē ſectio: diſtractio: & p̄mutatio venaliū rerū fieri conſueuerat: & apud quē
haſtarium: vt obiter vſurpē Tertulliani verbū: Romani faciebant. Ego in Plautinis cōmentariis
hoc addidi athenis atticis fuiſſe lapidē elatū a quo omnes tales lapides appellationē ſortiti ſūt. Nō
nulli liuiduli: qui: quorū ęmulationē deſperant eorū affectant ſimultatē: hoc aiūt ſōniū eſſe niſi au-
thorē tāꝗ ſcutū aiacis p̄tendā. Audi igiẽ quæ Pauſanias græcus author tradit cū de iis qui ad atticā
ſpectant meminit. Apud areopagū palladis martiæ ara viſitur: quā ille abſolutꝰ conſtituit. Saxa
quoq̧ argentea: in quibus rei omnes accuſatoreſq̧ conſiſtunt: alterū īprudentię: alterū cotumeliæ
nuncupāt. Hæc Pauſanias. Ab his ſaxis argenteis: in quibus noxii ſiſtebanẽ lapis iſte Romanus
& ille apuleianus originē habuerunt. Illis vtebanẽ ob martis exēplū: qui teꝰ cędis illis accenſis ex-
emptꝰ fuit a iudicio. Quid multa refero quę in hoc auctore primꝰ enarraui: īprimis illū oculū iuſti
tię noiare q̄m in hieroglyphicis lr̄is oculꝰ iuſtitię ſeruator interp̄tabaẽ: q̧ ſi oculꝰ ſeruatorē iuſtitię ſi-
gnificat: ab hoc exēplo litterarū ſacrarū Apuleiꝰ inuocat oculū iuſtitię & teſtaẽ q̄m ſit oculū ſignifi
care iuſtitiæ ſeruatorē. quare qui aliter ſētiūt nihil ſētiūt. Hic. n. inuocat oculū iuſtitiæ: vt cuſtodē: &
corporis defēſorē: quē nouit non ob aliā cauſam in ſacris litteris ſculpi niſi q̧ iuſtitia acribꝰ oculis
intuetur. Si ſeruator iuſtitiæ p oculū ſignificatur: non ob aliam cauſam hoc fit niſi q̧ iuſtus oīa in
tueri acriter debet. & oculatiſſima acie p̄funda rimari: igiẽ iuſtitia per oculum figurabatur: ſi ſerua-
tor iuſtitiæ per oculum denotabatur. Non video quomodo oculus ſeruatorem iuſtitiæ ſignificet
nec tamen iuſtitiam. Hinc enim oculꝰ iuſtitiæ trahit originē: qui ſignificat hominem iuſtitiam ſer-
uantem: ſicut Socratem qui dicit hominē dicit. Oculum iuſtitiæ arbitrum & vindicem nuncupat.
Marcellinus libro vigeſimo nono: Idē ſentimus fere Sed ego appellationis oculi iuſtitiæ altiꝰ cau
ſā repeto. Si iuſtitia eſt acribus oculis prędita: ſeruator iuſtitiæ acribꝰ oculis erit: iuſtitiæ ergo oculꝰ
inde vocabitur: nec obſtat Diodorum ſcribere oculum ſeruatorem iuſtitię ſignare: cum idem ſit &
iuſtitiam ſignificare: & iuſtitiæ ſeruatorem. exempli gratia ſi manus liberalitatis ſeruatorem indi-
cat: videbitur quoq̧ liberalitatē indicare. Sed hęc video potius eludi ꝗ vitari. Pręterea nō in operis
huius veſtibulo cum ſic ait. At ego tibi ſermone iſto mileſio varias fabulas cōſeram: aureſq̧ tuas
beneuolas lepido ſuſurro permulceam: modo ſi papyrum ęgyptiam argutia nilotici calami inſcri-
ptam non ſpreueris inſpicere. Puto ego papyrum ægyptiam genus dicendi molle & laſciuum ſi-
gnificare: qua mollitate male audiebāt ęgyptii: quā ob rem varroni canopitici libidinoſi ſunt. Ar-
gutiam vero calami nilotici elegantiam argutam & lepidam characteris: quem peculiariter ſtilum
niliacū vocabant. Conueniet cum ſuperioribus vbi policetur mileſias fabulas nūc ægyptias pede
ſtri oratione laſciuas: & dulcia poemata modis niloticis hoc eſt obſcœnioribus cōpoſita: de quibus
Ouidius intellexit libro tertio de arte amandi ſic canens.

Et modo marmoreis referant audita theatris:
Et modo niliacis carmina luſa modis.

Paulo poſt cũ ſic ait. Ego deniq; veſpera dũ polẽtæ caſeatæ mordico ſecurius offulã grandiorem. Scribo ex priſcis exemplaribus veſpna hoc eſt in veſpna: quæ vox nouatori verborũ Apuleio cõuenit. Veſpnam priſci cœnã dictitarunt ꝙ veſpere ſumeretur ad prandiũ differentiam. Idem lib. decimo. Quo cõſpectu ſimulatur neceſſaria præcordiis leniendis: biliq; ſubtrahendæ illa prænobilis potio: quam ſacram doctiores nominant. Qui ſint hi doctores: qui de potione ſacra meminerunt: imo quę ſit ipſa ſacra potio ignoratum eſt diu. Illa de qua Plynius non tacuit aurea potio ſuper qua nobiles medici multa & rhubarbarum ſiue ponticũ: qđ inter benedictas ſiue nullũ habentes virus cõnumerantur ad hoc ꝓpoſitũ non facit. quia & ſi benedictã quam medici vocant poſſit iſte ſacram vocare: cum benedictis tamẽ medici coniũgũt: quę non pro vltima medicina porrigũt. Nec ſacra dictio apud medicos cũ benedictis cõgruit qđ inſulſum eſt credere præſertim cũ ſacrarũ medicinarum & benedictarũ apud idoneos: imo omnes medicos: ſint capita diuerſa. ego apđ Luciũ ſacrã potionem intelligo ſolutiuam ſorbitionẽ ſiue medicinã: quam gręci ιεραν vocant. Nec inepte aſſeres Apuleium per ſacrã ιεραν πικρην Galleni ſignificaſſe: quæ vt tradit Meſue ſiue moſes: vt nonnulli malũt: eſt medicina ſublimis: in qua aggregant̃ operationes nobiles. Eſt enim attenuatiua & reſolutiua materiarũ malarum: imodicarũ: & viſcoſarũ: & exicatiua earũ: quæ imbibitę ſunt in meatibus & anguſtiis: ſicut imbibit̃ in ſpongia: & pficitur ab ea ſolutio bona: & cõueniẽs & eſt calefactiua & aptiua opilationum & abſterſiua. Quidam faciunt trochiſcos cũ aqua bidelii & draga: & virtus quidẽ huius medicinę affert iuuamenta multa expta ad ęgritudines capitis: ſtomachi: epatis: & iuncturarũ: renum: matricũ: & mẽbrorum frigidis: & educit humiditates generatas in eis & putredines: Cuius permixtio docetur a Meſue. Si non ad ſacrã amarã vis verba Lucii referre. qm̃ dumtaxat ſacrã nominat non autẽ amarã: refer ad ſacrã potionẽ hermæ: a qua expectãt medici fiduciam iuuamẽtoꝶ & exptorũ. Eſt & ſacra archigenis. Eſt moſis quoq; hiera: quę proculdubio medici hiera medicamina dicũt quaſi ſacra & prope diuina ope auxiliantia. hoc ſupaddẽdũ eſt qm̃ anguilla ſemp elabit̃ cũ hierã ſiue ſacram nominamus debere nos intelligere de hiera Galeni quis multę ſint hieræ ruffini ſcilicet hermæ & cæterorum. Pręterea hoc aduerte rhu ponticum ſiue rheubarbarum nullo pacto poſſe inter ſacras potiones numerari. Qm̃ ſacræ potiones ſunt mixtę benedictæ vero: inter quas eſt rhubarbarũ: ſimplices. Narrationi ſuperiori de oculo iuſtitię hoc adde ſingulatiuo numero frequentius ſcriptores oculũ iuſtitiæ q̃ oculos nominare. quare videt̃ potiꝰ ad figuram oculi ſacrarũ litterarũ referri propterea Iulianꝰ poeta gręcus πανσκοπον ομμα δικης. hoc eſt iuſtitiæ oculum cũcta aſpiciẽtem nominat.

Quis author obſcœni carminis: De elephãtide poeta. De Pſoleo & Culeo verba in priapęis explicata. Cap. xli.

Dubitauerunt eruditi obſcœni carmis: cui priapęis nomẽ inditũ eſt: author ne Vergilius a pudore genuino parthenice dictꝰ: an potius Ouidius ꝑlicens in verbis oſcis: author fuerit. Ego nec id maronianum opus putem: nec ouidianũ. Sed diuerſorũ poetarũ: qui priapo tutelari numini horti cęſarei ſeu mecœnatiani ludentes hęc pro captu moduloq; ingenii cõpoſuerint vario ſtilo: multiplici materia: ſubinde idẽ repetente. Poema iocoſum nimis eſt: & laſciua verborũ nuditate pudibũdũ: ſcatens tamen non mediocri & ea recondita eruditione: cuius rei verſus hi fidem manifeſtam faciunt.

Obſcœnas rigido deo tabellas
Ducens ex elephantidos libellis
Dat donum lalage: rogatq; tentes
Si pictas opus edat ad figuras.

Plęriq; oẽs autumant meretricẽ fuiſſe elephantida: quę figuras coitu pictas exſcripſerit: & hãc lalagen poetæ illas imitari. Ego elephantida nomẽ poetæ crediderim: qui iocoſis carminibꝰ numeros modoſq; cõcubitus intexuit: & cuius opuſculo nũc lalage coitus figuras exſcribit: legendoſq; proponit: dicatos prius obſcœno deo. Fuerunt alii ꝑter hũc elephantide: qui modos coitus carmine docuerunt: quod oſtendit Ouidius in libris triſtium.

Nec qui compoſuit nuper ſybaritida fugit:
Et qui cõcubitus non tacuere ſuos.

Tranquillus in Tyberio de hoc elephantide meminit Demetrius grecus ſe de hoc elephantide legiſſe quædam mihi Mediolani retulit: qui poeta fuit non poetria. Sunt & hæc apud eundem poetã digna ſcitu carmina.

Sed rudis hoc dominum totiens audire legentem
Conſtitui: meracas edidiciq; notas.
Pſoleon ille vocat: quod nos pſolocnta vocamus.
Et quod nos culum culcon ille vocat.

Inducitur priapus

poetam audiens dominū hortuli lectitātem carmina Homeri: ait priapus ſe audiuiſſe multas Ho-
meri dictiones: quæ iniuriam pudori faciunt ſi Romana lingua proferas: nec diſcōueniūt in ſigni-
ficatione. Pſolcon præputium dictitat Homer⁹: cōuenit illud cum pſoloente fulmine. Eſt enim mē
tula fulminei impetus. Culeon vaginam dicit: verbum traduci poteſt ad podicem: quoniam ſicu-
ti vagina gladium: ita podex: honor ſit auribus honeſtis: penem accipit: quare ſymbolicos & oper
te podicem Plautus elegātiarū parens vaginā vocat his. Conueniebat ne in vaginam tuam ma-
chera militis? Carmen Homeri in prima Iliados rhapſodia vbi κουλεος pro vagina ponitur hoc
eſt. αψ ἐς κουλεον ὦσε μεγα ξιφος οὐδ' ἀπιθησε. Sunt qui legunt. Pſolcon ille vocat: qđ
nos pſoleonta ceraunon hoc ſenſu. Homerus pſolcon vocat ceraunon hoc eſt fulmen: qđ nos pſo
loenta. ψωλη græce mentula dicitur. Ludit in vicinitate dictionum poeta. hāc tamen venorē inter
pretationem puto. Homerus pſolcon vocat ceraunon hoc eſt fulmen. vt interpretatur Sudas cito
corrūpens & comburens: cum penis: qui græce pſoleon dicitur & pſole ſit ardens & impetuoſus po
terit dictum videri a pſoloente fulmine: & hoc pacto etymologiam rerum turpiū inuenit ex Home
ri carminib⁹. De pſoloente fulmine hęc lego apđ Ariſtotelem libro tertio metheorōū. Cum autem
ſubtilior ſpiritus increpuerit vocatur incenſio. Coincendit enim aerem flagrantia colorans. Si aūt
in ipſa multus & ſubtilis extruditur ſpiritus: hoc fit fulmen: ſiquidem valde ſubtilis non adurēs p-
pter ſubtilitatem: quā poetæ argeta vocant. Sin autē minus adurēs: quā pſoloenta vocant. hic eīn
propter ſubtilitatem fertur: propter velocitatē autem præuenit pertranſiens anteq̄ ignitus fiat: &
moram faciens denigrat. Pſoli dicūtur a græcis magna virilia habentes. Ariſthophanes. τουτ' αρ'
ἐκεῖν ἦν τουπος ἀλληθῶς κοκκυ ψωλοι πεδιον δε ψωλορ γενεσθαι δει σε μεχριτου
μυρριμου αρτιμεχριτου μυρρινου αντιμεχριτης κηφαλης. id eſt oportet te fieri mentulam a
pube ad caput. In poeta nr̄o pſoleon a pſolo hoc ē enormib⁹ virilib⁹ formā diminutiōis capit. Cū
vero ait qđ nos pſoloenta vocamus ne intelligenos græci. quoniam latinum priapus in hoc opuſ
culo ſe vocat. ſed nos vocamus: qui græca verba pudibunde & ſerio cupim⁹ traducere ad græcas
honeſtas voces ſi non poſſum ad latinas: quæ græcę dictiones ſine pudore proferuntur.

Prochotrophia. Xenones. Xenius Iuppiter. Noſocomion. Xenodocion. Gerontocomion. Vephrotrophion. Orphanotrophion verba iuriſperitorum explicata.

Caput. xlij.

IN codice iureconſultorum hoc eſt legū: quas imperatores ſanciuerūt: libro: non impro
bando talia leguntur. Quia igitur multa ſcimus tam noſmetipſos q̄ ſereniſſimam con-
iugē noſtrā varijs perſonis iam donaſſe & vēdidiſſe & per varios titulos aſſignaſſe cum
maxime ſacroſanctis eccleſijs: & Xenonibus: & potrophijs: & ipſis eccleſijs: & alijs innu
merabilibus perſonis. Vox illa potrophijs adulterina eſt & manifeſte mēdoſa. Corrigo ptochotro-
phijs. Sunt eīn ptochotrophia diuerſoria vel domus vbi ptochi hoc ē mēdici nutriunť. πτωχον
eīn græci mendicum vocant. τροφην nutrimentum: in quam ſnīam protulit id Heſiod⁹ lib. primo
ἐργα και ἡμεραι. και κεραμευς κεραμει κοτεει. και τεκτωρ. και πτωχος πτωχῳ φθονεει.
και ἀοιδος ἀοιδῳ. Significāt hi verſus inuidere figulum figulo: fabrum fabro: mendicū men-
dico: & poetam poetę. πτωχος inquit ſudas ὁ ἐν πε πτωκως του ἐχειν ἐπαιτης. παρα το
πτωσσειν παντας. ὁ ἐστι πταπεινουσθαι. Dicitur Ptochus q̄ peptochos hoc eſt ſupplicite
& humiliter & timide ſe habet mēdicus. in omnibus πτωσσειν hoc eſt humilem ſe agere. De his
qui nunq̄ explenť græci prouerbialiter dicunt πτωχου πηρα οὐ πιμπλαται. ſignificāt hæc verba
mendici pera nunq̄ expletur: & ſportæ mendicorum ſemper ſunt vacuæ. Inoleuit & pūerbio πτω
χοτερος λεβηριδος και κιγκαλου. hoc eſt mendicior leberide & cingalo. Exiſtimo hūc populū
cingalum fuiſſe illū: vnde fluxerunt hi aduentitij mendici: qui ſeminudi & ſemp famelici ſine ſpe
ſine ſede: italiam: mendicātes & furantes: obābulant: tēdiculas tēporarias vbiq; explicātes: quos
veneti noui Romani procul a ciuitatib⁹ ſuis arcent magni turcarū Regis exploratores: & emiſſa-
rios arbitrantes. Græci hoſpitalē locū vbi mendici nutriuntur vocant. πτωχοτροφειον autho-
re Suda. Xenones autē vocanť loca vbi hoſpites accipiunť: quę alio nomine græci Xenodocia di-
cunt. Xenion donum: qđ datur hoſpitibus. ξενιος ὁ ζευς hoc eſt iuppiter hoſpitalis dicť a græcis.
de quo ſic loquutus eſt maro. Iuppiter hoſpitib⁹ nam te dare iura loquunť. Pręfectus hoſpitio vo-
catur quoq; ξενιος. ξενολογιον locus vbi milites externi cogunť. ξενολογος congregans milites
externos. Idē iperator codice de ſacroſanctis eccleſijs vſus eſt hac dictione ſic loquēs. Si q̄s dona
tiōes vſq; ad q̄ngētos ſolidos ī q̄buſcūq; reb⁹ fecerit vł ī ſanctā eccleſiā vł ī xenodociō vł ī noſco
miū: vel orphanotrophiō: vel ī ptochotrophiō vel in gerōtocomiō vel ī nephotrophiū. Sed vt hęc
verba percipias xenodocium latini recentiores vocant hoſpitale. Noſocomiū valetudinariū vbi
alimenta ſuppeditanť ęgrotis. Orphanotrophiū vbi filij orbi: & parentib⁹ priuati nutriunť. Pto-

chotrophium ædes ad mendicos alendos erecta. Gerontocomion vbi alimonię ſubminiſtrantur ſenibus viribus ob ætatem ſenectam deſtitutis. Vephrotrophium (ſic enim apud imperatorem legendum eſt) vbi nutrimenta parantur infantibus. βρεφου enim vocant infantem. βρεφυλλιορ infantulum. Orphanotrophi dicuntur præpoſiti nutriendis orphanis: quod collegimus ex his verbis imperatoris. Orphanotrophos huius inclytæ vrbis defendere ac vindicare debemus: qui præſũt mendicis ptochij vocĩtur: qui vero hoſpitalibus: Xenodocij. hoc imperator indicat ita loquẽs. Nullos monachos aut ptochios aut Xenodocios ortodoxæ fidei deputatos extra ordinarijs muneribus præcipimus prægrauari.

Facetum Laidis dictum: conſequenterq; explicatus Auſonius.
Endo ſuam apud eundem quid. Tau quid ſignificet.
Epigramma in catalecto enarratum. Caput. xliij.

DIxerat O mores o tpa Tullius olim Sacrilegũ strueret cũ Catilina nefas: quanto nũc cauſatius exclamare deceret cõtemplãtes latinas muſas ſordidatas: laceras: ſitu luroreq; fœdiſſimo obrutas & obſitas. Quis apud gręcos dicendi iocandiq; artifices: quis apud latinos ſupcilio grauitatis excellẽtes argutior: doctior: mollior: artificioſior ẽ Auſonio Burdegala? Truncus tamen & ſemilacer circunfertur: tot erroribus: tot maculis deformatus vt cũ Auſonium tenes vix te Auſonium tenere. Sed Auſonij reliquias putes. Dabitur fortaſſe nobis occaſio quandoq; cum his nonſtris congredi: interim nonnulla prælibabimus. In primis hoc feſtiuum & iocoſum eius epigramma aggrediamur.

Canus rogabat laidis noctem Myron
Tulit repulſam protinus:
Cauſamq; ſenſit: & caput fuligine
Fucauit atra candidum:
Idemq; vultu crine non idem Myron
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans.
Similemq; non ipſum rata:
Fortaſſe & ipſum. ſed volens ludo frui
Sic eſt adorta callidum.
Inepte quid me quod recuſaui rogas?
Patri negaui iam tuo.

Senſus hic eſt Auſonij: Myronem neſcio quem canum rogaſſe noctem laidis hoc eſt concubitum nocturnum. Ille repulſam tulit. Sed cum Myron amẽs animaduertiſſet ſe ob ſenium a laide repudiari: crinem fucauit: iterumq; adijt laidẽ: idem qđ prius orãs. Illa faciem noſcitabunda. Sed crine mutato decepta: credidit hunc: vtpote capillo ætati iuuenili competente filium eſſe illius priſtini amatoris: qui noctem popoſcit: cum tamen idem eſſet: diuerſo tamen crine. Reſpondit igitur Lais ſe patri ſuo iam mox negaſſe. Sed tamen dubiũ eſt: inquit poeta: an lais veteratoriæ calliditatis meretrix decepta ſit. an vero crediderit re vera hunc eſſe eundem illum primum noctis efflagitatorem. Sed iocari cupiens & amentiam ſenis illudere filiũ dictitauerit: taxãs in eo crinis adulterini fucatam ineptiam. Finxit hoc poeta laidi cõtigiſſe fabuloſe: quod euenit hiſtorice. Id vero dicax imperator Hadrianus vſurpauit ita ſcribente Helio ſpartiano. Fuit etiã dicaculus: vnde illud quoq; inotuit: quod cum cuidam caneſcenti quiddam negaſſet: eidem iterum petenti. ſed infecto capite reſpondit. Iam hoc patri tuo negaui. Hadriani ſcomma tenens Auſonius licentia: qua poetis frui licet: detorſit in Myronem & laida concinniter & venuſte. Vel a laidis dicto ſalſum dicterium vſurpauit Hadrianus. In Auſonij ſimiliter monoſyllabis carmen id quoq; ſubobſcurũ eſt. Et cuius de more quod adſtruit endo ſuando. Verſus hic merus ſyrpus videtur: & veriſſimum ænigma: quod tamen Diomedes enodat libro ſecundo ſic ſcribens. Apocope eſt ablatio de fine dictionis proparalepſi vel paragoge contraria cum aut littera detrahitur vel ſyllaba. littera Vt aſpice nũ mage ſit noſtrũ penetrabile telũ p magis: ſyllaba vt endo ſuã pro domũ. Senſus eſt Auſonij de more hoc eſt ex conſuetudine ſolitum dici cum aſtruimus hoc eſt aſſeueramus domum alicuius endo ſuam pro domum ſuam.

Nec illud minori eget obſeruatione. ſcire velim catalecta legens quid ſignificet tau. Significat hic verſus per catalecta opuſculum illud notiſſimum Maronis: cui a menſu ſyllabico nomen inditũ eſt: cuius hoc extat principiũ. vere roſa: autumno pomis: æſtate frequentor Spicis: vna mihi eſt horrida peſtis hyems. Qui catalecta hęc legerit: reperiet illic tau gallicũ. Eſt enĩ littera gręca tau: ad cuius ſimilitudinem cruces furcaſue galli fabricabant: quibus noxios ſuffigebant. hoc modo ſcribitũ. T. vel hoc pacto. τ. Sed prima nota ẽ furcę ſimilior: hos poetæ verſus in catalecton libello Auſonius innuit.

Corynthiorum amator iſte verborum
Iſte iſte rhetor quatenus totus.

Thucydides britannus atticæ febres
Tau gallicum imminet: ipſemet male illiſit

Iſta verba oīa iſte miſcuit fratri. Significare volens Maro quendam nequiter & perperā atticiſſantem barbarū alioquin & inſulſū ludit in littera græca inauſpicata eiuſdē ſignificationis dicēs illum cū neſciat vti Tau græco manere Tau gallicū hoc eſt furcā gallicanā (vt prędiximus) quoniā fratrē veneno ſuſtulit: Sed vt nihil omittam qđ vſq̄ legerim: pœnā crucis ſignificari per Tau litterā puto. quoniam apud Lucianum in eo libello: cui titulus eſt. Δικηφομιεντωμ pœnam ſtatuēdam huic elemento ſigma putatur cum locum alterius furto quodam interceperit: propterea furca: quæ punire furta conſueuit per hoc elementū exprimiť: qđ furatrinā exercere diciť. Littera. θ. quæ ſignificat mortē pſenti negocio nō facit. Amplius barbarū illū male atticiſſantem vocat Thucydidē britannum ludens in hominis barbariē: qui aſſerebat ſibi facundiā gręcā qualis floruit in Thucydide primario dicendi artifice: quod ſatis Thomas græcus poeta probat his luculentis carminibus. Demoſthenem: Ariſtidē: & Thucydiden tria Rhetorices ſydera nuncupantibus.

Ρητορηκησ φετλεω τρησ αστερασ ουνεκα μουροι
 ϖαρτωμ ρητηρωμ εισιν αρειοτεροι.
Sειοϖορουσ φιλεω Δημοσ τερεσ ειμιΔελιηρ
 και φιλαριστειδησ, και φιλοθουκυδιδησ.

In peruulgatis poetæ codicibus mendū eſt: vtpote in quibus tyrānum pro britāno legebatur. Hic de quo poeta agit fuit cimber: q fratrē ſuū īterfecit: & ob hoc fingit poeta illū ſcire Tau gallicū. quoniam ſcilicet interfecto fratri: ſimilis tau elemēto: ſucceſſit. Sed et Quintilianus taxari cimbrum a poeta innuit maximū affectatorē verborū: q̄ miſcet cū nouis: pinde ac miſtū ē ęs corinthiū. Sed nō mirū ē ſi hęc mōſtra & venena verbo℞ miſcet cimber: q fratri vera venena & pōtaria miſcuit: quo illū eliſit & ſuffocauit. Verba qntiliani libro inſtitutionū rhetoricarū octauo ſūt hęc. Quędā adhuc vetera vetuſtate ipa gratiā nitēt: qdā tn̄ etiā neceſſario interim ſumunť: enūcupare & fari: multa etiam audientibꝰ inſeri poſſunt. Sed ita demū ſi nō appareat affectatio: in qua mirifice Vergilius: & huiuſmodi quę ſequunť. Subdit aūt cū poeta. Iſta omnia verba miſcuit fratri intellige venena miſcuiſſe cymbrū fratri. Quid eñ ſermo affectatus aliud ē q̄ venenū: qđ cymber fratri ppinauit: Qđ poeta cymbrū innuat his Fabij verbis ibidē didicimꝰ. Cimberq hic fuit: a quo fratrē necatū hoc Ciceronis dicto notatū ē. Germanū Cimber occidit. Paſſim in Quintiliani codice ſic ſcriptū ē. Tau gallicum eñ & ſpinę male illi ſit. cū ſcribendū ſit. Tau gallicū iminet: ipſemet male illiſit.

Quæ ſint in Pacato capita diminuta. Caput. xliiij.

EXtat Pacati panegyricꝰ multa elegātia & verbo℞ nitore ſupfluēs: ibi tēporibꝰ malis: & ſub diris principibꝰ capita diminuta deplorat: & vitam ære taxatam. Ne forte dubires q̄ ſint capita diminuta Pompeij verba ſubieci. Diminutꝰ capite appellatur: q ciuitate mulctatꝰ ē: & ex alia familia in aliā adoptatꝰ: & q liber alteri mācipio datꝰ eſt: & q in hoſtiū poteſtatē venit: & cui aqua igniq; interdictū eſt. Capitis diminutio inqt iurecōſultus in inſtitutionibꝰ prioris ſtatꝰ cōmutatio. Maxima capitis diminutio eſt cū aliquis ſimul & ciuitatē & libertatem amittit. Capite diminutus ab Oratio capite minor appellať.

Per Cachinantē ſæuitiā Mamertinū fictā Domitiani crudelitatē ſignificaſſe. Cap. xlv.

MAmertinꝰ eloquētiſſimꝰ panegyriſta fuit: ſic eñ vocamꝰ illū: q panegyricos libellos hoc eſt cuiuſpiā laudes in cōuentu maximo pdicat: nō ſecꝰ q̄ epitaphiſta vocať: qui cudit epithaphiū. Hic Mamertinꝰ Iuliani imperatoris illius: quoi apoſtata cognomē inditū ē: laudes cecinit: Inibi cū būccine Iulianū laudaret a clementia: verba hæc ptulit. Quis neſcit aliorū imperatorū hylarē diritatē: cachinnātēq; ſęuitiā: a quibus ingenita crudelitas figmēto letitię tegebať. Taxari verbis iſtis Domitianū reor: quem ſimulatione multiplici doloſum vocant hiſtorici: qui quotieſcunq; in quēpiā ſęuire deſtinabat: crudelitatē tegebat: effundebať in hilaritatem: ſepicule ridebat: quare graphice & appoſite nūc cachinans ſæuitia vocatur a Mamertino: quā cachino hoc eſt etiā effuſo riſu ſimulabat. Cachinus eſt effuſus plus ęquo riſus: vnde catholica ſentētia Annei Senecę. Sit riſus citra cachinum. Riſum cachinabilē pro nimio & ſuperfluo vocat Apuleiꝰ Inimicos ſuos Marius riſu ſimultatē tegentes iocoſe dixit ſardonium ridere riſum. Hoc ſignificare voluit Plynius Cicilius ſcribens ad Traianū. Qđ eñ tā infidū mare q̄ blāditię principū illorū: qbꝰ tāta lenitas: tāta fraus: vt facilꝰ eēt iratos q̄ ppitios habere: Expliꝰ hoc idē ſignificauit in domitiano Trāquillꝰ. Erat (inquit) nō ſolū magnę. ſed & callidę inopinatęq; ſęuitię. Auctorē ſūmarū pridie q̄ crucifigeret i cubiculū vocauit: aſſidere in thoro iuxta coegit ſecū: hilarēq; dimiſit: ptibꝰ etiā de cœna dignatꝰ ē. Si cachinātē Mamertini ſęuitiā libeat ad Cōſtātiū anteceſſorē Iuliani vertere nō errabis. Fuit eñ & ille fucatę hilaritatis foris: domi nobiliū carnificinā exercēs authore marcellino.

Exemplum Macedonum infantem regem in aciem proferentium.
Caput. xlvi.

NAzarius quoq; vir adprime doctus in panegyrico ad conſtantiũ ſic ſcriptũ reliquit. Macedones cum bellum reficerent contra illyricos regem ſuũ in cunis ad aciẽ detulerunt: cum illos ira: hos miſeratio: illos ſignorũ cantus: hos pueri vagitus accenderent: inutata ẽ ratio certaminis. Vicerunt qui amore pugnabãt. Ne forte aliquis tẽpus terat anxie hiſtoriã huic rei congruam veſtigans: & ne cõmentitium: vel fabuloſum hoc putet: q̃uis pręſentem rerum ſtatum prae oculis habeat: Fauentinos videlicet galliae togatę populos miſeratione Aſturis pueri reguli ſui cõmotos. regi gallarũ: Romano pontifici: martiq; regnatoribus venetis: quibus totus orbis cedebat: reſtitiſſe viriliter: ponam tamen quae Nazario cõcinentia tradit Iuſtinus in epitome Põpeij trogi li. vij. Argeus moderate & cum amore populi adminiſtrato regno ſucceſſorẽ ſuũ philippum reliquit: qui immatura morte raptus Europum filium paruulum admodum inſtituit haeredem: & macedonibus aſſidua certamina cum Thracibus & illyrijs fuere: quorũ armis veluti quotidiano exercitio indurati gloria bellicae laudis finitimos terrebant. Igitur Illyrij infantiam regis pupilli contẽnentes bello macedonas aggrediunt̃: qui pręlio pulſi rege ſuo in cunis prolato: & pugnę ante aciem poſito acrius certamen repetiuere: tanq̃ ideo antea victi fuiſſent quod bellantibus ſibi regis auſpicia defuiſſent: futuri vel propterea victores quod ex ſuperſtitiõe animum vincendi coeperant: ſimul & miſeratio eos infantis tenebat: quem ſi victi forent captiuũ de rege facturi videbãtur. Conſerto itaq; praelio magna cęde illyrios fudere: hoſtibuſq; ſuis oſtenderũt priore bello regẽ Macedonibus non virtutem defuiſſe. Hoc idem Polybius grauiſſimus ſcriptor aſſerit.

De Ara miſericordiae athenienſium pro eumenio.
Caput. xlvij.

LEgitur Eumenij cultiſſima: multiſq; exemplis florentiſſima oratio pro ſcolis reparandis vbi exemplariter oſtendere nitens apud quoſcũq; populos aliquod humanitatis opus nobile fuiſſe erectum: ſic infit. Athenienſis humanitas aram miſericordię inſtituit. Hanc aram miſericordiae: quã pietas: & vt gręce loquar: φιλανθρωπεια Athenienſiũ dedicauit arbitror id aſylum fuiſſe: qd ex athenienſiũ conſenſu poſteri heraclydae dedicarunt: qui aduerſum habentes patris culpa omne mortale genus ob impotentiam Herculis poſt eius obitum dedicauerunt: nepotes videlicet herculanei: miſericordię arã: vt eo pacto ſe defenderent: qui viribus inaequales non poterant ſe tutari. De hac ara Claudianus meminit. Scribit tamen Plutarchus in theſeo moedorum bello conſultãtibus athenienſibus ab Apolline reſpõſum reddirũ oſſa theſei in vrbem deferrẽt: quae cum reperta fuerint in inſula ſcyro: ſi memoria fideli vtor: Pompatice deportata ſunt in vrbem: locus vbi depoſita fuerunt Miſericordię conſecratus: ad quem miſeri: ſerui: & ſuperiorem timentes confugere poſſent: hunc honorem theſei oſſibus habẽtes: qui neq; ſepultus deſineret popularibus ſuis auxiliari. de hac ara miſericordiae Statius ſic: Huc victi bellis: patriaq; e ſede fugati Regnorumq; inopes: ſcelerumq; errore nocentes cõueniũt: pacemq; rogant. mox hoſpita ſedes vicit: & oedipodae furias & funus olynthi Texit: & a miſero matrem ſummouit oreſtẽ.

In arbitro Petronio multa luci ſuae reſtituta.
Caput. xlviij.

PEtronij arbitri opuſculũ aureum manus eruditiorum verſant: immo fragmenta operis aurei: in quo contendit Petronius effugere ab omni verborum vilitate: ſumereq; ſatagit voces a plębe ſũmotas vt fiat illud. Odi prophanũ vulgus & arceo. Hunc auctorem plura ſcripſiſſe q̃ extent oſtendit Fulgentius Placiades quaedam in mythologijs ſuis aduocans: quae nõ cõparẽt. In his Dij boni reliquijs quãta ſit librariorũ incuria quis vel mediocriter eruditꝰ noſcere põt. Nuperrime mẽdũ ſubeſſe cognoui in his verſibꝰ cõciniter & doctiuſcule ſcriptis.

Vix nauita protheus.

Sufficiet ſimulachra virum traducere cymba: Claſſe opus ẽ. Protheum deũ marinoꝝ paſtorẽ mõſtrorũ poetę fabulant̃: apud quẽ fuiſſe helenam Philoſtratus eminiſcitur: cum incaſſum graeci troiam oppugnaſſent: Illic tãdem reperta eſt a graecis: cum Protheo videlicet. Verior lectio erit ſi hoc pacto corrigis. Vix nauita porthmeꝰ per porthmeum intelligit charontẽ: quẽ Diodorus ſic appellatũ contendit quoniam traſmittit animas defunctorum. Quidam perperam porthmeum portorem interpretantur cum tranſfretatorem dicere debeant. Eſt enim portitor ille: qui pręeſt portui exigendo naulo mercium peregrinarum. poetae non quod tranſmittat portitorem charontem vocãt (is enim tranſfretator dicitur) ſed quoniam exigit portorium quod in Luciano exigit a cynico. Triẽs enim ex ſuperſtitione ęgyptia in ore defuncti ponebatur: quem mortuus dabat charonti vt tranſmitti facilius poſſet: quod Propertius intellexit cum ait. Nauta recẽſet onus. Porthmeus autem dictus quod baride (ſic eñ vocat̃ eius nauicula) tranſmittit animas defunctorum. Hac dictione q̃uis peregrina vtunt̃ latini. Iuuenalis: Iã ſedet in ripa: tetrũq; nouitꝰ horret porthmea: nec ſpe-

rat cœnoſi gurgitis alnum πορθμειον græci vocant naulum:quod tranſmittenti datur. Ita vocatur a Callimacho ſic ſcribente. τουνεκα και νεκυευσ πορθμηιον ουτιφερουται Vocatur & in littore profunditas. Porthmos apud Demoſthenem pro Cteſiphonte ciuitas eſt Euboiæ. Porthmos a græcis dicitur:quod noſtri fretum vocant. Porthmus eſt mare altrinſecus terram habens. Iſthmos vero terra tenuis circũ circa mari adlatrata. Porthmos mare vndiq; cõtinentẽ habens. Eſt enim duplex porthm⁹ heleſpõti ſcilicet hinc inde Seſto & Abydo adiacentib⁹. Aliud os euxini põti qđ ſacrum vocatum. Columellam lucanũq; non intelligunt qui portitorem a portando ſumunt. Nã hiſtoriæ alludũt. fuit enim aries nauta(vt quidam putant)qui cum a vectoribus : in portu morat⁹ naulum.i.portorium exigeret:inde vocatus eſt portitor:a portu non a portando: & ſi detur illos tantum ſpectare fabulam. Non ne poetæ fabulãtur:a portu ad portũ tetendiſſe arietem vnde portitor. Non multo poſt:hoc hemiſtichiõ nõ minori labe fœdatũ circumfertur aliud. Teſus ſilueſter iaſdon Atq; vrbana progne. Eradenda eſt vox hæc barbara:& nihili iaſdon:ſubſtituendũ. Teſtis ſilueſter aedon αηδονα nanq; græci luſciniam vocant qua græca dictione romani vt dulci & leni non abſtinuerunt. Vtitur & Maro in quodam opuſculo vbi dulciloquas ferens elegantiſſime deſcribit. Quodq; leues calami:quod ſuauis cantat aedon:Quod lyra:quod cytharæ.qđ moribundus olor. Ab hac ſuauitate cantilenæ αηδοσ ab Heſiodo poeta dulcis appellatur ita ſcribente. και πτωχοσ πτωχωφθονεει, και αοιδοσ αοιδω.

Apollinem cognomento loxium fuiſſe Seruius enarratus:& de Anareticis planetis. Caput.xlix.

SAEPE audiui dubitare quid nam ſignificet illud honorati grammatici Seruij:quod eſt in cõmentario quarti libri Aeneidos his verbis. Apollinis hyperborei oracula longia feruntur. Nihil enĩ ſignificant hæc verba corrupta:& indoctorum grammatiſtarum incuria polluta. Legendum erit loxia nõ longia:qua voce ſignificabit obliqua & tortuoſa. Loxios enim græce dicitur implicatus:qua voce nuncupabatur apollo. quoniã dabat oracula ambigua nec expedita:quale eſt illud exemplum pyrrhi. Dico te æacida Romanos vincere poſſe. Et illud. Cyrus halim penetrans magnam præuertet opum vim. Si vero in Seruio logia ſcribere mauis interpretare vaticinia:& pręſe ferentia diuinam quãdam mentẽ. λογειον το μαντειον inquit Sudas Logion quoq; dicaſterium vocatur hoc eſt iudicum locus. Logia quoq; vocantur:quæ de deo dicuntur. Logian Chryſoſtom⁹ in omelia ad corynthios collectionem vocat ita loquens. περι δε τησ λογιασ τησ εισ τουσ αγιουσ. Subdit idem Seruius. Anareticos dicit id eſt Martẽ & Saturnum:qui intercidunt vitæ rationem ſi radijs ſuis ortum geniturę pulſauerint. Vox græca eſt anareticos qua inciſor ſignificatur recte vocantur ij duo planetæ anaretici. quoniam radiationibus ſuis vitam amputant cum ſimul iuncti ſunt:hoc enim pacto ſeruium debes exponere. quoniam Mars ſi benigno ſyderi copuletur neuter eſt & indifferens:diritatemq; ſuamconſueuit exuere. Irradiaſſe Naſo iunctos hos errones ibida ſibi infenſiſſimumteſtat̃ ita ſcribens. Et te nequicq̃ placidum ſpondentia:martis

Sydera preſſerunt:falciferiq; ſenis. Letifera eſt horum planetarum coniunctio:peſtem: bella:ruinam regnorum portendens: & ſi forte radijs ſuis letalibus impulerint cuiuſpiam horoſcopum violenta morte:ni oppoſiti ſyderis benignitas iuuet:ſignificãt illum moriturum. Anaręticí dicuntur ab αναιρεσθαι:quod ſignificat diſſoluere. Græcum verbum eſt αναρρηγνυω quod ſignificat reſcindo. Exiſtimo tamen ſcribendum eſſe in Seruio anereticos hoc eſt αναιρετικουσ ab αναιρεω quod eſt deſtruo & interimo. αναιρετικοσ dicitur exitioſus. αναιρεσισ interitus.

Quam falſa ſit & ridenda Seruij differentia inter aues oſcines & præpetes. Caput. L.

QVam inſulſe ibidem garriat hic idem Seruius viderint eruditi. Eius verba ſunt hæc. Oẽs enim aues oſcines bonæ:præpetes malæ ſunt:vel contra oſcines malæ : præpetes bonæ ſunt. Immo Serui aues oſcines quandoq; lætum præſtant augurium:quandoq; ſunt inauſpicatæ. Idem de pręperibus dico. Oſcines pluratiuo modo dicunt̃ ore canentes aues. Dicitur tamen ab Auſonio Phœbeius oſcen cum coruum intelligeret:Idem Horatius. Oſcinem coruum prece ſuſcitabo ſolis ab ortu. Quod præpetes vocantur quæ paſſis alis & celeribus augurium præfigurant Gellius copioſiſſime declarabit. Sed hæc Seruio non adſcribenda diſerti putãt homini bene docto:quæ meram ſapiunt inſcitiam:addita potius credere debem⁹ ab incultis ſcholiographis. Sic enim vocantur illi:qui gloſſulas infarciunt chryſippæo numero numeroſiores.

Cicuta ſolitos Athenienſium ſacerdotes caſtrari. Seruius enodatus.

Caput. Li.

IDem Serui⁹ ſic inquit alibi. Apud quoſdam populos ſacerdotes ſolitos ſe quibuſdam haerbis emaſculari vt venerem arcerent: & coire non poſſent. Emaſculari expone virilitatem: & maſculae veneris vires deponere. Videtur ſeruius vel diſſimulaſſe compendio ludens: vel non fideliter memoria tenuiſſe cum haec ſcriberet: quod ego enarratum his hieronymi verbis cõperi: quae poſita ſunt libro primo contra Iouinianum. Hierophantas quoq; athenienſiũ vſq; hodie cicutae ſorbitione caſtrari: & poſtq̃ in põtificatũ fuerint electi viros eſſe deſinere. Cicuta enĩ caſtrabanẽ qm̃ frigorifica ẽ: & calorẽ omnẽ tollit: & niſi probe tẽperes vſq; ad mortẽ. Hierophãtae: vt hoc incidẽter explicẽ: dicebanẽ ſacerdotes: qui ſummũ gradũ dignitatis in athenienſiũ ſacerdotio obtinebant. Emaſculare in alio ſignificatu idq; apud Luciũ Apuleiũ ſignificat puerũ ſtuprare: inde pygiſtae hoc eſt puerarij verecunde ſatis a Lucio dicunẽ emaſculatores: qm̃ libido iſta tetra & praepoſtera virilẽ animũ effoeminat. Mali ſacerdotes curios ſimulãtes: & dionyſia viuentes emaſculanẽ potius iuxta Luciũ q̃ ſeruiũ penitus volutabro ſordiũ veneris volutati. Sed iam a cenſore ad officiũ grãmatici repedem⁹. Plyni⁹ de hac vi ſicutae ſic inquit libro. xxv. Cicuta tollit venerẽ teſtibus circa pubertatem illita.

De Viduae etymo: De ſparthaco iureconſultus explicatus.

Caput. Lij.

IAbolenus iurecõſultus ſublimis fuit: qui multa cõſultiſſime. multa doctiſſime ſcripſit: inter haec iſta reponi nõ diſconducit: quae etymologice ſcripſit digeſtis de rerũ & verborum ſignificatione. Viduã nõ ſolũ eã: quę aliquando nupta fuiſſet: ſed eam quoq; mulierem: quae virũ nõ habuiſſet appellari ait Labeo. quia vidua ſic dicta eſt quaſi vecors: veſanus: qui ſine corde: aut ſine ſanitate eſſet: ſimiliter viduam eſſe dictam ſine viduitate. In vltimis his verbis librarij mẽdum eſt. Sic enĩ legendũ iudicabit: qui pleno pectore ſapiet. Similiter viduã eſſe dictã ſine duitate. Sẽſus hic eſt Iaboleni. Vidua dicitẽ quae ſine viro eſt a ve particula priuatiua: a qua vidua vocabitẽ quaſi ve dua hoc ẽ ſine duob⁹ vtpote: quę ſola viuit nõ collocata in matrimonio vbi duo ſũt mas & foeia. Duitatẽ vocat Labeo: quã gręci Δυαδα: recẽtiores vero philoſophi dualitatẽ. Exiſtimat tamen Macrobius libro primo ſaturnalium Iduare etbruſcã lingua eſſe idem quod diuidere: vnde vidua quaſi valde idua ideſt valde diuiſa: aut vidua a viro diuiſa. Quiſq; qđ ſibi potius videbitur eligat.

In eodem opere multiplici doctrina refertiſſimo titulo de acquirenda poſſeſſione minutulus error eſt in ſcriptu: maximus in ſignificatione. Sic enĩ Paulus inquit. Si ſeruus quẽ poſſidebã pro libero ſe gerat vt fecit ſpartanus: & iudiciũ liberale pati parat⁹ ſit: nõ videbitẽ a domino poſſideri. Expungenda eſt vox illa ſpartanus & ſpartacus ſubſtituendũ. Intelligit enim de ſpartaco gladiatore notiſſimo: qui ſe in libertatem reſtituit: de quo talis refertur hiſtoria. Cum Lentulus ludum gladiatorium adornaret capuę: capta occaſione ſpartacus: Chryſus: & aenomaus ſe inde proripuerũt cũ ſeptuaginta gladiatoribus: qui facta manu ergaſtula diffringunt: ergaſtularios ſeruos armant: ſeruos propoſito pilleo conuocant ad libertatem: Aduerſus illorũ impetus cõprimendos miſſos aliquot duces oppreſſerunt & conſulares exercitus. Tandem demãdato negocio Craſſo profligauit illos extremo bello: ex quo inceſſit per vrbem ouans laurea corona inſignitus more ouationis ꝓpoſtero. Cõſueuerant enĩ ouantes myrtheam coronam geſtare. Reliquiae ſpartaci coniunxerũt ſe cum Catilinianis: quę paulopoſt ab octauio patre Auguſti deletae fuerunt extra ſortem demandato negocio: vt obiter tendens in macedoniã cõprimeret fugitiuos. A frugalitate ſpartacũ Plynius laudat: vtpote qui auro interdixerit exercitui ſuo. Idem laudatẽ a fortitudine vt qui aciter pugnãs ceciderit. De hoc ita ſcribit Lucan⁹. vt ſimili cauſa caderes qua ſpartacus hoſtis. Senſus eſt igitur Pauli. Si ſeruus inſtar ſpartaci vi ſe vindicet liberum nõ videri eſſe in poſſeſſione. quoniam pro libertate animam vult impendere. Non aſſerit Paulus illum libertate donatum ſed ait non poſſideri a domino: a quo coherceri non poteſt.

In inſtitutionibus correctus Codex publicae editionis: & de paedicatoribus: infandaq; venere non pauca. Caput. Liij.

MVlta ſunt quoq; in inſtitutionum libris: q̃ ſignãda ſũt obeliſco hoc eſt nota cenſoria: vnũ duntaxat pro exemplo nunc adducam quod induſtriam eruditorum requirere videbatur. Sic enim in codicibus inuulgatis ſcriptum eſt. Lege Iulia etiã flagitium punitẽ cum quis ſiue vi vel virginem vel viduam honeſte viuẽtẽ ſtuprauerit: poenã autem eadẽ lex irrogat peccatorib⁹: ſi honeſti ſunt publicationẽ partis dimidię eorũ bonorũ. Si humiles corporis coertionẽ cũ relegatione. Lego nõ peccatoribus. ſed paedicatoribus. Sũt enĩ pędicatores: qui venerem peruerſam exercent: hos graeci πυγιστους a contrectandis natibus appellant: & paederaſtas: latini modo puerarios dictitant: modo emaſculatores: modo pulli pręmones a pręmẽdis hoc

eſt comprimendis pullis. Pullum vero priſci dixerunt puerum ab aliquo amatum. Pullarij ob hoc felles vocitanť a lucillio: q ſicuti felles pullos gallinaceos indagāt: ita iſti pullos hoc eſt pueros tenerioris ętatulæ. Suppilōes ſiue ſubulōes Lucili⁹ indē vocat. Auſoni⁹ poſtico vulnere foſſores dixit quod fodiunt partes poſteriores (venia ſit verbo impraetextato) ſubactores nōnulli dicūt. Hāc venerem omnes vno ore execrantur: quā prępoſterā modo vocat Firmicus Maternus: modo miſeram: cuius inuētorem orpheum tradit Ouidius: nonnulli vero Thamyrā. Ille etiam: ait Ouidius Thracū populis fuit author amorem in teneros tranſferre mares: citraq́ iuuētam aetatis breue ver & primos carpere flores. Pathicos ſceleſtiſſimos & muliebria patientes ſic taxat Ouidius. Fœmia quid faciet cū vir ſit leuior ipa? forſitan & plures poſſit habere viros. Reperti ſūt nonnulli catamiti qui amatoribus ſuis in mulicbrē modum denupſerūt: veluti de ſporo legiť & Nerone: q̄to fœliciora: nr̄a tempora: quę tā teterrimis monſtris carent ſi mō carēt. Sed ne Martialis epigrāma fabuloſū videatur: aut ſatyri mordacitas cōmētitia imperatoris ex libro vltimo codicis verba ponam. Cum vir nubit in fœminam viros paritură quid cupiat vbi ſexus perdidit locum? vbi ſcelus eſt id: quod non proficit ſcire? vbi venus mutatur in alteram formam? vbi amor quaeriť nec videtur? Iubemus inſurgere leges armari iura gladio vltore: vt exquiſitis pœnis dedantur infames. Quod autē paedicator idem ſit qui paedico docet Caluus in epigrammatis ita canens Bithynnia quicquid & paedicator caeſaris vn̄q̄ habuit. Tullius libro ſecundo de oratore vtitur hac dictione q̄uis ibi pro paedicatorem legeretur dedicatorē. Socrates approbabat amatores illos: qui animum amarent nō corpus: talemq́ fuiſſe amorem ſcribit eius in alcibiadem: cuius haec verba ſunt in ſympoſio. Neq́ enī venerius coitus id eſſe videtur: cuius gratia alter alterius conſuetudine tantopere delectatur: aliud quiddam eſt profecto: quod animus vtriuſq́ cupit: nec exprimere valet. Sed vaticinatur potius: & affectum inſitum veſtigijs ſignificat obſcuris. Prauus autem eſt amator ille vulgaris: qui corp⁹ magis q̄ animum amat. Nam cū primū corporis ſpecies: quam cupierat defloreſcit: abit. nihil eorum: quę promiſerat ſeruans. bonorum vero morum amator per omnem vitam in amicitia perſeuerat: vtpote qui rem ſtabilem ſectabatur. Autumat Plato amorē illum probādū eſſe: qui maſculum reſpicit fœminā ſpernēs. Hic amor deinde quoniam ſanctę veneris: pudicitięq́ ē comes: & ipe petulātiae omnis eſt expers. Quo circa quicunq́ amore hoc inſpirati ſunt gen⁹ maſculū natura robuſtius: & generoſius & mentis magis particeps diligunt. Quaerit plutarchus an pueri cōmittendi ſint praeceptoribus puerorum amore flagrantibus. Sed haec nimis multa.

Ortygometram in Hieronymo legendum: & de ludo: cui nomen ortygocopus.

Caput. LIIII.

Hieronymū hūc inquā Hieronymū eloquentię theologicę fulmē coruſcū quoties lectito videor non verba legere: ſed audire tonitrua: praeſertim quādo cōmin⁹ clypeū hoſtis impellit: & inſtātis aduerſarij gladium propellit. Sed dij deaeq́ q̄to nitore peculiariter effulget & luciddiſſimae coruſcat in eo libro qui eſt contra Iouinianum qui & ſi diurna nocturnaq́ manu ſubinde excutiatur a corruptela tamen non prorſus eſt immunis. In libro ſecundo eius inuectiuę ſic vbiq́ codicum: quos ego viderim: legi ſolet. Craſſus populus ortygomorā ſcribitur ad choleram vſq́ ructaſſe. Corrigendum duco ortygometram. Tangit enī Hieronym⁹ hiſtoriā notiſſimā deū ſummum: optimū: maximū auſpicio fauſto ducentē populū iſraheliticū per deſerta & auia loca cū cibaria deficerēt ſaturaſſe cothurnicib⁹ ad ſatietatē vſq́ expletū. Scim⁹ enī cothurnicē gręcos ορτυγα nūcupare. Ortygometra vero ē maior cothurnix: & veluti mater cęterarū vnde nomen adepta eſt. μητηρ mater eſt. Bononiēſes vulgo regē cothurnicū vocāt ortygometrā De hac meminit Plynius libro decimo. A glone ergo maxime volāt ortygometra duce: cū cothurnicib⁹ volare glottida tradit: cui a p̄lōga lingua nomē impoſitū ē. Digna ſcitu hęc: q̄ tradit Suidas. Ορτυγοκοπος. παιδια τις. hoc ē ortygocopus eſt quidam ludus: in quo ponunt ortygas in gyro: & in caput feriunt: in quo gyro ij qui contingere potuerunt Cothurnicem accipiunt illis autem qui tangere non potuerunt partes faciunt. Leges hoc in Alcibiade. Ουκ αλλα προσ μιδει αγσε δει αποβλεποντα τον ορτυγοκοπων. καί τοι ουτουσ αλλουσ. Similiter in phaedone. οτι προσ τουσ τυχοντασ ο αγωμ εσι. προσ δε τουσ αριστουσ διοπερ ου ρασθυμητεον. μη δε ορτυγοκοπειν. μη δε περι τα τοιαυτα εσπουδακεναι: Plyni⁹ authorē cēchrin: quā recētiores medici auē miliariā vocant: & cenchramū comitari cothurnices. Sūt q miliariā p cothurnice capiūt cū diſſimilis ſit aliquaten⁹. Nōnulli cothurnices negāt eſſe illas aues: q vulgo qualeę a ſono dicunť. qm̄ inſubres lingua vernacula cothurnices aues quaſdā nūcupāt: quae cothurnicibus pluma quidē non ſunt impares. Sed perdicib⁹ magnitudine non valde inferiores: quę cauſa forte quoſdā mouit vt querquędulas nūcuparēt has: quę vulgo qualeę dicunť. Ferunt Herculē ſeruatum eſſe cibo ortygis vnde graecū prouerbium. ορτυξ εσωσεμ ηρακλη τομ κρατερομ. Cothurnicem Pompeius refert appellatam eſſe a ſono vocis.

Origo prouerbij apud eundem Hieronymum ex græco eruta.
Caput. Lv.

IDem in ruffinum vſurpat hoc adagium. Manum peteris & pedem porrigis: qđ ex græco iſto detortum eſt: quod q̃uis paulo diſſimile ſit verbis: ſententię tamen congruit αμμα απητουν. οιδ απηρνουντοσκαφασ hoc eſt ſarculum petuntur: afferũt ſcapham. Dicitur hoc de his: qui alia rogati: illis diuerſa ſe habere dicunt.

Diſputatum nunquid Hieronymus idoneę ſatis expreſſerit pſalmographi verſiculum. Cap. Lvj.

PSalmographum mirari ſoleo tanq̃ os ipſum diuinũ loquens: cuius verba ſingula: ſi modo vim: pondus: auctoritatem: ſuccum ſubnotamus: ſingulę ſententiæ ſunt & clauſulæ. In ore eius ſi illam perſuadendi deã habitauere fatebimur: minus dicemus q̃ res eſt. Hic Demoſthenem primarium dicendi artificem: Thucydidem: Ariſtidem: Iſocratem: ęſchinem loces meras eloquentię tubas & ſidera: Adde Homerum & Maronem noſtrũ: Eregione vero pſalmographum ſtatuas: videbunť raucedine laborãtes argutos inter olores anſeres inſtrepẽtes: & vt ait Maro: fiſtula ſtridẽti miſerũ diſpdere carmẽ: qđ ſi verũ eſt: vt verũ ẽ. Quãto impenſius nos diuinius intonaret ſi non vmbram pſalmographi viderem⁹. Sed ipſum pſalmographum. Grauiter eñ & docte tranſtulit Hieronym⁹. ſed vt potuit: deeſt illa venus: quã inter tranſferendum amittimus: adde q̧ verſibus hebraicis pſalmi illi veri compoſiti ſunt: apud nos pedeſtri oratione ſurda hiulca: iacente ſtrati ſunt. Vnum exemplũ oſtendiſſe ſat eſt: quod his diebus dũ ruri ociarer legi: nõ ſic impij: nõ ſic: inqt pſalmograph⁹: ſed tãq̃ puluis: quẽ pijcit vẽt⁹ a facie terræ. Torſerã me diu hui⁹ carminis veſtigabũd⁹ ſentẽtia: cũ nõ pficerẽ ſatis adij repẽte hoiem hebrẽũ doctiſſimũ: q admirat⁹ Hieronymi aſperitatẽ negauit ſic in litteris hebraicis haberi. Sed hoc pacto. Eſt eñ integer verſus.

לאכן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח

Significat. hoc carmen: ſi velimus verbã verbis reddere. Nõ ſic impij. ſed tanq̃ acus vel ſtipula qđ ipſum: vel quã ipſam proijcit ventus. Illam dictionẽ hebraicã כמץ: quę ſignificat acus. barbare in editione Hieronymi vertitur puluis cũ id nõ ſignificet in hebręa lingua. Illud totũ. A facie terre: adiectitiũ eſt & ſuperuacaneũ. Quid igiť Hieronymo ne trilingui: religionis antiſtiti: litteratum theſauro: hebraicæ linguę cõſultiſſimo: errorẽ hũc adſcribem⁹? minime gentium. potius Fraterculis iſtis bardocucullatis: q exptes bonarũ litterarũ nõ intelligẽtes illã dictionẽ acus inſperſi puluere inſcitiæ noctuinos oculos in ſole caligãtes puluerẽ ſubſtituerũt. Eſt igiť pſalmographi ſenſus hic. Impij cum bonis partẽ non habebunt. ſed erunt inſtar aceris frumentacei: boni vero inſtar granorum: quę ventus ab acere inter euentilandũ diſcernit. Quæ differentia ſit inter acus: paleam: & apludam ex Plynio diſce libro duodeuigeſimo ita loquente. Et ipſa aũt: quæ euãnanť variam piſturarum rationẽ habẽt. Acus vocatur cũ per ſe pinſitur. ſpica tantũ aurificũ ad vſus. Si vero in area teriť cũ ſtipula: palea. Milij & panici et ſiſamę apludã vocãt purgamẽta: Camoc dictionẽ iudaicam interpretamur acus hebręis ſic appellantib⁹ minutiſſimã paleã: an vero minutiſſima palea capiatur pro acere viderint ſcrupuloſiores: ſatis eſt nobis nullo mõ camoc poſſe pro puluere ſumi: neq̧ pro palea: Caſſ. n. proprie loquendo palea eſt. Camoc: vt iudęi ſentiũt: proprie latine dicitur acus.

Demarchus & archon nomina magiſtratuũ Spartianus enucleatus.

Caput. Lvij.

AElius Spartianus profundiſſima ſcatet eruditione nõ ſine ſui temporis eloquentia. Is in vita diui Adriani ſic ſcriptũ reliquit. Fuit demarchus in patria ſua: Athenis archon: q̧ demarchus populi princeps dicatur nos affatim docuimus in plautinis cõmentarijs: ſupeſt vt explicemus quid ſignificarit per illam vocem archon. Eſt enim ſummus magiſtratus archõ athenis ſicuti carthagini ſuffes: Romæ dictator: qua nam poteſtate polluerit docet Põpeius in emaculatis exemplarib⁹. Arcere eſt prohibere. Similiter ab arcet prohibet. Porcet quoq̧ dictũ ab antiqs quaſi porro arcet: & p eo qđ ẽ cõtinet ponit: vnde & coercere cõtinere dicim⁹. Trahitur autẽ hoc verbum a græcorũ magiſtratu: quẽ illi archona vocant: in cuius poteſtate eſt cogere vel prohibere. Archõ enũerať athenis inter theſmotetas hoc ẽ legũ cõditores: q erãt ſex: inter hos archõ. Rex: polemarchos hoc ẽ impator. Sed rex ſedebat in loco qui vocabať buccolęũ. vel in prytaneo. Polemarchos vero in lycio. Archõ quidẽ in theſmoteſio: ſic eñ dicebať loc⁹ vbi Theſmotetę hoc ẽ iuridici iudices ſedebãt. Incidẽter hoc diſce gręcos αρχαια nũcupare capita carmiũ. Ariſtophanes in nube αυτοιτε και ταρχαισ και τοκοιστοκχ. Prouerbiũ mẽoratu dignũ ẽ apđ ſtephanũ gręcũ ſcriptorẽ in hęc verba. αρχησκυρια επι των ευτελων και μηδεν λυσιτελευσ εχοντων παροσον πετρωδησ και λυπρα. και δια τουτο περιχρησ κυροσ. hoc ẽ dñatio ſcytia

i tenues & nihil ſūptuoſum habētes inq̄tū ſaxoſa: ſterilis: & paupma ē ſcyros. Hoc poſſis vti prouerbio cū ſignificare volueris cuipiam inhonoratam prouinciam demādatā eſſe. De hoc ſummo magiſtratu ſic infit Trebellius Pollio. Galenus apud athenas archon erat .i. ſummus magiſtratus.

De chiridotis enarratum verbum capitolini. Cap. lviii.

Iulii Capitolini diligentiſſimi ſcriptoris ad hunç modum leguntur hæc verba in vita ptinacis. Penulaſq; lacernas & chiroditas dalmatarum: & cirratas militares: & bardiacos cucullos. Lego chiridotas dalmatarum. Sunt enim chiridotæ veſtes manicatæ: quas Plautus innuit ſic ſcribens. Manuleatam tunicam habere hominē addecet. Latina voce Plautus manuleatā tunicam dixit: quam nos promiſcue græca chiridotā. Dicuntur autem chiridotæ. απο των Χειρων hoc eſt a manicis: quas promiſſiores habent: de quibus Maro. Et tunicæ manicas: & habent redimicula mytræ Χειριδωτος Χειτων. veſtis eſt chiridot⁹ inquit Sudas leges alibi chiridas: eædem enim veſtes ſunt chirides. Dicuntur aūt chiridotę dalmatarum veſtes manicatæ ſericæ infectæ colore: quo vtebanť dalmatæ: quē hodie dalmaſcum vocant: quib⁹ veſtib⁹ indutus dalmaticat⁹ appellatur. Lāpridius in cōmodo: Dalmaticatus in publicum proceſſit: atq; ita ſignum quadrigis emittendis dedit. De dalmaticis veſtibus fit in decretis canonicis mētio diſtictione vigeſima tertia. Cōcedimus te & archidiaconū tuū dalmaticarum vſu decorādos eſſe. Neui⁹ in pedio mollicinam: crocotā: chiridotā: richā. Quin & manicatas veſtes chiridotas vocari teſtať pollux.

Qui ſint eruſcatores Vulcati⁹: Gelliuſq; explicati. Cap. lix.

Extat quoq; Auidii vita a Vulcatio gallicano ſcripta: vbi plus doctrinæ q̄ eloquentiæ reperies. Ibi ſic ſcribitur. Verus mihi de Auidio verū ſcripſerat q; cuperet imperare: audiſſe enim te arbitror qd āruſpatores de eo denunciarēt: niſi opprimeť opprimet. Scribo æruſcatores non ęrulpatores. Sic .n. diuinaculos & ariolos dicunt: qui diuinando ęra colligūt & corradunt: fallaciiſq; æs lucranť. Illud eſt .n. æruſcare fallaciis ęra colligere: qua furatrina callidiſſima arioli vtunť. Pōpeius autem de hoc verbo ita ſenſit. Aeruſcare ęra vndiq; .i. pecunias colligere. Eſt Vulcatii ſenſus æruſcatores hoc eſt ipſos diuinatores verū ptuliſſe ſup vero iperatore. Hos aūt vocauit ęruſcatores vſus vocabulo Gelliano. Verba gellii lib. xiii. Diſciplinā iſtā chaldęorum tantæ venuſtatis nō eſſe q̄tæ videri volunt: neq; eos principes eius: authoreſq; eſſe: quos ipſi ferāt Sed id pſtigiarū offuciarūq; genus cōmētos eſſe homines ęruſcatores: & cibū quæſtuq; ex mendaciis captantes. Multa etiam memini poetarū veterū teſtimonia cōfirmare: quib⁹ huiuſmodi ābages fallacioſæ cōfutantur: ex quib⁹ eſt pacuuianum illud. Nihil inquit credo auguribus: qui aures verbis diuitāt alienas ſuas vt auro locupletēt domus. Hos ſideralia vaticinia captātes mathematicos multi vocāt q̄ recte vero ipi viderint. Cōuenit .n. hoc nomē alteri q̄ aſtrologo: vt patet ſedulo lectori cōmentationis ariſtotelicę. Impator .n. Dioclytianus libro codicis vltimo mathematicā ſciētiam inquit eſſe damnabilem: & omnimodo interdictā. Paulopoſt Aruſpex: ariolus: mathematicus: aut narrandis ſomniis occultans artem aliquam ſi cōuict⁹ fuerit ſit eculeo deditus: vnguliſq; ſulcantibus latera perferat pœnas dignas facinore proprio. Planetarios Auguſtus aſtrologos appellat: quos Gellius chaldęos & genethliacos. Cōſtantius impator authore Marcellino imodicus fuit diuinaculorum omniū animaduerſor. Nā ſi ſup occentu ſoricis vel occurſu muſtellæ vel ſimilibus ſignis conſuluiſſet quādoq; peritum: aut anile icantamentum ad leniendum adhibuiſſet dolorem: qd medicinæ quoq; admittit authoritas: reus vnde non poterat opinari delatus raptuſq; in iudicium pœnaliter interibat.

De ſenaculo fœminarum Lāpridii Codex reſtitutus De emiſſariis. Qui bene naſati: & monobeli Cap. lx.

Abal⁹ Impator: cui poſtmodo helii hoc eſt ſolis (vt ſeruius interp̄tatur) cognomē inditum eſt: deſcribitur a Lampridio viro litteratiſſimo: in cui⁹ vita ſic ſcriptum eſt. Fecit & in colle quirinali ſenatulum .i. mulierum ſenatum: corrige ſenaculum: Pompeius ſenaculum dici putat locum ſenatorum. Percepimus pariter ſenaculum hoc eſt ſenatum paruū conſtituiſſe fœminas apud Romanos. Senacula tria fuiſſe romæ: in quib⁹ ſenatus haberi ſolit⁹ ſit memoriæ reddidit Nicoſtratus in libro. qui inſcribitur de ſenatu habendo: vnū vbi nunc eſt ædes concordiæ inter capitolium & forū: in quo ſedebant magiſtratus de rep. cum ſenioribus deliberātes. Alterum ad portam capenam. Tertium circum ædem bellonæ: in quo exterarum nationum legatis: quos in vrbem admittere nolebant ſenatus dabatur. Euſdem hæc. Romę deniq; nihil aliud egit niſi vt emiſſarios haberet: qui ei bene vaſatos perquirerent. Tu helium habuiſſe indagatores intellige: qui inueſtigarent bene naſatos hoc eſt egregie mētulatos: a quibus (venia verbo ſit) iniretur: hos græca dictione paulum infra monobelos vocat a longo obelo id eſt veru: qđ a ſimilitudine pro mentula vſurpatur. Ariſtoteles obeliſcolychnium lychnuchum vocitat hoc ligneolum ſuſtentaculum lucernarum. Monobeli vocantur igitur qui ſolo obelo hoc eſt pene: propter teretē

ſimilitudinem cōſpiciendi ſunt. Idem in vita Cōmodi morionem ꝗ quo mentulatiorem deſcribens ita inquit. Habuit & hominem pene prominentem vltra modum animalium: quem onon appellabat. Significat Lampridius commodum habuiſſe in delitiis quēdam prominulo pene hoc eſt cauda ſalaci: quem vocabat ονον hoc eſt aſinum: nec mirum ergo ſi ſatyrꝰ inquit. Bipedem ſibi quęrit aſellum. Ariſtoteles author eſt mutoniatos ſupra captum hoīs & ſortem: ſteriles eſſe: quoniam ſemen ꝓlixum penem diſcurrens deferbuit anteꝗ̄ in locos muliebres: hoc eſt in vuluæ acceptabula: recipiatur. Cucumā recognoſcēdū eſſe in pollione: & capitia: ibiq; Plauti carmen retractatū

Cap. lxi.

TRebellius pollio in diuo Claudio enumerat cumacum cypream vnam: ānulum bigēmeum: ſubarmale vnū. Vocem adulterinā eſſe crediderim cumacū cū nullibi rep̄iat̄: ſubſortiri igitur libet cucumam. Eſt enim cucuma genus vaſis: de quo Petronius arbiter inquit Cucumā grādem foco appoſuit. Martialis. Cucumam fecit Otacilius. hypochoriſmos cucumæ eſt cucumion. ſed gręca forma: nos cucumulam dicere nullus vetat. Miror Angelum politianum politiſſimum alioqui virum ſcribere dūtaxat extare hæc cucumę tria exēpla: cum iurecōſultus digeſtis ad legem corneliam de ſicariis cucumā in hac ſignificatione cepcrit. ſi claua: inquit Martianus: percuſſerit aut cucuma: tamen non occidendi animo leniendam eius pœnam. In eodē paulopoſt hæc mēdoſiſſime leguntur. Bardocucullū vnum: cucutia villoſa duo. Scimus. n. bardocucullum eſſe tegmen capitis villoſum: cuius vſus tranſlatus a populis gallię: qui dicuntur bardi: de quo alibi fuſius. Cęterum de cucutiis nunꝗ̄ legi: qđ mihi perſuadet mendoſam eſſe dictionem corrigendūq; eſſe capitia: quæ ſunt capitis tegmina. Varro de vita patrum in quarto. Tunicas nec capitia: nec ſtrophia: neq; zonas. Idem capitula vocat: hoc eſt parua capitia. Obiter plautinum id carmen interp̄tare ex curculione. Vbi quid ſumpuere operto capitulo vbi capitulum ꝓ paruo capitio ſume. Gręcorum enim mos eſt petaſatos incedere. Qui ſint Druides gallorum codex vopiſci emendatus.

Cap. lxii.

QVuantas & ꝗ̄ deformoſſimas in Flauio vopiſco maculas iuenerim (que poſſum dicere) ex hac menda: quam ſubtexam exemplū capere poteris. Dicebat: inquit vopiſcus: Aurelianꝰ gallicanas cōſuluiſſe dryadas ſciſcitātem vtrum apud eiꝰ poſteros imperium permaneret: ſi promiſcue lectioni ſubſcribis interp̄tatio facillima eſt. ipſū Aurelianum conſilium cepiſſe a nymphis gallicanis: quæ dicunt̄ dryades απο τῶν Δρυων hoc eſt quercubꝰ quippe cū querceta ſint nymphis illis cōſecrata. Sūt aūt querceta loca quercubus conſita: vt caſtaneta caſtaneis: coryleta corylis: citreta citreis pomis: laureta lauro: fraxineta fraxino: & ſic de reliquis. Amadryades vero nymphę vocitāt̄: quę cū quercubꝰ gignūtur: & moriunt̄. Lectio tamē elegātior eſt hæc ſi ſcribis gallicanos druidas. Sunt enim druidæ gallorum magi hoc eſt ſapientes: de quibꝰ multa Plynius: & Suetonius plenius tamen Cæſar belli gallici cōmētario ſexto: quæ ſcribit ille ſūt hæc: Druidæ rebus diuinis interſunt: ſacrificia publica ac priuata procurant: religiones interp̄tant̄ Ad hos magnus adoleſcentum nūerus diſciplinę cauſa cōcurrit: magnoq; hi ſunt apud eos honore Nam fere de omnibꝰ cōtrouerſiis publicis priuatiſq; conſtituunt: & ſi qđ eſt admiſſum facinꝰ: ſi cędes facta: ſi de hęreditate: de finibus cōtrouerſia eſt: iidem diſcernunt: p̄mia pœnaſq; cōſtituunt. Si quis aut priuatus aut publicus eorum decreto non ſtetit: ſacrificiis interdicunt. hæc pœna apud eos eſt grauiſſima. Quibus ita eſt interdictum: ii numero impiorum ac ſceleratorū habent̄: iis omnes decedunt: aditum ſermonēq; diffugiunt: ne quid ex cōtagione incōmodi accipiant: neq; his petentibus ius redditur: neq; honos vllus cōmunicatur. His autem omnibus druidibꝰ p̄eſt vnus: qui ſūmam inter eos habet auctoritatem. hoc mortuo: aut ſi quis ex reliquis excellit dignitate ſuccedit: aut ſi ſunt plures pares: ſuffragio druidum. nōnūꝗ̄ etiam de principatu armis contendunt. hi certo anni tempore in finibus carnutum: quæ regio totius galliæ media habetur: conſidunt in loco conſecrato. huc omnes vndiq; qui cōtrouerſias habent: cōueniunt: eorūq; iudiciis: decretiſq; parent: Diſciplina in britannia reperta: atq; inde in galliam trāſlata eſſe exiſtimatur: & nunc qui diligentius eam rem cognoſcere volunt plerūq; illo diſcendi cauſa proficiſcunt̄. Druides a bello abeſſe cōſuerunt neq; tributa vna cum reliquis pendunt: militiæ vacationem: omniumq; rerū habent immunitatem: tantis excitati præmiis: & ſua ſponte multi in diſciplinam cōueniunt: & propinquis parentibꝰq; mittuntur. magnū ibi numerum verſuum ediſcere dicuntur. Itaq; nonnulli annos viginti in diſciplina p̄manent: neq; fas eſſe exiſtimant ea litteris mandare cum in reliquis fere rebus publicis: priuatiſq; rōnibus græcis litteris vtantur. In primis hoc volūt perſuadere non interire animas. ſed ab aliis poſt mortem tranſire ad alios: atq; hoc maxime ad virtutem excitari putant metu mortis neglecto. multa præterea de ſideribus: atq; eorum motibus: de mundi ac terrarum magnitudine de rerum natura: de deorum immortalium vi ac poteſtate diſputant: & iuuentuti tradūt. Hæc curioſe ſatis cæſar. Addit Plynius druydes dici a roboribus. Δρυσ. enim græcę quercus dicit̄. propterea dryades quidam vocare malūt: res leuis & parui momenti. y. n. i. v. verti poteſt: addito a lati

nis.i.elemento.in dictionibus græcis pegrinitatem abhorrentes quandoqꝫ aliquid addim⁹. Nihil habent druides :ita ſuos appellãt magos galli:viſco & arbore:in qua gignaẽ:ſi modo ſit robur:ſacratius:omnia ſanantẽ appellantes ſuo vocabulo.Erant apud gallos duo genera ſacerdotum vaticinantium Bardi ſcilicet & druides:de quibus ſic heroice canit Arduus Lucanus.

Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi:
Et vos barbaricos ritus:moremqꝫ ſiniſtrum
Sacrorum druide poſitis repetiſtis ab armis.
Solis noſſe deos & cœli numina vobis:
Aut ſolis neſcire datum eſt.nemora alta remotis
Incolitis lucis.vobis auctoribus vmbræ
Non tacitas erebi ſedes ditiſqꝫ profundi
Pallida regna petunt.regit idem ſpiritus artus
Orbe alio:longe canitis ſi cognita vitæ
Mors media eſt:certe populi quos deſpicit arctos
Fœlices errore ſuo:quos ille timorum
Maximus haud vrget lœthi metus:inde ruendi
In ferrum mens prona viris:animæqꝫ capaces
Mortis:& ignauum rediture parcere vitæ.

Mirũ eſt druidas cæſarem ab armis excludere:Lucanum vero bellis inſerere. Scribit Strabo paſſim apud omnes gallos eximio in honore haberi bardos:vaties:& druidas.Bardi laudationibus quidem ac rebus poeticis ſtudent.Vaties aũt ſacrificiorum naturaliũqꝫ cãrum curę dediti.Druidæ præter cauſarum ſtudia moralem diſciplinam exercẽt: iuſtiſſimi autẽ omnium opinione:cum priuata & publica iudicia eorum fidei mandẽtur: vt rẽ ante bellicam iudicarent:capitis quoqꝫ iudicia eorum ſententiæ permittebantur. lego tamen vetulam dryadem p̄ſciuiſſe dioclitiano imperium cum aprum interfeciſſet.

De Parrhiſio vrbe galliæ florentiſſima:& ꝙ conditorẽ recognoſcit Iuliũ Cęſarẽ. Cap. lxiii.

BOetium ſeuerinum multi hoc eſt oĩs eruditorum ſchola doctrinarũ ꝑim columẽ:& ſeminarium recte vocant.Hic plurimis igenii luminibus oĩugam virtutẽ liuit:& artifici magiſterio cõpleuit.Sed vt noſtra hoc eſt poetica ſiue oratoria attingam:cætera enim citra moroſi ſtomachi faſtidiũ guſtari vix poſſunt.Ab illo didici primo ciuitatem illã celeberrimã;quã vulgo parrhiſiũ vocãt a Iulio cæſare cõditam eſſe:Manifeſtarũ certe eſt in hãc vrbẽ muſæo florentiſſimam:populo nũeroſiſſimã:oĩ dote cõditionis ciuilis ornatã nõ minorẽ cęſare:qui ſupra omne faſtigiũ euaſit:poſſe nuncupare cõditorẽ.hic idem Iuli⁹ carthaginẽ iſtaurauit tãto cultu q̃to poſtmodũ floruiſſe docent Apulei⁹:Auguſtinus:& cęteri luculẽtiſſimi ſcriptores. Pauſanias author eſt in corynthiacis Cęſarẽ corynthũ a Mũmio dirutã:& Carthaginẽ a Scipione colonias deduxiſſe.Boetii verba ſunt hęc.Multos diſcholos vt meminim⁹ viſu pcepim⁹ in ciuitate Iulii cæſaris:quæ parrhiſius dicebatur.Si vero forte quipptã ſcioli iſurgẽt:qui hũc libellũ Boetii nõ eſſe ꝓfiteantur iſœlicis ingenii ſunt.Redarguũtur ibi ipſius voce & teſtimonio.qđ hoc ẽ.Ariſtotelis quoqꝫ tota ſuccincta breuitas licet voce tędioſa nõ tamen infructuoſa. Malui.n.potius fideli inſeruire tranſlationi q̃ arrogantiæ reꝑhendi temeritate. Quid.n. Ariſtotelis lucida veritate ſerenius? Architrenius poeta ingenioſiſſim⁹ apđ nos eſt:nõ ꝓfanorum manibus terẽ.Is luculenter & graphice hãc iuliam vrbẽ:etiã ꝑ illa tẽpora gymnaſio florentẽ exornat his panegyricis verſibus.

Exoritur tandem locus altera regia phœbi
Parrhiſius:cyrræa viris:chryſea metallis:
Græca libris:inda ſtudiis:romana poetis:
Attica philoſophis.mundi roſa:balſamus orbis:
Sidonis ornatu:ſua menſis:& ſua potu:
Diues agris:fœcunda mero:manſueta colonis:
Meſſe ferax :inoperta rubis:nemoroſa racemis:
Plena feris:fortis domino:pia regibus:aura
Dulcis:amœna ſitu:bona quolibet:omne venuſtum:
Omne bonum:ſi ſola bonis fortuna faueret.

Parrhiſi⁹ ſiue parrhiſu ciuitas hęc diciẽ.q̃m fuit culta a parrhiſiis populis gallię.de quib⁹ poſt cæteros mentionem facit Cęſar in cõmentariis.quidã auguſtum tamẽ volũt carthaginem inſtauraſſe.

Quid ſit molere & permolere

Boetii codex emendatus.

Caput.lxiiii.

CVm idẽ Seuerin⁹ ſanitatis ꝓcepta inferius traderet ſubiecit hæc verba. Phlegmatic⁹ venereo acceſſu menſurnus ꝑmolliri deberet: in priſcis exẽplarib⁹ ſcriptũ eſt ꝑmolere deberet: quæ lectio Boetii doctrinę par ẽ & aſſimilis turpitudinẽ rei verbis ſubobſcuris velanti. Significat.n. ꝑmolere inire: & ſubagitare: agrediq; rẽ venereã. Auſonius. Deglubit: fellat: mollitur per vtrãq; cauernam. Idẽ. Cũ dabit vxori molitor tuus: & tibi adulter. Quantũ depͤhenſi dãna pudoris emunt. Molitorẽ nanq; ab hoc verbo fututorẽ dicit Auſoni⁹. Molere trahi ad hãc pudendã ſignificãtiã reor: ꝙ rota molẽdaria rotã terẽdo cõterit. Alibi Auſonius. Tu graui⁹ metuas nihil eunome: dixi ego & oẽs: Diceris hãc mediã lãbere nõ molere. Plaut⁹ in Caſina. Col: loco: fulcio: molo qua ſenex nup. Cũ Boeti⁹ admonet grauedinoſũ ſcholaſticũ hoc ẽ phlegmaticũ debere admoueri veneri loquiť ex ꝓſcripto naturali. Coitus.n. maxiẽ phlegmaticos leuat. Sẽtẽtiæ Boetii aſtipulať Ariſtoteles libro quarto problematon. Cur ven⁹ imodica morbis pituitę nõnullis cõmoda eſt: An quoniã excremẽti quidã excurſus eſt: ita vt multũ vacantis materiæ cum ſemine detrahi poſſit. Pituitã aũt excrementũ eſſe nulli dubiũ eſt. Obiter hoc diſce melancholicos eſſe maxime libidinoſos .qm̃ ſpiritu redundant. Semẽ autẽ excurſus ſpiritus ẽ. Ergo quib⁹ id ipſum amplificatum: hos ſæpe purgari appetere neceſſe eſt: ſic.n. efficitur vt leniantř. Menſurn⁹ vero in Boetio exponi debet ſpatio vnius mẽſis: deflectiť ea forma qua diurnus. Hyperberetæũ menſem eſſe octobrẽ: Nomina grecoꝝ mẽſium. ęgyptiorũ: & hebræorũ Decretũ canonicũ emẽdatum

Cap.lxv.

IN decretis canonicis diſtinctiõe.xxvii. hæc verba leguntř. Secundum vero cõciliũ idib⁹ octobris habeaf: qui dies apd̃ grecos hypbiti mẽſis decim⁹ inuenitur. Emẽdo hyperberetei: de quo in Suda greco grammatico talia lego. υπερβερεταιοσ μην κατα μακεδονασ οκτωβριοσ. και παροιμια υπερβερεταιοσ. επι των υπερχρονων ειρηται παρα τοισ μακεδοσιν ο τελευταιοσ μην τοσ ενιαυτου υπερβερεταιοσ αναγραφη. hoc eſt hypberetę⁹ menſis apud macedonas october eſt: vnde ꝓuerbiũ hypberetęus. de lõgęuis diciť: ꝙ vltim⁹ mẽſis ãni diciť eſſe hypberetę⁹ apud macedonas. Sed cũ nouerim diuerticula recõdita eruditione ſcatentia nõ min⁹ ab eloquẽtię candidatis affectari ponere collibuit nomina græcorum menſium cũ latinis: quę res nõ minimum cõpendiũ vtriuſq; linguę cupidis aſeclis afferet. Sũt igiť duodecim mẽſes greci vt latini. Eſt menſis Munychion: qui a nobis Martius appellaf. Aprilis Targilion: quem quidã grecoꝝ antiſterion appellarunt a copia florũ: qui eo mẽſe luxuriant. Scirrhaphorion maius Decẽber poſideon. Septẽber męmacterion: Iunius hecatõbeõ. Iulius metagitnion. Februari⁹ elaphebolió. Auguſtus boedromion. October hypberetęus: Addũt nõnulli Gameliona recte & Pyanepſiona: quos latini nouembrẽ & Ianuarium: de quib⁹ lege: quæ ꝓfunde rimať Theodorus Gaza in grãmatica ſua: Egyptii quoq; mẽſes ſuos obſeruarunt variis dictionibus prenotatos. Sunt enim his noibus ꝓditi. Thoth. Phaothi. Athyr. Choeac. Tybi. Mechir. Phamenoth. Pharmuthi. Auãthẽta. Payni. Epephi. Meſori. In menſe Thoth falcem racemis ſũmittunt in videmia. in Phaothi iſidias auibus moliuntur. in tertio hoc eſt Athyr pleiades hymbricę exoriunť. Choeac oſtẽdit gͤnationẽ ſpicarũ ſemẽte obrutarũ. Tybi quatit purpureã veſtem vires ferentẽ hoc eſt ver oſtẽdit floricomum. Mechyr oſtẽdit nauigationis tẽpeſtiuitatẽ. Phamenoth accõmodus eſt ad bella martia. Vernarũ Pharmuthi roſarum ꝓnuncius eſt. Inciſas auanthenta falcib⁹ meſſes cuſtodit. Fructuoſi payni nũcius eſt autũni. Vindemia capitur in mẽſe epephi. Meſori nili genitiuã aquã ferre conſueuit. Verſus græci: quibus vires horum menſium deſcribuntur hi ſunt.

πρωτοσ θωθ εδαη δρεπανην επι βοτρυν εγειρειν.
ιχθυβολουσι φαωφι φερει παγδημιον αγρην
πληιαδων φαινουσαν αθυρ τεκμαιρεται ωρην
χοιακ. σπειρομενων σταχυων δεικνυσι γενεθλην.
τυβι δε πορφυρεον βουληφορον ειμα τιταινει.
εημαινει πλωτηρσι μεχειρ πλοον αμφιπολευειν.
αρεοσ οπλα φερειν φαμενωθ. δεικνυσι μαχηταισ.
ειαρινων φαρμουθι ροδων πρωταγγελοσ εστι
ληια δε αυαφθεντα παχων δρεπανοισι φυλασσει.
ευκαρπου δε παυνι προαγγελοσ εστιν οπωρησ.
και σταφυλην κατεχωρευα μπελοσ εστιν επηι
και μεσορι νειλοιο φερει φυσιζοον υδωρ.
Hebræi habent hos menſes ſic appellatos.

תשרי מרחשון כסליו טבת שבט אדר ניסן אייר סיון תמוז אב אלול

Sic latine ſonant. Tyſiri. Marchaſuan. Ghiſileu. Teuet. Seuat. Adar. Niſan. Egiar. Siuan. Tamus. Au. Elul.

Quattuor eſſe in cœlo cardines:quib⁹ noĩbus appellent: Auguſtin⁹ enarrat⁹ Cap.lxvi.

AVguſtinus lib.v. de ciuitate dei ſcribit hæc:quę ſubiecimus. Deinde quæro ſi tanta diſtãtia eſt temporis in natiuitate geminorũ vt per hãc oporteat eis cõſtellationes fieri diuerſas ꝓpter diuerſum horoſcopũ:& ob hoc diuerſos eſſe cardines vbi tãta vis ponitur vt hic etiã diuerſa ſint fata. Audiui cõplures dubitare:qui ſint illi cardines cœli:de quib⁹ meminit Auguſtin⁹. Cõperi ex diutina lectione cardĩes in cœlo quattuor eſſe:aſcẽdẽs: diametralis irradiatio:imũ cœli:mediũ cœli.ſic.n.nõnulli volunt. Mãlius horoſcopũ lib.iii. vocat ortiuum cardinẽ. Eſt certe neceſſum vt cuiuſcũꝗ naſcentis horoſcop⁹ ſit in vno horũ cardinũ. Sed exacti⁹ & plenius de cardib⁹ ĩis meminit Firmicus.lib.i.matheſcos. In genituris cardines ſunt ſcilicet ortus:occaſus:mediũ cœli:& imum cœli:quæ loca a græcis ſolẽt appellari noĩbus his. Anatole:Cliſis:Meſuranũ:orogeõ.ortus eſt pars horoſcopi poſita:qđ a gręcis diametrũ diticon dicit̃:qđ vt facili⁹ intelligas a pte horoſcopi cõputa ꝑ cętera ſigna p.clxxx.& in quocunꝗ ſigno.lxxxi.fuerit inuenta in ipſo ſigno vel pte genituræ cõſtituit̃ occaſus. Mediũ vero cœlũ eſt ab horoſcopo.io.ſignũ. Sed interdũ.M.C.ẽt in.ii.horoſcopi ſigno ptiliter ĩuenit̃. Imũ cœli græci:mõ orogeon hoc eſt terminũ terreſtrem: mõ hypogeõ appellãt.legebat̃.n.ꝑperã in Materno aurogeon ꝓ orogeõ. Hi ſunt geniturarum ac decretorũ cardines:quos diligenti ſemp debem⁹ ratiõe colligere:vt omnẽ ſubſtãtiã facti veriſſimis ꝓnũciatiõibus explicemus. Neceſſe eſt vt Auguſtini verba ꝑcipias ſemp horoſcopum eẽ in aliquo ex quattuor his locis:cũ fuerit in ortu hic vita hoim & ſpiritus pendet:& ex hoc loco toti⁹ genituræ fũdamẽta noſcuntur. Eſt aũt cardo prim⁹ & totius geniturę cõpago atꝗ ſubã. ex ſecũdo cardĩe ſpei ac poſſeſſionis incrementa noſcuntur. Eſt aũt piger locus ab horoſcopo alienus:ideo ĩferna appellat̃ porta: ꝙ nulla cũ radiatiõe cõiungit̃.ex tertio loco de fratribus & de amicis cũcta dicemus. Huic loco dea nomen eſt. Eſt aũt pegrinitatis locus hic primus.cũ horoſcopo tenui ſocietate cõiungit̃.reſpicere.n.horoſcopũ de exagono videtur.ex quarto loco oſtẽdũt̃ nobis parẽtes:patrimoniũ:ſubſtantia: fũdamenta mobilia: & quicqđ ad latẽtes & rępoſitas patrimonii ꝑtinet facultates. Eſt aũt hic genituræ cardo. Imũ cœlũ aut ideo dicit̃ ꝙ in diametro medii cœli conſtituitur. Sed hic locus cũ horoſcopo maxima ſocietate cõiungit̃.quia de quadrato horoſcopũ reſpicit:& ꝑ quadratũ ab horoſcopo videtur. Cardĩes appellant̃ hæc loca ꝙ illis oĩs mũd⁹ initit̃. Hos non tacuit Manlius aſtronomicus:cuius ex ſecundo libro verba ſunt hęc.

Ergo age noſcẽdis animũ cõpone ſagacẽ. Cardinibus:qui per mundũ ſũt quattuor omnes. Diſpoſiti ſemper:mutãtꝗ volantia ſigna. Vnus ab exortu cœli naſcẽtis in orbẽ. Qua primũ terras ęquali limite cernit. Alter ab aduerſa reſpondens ętheris ora. Vnde fugit mundus:ꝓcepſꝗ in tartara tẽdit. Tertius excelſi ſignat veſtigia cœli: Quo defeſſus equis phœb⁹ ſubſiſtit habenis: Declinatꝗ diem:mediaſꝗ examinat vndas. Ima tenet quart⁹ fundato nobilis orbe: In quo principium eſt reditus:finiſꝗ cadendi Sideribus:pariterꝗ occaſus cernit & ortus. Hæc loca præcipuas vires:ſummoſꝗ per artem Fatorum effectus referunt:ꝙ totus in illis Nitit̃ æthereis veluti compagibus orbis. Quæ niſi perpetuis alterna ſorte volantem Curſibus excipiant:nectantꝗ in vincula bina Per latera atꝗ imũ templi:ſummumꝗ cacumen Diſſociata fluat reſoluto machina mundo.

Macco vetulam delirantem fuiſſe:vnde fluxit in deliros græcum prouerbiũ μακκοα Lucian⁹ explicatus. Cap.lxvii.

LVcianus ſamoſate⁹:quẽ Lactãti⁹ maxim⁹ religiõis nr̃ę ꝓpugnator aſſerit nec diis nec hoĩbus pepciſſe:oĩ atticiſmi venere redũdat pręſerti in eo dialogo ĩcõditaꝝ vocũ cognitiõe ꝓpe cõgeſtitia ĩferto:cui titul⁹ eſt lexiphanes:cãm noĩs autumo ꝙ ill⁹ ẽãtiquari⁹ q carpit̃ in dictionibus dũtaxat apparebat:ſentẽtiam ꝑ vocum lepore cõtemnens. Poſſem⁹ tamẽ exiſtimare vocatum alexiphanen eſſe ꝙ defenſionem ſuam ſitã in ꝑtextu vocabulorum deſitorũ putabat. Sed hoc ad iudicium legentium referimus. In eo dialogo ſic ſcriptum reliquit. αλλ του τονι λυκιμομ οσ περιφανωσ μακκοα. Vſurpat Lucian⁹ μακκοα pro eo qđ latine dicim⁹ delirat deſipit:ineptit:nugat̃. Deflexio verbi numero platonis eſt obſcurior. Cæterum verbum deductũ eſt ab anicula Macco ꝑdelira & inſana:ſicuti quoꝗ deliratiõe apud græcos celebrata eſt Lẽmo hoc eſt λαιμω. Lucianus hoc verbum ſumpſit ex Ariſtophane: apud quẽ μακκοα pro ανοηταινεκ. hoc eſt ineptire ponitur. Verba Ariſtophanis poſui. τοτου δημου προσωπον μακκοα καθημενον. και με μακκοακοτα αντι του ανοτηαινοντα. Fultus hac auctoritate Luciani.& Ariſtophanis nihil ĩmuto in codice Lucii Apulei in oratione ſecũdi apologetici. Quæ ſcripſit Apuleius ſunt hæc. Oẽs iſti quos nominaui:& ſi qui ꝑterea fuerunt dolo memorandi ſi cum hac vna ruffini fallacia contendant̃:macci prorſus & buccones reperiantur. Ego maccos deſipientes interꝑtor ab hac vetula Macco delira Maccum pro fatuo poni docet libro tertio Diomedes:qui in atellanis ridiculis fabulis tradit maccos inſeri:vbi deliritate riſum excitãtes ꝑſonas interꝑtare qualis fuit macco vetula. Nec me ꝑterit quoſpiam fuiſſe:qui mathos in Apuleio legant ducti fortaſſis hac aucto

ſitate qđ graece ματαιοσ vanus dicitur. Sed h̄ vere etymologiȩ expꝫtes ſunt. Legi tamen in prouerbiis graecis Acco nomen fuiſſe vetulȩ inſanȩ. propterea in deſipientes dicebat acco: ab acco videlicet foemina inſania celebri: quam ferunt cōſuetam comere ſe ad ſpeculum a quo vt ab altero cōprobaretur vnde ακκιζεσθαι pro deſipere ab ipſa inoleuit.

De Camo vinculo colli pſalmograph⁹ & Ambroſius enarrati Cap. lxviii.

AMbroſius libro ſexto hexameron vſurpat verbum vſitatiſſimū. Sed a paucis etymologice cognitum. Nolite: inquit Ambroſius: fieri ſicut equus & mulus in quibus non eſt intellectus: aut ſi te edacitas equi intēperantiaq; delectat: & hinire ad foeminas voluptati ē: delecter in freno maxillas tuas: camoq; cōſtringi. Camū dixit Ambroſius intelligere volens vinculū quēadmodū vtuntur in ſacris litteris. Propterea pſalmograph⁹ ait. ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σε. In camo & freno vertit Hieronym⁹ maxillas eorū cōſtringe: qui non approximēt ad te. κημὸσ ſpeties freni apud eplumū eo verſu. κεντρα Διωξικελευθα φιλορρωθωνα τε κημοσ κημοσ etiā ſignificat cōtextū figurae coni qđ inſtar calculi iudices iaciebāt in cadū. Ariſtophanes. κατωιστι ηυ τοισ κημοισ rap. ſignificat & hoc equorum retinaculum. & muliebre ornamentū. Eſt genus tibiae: pabuli: & lilii: & quedā herba. Eſt & moechanicum inſtrumentū igniferum. Latini quidē hac dictione. Sed cū modulatior vox ita futura ſit camum non cemū verterūt. Idem obſeruātes in voce ζημια: quae diſpendium ſignificat. Plautus non zemiam dicit. ſed zamiam. η. n. decēter in. a. conuertitur. Sed & Pollux in capite περιηνιων de camo ſic meminit. κημοσ καλειται το Δε παρα το γενειον Διηρομενον.

Quae ſit auis pia: exēplum ciconiȩ memoratu dignum idē apert⁹ Ambroſi⁹. Cap. lxix.

SVbdit paulopoſt idē Ambroſius. Nouit hirundo quādo veniat quando reuertatur. Nouit etiam pia auis ānunciare aduentus ſui teſtimonio veris initium. Exiſtimo per auē piā ſignificari ciconiam: quae hoc tanq̄ peculiari cognomento donat̄: quoniam parētes ſuos iam viribus deſtitutos alit & baiulat. Haec appetente vere regredit̄. vnde exit illud maronianum. Cum vere repenti cādida venit auis lōgis inuiſa colubris. Sūt. n. duȩ ſpeties auium. Enchoriȩ ſcilicet hoc eſt regionales & alienigenȩ. Inter alienigenas numerant̄ hirundines & ciconiae: quȩ abeunt hyeme appetente. Sed ȩſtate redeunt. In tantū pia eſt hȩc auis vt pietatis nouū apud grȩcos cognomentū aſſūpſerit. Aurea pͨcepta Ambroſii libro quinto hexameron ſup huius auis pietate loquentis non pigeat audire. Aues non erubeſcunt reuerendi ſenis membra portare. Eſt. n. vectura pietatis: qđ eouſq; frequenti teſtificatione pcrebuit: vt congrue mercedē remunerationis iuenerit. Nā romanorū vſu pia auis vocatur: & quod vix vni imꝑatori cōſulto ſenatus delatū dicitur: iſtae hoc aues in cōmune meruerūt. Pios. n. filios patrū prius oportuit iudicio pͣdicari. habent etiā vniuerſorum ſuffragia. Nam retributio beneficiorum ἀντιπελαργωσισ noiatur. πελαργοσ. n. ciconia dicitur. Virt⁹ itaq; ab his nomen accepit cū relatio gratiarum ciconiȩ vocabulo nūcupetur. Ante nos haec verba graeca deſiderabant̄ in codicib⁹ Ambroſii ꝑmiſcuis: quȩ reſtitui ita debent. Sic ſcriptum eſt in graecis prouerbiis. Αντιπελαργειν επι των τασ χαριτασ αποδιδοντων. λεγονται γαρ οι πελαργοι γεγηρακοτασ τουσ γονεισ τρεφειν. και μηδυναμενουσ πετασθαι φερειν επι των ωμων. Latina ſic fecimus. Redhoſtire ſiue retribuere. Dicitur de his qui retribuunt gratiam. Dicuntur enim ciconiȩ ſeneſcētes genitores nutrire: illoſq; ad volatum non ſufficientes ſuccolare: humeriſq; propriis defferre.

De Nemeſi vltrici dea intellexiſſe Senecam in tragoediis. Obiter poetae carmen de Adſtratea explicatum. Cap. lxx.

DVos Senecas romȩ floruiſſe docuimus Martialis authoritate cum per Plautinum mare velificaremus: Alter ſentētioſus ille: quem traditione pollere Boetius autumat: pͥūt exedis iuſſu Neronis venis. Orcheſtram quatit alter Euripidis vt Sidonius ait. hic alter Seneca qui tragoediam curat cōtinenti lectione excutitur: Nullus tamen extat (de latinis loquor authoribus) qui plurib⁹ nō neuis. ſed gāgrenis & carcionomatib⁹ occupet̄. Nūc in Romana lingua erratum attingam ne nimis inſulſi illius enarratores ſe grȩcas litteras neſcire excuſent. Eſt in tragoedia hercule huiuſmodi verſiculus prolatus ab Alcmena ſic tyrānum lycum increpante.

Dominare tumidus. ſpiritus altos gere: Sequitur ſupbos vltos a tergo de⁹. Quis non videt eſſe manifeſtum mendum in. ii carmine. Quin potius legēdū cenſeo. Sequitur ſuperbos vltor a tergo deus. Cōciniter Seneca deum vltorem Nemeſim vocat: quae dea (vt tradit Plyni⁹ noſter) latinum nomen non inuenit. Illā cōmenti ſunt poetȩ ſolitam eſſe ſuperbos & ſupbiloquentes punire. Huic cōuenit illud Ouidianum. Exiget ad meritas vltrix rhamnuſia poenas. Rhamnuſiā ergo Naſo cō ſimili huic annei Senecȩ epitheto vocat vltricem. Vocata vero ē rhānuſia: quoniā in rhamnetevico attico colebatur. Idem libro vltimo metamorphoſeos.

Vltoreſq; deos: & pectora dura peroſam
Idaliam: memoremq; time rhamnuſidis iram.

Hunc vltorem deum amatoriis rebus ſupbia quadam renunciantes punientē Tibullus ita ſignifi
cauit. Hic iuuenis quondam miſeros ludebat amantes. Neſcius vltorē poſt caput eſſe deū: Ex qui
bus Tibulli lepidiſſimi poetæ verſibus Senecā hoc protuliſſe cōtenderim. Nec obſtant Nemeſim
deum vocaſſe: qđ vel exemplo græcorum poetarū fecit: apud quos θεοσ deū deamq; indiſcrimi-
natim ſignificat. Vel q intima pditus eruditione Seneca Maronis imitatione deum vltorē p deā
vltricem ponit. Maro nanq; cū alecto attingeret ait. Nec dextræ erranti deus abfuit: & ſicuti tradit
Seruius. Dii ſūt αρσιγοθηλαισ hoc eſt mares & fœminæ. Eſt igiť hic poetæ ſenſus Lycū admo-
nentis īpotētiam infringeret: ſpiritus altos deprimeret. quoniam a tergo deus eſt puniēs illos: qui
ſuperbia cęci & elati hūana diuiāq; cōtempſerūt. Quid ſi trāſferas hoc ad metanœan Auſonii: quæ
pcedentes miſeros flagello ſubinde repcutit: tanq̄ Lycus virtutem videns: eamq; relinquens fal-
ſæ glorię ſititor: veræ ſpretor: ſit expectaturus reſipiſcentiā ſiue metanœam: qua admonitus ſero
ſapiens intabeſcet q oblatam virtutem ſpreuerit: & tortorem deū humeros ſequentem patieť. hoc
addam⁹ quoniam de Nemeſi mētio facta eſt: qđ traditur a Pauſania. A marathone ſtadus ſexagī
ta littorali via ad oropum euntib⁹ Rhamnes decurrit. domicilia incolarū ad mare poſita ſunt. pau
lo inter continentē Nemeſis fanum eſt: quæ ſupra cæteros deos aduerſus ſupbos inexorabilis eſt:
vt barbaris quoq; qui in marathona venerūt: huius anus ira multum obſtitiſſe videatur: quare: ex
græco tamen Auſonius inquit. Punio ſic perſas vaniloquos nemeſis. Nam athenarū opes aduer-
ſus ſe contēnentes iam tunc marmor pariū acceperunt: qđ ad tropęum erigendū vehebant: id mar
mor Phidias exciderat in deæ ſtatuam. eius corona capiti appoſita eſt: qua & cerui & fortunæ par-
ua inſignia continentur. In manuum altera ramus fraxineus: in dextera phiala: in qua ęthiopes ef
ficti: cuius rei cauſam neq; ego coniectura per me aſſequi potui: neq; eorum opinio: qui ſe id ſcire
putant mihi probabilis viſa eſt. Aiunt enim ęthiopas in phiala inſculptos fuiſſe propter oceanum
fluuiū: ad quem ęthiopes inhabitent: nemeſim vero oceani filiā eſſe. Prouerbium gręcum eſt ραμ
νουσια νεμεσισ. In rhamnōte nemeſis dicata ſtatua eſt decem cubitorum ex ſolido lapide: opus
phidię. habet enim in manibus mali ramū. Diciť & prouerbialiter atticę Αδραστεια νεμεσισ De
his proferunt qui prius fortunati fuerunt: poſtea infortunati. nemeſis adraſtea. Eteocles enim &
polynices poſt obitum patris œdipodos regnum thœbanum ſortiti ſūt viciſſim vt alternatim re-
gnarent: quod cū primū cōtigiſſet Etheocli & nolente fratri regnum reſtituere: fugit polynices ad
Adraſtum regem argiuū. Adraſtus huic filiam deſpōſit: huius cōtemplatione expeditionē paraſ-
uit in thœbanos: ex quo bello poſt cæterorum procerū: quos ſecū duxerat interitū: ſol⁹ fugit adra
ſtus: ab hac hiſtoria Nemeſis adraſtęa dicta. quoniā cinctum tot regibus ſecum ad diruendas thœ
bas pficiſcentibus adraſtum ſpoliauit: & ſolum fugere cōpulit: nec mirum igitur ſi adraſti pallentē
imaginem Maro libro ſexto dictitauit: fuge enim comes eſt pallor. Poeta in quodā opuſculo qđ
inſcribitur Cyris: iuſtitiam punientem malos hoc eſt nemeſim ſimpliciter vocauit adraſtęam. Poe
tæ carmen hoc eſt. Vt ſcelere infando qđ nec ſinit adraſtęa lędere vtrunq; vno ſtudeas errore paren
tē. De hac Diodor⁹ ſic meminit. αδρηστεια τε Δια και ιχναιησ φυλασσοι παρθενοσ η πολ-
λουσ ψευσαμενη νεμεσισ: hoc eſt adraſtęa diuinaq; & pediſequa te cuſtodiat virgo multos de-
cipiens nemeſis. Plotinus in tertia æneade tradit ineuitabilem poteſtatem legum diuinarū eſſe adra
ſtęam. Multa mendoſe ſcripta in Pediano ſuo nitori reſtituta. Quid ſit Neoterice. Attellanæ fa
bulæ. Quę ſit vox aſſa. Cap. lxxi.

PEdianus Aſconius ciceronianas orationes interptatus eſt ſummo verborum nitore: do
ctrinaq; recondita. In diuinatione prima ſic ſcriptū eſt. Vt oculis iudicare poſſitis hoc qđ
leuiter a Cicerone dictum & nectericeputant. Sed aptum eſt aſſeuerationi. Profiteor ac
prę me fero ignorare quid ſignificet illud verbum necterice: niſi a nectendo noue protu-
liſſet: quod tamen non puto: proinde neoterice lego vt ſit aduerbium a dictione gręca neotericos:
qua nouus & recētior ſignificatur. neoterice dicere eſt more recentiorū non docte: non exculte: nō
exacte: vt antiqui & conſequenter grauiores ſolēt. Sed vt recentiores: quos vulgus modernos ap
pellat: qui non accedunt ad priſcorum tubā: iuxta illam Plauti celebrem ſententiam. Nāq; tūc flos
poetarum fuit: qui omnes abierunt hunc in cōmunem locum. Nam nūc nouæ: quę prodeūt comœ
dię multo ſunt peiores q̄ nummi noui. Eiuſdem non multo poſt haud quaq̄ minus maculoſum
eſt exemplar. Actoribus græcis palliatarum ſcilicet fabularum. in his enim etiam ſi latine ſunt gręca omnia ſeruantur. Nam latinæ fabulæ per pauciores agebanť perſonas vt antellianæ: togatæ: &
huiuſmodi aliæ. In his poſteriorib⁹ verbis: meo quidem iudicio: mēda nō mediocris apparet: quā
obrē nō antellianæ quæ dictio nullius ſignificatus eſt. ſed atellanæ ſcribendū: qua voce comœdiæ
ſignificantur: quæ vocantur attellanæ: de quibus hęc Diomedes grammaticus libro tertio. Tertia
ſpēs eſt fabularum latinarum: quæ a ciuitate oſcorum atella: in qua primum coeptę attellanę dictæ
ſunt: argumentis dictiſq; iocularibus ſimiles ſatyricis fabulis græcis. Idē Aſconi⁹ paulopoſt. Qui

bus ſe in claſſe vti velle dicebat Caiu remigib⁹ cœlum ac ꝑ ſimphoniacos ſolebat & per aſſã vocẽ id eſt ore prolatam. Semper Pedianum grauiſſimũ authorem ratus ſum:& cuius authoritati maxime acquieſcerem: verum in hoc dũtaxat Pompeius erucit⁹ interꝑtamentum afferre videri poteſt:qui aſſa cantus tibiarum dici putat ſenſu.M.Tullio cõuenientiore. quoniam remigium cãtus & ſymphoniacos ꝑpoſuerat.Q ꝺ ſi quis eruditiſſimũ virum Pedianũ defendere nitat̃ exponat Pedianum p:ore prolatam.intelligere ſolam vocem:quæ tibus:quę nullis concẽtibus ẽ iiuixta. Aſſa inquit Marcellus:voce ſola voce linguæ tantũmodo aut vocis humanæ non admixtis alıis muſicis eſſe voluerunt. Varro de vita patrum libro.ii. In cõuiuiis pueri modeſti vt cãtarent carmina ãtiqua:in quibus laudes erant maiorum:& aſſa voce:& contubicinæ. Item Cato de liberis educandis Melos altum in cantibus & bipartitum vnum:qꝺ eſt in aſſa voce:alterum qꝺ vocant organicon. Colligo ex his Catonis aſſam vocem dici:quæ ore pronunciatur quouis modo:cum organicõ dicatur alterum genus:in quo aliquod muſicum inſtrumentũ adhibebant. Hæc ſentẽtia Catonis mę Pediano cõciliauit. Subdit Marcellus. Aſſum extimandum eſt in obſoniis ſine pigmento saporis alieni quẽadmodum merum dicitur ſolum

Quæ ſit alea legibus vetita apud Oratium. Cap.lxxii.

ORatii numeroſum poema omni prorſus gratia ſcatet:& illã tranſmarinã venerẽ penitus excribit:lepor grauitati mixt⁹:ſuauiloquentia grauitati vno veluti facto cuneo te ſubito circũlatrabunt:lyricaq; mulcedo ita te delmiet:vt cum huic littori circæo appelles neceſſe ſit apud illud velut apud ſirenios ſcopulos cõſeneſcere. Inter dulces.ſed & morales eius verſus hos ſemper enumeraui. Neſcit equo rudis Hęrere ingenuus puer Venariq; timet ludere doctior: Seu græco iubeas trocho: Seu malis vetita legibus alea. Iraſcit̃ ibi Flaccus. Romanos omiſſo militaris exercitii ſtudio ad græcos ineptos:luxurioſoſq; luſus tranſiſſe. Verũ vt ꝑſſius intelligas oratiana verba Romanos quoſdam ludos ꝓhibuiſſe ſcire debes vt pote cãnoſos reiq; familiari graues:quoſdam vero:vt pote leues facileſq; indulgenter permiſiſſe animi gratia. Hoc manifeſtum eſt teſtimonio trãquilli: qui Octauiũ Cęſarẽ morũ cẽſorẽ integerrimũ refert libenter & idẽtidem luſitaſſe. Sed vſum ludo faciliori:& vrbaniori. Erant.n. id tẽporis ludi execrabiles & deteſtandi:in quos tã̄ patrimoniorũ peſtes leges armabant̃: Genera ludorum quibus vti liceret his verbis impator exequitur in codice. Alearũ vſus antiqua res eſt:& extra ↄpas pugnatoribus conceſſa. Verum ꝓ tẽpore ꝑdit extranearũ multa nationum ſuſcipiens. Quidã.n.nec ludẽtes:nec ludũ ſciẽtes. Sed numeratione tantum proprias ſubſtantias ꝑdiderunt:die noctuq; ludendo argẽto apparu lapidibus & auro. Conſequẽter aũt ex hac inordinatiõe blaſphemare deum conãt̃:& inſtrumẽta cõficiũt. Cõmodis aũt ſubiectorum ꝓſpiciẽtes Hac generali lege decernimus: vt nulli liceat in publicis vel priuatis domibus ludere neq; inſpicere:& ſi contra factum ſit nulla ſequat̃ condẽnatio.ſed ſolutũ reddat̃. Subdit. Deinde vero ordinent quiq; ludos cõmolen: Idolomenon :rhindalcha: Cyrõ & ecpyruſam: Sed nec ꝑmittimus etiã ludere in his vltra vnum ſolidũ etiam ſi multum diues ſit. Senſus igit̃ eſt Oratii mores ita deluxatos eſſe a priſco robore vt ſꝑta militia:quæ populo Romano imperium propagauit ludere tantum velit ludos græcos & infames quoq;:legibus vetitos:non cõtentus ludis:quos concedunt leges. Theodoricus Getarum rex non minus ꝗ Auguſtus ludo delectabatur:ſuper qua re Sidonius hæc graphice conſcribit. Quibus horis viro tabula cordi eſt theſſeras colligit rapide:inſpicit ſolicite:voluit argute:mittit inſtãter ioculanter compellat:patienter expectat:in bonis iactibus tacet:in malis ridet:in neutris iraſcitur:in vtriſq; philoſophatur:ſecundas faſtidit vel timere vel facere:quarum opportunitates ſpernit oblatas:trãſit opoſitas:ſine motu euaditur:ſine colludio euadit. Putes illum & in calculis arma tractare. Sola eſt illi cura vincendi. Cum ludendum eſt regiam ſequeſtrat tantiſper ſeueritatem. hortatur ad ludum:libertatẽ:cõmunionemq;. Dicã quod ſentio:timet timeri. Deniq; oblectat̃ cõmotiõe ſuperari:& tũc demum ſibi ceſſiſſe collegam credit cum fidem fecerit victoriæ ſuę bilis aliena. Qꝺq; mirere ſępe illa lętitia minimis occaſionibus veniẽs ingentiũ negociorũ merita fortunat. Tunc petitionib⁹ diu ãte par patronorũ naufragia iactatis abſolutionis ſubitæ portus aperit̃. Tũc ego etiã aliquid obſecraturus fęliciter vincor:quãdo ad hoc mihi tabula pit vt cauſa ſaluetur. Infigẽda penitiſſimis medullis præcepta Naſonis ſunt libro tertio de arte amandi.

Sed minimus labor eſt ſapienter iactibus vti
Maius opus mores compoſuiſſe ſuos:
Tunc ſumus incauti:ſtudioq; aperimur in ipſo
Nudaq; per luſus pectora noſtra patent.
Ira ſubit deforme malum:lucriq; cupido:
Iurgiaq; & rixæ:ſolicituſq; dolor.
Crimina dicuntur:reſonat clamoribus æther.
Inuocat iratos & ſibi quiſq; deos.

Tempora ſua carpit Oratius:qui

bus vetita legibus erat alea. Sed leges non exercebant. Cõſimile illud plautinũ his nr̃is accedit
ex fabula trinummo. Mores leges pduxerũt iã i ptãtẽ ſuam: Magis q̃s ſunt obnoxij q̃ parẽtes
liberis hę miſerę ẽt ad parietẽ ſũt fixę clauis ferreis vbi malos mores affigi nimio fuerat ęquius.

De Protagora & euathlo: Tiſia & corace locus Quintiliani aptus: & origo cuiuſdam gręci prouerbij expreſſa. Caput. lxxiij.

EAbiũ Quĩtilianũ Calaguritanũ ex Hiſpania oĩs eruditorũ ſchola cẽſet. Ego non pa-
triã tantum idagare cõtẽdo q̃tũ pfundã eius doctrinã legẽdo toto animo & viribus
conſeq. hoc vnũ ex lectione viri diſertiſſimi aſſidua didici: nihil i aureo eius volumi-
ne bethicũ reſonare: mero atticiſmo: pura latinitate lactea nectareaq; redũdat: vt ſit q̃
rẽdũ illud bracteatũ Claudiani dictenũ. Et qualis: nõ vñ ſat⁹ ſit Quĩtilian⁹. Ex multiplici Quĩ-
tiliani doctrinę aceruo elegi hoc: qđ libro tertio iſtitutionũ poſitũ ẽ. Artiũ aũt ſcriptores Corax
& Tiſias ſiculi: Gorgias Traſimachus chalcedonius: cum hoc & Prodicus chius: & abderites p-
tagoras: a quo decẽ millibus denariorũ didiciſſe artẽ: quã edidiſſe euathiua dr̃: ſcribo euathl⁹ nõ
euathius: nec debes itelligere verba Quĩtiliani prout ſignificare videnť: qđ illa decẽ milia dena
riorũ accepit Protagoras ab euathlo i verũ q; ita conuenerãt. Sed euathlus p̃ceptorẽ cõuicit in
iudicio vnde prætio fraudatus eſt ſummus artifex dicendi protagoras Quod vt planius perci-
pere poſſis apuleiana verba ſubieci Protagoras ſophiſta fuit longe multiſcius: & cum primis
rhetorices repertoribus perfacundus: Democriti phyſici ciuis ęqueuus: inde ei ſuppeditata do-
ctrina ẽ. Eum ptagorã aiunt cum ſuo ſibi diſcipulo euathlo mercedẽ nimis vberẽ cõditione te-
meraria pepigiſſe. vti ſibi tũ demũ id argẽti daret: ſi primo tyrocinio agẽdi penes iudices viciſ-
ſet. Igiť euathlus poſtq̃ illa cũcta exorabula iudicãtiũ: & decipula aduerſãtiũ: & artificia dicẽtiũ
verſutus alioqn igenioſus ad aſtutiã: facile pdidicit: cõtẽtus ſciſſe: qđ cõcupierat: cępit nolle qđ
pepigerat. Sed callide nectẽdis moris fruſtrari magiſtrum: diutileq; nec deferere velle. nec redde
re: vſq; dũ ptagoras eũ ad iudices puocauit: expoſitaq; cõditiõe qua docẽdũ recepat: anceps ar
gumẽtũ ambifariã ppoſuit. Nã ſiue ego vicero iquit ſoluere mercedẽ debebis vt cõdẽnat⁹: ſeu
tu viceris: nihilomin⁹ reddere debebis vt pact⁹ qppe qui hanc cãm primã penes iudices viceris
ita ſi vincis i cõditionẽ icidiſti: ſi viceris i damnationẽ. Quid q̃ris ratio cõcluſa iudicib⁹ acriter
& iuincibiliter videbať. Enimuero euathlus vtpote tãti veteratoris pfectiſſimus diſcipul⁹ biceps
illđ argumẽtũ retorſit. Nã ſi ita ẽ inq̃t neutro mõ: qđ petis debeo: aut. n. vinco: & iudicio dimit
tor: aut vincor & pacto exoluor: ex quo nõ debeo mercedẽ: ſi hac pria cã fuero penes iudices vi-
ctus ita me oĩmodo liberat: ſi vincor: cõditio: ſi vĩco ſentẽtia. Ex hijs ſatis credi põt ptagoram
non accepiſſe mercedẽ. Sũt authores græci: qui hoc eueniſſe coraci rhetori ſyracuſano pdant
ab diſcipulo Tiſia vñ inoleuit adagiũ. Mali corui ouũ peſſimũ. Coraca. n. gręci coruũ vocant vñ
ex nois ſimilitudie iocus apud Ciceronẽ. Si nam⁹ coracẽ pullos ſuos excludere: vbi metapho-
ra ẽ a coruo ad coracẽ oratorẽ: a pullis excluſis ad Tiſiã diſcipulũ. Scribit Ariſtoteles i. ix. ethi-
corũ ptagorã ſolitũ diſcipulos iterrogare q̃ti putarẽt diſciplinã: quã ab eo petijſſẽt: & tm̃ ab eis
accipere.

De Ioue munichio Thucydides ppẽſus. Caput. lxxiiij.

THucydides gręc⁹ author Salluſtio comparari ſolet nec immerito: pl⁹ enim lacertorũ
hẽt & virũ q̃ pigmẽti: caſt⁹: iteger: pur⁹: icorrupt⁹: fide p̃ter cæter oa hiſtorica: donat⁹
latinitate iã olim legiť ab eruditiſſimo viro Laurẽtio vallẽſi recte ne an pperã nunc di-
cere non attinet: plura tamẽ iſunt aſteriſco poti⁹ digna q̃ obeliſco: nec magis mirũ ſi
quãdoq; procumbit Laurẽtius q̃ ſi nauta aliquãdo in vaſto proceloſoq; mari naufragium pa-
tiať. Sed hęc hacten⁹. In his codicib⁹: q de Laurẽtij officina effluxert paſſim ita ſcriptũ ẽ. Sed li
brarijs error adſcribať vel i nõ iterp̃ti viro de lr̃is latinis bñ merito. Sũt apđ athenięſes dialia ma
ximus diea feſt⁹: q̃ iouis milichij vocanť extra vrbẽ vbi tot⁹ populi cõuẽtu plęriq; nõ veras vi-
ctimas imolãt. Sʒ cõmode aſſimilatas. Scribo. Iouis munichij. In munichio. n. colebať iuppi
ter: cui dialia hoc ẽ iouialia celebrabanť. Repio nãq; munichiũ locũ fuiſſe & portum extra athe-
nas: de quo i tellexit Ouidi⁹ i prio methamorphoſeon. Munichioſq; volãs agros: gratamq; mi
neruæ deſpiciebat humũ. Sup hoc pauſanias grauis author in primis iſta tradit. Alterũ ſimula-
chrũ veneris ẽ ad munichiũ athenięſiũ portũ cũ dianę munichię delubro ad eũ: q ad phalerum
ẽ: Ceres tẽplũ hẽt: & Pallas ſcynas: pauloq; poſteri⁹ iuppiter: arę deide deorũ: q icogniti appellãť
& heroũ: & phaleri: quẽ athenięſes ad colchos nauigaſſe affirmãt. Ara androge minois illic ẽ: q̃
herois q dẽ dr̃: Sed ãdrogei tradũt hi qui patrię loca aptius alijs noſſe cura aliqua & ſtudio tenẽ
tur. Demoſthenes i oratione p Cteſiphõte de munichijs meminit: ẽ. n. apđ illũ loc⁹ maritim⁹ i atti
ca. Hellanic⁹ i ſecundo athidis noiari ſcribit a monicho quõdã rege. Verba Strabõis ſunt hęc li
bro nono geographię. Eſt & munychia tumulus curu⁹ i cherroneſi faciẽ: cauernoſ⁹ tũ natura: tũ
opa dedita: magna ex parte vt habitationes admittat: igreſſum anguſto habet ore: cui quidem

port⁹ terni ſubiacēt: quōdā muro vallata munychia erat: & ītectis domicilijs referta: vt rhodioꝝ ciuitas circuitu cōplectēs & piręū & alios port⁹ naualib⁹ plēos: ī qb⁹ & armamētariū philōis op⁹ ſtatio ibi nauiū dignitate īſignis .cccc. capax nauiū cū nō pauciores ab athenīēſib⁹ emitterent. hoc aūt ex muro duo ex oppido ꝓtracta crura vrbē pirœo cō.ūgūt. hi fuere lōgi muri ſtad. xl. lō- gitudie. Simſlichij iouis mauis legere tu videris. Significat. n. vox illa placidū. hylaritas. n. ad- hibebaꝛ ī his ſacris: adde qđ ſimulatæ victimę ꝓ veris cædebāꝛ ne qđ a placiditate abhorreret.

De ereſiōe feſto atticoꝝ Pōpatico Strabonia verbum aptum. Caput. lxxv.

STrabo maxim⁹ geographię ꝓfeſſor libro prio his verbis vſurpat dictionē non ſatis obuiā. oia inqt: poetę vidicāda ꝗrere: armētis oñtationē: & iactātiā poſueria: veluti ſi qa: vt inquit Hipparchus: ereſionē obiurget atticā pēdētib⁹ quaꝗuerſū oīs gn̄is po- mis: & ꝗ mala & pyra neꝗunt ꝓducere: ſic oēm illi⁹ diſciplinā carpat: oēqꝫ artificium. Scio mſtis difficilē futurā dictionē Strabōis ꝑſerti cū ī eo Ireſionē ſcribēdū ſit hoc ē ειρεσιώνη quā Suadas inqt eē ramū oleę īplexū lanis obuioa vndiqꝫ fruct⁹ habētē. Hūc fert puerulua pu- ber. & adfigit foribus Apollinis ſacri ī pyanepſijs. Dicūt. n. theſeū ī cretē nauigantē cum vi tē- peſtatis ex delo ſoluere nō poſſet obtuliſſe apollini cōtortū ramis oleaginis: quare ſoſpea mino- tauꝝ obtruncauit: & cōſecrauit hūc ſupplicādi ritū. Subdit idē author qđ ſint Pyanepſia: videꝛ eñ dici quaſi cyanepſia ꝙ pri⁹ fabas pyanus vocabāt. Ferebat Ireſione mel ī cotyla: id mēſu- rę gen⁹: & ficos & panes fabaceoa. Sūt qui dicūt laborātib⁹ morbo athenīēſibus oraculū cōſu- luiſſe: id vero rñdiſſe deoa placarēt hoc gn̄e ſacrificij: quo facto ſubſedit pnitioſa lues. Theſeus nauigās ī phalerœo facta vota dijs ſoluit: & ꝑconē: qui ęgeū de ſalute ei⁹ certiorē redderet ī vrbē legauit. hic multoa: qui regis obitū dolore & luctu pſeqbanꝛ: multos vero. q lętitia afficiebanꝛ: & coronas ei īponebāt ꝓpter ſalutē theſei offēdit. Acceptis igꝛ coronia caduceū coronauit: qui coronata tuba cum regrederetꝛ ad mare: & theſeū nōdū re diuina abſolutū offēdeſt: ne ſacrificia turbaret paululū moras cōtriuit: abſolutis ſacrificijs & ęgei morte Theſeo renunciata: clamore & tumultu celeres illi ad vrbē contēdūt: hic ē ꝙ nūc eſcophorijs ī ſacrificijs: quib⁹ rami portāꝛ nō ꝑconē ipm: veꝝ tubā coronia exornāt: & heu heu ꝑſentes ī re diuina exclamāt. Quoꝝ alte- ro ī celeri clamore dum pęana canunt: altero ī terrore ac turbatiōe vtunꝛ. Sepulto ꝑrenonis Iu lijs Appollini vota exoluit. Nā hoc die ſalutē cōſecuti ī vrbē rediere: itaqꝫ (vt ferꝛ) legumia ely xauere: & ꝓpter cōſecutā ſalutē ī vnum cibaria cōmiſcuere: ꝗ cōmuniter vna ī olla elyxata ſuicē diſtribuere. Ireſionē ramū oleę efferūt. Nā illū vt ī ſupplicationib⁹ lana coronātes varijs primi- tijs ꝓpter ꝑmutatam ſterilitatem cōplēt: cantantes optimoa panes ac mel ī poculo: oleum ely- xatū & calicē plenū: vt temulēt⁹ dormiat: illi cōferre. Subdit quoqꝫ nōnulla Plutarch⁹: ꝗ citra fa ſtidij ꝓlixitatē ſcribi neꝗunt. Strabonis hic ſenſ⁹ ē poetā nō decere vidicare ſibi oēs virtutea nō magis ꝗ Ireſione ramis quidē abūdat: nō oēs tñ ramoa & fructus hēt. Quædā hui⁹ antiꝗ cōſuetu dinis imago Bononiæ reſedit. kalēdis. n. mai rami auulſi ex arborib⁹ pōpatico apparatu defe- runꝛ ī vrbē a nr̄atib⁹ adoleſcētib⁹: poſtqꝫ ꝓ forib⁹ ꝓ hilaritatis īdicio ſolēt affigi. Hāc Ireſioneꝫ ſic Papyni⁹ deſcribit lib. thœbaidos. xij. Vitatę laur⁹: & ſupplicis arbor oliuę. addit iterꝑs. oliuę ꝓ quā pax petiꝛ ſupplicādo: hāc ab athenīēſib⁹ Ireſionē dici: ſic. n. emēda Papynij iterpꝛē: a grę cis aūt relequis biriterō. Ireſione forte dr̄. qm̄ ꝑ eā pacē īpetramus: quam græci ειρήνην dicunt: vnde a iuriſconſultis præfecti pacis vocati ſunt Irenarchæ.

Deſęcat⁹ Codex Frontini: & de herculeio. Caput. lxxvi.

FRōtinus ī ſcđo libro ſtratagematicō hoc ē calliditatū & vaframētoꝝ: quib⁹ impato- res redundare dn̄t: ponit hoc aſtutiæ ſpecimē & exēplar. Metell⁹ Pi⁹ ī Hiſpania aduer- ſus herculē cū ille in oriente ꝓtin⁹ die: īſtructā aciē vallo eius admouiſſet: feruidiſſimo tp̄e anni ī caſtra ſuoa cōtinuit. In quibuſdā deſęcatis exēplarib⁹ & ꝓpurgatis legiꝛ herulū nō au tē herculē. cū ſit manifeſte vox adiectitia & ſupuacanea: falloqꝫ ad gētē hiſpanię herulā quidā re ferūt. Sed cū ī antiqſſimo exēplari: qđ ī diui Euſtorgij bibliotheca reſeruaꝛ in īſubria: herculeiū nō herculū depꝛhēderi ſic placet vt corrigas. Fuit. n. Herculei⁹ vn⁹ ex his: qui marianas ptes fo uerūt cū Sertorio & ꝑpēna: a quo ꝗſturā agēte Luci⁹ Mālius ꝓcōſul: &. M. Antoni⁹ legat⁹ fffli- gati: cōtra quē: & reliquias marianas oēs a ſenatu deſtinat⁹ ē Meteli⁹ cognomēto pi⁹. Eſt & here- culeum ꝓmontorium locrēſe: de quo Strabo libro primo. Sed nihil ad noa.

Explicatū quid ſit Corniculari⁹ apud eūdē Frōtinū & cōmētarienſis. Caput. lxxvij.

IDē Frōtinus libro tertio ſic ſcribit. Bello ciuili cum ategua vrba ī Hiſpania pompeia naꝝ partium obſideretꝛ Martius iterim rex tanꝗ cæſarian⁹ tribuni cornicularius vigi- les quoſdam excitauit: e quib⁹ aliquot euitans conſtantia fallaciæ ſuæ ꝑ medias cæſa- ris copias ꝑſidium Pompeij tranſduxit. Dubitauerūt multi quid nam eſſet cornicula riorum officium: & qui ꝓprie cornicularij vocandi ſint & quare. Dion ī vita domitiani inter cō-

iuratos & authores cędis Domitiani enumerat parthenium προκοιτροπειυς quem tanto ĩ honore domitianus habuit vt enſem ante eum ferret. Quem vero Suetonius Clodium cornicularium nominat: in Dione εντελλοσ legitur: qui principatus libellos corrigeret & adminiſtraret. Pedianus Aſconius cum ſignificare vellet nomẽ honoris ſeu potius officij cornicularium eſſe in militia: dixit eſſe nomen ordinis: tu expone gradus militaris: ĩ quo militum & pricipis aut impatoris rationes adminiſtraret. Quid vero p corniculum Liuius & Aſconius intelligant inferi⁹ anobis vbertim explicabitur. Cum Tranquillus in libro de grammaticis tradit orbilium corniculo meruiſſe ſignificare voluit illum cornicularium fuiſſe. Firmicus matern⁹ clauicularium numerat cũ cõmentarienſi & clauiculario: qui ordines ſunt militares. Sed: vt qđ comptum habeo tradam: nomẽ præfecti rationum principis ẽ cornicularius in tranquillo. quoniam is qui Clodius cornicularius p̃cuſſor Domitiani vocatur a Tranquillo: εντελλοσ dr̃ a Dione: quo nomine rationator principis ſignificatur. Eſt tamen animaduertere p cornicularium Frontinum cornicinem aut quid ſimile vocare: niſi in eo cornicularium exponas ꝓ ratiocinatore: & rationes tribuni adminiſtrante: vt Dioni grauiſſimo ſcriptori concinat. Licet etiam cõiectare nullo pacto cornicinem poſſe vocari cornicularium: quippe cũ a Firmico cornicularius enumeretur cum clauiculario commentarienſiq;. Hęc autem nomina ſunt gradus & dignitatis apud principem: non igitur cornicularius idem eſt: qui cornicen: prę̨ſertim cum diuerſa fata ſint diuerſis officijs: cum cornicularius fato commentarienſis regatur: non eſt veriſimile cornicinem vilẽ & abiectum fato digniorum illuſtrari. Qđ vero officium commentarienſium fuerit docet Impator in Codice ita loquens. De his: quos tenet carcer incluſos id apta diffinitione ſancimus: vt aut cõuictos velox pœna ſub ducat: aut liberandos cuſtodia diuturna non maceret. Iubemus ante trigeſimum diem ſemper commentarienſis ingerat numerum pſonarum: varietatem delictorum: clauſorũ ordinem: ętatemq; vinctorum. Qđ ſi hoc prætermiſſum fuerit officium. viginti librarum auri ęrario noſtro iubemus inferre. Iudicem deſidem ac reſupina ceruice tantum titulum gerẽtem extorrem impetrata fortuna decem librarum auri mulctandum eẽ cenſemus. Ex his patet iudicem & rationatorẽ recenſitoremq; carcerariorum commentarienſem appellari. Et ſummatim colligo cornicularium non poſſe intelligi apud Tranquillum aut cæteros ſcriptores niſi pro officio rationatoris computatoriſve ĩ militia. Qđ officium cornicularij fuerit ſententijs proponi damnatorum: Maternus libro ſecundo videtur oſtendere. Qđ ſi in his locis mars ſe aliqua ſocietate coniunxerit: vel ſi cum his fuerit inuentus: erunt homicidija publicis præpoſiti: & exceptores earum ſententiarum: quæ de hominum capitibus ꝓferuntur: aut cornicularij: aut commẽtarienſes. Sed quibus iura committantur: aut clauicularij aut carcerum cuſtodes: aut quibus publicarum catenarũ vincula committantur. Cum autem Pedianus cornicularium vocari tradit a corniculo: reſpondeo corniculum nomẽ eẽ libri: in quo cornicularius rationes pricipis ſcribere ſolebat. Cornicula vero dona militaria non eadem eẽ cũ pediani corniculo cẽſeo. Quinimmo faſceę purpureæ: ſeu virgulæ aureæ aut argenteę ĩ ſimilitudinem parui cornu cornicula vocantur a Liuio. Mantuani hodie faſceolam illam vellutã vel ſericã doctoratus: vt ita loquar: iſigne corniculã dicunt. De corniculario plura forte alias & meliora cũ hęc dictio mihi ſe planius & exploratius offeret. Nunc ſtare a Dione priminominis hiſtorico ſtatui. Quin & Suidas entelen ĩ quit nomẽ eẽ dignitatis ĩ Romana militia: & ſicuti ſupius tradidimus εντελον Claudiũ Dion græce iterp̃taſ quẽ Suetoni⁹ cornicularium dicit. εντελειοσ inqt Sudas pricipatũ & ſummi dicunſ in militiæ ordine: dignitates aliquas honoratas gerẽtes: qđ alienũ ẽ a cornicine. Appian⁹. ναυμαχιας δε γενομενης και βους παμμιγους ωσπερ των δε λωοις περ καρχηδονιοις της σωτηριας ουνης ρωμαιος δε της νικης εντελους. Quid moramur igitur cornicularium dicere ſummũ ĩ militia pricipatũ ĩſi Diõ entelõ iterp̃taſ quẽ cornicularium Tranquillus appellat.

De ventis Aparctia & Cęcia: de quo ꝓuerbium græcum extat Vegetius enarratus. Caput. lxxviij.

RENatus Vegeti⁹ libro quarto de re militari caput efficit nomina vẽtorũ cõtinẽs. In eo igiſ capite hęc ſcripta ppetã viſunſ. Septẽtrionalẽ vero cardinem ſortitus eſt aparctias ſiue ſeptẽtrio: cui adhęret thraſceas ſiue cratias. Plynius libro. xj. tradit ſup his talia A ſeptẽtrionibus ſeptẽtrio: interq; eum & exortum ſolſtitialem aquilo: Aparctias dicti & boreas. Numeroſior rõ quatuor his ĩteriecerat thraſceã media regione inter ſeptẽtrionẽ: & occaſũ ſolſtitialẽ: itẽq; cęciã media ĩter aqlonẽ & exortũ ęqnoctialẽ. Alij qppe meſẽ noie etiãnũ addidere ĩter Boreã & Ceciã & ĩter euũ & notõ euronotõ. Pollio Vitruui⁹ libro prio architectonicę. Circa ſeptentrionẽ thraſceas & gallic⁹ dextra ac ſiniſtra aqlonẽ ſupnas & cæcias. Ex Plynianis verbis cõijcere poſſis cæciam & aparctiam legendum eſſe. Sententiam noſtram fulcit hoc: qđ nullibi repiſ hęc dictio Cratias vtpote q̃ ſit commentitia & falſa. Scribit ſimiliter Geli⁹ libro

ſecũdo noctiũ atticarum ſeptẽtrionariũ vocatũ eẽ aparctiã quaſi ab arcto flãtẽ. Vẽtũ vero Cecias Ariſtoteles ita iflare teſtat̃ vt nubes nõ ꝓcul ꝓpellat. ſed vt ad ſeſe vocet: ex quo verſum iſtũ ꝓuerbialẽ factũ ait. κακα εφε υ τορ ελκωρ ωσ ο καικιασ νεφοσ. hoc eſt mala ad ſe ſe attrahens vt cæcias nubes. De thraſcea vento fit quoq; a Suida mẽtio. Thraſceas & cęcias ſcribẽdũ ẽ i Vegetio ſeiunctim quoniam de duobus vẽtis & diuerſis itelligit. Thraſceæ deeſt apd̃ nos vocabulũ authore ſeneca libro quĩto q̃ſtionũ naturaliũ. q̃uis mẽdoſe illic legat̃ tarchias non thraſceas.

Carpe exercitum legendum eſſe in hęliano non cape. Caput. lxxix.

Prauus librarij apud Helianũ rei militaris pariter ſcriptorẽ repit̃ error. Sed lectorẽ ancipitẽ & titubãtẽ tenẽs: loquor enim de heliano: qui opus cõtexuit idagãter de inſtruenda acie: dicauitq; imꝑatori Adriano: quẽ latinitate donauit Theodorus qdã theſſalonicẽſis. Sic hñt paſſim codices ęliani. Eqtes. n. cõſtituti i hac forma vertere ſeſe in quẽuis ꝓſpectũ poſſũt minimeq; vł a tergo vł a latere capient̃. Corrige meo qdẽ piculo. carpẽtur. Dicunt̃. n. carpi milites a tergo qñ recipiẽtes ſe ceſſim: aut fugã capeſſẽtes ab iſeq̃ntib9 hoſtib9 paulati cõuellunt̃ & decerpunt̃: nõ magnã ſtragẽ accipiũt: verum ſingulati aut capiũt̃ aut obtruncant̃. Id p verbũ carpe ꝓprie ſignificãterq; ſolem9 exprimere: qd̃ aũt Theodor9 ille tãq̃ hõ grec9 verbũ grecũ idoneo ꝓprioq; vocabulo nõ rep̃ſentauit nõ nimis mirũ ẽ. At forſan vitiũ ẽ librarij. Hoc verbo i eadẽ re nõ ſemel vſus ẽ Liui9. hoc ſignificare voluiſſe ęlianũ verba q̃ ſequũtur oñdũt: quippe cũ ait ęlian9 p̃ſtãtiores rhõbi latera teneãt: & prĩcipes angulos regãt. Stat. n. i priore angulo turmæ ipſius p̃fectus: in dextro aũt & ſiniſtro: qui cuſtodes vocantur lateris ſtatuuntur: in reliquo vero angulo ducem ſeu ductorem tergi locari ſolitum eſt.

De flãmeis velis: quibus noua nupta vtebat̃ Modeſti codex emẽdatus. Caput. lxxx.

Extat tomos hoc ẽ tractatus compendioſus & breuis modeſti de vocibus rei militaris compendioſus quidem. Sed inſtar ſymmachi: ꝓdigus ẽ in ſenſu: & fructu beatus nõ fronde. In veſtibulo illius opuſculi mendum apparet non tolerandum in his verbis. Equitum alas dicunt eo qd̃ ad ſimilitudinem alarum: & ab vtraq; pte ꝓtegant acies: q̄ vexillationes vocant̃ a velo. quia velis hoc eſt flãmulis vtantur. Scribe flammeolis vtantur. Eſt enim flammeum velum: & per diminutionem flammeolum: quo nubentes tegebantur omĩnis boni cauſa. In emaculatis exemplaribus Pompeij ſic legitur. Flammeo amicit̃ nubẽs omĩnis boni cauſa: ꝙ eo aſſidue vtebatur flamminica. Martialis libro duodecimo.

Pręluxere faces: velarũt flammea vult9. Tacitus libro. xv. Ipſe p licita atq; illicita fędatus nihil flagitij reliquerat: quo corruptiorẽ ageret niſi paucos poſt dies vni ex illo contaminatorum grege cui nomẽ pythagorę fuit in modum ſolemnium coniugiorum denupſiſſet. Inditum imperaton flammeum. Petronius arbiter. Puellę caput inuoluerat flammeo. Claudianus. Flãmea ſollicitum pręuelatura pudorem. Poeta in opuſculo ad meſſallam. Vt tibicoricio glomeratam flãmea lutho. Plautus in aulularia cõfectores flammeorum flammearios appellat.

Apud eundem Modeſtum explicatum qui ſint equi clibanarij. Caput. lxxxi.

Idem Modeſtus infra. Bini cataphracti equi iungebantur ad currum: quibus inſidentes clibanarij ſariſſas hoc eſt longiſſimos contos in elephantos dirigebant. At ne te ſubdubium teneat inſolentia dictionis huius ſcito clibanarios illos eſſe qui bene ferro & armis muniti certamen ineunt. Nazarius in panegyrico ad Cõſtantinum. Operimento ferri equi atq; homines pariter obſepti clibanarijs in exercitu nomen eſt. Clibanarij dicti: vt reor: quoniam more teſtudinis arcuatis muniuntur armis: quæ clibani forma eſt.

Quid ſit abaton in Vitruuio. Caput. lxxxij.

Vitruuius Pollio Architectonicę ſciẽtię maximus antiſtes: idemq; omnibus eruditionis numeris abſolutiſſimus libro ſecundo ad hanc ſententiam verba facit. Tunc arthemiſia rhodo capta: principibus occiſis tropæum in vrbe rhodo ſuæ victorię conſtituit: aheneaſq; duas ſtatuas fecit vnam rhodiorum ciuitatis: alteram ſuæ imaginis & ita figurauit rhodiorum ciuitati ſtigmata imponentem. Poſtea autem rhodij religione impediti qd̃ nefas eſt tropæa dedicata remoueri: circa eum locum ędificium extruxerunt: & id erecta graia ſtatione texerunt ne quis poſſet aſpicere: & id abaton vocitari iuſſerunt. Abaton ẽ verbum grecum: qd̃ iacceſſum dici latine poteſt. A. eſt particula inficialis & βατω ſignificat aſcẽdo vñ abaton vocabatur ille locus: ad quem non dabatur acceſſus. Ab hoc verbo βατω Marcell9 grãmaticus gralatores hoc eſt ligneis perticis incedentes calobatarios appellat. milites quoq; nautici: qui vt confligerent cum aduerſarijs naues aſcendebant dicebantur epibatæ. qua dictione Thucydides quoq; vtitur: idemq; Vitruuius tis. Tum artemiſiæ cũ eẽt renunciatum i eo portu

abſtruſam eē claſſē cælatis remigibus:& epibatis comparatis:reliquos aūt ciues ī muros eē iuſſit. Sed ſcribēdū eſt abatō ſine afflatu hoc ē aſpiratione ī vitruuio. Lucian⁹ vtitur hac dictione ευγε ω αττικιων οτι μοι αβατον εποιησας το πολυ της ολου. hoc eſt Euge Atticion qñ mihi occurrēdo īacceſſā feciſti viā:id eſt dū occurris nō īpēdi laborē ī capeſſēdo itinere. Loca q̄ vel exuſtione vel mari vł fluminib⁹ penetrari nō poſſunt greci vocāt αβατα vt ē mendiolanis plaga:Noſtri vna dictiōe vł Ouidio teſte vocant inuia. Naſo de parthis loq̄ns. Gens fuit & terris & equis & tuta ſagittis & non acceſſis inuia fluminibus. De loco nilotico cui nomē abatō meminit Seneca libro quarto queſtionum naturalium.

Qui ſint intergerini & berones Emaculat⁹ eiuſdem Vitruuij Codex. Caput.lxxxiij.

Euſdē libro q̄nto codex deformiori macula polluiť ī hęc verba. In q̄b⁹ aūt locis pulluis nō naſciť his rōnibus erit faciēdū vti areę duplices relatis tabulis & cathenis colligatæ ī eo loco:q̄ finitus erit cōſtituať:īter deſtinas creta morōibus ex vlua paluſtri factis calceť. Barbara verba ſūt hęc vitia:& geticæ captiuitatis merę reliqæ. Cū lřas romanas Mātuæ docerē:ſeceſſi ęſtu anni feruētiſſimo ad opulētiſſimū tēplū:qđ circiter duodecī milia paſſuū ab vrbe diuo bñdicto iuſſu regīnę Mathildis cōſecratū ē:illic offēdi ꝑuetuſtū exēplar Vitruuij:ī quo ſic ꝓpemodū legebať. Et catenis colligatæ ī eo loco:q̄ finit⁹ erit cōſtituanť:& ītergeris e creta:beronibuſq; ex vlua factis calceť. Hāc verā:genuināq; lectionē cēſui:ꝑſuiq; doctrina & eruditiōe recōdita Vitruuij dignā. Intergerini Plynio parietes appellanť:q̄ ītergerūt hoc ē ferūt & ſuſtinēt onera. quos e creta iubet Vitruui⁹ cōſtituere leuiori forſan īpēdio:ſicuti cretacei parietes ī vſu ſunt apđ placētinos. Cōuenit qđ Beronib⁹ ex vlua calcari velit reb⁹ forſan ī humecto loco opportuniorib⁹:& ſi docti⁹ calceť q̄ calceť legi poſſet ī Vitruuio. Calceari.n. ēt hodie pariter dř cū fundamēto aptiſſimo fulciť. Exiſtimo tñ ītergerinos non ſolū parietes. ſed oīa ſuſtētacula dici poſſe vł iſtar fundamēti vł iſtar adminiculi:nec dici ītergerinos ab ītergerēdo hoc ē ſuſtinēdo:nullibi.n. repies hoc etymō. Sed poti⁹ ſic appellari q̄ inter nouos parietes aut fūdamēta:ſeu qđ tale ꝓ fultura ītergeruntť de quib⁹ ītergerinis Plyni⁹ meminit lib.xxv. De Beronib⁹ ſic ī Plynio lego libro.xxxvj. Id cōſecut⁹ ē Cteſiphon Beronibus arena plenis molli puluino ſup capita colūnaꝝ exaggerato paulatī exinaniēs ab imo vt ſenſim totū ī colle ſederet Sūt q̄ ī Plynio peronib⁹ legūt:qđ non ſatis placet reclamāte veterum exēplarium authoritate.

Taurū pudenda hoīs ſignificare Diomedes & Salluſtius aperti. Caput.lxxxiiij.

Ed ne grāmaticos hui⁹ nřæ īduſtrię penit⁹ aſymbolos & exptes faciam⁹ Diomedes ex libro ſecūdo hęc verba enarratiōe viſa ſūt egere. Fit & ꝑ homonyma cū dicimus tauꝝ & neſcias vtrū de armēto:an obſcœnā corpis ꝑtē:an mōtē q̄ ē in cilicia:an qui ē ī ſiderib⁹ tauꝝ dicamus. ex his nobiliſſimi grāmatici verbis ſatis cōſtat tauꝝ ꝓ obſcœna ꝑte capi. Sed an ī viro an ī fœmina nō explicat:authoreſq; id tradētes nō affert: quos maxime curioſus anim⁹ deſideraret. Sudas in primis enchiridiō nřm Tauꝝ & taurenē viri ſcribit eſſe pudēdū ταυρος:inq̄t ille:το αιδοιον του ανδρος. και α ταυροτη η αμικτος και αγρη οκαδε α ταυροτη διαζω τον βιον. Repio apđ eundē Sudā laſtauron grecos hoīem egregie mutoniatum vocitare:quaſi λασιος ſit hoc ē hirſut⁹ circa taurō.i. virilia. Diſces vero ex Ariſtotele: Plynio q̄ hoīes hirſutos iuxta femora & crura eē ad venerē ꝓrabidos. Ille quicūq; fuerit antiqu⁹ author q̄ vitā Salluſtij ſcribit Laſtaurō illū vocitauit:petulātē tū & laſciuū ſiue ęquo mēbroſiorē īterꝓtare ſeu ſcortatorem. Dř.n. ſic gręce laſtauros. Verba Sudæ. λασταυρος πορνος. δασυς τον ταυρον. λασιοταυρος τις ων. ο δασυς τον ταυρον. ει τις εν τοις ελλησιν η τοις βαρβαροις λασταυρος τον τροπον:ου τοι παντες ε ταιροι του βασιλεως ησαν. Subiectum ſcroto caulē vocari tauꝝ teſtať pollux libr.xj. ſic. κρεμαστηρες δε νευραι α τους διδυμους ανεχει το δερα φη μεν προσεικος. υπο δε τον καυλον λια του οσχεου μεσου υποτον ονομαζομενον ταυρον.

De polline & pollinario cribro phocas explicatus. Caput.lxxxv.

Hocas grāmaticus ꝑſpicax & accuratus libellū reliquit:quē ſi tenes paruo pōdere multa vehis vt ipſemet teſtať. In eo ſic ſcriptū ē. Illa ſūt gñis maſculini: q̄ ī genitiuo vna ſyllaba accreſcunt: vt hic lapis lapidis:hic puluis.ris. hic polin.nis. hic pubis.ris. Ne forte q̄s dubitet quid ſit polis ſciat ꝑ eā dictionē florē farinę ſignificari: vñ cribrorū gñā duo noīanť excuſſoriū.ſ.& polinariū. Excuſſoriū vocať:qđ excutit & tranſmittit farinam ignobiliorē. Accōmodū hoc ē ad panē ſecūdariū. Polinariū vero tenui⁹ flori farinę accōmodatū ē:vtētē hoc cribro Cato polintorē vocat:apđ quē ē polintio. Repio tñ polin.nis. nō ſūt polis. Sed vtroq; mō dici pōt. Farinariū cribrū ad differētiā pollinarij & excuſſorij ī Plynio leges. Farina ī pollinē:ī ſecūdariū:& fur fures partiť pollinē florē farinæ dicimus:ſecūdariū:qđ vulgo tritelū furfures:qđ bononiēſes paſſim remolū. Plynij lib.xviij. verba hęc ſunt. ex africo iuſtum eſſe modijs redire ſemodios & pollinis ſextarios quinq;:ita.n. appellāt ī tritico q̄ florē in ſiligie

ne. hoc ęrarię officinę chartarięq; vtunť. Pręterea ſecūdarij ſextarios quatuor furfuriſq; tīdem.

Loca cātilenis ſeruiētia odęa vocari. De muſęis: ſerapęis: iſeis Caper emēdat⁹. Caput. lxxxvj.

CAper vetuſtiſſimus author ſic ſcriptum reliquit. A deo: muſęa: ſerapęa: iſcęa. mauſolia: caducēda dicēdū nō eſt: Tu corrige. odæa: muſæa: ſerapęa: iſcęa: mauſolęa: caducea dicendum non ē. Sunt. n. odæa loca in domo vbi cantilena ſolebat exerceri ᾠδὴ nāq; cātus appellať & ᾀδέω cāto. Muſæa gymnaſia dicata muſis eē nemo dubitat: ſerapęa cōditoria: receptaculaq; crediderim nūcupari vbi ſerapidis donaria cōponebanť: vľ feſta ſerapidis ſerapęa dixerunt. Iſęa iſidis ſacra: mauſolęa ſepulchra oīa vocata q̄ nobilitate faſtugi regio cōſpiciēda erāt a mauſolo rege carię: cui artemiſia illud iter ſeptē memoratiſſima opa nūcupatū mauſoleū cōſecrauit: vñ illud exijt. Nec mauſolęi diues fortūa ſepulchri Mortis ab extrema cōditione vacat. Mauſoleū ex pconeſſio marmore ſtructū Vitruui⁹ docet. Caducęum vero nūcupam⁹ baculū: quē mercuri⁹ manu geſtat ſerpentib⁹ īplexū: a quo caducifer vocať ab Ouidio: vñ caducęatores ad pacē vľ fœd⁹ cōponēdū miſſi dicunť: hīc manauit catholica illa ſētētia. Caducęatori nemo hō nocet. Si plura de caduceo deſideras Macrobiū lege. hæc oīa ppoſita Caper aſſerit plurali numero dici nō poſſe: & ſi qñq; repianť q̄ abutanť: de vſu Caper loquiť: & grāmatica cōſuetudine: nō aūt licētia. Pericles athenis odęū cōſtruxit. Ammian⁹ quoq; Marcellin⁹ tradit romæ fuiſſe ſtadiū & odęū ſpectata ab impatore conſtātino iter cætera decora romanæ vrbis. Locū poſt odæū dictione græca Suetoni⁹ i domitiano metodiū vocat. dicere poſſumus odæū & odium qm̄ gręce dr̄ ᾠδεῖον. Sudas author ē odęū fuiſſe athenis conſtitutū a picle ad exercēdā muſicā. eſt tāq̄ theatrum. Inclinať ἀπὸ τῆς ᾠδῆς. Eſt autē i ipo dicaſteriū hoc eſt loc⁹ vbi iudiciū ſūmi magiſtrat⁹ exercēt. Illic agebať itidē tragœdia. Vitruui⁹ libr. v. itemq; athenis portic⁹ heumenici: patriſq; liberi fanū exeūtib⁹ ę theatro ſiniſtra parte odęum: qđ Themiſtocles columnis lapideis diſpoſitis nauiū malis: & antēnis & ſpolijs pſicis ptexuit. Nō ſatis cate Domiti⁹ Pauſanię verba trāſtulit. Nā cū vertere ſic debuiſſet. In theatri autē: qđ odæū appellant veſtibulo regum ſunt ægyptioꝝ ſtatuæ: nō odæum dixit. ſed iſulſe etymon ſpectās cātilenaꝝ: caſum p caſu vſurpans. Cēſuit. n. odion eē p diminutionem genitiuum multitudinis a cantu hoc ē odę: cum deriuatum ſit nomē a cantilena quarti caſ⁹: pōt itidē ſerapis nomē eē ſepulchri in Capro qm̄ cenſet Auguſtinus ita dici quaſi σορὸς apis hoc ē tumul⁹ apis. De quo ſi plura deſideras auguſtinum lege in libris de ciuitate dei.

Erraſſe Agretiū i dictione mulierarius: Quid ſit meracus codex eius emaculat⁹. Cap. lxxxvij.

VIdeo neſcio cuiatem Agretium in decuriam grāmaticoꝝ recipi: nec ego is ſum: q̄ illi derogare velim aut obloqui: cū eo tn̄ non ſentio in eo loco. Mulicbre dicimus a muliere aliqd factū: mulierariū p mulieres ordinatū: & p viros geſtum. Quinimo mulierariū vocamus hoīem ſubſtantiui figura nō adiectiui: nimio i mulieres amore iſanientē: quē amorē muliebrē mulieroſitatē dicimus authore Cicerone: hanc græci φιλογυνίαν appellant: nec in aliam ſententiam trahi poteſt hęc dictio. Paulum ſupra eiuſdē Agretij codex maculoſus eſt his verbis. Ita & meritam potionē meroſū aut vinū appellamus. corrige. Ita & meracā potionē: meroſum autē vinum appellamus. Notiſſimum ē meracā potionem dici: q̄ pura eſt nō diluta. Perſius. Anticiras melior ſorbere meracas. Horati⁹. Diluis elleboro crimē bileq; meraco. Scatēt hac dictione omēs eruditi. Superlatiuum meraci ē meraciſſimus apud Sidonium.

De retiario & ſecutore gladiatoribus Donatus enarratus. Caput. lxxxviij.

LEgunt & pueri opuſculū illud Donati clariſſimi grāmatici: cui de octo ptibus oronis titulus ē. Inibi cum agit de figuris ſic iquit. Amphibologia ē ambiguitas dictionis: q̄ ſit p accuſatiuum: vt ſi quis dicat audio ſecutorē retiarium occidiſſe: fit amphibologia i his verbis. qm̄ dum quiſpiam audit ſecutorem necaſſe retiarium videť itelligere aliquem hoīem inſequentem alium necandi cauſa: qui habeat rete cum ſecutor nomē ſit gladiatoris: & ſimiliter retiarius. De ſecutore meminit ſatyrus. Iuſſus pugnare ſecutor. Per retiarium ſimiliter non accipim⁹ hoīem hñtem rete piſcatorium. Sed gladiatorem rete pugnātem. Mirmillo tn̄ pprie loq̄ndo dr̄ gladiator: qui contra retiarium pugnat. Sed Donatus exēplificandi gratia loquitur. Retiario pugnanti aduerſus mirmilonem cantať. Non te peto: piſcem peto. Quid me fugis galle? quia mirmilonicum genus armaturę gallicū eſt: ipſiq; mirmilones ante galli appellabantur: in quorum galeis piſcis effigies inerat: qđ genus pugnæ inſtitutū eſt a Pitaco vno ex ſeptem ſapientibus: qui aduerſus Phrinonem dimicaturus propter controuerſias finiū: quæ erant inter atticos & mitylenæos reti occultato impediuit Phrinonem.

Diſceptatum nunquid ſergius errauerit vulgus fœminino gñe proferens. Caput. lxxxix.

QVandoq; pueriles errores apud ſummos auctores dep̄hendere licet: qđ me ſaxeū quā
doq; reddit & attonitum. Quis Sergio grammatico diligentior: & i non parum mul
tis annotatu dignis accuratior? ille tñ totam traditionem ſuam his pauculis verbis i=
ceſtauit: ne verbo aſperiori i præſentiarū vtar. Nam vulgus: inquit ſergi⁹: & neutro &
fœminino gñe legimus: apud Vergilium fœminino. In vulgū ambiguā. Neutro. ignobile vul
gus. Quis non videt Maronē lr̄arum deum nunq̄ vulgum ambiguam dixiſſe. Forte lapſ⁹ me=
moria ſergius cum hęc p̄deret non recte tenuit Maronis verſus: quos libro ſecundo ęneidos re=
perire poteris. Hinc mihi prima mali labes: hic ſemp vlyxes Criminibus terrere nouis: hinc
ſpargere voces In vulgum ambiguas: & quærere conſcius arma. Rectius Maronianus inter
pres Seruius iquit. ambiguas dubias: ne ſi apte ageret: accuſatio eſſe videretur. Serui⁹ ambigu
as recognoſcit: vt nullo modo ambiguam defendere poſſimus ſenſu repugnante & pedis regu
la: quæ collidit vocalem præcedentem: & ita deeſſet ſyllaba huic carmini.

De horno & hornotino eiuſdem codex emendatus. Capu. xc.

EIuſdē Sergij codex paulopoſt vitio librarij fœdatus ē. Nā ibi tradit Sergi⁹ ſic. Sunt
exēpla varia poſita hēno autē nihil aliud ē niſi hoc anno vñ deriuatio duplex iueniť
Nā Cicero dicit hornatinas fruges: Horatius dicit hornatas fruges. Sic corrige. Nā
Cicero dicit hornotinas fruges: Horati⁹ dicit hornas fruges. Eſt. n. hornotinū & hor
nū illius anni. Seruius. Fit aūt de horna fruge: & horno ſale: vt Horati⁹. & horna fruge. Annoti
nū idē ē qđ hornū & hornotinū hoc ē hui⁹ āni. Columella libro. v. vngues annotinos reſecato.

Qui ſint apud Firmicum pſephopectæ. Caput. xcj.

FIrmicus maternus acutiſſimus aſtronomiæ p̄feſſor nō multū eſt qđ exijt i publicum
non adamuſſim caſtigatus & excuſ⁹: qđ vt facile credas ei⁹ ex libro ſecūdo verba ſub
iunxi. Et aut calculi aut muſicæ: aut notarum: aut difficilium lr̄arum inuentores red=
dit: ſocio in hoc loco Mercurius ipſe phopectas ſępe feciſſe. Corrigendū ſic autumo
Scio in hoc loco Mercurium phephodectas ſæpe feciſſe. hoc ſenſu. Scio iudicoq; ex Matheſe=
os cognitione mercurium in hoc loco: hoc eſt Mercurium collocatum in hac ſtatione horoſco=
pi ſępe feciſſe pſephodectas: ſunt autem pſephodectæ: qui calculo ſuffragia ferebant: calculis
enim priſci nigris albiſq; iudicabant: qđ ſignificat Ouidius ita canens.

Mos fuit antiquis niueis: atriſq; lapillis
His damnare reos: illis abſoluere culpa.

Hos in vrnam iaciebant. Si cui maior numer⁹ nigrorū cōtigiſſet dānabať: Si albo℞ abſoluebať
Sup qua re Modeſtin⁹ iurecōſult⁹ digeſtis de adminiſtratiōe re℞ ad ciuitatē ptinētiū. Calcularij
erroris retractatio ēt poſt decēnij & vicēnij tp̄a admitteť. Hūc ritū ſignificauit Apulei⁹ libr. x.
de aſino aureo. Cū iā: iquit: ſentētię pares cūcto℞ ſtilis ad vnū ſermonē cōgruētib⁹: ex more p=
pētuo i vrnā ęreā deberet cōijci: quo ſemel cōditis calculis iactu cū rei fortūa trāſacto nihil poſt
ea cōmutari licebat. Sed mācipabať ptās capitis i manū carnificis. Pſepodetæ vero iudices vo
canť αϖο του ψηφου hoc ē calculo & ſuffragio. Qui verò ſuffragium fert ψηφιστισ dr̄: & ψη
φοδετησ. ψηφισμα decretū p ſuffragia. Dicunť & ψηφολογοι οι ψηφοϖαικται vt Sudas i
quit. ψηφοσ iudiciū dr̄ αϖοφασισ. Eſt. n. pſephos lapis ānuli: & nūer⁹ pecuniari⁹: ſicuti apđ
nos calculus: hic ſubducēs rōem pecuniarū dr̄ calculator a nr̄is. Calcul⁹ alb⁹ erat abſolutori⁹: ni
ger dānabat qđ docet Piſides his ψηφου μελαιμησ. εξεφωμησε κρισιμ. Repiť & pſiphophoria
q̄ multo℞ calculo℞ rōciniū & appatū ſignificat. Gręci quoq; abſolutū vocant αψηφιστομ qua
ſi maxīe remotū a diſcrimīe calculi. Sūt q exiſtimāt oſtraciſmū eē diuerſū ab hoc ſuffragio cal=
culi: an recte nō ad hūc locū. Teſtula: ſic. n. vocať latine oſtraciſmus: eiect⁹ fuit Themiſtocles: &
multi alij. Erat & iudiciū p folia: qđ petaliſmō appellabāt. Oſtraciſmo peſſimi dānabanť a pp̄lo
oſtraciſ. n. ſcribebať nomē fugati. Oſtraciſm⁹ differt ab exilio. qm̄ exilio mulctato℞ ſubſtātiæ
cōfiſcabanť. oſtraciſmo amādato℞ nō eripiebat bōa popul⁹ aut fiſc⁹: & illis tp̄s p̄ſcribebať aut
locus. exules āt neutrū ho℞ hn̄t. ex ijs colligo eductis e gręca penu oſtraciſmō eē relegationem
φυγην vero exiliū. Naſo gloriať q relegat⁹ appellať nō exul: cui nomē ciuis: & bōa auita reſerua=
ta ſūt. Ariſtoteles lib. prīo de aīalib⁹ & alibi quoq; οστρακοδερμουσ piſces vocat: quos latini
teſtacea: vt ſūt oſtrea: purpuræ: buccini: echini: q̄ nō marē hn̄t aut fœminā. Extat p̄uerbiū apud
gręcos οστρακου ϖεριστροφη. Dr̄ de his: q celeriter aliqđ faciūt. Exiſtimo illos nō recte ſen=
tire: q οστρακισμομ cū calculo cōfūdūt cū οστρακοσ dicať teſtula ψητοσ pprie loq̄ndo calcul⁹
Sȝ hęc nimiū mr̄a. Cęte℞ cū repiā Sudā pſephopectas noīare p his: q calculi curā gerunt nihil
mutare debes i firmico. Inqt. n. phephologos hoc ē rōnatores calculi eē phephopectas: q ēt ſu
mi poſſūt p cōputatorib⁹: quos vulgo calculatores appellam⁹: & rōnū trutinatores: q̄ expoſitio
materno ē accōmodatior. De Neſti empedoclis Laertius enarratus. Caput. xcij.

LAertius Diogenes grecoꝝ philoſophoꝝ vitas diligētiſſime ſcribit. Is libr. viij. i em
pedocle ſic ſcriptū reliqt. Hęc aūt illi viſa ſūt. elemēta eē quattuor ignē: aquā: aerē: ter
rā: amicitiāq; qua fœderant: & diſcordiā qua diſſideāt. Ait autē ſic. Iuppiter ac Iuno
regia & Aidone⁹: & venerāda Neſtis: Iouem ignē: Iunonē terrā: Aidoneū aerē: neſti
aquā dicēs. Scim⁹ Aidoneū Plutonē ſignificare: quē dixerūt & adin quaſi aidē hoc ē triſtē & te
nebroſū. Quærūt tñ multi qd ſignificet illa dictio neſtis. Ego fictū nomē ab empedocle reor tā
q̄ ſit aliqua priuatiōis dea: ſub cui⁹ noie cōtineret aqua: ſicuti deoꝝ noia cętera vocauit elemēta
Fit. n. a pticula priuatiua μη. και ειμι & ſū. q̄ lubrica ē aqua: nūq̄ cōſiſtit: ī ppetuo eſt fluxu. Pro
pterea neſtis decētiſſime vocat. Νηστισ inqt Sudas: ieiun⁹ dr̄ iteſtin⁹ medi⁹ iter vētrē & ſtoma
chū ab hac pticula νη priuāte εσθιειν comeſſe. vł a νη priuāte & σιτιον hoc ē cibariū. Subdit Sui
das ex carmie empedoclis mutuatū reor. Neſtis aūt q̄ lachrumis amaris paſcit mortale genus:
dico hoc eē aquā: De hoc iteſtino ſic meminit Pollux. κεροιμδε εστι δια σπαρτοσ τουτοτο εντε
ρον. οθεν και νηστισ κεκλιται. Arabarchē nō alabarchen i ſatyrographo poeta
legēdū eē: &. M. Tullium p arabarchen Antonium intellexiſſe. Caput. xciij.

QVāta & ea recōdita eruditiōe ſcateat ſatyr⁹ poeta nouerūt oēs: q lr̄as lr̄atas exoſculan
tur. Quæ pluria ſane inuolucris: latibuliſq; pfundiſſime ſapiētię licet i eo dep̄hēdere: quę
nō rectis oculis tāq̄ ſolē obtuētes iterptes adipiſci viſu minime potuerūt: quale illud ē
qđ ſe mihi nūc obtulit. Atq; triumphales: inter quas auſus habere
Neſcio qs titulos ęgyptius atq; arabarches. Nō audiēdi ſūt illi: q alabarchē ſubſtituūt vera
genuinaq; dictiōe ſublata: tāq̄ a ſale nomē iflectat: quo cōmēto nihil fingi pōt iſulſi⁹. Ego nihil
imuto. Quinimo ſentio arabarchē p diuite. ſed molli. ſed eneruí. ſed effœminato poni: q̄ i ara
bia plures erāt nomi hoc ē p̄fecturæ: q̄ ſuos archōtas habebāt hoc ē p̄fectos: qui ibi erāt honora
tiſſimi. Arabes ppter mollitiē cęli molles fuiſſe delibutoſq; vnguētis icedere qs neſcit? vn̄ ara
bice olere ſignificat bn̄ olere & odorib⁹ arabicis. Nō arabo nr̄ rore capillus olet Ouidius ait. Ti
bullus. odoratæ diues arabs ſegetis. Peculiariter i eudæmone arabia nec idi tota naſcebat vn
guētoꝝ copia. Saba. n. pars eudæmōis hoc ē felicis arabie puētuꝫ odoramētoꝝ ferebat. Mittit
Luci⁹ puluiſculū cōplanatorē tumide gingiuulæ ex arabicis frugib⁹: quib⁹ ātiqui cadauera vn
gebant. Huc vergit illud. Quātū vix redolēt tria funera: nec aliter ſenſit Plyni⁹ cū inquit parere
inferis arabiam. Nos ſuaueolentiam implexæ dominæ ſic elego carmine ſumus admirati.
Et tribus arabijs: numeres eudæmona quis
Aruaq;: q̄ bacchus tigridib⁹ domuit. Delitioſū igr̄ ſcortatorē: nepotē: temulētū: amatorē
p arabarchen ſignificauit Iuuenalis. Adiuuat qđ ęgyptiū p̄poſuit: qua gēte nulla laſciuior atq;
diſcinctior. Autumo triūuirū Antoniū fluxū: mollē: temulētū cōmeſſatorē. M. Tullium innuiſſe
cū ita loq̄ret i quadā ad atticū epiſtola. Vellē & te ex theophane reſpicere quonā aio i me ſit ara
barches. His adde Lucianū cōmeſſatorē: eneruē: & mollē bacchū ſignificare volētē illum ſyro
phœnicē cū cadmo vocaſſe i dialogo cui titul⁹ ē θεων εκκλησια: nec mirū ſi delicias ſatyr⁹ obij
ciēs cuidā inqt. Syrophœnix vdus amomo. ¶ Quid ſit promercale pprie: diſceptatū nū
quid herodiani vocem recte Politianus latinitate donauerit. Caput. xciiij.

HErodianū hiſtoricū græcū celeberrimū latina colonia donauit Angel⁹ politian⁹ vir
mea quidē ſentētia p̄clariſſim⁹. Sed boni iterp̄tis opam p̄ſtans nō paraphraſtis ſen
tētiam ſibi pponit: quā ſectet: a verbis auius: multumq; remotus. Is i Iuliano impa
tore ſic ſcribit. Nā cū neq; vindex exiſteret vllus tam crudeliter iterfecti principis: ne
q; promercale factum imperium: fœdeq; nundinatum quiſq̄ prohibuiſſet. Videtur Angelus pro
mercale imperium vſurpare proeo: qđ ē ppoſitum hominibus mercari cupientibus: cum hoc
latina dictio non ſignificet: & in gręco codice dictio poſita eſt: quę emptoribus propoſitum im
perium ſignificat ſi memoria non labor. Nunc. n. mihi herodiani gręci copia nō ſuppetit: quem
cum mediolani agebam ſedulo perlegi. Hęc ſane dictio promercale fines quoſdam habet & li
mites: quos tranſcendere non licet. Minime vox hæc catholica eſt: & vniuerſalis ad omnia: quę
venduntur. Sed illa tantum promercalia nuncupamus: quæ reſeruatis his: quæ ad vſum propri
um pertinent: tanq̄ ſuperantia vendit paterfamilias: quem vendacem potiuſq̄ emacē optat ca
to. Verbi gratia patriſfamilias decem modij tritici familiam paſcent cum ex fundo ſuo viginti i
horrea reſeruet decem tempore anni venditioni idoneo proponit: idq; promercale dicitur a Ca
tone: Columella: cęteriſq;: qui romane locuti ſunt. Suetonius in Cæſare dictatore aurum pro
mercale vocat: qđ Cæſar vendidit ſuperans ſibi: reſeruata tanta auri copia: q̄ta ſuo vſui ſatis eſ
ſet. Promercales veſtes illæ nuncupatim vocantur: quæ ſuperuacant patrifamilias & propo
nit vt vendantur: quales peculiariter illę ſunt: quæ in vſu fuerunt: veneuntq; poſt primam gra
tiā coloris attritu deperditā: cū iſectura dilutior eē cœpit atq; languidior. Hoc ſignificare voluit

Plynius Cæcili⁹ ſcribēs in libello de grāmaticis & rhetoribus: Palemonē grāmaticū exercuiſſe officinas veſtiū ꝓmercaliū. Nec ꝓmercalia dicunt̃ merces: q̄ primo minoris emunt̃: vt poſtea pluris diſtrahant̃: quarū rerū negociatores grǽco vocabulo ꝓpolę nuncupant̃: a noſtris inſtitores. Plyni⁹ libro duodeuigeſimo natu. hiſto. Aliq occaſſum vergiliarū ad tertiū id⁹ nouēbreis ſeruāt: qm̄ id ſydus etiā veſtis inſtitoris eſt: & eſt in cęlo notatu facillimū. Ergo ex occaſu ei⁹ de hyeme augurant̃: qb⁹ ē cura negociatoris inſidiandi auantię. Nubilo occaſu pluuioſam hyemē denūtiat: ſtatimq; augēt lacernarū pretia. Sereno aſperā & reliquarū veſtiū accendūt. Siqs vero ſecus ſentit: geniū ac ꝓprietatē latini ſermonis ignorat. Politiano igit̃ in hac qdē re nō fauemus: q ꝓmercale vocat imperiū qđ propoſitū quodāmō eſſet venui. Nō em̄ q̄ væneunt ꝓmercalia ſunt. Mobiles res tm̄: & q̄ aio vſui vel ſimpliciter vſui ſuperant ꝓmercales appellant̃: promercalia. M. Cato his verbis ſignificauit. Reliqua q̄ cōparāda ſint: ſiqd deſit in annū vti comparent̃. q̄ ſupſint væneāt: vendat oleū: vinū: frumētū qđ ſupſit vēdat boues vetulos: armēta reijcula: oues reijculas: lanā: pelles: plauſtrū vetus: ferramēta vetera: ſeruū ſenē morboſum: & ſi qd aliud ſupſit: vendat reijculę (vt hoc diſcas obiter) a catone dicunt̃ oues ſiue armēta reijcula quę ſenio aut morbo reijci debent & diſtrahi.

Nunqd dimitie terra dicta a grǽcis bene deflectat̃ a diodoro. Cap. xcv.

Diodor⁹ libro primo terrā dimitera a grǽcis appellatā tradit: qm̄ oīum ſit mater: tanq̄ Si particula ſupfluat. Melius Plato qui ait Cererē græcos appellare Διμιτεροι quaſi Διδουσα μητηρ ſit: hoc eſt exhibēs mater.

Qui ſint apud eundē paſcopheri: paſcas & paſcophoriū: & de ſacerdotibus q Eumolpidę dicti: & quid ſit Ceryx in Seneca Cap. xcvj.

Eiuſdē diodori nō multopoſt: hęc verba ſunt. Et a paſcophoris ꝑcones ſolos ex grǽcis Athenieñ. per Iſidē iurare: ac forma moribuſq; ęgyptiis ſimiles. Scribo i Diodoro Eumolpides in honorē & mēoriā Eumolpi regis quē ægyptij generis fuiſſe diodor⁹ ſentit. Hūc poeticen docuit orpheus maxim⁹ poetarū. Huic ſententiæ Ouidi⁹ aſtipulatur. At neq; echiomides Eumolp⁹ in orphea talis: In phryga nō ſatyrū talis Olymp⁹ erat. Scribit Sudas Eumolpū Eleuſiniū Athenieñ. filiū fuiſſe Muſęi poete: alij aūt orphei filiū verſificatorē antehomerū. Fuit em̄ pithionices. hoc eſt victor in ludis grǽcię in qbus victores donabant̃ pinu: q in Archemori honorē celebrabant̃. Hic ſcripſit teletas Cereris: & his filias ſuas iitiauit. Addit hoc Sudas Eumolpidę gen⁹ a Thrace q purgatione ſiue initiandi leges repit vel a Muſęi filio q iſtituit Eumolpidas & Cerycas & alios ſacerdotes q Cereris ſacris & initiationib⁹ inuigilāt. Obiter & in tranſcurſu Senecā in libro de tranqllitate vitę ita ſcribentē. Non vis em̄ niſi conſul aut prytanis aut Cerix aut faſces adminiſtrare rēp. ad hūc magiſtratū i rep. attica ſummū refert vtpote cui Cerealia cōmiſſa erāt ſacra apud atticos in pmis religioſius culta: illos ride q referūt ad pręconē vilē magiſtratuū officialē ſi mō cū hoc inſigni ſacerdotio cōparet̃. Addeq; Seneca de ſūmis magiſtratib⁹ illic agit nō de ſeruis magiſtratuū. q; ſuffes apud Carthaginenſes prim⁹ honor oſtendit. Legēdū em̄ eſt Seneca ſuffes nō faſces. De his Eumolpidis nūc mētio fit a Diodoro quos cōtendit ab Aegypto fluxiſſe nō aūt ex tracia. M: Tulli⁹ in quadam epiſtola ad atticū: Eumolpidas quoſdā atticiſſantes nominat. Lege q̄ Pauſanias in Attica ſcribit ſup Eumolpo. Ampli⁹ q ſint apud Diodorū Paſcophori quęrēdū eſt. Paſcophori ſacerdotes ſūt ægyptiorū honorariores cęteris: dicte paſcophori q; ferūt palliū: cui nomen eſt paſcas. Paſcophores demū venus appellata q; thalamū nuptialē curet & adminiſtret πασταο thalam⁹ nuptialis: q alio noie νυμφειον & νυμφιδιον. Pro venereo thalamo poeta leonides hęc παστάδα τισ τοισ αο και αμφιδρεια και αυλαμκοσ μειτω και τον νύμφιδιον θαλαμον. Lampadium cubicula ſponſarum nymphia vocaſſe olim non meditate ſatis cenſui: nunc ſecus ſentio: quod infra docebimus. De his Aegyptijs ſacerdotib⁹ ſic Apulei⁹ lib. xj. de aſino aureo: cū loqueret̃ de ſacris Oſiridis & Iſidis: Ac ne ſacris ſuis gregi cætero permixtus deſeruirē in collegiū me paſcophororū ſuorum inter ipſos decuriones quinquēnales elegit. Sudas paſcophorium tradit eſſe ferias το παστασ: hoc eſt pallium illud veneris: cum paſcaphorium Nicolaus lyra vocet Thalamum deputatum ad veſcendum pro ſacerdotibus paſcophoris. Credendum tamen eſt paſcophorium vocari domum & habitationem oēm paſcophorum ſacerdotum: qui ſic vocati ſunt a pallio veneris quod ferebant cum venus & Iſis pro eodē numine capi poſſint. Codicem igitur Sudę mendoſum: In Eſdra ita leges Exurgens Eſdras ab ante atrium templi abijt in Paſcophorium Ionathæ: & hoſpitatus illic: non guſtauit panem: nec

aquã bibit. Leges in ſacris literis (ſi recte memini) In die illo diruet de⁹ paſcophoria veſtra: Et alibi: In paſcophorio domus dei noſtri. Tẽpla ſeu loca fuiſſe paſcophoria: & qb⁹ reb⁹ apta docet his Ioſephus in quito. Quarta vero terris ſupra verticẽ paſcophoriorũ cõdita erat: vbi moris eſt vnũ de ſacerdotibus aſtantẽ poſt meridiẽ: ꝙ ſeptim⁹ quiſq; dies incepit: tuba ſignificare rurſuſq; veſpere ꝙ deſineret: nunc ferias populo: nunc opus faciat denũtiãtem

Defenſus Placiades a calũniatoribus: & eiuſdem codex emendatus: cum de noĩb⁹ equorũ agit. Quid ſit petax. Cap. xcvij.

NOn deſunt qpiã quos doctos iudicare niſi cõtra ꝓceptũ philoſophicũ viuerent docti doctos amant: ſi vere ſũt docti: dici ſolet: illi doctos oderunt: & de ſũmis noĩb⁹ ꝑ relicẽter garrientes obloquunť. Fulgentiũ vo ſlelis ſuis inceſſunt: quẽ domi in manib⁹ hñt & in oculis. Sed hec ꝓpugnatio reijciť ad eruditos omneis. Hec cõtentio nõ eſt hui⁹ fori: Nos placiadẽ in cõem ſtudioſorũ vtilitatẽ iuulgauim⁹ addidimuſq; cõmẽtariolos noſtros q forſan minorẽ auctori famã q̃ laborẽ peperũt. Sed vt dixit Liui⁹: anim⁹ inqes paſciť ope. Dũ fulgentiũ repeto qa multa putaui me quoq; q feci iudice digna lini: Reperi in his verbis nõ mediocre librariorũ mendũ: Vnde & ipſius equis cõdigna ſic noĩa poſuerũt. ſ. erythreus Actheon Lãpos. Philogeus. tu corrige Erythreus Aethon. Lãpos. Philogeus. Vnicuiq; ex ſolarib⁹ eqs nomẽ hoc inditũ a verbo greco αιθω qd̃ ſignificat icendo: ardeo. αιθωψ ardẽs & ſplẽdidus. A quo verbo fuerũt nõnulli philoſophi q ethera deflecti voluerũt. Equũ eñ ex ſolarib⁹ vnũ ſic appellari docet Ouidi⁹ lib. ij. metamorph. Interea volucres Pyrois eous & ethon Solis eq: Quartuſq; phlegon hĩnitib⁹ auras Flãmiferas iplent pedibuſq; repagula pulſent. Idẽ paulo inferius Huius quoq; in tutelã ponũt Pauũ ꝙ oĩs vite potẽtia petax in aſpectũ ſui ſemp querat ornatus Petax (vt reor) a Fulgentio ꝓ laſciuo poniť hoc ordine. Scimus ꝙ oĩs potẽtia & vis aie nr̃e ad laſciuiã vergens petit ornat⁹ extrinſecos in aſpectũ ſui: hoc ẽ vt inſpiciať. Vult eñ anie potẽtia videri cõpta & bracteata. Petax vocabiť a Fulgẽtio verborũ nouatore: quẽ cæteri petũ dicunt hoc ẽ laſciuulũ. Poeta in priapeis: oculũ veneris letũ hilarẽ: & amorabundũ petũ vocauit: pueros petulos Cicero ꝓ laſciuia vſurpauit. Nil tñ obſtat ſentire petacẽ pro petitore & affectatore a Fulgẽtio capi. Sed prior ſentẽtia tũ verior tũ eruditior. Idẽ paululũ ſupra Secũda actiua ẽ quæ tñ vite cõmodis anxia tornat⁹ petax habẽdi inſatiata: rapiẽdi cauta: ſeruãdi ſollicita geriť. Idẽ libro .ij. In fabula Ixionis ponit hec verba. Dromacrides in Theogonia ſcripſit Ixionẽ in græcia primũ regni gloriã affectaſſe: q ſibi cẽtũ eqtes prim⁹ oium acqſiuit. Lego Aſciuit hoc ẽ adſciuit & allegit: q corp⁹ ſuũ tuerenť. Tales latini ſtipatores & laterões appellãt: greci σωματοφυλακας. In cõmẽtariolo noſtro in eũdẽ Placiadẽ in calce Apelleo ſcriptũ ẽ ꝓ Pericleo. Cõſuerat eñ Pericles rogare deos, ſũmis votis expetere neqd ſibi errãti excideret quo exaſperareť populus: vnde fingũt Pitho hoc ẽ quãdã ꝑſuadẽdi deã ſediſſe in labijs Periclis. In eodẽ libri primi cum agimus de labruſca: herbã pro vite indecenter impreſſerunt.

Fabula Ganymedis ad hiſtoricã fidẽ relata: Cõſeq̃nter Lactãti⁹ explicat⁹ & herodian⁹: Ca. xcviij.

LActãti⁹ Firmian⁹ maxim⁹ religiõis vere ꝓpugnator lib. j. diuinarũ inſtitutionũ aſſerit colorẽ poeticũ eẽ cũ fingiť aquilã rapuiſſe catamitũ. Sed aut ꝑ legionẽ rapuit: cui⁹ inſigne aqla ẽ aut nauis in qua ẽ ipoſit⁹ tutelã habuit in aqla figuratã ſicut taurũ figuratũ cũ rapuit & trãſuexit Europã. Hec q̃uia veriſimilẽ ꝓtextũ ꝑ ſe ferãt: ſintq; fabule nõ iutiles mythologie hoc ẽ ratiocinationes poetici luſus accedere tñ ꝓxime ad itentionẽ poetarũ videť id qd̃ tradiť de his ab herodiano in Comœdo: Simulacrũ matris deũ decidiſſe ferũt in quẽdam phrygie agrũ cui nomẽ Peſinunti a caſu eius ſimulacri factũ putãt. Ibi. n. a principio cõparuiſſe: licet apud alios cõperiã pugnã illic Ilũ phryga Tantalũq; lydũ inter ſe cõſeruiſſe ſiue de vis ortã ſiue poti⁹ ob raptũ Ganymedis: cũq; diu equis vtrib⁹ decertatũ foret: ac permulti vtriq; cecidiſſent: & nomẽ ex ea clade loco eẽt ipoſitũ. hinc ẽt fama fert Ganymedẽ ipm trahẽtib⁹ in diuerſa Germani atq; amatoris manib⁹ vita eẽ orbatũ: ſublatũq; e medio ꝑ calamitatis ſolatio relata ad iouẽ raptorẽ fabula diuinis fuiſſe honorib⁹ affectũ. Si ſup hac fabula ſentẽtias diuerſas expetis lege Fulgẽtiũ in primo mythologico. Tranſeunter & parerga herodiani hec verba nomẽ ex ea clade loco eẽ ipoſitũ: ſcito. n. locũ ex quo rapt⁹: vt ait fabula: vel laceratus vt tradit hiſtoria fuit catamitus harpagiũ noĩari a verbo greco harpazo qd̃ ſignificat rapio. Inde plauto furis nomẽ eſt Harpax & Harpagonides.

De Apollonio Tyaneo mago intelligere lactantiũ quorũdã error. Ca. xcix.

APud eundem lib. v. mendum eſt pudendum & foedũ quo ad meras nugas illectus eſt vir alioqui nõ inter reijculos profeſſores enumerãd⁹. Sic enim paſſim legitur in Lactantio. Item cum facta eius mirabilia deſtrueret nec tamen negaret: voluit oſten

dere apollinem vel paria vel etiã maiora feciſſe: Mirũ qđ Apuleiũ ꝓtermiſit: cuius ſolent & mul
ta & mira memorari: Cur igiť O delirũ caput nẽo apollinẽ ꝓ deo colit: niſi forte tu ſolꝰ illo ſcili
cet deo dignꝰ. Si magnꝰ Chriſtꝰ q̃a mirabilia fecit: peritior vtiq; Apuleius: q vt ſcribis cũ eum
Domitianus punire vellet: repẽte in iudicio nõ cõparuit. Reſpõdet Lactãtiꝰ cũ ſtomacho bili
q; fulminea his ipſis fortaſſe Philoſtrato & cæteris viographis hoc eſt ſcriptoribus vitarũ: qui
chriſtũ ſotera noſtrũ miracula qđẽ non mediocria feciſſe fatenť: verũ ea ꝑ magicã ſcientiã: non
ex hoc q̃ i eo diuinitas eſſet: & ſupra humanitatẽ: virtutis vis anguſtior: ſicuti Apuleiũ magũ
multa feciſſe mira cognoſcimus: & Apolloniũ q dæmoniũ eiecit & huiuſmodi cætera: q̃ ſupra
captũ hoĩs eẽ videnť. Sed hæc ipſa vi & potẽtia magię fecerũt. Corrigendus ẽ tñ Lanctantij co
dex. Nã vbi legiť apollinẽ ſcribere oportet Apuleiũ: vbi vero diciť. Apuleius cũ Domitianus
eũ punire vellet: ſcribẽdũ apollonius id ex q̃rente hiſtoria: & qđ maxĩe adiuuat Apuleiꝰ floruit
multo poſt tẽpora domitiani: verũ id Apollonio accidit: q in iudiciũ Domitiani vocatꝰ ẽ. hoc
oſtendit Hieronymꝰ ita ſcribẽs. Apolloniꝰ tyrãneus ſcribiť qđ cũ ante domitianũ ſteterit i cõ
ſiſtorio repente nõ cõparuit. Qđ vt noſcas ſũmatim delibabimꝰ hiſtoriã. Apolloniꝰ Tyãneꝰ
vt tradit Philoſtratus: maximꝰ philoſophiæ profeſſor magus ſiue (vt potiꝰ pythagorici volũt)
philoſophus: cũ ad brachmanas ꝓfectus eẽt: audiuiſſetq; hiearchã in throno ſedentẽ epheſioſq;
liberaſſet: plurimaq; diuinitus effeciſſet: accuſatus ẽ q̃ male de domitiano ſentiret: q̃q; ma
giam exercebat: aliaq; id genꝰ ridicula. romã iubente Domitiano deuolat apolloniꝰ. Sed ad iu
dicẽ ſiſtit: in carcerẽ conijciť cõpeditusq; reſeruať ad iudiciũ. Damis: q ſolus illũ ſecutꝰ fuerat ſe
cũ cuſtodiť: cui vt fidẽ faceret eſſe in poteſtate ſua egrediendi ex carcere cũ voluerit: oſtẽdit cõ
pedes ex q̃bꝰ pedes retrahebat: & in eaſdẽ inſinuabat ex animi ſui ſententia: qđ conſpicatꝰ Da
mis tũc manifeſte virũ diuinũ credidit Apolloniũ: a quo ꝓmiſſus ẽ puteolos: horãq; qua illum
in littore ꝓſtolari deberet ꝓdixit. Educiť Apolloniꝰ e carcere. ſiſtiť ante tribunal Domitiani: ab
ſoluiť ab imꝑatore. Sed diſcedere ꝓhibitꝰ: admonituſq; a domitiano eſſe ſibi: q̃ ſecũ cõmunica
te, vellet: illi in coetu maxĩo ſic reſpõdit Apolloniꝰ. Scias veli Domine me nõ ſubdi tibi vllo fa
to & vt plenius noueris tibi in caput meũ non ꝑmitti ꝑtãtẽ. Vale. hęc locutus ſubito euanuit oĩ
bus ſtupentibꝰ: & nouitate miraculoq; rei vix ſuis. Contendit ad Damim Apolloniꝰ: quẽ in li
tore ſpatiantẽ deꝓliendit anxiũ & de ipſo Tyãneo nimiopere ſollicitũ. Euſebiꝰ vir abſolutiſſi
mꝰ & nomine Pius hæc ficta cõmẽtitiaq; eẽ autumat: in eo libello: in quo philoſtratũ: cæteroſq;
gręcos redarguit: nugatoriã proſus & fictitiam huius Apollonij vitã ꝓ certo ducens: quæ oĩa
gręci. cõmẽti ſũt vt ipſi & ſua amãtes ſine riuali: viros Chriſto deo optimo maxĩo pares aut ma
iores habuiſſe videanť: aut id agũt vt ſi q̃s magũ cenſeat Apolloniũ magus quoq;: proh nefas
Chriſtꝰ σωτηρ habeatur: vtpote ꝑ vi & veneno magico miracula facere potuerit: vt apolloniꝰ.
Sed græca & perinde ventoſa natio in religione: qđ canis niloticus agens: cuius carminibꝰ ni
hil eſt niſi fabula cęlũ: hęc finxit: vt non parũ multa conſueuit: qđ fidei orthodoxę ꝓpugnator
acerrimus Euſebius oſtendit: tñ abeſt vt credamꝰ: q̃ philoſtratus de hoc pythagorico tradit.
Multi tñ male ſeduli vitam Apollonij tanq̃ relatã a fonte hãmonis iactant: plutoni ſuccidiſſe
oĩas ſuas nutrientes: hi: alba vt aiũt linea: ſacroſancta rimanť: quos ſi veneno Philoſtratꝰ iſtruit
munire debere Euſebius antipharmaco: q ſacris veræ hiſtorię traditionibus diluet doctrine fal
laciſſimæ virulentiã: legendus eſt Philoſtratus igiť. q̃m nil ita lędit: qđ prodeſſe nõ poſſit. Sed
eius verbis non plane credulas aures dedamus. Debeamus Beroaldo noſtro philoſtratũ quod
paſſim ꝓmulgauerit bona fide: ne hic anguis cauo voluminoſo deliteſcens: ꝑniciosius aliquan
do: arduus ad ſolẽ: iuuenta viridis: linguis micans triſulcis: erũperet & ex eliret in medium: nos
orbibꝰ ſuis: vt anguis homericus: innodatos tanq̃ paſſerinos inglutiret. Suſpiciendus ergo
Philippus cõpater meꝰ (vt verbo nouo in re noua vtar:) veluti candidiſſimus qđ nõ ſuppreſſe
rit. Deſpiciendi: q oĩa: quę legunt mirantur vt oracula. Lactantius porro diſſententia a fide te
lum reijcere vellens clypeo veritatis: non hoc negat. Sed adſcribit artibus magicis & dãnatis:
quę fallunt hoĩes & irretiunt: irretitoſq; trahũt in pręceps. Cum paulo poſt ſic ſcribit Lactantiꝰ
Stultum eſt igiť id putare Apuleiũ noluiſſe: qđ optaret vtiq; ſi poſſet. Scribendum eſt ſimiliter
Apollonium. q̃ñ q̃ ſubſecuť fecit Apolloniꝰ: nõ aũt Apuleius. Sed iam cętera q̃ iſtãt agamꝰ

Commentum Cebetis de Pitho nobis errores poculo ſtillante de
tortũ eſſe ex ſacris literis. Cap. c.

Cebetis philoſophi ꝓclariſſimi opuſculum extat: qđ inſcribiť πίναξ hoc ẽ tabula: in
qua philoſophice pingit floribꝰ oĩbꝰ eloquẽtię animas mortaliũ in auras ſupas exeũ
tiũ bibere ſuetas inuitante quadam puella illici: quæ veſtibulum occupat: ex poculo

qd dulce q dē primo guſtu ſimplicibus apparet: illud poſtea ſequit̄ oïs amaricies: & confuſę mētis iſcitia. Id q dē bibūt oēs alij magis: alij min⁹: vt qdā magis ſapiūt: minuſq; deſipiūt. In eo certe poculo: quē pitho mortalib⁹ offert bibim⁹ errores: atq; ſocordiā: nec dextrorſū geniū ſub imagine ſenis adſiſtētē veremur: q ſubinde nos admonet: abſtineam⁹ ſcilicet ab illo potu: ī quo error bibitur: bibitq; maleſana vecordia. Sed trahit nos īpotes poculi ſpecies: & puellę pellacis illiciū. Hoc nimis ſcitū: graphicūq; cōmētū Cebes nō prim⁹ excogitauit. Sed ex ſacris literis detortū eſſe cognouim⁹: in qb⁹ Babylona ſub pſona blandę: illecebroſęq; meretricis faciūt aureo poculo deſtillaſſe liquorē venenatū mortalib⁹: ex quo bibit oïs terra: vnde errorib⁹: facinorib⁹: & īſcitijs eſt infecta. Q d q̄ apte liqdoq; diuus Ambroſius exprimat in libello: cui titul⁹ eſt Cain Viderint lectores induſtrij: nos ei⁹ verba ſub ſignauimua. Nitebat aula regio luxu ſplēdida: cęlatis parietib⁹: & ſolo humido: natabāt pauimenta vino: flagrabat vngēto humus: ſpinis cooperta piſciū: & marcētib⁹ iā florib⁹ lubrica: illic comeſſantiū tumult⁹: cōcertātiū clamor litigantiū cædes: concent⁹ cœnantiū: ſaltantiū ſtrepit⁹: ridētiū cachinn⁹: laſciuientiū plauſus: confuſa oïa. nihil naturę ordine. Saltatrices tonſæ: & criſpantes pueri comā: epulātiū cruditas: edētiū ruct⁹: ebriorū ſitis: heſterna crapula: hodierna temulentia: repleta vomitu bibentiū pocula: maiore odore ebrietatis q̄ ſi recētia tm̄ vina fragrarēt: ipſa in medio ſtans. bibite inqt & inebriamini vt cadat vnuſqſq; & nō reſurgat. Ille apud me primus: q omniū pditiſſim⁹. Ille meus eſt: q ſu⁹ non ē: ille mihi grator: q ſibi negor. Calix autē babylonis in manu mea inebriās oēm terram. A vino meo biberūt oēs gentes. Hęc ex ſacris literis repetit Ambroſi⁹: q̄ in cōfingendis his: q̄ de pitho ſcribunt̄ nō minimū cebetē iuuerūt. Fingit̄ ab Antipatro gręco poeta Antiodemis quædam puella: quæ vel ſuo nomine contraria populo ſignificatur: hæc inuaſit Italiam & ſubneruauit: atq; mirum in modum emolliuit. Sic gręce canit Antipater.

Η και ετεκ βρεφεοσ κοιμωμενη αντιοδημισ.
 πορφυρεων παφιησ νοσσισ επι κροκιδων.
η τακεραισ λευσσουσα κοραισ μαλακωτερον υπνου
 λυσιδοσ αλκυων τερπνον αθυρμα μεθησ.
υδατινουσ φορεουσα βραχιονασ. η μονη οστουν
 ουλαχεν. ην γαρ ολη τουν ταλαροισι γαλα
ιταλιην ημειψεν. ινα πτολεμοιο και αιχμησ.
 Αμπαυσῃ ρωμην μαλθακιῃ χαριτι.

Nos vt potuimus hęc latina ſic fecimus. Cū veneris puero mollis ruit antiodemis: Cui data laſciuis pulchra crocota modis. Irriguo ſomno: flāmantibus atq; papillis: Cū ludo ebrietas corda hominū domuit. Hęc dulce alloquiū: tremuliq; coagula lactis ore gerens: molli & brachia diua manu Italiā inuaſit. huic ſudor & arma puellæ Ceſſerūt. romā Sic charis vna domat. Heſiodus pariter libro primo εργα και ημεραι refert ira tū iouē ob ſubreptū ignē a pmetheo ī ferula: fabricaſſe puelā: quā charites hoc ē gratię & pitho .ſ. ſuadela excoluerūt: monilibuſq; exornarūt: quā corōa ſutili horę cœli ianitrices: & vt obiter vtar priſca dictione clauſtritimæ: donauerūt. Mercuri⁹ pandorā hāc dixit quaſi oïum donū qā qcūq; ex deis illā aliquo dono cumulauit. Iſta tanq̄ peſtis in poculo mala cūcta exitialia detulit: & ī parſit in populos cū ān pandorā oïa plena quiete: paceq; & aurea modeſtia floruiſſēt. Heſiodū ſi qs gręce canentē audire mallet his noſtris intexui.

ωσ εφατ οι δε επιθοντο Διι κρονιωνι ανακτι
αυτικα δ εκ γαιησ πλασσε κλυτοσ αμφιγυηεισ
παρθενω αιδοιη ικελον κρονιδεω δια βουλασ
ζωσε δε και κοσμησε θεα γλαυκωπισ αθηνη
αμφι δε οι Χαριτεσ τε θεαι και ποτνια πειθω
Ορμουσ χρυσειουσ εθεσαν χροι, αμφι δε την γε
ωραι καλλικομοισ εφορ ανθεσιν ειαρινοισι
παντα δε οι χροι κοσμον εφηρμοσε παλλασ αθηνη:
εν δ αρα οι στηθεσσι διακτοροσ αργειφοντησ
ψευδεα θ αιμυλιουσ τε λογουσ και επικλοπον ηθοσ
τευξε διοσ βουλησι βαρυκτυπου. εν δ αρα φωνην
θηκε θεων κηρυξ ονομηνε δε την δε γυναικα
πανδωρην οτι παντεσ ολυμπια δωματ εχοντεσ
δωρον εδωρησαν πημ ανδρασιν αλφηστησιν.

De arbore ſicomoro Corneli⁹ Celſ⁹ Explicat⁹: & enarratū illud puerbiū Stultior es morycho. Cap. cj.

Cornelius Celſus libro tertio medicinæ ſic ſcribit. Alij vel amamum: vel ſicamynū lachrymam fronti inducunt. hoc nomen apud medicos reperio. Sed cum græci morum ſicamynon appellent. mori nulla lachryma eſt. Scribit tamen Plynius medicos ſolitos ad eliciendum humorem mori: illam lapide percutere ſe-

litos ſi fortaſſis hũc humorẽ lachrymã vocabim⁹. Cẽſeo tñ ſignificari lachrymã arboꝛ ĩ ęgypto naſcẽtis: quã ibi moroſicon appellãt. Celſ⁹ moroſicon arborẽ vocat inuerſis literis: quã cæteri ſicomorum: ſuper qua arbore fit in euangelijs mentio.

Eſt peculiaris ægypti in aggeribus niloticis p̃cipue puẽiẽs: q̃ radicib⁹ ſuis colligabat niloticas ripas opere hũano eleuatas ad coercendũ nilũ: pinde cautũ erat ne quis in ęgypto ſicomorũ exſcinderet. De hac iureconſult⁹ Martian⁹ intelligit digeſtis de extraordinarijs criminibus In ęgypto qui comata rũpit vel diſſoluit. hi ſũt aggeres: q quidẽ ſolent aquã niloticã continere æq; plectit̃ extra ordinẽ. Hoc idẽ paulo infra oſtendit. Si q̃s arborẽ ſicomorũ exciderit: nã & hæc res iudicat̃ extra ordinẽ non leui pœna: idcirca q̃ hę arbores colligãt aggeres niloticos: p quos incrementa nihili diſpenſant̃: & coercent̃: & diminutiones aquę cõpeſcunt̃. Comata etiã & diacopi: q in aggerib⁹ fiunt plecti efficiũt eos: q id admiſerũt. Moroſicos aũt dicit̃ hęc arbor quaſi fatuã hoc eſt nõ fructiferã ficũ dictites. Gignit. n. pilulas albicantes: q̃ inſtar olynthorum hoc eſt groſſorũ fici appetẽte maturitate decidũt. σικον gręci ficũ dicũt. βουσικον mariſcã ficũ morbũ quoq; podicẽ occupantẽ illi σικοσιν: noſtri ficũ ſimiliter dicũt: aut mariſcas: de q̃b⁹ ſatyrus. Cædũt tumidę medico ridẽte mariſcæ. μωρον quoq; fatuũ dictitant. μωροτης deliriũ: a q̃ dictiõe morionẽ latini vappã: & deſipiẽtẽ nũcupare ſolẽt. μωροτερος ſtultior dr̃ vñ puerbiũ grecũ: μωροτερος ει μορυχου hoc ẽ: ſtultiores morycho: hoc adagiũ venit a ſiculis dr̃q; de his q pieptiã q̃d faciũt vt ait Polemõ in ep̃la ad diophilũ. dr̃. n. ſtultiores moricho q reliquẽs hiſtationẽ interiorẽ extra poſitã q̃rebar. Morych⁹ ſane epithetõ ẽ bacchi απο του το προσωπον αυτου μολυνεσθαι. ab inquinãdo videlicet ꝓpriã faciẽ. Inquinare nãq; ſolet eã bacch⁹ racemis & viridib⁹ ficis. μορυξαι porro idẽ eſt q̃d μολυναι hoc eſt ineptire hoc ẽ deſipere: præterea dicit̃ a ſimplicitate bacchi: cuius ſimulachrũ in aperto ſtatuit̃ apud heſiodũ. Sed nec hoc omittamus q̃d ſcribit Strabo geographię libro decimoſeptimo: morũ naſci in libya: quæ fructum fert: q̃ſi comorũ dicit̃. Nam ficui perſimilis: guſtatu vero malus.

Defenſus a quorũdã cauillationib⁹ Valeri⁹ Flaccus cũ de leone meminit: & leõis iuba: pręterea cõtra Seruium cõparationem poſſe in fine poni. Cap. cii.

IN Valerio Flacco multũ amiſim⁹ pręproperа morte ſublato Quintilianus veriſſime dixit: q̃d niſi fata auara & malę orci tenebrę p̃ripuiſſent hũc tanq̃ vitẽ creſcẽtib⁹ vuis: haberet roma q̃d ſupbæ græcię & in laudes ſuas effuſiſſime poſſet obicere. Sed & ſic habet queẽadmodum enĩ vnio breui corpuſculo. ſed p̃cioſo magnis præſtat hareno ſiſq; lapillis: nõ ſec⁹ puſillũ aurũ Flacci magno Apollonij p̃ſtat orichalco. In calce libri quarti quatuor hi verſus collocantur.

Non aliter gemitu quondam lea prolis ademptæ
Terga dedit. Sedet in deuijs: incluſaq; longo
Peruigilant caſtella metu. Dolor adtrahit vrbes

Interea: & miſero manat iuba ſordida luctu. Cũ venetias vrbẽ florẽtiſſimã: q̃ tñ inter alias caput extulit vrbes Quãtũ lẽta ſolẽt iter viburna cupreſſi: aĩ gratia ſeceſſiſſem: vehebamur vna agili celoce ego & Hercules Stronus poeta Ferrarieẽſis: in quo vis naturę q̃d polleat mortalib⁹ oſtendit. Summa in eo doctrina: poeticus ardor: modeſtia virginalis: comitas leliana: negocioſitas ſeu πολυπραγμοσυνη ſummũ faſtigiũ attigere: ita vt captui humano par aut ſecũdũ ſperare nõ det̃. Iudicat vt Ariſtarchus: cõponit vt Homer⁹: & q̃ in alijs diffidentia ſũt mẽtis ætherię ſublimitate cõiũxit. Interrogabã ĩ horia ſedẽs herculẽ meũ qua nã rõne Valeriũ: quẽ vſu ſuũ fecerat: tutaret̃: q iubã leę dedit: & in fine libri cõtra p̃ſcriptũ artis cõparationẽ adnexuiſſet. Reſpondit alacriter vt eſt ad ſingula agilis aĩ: nõ lea legẽdũ in Valerio. ſed leo. Cũq; id irritum cõmẽtũ eẽ dixeri q̃d authore Plynio nõ leo. ſed leena curã ſobolis hẽt: ſubiunxiſſemq; hęc plyniana verba: Cũ p catulis fœta dimicat oculorũ aciẽ tradit̃ defigere ĩ terrã ne venabula expaueſcat. Reſpõdit nõ hęc demere curã ĩ mari cũ leã dimicãtẽ Plyni⁹ aſſerit oculorũ aciẽ ĩ terrã defigere. Nõ. n. ob hoc colligere poſſu: ſubridens ait: Leonẽ fœtus ꝓprios faſtidire: & ſi ꝓ his ſollicita ſit fœmina. Veriſimile nãq; ẽ ambos ꝓlẽ curare q̃m: vt ait Euripides: patrũ filij ſunt aĩa: quẽ verſiculũ ꝓtulit tyaneus Apolloni⁹ cũ videret echidnã hoc ẽ viperã filios ſuos lingua lãbentẽ. Sed nõne inq̃t hercules Pre Valerius idem noſter pro ſobole decertãtem leonem facit li. ſexto ſic propemodum canens.

At vero ingentem Telamon procul extulit orbem
Exanimem te canthe tegens: ceu ſeptus in arcto

Dat catulos poſt terga leo. Sed parãtẽ cõparatiõis obiectionẽ p̃poſtere: vt ipſe volebã: ſoluere: nanta curiæ veneti ſenatus appellẽs exeam⁹ inuit: hinc cõmun⁹ nos altercantes ſalutãtũ vnda & præter meãtũ frequens æſtus in ædem Marco tutelari deo venetorũ dicatã abripuit.

Error Seruij cũ defenſione Flacci cõparationem in fine poni. Cap.

SEruꝰ illos erroris arguit: q cōpationē ī fine ponūt: quē ſi audiamꝰ Flaccus noſter eſt affinis errori. Sed potiꝰ Seruꝰ accuſandꝰ eſt: q non ſat regulariter admonet irregularē in fine cōparationē eſſe: Marone præcipue in primo georgicon ita canente.
Vt cum carceribus ſeſe effudere quadrigæ
Addunt ſe in ſpatia: & fruſtra retinacula tendens
Fertur eqs auriga: neq; audit currꝰ habenas: & ſi ibi trāſlationē eſſe hāc nō cōpationē Seruiꝰ cenſeat: q̄ ſi ponaꝶ in fine vitioſum eſt. Pace tñ tanti viri dictū ſit cōparatio ſiue ſimilitudo in fine decentiſſime fieri pōt: qđ Fabiꝰ Quintilianꝰ oſtendit vir extra ingenij aleā poſitus: ad cuius autoritatē velut ad anchorā aut aſylū confugiūt eruditi oēs. In oī aūt parabole: dixit Quintilianus: aut p̄cedit ſimilitudo & res ſequiꝶ: aut p̄cedit res: & ſimilitudo ſeqꝶ. Sed interim libera & ſeparata eſt: interim: qđ longe optimū eſt cū re: cuius eſt imago: cōnectiꝶ: collocatiōe īuicem reſpōdente: qđ facit redditio cōtraria: quę antipodoſis diciꝶ p̄cedit ſimilitudo illa: cuiꝰ mō feci mentionē. Inde lupi ceu raptores atra in nebula. Seqꝶ in primo georgicon poſt lōga de bellis ciuilibꝰ aut externis cōqueſtione. Vt cū carceribꝰ ſeſe effudere quadrigę Adduꝶ ſe ī ſpatia: & fruſtra retinacula tendēs Ferꝶ eqs auriga: neq; audit currꝰ habenas. Sed hęc ſunt ſine antipodoſi. Redditio aūt illa rem vtrāq; comparat: & velut ſubijcit oculis: & pariter oſtēdit: cuiꝰ p̄clara apđ Vergilium multa reperio exempla. Sed oratorijs potius vtendum eſt.

Quid ſignificet vox nitela in Terētiano: Plauto & Apuleio. Cap. ciiij.

EXijt in publicū ex ſupellectile Georgij merulę opꝰ elegās & artificioſum carmine vario cōpoſitū Terētiani mauri: cuius fidē authoritatēq; Auguſtinus aduocat literaturę ſacrę ſummꝰ antiſtes. In eiꝰ opere nō lōge a liminari ſerie ſcripta legūꝶ hęc carmia.
Quia non adijcit literulis nouum ſonorem
Sed grę̄cula q̄dā ſcholicæ nitela vocis. Nitelā ibi iterp̄tare nitorē: & elegātiā: q̄ gręci p̄feſſores vti conſueuerūt. Qđ ſi ſignificāter & p̄prie loqueris nitelā accipies p̄ re læuigāte ſordē & expoliēte. Vox eſt apuleiana: qua vtiꝶ p̄ dentifricio os ip̄m & dētes honeſtāte cometeq;. Hieronimꝰ ī epiſtola ad gaudentiū de pacatula. nugarū moniliū & nitelarū inqt. Sed feſtiuiſſimū Lucij noſtri epigrāma audire iam ſerum eſt.
Calpurniane ſalue properis verſibus
Miſi vt petiſti munditias dentium.
Nitelas oris ex arabicis frugibꝰ:
Tenuem: candificū: nobilem puluiſculum
Complanatorem tumidæ gingiuulæ:
Conuerritorem pridianæ reliquiæ:
Ne qua viſatur tetra labes ſordium
Reſtrictis forte ſi labellis riſeris. Nō p̄tereundū vetꝰ adagiū aduerſus illos eē: q nimia ſe ornādi cura ſupfluerēt: vt diceréꝶ σχοινο τρωγεσ hoc eſt lētiſcū comedētes: tanq̄ hi ſolū aīum itēderēt ocioſe & deſidioſe dētibꝰ euerrēdis lētiſco: ex quo fiūt optima dētifricia vel authore epigrāmatico poeta. Lētiſcū meliꝰ. ſed ſi tibi frōdea cuſpis Defuerit: dentes pēna lauare poteſt. Dentifricia a gręcis οδοντοτριμματα dicunꝶ. ωτογλυφισ auriſcalpiū. Hominem mollē a nimia mūditie Lucianꝰ σχινοτρωγα vocat: hoc ē edentē lentiſcum.

De milto idē Terētianꝰ explicatus. Cap. cv.

SVbiūgit paulo poſt idē Terentianꝰ. his verſibꝰ apte q̄m loq negaꝶ inſtar tituli fulgidula notabo milto. Miltū latine dici ſcias miniū: quo rubricę librorū īſigniebāꝶ Ouidio teſte. Nec titulus minio. nec cedro charta noteꝶ. Adhibebāt & miltū cū locū carminis notādū & aīaduertēdū ſignificare vellent: vnde marco Tullio miniatula cera. Sēſus hic ē terētiani ſe minio fulgēte ſignaturū verba: q̄ grā exēpli dedicabit & p̄ſupponet vt lector cū cęteris: q̄ ponunꝶ ad īſtructionē nō p̄cipiat. De minio ſi qs audire multa deſiderat cōmētarios noſtros ī plautū legat. Miltū ſudas inqt eſſe ſpēm coloris rubri. Homerꝰ. νηεσ μιλτοπαρῃοι. & ī quodā epigrāmate μιλτοφιη τεσ χοι νομυτσ ακρονυχω ψαλλομενη κατομυνεσ ab Homero miltoparoi dicunꝶ milto tinctas habentes proras.

Repetita Ptolemęorū origo a regibꝰ macedonię: carmēq; Lucani pēſitatū. Cap. cvj.

CArmina lucani ſūt hęc. Et tibi non fidę gētis digniſſime regno fortūę ptolemęe pudor: crimēq; deorū Cigere pellęo p̄ſſos diademate crines p̄miſſū ē. ſęuū ī populos puer accipis enſem. ſūt q pellęū diadema exponāt macedonicū: & cōſequēter ęgyptiū q̄m alexādria vertex regni memorat Alexādrū cōditorē architecto Dinocrate. Ego occultiorē hiſtoriā ſignari crediderī: ęgyptiūq; regnū pellęū vocitari hac rōne: q̄ a rebꝰ macedonicis poſteriores ptolemęi ducūt originē. Scimꝰ. n. macedonas reges pellęos appellari a ciuitate macedōię pella gētis rēgię vetuſtiſſia nutrice. Quo pacto demū acciderit vt reges ęgyptij nati ſint ex macedōicis docet Pauſanias ī atticę deſcriptiōe. Iā macedonū opinio ē ptolemęū Phi

lippi amyntæ filiũ fuiſſe: & ad lagũ patrẽ ꝑ vulgi errorẽ deferri. aiũt: n. matrẽ ex eo iã grauidam a Philippo datã fuiſſe lago vxorẽ. Ex his Pauſaniȩ verbis ſatis claret cur regnũ ægyptiũ pelleũ diadema vocauerit Lucanꝰ. qm̃. ſ. hic ſcœptrũ ptolemȩorũ accipiebat: q a regibꝰ macedonicis ſtẽma deducebat: qui pellei a pella vrbe macedoniæ cognominantur:

Explicatum Plynij Cecilij prouerbium. Cap. c. vij.

Plynius Cecilius epiſtolarũ ſcriptor ſectatꝰ eſt oẽs dicẽdi veneres nõ ꝑtermiſſa tamẽ intima eruditiõe. Is libro epiſtolarũ primo ſic ſcriptũ reliqt. Oĩa parteo: oĩa expior. παντα deniq; λιθον κινα: vtq; in cultura agri non vineas tm̃: verũ ẽt arbuſta: nec arbuſta tm̃: verũ ẽt cãpos curo & exerceo. ꝓuerbiũ grȩcũ hoc ita corrigẽdũ eſt. παντα λιθον κινω hoc ẽ oẽm lapidẽ moueo: & ſi grȩce ſic dicaẽ παντα λιθον κινει hoc ẽ oẽm lapidem moue: paululũ qd tm̃ immutauit plynꝰ id in rẽ ſuã trahens. ꝓuerbiũ ſic ſe hẽt. Qñ xerxes mouit cõtra grȩciã victꝰ circa ſalamina ipſe qdẽ aufugit: Mardoniũ tñ reliqt bellaturũ cõtra grȩcos. Victo vero ẽt mardonio vulgo inoleuit in ambitu circuituq; tẽtorij Mardonium reliqſſe theſaurũ. Emẽs igiẽ Polycrates thœbanꝰ locũ ꝑ multũ tẽporis ſpatiũ theſaurũ qrebat: vt vero nihil ꝓfecit mittens i delphos interrogauit vbinã locorũ has pecunias inuenire poſſet: cui apollinẽ reſpõdiſſe ferũt. oẽm lapidẽ moue: inde inroborauit adagiũ. Prouerbialiter ergo loquutus Plynꝰ refert ſe in cã vti oĩ niſu & conatu: ſingulaq; ꝑqrere: ex qbꝰ ſucceſſũ poſſet adipiſci. & aduerſarij iugulũ ꝓmere. Similis ẽ illa ſnĩa quoq; grȩca. παντα καλων σειε hoc ẽ oẽm funẽ moue. Adagiũ dici de his aſſolet: q in oibꝰ vtunẽ alacritate: prõptitudineq;. ductũ ab his: q forte rudentes attrectãt. i grȩcis antilogis fit mẽtio de hoc ꝓuerbio ſic. παντα λιθον κινει. σαυτην τρεφε και γραφε προς με.

De vario ſignificatu vocis huiꝰ cypſelꝰ. Cap. c. viij:

Sub eiuſdẽ Plynij noĩe circũferẽ libellꝰ. cui titulꝰ eſt de viris illuſtribꝰ: qdã Suetonio adſcribũt. In eo ſic legiẽ. Luciuꝰ Tarqnꝰ priſcꝰ græci demarathi filꝰ: q cypſeli tyrãnidẽ fugiẽs i ethrurrã cõmigrauit. Ne tẽpꝰ i qrẽdo hoc tyrãno cypſelo qras ſcito illũ regẽ fuiſſe corinthi: de quo Ouidꝰ & Lucianꝰ meminerũt. Periãdri pater hic fuit. hũc ſntaſſi filiũ fuiſſe ſcribit Pauſanias i corithijs. Eſt quoq; cypſelos cȩra apũ & ſordes auriũ: vnde i lexiphane Lucianus τα ωτα κυψελλοβιστεα vocitat. hoc ẽ aures ſorde cõcluſas ne recte poſſint audire. De varia huiꝰ dictionis ſignificantia ſi plura deſideras Suidã ꝑlege. Cypſelrall as ſũt aues: q̃ a paruitate crurũ dicũẽ apodes: de qbꝰ hȩc tradit Plynꝰ lib. x. na. hiſ. plurimũ volant q̃ apodes vocanẽ qa careãt vſu pedũ. ab alijs cypſeli appellanẽ hirũdinũ ſpecie. Nidificãt in ſcopulis. Hȩ ſũt: q̃ toto mari cernunẽ: nec vnq̃ tã longo naues: tãq; cõtinuo curſu recedũt a terra vt non circũuolitent eas apodes. Cȩtera genera reſidũt & ſiſtunt: his quies niſi in nido nulla. Aut pendent: aut iacẽt: & ingenia ȩque varia: ad paſtum maxime.

Ononychitẽ in Tertulliano legẽdũ eẽ: & apud eũdẽ explicata multa. Cap. cix.

Septimꝰ Tertullianꝰ eloquẽtiſſimus ab Auguſtino nũcupatꝰ tot maculis obruiẽ: vt nõ bene nitoris et eloquẽtiȩ refertȩ ſentẽtiȩ poſſint elici: ex his paucis feres in cȩtera iudiciũ. Scriptũ em̃ ſic paſſim cõperio in apologetico ſuo Sed noua iã dei noſtri in iſta ꝓxime ciuitate editio publicata eſt: ex quo qdã in fruſtrãdis beſtijs mercenarꝰ noxiꝰ picturã ꝓpoſuit cũ huiuſmodi inſcriptione. Deꝰ chriſtianorũ onochoiſitis: erat auribꝰ aſininis: altero pede vngulatus: librũ geſtãs & togatꝰ. Riſimꝰ & nomẽ & formã. Emendo ex verbis Tertulliani ononychites. Erit em̃ dictio cõpoſita more grȩco απο τουονου και ονυχων hoc ẽ ab aſino & vnguibꝰ: quo pictor ille mercenarꝰ deũ noſtrũ nũcupabat formatũ auribus aſininis & vngulis. ονον. n. vt palã ẽ: grȩci vocãt aſinũ. ονυξ eſt vngula. Onychites vngulȩ ſimilitudinẽ habẽs. Aſini certe numeranẽ inter ſollipeda aĩalia hoc eſt illa: q̃ ſolidã habẽt vngulã. Marmor notiſſimũ ab vnguibꝰ onychites appellaẽ. Terga fluuiorũ gelu cõcreta tegmine eſſe onychino Gellꝰ infit & Sidonꝰ fultꝰ tñ authoritate veteris poetȩ. Hȩc ẽ cauſa cur ille Lucrio aut cerdo deum chriſtianorũ fecerit vngulatũ. Refert. n. Cornelꝰ Tacitꝰ iudæos ægypto expeditos ſiue vt putauit extorres vaſtis arabiȩ in locis aquarũ egentiſſimis cũ ſiti macerarẽẽ onagris: q forte de paſtu potũ petituri ȩſtimabanẽ indicibꝰ fontibus vſos: ob eã gratiã cõſimilis beſtiȩ ſuperficiẽ cõſecraſſe: atq; inde ita opinor ꝓſumptũ nos quoq;: vt iudaicȩ religiõis ꝓpinquos: eidẽ ſimulacro ĩitari. Deceptꝰ igiẽ ille pictor Chriſtianorũ deũ & iudȩorũ eẽ eũdẽ cũ iudȩi aſini ſimilitudinẽ cõſecrauerit credidit iudȩos & cõſequẽter chriſtianos aſinũ coleẽ. Quid ſi legis i ſeptimio. ononychottis ab ono. .j. aſino: onyche. .j. vnguȩ: & ottide hoc ẽ aure. Poſſes quoq; in eodẽ ſignificatu legere ononychottis.

Qui ſint venerarij Tertullianꝰ emẽdatꝰ Caliſtratuſq; iurecõſultꝰ explicatꝰ. Cap. cx.

Præterea & inferius apud eundem vitium ẽ in codice his verbis. primi erũt lenones: ꝑductores: aq̃rioli: itẽ ſicarij venarij magi itẽ aruſpices: arioli: mathematici. At qui venarij vox eſt irrita & nihili inducenda & prorſus eradenda: ſubſtituendumq; ve

nerarij: Sic.n.vocam⁹illos:ꝗ ſacrilego cultu planetas vtpote lunã aut ſolẽ colũt:& ex illis vaticinantur. Planetarios hoſce recitat Auguſtinus. Caliſtratus iureconſultus digeſtis de queſtionibus venerarios capite puniendos eſſe ſcribit vbi mea quidem ſententia doctiſſime accurſius venerarios exponit eos:qui planetas colunt. Si ſcire concupiſcis:qui ſint perductores hoc eſt illiciti ſtupri conciliatores:qui aquarioli miniſtri ſcilicet venerei concubitus:qđ ſit proagogin & proagogia commentarios meos in plautum lege.

De fure manticulario Tertullianus luci ſuę reſtitutus. Cap.cxj.

Eiuſdem Septimij paululum infra verba hæc ſunt. Quis illicſicarius:quis mãticulanus:quis ſacrilegus aut corruptor:aut lauantium predo. legendum eſt. Quis mãticularius pro fure:qui inſerens ſe confertæ turbæ marſypia aut ſecat aut artificio lo aperit & exenterat hoc eſt euacuat ablata pecunia:deflectitur a verbo manticulari: qđ ſignificat furari. Adiuuant quę comperio in codicibus integris Pompeij. Manticularum vſus pauperibus in nũmis recondendis & noſtro ſeculo fuit:vnde poetæ pro doloſe quid agẽdo hoc verbo vtuntur. Pacuui⁹. Ad mãticulãdũ aſtu aggredit̃:manticulandũ ẽ mihi. Senſus Septimij Florentis manifeſtarius eſt:nullum ex cohorte chriſtiana eſſe aut manticulariũ aut ſicariũ. Sed hęc oĩa vitia in gentib⁹ inueniri:ꝓfaniſq̃ hoĩb⁹:ꝗ deo noſtro noĩa nõ dederũt:vt illud Auguſtini verũ ſit. Tunc male viuitur cum male credit̃.

De Coluro enarrat⁹ Architrenius. Cap.cxij.

Haec carmina ſũt Architrenij poetę lepidiſſimi:Qua dirigit ort⁹ occaſuſq̃ pares oculorũ meta colurus. Eſt enĩ colurus finis ille:ꝗ viſum noſtrũ mutilat vnde illi nomen quẽ oculorũ noſtrorũ radij trãſire nõ poſſũt:deducta dictio a verbo κολοβόω mutilo trunco. Videt̃ Architreni⁹ colurũ etymologice accipere ꝓ horizonte:ꝗ ẽ circulus diuidens inferius hemiſperium a ſuperiori:terminus & limes noſtri viſus appellatus. Eſt duplex horizon rectus & obliquus ſiue decliuis. Deflectũt nõnulli colurũ a cauda bouis & a mẽbro:vt autumo nõ ſatis ſobrie: Sũt duo circuli maiores ĩ ſphera: ꝗ dicunt̃ coluri:quorũ intereſt diſtinguere ſolſtitia & ęquinoctia. Truncus dicit̃ hic circul⁹.qm̃ ſolũ vna eius medietas apparet:alia vero nobis occultat̃:& ab ĩterſecatione quã facit nomen quoq̃ ſortitur. Colur⁹ igit̃ diſtinguens ſolſtitia tranſit per polos mundi: per polos zodiaci: & maximas ſolis declinationes hoc eſt per primos gradus cancri & capricorni. Vnde primus punctus cancri vbi colurus iſte interſecat zodiacum dicitur punctus ſolſtitij æſtiualis. quia quando ſol eſt in eo ſolſtitium ęſtiuale eſt: & nõ poteſt ſol magis accedere ad zenith capitis noſtri. Eſt ãt punct⁹ ĩ firmamẽto directe ſupra poſit⁹ capitib⁹ noſtris. Arcus vero coluri:ꝗ intercipit̃ inter pũctũ ſolſtitij ęſtiualis & ęquinoctialẽ:appellat̃ maxĩa ſolis declinatio. Alter qdẽ colurus tranſit ꝑ polos mundi & ꝑ prima pũcta arietis & libræ:vbi ſũt duo æqnoctia vnde appellat̃ colur⁹ diſtinguẽs æquinoctia. Iſti aũt duo coluri interſecãt ſeſe ſuꝑ polos mũdi ad angulos rectos ſpherales. Dubito tñ an hic ponat̃ colurus ꝓ horizonte. Viderint: qb⁹ liberius ociũ eſt. Colura ĩ alia ſignificantia gręci vocãt aĩalia caudã nõ habẽtia: vel mutilã caudã habẽtia: q̃ in ſacrificijs non offerebãt. qm̃ his nõ ſacrificat̃. Oportet.n. ſanũ eẽ & ꝑfectũ:qđ dis ſacrificat̃. Ariſtophanes. Nõ litatur⁹ eſt. Nã caudã nõ hẽt.

Inſanũ in perſio ꝓ vehementi vſurpatũ. Cap.cxiij.

Perſi⁹ ille ſententia operaq̃ philoſopha & poetica facundia multa hẽt:quę ariſtarchęa cleantheaq̃ lucerna ſint introſpicienda. Sed vt e minimis maxĩa coniectes hęc accipe. quæ in ſatyra tertia ſcripta ſunt.

Sępe oculos memini tangebam paruus oliuo
Grandia ſi nollem morituri verba catonis
Diſcere:& inſano multum laudanda magiſtro:
Quę pater adductis ſudans audiret amicis.

Cũ bononię tyrociniũ exui:auſpicatuſq̃ ſum ꝓuinciam publicit⁹ interꝑtandi natus annos vndeuiginti:cẽſui ſcribẽdũ eẽ non inſano. Sed incano hoc e c ſũmopere cano. In enĩ hic auget queadmodũ apđ Maronẽ eo hemiſtichio. Incanaq̃ mẽta Cyniphij tõdent hirci. Videbat̃ enĩ canicies decere virũ grauẽ:peculiariterq̃ magiſtrũ:ꝗ autore Libanio ſophiſta pater eſſe debet tot filiorũ quot puerorũ magiſter eſt. Intẽſionis vim habere hãc particulã:in. citra litẽ eſt. qđ patet in dictione inflexus:inclytus. Cũ.n. κλυτὸς generoſum ſignificet:inclyt⁹ auget & generoſitatẽ intendit. Nũc vero nact⁹ ſinceriorẽ ſententiã nihil ĩmuto:decet.n. quotidie reperire meliora. Qui imo authore Quĩtiliano rerũ cognitio quotidie creſcit. Inſanũ apud Perſiũ interꝑtor ꝓ nimis concitato & agitato ad curã diſcipuli:a quo ſubueret̃ reportare notã indiligẽtię. Rõani nãq̃ ꝓpter notã ſignificationẽ vocis putaces:aſperos:& refractarios:intractabiles:nõ comes:nõ vrbanos:nõ eutrapelos:vt gręci dicũt appellabant inſanos. Hoc oſtendit Gelli⁹ ita loquẽs libro decimo & ſeptimo noctium atticarũ Domitio homini docto celebriq̃ in vrbe Roma grãmatico:cui cognomentũ inſano factũ eſt

q̃ m̃ erat natura intractabilior & moroſior. Cõtẽtioſi q nunq̃ ſuccũbebãt: alios ĩprobabãt inſani vocati ſũt. Plato in ſympoſio. Vnde vero inſani cognomẽ tibi exortũ ſit neſcio. Semp em̃ in loquẽdo te & alios improbas. Perſi⁹ ex hac verbi ſignificãtia vocabit inſanũ illũ: q concitatur: tumultuat̃ vt diſcipul⁹ in corã patris & amicorũ adductorũ palmã reportet: nõ ſuccumbat ne imbellia hoc eſt pugnãdi imperitia: & diſcipuli ruditas illi pariat dedec⁹ immortale.

Expreſſi⁹ q̃ cæteri explicat perſianũ: Lucretianũq; carmen: & ſententiã Varronis de ſacris promethei Lampadibus. Cap. c. xiiij.

IN eodẽ Perſio verſus hic eſt: Qui prior es cur me in decurſu lãpadã poſcis? Quę Hyginus & Cornificius: vt volũt aliq: ſiue Cicero (vt nõnulli in rhetoricis tradũt) ĩplicãt potius q̃ explicẽt: mutilãq; nobis hiſtoriã relinquũt. Plenius rit⁹ hic ex his pauſanię verbis diſcet̃. Iã vero ĩ academia eſt pmethei ara: a qua ad vrbẽ cũ accenſis facib⁹ currũt. Certamẽ aũt in eo poſitũ ẽ in curſu tedã ſeruare accenſam: q̃ ſi prio extingat̃: victoria ad ſecũdũ trãſfert̃. Si ſecũdo quoq; extinguit̃ tertius ẽ victor. Si vero oib⁹ nulli victoria relinq̃t̃. Sẽſus ẽ igit̃ perſij noſtri. Tu q ſeniores & cui vitę lux florẽtis extincta eſt: cur intercurrẽdũ nõ ſolũ mihi victoriã nõ cõcedis. ſed me victorẽ & accẽſa lãpade ſequẽtẽ vis mutato ordine ſeq̃? cũ iã tu p crepuſculũ & tenebras ætatis tuę ſenilis habeas facẽ extinctã? Ego vero viridiori ætatis lãpade te ſequor & vinco. Lucreti⁹ lib. ij. de rerũ naturã cũ ſignificare vellet priorib⁹ tanq̃ curſoribus in ſacris pmethei lucẽ deficere & vitã: ſequẽtes vero florẽti ætate tanq̃ ardenti lãpade victores inſtare: fieriq; inter mortales naſcentiũ & obeũtiũ quãdã viciſſitudinẽ ſucceſſiõis: ſenes mori: iuuenes inſtare: hos vrgere pueros: pueros infantes nõ aliter q̃ in pmethei ſacris euenit. Sic cecinit. Et quaſi curſores vitai lãpada tradũt: hoc ẽ moriẽtes tanq̃ victi a ſequẽtib⁹ viuentibus & victorib⁹ eis tradũt lãpada extictã. Varro cũ ait. nõ curſu lampada tibi trado: ſignificauit nolle tanq̃ victũ cedere. ſed adhuc currendi vlteri⁹ ſibi vires & lãpadã accẽſam ſupeſſe. Quę tradit hygin⁹ vera qdẽ ſũt. Sed nõ plane hiſtoricũ rit⁹ hui⁹ tenorẽ explicãtia. Quid ſi pauſanias ſentiat pmethei arã dicatã eẽ a pmetheo ceteri. Nã & hoc fiebat in cerealib⁹: ſup qua re ſic Themiſti⁹ ait qnta in phyſica ariſtotelica paraphraſi. Quapropter cũ thedæ cãdentes in cerealib⁹ accipiẽtiũ & tradentiũ vicib⁹ curſu cõtinuo differunt̃ q̃ q mot⁹ illi ſpecie cõueniũt nõ tñ pprie cõtinui. ſed cõſequẽtes ſubciſiuiq; ſũt: ppterea q extremitates ſuę ſingulis diſcrepãtes diuerſeq; habẽt̃ Quõcũq; res vergat hęc ſacra cerealia vocãda ſũt. ſed a Prometheo iſtituta fuerũt: vñ pmethei dicunt̃.

Tumulos ſolitos a priſcis apio coronari puerbiũ elegãs vñ manauit: Tibullus q; profunde exquiſitus. Cap. cxv.

PRinceps elegorũ poetarũ: quos alij melicos: alij elegiographos appellãt eſt dubio pcul Albi⁹ Tibull⁹. qa vere nõ diſſimulanter aut obnoxie amãtẽ agit: & cõſequẽter inſanum: mõ ſupbit: mõ ſupplicat: ãnuit: renuit: minat̃: intercedit: dedignat̃: deuouet orat: incõſtans eſt: qd voluit non vult: qd optauit. refugit: ſecũ diſſidẽs vt in vera cupidis rota illum circũagi credas. non deeſt tamen in tanto lepore verborum ſuus nitor: & reconditarum rerum cognitio. Is libro ſecundo ſic prope modũ canit.

At bona quæ nec auara fuit centum licet annos
 Vixerit: ardentem flebitur ante rogum:
Atq; aliquis ſenior veteres veneratus amores
 Annua cõſtructo ſerta dabit tumulo.

Iã olim cũ erã cãdidat⁹ eloquẽtiæ rebar oib⁹ pmiſcue coronis decorari tumulos cõſueuiſſe priſcos: & violis & lilijs: & huiuſmodi odoratis floſculis: interptabarq; ſerta ãnua coronas florũ: quas ſingulis annis in memoriã priſtini amoris offert tumulis amator cũ nouẽdialia ſacra facit. Sic em̃ dicunt̃ iuſta: quę p defũcto fiunt: quare Oratius. Nouendiales: ait: diſſipare Cineres. Cęterũ cũ legerẽ plutarchũ mutaui ſententiam: exponereq; tũ primũ cœpi: annua ſerta in Tibullo annuas corõas ex apio: qb⁹ ſepulchra coronabant̃. Author hui⁹ rei Plutarch⁹ eſt ita ſcribẽs in Timoleonte. Ceteros milites poſtq̃ Timoleon pſuaſionib⁹ exhortationibuſq; firmiter ad pliũ iduxit ad crimiſiũ fluuiũ quo carthaginẽſes venturos audiuerat: adduxit: q cũ caſtra ſuparet vñ iimicorũ caſtra vidẽdi ptãs erat: mulis apiũ ferẽtib⁹ obuiauit. qd ifauſtũ milites augurũ putauere: qm̃ apij corõas ſepulchris iponere vſurpatũ ẽ: vnde hoc puerbiũ natũ ẽ: mala valetudine: ſummo piculo fruẽtẽ apio indigere. Hacten⁹ Plutarchus Plynius hoc videt cum libro vigeſimo. de apio loquens ſic ſcribit. Dionyſius marem nigriorẽ breuioris radicis vermiculos gignentem ambo neutrum ad cibos admittendum imo omnino nefas. Nam id defunctorũ epulis dicatũ. Lucianus quoq; in eo dialogo: cui titulus ẽ charõ hos tumulos corõari ſcribit ſic. Ηριαω Χαρωρ και τυμβουσ και ταφουσ καλουσι τα τοτα πληρτα προ των πολεωρ εκεινα τα Χωματα ορασ και τα ζηλασ και πυραμιδασ: εκειμα παντα μκροδοΧεια και σωματο φυλακια εστι Χαρωντουρ εκεινοι στεφανουσι τουσ λιθουσ και Χριουσι μυρω οι δε και πυραν νησαντεσ προ των Χρωματων. και βοθρον τινα ορυ

ξαυτεσ και ουσι τε ταυτι τα πολυτελη δειπνα. και εισ τα ορυγματα οινον και μελικρατον ωσ γουν εικασαι εγχεουσιν. ερμησ. μερασ κατοθεν. δειπνειν μεν ωσ οιον τε περιπετομενασ την κνισσαν και τον καπνον. πινειν δε απο του βοθρου το μελικρατον. hoc eſt. monumēta O charon & tūbas: tumuloſq; & ſepulchra hęc vocāt hoīes: verūtamē cernis ne añ vrbes aggeres illos ac ſtatuas ac pyramides? Mortuoꝝ thecę ſūt oīa & ſarcophagi. Charon. Quid igit̃ illi coronāt ſaxa atq; vngēto illinunt? Quid vero ante tumulos ſtructa pyra: foueaq; effoſſa: lautas ibi adolent cœnas vinū effundētes ac mulſū? Mer. Neſcio O charon q̄d proſint hęc his: q̄ deſcenderunt ad inferos. Sed credūt eas aīas circūuolātes nidorē victimę: fumūq; delibare: & a fouea bibere mulſum. Hęc Luciani Plutarchiq; verba aditū tibi dabūt ad ꝑcipiendū verſus: quos Vergilij reor quum virgilianā artē lucubrationemq; redoleant.

Eia age pampinea feſſus requieſce ſub vmbra:
   Et grauidū roſeo necte caput ſtrophio.
Formoſus teneræ decerpes ora puellę.
   Ah pereat cui ſunt priſca ſupercilia.
Quid cineri ingrato ſeruas bene olentia ſerta?
   Anne coronato vis lapide iſta tegi? Coronatum hic lapidem tumulum coronis ex apio redimitum intellige cum Plutarcho.

Laudes in pueros: eorundem dotes animi corporiſq; varias Tibullum a Platone mutuatum eſſe diſceptam⁹. Cap. cxvj.

Aeterū ne lepore genioq; poetico tantū noſter hic Albius cenſeatur adnectendū exēplum: quo ſumma doctrina eum ſcias enituiſſe.

Ne fuge: inquit: te tenerę puerorum credere turbę.
   Nā cauſam iuſti ſemꝑ amoris habent.
Hic placet anguſtis q̄d equum compeſcit habenis:
   Hic placidam niueo pectore pellit aquam.
Hunc quia fortis adeſt audacia cœpit: at illi
   Virgineus teneras ſtat pudor ante genas. ¶ Nōne parce: verecūdeq; ſumpta ſūt hęc a fonte platonico lib. iij. de repu. quē ſiq̄s audire vellet his noſtris racemationib⁹ intexui. Virū autē amori plurimū indulgētē ignorare non decet ꝙ oēs in ętatis flore cōſtituti puerorū amatorem quoquomō ſtimulāt atq; cōcitant cū digni cura ac dilectione eſſe videant̃. An nō ſic ergo ī ſpecioſos adoleſcentes affecti eſtis? Ali⁹ q̄a ſim⁹ gratioſus iudicat̃ a nobis atq; laudat̃. Aquilinū vero regiū appellatis. Ali⁹ q̄a medius iſtorū ē: cōcinnus admodū vobis eē videt̃. Fuſcos viriles vocatis. Candidos deorū filios: pallidulū aūt adoleſcētē q̄s appellauit niſi amator ipſe blādiens quodā mō & ſemipallidū dicat: in ephœbis pallorē facile ferens: & vt ſūmatim dicā quaſcūq; captatis occaſiūculas: quo neminē oīno florentis ætatis adoleſcētē reijciatis. At q̄ Tibullus ſupcilij: ſeueritatis: atq; latinæ diſciplinæ memor: nō defectib⁹: aut coloribus romanū amatorē capi demonſtrat: verū dotib⁹ aī aut corporis: q̄b⁹ pueri rōani gratiores erant: ſiq̄dē corpora ingenio facile conciliante placent.

De Ioue Pluuio enarratus idē Tibullus. Cap. cxvij.

Pud eūdē eſt hic verſicul⁹. Arida nec pluuio ſupplicat herba ioui. Erat eīn hoc vnū ex cognomētis iouis. Scribit Pauſanias in hymeto mōte atticæ fuiſſe aras iouis pluuij & pſagi. Iuppiter eīn ꝓ pluuia ſumi ſolet. Maro libro. ij. georgicon. Etiam maturis metuēd⁹ iuppiter vuis. De ioue Pluuio multa in Seneca leges. ſatis ſit nobis indicaſſe. lib. iiij. q̄ōnū naturaliū citat hūc verſiculū Seneca & Ouidio aſcribit mēorię lapſu nō doctrinę.

Dictum Aemylij ſalſum & iocoſum cum codicis Plutarchi reſtitutione Quæ ſint caryatides. Cap. cxviij.

Rrot eſt fœdiſſimus in codice Plutarchi cheronenſis inuulgato in vita Pauli Aemylij his verbis. Cū papyriā æmyli⁹ repudiaſſet poſt longū diuortij tēpus: licet pulcherrimā ſobolē ex ea ſuſcepiſſet (hęc eīn glorioſiſſimū Scipionē & maximū pepererat) q̄ aūt cā diuortij fuerit nō extat. Sed videt̃ aliqua efficax rō affuiſſe: illđ aūt cōſtat cū amici familiareſq; diuortiū grauiter iprobātes: æmylio dicerēt: nōne hęc modeſta? nōne formoſa nōne fœcūda? porrexit ille pedē: & calceū oſtēdēs: Nōne pulcher hic calce⁹? nōne nou⁹? Sȝ nec q̄ſq̄ veſtrū nouit qua ex parte ī eū cōtorq̄t pedē mēdū eē reor ī vltio loco hui⁹ exēpli. Scribēdū ē. n. nec q̄ſq̄ vr̄m nouit q̄ ex p̄te ī neo cōtorquet̃ pes. hoc ſenſu. Calce⁹ hic ē elegās. Sed ego ſolus ſcio vbi me ꝑmat: & pedē meū torq̄at: perinde vxor pulchra vobis ē: formoſa: fœcūda me aūt quadā p̄te ꝑmit: quā vos ignoratis igr̄ ęmyli⁹: vt ita legā facit hieronym⁹ ita ſcribēs lib. j. cōtra Iouinianū. Legim⁹ quēdā apđ rōanos nobilē cū amici arguerēt q̄ re vxorē formoſā & caſtā

& diuitē repudiaſſet: ꝓtendiſſe pedē: & dixiſſe eis. Et hic ſotularis: quē cernitis videt̃ vobis nouꝰ & elegãs. Sed nēo ſcit ꝑter me vbi me ꝑmat. Poſſemꝰ etiã ſcribere in eadē ſententia. Nec quiſquã veſtrum nouit qua ex parte in eo cõtorquet pedem: hoc ſenſu. Neſcitis qua pte calceꝰ meo in aliqua parte eius calcei pedem contorqueat & ꝑmat.

Quę ſint in eodem cariatides. Cap. cxix.

IDē plutarchꝰ ſic ſcribit in artaxerxe. Quo impetrato lætatũ Clearchũ officio eſſe annulũq; ſibi amicitiæ ſignũ dediſſe ad ſuos ꝓpinquos: neceſſarioſq; futurũ: Fuiſſe aũt inciſas ĩ ãnulo caryatidas ſaltãtes. Sũt aũt caryatides ſtatuę muliebres ſtolatę. Si qs plenius ſcire deſiderat: q̃ nã ſint illæ caryatides: q̃ inſculptę eſſent annulo Vitruuiũ audiat libro architectonicę primo ita loquētē. Carya ciuitas peloponenſis cũ Perſis hoſtibꝰ cõtra gręciã conſenſit. Poſtea græci ꝑ victoriã glorioſe bello liberati cõmuni cõſilio Caryatibꝰ bellũ indixerũt: itaq; opido capto: viris interfectis: ciuitate deleta matronas earũ in ſeruitutē adduxerũt: nec ſunt paſſi ſtolas: neq; ornatꝰ matronales deponere: vt non vno triũpho ducerent̃. Sed æterno ſeruitutis exēplo graui cõtumelia ꝓſſę pœnas pendere viderent̃ ꝓ ciuitate. Ideo q tũc architecti fuerũt. ędificijs publicis deſignauerũt earũ imagines oneri ferendo collocatas: vt ēt poſteris nota pœna peccati caryatidũ memoriæ traderet̃. Quidã dictas volũt a carya terrę laconicæ oppido. Lactãtiꝰ interpres Statij nõ ab oppido caryetidas appellatas inq̃t. Sed a nuce q̃ ibi virginũ chorꝰ metu ruinę cõſcendiſſet nucis arborē: fingunt̃. n. comites dianę fuiſſe hæ virgines. Propterea cecinit Papinius. Plaudentiq; habiles caryę reſonare dianę. De qbꝰ Plynius intelligit ita loquēs libro. xxxvij. na. hiſ. Praxitelis rõæ opera ſunt Thyades & caryatides.

De noxa: quæ alphos dicit̃ idē Plutarchus enarratua. Cap. cxix.

IDē ſic ſcribit in eo dē artaxerxē. Atoſſæ amore poſt nuptias ita vehemēter incēſꝰ fuit vt cũ morbo quodã: qđ alphon vocãt: teneret̃: nihil tñ ob eã cãm faſtidierit. In hoc te darguēdus eſt interpres Plutarchi. q alphon dixit gręce cũ vitiliginē debuiſſet. Alphon eñ gręci dicũt nos vitiliginē: maculas quaſdã verſicolores vultus ęquor dehoneſtantes. Plyniꝰ Alpheũ Piſæ fluuiũ auctor ē ſic appellatũ qm̃ tollit alphoa hoc ē vitiliginem: nec obſtat Corneliũ Celſum libro ſexto medicinę alphon ſpēm vitiliginis dicere nõ vitiliginē. Euenit ſæpe vt qđ totũ ſignificat apud gręcos: partē ſignificare videat̃ apud latinos: exēplum gręcarũ literarũ ſtudioſis in numerato eſt & expedito: patet in ſtēma dictione. Qđ ſi qs dixerit alphõ græce vitiliginē non ſignificare. Sed vitiliginis ſpēm: mox interrogē quo noĩe gręci vitiliginē ipſam vocent. Vitiligo: inq̃t Celſus: q̃uis ꝑ ſe nullũ periculũ affert: tñ fœda eſt: & ex malo corporis habitu fit. Eius tres ſpecies ſunt. Alphos vocat̃ vbi color albus eſt fere ſubaſper & nõ cõtinuꝰ vt quędã quaſi maculę diſpſæ eſſe videant̃. Interdũ etiã latius: & cũ qbuſdã itermiſſionibꝰ ſerpit. Melas colore ab hoc differt: quia niger ē & vmbræ ſimilis. Cętera eadē ſunt. Leuce habet quiddam ſimile alpho. Sed magis albida eſt: & altiꝰ deſcēdit: in eaq; pili ſunt lanugini ſimiles. Oĩa hęc ſerpũt. Sed in alijs celeriꝰ: in alijs tardius. Alphos & melas in qbuſdã varijs tēporibus & oriuntur & deſinunt. Leuce quem occupauit non facile dimittit. Ioſephus libro ſeptimo ſcribit vitiliginoſos apud Iudæos non participare ſacrificia.

Quid ſit Archiuum Euſebij verbum explicatum. Cap. cxx.

EVſebius libro. j. hiſtoriarũ eccleſiaſticarũ ſic ſcribit. hoc in archiuis publicis edeſſenæ ciuitatis: in qua tũc ſupradictꝰ Abagarꝰ regnauit. Archiuũ vt verbũ Euſebij ĩtelligas locus eſt publicus: in quo acta verbis & ciuiũ recondi cõſueuerũt: ſicut Rõani tabulariũ dicũt. De archiuo & Placiades meminit. Ioſephꝰ libro. ij. Poſt qđ ignē archiuo intulere volentes oĩa creditorũ documēta diſperdere: ne eſſet vnde creditę pecunię rõ pateret. Idē libro: vj. Archiua monumētorũ publicorũ receptacula exuſta eē ſcribit. De archiuo meminit Vlpianꝰ digeſtis de pœnia ſic ꝓdēs. Ne eo loci ſedeãt quo ĩ publico inſtrumēta deponũt̃ archiuo forte vel grãmatophilaccio. Accurſiꝰ fallit̃ in vtroq;. Archiua apoſtolicę ſedis noĩant̃ in decretis canonicis cã xxx. q̃ſtione prima.

De Toparcha & toparchijs: & Topo Euſebiꝰ enarratus. Cap. cxxi.

PAulũ infra idē Euſebiꝰ. Abagarꝰ vehamę filiꝰ toparca: ſcribe toparcha. Sic eñ illi: q top τοπου hoc eſt regionis vniꝰ vel loci potiꝰ curã adminiſtrat: q̃ toparchia vocabatur. Erãt eñ in arabia oriēteq; tales ꝓfecturæ: quas ēt tetrarchias appellarũt. In alia ſignificatiõe τοποσ a gręcis ē par ſyllogiſtica τοποτηρητησ ειδοσ αξιωματοσ hoc eſt topoteretes ſpēs ē ꝓnunciati. Gręci differentiã faciũt inter τοπου & παραγγελματοσ hoc ē locũ & ꝓceptũ: aiũtq; ꝓceptũ eē cõiꝰ & vulgatiꝰ: a quo locꝰ iuenit̃. Pricipiũ. n. loci ꝓceptũ ē queadmodũ locꝰ epicherematis. Topi apđ Ariſto. ſũt pricipia ĩ formia differētiũ argumētorũ: vnde opus ariſto. iſcribit̃ topica qm̃ illic rõem reddit q̃ pacto ineniãt̃ loci. Cordę q̃q; a gręcis dicũt̃ τοπαιο

Adde & hoc de nabathena toparchia fieri mentionem a Ioſepho libro ſecundo.

Qui ſint gonorhæi Ioſephus emendat⁹ & explicatus. Cap.cxxij.

IOſephus libro ſexto de iudaico bello ſic inqt. Goniorhęoa hoc eſt ſemine fluētes: itē q; leproſos tota ciuitas arcebat: & fœminis mēſtrua ſoluentibus clauſa erat. Scribo. Gonorheos hoc eſt qb⁹ ſemen fluit. hoc. n. latinitati cōueniēti⁹. ɣονον greci ſemen vocant: vnde onirogonos fluxus ſeminis in ſomnis: q̄ res multoa male agit: medelam ſaluberrimā huic noxæ Plynius ſentit laminā renib⁹ refrigerandis īpoſitā. ῥέω eſt fluo. vnde Gonorhęua: cui fluit ſemen. Firmicus libro ſexto matheſeos ex hoc fluxu ſeminis puenientes gonorhoicas mortes appellat. Si cupidinis locis mars & ſaturnus fuerint partiliter cōiuncti: & ſit ipſe locua in aliquo geniturę cardine conſtitut⁹: venerē vero his: quos diximus: qualibet rōne reſpexerint: gonorhoicaa mortes efficient. Gonorhea morb⁹ hic dicit̄. Idē firmicus author eſt libro. ij. Si mercuri⁹ cū venere fuerit: vel cū mercurio venerē in hoc loco poſitā maleuola ſtella reſpexerit p quadratū vel per diametrū vel ſi cū ipſis in hoc loco fuerit inuenta: oē eius q natus fuerit patrimoniū diſſipat̄: vel qualicūq; pſcriptione nudat̄. Mors vero illi p gonorheam .i. p defluxionem ſeminis: aut contractionē: aut p ſpaſmū: aut p apopleſim infert̄.

Emaculat⁹ eiuſdē codex de mōte oliueti: q Eleon dicit̄. Cap.cxxiij.

ALibi ſic in eodē Ioſepho ſcriptū leges. His aūt p̄ceptū erat ſexto ab hieroſolymis ſtadiō caſtra ponere: qua pte mōs: q appellat̄ elaon. Lego ęleon hoc ē αἰλεων. i. oliuarū. hodie montem oliueti dicunt. quoniam oliu. tis conſitus erat. Inferius & montem oliuarum dictitat: & montem æleon.

De taureis pro genere vinculi idem enarratus. Cap.cxxiiij.

VErba eiuſdē lib. ij. Pręfecti aūt militū curabāt cōprimere tumultū: & pugnaces quoſq; cōphēdētes taureis vlſciſcebant̄ & vinculis. Taureas ſume p vinculis e bubulo corio cōfectis. Scribit Eutropi⁹ de geſtia romanorum Tarquiniū priſcū excogitaſſe vincula: taureas: fuſtes: latumiaa: carceres: compedes: cathenas: exilia: metalla.

De Imarmene correctus eiuſdem codex. Cap.cxxv.

IDē Paulum ſupra. Saducei porro. i. ſecunda collectio Inarmenē omnifariā negāt: & deū extra omnē mali patrationē inſpectionēq; cōſtituūt. Imarmenē lego & fatū interpretor: de qua ſi recenſerem Auguſtini & Apulei ſentētias nimia longum facerem:

De Nymphæia enarratus idem. Caput.cxxvj.

AMpli⁹ in eodē lib. j. ſic lego. Nec nō & apud ſidonē & damaſcū theatra cōdidit: apud aſcalonā vero Nymphęa ſiue lacus ornatiſſimos & balneas. Nymphęa vocat hic lac⁹ ſcaturiētes aquis delicatiſſimis habito reſpectu etymologiæ dictionis. νυμφαι enim greci vocāt aquā. In alio tñ ſignificatu nymphia dicunt̄ thalami nouis nuptis apparati q̄ nymphę dicunt̄: in paranymphi: q comitant̄ nymphas: & neonymphi noui ſponſi. Exiſtimo apud Capitolinū cōgruenti⁹ exponi nymphia p lauacris q̄ pro thalamis genialib⁹ cū ſic ait. Opera gordiani romæ nulla erant præter quędā nymphia & balneas. Si nymphia verbum hoc Capitolini alibi aliter interp̄tatus eēm falſa coniectura ſum deceptus: qm̄ ſcilicet in grecis epigrammatis τα νυμφαια pro thalamis nuptialibus inuneram.

Quid ſit Chiliarchua in eodem & decadarchus. Cap.cxxvij.

APud eūdē hūc ſcriptorē chiliarchū cū repies expone illū q preeſt mille hoib⁹. Decadarchū q decē: quē latini decurionē dicūt. Curti⁹ lib. v. Noue q fortiſſimi iudicati eſſent: ſingulis militū milib⁹ p̄fecturi erant: chiliarchas vocabant.

De verbo greco cycnologo: & Martiani codex emendat⁹. Cap.cxxviij.

NOn iniocundā nec inſuauē Martiani fabuloſā inuentionē Boetius putat: qua philologię mercurijq; nuptias aſiatico ſtilo cōcelebrat. Opua arduū eſt: & multa lucubratiōe dignū. In primo hui⁹ fabulę volumine ſic ſcriptū reliqt. Quid Mi pater iſtud: qd̄ nōdū vulgata materia cātare depropas: & ritu nictātis antiſtitis priuſq̄ fores adytūq; reſerares ginnologeſia. Animaduerſa poetę ſententia: collatiſq; codicibus multifarijs autumo ſcribendum eſſe non ginologeſis verū cycnologis. Et hic erit martiani ſenſua. Martianus interueniens auditis verſibus quēdam ſapientem alloquitur: quærens cur nondum vulgata materia orationeq; pedeſtri explicata ſummatim ordiatur a verſu imiteturq; antiſtites & pythias ſibyllaſve: quæ materia non vulgata incipiunt reddere carminibus oracula anteq; incipiunt loqui q̄ fores aperiant: quæ tamen eo loquente ſacerdote ſtatim aperiuntur: ſimiliter inqt Martianus priuſq fabulæ tuæ fores aperueris cantum incepiſti non ſecus ac pythias: quę prius incipit oraculum ferre q̄ templi fores aperiantur. Sed eo momento quo pythia reſoluit ora fores ſtatim reſerantur. Hunc morem Virgilius ita deſcribit libro Aeneidos ſexto.

Hoſtia iamq; domus patuere ingentia centū ſponte ſua: vatiſq; ferunt reſpōſa p auras. Nictan
tē antiſtitē ſacerdotē vaticinantē nuncupat: phœbo p̄ mente oculos: conniuētē vt nictare, vide
ret. Eſt aūt nictare authore Fulgentio cinū facere ſiue i Placiade legendū eſt ſignū facere oculo
videlicet admonere. Inter nutare & annuere & nictare veteres hoc intereſſe voluerūt: vt nutare
ſit capitis: ānuere vel innuere nariū vel labiorū: nictare oculorū. author Marcell⁹. In ītegris Pō
peij codicibus legunt̄ hęc. Nictare eſt oculorū & aliorū mēbro⁊ niſu ſępe aliq̄d conari: dictū ab
antiquis. Lucretius libro quarto. hic vbi nixari nequnt: inſiſtereq; alis. Hoc Plautus nitoris la
tini parēs obſeruās īterdicit philenio ne vlli homini nutet: nictet: ānuat. Cycnologis vero: qđ
ſupereſt explicandū: verbū eſt: q̄d e re nata Felix elegantiſſime cōfinxit. Expone cycnologis
dulciter & amœne canis in ſimilitudinem ſuauis cantilenæ: quā moriturua olor eliquat: præci-
pue cum morti propinquus eſt: qđ Ouidius ſignificat his.

Vtq; ſenex ripa cantare caiſtrius ales

Dicit̄ ore ſuam deficiēte necē. Alibi. Carmina iā moriens canit ex egalia cycnus. Et poetā:
Q đ lyra: qđ cytharæ: qđ moribundus olor. Cū dulces ſuauiſſimiq; poetæ cycni vocent̄: vt cui
uis patet: inceperitq; Felix capella a dulci: q̄ruloq; carmine: feſtiuiter ait illum κυκνολογειν hoc
eſt imitari cantilenam Cycni morientis: qui tunc præcipue longa canoros Dat p colla modos.
Cycnon eñ græci vocant olorē: λογον ſermonē: cantū: vocē. Non omittendū eſt qđ traditur
a Platone his verbis in phœdone. Deterior cycnis ad diuinādū vobis eſſe videor: illi q̄dē quā
do ſe breui præſentiunt eē morituros: tunc magis admodū dulciuſq; canūt q̄ antea cōſueuerīt
cōgratulantes qđ ad deū ſint (cui⁹ erant famuli) iam migraturi. Profecto haud animaduertunt
nullā eſſe auē. q̄ cantet quando exuriat aut rigeat: aut quouis alio afficiat̄ incōmodo: Non ipſa
philomēa aut hirūdo nec epops: quos ferūt p querimoniā cantare lugētes. Fulgēti⁹ Placiades
Cycnum auē querulam & inuidā vocat: cui nomen hęſerit apud latinos oloris ab ολιγοριας hoc
eſt deſpiciētia: additq; p̄pria carne viuere: inuicēq; ſe comeſſe ſolitos: cui ſuffragatorē Plynius.

De Stilbonte vox placiadis explicata: de bupædis. Cap. cxxix.

DĒ Martian⁹ inferius ſic ait. Certū q̄ppe ē qđ & phœbeo cōniuens ſplēdore ſuccūbat
& cū ſtilbōte incedens cōnubiorū copulis allubeſcat. Stilbōtē mercuriū īterp̄tare: cu-
ius ſidus ita Plynius appellat a verbo græco στιλβω qđ ſignificat reſplēdeo q̄ ei⁹
orbis choruſc⁹ eſt & ſplēdidus. στιλβιδης a græcis vocat̄ vates optim⁹. στιλβω μ
δης lucidus. Paulum infra hæc quoq; Capella ſcribit.

Poſſem minore ambigens fiducia
Pubeda vixdum vel paterna contremens
Solum ton antem pignoris pro fœdere

Præcepta adire inuigata cœlitū. Pubedā nōnulli noue volūt vſurpari p eo: quē puberē voca
mus: qđ vanū & perdelirū cōmētū eſt. Ego pupæda ſcribo. Sunt eñ bupędes ſiue bupædę pue
ri: q fecerūt finē excreſcēdi: quos latini vocāt exoletos gręci pubedas vocāt aſſueti reb⁹ magnis
bu. ſyllabā p̄ponere:. qua figura loquēdi buſiços mariſca ficus a magnitudine vocat̄. bulimos
magna fames: bupinamagna ſitis. vulgo bucētauri cētauri magni. Eſt eñ cētaur⁹ nauis nomē.

Ecbatana in Curtio legendum eſſe. Ca. cxxx.

CVm venetias orbis nobiliſſimū ēporiū ai gratia petiſſem ad officinatorē librariū di-
uerti vt priſcos auctores hoc eſt amicos inuiſerē. Extra ſortē allatus eſt. Q. Curti⁹ be
ne & diligenter emendat⁹: quē neſcio quis literator aſſiſtens docte & examuſſim edi-
tum iactitabat: vt nec tantillus error appareret: nec q̄dē apicis vni⁹ decoloratio. His
glorijs oppletū me grāmaticulus ille & alioquin emacem tetigit. Statim lego periculum factu
r⁹ diligētis exēplaris. Incidi in hęc verba libri primi: quæ ſatis ſuperq; nugonē illū rep̄ſſerūt. Se
quoq; cū tranſiſſet mare non Ciliciam aut lydiā ignorare: q̄ppe tanti belli exiguā hanc eē merce
dē. Sed perſepolim caput regni ei⁹. Bactra deiñ & battaua: vltimiq; oriētis orā imperio ſuo de
ſtinaſſe. Illico verto me ad inhiantē: inter metū: ſpemq; pēdulum grāmatiſtā: admoneoq; inibi
mendum eſſe. Non enim bataua recognoſcēdum eſt. ſed ecbatana. Eſt enim ciuitas medię ecba
tana. Batauí vero populi germaniæ: quos auricomos Silius appellat nihil ad hunc ſenſum fa-
cientes. Strabo libro vndecimo geographiæ. Media eſt in partes duas diuiſa: quarum alteram
maiorem vocant: cuius metropolis fuit ecbatana magna ciuitas & medici imperij caput: qua
nunc etiam parthi regia vtuntur. Nam reges ibi æſtatem ag ūt. Frigida enim eſt media: hyeme
vero ſeleuciæ: quæ ſecus tigrim eſt prope Babylonem. Luc illiana verba adducit Marcell⁹ grā-
maticus in hunc fere modum. Ad regem legatus rhodium & bathanam & Babylonem ibo: cer
tum ſummam. Tu ſcribe. rhodium & ecbatanam. Eadem mēdi indoles inoleuit lib. v. in Cur
tio. His copijs auctus Darium proſequi ſtatuit. Ille iam ebataua peruenerat caput mediæ.

Lege ecbatana. Et paulopoſt. Alexander audito Darium mouiſſe a batauis omiſſo itinere: qđ petebat in Mœdiam fugientem inſequi pergit ſtrenue.

De Doriphoris codex eiuſdem emendatus. Cap.cxxxj.

APud eundē libro primo ſic ſcribit. Hæc vero turba muliebriter ꝓpe modū culta luxu magis q̄ decor armis cōſpicua erat: diriphorœ vocabāť. Scribo Doriphorœ hoc ē lāceari: q ſcilicet haſtati dicunť a Rōanis: q haſtas geſtabāt peculiare illi⁹ agminis inſigne. Nomē deflectiť a dictiōe gręca dory: qua haſta ſignificať: & phoro fero.

Sententiam hanc: Deum hoc ſolo priuari ne facta infecta facere poſſit: Agathonis eē. Codex Ariſtotelis in ethicis emendatus. Cap.cxxxij.

ARiſtotelici libri των ηθικων νικομαχειων ſexto volumine exprobrāda Leonardi aretini interp̄tatione ſic ſcriptū ſeruāt. Nō eñ de p̄terito electio eſt. ſed de futuro poſſibili: factū aūt ne factū ſit fieri nō pōt. Itaq recte agat homo. Hoc ſolo de⁹ priuať infecta facere q̄cūq ſunt facta. Quin imo ſcribe. Itaq recte ait agathon hoc ſolo de⁹ priuať Accipite ſi negatis philoſophici turbines & atticę febres verba ex ligua ariſtotelis hoc ē gręca. Ου δε γαρ βουλευεται περι του γεγονοτα. αλλα περι του εσομενου και ενδεχομενου το δε γεγονος ουκ ενδεχεται μη γενεσθαι. Διο ορθως αγαθων. μονου γαρ αυτου και θεος στερισκεται αγενητα ποιειν ασσ αν η πεπραγμενα.

De Cercyone a Cancro pcuſſo codex Ariſtotelis integritati redditus. Caput.cxxxiij

TDē libro ſeptimo ethicorū hęc ſcribit. Non eñ ſi qs vehemētib⁹ exceſſiuiſq volupta tib⁹ aut dolorib⁹ ſuperať mirandū eſt. ſed venia dāda eſt ſi contra nitens ceu theodecti philoctetes a ſerpente pcuſſ⁹ vel carini malo pcion: & ceu hi: q riſum tenere conati accumulatū emittūt: vt accidit zenophāti. Sed ſi qs: q b⁹ plærią reſiſtere valēt ſuccūbit non ꝓpter naturā gñis vel ꝓpter morbū. ceu ſcytarū regib⁹ mollicies ineſt ꝓpter gen⁹: qđ tāq̄ effœminatū a virilitate ſeceſſit. in his verbis. Vel carini malo. error apparet. ſcribēdū ē. carcini vel cācri cauda. gręce ſic. ως περ ο θεοδεκτου φιλοκτητης υπο του εχεως πεπληγμενος: η ο καρκινου εν τη αλοπη κερκυων.

De ꝓtagora rhetore intelligēdū & ſcribendū apud eundē nō pythagora. Cap.cxxxiiij.

IDē libro nono ethicorū ſic. Nā q primo dat videť pmittere: qđ aiūt & Pythagorā ſeruaſſe. Cū eñ docuerat extimare diſcipulos iubebat quāti ſibi viderenť illa: q̄ ab eo didiciſſent. & tñ accipiebat. Scribo ex codice gręco ꝓtagorā non pytagorā. Fuit eñ protagoras artis oratorię doctor. Audi Ariſtotelē gręce loquētē ο γαρ προιεμενος εοικεν επι τρεπειν εκεινω: οπερ φασι και πρωταγοραν ποιειν. οτι γαρ διδαξειεν αδηποτε: τιμησαι του μαθοντα εκελευεν οσου δοκει αξια επιστασθαι: και ελαμβανε τοσουτον.

Homoſypnos & homocapnoa in Ariſtotele legendum. & Trutinatum Maronianum carmen. Cap.cxxxv.

IN Ariſtotelis libro primo politicorū græce ſcriptū eſt. η μεν ουν εις πασαν ημεραν συνεστηκυια κοινωνια κατα φυσιν: οικος εστιν. ους χαρωνδας μεν καλει ομοσιπυους. επιμενιδης δε ο κρης ομοκαπυους. Duę dictiōes inuerſę totū aureę ſententiæ textum commaculant: quamad ſe hoc eſt ornatum ariſtotelicum redire facies ſi ομοσυπνους ſcribes & ομοκαπνους. Homſypni vero dici poſſunt: qui ſimul ſub eodem lecto dormiunt: qđ familiarium proprium eſt. Homocapni demum vocabāť: qui ad eundē fumū hoc ē ignem vitam ducunt. Leonardum aretinum interp̄tem alioqui fidum deceperunt peruerſi codices & infecti. propterea in eius latina interp̄tatiōe duo mōſtra pro duabus elegantiſſimis dictionib⁹ ſuppoſita dep̄hendes. Interp̄tamentum ſententiæ græcæ arretini verbis hoc ē. Quotidiana igitur ſocietas ſecundum naturam conſtituta domus eſt. Eos charōdas homoſyphice: Epimenides vero cretenſis homo caproa appellat. cum legendū ſit homoſypnos & homocapnos Et qđ ſubdit Ariſtoteles. μαλιστα δε κατα φυσιν εοικεν η κωμη αποικια οικιας ειναι. ους καλουσι τινες ομογαλακτας παιδας τε και παιδων παιδας. Exponit ſic Leonard⁹. modo vulgati codices fidem fidiſſimo interpreti ſeruant. Maxime vero ſecundum naturam videtur pagus propagatio quædam eſſe domus: quoa dicimus coluiſſe & natos eſſe natorum. Ridicula mehercules verba: cum quibus colluctandum non eſt. Sic ergo interp̄tare poſtrema verba Quos vocāt qdā collacteos vel collactaneos: nā vtrūq latinū eſt: natoſq & q̄ natoꝝ natos. Hāc ſentētiā exp̄ſſit Maro. Et nati natorum naſceť ab illis q̄uis ex Homero Maro ſumpſiſſe potuit. Lege Strabonem.

De Bacchiadis Codex Ariſtotelis ſecũdo Politicorũ emendat⁹. Cap. cxxxvi.

E libro politicorũ. ij. ex īterp̄tatiõe eiuſdẽ aretini legũt hec. Erat aũt Philola⁹ ex familia Bachiadũ: amic⁹ vero dioclis: qui olympia vicit. Tollendũ illud portẽtũ Bachiadũ & Bacchiadũ ſcribendum ex codice linguę Ariſtotelicæ: hoc eſt grece vbi ſcribitur: ετερετο δε ο φιλολαοσ το μεν γενοσ τῶν βακχιαδων· ερασθησ δε γενομενοσ διοκλεουσ του νικησαντοσ ολυμπιασιν. In eodẽ libro parũ ſupra ſic ſcribit̃. Nã & theſſali abinitio rebellarũt dũ cũ finitimis Achęia & cũ Pyramis & magneſijs gererent bellũ. Vbi Pyramis legitur tu ſcribe perrœbis: Qui ſint petræbi omnes norunt.

De Epidamno quod Dyrrhachiũ ſit: & de Opuntijs Cap. cxxxvii.

Irciſeri ſtrumoſus eiuſdẽ Ariſtotelis codex libro politicorũ tertio his verbis. Nã ille q̃ ſecũdũ regea dicit̃ rex: nõ facit (vt dixim⁹) regię gubernatiõis ſpeciẽ: q̃ a in cũctio reb⁹ publicis cadere põt: vt ſit q̃dã ducẽdo exercitui quoties ciuitas bellũ gerit ꝑpetuo ꝑfectus puta in populari ſtatu & optimatiũ gubernatione plureſq; auctoritatẽ vni cõmittunt belli gerendi. Eſt aũt talis q̃dã de putario apud Duratiũ & apud Sipõtinos: licet apud ſipontinos paulo conſtrictior. In his vltimis verbis videt̃ indecore verbũ vernaculũ vſurpaſſe doctiſſimus interpres: niſi codex (q̃d magis credo) mẽdoſus eſt cũ duratiũ ꝓ Dyrrachiõ poſu erit. Grece eñ ſic ſcriptũ ẽ. τι αυτοι γαρ αρχη τισ εστι και περι επιδαμνον και περι οπουντα δε κατα μεροσ ελαττον. hoc eſt. Talis q̃dẽ primatus eſt apud Epidamnon & apud Opunta. Sed apud opunta nõ ita vniuerſalis vel iuxta partẽ. Vno eodẽq; mométo corriges & ſupplebis exemplar ariſtotelicum ex editione veneta: in quo nõnulla decorẽ philoſophi decolorantia ꝑ incũriã viſebant̃. De Epidamno ciuitate ꝓxima Tarento hęc ſtrabo lib. vij. geographiæ. A terñ Brunduſio in tranſmarinã ripã nauigatio eſt: vna q̃dẽ ad Ceraunia: littuſq; deinceps reliquũ & Epiri & grecie: altera Epidamnũ q̃ prima longior Nã mille &. dccc. ſtadijs eſt. Trita & hæc eſt cũ vrbs ipa cõmode & ad gẽtes illyricas & macedonicas ſita eſt. Plynius auctor eſt diritatẽ verbi Rõanos ꝑcauentes cũ Epidamnũ deducerẽt Dyrrachiũ nũcupaſſe: hodie durachiũ vocant Ciues dyrrhachinos. Epidamnũ ex auctoritate Appij dicit̃ a noie regis: vocatã dyrrhachiũ aiunt a noie illi⁹ q̃ vrbi portũ adiecit. Thucydides lib. i. Epidamnus eſt vrbs ad dexterã ſita nauigãtib⁹ Ioniũ ſinũ verſ⁹: cui finiti ſũt tablãtij barbari gẽs illyrica. Hãc habitatũ venerũt Cercyreñ. coloni a phaſio Corinthio deducti q̃ erat ab hercule oriũd⁹: heraclidę fili⁹ ex metropoli ſecũdũ veterẽ legẽ accerſito. Nõnulli ẽt corinthij & alij præterea doricę gentis ex colonis fuerũt. Dyrrhachiũ appellat̃ quaſi dyſrhachiõ hoc ẽ difficilis exit⁹. Mutat̃ i hac dictiõe. ſ. i r: queadmodũ in alijs plurib⁹ fieri ſolet. Inuenio in nõnullis grecis cõmentarijs herodotũ epidãnũ vrbẽ collocare nauigãtib⁹ ad dextrã Ionij Euſtathi⁹ in dionyſiũ interp̄tat̃ ideo Dyrrhachiũ dictã ꝑpter aſperitatẽ peninſulę in qua ſita eſt. Rhachia eñ græce ſpina dicit̃. Eſt eñ nodis cõfragoſa inſtar ſpinę quę inter lumbos poſita dorſũ efficit. Appianus in ſecundo bellorũ ciuiliũ: Ipſe ad dyrrhachiũ tute ꝓficiſcit̃: q̃d nõnulli Epidamnũ arbitrãt̃ eẽ huiuſmõi nois opinione ducti. Rex q̃ppe barbarorũ Epidamn⁹ vrbẽ ſupra mare condidit: q̃ ab ipo nomẽ aſſumpſiſſe credit̃. Hui⁹ ex filia nepos dyrrhach⁹ ex Neptũno genit⁹ (vt q̃dã ꝑhibent) portũ vrbi adiecit q̃ dyrrhachiũ appellat̃. Deiñ cũ fratres aduerſ⁹ illũ bellũ gererẽt: Hercules ex erithia rediẽs ꝓ Telluria parte in eoa depugnauit: quãobrẽ dyrrhachini Herculẽ veluti telluris eorũ ex pte incolam fuiſſe autumant Dyrrhachiũ nõ vtique inficiãtes: verum ad herculem tanq̃ ad deũ ꝓ prius inclinantes. Ferunt quoq; ea in pugna Ioniũ Dyrrhachij filiũ ab Hercule per errorem interfectum fuiſſe: herculẽ corp⁹ tumulantem in mare proiecisse vt cognomen illi imponeret. Procedẽte deiñ tempore phryges quoſdam e phrygia redeuntes regionẽ & vrbẽ occupaſſe. Deinde Taulantios poſt illos illyricũ gen⁹: Poſt Taulantios aliam illyricorum gentẽ liburnos acceſſiſſe qui finitima queq; citis nauibus inuaderent: & ob id a celeritate nonnullas a Rõanis naues liburnicas dici: cum quibus primum ad pugnam veherentur. Quia liburnis a Dyrrhachio expulſi fuerant. Cercyræos mari potentes in eos induxere Liburnoſq; expulere eo modo Cercyręi ſe illis ĩmiſcentes vrbem coluere: qua ex cauſa græcorum huiuſmodi videtur eſſe portua. Cercyræi appellationem vt infauſtam permutantes vrbem quæ deſup iminet Epidamnum vocauere: ſic Thucydides illam nominat vicitq; ſubinde conſuetum nomen: nam Dyrrahchium appellatur. ¶ Opuntij in ora locrenſi collocantur a ſtrabone libro nono. Dicti autẽ ſunt Opuntij ab primaria illorum ciuitate metropoli Phocenſibus & Bœotijs finitimi. Locri enim varij: opuntij: Epizephyrij. Ozole & epicnemidij: a monte Cnemide vocati. Ego in codice Ariſtotelico Opuntios potius legerem q̃ Sipontinos: quoniam οπουντα grece ẽ ſcriptũ De Sipunto Plynius.

De ſtentoreillo validiſſimo emaculatus eiuſdẽ Ariſtotelis codex Ca.cxxxviij.

PRæterea qs non mirabiẽ in eiuſdẽ auctoris libro ſeptimo politicorũ paruũ qdẽ mendũ: Nõ contẽnendum tñ ſiqdẽ ex minima ſcintilla maximũ excitaẽ incendiũ. Verba Ariſtotelica ſũt hęc. Nã quis dux eſſet tã exceſſiuę multitudinis aut quis ꝓco nõ ſtertori⁹? Corrigo Stentori⁹: hoc eſt ſtridulus & vocalis qualis in achiuorũ exercitu fuit Stentor. De quo Satyricus. Tu miſer exclamas vt ſtentora vincere poſſis. De cui⁹ voce puerbij loco habita ſic ſuidas στεντόρειος φωνὴ. ἡ τοῦ στέντορος. In codice ariſtotelico ſic ſcriptũ eſt. τίς γὰρ στρατηγὸς ἔσται τοῦ λίαν ὑπερβάλλοντος πλήθους. ἢ τίς κῆρυξ μὴ στεντόρειος.

De Trœzenijs intelligendũ in Ariſtotele. Cap.cxxxix.

APud eundẽ interꝑtẽ Aretinũ lib. vij. politicorũ ꝓpe calcẽ hęc ad hũc modũ repies. In partu quoq; laborãt magis puellæ ac pereũt plures: ex qua reſpõſũ oraculi tricẽis datũ. Quidã exiſtimant ob iſtã cauſã quaſi multis pereuntib⁹ ꝓpter imaturitatẽ nuptiarũ nõ ꝓpter fructuũ collectionẽ. Parua in his macula nõ paruã gratiã ex Ariſtotelis exẽplo demit. Quare nõ tricenis qđ ſentẽtiam iuertit a populis ad ętatẽ: ſed trœzenijs ſcribendũ eſt: hoc eſt τροιζηνίοις. Si quis aũt verę linguę: hoc eſt gręcę aſſectator ſententiã græcã plegere mallet: his noſtris aſſuendã duxi. διὸ καὶ τὸν χρησμὸν γενέσθαι τινὲς φασὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν τοῖς τροιζηνίοις. ὡς πολλῶν διαφθειρομένων διὰ τὸ γαμίσκεσθαι τὰς νεωτέρας. ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν κομιδήν.

Quid ꝑ terebratũ vas in Ariſtotele debeat intelligi. Cap.cxl.

IN aureo opuſculo Ariſtotelis qđ οἰκονομικῶν hoc eſt de re familiari inſcribiẽ digna tãto philoſopho ſentẽtia legiẽ q̃ talis eſt. εἴδη δὲ τοῦ οἰκονόμου τέτταρα ἃ δεῖ ἔχειν περὶ τὰ χρήματα. καὶ γὰρ κτᾶσθαι δυνατὸν χρὴ εἶναι καὶ φυλάττειν. εἰ δὲ μὴ οὐδὲν ὄφελος τοῦ κτᾶσθαι. τὸ γὰρ ἠθμῷ ἀντλεῖν τοῦτ' ἐστὶν καὶ ὁ λεγόμενος τετρημένος πίθος. Latine hoc ſonãt. Modi eñi quattuor quos oportet habere circa pecuniã patreſfamilias. Nã & quęrere poſſe cõuenit: & q̃ſita tueri: alioquí nulla quęrẽdi foret vtilitas. Nã crebro haurire nihil aliud eſt q̃ qđ dici ſolet terebratũ vas. Cũ qſpiã fruſtra laborat & ſine emolumento & fine: in vas pertuſum aquã diciẽ ingerere: ea. ſ. cũ primũ intro iſtillata ẽ extra extillãte. Hoc adagiũ ſic explicatũ iuenio in gręcis ꝓuerbijs ἄπληστος πίθος ἐπὶ τῶν πολλὰ ἐσθιόντων καὶ γαστριμαργούντων. μετηνέκται δὲ ἀπὸ τοῦ μύθου τοῦ περὶ τὰς δαναΐδας καὶ τοῦ πίθου εἰς ὃν ἀμμόσαι ὕδωρ βάλλουσι. λέγεται γὰρ οὗτος ὁ πίθος ἐν ᾅδου εἶναι οὐδέποτε πληρούμενος πάσχουσι δὲ περὶ αὐτὸν αἰτῶν ἀπήντων ψυχαὶ καὶ κόραι ἃς δαναΐδας λέγουσιν. αἳ πληροῦσαι ἐν κατεαγόσιν ἀγγείοις ὕδωρ πρὸς αὐτὸν φέρουσι τετρημένον. Proſequtur lõgis verbis auctor ꝓuerbiorũ fabulã danaidũ filiarũ quę maritos ſuos ꝑemerũt excepta hypmeſtra quæ Lynceo pepercit. In deuorantes & ingurgitãtes. Hac enim pœna Danaides infeſtantur vt in vaſe perforato aquam geſtitent quę mox inde guttatim elabitur: & ita nũq̃ expleto vaſe labor puellarum haud quaq̃ intermittitur: de qua re ſic Tibullus. Et danai proles Veneris quæ numina lęſit: In caua lethęas dolea portat aquas. Lucianus vtitur & hoc adagio in Timone ὥστε εἰς τὸν τῶν δαναΐδων πίθον ὑδροφορήσειν μοι δοκῶ: hoc eſt. Quare ad danaidũ dolium aquam ferre mihi videor? Senſum & appetentiam philoſophi perforatum dolium vocant: ad qđ Lucianus alluſit qui τετριμένον πίθος hominem dicit ingratum Plato in Gorgia Elegans quidam vir ſiculus fortaſſe vel Italus in his confabulatus hanc animi partem propter ſuaſionem credulitatemq; lubricam alludens nomini dolium appellauit. Dementium vero prophanorum atq; damnatorum hanc animi partem. Quæ libidinibus agitatur tanq̃ futilem ob incontinentiam inexplebilem perforatum eſſe dolium inqt. Eorum qui apud obſcuros ſunt inferos eos eſſe miſerrimos: qui tanq̃ omnino profani damnati ſunt: atq; aquam ĩ vas perforatum cum alio etiam perforato vaſe inferre. Eſſe autem hoc aliud vas ſiue cribrum (vt dicebat is qui me docuit) demẽtium animum: quem ideo perforato vaſi aſſimilauit: ꝙ propter infidam affectionem obliuionemq; nequeat infuſum aliquid continere. Propertius Dolia virgineis idem ille repleuerit vrnis.

Signa fortis cum codice Ariſtotelico luci ſuæ reſtituto. Cap.cxlj.

ARiſtoteles eo libello coniecturali qui φυσιογνωμικὰ inſcribitur doctiſſime immo ꝓpe diuinitus corporis fortis ſigna cõpræhendit. Latina interpretatio adeo mutila eſt immo ſtercorea ꝓrſus & cloacalem fœtorem redolens vt nedum aliqd ex ea noſtris his placeat inſeruiſſe: ſed bonas me horas in ea tranſlegenda poſuiſſe diſpudeat Sed audi græce loquentem Ariſtotelem. ἀνδρείου σώματος σημεῖα. τρίχωμα σκληρόν. τὸ σχῆμα τοῦ σώματος ὀρθόν. ὀστᾶ καὶ πλευραὶ καὶ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος

ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα· καὶ κοιλία πλατεῖα καὶ προσεσταλμένη. ὦμοι πλατεῖς καὶ διεστηκότες. οὔτε λίαν συνδεδεμένοι οὔτ᾽ ἐπὶ παντάπασιν ἀπολελυμένοι. τράχηλος ἐρρωμένος οὐ σφόδρα σαρκώδης. τὸ στῆθος σαρκῶδες τε καὶ πλατύ. ἰσχίον προσεσταλμένον. γαστροκνήμιαι. κάτω προσεσπασμέναι. ὄμμα χαροπόν. οὔτε λίαν ἐκπεπταμένον. οὔτε παντάπασι συμμῦον. αὐχμηρότερον τὸ χρῶμα τὸ κατὰ τοῦ σώματος. ὀξυμέτωπον. εὐθύ. οὐ μέγα. ἰσχνόν. οὔτε λεῖον οὔτε πάντα πᾶσι ῥυτιδῶδες. Ita latie exeponas. Fortis corporis ſigna. pilus aſp: ſtatus corpis erectus. oſſa & coſtę: & extrema corpis robuſta & lata. Alu⁹ vero lata & ſubſtricta. Scapulæ latę & diſſitę ſiue diſtātes nec nimis coolligatę nec oīno diſſolutę. Collū robuſtū nō valde carnoſū & latū. Coxēdix ſubſtricta. Sura deorſū cōtracta. Ocul⁹ petus ſiue gratioſus nec īpēdio expāſus nec contractus. Sictior color corporis: acuta frons: recta: non magna. Coxendix non lęuis: nec vſq̧ quaq̧ rugoſa.

Quid ſit oſphys in Ariſtotele & qđ latina dictione non caret. Caput. cxlij.

IDem Ariſtoteles qñ de ſignis ἀναισθήτου hoc eſt īſēſati agit ſic retulit. ὀσφὺς σαρκώδης σκέλη μακρά. τράχηλος παχύς. Interp̄s & omīs nfatiū philoſophorū ſchola oſphyn lumbos interp̄tanť. cū lūbus authore viro magni nois Theodoro Gaza dicať grece διάζωμα. Oſphyn vero mō cīgulū: mō cinctū latini aīūt qđ ignorauit Gaza qui cū de hoc cinctu libro prio de aīalib⁹ referat nō iueniēs verbū latinum quo apte grecū exprimeret pegrinā vocē latio cōdonauit. Erat ſic Ariſtoteles trāſferēdus ī phyſionomicis. Cinctus carnulentus. Crus longum. Collum pingue. Oſphys pro cinctu reperiť in Luciani dialogo: cui titulus Λεξιφάνυς.

De oculo charopo vox Ariſtotelis explicata. Cap. cxliij.

IBidē ſic Ariſtoteles de Leone agens. ῥῖνα δὲ παχυτέραν ἢ λεπτοτέραν. χαροπόν. Bellus īterpres ſic. Naſum aūt magis groſſum q̄ ſubtilē: oculos carpos: q̄uis carpos ꝓ charopos ſcriptū puto. Ille nāq̧ facetus interp̄s cū non inueniret verbum grecū qua dictiōe latina iterp̄tareť i ſua ligua pegrinabať cū charopos dicať oculus: q aſpectu gratioſus ē. χάρις grā dř ὄψ ὀπὸς aſpect⁹. Charopos latīe amabilis: petus: blandus: illix: gratioſus: venuſtus: decēs nō idecore verti pōt. Nōne aurora ab Apollonio libro prio argonauticon χαροπὴ dř hoc verſu. ἦμος δ᾽ οὐρανόθεν χαροπὴ ὑπολάμπεται ἠώς.

Quæ ſint ſphyra in Ariſtotele. Caput. cxliiij.

HOc adde cuꝫ Ariſtoteles inquit. ὅσοις τὰ περὶ τὰ σφυρὰ νευρώδη τε καὶ διηρθρωμένα. εὔρωστοι τὰς ψυχάς. ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν γένος. Inuenio ſic ab interp̄te feſtiuiſſimo expoſitū. Quibuſcūq̧ ea: q̄ circū cauillas ſūt neruoſa & articuloſa fortes ſūt ſecūdū aīam referunť ad maſculinū gen⁹. Niſi cauillā hic morio ꝓ talo accipiat: dictiōis iſolētiā recipio me nō tenere. ſed hoc pacto ſphyra ne exponas. Immo ſic. q buſcūq̧ ea quæ circa talos. τὸ σφυρόν greci talū nominant quos enim Homerus & Dionyſius aplıer pedes montium: pindarus σφυρά.

De cyclopis ab appolline interemptis Flaccus Valerius explicatus. Caput. cxlv.

DVbitatur quā nam Flaccus prę̄ſigniet hiſtoriam libro primo argonauticon his.

Te quoq̧ damnant campi tanto paſtore pherei
Fœlices admete. tuis nam pēdet in aruis
Delius: ingrato ſteropen quod fuderit arcu.

Ego de exilio Apollinis ītelligi puto qđ ei morte cyclopū euenit. Steropen. n. vnum ex cyclopibus ſcimus alio nomine vocatum aſteropen: qđ vt melius intelligas Tarrꝰus audiēdus: quē ſic ꝓ tp̄e latinitate donabimus. Admeti cantus. De cantu in admetum cātato luctuoſe. hic aūt Admetus Rex erat phereoꝝ: cui apollo ſeruiuit ꝓpter hanc cauſam. Aſclepius apollinis filius a Chirone medicinam doctus accipiens ex venis gorgonis fluentem ſanguinem eo multos curauit: ex ſiniſtris venis fluēte ad perniciem hominum ē vſus: illo vero qui fluebat a dextris ad ſalutē: vñ mortuis denuo vitā p̄ſtaſſe dř. Qua de re ne videreť hic inter hoies eſſe deus: eum Iuppiter fulminauit. Apollo autē iratus necauit cyclopas fulmen ioui fabricantes. Iuppiter voluit detrudere illum in infernum. ſed prę̄cibus latonę iuſſit ei ꝑ annum homini ſeruire. Hic autem ꝓfectus in pheras ad admetum illi ſeruiens paſtoritiam exercuit: ei boues oēs fœminas διδυμοτόκους hoc ē gemelliparas reddidit: a quo rege comiter except⁹ apollo amici animi cognouit indicia: quare parcas rogauit quando finis admeto vitę immineret: inuento qui ꝓ ipſo ſe morti promptaret: ei parcereť: quo impetrato paſtor apollo admetum a morte retraxit. Ecce tibi iam dies aduenit admeto fatalis & patre matreq̧ pro ipſo mori nolētibus alceſtis fœmina vitam ſuam pro marito oppoſuit: ex eo obliqua & luctuoſa in admetum cecinerunt donec ꝓſerpina emiſit alceſtem: vt autem alij dicunt Hercules pugnans in Plutonem illam retraxit. Steropen vnū ex cyclopis eſſe Maro docet. Brontheſq̧ ſteropeſq̧ & nudus membra pyracmon.

De ſacris priapi in lãpſaco obſeruatis Valerius idem enarratus. Caput.cxlvj.

IDẽ Flaccus ĩ ſecũdo ſic canit. Trãſmiſſaq; puppi Lãpſacus: oggygij quã nec trieterica bacchi Sacra: nec archanis phrygius furor ĩuehit antris. Sed ſuus ĩ venerẽ raptat de⁹. Illius aras Vrbe ſuper: celſiq; vident vellamina tẽpli. Quę ſint iſta priapæi tẽpli vellamina dubitaẽ: ego illa puto q̃ tradit Auguſtin⁹ ſimulachrũ.ſ.priapi ſolitũ quibuſdã dieb⁹ feſtis vellari corona florea. Inter cætera q̃ p̃termittere (qm̃ multa ſunt) cogor: in Italię cõpitis q̃dam dicit ſacra Liberi celebrata cũ tanta licẽtia turpitudis vt ĩ eius honorẽ pudẽda virilia colerenẽ nõ ſaltẽ aliquãtũ verecũdiore ſecreto. ſed ĩ ꝓpatulo exultãte nequitia. Nã hoc tp̃e mẽbrũ liberi ꝑ dies feſtos cũ honore magno ploſtellis ipoſitũ prius ꝑ rura ĩ cõpitis: & vſq; in vrbẽ poſtea vectabaẽ. In opido aũt lauinio vnus libero totus mẽſis tribuebaẽ: cuius diebus oẽs verbis flagitioſiſſimis vtebanẽ: donec illud mẽbrũ ꝑ foꝝ trãſuectũ eſſet: atq; ĩ loco ſuo quieſceret: cui mẽbro ĩhoneſto materfamilias honeſtiſſima palã coronã neceſſe erat imponere. Hęc Auguſtinus libro ſeptĩo de ciuitate dei. Huc ſunt q trahãt illa epigrammatici carmia. Schemate nec dubio. ſed apte nomĩat illã. Quã recipit feſto mẽſe ſupba Venus. Nec obſtat Auguſtinũ de italico ritu loq: Valeriũ vero de lãpſaceno. Nã huiuſmodi ſacra priſci Rõani ignorauere. ab externis populis fuerũt aduecta. In lãpſaco priapũ põpatice tãq̃ deum tutelarẽ coli quis adeo αμουσοσ vt nõ legerit ĩ hĩc verſicul⁹ poetę ĩ oſcœno poemate manauit. Mortales tibi lãpſacuȝ dicarunt. Per vellamina templi intellige vellamenta ſimulachri: q̃ fiebãt ĩ tẽplo priapo dicato.

De ferto ſacrificij genere eundem Valerium intellexiſſe. Caput.cxlvij.

IDẽ in tertio facit ancæũ ſic loq̃ntẽ has p̃cor exuuias: & opima cadauera nr̃o linquite ait ferro: potius mihi dextera ferro Nauet opus. Cẽſeo ſic legẽdũ eẽ. Lingte ait ferto. Eſt.n. fertũ lauti ſacrificij gen⁹. Eſſet.n. icõgruũ & idecẽs ſi bis repetereẽ ferro. Adde q; dictio opima cũ ferto cõgruit. Eſt certe fertum ſacrificij gen⁹: de quo lucili⁹. Aedepol ferto oĩa ſũcirculat⁹: de hoc Põpei⁹. Fertũ genus libi: qd̃ crebri⁹ ad ſacra ferebaẽ nec ſine altero gñe libi: q̃ q afferebãt ſtruefertarij appellabanẽ. Alibi & ĩ mẽdoſis exẽplarib⁹ Struefertarios dicebãt: q q̃dã ſacrificia ad arbores fulgoritas faciebãt a ferto.ſ. quodã ſacrificij gñe: qd̃ adhibereẽ in luſtrationib⁹ ĩdicat Cato his ĩ re ruſtica. Mars pr̃ tep̃ cor quæſoq; vti ſies volẽs ꝓpitius mihi domo familiæq; meæ: quoius rei erga agrũ: terrã fundũq; meum ſolitaurilia circumagi iuſſi: vti tñ orbos viſos inuiſoſq; viduertatem vaſtitudinẽq; calamitatẽ intẽperiẽq; ꝓhibeſſis: defendas: auerunceſq;: vtiq; tu fruges: frumẽta: vineta: virgultaq; grandire: bñq; euenire ſinas. paſtores paſcuaq; ſalua ſeruaſſis: duiſq; bonã ſalutẽ: valetudinẽq; mihi: domus familięq; nr̃ę. harũce terñ ergo fundi: terrę: agriq; mei luſtrãdi: luſtriq; faciẽdi ergo ſicuti dixi macte hiſce ſolitaurilib⁹ lactẽtib⁹ imolãdis eſto. Itẽ eſto. Itẽ cultro facito ſtruem & fertũ vti adſiet. Hęc Cato. ex cui⁹ verbis expiationẽ quandã circũlatitiã fieri ſolitã ferto circũlato itelligo: ĩ qua fertũ id genus adhibebaẽ. vni⁹ lr̃æ imutatione mẽdoſũ ẽ catonis exẽplar. Ferrũ.n. legiẽ vbi fertũ eẽ debuit. Plaut⁹ de hoc itellexit ĩ amphitruone. Quęſo quin tu iſtãc iubes ꝓ cerita circũferri. Rñdet amphitruo. Qui ferto ẽ op⁹ etiam ſi iſtic ante nos facto legeretur.

Typhonydes harpyas appellari: & cũ hoc aptus valerij Flacci nodus iextricabilis. Ca.cxlviij.

GRatulor humanioris lr̃aturæ ſectatorib⁹: q̃uis ſera gratulatio videri poſſit: aptumeẽ tandẽ illũ cęcum hyatũ: q oẽs muſaꝝ viatores deſperãtes itineris argonautici reddiderat. Vidi tã iuuenis imo puer Codrũ grãma ticũ bononienſem nõ icelebrẽ torq̃nteȝ ſe ſup enodatiõe hoꝝ carmim Flacci li.iiij. argonauticõ de phineo loq̃ntis & harpyis

Quippe neq; extorrem tantum: nec lucis egentem
Inſuper Typhonides harpyę ira tonantis
Depopulant: ipſoq; dapes prædantur ab ore.

Codrum certe meum cæteroſq; hui⁹ labyrinthi Theſeos cęcum iter abſterruit ne iterum ad has caligantes tænarias fauces diuertere vellẽt: p̃ſertim carmĩe ſecũdo trũco & penitus iuerſo. Sed quid immoror? Sentẽtiã noſtrã & cẽſurã proferam. Ego ſane partim coniectura: partim fultura ſequentis authoritatis poetæ ductus ſic nitori ſuo Flaccum reſtitui.

Quippe nec extorrem tantum nec lucis egentem
Ira tonantis agit: typhonides harpyiæ q̃
Depopulant: ipſoq; dapes prædantur ab ore.

Qd̃ hic poeta ſentiat typhonis filias eẽ harpyas collegimus ex his eiuſdẽ poetæ verſibus. Hic feſſæ lethiq; metu propioris anhelæ Dum trepidant: humiliq; graues: timidoq; volatu Implorant clamore patrẽ typhona nefãdo. Extulit aſſurgens noctem pater imaq; ĩ ũmis Miſcuit & medijs vox exaudita tenebris Interp̃s Apollonij libro ſecũdo argonauticon tradit ſorores iridis fuiſſe harpyas: Tartęo concinit Heſiodus libro primo thęogoniæ ratus ex thaumante & elę

ctra genitas illas. Eius carmina ſunt hęc θαυμασ δοκε αιο βατυρρει τα ο θυγατραι ηρατε τη λετρηω. η δωκαι αυτεκε ηιρηω ηυκομ. ουσ δαρπυιασ αελλωτ ωκυπετηωτε αραμεμωμ πρόινοι και οιωνοισ αμετπορται. οκε ηο πτερυγεσσι μετα χρομαι γαρια λλομ. Nec mirum erit poetas aliquando diſcrepare. nonne Apolloni⁹ adiutum phineum a boreadis zeto tradit & calai's a quibus harpyæ ſunt expulſę. At Orpheus phineum inſanientem philtris vxoriis deiecisſe e ſcopulo filios duos autumat. quare a zeto & calai vt perpeteretur durius exilium a strophadis efflatum in biſtoniam: luce ab eis priuatum.

Origo Phryxi explicata cum emendatione valeriani codicis. Caput. cxlix.

AEque maculoſum eſt exēplar inuulgatū eiuſdē lepidiſſimi poetæ Flacci libro qnto argonauticon his. Tum genet albanis ſtyrus qui aduenerat oris. Diſtulerāt ſed bella cytorus phyontis & argus Aeolidę fraterq; melas: quos aduena phryxus Progenuit pariterq; leui cotiorus i haſta. Multiplex i hus verbis mēdū ē. Nam erat ita ſcribēdum.

Diſtulerant ſed bella cytoria. phrontis & argus
Aeolidæ: fraterq; melas: quos aduena phryxus
Progenuit: panterq; leui cytiſorus in haſta.

Senſus eſt poetę Styrum Regem albaniæ futurū vt citius adueniat. ſed bella cytoria hoc ē populorū ita cognominatorū: q accolunt fluuiū cytorū detinuerunt inuitū: cū quo Styro venerūt phrontis: argus: melas & cytiſorus: quos ex chalciope filia oetæ genuit Phryxus. ppterea poeta vocat ęolidas ab atauo ęolo. Aeoli filius athamas: athamātis phryxus: phryxi illi quatuor. Colligit̃ pgenies phryxi paulo infra ſic Iaſone loqnte. Namq; idē Cretheus ambobus & ęolus auctor cū ioue neptunoq;: & cum ſalmonide nympha. Hæc origo ex īterprete Apollonij rhodij eſt phryxo & phryxi nepotibus. Athamas filius æoli frater Crethei primā vxorē Nephelen duxit: duos filios ex ea phryxō hellēq; ſuſcepit. Defūcta nephele ſupduxit alterā vxorem Ino: q̄ inſidiata ipſis nepheles pueris pſuaſit idigenarū vxorib⁹ ſata vrerēt. At cū exuſtū ſemen fructus annuos nō ſubminiſtraret: Athamas ī delphos miſit ſup ſterilitate ſciſcitatus. Donis vero pſuaſit Ino legatis iugulandos nepheles filios referrēt tanq̄ Deus Hellen & phryxum iugulandos eſſe reſponderit ſi vellent vt ſterilitas faceſſeret. Perſuaſus igitur Athamas a legatis Hellen & Phryxum aris admouit. Cæterum eorum dij miſerti aurei velleris ariete ſublimea euexerunt: q̄d Hellē tollerare non valens ī helleſpontum ab ea nuncupatum decidit. Phryxus autem ī colchicam terram delatus ſacrificauit phyxio ioui hoc eſt fugę ſoſpitatori: q; nouercam effugiſſet Duxit autem chalciopen vxorem ęetę ſcytharum regis: ex qua filios quatuor genuit Argō: cytiſoron: melana phrontin. De cytoro loco meminit idem Flaccus ſic canēs.

Mox etiam cromnam: atq; iugo pallente cytoron
Teq; cita penitus condunt erythina carinā:

De quo & Apollonius in. ij. Si vultis audire carmina rhodij ſunt hæc. ειδε και ουνομα λιθεω επιτυεισ δεδαησθαι. τωδε κυτισωροσ πελει ουνομα τωδε τεφροντισ τωδε μελασ. εμε δε συτομ επικλει οι τεκεν αργον.

Es dictionem verbalem aliquando corripi aliquando produci. Propertius euentilatus. Cap. cl.

PRopertij interpretem nunq̄ erit quin laudandum non cenſeamus ob abſtruſa loca aperta: & nodos inenodabiles enodatos. In ea tamen elegia quæ incipit. Quicunq; ille fuit puerum qui pinxit amorem verſiculus eſt hic. Si puer es alio traijce tela tua vbi Propertius admiratur cupidinem puerum: puerilisq; mobilitatis non ex ſuo corde aliorſum cedere ad alterius amantis cor oppugnandum: præſertim cum puerilis inconſtantia tenorem vnimodum tenere non ſoleat. Recta fuit hæc interpretatio: nouam tamen hic idem vir doctiſſimus: in neſcio quo ſuo commentario in Ciceronem: opinionem affert ſic corrigens. Si par eſt alio traijce tela tua: ptendens To. ea. corripi ſemper cum: vt prius bene ſenſerat: mēſura huius ſyllabæ communis ſit. Qui producunt regulariter faciunt: qui corripiunt poeticam licētiam ſequuntur. ſed ſunt anomali. Docet hoc Valerius argonauticon poeta li. vij. ſic canens.

Cumq; ipſa moueret
Alloquio caſuq; viri te paſſa vocari
Sum potius: tu laude noua: tu ſupplice digno
Dignior es: & fama meis iam parta venenis.

Priorem ergo teneat opinionem interpres & nouam omittat. quoniam qui vtuntur vitio veteres ſapientes puto. Non deſunt tamen qui apud Propertium ſic legant. Si pudor eſt alio traijce tela tua.

Jo. Baptiſte Pij

¶Emẽdationes & annotamẽta eiuſdẽ Pij in Marci Tullij ad hortẽſium opus: Eruditiſſimo Ioanni Garzoni Medico bononienſi dicatum.

IRRITAVIT me grãmatica ſcabies clariſſime Garzo: q̃ me ẽt inuẽris me is maiora onera ſubire ſubide ꝓuocauit. M. Tullij hortenſiũ vt aggrederet vndecũq; ſeculi icuria fędatũ. Feci qđ Athlas: qui cũ cęlũ amplius ferre nõ poſſet in Herculẽ tranſtulit. Perinde ego cũ tot Ciceronianis hydris colluctatus ceſſim pedẽ refero: & tanq̃ rorarius miles poſtq̃ ſpes nulla ex tam pernitioſo bello effugiendi nec cõtra ſiſtendi datur: ad te tãq̃ robuſtiſſimũ triariũ me recipio. In te. n. Ciceronis aĩma: nõ ſecus ac homerica i Enniũ: tranſuolauit: Tu eloq̃ntiſſimus: tu eruditiſſim⁹: tu ad oĩa q̃ mihi occurrũt ſubobſcura Theſaurus. hic op⁹. hic labor ẽ. Accingere igr̃ & mecũ occurrens barbariei Tullij tui congredere. Scim⁹. n. te Ciceronianæ facundiæ itermoriẽtis maximũ aſſertorem. Vale.

Annotata nonnulla ex hortenſio Marci Tullij

EGo aũt quũ græcas lr̃as. M. Catonẽ i ſenectute didiciſſe acceperim. P. aũt africani hiſtorię loq̃ntur i regione illa nobili: quã aũ cenſurã obijt panętiũ vnũ oĩno comitẽ fuiſſe nec lr̃aꝝ grecaꝝ nec philoſophię iam vllũ authorẽ requiro. M. Tullius his verbis exẽplo africani philoſophos grecos & lr̃as græcas amantis docet illas nec refugiendas nec aſpernandas eẽ: ſi quidẽ i illa nobili regione hoc ẽ in africa: quã ſubintellige africanã expeditionẽ obijt adgreſſus ẽ & adminiſtrauit anteq̃ cẽſor eẽt africanus. Hic ẽ ille panętius officiorũ ſcriptor: de quo Suidas hæc. Panęti⁹ iunior Nicagorę filius rhodius. philoſoph⁹ ſtoic⁹. Diogenis familiaris: q docuit Scipionẽ cognomẽto aphricanũ cuꝫ polybio megapolitano. perijt autem athenis. Panęti⁹ quoq; cocus fuit: quẽ taxat ariſtophanes. Liuius hoc idẽ tradit ſolitũ africanũ ab iudis carpi q̃ ſoleatus & gręcanico habitu verſaret: nec ſine græculis ſi recte memini. Et q̃uis mediocriter eruditus eluctari ſine ope nr̃a ex hoc Ciceroniano: vt ita dixerim: vado poſſet: facere tñ qđ cõuiuatores elegantes & vrbani aſſolent: volui: q lautos ſũptuoſoſq; apparatus corollarijs vilib⁹ cõdiunt: ſi quidẽ appetit̃ poſito vilis oliua lupo. Non ſemꝑ opipara placẽt. nõ omib⁹ idẽ ſtomach⁹: ita nõ vnimoda ingenia. Qui ſapit innumeris moribus aptus erit.

ET ſi omnis cognitio eſt obſtructa difficultatibus: ea q dẽ ẽ & in ipſis rebus obſcuritas: & i iudicijs nr̃is infirmitas vt nõ ſine cã antiquiſſimi & doctiſſimi inuenire ſe poſſe qđ cuperẽt ſint tñ nec illi defecerũt. Vidi codicẽ recẽtis q dẽ editionis: ſed curioſe a doctiſſimo viro ex bona ꝑte reſtauratũ: i quo ita caluiciũ illi đ iterpatẽs cõplebat̃. Inuenire ſe poſſe qđ cuperẽt delaſſati ſint. Credulos nos doctis alioqui trax t i hãc ſentẽtiã Tulli⁹ idẽ cum mox dicat: neq; nos ſtudiũ exq̃rẽdi defatigati relinq̃mus. Senſus ẽ. q̃uis arduũ ſit reperire & indagare veritatẽ: qđ iudicij nr̃i nõ admittit ifirmitas: q đ expti ſunt maiores nr̃i: q nõ ſine cauſa. i nõ ſine neceſſario labore defatigati: maceratiq; vt hoc pelag⁹ aperirẽt: tñ q̃uis multo ſudore op⁹ eẽ viderẽt nõ defecerũt: nec labori: ſudori: defatigationi ſuccubuerũt. Iuxta illã Ouidij ſententiã. Ardua molimur. ſed nulla niſi ardua vincũt. Difficilis nr̃a q̃rit̃ arte labor. Plynius cẽſorie Liuiũ taxat: qui ſatis ſibi glorię ꝑtũ eẽ ſcripſit: potuiſſeq; ſe deſinere ni aĩmus inquies paſceret̃ ope Fuerat. n. laudabilius ſi glĩæ romani noĩs ſtuduiſſet q̃ oblectationi mẽtis: ꝑinde maiorẽ glĩam is meret̃ q laborẽ ꝑlicienda veritate: ſtudia voluptuoſa haud magnifaciẽdo: non ſubterfugit.

CVm igit̃ pauca vix iſto locuti eſſem⁹ tñ eodẽ i ſpacio cõſedim⁹ in codice caſtigato: veteor: ſic ſupſcriptũ iueni. Cuꝫ igit̃ pauca ibi ſtando locuti eſſemus tñ eodẽ i ſtadio cõſedim⁹. Sẽſus verboꝝ hic ẽ. Decreueram⁹: Lucull⁹ i neapolitanũ: ego vero i Põpeianũ: nauigare: cũ aura nobis ſecundaſſet. Sed ibi hoc ẽ i circũiectu littoris dũ flat⁹ ꝑſtolamur amicos: ſtãdo: pedib⁹ cõſiſtẽdo: rãdẽ i eodẽ ſtadio vt ocioſi⁹ fabularemur cõſedim⁹: iuxta illã plautinã ſentẽtiã. Pl⁹ ſapio ſedẽs. Et vt ꝓuerbialiter iquit Varro. Roman⁹ ſedẽdo vicit. Stare ꝓpter notã ſignificationẽ idẽ ẽ qđ erectũ eẽ. Marcellus. Stare lino deſit mẽtula: ligua caue. Idẽ Quæ non ſtat magno ſtare luperce tibi. In ſtatu ſtat ſenex cum Plautus inquit ſignificat in corporis erectione: hoc eſt ſtat non ſedet. Nil obſtat tamen quin ſpatio legas hic. quoniam ſic vocabat magnum campi proſpectum & circuitum.

NAm aderant mei familiares docti homines. P. & C. Seleucus & Tretilus rogus. Scribo. Tertullus rhodius. Anthiochus enim philoſophus inuocat teſtimonium memoriamq; Tertullij rhodij philoſophi: qui ſecum philoſophiæ amore: qua maxime tenebatur: verſatus erat. De Tertullo Libanius ſophiſta & ſuidas meminerunt. Adde quod peculiare ẽ Marco Tullio vt de philone pro a philone vtatur: quo ſchemate loquendi vtitur Apuleius libro primo de aſino aureo. Ego vero qđ primum ingreſſu ſtabuluꝫ conſpicatus ſum acceſſi: & de quadam anu caupona ilico ꝑcontor. Seneca libro quarto epiſtolarum. Ex his

quæ de te audio delector. Cicero quoq; in diuinatione ſit vtitur.

Et ſi eſſ mentitus tñ ē aduerſarius leuiora ad acheſillā carneadēq; veniamus. Corrige archeſilā. hic ē ille philoſoph⁹ acutiſſimus: q̄ nouā academiā cōdidit: qui & Archeſilas dr̄ & archeſilaus Perſius. Eſſe q̄d archeſilas erūnoſiq; ſolones. Idē Cicero paulo poſt. Nec archeſilæ calūnia deferenda eſt. Cū paulo poſt nr̄ Cicero ait. Illi quidem etiā. P. Africanus referre ī eūdē ſolēt. area illa: q̄ his duabus poſterioribus dictionib⁹ interiacet cōplananda protſus ē. quippe cum mos eloquentiſſimorum ſit: referre in eundem: vſurpare pro eo q̄d eſt cenſere illos eiuſdem eſſe ſentētiæ & vt dici ſolet: anhelare ad idem iugum.

Socrates aūt de ſeipſo detrahēs in diſputatiōe plus tribuebat his: quos volebat refellere: ita cum aliud agnoſceret atq; ſentiret libenter (vti ſolitus eſſet) ea diſſimulatiōe: quam græci vocant quā ait ēt ī africano fuiſſe. Deeſt hic gręca dictio: Sic. n. ſcribe: quā gręci ειρωνειαν vocāt. ειρωνα Socratē fuiſſe q̄s nō audiuit? hoc ē diſſimulatorē. De Ironia lege Ariſtotelem in ethicis.

Qui anteq̄ floruit tñ acumie ingenij tū admirabili quodā lepore dicēdi ꝓxime a latide ſolo tētā eſt. Emēda. a lacydē: qui Alexādri fili⁹ fuit Cyrenęus nouę academię princeps. Archeſilaiq; ſucceſſor vir eximiæ ſeueritatis: habuitq; īſtituti ſui nō ꝑuos æmulos. Fuit ab adoleſcētia ſumme ſtudioſ⁹: & paup q̄dē. ſed grat⁹ admodum. Hic lacydes academię ſcholam habebat ī horto quē attalus rex fieri curauerat: Lacydiūq; ab ipo appellabat. Mortu⁹ ē paralyſi quā ex imodica potatione incurrerat. Lepidum eius dictum fertur. Attalo illum accerſente ad ſe dixit imagines procul eſſe intuēdas.

E quibus īduſtrię plurimū ī clitoniaeo declarat. corrige & ſupple. plurimū in clytomacho fuiſſe declarat. hic Clitomachus: vt ex verbis Ciceronis patet: fuit academic⁹. īterꝑtamur clytomachum egregie pugnantem: in quo multum induſtrię fuiſſe eius laudi adſcribit Cicero.

Ingenij nō minus ī hoc noīe ni thermada eloq̄ntię ī melachio. i. odio ſuauitatis. Bn̄ aūt noſſe Carneadē Straconitem metrodorus putabat. Quis nullā mihi opem afferant priſci codices tamen hoc pacto corrigēdū duco. Ingenij nō minus ī hoc hoīe vis torrēs eloq̄ntię: ī archeſilao vero ſuauitatis. Sēſus ē. Archeſilas: Lacydes & clytomach⁹ fuerūt maximi duces academiæ: inter quos Clytomach⁹ enituit duab⁹ peculiariter dotib⁹: īduſtria: & vi eloq̄ntiæ torrētis hoc ē fluentis. Archeſilaus vero quadā dulci ſuauitate ꝓpollebat: nec ſtraconitē legēdum erit: ſed ſtratonē vt ſit diſiūct⁹ a carneade: & ſit nomē alteri⁹ philoſophi. Scribit Suidas ſtratonē lāpſacenū fuiſſe philoſophū Theophraſti familiarē & ſucceſſorē: q̄ fili⁹ fuit arceſilai vl̄ arceſij q̄ vocat⁹ ē phyſic⁹ ꝓpter ſpeculationē phyſicę: ꝑceptor fuit Ptolomęi cognomēto philadelphi: ſcripſit libros multos Iādicomacophilo noſter opam multos annos dedit. ſcribe diuiſim tā Clitomacho philo noſter operam multos annos dedit. Fuit enim philo philoſophus auditor Clitomachi.

Senerge aut gręci perſpicuitatem aut euidentiam nos: ſi placet: nominemus. mēdum hoc pudendum ſic tollendum eſt. Enargian autem gręci. &c.

Nec ea q̄ clancula eēnt deffiniēda cēſebant. quidā corrigebāt clauſula: q̄d non placet. Ego & ſi adhuc dubitē q̄d legēdū ſit tñ nō ꝑter ſenſū Tullij ē ſi clanculo corrigas. vt ſit hic ſenſus. Putabāt illi nihil eē diffiniēdū niſi maxima cū ꝑſpicuitate & euidētia: nec ea q̄ ī orōne ſubdubitāda eēnt & clam diſſimulanterq; difiniēda: eē ſcribēda ſine enargia. Sunt multa: q̄ oratores & philoſophi nō poſſunt euidēter tradere quare de his tractātes faciunt: q̄d nilotici canes bibūt & fugiunt: q̄d obſeruauit ī multis Ariſtoteles vnde ſepia dictus a cauillatorib⁹ ꝑcipue ī libris de aīma vbi cum dixerit. Separat hoc ab hoc tanq̄ corruptibile ab īcorruptibili: dedit occaſionē Theologis nr̄atib⁹ auctoritate ſua afferēdi aīam ſeparatā eē ī mortalē: philoſophis vero aliter īterꝑtādi

Antiochus in id ipſum induit q̄d timebat. Superfluum eſt caluicium ſi hoc pacto legis. in id ipſum incidit quod timebat.

Hoc tñ ī fimat tollitq;. corrige ī firmat: q̄ ſi nihil libet immutare infimat interꝑtari potes pro eleuat & cōtēnit. Eſt. n. īfimare vox q̄ ſignificat deprimere & infimū reddere. Hac voce vtit Apulei⁹ libro prīo de aſino aureo. Saga inquit & diuinipotēs cælū deponere: terrā ſuſpēdere: fontes durare: mōtes diluere: manes ſublimare: deos īfimare: q̄uis hæc verba non ſatis ciceronianę conueniant eloq̄ntię: q̄nq; tñ Tullius antiquarij nomē: pce tñ: nō recuſat: vt q̄ muginari & mille alia vix vetuſtis ſeculis cognita reuocauerit. Nōne paulo īfra vſq; eodē ꝑ vſq; quo dixit? Paulo poſt idromachā ꝑ andromacham ſcriptum eſt. Sed mendum fat cognitu facile.

Q̄d de tactu ī eo q̄dē: quē philoſophi īteriorē vocāt aut doloris aut voluptatis? in quo cyrenaici ſolo putāt veri eē iudiciū. Cyrenaicos ſectę ariſtippi epicurei ſtudioſos vocat: q̄ nat⁹ ē cyrenis: de quo Horati⁹ ait. Ois ariſtippū decuit ſtatus & color & res. Hic Ariſtipp⁹: authore Suida: Ariſtadi cyrenēſis fili⁹ fuit. philoſophus. Socratis auditor: a quo ſecta cyrenaica cognomē eſt adepta. voluptatē finē bonoꝝ voluit: & laboꝝ abdicationē. Diogenes illū regiū canem di-

ſtitabat. Ex ei⁹ filia atete genitus nouus Ariſtippus: cui cognomē hęſit μητροδιδακτος hoc ē a matre doctus. Nō omittēda de ariſtippo tradit Vitruui⁹ Pollio li. v. Ariſtipp⁹ philoſoph⁹ ſocraticus naufragio cū eiectus ad rhodieſiū litt⁹ aīaduertiſſet geometrica ſchemata deſcripta exclamauiſſe ad comites ita dr̄. bn̄ ſpem⁹. hoīm. n. veſtigia video. Statimq; ī opidū Rhodū cōtēdit: & recta ī gymnaſiū deuenit: ibiq; de philoſophia diſputās munerib⁹ ē donat⁹: vt non tm̄ ſe ornaret. ſed ēt eis qui vna fuerāt veſtitū & cętera: q̄ opus eēnt ad victū p̄ſtaret. Cū aūt eius comites ī patriā reuerti voluiſſent: īterrogarētq; eū quidnā vellet domū renūciari? Tūc ita mādauit dicerent: eiuſmodi poſſeſſiones & viatica liberis oportere parari: q̄ etiā e naufragio vna poſſent enatare. Namq; ea vera p̄ſidia ſunt vitæ: quibus neq; fortunæ tempeſtas iniquæ: neq; publicarum rerum mutatio: neq; belli vaſtatio poteſt nocere.

Quā ſi ſubtraxeris qui extīgues artificem ab īſcio. Corrige. qui diſtīgues? p quomō. Paulopoſt. Sit & initium quærendi & exitus percipiendi & compręhēdēdi tenet augendi concluſio: q̄ eſt græce apodixis. Corrigo. ſicut initium quærendi. nec augendi ſcribe. ſed agendi. Agendi interpretare actiones forenſes tractandi: quæ ſint apodixis Quintilianus docebit.

Qđ ſi oīa viſa eiuſmodi eſſent qualia iſta dicūt vt ea vł falſa eē poſſent: neq; ea poſſet vlla notio diſcernere: quomō q̄q̄ aut cōduxiſſe aliquid aut īueniſſe dicem⁹: aut q̄ eſſet cōfides. portenta verboꝝ hæc ſūt nō verba. qđ vt area illa patens cōpleat̄ ita ſcribendū duco. Qđ ſi oīa viſa eiuſmodi eſſent qualia iſti dicūt vt ea vł falſa eē poſſent: neq; ea poſſet vlla notio diſcernere quō aut quicq̄ cōcluſiſſe aut aliquid īueniſſe dicem⁹: aut q̄ eēt cōcluſi aut īuēti fides Ita Ciceronian⁹ nitor patet. Sic ſermo niuibus Vlyxeis cādidior lucē ſuā diſcuſſis tenebris accipiet. Innuet. n. M. Tulli⁹ academicoꝝ īſulſā opinionē: ſuſq; deq; faciēs: ſi oīa viſa hoc ē pcepta a nr̄a phātaſia eſſent qualia iſti academici dicūt vt ab hūana notiōe diſcerni neq̄rēt: quō dicemus hoc eſt dicere poſſem⁹ nos cōcluſiſſe hoc ē colegiſſe per cōcluſiōem: aut quō inuenire poſſemus aut quō fidē adhiberemus veritatis his: quæ aut inueniſſemus aut cōcluſiſſemus.

Nā quō pōt animal vllū nō appetere id qđ accōmodatum ad naturā appareat græci doctim appellāt. Profiteor īgitur me nō tenere qđ hoc verbi ſit. quare dū cōmodior lectio nobis illucet doxō: qđ opinabile ſignificare pōt: vł doxan. i: opinionē ſubſcribam⁹: nec ſenſui repugnat Inquit. n. Cicero. aīalia oīa ſequunt̄ naturā recte viuēdi ducē. Quo nam mō poteſt igit̄ non appetere qđ videat̄ accōmodatū eſſe ad naturā: qđ græci doxon vocant. i. qđ opinabile ſit: & ad ſpeculandum opinionem noſtram īuitet. Δοξάω græce eſt opinor.

Ea ſunt hæc quæ viſa falſa ſine pcipi ea non poſſe. emēda. ea ſunt hęc q̄ viſa falſa ne ſint percipi ea non poſſe. mendum non magni momenti. ſed quod ſenſum omnem interuertat.

Nā ab oībus eiuſcemodi viſis pſpicuitatē: quā mordicus tenere debem⁹: abeſſe dicem⁹. mordicus tenere expone debem⁹ omni conatu tutari: atq; defēdere: moliri: curare ne a nobis abeat. & alludit ad exēplū Cynegiri: qđ q̄uis notū ſit etiā mediocrib⁹: tm̄ vt ſatis oīb⁹ faciā breuiter & ſummatim deſcribam. Cynegiri ptinacia in cōſectādis hoſtib⁹ vſum verboſa cātu laudū ſuāꝝ grecia oīm ſeculoꝝ memorię lrāꝝ pręconio īculcat. hic hoſtilē nauē dextra retinens cū eā amiſiſſet & leuā iīecit: illa pariter abſciſa iniecit dentes: cuius exemplum æmulatus eſt Marcus Attilius: qui cum decimæ legionis miles pro. C. Cęſaris partibus maritima pugna pręliaretur abſciſa dextra: quā maſſilieſiū naui īiecerat: leua puppim adp̄hendit: nec añ dimicare deſtitit q̄ captā pfūdo mergeret. Author Valeri⁹ Maximus libro exemplorum tertio.

Idē ī epicamo: corrigendū epicharmo. Citat Tulli⁹ erniū auctorē priſcū ī libro: cui a comico auctore celeberrimo titulus fuit epicharmus. Fuit. n. epicharmus: vt Ariſtophanis narrat interpres ſiculus elegātiſſim⁹ comœdiaꝝ ſcriptor: iocoſus & facetus: quē Plautus nr̄ imitatus ē. propterea Horatius cecinit. Plaut⁹ ad exēplum ſiculi propare epicharmi. Paulopoſt ſic Cicero. Hęſitant: reuocant: ſi: corrige. hęſitant. reuocant ſe.

Qđ idē cōtingit īſanis vt īſipiētes furores ſentiāt: & dicāt aliquid qđ nō ſit id videri ſibi & cū relaxēt̄ ſentiāt atq; illa dicāt alic. corrige. & id videri ſibi cū relaxet̄ ſentiat: atq; illa dicat alicui erinius. Id qđ ſequit̄ nō pcipio: nec fidē codicis vllā īuenio ppterea laborē alterius expecto. Si diuinare tm̄ & ariſtarchęa audacia liceret vti ſic legerē. Et hi oculoꝝ aſpectus qui gorgona metuere ſentiunt: vt dicat Cicero iſtos inſipiētes habere non celerem aſpectum nec vegetū. ſed marmoreum: qualem habuerunt illi: quos gorgō. i. meduſa lęſit & in lapidē vertit. his cōſonāt: quæ de tarditate grauitateq; ſenſuum ſequuntur: & de ſe abſentiōe hoc ē exſtaſi quam ſapiēs aliqn̄ patit̄. Aduertēdum tm̄ cum in capite ſuperiori dixim⁹ Eriniū nomē authoris eſſe: id a me nō valde pbari: q̄uis idē Cicero inferius rn̄dēs dicat. Quomodo qui cum expręctus erinius non diceret ſe vidiſſe Homerum. ſed viſum eē. Altineo autē. ſed mihi vēri q̄ cor cōſentit. Sed hic non Erinius. ſed Ennius legēdum ē vt ſignificetur illud ſomnium: quo Ennius vidit Homeruꝫ: de quo

Perſius. Cor iubet hoc Ennij poſtq̄ deſtertuit eẽ Mæonides quintus pauone ex pythagoræo: legẽdum erit hic igitur Ennius vt paulopoſt affatim patebit.

Non. n. ꝑferemus vino aut ſomno opp̄ſſos aut mẽte captos tam abſurde vt diceremus intereſſe iter vigilãtiũ viſa & ſobrioꝝ & ſõnioꝝ & eoꝝ: q eẽnt aliter effecti tñ nihil itereẽ. Emẽdo. inter vigilantum viſa & ſobriorum & ſomnioſorum & eorum: qui eſſent aliter affecti. Somnioſos vero vocat eos qui ſomniant mira præcipue & generaliter omnia. Sõniculoſus vero deditꝰ ſomno dr̃. Epigrãmatarius aũt ſomniculoſos ĩ hoc ſignificatu nũcupat glires. Præterea ſomniculoſã aſpidẽ ſõno dẽte ſuo lęſum necãtẽ Siſenna: ſi recte cõmemini nũcupauit. Affecti vero vocanť illi: q aliquo morbo opp̄ſſi ſunt & læſi. ꝓpterea Celſus affectũ cor ꝑ eo qđ vulgo maculatum dicunt: & morbo obnoxium. Propertius quoq; cum ait. Iuppiter affectæ tandem miſerere puellæ: ægrotam cynthiam deſcribere voluit.

Ea dico incerta: quæ ad Ela græci. ſcribe iunctim αδηλα. Sic enim græci dicũt: quæ ſine authore feruntur: qualiter inſcribuntur multa eloquentiſſima terſiſſimaq; apud græcos epigrammata collata in vno volumine a Planude: cui ανθολογια nomen eſt.

Cum enim inquies ex illis indiuiduis vnde omnia Democritꝰ gigni affirmat. Ego p ĩdiuiduos ꝑticulas illas ĩſectiles ĩtelligo hoc ẽ q̄ ſectionẽ nõ admittũt: quas ατομους gręcia vocauit.

Vides ne vt ĩ ꝓuerbio ſit ouoꝝ intereẽ ſimilitudo tñ hoc accepimꝰ delaſciuiſſe complures ſaluis rebꝰ. Emacula. ouoꝝ iter ſe ſimilitudo: tñ hoc accepimꝰ delaſſauiſſe cõplures. ſupuacant. n. illæ duę dictiões. ſaluis rebꝰ. Senſus. Nõne vides q̄ta ſit reꝝ quarũdã ſimilitudo ꝑcipue ouoꝝ ĩter ſe. Cõparatũ. n. vnũ ad alteꝝ fallit oculũ diſcernẽtẽ: inter quæ tanta parilitas eſt & geminitudo vt multi delaſſenť hoc ẽ dũ diſpicere diſcernereq; ouũ ab ouo volũt defatiganť: & ĩ laſſitudinẽ rediguntť. De. n. auget ĩ hoc verbo quẽadmodũ ĩ deꝑcari: demori: delerare & ſimilibus.

Hi cum ouum inſpexerant: quæ id gallina peperiſſet dicere ſolebant. lego diſcernere.

Ex his neceſſario nata ẽ epotheidẽ aſſẽſiõis retẽtio. corrigo. hypotide. ſic. n. vocari põt q̄dã ex ſpeciebꝰ ſubnata itellectꝰ aſſẽſio rei oblatę. Hęc verba philoſophica ſũt & reformata nõ coĩa.

Quid. n. eſt tam fictile q̄ quicquid approbare non cognitum. Scribo quid. n. ẽ tã futile hoc eſt vanum: leue: & nugatorium. Metaphora deducta ẽ a futili vaſe: de quo Seruius hæc libro æneidos vndecimo. Futilis quoddam eſt vas lato ore: fundo anguſto: quo vtebãtur ĩ ſacris Veſtæ quia aqua ad ſacra hauſta in terra non ponitur: qđ ſi fiat piaculum ẽ: vñ & excogitatuȝ vas ẽ qđ ſtare non poſſet. ſed poſitum ſtatim effunderetur: iñ & homo commiſſa non retinẽs futilis dicitur: contra non futilis bonus in conſilijs non inanis. quare a Marone libro æneidos vndecio dictũ ẽ. Largus opũ & lĩgua melior. ſed frigida bello Dextera: conſilijs habitꝰ nõ futilis auctor.

Aſſeuerantius meum. Superfluit hęc dictio meum.

Sed cũ iam confirmata cauſa te hominẽ amiciſſimum me autẽ appellat. Scribe. me aurẽ appellat. Senſus. Antiochus philoſophꝰ: cũ quo diu alexãdriæ verſatus ſum te dicebat amiciſſimũ: me aurẽ ſuam vocabat: vt pote cum quo multa clam: multa aperte ſermocinaretur: qui ſemper illi adeſſẽ: & omnia q̄cunq; ip ſe diceret: mecum diceret: quæ audiret: ego audirem: Reges illi barbari tyrãni habebãt chariſſimos ſatrapas: quos oculos ſuos vocabant. quoniam ſcilicet ꝑ eos multa viderent: præſtabantq; illis officiũ oculorum. Nonnullos aures ſuas dictitabant: qppe cum vterentur opera illorum ad audienda ſubditorum deſideria: noua: rumores: & id genus reliqua. Reges ſolitos tales aures appellare legi apud Plutarchum. Mydas ideo dictus habuiſſe longas aures. quoniam multos habebat ſpeculatores: a quibus longe noua præſagibat.

Et cũ merij s quidem quibus aſpectum ſol ſiue deus aliquis ſiue natura ademerat: ſiue eius loci: quẽ incolebant ſitus: ignes tamẽ aderant: quorum illis vti lumine licebat. Scribo. & Cimmerijs quidem. Sunt. n. cimmerij populi Scythiæ ĩcolẽtes regiones perpetuis tenebris ſubiacẽtes vbi ſol ignes ſuos non remittit: de quibus Valerius Flaccus: Pompeius: Lactantius: Homerꝰ Ouidius ſomnum tenebris gaudẽtẽ deum cimmerium vocitauit. Sẽſus Ciceronis hic ẽ. hi academiæ recẽtiores aſſertores ſpoliant nos iudicio: & omnibus orbant ſenſibus: omni prorſus ingenij lumine: faciuntq; deterioris ſortis q̄ ſint populi Cimerij: quibus & ſi ſol non illuceat: ignis tamẽ colluſtratiões choruſcatiõeſq; videt aliquas. Pompeius. Cimmerij ſunt homines: qui frigoribus occupatas terras incolunt: quales fuerunt inter baias & cumas in regione: in qua cõuallis iugo ſatis eminenti circundata ẽ: quæ neq; matutino neq; veſpertino tempore ſole contegitur. Cimmerios Sudas ait eſſe populos boſphoranos.

Hortẽſius autẽ vehemẽs admirans: qđ quidẽ populo Lucullo loq̄nte fecerat vt etiam manus ſępe tolleret. Tollere manus expono leuare digitum & fauere. Id qđ nos in commẽtarijs ĩ Plautũ multis conquiſitis explicauimus. Simpliciter tñ manus tollere iactare & mouere ĩ ſublime potes interꝑtari: qđ agunt ij: qui dictis collocutoris aſſẽtiuntur. Martialis adulatorẽ taxat: q vt ad

mirari videret̃ man⁹ iactabat. Epigrãmatici verſicul⁹ hic ẽ. Et pariter gemias tẽdis i ota man⁹. Paulo inferius. me quoq; iocans. ſcribe. quod anne iocans.

Vt caueres ne quis improbet quoꝝ. Sũt qui interſerunt. ne quis improbet liuidorum: quorum. Sed hoc in medium relinquo.

Ooc quæſo caue ne te terreat da cauſa. ſcribo. heua. vI oh quęſo caue ne te terreat de cauſa. ho enim admonẽtis ẽ interiectio ſuſpenſo animo proferẽda. Tales dicuntur voces effutitiæ.

Cũ annos multos alia cẽſiſſet. corrige cẽſuiſſet. i. ſẽſiſſet & aliã opinionẽ habuiſſet: ſecut⁹ eẽt

Nõ. n. ſum ſapiẽs & meas cogitationes ſic dirigo non ad illã puulam qua fidunt duce nocturna phœnices in alto vt ait aratus. Ego nõ nocturna. ſed cynoſura legẽdum puto: ex his Ouidij carminibus. Eſſe duas arctos: quarum cyno ſura petatur Sidonijs helicen graia carina notet. legẽdum præcipuæ ſic autumo cum hic ſequatur. Sed helicen & clariſſimos ſeptẽtriones. Paulo poſt. errẽ & vagus latius. ſcribo vt vager latius.

Iterum ille cum ęſtuaret veterum vt memanoꝝ. mendum hic apte dinoſcitur: vera tñ lectio me latet: & inueſtigandum adhuc cẽſeo. Si tamẽ locus coniecturę detur menianorum ſcriberẽ. & ẽ iocus in verbo ęſtuari: qđ ſignificat ęſtu & calore anhelare & dubitare & angi. Sicut inquit homo ęſtuans. i. ęſtu pcitus declinat ad mœniana ad fugiẽdum ſolẽ ita ęſtuãs quid eligeret ad vmbram academię ſeceſſit. Meniana ędificia publica latiſſima: quæ: vt plurimum: populo ſeruiebant qualia hodie Mediolani loca declamantibus fidei præconibus apta: & attributa: de quib⁹ Caſſiodorus meminit.

Cum quæreret Dionyſius ille heracle. ſcribo heracleotas a patria heraclia quæ ẽ in ponto: a qua magnes dicitur heraclius.

Quin Socrati nihil ſit viſum ſciri poſſe excepit vnum tantum ſcire ſe nihil ſe ferre ſic te nihil amplius. Corrige. vnum tantum ſcire ſe nihil ſe fere ſcire: nihil amplius. Hoc ſenſu. Socrates nihil ſciri poſſe viſus ẽ denotaſſe cum ſic ſentẽtialiter prodidit: nihil ſcire hoc vno excepto qđ tantum hoc ſcit ſe fere. i. ferme: quaſi: nihil ſcit. nihil amplius hoc ẽ ſi hoc vnũ demis Socratẽ. ſ. ſcire ſe nihil ſcire nec amplius. Nihil præter hoc nouit. Hanc Socraticam ſentẽtiã apđ Hieronymum repies: græce ſic protulit. ουτο μονον οιδα οτι μονον οιδα.

Niſi pbauiſſet ironeã. n. alterius ppetuã. lego niſi pbauiſſet ειρωνειαν alterius ppetuã. Plato inquit niſi idẽ ſenſiſſet ꝙ nihil. ſ. ſciri poteſt non tanto: tacito q̃uis: præconio extolleret ſocratis iriſoriam ſimulationem: qua contennens & ſimul eludens illos: qui omnia ſcire vel multa ſe dicerent: deridiculi gratia alloqueretur.

Atqui habebam moleſtos nobis. ſed inimicos Silibonem: Diodorum: Alexinum. lego. Stilbonem: Diodorum: Alexin. Nomina philoſophorum. Stilbon gręce reſplendens dicitur Mercurius plane hoc cognomẽto decoratur. Extant carmina Platonis in Alexim puerũ. Suidas mẽtionẽ facit cuiuſdam alexis thurij comici: q & filiũ habuit Stephanũ & ipm Comicum.

Quoꝝ ſunt cõtorta & aculeata q̃dã ſophiſmata. ſic. n. appellantur fallaconcluſiunculæ. corrige. fallaces concluſiunculæ. Quid. n. ſunt aliud ſophiſmata loquẽdo gręce q̃ latine argutiolæ? quibus intentus ſophiſta dicitur argutator: qui a græcis ſophiſmaticus.

Quid cyrenei videntur minime contenti philoſophi. ego minime contentos nõ adſtrictos regulis: nec anguſtijs ſobrietatis addictos puto intelligi debere. Eſt enim vox elegans & nitidiſſima: qua ſic Plautus vſus eſt Romanarum deliciarum parens. Mater illum arcte contenteq; habet. Paulo infra cum ſic ſcribitur. hæc eſt vna contentio: quæ adhuc permanſerit. legendum quis ignorat cotẽtio & referẽdũ ad philoſophicarum opinionum diſſẽſionẽ.

Equidem tomaco pluſq̃ philoni aut metrodoro credens. legendum eſt. clytomacho: & de illo ſollertiſſimo philoſopho intelligendum: de quo in ſuperioribus ſatis multa diſſeruit

Lacerat iſtam tam veracis nos eſſe ſenſus dicit. Corrige. Lucerna iſta tam veracis nos eſſe ſenſ⁹ dicit. Quãtus iquit in collo columbino & remo inflexo poſſit ſenſus non decipi: tñ i iſta lucerna: cuius exemplum affert Timagoras epicureus ſenſus non omnino manet in ſua arce de hac enim lucerna paulum infra. Itaq; Timagoras: ſic enim legẽdum. Epicurus negat ſi vnq̃ eũ oculum torſiſſet duas ex lucerna flammulas eẽ viſas. De Timagora quodam meminit Suidas qui legatus miſſus ab atheniẽſibus ad Regem Artaxerxẽ non ſolum aurum accepit ab ipo & argentum. ſed abacum: boues & id genus multa. Sed de illo non meminit nunc Cicero. Nomen eſt in hoc loco philoſophi.

¶ Importata inſitio. quid hoc ſignificet adhuc quæro. niſi ſcribendum putares: & importato ſchedio: vt ita dicat. Epicurus affert falſam ſententiam: neq; rationem ſuam teſtimonio vel alia ratione fulcit: teſte ſe contentus eſt: edictoq; ſuo: quod i ſui ſchedio ſcriptum importauit: ex quo legens vitio memoriæ præcepta philoſophiæ tradit. Seneca: ni memoria labor,

carpit quoſdam:qui ex libello recitabant:quod nunc vitium adtribuit Cicero epicuro:qui vipore homo voluptarius ſcribebat & eddiſſerebat. quæcunq; vero in ſchedio hoc eſt rudi pagina ſcripſerat:tanq̃ ex ſibyllę folio hauriret:ſuos docebat auditores. Schedia rudia poemata priſci dixerũt: nec dũtaxat poemata. Sed & omnia rudia. Hinc Seruius in buccolico ludicro. Per trãſitũ ponit diuerſa ſchedia. Sidoni⁹ libro octauo epiſtolarum de ſchedio meminit:& prope finem noni. Forma rudis αυτοσχεδιοσ dicitur. Apuleius in libello de dæmonio ſocratis. In iſto:vt ait Lucili⁹:ſcedico & inconoito me noueritis.

Ego catule cũ i aliquo aĩ annũ ex hoc loco cerno. Emẽda. cũ i aliqd aim aruũ ex hoc loco verto.

O præclarum per profectum puteolos videmus ad. Scribo. O pręclarum prophetam puteolos videmus at. O diuinum:inquit:ſciũ hominẽ & archanorũ cęli ſollertem indagatorem puteolos videmus:nec tamen tamanum in porticu neptuni ambulantem conſpicimus. hominẽ irridet qui etiam in puerilibus titubet:cum philoſophiæ magnus immo diuinus antiſtes haberi & dici velit. adiuuat quod inferius ſic ait. reſponderem audacter iſti noſtro deo. Paulopoſt. At ille neſcio quo niam. Corrigo at ille neſcio quis.

At his qui in naui ſunt moueri hæc villa. lego. At hi qui in naui ſũt moueri hęc nihil.

Nec ma quidam multa putant. ſcribe aſtra. probauit a ſolis magnitudine cũ terra duodeuiginti partibus excedat pedalis tamẽ a nobis videtur:nũc icẽ magnitudine aſtrorũ cõfirmat.

A qua cæteris omnibus certum alexandrijs ciuſmodi facere nõ poſſet. Corrige. A qua:cęteris omnibus:certe Alexdrum ciuſmodi:facere nõ poſſet. ciuſmodi expone ſimilem:talem qualẽ reddiderat. Liſippum Alexandrum feciſſe omnes ſciunt.

Quid ſi ciuſmodi cauſa centum ſingilla hic anulo impreſſere. lego. ſigilla hic annulo. hic id eſt in hac cęra. Infra annularium artificem opificemq; annuli vocat.

Quo viã gallinarũ inuenisti dilatũ illũ:qui oua cognoſceret ſcribo. qm̃ gallinarũ inuenisti oculatum illum:qui oua cognoſceret. Sẽſus an quærẽdus eſt ãnularius aliquis. qui ſigilla impreſſa in cęra eadẽ:ex vno annulo internoſcat:quẽadmodum ſupra dicebas ouorũ ſimilitudinẽ ab homie aſſueto poſſe internoſci: verba ſuperius poſita hic addã vtſenſus apertior ſit. Qui gallinas alere p multas quæſtus cauſa ſolerent:hi cum ouũ inſpexerant:q̃ id gallina pepiſſet dicere ſolebãt. Gallinarius em̃ dicit:qui quęſtus gratia multas gallinas alit. Gallinariũ locum vocam⁹ vbi gallinę nutriunt. Gręci petaurũ authore Polluce dictitãt:nos vulgo a pullis gallinaceis pullariũ. Oculatum vocat oculi mira perſpicuitate pditum.

Quõ q cũ experrect⁹ eſſet eriu⁹ nõ diceret ſe vidiſſe Homerũ ſed viſũ eẽ. Altineo aũt. ſed mihi vẽti q cor cõſentit. lego vt ſupius docui. Quõ qdẽ cũ ex prect⁹ eſſet Enni⁹ nõ diceret ſe vidiſſe Homerũ. ſed viſum eſſe mihi:aliter cor cõſentit cũ oculorũ aſpectu. Dicebat em̃ Enni⁹ Pythagorã ſequẽs & er⁹ metãphychoſin hoc ẽ trãſanimationẽ. Ego qdẽ videbã Homerũ enarrãtẽ in corp⁹ meũ aiam ſuã trãſmigraſſe. ſed cor meũ hoc credebat: Dicebat: Enni⁹. vel altine⁹ apd̃ Enniũ ſe videre. Mens nõ credebat:nec oculorũ aſpect⁹:qui mihi ex precto nullũ homerũ adeſſe oñderũt. Sed fallebat cor tm̃ hoc ẽ credulitas:oculi nõ fallebant q docuerũt me nõ videre homerũ. Sed me crediciſſe vt viderã:& ita mihi viſũ ẽ:ñ tm̃ vidi. Propterea fallit Epicur⁹ q tradit cũ vn⁹ ſenſus fallit oẽs decipi. Nã in ſõnio Ennij deceptũ ẽ cor:ocul⁹ nequaq̃. De hoc ſõnio Ennij Perſi⁹. Cor iubet hoc Ennii poſtq̃ deſtertuit eẽ Męonides qnt⁹ pauõ: ex pythagoręo. Altineo em̃ nomẽ ẽ introducti ab Ennio. Idẽ Marc⁹ Tul. infra. qd ipſe altineo tu⁹:q negat cor ſibi cũ oculis ſentire. Idẽ. apparet em̃ iam cor cũ oculis cõſentire.

Quid apd̃ Euripidẽ Hercules cũ vt Eriſtei filios vel ira ſuos cõfigebat ſagittis. Scribe. cũ aut Euriſtei. De euriſteo tyrãno:cui ſeruiuit hercules qs nõ mẽinit/de quo Maro. Quis nõ euriſtea durũ. Lege Ariſtotelẽ in problematis encyclicis doctiſſime narrãtẽ quẽadmodũ per iram hercules multa nefanda patrauerit agitatus nigra bile:& comiciali morbo.

Cellulee. ſcribo. cęruleo. ignẽ vero cęruleũ dixit piceũ & fumidũ ad aſtra craſſa caligie tẽdẽtem.

Intendit Terintus Apollo arcũ auratũ. quid ſi legis tyrinthius a loco vbi colebatur.

Dialecticã inuẽtam eſſe dictis veri & falſi q̃ſi diſcrepatricẽ. lego. diſceptatricẽ hoc eſt diſcriminatricẽ & iudicẽ a verbo diſceptare vñ diſceptatores dicti:q pͥudicib⁹ ad lites dirimẽdas iteruenũt. Tũ paucis additis venit ad ſoritas lubricũ ſane & piculoſũ locũ. D. ſcribe. venit ad ſoritas lubricũ ſane & piculoſum locũ dialectica. Soritas græci vocãt captioſũ & multiplex argumentãdi gen⁹:in quo ex vno cõceſſo ad multas cõcluſiones cõnexas aſſurgãt:de q̃ re ſupra. M. Tulli⁹ ſic. Mihi aũt nõ idẽ faciedũ puto. ſed ipſa capita dicẽda:& primũ quidẽ hoc repͥhẽdẽdũ q captioſiſſimo gñe interrogationis vtuntur:quod genus minime a philoſophia probari ſolet: cum aliquid minutatim & gradatim additur aut demit ſoritas hoc vocant:qui aceruũ efficiunt vno addito grano: vitioſum ſane & captioſum genus. Sic enim aſcenditis. ſi talem viſum abiectũ ab eo dormiẽti vt pbabile ſit

cur non etiam vt valde veriſimile:cur demum vt non difficiliter a vero internoſcatur.deinde ne in
ternoſcatur quidẽ.Poſtremo vt nihil inter hoc & illud interſit.huc ſi perueneris me tibi primũ quic
q̃ concedẽte meum vitium fuerit:ſi ipſe tua ſponte proceſſerit tuũ. Soritas vocant a dictione græ:
ca σωρος quę ſignificat cumulum & aggerem:quoniã ſemp aſcendunt in cumulum hæc argumẽ
ta.Latini aceruũ.De his Perſius intelligit authore priſco interprete Probo . Inuentus criſippe tui
finitor acerui. Sidonius:Martianus has ſoritas dictitant aceruos.

Aliquando priuſq̃ ad multa perueniat quieſcere.i.quod dicitur hæſitati imperine vel ſtrictas.
corrige.Quieſcere id eſt quod dicitur hęſitare licet.Rumpere vel ſtrictas licet inquit. Senſus.Cry:
ſippus aculeos horum aceruorũ in te dirigit:aſſumit:proponit:oportet vel negare vel concedere
poſitum:deinde propoſitum:inter poſitionem & propoſitionem licet quieſcere:quid quieſcere di
xi immo paululum conniuere& hæſitare reſpirareq̧.proin:inquit Cicero : rumpe iſtas ſoritas vel
etiam q̃uis ſtrictas in te:& acumen in vitam tuam intendentes. Stringere enſem eſt euaginatũ ma
nu arripere vt hoſtem inuadas. Si locus is quo ferentur equi principa erit.lego præceps.

Quid qđ eadẽ illa ars quaſi penelope tela retexens.ſcribe.quaſi penelopes telam retexẽs . Oẽs
nouerũt penelopen telam:vt procos falleret:textam interdiu:noctu ſolitam retexere:quare de his
qui idem opus fruſtra repetunt prouerbialiter dicitur:telam penelopes retexere.

Ex his ſequendas eſſe alias improbandas. Bis hic repetẽdum eſt alias. leuia hæc quidẽ fortaſſe
videantur & friuola.ſed curioſitas nihil recuſat.

Tributium aliquẽ cenſeo adeant.a me iſtam exceptionẽ nunq̃ impetrabũt. Corrigendũ puto.
tribuliũ.hoc ſenſu.hæ ſoritæ veritatẽ potius implicãt q̃ explicent:mihi vtpote rationem ſequenti
illis hærere nõ iuuat:q; ſi inanes iſti philoſophi aſſenſores quoſpiã quærũt adeant tribules aliquos
vulgares & populares:q cõcedãt etiã quę neſciũt.Tribules in ordinẽ tribuũ cõſcriptos vocat:& cõ
ſequenter pinguem popellum.

Sin vitioſe & nimiam Diogeni reddet. Scribo. Sin vitioſe at minã Diogeni reddet. Mos erat
atticorum diſceptãtium:vt qui vitioſe cõcludebat mina vel alia quapiã taxatiõe mulctaretꝛ:quem
morem aduertes in Gelij libro decimo & ſeptimo his verbis. Saturnalib⁹ athenis alea quadã feſti:
ua & honeſta luſitabamus huiuſcemodi.Vbi cõueneramus cõpluſculi eiuſdẽ ſtudij hoies:ad leuan
dum tempus: captiones q̃ ſophiſmata appellanꝛ: mente agitabamus. Eaſq̧ quaſi talo aut theſſe:
rulas in medium vice ſua quiſq̧ iaciebam⁹.Captionis ſolutę:aut parum intellectæ præmium pœ:
na ve erat: nũmus vnus ſeſtertius.Hoc ęre collectitio quaſi mandario cœnula parabaꝛ oib⁹:qui eũ
luſum luſeram⁹.cõſideratis Gelij verbis legendũ videꝛ:negatione interpoſita:captionis nõ ſolutę
qm̃ paulopoſt idẽ ait.Dicere ergo debebat:q ad ſophiſma diluẽdũ ac refefellẽdũ ritu aleatorio vo
cat⁹ erat in qua pte:i quoq̧ verbo captio foret qđ dari cõcediq̧ nõ oporteret:niſi dixerat:nũmo ſin
gulo mulctabaꝛ:Ea mulcta cœnã iuuabat.Diogenes ne mina mulctareꝛ fuit ſtrenu⁹ & circũſpect⁹.
Tradit em̃ idẽ Gel⁹ cũ eũ ita rogaſſet Dialecticus.Quod ego ſum tu non es:Et Diogenes annuiſ
ſet:atq̧ ille addidiſſet.Homo aũt ego ſũ.Cũ id quoq̧ aſſenſus eſſet:& cõtra dialecticus ita cõcluſiſ:
ſet:homo igiꝛ tu nõ es.Hoc qdẽ inquit Diogenes falſum eſt.etſi verum id fieri vis a me incipe.

Quid em̃ cõſcẽdẽs nauẽ ſapiẽs nõ cõpręhẽſum aio habet:atq̧ pceptũ ſe ex ſentẽtia nauigaturũ
Quid põt.lego qui pote ẽ vel p cõtractionẽ põt p quõ poſſibile ẽ.Perſius.Qui pote? vis dicã? nu:
gans cũ tibi calue:& q̃ ſecunꝛ. Proptius:qua pote quiſq̧ in ea cõterat arte diẽ. Qui pãda pticula p
quomodo poniꝛ a Plauto ſubinde.& Oratius ſic in ſermonibus.Qui fit mecœnas vt nemo quã ſi
bi ſortẽ ſeu ratio dederit:ſeu ſors obiecerit:illa contentus viuat?

Qui vſq̧ ad ſenectutẽ cũ carneade fuit hõ & acut⁹ vt pœnius.q s fuerit hic pœnius ingenue me
neſcire profiteor:quare ita legendũ puto.& acutus & promptus.Laudat em̃ ſuperius Clytomachũ
philoſophum:in quo multum induſtriæ fuit.

Ego em̃ & ſi maximã actionẽ puto repugnare viſis:obſiſtere opiniõib⁹:aſſenſis lubricos ſuſti:
nere:credoq̧ Ditomacho ita ſcribẽti.Herculi quẽdã laborẽ exaridatũ a carneade.ſcribo.aſcẽſus lu
bricos ſuſtinere:credoq̧ Clytomacho ita ſcribẽti vt herculi quẽdã laborẽ exãthlatũ a carneade.Io:
cus Marci Tullij irridentis carneadem:qui cum niteretur tollere aſſentionem ſibi videbaꝛ tãq̃ Her
culaneum laborem adgreſſum:feram immanẽ ſuſtuliſſe:credebatq̧ ſe exanthlaſſe hoc ẽ exhauſiſ
ſe.i.ppeſſum eſſe erumnam Herculis. An exanclare an vero qđ meli⁹ exanthlare dicendum ſit re:
mitto te ad Plautinos noſtros commentios.

In liberis pcurãdis.expone erudiẽdis & alẽdis.ſed magis latĩe loq̃ris ſi pcreãdis.paulo ĩfra cũ ait
& ſibi ipſũ cõtrariũ repio alibi ſcriptũ eẽ.& ſibi ipi cõtrariũ.res ſenſu leuicula:nitori vero eloquẽtię
nõ pui momẽti.Cũ ſit.n.cãpus:in quo poſſit:exultare orõ cur eã ĩ tãtas anguſtias & ĩ ſtoicorũ du:
mete.Cõpellim⁹.Scribo in ſtoicorũ dumeta cõpellim⁹. Sic em̃ iũcti legẽdũ ẽ. Dumeta horrida & aſ
pera vocat argumẽta inter ſe cõplicata vt dumi hoc eſt vepres:quos ventus cõuoluerit . Dumeta

loca dumis conſita dictitamus: quemadmodū ſpineta: vepreta: & ſenticeta.

Age reſtitio peripateticis. corrige. reſtito pro repugno: reluctor: nec me trahi ſino.

Non quero rationes eas: quae: ex iectura pendent. ſcribo ex coniectura: dicuntur rationes pē dere ex coniectura: quae minime firmae ſunt: nec penitus radicem egerunt

Punctum eſſe: quod nullam magnitudinem habeat extremitatem: & quaſi libramentum: in quo nulla omnino groſſitudo ſit. Scribo. quod nullam magnitudinem habeat: nec extremitatem & quaſi libramentum: in quo nulla omnino craſſitudo ſit: nec enim groſſitudo nec groſſus voces: quibus recentiores medici ſcatent: purae aut integrae latinitatis ſunt. Sed pro his Romani craſſum & craſſitudinem dicunt.

Quod ſi geometricis rōnib⁹ eſſe creditur⁹: q̄ vim afferūt in docēdo vos ipſi vt dicitis. lege qđ ſi geometricis rōnib⁹ ſeſe creditur⁹. vos ipſi vt dicitis: eſt anaſtrophe: ꝑ eo qđ ē: vt vos ipſi dicitis.

Ne ille longe aberit. nę cum diphthongo pro certe ſcribo. vide Plautum noſtrum in amphitruone: & Priſcianum.

Vnum ex phyſicis pictiſſimum probabitis. ſcribendum potiſſimum. quoniam paulum ſupra dixerat. finge nunc aliquem fieri ſapientem nondum eſſe q̄ potiſſimum ſapientem.

Princeps talis vnus. Thaletem intelligo: de quo Auſonium lege.

Cum ſubditur infinitum aer. quis neſcit aera legendum.

Mihi ne dybitere quid relinquatur vt omittam leuitatem temere aſſentiendum. Corrige. mihi ne dimittere quidem relinquatur vt omittam leuitatē temere aſſentiēdi vel aſſentiētium. & ſenſus eſt. tibi non licet hanc oppugnationem negligere. ſed tanq̄ caput tuum tutari: mihi nec quidem dimittere illam niſi noſtrę ditionis aſſertam relinquere.

Cur deus omnia noſtri cauſa cum faceret ſic multis tantam vim in atercum. ſcribo natricum. Sunt natrices ſerpentes peſtiferę: quae in aqua venenum ſpargunt a natando dictae. Lucanus. Et natrix violator aquae.

Cuius quidem vos maieſtatem deducitis vſq; ad apium formicarumq; perfectionē: vt etiam inter deos mirmetides aliquis minutorum opuſculorum fabricator fuiſſe videatur. Myrmecides ſcribendum eſt. Fuit enim myrmecides: qui ſibi maximam gloriam peperit in paruis marmoreis opuſculis. Fecit enim muſcam ala quadrigam tegentem. Similiter in paruis imagunculis laudem pithcicus retulit: vnde ſic cecinit Propertius. Pithcicus parua vindicat arte locum. Senſus Ciceronis ē. vos deum fabricatorem etiam minutulorum ducitis eſſe tanq̄ quēdā myrmecidē: qui & cōtē nēda fabrefacere nō cōtēnit. De hoc myrmecide meminit his Plynius libro trigeſimo ſexto natu. hiſto. Sunt & in paruis marmoreis famam conſecuti myrmecides: cuius quadrigam cum agitatore cooperuit alis muſca: & callicrates: cuius formicarum pedes atq; alia mēbra pdicere non eſt.

Ecce tibi e tranſuerſo lauiſa tenus Straco qui det. expunge audacter hęc portēta verborum ſic haec meliora ſubſtituens. Ecce tibi e tranſuerſo lacydes tenet & Strato qui dent. hoc eſt improuiſi tenent te e tranſuerſo & ob hoc nocentiores ruunt lacydes & ſtrato. De lacyde ſupra. De Stratone infra meminit.

Neq; vt ille: qui aſpis & leuib⁹ & hamatis micinatiſq; corporibus. corrige: hamatis vncinatiſq; corporibus. corpuſcula atomorū deſcribit: quę imitantur hamos & vncinos ſi democrito credim⁹.

Haec eſt Democriti non docentis. ſed optantis: corrigo. opinantis. docet enim qui veritatem tenet: opinatur qui vmbram veritatis & falſum imaginatur.

Neq; eo tā aiūt empici notiora illa quia pňt fieri: vt patefacta & deiecta mutenť. lego. neq; ea: aiūt empyrici: notiora ſūt qa pňt fieri vtpote q̄ patefacta & obiecta mutēť. Sēſus. oculi humani hebetes ſūt ad cognitionē veritatis: quinimo aiunt medici ſcientiā expientię habētes nō curationes: nec vulnera eē notiora hoc ē pſtare nobis certiorē fidē & cognitionē qa bñ ſuccedāt ſępe expiētiae. qm̄ patefacta & obiecta intellectui noſtro. & qualitatē ſuā oñdētia medicis cognoſcētib⁹ cām illius morbi ſaepe in melius: aliquando in peius q̄ ſperabam⁹ mutenť. Herophili eraſiſtratiq; tpib⁹ in tris ptes medicina diducta ē: vt vna eſſet q̄ victu: altera q̄ medicamētis: tertia q̄ manu medereť. Primā Διαιτητικην. i. diętică: ſecūdū Φαρμακευτικην. i. pharmaceuticā: tertiā Χειρουργικην. i. chirurgicā gręci noīauerūt. Ei⁹ autē q̄ victu morbos curat longe clariſſimi authores etiā alti⁹ quędā agitare conati: rerū quoq; naturę ſibi cognitionē vīdicarūt: tāq̄ ſine ea trūca & debilis medicina eſſet. P⁹ quos ſerapion primus omniū nihil hāc rationalē diſciplinā ptinere ad medicinā pfeſſus in vſu & experimētis eā poſuit: quē Apolloni⁹ & Glaucias & aliquāto poſt Heraclides tarētin⁹: & aliq ſi mediocres viri ſecuti ex ipſa profeſſione ſe empiricos appellauerūt. Hęc Celſus libro primo medicinae.

Liber a tali irriſione ſocrates liber Stothius: quid ſi ſtoicus legis? Paulum infra cum ſic ſcribitur. probabile ſicci occurris. quis non videt. ſic. ſcribendum. Quin & cum ſuperius paulo quaſi terraculum mouēt: puto ſcribēdum mouetur. pręterea. infra vrgebor iam omnium noſtrū. ſcribo vr-

gebit & ad coniunctionem refero. Infra quoq; ſic ſcriptũ eſt. Et vt nos neq; ſumus ad baulos puteoloſq; videamus. ſcribo. vt nos neq; cum ſumus ad baulos puteolos videamus.

Neue fueris cõmenice rebus aſcenſus. Scribo. ne ve fueris cõmentitijs reb⁹ aſſenſus hoc eſt ne aſſentire rebus his vanis: friuolis & nugatorijs: adulterinis & a veritate remotis. Commentari ſeu comminiſci ſignificat excogitare falſa & adulterina. aſſenſus em̃ ẽ preteritum perfectum a verbo aſſentior. Adiuuat quod ſequitur. nihil ſentire melius eſt q̃ tam parua ſentire.

Zenoni & reliquis vero ſtoicis ether videt̃ ſummus deus mente praeditus quia regantur Elenter: quae quaſi maiorum eſt gentium. corrige. Zenoni vero & reliquis ſtoicis aether videtur ſũmus deus mente praeditus: qua regantur elementa: quae quaſi maiorum eſt gentium hoc eſt quae minorem obtinent in rebus his principatum. Alludit ad diuiſionem vrbis: quae diuidebatur in maiores et minores gentes. Eſt em̃ ſimilitudo tracta ab vrbe.

Cogimur diſſenſiõe ſapientũ dominũ noſtrum ignorare: quippe qui neſcim⁹ ſoli antethen ſeruiam⁹. ſcribo. ſoli an ętheri ſeruiam⁹. Tanta varietas eſt inter ſapiẽtes vt ignoremus an dominum noſtrũ ſolẽ accipiamus: quod Plynio non diſplicuit: an vero aetheris puram lucẽ: iuxta illud poetę priſci. Nullus aegrotus ſenex tam informe ſomniauit quod nõ aliq̃s philoſophorũ dixerit.

Vox ergo huius magnitudinem quaſi decempeda. huic enim me quaſi materialis architectis mẽſurae vi**ae. nego hoc p̃mẽſi refertis. Scribo. Vos ergo hui⁹ magnitudinẽ quaſi decẽpeda. huic. n. quaſi materiali architecto mẽſurę v**ae nemo hoc p̃mẽſum refert. ſenſus ẽ. Vos O ingenia ſumma: q̃ creditis ſolẽ poſſe cõp̃hẽdere pertica menſurę accõmoda: q̃ decẽpeda vocat̃ q̃ q̃ vtit̃ vocat̃ decẽpedator: metimini hunc ſolem: & tanq̃ illi reſponderint: nobis licet: & ego inquit anteq̃ reſpõſum daretis ſciebam. ſed ego recte credam huic ſoli vos non poſſe nedum ſuam id eſt ſolis. ſed nec veſtram menſuram colligere: nec circũſcribere. Simile in Aſtrologos graecis verbis ſcriptũ epigramma admonens illos vt prius corpuſculum ſuum menſurent: demum ſolem & caelum. Poſt hęc ſubſequitur Cicero priorem ſententiam id eſt ſolis. peto a vobis: ait: ſi quiſpiã ẽ qui decẽpeda ſolẽ mẽſurauerit nemo affirmat: difficile eſt igit̃ magnitudinem ſolis colligentib⁹ credere.

Neq; cum iſtas quaeſtiones philoſophorũ exterminãdas puto. Eſt enim animorũ ingenuorũq; Quidam mallunt ſcribere. Neq; ego iſtas quęſtiones philoſophorum exterminãdas puto. Eſt em̃ animorum ingenuorum. Paulopoſt humana decipimus. corrige. deſpicimus.

Si vera aliquid occurrit quod veriſimile videatur humaniſſima completur animus voluptate ſcribo. amoeniſſima.

Poſt Euclides Socratis diſcipul⁹ magis are⁹ a quo ijdem illi megarici dicti. Corrige. Poſt euclides Socratis diſcipulus a quo megareus. vel ſocratis diſcipulus megareus pro megarenſis

A Menedemo autem q; is eretria ſint aretriaci appellati. Scribo. a Menedemo autem q̃d is ex eretria: ſint eretriaci appellati. Senſus. Menedemus autem quoniam fuit ex eretria ab eo philoſophi dicti ſunt eretriaci. Eretria antiqua ad portum delphinium in Euboea iacet nauigatione. ſexaginta ſtadiorum habens. Secundum poſt delphinium eſt oropus ſtadijs intra. xx. Apud hunc vero eſt huius temporis eretria. Author Strabo geographiae libro nono.

Adiaporia ab ipſo dicitur. lego adiaphoria hoc eſt indifferentia & neutralitas: vt ita loquar: in qua ſummum bonum zeno poſuit.

Phirro aũt [illegible] ne ſentire quidẽ ſapientẽ: quę apati nominantur. Scribo pyrro aũt ne ſentire q̃dẽ ſapientẽ: quę ἀπάθειν nominantur. Senſus. Pyrrho nec illa quoq; ſentire ſapientem: quae indifferentia dicebat Zeno. ſed nec ſentire quidẽ quicq̃: quod apathin hoc eſt nihil pati graeci vocant. hic eſt ille pyrrho: a quo ſceptici philoſophi pyrrhonij dicti: e quibus fuit Fauorin⁹. hi ad interrogata dubia proferebant: ſemper ambigentes. dicebant enim poteſt eſſe q̃d caelum eſt leue: & poteſt eſſe q̃d eſt graue. De his Geliũ inuiſe. Paulum infra cũ ſcriptum eſt cũ cinaraicis tu ſcribe cũ cyrenaicis

Pręſertim Theophraſto diſſero copioſeq; dicente. ſcribo. diſerte copioſeq;. Infra cũ inquit. Eſt em̃ magnus: verus: aureolum. quid ſi ſcribis? magnus verum aureolus.

Cõſulem: praetorem: imperatorem: neſcio. an ne quin qui virum. Quid ſi quinq; virũ ſcribis? Paulũ inferi⁹. ſi ea aſſenſus. corrigo. ſi es aſſenſus vel ſi eas aſſenſum figurate pro aſſentiaris.

Apud Ditomachum cum carneades & Stoicus Diogenes ad ſenatum in capitolio ſtarent aulum albinum: quintum. P. Scipione &. N. Marcello communes praetore coetum. Corrige audacter. Apũd clitomachũ cũ carneades & Stoicus Diogenes ad ſenatũ in capitolio ſtarẽt aulũ albinũ quintum. P. Scipiõe &. M. Marcello cõſulib⁹: praetore ſextũ. Quintũ aduerbialiter ponit̃ a denotãte quinquies conſularẽ dignitatẽ iniuiſſe. Sextũ pretor: qui praeturã ſexies auſpicat⁹ eſt. Plyni⁹. ſextumq; conſul & tribunitię poteſtatis particeps. Gelius Marcum Tulliũ Ciceronẽ inquit heſiſſe nũquid ſextũ cõſul an ſexto diceret: & p̃ hãc ambiguitatẽ Tulliũ conſueuiſſe dimidiata verba ſcripſi

tare. Auguſtinus tamen diſcreuit hæc in libro de grammatica his ferme verbis. Eſt etiam quædā obſcuritas in aduerbijs: die ſecūdo: tertio: quarto: quinto: ſexto: & ſecūdū: tertium: quartum: quintum: ſextum: vt puto ſecundo factus eſt conſul: & ſecundum fuit conſul. ſecundo ad ordinem pertinet: ſecundum ad numerum: vt puta cum dico ſecundo factus eſt conſul: pertinet vt dixi ad ordinem: quod primo alter factus ſit: & ſic alter ſecundo. Cum autem dicimus ſecundum conſul vel tertium vel quartum vel quintum vel ſextum ad numerum pertinet: qđ ſextus fuit conſul. Inde Cicero de Mario ſic ait. Sextum conſul id eſt qui ſex conſulatus meruit Septimum conſul ꝙ ſepties conſulatum meruit. Hæc Varro diſtinxit in libris numerorum.

Nam hæc vrbs: neqꝫ mea ciuitas tamen. ſcribo. Nam hæc vrbs atqꝫ mea ciuitas tamen. Subintellige putat me ſapientem: quæ mihi præturam honorem ſapientis humeris aptum delegauit: cuius iudicium pluri facio q̄ tuū Paulum ſupra. hiſtoria ſcripta græca. ſcribo. græce. præterea cum ait Iacentem ſcripſiſſe carneadi. corrige tacentem. Dicit̄ quis tacens ſcribere qui cū videat̄ vtēs breuitate laconica tacere: ſcribit tñ aculeata verba: quę plus habēt in receſſu q̄ polliceant̄ in fronte.

Aliquid aſtre tā comprobem. ſcribo. aliquid aſtruens tam improbū & incognitū. q̄q̄ apolemonis. ſeiunctū legendū eſt a palæmonis. Eſt eñ palęmon philoſophi nomen.

Tantum viderem qđ tu non es commotus a ciſcis aſſentiris. Approbat verum. Lego tantum tibi diſto ꝙ tu nō es commotus a ſenſibus: aſſentiris. Approbat ſapiens verum illud certum. Diſcrimen facit inter ſapientis motum & vulgaris.

Aut atriphon nunq̄: quidā legunt nihil acrius. ego vlterius quærendum cenſeo.

Et quidem vt ſeditioſi tribuni ſolēt occludi tabernas iubes. ſcribo iubes. mos erat ſeditioſorū tribunorū iuſtitium indicere: iubere officinas & tabernas claudi: vt inditiū darēt negocium leue nō inſtare. Sed periculū formidoloſiſſimū. Paulopoſt ad illā veniā. ſcribe ad illa.

Quaq̄ rem vllam. ſcribo. q̄q̄ pro aliquā.

Quæ nomē ei rei qđ aūt cōſueuerat tacelepſi impoſuit ſcribo. qui nomē ei rei qua cū conſuerat prolepſin impoſuit. Idem Cicero ſupra. Cætera aūt ſimilitudinib⁹ cōſtituit: ex quibus efficiuntur notitiæ rerum quas græci tamen eundem actum prolepſis vocant. Paulum infra. arce vehementes compreſſerat. Scribo. arte.

Ita tu nunc catulle lucere neſcis: neqꝫ tu hortenſi in tua villa noſcere. Lego Ita tu nūc Catule lucerię ne ſcis neqꝫ pro & ne. ſeiunctim ne interrogatio & : qꝫ: copulatiua ſcribenda. infra paulo: ſi nihil compręhendi poſſit. ſcribe compręhendi.

An pateretur hæc erixis aut phidias. Scribo: an pateretur hæc Zeuxis an phidias. Infra. ea vt eſſet factam. ſcribo facta.

Fauonius ipſe viſus iurat magnitudinibus tēpus eſſe. ſcribo. Iurat migrationis tēpus eſſe. Præſtolabant̄ eñ Cicero: hortēſius & Catulus dū ventus migratiōi incōmodus ceſſaret. Fauoni⁹ leniter ſpirans & maria ſternens iurat̄ ideſt pollicet̄ adridens flatu beneuolo tēp⁹ diſcedendi cōmodiſſime appetere. Iurat dixit ludens in iureiurando iudicū: de quo ſuperius multa dixerat repetit feſtiue verbū ſupra poſitū: vel alludit ad nomē philoſophi Stoici Fauonij: cui erat ęmulatio cū Catōe.

Quā de oculorū ſenſuūqꝫ reliquorū mēdacijs & de ſolite aut Peudomeno. Scribo. Quā de oculorū ſenſuūqꝫ mēdacijs: & de ſorite aut pſeudomeno. Intelligit per Soritas implicata illa argumēta: de quibus ſupra. Pſeudomenō argumentum fallaci ſtropha differētes implicans. Pſeudomenō interpretamur mendax. Species eſſe implexorum ſirporum docet ſic ſubdens Cicero. Quas plagas ipſi contra ſe Stoici texuerunt.

Aſſuum autem non perceptio. lego. aſſumam autem. incipit autē vti anacephaleoſi id eſt recapitulatione: & quicquid carneades dicebat: & cęteri ſui dogmatiſtæ: colligere.

Perepochem illam omnium rerum comprobans qui. lege. periochen illam omnium rerum cōprobans quin. perioche enim comprehenſio dicitur: quod patet ex titulo Auſonii lepidiſſimi poetæ in deſcriptione hiſtoriæ Homericæ. Paulum infra. habito inquā ſentētiam tuam. quid ſi habeo ſcribis. hoc ſenſu. accipio: teneo ſententiam tuam: nec illa mihi diſplicet niſi habitare noue vſurpaſſet pro valde habere.

Tum ille ridens tollendum teneo te inquā. Nam iſta academiæ eſt propria ſententia. Senſus hic ſubobſcurus eſt admodum: proinde lucerna lucubratiūcularum noſtrarum eget. Interrogabat Catulus hortēſiū quid de concluſione totius diſputatiōis ſibi videretur: ſic reſpondet. velū nauticum leuandum mihi videtur: & abeundum eſſe præcipue vocante Zephyro grato nautis ſpū. Reſpōdet Cicero. teneo te inquā. Hoc ē ſubobſcurū: hoc verbū & in multas ptes trahi capax Accipio nauigādū eē meli⁹ ducis & putas q̄ de cōcluſione cōtraria diſputare. Nā iſta academię ē ꝓpria ſententia nō diſputandū eſſe: ꝙ ſi diſputandū nil concludendū. quoniam concluſio ſcientiam

gignit: quã tollit academia. Potes ſuboſcure credere loquutũ eſſe hortẽſiũ ne catulum offenderet & dixiſſe tollendum hoc eſt e medio: & abolendum hoc dogma academicorum. Nam tollere et extollere hoc ſignificat. Prior lectio congruentior genio Ciceronis eſt: & ridiculo hortenſio: qui rẽ quã ioco incęperũt: ioco finiendo condiant.

Epitomes Pij in hortenſium finis.

Fabula Anticli ab Vlyſſe a loquendo cohibiti explicata: ſimulq; altercatũ nunquid Angelus Politianus recte Domitium taxauerit.

Cap. cli.

IAcobus conſtantius Fanenſis vir graece & latine doctus: in quo mihi non mediocriter applaudo quod & amicus: & auditor meus extiterit: inter ambulatiũculas: quas aeſtiuis horis a coena captare conſueuimus mecum diſceptare ſolebat an Politianus Angelus Domitij Veronenſis prerabidus inſectator: candide magis an canine Calderinum taxauerit in expoſitiõe illi⁹ carminis in ibim. Vtq; loquax in equo eſt eliſus guttur agenor: Sic tibi clau datur pollice vocis iter. Fabula quę refertur a Domitio nimis eſſet accommoda ſi anchora authoris idonei fulcireť. Conſtantius meus Homerũ ab Angelo in teſtimoniũ adductũ non Angeli ſententiae ſatiſfacere cõtendit: nec aſſerere anticlon ſtrãgulatũ fuiſſe. ſed a loquendo cohibitũ oppoſitis ori manib⁹. Curioſi hominis fuit iſta dubitatio: & ingenij prorſus muſici. Aſſentiebamur in primo congreſſu: anteq̃ cõminus pugnaremus Iacobi noſtri candori pro Domitio ad me prouocantis. Adiuuabat hoc qđ Homerus manus Vlyſſęas oppoſitas ori tradit anticli: & de pollice nulla fit mentio: quo agenor introductus ab Ouidio ſpiritali arteriae impacto perimitur. Nam Homeri carmina in quarta Rhapſodia poſita ſunt hęc.

αντικλοσ δεσ εγοιοσ αμειψασθαι επεεσσιν
ηθελεν αλλ οδυσευσ επι μαστακα χερσι πιεζε
νωλεμεωσ κρατερησι σαωσε δε παντασ αχαιουσ.
τοφρα δε χ οφρα σε νοσφιν απηγαγε αθηνη

Hic enĩ ab Homero tantũ refertur Helenã acceſſiſſe ad equũ fabrefactũ ab epeo: quã ſimilantem vxorũ voces nullus non equo incluſorũ gręcorũ heroũ cõtempſit pręter Anticlũ: qui Helenę vocẽ vxoris eius Laodamiae ſimulãti: cũ rñdere vellet manibus ori ſuo oppoſitis cohibit⁹ eſt ab vlyſſe: vñ nõ mouit man⁹ quouſq; pallas iuberet Helenã abire. πιεζε verbũ quo vſus eſt Homer⁹ ſtrãgulationi non eſt aptum. Sed preſſurę: q̃ fieri poteſt citra mortẽ: ſtrãgulatiõe vltimã perniciẽ p̃ſupponente. Cõgruit qđ tradit Homer⁹ illũ retẽtũ donec pallas auerteret Helenã. Si enĩ vlyſſes eum ſtrãgulauerat: qđ opus fuerat tenereť Cũ dicãt hominẽ mortuũ nõ mordere: & cõſequẽter nec garrire. Quae cũ ita ſint cũ Conſtãtio meo cõgruo in hoc vno Angelũ nõ recte ex Homero detorſiſſe Anticlũ ab vlyſſe ſtrangulatũ: nec verbis Ouidianis Homeric⁹ ſenſus applicari põt. qm̃ Homer⁹ χερσι dixit. Ouidi⁹ pollice. Homer⁹ πιεζε. Ouidi⁹ Eliſus. Cęterũ ab Angelo ſum aſſerẽs ſecũ i equo anticlũ periſſe: an hac an alia de cauſa nõ ſatis liquet. Sed in hoc errauit Angel⁹ q̃ cum debuiſſet certũ in re dubia teſtimoniũ afferre: incertũ ꝓtulit. Si tryphiſiodori graeci poetę auctoritati heſiſſet magis e re ſua feciſſet: cuius tñ aduocat carmina. ſed ad hoc tantũ ꝓpoſitũ q̃ Anticlus vocareť ortygides: confiſus fidei Homerici carminis: quod nullam vel minimã de ſuffocatione Anticli praeſtat fidem. Tryphiſiodori carmina ſunt haec.

Ορτυγιδησ δ αντικλοσ ον αυτοθι τεθνειωτα
ιππω αδακρυσ αυτεσ ενεκ τερειξαν αχαιοι. Hoc ẽ. ortygides autẽ Anticl⁹: quẽ ibi mortuũ equo lugẽtes ſpoliauerũt gręci. Hinc vberrimũ teſtimoniũ eliciť in equo pijſſe Anticlũ. Dať tacite intelligi ꝓpter preſſurã manuũ vlyſſis: quib⁹ cũ diu forſan illũ opprẽſſiſſet p̃buit exitij cãm. Nec obſtat qđ: pollice: dicať ab Ouidio ab Homero vero: manib⁹. Eſt enĩ figurate ab ouidio pars pro toto poſita. Indigent expoſitione carmina Tryphiſiodori & interpretatione: quae Angelus Politianus aduocauit vt oſtenderet vxorem Anticli nominatam eſſe laodamiam. Carmina Tryphiſiodori ſunt haec.

αντικλοσ δ οτε κεντρον εδεξατο λαοδαμειησ
μουνοσ αμοιβαιην ανεβαλλετο γηρυν ανοιξασ
αλλ οδυσευσ κατεπαλτο. Latine ſic ſonãt. Anticlus aũt qñ ſtimulũ ſuſcepit laodamię ſolus retributionem ideſt reſpõſum orſus eſt aperiens garrulitatẽ. Sed vlyſſes exiluit. Anticlus dict⁹ eſt ſuſcepiſſe ſtimulũ laodamię qñ accepit vocem Helenę repraeſentantis vocẽ vxoris ſuae laodamiae: quae vox deſiderio vxoris illum ſtimulauit ad loquendum q̃uis prohiberetur.

Quod antiqui commercio non emptione vterentur iurecoſulti Pauli verba ad integritatem ſuam redacta: reſtitutis Homeri ſententiis: quę areis deformiter patẽtib⁹ viſebantur.

Caput.clii.

PRIcis legum conſultis nihil eloquentius eruditiuſq; noui: recentioribus nõnullis nihil infantius & ineruditiuſq; noui: Antiquis illis maieſtatem legum referentibus verbis romanis & Romana doctrina maior inerat cura eloquenter loquendi q̃ loquendi. ex his quidam infantiſſimi omnium vix caſte nomen proprium eloquuntur meram gothicam barbariem redolentes. Conſultiſſimi illi iuris auctores ſignate loquebantur: iſti ſpurce & improprie effutiũt mõſtra ab vltima barbarie a Bartholo Baldoq; relata. Illi ſcatebant oratorũ poetarumq; doctis adminiculis. Hi poetas inceſſunt: & ex albo ſuo tanq̃ e platonica republica explodũt: quo euenit vt cum caſu videas latine loquitari credas te audire lexiphanem Luciani portenta verborũ euomentẽ. Sunt tamen merito in doctorum decuriam aſciti in muſæum Bononienſe q̃plurimi: qui min⁹ nõ Ciceronẽ q̃ Bartholũ excuſſerunt. de Barbaris loquor & illiteratis his noſtris longe diſſimilibus: inter quos: tanq̃ inter deos Iuppiter: Ioannes Campegius eo lacte fluit eloquẽtiæ vt cũ illũ audias vix euelli poſſis: & ad eius mixtã cũ ſuauitate nectareæ eloquentiæ doctrinam conſeneſcas. Sed quid Bonifacium Elephantutium Iacobumq; Bouem meũ recenſeam: ex quorum labiis melle ſuauior fluit oratio: & innumeros alios: quos referre non leuis eſt labor? Omnes hi optimo cõſilio doctrinam cum eloquẽtia cõmiſcuerunt. Sed ad propoſitũ noſtrũ regrediamur. Paulus iuriſperit⁹ digeſtis de cõtrahenda emptione lib. vndeuigeſimo ſic ſcriptũ reliqt. Sed an ſine nũmis venditio dici hodie poſſit dubitatur: velui ſi ego togam dedi vt tunicam acciperẽ? Sabinus & Caſſius eſſe emptionem & venditionem putant: Nerua & Proculus permutationem nõ emptionem eſſe aiunt. Sabinus Homero teſte vtitur: qui exercitum græcorũ ære ferro hominibuſq; vinum emere refert illis verſibus grecis. Sed hi verſus permutationem ſignificare videntur ſicut illi. Magis autem pro hac ſententia illud dicetur: quod alias idem poeta dicit. Viden vt ex pulcherrimo iureconſulti corpore verba Homerica tanq̃ primaria membra conuulſa elumbem: fœdum: deformẽ codicem reddant. Prima authoritas ſic inſerenda eſt mutuata ex Homeri lib. vii. Iliados.

ενθεναρ οιμζορτο καρηκομοωρτες αχαιοι,

αλλοι μεν χαλκω. αλλοι δ αιθωνι σιδηρω

αλλοι δε ρινοις αλλοι δ αυτοισι βοεσσιν

αλλοι δ ανδραποδεσσι. Hoc ẽ græci comati emptitauerũt vinũ: alij ferro: alij ære: alij corijs bubulis: alij bob⁹: alij mãcipijs. De hoc ritu ſic plyni⁹ libro. xxxiii. natu. hi. Vtináq; poſſet e vita in totũ abdicari aurũ ſacra fames: vt celeberrimi authores ſcripſere: proſciſſum conuitiis ab optimis quibuſq;: & ad pniciẽ vitæ repertũ. Q̃tũ feliciore æuo cũ res ipſe pmutabant̃ inter ſe: ſicut & troianis tpib⁹ factitatũ Homero credi cõuenit. Ita eñ vt opinor. cõmertia vict⁹ grã iuẽta: alios corijs boũ: alios ferro captiuiſq; rebus emptitaſſe tradit. Videt̃ ergo plyni⁹ carmia ſupiora demõſtraſſe. Seruius Maurus in enarratione illius ſententię ex georgicis: q̃uis mileſia magno Vellera mutent̃ tyrios incocta rubores. ſic ait. Mutent̃ magno ingenti ptio compareñtur. Nã apud maiores omne mercimonium in permutatione cõſtabat: quod & Caius homerico cõfirmat exemplo. Libro tertio inſtitutionũ deſunt hi verſus in rubica de emptione & venditione ſic loquente iuriſperito. Illud eſt qđ vulgo dicebat̃ permutatione rerum emptionẽ & venditionẽ cõtrahi: eãq; ſpẽm emptiõis vetuſtiſſimã eſſe: argumentoq; vtebatur greco poeta Homero. qui aliquã partem exercitus achiuorum vinũ ſibi comparaſſe ait permutatis qbuſdã rebus. his verbis oñdit & iureconſult⁹ deeſſe in inſtitutionibus hęc verba gręca. Secunda authoritas Homeri: quæ media inſerenda Pauli titulo fuerat: nũc memorię nõ ſuppetit: ſi occurret ſtudioſos legum olim nouo munuſculo demerebor. Sed de eloquẽtibus iuriſperitis intelligo: barbaros aũt floccifacio: q mallũt gręcũ vinum bibere q̃ gręcas lr̃as legere. Sed id qđ ſubſeqt̃ in tertia Homeri authoritate poſt hęc Pauli verba. magis aũt pro hac ſñia illud dicet̃: qđ alias idem poeta dicit: tu græcos Homeri verſus areę hianti ſic inſere in fine primæ rhapſodiæ poematis odyſſeæ prope calcem poſitos.

την ποτε λαερτης πριατο κτεατεσσιν εοισιν

πρωθηβην ετεουσαν εεικοσαβοια δεδωκεν.

Sẽſus ẽ homeri qđ laertes emit euryclíã viginti bob⁹. Cũ vero Paul⁹ iurecõſult⁹ cõtẽdit antiquos emere ſolitos cõmercio hoc ẽ rerũ pmutatione: verſus priſtinos de pmutatiõe facere fidẽ refert: nõ autem de emptione: verſus vero iſtos ex primo odyſſeę allegatos magis emptiõem probare videntur ab antiqs fieri ſolitã p cõmutationẽ & cõmercium qm̃ ẽ additum verbum πριατο qđ cõgruit emptioni in ſuperioribus Homeri carminibus verbum nõ eſt additum emptioni Seruiens. quare pbo lectionẽ priſci codicis plyniani lib. trigeſimo tertio: in quo nõ emptitaſſe: ſed mutaſſe ſcriptũ ẽ: quali figura loquẽdi Virgili⁹ vtit̃ cũ ait. mileſia magno vellera mutentur.

Deorum inſignia quæ in priapæis poſita ſunt eſſe detorta ex epigrammate græco. Cap. cliii.

Quis nam priapæi hoc eſt oſcœni poematis fuerit author a litterarũ magnis ducibus ambigi ſcio: hinc Seruio Virgiliũ prętendente: illinc Angelo Politiano Naſonẽ Ouidium. Superius cũ nõnulla ex hoc poemate enodarẽ nec hũc nec illũ ſcriptorẽ ſpurciſſimi poematis agnoui: contendi op⁹ eſſe congeſtitiũ: & quoddam veluti ſymbolon hoc eſt collatitium carmẽ varijs & innumeris: qui ea floruerũt ætate. poetis in gratiam auguſti vel mecœnatis vel alteri⁹ ſummatis viris: epigrammata laſciua ludentib⁹. Placet in gratiam mecœnatis fuiſſe cõpoſita: quando ipſe poetarũ propugnator fuit acerrim⁹ & fautor. Adde qđ horti mecœnatiani celeberrimi ſunt apud idoneos authores. Nuper cum euoluerem epigrãmata græca deprehendi ex verſibus atticis totũ perfeciſſe epigrãma authorẽ iſtius opuſculi qđ ſic in oſcœno carmine legiẽ.

Cur oſcœna mihi pars ſit ſine veſte requiris?
  Quæro tegat nullus cur ſua ſigna deus?
Flumẽ habet mundi domin⁹: tenet illud apte:
  Nõ datur æquoreo fuſcina tecta deo.
Nec mauors illum: per quẽ valet: occulit enſem.
  Nec latet in tepido palladis haſta ſinu.
Num pudet auratas phœbum portare ſagittas?
  Clam ne ſolet pharetram ferre diana ſuam.
Num tegit alcides nodoſæ robora clauæ?
  Sub tunica virgam num deus ales habet?
Quis bacchum gracili veſtem prætendere thyrſo?
  Quis te cælata cum face vidit amor?
Nec mihi ſit crimen quod mentula ſemper aperta eſt.
  Hoc mihi ſi telum deſit: inermis ero.

Sententia huius epigrammatis ex ſecundi verſibus eſt ſublata q̃uis iſte Secundus non in ſtatuam priapi Sed amoris ediderit epigramma. Sed iam Secundum audi.

σκυλοχαρεισ δερωτασ ιδωσ βριαροισ ιρ ετω ομοισ
  οπλα φερουσ ιθεωμμη πι αγαλλομενα
τυμπανα και θυρσ ομ βρομιου. ζηροσ δε κεραυνον.
  ασπιδ ενιαλιου και κορυν κυκομορ
φοιβου δε ευτοξον φαρετην. αλιου δε τριαιναν
  και σθεναρων χειρων κρακλεουσ ροπαλον.
τι πλεον ανθρωποισ ιμεροσ ο τε και πολον ειλε.
  τευχεα δαθανατων κυπρισ ελησατο.

De Lebete Dodonæo Callimachus explicatus. Capitulũ cliiii.

Callimachus cyrenæ⁹: quem tanq̃ poetarũ numẽ latini gręciq; pariter ſũt venerati in dialogo: cui titulus eſt in delum hos ponit.

Οι μεν τοι καλαμην τε και ιερα δραγματα πρωτοι
ασταχυων φορεουσιν. α δωδωνηθε πελασγοι
τηλοθεν εκβαινοντα πολυ πρωτισα δεχονται
γηλεχεεσ θεραποντεσ ασιγητοιο λεβητοσ.

Hoc ẽ. hi q dẽ tibi culmũq; & ſacros maniplos primi ſpicarũ ferũt: quos ex dodone pelaſgi longe aductos valde iprimis ſuſcipiũt humi cubãtes famuli nõ ſilentis lebetis. Interpretanẽ aliqui apud Callimachũ ασιγητοιο λεβητοσ dici a Callimacho qm̃ ſubinde bullit & feruet: q̃ q̃ puerilis & ludicra ſit interp̃tatio quiuis vel mediocriter eruditus pſpicere põt. Ego refero ad puerbiũ gręcũ: qđ his verbis legiẽ apud parœmiarũ authorẽ. το δωδωναιον χαλκειον και ται παρα μεναγδρω εν τω αρηφω. ειρηται δε επι των πολλα λαλουντων και μη διαλειποντων. φασι γαρ εν δωδωνη χαλκειον επι κιονοσ εσαναι τον παιδα εξηρτημενον μαστιγα χαλκην. πνευματοσ δε κινηθεντοσ μεγαλον την μαστιγα πολλακισ εισ τον λεβητα εκπιπτειν και ηχειν ουτω τον λεσηντα επι χρονον πολυν. hoc eſt dodonæum ahenũ vſurpatur a Menãdro in arepho. Dicitur autem in loquaces & a garrulitate non deſiſtentes. Dicunt enim in dodone ahenum in columna in edito iacere. In altera vero colũna prope ſtare puerum adpenſum flagellum habẽtem æreũ. Spiritu autẽ moto magno flagellum ſæpe in lebetem incidere: vnde ſtrepitus non paruus reſultat. de hoc ritu meminit Auſonius ita canens. nec dodonæi ceſſet tinnitus aheni. Plynius noſter conſimilia prodit de quibuſdam tintinabulis in ptero locatis: quæ vento collidebanẽ. hic eſt verus calimachi ſenſus.

An Ioannes prima longa proferatur.

INcidi nuper iu grãmaticulos quoſdam altercatiõe ethcoclea cõfligẽtes:& lanã aſini quæ-rentes:quorũ vnus exerta & prope ſtẽtoria me voce cõterruit alterum ſabbatariũ cõpellans ꝙ Ioãnẽ non Ianũ in verſu ſcripſiſſet:& errori errorem addidiſſet ꝙ triſyllabum nõ quadriſſyllabum nomẽ hoc recognouiſſet. Cui ego ſubridẽs. Tu deterior inq̃ qui iudæos ſui pontificis priuilegio ciuitate Romana donas. Statimq; ſubdo. Quid ſi nedũ triſyllabũ tibi nomen hoc adſtituo:quod Angelꝰ Politianꝰ:& paulo ante tota cõſueuit italia. ſed triſyllabum certe cum producta prima obiicio: Spumeꝰ ille & effreni audacia promptior paratꝰ ſum iquit Pie pẽtiſſime te:ſi hoc pſtiteris:colere. Cõtinuo carmẽ ex epigrãmate εισ σωτηρια cõpoſitũ ſic attuli θεσκελον οιον ετευξεν αγακλιτοσ ιωαννησ. Tunc ille ore diſtortiſſimo cõtemnẽti ſimilis. Græca ſunt hæc ait non intelliguntur. Soſia ſũ non œdippꝰ. Statimq; me barbare loqui dicens aduerſatus euanuit. Quid putas:riſimus ſatis:nec quidem cachinũ citra. Dein ad Theſeum meũ Ludouicum Geſilardũ cõuerſus. ineptiunt aio qui tantũ hoc quadriſyllabum nomen autumant: prima breui ſyllaba et ſi apd Metrodorõ ſic legatur. αυτον ιωαννην ο γερων οτε δεξατο θεσμοσ. quis & apud agachiã poetam græcum de quadã Ioãna citharœdica mentio fiat: quam decimam heliconida hoc eſt muſam dictitat. Carmen illius hoc eſt. και ταχα θεσμον εθηκαν επταξιον εννεα μουσαι τυμβον ιωαννασ αυθελικωροσ εχειν. Iſta enim noia aliquãdo triſyllaba per diuiſionem fiunt vt ιουλιοσ tribꝰ ſyllabis & ιουλιοσ quattuor. Sed quid ego hæc ad te:cui cõſpirantes græcæ Romanæq; muſæ laureã cotexunt.

Diſceparũ nũquid Baliſta Phocais vocetur a Silio propter populos maſſyliẽſes ſimulq; carmẽ italici diſcuſum cõtra oim hactenꝰ opinionẽ. Cap.clv.

ITalicum Silium maiore curaq̃ ingenio cõpoſuiſſe poemata teſtatur Cecilius. Plyniꝰ cõtrario vitio laborauit. Ennius ingenio maximꝰ arte rudis ſi credimus Ouidio. Caeterum magnorum virorum cenſura ad maximos cẽſores referatur. Ego hoc vnum ſentio poema eruditiſſimũ illud & artificioſiſſimũ eſſe:& in quo multi litterarum paleſtritæ deſudarunt:pcipueq; in explicatione illiꝰ carminis poſiti libro primo. Phocais effundit vaſtos baliſta molares. autumat Italici alioquin docꝰ interpres Silium Baliſtã vocare phocaida a maſſiliẽſibus:qui ea plurimum vtebantur oriũdis a phocenſibus:qui ſũt in gręcia cõtermini beotiis. Maſſylia quippe vrbs gallię in petroſo loco ſita:phocenſium ædificiũ fuit. Caeterũ non facit ad eruditorũ ſtomachum hęc interptatio. Nã qd maſſylienſes ea plurimũ vterentur deſideraꝛ author. qd & ſi cõpareat nihilo magis baliſtã maſſylioticã inde denominare poſſumus pinde ac hiſpanã ſeu gręcã ꝙ ea vtũtur & græci & hiſpani. Qd ſi cõſtaret maſſyliẽſes ſiue phocenſes eã reperiſſe affirmarẽ poſſe illã ab inuentoribꝰ phocaida vocitari. Verũenimuero nõ maſſylienſes aut phocenſes maſſylienſium progenitores baliſtã excogitarunt. ſed Plynio authore phœnices. Eſt igiꝛ quęrẽda melior & verior interptatio. Ego publico auditorio Bononiæ Siliũ ãno pſenti enodans docui baliſtã phocaida dici ſimpliciter pro ſagunthina. qm ſagunthini illã euibrabãt & intorquebãt in pœnos propugnantes videlicet in oppugnatores. hoc ſenſu ſcilicet ꝙ oppugnati ab Hãnibale ſagunthini ꝓpugnabant Baliſtis. Nec ſit mirum vti hoc epitheto Silium cui longe repetita placent vt qui Romanos Sigæos rhetæos æneadas dardanios laurẽtes Idęos hectoreos. Carthaginẽſes vero cadmæos. Scimus .n. vel Silio docẽte Saguntũ ab Herculis comite dictã qui fuit thœbanꝰ vt ipſe ait. Hic comes alcidæ ꝑperabat in agmine thœbas Gerione extincto. Phocẽſes igitur ſagũthini dici poſſunt quaſi thœbani. qm phocis ab his qui large metiuntur climata in boetia poniꝛ & a thœbanis denomiari poſſunt ſagunthini phocenſes quippe cũ phocidẽ thœbanꝰ ager cõplectatur:qd hinc apparet. Scimus. n. parnaſum in phocide ſitũ vel authore Ouidio libro primo metamorphoſeos & tamẽ parnaſus aonius diciꝛ:qui aonii populi thœbani ſunt nullo reclamãte. Et cum canit Ouidius. Separat aonios acteis phocis ab aruis anguſte loca & ꝑpemodum poetice metiebaꝛ. Queadmodũ Plyniꝰ gręciã:atticam thœbas & phocida qm conterminas eſſe nouerat:confudit. Sunt manubaliſtę quoq; & arcubaliſtę Baliſtã απο του βαλλειν quidã nuncupatam aſſerunt ꝙ iaculaꝛ & miſſilia vibrat.

Annotationes in hortulum Columellæ & in primis De artificibus his Dędalo pragmone & Agelada. Cap.clvi.

QVæri ſolet a litterarum litteratarum indagatoribus quos artifices intelligat Iuniꝰ Moderatus & cuiates in his verſibus. Neu tibi dædaleæ quęrantur munera dextrę Nec polycletęa vel phragmonis aut ageladę Arte laboreꝛ. ſed truncum forte dolatum Arboris antiquæ numen venerare ithyphalli. Senſus horum verſuum eſt talis. priapum cuſtodẽ hortenſem dolatum ex trunco quolibet para:nec multum ambige an Dædalus illum fabrefecerit aut polycletus optimi ſtatuarii. Quidam hoc carmen ſuperioribus annectunt ad maceriam referentes Hoc ſenſu. Sepem vel parietes vel hirtis ſpinis horto ſtrue etiã incompoſitam ne putes me archi-

ectum parieti hortorum cupere præponi dædalum fabricę celeberrimum. Per munera intelligebāt munia & mechanemata: quib⁹ ille multa ſtruxit egregie inter que labyrinthū cretæ a poetis decantatū. pōt tñ hic verſus cū inferiorib⁹ iūgi. qm̄ Plynius iter fictores Dędalū numerat: cui⁹ verba ſunt hæc libro trigeſimo quarto. Dędal⁹ & ipſe inter fictores laudatus pueros duos diſtringētes ſe fecit. Recenſetur tñ ab eodē Plynio Dędal⁹ alter inter pictores. ſed nihil ad rem. Polycletęa expone nō laboreſ arte polycleti. Polycletus ex ære ſigna fecit. floruit olympiade octogeſima ſeptima nobilitat⁹ ē ꝗplurimis diſcipulis: quos Plynius enumerat libro trigeſimo quarto. Et phragmon fictor fuit de quo ſic Plyni⁹. Deīde olympiade octogeſima. ſeptima Agelades: Polycletus: Phragmon. Quita amazon ex ꝓbatiſſimis fuit hui⁹ phragmonis cū prima polycleti fuerit: ſecunda phidiæ. Ageladis diſcipul⁹ fuit polyclet⁹ ſicyonius & miron ille nobilitat⁹ buccula. Sed nunc de Ithyphallo dicendū ſupeſt. Inter mimos numeraſ a græcis ithyphallus ebriorū ſpecie redimit⁹ manicatuſq;. Nā apud Strabonē multę ſūt mimorū ſpēs. Eſt hilarodos: qui ab authore Simo dictus eſt ſimod⁹. Deinde magodos: a quo parum differt lyſiodos. his iungitur Sotadicus: qui & Ionicus cynedologus, a Plauto in ſticho cynędicus. Itē & dicelista qui & phallophorus & autocabdalos vocaſ ꝗꝗ & iambus & phyax & ethelontes: qui & ſophiſta dicaſ. φαλλον græci priapū dicunt. ιθυσ dicit erectus vnde naſciſ ithyphallus erecti ſpē mēbri colūna. Eſt .n. animaduertere in gręcis epigrāmatis priapo tēplo in littorib⁹ dicata: fortaſſe q; hominum genitura ē ſalſa vt mare.

Quid p Naxiū ardorē intelligatur apud eūdem & diceptatū nunquid carmē id ſit mēdoſum Cap. cvlii.

Subdit idem Iunius paulo infra ſic. Expectetur hyems dū bacchi naxius ardor ęquore ceruleo celeretur vertice mundi. per ardorē gnoſium intelligit ardentē coronā: quā bacch⁹ ariadnę cretēſi dono dedit. Hoc ē expecteſ coronæ emerſus q ē in octobri. Corona exiſtimaſ ariadnę fuiſſe a libero patre inter ſidera collocata. Diciſ .n. in inſula dia cū ariadnē libero nuberet hanc primū coronā muneri accepiſſe a venere cum oēs dii in eius nuptiis dona conferrent. Sed vt ait qui cretica conſcripſit. quo tēpore liber ad minoa venit cogitans ariadnā cōprimere: hanc ei coronā muneri dedit: qua delectata non recuſauit cōditionē. ſtupri Hæc hygin⁹. Naxium ꝓ bacchico ſumit. qm̄ bacchus dono dedit illam ariadnæ; qui bacchus in inſula naxo colitur. Hic Propertius. Atq; tuum potant naxia turba merum. Naxos a Strabone libro. x. vna cycladū creditur. In codice priſco ac antiquitatis reuerendæ legiſ gnoſius: quę lectio egregie cōpetit ſenſui Gnoſium .n. ardorē vocabit hanc coronā puellæ gnoſię hoc eſt cretenſis. Gnoſos eſt oppidū cretę Ouidius. Illam gnoſiadeſq; cydoniadeſq; iuuencæ. Et hoc dicetur ex imitatione vergiliana. Gnoſiaq; ardentis decedat ſtella coronę. Mani⁹ libro primo. Gnoſia deſertę fulgent monumēta puellę Nec de tota corona intelligit. Sed de peculiari ſtella coronæ infixa fulgētiore: de qua multa Manlius. Scribit Plynius libro duodevigeſimo naturalis hiſtoriæ Octauo id⁹ octobris cæſari refulgētem in corona ſtella exoriri.

Q Nepa ſit Scorpio: Et crotus ſagittarius. emendatus & explicatus Idem. Caput. clviii.

Cui non ſubobſcuri ſunt hi verſus in receſſu licet blādo lepore feſtiuiter arrideant in primori fronte. Atq; vbi iam tuto necdum confiſus olympo. Sed trepidus ꝓfugit chelas & ſpicula phœbus Dira negat: tergoq; eroti feſtinat equino Neſcia plębs generis matri ne parcitæ falſę. Ordo. neſcia plębs generis matri ne parcite falſę vbi phœb⁹ nondū confiſus tuto olympo. Sed trepidus ꝓfugit chelas & reliqua. Tuto olympo expone ſerenitati cæli: cui tunc ſol non cōfidit. qm̄ tēpus autūnale ſemper eſt incertū. Iuxta illud varronianum in menippeis Neſcis quid veſper vehat. Trepid⁹. celer phœb⁹ ꝓpter breuitatē dierū iuxta illud maronianū. Nec trepidate meas teucri defendere naues. Poſſemus poetice trepidū pro timentē interꝓtari quandoquidē ſol radens inter ſcorpium & ſagittariū eſt anxius & ſollicitus ne vergat in alterutrā partē hic aculeon ſcorpionis illinc ſagittas chironis expaueſcēs. viam mediā igr̄ attēte ſecat & prouide. Negat ſubintellige adire vel quid ſimile. Mallem tamē ſcriberes ſecat hoc ſenſu. Sol inter ſcorpiū & ſagittariū ſecat & radit iter mediū nec adhuc audet ſpicula ſagittarii penetrare. ſed eius inſidet dorſo. hoc eſt ſol vagatur inter decimum quartū Kal. nouēbres: & inter decimū tertiū Kal. decembres Quidā non negat nec ſecat ſcribunt. Sed nepæ. Quare neceſſe ſic ſcribēdo videbitur per ſpicula dira intelligere caudā ſcorpiōis quę ſemp eſt in ictu. & erit το αυτο. Priſciano ſcorp⁹ nepa eſt. Plauto cancer: qui ceſſim id eſt retrorſum gradiſ vt palā eſt. Marcell⁹ nepā quidā cancrū putāt ob illud Plauti. Retrouerſum cedam. imitabor nepā. At quid nepa etiā dubiū in vtroq;. Nā vere nepa ſcorpius dicitur. M. Tul. de finib⁹ bonorum & malorū libro quinto. Serpe anguiculos: natare anaticulas: volare merulas: cornib⁹ vti videamus boues. nepas aculeis: ſuā denuq; cuiq; naturam eſſe ad viuendū ducē. Ita ferme Marcelli codicē emaculat Pōpeius. Nepa afrorum lingua ſidus: quod cancer diciſ (vel vt quidā volunt) ſcorpius. Plautus. dabo me ad parietē imitabor nepā. At qui potuiſ

nepa dici ꝙ impurũ ſit animal & tetrum. Nepus pro non purus latine dicitur. Prima correpta nepa pronunciatur a Marco Tullio ſic. Atq; oculos vrget pedibus pectuſq; nepai. Mãl⁹ aſtronomicus libro ſecundo. Pietate ad ſidera ductam Erigonen: ictuq; nepam: ſpolioq; leonẽ. Hac dictione vtiť Columella libro duodecimo & capella ſecundo de nuptiis. Natura ſcorpionũ eſt vt in parietũ latibulis deliteſcant: qui cum aliquid ſenſerint retrocedunt: quare apud Plautũ non eſſet inferium cum Priſciano nepam exponere ſcorpionem: Seruus enim Chalin⁹ inſidiator cũ percepit apropiquare ſenes retraxit ſe: intra parietem abdẽs vt aſſolet ſcorpio. Tergo. non enim ex aduerſo ſe cõſpiciunt ſigna. ſed vnum ſequitur aliud. Sol relinquẽs ſcorpionem imminet ſagittario habenti oppoſitum tergus ſcorpioni. dixit etiam tergo. quoniam ſagittarius centaur⁹ fingitur. Nec eroti ſcribendum. ſed croti. Fuit enim ſagittarius hic crotus: de quo Sidonius Falciferi croton ire ſenis per ſumma polorum: q̃uis illic quidam chronon pro ſaturno velint intelligi.

De Martis & clatris vtriuſq; carmẽ apud eundẽ explicatũ & emaculatũ Cap.cliiii.

TV penitus clatris eradere viſcera matris Ne dubita: & ſummo frequenti ceſpite mixta Ponere quæ canis iaceant vrenda pruinis. Euiſdem Moderati ſunt hi verſus indigentq; penſitatione nonnulla. Si clatris recognoſcimus vt habent promiſcui codices protractus lignis expone. Sunt enim clatra cancellatim ligna compacta: quibus glebæ cõtundũtur. Hirpicem Varro dicit & hodie placẽtinum municipium tidentiola: quam a diuo Florentio tutelari hodie florentiolã vocant. de clatris hoc eſt lignis quadratis tranſuerſariis: quibus muniunť feneſtræ: quæ fures tali arcent munimine alibi plura. Hæ clatratæ feneſtræ dicebantur: nũc lingua vernacula ferratæ. Cæterum cum in priore ſignificatu: pro inſtrumento ſcilicet terræ: non videam vſurpari clatrum poſſumus ſequi priſcum codicẽ: in quo martis ſcriptum eſt cum annominatione Sequitur enim matris. Sic ſcriptum deꝑhendi in peruetuſto codice qui fuit viri Spectati Andronici bononienſis. Sunt enim marrę inſtrumenta ad fodiendum terram idonea. Hoc Plynius aſſerere videtur libro duodeuigeſimo natural. hiſtorię ſic loquens. Verno ſeri debet liberariq; cęteris herbis. ad trimatum marris a ſolo radi. Nuſpiam clatrum pro inſtrumento ad terram colendam accomodo reperi. Sed pro cãcellatis lignis. hoc comprobat idem Moderatus libro decimo ſic loquẽs Vbi vero neutrum patrifamilię conducit: ratio poſtulat vacerris includi. Sic enim appellatur gen⁹ clatrorum. idq; fabricatur ex robore querceo vel ſubereo. Apud eundem clatrare verbũ eſt quod ſignificat in tranſuerſum contexere. Satis eſt autem vacerras inter pedes octonos defigere: ſerriq; tranſuerſis ita clatrare: ne ſpatiorum laxitas: quæ foraminibus interuenit: pecudi ꝓbeat fugã Idem Columella libro nono. ſub porticibus deinde per ordinem fiunt arundineta ſepta in modũ cauearum: qualia columbaria tectis ſuperponunť. Ea ſepta diſtinguuntur velut clatris intercurrentibus calamis: ita vt ab vtroq; latere ſingulos aditus abeant. Hoc in re ruſtica Cato ſic docet. Bubilia bona pręſepis faliſcas clatratas. Clatra inter ſe oportet pede diſtare. Nuſq̃ reperio: quod equidẽ meminerim: clatros pro vtenſilibus telluris vſui cõgruentibus: quare fidem priſci codicis ſequere Nec ſummo frequenti legatur. ſed ſummoq; frequenti. hoc ſenſu. Ne dubita viſcera terræ mixta ſummo id eſt a ſuperficie ſua ponere reſupinare: ſternere cum frequenti ceſpite: cum terra herboſa Hoc ſenſu. ne dubites cõfodere terram & miſcere ſummitatem ceſpititiam cum intimis terrę viſceribꝰ effoſſis. hoc eſt ne dubita terrã bipalio aperire. in codice priſco nihil aditum eſt. ſed legitur. Et ſummo feruenti. hoc ordine. ne dubita viſcera terræ mixta in ſummo hoc eſt in ſummitate ſua ponere cum feruenti ceſpite hoc eſt frigida viſcera terrę miſcere cum glebis feruentibus id eſt ſole incoctis. Superficies enim terræ propter ſolis ardorem calet: interiora terrę frigeſcunt per circuitum igitur cum vellet ſignificare terram vertendam eſſe ait interiora ponẽda cum ſuperioribus: quod fit quum terra reſupinatur. Quidam frequentia legunt.

De Cichorea Idem emendatus & enarratus. Cap.clv.

CIchorea iam tenebris frondens lactucula fibris. Scribendum Intiba Iam teneris ita habent antiqui codices. quoniam ſecunda vocalis in dictione cichorum producitur. ſic enĩ gręce ſcribiť κιχωριον. nec intibũ cum. y. ſcribiť vt indoctiores autumãt. Nam vox non græca eſt. ſed romana græce vocatur σεριοσ ημεροσ. aliqui πικριδα. Romani intibũ agreſten. author Diſcorides. libro ſecundo. hãc tamen duplicem tradit eſſe Pedaci⁹: quarũ vna eſt agreſtis: amara: & cichorion appellata. Nec mirum ſi Columella tradit. Torpenti grata palato. Nã Dioſcorides tradit illã eſſe ευστομαχον. Eius verba ſunt hæc. ων η μεν αστρια πικριοσ η κιχωριον καλουμενη. η δε τισ εστι και πλατυφυλλοτερα. και ευστομαχωτερα. Ab eodẽ tamẽ in ſequenti capite mẽtio fit de condrille: quam prodit & cichorion appellari. Quidã hic cichora ſcribunt. ſed nugantur. Plynius intibum ægyptios cichorion appellare tradit: & refrigeratoriam vim habere qđ quidem propter ſingularem ſalubritatem quidam chreſton: quidam pancration appellant: de quo Virgilius. Et amaris intiba fibris.

Cur Gith ab eodem peluſiacum dicatur. Cap.clxi.

CVm ſubditur. Et peluſiaci proritet pocula zythi. ſcito zythi pro zythii vſurpari. eſt compoſitio facta ex gith: de quo ſcribit Plynius aliquos id melathion: alios melaſpermō appellare: optimumq́ꝫ excitatiſſimi odoris & q̄ nigerrimum. Colligitur ſuccus eius vt hyoſciami ſimiliterq́ꝫ largius venenum eſt quod miremur cū ſemen gratiſſime panes etiam condiat. Plautus. Gith excalfactas. Peluſium Gith vocatur quaſi alexādrinum a peluſio vno ex niloticis hoſtiis. Q. Alexandrini vtantur zutho docet Galenus in enarratione ſententiarum Hippocratis libro ſecundo his verbis. Nam ſi quis nouella ætate victitet Alexandrinorum more ſalſamenta: porrumq́ꝫ mandens: nec non adhibens zuthum: ſenex vero nihil eiuſmodi ſumens lentem eſitet: auſterum epotet: non male dixeris haud quaq̄ ætatis ratione commutari deiectiones.

De lepidio hærba vlcera acuta tollente intellexiſſe Moderatum pariterq́ꝫ mēda ſublata in eodem. Cap.clxii.

DOnitur & lactis guſtus quæ condiat hęrba Deiectura quidem fronti data ſigna fucarum vimq́ꝫ ſuam iccirco profitetur nomine graio. ſcribo. ſigna focorum non fucarum. & lepras mentagras & id genus acuta vlcera intelligit. Non poſſes: qđ tamen putant aliqui: ad vlcera facta vi fucorum & ceruſarum cæterarumq́ꝫ offuciarum vim ſmecticam id eſt emarginatiuam hoc referre ſyllaba repugnante. Sed cum proponat Columella dictionem lactis libet referre ad oxygalā hoc eſt lac acetoſum: quod fit ex lepidio: quo tollunẗ cicatrices inuſtæ cauterio: & focorum referemus: ad vim cauſticam per cauterium illatam: qđ apparet ex his Columellæ verbis libro decimo tertio. Sunt qui ſatiui vel etiam ſilueſtris lepidii hærbam cum collegerunt in vmbra ſiccent: deinde folia eius abiecto caule die & nocte muria macerata expreſſaq́ꝫ lacti miſceāt ſine condimentis & ſalis quantum arbitrantur adiiciant. Nonnulli recentia folia lepidii cum dulci lacte in olla miſcēt & poſt diem tertium quemadmodum p̄cepimus ſerum emittunt. Deinde compertum ſatureiam viridem tū etiam arida ſemina coriandri atq́ꝫ aneti & thymi & apii in vnū bene trita adiicere ſalemq́ꝫ bene coctum cribratum permiſcere. Plynius libro vigeſimo. Lepidiū interurentia intelligitur ſic & in facie cutem emendat exulcerando vt tamen cęra aut roſaceo facile ſanetur. Sic lepras & pſoras tollit ſemper facile & cicatricum vlcera. Tradunt in dolore dentium adalligatum brachio qua doleat compeſcere dolorem. Memento tamen apud Dioſcoridem libro ſecundo lepidium idem eſſe ꝙ gingidium. Poſſis per ſigna focorum cauteria etiam lepras intelligere quę ignis vim habent. Cum ſubdit. Vimq́ꝫ ſuam iccirco. Sic expone. Hęrba cum exulceret & tollāt acuta vlcera lepidium dicitur ꝙ ab eo lacte acuto id eſt oxygala tollitur λεπιοσ hoc eſt tunicula vel lepidium dicitur a verbo græco λεπιζω hoc eſt decortico. A nomine igitur graio hoc eſt voce græca lepidium deriuatur.

Qui ſit portitor: & quare phryxus nubigena dicatur.

Cap.clxiii.

MOx vbi nubigenæ phryxi nec portitor helles. nubigenę interpretare non geniti ex nube ſed ex nephele: quæ latine ſonat nubem. Ex ſignificatu dictionis græcę vox latina compoſita. Hinc Ouidius helles nepheleidos dixit. Athamas filius æoli frater Crethei genuit phryxum & hellen ex nephele vxore. Si quis de hac re plura deſiderat Pii annotamenta diligenter excutiat. Nec portitor helles. hoc eſt aries qui phryxum geſtauit. ſed hellen pauidulā in mare deiecit: qđ a caſu puellę vocatur helleſpontiacum. hinc nec portitor helles dicitur hic aries quoniam hellen non tranſuexit. Ordo. mox vbi portitor phryxi nec id eſt non autem helles. quia helle cecidit in mare. Portitor a portu deriuatur. tacite alludit hiſtoriæ. Ferunt enim ex hoc portu tranſfretatos fuiſſe hellen & phryxū naui picturam arietis habente. Solent enim poetæ ambiguo verbo fabulę alludere & hiſtoriæ quēadmodum Virgilius remigio allarum dixit. Quidam putant arietē hoc ē κριον fuiſſe vectorē ex portu ad portū: & hoc mercede factitaſſe: hinc datam poetis anſam fabulandi: ꝙ vecturę qui p̄eſt officio portitor appellatur. His concinit plautinū illud. Ego hūc portitorem priuabo portorio. Et maro. portitor ille charon: quod Marcellus docte in nostram ſententiā transfert. Propertius de eodem charonte in hanc ſententiam. Vota mouēt ſuperos. Vbi portitor ęra recepit Obſerat vmbroſos lurida porta rogos. A portu igitur non a portando portitor appellatur. Et qui aliter ſentiunt parum latine ſentiunt. Nec Lucani carmē ingerant: a quo in eodem ſignificatu capitur a portu ſcilicet non a portando. Nam alludunt hiſtoriæ poetæ: nec vſpiam vtūtur hac dictione niſi in hoc ſignificatu: quæ ſi latina eſſet perinde iungeretur cum cæteris dictionibus q̄ cum helle: qđ nuſq̄ reperies. Adde vehere & tranſfretare non proprie dici portare. Carmina Apollonii libro primo argonauticon quando inducit arietē ſimilē loquenti videtur tacite hanc hiſtoriam ſignare videlicet ꝙ aries fuit πορθμευσ hoc eſt tranſfretator. Carmina Apollonii ſi quis

ſcire deſiderat annexui εν και φρυξοσ εην μινυηιοσ. ωσ ρα ετεον περ εισ αιων κριου. ο δ αρ εξειη ποντι εοικωσ. Nolim afferri mihi Hieronymum & Auguſtinum: quos religionis orthodoxę maximos antiſtites: non latinitatis ſemper authores: ſuſpicio & veneror. Illis enim maior aliquando cura fuit pinguiter loqui & religioſe q̃ nitide & irreligioſe. Quin & Hieronym⁹ nedum Auguſtin⁹ identidem ſciens prudenſq; barbariſat. Poſſemus tamē apud hos portitorem litterarum pro vectore interpretari. quoniā illę per mare naui mittebantur vt ex eorundem verbis apparet: qui ritus litteris nomen authore Ammonio dedit epiſtolarum: quoniam epiſtolæ naui miſſiculabantur: pręſertim cum attici eſſent littorales populi.

Qui fœtus priuigni terræ dicantur. Cap.clxiiii.

SOlet ambigi quid in eo verſiculo, Priuignaſq; rogat proles. ſignificare velit idem Iuni⁹ qđ vt intelligas ſcito priuignum eum vocari: qui filius eſt eiuſdem matris. ſed nō patris Vitricus maritus meæ matris. ſed non genitor meus. Sūt enim relatiua vitricus & priuignus. Ouidius. Vitricus & gladiis. & acuta dimicet haſta. Herbę quæ transferuntur in aliam terram dicuntur illius priuignæ. quoniam transferuntur ex ſinu materno in terram nouercā vel ſecundum æſopi ſententiam locutus eſt: qui dixit terram eſſe matrem hærbarum: quæ ſponte naſcerētur: nouercam vero earum: quæ ſeminarentur. cum igitur hę ferantur habent hanc terram loco nouercæ.

De myrrha hortenſi Columella vindicatus a vitio. Cap.clxv.

VBiq; codicum: quos ego legerim ſic infra ſcribiť. Et lachrymas imitata tuas cyrenia virgo. Si ſequimur codicē inuulgatum per cireniam virginem ſilphium intelligem⁹ qđ delachrymat maguderi ſiue laſer. Nam traditur cirenen filiam penei raptam ab apolline delatam in africam nomen dediſſe cyrenaicæ regioni vbi multum naſcebatur ſilphiū. Sed ne ſic intelligamus duo obſtant ꝙ ſilphium in italia minime naſcitur: cui italiæ p̄cepta canit Columella. Adde ꝙ cyrenia adiectiuum pro nomine propno non poneretur. Cyrene nāq; ſcribere debuiſſet. Hęc omnia me inuitant vt pro cyrenia virgo cynarcia virgo ſcribam: vt intelligam de myrrha hærba: quæ guſtu imitatur ſuccum myrrhæ arboris. Scimus enim cynaræ Regis filiam fuiſſe myrrham: cum patre concubuiſſe ab eo profugientem cōuerſam fuiſſe in hāc arborem myrrham, de qua nos in cōmentariis plautinis multa. Fulgentius libro tertio mythologicon de myrrha ſic. Myrrha genus eſt arboris: de qua ſuccus ipſe exudat. Hæc patrem amaſſe dicitur: Iſtæ enim arbores in indoia ſunt: quæ ſolis caloribus cremantur: & quia patrem omnium rerū ſolem eſſe dicebant: cuius opitulatu cuncta germinum adoleſcit natiuitas: ideo & patrē amaſſe dicitur. dumq; grandioris fuerit roboris ſolis ardorib⁹ crepans rhagades efficit: per quas ſuccum deſudat: qđ myrrha dicitur: & redolentibus lachrymoſa guttulis fletus ſuauis ſciſſuris hyantibus iaculatur: vnde adonem genuiſſe fertur. Adon græce ſuauitas dicitur. Sed vt diximus hic de hęrba myrrha non arbore intelligit: de qua: hærba ſcilicet Plynius hæc libro vndeuigeſimo. Panax piperis ſaporem reddit & magis etiam ſiliquaſtrum ob id pipitidis nomine accepto. Libanotis odorem thuris murrha myrrhę. Si quis tamen pertinaciter de laſerpicio vellet hic mentionem haberi legat non cyrenia virgo ſed cyrenia virga. Laſerpicium nanq; caule ferulaceo creſcit. Nam tradit Plynius in cyrenaica prouincia fuiſſe repertum ſilphium. Melius tamen de myrrha intelligitur: & carmen ſequēs: vt ad euidentiorem explicationem inſertum: ad rem eandem referetur.

Penſitatum diu carmen eiuſdem. Cap.clxvi.

QVuis non hęſit illi ſcopulo quoq;: quem vellificantib⁹ omnib⁹ per moderati lacteā vbertatem affert hic verſus? Nunc veniat q̃uis oculis inimica coramble. De corāble nihil adhuc reperi & mendoſum codicem puto. Quid ſi legis χαμαιδρυσ hoc chamędrys: quę & chamædorps & linodrys. Romanis triſſago minor dicit: nec obſtant hæc Pedacii verba Moderato αιρει δε αχλυσ ταισ εν οφθαλμοισ συν ελαιω. Sola enim nocet. temperatur ab oleo vnde tollit tenebras. Nocet ſola quoniam eſt nimis θερμαντικη. vel legendū erit in Columella corymbis aut corymbe. hęc a græcis appellať lychnis coronaria hoc eſt στεφανωματικη. ab aliis athanatos. ab aliis acylorion. ab aliis ballarion. ab aliis gerantopodion. ab aliis taurion. ab aliis ſceptrum. ægyptii ſemeon. Romani genicularem. Flos eſt ſimilis leucoio coronis aptus. Semen cū vino percuſſis a ſcorpione prodeſt. Forte oculis inimica dicitur. quoniam igneo eſt aſpectu authore Dioſcoride poſitaq; in coronis oculos reuerberat aſpectum obtundit & hebetat. Quid ſi corymbe legas & intelligas de racemis ferulæ propter hęc plyniana verba poſita libro vndeuigeſimo Ferulæ duo genera in peregrinis fruticibus diximus. Semen eius in italia cibus eſt. Conditur quippe duratq; in vrceis vel anni ſpacio. duo eius genera caules & racemi Corymbtā hanc vocant corymboſq; quos cōdiunt. Omnino hic corymbe vel corymbis legēdum eſt: quippe cū repiā: qđ maxie

Iunii ſententię cõgruit: ferulę grana & caules quos tum corymbos tum corymbiam vocant: facici nocere & eſſe venenum. Hoc vt ſentiam faciunt hæc plyniana verba: quę poſita ſunt libro decimo & tertio naturalis hiſtoriæ. Semen ferulæ thapſiam quidam vocauere decepti eo. quoniam ferula ſine dubio eſt thapſia. ſed ſui generis: folus phœniculi: inani caule: nec excedente baculi longitudinem. Semen quale ferulæ: radix candida: lacte manat: & contuſa ſucco abdicat omnia venenata. Quippe etiam fodientibus nocet ſi minima aſpiret aura: intumeſcunt corpora: facięq; inuadunt: ignes ſacri. hęc Secund⁹. Q; ſi faciem tam diro veneno dehoneſtat & inuadit quid illam oculo magis paſſibili facturam credem⁹: Nec obſtat q; thapſia & ferula differunt aliquo modo. Nã paruum diſcrimẽ inter vtranq; eſt: nec maius q̃ inter Socratem & Platonem: qui cum ſint diuerſi in numero tamen conueniunt in homine hoc eſt in ſpecie: Diſtincta capita ſunt apud Pedacium inter ferulam (quæ græce μαρθυξ dicit̃) & thapſiam.

Quid ſignificet Cinara in Columella enodatus nodus hactenus inextricabilis. & quid apud eundem ſignificet myrtiolum ſiue murceolum & de murcea dea. Cap. clxvii.

ARiſtarchi lucernam: typhis contum: & argi oculos efflagitare videntur carmina ſequentia nemini ſatis (quod equidem ſciam) obuia. Hiſpida inquit Iunius: ponatur cinara quę dulcis iaccho

Potanti veniat nec phœbo grata canenti
Hęc mõ purpureo ſurgit glomerata corymbo
Myrtiolo modo crine viret deflexaq; colo
Nunc adorperta manet nunc pinea vertice ſurgit:
Nunc ſimilis calatho: ſpiniſq; minantibus horret
Pallida nunnũq̃ tortos imitatur achanthos.

Inſulſiſſimus interpres pſeudo pomponius: nõ enim auſim credere talem mentem in hęc errata incidiſſe: cinaram vocari tradit q; gaudet cinerib⁹: cum ſi inde etymon haberet: deberet cinera vocari non cinara. Sed hunc interp̃tem in errorem traxerũt hæc verba Columellæ libro duodecimo ſic poſita. Cinaræ: ſic enim in Columella lege non cineræ ſobolem melius per autũni æquinoctium diſponimus: ſemen cõmodius circa kalendas martii ſeremus: eiuſq; plantam circa kal. nouẽbres reprimemus: & multo cinere ſtercorabimus. Id enim genus ſtercoris huic oleri videtur aptiſſimum. Nõ vidit hic αμουσοσ & infeſtiuior libethriis interp̃s cinaram dictionẽ græcam eſſe: noĩaq; e gręcia detorta latinam etymologiã non admittere. hic legẽdum cinare vt penelope. Sed de carduo fit nunc mentio a Iunio: in quo mihi applaudere poſſum ex gręca doctrina tanq̃ e pharo lucem litteratis omnibus & cum luce portũ veritatis aperuiſſe. Q; Cinara ſit carduus docet Dioſcorides. libro tertio tradẽs achantaleucen Romanos ſpinam albam & carduum rhamptarium quem gręci vocant αγριοκιναραν. Vides me colligere carduum e verbis Dioſcoridis eſſe cinaram. hic carduus non ſatis cognitus erat Pedacio (mea quidem ſentẽtia) nos altilem carduum vocamus. vulgo archicarduum gratiſſimum in ſecundæ menſę cibis. Non enim ſapit naturam cardui agreſtis: qui agriocinara dicitur. Sed inter illos pricipatu ſuperbit. Ego peculiari epitheto altilem carduũ vocitare ſoleo. Nam ſi Plynius altiles vocat aſparagos cur nobis hũc altilẽ carduum vocare non liceat? Verba Plyniana. Silueſtres fecerat natura corrudas vt quiſq; demeteret paſſim: ecce altiles ſpectantur aſparagi. Idem libro vndeuigeſimo de altili carduo intelligit ſic prodens. Heu prodigia ventris. mirum eſſet non licere carduis pecori veſci non licet plebi. Non longe inferius Plynius quoq;. Poterant videri dicta omnia quæ in pretio ſunt niſi reſtaret res maximi quęſtus non ſine pudore dicenda. Certum eſt quippe carduos apud carthaginem magnã cordubamq; præcipue ſeſtertia ſena millia e paruis his reddere quoniam portenta quoq; terrarum in ganeam vertimus etiam ea quæ refugiunt quadrupedes conſcię. Carduos ergo duobus modis ſeruntautũno planta & ſemine ante nonas martias. Plantæq; quæ ex eo diſponuntur ante id⁹ nouembris aut in locis frigidis circa fauonium. Stercorantur etiam ſi placet lætiuſq; proueniũt. Multa de carduis his Palladius libro quarto: inter quæ hoc notatu dignum duxi. Si cacumina ſeminũ cardui confringas ſpinis carebunt. Item ſi ſemina eorum madefeceris per triduũ laurino oleo vel nardo vel apobalſamo vel ſucco roſæ vel maſticino & poſtea ſiccata depreſſeris: eiuſdem ſaporis orientur: cuius vnguentum ſemina combiberunt. Contra talpas: ſubdit idem Palladius: prodeſt catos frequenter habere in mediis carduetis. vbi cardueta vſurpantur pro locis carduo cõſitis. Cũ ſubditur dulcis iaccho expone: quam bacchus hoc eſt comeſſator & nepos quiſq; temulẽtus & vinoſus experietur dulcem & ſaporem non illiberalem vino conciliare. Eſt. eñ ſubamariuſcula hæc cinara vinum odore vt mirrha condiens. Nec grata. non vtilis non cõueniens. Phœbo homini cãtum ſolito frequentare: q̃d phœbi perhibetur apud iouem munus. Tibull⁹. Qualem te memorãt ſaturno rege fugato Victori laudes concinuiſſe ioui. Ingratus inutiliſq; carduus eſt phœbo & phonaſco hoc eſt magiſtro vocis. quoniam arterias offendit propter ſuam amariciem & conſequenter

vocem ſtrangulat. Omnia amara lędunt arterias: dulcia leniunt & cõplanant. In amaris nanq; par-
tes extremæ id eſt ſuperficies ſunt aſperę: in dulcibus leues. Quicquid ẽ aſperum ſtrigit arteriam.
Hæc modo purpureo. hæc cinera modo verticem ſine flore leuat modo flore coronatur. Plynius.
libro vigeſimo primo. Mirum ꝙ ſine interuallo tota ęſtate aliud floret in eo genere: aliud concipit
aliud parturit:. Glomerata. conglobata ſcapo pineato in ſimilitudinem glomeris. Corymbo. ſca-
po ſimili racemo hędaceo: qui peculiariter corymbus appellatur: vnde bacchum corymbiferum
dictitamus. Ouidius: Feſta corymbiferi celebrabat græcia bacchi. Myrtiolo. Hermolai Barbari vi
ri ætate noſtra doctiſſimi verba ſuper hac re ponã. Murciolo vertice. i. ſimili muricis hoc eſt oſtreæ
buccini. Plynius de carduo. folia habet muricatis cacuminibus: & murtiolum ſemen lentiſci Colu
mella ipſe infra appellat ceu ab hac figura qua naſcitur ipſe follicul⁹. niſi quis murceolo legat pro
languido quando murceam ſocordiæ deam vocabant quæ faceret murcidos. Author Auguſtin⁹
Ego nihil immuto myrteolum crinem verticẽ cardui vocans a colore floris myrthi arbuſculæ. Ta
les pene colores imo pene ſimillimos aduerti myrtho florenti in ceſenæ littore adſtante elegantiſſi
mo hoſpite meo Camillo Apio viro prorſus ornatiſſimo: qui myrthi floſculus admodum ſimilis
eſt floribus cardui: quos: vt certa fide locum hunc enuclearem: ſpectaui in cardueto florentiſſimo
qđ alit Hannibal Bẽtiuolus vrbis & orbis delicię: amor meus & genius in receſſu diuerſorioq; ge-
niali: cui nomen violæ: a formoſitate ſemper vernantis viridarii: eſt inditũ: quo identidẽ ſecodere
conſueui ad releuandum tum æſtus tum curas nec ſine theſeo meo Auguſtino Tencharario elo
quẽtiſſimo pragmaticorum. Erit igitur carduo nomen inditum myrtheolo a colore myrthi: quem
in floribus dũtaxat referre ſolet. Nec diſplicet ſi murceolo pro lãguido ſcribas. quoniam ſequitur.
deflexaq; collo hoc eſt habẽs collum inflexum. Ita ſane vertice graui opprimitur & multis fœtib⁹
ſubnaſcentibus & agnatis redimitur vt collum ponderi ſarcinæq; non ſufficiat. Nunc. aliquando.
Adopta. tecta & ſtipata multis carduis. Pinea. neutrum plurale. hoc eſt figuras pini metam videli
cet quam repreſentat pinus. quare dictum eſt a Calpurnio. Metas imitata cupreſſus. cupſſinę figu
rę ſimilis eſt pinea. Pingit. figurat formam metalẽ adeo lepide vt meta picta videatur. Quid ſi le-
gis fingit? Nunc ſimilis calatho. aliquando pineum verticẽ & metam illam comę (poſt florem hoc
euenit) adeo ſpinis & vallo cingit vt calatho videatur includi. Eſt. n calathus & per diminutionem
calathiſtus apud Catullum quaſillum orificiatum ſirpis. Vergilius cũ loqueretur de roſa. Nec mo-
ra ridentis calathi patefecit honorem. Violis latioribus in modũ calathi apđ Plyniũ lib. xxi. nomẽ
ẽ calathianis. Pallida. cũ incipit areſcere. Tortos achantos. inflexos.. & hoc accidit carduo cũ folia
implicantur ſidentia appetente maturitate. Plynius libro vigeſimo ſecundo capite decimo nono
Achãtos eſt topiaria & vrbana hærba elato lõgoq; folio crepidines marginum adſurgentiũq; pul-
uinorum toros veſtiens. Duo eius genera ſunt aculeatum & criſpũ qđ breuius. Alterum lene: qđ
aliqui pederoton vocant: aliqui melanphyllum. Ab hac hærba flexuoſa Vocam⁹ achantum oẽm
flexuram. Hinc Proptius. Et myos exiguum flectit achantus iter.

De malua: quæ malache: & ꝙ vſu cõpertũ eſt illã ſe ad ſolẽ circũuoluere Cap. clxviii.

Vã me olim torſerit hic verſus eiuſdem Et malachæ prono ſequiť quæ vertice ſolem: no
uerunt ſeduli auditores mei: quibus nihil olim certum ſciſcitantibus affirmaui. Sed cum
re congrediamur: rectus ſingularis eſt malachę vt penelope. Fuit quãdo ꝑ malachen He
lioſcopium ſiue heliotropiũ intelligebam: cui malaches nomen eſt inditum ꝙ habet fo-
lia malacha hoc eſt mollia. Nam Dioſcorides creber eſt in hac figura loquẽdi vt cũ velit folia mol-
lia & reſoluta hęrbæ cuiuſpiam dicere appellet malacha. vel malache dicitur quoniam eſt emollifi
catiua hoc eſt επιτεταμενη. vocatur helioſcopios authore Dioſcoride i tertio quoniam συμπε-
ριφερεται του του η κομη τη του ηλιου κλισει. οθην και ωνομασται ηλιοσκοπιοσ q̃uis apud
Pedacium Helioſcopiũ differat ab heliotropio. Si vero hic intelligere mauis de heliotropio mala-
cham appella. quoniam habet eundẽ effectum qđ heliotropium. Nam authore Dioſcoride τα του
του φιλλα ποδαγραισ και στρεμμασι και σιριωσι παιδιοισ καταπλαττεται ωφελιωσ
hoc eſt huius folium podagris: ſiderationibus puerilibus ſuperimponitur vtiliter. Cæterum hæc
oĩa: quę olim cõmentus fueram abrogo: & qđ vſu reperi ſequaris volo. μαλαχη græce malua di
citur quoniam mollit. μαλαχον enim græci molle vocitant. hinc apud Plautum. malachum ca-
piam palliũ. Alibi in bacchidibus. malaciſſandus es pro molliẽdus. Pręterea author eſt Plyni⁹ ma
luę ſpeciẽ vocari malachẽ. Ne malachen olim pro malua interꝑtarer hoc in cã erat ꝙ apud neminẽ
authorẽ depɦẽderã maluã ad ſolẽ verti. Sed qđ vſu: optimo rerũ magiſtro: nuꝑ diſcim⁹. id repro
bari nõ poſſe cenſemus. Vidim⁹ oculata fide maluã ſolẽ ſequi vt heliotropium: helioſcopiũ: & inti
bũ ſiue cichoreum. qđ facere reor has hęrbas q̃m frigidiſſimę ſũt: ſoleq;: ſine quo intermoriunť: ſe-
ctari ſolẽt. Sed qđ pene ꝑterii ſcribit Proclus. in libro de ſacrificio & magia ſelinotropiã eſſe hærbã
quę ad lunã vertať: helioſelinũq; lapidẽ imitari cõgreſſũ ſolis & lunę. Sed carmĩa de hac maluę cum
ſole vertigie a nobis ſub fide hiſtorica cõſcripta recitare collibuit: quę ociabũd⁹ i agro vigorio luſi.

Malua ſalutiferas inter venerabilis herbas
 Quas alit irriguo terra benigna ſinu.
Mira refert de te facundo Plynius ore:
 Exerit & vires in decus omne ſuas.
Cum micat eoo radians pallantias ortu
 Illico maluaceus imbuat ora liquor.
Omnibus hoc anno morbis:noxaqꝫ carebis:
 Contēneiqꝫ piam ſic themiſonis opem
Sideris afflatis ſuccurris ab impete membris:
 Accipit & per te dira podagra quiem.
Nec tantum ob vires proprias tu digna referri
 Carmine:& aonia ſurgere in aſtra tuba:
Quantum decliui ſpectas qđ vertice phœbum:
 Solis & ad radios molle cacumen agis.
Salue igitur mihi digna coli:veneranda poetis
 Omnibus:ad phœbi quæ quatis ora comas.
Et mihi præcipue retrahunt quem chloridos ora
 Ora ſerenato fulgidiora die.

Differentiam extare inter ocymum & ozymū idem enarratus. Caput.lxix.

Multa (vt vſu cōperi) ſūt quæ paſſim ꝓferuntur & non intelligūtur: multa intelligunť quę nō proferunť vt patebit in duabus his vocib⁹. Cū.n.dixit Columella. Ocyma cōprimite & grauibus cēlate cylindris: nō ocyma legēdū eſt ſed ozyma.ꝓ herba odorata cōdimētis idonea: quę deriuať ab ὄζειν qđ ē redolere. In hortis ſatorū celerrime naſciť ozymū. nihil illo fœcundi⁹ cū maledictis ac ꝓbris ſerendū ꝑcipiūt: lęti⁹ ꝓueniet. hæc Plyni⁹ libro.xxi. Columella lib.xii. Circa idus maias ozyma ſerūť quę ꝑ cū ſemē obrutū eſt diligēter inculcať pauicula vel cylindro. Nā ſi terrā ſuſpenſam reliquas plęrūqꝫ corrūpiť. De hoc ozymo meminit ſic Perſius. Cum bene diſcīcto cātauerit ozyma vernę. Nunc error publicus corrigend⁹ illorū: qui putāt ozymū idē eſſe qđ ocymū: imo ita ſcriptū cū.c. ſcilicet in codicib⁹ oīb⁹ inueni cū ī hoc ſignificatu p.z. ſcribi debeat. Nec refert ſi Plyni⁹ tradit ozymū celerrime prouenire. nō.n. oia ꝓſpere naſcentia ocyma dici debēt: nos ocymū lingua vernacula baſilicum vocamus. ocimū vero numeratū inter pabularia tātum diſtat ab ozymo q̄tū hypanis veneto diſſidet eridano. De ozymo Plyni⁹ meminit lib.xxi. inter hortēſia. De ocymo lib.viii. ſic. Apđ āntiquos erat pabuli gen⁹: qđ Cato ocymū vocat quo ſiſtebant aluū bub⁹. Id erat e pabulis ſegete viridi deſecta anteq̄ gelaret. Manulius tradit fabā viciā & eruiliā autūno miſcuiſſe priſcos: admixtaqꝫ græca auena: cui non cadit ſemē hoc vocitaſſe ocymū bouīqꝫ cā ſeri ſolitū. Varro appellatum a celeritate ꝓueniendi a gręco qđ ocys ocios dicūt.

De volucra & inuoluolo idē explicatus. Cap.clxx.

Naſcunť volucres ſerpitqꝫ eruca ꝑ hortos. Carmē hoc ē eiuſdē Iunii: vbi poſſum⁹ & volucres & volucrę legere ꝓ vermiculo vaginipēni ſumēdo qui teneros prerodit pāpinos: q: vt ānotauim⁹ ſupra: nō eſt idē cū cōuoluolo ſeu inuoluolo. Volucra diciť q volatic⁹ ē vaginipēnis & alliger: viridi colore: roſtro ſerrato. Inuoluolus alas nō habet quare apterō hoc ē ipennē vocitat Ariſtoteles: cū oculata fide videri ego thaleatiniū hoc eſt volucrā eſſe volaticum ꝓuo ſcarabeo ſimilē alis vt vagina incluſis. Apud eūdē Columellā diciť hæc volucra lib.iii. ſic Genus ē aīalis volucra appellať. Id fere ꝑrodit teneros adhuc pāpinos. Quidā apđ Columellā in verbis ꝑcedentib⁹ nō volucrā ſed voluocē ſcribunt decepti a codice plyniano mendoſo vbi cum volucrem ſcribi debuiſſet voluocem intruſerūt: ſed ne in re dubia apud me ſit fides relego te ad codicem antiquiſſimum Plynii: qui Bononiæ in libraria minorū fratrum ſeruať vbi adhuc apparet intemerata vera lectio. ſed de hac re in ſupiorib⁹ affati.

De Thāno & āmi idē enarrat⁹. Cap.clxxi.

Verſus ē apud eundem mendoſus (meo quidem aīo) Lubrica iam lapathos: iā thami ſpōte vireſcunt: quid ſi legis thāni quoniam arbuſtū vtrinqꝫ foliatū ita vocat Homer⁹. ſub quo delituit nudus Vliſſes repertus a naſica: vnde puto ſic legi poſſe in priapęis. Frōdēti thāno vix potuiſſe tegi. Nam Suida authore θαμεες πυκνοι και θαμειαι και θαμειος. vides vt denſū appellat & obſcurum thānum. Thamnos ꝓprie virgultum latine dicitur. Sunt qui putāt intelligi de cappari: qui vt virgultum creſcat ꝑſertim ita loquēte Pedacio. καππαρις θαμνος εστιν ακανθωδης puto tamen apud Dioſcoridē vocē generalem eſſe thānos. Quid ſi legis iāqꝫ āmi ex Dioſcoride lib.iii. Ammi inq̄t romani āmiū alexādrinum: aliqui ethiopicū: aliqui rhegium cuminum vocant. Aliqui alterius naturæ æthiopicū cuminū dicūt eſſe & alterius āmi. Vī habet iſtud feruentē accēſam. bibiť ad tormina cū vino. Si legeres thāni pro virgultis non eſſet incongruum. quoniam inferius agit de omnibus creſcentibus in altitudinē virgultorum: tanq̄ ſignificare vellet. Egimus de herbis paruis. nunc agamus de altioribus.

De Ricino explicatus Columella. Caput.clxxij.

INter difficillima carmia cenſui ſemp hęc ānumerāda. Tū mō depēdēs ricini: mō mo-
re cylindri. loquitur de cucumere gnatim tradēs ex illis videri nōnullos ſimilitudīe re
ferētes ricinū. Dependēs ait qm repunt brachia cucumeꝝ i editiora virgulta ſiue pgu
las illicoq depēdēt. quare a poeta dictū ē. Et pēdet iūco ceruleus cucumis. Ricini. ſub
intellige more & ſimilitudine: qd Ricinum repſentat. Scribit hęc Dioſcorides li.iiij. Cin vl' cro
ton: alij ſeſamon ſiluestre: alij ſeſeli cypriū: alij crotona: ęgyptij ſyſtāna: alij trixin: pphetæ ſan
guinē pyreti: Romani Ricinū: alij lupa. folia habet ſimilia platano. agit p ventrē phlegmabilē
& aquā. Eſt & Ricinus diuerſo ab hoc ſignificatu noīe pari muſca canina. Cur dixerit Columel
la more ricini & cylindri docebit Dioſcorides crotona dictum teſtat' Δια την του τωρου τοξω-
ον εμφερειαν του σπερματος. Δενδρον δ εστι συκης μικρας μεγεθος εχον. Aliqui pdide
rūt Ricinū virgultū appellari helioſcopiū. Certe mihi Ludouicus Geſilard': i quo eruditio cū
nobilitate certat: ex helioſcopio ſemē attulit ſiue illud fuerit ex heliotropio: cylindraceū & oblō
gulū mirifice verbis Moderati cōgruēs: ſed quomōcunq ſumat teres: aliqd itelligi debet i hoc
loco: Poteſt hic Ricinū mora oblōga anteq̄ matureſcāt itelligere vel certe iulos compactiles &
teretes: cui iterptationi fidē faciūt hęc Plyniana verba li.xxiij. Mora germinatiōe priuſq̄ i folia
exeant ſiniſtra decerpi iubent futura poma. rhicinos gręci vocant. Sed cū afflatu ſcribi debet in
hoc ſignificatu.

De Trichilis vaſis idē enodat': & Cęſaris i cōmētarijs lectio prior reſtituta. Caput.clxxiij.

ESt & hic verſus non omnib' obuius: At qui ſub trichila manantem repit ad vndam.
ſeiunctim legendum ſub trichila: vt dictio ſub ſeiungatur a trichila. Et trichilas inter-
pretare vaſa habentia tria labra: vt naſorum quatuor vas apud ſatyrum. De trichilis
meminit Cęſar in commentario tertij belli Pompeiani: q̄uis quidam referant ad the-
riclia falſo: qui Columellā non aduerterunt: cui opinioni ſyllaba repugnaret ſi hic verſus in thē
riclam vertendus foret. Præterea repugnat ſententię. Non enim monet Columella vaſa ex tere
bintho: precioſiſſima videlicet: qualia tornabat thericles ſupponēda cucumeri. ſed lata & capa-
cia vt ſunt figulina vel lignea artificij non ſic exquiſiti. Sub trichila manantem. Coniunge ſub
cum manantem: & expone ad vndam: quæ ſub trichila vaſe ſuppoſito cucumeri manat. Plyni
us. Oleum odere mire: nec minus aquas diligunt. Defecti quoq ad eas modice diſtātes adrepūt
Cōtra oleū refugiūt: aut ſi quid obſtet vl' ſi pēdeāt curuant. Idq vl' vna nocte dephēdit. Si vas
cum aqua ſubijciatur a quatuor digitorum interuallo deſcendentibus ante poſterum diem.

Q: congylis apud eundem ſit Rapa. Caput.clxxiiij.

SVbdit idē. Congylis: illuſtri mittit quā nurſia campo. Queq amiterninis defertur bu
nias aruis. p congylim rapā intelligit. Verba Dioſcoridis lib. ſecundo ſunt hęc γογγυ-
λη ημερος. οι δε γογγυλιδα οι δε γολοσιον. ρωμαιοι ρατσα. Nurſia: nurſinæ rapæ
ſummopere laudabantur. Martialis Nurſinas poteris parcius eſſe pilas. Bunias. non
a bunio fonte vt inepte ſentit interpres. ſed p hanc vocem ſignificatur napus: qd colligitur ex
his Dioſcoridis verbis in ſecundo. βουνιας και ταυτη η ριζα εφθη. φυσωδης εστιν. Plynius
libro vigeſimo. Naporum differentias & in medicina gręci ſeruant angulosis foliorum caulib'
florentes: quod bunion vocant purgationibus fœminarum & veſicę.

Noua de Satyris in medium prolata ex ſententia pauſaniæ.

SAtyros petulantes eſſe: & in Venerem pronos: Bacchi aſſeclas: quoniam ex vino pe-
tulantia naſcatur: quis non nouit? ex hiſq ſeniores appellari ſilenos Pauſania traden
te: cuius ſententiam ſubijcere viſum operępretium. Equidem de ſatyris cum aliquid
amplius ſcire cuperem q̄ alij tradiderunt vnius rei cauſam cū multis loquut' ſum. Eu-
phemus tandem vir nec ignobilis hęc mihi recenſuit q cum in Italiam nauigaret ventorum
impetu decurſum: deiectum: & in exteriorem oceanum: quo nondum aliquis nauigauit: delatū:
Ibi eſſe inſulas multas deſertas: quæ ab hominibus agreſtibus incoluntur: alijs vt aiebat inſulis
nautæ appellere nolebant. quoniam antea in eas appulſi incolas experti eſſent. Sed tunc etiam
præter eorum voluntatem ventis eo adacti ſunt. Inſulæ a nautis ſatyrorum appellantur. Inco
læ ſunt corpore caudas in imo dorſo habentes non multo equidem minores. Hi cum primum
eorum aduentum ſenſiſſent e veſtigio nulla edita voce occurrerunt: ac mulieribus: quæ in naui
erant manus iniecere. Demum nautæ trepidi mulierem barbaram in inſula dimiſerunt: i quā ſa-
tyri non tantum qua mos ē. ſed omni corporis parte libidinem exercuerunt: nec mirum igitur
ſi Ouidius ait. Panes & in venerem ſatyrorum prona iuuentus: & ſi ex amoribus & pmiſcuo coi
tu penelopes Duris autumat pana natum eſſe cognomento τραγοσκελην.

ſ.

Inas eſſe neruos: quos amor afficit: explicatuſq; Apollonius Rhodius. Caput. clxxv.

Omnium multis videt̃ ſentētia rhodij Apollonij li. iij. argonauticon: & nihil phyſicū ſentire. ſed prorſus verba ſententiamq; eſſe poeticam ī his verſibus. αμφιταραιασ ιρασ και κεφαλησ υπο νειατομ ιμομ αχρισ.
ερθ αλεγειμοτατομ δυμει αχοσ. οπποταμιασ
ακαματοι πραπιδεσσιμ εμισκηψωσιμ ερωτεσ. hoc eſt. Comburebat raros Inas: nomen eſt nerui: & vſq; ad iſimū Inion hoc ē neruū capitis: qua moleſtiſſim⁹ igredit̃ dolor: vbi ſollicitudines ideficiētes mentibus implicuerūt amores. Subdit interpres. καθ ομ τοπομ αλγιστομ εστι μεροσ τησ ψυχησ οταμ αδιαλειπτωσ τισ τω εροτι κατεχηται επι μερει δε πιθαμωσ τω χαρακτηρι ελκομεμησ μεμ τω παθει λογισμω δε κρατουμεμησ. hoc eſt circa hunc locum moleſta eſt pars vitę: qñ mdeſinēter aliquis amore cōfundit̃. īſiſtitq;. n. freq̃nter rōne victa & tracta a charactere. Qui cōminus & cū re ipſa congredict̃ ſentiet Apolloniū philoſophice & κατα αριστοτελημ locutū eē. Nā cū fōs & origo neruoꝝ incipiat a corde & penetret parti in cerebrū: q̄d mirum ē ſi corde lęſo: titubat mēs ipſa cōſiſtēs ī cerebro deſtituto a lęſione nerui? Nec obſtat Auicēnā ꝓdere initiū neruoꝝ eē ī cerebro: cui reluctat̃ Ariſtoteles li. iij. de animalib⁹ Nō tñ recte dices a corde oriri neruos. ſed a quadā ſubſtātia dura occulta ī ſubſtātia cordis: & neruus fuit creatus ī corde & nō aſſimilat̃ illi. ſicut verucæ & glādulæ naſcuntur ī carne: & non aſſimilant̃ carni. Galenus fallit̃ & ipſe putās neruos oriri a cerebro: qui poſuit pignus cōtra cuſtodem altaris affirmās ſe datuꝝ multum auꝝ ei: qui oñderet q̧ nerui naſcerent̃ a corde. Proculdubio nerui a corde pueniunt ad pelliculā q̄ cerebrum circūdat vñ lęſo corde lędit̃ quidā neruus: cui Apollonius nomē facit Inio: & quaſi ꝑ traducē traducit̃ dolor cordis ī cerebrū & viciſſim in mentē. Docet Albertus magnus hac ratione non dubitandū neruos oriri a cerebro. ſed a corde: eo q̧ neruus eſt factus durus ex parte cordis & mollis ex parte cerebri: ideo oritur a corde. Dicebat Conciliator cor eē veluti pelagus ventis agitatum a quo fluuij deriuantur tres magni: īter quos vltra fluuium demandantem ſpiritum vitalem per omne corpus: & eſt arteria ahorti: & vltra alium fluuium magnum ſcilicet venam concauam dantem toti ſanguinem. Eſt alius fluuius ab ipſo corde demandatus ſurſum tendens in cerebrum: ſcilicet neruus q̄ generatur ab eo ex materia continuata inter cordis & cerebri materiam cum impellitur ſurſum. Ipſe autem fluuius talis ſuperfluus in eius expanſione inueniens ſuperius obſtaculum: quendam generat lacum: puta cerebrum a quo lateraliter originant riuuli multi: quorum vnus extat maior: ſeptem autem minores: ſicut ſeptem paria neruorum. Nucha nāq; ceu vicarius & nuncius cerebri per totum dirigitur dorſum ex qua vtriuſq; lateraliter plures emergunt nerui de ſphondylum foraminibus egredientes.

Quid ſit Xerolophon apud Priſcianum. Caput. clxxvj.

PRiſcianum vndecunq; doctiſſimum ſemper exiſtimaui: & fortaſſe cui nulli vel pauci ſint in eruditione conferendi: is grammaticalium inſtitutionum libro primo ſic ſcriptum reliquit. Et epigrammata quæ egomet legi in tripode vetuſtiſſimo Apollinis: quæ ſtant in xerolopho bizantij ſic ſcripta. Ego non xerolopho: quæ vox eſt nihili. ſed xerolopho ſcribo. quid vero ſit xerolophon his verbis tibi Suidas planum faciet. ξηρολοφοσ. οτι τομ ξηρολοφομ. προωημ μεμ θεματιμεσ εκαλουμ. εμ αυτω γαρ κοχλιαι ισ. και αρτεμιδεσ συμτεθοσ στηλη. και σεβηρου του κτισ αμτοσ. και θεματιομ τριπουμ. εμθα εθυσιασ επολλασ θυσιασ σεβηροσ. εμθα και κρησμοι πολλοι τω τα πω γεγομασι. καθ ομ καιρομ και κορη παρθεμοσ ετυθη. και θεσισ ημ αστρομομικη λστ. χρομουσ διαρκεσασα. Eſt igitur zerolophon colūna recta in quo annulares ſunt ſcalę: dicata mineruę: in qua incidebātur epigrammata & aliquando oracula: ſacrificiaq; non paucies fieri ſolita: zeros lapis eſt ſine ceno fabricatus. λοφη ſummitas. λοφοσ locus erectus hoc eſt tumulus. Chriſtodorus poeta thæban⁹ reliquit nobis omnia carmina quæ in cōſtantinopolitana vrbe impreſſa zerolophis viderat digna cura & memoria poſteritatis.

Carmen Antipatri gręci ſcriptoris explicatum: ibidemq; de hortis pēſilibus agitatum: & de hortis nonnulla. Caput. clxxvij.

NOn ingratum diuerticulum facturus vtiq; videor ſi ad Antipatri poetæ carmina me conferam & emendem: cuius hæc verba ſunt εισ μαουσ hoc eſt in templa. κατ απωμ τα ιωρημα. και ηελιοιο κολοσσομ.
και μεγαμ αιπειμαμ πυραμιδωμ καματομ.
hoc eſt hortorum eleuationem & coloſſum & magnum pyramidum laborem. Sed legendum ē [illegible]. κηποσ namq; dicitur hortus. Nam penſiles horti: quos Semiramis ſiue rex Cyr⁹ poſuit: inter miranda cenſebant̃ opa. Quidam tamē καρωμ legere mallūt ꝑ capitib⁹ hoc ē ſtatuis:

quæ in templis dicabantur. De pẽſilib⁹ hortis Plynius h̄et li. xj. naturalis hiſtoriæ. Antiquitas nihil prius mirata eſt q̃ & heſperidum hortos ac regum adonis & alcinoi itẽq; pẽſiles ſiue illos ſemiramis: ſiue aſſyriç rex Cyr⁹ fecerit. Sed qm̃ obiter incidit mẽtio ſup hortis vidicem⁹ illos ab ĩiuria poetica. Sunt enim quidam: qui contendunt hortorum curam eſſe negligendam: quippe Homero id iceſſente: qui ĩn̄ poeta ſi pinde pẽſitaĩ ac legitur nõ vitio dat curã terræ. ſed poſtponit regio faſtigio: ſicuti Diogenes magnus erat: Alexãder magnus: dixit tamẽ macedo. Si nõ eſſem Alexander vellẽ eſſe Diogenes: Sed carmina Homeri ſi lectutires appoſui:

ωγερον. ουκ αδαμονιησ εχει αμφιπολευειν
ορχατον. αλλευ τοι κομιδη εχει ουδετι παμπαν:
Ουφυτον. ου συκη ουκ αμπελοσ ου μεν ελαιη
ουκ οχνη. ου πρασιη τοι ανευ κομιδησ κατα κηπον
αλλο δε τοι ερεω. συ δε μη χολον ενθεο θυμω.
αυτον σ ουκ αγαθη κομιδη εχει. αλλ αμα γηρασ
λυγρον εχεισ αυχμεισ τε κακωσ και αεικεα εσσαι:
ου μεν αεργιησ γε αναξ ενεκ ου σε κομιζει.
ουδε τι τοι δουλειον επιπρεπει εισορασθαι
ειδοσ και μεγεθοσ. βασιληι γαρ ανδρι εοικασ:
τοιαυτω δε εοικασ επει λουσαιτο φαγοι τε.
ευδεμεναι μαλακωσ η γαρ δικη εστι γεροντων:

Latina ꝑ tpe ſic fecim⁹. O verãde ſenex tibi nõ viridaria circũ ſegnis cura manet. nulla arbor omiſſa colẽdo. Nõ vitis: mollis ficus: ſilueſtris oliua. Nõ neglecta pyrus ſulco male frõdet ierti. Pauca tñ. ſed nulla veli te exulceret ira: Fas mihi dixiſſe ſenex. nõ cõſulis apte Nũc tibi. Tu i ſeniũ tremulis decliuior ãnis Veſte tegis vili tenuatum frigore corp⁹: Regalẽ ſola nõ ſorde mereſbere laudẽ: Nec res ſeruitio tñ te nutrit vt ęquũ ẽ; laut⁹ eris imagẽ cui ſimilis: ſi molliter eẽ ſentiet: i tenero ſi ſternere membra cubili. Sic dulces fuerere ſenes. ſic ſerior ætas. Nõne & Apollonius Rhodi⁹ dignat⁹ ẽ holitorẽ phytoſcaphõ appellatum quẽ cõpatiõe Heroũ laborioſum facit deteſtari ventrẽ dũ aſpicit man⁹ ſibi calloſas. Laudes hortoꝝ virgilianis laudib⁹ cludere meli⁹ erit. Inq̃t. n. ille ĩ quodã epigrãmate. Hortus ſalubres ꝓbet corpi cibos Varioſq; cult⁹ ſæpe cultori refert: Hol⁹ ſuaue multiplex herbæ genus: Vuas nitẽtes atq; fœt⁹ arboꝝ. Nõ deſit hortis & voluptas maxima: multiſq; commixta modis iucunditas: & id genus reliqua quæ ſequuntur. Nunc ad inſtitutum noſtrum concedamus.

Quatenus hallucinenĩ multi. & qua fine dicaĩ illotis pedib⁹ & illotis manib⁹. Caput. clxxviij.

IN q̃ plurimis vitiũ nõ purę nec romanę lĩguę caſtioris ieſſe cõparet obſeruata tñ grammaticę norma. Q đ vt clareat altius q̃dã repetenda ſũt. Duo verba hoc ẽ ſentẽtię ꝓuerbiales ſũt i aſſiduo vſu diſertoꝝ. Ne illotis id manibus attigã: ne illotis pedibus igrediar: aut accedã: & cũ id freq̃nti⁹ ſit & vſitati⁹ videlicet illotis pedib⁹ igredi: primum autẽ hoc ẽ illotis manibus attigere rari⁹ cõperiaĩ: ſolis tñ verbis: nõ ſignificatu diſtigunĩ. Cũ dicit illotis manibus verbũ ad man⁹ ꝑtinẽs ẽ addendũ: vt verboꝝ ſignificatio cũ re cõueniat. Cũ autẽ illotis pedib⁹ dicis verbũ pedib⁹ cõueniẽs apponendũ. Cũ addiĩ igredior illotis pedib⁹ dicendũ: cũ attigo: illotis manib⁹ ꝓnũciãdũ adagiũ. Eſt. n. verbũ: vt ita loquar: pedeſtre pedibus nõ manib⁹ attribuẽdũ. Sed q đ mirius ſit nõ tã graphice & eleganter manib⁹ illotis dr̄ ſicuti pedibus illotis: ꝑpterea iuenies illđ rari⁹: hoc crebri⁹ & vulgati⁹. Cãm nõ aliã ſubeſſe puto q̃ Romanis gręcos imitãtib⁹: i eũ q opa & actiões imediate igrediĩ dicũr ανιπτοισ ποσιν αναβαινων επι τοστεροσ. Significantiſſime & appoſite loq̃ns iurecõſult⁹ cũ mutet adagiũ gręcũ verbum cõueniẽs manib⁹ addidit. Ei⁹ verba ſũt hæc digeſtis de origie iuris. Incõueniẽs erit omiſſis initijs atq; origie nõ reperita: atq; illotis: vt ita dixeri: manibus ꝑtinus materiam interpretationis tractare. Vides vt verbo manibus accommodo iuriſperitus vſus ſit. In hæc libẽtiſſime diuerti quippe cum aduertam ad hunc ſcopulum viros magnos illiſiſſe.

De Laberio & publio mimographis nõnulla allata cũ codice Tranq. illi emaculato. Ca. clxxix.

TRanqlli Suetonij verba ſunt hæc i Cæſare dictatore. Ludis Decim⁹ Laberius eques Romanus mimum ſuum egit: donatuſq; eſt quingentis ſeſtertijs annulo aureo ſeſſus in quatuordecim ſcęna ꝑ orcheſtram tranſijt. In codice priſco qui in opulẽtiſſima diui Dominici bibliotheca bononię ſeruatur ſcanna ſcriptum eſſe deprehẽdi quã lectionẽ ſũmopere laudo: vbi per ſcãna ſedilia & ordines accipiunĩ: i q̃b⁹ ſus erat ſedere eq̃tib⁹ vĩ autliõre Plynio: tũc cũ quatuordeci grad⁹ Laberi⁹ igreſſ⁹: oẽs ſeſe ꝑ numero coartauerĩ. Hic Marc⁹ Tullius Cæſarem dicaciter inceſſens qui turba & vilitate hoim repleuit ordinẽ eq̃ſtrẽ Laberium ſic appellat. Laberi te acciperem niſi anguſte ſederẽ: cui Laberi⁹ nõ ĩfeſtiu⁹ rñdit: miror te anguſtẽ

ſedere cum duab⁹ ſellis ſedere cōſueueris: taxās ī Marco Tullio neutraꝝ ptiū obſeruātiā: quam obrē & Saluſti⁹ illuȝ trāſfugā & leuē dictitauit. Quidā poſt quatuordeci ſubītelligunt ordies qđ nō placet. Adde & hoc nō Decimum Laberiū ſed Publium mimographū ex hoc ludo Ceſaris palmā reportaſſe: victūq; ab hoc Publio Laberiū: qđ vt plani⁹ itelligas Aurelij Macrobij verba ſubieci. Is Publi⁹ natiōe ſyr⁹ cū puer ad pͦroni domum eſſet adduct⁹ pmeruit eū nō min⁹ ſalibus & īgenio q̄ forma. Nā forte cū ille ſeruū ſuū Hydropicum iacētē i area vidiſſet q̄ſiſſet īcrepuiſſetq; qd i ſole faceret: rñdit: aquā calefacit. Ioculari deiñ ſup cœnam exorta q̄ſtiōe qđ nā eſſet moleſtum ocium aliud alio opinante ille podagrici pedes dixit. Ob hæc & alia manumiſſus & maiore cura eruditus cum mīos componeret: ingentiq; aſſenſu in Italię oppidis agere cępiſſet pduct⁹ romā p Cęſaris ludos: om̄s: q tunc ſcripta & opas ſuas ī ſcęnā locauerat: puocauit vt ſinguli ſecū poſita iuicem materia p tpe cōtenderēt: nec vllo recuſāte ſupauit om̄s: iquis & laberiū vñ Cęſar arridēs hoc mō pnunciauit. Fauēte tibi me vict⁹ es O laberi a Syro. ſtatiq; Publio palmā & Laberio ānulum aureū cum qngētis ſeſtertijs dedit. Tunc publius ad laberium recedentē ait: Quicum contendiſti ſcriptor: hunc ſpectator ſubleua. Sed & Laberius ſequenti ſtatim commiſſione mimo nouo īteriecit hos verſus. Non pñt primi eſſe om̄es omni in tempore.

Summum ad gradum cum claritatis veneris: conſiſtes

Aegre: ne citius q̄ deſcendas decidas.

Cecidi ego. cadet qui ſequitur. Laus eſt publica.

Explicatum cur Cæſar diceretur a Pompeianis ægyſtus: & annotatum ęgyptum non ęgyſtum eſſe pronunciandum. Cap. clxxx.

TRāqllus quoq; i eodē dictatore ſic ifit. Et quē gemēs ęgyſtū appellare cōſueſſet. legēdū e. ęgyptū. Sic. n. vocaf is adulter clytenneſtrę: quē vulgus ſemidoctū & cęci doctores hoc ē grāmatiſtę dicūt oppido q̄ iſcienter ęgyſtū. Sūt q ab hoc regionē vocatā cōtēdūt. ſic gręce ſcribif. αιγυπτοσ. Nec mirum ſit Cęſarē tanq̄ adulteꝝ Pōpeij vocari ęgyptum. qm̄ Pōpeius ipē ſcomate: & vituponū mordacitate vocabaf agamenon tāq̄ ductor & ipator populi Romāi vt ille gręci. Res notior q̄ teſte egeat. Qđ ſi Cæſar Pōpeij agamēnōis appellati ſubigit vxorē: recte ex hiſtoria ægyptij: qui veri agamnēonis ſubigebat vxorē: & iſte nūcupatitij agamēnonis Pōpeij vocabif ęgypt⁹ ab adulterio i agamēnoniā vxorē hoc ē Pōpeianā nomē adeptus.

Scribere idē ēē qđ nūerare obiterq; trāqllij codex emēdatus. Ca. clxxxj.

SVbdit quoq; Tranqllus. Dilexit & reginas: iter quas Eunoē maurā bogodis vxorē: cui maritoq; eius pluria & imēſa tribuit vt Naſo ſcripſit. In codice Tranqlli romanę editiōis & ſincęriſſime ita ſcriptū habef. Immēſa tribuit & vaſa ſcripſit: quā lectionē ſummope pbare cōſueui. vtpote q̄ maxie romanā antiqtatē & editionē redoleat. Scribere nāq; ſignificat tradere: trāſferre. Sēſus ē Cęſarē eunoes amore ſūptū multa & imēſa pbuiſſe: iter q̄ maxīs dona: vaſa itidē ſua tradidit & cōdonauit. ſiue nūerauit ptiū vaſoꝝ. Nā hoc verbo pprie ſolemus vti i pecunia numerāda. Vſ vtif iprorie Suetoni⁹: hac voce: quēadmodū mutuū dicim⁹ ēt id qđ nō nūeraf & tñ i eodē repitur mutuū ſtuprū. Seruius ii. ęneidos. vij. Trāſcribi tradi. Sermo aūt hic tractus ē de pecunia. Nā ſcribi ē dari. Horati⁹. Scribe decē nerio. Nō ē ſatis adde cicutę. Reſcribi vero reddi. Horati⁹. Dictāris q tu nūq̄ reſcribere poſſis. Terētius. Argētū illud denuo reſcribi iube phormio. Plaut⁹ i aulularia. Nunc ſatagit adducit domū ēt vltro & ſcribit nummos.

Eiuſdē codex emēdat⁹ de thalamegis ſeu nauithalamis nauib⁹: & quare bucētauri. Ca. clxxxij.

IN nauis cubiculatę Suetonij aptā cognitionē mihi nihilo ſeci⁹ exultare libet: ac nautæ ſolēt cū pceloſo mari circūlatrati: fluctibuſq; decumanis ſemiobruti pharō affulgere vidēt: aut portū ſe obijcere. Sed Tranqlli verba q d addere moror? Et eadem naue thalamoq; pene ęthiopia tenus ęgyptū penetrauit niſi exercitus ſeq recuſaſſet. Adeo cōuulſa: mutila: male diſpoſita ſūt hęc verba vt ſenſus erudit⁹ elici nō poſſit. Mulierositatē hoc eſt amo ē nimiū & cōſeq̄nter rephēſibilē Cęſaris carpēs Suetonius refert illū naue ab ęgypto in ethiopiā cū Cleopatra pficiſci deſtinaſſe niſi ſeq pꝛſus recuſaſſet exercit⁹. Sed quo bono inſerta ſit illa dictio thalamo nō daf cōiecturę locus: niſi legam⁹ iūctim nauithalamo: vt Suetoni⁹ romana dictiōe ſit vſus ex gręco vocabulo detorta. Dicunf. n. tales a gręcia naues thalamiphorę hic non eadem voce. ſed eodem ſignificatu nauithalamum latie dicere maluit. Eſt. n. nauithalam⁹ nauis Pompatica: & apta genio oblectando: q̄ ſecum inſtrumenta deliciarum affert thalamum ſcilicet cubiculum: menſam: qua geniales ægyptij peculianter vtebantur vt nauigantes nauigandi moleſtiam non ſentirent. ſed in naui hac geniali veluti in proprio thalamo conquieſcerent: Hanc vulgus bucentaurum vocat a particula auctiua. bu. vt patet i verbo bupedes quo adultiores pueri ſignificantur: bulimos magna fames. bupia magna ſitis. buſyços mariſca fic⁹ a magnitudie nūcupata. Hāc genialē nauē decoratā ptoritijs tabulamētis & cœnatiōibus deſcri

bit i hęc verba Plautus ĩ rudẽte. Poſt animi cã mihi nauẽ faciã atq; imitabor Stratonicũ: opida circunuectabor. Et apd Trãqllum: eadẽ: cum eadem: Cleopatra exp õe cum q̃ nauithalamo circũuectus ẽ p ethiopicã orã. Apian⁹ i libyco caſdẽ naues vocat thalamegas eodẽ ſignificatu etymo diuerſo παρα του απειρου θαλαμου. nec obſtat ĩ qbuſdã ãnotatiũculis me oli admonuiſſe thalamiphoras ĩ Apiano ſcribẽdũ cõducere. Tunc. n. σκοπον. nõ attigi. Nũc in Apiano nihil mutãdũ cẽſeo. Dũ hęc ãnotarẽ ſ. puenit mihi Ianus Gallican⁹ auditor meus hõ lr̃atus: qui me nõ mediocriter ambiguũ docuit i libraria bononiẽſi diui Dominici codicẽ ſeruari vetuſtatis m̃tum reuerẽdę: quẽ cũ iuulgato cõponẽs dep̄hẽdi illic nõ nauẽ thalamoq; neq; nauithalamo. ſed thalamego fideliſſime ſcriptũ ſeruari: q̃ lectio vera ẽ ſi germana: doctrinaq; penit⁹ Trãquilli ſapiẽs. exponetñ ſimiliter thalamego vt nauithalamo. Dictio diuerſa ẽ. ſenſus vn⁹. Thalamiphoras & thalamegus hoc ẽ θαλαμηγουσ eaſdẽ eẽ docuimus. Quas põpaticas naues Apianus θαλαμηγασ appellat has Seneca libro ſeptimo de bñficijs latine cubiculatas vocat.

De Condito & quatenus errauit Plutarchi iterpres. Caput. clxxxiij.

TRãquilli ĩ ſubſeq̄nti capite verba ſũt hęc. C. oppi⁹ adeo ĩdifferẽtẽ docet: vt quõdã ab hoſpite cõditũ oleũ p viridi appoſitũ aſpnãtibus ceteris: ſolus etiã largi⁹ dicat appetiſſe. Naſcit̃ quibuſdã hęſitatio qd i eodẽ exẽplo Plutarch⁹ vnguẽtum ſcripſit: Trãquill⁹ vero oleũ cõditũ. Immo ſi cũ veritate ipſa cõgredi volum⁹ nũq̃ Plutarch⁹ vnguẽtũ ſcripſit: nec gręca vox ẽ iſta vt palã ẽ. ſed Rõana. Plutarch⁹ μυρον ſcripſit αντι του ελεου hoc ẽ vet⁹ oleũ & cõditũ p oleo nõ recẽti i p̄ria ligua diſertiſſimus. Nouerat. n. μυρον nõ tam vngentũ: cũ & illd ſignificet quoq;: ſed oleũ cõditum & ãtiquum recte nũcupari. Plutarchi iterpres myrõ nõ vngẽtũ. ſed cõditũ oleũ ſcda correpta: hoc ẽ recõditũ & veteratũ iterp̄tari debuiſſet: qd ſcitamentis: geneatiſq; cibarijs idoneũ nõ eẽt. Alioqui nõ ruſticitatis Leo. ſed ieptiæ reus fieret: q vngẽtũ apponeret rẽ minię cõuiuijs idoneã. vl' altẽ cibo nõ quadrãtẽ. qm̃ repi apud Lucianũ i dialogo cõtra Romãos iualeſcẽte luxuria illos ſolitos vngẽtũ bibere: qd & affert epigrãmatiſta. Si foliata ſitis. Qd aũt veteratũ oleũ p dictionẽ gręcã ſignificet̃ docet his græc⁹ interpres Suidas. μυρον επι κεφαλησ. το αρχιερατικον ελαιον. εξ ηδισματων συνεκειτο. αλλου δεν εκεινο αυτο καθεαυτο τοσαυτην ευοσμιαν ηφιει. η δε παντων μιξισ και κρασισ. πλειστην οσην την ευωδιαν ειργαζετο. τουτω την αδελφικην εικοτωσ συμφωνιαν απεικασεν. η γαρ των πλειονων κατορθωματων συνεισφορα. τησ τελειασ αρετησ την ευοσμιαν εργαζεται. Adde qd nullatenus conditum media pducta legi põt. quoniam ſenſui Trãquilli repugnaret. Cõditũ naq; ſignificat ſcitũ: gratũ: & cõdimẽto ſuo palatũ irritãs: a verbo cõdire ſignificãte cõditura ganeata & electili cibariu; opipar cõcinare: pinde freq̄nter i Apitio leges piſcem hoc vl' illo mõ cõdiẽdũ eẽ. A morẽ oim reꝝ cõdimẽtũ eẽ leges i Plauto p re cibo gratũ ſaporem & callũ afferẽte: i quã ſignificãtiã ſic cecinit ſatyr⁹. Cõdire guloſũ fictile. Trãquill⁹ aũt oleũ illd appoſitũ Cęſari a Valerio illiberale: iſcitũ & aſpnabile vult itelligi vñ magis pſimoniã Cæſaris admiremur & abſtinẽtiã. Cõdimẽtũ fabulę Marcus Plautus dec⁹ & g̃ram nuncupauit in penulo. Cõditũ elegãtia & iuauitate mirifica cibariũ excoctum dicitur. hinc epigramma palladę feſtiuiſſimum extat: qd nos p tempore ſic latinum fecimus.

Condito mihi opus. Conditi nominis vnde
 Propoſitum? græcis vox aliena ſonis.
Si bene Romana conditum voce loquuntur
 Ipſe ſcies: lingue qui decus es latiæ.
Id quodcunq; para. ſtomachi penetralia morbus
 Occupat. hoc potu tinguier illa iuuat.

Q in eodem Tranquillo Pompeius Macer non Marcus ſcribi debet. Ca. clxxxiiij.

IDẽ Suetoni⁹ ĩfert⁹. Quos oẽs libellos vetuit Auguſt⁹ publicari ĩ epiſtola: quã breuẽ admodũ ac ſimplicẽ ad Põpeiũ marcũ ſcripſit. Dicere vix poſſũ: ſentio tñ: quatenus barbariẽ ſapit hęc ſeries: & hui⁹ ſentẽtię malecõpactę text⁹. quis adeo ifeſtiu⁹ ẽ q ita loquat̃? Ad Põpeiũ Marcũ ſcribo: cum poti⁹ dicẽdũ eẽt ad Marcũ Põp. ſcribo: quãobrẽ Romanę editionis codicẽ pbo & priſcũ illum diui Dominici: i quo ad Põpeiũ Macrum ſcriptum ẽ vera & ſenſui germana lectiõe: itelligitq; Trãquill⁹ illũ Põpeium Macrum: q floruit ſub Auguſto: lrãꝝ columẽ & eruditiõis quẽdã veluti theſauꝝ: ad quem amoris apologetica adhuc extat Naſonis elegia: in qua cupidinẽ: & ſe ipſum ocioſum cupidini ſtipendia faciẽtem excuſat cum Macer ipſe negocioſas bella troiana perſcriberet. eius hoc initium eſt elegię.

Carmen ad iratum dum tu producis Achillem:
 Primaq; iuratis induis arma viris.
Nos Macer ignauæ veneris ceſſamus in vmbra:
 Et tener auſuros grandia frangit amor.

Neſcio an idē ſit hic Macer ad quē hęc li.ij.triſtiū ſcribit. Ecq̄d ab īpreſſę cognoſcis imagīe cerę
Hęc tibi Naſonē ſcribere verba macer? Tu canis ętherno q̄cq̄d reſtabat Homero Ne careāt ſū-
ma troica bella manu.

De Salutione Scipione & vnde nomē adeptus. Caput. clxxxv.

AD eludēdas:īquit Trāquillus: vaticinatiōes: q̄bus fœlix & inuictū ī ea ꝓuīcia fataliter
Scipionū nomē ferebaṫ: deſpectiſſimū quēdā ex Cornelioꝝ gñe. cui ad opprobrium
vitæ Salutiōi cognomen erat: ſecū ī caſtris habuit. Solēt ferme oēs exponere κατα ἀν-
τίφρασιν ſalutionē dictū ꝙ nulli ſaluti foret: Sed oībus deſpicatui. Sed doceri cupio
quatenus ſalus & ignominia ſiue deſpicat⁹ opponunṫ. Nōne quis pōt eē nō ſaluti: qui nec tñ de-
ſpicatui ſit? verbi grã. Hoſtes acerrimi & hoſtiliſſimi: quos formidamus: & qui nos tenēt inopi-
natos: vaſtāt ſata læta: hoīmq̄ labores: ſaluti nō ſunt: vt palā ē: imo ſalutem tollūt: nec tñ ſunt
deſpicatui: qui nos hn̄t maxīe deſpicatos. Sed hoc agamus. Salutio Corneli⁹ hic Scipio vo-
citatus ē. q̄m morib⁹ abiectis & mimicis viuebat. imo ꝑ eq̄ corpe corpeaq̄ ſimilitudīe Salutio-
nē mimū id eſt cōtēptibilem (Nā oīs mimi ſūt famoſi) exſcribebat: hoc docet Plynius li. vij.
naturalis hiſt. Eiuſdē familiæ Scipiōi poſt eū cognomē Salutio mim⁹ dedit. Ex ſimilitudīe ab-
iectoꝝ hoim q̄plurimos nomē ſortitos eē patet ex altero Scipionū: qui a victimario nomē de-
decoroſū traxit. Mimos porro: Ludios: & gręgē comicū apd̄ Rōanos ꝓbroſos fuiſſe ex Augu-
ſtino diſcere poteris.

Qđ lāpſana dicēdū ſit ī eodē. & Plynius emendatus. Caput. clxxxvj.

QVis nō fādo accepit lapſana olere vixiſſe Cęſaris exercitū? qđ & Trāquillus ānotauit
Sed nec ī Plynio Trāquillo ve lapſana ſcribēdū ſed lāpſana: q̄ rōanis napiū appellaṫ
de qua Dioſcorides hæc. ῥωμαῖοι ναπίουμ. αἰγύπτιοι ευθμοι. λάχανόν ἐστιν ἄγριον. τροφι-
μώτερον καὶ εὐστομαχώτερον τοῦ λαπάθου. οὗ τὰ φύλλα καὶ ὁ καυλὸς ἐσθίε-
ται ἑφθά. Latine ſic. Lāpſana Rōmani napiū. Aegyptij euthmi. hęrba agreſtis: nutribilior & ſto-
macho cōducibilior lapatho. Ei⁹ folia & caulis comeduntur elyxa. Nec mirum igitur ſi victitaue-
rūt Napio Cæſariani milites: cui⁹ folia & caulis vicē pulmēti p̄ſtāt. Similis paſſim circūferṫ mē-
da ī codicib⁹ oīb⁹ ī dictiōe piplea. nā eliſa. M. lr̄a codices hn̄t piplea. Addit & Plynius eūdē ex-
ercitū Cęſaris famē toleraſſe gñe radicis: q̄ dicaṫ chara: qđ admixtū lacte ī opiā leuat. ſed nō cha-
rā ſcribas imo carō ne cū mēdoſo Secūdi codice labaris ī inſcitiā p̄ceps. hoc a dioſcoride diſce:
q̄ ſic gręce ſcribit. καρὸς σπερμάτιον ἐστι γνώριμον. οὐρητικόν. θερμαντικόν. εὐστόμαχον
εὔστομον πεπτικόν. μίγνυμενον ἐν ταῖς ἀντιδότοις καὶ ὀξυπόροις χρήσιμος. ἀνάλογον
ἀνίσῳ. ἡ δὲ ῥίζα ἑψηθεῖσα ἐδώδιμος ὥσπερ σταφυλῖνος. Carō īq̄t dioſcorides eē peculiariter ſeīale: vri-
nā ciere. calorē gignere: ſtomacho cōducere: odorē oris cōmēdare: ꝓdeſſe cōcoctioni: cōmiſceri
antidotis vtiliter & oxyporis: cōgruere cū aniſo. Radix eſtur vt ſtaphylinus hoc ē paſtinaca.

An Quiritum nomen ſit honeſtius militari. Caput. clxxxvij.

ADdit & idē author. Decumāos aūt romę cū īgētib⁹ minis ſūmoq̄ ēt vrbis piculo miſ-
ſionē & p̄mia flagitātes ardēte tūc ī africa bello: neq̄ adire cūctat⁹ ē q̄q̄ deterrentibus
amicis: neq̄ dimittere. Sȝ vna voce q̄ q̄rites eos ꝑ militib⁹ appellarat tam facile circū-
egit & flexit vt ei milites eē cōfeſti r̄nderēt: & q̄uis recuſātē vltro ī africā ſint ſequuti. ha-
ctenus Trāquill⁹. Affirmāt quidā Cæſarē milites ſuos quirites appellaſſe blādiori honorificen-
tiorīq̄ verbo: qđ nō nimis ꝓbo: cum quirites plębeij ēt ignobiles poſſint eē: q̄ nullā opam reipu-
blicę nauauerūt: nec aliqua dignitate ſūt ornati. Militis igr̄ honorificēti⁹ nomē q̄ q̄ritis. q̄m
hoc militiā deſignat ornamētū nō mediocre: illud priuatā vitā. Grad⁹ aūt militares ꝓ ſūmis di-
gnitatibus habitos: quis tam excors eſt: qui neſciat? ſi modo Iuuenalis vltimam ſatyram lege-
rit. vñ nō pauci extitēr̄t: qui arma lr̄is p̄ponerēt: qua ſentētia duct⁹ Marc⁹ Tullius illud ꝓuerbia-
liter ꝓtulit. Cedat foꝝ caſtris: ociū militię. ſtil⁹ gladio. vmbra ſoli. Huic nr̄æ ſentētię cōgruit res
ipſa. Nōne ī honoratiori noīe pcipiētes milites ſe vocari reſpuer̄t appellationē q̄ritū tādē dede-
corosā & ignominioſā ſe r̄ndētes eē milites noīe digniore & honeſtiore? Similiter ꝑ idecēti⁹ no-
mē Alexāder rōanus Impator milites ſuos quirites dixit cū ſeditioſos īcreparet: delictaq̄ coar-
gueret in hęc verba. Vos oēs hodie vna voce q̄rites dimittā: & ī certū an quirites. Non. n. digni
eſtis qui romanę plębis ſitis ſi ius romanū nō agnoſcitis. Ampli⁹ ſignate ꝓprieq̄ loq̄ndo q̄rites
ꝓpřa res appellāṫ: & ſi gñalē ad oēs ſignificationē vox hęc hēat: ſpeciati tñ plębē notat qđ oro
īpatoris Alexādri videṫ oñdere & Ouidi⁹ ī amorib⁹ ita canēs. Qđ ſi plexiſſe minimū de plębe q̄-
ritē. Ductū hic verbū quiritare ſuppetias a quiritib⁹ expetere ſignificās: & īfātiū quiritat⁹ dicūt
eiulat⁹ a Plynio Cecilio: quapropter Cęſariani milites ſe ꝓpřo & quiritibus honoratiores ducē-
tes quiritū nomē tāq̄ plębeiū & cōſeq̄nter abiectū ſordidūq̄ deſpuer̄t: & dep̄cati ſūt. Qđ ſi blā-
diori verbo Cęſar illos quirites appellaſſet ipſos īdulgēter nō cēſorie tractaſſet: ſūmiſſe nō mīā-
ter. Quę expoſitio nō eēt ſatis idonea Trāquillo: qui minis nō autē blāditijs Cęſarem decuma-
nos adijſſe ſcripſit eloq̄nter & hiſtorice. Laus Cęſaris ab audacia: qui non recuſauit turbulentos
milites adire: illis nulla molli appellatione ſubblandiri.

Q đ tibia funerib⁹ adhiberet̃: ſibiq; de ſiticinibus & ſiticinio cũ emẽdatiõe Trãq̃lli. C. clxxxviij

VErba Suetonij. Deĩn tibicĩes & ſcenici artifices veſtẽ quã ex iſtrumẽto triũphoꝝ ad p̃ſentẽ vſũ iduerãt detractã ſibi atq; diſciſſã iecere flãmæ. In funere tibicines aſſuetos adſiſtere ita notiſſimũ ꝑinde ac vulgatiſſimũ ẽ tibia cõſueuiſſe tibicines icinere funeris honorandi cauſa: nec ſola aderat tibia. ſed & q̃rula tuba: vñ exijt illud Perſianũ. Hinc tuba: cãdelę: tãdẽq; beatul⁹ alto ĩpoſit⁹ lecto craſſiſq; lutliat⁹ amomia ĩ portã rigidos calces extẽdit. Scitu dignũ ẽ q đ grãmatici ꝓdiderũt tuba Romãos ſolere maiorib⁹ funerib⁹ ĩcinere: tibia minorib⁹: ꝑinde fun⁹ ſũmatis atq; patritij deſcribẽs Perſius tubã fecit aſſiſtere nõ tibiã. Vñ ꝓpert⁹. Tibia funeſta triſtior illa tuba. Ouidi⁹. Tibia funerib⁹ cõuenit iſta meis: Sed & rurſ⁹ Propertius li. i. Tibia mygdonijs luget eburna ſonis: Ouidi⁹ ſexto faſtoꝝ. Cãtabat fanis: cãtabat tibia ludis. Cãtabat mœſtis tibia funerib⁹. Apulei⁹ li. iiij. metamorphoſeoa ſignificare videt̃ tibiã eẽ q̃rimonijs aptã & letis hymenęis ita ſcribẽs. Et ſon⁹ tibyę gygiæ mutat̃ ĩ q̃rulũ lydij modũ cantuſq; lęt⁹ hymenęi lugubri finit̃ vlulatu. Idẽ Stati⁹ Papyni⁹ inuit li. ſexto thebaidos. Cũ ſignũ luctus cornu graue mugit adũco Tibia. Sed cũ reꝑiã codicea diligẽter excuſſos ĩ qb⁹ nõ tibicines. ſed ſiticines legit̃. enarrãda dictio ẽ: vt ſi forſã quis ĩ eos ĩcideret nouitatẽ dictiõis nõ horreret. De his Marcell⁹: ex Gellio tñ ſcribit ĩ hũc ferme modũ. Siticines vt liticines a lituo: vt tubicines a tuba: q ap đ ſenatores: vł vita fũctos & ſepultos hoc ẽ iã ſitos canere ſoliti erãt honoris cã cãtus lamẽtabiles: quos Apulei⁹ floridoꝝ li. primo: qñ ad monumẽta hoc ẽ ſepulchra canũt: monumẽtarios appellat. Is igĩ Antigenidas cũ eẽt ĩ tibicinio adpriẽ nobi̇lis nihil ęq̃ ſe laborare & aĩo angi & mẽte dicebat q̃ qđ monumẽtarij choraulæ tibicines dicerent̃. Qui ab Ariſtotele libro περι ζωων γενεσεως τοε dicunt̃ ασαζοντες. Vir doctiſſim⁹ & eloq̃ntiſſimus Theodor⁹ gaza ſiticies graphice & ſignificãter iterꝑtat̃. Siticines graui ſono ĩcinebãt: vt nõ ſine penitiſſima doctrina ꝓtulerit id Stati⁹. Cũ ſignũ luct⁹ cornu graue mugit adunco tibia: ſup quis re ariſtotelica verba ſubſcripſi. το μεν γαρ θερμον πνευμα. δια παχυτητα ποιει βαρυφωνιαν. το δε ψυχρον δια λεπτοτητα τουναντιον. δηλον δε τουτο και επι των αυλων οι γαρ θερμοτερω τω πνευματι χρωμενοι και τοιουτον προιεμενοι οιον οι αιαζοντες. βαρυτερον αυλουσι. hoc ẽ. Spũs. n. calidus craſſitudie ſua grauitatẽ efficit vocis. Frigid⁹ p̃ ſua tenuitate cõtrariũ facit: qđ vł ĩ tibijs patet. Qui. n. calidiore vtunt̃ ſpũ: & talẽ emitterũt qualeȝ ſiticines & lamẽtãtes grauiorẽ ſonũ iſpirãt tibijs.

De artifice Reſtiõe ĩ auguſto Trãq̃llij verbũ enodatũ. C. clxxxix

MArc⁹ Antoni⁹. ſubdit Trãq̃ll⁹: libertinũ et ꝑauũ exprobiat reſtionem ex pago thurino: auũ argẽtariũ. Ego ꝑ reſtionẽ Hieronymũ ſecut⁹ illũ voco vilẽ artificem: q reſtes hoc ẽ funes itorq̃t: quẽ gręci σχοινοπλοκον appellant. Nec reſtio ĩ Tranq̃llo nomẽ ẽ ꝓpriũ. Sȝ accip̄ debet ꝓ opifice funario: q reſtes facit. Seruitq; hoc ꝓbrum ſtomacho Antonij ignobilitatẽ gñis octauij cõnumerãti: vtpote: q ꝑauũ libertinũ habuerit: & quo cumulatius ignominiã ſupadderet: reſtionẽ addidit. adiuuat qđ auũ vocat argẽtariũ noie ꝑinde officij ſordidi. ẽ q dẽ reſtio deriuatiuũ a reſte. nõ aũt diminutiuũ: Reſtẽ ducere ĩ tripudijs Donat⁹ vtitur ꝑ choreã ducere.

De ordinarijs idẽ enarratus & Seneca. Cap. cxc.

SPectauit: inq̃t idẽ: ſtudioſiſſime pugiles & maxĩe latios nõ legitimos atq; ordinarios mõ: quos ẽt cõmittere cũ gręcis ſolebat. Ego ordinarios iterꝑtor viliores artifices & nõ legitimos: iexercitos: iſuaues. Q đ vt facili⁹ ꝑcipe q̃as ita vt ſunt Sexti Põpeij verba ponã. Ordinarius hõ ſcurra & ĩprob⁹ q aſſiduẽ ĩ litib⁹ morat̃: ob eãq; cãm ĩ ordine ſtat p̄torẽ adeũtiũ: ſiue dictus ꝑ cõtrarietatẽ quia mĩme ordĩe viuit. Vocat̃ igĩ ordinari⁹ hiſtrio a Trãquillo καταφιπρατασιν q ordinẽ mimicũ nõ tenet: ꝓpterea vilior & minĩe legitim⁹. Seneca li. p̄io epiſtolaꝝ ſignificare volẽs Romanos adeo eẽ crudeles vt gladiatoria certamia p̄ponãt voluptificis & mimicis ſic ſcribit. Hoc plærique ordinarijs parib⁹ & poſtulatitijs vt ĩ expeditione pręferunt. Quid ni præferant? non galea: non ſcuto repellitur ferrum

De xyſtis & xyſticis vnde deriuentur idem explicatus. Caput. cxci.

NImis fortaſſis ĩ vno imoror authore. Sed hoc excepto verbũ nõ ampli⁹ addã. Sic ſcribit idẽ Trãquillus. Nec tñ eo mĩ⁹ aut xyſticoꝝ certatiõea aut gladiatoꝝ pugnas feruentiſſime ſpexegit. xyſtos gręcos appellare ſcio portic⁹ tectas quas & paradromidas & hypoſtegas. a quib⁹ ꝑadromides & xyſticę ambulatiões nomẽ adipiſcunt̃: q̃ hypęthris & ſubdialibus opponũtur. ſed caue ne a xyſtis porticibus xyſticos certatores appelles aut xyſticas certatiões. xyſtici vero certatores appellant̃ a xyſto ſpiculo vł haſtili: qđ nõ minus doctus q̃ cãdidus iterꝑs gręcaꝝ vocũ Ioãnes placẽtinus agnouit: cuius opinione fulciũt q̃ ĩ Trãquillo ſubdunt̃. Fatet̃ nãq; Auguſtũ libẽter gladiatores ſpectaſſe: quoꝝ decertatio vt xyſticorũ verſat̃ in certationibus armoꝝ. Sed ſi quis tergiuerſat̃ Suidã audiat. xyſtũ haſtile: ſpiculũ: & extremitas haſtę: q̃uis idẽ ſcribat xyſtõ eẽ locũ ĩ quo exercebant̃ athletę: de quo hæc Adrianus εικοσι βασιλειοι. στεμματα παντα χρυσα αρεττα μενα επι ξυστων ηργυρομενων.

Eualidum modice validum ſignificare carmen Italici emēdatum. Inibiq; aliud eiuſdem relatum ad interiorem leonum morem. Caput.cxcij

SIliū Italicū tot mēdis pene ſcatere quot verſibus nouerunt emunctæ naris ingenuiq; īgenij ꝓfeſſores:& vt ex paruis exēplū ad maxima cōſiderāda ꝑtinus obijciam⁹: Eius hoc carmē ē libro punicoꝝ p̄rio. Et validā duris euellit ab oſſibus haſtā. Quis nō videt eualidā iūctim legēdū ꝓ modice validā hoc ē q̄ nō valida fuit & ſufficiēs lethū īferre Annibali qđ vtiq; ꝓmiſerat: quare paulū ſupra idē poeta vtēs pathetico epiphōemate ſic exclamat. Heu q̄tum nobis fallacis imagine teli ꝓmiſere dei. Eualidū ea figura dr̄ qua egelidū īmo tepēs & ſubęſtuās: hic ab Ouidio ꝓlatū ē illud authore Seneca. Et gelidū boreā: egelidūq; notū. Auſoni⁹. Impiger egelido mouet arma ſeueras ab iſtro. Quid. nonne & idē īteriori pollet eruditione cum ſic canens ſubdit hos verſ⁹ de Annibale retrahēte ſe pugnādo tñ nec terga vertēdo? Ille regit clipeo fuſū p mēbra cruorē: Tardaq; paulati & dubio veſtigia niſu Alternata trahēs aduerſ⁹ ab aggere cedit. Sūt qui: auerſus: legūt ſignificantes Annibalē ſe auertiſſe a bello retrouerſū: ſed hoc pacto codicē iuertēdo tolleret̄ oīs Annibalis maieſtas & pudor militaris: q nō vertit terga. ſed pugnādo & reluctādo obſtātibus retrahit̄: quare ſignificātiſſimo vſus ē verbo cedit ꝓ ceſſim repedat: ſignare videt̄ inuereq; leoninā naturā. qđ ex his Plynianis verbis planiſſime cōſtabit. Generoſitas ī ꝑiculis maxīe dep̄hēdit̄: nō ī illo tm̄ mōq; ſpnens tela diu ſe terrore ſolo tuet̄ ac velut cogi teſtat̄: Cogiturq; nō tā q̄ ꝑiculo coactus. ſed tā q̄ amētia iratus. Illa nobilior aīmi ſignificatio qualibet magna canū & venātiū vrgēte vi cōtēpti reſtitāſq; cedit in cāpis & vbi videri pōt. idē vbi virgulta ſiluaſq; penetrauerit acerrimo curſu fertur velut deputās abſcōſioni turpitudinem. Aduerſ⁹ igitur iterp̄tare verſus & oppoſitus hoſtib⁹ pugnādo cedit vt leo.

Emendatus Apuleij codex de lampo augure. Caput.cxciij.

APuleius ille madaurēſis platonicoꝝ eloq̄ntiſſimus: quē oli vſu nr̄m fecimus nec pœnitet: ſic ī libro de demōio Socratis ſcriptū habet. Nō ſec⁹ ēt ī troiano exercitu: cū diuinatiōe res īdigēt: tacet ille ſapiēs ſenat⁹: nec audet aliq̄d ꝓnūciare vł Hector vł Iambo vł bitias. ſed oēs ſilētio auſcultāt aut īgrata auguria fleue aut non credita vaticinia caſſādrę. legēdū ē non iābo. ſed lāpo hoc ē λαμπῶν ex his Chriſtodori poetę thębani ī libello τῶν ἀγαλμάτων. λάμπων δ᾽ ἀχνυμένῳ ἐναλίγκιος ἤειδεσθαι οὐ γὰρ ἔτι φρεσὶν εἶχεν ἀλεξητήριον μοῦ. τειρομένοις τρώεσσιν ἑκεῖν παναγέα βουλήν. hoc ē. Lāpon triſtato ſimilis erat videri. Non. n ī mētib⁹ hēbat reuoluto tumultu. Preſſis troiāis parere ſalubre cōſiliū. Cernis igr̄ q̄ hęc quadrēt & vt pedib⁹ ī meā ſentētiā diſcedere cogant̄ ēt iuiti grāmatiſtę: q hęc ī mille nugamēta detorq̄bāt. Adde qđ nō bitias. ſed Clyti⁹ legēdū ē: q & ipe fuit troian⁹ vates: de quo apđ eūdē Chriſtodorū ſic legi. εἱστήκει κλυτίος μέγα μήχανος. εἶχε δὲ δοιὰς χεῖρας ὁμοπλεκέας. κρυφίης κήρυκας ἀνίης. Stabat Clytius inops cōſilij. hēbat autē duas man⁹ pectinatim iūctas occultę nūcias triſtitię. Nec Hector ī Apuleio ſcribo ſed Helen⁹: de quo vate apđ Maronē ſatis: & apđ hūc poetā gręcū. Nec īgrata auguria fleuę legēdū ē: q̄ vox ex ꝓfeſſo mēdoſa ē. Sed pāthoi legat̄: ex his Chriſtodori. πάνθοος ἦν τρώων βουληφόρος ἀλλ᾽ ἔτι δεινὴν οὔπω μῆτιν ἔπαυσε καταργείων στρατιάων. Hoc ē Panthous erat troianoꝝ cōſiliarius. ſed grauē nōdū mētē remittebat cōtra gręcos exercit⁹. Supius ī eodē opuſculo deeſt carmē ītegrū ī his verbis. Hic illa homerica Minerua: q̄ medijs cœtib⁹ graiū cohibēdo Achilli īteruenit. verſū gręcū ſi pauliſp opiamini latīe enūciabo. Supeſt quidē caluiciū nō puū: cui īrude hūc verſū ex Homeri prima iliados rhapſodia. οἴῳ φαινομένη. τῶν δ᾽ ἄλλων οὔτις ὁρᾶτο. Adde q; cui nō placet pāthei ſupius ſcribere phœbi legat l̄raꝝ ſimilitudīe lubrico lapſu. Nā Caſſādrę vaticinia mēte phœbi veniebāt. ſed nō erat credita teucris.

De Polymita & polymitarijs opificib⁹ Apulei codex emēdat⁹: ſupq; mos īſpiciēdi equos q̄ a regib⁹ obſeruaret̄. Caput.cxciiij.

IN eodē opuſculo ſic idē Luci⁹. Quippe nō ītelligit hoīes eq̄ ſpectari ſolere: vt equos mercamur. neq;. n. ī emēdis equis phaleras cōſideram⁹: & balthei polimiā īſpicim⁹ & ornatiſſimæ ceruicis diuitias contēplamur. Scribo polymitā: vbi phrygiōis opus intelligo. Polymita veſtis ſeu redimiculū vocam⁹ plurib⁹ licijs cōſutum: quale Maro deſcribit. Pictus acu chlamidē. Plyni⁹ acu pingere tradit iueniſſe phryges: vnde artifex phrygio. Vulgo phrygeniū vocam⁹. Hieronym⁹ plumarios & polymitarios artifices ꝓ eodē ponit. Op⁹ plumatile ī Plauto ꝓ polymitario ſum⁹ iterp̄tati. De quibuſdam plumādi facultate nobilib⁹ meminit Vopiſc⁹ μίτος a gręcis liciū vocat̄: vñ polymita veſtis a verſicolorib⁹ licijs q̄bus ē itexta. Sēſus Lucij euidētiſſim⁹ ē q; ī emēdis equis bullas aureas: nec op⁹ phrygiū aut plumatile cōſiderare debem⁹: q̄ ſūt extraria ornamēta: & bonitatē nō arguētia. ſed thoros: aīoſū pectus argutū caput equi cōtēplemur: q̄ ſūt ſigna minime fallētia ip̄m emptorē. Et hoc mutuat⁹ ē Apulei⁹

a Flacco Oratio libro primo ſermonum ſic canente.
Regibus hic mos eſt: vbi equos mercantur: apertos
Inſpiciunt ne ſi facies vt ſæpe decora
Molli fulta pede ē: emptorē inducat hiantē. Nec mihi placet in Flacco optos ſcribere. Parū infer⁹ cū ait idē Luci⁹. Si ephippia fucata: ſingula armata ſint. ſcribo cingula cū Ouidio. Et mala velocē cingula lędit equū.

De noib⁹ magorū codex eiuſdē emaculat⁹ & enarrat⁹: ca.cxcv.

EGo ille ſim Carmondas vel Damigeron vel his moſes vel Ioānes vel Apolloni⁹ vel ipſe Dardan⁹: vel q̄cūq; ali⁹ poſt zoroaſtrē & hoſtanē iter magos celebrat⁹ ē. Scribo Charōdas Demogorgō: vel moſes. hic charōdas fuit legū coditor Pythagoric⁹ philoſophię aſſectator: de quo ſcribit hęc Seneca lib: decioquarto epiſtolarū. A rtani leges charōdęq; laudant. Hi nō in foro nec in cōſultorū atrio. Sed in pythagorę tacito illo ſācto q; ſeceſſu didicerūt iura q̄ florenti tūc ſicilię & p Italiā gręcię ponerēt. eiuſdem quoq; meminit Eſchines in orōne cōtra Demoſthenē. Demogorgon vero mag⁹ fuit tā excellēs vt peſſe laruis dicat & illas p nutu cogere: & ſi errēt acerrime plectere. Author Lactātı⁹ iterp̄s Papinij. Inſimulatū magię moſen docebūt Plynius & Tacitus: diodorus lib.ij. Apud iudęos moſes ab iao quē deū vocāt acceptas leges dare p̄ſe ferebat. De Apollonio tyanęo mago r.os in ſupiorib⁹ multa. De dardano iuriſperiti meminere: vnde Columellę artes dictę dardanię p magicis & maleficis. p Ioannē Apoſtolū notiſſimū intelligi reor. Nā oēs chriſtiani a gētilitate magi habebant.

De Eurybate & phrynonda idē explicatus Lucius. Cap.cxcvi.

SEd em̄: Subdit Lucius: verſutiā tā inſidioſā: tā admirabili ſcelere cōflatā negabis te vnq̄ cognouiſſe. Quis palamedes? Quis ſiphax? Quis deniq; eurībates āt Phirinōdas: talē excogitaſſet? lego Eurībat⁹ & phrynondas. hi deceptores fuerūt & hūani generis hoſtes. de q̄b⁹ meminit his verbis Plato in protagora. Si forte in eos hoīes incideres: q ex eorū cœtu ſint hūani generis hoſtes: bene tecū agi putares ſi eurybatū offēderes & Phrynondam: deplorareſq; fortunā tuā deſiderās noſtrorū hominū prauitatē. De eiſdē pterea meminit Aeſchines ī orōne cōtra Demoſthenē. Scribit Suidas phrynōdā fuiſſe hoſpitē athenis circa peloponeſiaca: de quo ſic Ariſtophanes. ω μιαρε και φρυνωνδα και πονηρε συ. ab hoc puerbialiter pauperes facinoroſos phrynondas vocāt. Fuit em̄ peſſimus & doloſiſſimus hic phrynōdas. de hoc Eudemus ſic. αλλ οι μεν ουτε φρυνωνδασ: ουτευρυβατοσ. ουδαλλοσ πωποτετων παλαι πονηρων. τοιουτοσ μαγοσ και γονησ. Vides quēadmodū Eudem⁹ magū & pauperem vocat phrynōdā cū eurybato. De palamede ſyphaceq; nihil adhuc ſcitu dignum comperi vel comperiſſe me memini.

De Clunado cultro idem emendat⁹. & de pupula. Cap.cxcvij.

CVm magis magiſq; Luciū noſtrū excutio maiora ſuboriunt errata vitio ętatis rācidę inſeminata: q̄ authorū delectū facit: & tanq̄ bulbos hos vt pbos eligit: illos vt reprobos negligit. Sed ad rē veniam⁹. Parū ſupra ſcribit idē Luci⁹. Tu ne effœminatiſſime tua manu cuiq̄ viro mortēq; minitaris? At qua tandē manu? philomenæ? an Medeæ? an Clytēneſtrę? quas tū conſultas: tanta mollicia animi: tanta formido ferri eſt: ſine cludine ſaltas. Sēſ⁹ apparet. illū accuſatorē Apuleij adeo mollē eē vt nedū Lucio (q mortē cōtēnit vt philoſophus) Sed nemini poſſet exitiū machinari immo hic q hiſtrionicę ſe totū dedidit cū effingit clitēneſtrā ſecuri parare mortē agamēnōni: neceſſeq; tūc ſit vibrare ferrū: illō & ſi ſit imaginariū attingere non sudeat. Sed legēdū nō cōſultas. verū ſeiunctim cū ſaltas hoc eſt ſaltādo hiſtrionicā exerces aut tragœdicā. Nec cludine mea q̄dē ſentētia recognoſces. ſed clunado de quo ſic Pōpeius. Clunadū cultrū ſanguinariū dictū. vel q̄a clunes hoſtiarū diuidit. vel q̄a ad clunes depēdet. Sūt q cludone ſcribūt p nimio īpetu & fluctuoſo. q̄m κλυδων tēpeſtas appellat: vt hic ſit ſenſus. hic nedū a ferro ſe abſtinet. ſed oēm fluctuationē: tumultū & īpetū fugit. Quid ſi cludone ſcribis & bacchicū tumultū iterp̄taris: ſi q̄dē hic tā mollis erat vt nunq̄ in horrorem furorēq; minimū īſurgeret: q̄d: licet fœminę: bacchę factitare ſolēt idētidē: q̄ κλωδωνεσ appellant apd macedōes ęcdē mimalones dictę απο τησ μιμησεωσ hoc ē ab imitatiōe. Suidę verba ſubſcripſi: κλωδωνεσ: αι βακχαι του διονυσου παρα μακεδοσιν. αι κληθεισαι υστερον μιμαλονεσ. απο τησ μιμησεωσ. Super⁹ quoq; ſic ī mēdoſis codicib⁹ ſcriptū ē. Q m̄ nō formoſa pupilla. ſed mediocri facie mater liberorū mihi offerat. Scribo formoſa pupula p tenera puella. Auſoni⁹. Latias vincis alūna pupas. Perſi⁹. Nēpe hoc q̄d veneri donata a virgie pupę.

De Trochilo aue & Iynge Lucius declaratus. Cap.cxcviij.

QVid nōne mira verborū portēta ſūt hęc Apuleiana quoq; in pria apologia poſita? Philtra oīa vndiq; eruūt. Antipliates illud q̄rit. Throchili vngues teniæ: radiculæ: herbę: ſurculi. Aure illices: bichordile: hinierū dulce dines. Quis adeo lynce⁹: arg⁹ut

mo torus oculeus poſſet ex his verbis meris nugis introſpicere mētē Lucij noſtri? Autumo ſic ſcribere oportere Antipathes illđ q̄rit: trochili vngues: tenię: radiculi: herbę: ſurculi. Aureę: iynges: trichię: cordilæ: hiniētū dulcedines. Vbi p antipathes intelligo qđ ptiā i cātamētis idoneū: qđ cōtrariā: vt ita loquar: paſſionē habet: exēpli gratia magnes eſt ſympathes ferro. quoniam hēt vim intrariā & paſſionē ferro congruētē. alliū vero ē magneti antipathes hoc eſt intrinſeca paſſione repugnās: qppe cū alliū vim illicē magnetis obtūdat: reuerberet atq̧ refringat: vn̄ plyniana illa ſympathia & antipathia. Veneficijs philtriſq̧ amatorijs antipathes aliqđ interuenire debet qppe cū aīa ſi mō aliquo diuerti debet ab odio in amorem: eget incātatrix re aliqua vt īſtrumēto quo cogat aīus ab odio in amorē declinare: Per trochili vngues intelligam⁹ auiculę: cui latine nomē eſt regaliol⁹: q rex auiū dicit̄ i Italia πρεσβυσ ab Ariſtotele: q duo hēt αιδοια hoc ē geminū ſexū maris videlicet & fœminę: & ſe ipm̄ inire dicit̄. de quo in ſupiorib⁹ lōge plura. Per aureas piſces auratas notiſſimos intelligim⁹. qđ ſi nō placet chryſon accipe qm̄ coloris aurei tradit Plyni⁹ libro. xxxij. Qđ aūt ſupeſt explicandū iynges ſūt aues magię accōmodæ: vt ſupius admonuimus: ſicut & regalioli ſūt: vulgo collitortā dicim⁹: quā putauit interp̄s Heſiodic⁹ amori p̄eſſe: fœmina maga atq̧ venefica in hāc auē deſiliſſe compit̄. de trichijs piſcibus lege Plyniū i nono libro. Cordylā vero fœtū thūni eē didicim⁹ ex his Plynij verbis libro nono Cordilla appellat̄ ptus q fœtas redeūtes in mare autūno comitat̄. Limoſę vero a lutho pelamides incipiūt vocari & cū ānuū exceſſere tēpus thynni. Per hęrbas: qm̄ piſculēta maxie cōferunt magiæ: intelligo marina: q̄ tertiā naturā habent: vt ē vrtica q̄ hęrba videt̄ cū ſit piſcis: q̄ ſūmopere amori quadrat cū ſit illix & ardorē puocans. Quidā referūt ad algā. p tænias minimas fibras intelligo & capillos hęrbarū vel aliarū rerū qb⁹ vtunt̄ ſagæ & incātatrices ad hoies illiciendos: queadmodū apuleiana philotis mittit̄ a dn̄a magię pita ad minutias detōſi iuuenis colligēdas vt illū noctu ad ſe magicis illiceret vocib⁹. adiuuat qđ p̄poſuit radiculas: q̄ q̄uis herbā peculiariter ſignificet: hic tn̄ p oib⁹ ad magiā aptis radicibus vſurpat: qđ eē verū interp̄tamentum docet ſurculi dictio ſequēs: q̄uis tænia ſit piſculus: quē vittā iterp̄tat̄ Gaza. quare p hęrbas ſimpliciter exponere potes hęrbas magicas nec de piſcib⁹ intelligere. Per hinientū dulcedies itelligam⁹ hippomanes: qđ in pullorū eqnorū fronte naſcit̄: q a eq hiniētes vocant̄ ab hinitu hoc ē pprio ſono: quare ab Ouidio dictū ē. Fortis equ⁹ viſa ſemp adhinit equa. dulcedies dicunt̄ hę carūculę qm̄ morſu matrū p̄cerpunt̄ perinde ac ſint dulces illia in cibatu: vel ꝙ amorē dulcem cōciliāt: qđ q̄ verū ſit plyniū audi. Et ſane equis amoris innaſci veneficiū hippomanes appellatū in fronte: caricę magnitudine: colore nigro: qđ ſtatim edito ptu deuorat fœta. aut ptum ad vbera nō admittit ſi q s p̄reptū habeat. Sed cōtinere me nequeo q n emendē illud qđ ſub ſequit̄ his verbis. Mercuri⁹ carminū vector & illex ai ven⁹ & luna noxiū cōſcia. ſcribendū eſt noctium cōſcia Luna vero dicit̄ cōſcia noctis. qm̄ nocte lucet & oīa ſpeculat̄. quare ab oratio dicta noctiluca. Sed q̄ cā ē cur nō aſſuā interp̄tationē horū verborū ſubſequentiū? Sed. n. fœminal nullo pacto reperiēs mūditer dicere ad mea ſcripta cōfugit. q a & e quodā meo libro legit. Interfœmineū tegit & femoris obiectu & palmæ velamēto: Per fœminal piſcē intelligo vuluulas q piſces ſūt ſimilitudine genitalis muliebris exp̄ſſi. de qb⁹ his meminit plyni⁹. Cecili⁹ lib. j epiſtolarum. An tu apđ neſcio quē oſtrea: vuluulas echinos: gaditana maluiſti. Interfœmineū vero locos muliebres interp̄tare qm̄ inter femina cōcluduntur. Quin femina ſine diphtōgo pria correpta pferri debere docet Virgili⁹ ita canēs. Eripit a feminę: & trepidāti feruidus inſtat.

Magia eē cultū deorū platonis verba luci ſuę reſtituta. Cap. cxcix.

IN eadē orōne cū loq̄t Apulei⁹ de magia: ſimulq̧ ex verbis platonicis in p̄rio alcibia depoſitis cōprobare nitit̄ magū eē religioſum nomē: habet̄ in tritis codicib⁹ ſnīa platonis fedißimis & mendoſiſſimis: inaleq̧ coagmētatis characteribus edita: q̄ a nobis addita latina interp̄tatione ſic emēdabit̄. Verba ipa diuini viri memini: q̄ tu mecū Maxie recognoſce dicētia. ωυ ομευ ματει αρ τε Διδασκει την ζωροασ τροσ τον ω ρομα ζου. εστι Δε τουτο θεων θεραπεια. Significāt hęc diuina verba. Quorū alter magicā docet zoroaſter horomazi. hoc aūt ē curare deos. In eadē oratiōe ſupius mēdū puū inficit egregiā ſnīam. Id gen⁹ pluria recitē denuo vt ſciāt me corū nō pigre. Et tertias mea delitię ſtet ſalua charinę. Scribo ſciāt me eorū nō pigere. Et critias mea delicia ſtet ſalua charine. Critias. n. nomē ē amati pueri. Delicia vero ſingulariter dici teſtis ē Geli⁹. Parū ſupra cū de crocodilo loq̄t. Cū egreſſ⁹ in p̄ripia fluminis hiauit vna ex auib⁹ fluuialibuſq̧ amica auis: iniecto roſtro ſine noxę piculo exculpit. ſcribo excalpit. & de regaliolo intelligit: nec fluuialē auē in fluuio viuētē accipe ita vt ſit auis aquatica. ſed ſpineta & p ripia n ili accolentē. Teſtat̄ aūt Plynius facere hoc trochilū: q i italia dicat̄ rex auiū: qđ aſpiciens ichneumon vt iaculū p os aptū in ventrē crocodili penetrat & iterāgea abſumit: hocq̧ pacto cōtrucidat cōficitq̧ crocodilum.

Retractata apud Plautum quædam. Cap. cc.

ECce tibi Plaut⁹ iterū excutiēd⁹. cū quo formidoloſi⁹ bellū cōſero q̄ cū Excetra: ſemp
.n. mōſtris fœcūdiſſim⁹ ē: & dū vnū aufers: aliud influit. Sed ego parū prudēs q̄ ęgy-
ptiū cādefacere ſatago: & ad vitā cadauero ſum reuocare. Sed dij faciētes adiuuant vt
adagio varroniano inoleuit. Pauca repaſtinare hic ſati⁹ duxi qn̄ & me libenti⁹ q̄ cęte
ros corrigo oēſq; inuito quos p geniū virtutis adiuro exerāt vires & ad cōflictū ſe parēt: idq; pri
mū expiant̄ in meis: ſi mō aliqd decocti⁹ habēt quo poſſint poſteritati cōſulere. Nō. n. ex his ſū
q neuos ſuos amāt & ſe & ſua ſine riuali cōplectunt̄. Sed ad ꝓcinctū. Ex āphitruone. ca. ccj.

VSurā ſcripſi nō ſatis latine dici p fœnore. repit̄ tn̄ aliqn̄. In eo carmie thorul⁹ inerit au
re⁹. ſcribūt qdā tornul⁹ & intelligūt ſigillū aliqd aureū tornatile. Plaut⁹. Hęc heri im-
modeſtia coegit me q hoc noctis a portu ingratis excitauit. hoc noctis ſubintelligo
tēpore: q̄uis alias hoc ꝑ huc expoſueri. Ibidē cito carmē oratianū. Gręcia barbanelē
to cōflicta duello. ſcribe. colliſa duello. In expoſitiōe illi⁹ carmis. Illic hō a me ſibi mala rē acceſ-
ſit iumēto ſuo. ſic ſcriptū ē in cōmētarijs. humero geſtari imitās. ſcribēdū humero geſtāti imitā
ti. Plautus. Cōprimā linguā. in cōmētarijs ſic ē ſcriptū. Rumen arteriarū clauſtrū vocat̄: q̄ grę-
cis epiglottis hoc adde: & hoc ꝓprie & ſignate loquēdo: Repio tn̄ rumē ꝓ ruma poſitū. ſed de
vſu loqmur nō de abuſu. in eiuſdē carminis iterp̄tatione ſūt hęc verba. Sup hoc teterrimo vi
tio Lactanti⁹ his inuehit̄. Scribo. In hoc teterrimū vitiū. Plau. etiā clamat carnifex. In cōmēta
rijs ſic habetur. vt ſit ad mercurium apoſtropha. Scribendū vt ſit mercurij ad Soſiam apoſtro
pha Plau. mira ſunt niſi latuit intus illic in hirnea. In commentarijs colliridam dictionem
ambroſij muto in colymbithram. nunc nihil immuto. Plau. Itidem habet petaſum ac veſti-
tum. Negauimus i commentarijs petaſum pro calciamento reperiri. Sed nōne ab auſonio re-
darguimur i iābico ad paulinū (Petaſoq; alitis arcados vectus vola. videt̄. n. qd ſubeſſe am bi
guitatis quā diſcutiēdā ad aliud ociū ſeponim⁹. Plau. Vt ego hodie raſo capite caluus captā pil
leū. In cōmēta. ſic. Dion gręc⁹ author Brutū pugiūculos & pileū geſtaſſe refert ſignificare volēs
Scribo volētē. Pla. Cui iā ego hoc ſcipione. In cōmētarijs ſic legēdū. Scipionū familia a bacu
lo nomē adepta q; is primus ex ea gēte ꝑ Scipione filio ſit vſus. ſignificare volui. filiū pr̄i Cor-
nelio vicē ſcipiōis p̄ſtitiſſe: vnde ſit ſcipio vocat⁹. Plau. Facit ne vt dixi timidā palpo percutit.
In cōmētarijs. Palmos grece latine ſalt⁹ venarū & ſuſultatio cordis. ſ. expulſio q̄ cauſat̄ ex dolo
re. lege nō cauſat̄. ſed originē ducit. hoc terſi⁹ & latini⁹. Plau. Eam⁹ amphitruo luceſcit hoc iam
Multa tradidim⁹ in cōmēt. ſed relatiuū: hoc: ad cælū referri pōt: qppe cū cælū ꝓprie vocari pōt
hoc qm̄ a Platone τοπαρ. Plaut⁹ Virtus oib⁹ reb⁹ anteit ꝑfecto: In cōmētarijs. Quęcūq; autē
in diffinitione virtutis ſolēt dicere paucis verbis colligit & enarrat Lucili⁹. nō verbis ſcribēdū
ſed verſib⁹. Plaut⁹. Ni ego illi puteo oēm aiam intertraxero. adde interp̄tationi hoc a timēte ſo
ſia dictū videri ne delegēt̄ trahendæ aq̄ vſq; ad mortē. nā lauatiōe maxie egēt ea: qb⁹ vtit̄ puer-
pa. & expone intertraxero hoc ē iubebūt me intertrahere. Plau. Si minuſculo digito fores incre
puerit. In cōmētarijs. p id indicabat̄. ſcribo ꝑ eū indicebat̄. ꝓpe cū ſic addit̄. Is harpocrates lin
gua: vt cōiecto: ęgyptia ſygalion vocabat̄. fortaſſis nō lingua ęgyptia. ſed græca dict⁹ ſigalion
voce deducta a ſiletio. σιγη nāq; ſiletiū ē. σιγαω ſileo. pla. Vet⁹ ē adagiū fames & mora. In cōmē
tarijs ſenſi adagiū dici qd̄ ſit in vulg⁹ adactū. pōpei⁹ tn̄ autumat adagia dici q; adagēdum ſint
apta. & hoc admonitū te volo q̄uis plautina hæc addita carmina vocē: tn̄ me ſentire nō a plau-
to fuiſſe cōdita. ſed ab aliquo plautinę doctrinę imitatore. Cū inferi⁹ ſcriptū. ē de deioneo me ni
hil legiſſe: ſupadditū hoc fuit imo apud Strabonē leges. illū cephali patrē fuiſſe. quē aliq̄ Deio
neū aliq Eionē vel eioneū. plautus. Deuolāt angues iubati deorſum i ipluuiū duo. In cōmēta-
rijs ſic habet̄: Impluuiū in cauo ædiū loc⁹ vbi ſupne hoc ē ex impluuio ſupiori impluit. Corri-
ge. in cauū ædiū. locus vbi ſupne hoc ē ex cōpluuio. plau. Ego cunas receſſū vorſum trahere &
ducere. ſic in cōmētarijs legit̄ qd̄ āte nos ſcribim⁹ nō retrorſū ꝓrſum ſcribere dicunt̄. corrige qd̄
aūt nos ſcribim⁹ nō retrorſū ꝓrſum ſcribere dicimur nā quā Luci⁹ ꝓſam dicit nos vocam⁹ ꝓrīā
paulū infra deē hoc carmē dixi ſtat vt multis hoſtijs iouis ſup̄mi pacē petā. nūc nihil deē ſetio.

Ex aſinaria ſecunda comœdia. Cap. ccij.

PLaut⁹. Riuin⁹ amēs ob raptā mulierē. Riualē in cōmētarijs legēdū cenſui. nūc cēſeo
riuinū riualis ꝓpriū nomē eē poſſe. vel priſc⁹ poeta plaut⁹ potuit quos nos riuales ipe
riuinos vocare. plau. Sol⁹ ſolitudine ego te atq; ab egeſtate abſtuli: ſolitudinē a ſole
deflexo vocabulo nūc capio ꝑ inſolatiōe. Inſolant̄. n. nō habētes ignē paupculę me
retrices. plau. Vnde ſummā quo hāc celocē cōferā (plautū in aulularia citatū aduertes ꝑ in aſina
ria. mēdū ſat appens. paulo inferi⁹ cū de linea loquor Ouidi⁹ ꝑ martiali citat̄ in his verſib⁹. Li-
nea diues ceſſat: & in populū multa rapina cadit. plau. Ad loquēdū atq; ad tacēdū tute habeas
portiſculū. In ſinceris marceli codicib⁹ hęc legunt̄. ſcribo pōpeij. His q̄ de portiſculo ſcripſim⁹
hoc adde. me nūc ſentire a portu dici portiſculum ex helij verbis nō a ꝑtica. Pla. vbi ꝑhenſus in

furto fcies. ſcribe ſies: paulo ſupra in plute ariſtophanis deeſt επ αυτοφορω. Plau. vt meq; te
q; maxīe atq; ingenio noſtro decuit. ſcribe igenia nr̄a. Pla. da mihi iſtas vigīti minas: vides me
am añ mergere: ſcribo: me amantē egere. Plau. Ego fecere. hē qd iſtuc eſt: & tu vide ſis. In com=
mēt. inouaui codicē. nūc nihil īmuto. ordo. vide vt tu is. admonet vt bene caueat quō eat: ne ſi
male iret argentū pderet. īferi⁹ in enarratiōe arthemones ſentio arthemona dictionē eſſe latinā:
quā grēci epagōta dicūt latini artemonē: vitruui⁹ author. Pla. Siccū: frugi cōtinētē. Iā oli ſiccū
cū marcello accepi. nūc ſiccū p ſobrio interp̄tor ad differētiā madidi: q dicit ebri⁹: qd pla. oſtē=
dit ſic ſcribēs: madidū nihili: icōtinētē. Pla. Climiā: Cremē: Cratinū: Climiā. deleq; de climia in
cōmēt. addidi. Paulo poſt in fine primi carminis ex Theognide citati addēdū ē. αυδρα τε μα=
ρου. Plau. Male cubandū ē idicatū me vxor adducit domū. idicatū hoc ē idicta cā iterp̄tatur mar
cell⁹: quē nūc ſequor.

Ex aulularia tertia comœdia. Cap. ccuj.

IN cōmētarijs i argumēto aulularię ſūt hæc verba qd. ſ. Leonides adoleſcēs nubilē &
vnicā hui⁹ euclionis filiā vitiarat. ſcribēdū lyconides. Paulo poſt i interp̄tatione hui⁹
argumēti licone ſcribit p lyconide. plau. lōgā laqueo collū qñ obſtrixero. In cōmēt.
Cautū fuerat i pōtificialib⁹ libris vt q laqueo finiſſet vitā inſepult⁹ abijciebatur. ſcribē
dū abijceretur. Pla. Philippū regē āt dariū triueneſica. In cōmēt. p̄terea adde marcellū digeſtis de
vi publica oſtendit. ſcribe oſtēdere. Pla. Nā noſter nīę q ē magiſter curię. In cōmēt. Interp̄tare
curionē noſtrū hoc ē illū: q cādidatis hoc ē magiſtratuū ābitorib⁹ pecuniā viriti ptiebatur y. ſcri
bēdū. Interp̄tare curionē noſtrū illū: q iubētib⁹ cādidatis pecuniā viriti partiebatur: quē. Pla. Nūc
petit cū pollicetur. In cōmēt. Iuxta hāc ſniam verbū id plautinū plaū ē. Nō plautinū ſed priſcū
lege. nō. n. hoc plau. ptulit vt marcell⁹ te docebit. Plau. Aurū mihi int⁹ harpagatū ē. In cōmēt.
cū vox a grēcis furas iterp̄tetur: ſcribo. q̄ vox grēca furax latine dicitur. pla. Certe edepol eq dē te ci
uē ſine mala ēt malina. cenſui i cōmēt. hūc verſum ſic legēdū. ſūma oi malitia. Nūc credo nihil
eē in plauto mutādū. ſed corrigēdū marcellū. Nā itellexit Nōni⁹ hūc dicere mala malitia: qm̄ ſit
& bona: qd ſi nō eſſet fruſtra hic additū eēt mala. Pla. Nā ſi opulento ſit petitū paupioris grām:
ſcribēdū opulētos it opulētos vſurpatur ritu priſco p opulentus. pla. heus ſtrobile ſcq̄re ppe me
ad macellū. In cōmēt. Strophos in alia ſignificantia grēcis ē dolor inteſtiorū: quos tormines
latini vocant. ſcribe. quē tormia. pla. ecqd audis? vaſcula itus pure ppera atq; elue. corrige: pur
ga ppe atq; elue. pla. Etiā ne obturat iferiorē gutturē. In cōmēt. θηλικωσ & ου δετερωσ gutt
corrige: αρσενικωσ. hoc ē maſculiſo & neutro mō gutt dr̄. pla. Q d te ſcio facile abſtinere poſſe:
ſi nihil obuiam eſt. In Comment. additur negatio dictioni facile nunc nihil immuto aſſerens
negationem non addendam hoc ſenſu. q; ſcio te facile abſtinere poſſe ſi nihil ſit obuiam. Sed ſi
habebis al quā p̄dam domeſticam obuiam non facile abſtiere poſſe te ſcio. pla. Volui animum
tādē cōſolare meū. In cōmēt. Euclio regrediēs a foro appedinario: corrigo cuppedinario. pla.
poſt hāc rationē cordi vētriq; edidi. i cōmēt. in hui⁹ carmis expoſitione facim⁹ ſcriptū eſt p fa=
cit pla. Ita me bene amet lauerna. In cōment. iſtar corniculę oratianę ſibi carmia cōſtituentis.
ſcribēdū aliena carmina cōſuētis. Ob trūco gallū furē manifeſtariū. In cōmēt. Nō dubitār trepi
di cōtra cōſtare leōes: ſcribe: Q uē nequnt rapidi pla. opulētiores pauporū filias. In cōmēt. pau
piorū ſcribo: nūc nihil imuto ſiq dē paupū & paupā dixerūt antiq. pla. in maxia illec populi pte
eſt. In cōmēt. Opt ia bōis morib⁹ dorata eſt in pauciore paupioreq; fortūa: ſcribo: in pauciore
pteq; minore hoc eſt bōa tari. n. ſūt bōi: pla. dotata es: iſtud iua paupib⁹ ponit. In cōmēt. cenſui
legendū eē ponatur: Sed metri regula nō admittit: quare ponit expōe cōceſſo qd ponatur. pla. Salu
ti gerulos pueros vehicula q vehat. poſt hūc verſū putaui in cōmēt. addēdū carmē illud. Stra=
pię Scrupedę ſtrictipellę ſordidę. nūc nihil inſerēdū hic cenſeo. Iſtic em̄ carmen hoc nō reponē
dū. ſed in neruolana vbi citatur a Gelio. plau. qd nō os velit oculi ſciāt. In cōmē. docere ſeruū ho
minē multa vidiſſe q̄ nolit ocul⁹ exloq. ſcribendū. lingua nō oculus. pla. mortuū ego me ma=
uelim letho malo. In cōment. oīa illa carmina q̄ cenſui p̄figenda huic carmini ſūt eradenda. illa
. n. repies in ſubſequentib⁹. pla. vt ego aliqd boni dicā. nō pbo expoſitionē meā. nihil imutan
dū eſt qppe cū meli⁹ exprimatur auaritia ſenis q nō dare coruo. ſed verbis bōis velit illū remune=
rari. pla. vbi ille abijt. ego me deorſū duco de arbore. oīa q̄ interp̄tatione hui⁹ verſ⁹ attuli ſūt era
denda. mendoſus Nonij codex me decepit.

Ex captiuis. Cap. CCiiij.

PLa. vel ire extra portā trigeminā licet. In cōment. vbi id tēporis medici cōmorabātur
ſicut Perſij. corrige ſicut ſatyri. Pla. ego virtute deū & maiorū diues ſum ſatis. In cō=
mēt. virtute hic exponūt grāmarici p auxilio. pla. nū q̄ erit tā auar⁹ qn te grat⁹ emit=
tat manu. corrige gratis. pla. Vtinā te dij pri⁹ pderēt q̄ pisti e patria tua. In cōmēt. ſcri
būt iureconſulti illos piſſe patrię q capti ſūt in exilio. corrige. q capti ſūt vt exules. pla. tant⁹ vē
tri cōmētus meo adeſt in portu cib⁹: cōmētus cibus p cibi dixit. lege priſcianū lib. vi: pla. atq;
agnū afferri ppriū. pinguē p agnū ppriū intelligo q; ſit poſſeſſus ab illo. ex alienis. n. nō litam⁹

Vel ꝓpriū expone: q ſit ſacris accōmodus. hēat oīa illa inſigniaq;: q hoſtię. ſūt neceſſaria. nō. n.
oues oēs & agni victimeq; cęter ę erāt idonee ſacris. pla. aulas cōfregit oēs niſi q modiales erāt
In cōmēt. Modiales: capaces & vētrioſę vnius. ſ. dolij: corrige ventrioſę & capacea vniꝰ modij.

In Curculione. Ca. ccv.

QVie nuce nucleū eē volt: frāgit nucē. his q in cōmēt. diximꝰ hoc adde nos opinari ma
crobiū lapſū eē: abſit inuidia verbo: Molluſcā nucē minime pſicū intelligere poſſumꝰ
qm̄ nux dicit: q durū hēt foris: intꝰ qđ ē eſui: pſicū potiꝰ inter poma nūcramꝰ (& ne te
diutiꝰ teneā) ſcito molluſcā nucē illā intelligi debere: quā bononiēſes vulgo ſculaꝛo
lā vocāt: q obducta tenero cortice digitis ꝓmētibꝰ nō reſiſtit. Sueuiq; edyliū nūc nō ꝓbo. plau.
Flos veteris vini meis naribꝰ obiectus eſt. florē ꝓ odore capimꝰ authore Lucretio ſic canēte. li
bro. iij. Q đ genꝰ eſt bacchi cū flos euanuit: aut cū ſpiritꝰ vngēti ſuauis diffugit ī auras. pla. Sitē
cā mea lydi barbari: In cōmēt. Obiter ex re nō fuerit annotaſſe. ſcribo. ab re. hoc ē inutile. Pla.
Tū ēt cū nocturnis oculis odiū me vocas. In cōmēt. Ariſtoteles lib. j. metamorphoſeon: cor
rige metaphyſices. Pla. Hem iſtoc verbo vindictā para. In cōmēt. ꝑmittere vt iure ſua cuiuſli
bet ſibi vindicent: corrige: cuilibet ſibi vidicare liceat. Pla. nū te igit morbꝰ agitat epatariꝰ? In
cōmēt. Epatariꝰ epate laborātes: corrige laborās. Pla. Q uos ſemp videas bibētes eē in hermo
polio. In cōmen. Q uę ad ꝓpāgā: corrige ꝓpagandā. plau. Et datores & fartores oīs ſubdā ſub
ſoliū. Fartores ſimpliciter interp̄tor: q ſtipāt & farciūt iter ne liber ſit cōmeatꝰ. Plau bibētes vi
deas in hermopolio. Q uidā codices habēt themopolio. ſic. n. vocat locꝰ vbi calidū bibebat.
Pla. Aio male ē. In cōmēt. Pōt & reſolutio neruorū inter lipoſycliuan haberi. hoc ego nullatenꝰ
ſentio. Pla neq; diē decet me memorari: neq; nocti nocerier. ſcribe temorari. nocet nocti q potꝰ
nō dormit: is. n. qetē noctis turbat. Propꝰ: Semp. n. vacuos nox ſobria torquet amātes. Pla.
facit voltirios quatuor. In cōmēt. In luſu tribꝰ talis vtebāt: nō vt nūc duo. ſcribo duobꝰ. plau.
de coelitū ꝓſapia te eē arbitror. In cōmēt. Scita circūfert ſnīa eā formā inter abſolutiſſimas cē
ſeri. ſcribendū abſolutas. ſupra paulo quas ſcribit ꝓ quos. Pla. in medio ꝓpter canalē oſtenta
tores meri. qđ in cōmētarijs ꝓdimꝰ de ꝓbatica piſcina penitus ē eradendū. Illa nāq; nō erat Ro
mę q ꝓbatica dicebat. Pla. pone ædē caſtoris. In cōmēt. q extructa fuerat in foro Rōano de q
bꝰ. corrige. q extructa fuerat in foro Rōano fratribꝰ caſtoribꝰ. pla. Ditis dānoſos maritos ſpđ
leucadiā. In cōmētarijs interp̄tamur ouidiū ꝑperā. ꝑ ſpōſum nūc exponimꝰ illū: q ſpōſionē fe
cit. Iuxta illud Plynianū. Spōſioni nō deē iacturā. Plau. in caſſina. Mihi obtinget ſors. vt qdē
pol paras cū cruciatu malo. ſcribēdū ꝑcas. pla. Ap vorſus quos cātat colax. in expoſitiōe huiꝰ
carminis cēſui apud Auſoniū legēdū. ſnppilo pulliꝑmo. Q uid ſi legis ſubulo? plau. Meū cor
culū melliculū verculū: vide priſcianū lib. iij. videt. n. addere felculū. plau. in epidico. Suppa
ſubminiā. ricīā. qđ hic affero de doropliagis nō eſt referendū ad ſatyri ſnīam. voratores. n. mu
nerū dicunt iudices ab heſiodo q ꝑtio corrūpunt pla. paratū ductare. at ego follitū ductitabo
ſcribo. para tu ductare. pla. Quaſi q amaret cſueat. ſcribo: q a memet. pla. mirū hoc qdē potu
it fieri ſcribe. mirū hoc q n: ꝓ quō. pls. Incertꝰ ſum caue ad me retulit pedē. ſcribēdū cauſę. Plau.
in manibꝰ geſtāt copulas ſecū ſua vi priuſq peo. corrige: ſubueni priuſq peo. plau. in bacchidi
bꝰ: poſtq inanis ſum: cōtēptricē meā. ſed coueniā mihi. corrige veniā mihi. pla. beneualēs viuit
tibi. Emēda. beneuolēs. pla. poſtremo id mihi eſt qđ volo. lego poſtremū. hoc ſenſu vltimo lo
co euenit mihi qđ cupio: q nō cupio mihi ſe ſtatim offerūt. Pla. Nūc amāri hero filio ſecꝰ. corri
gendū ſenis. pla. Nimio illec res ē mane diuidię mihi. corrige magnę. pla. Aequū cē puto. ſed
nimis volo deſidię ei dare ludū. ſcribo. minus pla. Q uid alij dant boni caue culpa tua amiſſis.
corrige. qđ dij dāt. pla. in Moſtellaria. Exin ſole pecuniā inuenire. in cōmēt. ſummulā nūmariā
ītellige quā in ſole nens mulietcula libidinis emeritę nebat. corrige non nebat ſed lucrabat. pla.
Tāgite vos quoq; terrā. In cōmēt. verba Ioannis: miſere puluerē ſup capita ſua: nō ad iniectio
nē pulueris referenda: vide ne ſit deturpatio qua lugentes caput coinqnabāt luctuoſo mœrore
cōfectā: qualē ritū Catullꝰ oſtēdit. plau. Neq đ eſca vna meruerit magis. ſcribo. nec qđ eſca vna
me iuuerit magis. plau. Nā poſtq hic ędis viderat vt dixi tibi. ędis vēdiderat ſcribo. pla. Heꝰ iā
apit meridie. corrige. heus iam appetit meridies. pla. in menhemis. Suſtine hoc penicule exuui
as facere. q ſuauū volo. lego. Suſtine has penicule exuuias. facere qđ ſuaue eſt volo. admonet
peniculū paraſitū menhemꝰ vt brachio veſtē fulciat. q m vult facere qđ eſt ſuaue ſibi hoc ē oſcu
lari puellā erotion. pla. interim ne q s q n eiꝰ aliqđ indutꝰ ſis. corrige. Interim ne duis q d eiꝰ qđ
indutui ſit. Hoc ſenſu. qd opus ē te blandiri ſi nō vxoris affers veſtimētū qđ induā? Ordo. In
terī ne duis q d eiꝰ qđ ſit indutui. q d eiꝰ ex pone aliqđ illiꝰ vxoris veſtimētū. ſit indutui. ſit bonū
ad induendū. q d hoc eſt. loqt erotiū viſa palla ꝑtēta a menhemo. Induuię tuę. mēhemꝰ reſpō
det erotio. pla. in mercatore. Cape mō vorſoriā. hic ſerenus fauonius eſt. In cōmēt. qđ ex Tar

rço & Lucillo pcepi gręcis authorib⁹. Emēda.qd ex Tarrço Lucillo pcepi gręco authore. Tarrgus cognomētū eſt Lucilli a tarra vrbe cretæ. Pla. in penulo. I niuriarū multo iduci ſati⁹ eſt.lege mulctā hoc ſenſu melius eſt deſiſtere ab iniurijs qb⁹ ſi quēpiā taxauerit alius mulctet:vel induci expone p deleri.hoc ē neminē afficiam⁹ iiuria.ſed amneſtia pmulget hoc ē iiuriarū obliuio. In rudēte fabula plautina gripp⁹ p noie piſcatoris inducit. tu lege griph⁹ cui nomē hoc heſit a griphis inſtrumētis piſcatorū:de qb⁹ meminit pollux. In fine mei cōmētarij Plautini ad lectorem ſic legit.Nō idecorū Varro putauit pfecto ſpicilegio ſpicā religſſe. Corrige de ſegete ſed ſpicileģiū ſtipulā religſſe. Qđ in principio cōmentariorū cōtra diomedē dixi de planipede nūc nō placet obſtante ſyllaba.pterea in vita plauti Merulā nūc & euſebiū ſequor. Sed qd oē oleū i plautū ab ſumo ſpcipue cū nouos in eūdē poetā cōmētarios mediter.q lōge fuſiores erūt & explicatiores priorib⁹:nō tm doctis vt hi primi:verū ēt mediocribus ſeruientes.

Idem Ioannes Baptiſta pius ad Lectorem.

IAm ſpectabā portū:& vela carpeabā cōplicabāq; cū Ioānes Paul⁹ Spoletanus ſcholaſticorū meorū doctiſſim⁹ emerſiſſe refert nōnullos:qui populatim meas annotationes:quas ſparſim in plauti:ſidonij: Fulgentijq; cōmētariolis interſeruim⁹ p ſuis oſtētēt.ph imitatores brutum pecus. Huic audacię ne dicā temeritati obuiā eūdū cenſuit breuiq; ſummula colligere in vnū corpus diſſipatū & palabundū exercitū:vt ſi fors fuerit p imperatore ſuo pugnet nō aūt p inuerecundiſſimis plagiarijs:qui hoīum deterrimi ſunt & iquinatiſſimi. Sed id iā a nobis emeditatum vberiori referuam⁹ ocio ex quo mox plura & meliora cōgeſtim emicabunt. Laus Deo.

Diomedes Guidalotus Bononienſis ad Lectorem.

Exulta O tandem quiſquis virtutis alumnus
Aetheria miſſum ſuſcipis arce ſophos:
Hæc pia pierio prompſit de fonte ſororum
Sidera quis pulſat vertice ſumma pius.
Ille inquam quo mox lætentur præſide muſæ:
Cūq; puellari gratia trina choro:
Inſinuat cui ſe pallas tritonia:athenę
Et quicquid priſcis voluit hiſtorijs.
At tu auerſus abi hinc:& rumpere liuide:Malus
Inuidia hoc neſcis ſurgere debet opus!

Iacobus Conſtantius fanenſis.

Troas relliquias danaum victoſq; penates
Seruauiſſe prior dicit ille pius.
Hic phœbum & comites latiæq; analecta ruinę
Seruat ab hoſtili ſcripta diſerta manu.
Quæ nam igit maior pietas (hæc vltima:plures
Quæ ſibi mortales obligat atq; deos.

Ludouici pallioli Fanenſis.

Hæc monimenta pij pendat quicūq; diſerti
Varronis cernet vel Ciceronis opus.

Franciſci Tiſardi Ambacæi Gallj.

σπουδαιοι κακριβωσ ζητουντεσ γραμματα:ταυτα
ζητει τεσ πουδη:χερσιν εχοντεσ αει.
ηβιβλοσ παραγυν εσθησ ποθιμειρεθ απαντεσ
οφρα διμησηδε κρυπτα περ οντα νοειν.
εισι ποικιλαι:εισιν και μελιγηρυεσ:εισιν
οσσαι απολλωνοσ πεμψαμεν ουρανοθεν.
εγραψεν μεν ο βαπτιστησ μεγασ.αλλοχημεζων
αιολομορφεισ πουτουσ δαρυφαιμε λογουσ.

Finis.

CORNELII VITELLII CORYNTHII IN DEFENSIONEM PLYNII ET Domitij Calderini contra Georgium Merulam Alexandrinum ad Hermolaum barbarum oĩum diſciplinarum ſcientia prӕditum Epiſtola.

HAc ꝓxima ӕſtate Hermolae doctiſſime: cũ Xenia & apophoreta Martialis op⁹ ſane
difficile: vt cuius interp̄tatio varia veterũ auctoꝝ lectione indigeat: q̄buſdã patricijs
iuuenib⁹ exponerẽ: volui Georgij Alexandrini annotatiões in expoſitionẽ Martia
lia: vel iuectiuã poti⁹ in Domitiũ calderinũ virũ longe doctiſſimũ: & lectionis ãtiquę
nõ mediocriter ſtudioſum excutere: eo cõſilio vt aliq̄d inde excerperẽ: q̄d ad Martialis lectionẽ
mihi adiumẽto eſſet. At dij boni q̄ longe aliter q̄ putarã accidit? Nã pręter q̄ ꝙ nullũ fere ẽ mar
tialis carmen: ad cui⁹ ſenſum ꝑueniat. ſed inſolenti tantũ dicacitate & maledictis: (vt mos ẽ me
rulӕ) in eũ ipſum Domitiũ inuehat̃: Plyniũ multis in locis ita deprauat: ita confundit & cõtur
bat: vt nullũ fere verbũ nõ a ſe deprauatũ ſit: & q̄d haud quaquã ferendũ eſt: ꝑdita quadã arrogã
tia & dementi elatione: Plynium a ſe vno tm̃ ĩ priſtinã & verã lectionẽ redigi poſſe iactat. ac dũ
ſe antiquarium oſtendere vult: de iudicibus: ludis Rõanis. de iure Latij: municipijs: & colonijs
meras inſanias effutit. Quędã vero vocabula gręca ita interp̄tat̃: vt plane id q̄d eſt: litteras gręcas
neſcire videat̃. Hęc igit̃ cũ legiſſem: miratus ſum vehemẽter: ꝙ homo iã in nr̃is ſtudijs vete
ranus: & oĩs antiquitatis vt (ipſe iactat) ꝑſcrutator: dum alterũ incurię accuſat & inſcitię: adeo er
rauerit: vt maiori ipſe aĩaduerſione ſit dign⁹: q̄ppe q̄ non parua iactura rẽ litterariã affecerit. Ve
rũ cũ aliq̄b⁹ ex ipſius auditorib⁹ quӕdã ex his: q̄ in Plynio corrupat: forte oſtendiſſem illiq̄ȝ oĩa
ei detuliſſent: excanduit primũ: ac obſtitit repugnãs: deĩn cũ illi ingenioſi ſane iuuenes: nec me
diocriter docti manifeſtis argumẽtis hominẽ vrgerẽt: cogniti tandẽ erroris homulũ q̄uis inue
recũdũ ſubpuduit. putauit hac re hõ ingratiſſim⁹ ſe magna a me iniuria affectũ: nã illi me aucto
rẽ dixerant. Itaq̄ȝ quaſi mihi gratiã relatur⁹: ad ſolita ſua arma recurrit: & in me maledictis & fa
tua ſua dicacitate inuaſit: q̄b⁹ ꝓfecto vehemẽtius paulo mouerer q̄ facio: niſi hoc vicio homũ
cionẽ teneri iã diu cognoſcerẽ: Cui eñ parcere põt Georgius: q̄ ne p̄ceptori q̄dẽ pepercit? Nã
in tã rabidã iſaniã incidit: vt ea de Philelpho p̄ceptore ſuo viro ĩ vtraq̄ȝ lingua doctiſſimo ſcri
pſerit q̄ de ſordiſſio Lenone & ſpurciſſima ſentina p̄ricidaq̄ȝ crudeliſſimo dici poſſẽt: q̄ diſcipuli
iſolẽtiſſimi ingratitudine cõmot⁹: vt par erat: octogenari⁹ ſenex tãto dolore cõflictat⁹ eſt: vt tri
duo vitam exhalauerit: ita ſolus Georgius Merula hac noſtra tempeſtate non ſolum in prӕce
ꝑtorem ingratiſſimus inuentus eſt: verũ etiam prӕceptoris benemeriti interfector. Quid ꝙ ſe
αυτοΔιΔακτορ homo nequã & impudens appellat. quaſi ex ſeipſo: ſine vllo pręceptoris auxi
lio litteras didicerit? Cũ q̄cquid eruditionis in eo ſit: quӕ q̄ ſit modica & hoc opuſculo: & alias
oſtendemus: id ex comentarijs Tortelij: Laurentij Vallenſis. Trapezuntij: Pomponij & aliorũ
excerpſerit. Nam commentarios in iuuenalem non prius edere voluit: q̄ Guarini: Omniboni:
Sabini: & Calderini in eundem auctorem commentaria diligenter excuſſerit: & tamẽ in omnes
ingratiſſimus inuehit̃: & inter legendum vel potius inter garriendũ (nõ enim illa publica lectio
appellari poteſt: ex qua nemo eſt: q̄ proficiat) mordet: lacerat: laniat: & eorum obtrectatione ſi
bi famam quęrit. Quãobrem cum hominem tam temerarium: audacem: impium: perditum: in
me conuitijs graſſantem viderem: non abſurdum putaui: ſi aliquantum maledico conuiciatori
non ferendam dicacitatem excũterem: & maxime ſi id non ſine aliquo rei litterarię emolumẽto
fieret. Itaq̄ȝ collegi locos aliquot inuectiuę ipſius in Calderinum: in quib⁹ fatuum litteratorem
erraſſe luce clarius oſtendimus. Sed hӕc quidem prӕluſio quędam erit: non enim in pręſens co
pias omnes educere decreuim⁹: ſed his paucis tanq̄ leui (vt aiũt) armatura prӕludium inceptan
tes miſſilibus velitum more hoſtem petemus. Mox vero inſtructa acie: totaq̄ȝ phalange admo
ta in apertũ certamen deſcendem⁹. Cũ mihi non iniucundam victoriam ipſius in Iuuenalẽ cõ
mentarij: & deprauationes Plautinӕ exhibiturӕ ſint. Hoc igitur opuſculum Hermolae barbare
philoſophię & vtriuſq̄ȝ iuris: cunctorum deniq̄ȝ ſtudiorum veriſſimum ornamentum: tibi dedi
camus. Tu enim vnus ex omnibus potiſſimum idoneus mihi viſus es: cuius prӕſidio hęc mea
lucubraciũcula tuta futura ſit: Nam cũ fatua illa belua te hӕc tueri ſentiet: nec reluctari audebit
amplius: nec poterit. tuo enim acutiſſimo ingenio Plynium deprauaſſe oſtendes: & a ſalſo Mar
tialis ſenſu procul abfuiſſe iudicabis: grӕcarum deniq̄ȝ dictiouum ſignificatum: & etymologi
am ignoraſſe conuinces. Nam in eo ſtudio tãtum potes: vt non Venetijs: ſed medijs Athenis
natus videaris. Quo factũ eſt: vt per te vere & latine philoſophari ſtudioſi incipiãt: & omnium
diſciplinarum ſcientia ita p̄ditus es: vt iure optimo Varronem te noſtri temporis appellare poſ
ſimus. Quamobrem ſi hӕc tu probaueris: nullos illius rabidi canis morſus pertimeſcimus:
quem ſi paulo acrius inter reprӕhendendum exagitabimus: non mihi: ſed ipſi potius inſanien

ti imputabis. Is enim qui cæteros inſectari & mordere non ceſſat: repungi aliquando & vapu-
lare vt diſcat: par eſt. Sed iam ad Plynium: qui a Georgio deprauatus: a ſe initiū fieri exclamat.

VVLVA EIECTITIA ET PORCARIA.

Plynius libro vndecimo capite. xxxvij. de hiſtoria
naturę animalium.

Vlua enecto partu melior q̄ edito: eiectitia vocatur illa: hæc porcaria primiparę ſuis
optima. contra effœtis a partu præterq̄ eodem die ſuis occiſę liuida ac macra: nec no
uellarum ſuum: præterq̄ primipararum: probatur: potiuſq; veterum: necdum effœta
rum: & biduo ante partum: aut poſt partum quo eiecerint die: proxima eiectitia eſt oc
ciſæ vno die poſt partū: huiꝰ & ſumen optimū: ſi modo fœtus non hauſerit. eiectitię teterrimum
antiqui abdomē vocabant priuſq̄ callerent id ſcientes occidere non aſſueti. Hæc eſt vera con-
ſtans & incorrupta Plynij lectio: non ſimilis ei quā cōfuſe & implicite: falſo et peruerſe: indocte
& petulanter Georgius merula alexandrinus: tum in inuectiua in Galeotum: tum in commen-
tarijs in iuuenalem iactabundus implicuit: peneq; etiam in Calderinum iterauit: dum illum repræ
hendit: ꝙ diſtichō martialis te fortaſſe magis capiat de virgine porca Me materna graui de ſue
vulua capit male ſit interpretatus: quibus in locis proh iupiter q̄ rudem ſe: & Plynianę doctri-
nę ignarum oſtendit: dumq; in mordendo Calderinum & galeotum totus fertur: vt in eo impe
tu ſenſus quoq; cum dentibus amittere videtur. Quid ꝙ dūm Iuuenalem interpretari vult
Commemoratione Galeoti ita vel ira excanduit: vel lætitia ereptus eſt: vt præter eadem Plynij
verba incorrectiſſime & inextricabiliter inculcata: nihil fere ad rem ſuam attinens niſi inſul-
ſum protulerit. Verum vt clarius errores illius pateant. verba Plynij ab eo allegata repeti-
taq;: vt diximus: libet annotare: quæ hæc ſunt in iuuenalem ſic eo dicente. De vulua intelligit
porcina quā Ply. eiecto partu meliorem q̄ edito habitam fuiſſe ſcribit. eiectitia vocatur illa hęc
porcaria primiparis ſuis optima. Cōtra effœtis a partu pręterq̄ eodem die ſuis occiſæ liuida &
macra: nec nouellarum ſuum præter primiparas probatur: potiuſq̄ veterum necdum effœtarū
nec biduo āte partum: nec poſt partum: aut quo eiecerit die. Proxima abiectitia eſt occiſæ vno
die poſt partum. In Galeotum vero addidit vlterius. huius & ſumē optimum: ſi modo fœtus
non hauſerit eiectitię teterrimum antiqui abdomē vocant priuſq̄ callerēt eijcientes occidere nō
aſſueti. In his verbis primum dicimus male legere Merulam eiecto: ab eoq; Plynij ſenſum cor-
rumpi: & magnam auctori maculam inuri: qui duo participia idem importantia pro diuerſis: vł
poſuerit vel ponere oſtenderit. Nam quod idem importet eiecto q̄d edito idem Plynius infra
oſtendit: cum dicit: poſt partum: quo eiecerint die: q̄d pro ediderint exponi certum eſt. nec ali-
um vnq̄ ſenſum ipſe quoq; Merula elicere poterit. non eſt āt credendum tantum in Plynio do
ctrinę non fuiſſe: vt dictionum ipſarum ſignificationem non tenuerit: vel adeo illum immemo
rem extitiſſe: vt ea cognita tam leuiter abuteretur. Cenſemus igitur enecto ſcribi & legi debere.
Nam vt Georgius inquit a partu ſtatim ſuem interficiebant: ita nos dicimus non ſolum ſtatim
a partu: ſed & biduo ante partum interficere ſolitos ſuem vna cum partu: vt Plynius ipſe ſub-
dit dicens biduo ante partum eaſq; vuluas ſuum ante partum vna cum partu enectarum melio
rea cæteris fuiſſe: & non earum quæ peperiſſent: vt ſomniat Merula: cum dicit: meliorq; erat eiꝰ
quæ peperiſſet: q̄ virginis. immo contrarium inquit Plynius cum ait. Contra effœtis a partu ꝑ
terq̄ eodem die ſuis occiſæ liuida ac macra. Si liuida ac macra poſt partum: quomodo melior
Georgi: quā ſententiā noſtram confirmat Martialis dicens: Me materna graui de ſue vulua ca
pit. In quo verſu tā enucleate exꝑſſit: nō vuluā de ſue q̄ pepiſſet ſed de ad huc graui. quā biduo
ante partum dictum eſt interfici ſolere vt ex compoſito Plynium exponere voluiſſe videatur.
Talis autem vulua ſuis cum partu occiſæ porcaria dicebatur: ob hāc (vt exiſtimo) cauſā: ꝙ por
cellos adhuc contineret: cum ſus interficiebatur: & hæc erat melior Vulua vero ſuis occiſę a q̄
partus editus & eiectus fuiſſet: deterior erat: & eiectitia vocabatur: vt Ply. ipſe aſſerit cum dicit:
vulua enecto partu melior q̄ edito. eiectitia vocatur illa: hæc porcaria. Quę verba vel grādi ſpō
ſione facta: contenderem Merulam ipſum: ipſum inq̄ Merulam tam curioſum verborum inda
gatorē nondum intellexiſſe: etiam poſteaq̄ audiuit: non eiecto ſed enecto legi debere: quippe q
duorum pronominum vim vſumq; non diſcuſſerit: putat enim hæc referre dictionem edito: il
la autem enecto ſiue eiecto vt ipſe aſſeuerat: quo factum eſt: vt magis inſaniuerit in aſſerendo
ꝙ eiecto legi omnino debet: parum aduertens: ne dicamus penitus ignorās. In eiuſcemodi cō
poſitione in qua aduerbium comparandi q̄ cum comparatiuo iungitur: longius cenſeri & eſſe

a ſenſu orationis & animo loquentis quicquid ab ipſo aduerbio q̃ dependeat: q̃ quod a comparatiuo præcedente dependet: & pronomen ille rei ſiue perſonę a loquente remotiori coniungi: hic vero rei ſiue perſonæ addi: quæ dicenti ſit propior: vt ſi dixero magis amo cornutum: q̃ Tifernum. Ille enim nihil dignum laude reliquit: hic vero q̃ plurima virtutis ſigna: Cui dubium quin ille Tifernum: qui a ſententia mea eſt remotior. Hic cornutum: qui eſt animo proximior referat: & non econuerſo? poſſem hic innumerabilia Ciceronis & Quintiliani exempla ſubijcere: ſed vno Ciceronis exemplo contentus hoc agam. In ea oratione quã pro Aulo cecinna compoſuit ſic legitur: Nõ minus in cauſa cederet Aulus cecinna Sexti ebutij impudentiæ q̃tum in vi facienda ceſſit audaciæ. Verum & illud conſiderati hominis eſſe putauit: qua de re iure decertari oporteret: armis non contendere: & hoc conſtantis: qui cum vi & armis certare noluiſſet: eum iure iudicioq; ſuperare. Videt ne merula ſimilem Plynianæ conſtructionem? & illud referre clauſulam poſtremam: q̃q̃ in dictionum compoſitione vicinior ſit: hoc autem pręcedentem quæ eſt remotior: ſed ſenſui & animo loquentis proximior? Idem dicimus in noſtra cauſa: hoc eſt eiectitiam vocari illam vuluam: quæ eiecerit & ediderit partum: hanc autem porcariam: cuius ſus cum partu enecta ſit: & ita pronomen illa referre ſeu deſignare participium edito: hęc autem enecto. Niſi fortaſſe mẽs Georgij ſit (vt eſſe exiſtimo) ꝙ per eiectum partum Ply. abortum ſignificare voluerit: id qđ ne cogitauit quidem. Nã ſi ita eſſet: aliquid profecto de abortu clarius de more ſuo protuliſſet. Sed non in tantam inſaniam exibit merula: vt de abortu aſſerat Ply. intellexiſſe? cauebitq; ne male audiat. Ad hæc inquit merula in Calderinum. Sed vuluam ex Ply. didicimus eſſe inteſtinorum partem in q̃ conceptus fiat & fœtus contineatꝰ. Duplici autem nomine appellabatur: eiectitia ſcilicet & porcaria: meliorq; erat eiꝰ quæ peperiſſet: q̃ virginis. Hic nos illum ita interrogamus. per te Georgi duplex eſt vulua: eiectitia & porcaria: & melior eſt eius quę peperit q̃ virginis. quæro quo nomine hanc vltimam virginis appellabis? Si dixeris eiectitiæ: inſanis: cum non modo non eiecerit: ſed ne grauida quidem fuerit ſus virgo. Si porcariæ deliras eadem ratione: cum nec ediderit: nec conceptum aut fœtum vnq̃ continuerit. Quid igitur garris duplici vuluam nomine appellatam: quorum neutro virginis ſuis vulua ſignificetur? niſi forte opinaretur merula: virgines porcas vuluam non habere. quod ſi ita habet: imperitiæ eius ignoſcimus. Verum vt in hoc ſtudioſis viris ſatiſfaciamus: Triplici nomine vuluam appellatam dicimus: eiectitiæ: porcariæ: & virginis ſiue ſterilis: hæc autem non in omnibus ſuibus virginibus grata erat: quippe quæ niſi arte fieret nullius ſaporis eſſet: ſed in ſuibus tantum caſtratis. Caſtrabantur enim fœminæ teſte Plynio Libro octauo. Capite quinquageſimo ſuſpenſæ pernis prioribus reciſa vulua: vt amiſſo libidinis vſu magis pingueſcerent fierentq; gratiores. Taleſq; vuluas ſteriles dixit apitius in re coquinaria. & de his intelligit Mart. Cum inquit te fortaſſe magis capiat de virgine porca: Cæterum ne in confutandis deliramentis homuntionis nimium euagemur breuibus cætera attingentur: Neſcit quid loquatur: cum nunc primiparis nunc primiparias ſcribit: quorum alterum vnde deducat ignorat: alterius inflexione abutitur. Dicimus enim primipara: ſicut opipara: ouipara viuipara: nõ primipar neq; primiparia: Cum autem inquit nec biduo ante partum nec poſt partum: aut quo eiecerit die: tam intelligit quid per ea verba ſignificetur: tanq; illis verum aliquem ſenſum dare poteſt: q̃ illitteratiſſimus & ignorantiſſimus quiſq;: pudet profecto atq; hominis vicem non parum dolemus: qui ita inconſulte & inſcite duobus in libris ab eo tanta diligentia impreſſis: vulgi ſe fabulam fecerit. Et hinc mille quingentos: hinc ſexcentos contra ſe teſtes parauerit: quot ſunt volumina cõmentariorum ſuorum in Iuuenalem impreſſa: & inuectiuarum in Galeotum: ad patefaciendam inſcitiam temeritatemq; in alas ſe attollẽtis Merulæ. Quid ꝙ addit proxima abiectitia eſt: dictionem a ſe de induſtria falſo adinuentam & commutatam: cum eiectitia legendum ſit ſicut ſupra & infra quoq; legitur: eo vno videlicet conſilio vt de abortu intelligi ſi non perſuadere: ſaltem in dubium vertere poſſit homo paucarum litterarum inconſtantis memoriæ nullius penitus iudicij: q̃uis tria hæc ſtultorum more ſoli ſibi contigiſſe frequenter iactet: cum eis præ cæteris indigeat. Adijcit præterea antiqui abdomem vocant priuſq̃ calleret eijcientes occidere non aſſueti. ad quorum verborum interpretationem ſi phœbi quoq; tripodas conſulat: vix illum puto ſuffecturum: vtpote quæ ſenſum nullum verum in ſe habent. Sed modo inculcet Georgius verba: modo Plynium nominet: ſatis ſibi feciſſe videtur. Et fallaci iudicio ſuo confiſus: vt primum noui aliquid obijcitur arripit: & ad rẽ ſuam quicquid id eſt facere iudicat: hinc illi errores: hinc frequentes caſus: intollerabileſq; obſtinati animi furores eueniant: qui vt tanta ægreditudine aliquantum ſubleuetur: paulumq; reſipiſcat: monendus a nobis viſus eſt: qui Plynium lacerari & corrumpi tollerare non poſſumus.

Corneliȷ́ Vitelliȷ́.

Epityrum.

Plynius Libro vndecimo Capite quadrageſimo ſecundo de diuerſitate caſeorum.

AT caprarum gregibus ſua laus eſt in recenti maxime eam augēte gratiam fumo: qualis in ipſa vrbe conficitur cunctis præferendus. Ita habet vera lectio q̄q̄ merula & in Domitium increpitet. vbi ille exponit epigrāma Martia. Non quēcunq; focum nec fumū caſeus omnem: Sed velabrenſem qui bibit ille ſapit: Iactetq; a ſe corrigi errorem Plynij quem ipſe deprauat: & multos ſibi credentes adegerit: temerarijs ſuis inuētis ad eradendum & demutandum verborum contextum: & rectum Ply. ſenſum. Inquit eñ male legi. Et caprarū gregibus ſua laus eſt. In recenti maxime: ſicq; legi debere laudatiſſimum & epityrum gregibus ſua laus eſt agrigenti maxima: rem vt temerario auſu prolatam: ab eoq; nulla certa ratione aſſertam: ita & omnino falſam & explodendā: Nam vbi quæſo in toto Ply. codice legit vocabulū illud epityrum qd ſi plynio peculiare fuiſſet: non vno tantum in loco: ſed de conſuetudine ſua in cęteris omnibus eius mentionem pluribus in locis feciſſet: & ſi non alibi: ſaltem in vigeſimooctauo: vbi de medicinis ex animalib⁹ placidis lactis vſu: & caſeis: butyro atq; adipe: & oxygalacte diſſerit capite nono. vbi cum de prædictis omnibus diffuſe tractet plurima ex antedictis reſumens: de epityro verbum nullum. Pręterea vbi vnq̄ vidit merula Plynium ita ſibi non conſtare: vt cum polliceatur libro vndecimo capite. xlij. ſupraſcripto ſe dicturum de diuerſitate caſeorum: inſereret epityrum: qd nō eſt caſei genus: vt ſe falſo aſſerit legiſſe apud Varronem: ſed cibi genus? Ita eñ Varro licet corruptus ait apud Plautum ſi vnum epityra eſtuer inſane. bene epityrum vocabulum eſt cibi quo frequentius ſicilia q̄ Italia vſa. verba autem ſunt Plauti in milite: vbi inducitur paraſitus ſic loquens contra pyrgopolynicem. periuriorem hoc homine ſi quis viderit: aut gloriarum pleniorem q̄ illic ē me ſibi habeto. & ego me mancupio dabo: ſi vnum epityra edā apud illum eſuriens inſane. Nunquid paraſitus prægnans factus erat Merula: qui vt grauidæ mulieres conſueuerunt: nouū aliquid ſemper & extraneū appetētes: caſeū vnū: & q̄dē ſiculū affectaret? At cur nō potius inſane eſuriens hoc eſt vehemēter: vt Varro exponit panē aut aliud eduliū qd magis ad manū eēt exoptauit quo famē ſibi eriperet: p̄ſertim cū athenis: non aūt in Sicilia fabula militis acta ſit: ſed vt reor auaritiā militis et gulam paraſiti oſtendere voluit. cum eñ paraſitus multum fameſceret: & vereretur apud militem ſibi ad ſacietatem ſatis cibi non futurum propter illius auaritiam: eam maximam cum dicere vellet: timere ſe oſtendit: ne apud militem ne vnum quidem ederet epityrum quod condimentum eſt quaſi moreto perſimile: vt infra dicetur. Nam quod inquit Merula ſententiam ſuam a dictionis compoſitione iuuari: contra eum facit. ſi enim ab. επι & τυροσ cōponitur epityrum: vt ipſe iactat: nihil aliud ſignificabit: q̄ ad caſeum: hoc eſt aliquid vel ſupra caſeum: vel cum caſeo: aut ex caſeo factum: non caſeum ſolum: q̄q̄ in aſſerenda eiuſmodi dictionis compoſitione nullum habeat auctorem: ſed ex ſe vt plęraq; alia confingat. Quid porro clamitat pollucem adducens qui inter pretioſa edulia caſeum ſiculū ponit: o mentis inops. non ne hoc ipſum Georgium inſanire conuincit dicat eñ ſitq; ita: q̄ ſiculus caſeus inter pretioſa priſcorum edulia numeretur. nō ne epityrum gręcum vocabulum eſt: vt ipſe inquit? non ne pollux de idoneis vocabulis gręcis omnium rerum diſſerit? an obſecro de caſeo tractans: & ſiculi mentionem faciens: ſuum hoc eſt græcum & idoneum vocabulum epityri prætermiſiſſet? immo cum de pretioſis edulijs ageret: ſi epityrum ita laudatiſſimum erat: ſiue edulium: ſiue caſe⁹ (vt hic ſomniat) intactū reliquiſſet? Sed nec caſeus erat: nec edulium laudatiſſimum atq; ideo dignum non putauit Pollux de eo verbum facere. Caſeum autem ſiculum non nominauit tantum: ſed & cythnium cum de ſalſugine: & ſale tragaſæo loqueretur. Sic eñ ait Poſteaq̄ de murenis conchis & quibuſdam alijs edulijs antiquorum verba fecit. και θασιαι αλμη. και θασια. ραφανιδεσ και τυροσ κυθνιοσ τε και σικελικοσ και αλεσ τραγασαιοι. in quibus verbis: nec alibi vſq̄ epityri mentio a polluce nulla fit. Caſeum autem Siculum: quem nominat exiſtimare licet potius fuiſſe caſeum ſalſum: qui fit in ſicilia noſtro etiam ſęculo ita appellatum ſicuti cythnium & creticum: ſed quid hęc ad epityrum? Verum (vt vno ictu ſternatur merula) dicat vbi repperit in vrbe Roma fieri epityrum caſeum: apud quem auctorē id legit? Nam Romæ quoq; neceſſe eſt vt fiat: iuxta verba Plynij dicentis. Qualis in ipſa vrbe conficitur. Nam cum prius dixiſſet: laus caſeo Romæ: deinde addidiſſet: Proximum autem & vrbi veſtinum: Cruſtuminumq;: ſubijciens poſtea: Qualis in ipſa vrbe conficitur: nō de alia vrbe intelligi debet: q̄ de ea: quā prius nominauit: roma. ſ. nā ſi ad Agrigētū referre voluerit: cū nullibi memoret: nō mō epityrū: ſed ne caſe⁹ q̄dē agrigētin⁹: peruerſe & audacter nimis interp̄tari videt̄: eoq; penit⁹ abominād⁹. Legēdū ē ergo vt dixim⁹. Et caprarū gregib⁹ ſua laus ē. i recēti maxie. et merito. Nā cū ſupra retuliſſet in gn̄e: Laus caſeo Romę. Tū vlterius p̄cedēs dixiſſet hūc & liguria mittit ouiū maxime lactis: ſubiecit: & capra

rum gregibus ſua laus eſt:quaſi diceret:non bubus & ouibus tantum:ſed etiam capris eſt laus ſua in caſeo:maxime in recenti:eam augente gratiam fumo:qualis ſcilicet caſeus in ipſa vrbe Roma cõficitur cunctis pręferendus:Et hoc eſt qđ Martialis ait:ſed velabrenſem qui bibit ille ſapit. id eſt qui Romæ fit. Quod autem in recenti legendum ſit patet tum ex omnibus codicibus:in quibus vera lectio non eſt deprauata:tum ex cognitione & vſu eiuſmodi caſeorum caprarum:qui recentes in gloria habentur vſq; in noſtram ętatem:& Romę ac per hetruriam omnem pretioſiſſimi ſũt cibiſq; gratiſſimi:tum etiam aſſerente Plynio libro vigeſunooctauo capite nono de quo ſupra:caſeos non ſalſos.i.recentes ſtomacho vtiles eſſe:veteres non ita. Et Varrone libro ſecundo de agricultura vbi de lacte caſeo & lana tractat ſic dicente. Eſt enim lac omnium rerum quas cibali cauſa cupimus liquẽtium maxime alibile:& id ouillum:inde caprinum:infra autem addit. Ex hoc lacte caſei qui fiunt maximi cibi ſunt bubuli & qui difficillime tranſeant ſumpti:ſecundo ouilli:minimi cibi:& qui facillime deijciantur caprini. Et etiam eſt diſcrimen vtrum caſei molles ac recẽtes ſint: an aridi & veteres:cum molles ſint alibiles magis:in corpore non reſides. veteres & aridi contra. Intelligit ne ex his varronis verbis Merula:capras oues ſeq in gloria lactis & caſei?quẽ ordinẽ & plynius ſeruauit. Caſeos vero recentes magis commẽdari:quia ſint alibiles & in corpore non reſides: veteres & aridi contra: Si ergo recẽtes alibiles magis ſunt:& ſtomacho vtiliores:quid mirum ſi gratiores & laudatiores? Sed quo Merulæ ita os occludatur:vt cantare nunq̃ amplius audeat:ſuis armis iã iã fiet:qui contra ſe ſententiam tulerit o vecors animal & immemor:q̃q̃ memoriam ſibi ęternam arrogare ſoleat. nonne correxit ipſe Columellam:& Catonem de agricultura? certe. At quomodo ita delirus factus eſt:vt cum in his legerit:Epityrum fieri ex cõfractis oliuis:& modum quo fieri debeat tanq̃ ꝓ cibi & conditurae:nõ caſei genus ſit:nunc velit caſeum eſſe? An obſecro ex oliuis quoq; feniculo:ruta:mẽta:& coriandro fit caſeus Georgi? Sed vt opinor prius deprauauit merula Plynij verba q̃ legiſſet columellam:& Catonem. Ideo vt errorem ſuum aliquo modo inumbraret:In additionibus per eum factis vtriq; auctori:in quibus exponi a ſe dicit quædam ignotiora illorum vocabula:dixit:epityrum fit ex confractis oliuis:q̃q̃ ſine.e.cenſemus legi debere pityrum. Quid ais merula? duos nobiliſſimos auctores ita corrũpere audes inani & falſa quadam tua opinione:vel (vt rectiꝰ dicatur) machinatione atq; obſtinatione? Nam certo ſcio niſi in Calderinũ tam profuſis habenis impetũ feciſſet:& corrigi a ſe Plynij errorem exclamaſſet:hocq; litteris ſempiternis mandaſſet:facile mutaret ſententiam & recantaret merula:nec inuitus toleraret:immo aſſereret:vel integris incorrectiſſimi Plynij ſui litteris. Caprarum gregibus legi debere:non epityrũ. Sed non tam præceps in obiurgando alios deprauandoq; veros codices eſſe diciceri:cum hoc ſolo errore:hac ſola iniuria in Plynium:hoc vno damno bonarum litterarum:plus ſibi dedecoris parauerit q̃ laudis ex vniuerſis in Iuuenalem commentarijs ſuis:quibus tam elatus amenſq; factus erat:vt ſe ex illis & Crœſi diuitias & herculis gloriam conſecuturum iam ſperaret. Vt vero nullus ei proſus latebrarum relinquat̃ locus:inaneſq; & futiles quoq; illiꝰ machinatiões de medio tollant̃: addendum hoc etiam videtur. Ait homo parum diligens:& in reprę̃hẽdendo nimiũ velox & acer: exiſtimare ſe pityrum ſine.e.legi debere.hoc autem ipſum illitteratum penitus:& græcæ eruditionis expertem oſtendit.Nam quid pityrum ſignificet minus adhuc intelligere verbis illis confitet̃: vt re ipſa eſt. Quod ſi legiſſet apud Suidã in Etymologico. πιτυρομ:αποτουπτισσω fieri:hoc eſt pityrum a verbo πτισσω qđ eſt frango:& eſſe τοκοπταμισμενομ τησ κριθησ:id eſt factum ordeum.hoc eſt ptiſanam:non genus illud edulij ex oliuis feniculo ruta menta & coriandro confectum:de quo inquit Cato & Columella.nimirum tantam inſcitiam ſuam non detexiſſet:ſed ſemel erraſſe & grauiter quidem contentus ſilentium egiſſet. Lateat ergo merula:& vbi docti viri ſint:nũq̃ hiſcere audeat:niſi a ſe velit Plynium eiuſq; ſtudioſos meritas tantorum criminum pœnas exigere.

SCEDA.

Plynius Libro decimotertio capite vndecimo de gummi generibus & papyro.

PRius tamen q̃ degrediamur ab ægypto & papyri natura dicet̃: cum chartæ vſu maxime hũanitas vitę cõſtet & mẽoria:Et hãc Alexandri magni victoria reptã Auctor ẽ Marcus Varro cõdita i ægypto Alexãdria:ãtea nõ fuiſſe chartharũ vſũ.palmarũ folijs primo ſcriptitatũ. deĩ q̃rũdã arborũ libris:poſtea publica monumẽta plũbeis voluminibꝰ.mox & priuata lintheis confici cœpta aut ceris.Hæc Ply. Georgiꝰ vero merula nouarũ ſemp rerũ inuẽtor: lectionis Plynij nõ minꝰ deſtructor:q̃ eius doctrinæ & gloriæ inimiciſſimus. & ſtudioſorũ laudi in-

uidentiſſimus:Phœnicem ſe vel candidum cygnum exiſtimatum iri putans ſi de ſuo noui aliquid
afferret: non dubitauit tanti authoris veram rectāq; dictionem deprauare:& bonarum litterarum
cultores non mediocri damno afficere:cum vbi ceris legitur:ipſe nō ceris:ſed ſcedis legendum cē-
ſeat cum in Calderinum dicit putare ſe ſcedam eſſe folium chartæ vt vulgus ait:quā rē etiā ex Ply
nio colligit:vbi hęc ſcribit:poſtea publica monumēta plumbeis voluminibus:mox & priuata lin-
teis cōfici coepta:aut ſcedis.Collegiſti tu Merula hoc ex Plynio?fortaſſe ex tuo:cuius ne decimam
quidē partem recte ſcriptā affirmauerim ita vbiq; mendis apertiſſimiſq; erroribus ſcatet q̄ q̄ tu illū
pluris pene q̄ aqualiculū tuū facias:pro quo doct⁹ nemo nebulæ cyathum daret.tibi vero per q̄ bel
le conuenit qui libro ipſo mendoſior etiā exiſtis:ſed eſto.Codex tuus ita habeat.ſit ea ſcedæ ſigni
ficatio quā tu dicis.Siccine ingenio cares:& iudicium amiſiſti quo te iactare ſemper conſueſti: vt
non videris Plynium ſibi contraria loqui ſi ſcedis legeris:quippe qui prius dixerit:chartā auctore
Varrone repertā Alexandri magni victoria Condita in ægypto Alexandria:antea non fuiſſe char
tarum vſum?ſubdideritq; quibus in rebus primo hoc eſt ante inuentam chartam fuerit ſcriptitatū
ſi ergo nondum erat charta cū in arborum libris plumbo & linteis ſcribebatur.Et tu addas ſcedis:
qđ per te folium eſt chartę:non vides te Plynium ſibi contraria dicentem facere?Quis tam vecors
amenſq; ac ſine vllo penitus iudicio eſt:vt Georgio ſimilia proferat: niſi qui vel ignorantiſſimus
ſit:vel bonarum litterarum ſtudioſis:ita inuidiat:vt tollerare non poſſit Codicem vllum niſi per-
uerſe laceratum & mendoſum reperiri. Cęris igitur docti omnes legent & non ſcedis:dictionem
ſenſui præcedentis lectionis Plynij conſentaneam:& a rei veritate manantem.Quis enim ignorat
præter Georgium:apud antiquos nondum reperto chartarum vſu ſicut in arborum liberis plum-
bo:& linteis:ſic etiam in cęris ſcriptum eſſe?An pauca eius rei ſunt exēpla.quale illud Ouidij ver-
baq; correctis incidere talia ceris:& alia innumerabilia:q̄ ſubijcere talia tędioſum eſſet.ſed quæ cla-
rior exhiberi poſſet expoſitio:q̄ a Plynio ſubdita :cū vix bene expreſſis cęris:addidit pugillariū
enim vſum fuiſſe ante Troiana tempora inuenim⁹ apud Homerum:quaſi diceret nec mireris ꝙ cę
ris dixerim:quia pugillares quæ & cęrę ſunt in vſu fuerūt ante troiana tempora.ꝙ autem pugilla-
res cęræ ſint Cōfirmat tum Laurentius Vallenſis per quē latine loqui didicimus:tum Ply.ſecund⁹
in epiſtola ad Cornelium tacitum dicens:Ad retia ſedebam. Erant in proximo non venabulum:
ſed ſtilus & pugillares:meditabar aliquid.& notabam:vt ſi manus vacuas plenas tamen cęras re-
portarem.De hoc autem non agemus pluribus:ne verborum prolixitate malitiā illius æquare iu-
dicemur.Verum quid Miſellus inquit:cum dicit ſcedam nunc folium chartæ eſſe:nunc ſtatumina
corij:quibus latitudo chartæ augebatur?ſic addens:quā rem parum intelligentes correctores Ply-
nij veram & frequentem lectionem deprauarunt:cum in codicibus manu ſcriptis vbi habetur Igit
ſecundo contrario ſtatumina facta ſunt correctores quidam ſtamina fecerint. O vtinam nunq̄ tu
magis Plynium deprauaſſes cæteroſq; libros in quibus manum poſuiſti ſub correctoris nomine.
Quid ſtrepis huiuſmodi verborum repugnantia:neſcis eū merito ab omnibus damnari: qui repu
gnantia loquitur:quæ autem magis inter ſe repugnant:q̄ quæ tu dicis?Si enim folium chartæ eſt
ſceda:quomodo dicis eſſe corij ſtatumina?quæ iſtęc eſt incōſtātia?quę inſcitia?Sed vbi quęſo ſce-
dam eſſe folium chartæ didiciſti merula?Ex Quintiliani verbis(ſi a te ſatis intelligitur)quid mirū
qui peruerſi adeo ſis iudicij:vt ſcedis pro cęris legendū putes:& modo tibi in mentē veniat:merdu
lam pro merula ſis lecturus?At idem a cæteris non intelligitur:niſi vnum te exiſtimas:ſicut cæte-
ris non intelligitur:niſi vnum te exiſtimas:ſicut cęteris ingenij craſſitudine & maledicētia præſtas:
ita & doctrina & ſapientia omnes ſuperare:id qđ a te multum abeſt.Sed cognoſce nunc miſelle er-
rorem tuum:& fateare tandem Plynium non intellexiſſe de papyro & chartis ſcribentem. Dicim⁹
eñ ſcedam fieri a verbo græco σκεδάζω:qđ ſignificat ſpargo:ſiue fundo:& fuiſſe allinitionem ſi
ue glutinamentum illud quo ſtamen & ſubtegmen chartæ conglutinabantur:dictum:ꝙ eo infun-
deretur allinireturq; tabula papyri:cum texebatur.Plyni⁹ libro decimotertio cum de papyro ſcri
bit:ita ait.texunturq; omnes tabulæ madentes nili aqua:turbidus liquor vim glutini prębet:cum
primo ſupina tabula ſceda allinitur longitudine papyri:quæ potuit eſſe ſegminib⁹ vtrinq; ampu-
tatis:tranſuerſa poſtea crates peragitur:præmuntur deinde pręlis & ſiccantur ſole:atq; inter ſe pla-
gulæ iunguntur:& paulopoſt.Sed ratio deprehendit vitium vnius ſcedæ reuulſione plures infe-
ſtante plagulas:hoc eſt reuulſione glutinamenti vnius ſcilicet plagulæ plures infeſtante plagulas:
qđ facile prius poterat reuelli quia ſcabra charta erat.ideo Plynius ſubiunxit ſcabritia leuigatur dē
te concauo.vbi aduertendum eſt plagulas ſcribi debere:vt habēt codices veteres: nō paginas:nā
Plyni⁹ ꝑtenues & latiſſimas papyri filuras cōtextas:a ſilitudine plagę hoc eſt retis plagulas appel-
lat:& ideo ſuperi⁹ dixit:atq; inter ſe plagulæ iūgunt᷑ a proximarū ſemper bonitate:diminutiōe ad
deterrimas:nūq̄ plures ſcapo q̄ vicenę hāc ſcedam & coriū plyni⁹ appellat:cū ait primatū mutauit
Claudi⁹ Cęſar:nimia qppe auguſte tenuitas tolerādis nō ſufficiebat calamis:ad hoc tramittēs lit-

teras lituræ metū afferebat aduerſis:& alias in decoro viſu ptrāſlucida igit & ſcđo corio ſtamina fa-
cta ſunt e primo ſubteginine:auxit & latitudinē:pedalis erat menſura:& cubitalis macrocolis.quo
rum verborum ſenſus hic eſt:quia charta anguſta nimium tenuis & pertrāſlucida erat:alterum ſta
men a primo ſubtegmine quod ſuperius cratem appellat:ſecundo glutinamento ſiue allinitione
Claudius Cæſar fieri iuſſit:latitudo quoqȝ tabularum : quæ pedalis erat:& macrocolis.i.latioribus
tabulis cubitalis:aucta eſt.& Victruuium cum de tectoriis ſcribit hoc eſt quo pacto dealbantur pa-
rietes:allinitionem tectorij corium appellat his verbis. Cum igitur in parietib⁹ tectoria facta fue-
rint(vti ſupraſcriptum eſt)& firmitatem & ſplēdorem & ad vetuſtatem permanentem virtutē po-
terunt habere : Cum vero vnum coriū harenæ & vnum minuti marmoris erit inductum:tenuitas
eius minus valendo faciliter rumpitur. Hunc igitur ſcedam pro pagina accepit Martialis cum ait:
Ohe iam ſatis eſt ohe libelle iam peruenimus vſqȝ ad vmbilicum: Tu procedere adhuc & ire quæ
ris nec ſumma potes in ſceda teneri. Sic tanq̄ tibi res peracta non ſit. Quæ prima quoqȝ pagina p-
acta eſt. inquit eñ tu vis ire vlterius libelle:nec potes teneri in extrema parte paginæ tanq̄ rē nō per
feceris:quā etiam in prima parte paginæ perfeciſti:hoc eſt expleuiſti ſtatim lectorem. Et Quinti.
libro primo cum de hiſtoriarum in enarratione loquitur:ſcedas pro paginis non pro folio chartæ
vt ſomniauit Merula:poſuit:de contentiſſimis eñ auctorib⁹ loquens ita ſcribit : Nam qui omnes
etiam indignas lectione ſcedas excutit:anilibus quoqȝ fabulis accommodare operam poteſt : id ē
qui omnes etiam indignas quæ legantur paginas euoluit. Inuenitur:etiam ſchedion cū aſpiratiōe
genere neutro:& ſignificat quicqđ ſubito & ex improuiſo factū ē:vt ſcribit Suidas απoτoυσ Xε-
διαζω qđ eſt aliquid de improuiſo facio:vel inconſiderate ſcribo aut dico:vt inquit Theodulus.
& hunc Apuleius in deo ſocratis ſchedicū ſermonē:hoc eſt extēporalem & incōditum appellat:vbi
impreſſores errauerunt. nam ſcedicum pro ſchedicum fecere.& feſtus mala poemata ſcedia appel
lari ſcribit. dicitur & ſcedia genere fœminino:& ſignificat genus nauigij incōditi & celeri⁹ facti : vt
idem Suidas & feſtus meminere. Nā q vlterius garrit Merulā ſibiipſi nō cōſtans ſcedam putare ſe
eſſe ſtatumina corij quib⁹ latitudo chartæ augebatur:inſaniam ſuam delyrantis patefacit:nec ver-
ba Plynij nec ſeipſum intelligit:& qđ peius eſt. veram & integram Plynij lectionem corrumpit:cū
pro ſtamina ſtatumina clamat legi debere:ē ſtqȝ ita mente captus:vt inuitet diligentius hæc cogno
ſcere volentes ad lectionem Vitruuij & pallac ij:quorum verbis & ſententia conuincitur ignorare
quid dicat:cum ſtatuminis nullibi meminerint. Sed ſtatuminare & ſtatuminationem ſcribant.quę
nihil ad ſenſum Plynij faciunt:nec etiam ſtatumen ſi inueniretur. Verum ponam eorum verba a
Georgio de induſtria prætermiſſa:vt quæſita inde dictis ſuis fide:redargui non poſſet. Vitruuius
libro. vij. de ruderatione pauimentorum ſic. Coxationibus factis ſi erit filix:ſi nō palea ſubſterna-
tur:vti materia a calcis vitijs defendatur. tunc inſuper ſtatuminetur:nec minore ſaxo: q̄ qđ poſſit
manum implere. Statuminationibus inductum rudus ſi nouum erit ad tres partes vna calcis miſ-
ceatur: Palladius Titulo nono : De hybernis & æſtiuis māſionibus & pauimētis ſic De acerno aut
fago aut fraxino diutiſſime tabulata durabūt:ſi ſtratis ſuper paleis vel filice:humor calcis nuſq̄ ad
tabulati corpus accedat:tūc ſuperſtatuminabis rudus.i.ſaxa contuſa duabus partibus & vna cal-
cis temperante conſtitues. hæc ſunt vtriuſqȝ auctoris verba:q̄ quātum ad ſcedas faciant ſeu tabu-
las papyri texendas omnibus doctis iudicandum relinquimus. vtqȝ non negamus inueniri ſtatu-
minare & ſtatuminationem in pauimētis:fieriqȝ altando ſicut & ſtamen : ſic cenſemus Plynium nō
ſtatumina:ſed ſtamina dixiſſe:cum inquit. Igitur & ſecundo corio ſtamina facta ſunt e primo ſub
tegmine. Quis enim niſi ſui oblitus : vt plærunqȝ eſt merula aliter legat q̄ ſtamina : cum videat
Plynium addidiſſe & ſubtegmen: quod ſtamini ſubijcitur : vt elicitur ex Varrone dicente ſtamen a
ſtando:ꝙ eo ſtat omne in tela velamentum. Subtegmen quod ſubit ſtamini:& Ouidius tela iugo
iuncta eſt:ſtamen ſecreuit harundo inſeritur medium radijs ſubtegmē acutis. Audis Georgi quæ
dicit Varro & quæ de tela Ouidius tam pulchre depingit? vis ne tu ſubtegmen papyri ſubire ſtatu-
minationi ſaxorum contuſorum & calcis? etſi addendum eſt aliud ſtamen ſupra primū ſubtegmē
papyraceum:id fiat ex lapidibus:vel corijs vt tu putare videris? Non intelligis Plyniū dicentem
Texunturqȝ omnes tabulæ? & infra:ſceda allinitur longitudine papyri:& tranſuerſa poſtea crates
peragitur:Quomodo vis eſſe ſtatumina corij ſi texūtur? quomodo corij ſi Plynius dicit longitudi
ne papyri an cæcus es factus vt non videas:Videtur ne tibi papyrum eſſe corium vaccę:aut bouis
Quomodo autem vis tranſuerſam cratem. peragi:niſi ea fiat ex papyro? An obſecro vis Dido-
nem imitari:& corium ſubtiliter incidere ad faciendā cratē:quæ poſtea vocetur papyrus? Nec illud
profecto potes dicere ſtatumen eſſe coriū:hoc ē allinitionē pauimētorū:cū tu ſtatumia corij dixeris
q̄ duo vocabula idē per te ſignificāt:deinde ſi allinitio eſt ſtatumē:quō allinitione charta augebat?

ita enī dicis.quibus latitudo chartæ augebatur:ad hæc vbi ſtatumen in hoc ſignificatu inueniſti? nullibi certe:qđ ſi inueniretur ex ſententia Vitruuij eſſet calx ruderi admixta quo pauimenta fiunt: verū quid hoc ad chartā? Vah qs vnq̄ crediſſet merulā ad hoc inſaniæ perueniſſe?ſed inde omne malum effluxit:ꝙ tātū ſibi credit?tantā habet ſubitis inuētis ſuis auctoritatem:tam efferatæ eſt in omnes inuidentiæ:vt cū primū noui aliquid cōmētus eſt cōprobet:amplexetur:expuatq; in aliorū etiam ſe longe præſtantiorum deſpectum & contumeliā:qui ſicut imprudenter & incōſiderate fertur ſic frequenter:& grauiter ceſpitare & cadere conſueuit.

COPTARHODIA.

SEd proh deum fidem:qui fieri poteſt:vt homini huic alias non parum ſtudioſo : ſibi vero tantū aſſumēti q̄tū alius nemo:adeo vel ingenium vel prudētia plerūq; deficiat vt imperitiſſimi ſimilis videatur?nā repræhēdens Calde.ꝙ coptam rhodiā dixerit panem eſſe duriſſimū:qui e Rhodo mittebatur:ipſe auctoritate Athenei : Suidæ atq; Ariſtophanis fretus:nunc placentæ genus eſſe inquit:nunc curricula qualia piſtores dulciarij & faciunt & vēdūt ante ſacras ædes feſtis diebus:quæ expoſitio vel ſibiipſi contraria.vel falſa eſſe perſpici poteſt. Si quidem curricula de quibus Georgius ait:placentas non eſſe manifeſtum eſt:nec placentas curricula.atq; ex hac parte contradicere ſibi Geor.interpretationem apparet:falſam quis neget omnino eſſe:Si modo verba Mar.ꝑponderet dicentis. Peccantis famuli pugno ne percute dentes. Clara rhodos coptam quā tibi miſit edat?nam quæ obſecro eſſet animaduerſio in famulum peccantē ſi placentæ:quę teſte ipſo Geor.in cōmentarijs Iuuena.delicatiores pane ipſo ſunt:& vt Cato in re ruſtica ſcribit ex ſiligine:alica melle:caſeo recenti:& oleo vncto fiebant:vel curricula qualia piſtores dulciarij faciunt illi apponerentur pro admiſſo?non ne potius gratum illi fieret qua iniuria : & Mar.diſtichon ſalis nihil haberet?Quid ꝙ Merulam probe effingens garrit Suidę & Ariſtoph.auctoritatem adducens nihil penitus ad rem ſuam facientem?cū illi περιτησ αμαξιδοσ tantum loquantur:de atheneo vero nihil aliud dicit:niſi nomē id compoſitum ſolum κοπτοπλακουσ qđ quid ſignificet:ꝑſum affirmauerim ignorare:maxime cum ex illo expoſitionem : & quaſi ſignificationem Coptæ elicere velle videatur:quo nihil remotius:Cum per κοπτοπλακουσ atheneus placentam intelligat:quæ ſua duritiæ dentes comedentium pulſet.vel per antiphraſim ꝙ infrangibilis ſit.κοπτω enī non ſolum ſignificat incido:verum etiam pulſo & percutio vt Suidæ placet ex quo verbo fit κοπτοσ κοπτηκοπτου.& epitheton eſt tam panis q̄ placentæ.Itaq; dicim⁹ Martialem coptam appellare genus quoddam placentæ vel panis:qui apud rhodios fiebat ingratiſſimus in cibo propter duritiem.& ideo Martialis dari ſeruo peccanti iubet:alludens ad ſignificatum verbi κοπτω.Hunc panem Rhodium pollux εσχαριτην appellat:ꝙ in craticula ſiue foco torreretur Calde.igitur expoſitionem veram & accuratam eſſe: Georgium vero haud magni eſſe iudicij nec exactæ prudentiæ facile omnes iudicare poſſunt.

COPHON PROSOPON.

QVid vero magis oſtendere poſſet in eo:de quo dicimus Geor.per q̄ obtuſum:ne nullū omnino dicamus ingenium:q̄ cum eundem Calde.mordens in expoſitione vocabuli Mart.quod eſt cophon proſopon:poſt tot ambages:totq; Ariſtophanis & Ciceronis ab eo adducta verba nihil ad propoſitum facientia:ſed ad iactantiam tantum inculcata tandem ſubdidit: Senſum poetæ cum dixit Cophon paula proſopon amat hunc eſſe videlicet: oſtendere paulam occultum quendam habere amatorem:qui ſub alterius perſona:quæ muta ſit: rem agat:& pulcherrime de amore in Comœdos loquens ſubiunxit mutam illam perſonam:quā Græci cophon proſopon appellant amari.proh Iuppiter qualis eſt iſthæc interpretatio nō ne puerilis & inſulſa. At cur non potius ſub propria & nō alterius perſona occultus ille amator rem agat quando occultus & mutus omnino remanet:quā geminū cophon proſopon efficere amatoris ſcilicet & alterius perſonæ mutæ?ſed nō mirum eſt cæcum ſępius in foueam decidere.Nam ſi vel minimum ingenij Merulæ contigiſſet cum Mar.epigramma ſic habeat:comœdi tres ſunt:ſed amat tua paula luperce quattuor:& cophon Paula proſopon amat.Ni mirum hunc potius verū ſenſum affirmaſſet.paulam ſcilicet amare quattuor comœdos & quia lex comœdiæ eſſet:vt drāmata tres perſonæ ſolæ agerēt vt inquit Diomedes:quarta muta induceretur:quā cophon proſopon appellabant:voluiſſe Martialem iocari in legem & quaſi paulam excuſare:ꝙ legem comœdiæ non præteriret amando quattuor comœdos:quoniam amaret etiam quartam perſonam:quę cophon proſopon:hoc eſt muta perſona in dramatibus dicebatur.hanc enim Martialis mentem fuiſſe nemo doctus dubitare poteſt: Georgij vero expoſitionem futilem & ineptam.

POCVLVM NESTORIS.

NEc minus imperite: & inſipide duos illos Mar. verſus expoſuit. Hic duo longæuo cẽſentur neſtore fundi: Pollice de pylio trita colũba nitent: quem poſt tot exclamationes commiſerationes: deplorationes: latinæ pariter & græcæ linguæ editas in Calderinum: Poſt tam difficillimarũ quęſtionũ: vt ipſe iactat: longiſſimã interpretationẽ: nihil aliud tamen q̃ Euſtatiũ verba ipſa cõtinentem de varia grãmaticorũ opiniõe circa anſas fundos & columbas neſtorei poculi. Demum cum de ſuo eſſet aliquid additurus: de more ita ceſpitauit: vt os etiam ſibi cõfregerit. Et volens exponere ſenſum duorũ carminũ lepidiſſimorum: ineptiſſime addidit. Ergo cum de poſitiõe duplicis fundi & columbis quæ in anſis inerant: variæ & diſſidentes ſententiæ grãmaticorũ forẽt: dixit Neſtora cenſere geminũ eſſe fundum: hoc idẽ de colũba intelligendũ eſt quã ſenis pollice tritam dicit. hæc Georgius. Cur autem & nobis nõ licet aliqua in parte ſi nõ adeo exclamare: ſaltem exprimere qđ ſentimus: & grammaticulum vł potius grammatiſtã vel inſcitiæ vel leuitatis accuſare? Qui veluti prægrandes & tumidi mõtes murem effuderit: & quod in alijs dãnat inſcitiæ ſe manifeſto teneri oſtendit. Quæ nam eſt obſecro iſtiuſmodi expoſitio? cũ apertiſſime ſe Martialis aliter declaret ĩtelligere? Narrat eñ Euctũ laudare ſolitum archetypo ſuos tot verbis: vt Martiali ipſi odioſus fieret: cum oſtendẽs illos: vt maiore laude & pretio dignos faceret: ſic dicere conſueuerat: hęc fuerũt pocula: q̃bus rex Laomedon potare ſolebat: hic fuit crater quo rhetus centaurus cum lapithis decertauit qui a pugna cõmiſſa adhuc eſt lęſus. Hic eſt ſcyphus quo neſtor vtebatur. hæc fuit patera e qua bibebat Achilles: vt ab antiquitate. ſ. & dignitate eorum q̃ illa poſſederant magis pretioſa haberentur: Cum ergo de ſcypho neſtoris loquitur: ſic inquit: hic ſcyphus: in quo duo fundi ſunt neſtoris fuit: & attritio iſtius columbæ a manu & digito neſtoris facta eſt: & hac de cauſa cẽſetur: hoc eſt in pretio eſt: vt alio loco cẽſetur apponi Liuio ſuo tell⁹. Nam qđ niſi abſurdũ: & præcedẽtibus non conſentaneũ eſſet: ſi diſcedẽs a ꝓpoſito de garrulitate Eucti ſtẽmata argẽti ſui narrantis et extollentis: ad grãmaticorum diſceptationẽ ſe cõuertiſſet: & vt Georgius vult: per neſtoris iudiciũ qui illos per q̃plurimos annos anteceſſit controuerſiam huiuſmodi diffinire vellet? explodendã itaq; ineptiſſimã & falſam ipſius interpretationẽ cenſemus: & ſenſum duorum verſuum non alium eſſe q̃ ſupradictum eſt.

PAROCHVS

ARguẽs ꝑterea Calde: q̃ nonio Mar. nitaĩ ad oñdũ qđ paroch⁹ eẽt: & de nonio ĩpo loquẽs Geor. iq̃t. ſed velut irridẽs ſic ait de quodã: hic eñ oĩa erat: idẽ ſacerdos. Prętor: paroch⁹ deniq; idem ſenat⁹: Idẽ populi caput. hũc eñ ſignificat fungẽtẽ omnib⁹ ſuperiorib⁹ magiſtratibus vno & eodem tpe. Deinde infra ſubdit. horũ erat publice magiſtratib⁹ ꝑbenda cõducere. Vnde ventidiũ velut parochum ſcribit gelli⁹. victũ ſibi ægre q̃ſiſſe: eumq; ſordide inueniſſe cõparandis mulis & vehiculis magiſtratib⁹ q̃ ſortiti ꝓuicias forẽt ꝑbenda publice cõduxiſſe. hoc idẽ ex Horatio colligim⁹ cũ ait: ꝓxima Cãpano ponti quę villula tectũ prębuit: & parochi q̃ debẽt ligna ſalẽq;: & alio loco Vertere pallor tum parochi faciẽ. gręci quoq; ipſi hac dictione in hoc ſignificato vtunĩ. In tot hoĩs ambagib⁹ quinq; nobis repręhẽſiõe digna videnĩ. Primũ ꝙ dicit Noniũ ſignificare illũ fũgẽtẽ oĩb⁹ illis magiſtratib⁹ eodẽ tpe in q̃b⁹ & parochũ nũerat. cui⁹ officiũ fuiſſe illico ſubdit: vt conduceret publice magiſtratib⁹ ꝑbẽda: nã hoc Noni⁹ nõ dicit. Praeterea q̃ magiſtratus: q̃s ve dignitatis grad⁹ poterat eẽ parochus ſi eius officiũ erat conducere magiſtratib⁹ prębẽda? immo mihi q̃dẽ ſeruit⁹: & abiectiſſimũ miniſteriũ poti⁹ videĩ fuiſſe q̃ magiſtrat⁹. Secũdũ ꝙ vẽtidiũ velut parochũ ſcribere Gelliũ aſſerit victũ ſibi ęgre q̃ſiſſe: eũq; ſordide iueniſſe: nõ ne i his verbis deſipe videĩ: q̃ mõ velit Parochũ mg̃ratũ eẽ: nũc, cũ q̃ ſit paroch⁹ ęgre & ſordide ſibi victũ q̃rere & inuenire? Tertiũ ꝙ maiore aĩaduerſiõe idigeret mea ſnĩa: quoq; Merula falſarij nota afficied⁹ eẽt cũ affirmare audeat gelliũ ſcribeĩ de vẽtidio: ꝙ velut paroch⁹ ſibi victũ ęgre q̃ſiuerit & iuenerit: cũ parochi mẽtio nulla a Gellio fiat penit⁹: ſed ipſe ĩpudẽter parochũ illi⁹ verbis ãnectit: vt inde dictis ſuis aliquã fidẽ q̃rat vanis alioq̃n & iſulis. Quartũ ꝙ homũcionẽ cõuincit vel lr̃as ignorare: vł iniquo admodũ eſſe aio: cũ inq̃t Colligere ſe idẽ ex Horatio. Nã q̃cq̃d horum Acron & porphyrio dicũt de parocho nihil ad expoſitionẽ georgij facit. nec mg̃ratũ aliquẽ deſignat: nec parochi fuiſſe mg̃ratib⁹ ꝑbẽda cõducere. Sic eñ Acrõ ipſe exponit. Parochi genus officij: qui ſolent peregrinis ſalem & ligna præbere. Porphyrio autem ſic: parochi autem copiarij ἀπὸ τοῦ παρέχειν ab exhibere: hodieq; etiã copiarijs pręſtantur hæc ijs: qui reipu. cauſa iter faciunt. hæc nihil ad propoſitum Georgij dicentis horum erat publice magiſtratibus præbenda conducere: quod qui non videt: nihil videre iudicari poteſt vel rudi ingenio admodum eſſe. Quintum quo merula ad præcordia vſq; tranſfigitur quando Græcos quoq; ipſos leuiſſimus iactat hac dictione in hoc ſignificato vti: cum id apud grecos nunq̃ legerit. immo vt eſt apud Suidam παροχοσ dicatur ο αναβαινων εισ τορμα id eſt aſcendens in currum & παροχοι οι παρανυμφοι παροχεισθαι: hoc eſt quia

aſſiſtant & vehatur in curru. cum οχοσ & οχημα currum & vehiculum ſignificet: vt idē inqt: quā deriuationē & Nonius confirmat cum dicit: parochos a græco tractum eſt nomen q; vehicula præ eat. ochemata enī græce latine vehicula nuncupantur: quę dictio ochemata quia librariorum inſci tia deprauata erat: & factum hoc ſchemata non potuit a Georgio compræhēdi: q̄ q̄ vehiculorum nomen illum mouere poterat: niſi prorſus deliraret. Ideoq; in expoſitione vocabuli Nonium oīo ſuppreſſit. & verba Varronis p Noniū allegata ipſi Nonio aſſcripſit. Nec tamē negauerimus paro chum etiam exhibitorem ſignificare: vt Porphy. inquit: aut genus officij quod magiſtratibus pa ret: vt Nonius: & illos parochos appellatos dicimus: ad quos in prouincijs magiſtratus populi ro mani diuertebantur: qui reipubli. gratia iter faciebant: quos Cicero in tertio libro verrinarum hoſ pites appellat: quo in loco clare cognoſcitur fuiſſe homines in prouincijs per viciſſitudinem cōſti tutos: qui magiſtratus Ro. reipublicæ cauſa miſſos hoſpitabātur. Sed gręciſſantem grammatiſtā nō decuit græcam nominis etymologiam: variamq; ſignificationē ignorare. In qua Calderinum tanq̄ incurioſum mordens: ipſe magis accuſandus cęcitatis fuit. In cęteris autem deceptum fuiſſe credimus: præcipuæ auctoritate Gellij: quem ſibi perſuaſit parochum in ventidio notare voluiſſe Indeq; omnis mali labes proceſſit: ſicuti in non parum multis ei plane accidiſſe dignoſcitur.

ANCILLARIOLVS.

QVale eſt illud in quo ſe illitteratiſſimo & inſano cuiq; ſimilem oſtēdit: cum in eundem cal derinum ſup disticho: quod eſt: Ancillariolum tua te vocat vxor: & ipſa lecticariola eſt: eſtis a laude pares ata inquit. Ergo humile & ſeruile nomē eſt ancillariolus? audi Senecā in libris de beneficijs hęc ſcribētē: ſi quis nulla ſe amica fecit inſignem: nec alienæ vxori annulum pręſtat: hunc matrōæ & ſordidæ libidinis: & ancillariolum vocant. Inde certiſſimum ſpō ſa aliorum ger⁹ eſt adulterinū & cętera. deinde addit. Hic igitur erit ſenſus. vxor tua o Alaude quē admodum ſolent matronę Romanę q; nulla amica te inſignem feceris: nec alienę vxori annulum præſtiteris Ancillariolum & ſordidæ libidinis vocat: vtpote exiſtimans parum firmum matrimo nium: quando prius nulli certo amori te addixeris. In vxorem autem recte poteris conuicia rege rere: ſi eam appellaueris lecticariolam: vt quæ certum nunq̄ amatorem habuit. Et ſubdit: ſed an cillariolum ab ancilla deriuari puto: dum proſtitutam & lenoni ſeruientem ſignificat. Proh Iuppi ter quo inſaniæ proceſſit hic Merula? videtis ne vt quotieſcunq; ſentētiam ſuam ingerit turpiter cadat: & a laruis agitetur? Et de cōſuetudine ſua quia in Senecam incidit: illius verba arripuerit: & ea q̄ primum iudicauerit ad rem ſuam facere: ac illis elatus quicquid dixerit ab oraculo acceptum putet? Clamat cū vix bene viſo ſeneca. Ergo humile & ſeruile nomen eſt ancillariolus? quaſi dicat immo magnę cuiuſdam dignitatis. Eo ne magnę Georgi: quia Senecā nominaueris? propter quē tibi nō aliter omnes cedere velis: q̄ ſibi illi Plautinus Mercurius Ioui ſubminiſtrans? Sed quid mi ſelle inquies ſi Calderinus ita reſponderit: humile profecto & ſordidum: eiuſdem Senecę teſtimo nio: quo tu adeo intumeſcis: q ita in integro codice habet: hunc matronæ humilem: & ſordidæ libi dinis: & ancillariolum vocant In qua compoſitione augeri orationē nulli erudito dubium eſt. Si ergo poſt humilē addidit ſordidæ libidinis augēs videlicet & deteſtans qui talis eſſet: quid cū adij cit & ancillariolum tibi ſignificare velle videtur? an ſpectatæ virū dignitatis? imo eūdē hūillimū & & abiectum: Id quod tute ipſe vecordiſſime Georgi declaras: cū nondū ad metā pfect⁹: ſed eodem diuino furore percitus ea ſubdis. Sed ancillariolum ab ancilla deriuari puto: dum proſtitutā & leno ni ſeruientē ſignificat. Quæ eſt hęc inconſtantia? quæ cęcitas: vt modo vnum dicas: mō aliud tibi cōtradicens? Sed quid de ſenſu dicem⁹: quē diſticho nō illepido oſcitabūd⁹ aſſcribit: tā diſticho cō uenientem. tanq̄ poetæ mēti conſimilē: q̄ luſciniæ vel cygno Merula eſt: quorū nihil penitus habet; Nam vt ſenecam vidiſſe ſe oſtenderet ab alijs multo añ perlectum: quoquomodo ſiniſtra opiniōe ſua potuit: ei ſenſum Martialis applicare conatus eſt peruerſe admodum & inſcite: quā rem ſecun da pars expoſitiōis ipſius docet: ne aliūde rōnes aucupemur. Nō potuit eīm nō repugnantia & a ve ro ſenſu aliena vel breui oratione connectere. Si quidē dicit: vxorē Alaudæ: q; is nulla ſe aīca fece rit inſignē: nec alienę vxori ānulū præſtiterit: ancillariolum & ſordidæ libidinis illū vocare: vt pote exiſtimans parum firmum matrimonium: & addit q; is in vxorem recte poterit cōuitia regerere: ſi eam appellauerit lecticariolā: vt quę certū nunq̄ amatorē habuerit. quę expoſitio verbis Martialis non modo nō conuenit: ſed contraria quoq; eſt. Nam non dicit Martia. Alaudæ q; vxorem lectica riolam appellare debeat. Immo dicit q; eſt lecticariola hoc eſt q; per lecticas quæ meretricum ſunt: graditur & ſe volentibus ſupponit: ipſe vero ſimiliter accedit ad ancillas & proſtitutas: & ob hoc pares ſunt: quia ille alias ineat: illa ab alijs ineatur. hic eſt verus Mart. ſenſus conueniens eius verbis: nō alien⁹ a ſententia quā tangit Seneca. Q̄ñ matronæ Romanę ancillariolos eos viros di

cerent & ſordidæ libidinis: qui nulla ſe amica fecerunt inſignes: nec alienas vxores ſolicitauerant. Nam qui horum neutro ſe nobiles facerent: eos humili aĩo eſſe: & ad ꝓſtitutas & ancillas tantũ ire exiſtimabant.

Damnata Spongia.

QVale & illud: quo in Calderinum exponentẽ duos verſus epigrammatis Mar. Q đ ſciat inſœlix dãnatæ ſpongia virgæ: Vel quicunq; canis: iunctaq; teſta viæ: id dicit qđ in eum iure melius dici poſſet hoc eſt ſimilis hic videtur homini per tenebras ambulanti: & quicquid occurrerit appræhendẽti: & ꝓinde nõnũq̃ grauiter ac turpiter caſum facienti: Nam poſt Senecę verba de ſpongia dãnatę virga: ab eo adducta: vt primũ ſententiã ſuam exprimere tentauit: ex ea Georgium qui nũq̃ vidiſſet: cognoſcere manifeſte poſſet: totus enim ſibi ſimilis eſt: totus vanus: tot⁹ rudis: nam dicit: Hic ergo videť ſenſus poetæ: vt intelligat de cœna illa opipara: nihil ſuparturum: quod ſit aut cuſtodi infœlicis ſpongię dandum. nam loca illa vbi ſolent ſaturi ventrem exonerare mendici ſæpe obſident: necnon & canes comedunt: hoc eſt agentes vitam cynicã: aut teſta iuncta vię: hoc eſt egeni ſtipem quęrentes in marginibus viarum. Deinde addit. Tertulianus in apologetico ſcribit: morem fuiſſe beſtiariis ſuꝑmacœnantibus: in publico diſcũbere. Quare per ſpongiam dãnatæ virgæ beſtiarium capiemus: cui in publico diſcumbentiũ beſtiis obiciendus foret nihil reliquiarum de illa cœna dari poſſit. in qua nugarum implicatione: & falſa atq; incõſtanti interp̃tatione. hæc reꝑhendenda cenſemus: primum cum inquit: nihil ſuperaturum de illa cœna qđ ſit cuſtodi infœlicis ſpongiæ dãdum. Dicat enim vnde hanc expoſitionẽ traxerit hic qui merito ſpongiæ illi cuſtos dandus eſſet: eidemq; propter oris & totius corporis fętorem q̃ belle cõueniret. Non a verbis Martialis qui cuſtodem nulla in parte nominauit. Non a Seneca: qui in declaranda ſpongia damnatę virgæ nuſ'ibi cuſtodem ſpongię memorauit. immo inquit: ꝙ nullũ aliud germano illi qui ad ſpectacula parabať dabatur ſine cuſtode: ſecretum: id. ſ. oſtendens ꝙ null⁹ ibi cuſtos erat. Vnde igitur cuſtodis nomen elicuit merula? Profecto ei quoq; tam ignotum eſſe: q̃ nobis exiſtimamus: qđ & ipſe vt nunq̃ ſibi conſtans nũq̃ eadem in ſententia perſtãs aperte cõmõſtrauit ſubdens. Quare per ſpongiam damnatæ virgæ beſtiariũ capiemus: & quæ ſequunť. At cur non te potius pro beſtiario habendum cenſebunt omnes: cui nihil prudẽtiæ: nihil memoriæ: nihil doctrinę relictum eſt? qui totiens inter ſe diſſidentia coniũgis? Porro vbi nam cõmentus eſt ſenſus illos tam exquiſitos tũ ſpongię cuſtodis: qui ſint mendici obſidentes loca vbi venter exoneratur? tum canũ qui ſint cynicam agentes vitam? tũ teſtæ iunctæ viæ qui ſint egeni ſtipem quærentes in marginibus viarum? Ne illi Martialis anima in aurem dixiſſe debuit: vt de alteri⁹ poetæ Plauti. ſ. anima iactare ſolet: ſed in latrinis illum puto offendit ſub venetorum nobiliori põte: vbi quia mẽdici complures aderant: facilius memoriæ cõmendauit. Faceſſat hæc larua & ſtercorum ſentina & quas non nouit litteras; nõ corrũpat. Spongia damnatæ virgę ea vtiq; erat: de qua Seneca aperto & eleganter narrat: quæ ligno adhærens ad emundanda obſcœna ponebatur. Canis pro cane animali accipiendus eſt: & teſta iuncta viæ pro teſta viæ proxima in quam mingebant. Senſuſq; exactiſſimus hic eſt. Nihil de illa cœna ſuperaturum quod ſcriri aut ſentiri poſſit: vel a ſpongia quæ ad emundanda obſcœna ligno adhæret: vel ab aliquo cane qui in ſtercus inciderit: vel a teſta illa quæ lotium recipiebat. ꝙ aũt hic ſit verus ſenſus: & ſincęra poetæ mens: declarant duo ſequẽtes verſus ad quos merulam ꝓcul dubio non reſpexiſſe credimus. ii tales ſunt: mullorum leporũq; & ſuminis exitus hic eſt ſulphureuſq; color carnuficeſq; pedes: quibus patet non de cuſtode ſpongiæ: non de mendicis: non de cynicis: nec de egenis ſtipem quærentib⁹ in marginibus viarũ: ſed de ſpongia: canibus: & teſtis (vt diximus) intellexiſſe: cũ dicat exitus hic eſt: id eſt in ſtercus & lotium cõuertũtur: & p̃terea innumeri morbi & malus color ſequitur huiuſmodi opiparas cœnas: quorũ duorum verſuum ſenſum: ſi pręcedentibus duobus ſui ingenii pſpicacia Georgius coniũgere poterit: magno certe numinis furore percitum credi licebit.

Quare Garum ſociorũ dictum ſit.

QVid de Garo ſociorum dicemus: in quo cum Calderinũ arguere nõ poſſet: iactat illum a ſe quę dixerit accepiſſe: tũ ſuo periculo (vt ipſe inquit) addit rationẽ: quare ſociorum cognomẽ inditum garo ſit: & ſic ait. Tandẽ ab Auſonio poeta nõ incelebri videor hoc elicere poſſe. faſtidiebãt priſci latini: & quidem ſcientiſſimi vocabula græca. Vnde cum garo ſæpe vtendum foret: & fere ex hiſpania & a ſociis romani populi mittereť: ideo ſociorum garum appellatum eſt: vt voce latina adiuncta faſtidium græci nõis leuareť: videtis vt ſuo periculo periclitetur merula? & quę nec legit. nec vidit in Auſonio: ſe elicere temerarius iactet? Quid autem te induxit: aut ſaltem cõmouit vt ea eliceres georgi? An garum Auſonius nominauit? dixit ne ꝙ fere ex hiſpania & a ſociis popu. ro. mitteretur? Affirmauit Auſonius ſociorum garũ eſſe appellatum: vt voce latina adiuncta faſtidium gręci nominis leuareť? nihil horum profecto ab illo ſcriptũ eſt. Sed velim mihi reſpondeat Georgius apud Ply. legitur: & ipſe non negat: in hiſpania græcia:

mauritania: clazomenis: lepti: & apud forouibenſes fiebat Garũ: qui omnes ſocii populi Romani fuerunt: nec romæ fieret: qđ cõuenientius cognomen Garo dari poterat: q̃ ſociorum: apud quos ſolum fiebat? præterea ſi veteres romani gari vocabulum vt græcũ: faſtidiebant: nonne liquorem ſociorum poterant appellare? nihil enim aliud eſt garum: niſi liquor ex inteſtinis piſcium ſale maceratis: ita dictum: q̄ primum græci id liquoris ex garo piſce factitabãt: liquorem certe Ply. appellat. & Auſon. liquorem ſociorum noiat. Nã q̄ priſcos latinos p̄ veteribus romanis dixit Merula errori errorem addens: haud quaq̃ mirãdum eſt. Nã quoticũq; latine loqui vult: impitiam & ignauiam ſuam oſtendit: priſci enim latini. ii. tantum appellati ſunt qui ex triginta coloniis albanorum (vt Dionyſius & Liuius meminerunt) ante romã conditam fuere. Sed q̄ de græcis vocabulis: quę tam conſtanter aſſerit veteres & quidem ſciẽtiſſimos faſtidiuiſſe: ita ne prorſus faſtidiebant? vnde igitur ppolæ: machinæ: ſimpoſii: lebetis: tripodis: ſtẽmatis. dogmatis: architecti: monoculi: ænigmatis: analogiæ: hetymologiæ: eteſiarum: & innumerabilium dictionum grępcarum mixtarũq; ex gręco & latino vſus: ſi faſtidio erant? piculo tuo ſi hęc blacterare iuuat Georgi: ita agas vt in periculum cęteri non deducãtur: Qđ ne accidat nos cauebimus. dicimus igitur garũ ſociorum appellatũ eſſe non q̄ vox græca faſtidio eſſet romanis: ſed quia tantum apud ſocios populi ro. garum fieret. nec id Auſonius ſcribit qđ merula ſingultit. imo hæc elegantiſſimi poetæ ſententia eſt: non poſſe ſe latino vocabulo nominare id nomen muriæ: quod in vſu vulgi eſſet ſibi a paulino miſſæ: cum veteres ſcientiſſimi & ii. quicq; qui gręcis vocabulis omni nixu abſtinerent: latinũ eius liquoris vulgari appellatione non haberent: id quod mirandum non eſt cũ garum non habeat nomen latinum: & plurima ſint apud gręcos vocabula: quę nos romanis verbis exprimere nõ poſſumꝰ: niſi aliqua circũlocutione vtamur: vt αμφικυρτοσ αποιη ουγησ μωνηεφ. π πια & alia multa. Sed ipſius poetæ verba ſubiicimus: vt georgium non intellexiſſe Auſonium. legentes cognoſcant: & ipſe ſuũ codicem corrigat. Auſonius. Scis autẽ me id nomẽ murię: qđ in vſu vulgi eſt: nec ſolere: nec poſſe dicere cum ſcientiſſimi veterum & gręca vocabula faſtidientes: latinum vulgari appellatione non habeant. Sed ego quocunq; nomine loqueris. liquor is tamen ſociorum vocatur iam patinas implebo meas. auras igitur vanus hic expoſitor carpit: & in eruendis ſenſibus auctorũ nimis eſt periculoſus: cum quæ illi nec dixerũt: nec putauerunt vnq̃: ipſe elicere velle: & falſo interpretari nõ erubeſcat.

Coliphium.

QVid aũt & de illa interp̃tatione: ſeu etymologia dicendum eſt qua coliphium a κολιξ græco vocabulo deducendum cẽſet forma diminutiua? cum Calderinum mordet: q̄ etymologiam eius dictionis commentitiam & derídiculam fecit: & ita inquit quando non a απο του κωλου qđ eſt membrum: & ιφι: ſed forma diminutiua a κολικοσ fiat collitium & colliphium. Proh litterarum propudium quid a te excidit merula? vnde in tãtam inſaniam excurriſti: vt talia effunderes: quibꝰ te omnibus doctis indoctiſſimũ & græcę eruditionis oĩno ignarũ patefacis? Tu colliphium forma diminutiua a κολιξ κολικοσ fieri temerarie effudiſti: nihil faciẽs bonarum litterarũ & ſtudioſorum virorum periculum & damnum: modo in Calde. inueheris: modo illum morderes: laniares? hei mihi cur non meritæ de te ſumuntur pœnę: & lapidibus (vt dignꝰ es) a pueris exagitaris? quando a te oĩs corruptio tam græcę q̃ latinæ linguæ pficiſcitur? Dic enim leuiſſime geor. vnde eam diminutiui nois formam accepiſti? quis grammaticus: quis rhetor: quis poeta id te docuit: quem idoneum auctorẽ ſecutus es? Eſto enim fieriq; poſſit a κολιξ diminutiuũ κολυκιον: qua ratione: qua ve analogia poſtea colliphium efficies? quam ſimilitudinem: quã affinitatem inuicem habẽt: κ & φ vt κολυκιον φιον dici poſſit? An tibi videtur. φ. litteram cum. κ. ſolitam mutari: & inuicem pro illa poni. minime certe id vnq̃ a te comptum eſt. Quid vero de prima ſyllaba dicemus: quæ per. o. micron. i. o. paruum ſcribitur: & ideo breuis eſt: Coliphium aũt primã pducit: vt Marti. & Iuuenalis auctoritate videmus Id ne Merula reſpondebit: qđ de induſtria a ſe perq̃ indocte excogitatum eſt. κολλιξ ſcilicet & κολλυκιον gemino. λλ. ſcribi: & ob hoc produci? Valeat inſanus & abhorrendus hic caullator: dicatq; vnde dictionem κολλιξ geminum. λλ. aſſumere velit: quæ ſit eius etymologia q̄ ſi nullam penitus adducere poterit: niſi απο του κολοβειν (vt inquit Suid.) qđ eſt truncare & mutilum facere κολοβοσ aũt & κολοβειν ſimplici. λ. ſcribuntur: & earum prima ac ſecunda breues ſunt: quid noſtræ auiculæ relinquitur niſi q̄ ſtultitia vndiq; contecta ſit. Verum vt in cauernam aliquam trudaƭ: vt digna eſt: ibiq; æternum lateatƭ lucem vt noctua pertimeſcat: inſcitiam obſtrepentis in omnes. belluæ iamiã ſole clarius aperiemus: vult effrenatus græcizator noſter: a κολλιξ κολλικιον forma diminutiua deduci. Et quid forma ipſã diminutiuorum requirat penitus ignorat. expellatur igiƭ: & fuſtibus ac lapidibus trudaƭ ad diſcendum græcas litteras: & idoneos grãmaticos euoluendũ: vt ex illis intelligat: qua orthographia diminutiua ſcribantur: nam vbi diu multumq; inſudauerit: Inueniet fortaſſe tandẽ: κολυκιον ſi di-

minutiuum eſſet per.v.in ſecunda ſyllaba ſcribi debuiſſe:& non per.i.vt ab eo imperite admodũ factum eſt:cui nullus eſt excuſatõis locus:ꝙ librarioꝝ id vicio cõtigerit cũ poſt impreſſas nugas ſuas:eas recognouerit:et emẽdauerit duabus paginis in extremo operis adiectis. iſq; error tam in Calderinũ:ꝗ in Iuuẽalẽ ab eo cõmiſſus fuerit. Si ergo a κολυκιον κωλιφιον nulla analogia vel etymologia fieri poteſt: Si prima ſyllaba dictiõis κολιξ breuis eſt: vt auctoritate Suidę eſt cõprobatum:prima autẽ Coliphu longa. Si κολυκιον diminutiuũ κολξ.p.v.in ſecũda ſyllaba ſcribi deberet coliphiũ aũt per.i. ſcriptũ videmus tam in latina ꝗ in græca ſcriptura:cui dubiũ quin geor. delyrauerit:cũ in calderi:ita inique & falſo inuectus eſt.cũq; coliphiũ græce ſcribaꝛ κωλιφιον p ω et .i. et non ſit diminutiuũ:ſed a κωλον.i.mẽbrũ:et ιφικον potens:vel ιφι fortiter et potẽter deducatur:ꝙ id genus panis vim comedẽtium mẽbris adderet.

Petaurus.

Nec prætercũdum illud quoq; videtur:qđ idem Geor.in Calde.loquens de petauro dicit. Nam calde:arguẽs:ꝙ petaurum eum eſſe dixerit:qui corpꝰ emittebat p circulos:qui idẽ petauriſta appellatur auctoritate Nonii & Firmii:ita inquit:Nonius marcellꝰ quo auctore nititur circuli mẽtionẽ nullam facit:quare dixerim petaurũ machinam fuiſſe ligneam vnde petauriſtæ ſe mouerent.declinatur autẽ hoc petaurum:de qua dictione plura in cõmentariis Iuuenal.diximus.Et ne ignoretur quid in cõmentariis ipſis contineaꝛ:verba eius ſubiungemꝰ.petaurum genus ludi in quo hoies p aera rotarum pulſu iactabanꝛ:græca eſt dictio.vnde gręci exponunt petaurum eſſe laqueũ & aſſeres:quibus domos tegunt. Iulius item pollux petaurũ dicit eſſe aſſerculũ in quo vernaculę gallinę recubare ſolẽt & cętera.Quid du boni ſibi vult hęc merula tã vario nugarum anfractu?Ergo quia circuli mentionẽ nõ faciat Noniꝰ:non eſt petaurus & petauriſta is qui agilitate multa polleṭ?quiq; per circulos ſe imittere ſolet?eſt hæc illa efficax ratio:qua petaurum id non eſſe probas quod aſſerit calde.qua Martialem negas petaurum pro petauriſta poſuiſſe?qua hoc petaurũ:& non hic petaurus declinari affirmas?vnde autẽ eam eruiſti?an inde vnde & petaurum machinam ligneam eſſe didiciſti?ſed quæ obſecro:aut qualis machina erat:an aries?an catapulta?vel eius generis:quibus muros ſubuerti legimus?Quo auctore:ſi non a te ipſo hæc inquis?Eodem vt puto quo inſaniens & tibi contradicens petaurũ garris ludi genus eſſe in quo homines per aera rotarum pulſu iactabantur.O ſtabulum confidentiæ:vbi hæc conſomniaſti:o flagitium hominis:qui nec ludum eſſe vſꝗ legit:nec ſi interrogetur vnde id cõfinxerit:reſpõdere poterit:vt pote qui nullo auctore nitatur:ſed a ſuo tantũ cerebro vehaꝛ:vt pluma. quẽadmodum & illud:ꝙ homines rotarum pulſu per aera iactabantur.vbi hæc deſipiens inuenit?nũ Iunonẽ miſeri petauri ſollicitauerũt:quibꝰ Ixionis pœna iniecta ſit vt a rotis verſentur:& rotarum pulſu iactẽtur?heu infœlix Georgi:qui non tantũ excors:ſed cęcus etiã factus es.quid enim addidiſti de gręca expoſitione?ſi petaurum laqueum ſignificat & aſſeres quibus domos tegunt:aut quibus gallinę recubare ſolent.non vides:tuas expoſitiones ꝑcedentes euaneſcere?te tibi contradicere?oibus te ipſum ignarum inſcium rudem leuem ineptum incogitantem ſtultũ temerariũ petulantẽ contumelioſum inſanũ oſtendere?cur quęſo ea vnꝗ addidiſti?Dixiſſes saltẽ:petaurum plura ſignificare & non pro eodem ſemper accipi:dediſſeq; ſignificatis auctores a quibus ſenſus excipiebas. Et nõ vnum tantũ dicens:idq; multis teſtibus & rationibus comꝓbare oſtendẽs tam diuerſa protuliſſes id quod nos faciemus. Dicimus ergo hic petaurus:& hoc petaurum inueniri:& petauriſta: petauros & petauriſtas homines eſſe agiles qui per circulos & per auras facile volent & iactentur. petauriſtæ auctores ſũt Nonius & Firmiꝰ.Petauri autẽ Mar.cum dicit lydiam tam laxã eſſe ꝗ rota tranſmiſſo totiẽs impacta petauro.In quo verſu clare oſtendit nihil aliud ſignificare petaurum:niſi eũ qui ſe tranſmittit per rotam & circulos vt diximus.Nam nec machinam ligneam per rotam tranſmitti lectum eſt.nec ludus aliquis vnꝗ excogitari:aut coaptari poterit cum epitheto illo trãſmiſſo ſi autẽ de homine intelligamus abſolutiſſimus erit ſenſus:& omnia cõuenient.quæ nominis ſignificatio non minus liquido cognoſciꝛ in eo phalecio in quo ſic ait.quid ſi per faciles vias petauri inuitum iubeas ſubire ladam:in quo tam apte oſtendit petaurum de homine dici:& illud eſſe qđ prædiximus:vt in hac contentione iudicium facere & ſententiã veluti ferre videaꝛ.primum cum dicit per faciles vias petauri:oſtẽdens.ſ.petaurum eum eſſe qui & petauriſta:qui faciles vias habere cernatur:vt qui a volando in auras dicitur.nec poterit merula cauillationibus ſuis ita verba cõpingere.Vt ad ſenſum poetæ coaptet petaurũ genere neutro:cui faciles atribuanꝛ viæ: Deinde cum addit inuitum iubeas ſubire Ladã:qđ manifeſte declarat petauros ſubire ſolitos per circulos vt a nobis eſt expreſſũ:nec aliter intelligi poteſt ſtãte dictione illa ſubire. De petauro genere neutro nihil aliud a nobis dicendum in ꝑſentiarum videtur:cum de petauro tantum maſculino geuere contẽdamus.nam ꝑterꝗ ꝙ hoc petaurum non legimus ſignificare aſſeres:quibus domos tegunt:cæte-

ra de laqueo aſſere:& aſſerculo:in quo gallinæ recubare ſolent apud Suidã leguntur & Pollucem.

DE SIDONE.

QVid de Sidone autem:quid inanis fabulator effudit? Non credere ſe Calderino exponen
ti purpuram per Sidonẽ ſignificari.& inuenire apud ſcriptores græcos:& imprimis apd̃
Libanium ſindonem ꝓ velo ſubtiliſſimo accipi:in quam ſignificationẽ venit illud euan
gelii vbi narratur corpꝰ domini inuolutũ ſindone fuiſſe. O miſerandam græcarũ pariter
& latinarum litterarum ſortem:quæ in tam ignauum tãq; impudentem inciderint expoſitorẽ: qui
cum ignoret penitus quid dicat:quidue ſenſui poetę congruat:plęraq; oĩa inuertit:& corrũpit. epi
gramma eſt Mar.in zoilum ægrotationem ſimulantẽ:vt opes lecti oſtentaret accedentibꝰ ad eum
amicis:Zoilus ęgrotat faciunt hanc ſtragula febrem. Si fuerit ſanus:coccina quid facient? quid to
rus a nilo quid ſidone tinctus olenti. Oſtendit ſtultas quid niſi morbꝰ opes? quid cum Geor.mime
intelligeret:non ſidone legẽdum putauit:ſed ſindone:ſiue ita fuerit obtuſo ingenio: vt non vide
rit magis cõuenire ſenſui ſi ſidone legatur:ſiue offenſus media ſyllaba dictionis quã in ſidone pro
duci ſemper debere exiſtimauit.parum ſcilicet aduertens mime legi poſſe ſindone.nã ſindona tin
cturam aliquam ſignificare nuſq̃ legit.nec item olentẽ vocatã:mediam vero ſyllabam ſidonis etiã
corripi ſolere:qđ ab ipſo non aiaduerſum miror:cum adeo diligẽs & haberi ſemper & eſſe ſtudeat.
Non ſindone igitur:ſed ſidone legendum cenſemus:& pro purpura a Mart.poni:cum ſidon ciui
tas ſit phœniciæ prope tyrum:vbi pͨcipua laus erat purpuræ. Frequenter enim videmꝰ locũ pro lo
cato:& contentum pro continenti a poetis vſurpari:vt Betum mantua prouocare noli:cum de Vir
gilio & Lucano intellexerit:niſi curioſius indagãti placeret ſidone ꝓ continẽti etiam & vrbe ipſa ac
cipere:vt ſenſus eſſet torus tinctꝰ in olenti ſidone.hæc nobis ſane verior expoſitio videt̃:q̃ ea quę
a Merula confingitur:quam noſtram ſententiam confirmat additũ epitheton olẽti:quod in purpu
ra addi conſueuit:vt alibi olidæ quæ veſtes muricæ:Sed Georgiũ expectare video:quid a nobis
dicetur de ſyllaba:do.quam ipſe in ſidone corripi non poſſe exiſtimat. Dicimus autẽ ſyllabam ip
ſam:& produci:& corripi ſolere:tam apud nos:q̃ apud grecos:quorũ ea dictio eſt:apud nos quidẽ
producit Vir. cum dicit. Hic templum Iunoni ingens ſidonia dido. corripit cum inquit ſidoniam
puer ire parat mea maxima cura:apud græcos autẽ longa eſt ſimiliter:vt quæ per.ω.mega ſcribit̃
vt plurimum.breuis in hoc Homeri carmine. Αἰθίοπας θ' ἱκόμην καὶ σιδονίους καὶ ἐρεμβούς.
Sed quid exempla aliunde conquirimꝰ:cum ſtephanus ipſe qui de gentilibus eleganter ſcripſit &
per.o.micron:& per.ω.mega ſcribi affirmet:his verbis. σιδὼν πόλις φοινίκης ὁ πολίτης σι
δόνιος καὶ διὰ τοῦ ο καὶ διὰ τοῦ ω. Qđ ſi fortaſſis:vt eſt ſemꝑ ſcrupuloſitatis & ſubterfugii ple
nus:tantis auctoribus tamen motus affirmabit ſyllabam .do.in deriuatiuo quidẽ ãcipitem eſſe:in
primitiuo vero minime. Dicat primũ vbi viderit vnq̃ ſimilem deriuatiui formam in grecis habere
.o.micron:primitiuum vero a quo formatur.ω.tantum.deinde legat Euſtathium in quarto ὀδυσ
σείας comprobantẽ σιδόνα per.o.micron apud Homerum vſurpari media ſyllaba correpta:cu
ius verba hæc ſunt ὅτι δὲ τὴν σιδόνα ὅμηρος μὲν συστέλλει ἐν τῇ παραληγούσῃ ἐκτείνου
ορ τὴν ἀρχούσαν. Reiecta igitur puerili & falſa ſindonis interꝑtatione:quæ nihil ad epigrãma &
ſenſum Mart.facit:cum non de velo ſubtiliſſimo:ſed de purpureo toro intelligat:ſidone docti om
nes & Georgius quoq; ipſe leget:ſi poſt hac ab inſania paulum relaxabitur.

Quid Cors Quid Viuaria.

QVa quidem ſublatus in omnes æqualiter fertur vel iure vel iniuria:ſed pręcipue in Calde
rinum ipſum:quem inique admodum & petulanter mordet:vbi minus arguendus eſt:&
vbi ipſe Georgiꝰ nihil penitus niſi garrulitatem oſtendit & ignorantiam. Quale eſt illud
qđ Calderinus cortem pro parte domus dixit:vbi altilia ſeruabantur. Georgiꝰ vero teſti
monio Varronis:cohortem in villa ex pluribus tectis cõiungi ait:ac vnũ quiddã fieri. vnde & no
men:vel ꝙ circa eum locum coercet̃ pecus: & addit Ouidius cohortem dixit in faſtis:abſtulerat
multas illas cohortis aues.quare non video cur cohortẽ dixerit partem domꝰ:vbi altilia ſeruaren
tur:cum altilia in viuariis:non in cohorte ſaginent̃ hęc Geor.Nec videt ipuriſſimus pugnantia ſe
loqui:cum nunc ibi pecus coherceri ſolitum dicit.nunc nõ videre cur cohortem dixerit partem do
mus:vbi altilia ſeruarent̃:quaſi pecus non inter altilia eſſe poſſit:& vbi Calderinus cortem partem
domus vbi altilia ſeruarẽtur:dixit non:de villa intellexerit:cuius pars eſt cors ſiue cohors:vbi gal
linæ & reliqua domeſtica animalia ad ſaginam ſeruantur:& qđ ab ipſo eſt allegatũ Ouidii carmen
quaſi nõ aues cortis expreſſerit:ſicuti & Martialis cum dicit:Raucæ cortis aues.ꝙ autem de viua
riis ſomniat neſcit quid loquatur.Nam viuaria pecorum ſũt ſilueſtrium:vt Plynius libro octauo
ait.viuaria eorum cæterorũq; ſilueſtrium primus togati generis inuenit Fulurꝰ lippinus:ſunt etiã
viuaria piſcium:oſtreorum:coclearum:glirium:vt idem Plynius aſſerit.at in cortibus cicures ſer

uantur:vt ſues:oues:anſeres:galinæ et huiuſmodi.

Idem dicimus de prætoriis:in quibus cum arguendi locus nõ eſſet:cõtineri tamẽ haud potuit
quin rabidus canis alatraret:increparetq; Calde.ꝙ de prætoriis ſiluiſſet:cum quid ſint prętoria pu
eri etiã elemẽtarii ſciant:ipſe vero extra ꝑpoſitũ vulpianũ adducit ſeruitutes ruſticorũ prædiorum
exponẽtem:& de ſuo quoq; aliquid inniccere voluit:quãdo inquit irridet ergo Octaciliũ qui ſupra
vires et opes ſuas:imitari velit magnificẽtiam ædificiorũ atq; hortorum.tãq; Martialis hortorum
mentionẽ faciat:cum de illis penitus ſileat. Sed octaciliũ deludat:qui cũ pauper eſſet: Torquatum
virum diuitẽ in omnibus imitari vellet vt epigrãma ipſum in decimo libro apertiſſime declarat:
quod eſt ad lapidẽ. Torquat⁹ habet prætoria quartũ et cætera. Simile eſt:cum arguit Calderinum
ꝙ expoſuerit vnde cydonia afferanť:et quo pacto ſeruẽť:cum nihil ad diſtichi de melimellis inter
pretatiõem eſſe dicit: Ipſe vero alludere poetam ad cõpoſitiõem nominis inquit:nã cũ melimella
cõpoſita ſit dictio et tota græca:ſignificetq; mel et pomum: cydonia melle cõdita:melimella vere
poſſũt apellari:cũ calderinus quicq; idẽ dixerit.ſed eſt Georgi⁹ in carpẽdo tam pronus.vt maledi-
cendi deſiderio:an bene an turpiter feratur plęrũq; ignoret.

Galbula.

QVemadmodum de Galbula:cum latine vocari galbulam ſe putare ſcribit eã auem:quę a
Plynio icterus dicatur:a quo ſi petet quiſpiã qua cã id putet:neſcio an reſponſur⁹ ſit:cũ
plane eum lateat quid ſit galbula:nec legerit ꝙ ictericis medeatur:quemadmodum auis
icterus:quin potius vt multa alia:hoc etiam ex ſe fingat.Nam cum Plynius libro.xxx.
de ictero ita ſcribat.auis icterus vocať a colore:quæ ſi ſpectetur ſanari id malum tradunt:& auem
mori.hanc puto latine vocari galgulum.Hic temerarius inuerſor:& bonarum litterarum peſtis:ꝓ
galgulo galbulam ſuppoſuit:cum nullibi galbulę Plynius mentionẽ faciat. Sed in decimo de gal
gulis ſemel:& iterum ſcribat:verum vt legentes meam opinionẽ de galbula habeant ex aliqua ra
tione profectam:dicimus eam auem appellari galbulã:quam nunc galberum corrupto vocabulo
dicimus:magnitudine & colore turdi:viuis & ficis infeſtam:quẽadmodum eſt ficedula:Ideo Mar.
ait Galbula decipiť calamis & retibus ales: Turget adhuc viridi cum leuis vua mero.

Ius Latii.

SEd puicatiam inauditamq; hominis ignorantiam quis ferre poſſet?Qui Calderinum ar
guit:vt pugnantia & confuſa de hiſtoriis afferentem:quo ſpatioſius eas cum priſcis con
ſuetudinibus conquirit. Dumq; in explanandis duobus Mar.verſibus qui ſunt:Dat po
pulus dat gratus eques:dat tura ſenatus: Et libant latiæ tertia dona tribus. Suam ipſius
ſententiã tandem exprimit:proh dii imortales:q̃ falſo auctorum verba implicat:q̃ temerarius in
enodanda vocabulorum origine:q̃ imperitus interꝑtandis ſenſibus aparet:Auder enim menda-
ciſſimus & impudens falſarius Appianum adducere:qui confecto ſociali bello multis e latio ciui-
tatem romanam datam eſſe dicat a qua re ortum fuiſſe ius latii clamat. Cum nullibi in tota Appia-
ni hiſtoria id legerit aut viderit vnq̃:cum Appianus latium non nominet:nec de iure latii verbũ
faciat.quinimo eo in loco quine merula pro ſe adducit italos dicat ciuium numero aſcriptos:&
non multos e latio:vt Georg.inquit:cuius verba hæc ſunt.Italos vero in ſocietate ꝑmanentes ad
huc reliquorum ciuium numero aſſcripſit:qđ vnicum ab oĩbus maxime expetebať. Videt ne hic
Georgius Appianum de italis tantum loqui:nõ de latiis?id quod etiam apud Liuiũ eſt italos ad
ciuitatem romanam aſſũptos a romanis affirmantem:qui duo auctores nullum e latio populum
eo bello(quod ſociale ſiue italicum diciť)enumerãt. Hinc ergo ortum fuit ius latii Merula?Tu hãc
originem vocabulo tribuis:quia vt tu vis ſociali bello multis e latio data eſt ciuitas romana?O di-
ligens perſcrutator:niſi potius mẽdaciſſimus inuerſor dici debes:qui omnia inuertis & plane cor-
rumpis.putaſti ne fortaſſe Georgi latium idem eſſe qđ italia:& bellum italicum & latiale idem fu-
iſſe:qđ multis annis antea a Tito Largio dictatore ad regillum lacum geſtum eſt?cum oẽs populi
latiales defecerunt?id ſcilicet:hæc fuit erroris cauſa:latinos & italos vnum ſignificare exiſtimauit:
ideoq; diſcretionem vocabulorũ non fecit hic qui cantharidum ritu(vt Plautus ait) aſtans ſõnìat.
Sed Plynium legere oportebat in tertio de naturali hiſtoria latii terminos deſignãtem:& nõ teme-
re quicquid in buccam veniebat effũdere. Quos vero authores habes Georg:qui inde ius latii or-
tum eſſe dicant.vnde ipſe aſſeris?Nullum profecto niſi ineptũ ingenium:& perq̃ fallax iudicium
tuum. Quare nos potius a latio ius latii dictum putamus:& illum ius latii habuiſſe:qui ciuis roma
nus fuerit eo iure:quo cęteræ latinæ colonię:qđ Aſco.pedia.apte oſtendit:cum inquit. Pompeius
enim non nouis colonis ea conſtituit:ſed veteribus incolis manẽtibus ius dedit latii vt poſſent ha
bere ius qđ cætere latinæ coloniæ id eſt vt ius petendi magiſtratus & ciuitatis Romanæ adipiſcerẽ

tur.hoc ius italici populi habuerũt poſt bellum ſociale:& trãſpadani ex lege Pompeii Strabonis: & oppida quæ hoc ius aſſequuta erant:municipia dicebant̃:de quibus plura inferius:ſed nunc ad alia.Quid de illa interp̃tatione dicemus:cum ait hic igitur erit ſenſus. Latiæ tribus:hoc eſt vrbes & oppida quæ habẽt ius latii & latię tribus dicuntur a poeta:Libant non ditant tertia dona templis Tertia autem dona dixit vt oſtẽderet eas tribus non eſſe diuiſas a populo romano:ſed habere idẽ ius quod popul⁹ conditione alia. Suetonius de teſtamento auguſti loquẽs hanc tribuum & populi diſcretionem feciſſe videtur his verbis:legauit populo romano quadringenties tribubus tritics quinquies ſeſtertium.hæc Georg.Immo verius credere licet:hunc ſenſum poetæ eſſe. Omnis popul⁹ romanus facit ſacrificia .& tertio iã dona templis affert:propter tertiam victoriam domitiani: qui cũ prius de Cattis daciſq; duplicem triunphum egerit:de Sarmatis quoq; nunc laureã capitolino Ioui retulit vt Suetonius ait:per latias enim tribus nihil aliud vult ſignificare:niſi tribus romanas quas latias appellauit per excellentiam.propterea q̃ roma ipſa nõ ſolum in latio eſt:ſed latii caput:Plynius ait.Italia dehinc:primiq; eius ligures:mox hętruria:latium:vbi tyberina oſtia:& roma terrarum caput :& Martialis alio loco:romam vrbẽ auſoniam dixit.ab auſonibus qui veteres latii habitatores fuerunt.Nam cum populum tantũ nominauiſſet:placuit poſtea clarius exponere:quid per populum intelligi vellet.equites.ſ.ſenatum:& tribus hoc eſt plæbem a qua ſenatus & equites excepti ſint:qui tres gradus appellatione populi continentur:vt in iuriſconſultorũ inſtitutis cauetur.quis aliquando populus ꝓ equitibus & plæbe accipiatur: vt ſenatus populuſq; Romanus:nonnũq̃ pro equitibus & ſenatu:vt Cicero pro murena dixit populo plębiq; romanę:& ſæpius pro ipſa plæbe tantum.fatuaq; eſt ea Geor.expoſitio q̃ dixerit tertia dona:vt oſtenderet eas tribus non eſſe diuiſas a po.ro.cum tertia dona ꝓ tertio triumphо Domitiani dixerit:vt auctoritate Tranquilli oſtendim⁹.Q̃ vero de Suetonio inquit indoctiſſimũ & ratione carentem hominem oſtendit:primum ex verbis ipſius Geor.qui nunc dicit Mar.dixiſſe tertia dona:vt oſtenderet eas tribus non eſſe diuiſas a po.ro. Nunc ſubdit ſuetonium hanc tribuum & populi diſcretionem feciſſe videri. Duo hæc repugnant:q̃q̃ aliter merulam loqui non cognoſcerent̃. Deinde quæ inſania eſt hęc de Tranquil.ꝓfundere:an ille diſcretionẽ hanc facere volens nõ dixiſſet tribub⁹ italicis vel latiis:p̃ſertim cum eſſent etiam romanæ tribus quas.xxxv.fuiſſe conſtat.Pręterea quæ leuitas eſſet exiſtimare q̃ po.ro.diuiſo in xxxv.tribus relinqueret Auguſtus quadringẽta ſeſtertia.Tribubus vero italicis quæ multitudie ciuium romanas excedebant:vt Appia.oſtendit.xxxv.tantum ſeſtertia reliquiſſet? Sunt ne hæc rationi cõſona?aut conuenientiam habent vllã?Quid q̃ tribus ille nouorum ciuium veteribus ciuibus imixtę p legem Sulpitii fuerunt:vt idẽ Appia.ſcribit. Stultitiam ergo hãc damnãtes non tribubus a Sueto.ſcriptum cenſem⁹:ſed tritics:cũ ait:Legauit po.ro.quadringenties tritics quĩquies ſeſtertium abominanduſq; ẽ iſte Geor.qui cum Martialẽ Plynium & quotquot a ſe correctos iactat codices laniauerit:Suetonium quoq; deprauare velit:vt nihil non a ſe corruptum poſteris relinquat:videat fideles Suetonii codices manu ſcriptos :in quib⁹ non inueniet tribubus.Et ſi ingenium ad verũ diſcernendũ non habet:curam ſaltem & diligentiã inueſtigandæ veritati & ꝑquirendis bonis libris adhibeat. Nam ſi qui codices tribubus pro tritics habent id librariorum inſcitia:vel mediocris ingenii iuuenes iudicare poſſunt.

Meduaci Duo.

QVia vero de Plynio mentionem fecimus:nõ indecens futurum exiſtimamus:ſi p̃ter ea quæ a nobis ſupra aſſerta:& e manibus laceratoris erepta:atq; in priſtinam formã & verã lectionem vindicata ſunt:vnum quoq; addiderim⁹.Nã pernicioſum hoc genus auiculę niſi contineatur harpyæ naturam ſumet:& fœditate ſua confundet omnia polluetq; coelum ac terras.Cum enim in Calderinum loqueret̃ de lanis altrnatibus:more digladiatorũ qui non vnum tantum:ſed plures interdum petunt iacientes ictus quaquauerſum:in Blundum ruinarum italiæ egregium illuſtratorem impetũ fecit:& de Timauo & Meduaco verba faciens tandẽ ita ait. Ergo vt q̃d ego ſentio & verum eſt aliquando dicã:fluuius is quem brentã nunc dicũt a priſcis meduacus appellatus eſt.Eodem nomine & bachilio a Vicentinis defluens montibus. Nã oſtia padi Ply.ſcribens hęc ait.ꝓximum portum facit brundulum:ſicut edronẽ meduaci duo & foſſa clodia. hęc ille.Nos(vt fatemur)meduacum appellatũ a priſcis cũ quẽ brentã vulg⁹ nũc dicit.Ita bachilionis nomẽ indoctum & nulla priſcorum auctoritate ꝓbatum dicimus.ab hoc aũt Merula fictũ non mirari oportet:cum a laruis agitetur:& non plus bonarum litterarum ſapiat q̃ lapis.Apud quẽ.n. antiquorum huiuſmodi nomen vidit hic qui vulgus oẽ ſupat inſcitia? Et vbi meduacum habere ortum a vicentinis montibus legit:cum Ply.lib.iii.Togiſonum:quẽ nunc patauini appellant bachilionem:ex patauinis agris in ateſim dicat fluere:& eorum partem portum brũdulũ facere. Or-

tus vero meduaci vbi ſit non ſcribat.nec ipſe quoq; Strabo? Debuit aũt Georgius hoc non tacere:cum & Veteran⁹ huius regionis incola ſit. Et iam pueri patauini ortum ipſius meduaci ſciãt eſſe ex lacu qui eſt ea via alpina qua tridentum adif ad decimum fere lapidem ab ipſo tridento:q autẽ Ply.iterum inceſſat:iterũ cædat:laniet:diſtrahat:quis tolerare poſſet?omitto q tam truncate: tam inerudite:tam turpiter illi⁹ verba adducat a dimidiato verborum ſenſu:cũ quid id ſit qđ proximũ portum faciat brundulum non addat:eo ſcilicet conſilo: vt cum a nullo intelligi poſſit quid dicat: facilius ex ſententia corrumpere & inuertere poſſit. Quid vero ſibi volunt ea verba ineptiſſime & falſiſſime adiecta:ſicuti edronẽ meduaci duo & foſſa clodia?quam ſententiam eis accõmodabit in ſana merula?an id excogitauit:qđ duo meduaci & foſſa clodia faciãt portum edronem?qđ ſicut in poſſibile eſt:ſic impoſſibile ſit verum ſenſum eminentiſſimi auctoris diſcernere:id quod Georgi⁹ ipſe quærit omni nixu?hoc profecto eſt. Nam quomodo ita eum omnino fatuũ putemus: vt ignoret foſſam clodiam per.xx.milliaria diſtare ab edrone portu qui & meduacus fluuii nomine appellatur:adeo vt foſſa ipſa minime ad portum faciendum accedere poſſit? qđ ſi ita eſt quid de eo ſuſpicemur:niſi q ſolito delino feratur ad inuertenda & deprauanda omnia? Quid autẽ per duos meduacos intelligi vult:an bacchilionem:quem dicit alterum: alterũ quem brentam Meduacum putat: o veritatis & lucis obſcurator:o bonarum litterarum peruerſor.o rectorum ſenſuũ demens interp̃tator:& interim ignorans geographiæ expoſitor. Nũq̃ ne ex Buzacarino tuo diſcere potuiſti: qui ſint duo meduaci:quorſũq; tendãt:cum in eius rure patauino commoratus es. Meduacum.ſ. circa patauinum in foſſas diductum duobus præcipue oſtiis in paludes venetas influere: quæ veneti brentam veterem & nouam appellant.& ob hoc Plynium duos meduacos appellare cum manifeſtum ſit alterum ad foſſam clodiam tendere:& portum ipſum facere:alterum diuertere magis verſus inclytam venetorum vrbem: & portum edronem efficere: ſiue meduacum eodem quo eſt fluuius nomine:quem nunc Metamaucum nominant: Plyniiq; verba: cum de oſtiis padi dixiſſerit:& togiſonum atq; ateſim accedere etiam dicit ſic ſcribi debere? Pars eorum & proximum portum facit brundulum:ſicut edronem:meduaci duo:& foſſam clodiam:ad ſcilicet oſtẽdẽtis q duo meduaci faciunt duos portus:alter edronem:alter foſſam clodiam:quẽ nunc portum clodię dicũt q ſi quis ad portus ipſos ſe cõferat:videbit manifeſto duo fluuii oſtia recta in aduerſum duorum portuum decurrere:& veriſimile eſſe:q antiquitus cum minori cura & port⁹ & cętera tenerent:portus ipſos efficerẽt. Videmus enim vt plurimum a fluminib⁹ huiuſmodi portus fieri:non a foſſa aliqua ſolum manu facta.deniq; niſi foſſam clodiam legerimus:quid ſibi Plynius velit iudicari non poteſt: vt omni ſtudio Georgius procurauit.

Vrbs & Oppidum.

ET quis non omnino ignarus litterarum tolleraret:quę alio loco in Calderinũ ſubdit imperitus hallucinator dicens: Plynius citeriorem hiſpaniam in cõuentus tres diuidit:emeritẽſem:pacenſem:& ſcalabolitanum:in quibus eſſent coloniæ municipia:& oppida veteris latii:emeritamq; fuiſſe coloniam:nec municipiũ:nec oppidum:quando hæc inter ſe plurimum differant? Quid veſanus hic grammatiſta bubulis exuuiis dignus effudit? Quid vbicũq; de litteris aut de cognitione aliqua hiſtoriæ differit inepte ſentire non ceſſat? Non ſatis erat: q ſupra cum de iure latii diſputaret dixerat: Vrbes & oppida quę habent ius latii:parum intelligẽs quid loqueretur:quando non duo diuerſa ſunt vrbes & oppida:ſed idem fere ſignificant: vt infra dicet Verum vt in ſolito errore perſtaret:hoc etiam in loco ſuam ignorantiã oſtendere voluit:vbi duplicem rep̃henſionem meretur.alteram:quia falſo alleget Plynium dicere:emeritã fuiſſe coloniã:nõ municipium:nec oppidum:cum apud Plynium nihil aliud legatur:niſi coloniæ Auguſta emerita anæ fluuio appoſita:metallinenſis pacenſis:& reliqua.nec municipium:aut oppidum ibi nominetur.alteram:quia ipſe Georgius qui vbiq; antiquarium ſe oſtẽdere ſolet:nimis inconſiderate: & temere iactat coloniam non eſſe oppidum. Q; ſi Plynium & Varronem legiſſet: Gelliumq;:& Feſtũ pompeium. De huiuſmodi nominum ſignificatione certior factus:ea ſiluiſſet. nec ex ingenio cerebroq; ſuo tam falſa protuliſſet.non enim diuerſum eſt oppidum ab vrbe:niſi deriuatione:cum illud ab oppugnando:vel q opere ſit munitum:hęc ab vruo qđ curuaturam aratri ſignificat:ſit dicta.ſignificatio autem eadem eſt vtriſq;.nec aliena hæc ſunt a colonia:vel municipio: immo tanq̃ genus ſe habẽt ad illa:cum omnis colonia:omneq; municipium oppidum:vel vrbs appellari poſſit:vt ex Plynio colligi poteſt multis in locis:vt ex Varrone plane elicitur:cum hæc ſcribit. Quare & oppida quæ prius erant circũducta aratro:ab orbe:& vruo vrbs eſt: Ideo colonię noſtrę omnes in litteris antiquis ſcribuntur vrbes. Et infra.hinc poſt triginta annos oppidum alterum conditur alba:& infra. Poſt lauinium cõditum annis triginta hæc vrbs facta:propter colorem ſuis & loci na-

turam alba longa dicta eſt. Alibi vero ſic. Non enim idem oppidum & roma: cum oppidum ſit vocabulum: Roma nomen. & Cicero in. l. agraria contra Rullum. Eſt operępretium diligentiã maiorum recordari: qui colonias ſic idoneis in locis contra ſuſpitionem periculi collocarunt: vt eſſe nõ oppida italiæ: ſed propugnacula imperii eſſe viderẽtur. Idem pro Roſcio amerino oppidum & vrbem idem ſignificare oſtendit: cum ait: conuiuia cum patre non inibat: quippe qui ne in oppidum quidem niſi raro veniret. domum ſuam iſtum non fere quiſq̃ vocabat: nec mirum: qui neq̧ in vrbe viueret: neq̧ reuocaturus eſſet. Idem in. l. agraria: & capuam colonia deducetur vrbem ampliſſimam: atq̧ ornatiſſimam: & infra Ac primum de oppido dicam. Si quis eſt forte: quem Capua magis q̃ Roma delectat: quinq̧ millia colonorum capuã ſcribi iubet. Ex his omnibus Varronis & Ciceronis verbis liquet oppidum id eſſe qđ vrbs: & (vt diximus) generale vocabulum omnium prędictorum. Nec illud tamẽ eſt ignorãdum: vrbem ſine aliquo adiuncto abſolute poſitam per excellentiam Romam ſignificare. Quare nõ videmus quid a Calderino erratum ſit: cum oppidum hiſpaniæ emeritam dixit. A Georgio autem vehementer peccatum nemo non iudicare poteſt: tum vbi dixit vrbes & oppida quæ habẽt ius latii: tum hoc in loco cum Emeritam ait fuiſſe coloniã. nõ municipium: nec oppidum. Sed nimirum hic corpulentus & ſomniculoſus litterator: Plynium de diuiſione hiſpanię: vbi de coloniis & municipiis loquitur: non intellexit. hinc eſt q̧ abſurda quędã & omnino falſa de oppido ſomniauit: quę omnia nunc recognoſcat. Colonia dicebatur oppidum quo noui coloni ex ipſa vrbe ad comprimendos hoſtium incurſus habitatum mittebantur. Ii & ſi extra vrbem eſſent: ciues tamen romani erãt: & moribus & legibus romanis obnoxii ſuffragia in vrbe ferre: & magiſtratum capere poterant.

Colonia deniq̧ ipſa ſimulachrum quoddam: & parua effigies romanę vrbis erat: quemadmodum nunc candida ui Creta inſula eſt: quæ quondam colonos venetos patricios accepit. Municipium vero diuerſum a colonia erat. Nam oppidum: cuius habitatores accepiſſent ciuitatem romanam municipium dicebatur: ſuo tamen iure: ſuiſq̧ legibus vtens: nulla aſtrictum populi romani lege. Verum municipiorum duo quaſi erant genera. Primo enim ſenatus populuſq̧ romanus ita oppida quædam in ciuitatem accipiebat: vt eorum tamen habitatores ſine ſuffragii ferendi: & accipiendorum magiſtratuum iure eſſent: honoris tantum: & in legione romana militandi cum populo romano honorarii participes: vt fuerunt Cerites in Thuſcia: & quidã ex latio populi & hoc vnũ genus erat. Alterum vero municipii genus dicebatur: quando aliquod oppidum ita in romanã ciuitatem veniebat: vt huius homines in vrbe ſuffragia ferrent: magiſtrat⁹ caperẽt: & in legione romana militarent propriis tamen: vt ſuperius dixim⁹ legibus vterentur: vt nonnulla latii oppida fuerunt: Aricia. l. anagnia: & alia. Municipium autem dictum eſt a munere capiendo: hoc eſt honore ciuitatis & magiſtratu. & inde municipes hoies dicti: qui hoc ius aſſecuti eſſent: q̃uis & alios ſignificatus habeat hęc municipiũ appellatio. hæc ex Gellio: & Feſto. oppida igitur quæ horum alterum aſſecuta erant: ius latii habere dicebãtur: quia latiales primũ populi hoc vtrunq̧ ius habuerunt: vt nomen ipſum confirmat. Verum oppida quæ illud primum ius municipii ſine ſuffragii latione & capiẽdorum magiſtratuum poteſtate haberent: oppida veteris latii nominabantur: ad differentiã ſcilicet alterius generis municipiorum: q̧ ſecundo loco conſtitutũ eſt poſt illud antiquum ius latii hanc differentiam facere videtur: & Suetonius in auguſto cum ait Vrbes merita erga rem publicã allegantes latinitate vel ciuitate donauit: & Aſconius tranſpadanos ſcribens habuiſſe ius qđ cæteræ latinæ colonię: ne de primo iure latii loqui putaret addidit: hoc eſt vt ius petendi magiſtratus & ciuitatis romanæ adipiſcerentur. Itaq̧ Plynius cum deſcribit luſitanię oppida colonias romanas & municipia enumerat. Sed ſi quæ oppida ex his municipiis ius illius primi generis municipiorũ habẽt: oppida veteris latii appellat: aut veterum latinorũ. Alterius vero generis vel municipia vel ciuium romanorum oppida nũcupat: qua oppidorum appellatiome vtit: quia oppidũ generale vocabulum eſt: vt ſuperius diximus: ſed ponam verba ipſius Plynii: vt clarius auicula errorem ſuum cognoſcat: & codicem ſuum tandem corrigat. libro quarto nat. hiſt. cum de luſitania loquit ita ait. Vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus tres: emeritenſem: pacenſem: & ſcalabitanum. Tota populorum quadraginta quinq̧: in quibus coloniæ ſunt quinq̧. Municipium ciuium romanorum vnum. Latii antiqui tria. Stipendiaria triginta: ſex coloniæ Auguſta emerita anę fluuio appoſita: metallinenſis: pacenſis: norbenſis cæſariana cognomine. Contributa ſunt in eam. caſtra iulia: & caſtra cecilia. Quinta eſt ſcalabis: quæ præſidium iulium vocatur. Municipium ciuium romanorum Vlyſippo fœlicitas iulia cognominatum. Oppida veteris latii. Ebora qđ idem liberalitas iulia: & mirtilis: & ſalacia quam dixim⁹. Et in tertio libro: cum citeriorem hiſpaniam deſcribit ſic ait. Prouincia ipſa præter contributa aliis. cxciii. oppida continet. In his colonias. xii. Oppida ciuium romanorum. xiii. latinorum veterum. xviii. fœderatorum vnum. Stipendiaria. cxlix. Non nega-

uerim tamen municipiũ nonnunq̃ pro colonia accipi ſolitum: vt fecit Cicero in Piſonem. qui Placentiam coloniam municipium appellat. Et Feſtus tertiũ quoddam genus municipij facere videt̃ cum in ius coloniæ tranſit. Et Cicero illud primum genus municipij in oratiõe pro. P. Seſtio: & in inuectiua Catilinæ præfecturã appellare: quia vt puto ex huiꝰ oppidi hominibꝰ fierẽt pfecti militũ in caſtris: queãdmodũ ex romanis. Et in Piſonem ſic ait. Neq; enim regio fuit vlla: neq; mũicipiũ neq; prefectura aut colonia: ex qua non publice ad me venerint gratulatum. Ply. vero in tertio: cũ ait vniuerſæ hiſpaniæ veſpaſianꝰ imperator Auguſtus iactatæ reipublicæ procellis ius dedit latij: de ſecundo municipiorũ gñe intelligere videt̃. i. vt eſſent ciues romani & magiſtratꝰ petere poſſint In eodẽ libro Ply. de Illyricis ſcribẽs hoc ius latij italicũ appellat: qd̃. ſ. oẽs Italię ppſi aſſecuti erãt.

DOMINVS ET REX.

SEed in ius trahi iam tandẽ commeruit iſte capitali dignus odio plagiarius omnium falſanorum nequiſſimus: vtpote qui niſi huius tanti ſceleris aliquando pœnas luat: magnum aliquod malũ breui ſit perpetraturus. non enĩ ſe continet. non corrigitur: non mutatur a priſtino more ſuo: tum inuertendi omnia tum falſa penitus de auctoribꝰ adducendi. Nã in Cald. exponentem mar. diſtichon. cum te nõ noſſem dominum regemq; vocabam: Cum bene te noui iam mihi priſcus eris: ſic ait hiſtoriã enĩ latentem cõtinet. Scribit Seneca ad lucilliũ: ſolitos fuiſſe priſcos: quotiens homini ignoto occurrerent: eum dominum: & regem appellare. Ad quem morem reſpiciens poeta iocatur in priſcum cuius nomen cum ignoraret: non vulgari: ſed honorifica appellatione dominum appellabat: poſteaq̃ autem eius nomen nouit: iam priſcum vocabit: innuens videlicet: honorabilius nomen eum amiſiſſe: poſteaq̃ cognitus fuit. hactenus ille. Nõ pudet ergo nebulonem hunc nugatorum omnium dicaciſſimum ea de Seneca iactare: quę ille nunq̃ ſcripſit? Cuius verba hæc ſunt. Quo modo omnes candidatos bonos viros dicimus: quo modo obuios: ſi nomen non ſuccurrit: dominos ſalutamꝰ. In his Senecæ verbis ad Lucillium: nec ignotos ſcriptum eſt: nec reges: ob quæ falſarij nota gorgonis huius fronti inurenda eſſet: vt eius exemplo territi ab aſſertione falſi cæteri abſtinerent. Præterea quem ſenſum qd̃ ſalis: habebit diſtichon poetæ lepidiſſimi: ſi dixerimus priſcum: ignorato ſuo nomine: honorifica appellatione dominũ appellatum. at poſteaq̃ ipſius nomen cognitum eſt amiſiſſe honorabilius nomen? hic profecto nec leporis: nec ſalis: nec acuti quicq̃ ſenſus fuerit: nulluſq; vel mediocriter doctus Geor. expoſitionẽ hãc eſſe: non ex verbis ipſis cognoſcet. quare potius verum Mar. ſenſum putamus fuiſſe: vt morderet priſcum: cuius mores: aut genꝰ cum ignoraret bene autem & magnifice de illo adhuc incognito ſentiret: ipſum domini & regis nomine dignabatur: cum autem bene illum nouit: & deceptum ſe fuiſſe videt: quia vel moribꝰ: vel genere: vel aliter: is non ſit quem putauerat: iam proprio illum nomine tantum vocari dignum putat: quemadmodum ſiquis perditos mores & inſcitiam tuã ignorans te autem virtute ſupra cęteros excellere putans: vt tibi quoq; videris: honorificentiori appellatiõe q̃ merearis: dominum geo. vel regem hominum appellaret: tanq̃ ob virtutem domini & regis nomine te dignum exiſtimaret. cum vero & vitia & ignorantiam tuam cognouiſſet: non amplius domini vel regis appellatione: ſed vix proprio Georgij nomine te vocandum cenſeret. Nec de hiſtoria latenti: quã dicit merula hoc tractum eſſe poteſt: cũ nihil de regis nomine Seneca loquatur: nec item de hominibus ignotis. nec hiſtoriam recitet: ſed eam tantum tangat conſuetudinem: quę apd̃ nos quoq; eſt: vt. ſ. obuios plerũq; etiã a nobis cognitos: cum nomen non ſuccurrit: dominos ſalutemus. ignotos enĩ ſalutare moris non eſt. Senſus autem Mar. a ſenſu Senecæ non minus diſtat q̃ Georg. ab omni doctrina & vrbanitate.

Centumuiralis. Haſta: &. XL. viri Veneti.

QVando vero magis inſcientiſſimum hũc epicurum ex hara productum quãdo magis voluptariũ: hũc belluonẽ abdomini ſuo natum: flagris cędi: tortoribuſq; tradi par fuit: q̃ vbi in Cald. declarantẽ verſum mar. hũc miratᷣ adhuc cẽtũ grauis haſta virorũ: hęc inqt? Nõ vna erat cẽtũuiralis haſta: ſed plane duplex: quãtũ ex Quitilia. cognoſcimꝰ qd de iudicijs loquẽs hæc ſcribit. Aut cũ de eadẽ cã pnũtiatum ẽ: vt i reis deportatis: & aſſertiõe ſcda: & de ptibꝰ cẽtũuiraliũ: q̃ l duas haſtas diuiſę ſũt. Vale. itẽ maximꝰ vbi tradit de reſciſſis iudicijs: cẽtũuiralis haſtę mẽinit. Putoq; cẽtũuiralia iudicia ſic apd̃ rõanos agi ſolita fuiſſe: queãdmodũ i ppotẽti & ſãctiſſima venetoꝝ rep. xl. uirales cauſę exercẽt: ſũt enĩ Venetiis bis q̃draginta viri publico cõſilio ad iudicãdũ cõſtituti: quorũ alteri ciuiles cãs cognoſcũt: alteri vero de crimibꝰ & q̃ſtiõibꝰ iudicant: quo ordine apud rõanos centuũiri in duas vt puto haſtas diuiſi decernebant p ſentẽtias ſuas. Hæc ſũt inepta fringuliẽtis merulæ verba: cui ſatꝰ fuiſſet in remotis teſquijs vermiculos ſpurciſſimo

ſuo roſtro: vt ſolita eſt fodere: q̃ has ineptias tam impudenter effutire. Tu omnium impudentiſſime: cẽtumuiros de ciuilibus cauſis ac queſtionibus iudicaſſe dicis? quo auctore nixus? an Quintiliano quem non intelligis: vt apertiſſime oſtendam. an Vale. maximo? quem falſo allegas. Tu inſanitiſſime bis. xl. patritiorum in veneta rep: iudicium centumuirali haſtæ ſimile eſſe audes dicere? O hominis inſcitiam ſingularem: & fuſtibus dignam: qui ſedecim & ampli⁹ annos venetijs agit: & ignorat: quo ordine clariſſimum ſimul & ſanctiſſimum quadragintauirale iudicium in quæſtionibus & ciuilibus cauſis adminiſtretur. Q đ profecto noſſe operępretium eſt. Nam auſim: pace omnium dicere: Nulla in vrbe hac tempeſtate: nec olim apud Romanos ipſos ſanctius iudicium: q̃ hoc venetorum quadragintauirale (de vtroq; enim intelligo) conſtitutum fuiſſe: de quo mox dicemus: vt αυτοδιδακτοσ iſte: ita enĩ ſe in quadam epiſtola appellat: aliquando a nobis doceatur: & centumuiralem haſtam apud Romanos longe diſſimillimam quadragintauirali venetorum iudicio fuiſſe cognoſcat. Primo igitur Merula: nullam a veteribus auctoribus centumuiralis haſtæ mentionem fieri dicimus: niſi cum de teſtamentorum & hereditatum cauſis ſcribunt: ex quo nullam aliam cauſam in cẽtumuirali iudicio: niſi hæreditariam: agi ſolitam facile cognoſcitur. Cicero in. I. agraria cõtra Rullum. Primum tum populi romani hæreditatem decemuiri iudicent: cum vos volueritis de priuatis hæreditatibus centumuiros iudicare. Idem pro Aulo cecinna: ornate & copioſe. l. craſſus longe eloquentiſſimus pauloante q̃ nos in forum venimus iudicio centumuirali hanc ſententiam defendit: & facile cum contra eum prudentiſſimus homo. Q u. Mutius diceret: probauit omnibus Marcũ Curiũ: qui hæres inſtitutus eſſet: ita mortuo Poſthumo filio: cum filius non modo nõ mortuus: ſed ne natus quidem eſſet: hæredem eſſe oportere. Valerius vero maximus de reſciſſis teſtamentis: quem Georgius de reſciſſis iudicijs falſo allegat: in rationem ſcilicet inſcitiæ ſuæ: cum nulla capita de reſciſſis iudicijs fecerit Valerius ſic ait. Militantis cuiuſdam pater: cum de morte filij falſum e caſtris nuntium accepiſſet: alijs heredibus ſcriptis deceſſit. peractis deinde ſtipendijs Adoleſcens domum petit. errore patris: impudentiã amicorum: domum ſibi clauſam reperit. Q uid enim illis inuerecundius? florem iuuentę pro repu. aſumpſerat. maximos labores: & pericula tolerauerat aduerſo corpore exceptas oſtendebat cicatrices: & poſtulabat ne auitos eius lares ocioſa ipſi vrbi onera poſſiderent. Itaq; depoſitis armis. coactus in foro togatam ingredi militiam acerbe cum improbiſſimis enim hæredibus de paternis bonis apud centumuiros contendit. omnibuſq; non ſolum conſilijs: ſed etiam ſententijs ſuperior diſceſſit. Idem in alio capite: itẽ Marci Ancijcarſeolani ſplendidiſſimi equitis romani filius a Suffenate auũculo ſuo adoptatus: teſtamentum naturalis patris: quo preteritus erat: apud centumuiros reſcindit. Idem de ratis teſtamentis: Q₃ certe: q̃ etiã notę inſaniæ Tuditanus: vtpote qui populo nũmos ſparſerit: togamq; veluti tragicam veſtem in foro trahens maximo cum hominum riſu conſpect⁹ fuerit: ac multa his conſentanea fecerit: teſtamento filium inſtituit hæredem: qđ Titus longus ſanguine ei proximus haſtæ iudicio ſubuertere fruſtra conatus eſt. magis enim centũuiri qđ ſcriptum eſſet in tabulis: q̃ quis eas ſcripſiſſet: conſiderandum exiſtimauerunt. Idem alio capite. Idem Pom. Rhegin⁹ vir tranſalpinæ regionis: cum teſtamento fratris præteritus eſſet: & ad coarguendã iniquitatem eius binas tabulas teſtamentorum ſuorũ in comitio inciſas: hita vtriuſq; ordis maxĩa frequẽtia recitaſſet: i qb⁹ magna ex pte heres fr erat ſcript⁹: p̃legabatq; ei cẽtes & qnq̃gies ſeſtertiũ: multũ ac diu iter aſſentiẽtes idignatiõe aicos q̃ſt⁹: quoad haſtę iudiciũ attinet: cineres fr̃is q eos eẽ paſſus ẽ. En merula ſatis veterũ auctoritate pbaſſe videor? cẽtũuiros teſtamẽtarias ſolũ cãs apud rõanos cognouiſſe? An negare poteris adhuc: nullũ aliud gen⁹ cauſę hoc iudicio fuiſſe agitatũ? Hi igit̃ cẽtũuiri: cũ i cã teſtamẽti iudicaſſent. Et ille cõtra quẽ iudicatũ erat forte appellaſſet. Denuo alij cẽtũuiri ex decurijs iudicũ: p p̃torẽ ſorte eligebant̃: quo ordinẽ & primi: q i eadẽ cã iudicaſſẽt. Hi ſecũdi cẽtũuiri finẽ cauſę ipõebãt: nec ab his licebat puocare. Q đ ex Suetonio in Domitiani vita facile cognoſci põt: cũ ait. Plerũq; i foro p tribũali: extra ordĩe ãbirioſas cẽtũuirorũ ſnĩas reſcidit. q aũt bis i cã p cẽtũuiros iudicaret̃. Q u. lib. v. iſtitutionũ orat (cũ de tertio gñe p̃iudicij loqt̃) apte declarat. Inquiẽs: aut cũ de eadẽ cã pnũciatũ ẽ: vt in reis deportatis: & aſſertione ſecunda: & partibus centũuiraliũ: q̃ in duas haſtas diuiſę ſũt. Nam cũ de qua per prios centũuiros pronũtiatũ erat: ad alios cẽtũuiros perueniebat: q vltimo iudicio cãm trãſigebãt: Ideo dixit q̃ in duas haſtas. i. bis cẽtũ iudices diuiſę ſũt. Magnitudo enĩ rei ita fieri cogebat: vt clari⁹ res q̃ i iudiciũ venerat: & medulliti⁹ cognoſceret̃. Nã vltia hoĩs volũtas. i. teſtamẽtũ: eorum ſentẽtijs reſcidebat̃: aut rata eẽ decernebat̃. Cẽtũuiralis aũt haſta hoc iudiciũ noĩabat̃: q poſita in ſuo foro haſtą cẽtũuiri iudicabãt: queãdmodũ auctionarij publici: ſiue priuati i atrio auctionano: haſta p̃conis: vt inqt Ci. bona ẽptorib⁹ adiudicabãt. Vides nũc merula: qđ ſint duę haſtę cẽtũuirales? potes nũc negare: te nõ itellexiſſe. Q uiti. de diuiſiõe haſtę? Nã ſi ſolę cauſę hereditarię ex integro eo iudicio cognoſcebãt̃: vt tot auctoritatib⁹ oſidi: cãm de q̃ p hos pnũtiatũ erat ad ſcdã haſtã hoc ẽ ſecũdos cẽtũuiros deueniſſe neceſſe ẽ. ſed videor videre merulã in muſcoſas nares digitum

vt ſolet:cum conuincitur:in fodientem:& quęrentem a me auctoritatem de iudicum decurijs:& eo
rum per prætorem ſortitione. Id faciam merula:nec agam tecum niſi auctoritatibus. Sed vt vna
cum centumuirali haſta:alia etiam iudiciorum genera quæ apud Romanos erant:legentes tecum
cognoſcãt:paulo altius repetam. Iudicia olim apud ſenatores tantum erant. Sed. C. Gracch⁹ Ty=
berij frater huic ordini infenſus:primus ea in equeſtrem ordmem:lege ad populum lata traduxit.
Inde vt Aſconi⁹ ſcribit:Plotius ſyllanus tribunuſ plæbis. C. Pomp. Strabone:&. L. Portio catone
conſſ. anno ſecundo Italici belli:cum equeſter ordo in iudicijs damnaretur.legem tulit:ex qua ſin
gulæ tribus:ex ſuo numero:quinos denos ſuffragio creabant:qui eo anno iudicarent. & ex eo fa=
ctũ eſt vt ſenatores:& q̃cã ex ipſa plebe:eo in nũero eſſent. Appianus tñ in bellis ciuilib⁹:& Liui⁹
ſcribũt:Liuiũ. Druſũ in ſuo tribũatu ſenatorib⁹ & eqtib⁹ pari portiõe iudicia exhibuiſſe. Interiecto
deĩn tpe. Aureli⁹ Cotta Orator:vt idẽ Aſconi⁹ meminit.lege ſua ſenatui:equitibus & tribunis ęra=
rijs iudicia cõicauit & Sueto. ſcribit Iulium:cæſarę. Iudicia ad duo iudicum genera redegiſſe:eque
ſtris ordinis & ſenatorij:tribunos ærarios:qd erat tertium:ſuſtuliſſe. Horum igitur iudicum tres
erant decuriæ conſtitutæ. Quartam poſtea addidit Auguſtus. Suetoni⁹ in Octauio ait. Ad tres iu
dicum decurias:quartam addixit ex inferiore cenſu:quæ ducenariorum vocaretur: iudicaretq; de
leuioribus ſummis.iudices a trigeſimo ætatis anno elegit.i.quinquẽnio maturius q̃ ſolebant. Ply
nius vero libro. xxxiij. quattuor primũ iudicum decurias fuiſſe affirmare videtur cum ait. Iudicũ
quoq; non niſi quattuor decuriæ fuere primo. Vixq; millia ſingula in decurijs inuenta ſunt:nondũ
prouincijs ad hoc munus admiſſis.ſeruatumq; in hodiernum diẽ eſt:ne quis e nouis ciuibus in his
iudicaret. & Cicero pro Aulo cluentio iudicum decuriarum meminit cum ait:in ſummã.n.I. Quin
inuidiam concionibus eum quotidianis ſeditioſis turbulentis adduxerat:vno iudicio mulcta eſt
ab eo petita:ſicuti a Iunio:q; nõ ſuæ decuriæ munere:neq; ex lege ſediſſet. Idem in prima antonia=
na:tres iudicũ decurias fuiſſe ſignificat inquiẽs. Quid de ea lege:quæ prouulgata eſt de tertia decu
ria iudicum:nonne omnes iudiciariæ leges cęſaris diſſoluũtur? quartę poſtmodum decurię Caligu
la quintam addidit:vt Ply. commemorat:& Suetonius ait in caligula:vt leuior labor iudicãtibus
foret ad quattuor priores quintam decuriam addidit. ex his igitur decurijs:iudices prætor vrban⁹
in publicis iudicijs ſortiebatur:& in legem iurare cogebat:vnde iurati iudices dicebantur:qui in li=
bro pretorio notabantur:ne alij ad iudicandum ſupponerentur:vt multis in locis Aſconius memi
nit. Et Cicero pro. A. cluẽtio ait Vides igitur non in cauſa:ſed in tempore ac poteſtate ſpem omnẽ
accuſatoris fuiſſe:mulctam petiuit:qua lege? q; in legem non iuraſſet:quæ res nemini vnq̃ fraudi
fuit Et q;. C. verres pretor vrbanus:homo ſanctus & diligens ſubſortitionem eius in eo codice nõ
haberet:qui tum interlitus proferebatur. Suetoni⁹ in Auguſto ait. Fori extruẽdi cauſa fuit homi=
num & iudiciorum multitudo:quæ videbatur non ſufficientib⁹ duobus etiam tertio indigere. Ita=
q; feſtinantius:necdum perfecta martis æde:publicatum:cautumq; eſt:vt ſeparatim in eo publica
iudicia:& ſortitiones iudicum fierent. Idem in Iulio. Subornauit etiam qui. C. Rabirio perduellio=
nis diem diceret:quo præcipuo adiutore aliquot ante annos. L. Saturnini ſeditioſum tribunatum
ſenatus exercuerat ac ſorte iudex in reum ductus:tam cupide condemnauit:vt ad populum pro=
uocanti nihil ęque ac iudicis acerbitas profuerit. Lege enim Tullij hoſtilij regis:& poſtmodum Va
lerij (qui primus cõſul fuit) in iudicio capitis prouocatio ad populum erat:vt ex Dionyſio & Cice
rone pro Poſthumo rabirio cognoſcere licet. Nec tamen negauerim in aliquibus cauſis criminali=
bus:quibus de capite ageretur.populum iudicem fuiſſe:vt ex Valerio cognoſcitur. Sed idem præ
tor iudicia etiam conſtituebat:id eſt qua actione quis actor vteretur. Cicero pro. A. cecina. Etenĩ
ſi prætor is qui iudicia dat:nunq̃ petitori pręſtituit:qua actiõe illum vti velit:videre q̃ iniquum ſit:
conſtituta iam re iudicem quid agi potuerit:aut quid poſſit:non quid actum ſit quęrere. Per eun=
dem etiam prætorem facta reiectione iudicum eorum:qui aut reo:aut accuſatori ſuſpecti erant:ſe=
cunda ſortitio fiebat: vt legitimus iudicum numerus expleretur:vt Aſconius meminit:& Cicero
in Verre. ait. Vnde illud intelligo qđ prætor in reiectione iudicum iudicauit ea ſpe iſtum fuiſſe pręs
ditum:vt omnem rationem ſalutis in pecunia poneret. In quibuſdam vero iudicijs prætor quoq;
vna cum iudicibus iudicabat:vt licet cognoſcere ex his Cicero. verbis pro A. Licinio. Sed ne cui
veſtrum mirum eſſe videatur me in quęſtione legitima:& in iudicio publico:cum res agatur apud
prætorẽ po. Romãi lectiſſimũ virũ & apud ſeueriſſimos iudices tãto cõuẽtu hoĩm ac frequẽtia:hoc
vti gñe dicendi. In nõnullis aũt iudicijs vn⁹ ex iudicib⁹ ex lege pręerat:q dicebat̃ quęſitor. Cicero
pro Cluẽtio. Quęſiuit: ab eo. C. Iuni⁹ quęſitor ex lege illa Cornelia q̃ tũ erat:clã an palã de ſe ſentẽ
tiam ferri vellet. Idẽ ꝑ eodẽ atq; in hãc flammam recentẽ tũ. C. Iuniũ q illi q̃ſtioni ꝓfuerat iniectũ
eſſe memini. Verũ iudicũ numer⁹ nõ idẽ in omnib⁹ cauſis erat:ſed maior aut minor vt diuerſę cau=
ſę acciderant:qb⁹ numer⁹ iudicũ ex lege dabatur quẽadmodũ ex repetũdarũ:qua rõa ſenatore re=
peti ſolebat:quinquaginta iudices ex equeſtri ordine dabat. Cicero pro Lu. Flacco. Qui repetũ=

ſtam conijciebant. In minoribus vero iudicijs ſinguli de tabella ſententiam ferebant. Hunc morē iudicandi & Cicero ſignificat in oratione miloniana. cum ait: Quod niſi vidiſſet poſſe abſolui qui fateretur: cum videret nos fateri: neq; quem vnq̃ iuſſiſſet: nec vobis tam ſalutarem hanc in iudicādo litteram: quā illam triſtem dediſſet. Verum (vt ad rem reuertamur) ſi cauſa peregrina fuerit: id ē de qua praetores aut alij magiſtratus vrbium: quae ſub ditione Venetorum ſunt pronuntiauerint: qui puocant ad auditores nouos: qui & ipſi tres ſunt: venetias profecti confugiunt. ac idem actionis ordo ab illis in omnibus pecuniae ſummis ſeruatur. Et haec quidem de ciuilibus dicta ſint: qui peractis octo menſibus criminales iudices fiunt. Tantūdemq; temporis crimina & quęſtiones cognoſcunt. Sed huic etiam iudicio vna cum tribus praefectis quos. XL. criminalium capita nominant: tres conſiliarij qui inferiores cognominantur praeſunt. Cauſae igitur criminales vrbanae vel peregrinae integrae vel ex appellatione ab aduocatoribus communis hoc iudicio agūtur. Peregrinae vero ex appellatione: vel integrae ſi in eos qui in magiſtratu fuerunt: agitur a recognitoribus maris & continentis agitantur: qui ciuiles etiam cauſas quarum appellationes in prouincijs acceperunt: in collegium vel iudicium ciuile inducūt. Contra illi ſecundum quos iudicatum prius fuerat citati rem ſuam tuentur: & rei per ſuos aduocatos: vel ipſi cauſam dicentes defenduntur ita vltro citroq; diſceptata cauſa: maiori ſententiarum parte vel reſcinditur prima ſententia: vel laudatur. Rei vero vel abſoluuntur: vel lege qua teneri conuicti ſunt: ſi qua eſt: vel decretis ab his ipſis iudicibus poenis condemnantur. Nec ſemper criminales cauſae eo iudicio cognoſcuntur: Verum aliquando in minori conſilio: quod ex principe: ſex conſiliarijs: tribus capitibus criminalis iudicij: qui perſonam totius dominij agunt conſtat. Saepius vero in conſilio rogatorum. Nonnunq̃ toto patritiorum conſilio (quod ipſi grande conſilium vocant) ſi aduocatores: vel recognitores voluerint: tranſiguntur. Praeterea in quęſtionibus hic ſeruatur ordo: quem ne iuſtitia quidē ipſa ſanctius excogitare potuiſſet. Etenim cum querela aduocatoribus defertur: aut princeps & conſiliarij alicuius ſceleris clandeſtini quęſtionem decreuerint. Ipſi aduocatores ſtatim ſumma & diligentia: & cura inquirunt. Teſtes examinant. Inde ſi res periculoſa eſt: & clam eſſe velint: in min⁹ conſilium proficiſcuntur. Rem omnem narrant: poſtulant: vt ſibi auctorem ſceleris comprehendere liceat. Tunc res ſuffragijs agitur: ſi forte diſſentiunt: maior pars ſi decreuerit: reus capitur. trium dierum ſpatio aduocatoribus retinendi rei eſt poteſtas: interim in criminale iudicium aduocatores euntes enarrata re confirmari ſibi retinendi auctoritatem: ſimul ac torquendi poteſtatem dari efflagitant: ſi iudicum maior pars ſuffragiis annuerit: retinetur reus quoad res peracta ſit. & collegiū quaeſtionis cōcedit. At ſi res ſine vllo periculo ſit: haec omnia in criminali iudicio curant. Et ſi fortaſſe reus citatus cōtumax ſit: ex cōſilij ſententia in ſcalis fori mercatorij (quod ipſi riuum altum appellant) dies quo adeſſe debeat: ei dicitur (hoc veneti ſtridare reum dicunt) quo die peracto: procedit: in cauſa nec vlla ipſius rei defenſio amplius admittitur. In collegio vero quaeſtionis hi magiſtrat⁹ ſedēt: duo inferiores conſiliarij totidem ex nocturnis dominis. vnus ex capitibus criminalis iudicij. & ex aduocatoribus vnus: qui coram his reum ex vinculis interrogatione examinat. Is vero cauſam diluit. Teſtes innocētię ſuae: ſi poteſt adducit. Poſtmodum ſi quattuor ex collegio viſum ſit: torquetur. Quaeſtione ab eo exprimit: qđ verbis & aſperioribus minis non poteſt. Re tandem q̃ exactiſſime fieri poteſt: cognita: criminale in iudiciū itur. Cauſam aduocatores agunt. Reus per ſuos aduocatos defenditur: Cauſa hinc inde perorata prima actione: altera ve: aut tertia ad ſummū: ſi reus aliqua lege teneri conuincitur: Aduocatores de ſeruanda lege ſententias dicunt. Et ſi ſuffragijs iudicum decernitur: lege reus mulctatur. Sin aut lex non ſit: aut iudices eam non probauerint. Idem aduocatores de puniendo reo ſententias dicunt qđ veneti: mittere partem de procedēdo nomināt Hoc ſuffragijs decreto. Iterum de genere ſupplicij ab Aduocatoribus: ſiue recognitoribus: ſi ipſi cauſam agunt: ſententiae dicuntur: nam hi in cauſis prouintialibus aduocatorū poteſtatem habēt. Idem tres conſiliarij inferiores: & totidem capita ciuſdem iudicij faciunt. Accidit enim aliquando: vt in ſupplicij generibus ſinguli diſſideant. Sed ea tandem mulcta. ſiue ſupplicio reus mulctatur: qđ iudicum pars maior approbauerit. Et hic ordo dicendae ſententiae: in omnibus conſilijs ſeruat: quibus criminales cauſae diſcernuntur. Nam princeps tantummodo: & ſex conſiliarij: & tria capita criminalis iudicij: aduocatores: vel recognitores: ſi actio eorum eſt de poenarum generibus ſentētias dicūt. Alij vero qui in cōſilijs ſedent: in horū ſentētias diſcedūt. Et vt clari⁹ hęc cognoſcant. In criminali iudicio tres cōſiliarij inferiores: & totidem eiuſdem iudicij capita: perſonā dominij gerūt. In Rogatorum vero: & magno cōſilio. Princeps: ſex conſiliarij: & tria alia criminalis iudicij capita dominiū referunt. Ideo ab his conſilijs quib⁹ crimina cognoſci dixim⁹ appellatio non eſt: cū cauſa criminalis integra in his trāſacta ſit. In q̃ſtiōib⁹ vero quibuſdā leuiorib⁹ rei nō ex vinculis cauſam dicunt. Sed libellis per aduocatores ſiue recognitores porrectis: quos capitula appellāt reſpōdent teſtibus crimen diluunt: inde cum diligēter in cauſa inquiſitū eſt in cōſilijs q̃bus eſt dictū: res eodē

ordine peragiẗ. Hęc longius ac particulatim execut⁹ ſū: quia (vt ſupius dixi) tantū in iure dicēdo exactiſſimum ordinem cognoſcere operępretium eſt Simul vt georgius mera ſomnia dixiſſe iā plane cognoſcat. Sed age merula: quid ſimile in cētūuiris romanis et bis quadraginta viris venetis vides: cum nihil proſus ſit diſſimilius? illi.n. ſortib⁹ electi: aut teſtamēta reſcidebāt: aut rata eſſe iubebant. nil profecto aliud illo iudicio diſcernebatur. Hi vero: id eſt quadraginta ciuiles ſuffragiis patritiorum in comitiis creati octo menſibus iudices appellatiōis ciuilibus cauſis praeſunt. tantundē qꝫ temporis crimina & quaeſtiones: ſed longe diſſimilius cognoſcunt. Dicet fortaſſe merula: vt eſt omniū ignariſſimus: illud quod peculiare centūuirorum munus erat: quo iudicio Venetijs agiẗ: criminali merula id iudicio tranſigitur. Nā qui teſtamentū quę vltima voluntas eſt tritum habet: eo crimine teneẗ: quo ille q contra legem faciat. Res vero ſic ageẗ. Si tu merula ſubita inſania correptus: collatinum tuū moloſſicū canem: quē in delitiis habes: quem tanopere amas: cum quo dormis qui cum coenas: qui nō minus ſordidus: ſqualidus: foetidus q̄ dominus eſt haeredem teſtamento fratre tuo pręterito moriens faceres. Frater tuus poſt mortē: ſtatim ad aduocatores cōmunis: quos honoris cauſa detecto capite ſemp nomino cōfugiens teſtamēti ab inſano fratre conditi reſciſſionē poſtularet. illi manifeſto delirio tuo cognito in criminali iudicio vno verbo tantum: vt morē ciuitatis ſeruarēt: cauſā agerent. & vna actione. nā altera aut tertia: teſtibus: vel alia inquiſitiōe opus nō eſſet: omnibus ſententiis deliri: & frenetici hominis teſtamēto reſciſſo: frater ſupior diſcederet iam ſentis inepte maiori te dignum eſſe repraehenſiōe: q̄ illum in quē ſcripſiſti. nam Quinti. de praeiudiciis minime itellexiſſe: Valerii ordinē nō aduertiſſe: cētūuiralia iudicia ignoraſſe: & quod turpi⁹ eſt: illius vrbis in qua cōſenueris inſtituta pręclariſſima vſqꝫ in id tp̄s neſciuiſſe: fatearis neceſſe eſt.

Quid megalenſis purpura

ET quemadmodum de iure latij & iudiciis centumuiralibus quaedam in totum vana vaniſſimum hunc Georgium effutiſſe apertiſſime oſtenſum eſt: ita de ludis Romanis quędam ſomniaſſe: & Martialis ſenſus penitus inſcium fuiſſe: iam notum faciemus. Ille enim in Cald. exponentem: quid per megalenſem purpuram & populare ſacrum Martialis intellexiſſet: ſic ait. Ita permiſcet & obturbat. hic litterator quae poeta diſcernit: vt iam laborioſius ſit diſtinguere quae hic confundit: q̄ difficiles ſenſus aperire: vt in hoc loco. Nam per verba poetę: populare ſacrum a megalenſibus differt. quando centum milia in ludis megalenſibus impendenda eſſent. in ſacro populari biſdena abſumerentur. Sed populare ſacrum ludos florales intelligo in quibus miſſio fiebat in populum ab iis qui gratiam plębis quaerebant. Perſius: vigila & cicer ingere large rixanti populo: Noſtra vt floralia poſſint aprici meminiſſe ſenes. populare autem ſacrū ideo dixit: quia vel per eos dies populo laſciuia & licentia maior erat: vel quia Flora cum magnas opes ex arte meretricia quęſiuiſſet populum Romanum ſcripſit hęredem: certamqꝫ pecuniam reliquit. Cuius ex annuo foenore ſuus natalis dies editione ludorum celebraretur: quos appellant floralia. exiſtimo autem per ludos megalenſes: praeturā ſignificari. per ſacrum populare: hoc eſt floralia aedilem intelligi. haec Geor. Adeo licentioſus eſt Merula: vt quod ingenio ſuo craſſiſſimo compraehendere non poteſt: ſtatim erratum dicat. hinc eſt: q̄ omnes ingenioſos & litteratos impudentiſſime mordet. nec interim quid loquitur ſcit. Nam dicit populare ſacrum a megalenſibus per verba poetae differre: quod falſum eſt: non enim megalenſes ludos ait poeta: ſed megalenſem purpuram. Nam cum oſtendit proculeiam feciſſe diuortium cum marito paupere: ne dotem abſumeret adminus inquit purpura megalenſis id eſt praetexta qua praetores & aediles vtuntur: ac praeſertim cum ludos celebrant: & ideo megalenſis: hoc eſt quā in celebratione megaleſiorum ſibi induturus erat maritus: fuit conſtatura centum millibus. Et populare ſacrum: hoc eſt magalenſes ludi: quorum celebratio totius populi erat: biſdena milia tuliſſet. Praetores enim ſiue aediles propria impenſa ad ineundam cum populo gratiam: ludos celebrabant: quā rem declarat Suetonius in Iulio: cū de aedilitate eius ſcribit. Inquit enim: Venationes ludoſqꝫ: & cum collega: & ſeparatim edidit: quo factū ē: vt cōmuniū quoqꝫ impēſarū ſol⁹ gratiā caperet. Verum addam totum epigramma: vt legētes merulę freneſim cognoſcant: & neſcire litteras aperte fateantur.

Menſe nouo iani veterem proculeia maritum
    Deſeris: atqꝫ iubes res ſibi habere ſuas.
Quid rogo? quid factum eſt? ſubiti quae cauſa doloris?
    Nil mihi reſpondes? dicam ego: praetor erat.
Conſtatura fuit megalenſis purpura centum
    Milibus: vt nimium munera parca dares.
Et populare ſacrum bis milia dena tuliſſet.
    Diſſidium non eſt hoc proculeia. lucrum eſt.

Megalẽſis purpura inquit Mart.& populare ſacrum cauſa diuortij fuerunt:id eſt prætexta prætoris:quæ ex purpura:vt Ply.meminit in nono erat:& Megaleſia. Nam ꝑ populare ſacrũ megalenſes ludos Martialem intellexiſſe clarum eſt:cum dixerit.Megalenſem purpuram. Duplex enim erat impenſa:prætextæ.ſ.pretoriæ:& faciendorum ludorum Megalenſium. ꝙ autem prætextati ædiles:ſiue prætores celebrarent ludos:Cicero in oratione contra piſonem teſtis eſt. Tu inquit cũ Calendis Ianuarijs compitalitiorum dies incidiſſent.Sex. Clodium(qui nunq̃ antea prętextatus fuiſſet)ludos facere:& prætextatum volitare paſſus es. Nec audebit negare merula:prætextam tam prætoris q̃ ædilis fuiſſe:cum Cicero & Tranquillus ꝓ me ſint.Quorum alter in oratione contra Vatinium ſic ait:de quibꝰ duos prætextatos ſedentes vides:te ædilitiam prætextam in togam quã fruſtra confeceras vendidiſſe.Et alter de prætura.C.Cæſaris ſcribens ait:Ac nihilominus permanere in magiſtratu:& ius dicere auſus:vt comperit paratos qui vi ac per arma prohiberent:dimiſſis lictoribus:abiectaq; prætexta:domum clam confugit.Nec mirabitur aliquis:ꝙ purpurea ꝓtexta tanti apud antiquos conſtiterit:quanti Martia.ſcribit.cum Plyniꝰ hæc de purpura dicat.Nepos Cornelius qui diui auguſti principatu obiit:me inquit iuuene:violacea prætexta vigebat:cuius libra denarijs centum veniebat:nec multo poſt rubra Tarentina.huic ſucceſſit dibapha Tyria quæ in libram denarijs mille non poterat emi:hac Lentulus ſpinter ædilis curulis primus in prætexta vſus improbabat. Sed refellamus illa quę merula ſomniauit. Ait enim populare ſacrum floralia intelligo:quaſi alij ludi:ſcænici ſcilicet:ſaturnales:megalenſes non fuerint populares:q cẽs ad religionem & lętitiam populi excogitati ſunt.immo florales ludi plębei potiꝰ q̃ populares erãt:quibꝰ propter licentiam & laſciuiam. Nobiles id eſt equites:ſenatores:& patricij non aderant:vt ex Plutarcho in vita Catonis vticenſis licet intelligere.& Perſius:quem ad rationem inſaniæ ſuæ merula allegat:populũ pro plæbe:vt ſæpius fit accepit:q̃uis Aſconius ludos plæbeios appellari ſcribit:qui pro libertate plæbis exactis regibus:aut pro recõciliatione poſt ſeceſſionem plæbis in Auentinum fierent. In Megalenſibus autem ludis:omnes ſedebant:& liberi homines:a quibus amouebantur ſerui omnes:vt Cicero meminit in augurum reſponſis:qui ædilitatem Clodij:qui megaleſia celebrauit vituperans ait. Tua tum tua.Cn.Lentule eadem virtus fuit:quæ in priuato quondam tuo proauo:te nomen imperium:vocem:aſpectum impetum tuum ſtans ſenatus equites Romani & omnes boni ſequebãtur.cum ille ſeruorum & ludentiũ multitudine ſenatum populumq; Ro.vinctum ipſo conſeſſu & conſtrictum in ſpectaculis:atq; impeditum turba atq; anguſtijs tradidiſſet.& paulopoſt de megalẽſibus loquens ait illi:cum ludos facerẽt ſeruos de cauea exire iubebant.tu in alteram ſeruos immiſiſti:ex altera liberos eieciſti. Itaq; qui antea voce præconis a liberis ſe mouebantur:tuis ludis non voce:ſed manu liberos a ſe ſegregabant.Prętera ſi ludi florales fiebant ex ãnuo fœnore illius certę pecuniæ:quã populo Flora reliquit:quid iacturę & damni potuiſſent afferre proculeiæ marito(quem Mart.repudiatum ab vxore dicit propter impenſam popularis ſacri)poteris ne adhuc negare arrogantiſſime Georgi:te in expoſitione popularis ſacri non modo ignorauiſſe quid diceres:verum etiam ſine vllo iudicio penitus fuiſſe?Illud quoq; omnino merulã ſine litteris:ſine ingenio:memoria & iudicio eſſe oſtendit:ꝙ inquit:exiſtimo per megalenſes ludos prætorem intelligi:per populare ſacrum:hoc eſt floralia ædilem ſignificari. Ego ꝑ merulam eodem anno maritus proculeiæ & prætor erat:& ædilis:quod q̃ ſit abſurdum quis pręter ſcarabeum hunc ignorat?cum iſti magiſtratus annui & diuerſi fuerint:& aliud pętoris officium ſit aliud ædilium:q̃uis ludos vterq; populo exhibere poſſet.Poſtremo cur per megalenſes ludos:nõ tam ædilem q̃ prætorem poſſet intelligi vaniſſime interpres:qui per eos tãtum præturam ſignificari exiſtimas:cum ædilium peculiare munus fuerit ludos celebrare?Nam megaleſia ab ędilibus celebrari ſolita:Cicero in aruſpicum reſponſis:& aſco.ſcribunt.& Valeriꝰ his verbis meminit. Sed hunc morem Attilius ſoranus.L.Scribonius ædiles ludos matri deum facientes poſterioris Africani ſententiam ſecuti:diſcretis ſenatus & populi locis ſoluerunt.Megalenſes vero ludos ad honorem magnę matris fieri ſolitos teſtatur idem Cicero in aruſpicum reſponſis.Et megaleſia dicta ſũt a templo magnę matris megaleſio a gręcis dicto.Vnde ex libris ſibyllinis:vt inquit Varro:Romã dea fuit aduecta:non quemadmodum ineptꝰ iſte Geor.mentitur in expoſitione iuuena.απ οτησ μεγαλησ μητροσ:hoc eſt a magna matre.Non poteſt igitur merula legentiũ iudicio immo ſeipſo iudice(niſi prorſus deſipiat)negare:q n in exprimẽdo Martialis ſenſum:& ludorũ cõſuetudine declaranda delyrauerit.Quãobrẽ pœna talionis mulctãdus eſt:cũ Domitio calumniam intulerit.

Quid ſubſellium & ſplenium.

HEc mediocri profecto animaduerſione dignum ſcellus admiſit lutulentus iſte popinarũ gurges:cum arguens eũdem Cald.in expoſitione epigrammatis Mar. quod incipit Rufe vides illum ſubſellia prima terentem:ita loquitur in ſubſellijs:quæ proprie:vt Pedianus ait:minorum erant:cum tribunalia maiorum forent.Iudices ſedebant trifariam ali-

quando diuiſi.Nam & ordo ſenatorius:& equeſtris:& item tribuni ærarij iudicabant. Aliquando
tamen iudicia penes ſenatores ſolos:interim penes equites fuere.Et paulopoſt ſubiungit.Ego au
tem dixerim:ſubſellia prima tenentem equitem fuiſſe:qui iudicaturus prima ſubſellia:mollis & or
namento molliore ornatus frequentaret.Hic impurus veterator:nec Aſconium Pedianũ de iudi-
cijs & ſubſellijs:nec quid Mart.in epigrammate derideat:intelligit vt mox oſtẽdam.Non enim iu-
dices trifariam diuiſi:vt Merula ait iudicabant:nec hoc Aſconius ſcribit:ſed (vt ſuperius late oſtẽ
di)ex lege aurelij cottæ. Iudicia ſenatui:equitibus & tribunis ærarijs communicata ſunt.& ex his
tribus ordinibus æquali portione:Is iudicum numerus per prætorem ſortibus eligebatur quẽ lex
ea dabat:qua quis teneri dicebatur.Et hoc Aſconius affirmat:apud quem in milonianam oratio-
nem:ita ſcriptum legitur.Tribuni ærarij.XIII.condemnauerũt.abſoluerunt quattuor.Senatores
condemnauerũt.XII.abſoluerunt quinq;.Equites condemnauerunt.XIII.abſoluerunt quattuor
Nã in Miloniano iudicio vnꝰ & quinquaginta iudices ex lege Pom.ſederũt.& ſic in alijs iudicijs facti
tatum eſſe apud aſconium multis in locis diligens lector inueniet.Pręterea ſubſellia non erant mi
norum iudicum.Tribunalia vero maiorum vt ſomniat merula? Sed minorum magiſtratuũ: hoc
eſt tribunorum:quęſtorum:Triũuirorum:qui non in tribunalibus:& ſellis curulibus:vt conſules:
prætores:ædiles curules:qui ſunt maiores magiſtratꝰ:ſed in ſubſellijs conſidebant: & de rebus mi
noribus:ac de ijs quibꝰ præerant ius dicebant:quod priuatũ iudiciũ appellabatur. Aſconius. Sũt
enim ſubſellia tribunorum:quæſtorũ:triũuirorum & huiuſmodi minora iudicia exercentium:qui
non in ſellis curulibꝰ:& tribunalibꝰ conſidebant:ſed in ſubſellijs. Nec profecto merula (q̃uis oẽm
ætatem ſuam in ediſcendis vocabulis abſumſerit) Quid ſubſellium ſignificet:vnq̃ intellexit:hinc
eſt:ꝙ ad ſenſum Martialis minime penetrauit.Subſellium enim vt Varro ſcribit:id ſedile dicitur:
quod non plane ſit ſella:ſed aliam fere formam habeat & ea ratione dictum eſt:qua ſubſipere:hoc
eſt non plane ſapere.Inde ſubſellium dicitur vbi eiuſmodi duo ſunt.& dicebãtur ſubſellia : præter
illud quod de magiſtratibus diximus:ſedes in foro:vbi iudices electi in publico iudicio ſedebant
Quin. in decimo quod accidiſſe etiam portio latroni qui primꝰ clari nominis profeſſor fuit tradit:
vt cum ei ſummam in ſcholis opinionem obtinenti cauſa in foro eſſet oranda : Impenſe petierit
vti ſubſellia in baſilicam transferentur.Et Cicero pro.A.Cluentio.Cumq; id ei per viatores con-
ſulto negligẽtius agi videretur. Ipſe e publico iudicio ad priuatũ Staleni iudicium profectus eſt:
et illud pro poteſtate dimitti iuſſit.Stalenũ ipſe ad ſubſellia adduxit.Dicebant & ſubſellia in curia:
vbi ſenatores ſedebãt.Cicero in ea orõne quã habuit in ſenatu in Catilinã.Quid ꝙ ab aduẽtu tuo
iſta ſubſellia vacuafacta ſũt?quid ꝙ oẽs cõſulares:q tibi pęſpe ad cędẽ cõſtituti fuerũt:ſimulatq; aſſe
diſti:partem iſtam ſubſelliorum nudam atq; inanem reliquerunt. Erant & ſubſellia:vbi ſedebant
rei & accuſatores:& teſtes & illi qui iudicium ſpectabãt in foro.Cicero pro Roſcio.Et ne forte me
fruſtra hoc pollicitum eſſe prædices:te te inq̃ Fanni a tuis ſubſellijs:te teſtem ſuſcitabo.Idem pro
Lucio Flacco:hoc vero quid eſt? vna ſedent ex accuſatorum ſubſellijs ſurgunt.non diſſimulant:
non verentur.Idem pro Sex.Roſcio amerino.neq; enim accuſatore muto:neq; teſte quiſq̃ vtitur
eo : ꝙ accuſatoris ſubſellio ſurgit.Et idem pro.A.Cluentio.Itaq; cum callidiſſime ſe dicere puta-
ret:& cum illa verba grauiſſima ex intimo artificio deprompſiſſet.Reſpicite iudices hominũ for-
tunas.reſpicite dubios:varioſq; caſus.reſpicite.C.Fabritij ſenectutem.Cum hoc reſpicite:ornan
dæ orationis cauſa ſæpe dixiſſet:reſpexit ipſe.At.C.Fabriciꝰ a ſubſellijs demiſſo capite diſceſſerat
Dicitur etiam ſubſellium ſedile:quo quis vel ad menſam ſedet:diuerſum tamen a ſella. Plautus
in ſticho.Scis tu me eſſe vni ſubſelli virum.Et Cornelius Celſus in ſeptimo.Homo tum reſupinꝰ
eo modo:quo in curatione ani figuratur ſuper ſubſellium:aut lectum collocandus eſt:vnde & ſub
ſellia ſedes in theatro appellabantur. Cicero pro Cornelio.P.Aphricanus ille ſuperior:vt dici
tur:non ſolum a ſapientibus hominibus:qui tum erant.verum etiam ſæpe a ſeipſo accuſatus eſt:
ꝙ cum conſul eſſet cum.T.longo paſſus eſt a populari conceſſu:ſubſellia ſenatoria ſeparari. Et
Sueto.in Auguſto ait.Facto igitur decreto patrum:quotiens quid ſpectandi vſq̃ publice ederet
primus ſubſelliorum ordo vacaret ſenatoribus.Didiciſti tandem merula:quid ſignificet ſubſelliũ
& vnde dicatur.Recognoſcis iam ſingularem inſcitiam tuam:& temeritatem.Per ſubſellia iudicẽ
intelligis?Cur non minorem magiſtratum?cur non ſenatorem?cur non accuſatorem aut reum:cõ
uiuam:aut ægrotum:aut ſpectatorem ludorum?horum enim omnium ſubſellia erant:vt late oſtẽ
di Num .iudicem Martia.per totum epigrãma intelligit & nominat?minime: quid igitur inquies
Martialis intelligit per ſubſellia?Dicam Georgi:Tu interim recognoſce errorem tuum. Vide-
tur Mar.quantum verba epigrammatis innuunt notare velle quendam delatorem fronte inuſta
littera notatum:diuite tamen cultu ornatum.in foro iudicum:vbi ſubſellia erant ſpatiantem. Ita
enim inquit.

Ruſe vides illum ſubſellia prima terentem
Cuius & hinc lucet ſardonicata manus:
Quæq; tyron totiens epotauere lacernæ:
Et toga non tactas vincere iuſſa niues:
Cuius olet toto pinguis coma marceliano:
Et ſplendent volſo brachia trita pilo:
Non externa ſedet lunata ligula planta:
Coccina non læſum pingit aluta pedem:
Et numeroſa linunt ſtellantem ſplenia frontem:
Ignoras quis ſit: ſplenia tolle leges.

Nam ſplenium Mar. appellat panniculum medicamentis perfuſum: qui ſupra inuſtionem litteræ impoſitus erat ad medelam & contectionem vſtionis: Martialis alio loco hoc declarat cum fingẽs ſe ægrotare in mẽto ſpleniumq; adalligatum ferens: ne cauſam haberet baſiandi philenum fellatricem ſic ait: cur ſpleniato ſæpe prodeam mento Alba ve pictus lana labra ceruſa: philẽni queris: baſiare te nolo. & Plynius vigeſimo nono cum de remediis ad oculos cruore ſuffuſos ſcribit: quem Georgius intellexiſſe nunc fatebitur: ſplenium pro medicamento ipſo accipit: cum ait ſupimponi oportet ſplenium e melle decoctum: lanãq; ſuccidam ex oleo & vino. Q; autẽ delatores inuſtiõe litteræ notarentur: qui non recte accuſarent. Cicero pro Roſcio amerino contra Erucium delatorẽ aperte oſtendit: cum ait. Sed ſi ego hos bene noui: litteram illã: cui vos vſq; eo inimici eſtis: vt etiã calumniis oderitis: ita vehementer ad caput affigent: vt poſtea neminem alium: niſi fortunas veſtras: accuſare poſſitis. Verbum p̃terea leges in fine epigrammatis appoſitum plane demõſtrat litteram illam in Ruffi fronte fuiſſe ſcriptam: nec ad expoſitionem: & verba Georgii vllo modo conuenire poteſt. Terentem etiam: non tenentem legendum eſt: vt habet Codex antiquus. & ſignificat Terere: vltra proprium ſignificatum vltro citroq; ſpaciari: vt alio loco: qd̃ ambulator porticũ terit ſerus.

Tomus.

Eſt preterea Mar. epigramma ad ſuorũ librorum furem: ſic incipiens. Erras meorũ fur auare librorũ: fieri poetam poſſe qui putas: tanti ſcriptura quãti conſtat & tom⁹ vilis: In cui⁹ interp̃tatione Calderi. rep̃hendens Georgius ait: Tomon appellant græci particulas librorum abciſſas: veluti volumina: qua inſcriptione notati ſunt hermogenis libri. Hieronymus proprie tomos volũmina interp̃tatur: Quo rectius dixerim: tomũ accipi pro particula libri q̃ pro craſſiore papyri parte. Quantã ſibi licentiam aſſumit hic ſordidus grammatiſta: & inuerecundus: adducit dictionem grecam: quæ nihil ad Martia. ſenſum facit. & qd̃ peius eſt eam male interp̃tatur: cum ignoret vnde deriuetur: qd̃ facile perſpicere poterat: ſi quid ei ineſſet ingenii ex interp̃tatione diui Hieronymi. τεμνω enim verbum græcũ duo ſignificat: incido: & diuido: ex hoc τεμενοσ: id eſt lucus dicitur: q, is locus diis ſacer ſeparatus & ſemot⁹ ſit: vt ſcribit Suidas: ex hac igitur ſecũda ſignificatione deriuatur etiã tomos: quod proprie ſignificat libri diuiſionem: hoc eſt volumẽ: & Hermogenes diuiſit librũ ſuũ in Tomos id eſt volumina: non in abciſſas particulas: vt hariolans Merula inquit. Sed quid hoc ad Martialem? qui ait ad furem fur meorum librorũ: id eſt meorum voluminum. aliquando enim liber volumen ſignificat. erras qui putas fieri poetam tanta pecunia: quãti conſtat excriptio librorum. & tomus vilis: id eſt charta: vel inciſio illa qua libri coaptantur: & poliuntur. & ideo vilem dixit. Tomos enim vt ſcribit Suidas: duo ſignificat: chartam & inciſionem a τεμνω: hoc eſt incido:

Myrinus & Summœnium.

Negat inſuper ignorantiſſimus hic p̃græcator myrinum fuiſſe nomẽ gladiatoris: cũ Martialis ipſe alibi id aperte declaret in eo epigrammate. Nuper cum Myrino peteret miſſio læſo. Et ſummœniũ locum Romæ fuiſſe. vbi meretrices proſtabant: & quædam inſulſe nec ad propoſitum ex Horatio adducit: cum Martialis alio loco dicat. Sũmœnianas cœnet inter vxores. Sed nimirum ſine memoria: ſine vllo ingenio: ſine vlla omnino prudentia & iudicio eſt hic indoctus αυτοδιδακτοσ qui ſi quid eruditionis habet: qd̃ profecto admodum exiguum eſt: ex commentariis aliorum didicit. & tamen impudentiſſime in doctores ſuos ingratiſſimus recalcitrat: & obtrectatione eorum ſibi famã quærit. Verumtamen doceamus: quid fuerit ſũmœnium: & vnde dicatur: ne amplius hic canis allatret. Locus erat romę. Subura dictus: vt inquit Varro: q, eſſet ſub muro terreo carinarum: & Iunius ſcribit ſuburam dictã q, ſub ãtiqua vrbe eſſet. In hoc loco meretrices habitaſſe multis locis teſtatur Mart. & Virgilius in laſciuis epigrammat. inquit. Nota ſuburanas inter theletuſa puellas: Quæ puto de quæſtu libera facta ſuo eſt. hinc Martialis ſuo nouo vocabulo meretrices ſummœnianas appellat: quę in loco proſtarent: qui olim fuiſſet ſub antiquis mœnibus. Nam quemadmodum dicitur ſubura a ſub & muro: ita ſummœnium

ꝙ eſſet ſub antiquis mœnibus:ſuburam Mart.appellauit. Quam rem etiam in dictionibus græcis fecit. Cum enim dicatur Apollo ſminthiꝰ:& cāpi ſmithii a muribus dicti: vt ſcribit Strabo:cū de Aſia minori loquiꝶ:Martialis Apollinē murinum maluit appellare:& primā ſyllabā breuē fecit cū mus longa ſit ſyllaba:ſic. Cāpis diues Apollo ſic murinus.ꝙ autē ſecundā ſyllabā ſūmœnii breuē:contra naturā nominis Martialē dicat protuliſſe: aperte mentiꝶ Merula.nec de ſyllabis loqui debet:qui a muſis eſt alieniſſimus. In codicibus enim antiquis ita ſcriptū eſt. Raraqꝫ ſūmœnii fornice rima patet pro ſūmœnii: vt pauperis & tuguri.pro tugurii.

Quare rudis ſinueſſa.

Nec ſilentio prætereundum eſt.ꝙ alibi ſomniculoſus interpres Geor. vt gracculus crocitauit ſuper Mar.epigrammate quod eſt.

Hetruſci niſi thermulis laueris.
Illotus morieris oppiane.
Nullæ ſic tibi blandientur vndæ.
Nec fontes apponi.rudis puellis
Non mollis ſinueſſa.feruidiqꝫ
Fluctus paſſeris:aut ſuperbus anxur.

Sic enim implicitas ambages eructat.ꝙ autē aponus ſit vicinus patauio:nemo eſt qui non norit. ꝙ autem dixerit rudes puellis:qđ imprimis deſiderabam non ſatis exponit. In queſtionē hanc ſoluendam:cum aliq̄to diligentius incumberē:atqꝫ paccurate multa legerē:forte incidi in epiſtolam Ioannis Caſſiodori:quæ mandante theodorico rege gothorum:ad Archiatrum patauinum ſcribitur:vt præparet balnea Aponi.In ea igitur epiſtola tradit eſſe in aquis Aponi ſtupendam quandam continentiæ diſciplinam.nam in vndam qua viri recreantur:ſi mulier deſcendit:incendiꝶ propterea:quia & ipſis altera exhibitio decora collata eſt:ſcilicet ne ardētium aquarum fœcundiſſimū locum non crederēt habuiſſe. Vnde plurima largiretur:ſi vterqꝫ ſexus vno munere cōmuniter vteretur.hæc verboſius Merula heſternam crapulam exhalans eructat:quem ſi quis retortis poſt tergum manibus fidiculis torqueat:cogatqꝫ exponere quid Caſſiodorus de Aponi fontibus ſentiat diſrumpeꝶ potius queſtione:q̄ id exequi poſſit:adeo verba corrupta ſubtexit: vt nihil ſolidum elici poſſit:qđ ad Martia.interpretationem faciat. Ego vero rudis numero ſingulari legendum puto & ita habet codex antiquus.& ſic erit ordo.Nec mollis ſinueſſa rudis:id eſt icognita & intacta puellis:ſic blandieꝶ tibi Oppiane:vt thermulæ Hetruſci .in agro enim Campanię ſinueſſano aquę calidę erant:molles(vt inquit poeta)hoc eſt:quę laſciuiam & mollitiem inferebant. Et ideo puellis rudem Sinueſſam Martialis dixit:quia ab his aquis propter earum mollitiem puellæ arcerentur. Vnde Plynius aquas ſinueſſanas ſterilitatem fœminarum:& virorum inſaniam abolere ſcribit. Quibus ſi ſe lauiſſet Merula:nō tam vehementi delyrio vexaretur:quo percitus in bonos & litteratos viros bonarum litterarum omnium ignarus ipſe allatrationibus ineptis inuehitur.

Haec ſunt in quibus Geor.Merulam:dum in domitium Cal.dicaciter nimis ac licēter inuehitur:in Ply.& Mar. vehementer erraſſe abunde ſatis(vt credo)oſtendi. Quædam vero præterii conſulto:quæ magis iudicium quoddam q̄ cognitionem aliquam reconditæ āntiquitatis requirunt:& ipſa huiuſmodi ſunt: vt vel mediocris ingenii iuuenis facile p ſe cognoſcat.Nā de his ita velim omnes exiſtiment:cōmunis tantum vtilitatis rei litterariæ a me ductam eſſe rationem:omni ābitione:oi deniqꝫ odio amoto. Neqꝫ enim is ſum:qui derogatione alienæ laudis mihi æſtimationem & nomen aucuper:Quāobrem omnes bonarum litterarum & veritatis ſectatores mihi non iniuria adeſſe debent:& vna mecū inſolentem licentiā maledici conuitiatoris reprimere. Illud præterea non putaui ſilentio p̄tereundum:quod de alba longa:& auētino delyrus magiſter ſomniauit:vt eius auditores:q̄ modica in eo eruditio & antiquitatis cognitio ſit cognoſcentes:non ita facile in ſomniis:& delyramentis ipſius credant. Nam cum me ad auditorium ipſius:vt hominem officii admonerem contuliſſem:offendi illum forte Liuiū ab vrbe cōdita legētem:ſi legere eſt ieiune:inepte:nulla elegantia:nullo ſeruato ordine:& de ſe ipſo blatterare:& in viros litteratos inuehi Ibi inter alias ineptias:quas monſtruoſus p̄ceptor effutiuit:albam lōgam ad differentiam alterius albæ appellatam:& Auentinum ab auentu Her.& Caci nominatū: non ſine præfatione diligentiæ ſuæ:affirmauit. Hæc profecto nūq̄ miſelſus dixiſſet:ſi ſobrius ad auditoriū eſſet profectus: ſed heſternæ cœnę crapulam nondū conquoxerat:nam verba Liuii non aduertit. a ſitu in dorſo porrectę vrbis. Longam albam appellatā ſcribentis. Qꝫ autem Varronem in lingua latina non legerit oſcitabundus heluo:haud q̄q̄ mirandum eſt:qui de alba ſic ait. Hinc poſt triginta annos oppidum alterum conditur. Alba:id a ſue alba nominatū.hæc e naui æneæ:cum prueſſet

lauinium:triginta parit porcos.ex hoc prodigio poſt lauinium conditum annis triginta:hæc vrbs facta propter colorem ſuis et loci naturam: Albalonga dicta eſt.Nam de altera alba:quod vigilās ſōniauit: aptiſſimū mendacium eſt. Alba enim ad fucinum lacum in Marſis :vnde ſunt albenſes: vt inquit plinius:colonia fuit romanorū octingentis fere annis poſt conditam ab Aſcanio albālōgam:vnde ſunt albani:deducta. Victis enim Marſis tres coloniæ: Sora: Alba: Carſeoli: eodē anno deductæ ſunt: vt Liuius meminit. Auentinus aūt vnde dicatur:idem Varro declarat:qui ſcribit: non ab aduentu herculis et Caci montem appellatum:ſed vel ab auentino albano rege ibi ſepulto vt liuius et Dionyſius etiam meminere:vel(vt Neuiꝰ)ab auibus:q̄ eo ſe a Tyberi ferrent aues:vel ab aduentu hominū:q̄ cōmune latinorū ibi dianæ templum erat cōſtitutum.vel ab aduectu.Nam olim paludibus mons erat a reliquis diſcluſus.& eo ratibus ex vrbe aduehebātur:vnde velabrum dictus locus eſt:qui inter palatium et auentium erat. Sed iam huic opuſculo ſit finis:quod tanq̄ p̄ludium quoddam:vt diximus:edituri ſumus.Quæſtiones enim plautinas expectamus:quas tantopere iactat:nec iam per decennium edidit. Vereor autem ne hæc tam longa vteri geſtatio abortū faciat:cum iam celerius elephanti pariant. Præterea vt nobis nuntiatur:propediem ſe toti orbi bellum indicturum:ſua ſolita arrogantia prædicat.Hoc per iouem lapideum:qđ olim maximū iuſiurandum erat:lętus expecto.nec præ deſiderio tantum mihi vitæ ſupereſſe puto:vt hoc videā. Sed quid tam diu moratur?exeat tandem:& illam ferratam:ſiue ſanguineam præuſtam haſtam:huius tanti belli indicium faciat. Ego vnus pro toto orbe primus cum Georgio Merula congrediar.nec galea & lorica:thorace:& lancea munitꝰ in certamen deſcendam. Non enim his armis mihi in Georgium opus erit.hiſpanam cetram:& acutum gladium in eum afferam:vt leuiori agilitate cominus ipſius iugulum petam.Nec deerit tamen laqueus & hamus:ſi Prothei forte artibus vſus:aut vt Merula auis:quoniā ita vult appellari: roſtro luteo morſus intentabit:aut vt piſcis merula:brāchus apertis:& excuſſa cauda inſiliet. Tum facile cognoſcet:quæ in enodandis Iuuenalis ſenſibꝰ offenderit.Quæ in Columella:Varrone & Catone cēſorio arrogāter deprauauerit:tum demum in Plauti emendatione:non herculis labores:vt ipſe iactat:ſed errores feciſſe fatebitur.Nam de tuberonum ductu in ligarii accuſatione quędam in totum vana ſomniaſſe:Intercalarium menſium rationem non depręhendiſſe:centuriatā contionem indocte dixiſſe:& in inuectiua in Galeotum latinum ſermonem non ſeruaſſe:& ſi omnium inpudētiſſimus eſt:vt tamen eum pudeat neceſſe erit.

CORNELII VITELLII CORINTHII DE DIERVM MENSIVM: annorūq; obſeruatione ad Pyladem brixienſem:græci:romaniq; ſermonis doctiſſimum præfatio.

HEſterna veſpera in foro diui Marci vltro citroq; deambulantes:cum de gręcis latiniſq; litteris multa confabularemur:venit ad me:(vt noſti)quidam ex auditoribus Georgii merulæ:iuuenis ſane non parum doctus:meq; percunctatus eſt. Quo pacto locum illum in primo Liuii ab vrbe condita intelligerem:vbi Numam Pompilium ad curſum lunę & ſolis annum ſcribit conſtituiſſe:q̄ diceret Georgium merulam frequēti auditorio ſe nunq̄ mentem Liuii potuiſſe compræhendere:palam profeſſum eſſe. Et iccirco id in ſuis commētariis tacuiſſe:cū de anno & intercalario menſe ſcriberet. Ego cum libenter iuueni reſpondiſſem(vt ſoleo omnibus) edocuiſſemq; ex ſententia Macrobii:quæ lectio vera Liuii eſſe deberet. Oſtendiſſemq; quibus in locis merula in anni obſeruatione erraſſet. Efflagitaſti tu mi Pylades optime: vt ea omnia:quæ de intercalationibus:& annis ex auctoritate Cenſorini:& Macrobii Plutarchiq; pro tempore enarraſſem:breui ad te epiſtola colligerem.qua in re nō equidem inuitus tibi morem geſſi:tum veteri noſtra amicitia motꝰ:pro qua tibi omnia debeo:tum etiam:vt in hac epiſtola meo aliqua ex parte ſatiſfacerem conſilio:Scis enim ita mihi perceptum animo:vt quanto meo ſtudio poſſim & diligentia Georgium merulam:neſcire litteras:& ipſius commentaria quibus in tam tumidam elationē deuenit:vt omnes litteratos viros contemnat:deprimatq;:variis ſcatere erroribus oſtendam.Hoc ipſum in defenſione Domitii Calderini me feciſſe confido:& poſthac diis bene iuuātibus faciam: Habeo enim ſexcentos & amplius errores ipſius ex cōmentariis Iuuenalis:& orationis in ligariū: ac emendatione Plauti:Columellæ:Catonis Cenſorii:& Varronis collectos: quos iam edidiſſem: niſi expectarem ipſius queſtiones plautinas:quas iam decem annos in vtero geſtat:& adhuc non modo non parit:ſed ne parturit quidem:cum ei opus ſit recantare:quæ in toto Plauto deprauauit Itaq; mi Pylades pleniori obſequio deſiderium tuum demeritus ſum. Non enim ſolum hac epiſtola diuerſorū annorum veterem obſeruationem habebis:verum etiā quędam de diebus & menſibꝰ quæ hinc inde per auctores diſperſa collegi. Poſt hæc vero merulæ errata aſpergemꝰ:ſed iam dies ex quo menſis:& annus conſtat:initium auſpicabitur.qui:vt Cenſorinus ait:aut naturalis eſt:aut

ciuilis.Naturalis dies:tempus eſt ab oriente ſole ad occaſum:huius principium.mane appellaue-
re antiqui:vel quia tūc manat ab oriente dies:vt inquit Varro vel boni ominis gratia.manū enim
veteres bonū dicebāt:vnde dii inferi manes ſunt dicti:quos bonos putabant: cuius contrarium ē
imanis.Occaſus vero ſuprema dicebatur.In.xii.tabulis:ortus & occaſus tantum notati ſunt.poſt
aliquot annos adiectus eſt & meridies:accenſo conſulum:vt inquit Plynius:id pronuntiante. Cū
curio:hoc eſt ſacrorum præco inter roſtra & Argeorum theſin proſpexiſſet talem ſolem:a colum-
na ænea ad carcerem inclinato ſydere ſupremam pronuntiauit. Sed hoc ſerenis tantum dieb⁹. Alii
qui vero quadripartitum diem faciebant:ſicuti caſtra noctem:ideo in hiſtoriis:prima: ſecunda:ter
tia:& quarta vigilia legitur.Ciuilis vero dies id tempus dicitur qđ vno cœli circumactu fit vigin-
ti quattuor horarum ſpatio:quos dies verus & nox continetur.huiuſmodi dies ab aſtrologis: & ci
uitatibus:quattuor modis diffinitur.Babylonii enim a ſole exorto ad alterum exortum diem ſta-
tuerunt.Athenienſes vero ab occaſu ſolis ad alterum:& multi in Vmbria:quæ gens itala eſt:a me-
ridie in meridiem:Quam opinionem Varro damnat. Nam(vt inquit Gelli⁹)qui calendis in meri-
die apud vmbros natus eſt dies eius natalis videri debebit:& calendarum dimidiarū & qui eſt poſt
calendas dies āte meridiem:qđ nimis abſurdum eſt.At romani ſacerdotes & qui diem diffiniuere
ciuilem ægyptiiq; & Hipparch⁹ dies ſingulos a media nocte ad mediam proximam computabāt.
Marcus Varro teſte Gellio ait homines qui media nocte ad proximam mediam noctem in his ho-
ris.xxiiii.nati ſunt:vna die nati dicuntur:ac de ciuili romanorum die Virgi. intellexiſſe Gelli⁹ ſcri-
bit:cum ait:Torquet medios nox humida curſus:Et me ſæuus equis oriens afflauit anhelis. Hu-
iuſmodi igiť dies ſic diuidebatur:vt Cenſorinus ſcribit.Media nox qđ principiū diei erat. Inde de
media nocte proximum erat gallicinium:cum galli canere incipiunt. Deinde conticiniū:cum con
ticuere.Tunc ante lucem ſiue diluculum:cum ſole nōdum orto iā lucet. Poſt hoc mane cū lux vi-
detur.inde ad meridiem:tunc meridies:qđ eſt medii diei nomen.Inde de meridie. Hinc ſuprema:
q̄uis multi ſupremā poſt occaſum ſolis eſſe exiſtimabāt:quoniam in.xii.tabulis ita ſcriptum erat:
ſolis occaſus ſuprema tempeſtas eſto Sed poſtea Marcus pletorius tribunus pl.plebiſcitū tulit: in
quo ſcriptum eſt:prætor vrbanus qui nūc eſt:quiq; poſthac fiet:duos lictores apud ſe habeto:hiq;
ſupremam ad ſolem occaſum.Iuſq; inter ciues edicunto.Poſt ſupremā dicitur veſper ſiue veſpe-
ra quam Plautus veſperuginem.Virgilius heſperum appellāt.poſtmodum crepuſculū a crepero:
:vt inquit Varro:qđ dubium ſignificat.quia id tempus:noctis ne ſit:an diei incertum. poſt id tem
pus ſequitur:qđ luminibus accēſis:ſiue prima face notabatur.Deinde concubium: cum itum eſt
cubitum.Exinde nox intempeſta:q; nihil agi ſit tempeſtiuum.Tunc ad mediam noctem Dies ēt
genere fœminino:aliquando pro tempore ſimpliciter ponitur:Ouidius. Non venit ante ſuam no
ſtra querela diem.& alibi Ante diem pœnæ q; periere meę: Vnde diecula:vt inquit Aſconi⁹ paruū
tempus.Horarum in.xii.tabulis nulla mentio erat:ſed poſtea quo tempore:& a quo romæ horolo
gia ſint inuenta incertum eſt.hoc ſatis conſtat.Solaria primum appellata:q; ex ſole horæ cogno-
ſcerentur.huius primus inuentor apud lacedæmonios Anaximenes mileſius fuit.appellatumq;
eſt Sciotericum.Plynius ita ſcribit.Princeps romanis horologium ſtatuiſſe ante.xii.annos:q̄ cum
Pyrrho bellatum eſt:ad ædem Quirini Lucius Papyrius curſor:cum eam dedicaret a patre ſuo vo
tam a Fabio veſtali proditur.Sed neq; facti horlogii rationem:vel artificis nomen ſignificat: nec
vnde traſlatum ſit:vt apud quem id ſcriptum inuenerit.Marcus Varro primum ſtatutum in publi
co ſecundum roſtra in columna tradit bello punico primo a Marco Valerio meſſala conſule: Cati-
na capta in ſicilia deportatum inde poſt triginta annos q̄ de papyriano horlogio traditur: anno vr
bis quadrigenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo nec congruebant ad horas ei⁹ lineæ.paruerunt tamē
ei annis vndecentum:donec Quintus Martius philippus:qui cum Lucio paulo fuit cenſor diligē
tius ordinatum iuxta poſuit:idq; munus inter cenſoria opera gratiſſime eſt acceptum.Etiamnū ta
men nubilo incertæ fuerunt horæ vſq; ad proximum luſtrum: Tunc Scipio naſſica collega lenati
primus aqua diuiſit horas:æque noctium ac dierum:idq; horologium ſub tecto dicauit anno vrbis
quingēteſimo nonageſimo quinto:tādiu populo ro.indiſcreta lux fuit:Huiuſmodi horologia de
pſidræ appellantur:quia aquam:qua horæ notabantur:incluſam & occultam haberent.Et hæc de
diebus.Menſis aūt Vt Macro.ſcribit:a luna eſt appellatus:quam græci μηνην nomen dicunt:q; in
tra eū zodiacum luna luſtret·Verūtamen menſium quoq; alii naturales:alii ciuiles ſunt. Naturaliū
aūt:alius ſolaris:alius lunaris ē.Soliſq; mēſis id tēporis ſpatiū dicitť:quo ſol in aliquo ſigno morať.
Id vero modo maius:modo minus eſſe aſtronomica computatione colligitur.Lunaris autem mē
ſis is eſt:quē luna in circuitione ſigniferi cōſumit:qui oīno tricenos dies nō explet. Hunc menſem
Victruui⁹ in nono vertentē appellat:quē luna peragit:dum ad id ſignū ex quo egreſſa erat:denuo
reuertiť.Ideo & annum lunarem Macro.appellari affirmat.At ciuilis menſis dicitť:quem queq; ci-
uitas ſibi conſtituit:vt romani ex conſtitutione Romuli quattuor menſes:martium ſcilicet:maiū:

Iulium & octobrem: tricenis & ſingulis dieb⁹ claudebant. Reliqui vero ſex tricenos dies habebãt. nam decem mẽſibus annum Romulus computauit. Sed omnium menſium dies primi calendaꝝ appellatione notantur: a verbo graeco καλω: quod idẽ eſt qđ voco. Prius enim q̃ Cn. Flauius ſcriba inuitis patribus faſtos in omnium notitiam ederet primo menſis die a minore pontifice vocato in capitolium populo feriarum cauſas: ac quid eo menſe eſſet agendum: rex ſacrorum enunciabat: & calẽdas tñ greci nõ habẽt. Ideo Auguſt⁹ cęſar: cũ aliquos nunq̃ ſoluturos ſignificare vellet: ad calẽdas gręcas ſoluturos dicebat νουμηνιασ gręci pricipia mẽſiũ appellãt. Oẽs etiã menſes. Nonas & Id⁹ habent: & cũ oibus idẽ numerus Iduũ ſit: nonarũ diuerſus eſt. Quattuor. n. menſes Martius: Maius: Iulius: & October: ſeptimanas habent nonas: Reliqui vero quītanas: quae dictae ſunt: (vt aliqui volunt) ꝙ nonę ſint initium obſeruatiõis: vel quia ab eo die ad idus nouem numerãt dies. Iduum vero appellatio: quibus octo numerãt dies: a Tuſcis (vt multis placet) emanauit: qui diem illum itim nominãtes: Iouis fiduciam interpretãt: Ideoq; idibus res diuina Ioui agebatur: quẽ admodum calendis Iunoni: Aliqui idus dictas affirmãt: quaſi Vidus. n. littera detracta. Quod eni graeci ιδειν dicunt. nos. n. littera addita videre dicimus: quoniam eo die luna plena videatur. vel απο του ειδουσ ꝙ is dies plenam lunae ſpeciem demonſtret. Sunt qui idus appellatas ſcribunt ab oue: quam Tuſci Idulim nominãt: ꝙ ouis a flamine Idib⁹ Ioui mactaretur. Macrobius vero Idus ab iduare: quod diuidere eſt: deduci exiſtimat. ꝙ is dies menſem diuidat. Inde vidua dicitur quę ſit viro diuiſa: Verum reliqui menſium dies: qui ab Idibus ad finem menſis ſuperſunt: a calendis ſequentis menſis numerantur: vno ſemper die addito. Sed omnis cõputatio a maiori numero incepta retrorſum in minorem deſinit: quod etiã in nonis & idib⁹ fit. In mẽſibus enim qui ſeptimanas habent nonas: ſexto. quinto: quarto nonas dicimus. In iis vero qui quintanas: quarto tertio. Et in Idibus: octauo. ſeptimo: ſexto idus dicentes dies cõputamus. Verum haec notiora ſunt: q̃ vt a me latius explicentur. Nunc vero de Anno dicendũ eſt: quẽ a Circuitu temporis Atteius capito: teſte Macrobio dictum eſſe putauit. Veteres enim an pro circum vſurpabãt. Hic igiƭ annus: aut vertens eſt: aut Ciuilis: aut Magnus de quo inferius. Annus: vertens (vt Cenſorin⁹ ait) natura eſt. dum ſol duodecim ſigna percurrens eodem vnde diſceſſerat reuertitur. Hic quot dierum numero colligẽd⁹ eſſet: inter aſtrologos veteres non conuenit: quorũ opiniones enumerare: & longum: et ſupuacaneum eſſet. Aliqui etiam incomprehenſibilem & innumerabilem eſſe vertẽtem annũm putauerunt. Veruntamen plures ſunt: q trecentis & ſexagintaquinq; diebus: & quadrante: hoc eſt quarta parte vnius diei annum vertentẽ colligunt: cuius ſentẽtiae et Iulius caeſar fuit: & huic numero annum romanum accommodauit. Hunc autẽ annũ Virgi. magnum appellauit reſpectu lunaris anni qui eo longe minor eſt cum ait: Interea magnum ſol circumuoluiƭ annum. Pręterea omniũ errantium ſtellarum: quas planetas graeci appellant: a certo loco ad eundem locum reditus omni emenſo coeli circuitu vertens annus: vt Macrobius ſcribit: appellaƭ. Verũ ex vſu communi vertẽs annus pro ſolari accipiƭ. Ciuilis vero annus is dicitur: qui cuiuſq; ciuitatis eſt proprius. & vt de aliquibus dicã Acarnanes ſex menſibus annũ ſuũ claudebant. Arcades vero tribus. Et romani ante imperium. Numae decem menſibus ſuũ annum computabant: qui continebat dies trecẽtos quatuor. Numa poſtea quinquaginta dies addidit: conſtituitq;. vt trecentis quiquaginta quatuor diebus annus romanus cenſeretur: quibus duodecim lunę curſus confici credidit. Addidit poſtea vnum diem ad honorem imparis numeri: annũq; duodecim menſium fecit: quos ita conſtituit: vt ſeptem vndetricenis cẽſerẽtur diebus. Quattuor: martius ſcilicet: Iulius: maius: & october priſtinũ numerũ obtinerent. Februarius vero octo et viginti diebus computaretur. Eorum etiam ordinem mutauit. Martius enim ex Romuli conſtitutione: cum annum auſpicaretur: ipſe Ianuario: quem a Iano principiorum deo appellauerat: initium anni attribuit: & Februarium ſecundum fecit a februamentis ab ipſo appellatum: ꝙ eo menſe: ciuitatem februari: hoc eſt luſtrationibus purgari iuſſit. Verum cum hic annus Numę ex lunae curſibus computareƭ imitatiõe gręcorũ curſui ſolis p intercalatiões accommodatus eſt. Quis autem intercalandi auctor romanis fuerit incertum eſt. Macrobius varias veterum ſcriptorũ de hac re opiniones adducit. Liuius vero: & Plutarchus. numam Pompiliũ primum omnium intercalaſſe ſcribunt. Id ex gręcorum conſuetudine ſumptum eſſe: ſatis conſtat Illi enim vt Macrobius ait. cum annum ſuum trecentis quinquaginta quattuor diebus ordinaſſẽt: viderentq; de ſolis curſu: qui trecentis ſexaginta quinq; diebus & ſex horis ſigniferũ ambit: vndecim dies & quadrantẽ anno ſuo deeſſe intercalares certa ratione excogitauerũt. Nam cum laborioſum nimis ac difficile eſſet: omnibus annis vndecim dies & quadrantẽ intercalare: octo annos labi ſine vlla intercalatione ſinebant: Inde octies vndecim multiplicãtes: ex qua multiplicatione: dies nonaginta naſcuntur: ſi quadrans octies componatur: intercalabant: hos dies graeci υπερβαιρονταϲ: hoc eſt ſupabundantes vocabant: ex quibus tres menſes εμβολισμουσ: hoc eſt intercalares facientes: menſi vltimo exacto octaui anni addebant: Ita octauo quoq; anno: vt Liuis verbis

vtar:ad metam eandem ſolis:vnde orſi eſſent:plenis omnium annorum ſpatiis:dies congruebāt.
Hunc igitur intercalādi morem Numa(vt Liuio placet)imitari voluit:ſed alio ordine:nam ex illis
nonaginta diebus:qui per octennium affluebant:quattuor confecit menſes intercalarios:quos ro
mani Marcedonios ſiue mercedinos:(vt ſcribit Plutarchus)appellābant:quorum primus & ſecū
dus duorum & viginti dierum erant.tertius vero & quartus vicenos ternos dies habebant.hos mē
ſes per octennium intercalationib⁹ quattuor:alternis annis:diei tertio & vigeſimo februarii: inter
Terminalia & regifugia diſpenſando intercalabāt.& quoniam octauo quoq; anno dies octo afflue
bant:propter diem illum:quem ad honorem imparis numeri:vt diximus:addiderat. Tertio quo:
q; octennio:non nonaginta dies:verum ſex & ſexaginta totidem intercalationibus & eodem men
ſe interponebat:compenſatis viginti quattuor diebus pro illis:qui in tribus octēnis:hoc eſt quat:
tuor & viginti annis ſupra grecorum numerum affluxerant.Locus igitur ille apud Liuium:cuius
gratia haec omnia altius repetiuimus:ita legendus eſt.Atq; omnium primum ad curſum lunae in
duodecim menſes deſcribit annum:quem quia tricenos dies ſingulis menſibus luna non explet:
deſuntq; dies ſolido anno:qui ſolſtitiali circumagitur orbe:intercalares menſes interponendo ita
diſpenſauit:vt vigeſimo quarto anno ad metam eādem ſolis vnde orſi eſſent:plenis omnium an:
norum ſpatiis dies congruerent.Et Cicero libro ſexto epiſtolarum ad Lentulū in epiſtola:quam li
gario ſcripſit cum ait.Ego idem tamen cum ad.ii.calendas intercalares priores rogatu fratrum tu
orum veniſſem mane ad caeſarem:conſuetudinem intercalandi ex inſtitutione veteri notat.& ante
pricipium primi intercalarii menſis:hoc eſt die tertio & vigeſimo februarii profectum ſe eſſe ad cae
ſarem Cicero ſignificat:prioreſq; intercalares calendas dixit reſpectu ſecundae:tertiae:& quartae in
tercalationis:quibus ex conſuetudine Numę alternis annis Romani vtebantur.Verum(vt inquit
Macrobius)Tempus fuit:quo intercalatio omnis omiſſa eſt:& per gratiam eorum:qui faſtis p̄erāt
qui publicanis proferri:vel minui conſulto dies volebant:modo auctio:modo retractio dierū pro
ueniebat.ac ſub ſpecie obſeruatiōis maior confuſionis occaſio emergebat.Nam neq; meſſium fe:
riae aeſtate:neq; vindemiarum autumno per intercalandi licentiam conueniebant: Donec Caius
Caeſar pontifex maximus:ſuo tertio:& Marci aemilii conſulatu omnem hanc inconſtantiam tem:
porum vagam adhuc & incertam in ordinem ſtatutae definitionis coegit.Initurus enim nouae ex:
ordium ordinationis:dies omnes qui confuſionem afferre poterant abſumpſit: effectq; vt vltim⁹
annus confuſionis quindecim eſſet menſium intercalatis duobus menſibus inter nouembrē & de
cembrem:& intercalario addito menſi februario:qui ex conſuetudine in eum ānum inciderat. pro
tentuſq; eſt is annus in quadringētos quadraginta tres dies.Inde imitatus aegyptios ad numerum
ſolis:qui diebus trecentis & ſexaginta quinq; & ſex horis curſum peragit: annum romanum dire:
xit:interiectis decem diebus anno priori:effecitq; vt quattuor menſes nouember:aprilis:iunius:&
ſeptember tricenis diebus clauderentur.reliqui vero omnes:praeter februarium qui priſtinum reti
nuit numerū:tricenos & ſingulos dies haberent.& vt ratio quadrantis haberetur: cōſtituit vt quar:
to quoq; anno finito:dies vnus ex quattuor qudrantibus confectus:diei tertio & vigeſimo febru
arii quinti anni ſequētis: vt morem antiquum ſeruaret:per intercalationem adderetur:quem quo:
niam ſext⁹ a calēdis martiis erat:biſſextum appellauit. vigeſimus enim quartus februarii dies: cū
intercalabatur:& vigeſimus quintus:ſexto calēdas martii eadem appellatione dicebatur.Itaq; ha:
bitis etiam dimenſionibus lunae ſic conſtitutum annum ciuilem Caeſar edicto palam poſito publi:
cauit.ſed ex hac emendatione nouum errorem ſacerdotes qui faſtis p̄erant:fecerunt.Cum enim
diem illum intercalarē quarto quoq; anno exacto menſi februario quinti ſequentis anni addi opor
teret:illi incipiente quarto intercalabant.& hic error ſex & triginta annis permāſit:quibus intercala
ti ſunt dies duodecim:cum nouem intercalari oporteret:quem quidem errorem deprehēſum Au
guſtus correxit:qui duodeci annos ſine vlla intercalatione labi iuſſit:vt dies illi:qui per annos ſex
& triginta ſacerdotum incuria excreuerant:eo ſpatio abſumerentur.poſtea vnum diem: ſecundum
Caeſaris conſtitutionem:quinto quoq; incipiente anno intercalari iuſſit:qui priſtinam etiam biſſex
ti appellationem retinuit.q̄uis bis pridie calendas ianuarii dici debuiſſet:hūc igitur ordinem in aes
incidi ad ęternam memoriam mandauit:quo etiam nunc gentes vtuntur.Verum hic annus ad cur
ſum ſolis:qui vertens dicitur:non ſolum a calendis ianuarii vſq; ad eaſdem intelligitur: ſed etiam
id tempus:quod eſt a ſequente poſt calēdas die vſq; ad eundem:& a cuiuſlibet menſis die vſq; ad
eundem diem:Vertens annus appellatur.ac ſic accipit annum Iuuenalis:cum ait in ſatyra ſeptima
Et cum ſe vertit annus.Et Suetonius:cum Caligulam immenſas opes nō toto vertente anno ab:
ſumpſiſſe ſcribit:hoc eſt non expleto ſpatio vnius anni ſolaris. Hactenus de ciuilib⁹ & vertentib⁹
annis.Nunc ad magnos annos tranſeundum eſt:qui ex vertentibus(vt Cenſorinus ſcribit)conſi

ciebatur: quorum magnitudo non minus diuerſa agentibus obſeruata eſt: q̃ ab auctoribus tradita: eaq; cauſa id acciolit: quoniam inter veteres aſtrologos (vt diximus) non conueniebat: q̃to vſ ſol pluſq̃ trecentos ſexaginta quinq; dies in circuitu zodiaci conficeret: vel luna minus q̃ triginta. Itaq; vt de aliquibus dicam: Democritus ille abderites annum magnum confecit ex vertentibus duobus & octoginta ac intercalaris menſibus octo & viginti. Diuinus vero ille Hipparchus trecentos & quattuor in ſuo anno magno numerari voluit. In quo bis centies decies intercalabatur: Et Methon athenienſis annum magnum conſtituit: qui methonicus eſt appellatus: & vndeuiginti annos vertentes cum intercalationibus ſeptem habuit: eoq; εννεαδεκετηρισ dicebatur. Fuit & annus magnus caldaicus a caldęis conſtitutus ex duodecim vertentibus: ideoq; δωδεκετηρισ dictus: quem genethliaci non ad ſolis lunæq; curſus: ſed ad obſeruationes alias accommodatum habebant: q in eo tempeſtates frugumq; prouentus: ac ſterilitates: morboſq; circuire putabant. Οκταετηρισ vero magnitudo erat octo vertẽtium annorum: quæ etiam εννεετηρισ dicebatur: quia initium eius nono quoq; ãno redibat. Hunc magnum annum Leoſtratum tenedium primum conſtituiſſe ferunt. Alii vero Eudoxum gnidium: ludi quoq; delphici: qui pythia appellantur: hoc interuallo temporis: hoc eſt noni anni principio celebrabantur. Erat & τετραετηρισ: quæ ex quattuor vertentibus annis conſtabat: quæ etiam πενταετηρισ dicebatur: q quinto quoq; ãno rediret: & certamen olympicũ Ioui ab Hercule (vt nonnulli volunt) dedicatum: quinto quoq; incipiente anno conficiebatur: vnde olympias hæc annorum magnitudo eſt nuncupata: qua græci hiſtoriographi in notandis temporibus ſunt vſi. Idem tempus anni magni romanus fuit: qđ luſtrum appellabãt A Seruio enim Tullo rege conſtitutum eſt: vt quinto quoq; anno redeunte: cenſu ciuium habito luſtrum conderetur. Sed non ita a poſteris ſeruatum. Et Agon Capitolinus a Domitiano conſtitutus quinto quoq; anno celebrabatur: quem Sueto. quinquennale certamen appellat. Verum luſtrum ſiue olympias q̃uis quattuor expletos annos contineat: tamen pro quinquennio accipiuntur: quia principio quinti anni & luſtrum conderetur: & olympica certamina fierent. Ouidius Et q penelope reſcribere fecit Vliſſem Errantem ſæuo per duo luſtra mari. & Martialis: Vt qui prima nouo ſignat quinquennia luſtro. Impleat innumeras Irus olympiadas. Fuit & annus magnus duorũ vertentium τριετηρισ trieteris dictus: q tertio quoq; anno intercalaretur. vnde myſteria: quæ libero patri alternis annis celebrabantur Trieterica a poetis dicuntur. Ariſtoteles autem teſte Cenſorino. Annum maximum potius q̃ magnum appellat illum: quem ſolis & lunæ: vagarumq; ſtellarum orbes conficiunt: cum ad idem ſignum: vbi quondam ſimul fuerunt vna referũtur. Cuius anni hyems ſumma eſt κατακλυσμοσ quam noſtri diluuionem vocant. ęſtas vero κοσμου πυρωσισ hoc eſt mundi incendium. his enim alternis temporibus mundus tum exigneſcere: tum exaqueſcere videtur. Hunc annum vere vertentem eſſe Cicero ſcribit: & Macrobius mundanum appellat: quia conuerſione plenæ vniuerſitatis fiat: earum etiam ſtellarum: quę propter tardiſſimum eoq; incompræhenſibilem earum motum: cœlo infixæ videantur. Hunc annum Ariſtarchus conſtare putauit ex annorum vertentium duobus millibus quadringentis octoginta quattuor. Aretes vero dyrrhachinus ex quinq; millibus quadringentis quinquaginta duobus. Heraclytus: & Linus decem millium octingẽtorum: Dion decem millium nongentorum octoginta quattuor hunc maximum annum eſſe affirmauerunt. At Macrobius annorum quindecim millibus eum cenſeri ſcribit: alii autem infinitum eſſe: nec vnq̃ in ſe reuerti exiſtimauerunt. Iccirco Cicero variæ in hac re auctorum opinionis non ignarus in ſomnio Scipionis: de hoc anno magno loquẽs ait. In quo vix dicere audeo: q̃ multa hominũ ſęcula contineantur. Hæc habui mi Pylades iucundiſſime: quæ de diebus: menſibus: & annis quãta potui diligentia: ex varia auctorum lectione collecta ad te ſcriberem: in quibus ſi fortaſſe non ex toto tuo honeſto deſiderio ſatiſfactum erit: non mihi: ſed potiꝰ tibi imputabis: qui me hæc ipſa ſcribere voluiſti. Verum nunc ad reliquam debiti partem accedendum eſt: in qua quid offenſum a Georgio merula ſit in iis: quę de annis ſcripſit: dilucide (vt tibi pollicitus ſum) enitar oſtendere. Hic enim dum epiſtolam Ciceronis ad ligarium (de qua ſupra mẽtio facta eſt) decem menſibus ſcriptam fuiſſe poſt defenſum a Cicerone ligarium: oſtendere voluit: & quædam altius: nec ad rem facientia de anno ex ſententia Cenſorini repetiit: ſtatim ab ipſo principio in errorem lapſus: q̃ parui ſit ingenii aperte indicauit. Vertentem enim annum tum barbare: tũ inſcite & indocte ſolſtitialem orbem appellari bis dixit: cum ſolſtitialis orbis: non pro anno vertente: ſed pro ſignifero circulo: cuius circuitu ſol & reliqui errones annum vertentem conficiunt: a veteribus: & qui latine locuti ſunt accipiatur: vt Liuius ipſe declarat: cum ait: Deſũtq; dies ſolido anno: qui ſolſtitiali circumagitur orbe: hoc eſt zodiaco: q ſol luſtrans annum vertentem conficit. At dii boni interpretatione illius carminis Iuuenalis: & cum ſe verterit annus: q̃ belle oſtẽdit. Nec ver

tentem annum:nec ſe ipſum intelligere. Ita enim ait. Non ſimpliciter intelligimus abſolutum an-
num:ſed vertentem:de quo hęc Victruuius in octauo. Sol autem ſigni ſpatium qđ eſt duodecima
pars mundi menſe vertente vadens tranſit in. xii. mēſibus. xii. ſignorū interualla peruagādo:&cū re
dit ad ſignum vnde cœperit:pficit ſpatium vertentis anni. Quid ais Merula? Non vides Victruui-
um:quem pro te allegaſti:contra inſulſiſſima tua verba dicere? Nam ſi vertens annus is dicitur:q a
ſolis circuitu fit(vt Victruuius inquit) Et Iuuenalis ait: Et cum ſe verterit annus. Simpliciter abſo
lutum annum intelligi:annumq́ communem aperte notari a poeta neceſſe eſt:qui ex ſolis curſu a
gentibus obſeruatur:cum anni vertentes etiam aliorum planetarum ſyderumq́ curſibus confici-
antur:vt late ſuperius ex auctoritate Macrobii oſtēdi. Quid ꝙ octauum victruuii falſo allegat:ho
mo minimę:vel potius nullius memorię:cum in nono id Victruuius ſcribat. Præterea enumerans
aliquot magnos annos extra propoſitum(vt dixi)horum annorum appellationes græcas falſo &
barbare appoſuit. vbi enim ſcribi debet. Enneadeceteris:dodeceteris:ipſe enneateteris:qđ nihil ni
ſi merulæ inſcitiam:ſignificat.& dodecateris ſcripſit.quemadmodum in Codice ſuo: ſcriptoris vi
tio notatum inuenit:quæ res non minus græcę litteraturæ ignarum eſſe oſtendit:q̄ romani ſermo-
nis ſit. Carmen vero illud Lucani quod eſt:Non meus eudoxi vincetur faſtibus annus:tam nō in-
telligit:q̄ reliqua illius poetæ carmina ignorat. Et enim cum apud Cenſorinum legiſſet:Eudoxū
gnidium annum magnum ex octo vertentibus conſtituiſſe:ſtatim id ſine vllo iudicio arripuit:&
Lucanum de eo intelligere affirmauit. Nec aduertit homo inconſideratus:de eo anno minime in-
telligi poſſe:Cum Cæſar eo verſu. Suum annum non victum iri faſtibus Eudoxi dicat:hoc eſt ob
ſeruatione dierum ſingulorum vertentis anni. Faſti enim tabellæ erant:vbi feſti profeſtiq́ dies:in
quibus ſyderum ſignorumq́ ortus & occaſus:qui fiunt:notabantur:quos nunc Calendaria dicūt:
q̄uis Lucanus faſtibus declinatione quarta dixerit. Erant etiā faſti dies. quibus prætori ius dicere
non licebat:quorum contrarii ſunt nefaſti. Eudoxum autem annum vertentem conſtituiſſe:tum
ex Cenſorino colligi poteſt:qui ſcribit ex annis octo vertētibus annum magnum ab Eudoxo cō-
ſtitutum:tum vero ex Columella in re ruſtica:quem Geor. inconſiderate (vt ſolet ſemper) contra
ſe allegauit. Sed modo ille auctores āntiquos nominet:ſatis ſibi feciſſe videtur. At illud epiſtolę Ci
ceronis ad Ligarium:qđ eſt:ſecundo calendas intercalares priores:cum exponere conatur:apertiſ
ſime oſtendit:morem antiquum intercalationis:neq́ ex Cenſorino:neq́ Macrobio potuiſſe perci
pere. Putat enim priores calendas dixiſſe Ciceronem ad differentiam ſecundæ cæſaris intercala-
tionis:quam eodem anno fecit. Cum id Cicero ſcripſerit ex āntiqua conſuetudine. Nam vt ſuperi⁹
oſtendimus:quattuor intercalationes alternis annis per octennium romani faciebant. Et in eū an-
num:quo cæſar faſtos correxit:intercalarius menſis incidit:vt Suetonius ait:cuius pridie calēdas
Cicero ſe Ligarium defendiſſe ait. Præterea nonne inſulſiſſimum fuiſſet:ſi Cicero Ligario exulā-
ti ſcribens ita defenſionis ipſius tempus notaſſet:vt minime id intelligere valeret Ligarius:cum
id ipſum ex ſeruata conſuetudine ſignificare poſſet? Quid ꝙ ſi etiam ſic eſſet:vt merula fringultit
non tamen ex hoc colligi poteſt:epiſtolam illam decem menſibus poſt defenſum Ligarium a Ci-
cerone ſcriptam? Per calendas enim priores dies defenſionis notatur:non ſcriptæ epiſtolę Et ſimi-
le veri eſt Ciceronem ſtatim poſt habitam pro Ligario orationem de his omnibus certiorem red-
didiſſe:vt res tanta poſtulabat. Sed nimirum mi Pylades id verum eſt:qđ Cynthius noſter ſępius
iactare ſolet:qui illius conſuetudine iam multos annos vtitur:homo eſt percraſſi & obtuſi ingenii:
nullius iudicii:modicæ eruditionis:& qui in exquirendis quibuſdam vocabulis omnem ſuam æta
tem elemētarius ſenex abſumit. In quibus ſuis etiam auditoribus perridiculus eſt. Scis enim quo
pacto his diebus inſaniuerit de ſeplaſia:cum tumidus hanc dictionem ab aliis intelligi negaret: ac
propter hoc plinium:cum de ſeplaſia loqueretur a Romanis correctorib⁹ deprauatum fuiſſe blat-
teraret homo ſingularis amentiæ:ac licentioſæ:vel potius maledicæ mordentiſq́ dicacitatis qui
qđ in eo vicium eſt:aliis ineſſe putat. vtrum Merula:quia in ſenectute tua tandem didiciſti:quid eſ
ſet ſeplaſia:ob id alios ignorare arbitraris? An ꝙ hoc nomen recōditum:inuſitatumq́ apud aucto
res veteres ſit? adeo ne fatuus es:vt credas alios doctiſſimos viros:& qui his noſtris ſtudiis ſūma
cura & diligētia incubuerunt:quid ſeplaſia eſſet ignoraſſe: quia tu ad hunc vſq́ diem id neſciuiſſes?
Nō vides īcpte multos eſſe iuuenes bonarū litterarū ſtudioſos:vel in hac īclyta venetorū vrbe:vt
Romā & alia italica oppida taceā:q in euoluēdis veterib⁹ te ſūt diligētiores. Ingēio vero & iudicio
mēoriaq́ te lōgi⁹ pſtāt? Sed tā ne recōditū ē hoc ſeplaſię vocabulū? qđ apud auctores multis ī locis
legit̄. Nā Aſconi⁹ ī orationē piſonianā forū fuiſſe capuę ſeplaſiā: vbi vnguēta vēderēt:ſcribit:cui⁹
Auſoni⁹ quoq́ memīt:cū dicit: A ere ſeplaſię decipiare caue. Et Cice. in oſone cōtra Piſonē de Ga

bīnio vnguentaro loquens inquit. Seplaſia dignus & capua: ſed illa veteri. Et ī lege agraria cōtra Rullum de Capua ſcribens ait. Iam vero qui metus erat tunicatorum illorum: & in albana & ſeplaſia quę concurſatio percunctantum: Quos omnes locos tu Pylades a me pręmonitus furenti homulo enumeraſſe meminiſti. Sed & Elius Lampridiꝰ: quem diſpeream ſi Georgiꝰ vnq̄ diſcuſſit: Antoninum heliogaballum pinxiſſe ſe vt cupedinarium: vt ſeplaſiarium: vt popinarium: vt tabernarium: vt lenonem ſcribit. Cum igitur ſeplaſiæ tot locis Auctores meminerit quis eſt: qui non facile intelligat vicio impreſſorum apud Plynium libro. xxxiiij. cum de ſcoria: flore & ſquamma ęris loquitur: impreſſum eſſe ſimplacię: ſiue ſemplaſię pro ſeplaſię? Sic em̄ Plynius medicorum inſcitiam repræhendens ait. Credunt ſeplaſię ea omnibus quidem fraudibus corrumpenti: factaq; iampridem emplaſtra & collyria mercantur: tabeſq; mercīū. ſic fraus ſeplaſiæ exteritur: & in. xvj. de picea ſcribens ait. Hæc plurimam reſinam fundit: interueniente candida gemma tam ſimili thuri: vt mixta: viſu diſcerni non queat. & inde fraus ſeplaſię: q̄d impreſſores fecerunt ſæpiſſime A ſię. q̄ autem ſeplaſię ſcribi debeat: idem Ply. in duodecimo declarat. Scribens enim quo pacto adulteretur thus: inquit. Apud nos adulteratur reſinæ candidę gemma perq̄ ſimili: ſed deprælienditur quibus dictum eſt modis. Itaq; recognoſcat aliquando Merula ſuam ipſius puerilem leuitatem: nec intumeſcat: ac ſibi ipſi adeo placeat illa ſua in dictionibus inquirendis curioſitate: in qua quidem ſępius fallitur. Non enim hęc ipſius iam ingraueſcentem ętatem decent ſtudia. Turpe mehercules eſt viro iam ſeni fulcire ſe notiſſimis & pauciſſimis vocibus & memoria ſtare: perridicula res eſt: vt inquit Seneca. elementarius ſenex. Excudat iam aliquid ſenili ætate ſua dignum. nec ſemper ex commentario ſapiat. Et ſi natura ita eum imbecillis ingenij eſſe voluit: vt id aſſeq minus queat: intra terminos ſuos manere contentus: excellentis ingenij viros: & qui rei litterarię plurimum profuerunt: maledicendo ne inſectetur. Vale.

AD AVGVSTVM ET ILLVSTRISSIMVM PROTONOTARIVM BENTIVOLVM ANTONIVM GALEAZ PATRONVM VALDE OBSERVANDVM IACOBI A CRVCE BONONIENSIS EPISTOLA.

AThenienſes a lacędęmonijs frequenter bello ſubacti & profligati Ammonis oraculum conſuluiſſe feruntur princeps Auguſte Quid cauſæ eſſet: q̄ cum ipſi lectas bidentes & boues eximios auratis cornibus dijs immortalibus offerrent: nihilq; huiuſmodi facerent lacedæmonij: in ſacrificijs etiam parciſſimi: Victoria tamen ſępius ad lacedæmonios verteretur. Reſponſum tulere orationem lacedęmoniorum magis dijs probari: q̄ reliquorum græcorum pompam inanem. Ex quo illud confirmatum eſt: deos non tam accuratis & elaboratis precibus exquiſitiſq; cerimonijs: q̄ alacri voluntate & mentis ſinceritate gaudere: Artaxerxi etiam perſarum regi maximo obequitanti: occurrens Agreſtis ingenio: vt mos eſt: obtuſo & Craſſo: cęterum probo: Cui nihil aliud eſſet: Aquā vtraq; manu e proximo flumine hauſtam obtulit. Iucundus ille ac ridens benigne ſuſcepit: non rei: quæ oblata eſt vſu: qui nullus erat: ſed voluntate vehementi gratiam metiens: ac promptitudine hominis impendio delectatus. Quibus exemplis commotꝰ non dubitaui ſingularis mi patrone munuſculum hoc qualecūq; tibi porrigere: ac nomini tuo dicare libellum hunc tumultuarijs opellis a me nuperrime exaratum: his diebus vnctis & licentioſis: Quippe qui libellus feſtus menſtruus dici poterit: Menſis enim eſt: quo a calce ad metam peruenimus: Q̄d vereri ē vereor ne nimium exilis & ieiuna res ipſa prodat: Hunc ergo tibi mittimus non emerendi fauoris gr̄a nec oſtētatiōis neq; ēt lucelli: ſed potiꝰ teſtimōiū nr̄ę erga te obſeruātię. Nā: quēadmodū vt ait Tertullianꝰ: nō licet deos noſſe gratis: ſic ego te timui ſēp manibꝰ vacuis ſalutare. Quis μη κατα την τυχην σου σεσαστε ιπ λεοιμεΔιΔουρ hoc ē q̄uis nō ſcd̄m fortunā tuā Auguſte

ſi pl⁹hſem pl⁹darē. Harū igiť lucubratiūcularū prim⁹ tu libamina carpes: A q̄b⁹ criticos & Ariſtarchos ꝓpellim⁹. Nā: vt Lucilli⁹ dicere ſolebat. ea: q̄ ſcriberet: neq; ſe ab indoctiſſimis neq; ab doctiſſimis legi velle: ꝙ alteri nihil intelligerent: alteri plus fortaſſe: q̄ ipſe: Sic ego nolim q̄dē ruſticos noſtra legere: ſed nec eruditiſſimos: Et: vt ille: Malo oratione meā non intelligi: q̄ reprehendi. Hęc ergo ſterilia & puſilla his ſcripſim⁹: qui & candidi ſunt: quiq; nondum litterarū faſtigium ſunt aſſecuti. Habebit igitur lector Annotaciūculas & obſeruationes quaſdā ſtudioſis iuuenibus non inutiles: vt ſpero: neq; iniucundas. Explicam⁹. n. quædam: ni fallor: niſi pauciſſimis & his doctiſſimis perpenſa & cognita in Ouidio: Virg. Perſio: Lucano: Papinio: Martiale Donato & Seruio. Ad hoc in Cicerone: Salluſtio: Liuio: Valerio Max. & Trāquillo: Gellio nō nulla partim declaramus: partim emendamus & ex antiquis codicibus & receptiſſimorum auctoritate. Sed & hiſtorias quaſdam in tranſcurſu per alluſiones poetarum inſertas miſcuimus: Quib⁹ ſcimus Geniū tuū delectari. Vtq; volumini iuſta Magnitudo accederet: ac pariter varietate (que omnium iucundiſſima eſt) lector permulceretur: Adiecimus pręlectiones quaſdam in varios Auctores: Quibus præfari quotannis ferme noſter mos fuit: Cū publice profiteremur. Cūq; ad Beroaldum noſtrū & Codrum viros vndecūq; Eruditiſſimos & ad nos qualeſcūq; audiendos tum officij tum genij tui cauſa ventitares: aliquam forte audire potuiſti. Eoq; libenti⁹ has etiam prælectiones adiunximus: ꝙ in vna mentio eſt tuę ſacræ peregrinationis: qua hieroſolimam petijſti: immo adoraſti: ꝙq; interdum Illuſtris principis noſtri patris tui Auguſtiſſimi meminimus. Prępropera (fateor) Editio eſt: ſed amoris affectu præcipitata: qui moras non patitur. Quapropter: ſi forte aliqua ſecus: q̄ opto: in animum tuum aut cuiuſuis lectoris deſcēderint: Celeritati aſcribatur & imputetur: quæ rem ipſam non permiſit matureſcere. ſi qua etiam ex his in aliorum ſcriptis aut commentarijs reperientur: non vitio det quiſq̄: ſed potius: ꝙ cum palma in medio ſit poſita: vel noluimus vel potius: tantum ocij non fuit: vt tot commentarios noſtri temporis (Qui prope inumeri ſunt:) euolueremus: ſiq; aliqua nimis omnino minuta pusq; nec editione digna cuiq̄ videbuntur: ſciat illud Martialis in nobis veriſſime cōprobari. Sunt bona ſunt quædam mediocria: ſunt mala plura: quæ legis hic: aliter non fit Auite liber. Cum ergo ſacris occupationibus pauliſper fueris leuatus: poteris delectu meliorum habito (ſi qua tamen bona hic ne dicam meliora ſunt) tibi pręlegere tanq̄ Anagnoſtes fidus: Petrus Borgolochus tuus epiſtolarum magiſter ornatus & amanuenſis politus: in amicos clienteſq; tuos apprime officioſus. Q đ: ſi (quæ tua in omnes benignitas: manſuetudo liberalitas & clementia eſt) noſtra hæc tyrocinia: & has primitiolas vnus tu mihi ſemp honoratus ſemperq; maximus probaueris: ita me in poſterum confirmabis: vt prope diem Panegyricon ad te ſim miſſurus: quo multa ſed quidem merita Domus tuę Bentiuolæ libenter agnoſces: Et alia meliora mox accipies: Quibus hęc qualiacūq; nunc præludunt. Ex quo hoc etiam fiet: vt aduerſus maleuolos & obtrectatores hac tua probatione ac patrocino ſuffultus: tutiſſime ambulare poſſim. Vale decus meum

Eiuſdem hendecaſyllabi ad libellum.

Feſtinas nimium libelle lucem
Præceps viſere. Vafra te Iuuentus
I dicet pete: quas mereris: vndas
Aut ignes piperiſq; ſis cucullus:
Paſcas vel tineas breueſq; blattas.
At tu Bentiuoli ſinu obuolutus
Antoni Latices focoſq; ſpernis.
Sic diſpendia nulla te morantur
Tanto vindice: nunc ſapis libelle.
Exis cum duce. cui perire vita eſt.

EIVSDEM IACOBI ANNOTATIONES ET PRIMVM IN OVIDIVM.

IN PRAECLARO. P. NASONIS METAMORPHOSEOS opere complura mendoſe & legunt̃ & exponunt̃. Ex quib⁹ illud pene in frõte atq; in veſtibulo occurrit. Quaq; erat & tellus: illic & pontus & aer: ſic erat inſtabilis tellus: inabilis vnda. Verſ⁹ hi elementorum cõfuſionem priſtinã ſignantes ita confuſe a plęriſq; omnibus exponebant̃: vt mihi nõ de chao ipſo loqui videretur poeta: ſed in ipſo potius chao immergi atq; obſcurari. Cæterum nos ſollicitius ſenſum inquirentes indagantesq; hunc locum ita emendamus: porphyrionis horatiani interpretis clariſſimi auctoritate admoniti Carmen hoc ita citantis. Quaq; fuit tellus. Illic & põtus: vt aer. Sic erat inſtabilis tellus: inabilis vnda. Hic enim ſenſus eſt. Ex quo: priuſq̃ elementa digeſta eſſent: tell⁹ diffuſa ſparſaq; iacebat: Et pro libidine quaquauerſum extendebatur: inſtabilis erat: quia in cẽtro nõ quieſcebat: ad quem ingenio ſuo ſemper cupit deuolui. Nec non quia in aere ſedebat aqua natari haud ſane poterat: cum ſolido corpori minime adiaceret. Phyſica enim ratione natari aquæ nõ valerent niſi denſo ſolidoq; adhærerent. Hic ergo ordo ſit. Tellus quaq; fuit. .i. quaquauerſum diſperſa eſt & diffuſa. fiatq; pauſa ac ſuſpendatur oratio: Demum inferatur. Illic & pontus ſupple fuit: vt pro vbi aer erat ſubaudiendum propter quæ tellus erat inſtabilis: Vndaq; innabilis: Vt ergo pro vbi hoc in loco accipiendum. Sic enim legit porphyrio illud horatianum in tertio odarum enarrans. Vt cũq; mecũ vos eritis pro vbicũq;. Hæc enim particula vt pro vbi ſæpius apud veteres ponebatur: Quod etiam annotauit Diomedes. Virgil. in quinto AEñ: Cęſis vt forte Iuuencis.

Denſior his tellus elementaq; grandia traxit.

Subeſt hic quoq; ſenſus occultior: & quem pauci agnoſcunt̃. per elementa grandia nos alluuionem materialem intelligimus: quæ hyle gręce dicitur: cuius Macrobius: Diogenes: & Seruius meminerunt: In qua fęx eſt elementorum omnium. .i. ignis ſordidior: aer: aqua & terra ſordidiora. Tellus ergo a poeta grandia elementa traxiſſe ideo memoratur: quam⁹ in eam ſordes & excrementa elementorum confluxerunt: Cui noſtræ ſententiæ Lucretius his verſibus blanditur & aſtipulatur. ſic igit̃ terræ concreto corpore pondus Conſtitit: atq; omnis mundi quaſi lim⁹ in imum Confluxit grauis & ſubſedit funditus: vt fęx. Elementa ergo grandia principia corpulenta materiaſq; fęcoſas accipe: quę vndiq; ad imam tellurem grauemq; defluxerunt. elementa namq; pro ſeminib⁹ & principijs apud eũdem Lucretiũ inuenire eſt: vt hoc carmine. Omnia. n. magis hęc e leuibus atq; rotundis ſeminibus multoq; minoribus ſunt elementis.

Et cum fulminibus facientes frigora ventos.

FVLGVRA ſubſtituimus: tum moti his verſibus tertij voluminis: vbi in hanc ſententiam huiuſmodi: quę in Aere concipiuntur: ita repetuntur. Ergo mœſtiſſimus altum æthera conſcẽdit vultumq; ſequentia traxit nubila: quis nymbos immixtaq; fulgura ventis: addidit: & tonitrus: & ineuitabile fulmen: tum maxime ſenſu: Quippe qui inſulſus foret & fatuus: Nec maieſtati diuini operis reſpondens: ſi frigora: legeres Nã venti nõ modo frigora, verum: etiam calores æſtuſq; interdum feruentiſſimos inferunt.

Aurea prima ſata eſt ętas: quę vindice nullo
Sponte ſua ſine lege fidem rectumq; colebat:
Pœna metuſq; aberant nec verba minantia fixo
Aere legebantur &c.

Legebantur putamus corrigendum: & ſi ligabantũr ab alijs reponatur. Exiſtimantibus poetam alludere ad leges: quę inciſæ in æreis tabulis parietibus affigebantur: vt ait Seruius: illud Virg. exponens: fixit leges precio atq; refixit. hic autem locus pene totus videtur excerptus ex monumentis fabij pictoris: cui⁹ verba hęc ſunt: Aurea ętas primo ortu generis humani fuit: ſic dicta: ꝙ poſterioribus ſeculis comparata ęque: atq; aurum inter metalla effulſit: Deĩde ſubſequitur: Principes quia iuſti erant & religionibus dediti: iure habiti Dij & dicti: Non enim arbitria illorum ab æquo: Vel populus a iure Innato diſcedebant: nullo tunc vindice: aut metu: ſed ſua ſponte retinebant fidem & rectum. Pudor ipſe regebat populos: & Ius principes: Ex quibus apparet huiuſmodi de Aurea ætate poetam Mutuatum non: vt vulg⁹ ſentit: ab Heſiodo: ſed ex Fabio pictore ſcriptore vetuſtiſſimo.

Tum primum ſubiere domos (domus antra fuerunt)

Et denſi frutices:et iunctę cortice virgæ:

VERSVS hos ita putamus ordinandos:tum primum & denſi frutices & virgæ iunctæ corticeſubiere domos parenteſis eſt domus antra fuerunt:& hic erit ſenſus: Tum primum frutices & virgæ veluti tibicines & fulturæ domos ſuſtinuere & quaſi ſuccollantes ſubiere: Ante enim ꝑ domibus ſpeluncas primitus mortales incoluere: vt ſcribunt Plynius:& Lucretius. In hāc vero noſtram ſententiam ſenecæ verba adſcripſimus ad Lucillium ita loquentis: Furcæ vtrinq; ſuſpenſę fulciabāt caſā ſpiſſaris ramalib⁹ ac frōde cōgeſta & in ꝓcliue diſpoſita decurſ⁹ imbrib⁹ q̄uis magnis erat. Fabius quoq; pictor hoc ſcriptū reliq̄t.dom⁹ illis nō extructę non ornatę luxuriaq; inſignes erant & ſplendidę:ſed vel criptę aut viminum tegulia & caua arborum ligna erant.

Quæſitiſq; diu terris vbi ſiſtere poſſet:

In mare laſſaris volucris vaga decidit Alis.

Volucres:de q̄b⁹ vulgo dr̄:& gen⁹ aeriū volucrea:diu terras q̄ſiſſe ait poeta:eas innuēs terreſtre potiuſq̄ aeriū aīal cōprobari:in quā ſentētiā Apuleij verba ſubiecim⁹. Immo ſi ſedulo aīaduertas:ipſe quoq; Aues terreſtre aīal:nō aeriū recti⁹ ꝓhibeanī:ſemp.n. illis victus oīs in terra ibidē pabulū:ibidē cubile:tm̄q; aera ꝓximū terrę volādo trāſuerberāt:Cęterū cū illis feſſa ſūt Remigia pennarū:Terra ceu portus eſt:Martian⁹ quoq; a medietate aeris vſq; ad montiū terræq; cōfinia hemitheos heroeſq; verſari oſtēdit:nec nō manes:quos agatos & Cacos demōas mēorat graia diſcretio.huiuſmōi ergo aeris aīantes erūt peculiares:volucres aūt minime: Cū potius terreſtres ſint.

Diſcedite templo:

Et velate caput cinctaſq; reſoluite veſtes

Quemadmodum relligio eſt Sacra ſilotis manibus tractare: ſic ego crediderim a dijs immortalibus iuſtam irrogatum iri mihi pœnā:ſi hæc tria excepta ex oraculo:q̄ myſtica ſunt nec ſine multa Sacri ritus cognitione dicta parcus & Ieiunus tranſmiſero. Signāda ergo q̄uis breuiter hęc tria ſunt primo:diſcedite templo:dictum eſt ex more augurum antiquo. Templum enim dicitur locus manu auguris deſignatus in aere:poſt quem factum illico captabanī Auguria. Vnde extemplo dictum ē ſubito: De hoc templo mentio eſt apud Liuium & Seruium: & apud Varronem plura: Et velate caput.hoc quoq; deducitur ex more ſacerdotum & Augurum:qui deos tecto capite ſic adorabant auctore Plutarcho: Vt aut operiendo capite ſeſe humiliores redderēt aut metu:ne quid ignominioſum aut triſtę interpretandum alicunde auribus accideret: Idcirco veſtem ad aures vſq; attollebant: Liuius ab vrbe condita: Augur inquit ad leuam ei⁹ capite velato ſedem cœpit: Cinctaſq; reſoluite veſtes:hoc quoq; ex priſca Sacrificantiū cōſuetudine deriuatum eſt. Nam vt inquit Seruius:piaculum in ſacrificio eſt aliquid eſſe religatū: Vnde Maro noſter dixit. Vnum exuta pedem vinclis in veſte recincta:& alibi Eripui fateor leto me & vincula rupi.

Et aut fallax ait eſt ſolertia nobis

Aut(pia ſunt nullumq; nephas oracula ſuadent)

Magna parens terra eſt.

VERSVS hi a plæriſq; non adhibita conuenienti ſtructura:nec interpoſita neceſſaria parentēſi confuſe leguntur & perperam intelliguntur. Nos vero ſuum ordinem adiungentes & debitā interpoſitionem apponentes ita ordinamus & exponimus :& Ait ſupple deucalion aut ſolertia fallax eſt nobis:hoc eſt aut nos viri fallimur:qui acutiores dicimur & ſolertiores iuxta illud Lucretij:& ſolertius eſt multo genus omne virile:aut terra magna parens eſt:parenteſis eſt:pia ſunt nullumq; nephas oracula ſuadent.hoc eſt:dij enim pietate inſignes nihil impiū ac nepharium ſuaderent.

Primus amor phœbi Daphne peneia &c.

SVB poetico figmento Daphnes:quæ Laurum ſignificat:forte alluſit poeta ad amorem conſtantiſſimum & pluſq̄ coniugalem Auguſti Cæſaris & Liuiæ Druſillæ: quā pręgnantem idem Auguſtus abduxit matrimonio Tiberij Neronis:dilexitq; & probauit vnice ac perſeueranter: ex qua nihil liberorum tulit:cum maxime cuperet. Huic autem cum Auguſto pacta eſſet: Gallinam inquit Plynius conſpicui candoris ſedenti aquila ex alto abiecit in gremium illęſam: intrepideq; miranti acceſſit miraculum:q̄m teneret roſtro laureum ramū onuſtū ſuis baccis. Conſeruari alitē & ſobolē iuſſere aruſpices: Ramūq; eū ſeri:ac rite cuſtodiri:mireq; ſylua ꝓuenit:ex ea poſtea triūphās Cęſar laurū in manu tenuit:coronāq; i capite geſſit. ac deinceps Imꝑatores Cęſares cūcti. Per Daphnen igiī Liuiā & hui⁹ lauri ramū potes accipe.hęc.n.cum Auguſto ſterilis vixit:vt laur⁹. Nec nō ꝑ phœbum Auguſtam:q tū apollinis filius voluit dici & exiſtima-

ri.tum magis Apollo eſt dictus:qđ ex Tranquilli hiſtoria clarius luce perſpicies. Sidonius A=
pollinaris inde ait:Maculis genitricis Alter phœbigenam ſeſe gaudebat haberi. Et in buccoli=
cis Virg.principi dum blanditur:inquit:Tuus iam regnat Apollo:per apollinem Auguſtum ſi
gnans:quod etiam annotauit Seruius.

Eridanuſq; ſenex lentiſq; Amphryſus & eas.

Sic quidem in venuſtis codicibus plæriſq; legitur:quã lectionem ſi probemus : de Eridano i
qui prope Athenas reponitur:neceſſe eſt intelligamus: de quo Strabo his verbis meminit. In
fluuiorum aggregatione ridere Callimachus inquit:ſi quis ſcribere audeat virgines athenienſes
dulce ac puꝝ Eridani haurire vinum a quo pecora ſe abſtinẽt. Sũt aũt aq̃ potui ſuauiſſimę fon=
tes(vt aiũt)extra portas:quas diocharis appellãt iuxta lyceũ. Hui⁹ ẽt meminit Pauſanias. Eri=
danũ ad hoc Hygin⁹ his verbis memorat. Eridanũ hũc aliſ nilũ:Cõplures Oceanũ eẽ dixerũt.
Arat⁹ in cœlo repoſuit. vtq;:vñ digreſſi ſumus:reuertamur:ita in dubio vetuſtas fuit de Erida=
no:qđ Strabo.v.volumīe nõ dubitauit hęc ſcribere. Reliqua ꝑmulta fabulis vulgata vel ficta
Alium in modum abſint:ſicut:Quę ad Phaetontem & ſorores eliades ī populos conuerſas cir=
ca Amnẽ Eridanũ:q nullibi terraꝝ extitit. Huc adde:qđ ſi de attico Eridano velis ītelligere:nõ
belle neq; concīne iter Theſſaliæ fluuios apponet. Vt igit̃ & nos audacter aliquid in hoc īmute=
mus:forte ſic corrigi poterit hic verſus. Appidanus Phęnix leniſq; Amphryſus & Eas. Appi
danus.n.& Phęnix in theſſalia ꝓximi a Plynio conſcribuntur:necnon a Strabone. Hui⁹ etiam
Lucanus ita meminit. Accipit Aſopus curſus Phęnixq; Melaſq;. Et:quia Idẽ Lucanus de Ap
pidano hoc ſcriptũ reliq̃t: It flumīe rapto Appidan⁹: Appidan⁹ ſenex dici nõ poterit:q leniter
fluat ſcđm īteꝑtẽ. Cęteꝝ ſi ſenex leges:ad ſpumas potius aut ad caniciẽ & colorẽ Aquę referat̃.

Iam paſcua lernæ:

Conſitaq; arboribus lycea reliquerat arua.

Caſtigandum cenſemus hoc carmẽ:& ꝓ lycea lyrcea reponẽdum:Ne:ſi lycea legas : & ſenſus &
ſyllaba:quæ prima in lyceo corripit̃:repugnẽt. lyrcea ergo arua iterum contẽdimus legẽdũ. Ina
chus.n.fluuius:vt ait Strabo:iuxta lernam labit̃:qui orit̃ ex lyrceo ad Cynuriam montem Ar=
chadię. De lyrceo ſũt hoc:Papynius in.iiij. Thebaidos mentionem fecit hoc carmine: Aret ler
na nocens: Aret lyrceus:& ingẽs Inachus. Quẽ verſum Priſcianus pariter citat.

Arte noua vociſq; deum dulcedine captum

Hoc mihi conſilium tecum dixiſſe manebit.

Hic non deſunt:qui colloquiũ:quiq; conſilium legãt. Nos vero malumus condiliũ emenda=
re. Cum enim poeta ſupra cecinisſet Pana calamos paluſtres fuiſſe complexum: nunc huiuſmo
di calamorum fortuitam complexionem Condilium appellat:qđ Verbũ eſt a condilo:quo grę
ce pugnus latine ſignificatur & annulus. Multi ad hoc calami fiſtulam componentes condiliũ
appellari poſſe videntur.

Martialis. parui fiſtula condili ſonabit. Saxoq; cruentum

Deijcit:& maculat pręruptam ſanguine rupem.

Hunc locum ita exponẽdum putamus. Mercurius deijcit argum cruẽtum ſaxo: Perq; copu=
lam &: Intelligimus eundẽ Mercurium maculaſſe rupem ſanguīe:hoc eſt ſaxũ epitaphio Cruẽ=
to inſcripſiſſe. Qđ ſeq̃ns verſus continet. Arge iaces:quodq; ī tot lumina lumen habebas: Ex
tinctum eſt:cẽtumq; oculos nox occupat vna. Credimus igitur hoc diſtichon in memoriã agri
interempti a Mercurio ter maximo ac omnium bonarum artium interprete ſubito fuiſſe exara=
tũ. Niſi forte videri poſſit ſarcaſmos:hoc eſt hoſtilis quædam deriſio & inſultatio.

Hinc Epaphus magni genitus de ſemine tandem

Creditur eſſe Iouis: Perq; vrbes iuncta parenti. Templa tenet &c.

Quo pacto Io:quæ poſtea Iſis nuncupata eſt:in egypto coli & adorari cœperit:nouerunt plæ=
riq; omnes. Qua vero ratione Epaphus : haud q̃ q̃ exponunt interpretes. per Epaphum igitur
intelligitur Apis: De quo Herodotus ī.iij.hiſtoriarum ita meminit. Apis:quem gręci Epaphũ
vocant.apparuit:& in ſecundo Apis inquit gręca lingua eſt Epaphus. De quo Api.plura apud
Plynium: Diodorũq; ſiculũ:& Euſebium inuenies. Iſis autem & apis iunctim ī ęgypto colebãt

Ethiopaſq; ſuos poſitoſq; ſub ignibus indos

Sydereis tranſit:patrioſq; adit impiger ortus.

Cur ęthiopas ſuas appellauerit:in ambiguo eſt. Nos autem ob hoc dictos putamus:vel q̃a
cum phaeton ſit idem:qui ſol.ęthiopas nigros loci proximitate reddit. De quibus Ariſ.in cau
ſis:& in quã ſentẽtiam ita ſcripſit Hyginus. Qui ꝓximi ſũt ęſtiuo circulo:eos ęthiopas & peru=
ſto eẽ corpe. Vl̃ q̃m in ęthiopia phaetõ regnauit: Vt ait Beroſus:apđ ligures ingt phaetõ relicto fi
lio ligure:reuerſus eſt ī ęthiopiã. Euripides ad hoc in phaetonte traditam eẽ Clymenen Meropi

& terræ eiꝰ impſũ habere aſſerit:ęthiopiã intelligẽs. Aut iõ ſuoa dixit:qa mox dictuꝰẽ: Sangui
ne tũ credũt in corpora ſũma vocato Aethiopũ populoa nigrũ traxiſſe colorem.

Regia ſolia erat ſublimibus alta columnis &c.

Quemadmodũ Seruius interpres clariſſimus cõmentario ſeptimo eñ. Illud expõnẽs: Tectũ
Auguſtum ingẽs cẽtũ ſublime colũnis Vrbe fuit ſumma &c. Domũ in palatio ab Auguſto fa-
ctã Virgi.ꝑ tranſitũ laudaſſe ſcribit: Sic nos hoc loco Ouid. obiter & in tranſcurſu eiuſdẽ Au-
guſti ſacroſanctis penatibꝰ Aſſentari putamꝰ. Et forte ꝑ regiã baſilicã accipiemꝰ :nec non per
hanc tẽplũ palatini apollinis:cuiꝰ cõplures meminerunt:& imprimis Tranquillus:cuius verba
hæc ſunt. Templum apollinis in ea parte palatinæ domus excitauit:quã fulmine ictã Deſidera
ri a deo augures ꝓnũciarãt. Addidit porticus cũ bibliotheca latina græcaqꝫ:quo in loco Iam ſe
nior ſæpe ſenatum habuit:decuriaſqꝫ Iudicium cognouit.

Aureua axis erat temo aureua: aurea ſummæ
Curuatura rotæ:radiorum argenteus ordo.

His verſibua Cacozelia eſt per effectionem decoris corrupta ſententia: Cũ eo ipſo decore ꝭ ora
tio :quo illam voluit auctor exornare: quæ fit aut nimio tumore: Vt eſt illud Iuppiter o pręſens
Cæli qui ſydera torques: ore tuo dicenda loquar: aut nimio cultu ,& ornatu: vt in exemplo ꝓſen
ti: Quem locum obſeruauit Diomedes.

Munichioſqꝫ volans agros gratamqꝫ mineruæ
Deſpectabat humum: cultiqꝫ arbuſta lycei.

De lyceo archadiæ celeberrimo hoc in loco ſentire bene nõ potes. loquitꝭ enim poeta De locis
artico ſolo accumbentibus. De gymnaſio igitꝭ ꝓpe athenas malumꝰ intelligere: cuius Cicero
Gellius & Diogenes mentionẽ faciũt. Iocũdiſſimꝰ.n.ſeceſſua fuit: Vbi ambulãs Ariſtoteles
diſputabat. Strabo ẽt ꝓpe athenas lyceũ põit achademiã & philoſophorũ hortos: appellatũqꝫ
autumat a lyco Pãdiõis filio: a quo lycij quoqꝫ in Aſia denoĩati fuere:

Archadiæ tamen eſt impenſior illi
Cura ſuæ.

Archadiam Iouis ꝓpterea noĩat poeta: ꝙ ꝓſelinea dicti cæteris pręſtare vetuſtate ſeſe iactabãt
quaſi vel cũ Ioue ætate compares: vel potius ante Iouem fuiſſent: vtpote qui cum cretenſibus
contendãt de alimentis ac Iouis infantia: quod imprimis Azanes atqꝫ parrhaſij facere ſolebãt
Qui ſe antiqtate vniuerſam gratiam excellere auctore ſtrabone laudabãt. De quibꝰ ita Papiniꝰ
in quarto. Theb. loquitꝭ Venit & Idæis vlulatibus æmulus Azan parrhaſiiſqꝫ duces.

Maiorqꝫ ambobua olympus.

Ex quo olympi mentio frequens eſt: tum apud hiſtoricoa: tum apud poetas: ne quiſpiam huiꝰ
nominis multiformi ſignificantia differatur diſtorqueaturqꝫ: ſemel affatim vocem hanc expo-
namꝰ quatuor olympoa memorat Strabo: olympum in Theſſalia: qui a Theophraſto Pierius
nuncupatur: in myſia: cuius & Idem & Herodotua meminerunt: In lycia: nec non in phrygia:
De quibus plura apud Plynium & eũdem Strabonem inuenies. Xenophon vero in æquocis
olympus inquit plura ſignificat. Nam omnis mons regionis altior olympus a græcis dicitur:
Vnde & plures olympi quaſi toti lympidi: a Barbaria etiam omne Spatium circulare lympus
dictus: olympua etiam Area interior eſt: vnde Cato in originibus fani olympum foſſamqꝫ ſa-
cratam: cum ait ambitum & interiorem aream intelligimꝰ. Sacrum etiam pomœrium olympꝰ
eſt. Hac etiam voce cælum ſignificatur. tuncqꝫ olympus dictus eſt: Vt ait Priſcianus: quaſi olo
lampos. ſ. totua lucens.

Vt tamen ingratos in pectora fudit odores:
Et dedit amplexua iniuſtaqꝫ buſta peregit.

Forte per buſta iniuſta exequias paruas: quales extemporales ſolent eſſe: & quaa tunc fors ipſa
dabat: potes accipgre. Iniuſtus enim paruum interdum ſignificat: ſicut contra Cicero iuſtas ini
micitias magnas appellauit Aſconio authore Vir. Non ſecꝰ ac patrijs acer romanꝰ in oris: iniu
ſto ſub faſce viam dum carpit.

Exuritqꝫ hęrbas & ſumma papauera carpit.

Non modo hic alluditur ad Tarquinij ſuperbi hiſtoriam notiſſimam: quem conſtat papauerũ
cacumina decutiendo ſæuum illum & ſanguinarium nuncium remiſiſſe ex horto: cuius rei Liui
us: Dionyſius: Valerius. Et alij complures meminerunt: Sed & ad illud Periandri: quem ferunt
nihil reſpondiſſe ei: q conſilij petendi cauſa ad ipſum miſſus fuerat: Sed ſupereminẽtes ſpicas
demendo: ſegetem æquaſſe: cuius cauſam cum non intelligeret nuncius: ac factum ab eo narra
ret: intellexiſſe Traſibulum: ꝙ oportebat ſupereminentea ciues auferre: Quod ſcribit Ariſto-
teles in tertio politicorum: Nec non Laertius Diogenes.

IN tertio volumine paſſim ſic legitur. Prima fidem vociſq; datę tentamina ſumpſit Cerula
Liriöpe. Tu vero ex Priſciano legito fide pro fidei iuxta illud. Vir. libra die ſõniq; pares vbi fe
cerit horas. aut eſt genitiuus antiquus: propter qđ in ſexto legendum ſic aſſeueram⁹. Viq; fide
pignus dextras vtriuſq; popoſcit. Lucretius: Multaq; praeterea tibi poſſum commemorando
Argumenta fide dictis cõtendere noſtris. Flaccus etiam ſcripſit Praeſtantis iuuenẽ fide ꝓ fidei.
Hunc dixere tamen famulum comitemq; ſacrorum Cepimus.
Quemadmodum Seruius omneſq; eruditi animaduerterunt Maronem ſub inuolucro poetico
frequenter ad ritus antiquos romanaſq; hiſtorias alludere: ita audacter crediderim Ouidiũ in gra
tiam Auguſti ſubinde romanas peregrinaſq; hiſtorias ſignare. Hic ergo ſacerdotis veiẽtani ca
ſum innuere videtur: de quo in hanc ſententiam legitur: ꝙ cum albanus lacus plus ſolito intumuiſ
ſet: iſq; ſacerdos quaedam in modum vaticinij cecinisſet: ad colloquium blande a Romano ex
citus inermis & imbecillis ab armato & praeualenti eodem Romano iuuene raptus: in caſtra ro
manorum tranſlatus: remedium tanti timotis romanis patefacere coactus eſt. Quę hiſtoria col
ligitur in primis ex. T. Liuio & Valerio max. Et dubia eſt de te Babylonia narret Derceti:
quã verſa ſquamis velantibus artus Stagna palestini credunt coluiſſe figura.
De derceta dea: quae iuxta Aſcalonia ſtagnum colebatur: facie hominis reliqua parte piſcis de
q; eius fabula meminit copioſe Diodorus ſiculus in tertio. Verum: quoniam idem tradit pudo
re doloreq; in lacũ abieciſſe atq; ibi in piſcem conuerſam: Vnde & ſyri vſq; ad haec tempora his
piſcibus abſtinentes eos pro dijs colunt: Hoc addimus ex Higino. Diogenites Eritbraclus ait
quodam tempore Venerem cum cupidine filio in ſyriam ad flumẽ. Euphratẽ veniſſe: & eodẽ lo
co repente Tiphona gigantem appuiſſe. Venerem autem cum filio in flumen ſe ꝓieciſſe: & ibi
figuram piſciũ forma mutaſſe. Quo facto ꝑiculo eſſe liberatos. Itaq; poſtea ſyros: qui in his lo
cis ſunt proximi: deſtitiſſe piſces ęſitare: ꝙ vereantur eos capere ne ſimili cauſa deorum praeſi
dia impugnare videantur: aut eos ipſos captare.
Vulgatos taceo dixit paſtoris amores Daphnidis Idęi: quem Nimphe pellicis ira
Contulit in ſaxum: tantus dolor vrit amantes. Quia fabella Daphnidis non multum protrita
eſt noſtris eam ob hoc ita explicamus. Daphnis Mercurij filius fuit: quẽ Nympha thalia nomi
ne pepijt effulctimq; arſit: vt ait Soſithe⁹. Haec poſtea ſuſpicione pellicis offenſa: Daphnidis
congreſſus amolita eſt. At ille amoris deſiderio extabuit: Cuius mortem longo carmine deflet
Theocritus: Ouid. pallidus in lenta Naide Daphnis erat: cur autem hic poeta dicat eam in ſaxũ
commutaſſe Daphnim: Declarandum ſit cenſeo. Quẽadmodũ Niobe lapidea fingitur aucto
re Cicerone propter aeternum in luctu ſilentium: ita crediderim paſtorem hunc dolore repulſae
attonitum ac ſtupidum inſtar ſtatuę iugiter ſiluiſſe: nec non ex illo ſtupore ac interno dolore cõ
ſumptũ. quo intellecto haud quaq̃ poeta noſter a Theocrito diſſẽtire videbiť in morte Daphni
dis vt nõnulli male iudicãt. Nec nõ: q̃a in fabella Hermaphroditi eodem volumine ſũt hi verſ⁹:
Vnde ſit infamis quare male fortibus vndis
Salmacis eneruet: tactoſq; remolliat artus:
Diſcite cauſa latet. Pro viribus ſcrutati ſumus: an cauſa huiuſce rei poſſet inueniri ne a puella
vinceremur: aut cum puella penitus ſentiremus. Sic ergo ſcriptum offendimus in ſecundo Vi
truuij de fonte hoc diſſerentis. In cornu autem ſummo dextro Veneris & Mercurij Phanum
ad ipſum Salmacidis Fontem. Is autem falſa opiniõe putatur Venereo morbo implicare eos
qui ex eo biberint. ſed haec opinio quare per orbem terrarum ſit peruagata: non pigebit expo
nere: Non enim qđ dicitur molles & impudicos ex ea aqua fieri: id poteſt eſſe. Sed eſt eius fon
tis poteſtas perlucida. Saporq; eius egregius. Cum autem Melas & Areuanias ab argis & troe
zene Coloniam communem eo loci deduxiſſẽt barbaros caras & lelegas eiecerũt. Hi autem ad
montes fugati diſcurrebant: & ibi latrocinia facientes crudeliter eos vaſtabant. Poſtea de colo
nis vnus ad eum Fontem propter bonitatem aquae quaeſtus cauſa tabernam omnibus copijs
inſtruxit: Eamq; exercendo eos barbaros allectabat: ita ſingulatim decurrentes & ad coet⁹ con
uenientes e duro feroq; more commutati in graecorum conſuetudinem & iam ſuauitatẽ ſua vo
luntate reducebantur. Ergo ea aqua non impudico morbi vitio: ſed humanitatis dulcedine mol
litia animis barbarorum eam famam eſt adepta: Ex his verbis apparet hiſtoriam occultiorem
ſub hac fabella delitescere.
Timpana cum ſubito non apparentia raucis
Obſtrepuere ſonis.
Verſus hic ex quarto volumine hiſtoriam eam notare videtur: de qua Valerius in memorabili
bus: & Plutarchus in Caeſare meminerunt. Haecq; in commentarijs legunť. Eodẽ: quo Caeſar
Pompeiũ in pharſalia profligauit: antiochię in ſyria bis tantus exercit⁹ clamor & ſignorũ ſon⁹

exauditus eſt: vt in muris armata ciuitas diſcutreret. hoc idem ptholemaide accidit. pgami i occultis & remotis templis: quo præter ſacerdotes adire plias non eſt: quæ græci adyta appellant tympana ſonuerunt. Ex quibus colligimus ſuſpicamurq; poetam hoc loco tympana hęc pgami audita agnoſcere: ſimulq; auguſto principi in victoria Iulij patris ex bello ciuili Pompeiano blandiri.

Protinus andromeden & tanti p̄mia facti: indotata rapit. hoc in loco verbum hoc indotata exponendum putamus pro incompta in quā ſignificationem: illud quoq; ex ſeptimo volumine conuenit: aut dantur in altos indotata rogos. Hæc ex Marcello & Cicerone.

Ecce ſuenites genitus metione phorbas:

Suenites nomen deductum putamus haud quaq̄ a ſuenio æthiopiæ oppido ſecundum interp̄tem: Sed a Syene: qđ eſt oppidum ſupra alexandriam quinq; milibus ſtadiorum de quo Plynius & Seruius. Lucanus atq; vmbras nuſq̄ flectente ſyene: qua propter ſyenites etiam legi poſſe credimus: nec non ſuenites cognatione litterarum. y. & u.

Concidit & digitis morientibus ille retentat.

Fila lyræ: caſuq; fuit miſerabile carmen.

Hanc extremam ex quinto volumine particulam cum legeremꝰ Caſuq; fuit miſerabile carmē: recordati ſumus tragœdię hoc eſt triſtis & luctuoſi exitus Marci Craſſi in parthia interempti: de quo hęc pręclare apud Plutarchum in hanc ſententiam ſcribuntur: Cum nuntius a Surina miſſus: qui Craſſi caput ferebat: ad hyrodem perueniſſet: eorum regem in conuiuio accubantem offendit: & Iaſon tralliensis fabularum actor remotis iam menſis Euripidis fabulā de furijs Agaues actitabat: cūq; ab omnibus ſumma iucunditate & lętitia probarentur: Scylaces caput Craſſi in medium proiecit. Iaſon vero dimiſſis: quę manibus tunc geſtabat: luctus inſignibus: Craſſi capite in manibus ſumpto quaſi furens debacchari cœpit: ac multis caput illud telis perfodit verſus e tragœdia huiuſmodi decantans Ferimus e montibus: hinuli pręda felicissimā. huiuſmodi ergo finē Craſſi expeditio quaſi tragœdia quędam ſortita eſt: ad quem nunc alludere videtur poeta.

Sed phaſq; nephaſq;

Confuſura ruit pœnęq; in imagine tota eſt.

Hoc etiam in loco nec non inferiori carminē ſexti vol. vbi ait non eſt lachrymis hoc inquit agēdum: Sed ferro. alludit ad Thomyrim reginam ſcytharum ferociſſimam: quę filio a Cyro Perſarum rege interfecto haud quaq̄ lachrymis fœmineo more parentauit: ſed vltione pluſq̄ virili. Cyrum namq; cum ducentis millibus Perſarum diſpoſitis in montibus inſidijs trucidauit: vt ſcribunt Trogus & Iuſtinus: qua etiam de re tales ſunt Endecaſyllabi Sidonij Apollinaris.

Non Cyrum Aſtiagis loquor nepotem:
Nutritum vbere quem ferunt canino:
Cuius non valuit rapacitatem
Vel lydi ſatiare gaza Crœſi:
Cuius nec feritas ſubacta tunc eſt:
Cęſis milibus ante cum ducentis
In vallis ſcythicę coactus arctum
Orbatę ad Thomyris veniret vtrem

In octauo verſus hic a plęriſq; ſic legitur. Pręd aq; potita nephanda fert ſecum ſpolium ſceleris Vbi ſceleris legitur: celeris emendamus cum ex antiquo codice tum ex Priſciano locum hunc ita citante: Hicq; ordo erit ipſa Celeris hoc eſt feſtina fert ſecum ſpolium. Nec nō in eodem vbi legebatur cūq; feretiade & hyanteo iolaoq; particula expungatur: ne claudicet verſꝰ in ſyllaba Feretiades enim gręce Φηρητιαδης dicitur: & ſcribitur per η in primis duabꝰ ſyllabis: quę per hoc producuntur. ſignificatur autem Admetus filius pheretiæ: cuiꝰ meminit Homerus

Immunitamq; frequentat ſparthen

Hanc etiam particulam percurrentes Epitheti huiuſce ratione penſitata: admoniti ſumus dicti Ageſilai ſparthani ducis: de quo Plutarchus in apophthegmatis ita ſcribit. Ageſilaus percunctante quodam quamobrem Spartha careret muris: oſtenſis armatis ciuibus: hi ſunt inquit Lacedęmoniorum muri. apud eundem cuidā reſpondit Cleomenes in hanc ſententiam. qđ ſi mœnia fœlices ciuitates efficiſſet: infęliciſſimam eſſe ſpartham neceſſe erat: cum nullis ſit ſepta mœnibus.

Illud etiam ita ab omnibus legi ſolet: & quæ pars admonet: abſit. nos vero ex Priſciano abſtitit pro abſtitit reponimus.

Et nondum totos ornata capillos.

Sub hoc Alcyones fabellę inuolucro ĩgenioſus poeta ĩ.xj.alludit ad Semyramim:de qua Valeri⁹ Maxim⁹ nono memorabiliũ ſic loquiť.nãq; Semyramis Aſſyrioꝝ regina:cũ ei circa cultũ capitis occupatę nunciatũ eẽt Babylonã defeciſſe:iã pte criniũ adhuc ſoluta:ptin⁹ ad eã expugnandã cucurrit:nec pri⁹ decorẽ capilloꝝ ĩ ordinẽ:q̃ tantã vrbẽ ĩ ptãtem ſuã redegit. quo circa ſtatua ei⁹ Babylone poſita ẽ illo habitu:quo ad vltionẽ exigẽdã celeritate p̃cipiti tetẽdit:de cuius mulieris ĩmo viraginis excellẽtia hũc ĩ modũ loquiť Beroſus. Hęc añceſſit militia:triũphis & diuitijs:victorijs oẽs mortales. Ipſa hãc vrbẽ maximã ex oppido fecit:vt magis dici poſſit illã ędificaſſe:q̃ ampliaſſe. Nemo vnq̃ huic fœminę cõparãd⁹ ẽ viroꝝ. tanta.n.in eius vita dicũtur & ſcribuntur:tũ ad vituperationem:tum maxime ad collaudationem magnifica.

Nec leuius:q̃:ſiquis Athon pindum vereualſos &c.

Hoc carmie alludiť ad hiſtoriã Xerſis Perſaꝝ regis maximi pariterq; potẽtiſſimi: q montem Athon cõtinẽti abſcidit ĩ lõgitudiem paſſuũ mille qngentoꝝ:vt ait Plyni⁹:qua de re Iuuenalis Crediť oli velificat⁹ Athos & Sidonius iqt:Admiſſoq; ĩ athõ tumẽte põto: iuxta frõdiferę Cacumẽ alpis Scalptas claſſibus ire p cauernas. Necnõ p Pindũ ĩclarũ Herculis facinus innuit:qui Theſſaliam ſtagnantẽ apuit ac tẽpe:cuius rei Diodorus Seneca & Lucanus commeminerunt.

Et primo:ſi ſit circunſpicit illic:
Qui modo viſus erat:nam moti voce miniſtri
Intulerat lumen.

Hic quoq; videť alludi ad hiſtoriã Caſſij parmẽſis:q.M. Antonij partes ſequut⁹ exiſtimauiť ad ſe venire hoiem ingentis magnitudinis:coloris nigri:ſquallidum Barba:& capillo demiſſo Interrogatumq; quiſnam eſſet. Rñdiſſe cacodemona. ꝑterritus tam tetro viſu & nomine horrẽdo:ſeruos inclamauit:Sciſcitatuſq; ẽ:ſi quẽ talis habit⁹:aut itrãtẽ cubiculũ:aut exeũtẽ vidiſſet: Quib⁹ affirmãtib⁹ neminẽ illuc acceſſiſſe:Iteꝝ qeti ſe dedit:& eadẽ aio ei⁹ obuerſata ẽ ſpecies. Fugato ergo ſõno:Lumẽ itro ferri iuſſit:pueroſq; a ſe diſcedere vetuit. Hęc ex Valerio.

Tunc quoq; cura fuit partes velare pudendas:

Cuius hoc ĩ.xij. videať tractũ ex euripide:q de Polyxena ita ĩquit πολλην προνοιαν εοχειν ευοχημωσ πεσειν id eſt multam prudentiam habuit honeſte cadere:tamẽ videtur hoc quoq; loco alludere ad Cæſarẽ:qui cum ĩ ſenatu ſtrictis vndiq; pugionib⁹ feriretur:ita togã cõpoſuit: in eaq; ſe conuoluit:vt honeſte caderet. Qđ etiam Pompeium & nonnullos ex nobilioribus romanis moribundos ſeruaſſe legimus

Turnuſq; cadit:cadit Ardea Turno
Soſpite dicta potẽs:quã poſt q̃ Barbarus enſis
Abſtulit:& tępida patuerunt tecta fauilla:
Congerie:e media tum primum cognita præpes
Subuolat:& cineres plauſis euerberat alis.

Hoc in loco verba Seruij ex commẽtario ſeptimo æneĩ. recitanda cenſemus:quæ talia ſunt. illud namq; Ouidij Metamorphoſeos fabuloſum:incenſam ab Annibale ardeam:& in hanc auem eſſe conuerſam. Quæ lectio Si vera eſt:tum Barbarus enſis non Aeneę.ſed.Annibalis intelligetur. qua enim ratione Ouidius noſter:Cum Auguſto blandiatur:per Aeneam Veneris filium:eum barbarum appellare potuerit:non Hercule agnoſco. Sed & Virg.in tota ęneidos(qđ equidem ſciam vel meminerim)nunq̃ Barbarum æneam appellat. Verum in hoc vt etiam ĩ multis:Amplius cenſemus requirendum.

Cornuaq; auratis miram referentia formam.
Poſtibus inſculpunt:longum manſura per æuum.

Mendoſe verſus hic exponitur & legitur. Non enim auratis:Sed ęratis poſtibus legendum ẽ ex hiſtoria Valerij:cuius verba hęc ſunt de Cippo loquentis. Cuius teſtandę rei gratia capitis effigies æreę portæ:qua exceſſerat:incluſa eſt:Dictaq; rauduſcula. nam olim ęra raudera dicebantur. qđ vt clarius intelligatur.M.Varronis verba hæc adiungemus. Deinde porta rauduſcula: q; ærata fuit.æs raudus dictum:ex eo in veteribus mancupijs ſcriptũ.Rauduſculo librã ferito.

Dextra prærupta celenia parte
Romechiumq; legit.

Locus hic diutiſſime nos diſtorſit:& tantiſper dum forte Pompeium legeremus:vbi rumentum fractionem oſtendit appellari:ſtatimq; Rhegium illi apponit:municipium in freto Sicilię qđ ab rumpendo dictum eſt. Quibus verbis excitati repente admoniti ſumus huius loci. Quapropter credimus rumentum hic eſſe legendum:non romechium:per qđ intelligimus Rhegiũ oppidum celeberrimum:De quo multa Strabo:Plynius & cæteri. Q; vt credamus ita eſſe:tum

ſenſus perficit:tum codex antiquus noſter:vbi Rumethium legebatur. Paucis igitur mutatis literis Rumentum honeſte aſſeueramus legendum.

¶ Eiuſdem in Virgilium.

IN Iudicio buccolico Maronis ſcriptum eſt. Archades ambo & cantare pares & reſpõdere parati. & illud Pan etiam archadia mecum ſi iudice certet: Pan etiam archadia dicet ſe iudice victum. Et hoc: ſoli cantare periti Archades.

Cur tam frequenter Maro Archadas in cantu celebres ponat: Nullus interpres hactenus (Q đ legerim) enarrat. Nos vero communi vtilitati conſultũ cupientes ex Polybio hæc excerpſimus quęſitum ſoluentia. Muſicam vniuerſis hominibus vtilem eſſe conſtat: Archadibus neceſſariam. Archades in ea non ſolum pueros: verum etiam Adoleſcentes & Iuuenes vſq; ad. xxx. annum exerceri volunt: homines alioqui vitę difficilis & auſterę. Pueros ergo ab ineunte ętate in cantibus hymnorum & pęanum aſſuefieri mos eſt: Quibus ſinguli iuxta patrię morem Genios: heroas & deos laudare conſueuerunt. Poſt hęc Philoxeni & Timothei diſciplinis inſtructi cum cantibus & chorę is ludos Libero patri faciunt. Omnis deniq; eorum vita in huiuſmodi cantibus verſatur. Quę res a maioribus inſtituta: non deliciarum aut laſciuię gratia: Sed cum animaduerterent aſſiduos eius gentis labores in colendis agris: & Duritiam atq; aſperitatẽ vitę: pręterea etiam morum auſteritatem: Quæ ex frigiditate & triſtitia aeris prouenit: Cui nos ſimilis gigni neceſſario oportet (non obſcurum eſt. n. plagas cœli eſſe: Quæ gentes moribus & forma & colore & plęriſq; diſciplinis inter ſe diſſimiles faciunt) volẽtes igitur Archadica mitem & tractabilem reddere naturam: Quæ pſe ferocior ac durior videbatur: primo ea omnia: Quæ ſupra meminimus: introduxerunt. Deinde conuentus omnis & ſacrificia plurima: in quibus viri ac mulieres congregarentur: poſtremo virginum ac puerorum choros: quę omnia ad eum finẽ fecere: vt id: qđ in animis hominũ natura durius erat cõſuetudine placaretur ac mitius fieret.

In eodem verſus hi ſunt Quid loquar aut Scyllam niſi quã fama ſecuta ẽ: Candida ſuccinctã latrantibus inguina monſtris: Dulichias vexaſſe rates &c. Plæriq; omnes verſus hos ita exponunt: perinde ac Scyllam niſi pro phorci poeta poſuerit: tanq̃ hęc in auem tantummodo fuerit transfigurata: Illa vero in monſtrum maris deformata. Cæterum tum ex Marone ad Meſſalam ſcribente: tum etiam ex Ouidio accuratus lector hanc Metamorphoſim monſtri maritimi vtriq; Scyllę conuenire clarius ſole deprehendet: ex quo Lucretius docte Scyllas ſuccinctas canibus Semimarinis multitudinis numero ſcripſit. Ouidius huic noſtrę ſentẽtię in amoribus ita aſtipulaẽ: Per nos Scylla pr̃i canos furata capillos Pube pmit rabidos inguinibuſq; canes: Nec nõ i ſecũdo de remedio amoris iqr: Pręterita cauĭ niſe de nauita gaudet: Ex qb⁹ colligim⁹ Syllã niſi filiã accipiẽdã: nõ phorci: vt ait Seru⁹. In quã nr̃a ſẽtẽtiã verba Strabõis adijcim⁹. Syllæũ: Q đ i hermie ẽ: nomẽ a Niſi filia Sylla cœpiſſe igunt: q̃ Minois cupiditate capta: Cũ niſeã ꝑditiõe tradidiſſet: ab eo i pfũdũ deiecta ẽ: & fluctib⁹ horiũ agitara ſepulturam obtinuit.

Id quoq; obſeruatiõe dignũ putam⁹: Q đ ait Seru⁹ idẽ: dũ hoc Virg. expõit: Quas illi Philomela dapes. Atq hoc ꝓgne fecit: p hoc volẽs inuere poetã iproprie philomelã ꝓꝓgne poſuiſſe. At nos philomelã ꝓ hirũdie eaq;: q̃ Terei cõiunx memoraẽ: dici poſſe aſſeueram⁹: Papyni⁹: nõ ſic philomela penates circuit ãplectẽs: ai amq; i pignora trãſfert. legim⁹ ad hoc apđ M. Varronẽ hæc verba: Luſciola: q luctuoſe canere exiſtimaẽ: atq; eẽ ex attica ꝓgne facta auis: qb⁹ verbis ꝓgnẽ cõſtat i luſciniã: cõuerſã. Prob⁹ ẽt huic nrę ſnię inĩdens ꝓgnẽ i luſciniã: philomelã i hirũdinẽ cõmutaras affirmat: proprie ergo & docte poetã ẽt hoc loco locutũ cõtendim⁹: Sicut & in ſuperiori exemplo de Sylla niſi probauimus. Et quia adduximus Varronis teſtimonium: vbi luſciola paſſim legitur: caſtigato audacter verbum hoc luſciniola reponendo. Eſt enim diminutiuum a luſcinia: quippe qđ eiuſdem Varronis Auctoritate confirmatur in libris de re ruſt. cantatrices luſciniolas appellantis.

In tertio Georgicorum volumine verſus hic eſt. Labre infelix ſtudiorum atq; immemor herbæ victor equus. Vbi herbę legitur: nos exponimus victoriæ Marcelli auctoritate. Vtq; ait Põpeius: Herbam do cum dixit Plautus: fateor me victum itellexit. Plynius quoq; huiuſmodi ſcripta reliquit. Namq; ſummum apud antiquos ſignum victoriæ erat herbam porrigere victos: hoc eſt terra & altrice ipſa humo & humatione etiam cedere.

Seruius exponens illud Virg. Non ſecus ac patrijs acer romanus in oris Iniuſto ſub faſce viam dũ carpit & hoſti Añ expectatũ poſitis ſtat i agmine caſtris. Iniuſto ſub faſce: magno exponit. Cu⁹ ſentẽtiæ Vegeti⁹ aſtipulaẽ: prio de re militari verſ⁹ hos citãs. Aſconi⁹ vero pedian⁹ Cicerõis Clauſulã hãc declarãs iuſtas inimicitias: iuſtas magnas iqt: vt e cõtrario Virg. Iniuſto ſub faſce viã dũ carpit: Quæ qdẽ expoſitio ſi admittaẽ pbetur q;: tũc puo referẽdũ erit ad robur inuictũ fortitudineq; imẽſam militis rõani: cu⁹ aĩo ac laboꝝ meditationi nihil tã arduũ occurrere

poteſt: qđ nō facile trāſmittēdo puū reddat iuxta illud Salluſtianū. Igiť talib⁹ vitis nō labor inſolitus non locus vllus aſper aut arduus erat: non armatus hoſtis formidoloſus.

In quarto illud quoq;: Quippe ita neptūno viſū ē imanta cui⁹ armēta & turpes paſcit ſub gurgite phocas: Serui⁹ exponit phocas turpes. i. magnas: vt cui turpe caput. Ceter; nos cū & hūc locū legerem⁹: necnō deformes phocas apud Ouidiū i libris methamorphoſeos: hui⁹ Epitheti diligēti⁹ rōnē pēſitātes ita ſcriptū offēdim⁹ i ſcđo Ariſto. de aīalib⁹. Vitulus Marinus tāq̄ læſa ipfectaq; quadrupes ē: Quippe q cōtinuo a Scapulis pedes hēt manib⁹ ſimiles mō vrſæ. In quinos. n. findunť digitos: Qui ſinguli ternis articulis flectuntur. Quia igiť Phoca: quæ idē ē qđ Vitulus Marinus ē: læſa & impfecta quadrupes: vt ſupra dictum eſt ex Ariſtotele: ob hoc nūc deformes nunc turpes denotan a poetis aſſerimus.

In p̄rio ęneidos a plæriſq; alioq erudītiſſimis carpiť idē Seruius illud exponēs æoliam venit: p̄inac ꝓdat inſulas: q̄ ephestiades a gręcis: latinis Vulcanię dicūť: nouē eē (cū cęteri ſeptē tm̄ aſſeuerēt: De q b⁹ iſulis) Varro: Strabo: Plyni⁹: & Solin⁹ multa. Nos vero audaciſſime Cōtēdimus hac ī re tā lucida claraq; Seruiū haud quaq̄ caligaſſe. Immo ſcripſiſſe ęoliā nomē eē iſulę: nō nouē aut aliud ſimile: tāq̄ æoliā illā ex. vij. peculiariter oñdat appellatā: i qua hītauit ęolus. Hocq; virg. Credim⁹: ſicuti pleraq;: ex Homero deductū: apud quē i decio odiſſeę i hāc ſētētiā legiť. ęoliā ide nauigātes ad iſulā venim⁹: i ea habitabat ęolus hippotades amic⁹ imortalib⁹ dijs. Quēadmodū igiť Homerus ęoliā iſulā dicit: Sic eā nomē iſulę potuit Serui⁹ noīare: q ppe quē locupletiſſimū iterp̄tē haud ignoraſſe iſulas Vulcanias. vij. nūero eē Ex hoc ꝓbamus: Quatinus cōmētario octauo dū hęc enarrat: iſula Sicanū iuxtā lat⁹ ęoliāq; erigiť liparē fumātibus ardua ſaxis hęc ad verbū ſcripta reliq̄t. æoliā aūt ideo liparen: Quia vna ē de illis ſeptē iſulis: q b⁹ æolus impauit. Ex q b⁹ colligi pōt haud veriſimile eſſe in principio nouem: hic tantum ſeptem inſulas recenſere: ꝓinde atq; nunc duæ excidiſſent.

Apud eūdē Seruiū carmē hoc enarrātē Alij fōtēq; ignēq; ferebāt Ornati limo & verbena tp̄a victi: Mēda ē ita. n. legiť. Lim⁹ ē veſtis: qua vſq; ad pedes teguntť pudēda pōpaꝝ verbum hoc emēdamus pomparum popaꝝ legētes. Popę. n. dicunť victimarij & miniſtri i ſacrificijs Propertius. Succinctiq; calent ad noua ſacra popę. & popam ventrem dixit Perſius ꝓpingui & craſſo.

In octauo ęnei. legitur. Et magnis Circēſib⁹ actis. Quē locū elegāter explicat Aſconius cur ſ. magni Circēſes dicti ſint a poeta. Romani ergo inquit ludi ſub regibus iſtituti ſunt: magniq; appellati: q magnis ipēſis dati. Tunc. n. primū ludis impēſa ſunt ducēta milia nūmū: adeo magnos Ludos factos putāt: q cōſilioꝝ ſecretorūq; deo. i. Neptūo dati & dijs magnis. i. larib⁹ vrbis romę dati ſunt: quibus aiunt raptas Sabinas: vt videatur propter hoc dicere Virgilius Magnis circenſibus actis.

In eodē octauo Alūnū ait dici ꝓ eo: q alit & qui aliť: vbi ab aliq b⁹ capiť: i qua re igenue fatemur alūnū freq̄ntius ꝓ eo accipi q aliť: nō tñ ꝑnegam⁹ eū quoq; alūnū dici poſſe: q alit. Marcel. noſtrę opinioni rñdēs ait. Alūnos cōſuetudo: quos alas vel educes: vel eos: qui alunt: dici vult.

In Perſium.

SEd numeris decor eſt & iunctura addita crudis
Claudere ſic didicit verſum: Berecynthius atys.

Verſus hos Perſianos iterp̄tes exponūt: quaten⁹ hiſtorię fides fabularumq; enarratio: vocabulorūq; ethimologia exigūt expoſtulātq;: Nulla vero ex pte admodū poetę itētio mōſtrať. Hic ergo erit: ni nos cū alijs pariter fallimur: Sēſus: ſi nō ver⁹: vero ſaltem ꝓximus. Perſius riſu mordaci ac Satyrico Compoſitionem poetarum ſui temporis ſubſanat moroſam nimis & affectatam: dum ſcribere non audēt quicq̄: niſi ordine iunctura numeriſq; ad plenum ſeruatis: tanq̄ ſemper ſit intra p̄ſcriptum dicendum: nec liceat trāſuerſo: vt dř vngue: a catholico diſcedere. Cum contra oratio vt ait Fabius: Quæ ferri debet ac fluere: demetiendis pedibus ac perpendendis Syllabis conſeneſcat. Neq; enim qui ſe totum in hac cura conſumpſerit: potioribus vacabit: ſi quidem relicto rerum pondere ac nitore contempto teſſerulas ſtruet: vt ait Lucillius. Quia ergo numeri debent ſponte fluere non acceſiti: non coacti: idcirco poeta de hac ſcrupuloſa nimis obſeruātia q̄riť. His igiť verſib⁹ necnō ꝓxime ſeq̄ntib⁹ examinānda fuerāt iūctura: numeri. Quippe q̄ Iunctura tribus cōſtare putať: ictio: qđ græci κομμα: Mēbro: qđ κολον: Ambitu ſeu circūducto: qđ περιοδον vocāt. His vero q̄m ex Quit. Diomede Priſcianoq; copioſe hēri p̄ñt: omiſſis ad poetā Illiuſq; rythmos iāiā accigor: Claudere ſic didicit verſum Berecynthius atys. Hoc carmine taxať mollis textura: eneruataq; deſinentia carminis be-

xametri:dequa ſic Quintil.eſt quoq; non nihil in eo:ꝙ ſingulis verbis bini pedes continentuꝛ
qđ etiam in carminibus eſt permolle.Nec ſolum:vbi quinꝗ Syllabæ connectuntꝛ: ſed etiã qua-
ternæ:cum verſus cluditur Appenino: Armamentis.Quare hic quoq; vitandum eſt:ne pluriũ
ſyllabarum his verbis vtamur infine.
Et qui Ceruleum Dirimebat nerea Delphin.
VERSVS iſte non niſi normatim & ex præſcripto incedit: Ad amuſſimq; penitus moueꝛ.Eſt
enim proprius.Proprij autem dicuntur : quoties in priore loco Spondæus ponitur & in quar-
to & in ſexto:vt apud Virgil. Immotamq; coli dedit & cõtennere ventos. & illud:Cui nõ dict⁹
hylas puer & latonis Delos? Cæterũ:Quemadmodum equorum curſum Delicati & minutiores
paſſus frangunt:ſic oratio & verſus refrigerantur:immo emaſculanꝛ:ſi calor & impetus pereat
Ex hoc igitur metu tranſgrediendi pedes proprios & legitimos carmẽ nimis effœminatum ac
molle conſtituitur.
Sic coſtam longo ſubduximus Appenino.
DE hiſtoria Annibalis credimus hoc eſſe tractum:Qui Alpes igne aceto q; macerauit atq; di-
duxit:Teneritudo vero ac lenitas immodica oſtenditur in hoc verſu.prædixim⁹ nãq; ex Quin
tiliano mollem eſſe verſum:Cum quaternis dictionibus cluditur.Huc accedat ꝙ cum authore
Diomede Initio Carmen exametrum Heroicum ſex ſpondęis compoſitum fuerit: Verſus hic
omnibus pene ſpõdęis cõſtat: Dactylum ſemel admittens:& in Scanſione nullus pes niſi quar
tus & Vltimus:partem orationis finit.
Arma virum nonne hoc ſpumoſum & cortice pingui:
Vt ramale vetus prægrandi ſubere coctum?
QVI cum Perſio ex aduerſo loquitur:Virgilij carmen illi obijcit:qui pene huiuſmodi ſcanſio
nem ſortitur:Vbi pauci pedes partem orationis terminant:Quippe Qđ pulcherrimũ & pręcla
riſſimum iudicatur in Heroico:De cuius præſtantia Diomedis verba ſubiecimus.Verſus heroi
cus is dignitate primus:plenæ rationis pfectione formatus :ac totius grauitatis honore ſubli-
mis:multaq; pulchritudinis venuſtate præclarus: Qui ſine vlla coniunctione quaſcũq; alias p
tes orationis ita mutuis inter ſe connexionibus colligat: vt in ſcanſione nullus pes niſi nouiſſi
mus integram partem orationis includat:atq; ita e regionibus ſuis ſpondęum pedem dactylũ
q; cuſtodiat:Vt dactylus perraro:& hoc quidem ornandi poematis gratia Quintam regionem
ſuam ſpondęo concedat:Quæ quidem ornamenta diligens lector deprændet in ſuperiori car-
mine:Sic coſtã logo ſubduximus Appenino.Verſus autem perfectionem huiuſmodi ſuſcipi-
ens eſt aſ ud \ i·gil um bis poſitus.Oceanum interea ſurgens aurora reliqt.hic em̃ aduertere eſt
pedꝭs ſingulos ita eſſe ſcanſionis lege diuiſos:Vt eorum nullus partem orationis clauſerit:niſi
nouiſſimus:Quem finalis neceſſitas cogit.
Quidnam igiꝛ? fiat pauſa. Sunt em̃ verba:ni fallimur:poetę dicentis.Quidnam igitur Virgilia
no exẽplo vis innuere.hicq; eadẽ bile percit⁹ reſpondet: Tenerũ & laxa ceruice legẽdũ Torua
Mimalloneis implerunt cornua bombis &c.Qđ eſt:Vin tu hos verſus ſonoros & ampulloſos
leniter contraq; ſuum decorem proferre? Torua Mimalloneis implerunt cornua bombis.Vul-
go ſic legitur Verſus iſte.Cæterum a Diomede hunc in modum citatur. Torua Mimalloneis in
flatur Tibia bombis:& reponitur inter Teretes:Teretes autem verſ⁹ dicunꝛ:Qui volubilẽ & co
hærentem continuant dictionem:vt hic patet.
Et ſectum vitulo caput ablatura ſupbo
Baſſaris & lincem Menas flexura corymbis
Euhion ingeminat:reparabilis aſſonat Echo.
VERSVS hi ſonori ſunt & ſtrepentes.primus aũt proprius eſt:de quo ſupra: Spondęum ha-
bens in primo:quarto:ſextoq; loco.& hoc carmine primo coma ſemiquinarium:hoc eſt inciſũ
cum affectatione nimia apparet:tam in materia:q̄ in Rithmo:Baſſaris & lyncem menas flexu-
ra corymbis.hic coma eſt ſemiſeptenarium:pariterq; includitur Periodus:hoc eſt totius cõpræ
henſio Carmine ſequenti:Euhion ingeminat &c.Hicq; verſus Dactylicus eſt:valdeq; ſonorus
in quo pronuntiatio fragoſa Crepitat:quale eſt Quadrupedante putrem ſonitu quatit Vngula
Campum:qđ vitium Quintilianus noſter obſeruat: Sic ſcribens Nono volumine:& ne:(quod
nunc maximum vicium eſt (breuium cõtextu reſultent:ac ſonum reddant pene puerilium cre
pitaculorum.
Hæc fierent:ſi Teſticuli vena vlla paterni
Viueret in nobis &c.
Indignatus:& vere ſtomachatus cum aduerſario Perſius:ſuperiorum Carminum nimia molli
cie:ſi eſſemus inquit maſcula proles:hæc tamq; Tenera cuderemus? Merito igitur & dolet & q̄

ritur poeta de eo: de quo idē Quintilianus ſic queſtus eſt. In vniuerſum ſi neceſſe ſit: duram potius & aſperam compoſitionem malim eſſe: q̄ effœminatam & eneruem: qualis apud multos: & quottidie laſciuimus.

In Lucanum.

In Lucani pharſalia illud primū occurrit: Audax venali comitatᷣ Curio lingua: Vox quondam populi: libertatemq; tueri Auſus: & armatos plębi miſcere potentes. Horū carminum explanationem quia interpretes aut non aduertunt: aut potius negligunt Ita ex hiſtoria accipe. Ex commentarijs Cæſaris deducta verba hęc ſunt: Curio Tribunus plębis cuȝ Cęſaris cauſam dignitatemq; defendēdā ſuſcepiſſet: Sæpe erat ſenatui pollicitus: ſi quem timor armorum Cęſaris lęderet: & qm̄ Pompeij Dominatio: atq; arma: nō minimū in foro terrorem fecerant: diſcederet vterq; ab armis: exercituſq; dimitteret. fore eo facto liberā & ſui iuris ciuitatē: neq; hoc tantum pollicitꝰ: Sed etiam ꝑ ſe diſceſſionē facere cœpit: Qḋ ne fieret: omnes amici Pompeij iuſſerunt. In quam ſentētiam Appiani verba quoq; ſubiecimus: Et curio turbatiꝰ rem ꝓtulit: Et nec ſucceſſores Cęſari mittēdos decreuit: ſi Pōpeio minime mittātur: Cum enim inter ſe ſuſpecti forēt: nūq̄ vrbē pacē habituram: quæ ſtabilia eēt: ni ambo priuate degerēt: Propter quæ dictum a Poeta putamus: & armatos plębi miſcere potētes: hoc ē: Cæſarē Pompeiumq; Imperatores ꝑſtantiſſimos exarmare: & intra conditionē priuatorum reddigere: Et quaſi plębeios conſtituere auſus eſt Curio.

Nos primi ſenonum motus: Cimbrumq; furentem.

Vidimus & Martem lybies &c.

Per Martē lybies: haud quaq̄ de Hannibale intelligēdum putamus: nam. vt inquit Strabo: Cum duæ eēnt vię Ariminioq; meliorilla tn̄ non tranſmiſit Annibal: ſed aſperam deligere coactus ē. Aſdrubalē igitur fratrē innui putamus: Qui a Liuio Salinatore: & Nerone Claudio: apd̄ Metaurum ꝓfligatus & interēptus ē: de cuius laudibus: hęc a Liuio ſcribuntur. Quippe aſdrubalē eodē patre Amilcare genitum: æq̄ Impigrum ducē ꝑ tot in Hiſpania annos Romano exercitatum bello: Gemina victoria inſignem: duobus ducibus cū clariſſimis exercitibꝰ deletis: nā itineris quidem celeritate concitatis ad arma Gallicis gentibus: multo magis: q̄ Annibalē ipm̄ gloriari poſſe. Quippe in his locis hunc coegiſſe exercitū: quibus ille maiorem ptē militum fame ac frigore (quæ miſerrima mortis gn̄a ſunt) amiſiſſet. ꝑ Martē ergo lybies accipiēdꝰ erit Aſdrubal: qui lybicus imperator Clariſſimus in Hyſpania Cneum et Publium Scipiones Ductores ꝑſtantiſſimos interemit: Compluraq; alia facinora ſtrenue fortiterq; obiuit.

Tethys maioribus vndis

Heſperiam Calpē: ſummumq; impleuit athlanta.

Sic ferme ab omnibus legitur. Priſcianus autē locum hunc allegans: Ita legēdum autumat: Tethys maioribus vndis heſperiam Calpe ſummoq; impleuit Athlāte: Quippe: quæ lectio apprime probatur: vtpote: cui concinne & eleganter ſenſus ipſe cōgruit: conſonat: Mirificeq; quadrat: Nā cum ſupra dictum fuerit a poeta: Tum Cardine tellus Subſedit: Veteremq; iugis Nutantibus Alpes diſcuſſere niuē: mox ſubiecit Tethys impleuit Heſperiam maioribus vndis: Calpe & ſummo Athlante hoc ē Niuibus hoꝝ montium e verticibus excuſſis. ablatiuus. n. eſt. Tumefacto Namq; & ęſtuante mediterraneo mari: liq̄factis niuibus maria heſpiæ hoc ē Italię vehemēter deſęuiunt tumeſcuntq;. Ad hoc cum heſperiam legis abſq; alio Epitheto: Italia accipiatur: vt ait Seruius: Cum vero vltimam appones: tunc Hyſpania ſignificatur: ſic Horatius: qui nūc heſperia ſoſpes ab vltima: italia nāq; & heſperia denominatæ fuere a fratribus Italo: & Heſpero vt affirmant Cato: & Fabius pictor: Huc accedat: q Poeta potiſſimum prodigia portētaq; enumerat: quæ in italia euenere. Cęterum: ſi heſperiam Calpē & ſummum athlanta legeres: in ſenſu neceſſe erit: vt intelligatur aut factum eſſe Cataclyſmum: cuius nulli hiſtorici meminerūt: aut ſit inſana hypbole exceſſuſq; nimium fatuus.

Aut hic errat ait nulla cum lege ꝑæuum

Mundus &c.

Legimus eodem auctore: Necnon ex antiquo codice: nulla ſine lege. Duę namq; negatiōes græco more interdum magis negant: qḋ annotarunt Donatus: Marcellus: & Priſcianꝰ: ſic Vir. ī buccolicis: Nulla neq; āmē libauit Quadrupes. q̄uis & illic ī plęriſq; mēdoſe legatᷣ Vlla neq; āmē

In ſecundo volumine eiuſdē Pharſalię legitᷣ. Motura dacas vt clade Getaſq; ſecuro me Roma cadat: Vbi legitur dacas: quia ſyllaba reluctatur: Emēdamus dahas. Dalię autem populi ſuper Scythas: Scytharumq; deſerta a Pomponio collocantur: Necnon a Strabōe & Plynio memorantur. De quibus ita Cornelius Tacitus: ꝓſperiſq; ꝑlija medias nationes ſubegit: ad fluuiū

Gynden: qui dahas: Arioſq; diſterminat: In eodem verſus eſt. Hanc latus anguſtum iam ſe cogẽtis in arctum Heſperię tenuẽ producit in æquora linguam. Linguam hic accipio pro altitudię non ꝑcipiti: ſed molliter Decliui: Vox .n: hęc pręter manifeſtam ſignificationem Põpeio auctore Promontorium ſignat non excellens: ſed in planum deuexũ. Ouidius. Tribua hæc excurrit in æquora linguis.

Illud etiam o tabies miſeranda ducis: cum fata Camillis.
Te Cæſar: magniſq; velint miſcere metellia:
Ad cinnas: marioſq; venis:

Putamus ſic exponẽdum hicq; ſit ſenſus: ſi Cęſar ęquo animo exilium toleraſſea: fata te Camillo: Metelloq; ducibua clariſſimis: Necnon patrię ciuib⁹ amantiſſimis conferre parabant: quorũ vterq; exilium patienter tuliſſe memoratur: At tu tu impius in patriam deſæuiẽs Cinnę: Marioq; ſanguinarijs latronibua maluiſti comparari: quo fit: vt honeſtiſſimo tantæ laudis pręconio: quod iam tibi pręſto erat: te ipſum fraudaueris.

Treſq; petant veram credi ſalamina carinę.

Hunc locum erudite me Hercule: & elegãter ãnotationib⁹ ſuis enarrat Beroaldus noſter vir alioqui eruditiſſimua. Attamẽ: q̃a: vt ait Seneca Inuenta inuenturis non obſtant: vide an etiam hoc pẽſitari poſſit: Poetam e contrario ad illud Horatianum alluſiſſe: Ambiguam tellure noua Salamĩa futuram: paritérq; ad Themiſthoclis victoriã omnium pene ſub ſole clariſſimã: quippe quæ ꝑfeciſſe videtur: vt Salamis iã non ambigua: Sed nimis vera appueit Xerſis naufragio in quam noſtram ſententiam mox & infra dicturus ẽ Poeta: vt Salaminiacum meminit mare.

Necnõ illud paſſim ſic legereẽ ex tertio volumine eiuſdem. Hinc & Sydonię gẽtea: auroq; ligatas ſubſtringẽs Arimaſpe comas: Nos vero Scythonię corrigimus. nihil etiam tam remotũ: imo motũ contrariũ: q̃ Arimaſpi: qui ad ſeptẽtrionẽ ſunt: & Sydonij: q ad meridiẽ: Scython aũt Thracia antiquitus dicta: Et Scythonæ gentea in Thracia a Plynio: & Solino reponuntur.

Obſeruatione quoq; dignum putauimua Carmẽ hoc ex tertio Sydera reſpiciẽs delapſæ portitor helles: pro his: qui ꝑnegant portitorem dici poſſe ꝓeo: & qui portat: & qui portatur: vt ait Seruius. Portitor aũt & hic: & apud Martialẽ non niſi ꝓeo qui portat: accipi poteſt: in qua ſignificatione illud quoq; Virg. intelligi poſſe putam⁹: Portitor ille Caron. Nõ tñ imus inficias Portitorẽ illũ etiam ſignare: q portum obſidens omnia ſciſcitatur: vt ex his: quę inferuntur: q̃q; efferuntur: Vectigal recipiat: qđ portorium dicitur. Plautus ĩ Aſinaria: Ego iſtum portitorem priuabo Portorio. Terentinus quoq; epiſtolam ſcribit ad portitores delatam: qđ verbum Donatus Marcelluſq; eleganter exponunt.

In Syluas Papynij.

IN Syluis Papynij plęręq; adhuc ſcatẽt mẽdę: ſenſuſq; nonnulli reconditi iacẽt. Nos vero paucula pauciſſimis ꝑſtringẽtes ãnotabim⁹: primũq; illud exponendum.

Et attoniti vidit domus ardua daci.

Cur attoniti dictum ſit: eſt in ancipiti: aut igitur attoniti intellige perterriti conſternatiq; vel fama: vel maieſtate fulminei Ducis ſecundum illud Martialis Lætus: & attonitua viſo modo pręſide mundi. Nam attonitus: vt ait Seruius: ꝓprie dicitur: cui caſ⁹ vicini fulminis & ſonitus tonitruum dant ſtuporem: In quam ſententiam Ouidius. Nõ aliter ſtupui: q̃ qui Iouis ignibus ictua viuit: Et eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ: aut attoniti expone rudis & hebetis ſtupefactæq; naturę: Nam vt ait Cornelius Celſus: Attonitos dicimus: quorum corpua & mẽs ſtupet: per qđ Dacos attonitos accipere potes ſtupentis & craſſi ingenij: cuiuſmodi ſunt populi ſeptẽtrionales: qua de re multa Ariſtoteles. ĩ Problematis: nec nõ Vitruui⁹ & Vegetius ſcripſere.

Terga pater. blãdoq; videt cõcordia vultu: ꝑ patrem minime Martem ſignificari putamuat ſed potius Veſpaſianum: qui templum pacis erexit: de quo Martialis & Tranquillus: Perq; hominem: rem: hoc ẽ templum ꝓ perſona accipere debemus. quale eſt illud Virgilianum: Iam ꝓximus ardet vcalegon & per ꝓſopopeiã viſus detur in aĩmatis. Blandoq; videt concordia vultu: de tẽplo concordię q̃uis Cicero: Liuius: & Plynius multa ſcribant: nos vnum addimus ex varrone hauſtum: cuius verba hęc ſunt: Tum quendam curtium virum fortem armatum aſcendiſſe in equum: & a concordia verſum cum equo eum pręcipitatum.

An tacita vigilet face Troicua ignis.

Tacita face dictum credimus: quibuſdam. n. ſacris operabantur virgines veſtales: quæ alijs videre non licebat: qđ Dyoniſius Alicarnaſeus & Plutarchus Clariſſime oñdunt. Horati⁹ dũ capitolinum ſcandet cũ tacita Virgine Pontifex.

Famoſuſq; lacus nomen memorabile ſeruat.

Aulus Gellius vir facundiſſimi eloquij: nec minoris doctrinæ huiuſmodi nomina vinoſus: mulieroſus: verboſus: moroſus: famoſus in culpas tantum incidere autumat: ſed pace tanti ſcriptoris dixerim famoſum in virtutem: laudemq; ſępius reponi: vt hic: Necnõ apud Iuuenalem ĩ antiquiſſimo ac fideli codice noſtro legitur. Famoſos equitum cum dictatore magiſtros: Necnon famoſos equos: famoſiſſimamq; matronam apud Tranquillum & Hieronymum in laudẽ accipimus. omitto auctoritates & teſtimonia Apuleij: Taciti: Plynij: & Porphyriõis: apđ quos verbum hoc in bonam partem ſępius deducitur. Famoſus hic ergo lacus laudabilis: & inſignis intelligatur. quã noſtrã ſententiã: ſequens clauſula confirmat: nomen memorabile ſeruat. Verũ vt aliquando & hoc verbum: Quid ſignificet: proprie & ſignate explicetur: Famoſus proprie is eſt: qui circũfertur & celebratur. Hinc Oreſtem ſcęnis agitatum famoſum dicit Seruiꝰ. & Porphyrio Eſopum & Roſcium famoſos nominãt: Plyniuſq; ĩ epiſtolis Matij priſci negocium claritate perſonę Famoſum ſcripſit. Quibus exemplis nihil aliud vox iſta ſignare videtur: niſi celebrem: & qui famigeratus ſit quacunq; fuerit ratione modoq;. Cæterum quoniã hiſtoria de hoc Curtio præſtantiſſimo ſolennis: & vnica (qđ equidem ſciam) apud Plutarchum in comparationibus ſcripta eſt: vt cupientibus eam intelligere pręſto ſit: hic infra contexui. cum alio ſimili exemplo: ſed peregrino.

Tyberinus amnis per medium forum romanum deuolutus Iouis ira magno cõuulſo aggere cõplures ędes & exterrauit & obruit. Mox oraculo ĩtellectum huiuſmodi calamitatẽ finiri poſſe: ſi precioſiſſimum quiddam ĩ illud cõijceret. Cęteris igitur aurum atq; argẽtũ cõgerẽtibꝰ: Curtius ĩſignis adoleſcẽs cum ꝓcioſiſſimam hominis animam eſſe intelligeret: ſeſe in hiatum terrę pręcipitem eques demiſit: Suoſq; tantę Calamitatis immũnes reddidit. Ariſtides in. xj. rerum Italicarum huius hiſtoriæ meminit.

Circa Celenen phrygię oppidũ terræ hiatus cum aqua domos ꝑmultas cum ipſis mortalibꝰ abſorpſit in profundum. Mydas rex oraculo monitus: vt res eo ꝓcioſiſſimas cõijceret: futurum enim vt terra coiret: auro & argento iniecto nihil opis attulit. Anchurus regis filius cum nihil ĩ vita humana ꝓcioſius aĩa ſecum ipſe verſaſſet: datis genitori cõplexibꝰ & Timotheę vxori: Equum aſcendit: inq; hiantem locum concitatus eſt: Quo facto in vnum terra reuerſa eſt. Huiꝰ rei teſtis eſt Calliſthenes.

Cedat Equus: latiæ qui contra templa Diones.

Cæſarei ſtat ſede fori: Quem tradens orſus pelleo Lyſippe duci: Forte hoc in loco Nerõis ſtatua innuitur: de qua ita Plynius ſcriptum reliquit. Nam Lyſippus fecit Alex. M. a pueritia eius orſus. Quam ſtatuam Inaurari iuſſit Nero priceps: de qua quidem ſtatua infra dicturus ẽ poeta Mox Cæſaris ora aurata ceruice tulit.

Illud quoq; haud ꝗ viſus ẽ agnouiſſe interꝑs Huc & ſub nocte ſilenti cum ſupis terrena placẽt: tua turba relicto labeť cœlo: Hanc igiť ꝑiculam cum ſupis terrena placẽt: ita exponẽdã arbitramur. Cum Sydera ꝑ occaſum vertunť: ꝑ qđ ſtellæ (quæ deorum formæ & ſupi dicunť) videntur terras inhabitare: & ad ima ſe flectere: hoc eſt terram petere: in qua homines ſunt.

Quatiuntq; nouena lampade ſolẽnẽ Talamis coeuntibus ignẽ: Et de pierijs vocalẽ fõtibꝰ vndam. His verſibus poetam reor alludere ad antiquum morem: Quo Noua nupta ignẽ & aquam iubebatur attingere. Nam: vt ait Varro: cauſa naſcẽdi duplex ignis & aqua. Ideo ea in nuptijs in lumine adhibebanť: In quam ſentẽtiam cẽſemus illđ Ouidij in arte accipiẽdum. Iſta viri captent: ſi iam captanda putabunt: Quos faciunt iuſtos ignis & vnda viros. Sacramẽto nãq; ignis & aquæ nuptiarum fędera ſanciuntur: vt inquit Lactantius: Quippe quem morem ſeruantes: viri tum iuſtitũ legitimi merito poſſunt appellari.

Seſtiacos nunc fama ſinus pelaguſq; natatum
Iactet & audaci iunctos delphinos ephębo.

De ponte Xerxis notiſſimo non ſolum intelligit poeta: Quo ille Europamq; Aſiæ ſeſtonq; admonuit Abydo: ſed & quem Caligula impator ſtruxit ęmulatione Xerxis: de quo ita loquiť Tranquillus. Nouum pręterea atq; inauditum genus ſpectaculi excogitauit. Nam baiarum medium interuallum puteolanas moles trium milium & ſexcẽtorum fere paſſuum ponte coniunxit: contractis vndiq; onerarijs nauibus & ordine duplici ad anchoras collocatis: ſupiectoq; aggere terreno ac directo in Appiæ viæ formam De Delphino aũt: Qui ꝑ ſinum puteolanum frequenter ibat: mẽtio ẽ apud Plynium in naturali hiſtoria. Cum ergo poeta dixit: & audaci iũctos Delphinas ephœbo: nihil aliud ſenſit pręterq̃ hunc pontem inter puteolos & baias a. C. Cæſare conditum.

Superantq; nouis alaeota figuris.

Ita legendum cenſemus ſic exponẽtes Aſarota ſupant nouis figuris: Supant poſitum videtur peminẽt & extãt: tanq̃ p Emblemata vermiculata p qđ deſcribiẽ paul mẽtum: i quo teſtulę eductæ erant: qđ conuerti haud ſane poterat.

Et concolor alto Vena mari. Forte p venam mari concolorem ſignari poterit marmor auguſtęum: de quo Plynius libro. xxxvi. naturalis hiſtoriæ ita loquitur auguſtęum enim marmor ſp pellatum ẽ: qđ principatu auguſti reptum ẽ Vndatum criſpum in vertices.

Illis ipſe antris Anienis fonte relicto.

Anienus legimus recto caſu non patrio: necnon infra vbi Tyberinus reponimus tiburnus: Quippe quæ lectio purior eſt & ſincerior. Anienus enim īclinatur ex Priſciano & Proprio ita canẽte. Acceſſit ripę laus Aniene Tuę. Diciẽ tamẽ etiam Anio necnon Anien. qui Fluui⁹ hac de cauſa denominatus fertur: Quam tradit Plutarch⁹ in compationib⁹ in hanc ſentẽtiã. Rex Thuſcorum Anius egregia forma filiam habuit Saliam nomie: Quam virginẽ accuratiſſime obſeruabat. Cathethus nobiliſſimus adoleſcens: cum aliquando colludẽtẽ puellam vidiſſet: exarſit in amorẽ: & impatiẽs raptam romam abegit. pater inſeq̃ns raptorẽ cum ꝑhẽdere non poſſet: fluuium inſiliẽs: nomẽ ei ppetuum reliquit. Anionẽ poſtmodũ appellatũ conſtat. Cathetus deinde ex Salia latinũ creauit & Saliũ: a quibus nobiliſſimę ortæ ſunt familię: prout ariſtides Mileſi⁹ & Alexan. polyhiſtor in tertio reɼũ italicarum tradunt.

Ditea Caprę viridesq; reſultẽt
Taurubulę: & terris ingens redit æquoris Echo.

Quia vox hęc Taurubulę a plęriſq; incognita forte nomẽ eẽ oppidi deductum e Tauri conſilio quaſi ταυρου βουλη. Reſolutaq; immo ex trita vtrobiq; altera ex dipthongis ſyllabę medię corripiunẽ. Quo pacto aũt Samnites duce Tauro in coloniam fuerit deducti: Strabo plura volumine. v. diſſerit.

Cur vada deſidant & ripa coerceat vndas.

Cecropio ſtagnata luto. p Lutũ Cecropium nidos hirũdinũ accipim⁹: de quib⁹ ita Plyni⁹ in decimo naturalis hiſtoriæ ſcriptum ꝓdidit: In ęgypti heracleotico hoſtio Molẽ continuatione nidoꝝ euaganti Nilo inexpugnabilem opponunt Stadij fere vnius ſpatio: Qđ humano opere perfici non poſſet.

Nec qui fraternus adulter
Caſta Mycenæo connubia polluit auro.

Per Mycenęũ auꝝ credim⁹ Papinium ſentire de Ariete aureo: de quo plura Seneca in Thyeſte & Varro i ſecũdo de re ruſtica. Atre⁹. n. Queriẽ ſubductũ eẽ ſibi Arietẽ pellis aureę a frẽ Thyeſte: & q̃a hic mẽtio fit aurei arietis: illđ ex Varrõe addim⁹: vt itelligaẽ ſemel: Quid veri lateat ſub velleris aurei fabula. Et q̃d p aurea mala intelligẽdũ ſit poetę ipſas pecudes ppter caritatẽ aureas habuiſſe pelles ꝓdiderũt: vt argis Atreus: quam ſibi Thyeſtẽ ſubduxiſſe queriẽ: & in colchide Oeta: ad cuius Arietis pellẽ ꝓfecti regio gñe dicunẽ Argonautę: vt i Lybia ad heſpidas: vnde aurea mala. i. ſecũdũ antiquam conſuetudinẽ capras & oues: quas Hercules ex Africa in græciam exportauit. Ea. n. ſua voce græci appellant mala: In quã ſignificationẽ putam⁹ illud a Marone in buccolicis dictũ: Tũ canit heſpidũ miratam mala puellã: Cæteꝝ Strabo de Ariete aureo Colchidis aliter ſentire videẽ: in hanc ſentẽtiam ſcribẽs: de colchis dũ loqẽ. Apđ eos Torrẽtes dicũẽ aurum deferre: qđ Barbari pforatis tabulis: ac lanoſis pellib⁹ excipiũt: vnde aurati velleris fabula conficta eſt.

In Tragœdias Senecę.

IN Tragœdija Annei Senecę verſus huiuſmodi in Hyppolito legunẽ. Tibi dant varię pectora Thygres: Tibi villoſi terga biſontes: Latiſq; feri cornibus Tauri. Vbi tauri paſſim legitur: Vri corrigẽdũ putam⁹: ſenſu Syllabaq; ſuffragantib⁹. Cũ enim Germania multas feras inſignes mittat: Cum primis Biſontes: & vros inſignia boum ferorum genera ferre a Plynio memoraẽ. De his autẽ vris plura Cæſar in commentarijs: Necnon Solinus: & Seruius multa ꝓdiderunt.

Illud quoq; pperam in eodem ſcriptũ ẽ: Luciq; boues vẽdicat omnes natura ſibi. Nos vero Lucas Boues emendamus: Elephantes p Lucas boues accipientea: quoniam primum i Lucania viſi ſint ex Varrone: & Plynio & obiter caſtigamus locum ex quinto Lucretij: qui mendoſiſſimus erat ita corrigentes: inde boues lucas turrito corpore tetros anguimanos belli docuerunt vulnera peni ſufferre: & magnas Martis turbare cateruas.

Hoc etiã vulgo ſic legi ſolet: Qualis p alta gradiẽ Oceani freta Fluctus refundẽs ore phyle⁹ rapax: vbi autem Phyleus alij: Nos phyſeter ſubſtituimus: De phyſetre autẽ Solinus: & Plyni⁹ ita ſcribũt. In Gallico Oceano phyſeter ingentis columnę mõ ſeſe attollẽs: altiorq; nauiũ velis

diluuiem quandam eructans. Non tamē eo inficias phileum Augei filium extitiſſe: De quo plu
tarchus in quæſtionibus: ſed hoc nihil ad rem.

In Tragœdia octauia in omnibus pene codicibus ita ſcriptum ē: Quis mea digne deflere po
teſt mala: Quæ lachrymis noſtris queſtus redderet Andon: Nos autem & hunc pariter locum
caſtigamus reddet ἀηδόνα vel latine ædon. ἀηδὼν enim grece: latine dicitur luſcinia: & in tranſ=
curſu pariter ēmēdamus Petronij codicem maculoſum apud quem ſic legitur. Teſtis Silueſtre
Hyaſdon: atq; vrbana Progne: cum Aedon: non Hyaſdon ſic legendum. Virgili⁹: Quāq; leues
calami: qd̄ ſuauis cantat Aedon. Calphurnius in Buc. Aſtile credibile vt vincat achantida cor
nix Vocalem ſuperet vt Dirus Aedona bubo.

In Horatium:

APud Horatium verſus eſt Saphicus: Terruit gētes: graue ne rediret Seculum Pyrrhæ
noua monſtra queſtę: omne cum Protheus pecus egit altos viſere montes. Cur Pro=
thei mentionem faciat hic Flaccus in Pyrrhæ & Deucalionis diluuio: nullus interp̄s
(qd̄ ſciam) oſtendit: nec exponit quiſq̄: An idem Protheus Deucaliōis & Pyrrhę fue
rit contemporaneus: Qd̄ vt clari⁹ luceſcat: faciliuſq; explicari poſſit: ante omnia illud obſerua=
re oportet Poetas plurima: quæ diuerſis temporibus fuere ſimilia: frequenter in vnum congere
re: Quippe qd̄ apud Maronem in Georgicis Lucanumq; in primo Pharſaliæ prodigia canen=
tes facile cautus lector animaduertet. Verum vt id qd̄ inſtat: aliquando agamus: Xenophon in
æquiuocis hæc tradit: inundationes plures fuere. prima Nouimeſtris ſub priſco Ogyge: Secun
da Niliaca menſtrua ſub ęgyptijs Hercule ac prometheo: bimenſtris autem ſub Ogyge Attico:
trimenſtris in Theſſalia ſub Deucalione. Par Pharonica ſub Protheo ægyptio in raptu Hele=
nę: Quia ergo ſub Deucalione Pyrrhaq;: necnon ſub Protheo diuerſis temporibus catacliſmi
fuere: hoc in loco nunc poeta coniunxit.

Creſſa nec careat pulchra dies nota: vbi creſſa paſſim & legūt & exponūt interpretes: nos vni
us litterę commutatione ſpiritu accedente Threſſa caſtigamus: ne poeta videatur exorbitare ab
hyſtoria notiſſima: ex quo inſtitutum peculiare Thracię: non Creticę gentis fuit: lapillis albis
& nigris candidos atroſq; dies ſignare. Et ne vox iſta alicui inſolens videatur: illud addimus
Threſſam pro Thracenſi alibi ab eodem poeta ſic ſcriptum fuiſſe. Me nunc Threſſa Cloe regit
Seneca ad hoc in Hercule Oetheo hoc verbum ſic vſurpat: Verum ē: qd̄ cecinit Sacer Threſ=
ſę ſub Rhodopes iugis.

In arte poetica verſus iſte ſic ab omnibus pene legitur. Intererit multum Dauus ne loquatur
an heros: vbi Dauus: nos diuus reponimus: nam ſēſus: ni fallor: honeſtius quadrat: ſi ſubſeq̄n=
tia accurate penſitentur: Poeta enim gradatim Variarum rerum ac perſonarum prepon ſeruan
dum oſtendens a diuo ad Heroem: mox ad ſenem alioſq; inferiores decurrit: Qd̄ carmen infra
poſitum Clarius exponet: Ne quicūq; de⁹ adhibebitur heros regali conſpectus in auro nup: & o=
ſtro: Migret in obſcuras humili ſermone tabernas. Cæterum: ſi dauus iuxta Neotericum interp̄
tem legatur: Fatuus erit ſenſus: niſi ſtatim ſubſequatur & legatur Herus: hoc eſt dominus: qd̄ ſi
fit: tunc verſus claudicabit in ſyllaba:

Eiuſdem verſus ille: qui ab omnibus circumfertur: vulgatiſſimus eſt: Quis tamen exiguos ele
gos emiſerit auctor: Grammatici certant: & adhuc ſub iudice lis eſt: cui dubitationi nos ex Terē
tiano illud adiungimus: Pentametrum dubitant: quis primus Finxerit auctor. Quidam nō du
bitant dicere callinoum.

In Martialem.

VAlerij Martialis: in quo vt dixit Plynius: multum fuit Salis & fellis: nec candoris mi=
nus: carmen hoc Hęc tibi ſi viſō Si mentis tanta poteſtas: Liberior partho viuere re
ge potes: ſimpliciter declaratur & exponitur. Cur autem dictum ſit liberior partho
viuere rege potes: declarandum putamus: hic ergo ſenſus deducitur ex dicto Sal=
luſtiano: Nam quodlibet impune facere rex poteſt: quæ quidem licentia peculiariter Partho=
rum regi maximo aſcribitur: Nam vt ſcribit Herodotus: Lex eſt: qua licet Parthorum regi face=
re: quicquid libet. Cæterum quia lex etiam fuit apud eoſdē Parthos: vt filiæ: & ſorores impune
i matrimonium ducerētur: eodem Herodoto & Euſebio ſcriptoribus: ob hoc vide: an iocus ſit
mordax: & ſalis conſueti.

Apud eundum legitur. Nec dictat mihi luculentus Atys mollem debilitate Galliambō. De
Galliambo plura eleganter tradit Diomedes. Illud vero nos addimus ex Terentiano Galli=
ambū appellatum eſſe a Gallis: qui apte & concinne motus celeres & tremulos agunt. Sic ergo
Terentianus. Nomenq; Galliambis memoratur hinc datum: Tremulos q; eſſe Gallis habiles

putant modos: Adeo vt frequenter illum prope ab vltimo pedem mage: quo ſonus vibretur: Studeant dare Tribrachum.

Verſiculus etiam eiuſdem paſſim ſic legitur. hęc tam ruſtica malo: q̄ Biruntos: emendandum autem putamus Biſuntos: Biſuntium autem oppidum in Hiſpania celebrat Ptolomęus.

Hunc quoq; verſiculum Et lingua pariter loquutus omni cuia citat Seruius octauo commētario dicens ſe Ianum quadrifrontem legiſſe: Addimus clauſulam Fabij Pictoris huic ſententiæ reſpondentem. Verba hęc ſunt: Imus eſt Argiletus: vbi Ianus quadrifrons: qui & Vertum⁹ in fine vici Thuſci ad radices capitolij i foro boario.

In Silium Italicum.

IN Silio Italico vulgo ſic leguntur hi verſus: ſępe etiam famuli turbato ad lumina ſōno: expauere trucem per vaſta ſilentia vocem: Nos ad limina corrigimus: ita vt in ſtructura & ordine coniungantur & copulentur famuli ad limina: hoc eſt ęditui & quaſi cubicularij. Virgil. in nono: Hic dardanio Aeneę armiger ante fuit: Fiduſq; ad limina cuſtos. Vbi Seruius noſtræ huic ſententiæ non refragatur ita ſcribens: Fiduſq; ad limina cuſtos æditua fuit: id quod diximus: ſupra ingenti honore apud maiores fuit: illic enim epulabantur & deos colebant. Cenſus autem omnis illic ſeruabatur. Necnon in tranſcurſu locum in quarto Metamorphoſeos corrigimus: vbi legendum eſt: & inter bis ſex Leucothoen famulas ad limina cernit: non ad lumina: Vt plęriq; omnes legunt.

Illud quoq; puſillum q̄uis: & minutulum non pretereũdum eſt: vt nequis hoc ſic legat: Ingenio motus auidus fideiq; ſiniſtrę Is fuit exuberans aſtu: ſed deuius ęqui. Non enim exuberans legendum: ſed exupans: ne claudicet verſ⁹ i ſylla. Vber. n. primam producit.

Verſus hic quoq; eiuſdem circunfertur: Et qui longa dedit terris cognomina phœnix: penſitandus nec vllo modo tranſmittendus videtur. Quęri namq; ab eruditis ſolet. Cur phœnicē dixerit poeta longa terris cognomina dediſſe. Hunc ergo locum ita explicamus. Complures memorię prodiderunt a phœnicib⁹ multas diuerſis locis vrbes conditas & colonias deductas Quam rem Curſius his verſibus notauit. Nam cum Tyros a phœnicibus orta fuiſſet: inquit Colonię Syriorum certe pene toto orbe diffuſæ ſunt. Carthago in Africa: in Boetis thebæ: Gades ad Oceanum. Quia ergo Tyros a phœnicibus orunda in Aſia: Carthaginem in Africa: Thebas in Europa poſuit: Gadeſq; vltimas ac pene extimas in occiduo orbe deduxit: ob hoc crediderim a poeta dictum: Et qui longa dedit terris cognomia phœnix. Niſi forte alluſerit ad phœnicum gentem: quæ vt ait Plynius: fuit in magna gloria litterarum inuentionis & Syderũ naualiumq; ac bellicarum artium. De quibus Lucanus. phœnicea primi: famæ Si creditur: auſi manſuram rudibus vocem ſignare figuris. De phœnice vero: cadmo phœnicibuſq; Xenophon in æquiuocis.

Haud procul Herculei tollunt ſe littore muri
Clementer creſcēte iugo: quis nobile nomen
Conditus excelſo ſacrauit colle Zacynthus.

Saguntum Silius denominatam tradit a Zacyntho Herculis comite: quæ autem ſimilitudo ſit in Sagunthio & Zacyntho: declarandum puto. Duo igitur hæc nomina q̄uis aliquibus elementis videantur diſſidere: Vnum tamen & idem ſunt cognatione litterarum & proximitate quippe qđ tum ex diſciplina gręca: tum maxime ex Priſciano colligimus in hunc modum ſcribente: Et. y. pro. u. pro. z. s. vel. d. vt φυγη fuga ζακυνθοσ ſaguntus κυβερνητησ Gubernator. In hac ergo dictione Zacynthus. z. in. ſ. c. in. g. y. in. u. Et ita fit ex Zacyntho ſaguntus.

In tertij quoq; voluminis principio ſcriptum eſt: Fœmineos prohibent greſſus: ac limine curant ſetigeros arcere ſues: vbi duo videntur penſitanda: & cur fœminę ab Herculis templo ſubmoueantur: curq; ſues. Cauſam primi quæſiti ex Macrobio ſic habe: vbi ſermonem facit de bona dea. Hæc apud gręcos θεοσ γυναικεια dicitur: Quam Varro filiam fauni tradidit adeo pudicam: vt extra γυναικωνιτιν nunq̄ ſit egreſſa. Nec nomen eius in publico ſit auditum: nec virum vnq̄ viderit: vel a viro viſa ſit: propter qđ nec vir templum eius ingreditur: Vnde & mulieres in Italia ſacro Herculis non licet intereſſe: quia Herculi: cum boues Gerionis per Italię agros duceret: ſitienti reſpōdit mulier aquam ſe nō poſſe pręſtare: q feminarum celebraretur dies: Nec ex eo apparatu viris guſtare phas eſſet: propter qđ Hercules facturus ſacrum deteſtatus eſt pręſentiam fœminarum. Et potitio ac pinario ſacrorum cuſtodibus iuſſit: ne mulierem intereſſe p̄mitterent. Ad hoc ergo inſtitutum Herculis nunc alludere videtur poeta. Secunda etiam quæſtio ita ſoluatur: cur ſues eius templo arcerentur: ex Herodoto hunc in modum de Hercule ægyptio ſcribente. Suem ægyptij ſpurcam belluam arbitrantur: Quam ſi quis vel tranſeundo contigerit: abiciunt ſeſe cum ipſis veſtimentis: Eoq; ſoli omnium ſubulci in ægypto & ſi indigenæ

tamen nullum ingrediuntur templum: nemoq; aut filiam eorum i matrimonium accipit. Hic ergo nodus ex Herodoti volumine ſecundo explicatur & ſoluitur.

In Epiſtolas Ciceronis Familiares.

IN Epiſtolis familiaribus Marci Tullij Ciceronis plęraq; mendoſa ſunt: Ex q̄bus particula: ne penitus diſſimulare videamur: breuiter percurremus. Et hoc potiſſimum in ſecundo volumine: q̄d vtpote Adoleſcentulis conducibile plęriq; omnes Grammatiſtę profiteri atq; enarrare aſſolent: vt igitur ludi magiſtris nec minus iuuēculis: aliqua ſaltem pro parte proſimus: Paucula hęc Minutula: cæterum neceſſaria curſim annotabim⁹. In epiſtola: cuius initium raras tuas quidem &c. Clauſula eſt: Quoniam κωμικοσ μαρτιρ accidit: vt opinotiphania: p quā commendatur facetus & elegans libertus Appij phania nomine: cuius dexteritatem ac prudētiam commendat epiſtola prima voluminis tertij. Cæterum complura in octauo ad ſenſum declarationemq; epiſtolæ huius facientia diligens lector inueniet: ea pręſertim epiſtola: cuius initium eſt: non dubito quin perlatum ad te ſit &c. Vnde veternus ciuitatis legendum: non Veteranus. In calce pręterea huius epiſtolę locum ita corrigimus emēdamuſq;. Mihi erat in animo: Quoniam iuriſdictionem confeceram: ciuitates locupletaram: in publicanis etiam ſuperioris luſtri reliqua ſine ſociorum vlla quærela conſeruaram: in priuatis: ſummis: infimis fueram iucundus: pficiſci in ciliciam.

Epiſtola: quæ incipit: non potuit accuratius agi: ſic legitur: q̄ his: qui erat competitor tuus & idem meus: aſſenſus eſt ei: Qui ornauit res noſtras diuinis laudibis. Duo hic exponenda: quis iſte fuerit competitor: necnon qui res ipſas Ciceronis laudibus ornauerit: Competitor igitur accipiendus eſt quidam Hirius: Ciceronis vero ornator & laudator Cato: Quippe qui honorifice de Cicerone verba fecit: quam rem colligimus ex epiſtola octaui: cuius principium eſt. Non diu ſed acriter nos tuę ſupplicationes torſerunt: necnon in epiſtola libri. xv. ad Catonem: cuius principium eſt ſumma tua auctoritas fecit.

De Ocella parum ad me ſcripſeras. Quia & hic hęret interpres: quiſnam fuerit ocella: dicim⁹ q̄ hic appellatus eſt Seruius Ocella: qui olim deprehenſus eſt in adulterio: de quo Cælius ad Ciceronem in octauo ſic loquitur. Seruius ocella nemini perſuaſiſſet ſe Moechum eſſe: & in ea: quę incipit: Putares ne accidere poſſe: Clauſula eſt: ſed tamen ſedulo fit & in primis a patiſco. Patiſcus nomen eſt præfecti venationis: cuius Cicero meminit in quadam ad Atticum epiſtola.

In ſeptimo ad Trebatium epiſtola: quæ incipit. Accepi aliquot epiſtolas: clauſula hęc vulgo ſic legitur: Illud miror: qui ſolet eodem plures dare: q̄ qui ſua manu ſcribit: nunc q̄ in palimpſeſto. Vbi credimus ſic emendari poſſe. Illud miror: qui ſoles eodem exemplo plures dare: q̄ qui ſua manu ſcribit: nunc q̄ in palimpſeſto: ſubaudi ſcribas: iocuſq; videtur in Trebatium perinde ac ſterilem ac ieiunum oratione & iuentione. Hicq; erit ſenſus & ordo.

Illud miror: q̄ tu Trebati: Qui ſoles plures epiſtolas eodem argumento ac pene exemplo dare: q̄ libertus a manuenſis: nunc q̄d ſcribas in palimpſeſto id eſt in tabella iterum raſa: perinde ac ſcedulæ parſimonia labores: Eloquentiæq; Noua vbertate diffloreas & abūdes.

Illud quoq; prętereundum haud arbitror: q̄d in ſeptimo epiſtolarum eiuſdem Ciceronis ad Trebatium his verbis ſcribitur. Quomodo autem placebit tibi Iouem Lapidem iurare. Deriſu enim lapidis aliquid ſcribendum. Ita ergo loquitur Pompeius. Lapidem Silicem tenebant iuraturi per Iouem hæc verba dicentes: ſi ſciens fallo ime deiſpiter ſalua vrbe atq; bonis eijciat, vt ego hunc lapidem. Polybius vero multo diffuſius morem hunc his verbis ſignat: Ritus lapidis huiuſmodi fuit. Foecialis ſumpto in manibus lapide: poſtq̄ de fœdere inter partes conuenerat: hæc verba dixit. Si recte ac ſine dolo malo hoc fœdus & hoc iuſiurandum facio: dij mihi cuncta fœlicia præſtēt. Sin aliter aut ago aut cogito: cæteris omnibus ſaluis in proprijs patrijs in proprijs ſedibus: in proprijs laribus: in proprijs templis: in proprijs ſepulchris ſolus ego peream: vt hic lapis e manibus meis excidet. Nec plura locutus lapidem de manu deiecit.

In eodem volumine epiſtola hoc initium habet perſępe mihi cogitanti de communibus miſerijs: in quibus tot annos verſamur: & vt video verſabimur: ſolet venire in mentem illius temporis recordatio. Verbum hoc notiſſimum expungendum putamus. Nam venire in mentem veteres cum genitiuo iungebāt: Cicero i vertē. Fac tibi ancillę legis veniat i mētem. Lucretius. Et venit in mentem Solis Lunæq; viarum. Terentius vbi in mentem eius aduenti venit: recordatio ergo tollatur: ſicq; Sincera lectio relinquetur & pura ſi legetur. Solet venire in mentem illius temporis.

In Rhetoricos Ciceronis.

IN Rhetoricis ad Herēnium primo volumine verba hæc pleriq; omēs ſic legunt. Mimus quidam nominatim Actium poetam compellauit in Cœnaculo. In eo Actiꝰ iniuriarum agit. Caſtigamus & ita legimus. Compellauit in ſcæna. Cum eo Actius iniuriarum agit: Quippe quæ lectio & ſenſui quadrat & ſtructuræ. Non. n. in hominē dicimur iniuriarum agere. Ad hoc: ſi Cęnaculum legas: nihil ad rē. Hoc quoq; eodem volumine ꝑperam ſic legitur. Item Aſſumptiua pars eſt: cum p ſe defēſio infirma ē: ſed aſſumpta ex contraria re comprobatur: Extraria: non contraria legendum tum antiquo codice tum ſenſu. extraria; autē pro externa poſuit: hoc eſt: qua extrinſecus aduehatur: Lucretius. Poſt extraria lux oculos pertinget &c.

In ſecundo inquit veluti pacuuius fortunam inſanam eē cæcam & brutam perhibēt philoſophi: Saxiq; ad inſtar globoſi prędicant eē volubilē. Nos vero ex antiquo codice legi poſſe aſſeueramus & contēdimus: ſaxeoq; inſtare globo volubilē. Seneca. n. vetereſq; fortunę mobilitatē & inconſtantiam ſignantes in pila ſedētē poſuere. Auſonius autem rotæ: dum ait: cur Rotulę inſiſtis? Stare loco nequeo.

In tertio legitur. Vis diſcernitur per exercitus: Claſſes: arma: tormenta: reuocationes hominum & alias huiuſmodi res: vbi reuocationes: nos euocationes emendamus: vt & hoc caſtrenſe verbum cum alijs apponatur. Euocatio enim genus eſt militiæ: vbi dux per tumultum alloquitur milites. Iñ euocati dicuntur. De euocatione multa Donatus & Seruius.

Hæc etiam clauſula ſic ab omnibus legitur: rem vbi pangunt: oratione pangant. Nos ex antiquo codice receptiſſimorumq; auctoritatibus legēdum aſſerimꝰ pagūt: non pangunt. ſic legit & obſeruat Priſcianus. Quītil. quoq; verba hęc citās ait: rē vbi pagunt orone pagūt. Sicut. n. cado cecidi: ſic pago pepigi. Verbum enim eſt antiquum: necnon ex antiquo fideliter reponēdū Quis Seruius pago ſeſe nunq̄ legiſſe dixerit.

In rhetoricis de inuentione ex Priſciano: & antiquo codice illud caſtigamus: Qđ ſic pene ab omnibus legitur. Tēpus id: quo nunc vtitur (nam ipſum quidem definire difficile eſt) pars quędam ęternitatis cum alicuius annui: menſtrui: diurni: veſpertini nocturni ve ſpacij certa ſignificatione. Vbi legitur menſtrui: nos menſurni contendimus emendandum Priſciano ita ſcribente. Corilius Colurnus: tacitus taciturnus: menſis menſurus. Sic enim Cicero poſuit pro menſtruus in primo Rhethoricorum.

In Catilinam Salluſtij.

IN Catilina Iugurthaq; Criſpi Salluſtij quædam velociter tranſcurrentes annotamꝰ in primis illud ex Gellio exponentes: qđ in præfatione ita legitur. At mihi: tametſi haud quaq̄ par gloria ſequatur ſcriptorem & auctorem rerum: tamen in primis arduum videtur res geſtas ſcribere. Arduum hic poſitum eſt non pro difficili tantum: ſed pro eo: quoq; quod gręci Διϲ Χερεσ aut καλεποϱ vocant: qđ eſt tum difficile: tum moleſtum quoq; incommodum & intractabile.

Ex eodem legendum. Satis loquentiæ: Sapientiæ parum. Non eloquentiæ: vt vulgus ſolet Nam ſi: cum Cicero de his verba faceret: qui arte dicendi abutebantur: in malo non eſt auſus eloquentiam nominare: vt obſeruauit Victorinus rhetor clariſſimus: tanq̄ eloquentia: vt dixit Cælius: ſit quædam innocentia: nec niſi in bonam partem poſſit deflecti: cumq; Catonis illa notiſſima definitione Oratoris: omniumq; opinione rhetorum comprobatum ſit eloquentiam tātum viro bono innocentiq; conuenire: Salluſtius clariſſimus dicendi magiſter ac artifex ſubtiliſſimus. Duo hæc haud miſcuiſſet penitus diſcordia: Eloquētiam & malignitatem. Audacter igitur tum Au gellij auctoritate tum magis ratione ſatis loquentiæ legendum: non eloquentiæ ſecundum prophanum atq; imperitum vulgus grammatiſtarum.

Nedum illi corruptis moribus victoriæ obtemperarent. legimus ex Priſciano Auguſtinoq; locum hunc citantibus. Nedum pro ſaltem poſitum eſt. Et hic eſt ſenſus. Saltē neceſſe fuit Milites hos tanta indulgentia immo licentia imperatoris corruptos victoriæ obtemperare: qđ eſt pro libidine impetuq; victoriam citra modum exercere.

Libido ſtupri Ganeęq; cæteriq; cultus non minor inceſſerat. Cultum accipimus pro elegantia: quæ apud veteres pro vitio ſępius reponebatur: Qđ Catonis auctoritate probat Gelliꝰ ſcribens elegantem dictum antiquitus non ab ingenij elęgantia: ſed qui nimis læto amęnoq; cul-

tu eſſet. Cultus ad hoc apud veteres nunc in bonam nunc in malam partem accipiebatur. Ho-
ratius. Mundus erit: qui non offendet ſordibus: atq; in neutram partem cultus miſer.

Sed antea item pauci coniurauere contra remp. quibus fuit Catilina: De quo q̄ veriſſime po
tero dicam. Quia pleriq; de quo legunt: nec hoc relinquimus. De qua igitur legatur non de quo
ex antiquo & fideli codice. Hic enim vt ait Diomedes: locum hunc exponens; eſt ſecūda Ana
phora: p quā elocutio non conuenienter reſpondens aliud infert occulte. De qua enim intelligē
dum coniuratione

Nunq̄ hiſpanos preterea tale facinus feciſſe. Notanda hic vox iſta præterea: Quæ hoc in lo-
co tempus preteritum ſignificat: qđ annotauit Agrecius: Qđ rariſſime inuenies.

Atq; eo dictante feciſſe: quo fidi magis inter ſe fierent. Sic paſſim legitur. Nos autem puta-
mus ſic emendari poſſe. atq; eo dictitant effeciſſe.

Q. Martius rex &. Q. Metellus (nam vterq; ad vrbem imperatores erant) quid verbum hoc
ad vrbem ſignificet eleganter exponit Aſconius his verbis. Omnes enim magiſtratus: qui in
tramuranus non eſt: etiam ſi adminiſtrator romæ eſt: ad vrbem dicitur.

Et quia mentio facta de hac prepoſitione ad: obiter & in tranſcurſu ponatur differentia inter
ad & in non mediuſſidius ſpernenda: Quippe quæ particulæ nō vnum idemq; ſignant: vt vul
go creditur. Nam in forum ire eſt forum intrare. Ad forum autem ire in locum proximum foro
Sicut etiam non vnum ex Theatro & a Theatro venire. nam qui ex Theatro ſe venire dicit: ex
ipſo venit Theatro. qui vero a theatro: non ex ipſo theatro: ſed ex loco: qui proxim⁹ theatro ē:

Cæteræ multitudini diem ſtatuit: anteq̄ ſine fraude liceret ab armis diſcedere præter rerum ca
pitalium condemnatis. legendum añ quā ita vt quā relatiuum nomen ſit. Et hic eſt ſenſus. Pre
ſcriptus eſt dies cæteris: añ quē diem poſſent ab armis impune diſcedere ſine periculo ac noxa
exceptis condemnatis. Fraus autem hic pro pıculo ponitur: in quam ſignificationem veteres
iuriſconſulti ſepius vſurpauere: vt ait Seruius illud Virg. exponens. Quis deus in fraudem. Ad
hoc præter condemnatis dictum eſt pro condemnatos: Quam rem obſeruauit Priſcianus in li-
bris de conſtructione.

Apud eundem in oratione Ceſaris menda eſt: hi cepere peſſimum quemq; & omnibus inui-
ſum indēnatum necare. Ea lege populus letari: lege dictio expungatur: cum ex antiquo codice
tum maxime ſenſu. Nulla. n. legis hic facta eſt mentio: ad hoc accuſatiuus eſt: Qđ etiam Priſci-
ano auctore aduertimus hunc locum citante.

In oratione Catonis inualuit error & macula in omnibus codicibus etiam vetuſtiſſimis: vbi
legitur. Vereor ne iſta vobis manſuetudo & miſericordia: Si illi arma ceperint: in miſeriam con-
uertentur. Ne hic poſitum eſt pro nimis. Vnde vereor particula expungenda Donato aucto-
re locum hunc ita citante: Ne iſta manſuetudo & miſericordia in miſeriam conuertētur. Ne hic
pro nimis poſitum. Cicero ne iſti vehementer errant: ſic ergo legatur. Ne iſta manſuetudo & mi-
ſericordia: ſi illi arma ceperint: in miſeriam conuertentur.

Ac ſicut effœta parētū multis tempeſtatibus haud ſane quiſq̄ Romę virtute magn⁹ fuit: Sūt
qui putāt legēdum effœta parēte. Cæterum: cum omnes codices parētum habeāt: nihil imutā-
do ſenſus ita explicari poſſe videtur. Sicq; ordinādū puto. haud ſane quiſq̄ Romæ virtute ma-
gnus fuit: ſicut effœta ſubaudi rep. & erit ablatiu⁹ abſolut⁹: effœta dico magnis tempeſtatib⁹ pa
rētum: hoc eſt calamitatibus maiorum: per qđ innuere videtur Bella ciuilia & diſcordias inteſti-
nas in cauſa fuiſſe: Vt nullus iam multis ſæculis clariſſimus emerſerit.

Illud ēt ī fine Catilinę ita legēdum arbitramur. Pauci: quos medios cohors pretoria diſiece-
rat: Paulo diuerſi aliis Alibi ſtantes: omnes tamen aduerſis vulneribus ceciderunt. Aliis. n. anti
quitus dicebatur: qđ nunc Alius: auctoribus eodē Diomede ac Priſciano

In Iugurtham Salluſtii.

IN Iugurtha ad hoc primū illud occurrit. Nūc vero exul pṫia domo ſol⁹: atq; oīm rerū
honeſtarū egēs: quos accedā aut quos appellē: ex Donato corrigendū ē: Quos acci-
dā. Accidere. n. eodē auctore ē geſtum corpis oñdere ī humilitatē cadētia: qđ ē iuxta
& cadere: Tranquillus in Claudio: & pre metu ad genua ſibi accidentem imperatorem
ſalutauit: non accedentem: vt paſſim legitur.

In eodē ī Africe deſcriptione illud ē. pṫia Cyrene Colonia Thereon. Vbi iterpſ in ſole caligat
Allucinatq; pueriles nugas blacterans. Sic. n. igr: colonia Thereō noīa ſūt ciuitatū. Ordo aūt ē
pṫia ē Cyrene colōia Thereō. i. thereorū. Eſt. n. thereō genitiu⁹ grec⁹: Sicut philenō are pro phile-
norum: ſi latine proferantur. Cyrene vero ob hoc Thereorum colōia dr: Quoniam Therei eam

Ariſtoteles defunctis oñdit p̃lum eſſe magis ſuccurrere: q̃ viuis: & q̃a ſubiungit dedecore filij Illud addimus ex eodem Ariſtotele in p̃mo ethicorum priſcos fuiſſe in dubio: an mortuo homini bonum & malum contingere poſſet: ſicuti viuenti: veluti ſunt infortunia & honores filiorum poſteriorumq́ꝫ p̃ſpitas aduerſitateſq́ꝫ. Verba eiuſdem appoſuimus. Hęc etiam dubitationē afferunt: q̇ fieri poteſt: vt qui ad ſenectã vſq́ꝫ beate vixerit deceſſeritq́ꝫ: eidē tñ multa ac varia circa filios contingant: Alioſq́ꝫ eſſe ꝓbos: & cũ dignitate vitam agere: alios vero contra. Patet ergo: q̇ ſi hęc tranſeant ad parētes: Varie ſeſe illos habere oportet. His ergo ſatis parere arbitramur filioꝝ dedecora & ornamēta ad parētes q̃uis defũctos attinere poſſe.

In calce primi voluminis eiuſdem clauſula hęc eſt. Vel quare alteram in Macedonia: alteram in caleno agro aquam proprietatem vini: qua homines inebrientur: poſſidere voluerit: pro Macedonia legēdum putam⁹ paphlagonia ex Plynio & Victruuio.

In ſeptimo legitur punicanos lectulos pellibus hędinis ſtrauit Et pro argenteis Samia expoſuit. Docti quęrũt: qui ſint lectuli punicani. Ac igitur punicanos lectulos accipe phœniceos hoc eſt ſolitos ſterni Conchyliata veſte & purpura tyria. Punici enim a phœnicibus orti ſũt. aut lectulos punico ideſt numidico marmore ſtructos. Pauimenta enim penica Pompeius exponit Marmore numidico ſtrata. Et quia Samiorum obiter facta mentio eſt: Samium interdum ꝓ teſta ponitur. Lucilius non pauper Samio curtoq́ꝫ Catino. Cicero. vide rep. Imperia pontificum dijs immortalibus grata ſine Samio.

In octauo de Platone cum loquitur: ita ſcriptum inuenies. Altero & octogeſimo anno decedens ſub capite ſophronis numeros habuiſſe fertur. Emendamus ſophronis mimos. Sophroniſq́ꝫ non ſaphonis legatur: Sophron enim mimographus fuit: de quo ſic Quintili[illegible]n primo: Et eoſdem vtriuſq́ꝫ rei pręceptores fuiſſe tum Sophrō oſtendit mimorum quidem ſcriptor: ſed quem Plato adeo probauit: vt ſuppoſitos capiti eius libros: Cum moreretur. habuiſſe tradatur Idem pene ſcribit Diogenes Laerti⁹ his verbis. Videtur Plato ſophronis quoq́ꝫ mimographi libros antea neglectos primus athenas inuexiſſe: Geſtumq́ꝫ ex eis acquiſiſſe: quos aiunt ſub capite eius fuiſſe repertos.

In Tranquillum Suetonium.

IN Tranquillo codicem in multis mendoſum partim caſtigabimus: partim ex eo nō nulla exponemus: primumq́ꝫ illud in Cęſare dictatore Cornelium Dolabellam legentes cum ex antiquiſſimo fideliq́ꝫ codice tum ratione deductionis. Trahitur enim cognomen hoc a dolabra: cuius diminutiuum ē dolabella. Dolare autem eſt lignum aſcia ſcindere. Et illud porticibus ad tempus extructis: vbi pars apparat⁹ exponeretur. par nō pars lege & infra & cum editis comitijs edictis non editis.

Illud etiam Lucio lucullo liberius reſiſtēti tantum calumniarum metum adiecit: vt ad genua ſibi accederet: accideret repone. Accidere nanq́ꝫ auctore Donato eſt geſtrini corporis oſtendere in humilitatem cadētis: Q̇ď eſt iuxta cadere. Saluſti⁹ in Iugurtha: Quos accidam aut quos appellem? Illud etiam. In ſequenti quoq́ꝫ anno. C. Marcello: qui in conſulatu ſucceſſerat eadem tempeſtate: tentante non tempeſtate & illud ſeſſum in quattuordecim: Scæna per ſolium Orcheſtram tranſiit. Codex antiquus habet ſeſſum in quatuordecim ſcanna & ſolium expungatur Martialis. Sedere in equitum liceat an tibi Scannis videbo Didime. & infra cum de Bibliothecis loquitur: Data eſt cura Marc. Varroni dirigendarum. Digerendarum corrigimus. Vnde digeſta volumina. Virgili: Ita digerit omnia Calchas. & illud poſt aciem pharſalicam cum pręmiſſis in Aſiam copijs per anguſtias helleſponti victor nauicula traijceret: vectoria nauicula habet antiquus codex.

In Auguſto. Remiſit iudicato neceſſitudines amicoſq́ꝫ omnes atq́ꝫ inter alios. C. Socium & T. Domitium conſules. Soſium non Socium legimus. Soſiorum autem familia Romę fuit celebris. Famoſiq́ꝫ Soſij fuere etiam bibliopolę. Horatius. Hic meret ęra liber Soſijs. Et illud Sibiq́ꝫ iſtituit ſortiri cōſilia ſemeſtria. Semēſtria habet codex ãtiqu⁹: qď ex ratiōe magis approbamus. Sicut enim a menſe menſurnus dicitur & menſtru⁹: ita ſemenſtris bimenſtriſq́ꝫ cętereaq́ꝫ id genus deducta ſcribenda videntur.

Illud quoq́ꝫ nihil poſtea prӕterq̃ adoleſcētulum, Lucium honeſte natum exhibuit. Lycium non Lucium habet idem codex antiquus: Ex quo intelligimus natum in Lycia. Virg. Et crudelia ſecum fata Lyci pro Lycij. Non tamen imus inficias & Lucium legi poſſe: dummodo hominem in Lycia natum intelligas. y. enim in u. ſubinde commutatur: vt Sylla & Sulla Tyle & Tule Cyma Cuma &c.

Illud vero in fine Ceſaris Auguſti pulcherrimum & notatu digniſſimum: Q̇ď ita legitur. Supremo die expirãs an de ſe tumultus foris eſſet: petito ſpeculo capillũ ſibi cõmi & malas labētes

corrigi iuſſit: Et ad miſſos amicos percunctatus eſt. Ecquid his videret minimũ vitę cõmode tráſegiſſe. Nos Mimũ emẽdamus: non minimũ admittẽtes: Quę lectio purior ac Sincerior: necnõ ſenſui belle rñdẽs. Sicut enim exit⁹ vitae luctuoſus & infelixq; tragoedia dici ſolet (Q d in. M. Craſſo obſeruauit Plutarchus) Sic contra Quietus & iucundus: qualis fuit in Auguſto Comędia vł potius Mimus debuit appellari facete & eleganter: Mimus sũt vt inquit Diomedes: Eſt ſermonis cuiuſlibet motus ſine reuerẽtis vł factorum cum laſciuia imitatio: dictus ꝙ ſolus imitet. Et illud pximis vrbi loca Lauiniũ preneſte &c. Lanuuiũ habet codex antiqu⁹ ſicq; legẽdũ ex Strabone aliiſq; Coſmographis: qui lanuuiũ non lauinium ppe pneſte ponunt. Huius Lanuuij meminit Aſconius: Necnon Ouidius in. vj. Faſtorum hoc carmine Et populus Laurẽs Lanuuiũq; meum. Vbi lanuuium lege non Lauinium ne claudicet verſus in Syllaba.

In Tyberij pfatione inquit: Vel qd magis conſtat. T. Claudio gẽtis pricipe. Codex antiqu⁹ habet Atta Claudio principe: non Tito. Atta ergo prenomen ſit: non Titus. Dicunt autem Attae qui ppter vitium crurum aut pedum plantis inſiſtunt: & attingunt magis terram: q̄ ambulent: Quod cognomẽ Quintio poetę adhęſit. Martialis ſiue leuẽ curſu vincere Quaeris Attam.

Et illud ſexto Claudio libidinoſo ac pdigo ſeni olim ab Auguſto ignominia notato: Seſtio Gaulio habet codex antiquus. Gauliũ aũt puto cognomẽ eẽ conueniẽs guloſo & libidinoſo luxurioſoq; ſeni. Gaulus enim genus ẽ nauigij pene rotundi auctore Pompeio: p qd gaulium putamus cognominatũ ſenem hunc obiectu ventris & pminuli corpis: ita vt pene craſſitudine orbiculari rotundaq; videretur.

In Claudio illud pperam in plęriſq; codicibus legit: Sed cum pclamantibus Naumachiariis Aue imp[illegible]or morituri te ſalutant: reſpondiſſet auete vos: neq; poſt hanc vocẽ quaſi nenia data quiſq; dimicare vellet: diu cunctatus &c. Vbi legit auete vos; Codex antiqu⁹ habet aut nõ nec non: Vbi Nenia: Venia corrigat: ſicq; legẽdũ contẽderim: aut non. fuit enim riſio pricipis. Nã cum Naumachiarij ei obieciſſet: Morituri te ſalutant: Subiecit ille aut non: qd eſt forte non perituri. Quo audito illi quaſi venia data pugnare non laborabant

In Domitiano legitur Ianos arcuſq; cum quadrigis & inſignibus triumphorum &c. per Ianos non ſimpliciter accipim⁹ Iani ſtatuas: Sed ſpatioſos aditus ſpecie portarum: p quos commode tranſmitti poſſit & ambulari. Iani enim: Vt ſcribit. M. Tullius i libris de natura deorum: dicuntur per vię tranſitiones: portones nunc vulgus appellat: In quam ſignificationem exponendum putamus in Auguſto Ianum marmoreum. non enim & illic Statuam: Sed tranſitum accipere debemus:

In Epiſtolas Plynij.

IN epiſtolis Plynij depręhẽduntur multa corrupta: mutilata: adiecta: immutata meo iudicio: qd ne penitus diſſimulanter agamus: Ex primo volumine quędam minutula fateor: ſed quę ſit negligas non ſit ordini neq; ſenſui locus annotabimus. Quippe qd hac potiſſimum ratione molimur: vti lector cauti⁹ ad op⁹ hoc accingatur.

In ſecunda ergo epiſtola ſic in antiquo codice legebat legiturq;: Nam quo magis intendam limam tuam: confitebor & meipſum & contubernales ab editione non abhorrere: Si nõ fortaſſe errori noſtro album calculum adieceris. Quippe quae lectio ſincęra ẽ & penit⁹ emaculata. Hicq; ſenſus eſt. Animus noſter contubernaliumq; ipſorum ad editionem inclinat & propenſus eſt modo non faueas errori meo: qd eſt: modo ne mihi aduleris. Adulatio enim: vt ait Seneca: infatuat: Expuncta eſt a quibuſdam particula non. Q d cum fit: Senſus e regione contrarius penituſq; repugnans: Si enim lectio haec probetur: Si modo tu errori noſtro album calculum adieceris: ſignificabit Plynium cupere: vt errori ſuo ſuffragetur: Quo nihil erit inſulſius.

In tertia crebris excurſionibus auocaris. Credimus reponendum aduocaris. Aduocatur autem daturus patrocinium. Aduocari proprie eſt in auxilium vocari: Q d faciunt: Qui adeſſe ſolent. Virgilius Omniaq; arma aduocat.

In quarta Cętum copiarum in Oriculano: in Narniẽſi: in Carſeolano: in Peruſino tuo &c. In Carſulano: non carſeolano contẽdimus legẽdũ vt hẽt codex antiqu⁹. Sed & ratiõe magis. Ad viã. n. flaminiam ſunt Ocriculi Narnia: Carſuli: vt inquit Strabo: Carſeoli vero eodẽ auctore i Valeria via: quę incipit a tiburtinis montibus & ad marſos & corfiniũ pelignorum metropolĩ ducit. In ea inquit Idem Strabo Latinę vrbes ſunt Valeria: carſeoli: Alba.

IN quinta Clauſulã hanc ſic cẽſemus legẽdam. Satrius Rufus: cui non eſt cum Cicerone aemulatio: Et qui contẽtus eſt eloquẽtia noſtri. Regulus enim pari mordacitate Rufum: nec nõ Plynium taxare conſtituerat. At Plynius Verbum hoc: qd in laudem accipi potuerat: maligne di

ctum a Regulo agnoſcens nunc eum repercuſſit dicens. Eſt em̄ mihi cum Cicerōe Aemulatio: nec ſum contentus eloquentia Saeculi noſtri. primo & enim Plyni⁹ honorifice putauerat Emiſſum a regulo. Satrius Rufus: cui non eſt cum Cicerone Aemulatio. Miſerum eſt enim ſemper alienis veſtigijs inſiſtere & alienis pedibus ambulare: Semelq; Iuuat natare Sine Cortice: vt dicitur.

In Epiſtola. Cuius initium eſt peroportune &c. Verba haec mēdoſa corrige. Eſt em̄ Paulo glorioſius & latius: Elatius non latius & illud honorēq; paucorū caeteri pariēter expectarēt & mirarent: Mererent: & illud: Intentionē effectūq; Muneris affectum non effectum legas.

IDEM in Epiſtola ad ſeptitium in antiquo & fideli Codice Olmae Bethycae. Suppoſitum eſt Betacei perinde ac Bethyca nō Oliuetis fuerit inſignis. Pap. Que tritonide fertiles athenas Vnctis Bethyca prouocas trapetis: & Marti. Nec Tharthesiacia pallas tue Rufe trapetis &c.

Vnum tamen ex ſecundo volumine haud quaq̄ cenſui praetermittendum. Eſt enim: ni fallor: annotatu dignum. In epiſtola igitur: cuius Initium eſt: Miraris: cur me Laurentinū &c. Clauſula haec ſic paſſim legitur: A dhaeret Dormitorium membrum & tranſitu interiacente: Q d̄ ſuſpēſum & tabulatum Vaporem conceptum Salubri temperamento huc digerit & miniſtrat. Nos autem putamus ita legendum. tranſitu interiacente: Qui ſuſpenſus & ſubulatus conceptū Vaporem etc. ita vt qui ad tranſitum referatur: per tranſitum autem ſubulatum: locum putamus ſignari: qui quaſi per tubos ac fiſtulas Veluti tibicen ſufflabat: & ita Vaporem diffundebat. Subulatus ergo accipitur quaſi Sufflatori⁹. Subulo namq; Pompeio auctore thuſce Tibicen dicitur.

In Thuſculanas quaeſtiones.

Ex Thuſculanis quaeſtionibus hoc non arbitror p̄termittendū: qd̄ ita paſſim legi ſolet. Quis mediocris Gladiator ingemuit? Quis vultum mutauit vnq̄? Quis non modo ſtetit: verum etiā decubuit turpiter. Quis cū decubuiſſet: ferrum recipere iuſſus collum ſubtraxit? Ergo hoc poterit Samius ſpurcus homo vita illa dign⁹ locoq; &c. Vbi Samius legitur: Corrigimus ſamnis Vt ſit nomen conueniens ac reſpondens Gladiatori. ex ſamnio enim gladiatores optimi fuere Sicut olim Thraces: Q d̄ ex hyſtorijs cōpertum habeo: Quodq; etiam adnotauit Porphyrio illud Horatianū enarrans. Caedimur & totidē plagis conſumimus hoſtē lēto Samnites ad Lumina prima Duello. Vbi per ſamnites gladiatores intelligi poſſe affirmat.

Annotatio pulcherrima in Gellium.

Apud Gellium facundiſſimi Eloquij ſcriptorem ſcripta haec inuenies. De patria Homeri multo maxime diſſenſum ē. Sunt: Qui Athen. Sunt. qui Aegyptium dicant fuiſſe. Ariſtoteles tradit in Inſula Io natum. επτα πολεισ εριζουσι περι ριζαν ομηρου σμυρνα ροδοσ κολοφων σαλαμιοσ αργοσ αθηναι. ſ. Septem vrbes certant de laude inſignis homeri Smyrna: rhodos. Colophon: Salamin: Ios: Argos: athenae. Primum igitur: Vbi legitur Ios: putam⁹ reponendum Chios ſecundum illud. Diceris a multis Colophonis alumnus Homere: hic te Smyrneum Credit: at ille Chiū: Nullus. n. (Q d̄ ſciam) Ion tradit patriam homeri: Multi vero Chiō. In Io autē deceſſit & ſepultus eſt Homerus Strabonis & Plutarchi auctoritate non natus. Hic ergo cum de natali: non de morte agatur: Corrigēdū & hoc arbitramur nec non illud Ariſtoteles tradit in inſula Io natū. Chio. n. non Io audacter contenderim legendū: Ceterū: vt haec quaeſtio: quae apud priſcos multipliciter ingenia legētium diſtorſit: aliquando tollatur: & Quaelibet patria: Q d̄ ſuum eſt: decus retineat: operaepreciuum me facturū putaui: Si Archilochi Clariſſimi ſimul & vetuſtiſſimi ſcriptoris verba tantas lites dirimentia ponerē. Ita ergo loquit̄. Secuti ſūt anni quingenti a captiuitate Troie vſq; ad. viij. Olympiadem: In q̄bus floruerunt octo Homeri. Horum primus in annalibus Teutei regis aſſyriorū tradit̄: qui. xxvij. a Nino extitit. hic Homerus: Vt ibi traditur: fuit Smyrneus & p̄fectus eiuſdē regis paulo ante deſcenſum Heraclidarum in Peloponeſum anno. xx. Demophoontis regis athen̄: quando pyrrhus in tēplo Apollinis fuit ab horeſte interemptus. hunc ſecutus eſt Homerus Chius: qui (vt Chienſium Memoria tradit) floruit arte medicinae anno. xix. Melanthis regis athen̄. Altus fuit Homer⁹ patria Cumaeus: Qui: vt ipſi Cumei perhibēt: Enituit magica magis: q̄ litteratura anno. xxiiij. Codri regis athenieſiū. Quartū ciuē ſuum praeduitem Salaminienſes Cyprij perhibent arte inſtitoria inclytum anno octauo Agaſti athen̄. Biennio poſt Emerſit Homerus Colophonius: Quem illorū annales migratione Ionica praedicant effluxiſſe arte pictoria ſimul & ſculptili. Sext⁹ fuit athen̄. Qui vt ipſi ſcribūt illuſtres reuocatiōe abolitarum legū & nouarū latione floruit ſub Archippo. Septimū Argiui habēt muſice atq; Geometrice diſcipline praeceptis admirabilē anno Decimoſeptimo Diogeniti athenienſis. Vltimū hūc Homerū etas noſtra cernit: Qui olympiade. xxiij. & a troiae excidio anno quingenteſimo patria Meon olympico certamine victor ...

dicto totius gręciæ eximius poetarum eſt habitus. Et ei ſoli ius tributū Emendandi Caracteres
& nomina & linguam græcam: Quæ: vt ferunt: Cadmus Samothrarū fere barbara & plena ru-
ditatis attulit ſub excidium Troianum. Cū reuerſus eſſet a fuga: quā Iniuerat propter certamen
qđ illi priſca vxor intulerat ꝑpter nuptias ſuperinductę Armonię. Sunt ergo caracteres ab ho
mero forma elegantiore. Nam primi Barbariem quādam vetuſtam & non pl. œnicam ferebāt:
quia nihil phœnicum habent vt cernimus: ſed Galatharum & Meonum figuras retinent. Idē
Homerus reformauit Caracteres: & Grammaticæ pręcepta primus dedit: Cū antea quiſꝗ Ser-
mōe ſcriberet ſimul & loqueretur vernaculo: Quę profecto etiam Italia: Quę & magna gręcia i
ſuſcepit. Xenophon quoꝗ in ęquiuocis plures inquit Homeri fuere: Quorum qͤ eximius poe-
tarum extitit vltimus omnium poſtꝗ Thalem mileſium inuenitur. Ex Quibus colligitur cō-
plures & octo numero Homeros extitiſſe: Diuerſis: vt ita dicam: patriꝭ: nec nō diſciplinis & ar
tibus inſignes memorabileſꝗ: Et: qa Secund⁹ Homer⁹ ab Archilocho et chio: non Io deduci
tur: hoc quoꝗ Correctioni noſtræ reſpondere videtur. &c.

In Donatum.

In Adelphis Terentij legiť A villa Mercenarium vidi. Quē locū exponere Cupiens Donatus
alioqui interpres clariſſim⁹ & elegantiſſimus ita inquit. A villa vt a pro depoſitum ſit: vt ſit de
villa an deeſt veniſſet. Nos autem pace tamen prius & venia impetrata Mercenarium a villa ſic
dici putamus: Vt libertum a manu: Seruū ab epiſtolis a libellis eleganter dicimus. i. amanuenſē
& magiſtrum epiſtolarum & libellorum: per qđ intelligimus magiſtrum villę. i. villicum. Nam
vt ait. M. Varro Villicus agri colendi cauſa conſtitut⁹ atꝗ appellatus a villa: ꝙ ab eo in eam cō
uehuntur fructus & Euehuntur: Cum veneunt: vnde Ruſtici viam nūc quoꝗ veham appellāt
propter vecturas & Villam non Vellam: quo vehūt: & Vnde vehunť.

In octauo Silij Carmē eſt Ocni priſca dom⁹ paruiꝗ Bononia rheni: Vbi Bononiam docte me
Hercule & acute ſuſpicatur interpres a Boijs denominatam. Re. n. vera eam Italię partem inco
luerunt boij Catonis Straboniſꝗ teſtimonio. Nos vero (ex quo illa nobis patria) rem ſolliciti⁹
accuratiuſꝗ indagantes eiuſdem Catonis auctoritate appellatam contendimus a Bono Thu-
ſcię principe. Catonis verba fidei gratia ſubiecim⁹. princeps Metropolis felſina primū a rege
Thuſco cōditore inde a ſucceſſore Bono thuſcaniēſi Bononia dicta. Manethō ad hoc ſcriptor
vetuſtiſſimus receptiſſimuſꝗ in hanc noſtram ſententiam ita loquiť. Apud thuſcos Piſęo ſuc
ceſſit thuſcus Iunior annis. xxxix. huic annius annis. xxv. Quem ſecut⁹ eſt felſin⁹ annis. xxx.
tribus. Huic Bon annis. xxviij. Siue ergo bon in tertia forma: vt manethō. Siue bonus in ſecū
da vt Cato: ab hoc bononiam nominatam aſſeueramus.

Illud etiam obſeruatione dignum putauimus pro his: qui ſunt moroſi rerū elegantiū ſcrutato
res de ei: quę ſæpius a veteribus pro i longa ponebatur: nec non pro diſcriminando caſu & nu-
mero. Verba ſunt nigidij. Si huius amici & huius magni ſcribas: vnū. i. facito extremū. Si ve-
to hi magnei & hi amicei caſu multitudinis recto: tunc ante i ſcribendum eſt e: Quippe qđ dili-
gens lector accuratuſꝗ i quibuſdam Plautinarum comœdiarū argumētis dep̄hendet: primas
cuiuſꝗ verſus litteras obſeruās & in vnum mox cōponēs. Vnde Terētian⁹. Sic oueis plures &
omneis ſcribim⁹ pluraliter: non. n. nūc addis e: ſed permanet: ſicut fuit.

Declaratio hyſtorica Quarūdam Fabularum.

Extremo in loco harum annotatiūcularum Quędam latitantia ſub poeticis Velamentis ad ve
ritatem & hyſtoriam traducere in animo eſt. Sicut enim Quiſpiam argento circūfundit aurum
Sic & poeta veris contemplationibus fabellas apponit: qbus elocutionem dulcedine concili-
at & ornatu: Vt ingt Strabo. Huiuſmodi namꝗ myſtica ſenſa referantes voluptatem & geniū
nobis: auditori vero ac lectori vtilitatē qualēcūꝗ non inuidebimus.

Et qm̄ imprimis de gigātib⁹ multa circūferunť & quidem priſca valde: de his primo videť di
cēdū: Quid magiſtra lectione ſētiam⁹. Hos exiſtimauit Cicero fuiſſe hoīes repugnātes naturæ:
Macrobi⁹ vero iquit gigātes qđ aliđ fuiſſe credēdū: ꝙ hoīm quādam impiam gētem deos negā
tē: ideo exiſtimatam deos pellere de cęleſti ſede voluiſſe. Horum pedes in draconū volumina
deſinebāt: qđ ſignificat nihil eos rectum: nihil ſupum cogitaſſe: toti⁹ eoꝝ vitæ proceſſu i terrā
mergente. de his ad hoc Beroſus in hunc modum ſcriptum reliqt. Hi vaſtitate corporis & robo
re confiſi viuentes omnes oppnmebant: libidiniꝗ inſeruientes papiliones & inſtrumenta mu
ſica & delicias inuenerunt. Manducabant homines & procurabant aborſus: in eduliumꝗ præ-
parabant & commiſcebantur matribus: filiabus: ſororibus: Maſculis & brutis & nihil erat ſcele
ris: quod non admitterent contēptores religionis & deorum. Gigantes etiam memorat Ioſe-
phus in antiquitatibus. Ad hoc Plynius & Solinus in polyhiſtore ſtaturoſos enormitatiſꝗ p̄-
digioſę & vaſtę repertos memoriæ prodiderunt. Aug. etiam in li. de ci. dei mira quędam cęterū

a ſe viſa de Gigantibus loquitur.

Quo pacto Mercurius argũ occiderit: ex macrobio ſic accipe apud quem cõplura de pythone: nec non de varijs dijs pulcherrima inuenire eſt: quippe quæ poetica figmenta ad naturę hyſtoriꝗ veritatẽ deducũt. Argũ ergo inquit ferunt per ambitum capitis multorum oculorum luminibus fuiſſe ornatum & cuſtodiſſe Iunonis imperio Inachi filiã eius deę pellicem cõuerſam in bouis formam. Sed ſub huiuſmodi fabula Argus eſt cœlum ſtellarũ luce diſtinctũ: qb⁹ in eſſe quædam ſpẽs cœleſtium videtur oculorum. Cœlum aũt Argum vocari placuit a candore & velocitate παρατο λευκον τα χυ Et videtur terrã deſup obſeruare: quã ęgyptij hieroglyphicis litteris cum ſignificare volũt: ponũt bouis figurã. His ergo ambitus cœli ſtellarum luminibus ornatus tunc exiſtimatur enectus a Mercurio: cum ſol diurno ſplendore obſcurando ſydera veluti enectat vi luminis ſui cõſpectum eorum auferendo mortalibus.

Qua etiam ratione Tyrrheni in Delphines transfigurati circunferantur: Myrſilus leſbius oſtẽdit hæc ſcribens: Tyrrheni nautica toti orbi Erant admirabiles: de quibus fabulantur græci: ꝙ in Delphines conuerſi ſunt: qui nauibus alludunt: & his ſocij ſunt. Re enim vera tunc Delphini ob pyraticam ſimul & Dominium Maris dicebantur. Erant enim claſſe potentes: & vndiꝗ coſlonias tranſportabant. Argumento ſunt: Qui Tyrrheni dicuntur in inſulis atticis & faucibus Thraciæ. Higinus adhoc inter Nauicularios illos reponit.

Myrmidonas in formicas deformatos cur etiam poetæ ludant: hæc ex Strabone hauſimus in hunc modum pene loquente. Ager vero ipſius: ſi altius fodias: terrenus eſt. Si ſuperne: lapidoſus eſt præcipue cãpeſtris ipſa planities. Ideo nuda tota ordei ferax ſatis ẽ. At Aeginẽſes Myrmidonas appellatos memorant: non quomodo in fabulis canitur: Vt ingenti inualeſcente peſtilentia formicę Aeaco precante in homines verſæ: Verum quia Formicarum more terram fodientes ad petras tranſportarent: Vt Agri colendi materiam haberent: foſſas quoꝗ incolerent: vt non expendentes lateritiam agerent parſimoniam &c.

De Chimera & Bellerophonte omiſſis: quę a Strabone Plynio Solino & Euſebio memorãtur: ex Plutarcho illud addimus de claris mulieribus in hanc ſententiam ſcribente. Nauis fuit: Cuius prora Leonem. puppis vero Draconis geſtabat inſigne: Cui Chimarus præerat. hunc fugientem aliquando Bellerophon pegaſea .ſ. citiſſima: vt arbitror: naui aſſecutus interemit.

Non ſunt prætermittendæ quoꝗ mutationes illę: Quas. M. Tullius in Tuſculanis quæſtionib⁹ docte pariter & acute ad Veritatis hyſtoriã nititur reducere: Cum inquit. Nec vero Athlas ſubſtinere cœlũ. Nec prometheus affixus Caucaſo: nec Stellatus Cepheus cum vxore Genero filia traderetur: niſi Cæleſtium diuina cognitio nomen eorum ad Errorem fabulę traduxiſſet: a quibus ducti deinceps omnes: Qui in rerum contemplatione ſtudia ponebant: ſapientes habebantur & nominabantur. Sed nec fœminæ tacẽdæ Niobe & hecuba. Niobe fingitur ergo Lapidea propter æternũ credo in luctu ſilentiũ. hecubã aũt putant ꝓpter animi acerbitatẽ quãdam & rabiem fingi in canem eſſe conuerſam &c.

EIVSDEM IACOBI PRAELECTIO IN LIVIVM ET SILIVM ITALICVM.

SI bene & Sapienter quotannis Iuriſconſulti Sacroſanctas leges oratione
publica circũferre & oĩb⁹ Elogijs titulisq́ꝫ exornare: publicis auditorijs cõ
tendunt: & omni ex parte laborant Si liberalium artium ſectatores ſapien
tię ſtudium diuinis & cæleſtibus pręconijs honeſtant & expoliunt: Cur eti
am nobis nõ liceat ex officio noſtrę ꝓfeſſionis poetices excellentiã hodier
na oratiõe demõſtrare: nõ video: Cum p̃ſertim in ea a teneris Vnguiculis
ad hoc vſq́ꝫ ętatis ſimus verſati. Id eñi maxime quẽq́ꝫ decet q̃d eſt ſuũ cu
iuſq́ꝫ maxĩe. Ne igitur ab inſtituto meo diſcedam: Et: vt pariter huic orna
tiſſimo conſeſſui veſtro reſpondeam & pro virili faciam ſatis: Auditores eminentiſſimi in præ
ſentia de ſublimitate & pręſtantia hui⁹ cœleſtis Diſciplinę verba faciam. Q̃d dũ a me fit: Quę
ſo animũ aduertite: non eñi inuulgata nec nimis protrita Dicturus ſum: Sed noua raraq́ꝫ: Quę
Tyrones & Neoptolemi gaudeant didiciſſe: Emeriti vero & rude donati libenter faciliq́ꝫ agno
ſcant & nobiſcum certatim complodant. Cæterum: quoniam huius diſciplinę membra ſũt ora
tio & hyſtoria: Idcirco primũ de poetica generatim: Deinde de oratoria ſeu proſa oratione ſpe
ciatim: ad extremũ De hyſtoria quædam belliſſima pręlibantes explicabimus. Verũ: vt ex inſti
tuto Ciceronis res ipſa a definitione proficiſcatur: poetica eſt fictę verę q́ꝫ narrationis cõgruen
ti rythmo vel pede compoſita metrica ſtructura: ad vtilitatem voluptatẽq́ꝫ accõmodata. Diſſe
ferunt aũtẽ poetice poema: & poeſis: poetice ars ipſa ĩtelligitur. poema aũt pars operis: vt Tra
gœdia: Comœdia: Mimus. poeſia contextus & corpus toti⁹ opis: vt Ilias: odiſſea Aenęis: The
bais: poetica me Hercule eſt vetuſtiſſima: & (ſi auſim Dicere) dei coæua immo coęterna. Nam:
ſi deus mens eſt: vt plęriq́ꝫ philoſophorum autumãt: Hęc vna ꝓculdubio res eſt: qua mens dei
primitus ęnunciabat. Volens eñi maieſtas diuina commoda mortalibus explicare: innocẽtes
animas numine ac furore diuino calefaciebat: ac velut oeſtro & Aſylo ſtimulabat: vt Carmẽ de
repente effunderẽt: Quo factũ: vt poetę perinde ac interpretes deorũ & miniſtri myſtica ſenſa:
Vaticinia & penetralia obſcuris inuoluentes ambagibus promulgarent. Huic noſtræ opinioni
Cornelius Tacit⁹ aſtipulari videt̃ ſcribens. Animũ poetæ in loca pura ſecedere & innocentia
fruiq́ꝫ ſedib⁹ ſacris: Et poetic̃e in illa caſtra & nullis contacta vitijs pectora mortalium p̃ria irre
pſiſſe. Deus ergo mentẽ hoc eſt ſe ipſum poetarum miniſterio & opera expromere & manifeſta
re ſolebat. Mortalẽ eñi animum expectorans: ſuũq́ꝫ ac cæleſtẽ reponens: illos non aliter debac
chari ac dulciter inſanire cõpellebat: q̃ Thyades & Menades ad Thyrſum Euã ſolet cõcitare. ꝓ
pter q̃d diuinus Plato neminẽ in poetica canere poſſe aſſeuerauit: priuſq̃ eſſet deo plenus: & ex
tra ſe poſitus ac alienatus: Exemplo Tinichi. Qui cũ nullũ antea poema mẽoria dignũ edidiſ
ſet nat⁹: Muſarũ immo dei impulſu: ſubito hymnũ in Apollinẽ oĩum fere pulcherrimũ cecinit.
Vnde ẽt. M. Tulli⁹ poetã natura & mentis virib⁹ valere: & diuino quodã ſpiritu inflari in oratio
ne ꝓ archia ſcriptũ reliq̃t. propter q̃d Sanctos Ennius nominat poetas. Argumẽtũ ẽt huiuſce
rei Maximũ eſt: ꝙ oracula Sortes & Deorũ reſponſa olim niſi carmine nõ enũciabant̃: Et ꝙ ſa
crę litteræ noſtrę & ꝓphetarũ voces magna ex parte: aut pindaricis aut Saphicis modis: aut ai
no rythmis ac poeticis numeris conſtant: Q̃d Diuus Hieronymus antiq̃tatis obſeruantiſſim⁹
etiã annotauit. Quib⁹ ſane rebus hoc poetę apud veteres auctoritatis: imo maieſtatis ſũt aſſecu
ti: vt Venerabiles vndiq́ꝫ & ſacroſancti cenſerent̃: Viuenteſq́ꝫ: nec nõ poſt Cineres inſtar numi
nũ ac deorũ colerent̃. Alexander ille inuictus & vere magn⁹ cũ Thebas raperet: Pindari lyrico
rũ principis familiæ & penatibus iuſſit parci. Idẽ: cũ in caſtris darij regis inter ſpolia Scriniũ vn
guẽtorũ reperiſſet: auro gẽmis: Margaritis p̃cioſum: Homeri cuſtodię cõſecrauit. Quid dicam
ꝙ adeo chari dijs ĩmortalib⁹ erant: vt Archilochi poetę ĩterfectores Apollo arguerit Delphis?
Et Sophoclẽ coturni Tragici principẽ ſepeliri Liber pater iuſſerit. Simonides quoq́ꝫ poeta me
lic⁹ Geminorũ beneficio & naufragij periculũ euaſit: & in Theſſalia cœnãs apud ſcopã Tricli
nio collapſo cæteris cõuiuarũ oppſſis: Solus incolumis rurſus deorũ munere ſeruatus. Vtq́ꝫ
ad noſtros .i. Rõanos me cõuertã: prior African⁹. Q. Ennij Statuã ſepulchro ſuo imponi iuſ
ſit: Clarũq́ꝫ illud nomẽ & p totũ terrarũ orbẽ ſatis famigeratũ: poetę titulo legi non erubit. Cæ
terũ: vt Maximũ poetarũ attingã: Virgili⁹ maro nunq̃ ſatis laudat⁹ neq́ꝫ gratia apud Diuũ Au
guſtũ caruit: neq́ꝫ apd. P. R. notitia. Teſtes ſũt Auguſti epiſtolę: Vt cũ Cornelio loquar. Teſtis
eſt ipſe. p. r. Qui auditis in Theatro Virgilij verſib⁹ ſurrexit vniuerſus: & forte pręſentem ſpectã
tẽq́ꝫ Virgiliũ Venerat⁹ eſt ſic: quaſi Auguſtũ. Certe ſi numina Cælitus in terras ſe demittant: nõ
plus venerationis acquirant. Verum hæc ornamẽnta non immerito aſſequebantur. Nam boni

poetę:qui paucisſimi ſunt omnium diſciplinarum & artium ſcientia inſignes & admirabiles extitere. Vt ab ipſo Oceano.i.Homero primordium ſumam:Qui largisſimꝰ poeticę fons ē:Quiſquis diligēter huius ſacroſancti vatis poeſim perlegerit excuſſerit & penſitauerit: Sexcētas (vt ita dicam) Quibus humana vita honeſtatur & commode tranſmittitur artes inueniet. In hac enim tanq̃ in tabella Chorographus: Ductor:philoſophus:miles:orator: Aſtrologus:Medicꝰ Nauta: Et (vt vno verbo multa complectar) in hac inq̃ Poeſi Homerica quilibet artifex ſuum ſtudium & artificium expreſſum depictumq; facile agnoſcet. Longum facerem: Si vellem Singulorum ornamenta poetarum recenſere. Ideo poſthabitis gręcis:Qui innumeri ſūt: Ad latinos Deflectamus:Hoſq; vix reuiſentes & in tranſcurſu Salutantes. Mantuanus ergo Homerꝰ omniū bonarū diſciplinarū peritisſimꝰ a Macrobio clarisſime oſtendiť: A quo poſtea:veluti ab exēplo & Archetypo Lucanus: Silius: Papinius & Claudianꝰ haud quaq̃ deciderūt. Satis:vt puto in præſentia De poetice in genere & fortaſſe nimis multa congesſimus. Iam ergo tempus eſt ad oratoriā inclinare:Quę & ipſa ab hac:vt iam oſtendemus:defluxit & concepta eſt. Verum vt hæc pariter definiatur: Oratio eſt ſermo compoſitus animos audientiū docens delectās: & permouens. Oratoris autem officiū eſt ꝓfesſio de omni re:quę ꝓpoſita fuerit: ornate:& Copioſe diſſerere. Omnia ergo oratori quęſita:audita:lecta:diſputata:tractata:& agitata eē debēť. Differunt autē Rhetor:Orator & Sophiſta: vt & hęc obiter nō pretermittamꝰ:ꝓ Rhetor eſt:q tradit artem eloquentiæ:ſophiſta:apud quē diſcendi exercitatio diſcitur:Orator eſt:q in cauſis publicis & priuatis plena & perfecta vtitur eloquentia: Vnde illud eſt:Quę doctor pręcipit:Orator oſtendit. Vtq; huius etiam artis origo & Initium reueleť & detegatur:Homerus omnibus partibus oratoriæ exemplum & ortum dediſſe putatur:& in omni eloquentia omnes proculdubio a ſe reliquiſſe. Quemadmodum enim Strabo philoſophus monumentis ſuis prodidit:primitꝰ ipſa poetica in medium processit & approbata complacuit. Dehinc illam imitati cum carmen ſoluiſſent reliquis poeticæ ſeruatis partibus rem ſcriptis commendarunt: Cadmus Mileſiꝰ pherecides & hecateus. Qui deinde ſubſequuti ſunt:Cum paulatim aliquid ex talibus adimerēt:ad eum:qui nūc vſurpatur:modum: veluti ex ipſo faſtigio ad inferiora deduxere. Ergo Rhetorices fons & origo fuit ipſa poetica. Quę ad demonſtrationes vſa eſt cantibus. hęc erat oda Sermo.ſ.modulatus: Vnde Rapſodiam: Tragœdiam & comœdiam veteres dictitarunt. Quod etiā ipſo noīe clareſcit. Nam:cum pedeſtris dicať oratio:q̃ ſine metro eſt:id pinde diciť: ac ſi ex celſiore loco qs decurrat in planū. Sed iā viri clarisſimi opeꝑpꝛęciū eſt explicare:circa q̃ & qualia priſci poetæ & idē oratores verſarenť: Vt p hęc ad hyſtoriam:ad quā oīs ꝓperat intentio tandē ſeſe noſtra flectat oratio. Poetæ viri cæleſtes & diuini: vt ad bonos mores: & honeſtā vitā humanū genus traducerēt:non dubitarunt Fabulas prætendere: Vtilitatē iucunditate commiſcentes. Vnde bene dixit flaccus Omne tulit punctū:qui miſcuit vtile dulci. Cum eīm dulcia ſit nouitas mens hominis auidius concitabať:cū itaq; Monſtra vel admiranda legebāt: Intendebatur oblectatio:Quę diſcendi illecebra eſt. Verū hęc nō ſolum poetę: Sed etiam legū Inuētores grauisſimi factitarūt: Vtq; mortales frugiferis inſtitutis iuuarēt:oīno mera mēdacia finxere. Sic Minos ille Iuſtisſimus cū Ioue ſe colloqui ſimulabat: Sic Numa cum egeria congresſum mentiebatur: Vt his:q̃ pro ſuarū rerum publicarū ſalute excogitauerāt:maior fides Sanctiorq; auctoritas accederet. Poetæ ergo pariter fabulas partim terrificas Iuenere:Quales lamia: Gorgō Incubus: Larua:interdū certamina clarisſimorū: vt hoīes excitarenť ad virtutē: Vt Herculis & Theſei labores. rurſꝰ ad religionē ſanctitatēq; numinū timore ꝓuocabāt: Dū fulmē ægida:Tridentem faces: Dracones & Thyrſorum haſtas armaq; deorū Varia comminiſcebātur. Quę oīa illi ſęculo rudi cōmoda:immo q̃ maxime neceſſaria fuere. p hæc eīm Lenocinia blādisſimaq; cōmenta primum miteſcere occepit mortale genus:& a ferarum ritu ad vere humanū & politicum morē reuocari. Sicut eīm Artifex argento aurū circunfundit: Sic & poeta veris cōtēplationibꝰ fabellas apponit quibus elocutionē & dulcedine conciliat & ornatu. Homerus in Iliade: quam inſtar Trag. effudit:humanū genꝰ ab amore turpi ab ira ſeditione: Bellis: et ab oībus pnitioſis affectibus vehementer deterruit:dein in odyſſea:quā ad Imaginē Comœdię feciſſe mōſtratur: quæ ſapiens pſtare debeat:explicauit:Quod etiā Venuſinus poeta in primo epiſtolarū eleganter & grauisſime explanat ita dicēs. Troiani belli ſcriptorē maxīe loli: Dū tu Declamas Romę preneſte relegi: Qui:qd ſit pulchrum quid turpe: qd Vtile quid nō:planius ac melius chryſippo & Crātore dicit: Deinde infra. Rurſus quid virtus:& quid Sapientia posſit: vtile ꝓpoſuit nobis exemplar vliſſem. Sic etiam Athenienſes vetuſtate:& omnium bonarum artium gloria & inuētione memorabiles: Vtpote:Quibus Minerua in arce præerat ingeniorum excultrix: Tragœdiam & Comœdiam primi excogitauere:tum vt male viuentes denotarenť:tum etiam vt Baccho & Apollini ſacra redderent: Tragœdia enim prima Chorus tantummodo fuit: vt ait in pla

t me Diogenes. Satyrica poſtea fabula Exorta eſt: vt Iocularia Serijs admixta feſſos Specta
tores exhilararent & amœnarent. Rurſuſq; Comœdia illa priſca & cẽſoria emerſit acerba ſatis:
ſuiq; tẽporis vitia carpens: inqua Eupolis Cratinus & Ariſtophanes eluxere. Tertia poſtea mi-
tior ſucceſſit: quã Menãder & Philemon illuſtrauere. Et hoc pacto nouis illis (vt ita dicam) pri
miſq; ſeculis: oĩa paulatim poemata ad iuuandos & pariter oblectandos Homines illos incul-
tos & agreſtis in lucem prodiere. Cęterũ poſtea q̃ tã græcus: q̃ Romuleus Imperator vrbes vi
cere cœpit & limites imperij longe ꝓmouere: Sydereiq; ꝓceres & Magnanimi heroes: veluti Gi
gantes e terra proſiluere. Milciades: Cymon: Alchibiades: Themiſtocles: Ariſtides: Pericles:
Lyſander: Ageſilaus: Leonidas: Epaminundas: Philippus: Alexãder: Pyrrhus: Amilcar: Aſ
drubal: Hannibal: & Alij id genus. Et ex Romanis Brutus: Publicola: Cincinatus: Papyrius:
Fabricius: Curius: Fabius: Scipiones: Aemilij: Marcellus: Salinator: Nero: & alij huiuſcemõi:
Tunc poſthabitis fabularũ officijs & pigmẽtis: ingenio poetico florentes hyſtoriã pangere ce
pere. Sicq; finito: immo expuncto illo ſæculo rudi & indigeſto: nebulas & præſtigias poetarũ
pene omnis cũ eodẽ ſeculo migraſſe: immo euanuiſſe crediderim. Noua eñi geſta & fortia Bella
nouum Scribendi genus: & acrẽ bellicũq; canorẽ expoſtulabãt. Tũc apud græcos Antimach⁹
Pindarus: Alcę⁹ & id gen⁹ poetæ: regum clariſſimorum: principũ benefacta verſib⁹ exornarũt:
Apud Romanos. Enni⁹: Cæcilius: Afranius: & aliiq; cõplures. Sed qm iuxta illud Adagium
non cuiuis hominũ contingit adire corinthũ: hoc eſt non omnes naſcimur poetę. Et hyſtoria
quoquõ ſcripta delectat: idcirco ad eã plæriq; ſe contulere. De hac ergo ſupeſt dicendum. ſi pro
miſſa intemerata volumus pręſtare. Hactenus fabellas & Iocos dedimus: At nũc ſeria & veram
hyſtoriã: de hyſtoria candide auditor expecta. Verũ: vt in hac etiã parte a Definitiõe ordiamur:
Hiſtoria: vt ait Cicero: eſt teſtis tẽporũ: lux veritatis: Vita memorię: Magiſtra vitę: nũcia vetu-
ſtatis. Vel: vt Fabius: hiſtoria eſt: in qua eſt geſtæ rei expoſitio. Differunt aũt hiſtoria: Annales:
Et ephemerides: q; hiſtoria eſt rerũ geſtarũ expoſitio: Annales ſunt: cũ res geſtę plurimũ anno
rũ obſeruato cuiuſq; anni ordine componunt. Cum vero p ſingulos dies res geſtę ſcribunt: Fa
hyſtoria græco vocabulo ἐφημέριο. ſ. diariũ appellat. Erat aũt primit⁹ hyſtoria: vt ait Cicero:
nil aliud: niſi Annaliũ confectio. Nam ab initio rerũ Romanarũ res oĩs ſingulorum annorum
mandabat litteris pontifex maxim⁹: efferebatq; in tabulã: quẽ poſtea domi ꝓponebat: vt eſſet:
populo poteſtas hæc cuncta cognoſcendi: hiq; poſtea annales maximi noĩati ſunt. Hanc ſcri-
bendi ſimilitudinẽ multi ſunt ſequuti: Qui ſine vllis ornamẽtis monumẽta ſolũ tẽpoꝝ: hoĩm
locorũ: geſtarũq; rerũ reliquerũt. Itaq; : qualis apud græcos pherecides hyſtorię conditor: hel-
lanicus: & hecateus: Tales apud Romanos: Cato: Fabius pictor & piſo fuere: qui ſine vllis flo
ribus & pigmentis hyſtoriã ſcripſere. poſtea duo apud gręcos eloquentiſſimi ad hanc maxime
ſeſe applicuere: Herodotus: qui princeps hoc genus illuſtrauit: Et Thucydides dicẽdi artificio
maxim⁹ & acutiſſim⁹. Ab his pris: vt ait Theophraſt⁹: hyſtoria cõmota eſt. vt auderẽt vberi⁹:
q̃ ſupiores & ornati⁹ dicere: Quorũ alter ſine vllis ſalebris quaſi ſedat⁹ ãnis fluit: Alter incitatior
fert: & de bellicis canit quodãmodo bellicũ. Sed: vt i cæteris: ſic etiã in hyſtoria rõani gręcis nõ
cędũt: vt ait Fabius. Opponit ergo Saluſti⁹ Thucydidi dẽſus & breuis & ſemp inſtãs ſibi. Liui⁹
herodoto dulcis & Cãdidus & effuſus vterq;: Sed in narrãdo miræ Iucũditatis eſt Liui⁹ Clariſ-
ſimiq; candoris: In concionibus vero: ſupra q̃ narrari poſſit: Eloquens. Nunc Quantope mor
talibus ſit cõmoda Vtilis & neceſſaria hęc virtus: paucis expediã. Hyſtoria omnium ętatum: ſæ
culorum: gentium: nationum: geſta: veluti in tabella: depingit: Et oẽs mortales locorum & tẽ-
porum interuallo diſtractos: velut in vnum conducit: Diuinam ꝓuidentiam imitata. Quę cun
cta cœleſti obtutu conſpicatur & cuſtodit. Cumq; ſola ex ſenectute contingat prudentia: hyſto
ria tanto nos efficit prudentiores: quãto hęc plures ætates colligit q̃ hominis vita longiſſima.
Quin contra euenit: vt: qui memoriam rerum geſtarum ignorauerit: puer merito cẽſeatur: Nã:
vt inquit Cicero neſcire quid anteq̃ natus ſis: accidit: id eſt ſemper eſſe puerum. Huc adde: q; hy
ſtoria rerum Varietate nauſeam & faſtidium tollit: Dum aliqua ſemp nouitate lectorem refocil-
lat: recreatq; auditorem. Et me Hercule: niſi eſſet hyſtoria: non ſolum: vt ait Vopiſcus: Paulum
& Scipiones tenebræ poſſiderent: Verum etiam vniuerſum genus mortale letheo demerſum la
tice tegeretur. Huc accedit: q; cum ſemper: qd verum ſimplexq; ſit: natura hominis quęrat & in
dager. ſi qua in parte reperiri poteſt: id maxime præſtat hyſtoria: Quę fidei Et veritati: non oſtẽ
tationi componitur: vt ait Plynius. Hyſtoria etiam hoc habet poteſtatis auctoritatiſq; q; cla-
riſſimorum benefacta & virtutes tantæ habentur: vt ait Sal. Quãtum ea potuere extollere ꝓcla
ra ingenia. Hyſtoria etiam mores & vitam humanam componit: & intra pſcriptum reducit. Hy
ſtoria Ianum non modo bifrontem ſed quadrifrontem oſtendit Hoc eſt quaqua verſum prudẽ
tem reddit mortalem: Dum ꝓterita cum pręſentibus conferens futura veluti e ſpecula pſpicit &

præmeditatꝰ. Hyſtoria belli munia militi Stratagemata & conſilia callida Imperatori ſummini ſtrat. Hyſtoria vrbis & nauis Gubernatorem manu ducit in portum: ſi clauũ nõ relliquerit. Hyſtoria eſt: quę Ianum Bentiuolum Sapientiſſimum & feliciſſimũ huiꝰ vrbis mod. ratorẽ tumultu hoſtili repẽte nunciato nõ de fuga: ſed de pugna Ciuiũq; ſalute cogitare ſuaſit. Confirmato itaq; ſenatu p̄ſidiiſq; in vrbe diſpoſitis: cũ Marcellũ tum ſuo: tum filiorũ robore cœleſti & inuicto ſe poſſet oſtendere: Fabium maluit: ſententiam illã mitiſſimã & humaniſſimam Scipionis ſecutus: qui aiebat ſeſe malle vnũ Ciuem ſeruare: q̃ mille hoſtes occidere. Hyſtoria omnium rerum & artium inuentores monſtrat. Hyſtoria molli iucũdoq; ſucco alere orationem poteſt. Hyſtoria mortẽ exiliũ & Paupertatem monet patienter perferẽda. hiſtoria deos patriam penates propinquos & omnes hoĩes colere nos iubet & p̄cipit. hyſtoriarum deniq; quiſq; s fuerit obſeruantiſſimus: is Vndecũq; maximus erit. hyſtoria enim eſt ταυ ρ.ſ. omne q̃d eſt. Cum ergo viripitantiſſimi poetica ſit res cœleſtis & diuina: eius partes oratoria & hyſtoria non minus ſunt venerabiles & ſacroſanctę: Vtq; hæc oĩa exẽplis pateant & clariora ſint (nã vt ait Terẽtianꝰ: exẽpla ſolent ſenſibus admouere lucem) Silij italici punica exponere & enarrare hoc anno cõſtituimus opus ſane multiplex & Varium poeticę oratorięq; floribus & virtutibꝰ ornatũ: nec minꝰ hyſtorię muneribꝰ illuſtre: opus inq̃ euigilatum & accutiſſime elaboratũ. Namq; in prima ætate Silius facundiſſime declamauit: clientibus affuit: in foro centumuirale Iudicium exercuit: Ciceronem tantiſper æmulatus: dum illiꝰ virtutes adęquat & aſſequit̃. Ad carmen dehinc conuerſꝰ cum vrbe relicta neapolim ſeceſſiſſet Maronẽ religioſiſſime coluit: cuius etiã Natalẽ reuerentiꝰ q̃ proprium: obſeruabat: ſepulchrũq; eiuſdẽ Maronis ſubinde & idẽtidem veluti Capitolini Iouis cellã frequentabat. Quibus rebus perfectum eſt: vt ex anima Ciceronis & Maronis poema clariſſimum & in omni parte eminentiſſimum concinauerit: ad q̃d Valeriꝰ Martialis hoc Tetraſtico viſus eſt alludere. Silius hic magni celebrat monumenta Maronis: Iugera facundi qui Ciceronis habet: Hęredẽ Dominũq; ſui Tumuliq; lariſq; Nõ alium mallet nec Maro nec Cicero. Cumq; ætas hominis in ſeniũ vergeret: hyſtoriã Hannibalis & Scipionis maluit oreingenti Detonare: q̃ Fabulas Veteres & nimis antiquas referre. Et mehercule eo opus hoc cæteris excellentius eſt: & Auguſtius: quo bellum hoc punicum: q̃d Hannibale duce Carthag. cum. P.R. geſſere maximũ & Difficillimum reliqua antecellit & præponderat: Quantoq; ſenilis ętas: in qua hec Cecinit: Iuuenſli impetu grauior eſt & penſitatior. Silio Adiungemꝰ. T. Liuiũ de quo quis illud Saluſtianum vſurpare deberem: Melius. ſ. eſſe tacere: q̃ pauca dicere: Hæc tamen tacenda nequaq̃ arbitramur: Quæ Plynius & Diuus Hieronymus memoriæ p̄diderunt. huiꝰ Viuentis tam clarũ nomẽ tamq; famigeratam gloriam & auctoritatem extitiſſe: vt Quidam de vltimis hiſpaniæ galliarumq; p̄tibꝰ nobiles ad eum viſendum p̄perauerint ſtatimq;: vt viderãt: abiiſſe ferantur. Et: quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat: Vnius hominis fama p̄duxit. Habuit inquit Hieronymus illa ætas inauditum omnibus ſæculis celebrandumq; miraculum: vt Vrbem tantam ingreſſi: aliud extra vrbem quęrerent: Hoc Idem nobis faciendũ Viriq; ornatiſſimi non tantum: vt Liuium ipſum reuiſamus: Sed illius æterna monumẽta: nec viſo ſtatim habeamus: namq; in p̄claris: Nec vidiſſe ſemel ſatis eſt: iuuat vſq; morari. Nec quemq̃ tamen deterreat operis magnitudo: q̃q; tacitus & lenis fluat. Sicut enim Signa: Statuas: picturas & Arbores (modo ſint decorę) nihil magis: q̃ amplitudo commendat. ita Voluminibus ipſis auctoritatem & pulchritudinem adiicit magnitudo. Huc etiam adde q̃d vt inquit Tacitꝰ: oratio ea dæmũ pulchra eſt: in qua non eminent Venę: nec oſſa numerant̃: Sed Temperatus & bonus ſanguis implet membra: & exurgit toris ipſoſq; neruos robur tegit: ac decor commendat. Illis deniq;: Quibus lactea Liuij vbertas candorq; Suauiſſimus non p̄batur: Reſpodeat ipſe Lucretius. Deniq; amaracinum fugitat ſus: & timet omne Vnguentum: Nam Setigeris ſuibus acre Venenum eſt. Dixi.

Jacobi Bononienſis.

IACOBI A CRVCE PRAELECTIO IN BOETIVM SEVERINVM.

COnſtituteram viri clariſſimi hoc anno pręfatione abſtinere: ne ſemper in eodem veſtigio hęrerem. Aſſiduitas em̄ (vt ait Cicero) faſtidiū parit & ſatietatem. verum: vt conſiliū mutarē partim vos nimis officioſi & amātes noſtri perfeciſtis: (Me namq; quot annis veſtro ornatiſſimo conſpectu & honeſtiſſimaq; pręſentia condecoratis partim Illuſtris & Magnifici Senatus noſtratis magnificentia ac Liberalitas: qui me ꝓxime impenſiori Salario cenſendum putauit: nec nō collegā viro eruditiſſimo humaniſſimoq; me adiungens honeſtiori titulo exornauit: Tantorum igitur meritorū memor (quoniam ingrato homine nihil peius terra creat vt ait Menander: recordat⁹ etiam amyclas tacendo periiſſe: q̄q; nemo Silens placuit: vt inquit auſonius) Cogor impellorq; aliquid noui in pręſentia vobis recitare: quod ipſa ſaltem varietate aures veſtras permulceat & oblectet. Quid frontem contraxiſtis? q; me recitaturū ſum pollicitus? Non meum eſt exēplum: ſi recito. Sed hoc veteres alioquin eruditiſſimi factitarūt: Nouum aūt id appello: Q đ ante me nullus ſic contexuit. Habebunt itaq; docti: quę facile agnoſcant: Indocti: quę condiſcant & admirentur. Hodie igitur verba ſum facturus de erroribus pene innumeris: quibus plęriq; omnes fallimur: Nec ſolum imperiti & prophani (qđ minus ęgre ferendum eſſet) Sed (qđ dolorem meum exulcerat) eru diti: & vt ita dicam: muſarum ſacerdotes. Ceterum cum morbos & vlcera refricuero: Medicinam auditor expecta: Fauete ergo omnes & adeſte æquo animo. nam vt ait Hieronym⁹: Beatus eſt: qui loquitur in aures audientis. Omnia mortalium cura & intētio ad vnum quietis ſtatum diuerſo tamen calle nititur peruenire. Hic itaq; ſe totum fortunæ committit: Eam dicēs res humanas pro arbitrio flectere & verſare: Eandem obſeruat & veneratur tanq̄ numen ſalutare: maximum omnipotenſq;: illectuſq; primulum blandicijs & lenocinijs huius pellacis & Verſipellis deæ: Cum tandem reflantem videt & aduerſam: queritur: ſuſpirat gemitq; Lubricam inconſtantem: cæcam & vagam appellans: nulliq; conuitio parcens. Stultus inq̄ ne dicam inſanus: qui vult: vt nil intra ſit oleam nil extra ſit in nuce duri. Quonam enim mentis propoſito vitam & ſpem illi credere eſt auſus: quę ab antiquis & veteribus noſtris ob mobilitatem ſedere in pila fingebatur? & quā rotulæ inſiſtentem: q; loco ſtare nequiret: ſapienter dixit & lepide Auſonius. fortunę ergo ſi te regendum dediſti: dominæ moribus oportet obtēperes. Alius congerendis opibus Cumulandiſq; diuitijs inhiat totuſq; incubat: ratus ꝑ has ſolidam fœlicitatem & omnia mortalibus commoda & compēdia importari Iuxta illud.

Nam: ſi aliquis caſus lecto te affixit: habes: qui
Aſſideat: fomenta paret: medium roget: vt te
Suſcitet: ac reddat natis Chariſq; propinquis.
Frequenterq; illud habet in ore.
Scilicet vxorem cum dote fidemq; & amicos
Et genus & formam Regina pecunia donat
Ac bene nummatum decorat ſuadela Venuſq;.

Hic etiam putat Cœlum deoſq; auro venales: motus hoc tertulliani Verſiculo. Non licet deos noſſe gratis: hocq; Petronij diſticho:

Magna loquor: quid vis nummis præſentibus opta:
Et veniet: clauſum poſſidet arca Iouem.

Sed cōtra reputando nihil improbius: nihil pernitioſius nihilq;: qđ magis humanū gen⁹ vexet & inquietet: q̄ opes & pecuniam: inuenies: Verū Hanc primū: ſi ſtruere cupies: Eripies habenti: Vnde improbas creſcere diuitias dixit Flaccus: Hieronymuſq;: diues ait aut iniquus aut iniqui Hęres. Noxia igitur eſt & inutilis pecunia: Quando inhoneſta: vetuſq; verbum eſt: Male parta male dilabuntur. Pernitioſæ ſunt & opes: quarum opera homines euigorantur: Et emolleſcūt: Morbi gliſcunt & ęgritudines. Pudor: leges: iura: turres: arces: propugnacula & oppida munitiſſima expugnantur. Pecunię enim: vt ait Cicero: omnes vias norunt. Diogenes ille Cynicus viam virtutis adeo anguſtam: difficilem & Arduam eſſe aiebat: Vt eam vix nudi ſuperare poſſent ac tranſmittere: ne dum pondere aliquo impediti & auro ſuffarcinati. Lucretius etiam ſcriptū reliq̄t: defunctos vita: nudos & inopes inferna ſubire. Ex quo Auſonius facete cōgreſſum Diogenis & Crœſi apud inferos Hoc carmine luſit.

Effigiem Rex Crœſe tuam ditiſſime regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.

Conſtitit vtq; procul: ſolito maiore cachinno
Concuſſus: dixit. quid tibi diuitiæ
Nunc proſunt regum rex: o: diuitiſſime? Cum ſis
Sicut ego: ſolus: me quoq; pauperior
Nam quæcunq; habui: mecum fero: cum nihil ipſe
Ex tantis tecum Cręſe feras opibus.

Alius per gradus magiſtratuum diſcurrere contendit: Sicq; ad honores obrepit: vt poſtea faſcibꝰ conſpicuus: illuſtris: ac Reuerendus appareat. Habet enim: vt ait Cicero: iuſtam venerationem: quicquid excellit: & hunc hiantem trigeminus plauſus tollit & inflat: ſicq; populari aura erectus cęlum ſe ſcalpere putat: quem gloria ſubſequitur dulcis magiſtratuum & laborum comes: alimentumq; cuiuſq; animi generoſi. Trahimur enim omnes laudis ſtudio: & optimus quiſq; maxime gloria ſaginatur. pulchrum eſt digito monſtrari & dicier hic eſt. Verum quoniam huiuſmodi dignitates ſitæ ſunt in arbitrio prophanæ multitudinis: idcirco minus exoptandæ videntur. Vt eñ pręcipit Anneus Seneca: vitate: quæcunq; vulgo placent. Q̃ vero improbum ſit & prępoſterum populi examen & iudicium: vt alia prætermittamus: non ne vnico Catonis & Vatinij exemplo licebit agnoſcere? Cato enim ille viuax imago virtutum præturę candidatus: repulſam paſſus eſt. Vatinius vero homo leuis & neq̄ illam eſt aſſecutus: ſtupente eodem popello: qui hoc fecerat: & admirante. Hunc vero ſplendorem liuor plærunq; comitatur. Nam vt inquit Aemylius probus: eſt hoc commune vicium in magnis liberiſq; ciuitatibus: vt inuidia glorię ſit comes: & libenter his homines detrahant quos videant altius emergere. Gloria vero q̄ fallax q̄ turpis & inanis ſit: oſtendit Euripides in Andromache in hanc ſententiam exclamans o gloria: gloria nihil aliud es: q̄ aurium inflatio magna. Huius vero glorię & ſplendoris cupidi plęriq;: cum hoc in puluere viriliter deſudaſſent: pro munere tandem exilium carcerem aut mortem ſubiere. Alius ſtemmate & nobilitate gloriatur tumeſcitq;: cum famoſas maiorum ſuorum imagines in atrio conſpicatur: quarum ſimile nihil habet ipſe præter colorem. Vt cum Cicerone loquar. Has ergo frequenter ſuſpicit & admiratur prætenditq;: perinde ac pro auorũ tituli & elogia eum forte degenerem ſordidumq; tegere poſſint & honeſtare. Contra vero euenit: vt plęrunq; per hæc monumenta: Hominis improbitas ac vilitas magis magiſq; eluceſcat: Non poſſunt omnes eſſe patricij: vt inquit Cicero. Ille vero omni cõmendatione dignus eſt: qui ſua virtute poſteris præluxit. Nam: ſi nobilitas eſt quædam laus veniens ex meritis parentum: me Hercule aliena eſt: Miſerum vero eſt: vt ait ille: aliorum incumbere famæ. Vnde grauiter dixit Boetius. Quid genus & proauos ſtrepitis: ſi primordia noſtra auctoremq; deum ſpectes: nullus degener extat: ni vitijs peiora fouẽs: proprium deſerat ortum. Alius in ſũma potẽtia ſummũ bonum collocat: Hicq; aut regnare cupit aut regibus adhęrere: regnum ex deo eſſe: hoc Homerico admonitus: neq; tu pelide velis contendere cum rege: cui ab ipſo Ioue: qualis nunq̄ alteri: collata eſt dignitas. &c. Hic igitur: vt excellat & imperet: nil intentatum: nilq; inauſum linquens per phas nephas ad votum improbus properat: illud Euripidis vſurpans: ſi violandum ius eſt: gratia imperij violandum: cæteris rebus pietatem colas. Reges enim proximi ſunt dijs immortalibus: vt ait Cæſar. Cicero quoq; regium nomen ſanctum appellat. At vos terreni homines non ne conſideratis: quibus pręſidere videamini? Num: ſi inter mures videretis aliquem ius ſibi ac poteſtatẽ vendicantẽ ſpectatũ admiſſi riſum teneatis amici? Si vero corpus hoĩs penſitetur: quid eo imbecillius quid fragilius? cum ſæpe numero & hora & momento temporis diſſoluatur & intereat? Q̃ vero ſollicitus & miſerabilis ſit ſtatus tyrannorum & principum: rex ille patefecit: qui diadema: priuſq̄ capiti ſuo apponeret: conſiderans: ait. o. nobilem magis: q̄ fœlicem pannum: quem ſi quis introſpiciat: q̄ multis periclis & miſerijs ſit refertus: ne humi quidem iacentem tollere vellet & Dionyſius ille Siciliæ tyrannus: qui metus & pericula regum principumq; expreſſit Enſe illo leui filo ſuſpẽſo plurimorũq; per ora vulgato. Scatet vero exemplis innumeris Vetuſtas: plena ẽ nr̃i tp̄is ętas: qui reges & p̃cipes fœlicitatẽ calamitate mutauerint. Infœliciſſimum aũt genus infortunij ẽ fuiſſe fœlicẽ. ex quo dixit Horatiꝰ. Fuge magna: licet ſub paupe tecto reges & regũ vita p̄uertere amicos. Quid de regũ & p̃cipũ familiaribꝰ loquar? Nõ ne Tyberiꝰ Seianũ illi ſemp proximũ & itinnũ vnco trahi & excarnificari imperauit? Non ne & Domitiꝰ Nero Senecã p̄ceptorẽ ad mortẽ compulit? Papinianum etiã diu inter aulicos potẽtẽ Antoniꝰ militũ gladijs obiecit. propterq̄d elegãter dixit Idẽ Flaccꝰ: dulcis inexpertis cultura potẽtis amici: Expertus metuit. Aliꝰ claritatẽ opti

mũ iudicãs:glorioſum nomẽ ꝓpagare feſtinat:in primiſq; re militari clareſcere geſtit:Cicerõis me=
mor ita ſcribentis.Militaris virtus prȩſtat rebus omnibus:hæc nomen.p.r.hæc huic vrbi æternam
gloriam peperit.Hæc orbem terrarum parere huic imperio coegit:omniaq; vrbana ſunt in præſi=
dio & tutela bellicæ virtutis Hic ergo inglorios & ſine nomine;Brutis annumerandos putat: cum
præſertim vel pace vel bello clarum fieri liceat.vt ait ille. Sed complures etiam ſui temporis cla=
riſſimi:ignotis tamen mortibus perierunt:nullos ſortiti rerũ ſuarũ ſcriptores. Quid ꝙ ſcripta &
monumenta tempore tabeſcunt & intereunt?Vnde illud eſt:miremur perijſſe homines:monumẽ=
ta fatiſcunt.Mors etiam ſaxis nominibuſq; venit.Huc adde:ꝙ ſi toti Moriuntur homines(qđ ta=
men a noſtris inſtitutis & legibus longe abhorret)nulla eſt claritas & gloria:cum is omnino nõ ex=
tet.Si vero bene mens ſibi conſcia recti terreno carcere recluſa cœlũ libera petit:non ne omne ne=
gocium terrenum ſpernet?& cœlo fruens gaudebit ſeſe his exemptam?Vnde illud eſt: Nec vixit
male:qui moriens natuſq; fefellit & ille Virgilianus ait:pulcherrima primum dij moreſq; dabunt
veſtri.Alius gaudio lȩtitiaq; bonum metitur:hic fœliciſſimũ putat voluptate diffluere: ad quam
nos propẽſos natura impelut:immo prȩcipites agit.Qđ autem ſecundũ naturam eſt:vt ait Ariſto
teles:id ſuaue contingit:ſequunturq; omnia animalia eam voluptatem:quȩ ſecundum naturam ẽ.
Hic ergo aſſerit deos propterea eſſe ſempiternos:ꝙ ſecuri voluptate iugiter & continenter perfru=
antur:libens ergo illud Perſianum vſurpat. Carpamus dulcia:noſtrũ eſt:qđ viuis:cinis & manes
& fabula fies.Cæterum:ſi homines voluptates abeuntes conſiderarẽt:ſolamq; facti pœnitentiam
ſupereſſe:eas magis declinarent atq; effugerẽt:q̃ naturæ blãdas ſyrenes & aſperas Symplegades.
Quis enim non libens ſpernat & abijciat viliſſimæ fragiliſſimæq; rei corporis ſeruitium? Solitus
erat dicere Antiſthenes Socraticus inſanirem potius:q̃ oblectarer.Dicebat etiam Diogenes:ſi nõ
ebrij eſſetis:Socrati pareretis:& aut per omnes ætates continentiȩ ſtuderetis:aut ſuſpendio vitam
finiretis.Cato quoq; in oratiõe quadam ita homines a voluptate deterret:ſi qua per voluptatem
nequiter feceritis:voluptas cito abibit:nequiter factum illud apud vos ſemper manebit.Alius for
mam & dignitatem corporis præſtantiſſimum putans:hæc inquit dos eſt:quæ conciliat homines:
quæq; deos allicit & inuitat:imprudens atq; immemor:quid Hippolito:quid Bellorophonti:quid
hiacintho:quid hylæ & alijs id genus acciderit:quibus ſpecies diſpendioſa fuit & noxia.Huc adde
ꝙ formæ nitor rapidus eſt & velox:vernaliumq; florum mutabilitate fugacior.Vnde Saluſti⁹ for=
mæ gloriam fluxam & fragilem dixit:& Caphurnius:donum forma breue eſt:nec ſe tibi Commo
dat annis.Quamobrem ſpurina ille ethruſcus non mediocrem laudem eſt apud poſteros aſſecut⁹
ꝙ cum ſpecie ſua illuſtri complurium matronarum oculos ſolicitaret:faciem propriam multis in
honeſtis vulneribus ac fœdis cicatricibus deformauit:vt veram animi pulchritudinem retineret.
Verum:ſi:vt inquit Ariſtoteles:lynceis oculis homines vterentur:ſic vt eorum viſus obſtãtia trãſ
mitteret & penetraret:non ne introſpecti Alcibiadis corpus ſuperficie pulcherrimum: turpiſſimũ
videretur?pulchrum enim aliquid videri non ſua natura:ſed oculorũ ſpectãtium reddit infirmitas
Alius in virtute veram animi quetem tranquillitatemq; mentis reponẽs grandi paſſu omniq; im=
petu ad eam defertur:arbitratus ei omnia ineſſe:quem penes ſit virtus:memor huius hymni: vir=
tus optima venatio vitæ es mortalibus oib⁹.Talẽ tu iacis in pectora nobilẽ fructum :perpetuo tẽ=
pore qui manet:auro tu melior &c.Nocturnis hic igitur chartis palleſcere cupit zenonis exemplo
ſtimulatus:qui cum Apollinem conſuluiſſet:quo pacto optime viuere poſſet:reſponſum accepit
ſi mortuis colore concors eſſet:hoc eſt ſi ad legendos antiquorum libros magno ſtudio ſeſe contu
liſſet.Cæterum cum variæ ſint artes & diſciplinȩ eſt qui grammaticam ſectetur:quȩ cum in duas ꝑ=
tis diuidatur vt inquit:Fabius in bene loquendi ſcientiam & poetarum enarrationes: poſt habitis
his & omiſſis:quæ ad ſolidam frugem pertinent:Leuia & ludicra moroſus & delicatus ſcire geſtit:
exempli cauſa.Quoties an quotiens ſit dicendum:coniux an coniunx:& an amicei numero multi
tudinis per.e.&.i.ſit ſcribendũ:vt cẽſebat nigidi⁹ & an eis & omneis in plurali.e.aſſumãt:vt aſſerit
Terentianus aliaq; id genus:quæ in Plauto ſubtilis lector offendet. Quippe quȩ haud equidem
in magno ponam diſcrimine:vt cum Liuio loquar : Alij enim in litteris & ſyllabis ſint occupati:
tu ſententias quære:vt ait Hieronymus. Eſt qui dialecticam petat:ſophiſmata quȩdam & gripos
captioneſq; Labyrintho & Mæandro ſimiles:tantum percurrens:ſemperq; in veri & falſi queſtio=
ne occupatus:quod dum facit:tanto fit a veri cognitione remotior quãto Simonides ille a dei ſciẽ
tia repellebatur:qui cum a hierone tyranno cogeretur rimari & quærere:qualis deus eſſet:primum
diem:dehinc biduum:poſtea tempus duplicari poſtulabat.Qđ cum tyrannus miraretur:philoſo=
phus illud rñdit.Q̃to enim diutius conſidero:tanto res videt̃ obſcurior. Eſt qui ad rhetoricã de=
flectat:eã reginam rerũ omniũ appellans : quæ rupicos homines & agreſtes & diſpalãtes in vnum

congregauit:& ad ciuilis obſequij pellexit diſciplinam:& quę fora:gymnaſia:porticus:theatra
tam athenis:q̃ romæ ꝑarbitrio domuit flexitq;.hic tñ ſeipſo vſus peſſimo(vt dicitur)præcepto
re:nulla obſeruans rhetorices catholica ac pręcepta:orator vult appellari.cumq; ante omnia a-
pertis ac lucidis nominibus ſit vtendum:hic maiore in litteris iactantia & σοφιστεια.i. elatio-
ne:q̃ opera:verbis iampridem deſitis:obſoletis:& penitus reconditis abutitur:Cacozelari-
us dici cupiens & antiquarius:oſtentator magis doctrinę:q̃ verus poſſeſſor:in quem conuenit
illa de oratore faceta diffinitio. Orator eſt vir malus dicendi imperitus. Orator enim perfectus
adhuc deſideratur. Alius (vt ad mathemata id eſt altiores diſciplinas vela dirigam) Ad aſtro-
logiam contendit:illum iudicans ad vnguē beatum:ſupraq; vota fœlicē:qui aſtrorum Sydeꝝ
q; meatus:cœli itinera:occaſus & ortus ſignorum:deliquia ſolis ac lunæ calleat:hicq; Hercule
& athlante emeritis iamq; fatigatis:Suppoſito vertice cœlum fulcire cupit. Sic.n. petitur cœlũ
vt ait Ouidius:Anaxagoram forte demiratus:qui lapidem caſurum e ſole ꝑdixit. Verum:quo
niam innumeræ ſunt ſtellę:quæ nondum in cognitionē mortalium deuenerunt:idcirco aſtrolo
gus plærumq; fallitur:& ab arte deſeritur. Diogenes ob hoc cum quēdam de ſolis natura ac po
teſtate diſſerētē & omnibus pſuadētē vidiſſet:quando inquit de cœlo deſcēdiſti? Cæterum:ſi
reliquos humanæ vitę errores in cęteris diſciplinis enarrare vellem:Tertius fortaſſe Cato & o-
ctauus Sophos:nouuſq; magiſter morum dicerer & ſubſānarer:mihiq; ſatietatē:Vobis aūt fa-
ſtidiū ac nauſeam conflatē. Ex quo referam pedē:& ad medicinam(quam me daturꝫ ꝓmiſi)pau
cis me conuertam. Ante omnia eminētiſſimi auditores neceſſe hoc ē ꝓtendere:nihil apud deum
fieri ſine ratione:vt ait Hieronymus. Deus autē:qui ſumma ratio ē:hominē hac fini plaſmauit:
vt magiſtra ac duce ratione vitam in terris ageret cœleſtē.hanc vero ſi omitteret:in ꝑceps colla
beret. Vñ ſapiēter dixit Perſius.nil tibi conceſſit ratio:digitum exere peccas:Diuus quoq; Hie
ronymus dixit corporis nři ſenſus eē quaſi equos currētes ſine rectore:Animam vero & rōnē in
aurigę modum retinere fræna currētium:Quiſquis igitur duce ratione ambulauerit:in primis
fortunā:quæ apud prudētes:nullum numē habet:calcabit & fatum ſubijciet pedibus:diuitias
& opes aſpnabit:contēnetq;:tanq̃ intēꝑantię & nequitię materiam omniumq; ſceleꝝ ſeminari-
um:dolium ac pam Diogenis concupiſcet:ad naturam viuens:quæ paucis & minimis contē-
ta ē. Idē ambitioſa nomina & inutiles magiſtratus tanq̃ blandos inſidiatores reformidabit:cō
ſciētia bñfacti munitus:hiſq; bonis gaudēs:quæ in ipſo ſunt:externa deſpiciēs:& non aliis fa-
ciēs:virtute ſola contētus. Vt.n. Horatius:virtus repulſæ neſcia ſordidę intaminatis fulget ho-
noribus:nec ponit aut ſumit ſecures arbitrio popularis auræ:Et Claudianus ipſa quidē virtus
ꝑcium ſibi ſolaq; latę fortunę ſecura nitet:nec faſcibus vllis erigiř:plauſuq; petit clareſcere vul-
gi:nil opis externę cupiēs nil idiga laudis:Gloriam rē inanē & bullæ repēte tumeſcēti compan
dam:necnon nobilitatē tanq̃ rē alienam ridebit:Genus ſuum cœleſte:necnon originē ſydere-
am hoīs contēplatus:dicet illud anaxagorę.illa pria mea ē:cœlum intuēs. Potētiam principū
q; familiaritates refugiet iuxta illud Lucani. Exeat aula:q vult eē pius:virt⁹ & ſumma ptās nō
coeunt. A voluptate deflectet tanq̃ ab hoſte blando:quæ ſuauibus illecebris clanculum omnē
ſuccum exorbet.voluptas.n. veluti hirudo ē:quę nō ē miſſura cutē:niſi plena cruoris:formam
contēnet:quę morbis & ętate defloreſcit:quęq; horę momēto intercidere pōt & euaneſcere. Q m̃
q; vera virtus ē vitium fugere:Ob hoc idē Grammaticę:Dialecticę:Rhetoricę:Aſtrologię & a-
lijs mathematicis hoc animo incumbet & iuigilabit:vt ꝑ has leuiores grad⁹ ſit ad philoſophiā:
adit⁹ philoſophiā inq̃ omnium virtutum magiſtram:Quippe:quę hominē impellit & cogit ri
mari ſecreta naturę:eumq; ad mores cœleſtes componēs & conformans:deum ex homīe facit.
Cumq; philoſophia ſit quędam meditatio mortis:ꝑ hanc inquit Diogenes ſolum anima a cor-
pore diſparař. Cum.n. videt:audit:olfacit:guſtat:adeſt corpus. Dicebat idē Diog. Cum mētē
non meditamur molestus vitæ finis ē expectandus:anima namq; delicijs amiſſis mœrore afficiř
Verum vbi optimam meditati erimus meditationē:& vita ſuauis eſt:& mors minime moleſta.
ſed vt ſemel & ope aliquo req; ipſa Verba ſanciamus:(odi.n. hoiem ignaua opa:philoſophia ſē
tētia)conſtitui auditores clariſſimi diebus feſtis philoſophiam Boetij publice ꝓfiteri:vt aliquā
do opus pene diuinum & cœleſte relicto ſitu & ſqualore:nitidum & emaculatum prodeat in lu-
cē:feſtis inq̃ diebus. Nam:vt ait Macrobius:ſi per ſacra ſolennia riuos deducere:nulla religio
prohibet:ſi ſalubri fluuio merſare oues phas & iura ſinunt:cur nō religionis honor putetur dica
re ſacris diebus ſacrum ſtudium litterarum? Hoc ergo Boetij opus quiſquis ꝑlegerit aut(qđ me
lius ē)audierit(plenius enim alit viua vox:vt dicitur)iucunde & fœliciter cum ratiōe docebitur
viuere:calcato expunctoq; omni mentis & corporis affectu:mortiq; præludens:eam poſtea ve-
re venientem non ſolum non formidabit:ſed lętus:vti Socrates:occurret:eamq; corde intrepi
do & hilari fronte ſuſcipiet. Dixi.

Jacobi Bononienſis.

PRAELECTIO IN IVVENALEM ET VAL.MAX.

SI ME SVPERIORIBVS annis viliora tricis Apiniſq; vobis porrigen
tem benigne excepiſtis: cādideq; audire dignati eſtis: Proceres illuſtres: voſ
q; cæteri ornatiſſimi viri: non dubito quin in pręſentia ob ingenij veſtri libe-
ralitatē noſtramq; ſeruitutem (Iam enim ob ætatē vobis vniuerſis obnoxi-
us ſum) vos attentos auritoſq; habeam: certatimq; linguis & animis fauen-
tes: eoq; impenſius ac facilius: q hodie non leuia non ludicra: non ſomnia:
ſed grauia & quaſi cœleſtia narraturus ſum: ad quę nos ethicę & aureę Iuuena
lis Satyrę: necnon Valerij maximi memorabilia adhortantur: immo impel-
lunt: Quippe quos ſcriptores receptiſſimos hoc anno publice exponere conſtitui: Et cum vtri-
uſq; farrago (vt ita dicā) m& materia ſint virtutes & vitia: nobis in animo eſt primum ſublimia
quædam & excelſa ex alto repetita: de hominis excellentia & virtute: demum de his diſſerere: q̄
mortale & humanum genus magnam partem ad veram frugem peruenire non pmittunt: quæ
cognita animaduerſaq; & diligenter penſitata: vnicuiq; noſtrum cōmoda: conducibilia: oppor
tunaq; fore cēſeo. Iuxta enim illud Catullianum nimirū omēs fallimur. Vt ergo ab archetypo
auſpicium ſumamus: prometheus ille Protoplaſtes optimus maximus: cum primum hominē
plaſmare decreuiſſet: cœleſtem perpetuamq; animam de ſua mente procreauit: corpus hinc ter-
renum illi ſubiecit quaſi vaſculum: quo veluti Domicilio temporali hic excellens ſpiritus vte-
retur: Sicq; homo intelligens & rationis capax reliquis ſanctior meliorq; cunctis imperaturus
animantibus: rigidus erectus eſt ad contemplationem ſui artificis: vt cœlum ſuſpiceret: deum
q; cum oculis non poſſet: animo ac corde conſequeretur. Vtq; pariter cœleſtes ſibi igniculos ſti
llare ſentiēs: primogeniam originem ſuam iugiter agnoſcere niteretur. Vnde artium parens &
altrix gręca diligentia hominem ἀνθρωπον: q ſurſum ſpectet: appellauit: ad qđ Silius Italicus
alludens inquit: Non ne vides hominum vt celſos ad ſydera vultus ſuſtulerit deus: & ſublimia
finxerit ora? Cum pecudes volucrumq; genus formaſq; ferarum. Segnem atq; obſcœnam paſ
ſim strauiſſet in aluum. Ex quo nobis a natura inſitum videtur: vt continenter animus noſter:
vnde ortus ſit & velit & debeat indagare. Hinc illud de cœlo deſcēdit γνῶθι σεαυτόν. i. noſce ſo
cietatem: quę tibi cum cœlo ac Syderibus communis eſt: vnde Ingenioſiſſimus poeta Home
rus deum ſcribit iuſſiſſe cathenam auream de cœlo in terras pendere: per hoc cohærentiam & af
finitatem animæ cum dijs immortalibus & beatis ſignificans. Cæterum: cum hunc minorem
ſeu mortalem deum (ita enim verus homo nominandus eſt) Admirabilis naturæ parēs & archi
tectus fœlicitatis & beatitudinis fruendæ cauſa finxerit: ſi fœlicitas: vt ait philoſophus: eſt opa
tio quædam animæ ſecundum virtutem perfectam: de virtute igitur ſcrutandum & diſſerēdum
qđ in principio polliciti ſumus. Hac enim duce magiſtraq; mortales immortales fiūt ſempiter
niq;: hacq; exercitatus animus velocius & facilius ſuam in ſedem priſtinam peruolat atq; recur-
rit. nihil eſt enim: vt ait Hieronymus: qđ magis deum delectet: q̄ anima ornata virtutibus: pro-
pter qđ exiſtimamus Platonem ſcriptum reliquiſſe animam: cum tranſmigraret: nihil præter
eruditionem ſecum afferre. Virtus autem in duas partes diſſecatur: actiuam & contemplatiuam:
quarum altera ad ſcrutandas naturę cauſas & ſincęriſſimam veritatem excogitata ē: quam com
mendans poeta Mantuanus: fœlix inquit: qui potuit rerum cognoſcere cauſas: atq; metus om
neis & inexorabile fatum ſubiecit pedibus ſtrepitumq; Acherōtis auari: Qua quidem in re py-
thagoras claruiſſe memoratur. Altera vero ad mores ornandos inuenta: Cui ſe penitus addixit
Socrates ille oraculo Appollinis ſapiētiſſimus iudicatus: quiq; hanc de cœlo in terras fertur de
uocaſſe. Vt autem ex pręcepto Ciceronis ad diffinitionem deſcendamus: Virtus: vt ait Ariſto-
teles: eſt habitus electiuus in medietate exiſtens: propter qđ Flaccus ait: Virtus eſt medium vi-
ciorum vtrinq; reductum. Huius autem cardines ſunt prudentia: fortitudo: temperantia: iuſti-
tia: Prudentiæ virtus: ratio: intellectus: circumſpectio: prouidentia: docilitas: cautio. Fortitudi-
nis eſt: animum ſupra periculi metum agere: nihilq; niſi turpe timere: tolerare fortiter vel proſpe
ra vel aduerſa. Fortitudo pręſtat magnanimitatem: fiduciam: ſecuritatem: magnificētiam: con
ſtantiam: tolerantiam: firmitatem. Temperantiæ nil appetere pęnitendum: in nullo legem mo
derationis excedere: ſub iugo rationis cupiditatem domare. Temperantiam ſequuntur mode-
ſtia: verecūdia: abſtinētia: caſtitas: honeſtas: moderatio: parcitas: ſobrietas: pudicicia. Iuſtitię ē
ſeruare vnicuiq; qđ ſuū ē. de iuſtitia veniūt Innocētia: amicitia: cōcordia: pietas: religio: affect⁹
hūanitas. Quę ſane virtutes cū oēs hoīes: tū maxīe reges principes: vrbiūq; moderatores po-
lliūt: exornāt: illuſtrātq; His vero maximis dotib⁹ atq; ornamētis imortalib⁹ fulgurās & elucēs
Ianus Bētiuol⁹ hui⁹ fœlicis pāię pr̄ & ſeruator optim⁹: cū fauſta ac beatiſſima ple cœlū paulatim

conſcēdit. Cum eñ (vt grauiter a Cicerone ſcrptū eſt) omnibus: qui patriam cōſeruauerint: adiuue
rint: ornauerit: auxerint: cert⁹ ſit in cœlo & definit⁹ locus: vbi beati ſempiterno ęuo fruunt: Iā ſibi: li
beris: nepotib⁹: poſteritatiq; ſedē imo regiā pulcherrimā Auguſtiſſimāq; Baſilicam in galaxia: hoc
eſt lacteo cœli circulo collocauit an magis erexit: vbi cæteros Heroas videbit & ipſe videbitur illis
Quæ tamen loca vtinam Serus petat. Sed quæ dij immortales prudentia? Quæ fortitudo? quę tē
perantia? quę iuſtitia huic Beatiſſimo glorioſiſſimoq; facinori: qđ pxime fecit Prothonotarius Bē
tiuolus: Patronus mihi nūq̄ ſatis venerandus: præferri immo æquari digne poſſit? Circūſpectiſſi-
mus eñ & prudentiſſim⁹ nō mēdacis cretæ: nec ficti Iouis incunabula: Sed veri dei ſanctiſſima mo
numenta: ratus eſſe veſtiganda: illa reuiſit: magnanimus fortiſq; Maris faſtidia: nauſeam: ſentinā
notos tolerauit: Barbarorū infidelium contumelias: illuſiones: minas: ſputa: verbera: colaphos: la
pides: aliaq; multa acerba: immaniſſimaq; paſſus neglexit: ritiq; vitæ Iamdudum ſpe depoſita &
iacente: abſtinentiā & temperantiam partim voluntariam: partim neceſſariā exercuit. Qua vero cō
cordia: pietate: affectu humanitate iter comites egerit: nunq̄ verbis: nunq̄ animo conſequi poſſē
Hoc tamē & quidē merito Auſim affirmare: facin⁹ hoc penſitatis ac bene trutinatis omnib⁹: titulis
eloquijs: trophęis: imaginibus: coronis: Laureolis: manubijs: triūphis omnium hominum: gentiū
ætatū: ſæculoꝝ p̄ferēdū eſſe: Tantoq; magis p̄pōderare: q̄to aīa corpore eſt excellentior & pręſtan-
tior de qua hic negociatum videmus. Sed vt vnde digreſſus ſum: redeam: vtraq; virtus ſuſpicien-
da eſt & actiua & contēplatiua. Verum: quoniā natura triſtia formidat: contraq; dulcia ac delectabi
lia appetit cōcupiſcitq;: pauciſſimi admodū reperti ſūt: qui a voluptatib⁹ potuerūt abſtinere Veriſſi
me eñ dicebat Heraclit⁹ difficilius eſſe voluptati reſiſtere: q̄ irę: Cū igit hec ethica. i. moralis virtus
ad vnguē ſeruari non queat: pręſtabilius & ſatius longe puto Virtutē: quæ in cōtemplatione verſa-
tur: meditandam exercendāq;: non mediocrem comitem ſincæritatis puritatiſq; conſortem. Huic
namq; contemplationi litterariæ: qui ſe penitus tradiderunt: facto ſubinde receſſu mentis: corpore
tanq̄ ſuperuacuo vtentes vitam viuunt vere cœleſtem. Cęterum: quoniam temporibus noſtris fu
catam vmbraticamq; potius: q̄ ſolidam ac veram virtutem in plæriſq; videre eſt: ob hoc tempus
exigit: vt reliquum polliciti vel promiſſi ſoluā & impleam: hoc ē: vt de vicijs paucula dicam Saty-
rico more procurrens: poſteaq̄ Satyras omnino hoc anno ſum enarraturus. Quātum enim boni
virtus habeat: Vicia oſtendunt: clariuſq; fit lumen comparatione tenebrarum. Ex collatione igitur
hoc æui ſtudentium & veterum ac priſcorum multa errata detegere & reuelare in p̄ſentiarum conſi
lium eſt. Vtq; a primis eorū inſtitutis exordiar & incunabulis: veteres ante oīa præceptorem mo-
ribus & doctrina inſignem deligebant: Cui ſe formandos animamq; excolendam traderent: quēq;
vice parentis ac potius numinis inſtar obſeruarent: ſuſpicerent: colerent: admirarentur. cuius late-
re non niſi poſt longam ętatem diſcederēt: & cum quo continenter conuiuerent: in cuiuſq; caſtris
aſſidue pernoctarent. Noſtri vero qualemcunq; temere ſortiti: & ſi forte peritum ſint nacti: hominē
poſtq̄ anno aut biennio audiuere: Vana perſuaſione turgidi & inflati: Cū loqui neſciant: tacere nō
poſſunt: e ueſtigioq; illud verbum Græcum vſurpantes πολλοι μαθιται κρησσονεσ διδασκα-
λων Hoc eſt multi diſcipuli meliores præceptoribus: præceptorem ſe iactant ſuperaſſe: perinde
ac ſcientia ſit repens & ſubitarium bonum: ac non diligentia multoq; tempore ſit acquirenda: ne-
ſcientes: q; vt ait philoſophus: ſicut vna hirundo non facit ver: ita vnus dies non perficit ſapientē
numirum: ſi poſt fœde labuntur: in ſoleq; (vt dicitur) caligant. Veteres elegantiſſimos optimoſq;
tantum auditores ſequebantur: diſcrimine meliorum habito. Noſtri in promiſcuo omnia habētes
quem ſors obtulit aut libido: legunt quid proſit: obſit: peius: melius: phas: nephas: eodem loco ha
bentes. Veteres oraculi illius memores tempori eſſe parcendum: ſenem falciferum venerabantur
adorabantq;: tempus inter precioſiſſima mortalium munera reponētes. noſtri: qđ diuturnum eſſe
potuit: ſi bene diſponeretur: tempuſculum: quæq; dies longa ſatis fuerat: dieculam male diſponē-
tes. fecere. Cum tamen tempus eiuſmodi ſit: qđ prætermiſſum ſemel reuocari non poteſt: nec
auro emi: nec beniuolentia hominum deorumq; prorogari: propter quod Cato ille prudentiſſim⁹
Ocii reddendam rationem putauit. Veteres cum eſſe mallent: q̄ videri: virtutem ſolidam quęre-
bant: vmbram. Non mirum igitur ſi vbi illi fruges fœtuſq; fœcundiſſimos carpebant: nos ſtipu-
las inanes & caſſas ariſtas legimus. Illi multum legebant: lectionem ſępius repetentes. lectio eñ in
quit Fabius non cruda: ſed multa iteratiōe mollita bñ cōuenit: ſtomachoq; vtilis ē. Nr̄i multa ſed &
minie neceſſaria vorātes trāſmittētēſq; q̄ ociſſie: ope in medio repēte fatigāt: lōgaſq; trahētes oſci-
tatiōes: Vt cū Martiale loq̄r: vltimā libri paginam ſpectant. Maiores cincti laborioſiq; frugalitatē

ac continentiam ipſam oſculabantur: noſtri nepotes diſcinctiq; luxuriam atq; ignauam voluptatem genialiter amplectunt̃. Priſci pallidi erant & macilenti illud fixum in precordijs geſtantes: qđ Diogenes ab Apollinis oraculo accepit. Cum eñi Apollinẽ fuiſſet percunctatus: quo pacto clar⁹ fieri poſſet: reſpondit Deus: ſi mortuis colore cõcors eſſet: nocturnus chartis pallentium eſſe intelligens. noſtris rubent buccæ: nitet cutis: protẽtus eſt aqualiculus. Veteres genium ſuum fraudantes cibi: ſomnij & deliciarum omnium parciſſimi feruntur: noſtri lurcones: Apicij: nomentani: Tricõgij veriſſime appellari poſſunt: Quorum alius plus dormit: q̃ epimenides: qui cum ſeptem & quinquaginta annos in ſpecu dormiſſet: demum mane tanq̃ locorũ rerumq; mutationẽ demiratus eſt. Alius plus edit: q̃ phago ille: quo Aurelianus imperator impendio delectabatur: qui Vno die ante mẽſam eius: aprũ integrum: centũ panes: Veruccem & porcellum comedit. Plus alius bibit: q̃ Bonoſus imperator: qui bibit: q̃tũ hominum nemo: habuitq; rem mirabilẽ: Vt q̃tũ bibiſſet: tantũ mingeret: neq; aut eius pectus aut Venter aut veſica grauaretur. Maiores noſtri aurũ proijciebant aut patriæ donabant: tanq̃ omniũ malorũ materiã ſeminariũ luxuriq; fomentũ. Noſtri nihil non auri potiũdi gratia moliuntur: immo ſpes auri niſi refulſerit: hoc temporis iacebũt vrbes: ſqualebit mũdus: in chaoſq; antiquum redibimus: qđq; ndẽdũ eſt: complures ſuffarcinati opib⁹ & auro de paupertate loquuntur ac diſputant perinde ac virtus ſit in cognitione ac verbo: nõ opere factoq;. Sed qm̃ vetus verbũ fuit: Qualis vir: talis oſo: maiores vultu: ſermone: tota deniq; vita modeſtiſſimi: ſi forte ſeueritatẽ hylarare voluiſſẽt: Eutrapeliã: hoc ẽ vrbanitatẽ: ſales: facetias & dicteria ſpargebãt: ſcurrilia obſcenaq; refugiẽtes. noſtri re ipſa linguaq; ꝓterui & petulãtes: Verba pinde ac de medio lupanari petita in ꝓpatulo loquunt̃: &: qđ mõſtri ſimile ẽ: Apud nos ſenex Thymelic⁹ fit & Hiſtrio: i ſcænãq; frequẽter ſine pſona ꝓdit: nec nõ: q̃ p iperũ ac libidinẽ i buccã venit: loqt̃. nũq̃ (qđ eq dẽ ſciã) Cicero: q ſalinarũ vectigalia poſſedit: galba: nũq̃ ſarmẽt⁹: nũq̃ caball⁹ fuit. Nũq̃ Virgili⁹ (Hos eñ tãq̃ duo clariſſima mũdi lumia ſemp mihi ꝓpono æmulãdos) in ꝓpatulo delyrauit: ſaltauitq;: imo adeo verecũd⁹ fuiſſe ſcribit̃: vt vulgo virgo diceret̃. Veteres etiã ſeſe mutuo iuuabãt: vt ciſſimq; colebãt alter alteri⁹ ſtudia fouẽtes nr̃i cũ iuidia rũpãt̃: ac potı⁹ miſeria: viciſſim ſeſe lacerãt: deteſtant̃ alter alterũ poſi: q̃ laudare admirariq; debuerũt: vicio dãtes: vt Ariſtarchi & acuti Cenſores iudicent̃: dũ lucubratiões vigiliaſq; alienas ſubſãnãt mordẽtq;. Maiores litterarũ ſtudioſiſſimi: philoſophãdo fato ꝑludebant: moriq; meditabant̃: ſæpi⁹ diſſolui geſtiẽtes: nr̃i deſidioſiſſimi turpe votũ mecœnatis Vſurpãtes ſe malle aiunt: ſi optio detur: p oẽs morborũ ęgritudinũq; grad⁹ ſpiritũ ꝓrogare: q̃ vel fœliciſſime mori: q a nũq̃ mori didicerũt. i. nũq̃ philoſophati fuere. Quin centies imo milies poterã dicere viri ꝓſtãtiſſimi veterũ laudes nr̃orũq; errata. Sed me reprimã: ne longior nr̃a: q̃ res ipſa exigit oſo. ad ſũmã itaq; deſcẽdam. Quiſq s ergo virtutẽ ſolidã habere cõcupiſcit: in primis doctorẽ nõ pœnitẽdũ eligat: a quo nũq̃ recedat: dehic bonos neceſſarioſq; ſcriptores tñ audiat: multũ: nõ multa legat: tpi parcat: Virtutẽ: nõ vmbrã virtutis ſectet̃: Iterato identidemq; legat: vt itelligat: imo ſenſim & ex cõmodo plegat: laborioſus ſit: cõtinẽti ſtudio pallidus: abſtinens cibi: Vini: ſomnij: auro nõ inhians: vt pleriq; oẽs: Sermone modeſtus: hilaris tñ & vrban⁹: amator: non oſor hoim: mortẽ neq; accerſẽs: nec formidãs. Hęc aũt oia cumulatiſſime idies a nobis haurire atq; accipe poterũt hi: q ad Val. M. Memorabilia Iuuenaliſq; Satyras audiẽdas in gymnaſiũ noſtrũ noſtrãq; paleſtrã quottidianã ſeſe receperit. Ego eñ: ſi q d tñ de me poſſũ polliceri: recipio vniuerſis q nõ grauabũtur ad nos vẽtitare: me ita accurate: ita ſollicite vtrũq; auctorẽ enucleaturũ: vt neminẽ pœniteat nr̃i: ſi mõ de ſe bene ſenſerit. Ex quo eñ grauis aduerſaria mihi cõſtituta ẽ: dabo operã: vt illud Senecę Veriſſimũ oſtẽdã. Marcere ſine aduerſario virtutem: Reliquum eſt: vt quoniam plura promiſi: q̃ præſtiti: nec expectationi: quæ de me fuerat: ſatiſfeci: pro noſtra defenſione ac ſatiſfactione: nec non gratiarum actione Endecaſyllabos pauculos audiatis.

Vos ite Endecaſyllabi minuti
Ad celſos proceres gregemq; ſacrum:
Noſtro nomine gratias agentes
Charis Bentiuolis choroq; Phœbi:
Noſtrę & perfidiæ referte cauſas:
Vafriq; q; fuimus: leues: proterui:
Semper pollicitus minora dantes.
Queſo hoc dicite (non eñ negamus)
Hos hic prodidit arte non maligna
Sed: quã nunc videt ęquor: æthra: tell⁹:
Nam aſtu viuitur: arte fraude technis.
Qui dehinc viuere vis: doloſus eſto.
Nam fœlix vicium decus vocatur.

Habes candide lector Annotatiūculas p̄lectionesq; haſce qualiſcunq;:quas veluti implumes nec adhuc ad bibliopolarum nidos euolare dignas: Domi ſtatuerā cōtinere. Verū aſſiduæ flagitatiōes quorundam nimium noſtri amantium: Quotidianaq; admodū cōuicia peruicerunt extorſeruntq; vti ſemel aliquid q̄tulumcunq; publicari paterer & emitti:ne ſimilis illi palmæ Cypriæ circunferrer: cuius fructus nunq̄ matureſcit:vt ait Theophraſtus. His tamen vt aliquando morem gererē: eo facilius adductus ſum:q̄ nullo motus liuore omnia ſincere ſcripſi:hoc ſolum animo: vt ſtudioſos in parte iuuarē. Cumq; carpendi oblatrandiq; materia multiplex ſeſe mihi offerret:q̄tū tamen fieri potuit:temperaui abſtinuiq; conuitijs(neq; enī cummum ferebam:q̄d maledictis imprecationibuſq; lętius fœcūdiuſq; ſolet prouenire)Hæc igitur curſim percurras lector: Apiumq; more belliſſima quæq; carpes:tranſmittens: Si quid non facit ad Stomachum: Verum hæc:dum Tacitus Muſſabis:in cauſa erunt:vti forte meliora mox inuenias. Vale.

Hæc centum ſexaginta et centum obſeruata Iacobi
A cruce:lector habes:perlege:ſi incipies.

Corriguntur in ſequenti opuſculo. LXX. loca in iure ciuili & Septem legum nouæ & veræ ſententiæ aperiuntur.

Marii carpentarij. Epigrāma.

Veridica de gente Pium pia pertulit ætas
Antonium:miro:qui valet ingenio.
Qui fas quiq; nefas diſpongis:iuſq; miniſtras:
Et legum nodos ſoluere quiq; cupis.
Virgineos cultus ſuplex & templa require:
Proq; pio grates reddere promptus eris:
Septuaginta tibi ſeruos ex hoſte redemit:
Liber erit poſthac:qui modo ſeruus erat.
Veraq; nunc ſeptem legum ſententia ſurgit
Vmbrarū fuerant quæ modo mancipia
Si daret ad ſuperos iterum Proſerpina manes:
Ingenium foret hoc Papiniane tuum.

Pius Antonius Bartolinus clariſſimo viro Ioanni Franciſco Aldrouando pręclarę reipub. Bono. ſexdecēuiro ornatiſſimo. Salutem plurimam dicit.

CVm a dialectica vir pręſtantiſſime ad iuris imperatorij ſtudiū me cōtuliſſem:cœpiſſemq; iuriſconſultorum ac principalia monumenta perlegere adeo tot difficultates mihi occurrebant vt Nigidianos aut Heracliti codices ante oculos habere viderer:ita q̄ parum abfuit quin omni ſpe deſtitutus ab incœpto deſiſterem:ſed cum cautius ac diligentius leges ſcrutari cœpiſſem ſecus rem ſe habere proculdubio cognoui:Inueni namq; iuriſperitos quorum monumenta in manibus noſtris quotidie verſantur non minus elegantiæ & verborum proprietati q̄ equitati iuſtitiæq; ſtuduiſſe:econtra vero nullam curam in excribendis libris librarios adhibuiſſe:adeo q̄ ſi reuertendi ad ſuperos iterum ipſis auctoribus daretur facultas:non tantum hæc ſua volumina non agnoſcerent ſed ſua nunq̄ fuiſſe aperte faterentur. fuit pręterea in culpa gottorū ineffrenata rabies qui manibus pedibuſq; Romanum nomē delere conati ſunt:quod quis non ex voto eis ſucceſſerit tamen magnum detrimentum litteris noſtris attulerunt. ita q̄ per multa ſæcula litteræ nrę vſq; in hanc ætatē iacuere. hac vero noſtra tempeſtate tandē latinę litteræ quę tamdiu delituerant in lucem prodiere:cum propter q̄plurimos viros vtriuſq; eruditionis peritiſſimos qui fere eodem tempore floruere:tum præcipue propter librorum copiam quā perſpicax ingenium diuino quodam munere formis æreis nobis condonauit:potuit namq; feralis barbarorum impetus conſcripta volumina nobis eripere ingenium autem minime. Quamobrem cum in florem ac priſtinam conſonātiam lingua noſtra redierit: cumq; paſſim occurrat qui Maronem ęmuletur:qui Ciceronem non admiret:qui Naſoni non inuideat:q Tibullo parem:qui Martiale nō deteriorem pręſtet in quorum numero honeſtiſſimum locum tibi vendicas:& cum quiſq; profeſſor ſua volumina corrigere reſtaurare nitatur: ſolæ noſtræ leges torpent ſolæ miſerandæ adhuc a barbaris mancipantur nemo has redimere: nemo e manibus hoſtium eripere parat:quod non laborioſum factu eſſet tum propter eruditiſſimorum frequentiam tum propter exemplar quod αρκετυπον Græci appellant quod maxima cum veneratione & doctorum deſiderio in florentia republica Piſanæ calamitati ereptum cuſtoditur. Itaq; miſeratione non mediocri motus q̄plurima loca corru

muniter deprauata tam in voluminibus pandectarum q̃ codicis collegi:eaq; pro ingenij noſtri viribꝰ correxi:non vt tanto oneri me parem eſſe perſuaderem ſed vt cęteros excitarem:laceſſerē:ad capeſſenda arma quibus e manibus barbarorum noſtræ leges auferantur & tandē iure poſtliminij fruanť. Quę quo duce ederenť cuiq; dicarenť te potiſſimum delegi:quia & te peritiſſimū ac litteratorum amantiſſimum omniq; bonorum morum gñe excultiſſimum & noſtri amātiſſimum cognoui:Qui reipublicæ tuæ ſenatui nō ſolum cōſilio & vigilantia ſed etiam doctrina moribuſq; exornas adeo vt tanto viro quæq; reſpubli.& gloriari & ſe iactare poſſet. Venit mihi in mētē qđ nuperrime admiratus ſum:q; cum pro reip.tuitione peregrinaturꝰ eſſes ob Gallorum turmas qui per agrum Bononienſem pertranſibant:potiores comites quos elegeris fuerunt volumina:vt nullum tēpus apud te vacuum laberetur:ſed ſi quādo a rei militaris cura vacares litterarum ſtudio incumberes. Soles præterea & illud ſæpenumero in verbis habere:rem militarem ſine litterarum adiumento inermem eſſe:Quāobrē non dubito quin hę noſtrę lucubrationes a te & benigne ac hylari frōte ſuſcipiantur atq; in tua florentiſſima bibliotheca honeſtiſſimum locum adipiſcantur. Vale. pridie Calēdas Septembres.

Ciſtophori non coſtrophinati eſſe legendum:& quid ſint. Caput primū.
Thymelici nō temelici:& qd ſint. Cap.ij.
Xiſtici nō ſexuſtici eē legē & quid ſint. Caput.iij
Oenomelle nō cenomelli legen. &c. Caput.iiij.
Pollinctorem non pollicitatorem legendum & quid ſit. Caput.v.
Xenia non enxenia legē.& quid ſint. Caput.vi.
Veterinarij non veteranarij legendum:& quid ſint. Caput.vij.
Automata non entonima legen.&c. Cap.viij.
Fornacarius non fornicariꝰ legē.&c. Caput.ix.
Veruecē nō berbicē eſſe legē.&c. Cap.x.
Pirrhicarij nō purrhicarij:& qd ſint. Caput.xi.
Pitiocampas nō pitiocarpas legen.&c. Ca.xij.
Bupreſtin non bobuſtrum:legē. &c. Cap.xiij.
Pila non pyra legēdum eſſe. &c. Caput.xiiij.
Calantica nō lautica legendum.&c. Caput.xv.
Porcas non porras legen.&c. Ca.xvi.
Cōminiſceretur non cōmiſcereť legē. Ca.xvij.
Smyrna nō ſinurna legen.&c. Ca.xviij
Pentaphilon nō pentaphorū legen. Cap.xix.
Malobatrum non malabaſtrum legendum eſſe et quid ſit. Caput.xx.
Coltamomū no caſtramomum leg. Cap.xxi.
Callamus non aliter legendum.&c. Cap.xxij.
Cylindrus an ſit legen.an aliter &c. Cap.xxiij.
Ceraunīū nō ceraniū legendum.&c. Ca.xxiiij.
Amphitapa nō anſitana legēdū eſſe. Ca.xxv.
Sicilicum nō ſiliquā legendum eē. Cap.xxvi.
Emporia nō clemphoria legen.&c. Cap.xxvij.
Lana ſuccida non lana ſuccus. Caput.xxviij.
Baphię nō ad baphia & alia. Cap.xxix
Baphiorum nō pamphiorū legen. Caput.xxx.
Num legēdū nō aūt nō. &c. Caput.xxxi.
Schemate nō ſtēmate legendū &c. Cap.xxxij.
Heredis non heres legendum. Caput.xxxiij
Latus clauus nō latis clauis legen. Ca.xxxiiij.
Pannarios non partiarios legen. Cap.xxxv.
Cucuma nō cucunia legendū.&c. Cap.xxxvi.
Cucumis nō cucumijs legen.&c. Cap.xxxvij.
Terreas non teneras legendū.&c. Ca.xxxviij.
Decaprothi nō aprothi legendū. Cap.xxxix.
Logariū nō legatariū legendum &c. Caput.xl.
Pecten echinni.quid ſit & alia. Caput.xli.
Gazophilatiū nō carzophilatiū.&c. Caput.xlij
Alogiſtas nō anologiſtos legēdū &c. Cap.xliij.
Embama nō emblema. Caput.xliiij.
Atrienſes nō atterenſes legē.&c. Caput.xlv
An emponemata ſit legendum & vnde dicatur emphiteoſis. Caput.xlvi.
Corriguntur multa verba in titulo de in diē addictione. Caput.xlvij.
Pātomimum nō pātoniū legen. Caput.xlviij.
Sitocomas nō ſicomas le.& qd ſint. Cap.xlix.
Siriarchia non ſinarchia legendum. Caput.l.
Liminarchia nō litarchia legendū. Caput.li.
Epiſtomea nō epitonea legen.& qd ſit. Cap.lij.
Lucuco & lucuca nō aliter legendū. Caput.liij.
Male exponiť quo magis.i.quo minꝰ. Ca.liiij.
Deficit negatio in.l.i.de verbo.obli. Caput.lv.
Brephotrophiū nō bephotrophiū legē. Ca.lvi.
Capitatio nō captu.legendum. Caput.lvij.
Qui ſint diui fratres & alia. Caput.lviij.
Delenda dictio inſtituta de codicil. Caput.lix.
Certaminis nō certam in his. Caput.lx.
Ianthinum nō aliter legēdum. Caput.lxi.
Epimetaticis nō epidematicis. Caput.lxij.
Blata & oxiblata an recte ſcribatur. Caput.lxiij
Olobera veſtimenta an recte dicunť. Ca.lxiiij.
Pelles particę nō baumeſtię. Cap.lxv.
Nautebate qui ſint. Caput.lxvi.
Legendū ſarcocola nō ſargogala. Caput.lxvij.
Cōmilitiū nō cōmilitonū legendū. Cap.lxviij.
Corruptus textꝰ in.l.ij.de origi.iuris. Ca.lxix
Album non alium legendum. Caput.lxx.

Caput primum.

IN libro.xvi.digeſtorum titulo depoſiti.lege publia ita ſcriptū eſt. Titius Sempronio ſalutē habere me a vobis auri pondo plus minus decē & diſcos duos ſaccū ſignatū:ex quib⁹ debetis mihi decē qđ apud Titiū depoſuiſtis.itē coſtrophinati decē &c. eo in loco aduertēdū ē qa mēdoſa dictio ē ibi:coſtrophinati:nā q d ſignificet hoc verbū coſtrophinati fruſtra quęrimus.Corrigam⁹ ergo ne diutius in poteſtate barbarorū ille locus detineaꝛ:& ciſtophori legam⁹ verū verbū:ſūt nāq; ciſtophori numiſmatū ſpecies de quibus mentionē facit Cicero ad Atticum:& liquido oſtendit Feſtus Pōpeius:cuius hęc ſunt verba.Euboicū Talētū nūmo græco ſeptē millium & quingētorū ciſtophororum eſt:noſtro quattuor miliū denariorū.dicti ciſtophori:ꝙ in eis imprimebatur imago cuiuſdam ferētis ciſtam:veluti & nos appellam⁹ in coronatos id genus nummi qđ caput coronatum impreſſum habet. Caput ſecundum.

In.l.Athletas dige.de his qui notantur infamia:ita ſcriptū habent codices noſtri:videlicet. Et vtile videtur vt neq; Temelici neq; ſexuſtici nec agitatores nec qui aquam equis ſpargūt cęteraq; eorum miniſteria quæ certaminib⁹ ſacris deſeruiūt ignominioſi habeanꝛ.Hūc locū a barbaris vindicamus tandem in priſtinam libertatem reſtituimus:ſi quidem non Temelici ſed Thymelici ſcribendū eſt.ſunt namq; Thymelici Athletæ ſeu hyſtriones qui in ſcęnis verſantur.Nam gręci θυμεληυ ſcænam vocant:& θυμελικον hyſtrionem:hinc dicta eſt Thymele vxor latini mimi.Iuuenalis.Carus & a trepido thymele ſummiſſa latino.hoc verbo vſus eſt Modeſtinus libro.l.dige.titulo de pollicitationibus.lege.ſepticia:quo loco eodem modo mendoſe ſcriptum eſt. Cap.iij.

Eſt etiam eodem libro & lege.deprauatum verbū:Sexuſtici.Quod corrigimus:cum nō ſexuſtici:ſed xiſtici legendum ſit:ſunt etenī xiſtici athletæ xiſtis certantes. Suetoni⁹ nec tamē eo min⁹ xiſticorum certationes aut gladiatorū pugnas ſeueriſſime ſemp exercuit.græci nāq; xiſtū porticū vocāt ampla latitudine in qua athletæ p hyberna tpa exercenꝛ:hos & paradromidas gręci appellāt a noſtris ambulatiōes dicunꝛ:& ambulacra.Plyni⁹.Añ criptoporticū xiſtus ē violis odorat⁹.Cicero ſed tamen nihil ei reſtabat p̄ter balnearia & ambulationē & auiarium.Plynius.Tū fora atq; gymnaſia & pro ſuis extenta porticib⁹ ambulacra miremur: xiſtus originem habet a ξυστοσ qđ haſtā ſeu telum:ſpiculumve denotat. Caput.iiij.

Scriptū hñt codices mēdoſi.li.dige.xxxiij.titu.de tritico:& oleo legato.l.ſi qs.cenomelli plane.i.dulciſſimū vinū cōtinebiꝛ.eo i loco corrigēdū ē illud verbū cenomelli:nā Oenomelle legendū qs negat:qđ qd ſignificet aperuit ibi Vlpian⁹.& ipſa cōpoſitio verbi liqdo oñdit:nā cōpoſitū verbū ē ab οινον qđ ē vinū:& melle.qđ gen⁹ potiōis fieri docet Palladius lib.xi. Cap.v.

In libro.xiiij.dige.titulo de inſtitoria actiōe.l.cuicūq;.pleriq; codices ſic ſcriptū habēt.Itē aſt ſi librarius quem gręce vocāt ſeruum pollicitatorē habuerit.Hoc in loco libet a barbaris mācipiū redimere vt tādē iure poſtliminij pollicitatorē fruaꝛ.qđ verbū dū apđ hoſtes erat pollicitatorē noiaꝛ:nūc autē redēptū pollinctorē vocabiꝛ.Eſt eñ pollinctor q curat:lauatq; cadauera:nā pollincere ē mortuos curare.Plau.& q curat pollictorē accerſe.Mart.iā ſcrobe iā lecto iā pollinctore parato:heredē ſcripſit me nūa cōualuit.Plaut⁹.Carthagineñ duo frēs fuere eorū alter viuit:alter mortu⁹ ē.Propterea apud vos dico cōfidenti⁹ qa mihi pollinctor dixit qui eū pollinxerat.qdam putāt dictū pollictorē quaſi pollutorē a polluo qđ ē porro lauo:q̄q̄ polluo interdum inquino ſignificat a quo pollubrū ē dictum vas quo manus abluūtur:ꝙ & trulleū dicꝛ:propterea tñ pollinctor dicꝛ piſtrinarius a polline.i.flore farinæ vnde pollincere eſt farinā in piſtrino lucrifactā diuidere & pollinctio ipſa diuiſio dicitur. Caput.vi.

Sic ſcriptū ē lib.i.dige.titu.de officio ꝓcōſulis.l.ſolēt.videlicet:ſed modū adijcere vt neq; mōſe i totū abſtineat neq; auare modū enxeniorū excedat &c.Nos hūc locū corrigētes nō enxenia ſed xenia legēdū cēſem⁹.nā xenia dicunꝛ munera hoſpitalia.i.qb⁹ hoſpites iuicē ſe muneranꝛ:qđ maxime fieri cōſueuerat ſaturnaliorꝛ dieb⁹:vñ Martialis tertiumdecimū librū operis ſui:in quo huiuſmodi munera diſtichis deſcribit:xenia appellauit:ꝙ verſus ipſos pro xenijs mitteret vel quę mittebat munera diſticho exornaret.vt his verſib⁹ idem oſtēdit.Omnis in hoc gracili xeniorum turba libello. Conſtabit nummis quattuor empta tibi:Quattuor eſt nimium poterit conſtare duobus:Et faciet lucrum biliopola Triphon.Hæc licet hoſpitibus pro munere diſticha mittas:Si tibi tam rarus q̄ mihi nūmus erit.Et dicta ſunt xenia a ξενοσ ꝙ hoſpitē ſignificat:vnde & xenodochium dictus locus vbi hoſpites recipiuntur quem vulgo hoſpitale vocamus.A xenia fit diminutiuum xeniola.Aduertant igitur recentiores iuriſperiti ne amplius verbo deprauato vtantur:ſed tādem latine loquantur Caput.vij.

In lege vltīa ti.de iure īmunitatis li.dige.l.legiꝛ veteranarij:qđ verbū mēdoſum corrigēdū ita arbitror vt veterinarij legam⁹.ſūt nāq; veteriarij veterinarꝛ curatores:hoc ē veteriarū medici quos vulg⁹ appellat mareſcalchos.Veterina vero aīalia dicunꝛ q̄cūq; vehere qd poſſūt.Ply. vngulę ve-

to mendoſam ibi dictionē: & calanticam legendū. Notū nanq; eſt vt apud Noniū legitur calanticā eſſe tegmen muliebre quod capiti ānectiẽ Cicero in Clodiū tu ne cum vincirent pedes fueris cum calanticā capiti accōmodares?

Caput xvi

Emēdāda eſt lex vicinus in titulo de aqua pluuia arcēda. xxxix. dige. in verbo portas Nā non portas vel porgas (vt interpres ſēſit) eſt legēdū: ſed porcas. Nam porca vt ait Varro & refert Nōius eſt terra elata inter duos ſulcos dicta q̧ eam ſecus frumentum porrigiẽ vel a proiiciendo: q̧ vltra ſe ſemina proiici prohibet: vel q̧ ꝓhibet ne aqua frumentis noceat: vt auctor eſt Feſtus. verba vero legis ſunt hęc. Vicin⁹ locus ſupioris pratum ita arabat vt ꝑ ſulcos itemq; portas aqua ad inferiorem veniret & cætera.

Caput. xvii.

In. l. i. titulo de eo per quē factum erit. ii. dige. legiẽ. verum qui alios quoq; rogauerit vt cū detierent vel abducerēt ne iudicio ſiſtat ſiue ſciētes ſiue ignorātes q̄d eſſet q̄d cōmiſceretur: quo in loco puto illud verbū commiſcereẽ mēdoſum: nam quid ibi cōmiſcereẽ velit non pſpicio: nec interp̄s recte declarat: quē. n. locum ſibi vendicare poteſt eo in loco cōmiſceretur? quaꝓpter non cōmiſcereẽ: ſed cōminiſcereẽ ſcribendum cenſeo: nā cōminiſcor fingere interdū ſignificat: vnde cōmentum dictum ꝓ fictione: Si naūt cōmittereẽ quis vellet legere longe a cōmuni littera diſcederet.

Caput. xviii.

In. l. vltima titulo de publicanis libro. ff. xxxix. pleraq; vocabula ſūt deprauata quę ingrū in me erit a barbaris vindicabunẽ: legiẽ namq; ibi ſinurna vel irina cum ſcribendū ſit ſmurna ſiue ſmyrna: eſt. n. ſmyrna quā noſtri myrrhā appellant: hāc arbuſculam ſcribit Ply. in. xii. natu. hiſto. in arabia ꝑcipue naſci altitudine cubitorū quinq; ſine ſpina: caudice duro & intorto craſſiore q̄ thuris: corticem lenem habentē ſimileq; vnedonu: folium rotundū⁹ ſed ſapore iuniperi. Inciduẽ myrrha bis hiſdem tēporib⁹ quib⁹ thus ſudat ſponte prius q̄ incidaẽ.

Caput. xix.

In ea. l. ſcribiẽ: pētaphorū: ego pētaphylō ſcribendū puto q̄d latie dici poteſt quinq; foliū.

Ca. xx.

In eadē. l. ſcriptum habēt mendoſi codices: Malabaſtrū: q̄d corrigendū eſt & malobatrū legendum. Eſt. n. malobatrū (vt Ply. ſcriptum reliquit lib. xii. natu. hiſto) Arbor q̄ ex ſyria ferẽ folio conuoluto arido colore: exprimiẽ oleū ad vnguēta fertiliore eiuſdem ex egypto: laudat⁹ ex india venit.

Caput. xxi.

In eadem. l. ſcriptum eſt caſtramomum ſed non recte cū coſtamomū ſit legendū: vt verbū ſit cōpoſitum ex coſto & amomo: & ita reperi apud codicē vetuſtiſſimū. Coſtum. n. eſt frutex odore eximio: radix eius guſtu feruens vt auctor eſt Plynius in. xii. de amomo. idem Plyni. hæc tradit amomi vua in vſu eſt indica vite labruſca (vt alii exiſtimauere) frutice venenoſo: palmi altitudine: carpiturq; cum radice manipulatim: leuiter cōponiẽ: protin⁹ fragile. lib. xii.

Caput. xxii.

In eadem. l. ſcriptum eſt variæ de verbo callam⁹. nā quidā codices habent callain quidā callain⁹ quidā callamus. Nos callam⁹ legendū arbitramur: neq; intelligendū de calamo quo ſcribim⁹: neq; de callamo odorato qui ex arabia ꝑuenit: de quo tractat Ply. in. xii. ſed intelligendū de callamo lapide ꝑcioſo: quia inter lapides eū cōnumerat Martianus iuriſcōſultus: eſt. n. callamus vnū ex generibus æris ex Thaphiuſo naſcēs vt teſtatur Plyi. xxxvi. natu. hiſto. Si quis vero calais legere vellet auctoritate eiuſdem Ply. nitiẽ qui libro vlti. ſcribit calain lapidem ꝑcioſū eſſe ſaphyrum imitantem & candidiorem: litoroſo mari ſimilem.

Caput. xxiii.

In. l. vlti. titu. de publi. libro. xxxix. ff. varii codices varie habent ſcriptū in verbo chelin: nam & chelin & cheal & chelinne repio ſcriptū: neq; ex his potui rimari aliquem bonū ſenſum: lapidē ꝑcioſum puto voluiſſe ſignificare iuriſconſultū: quia inter lapides id verbū connumerat quaꝓpter nihil certum cenſeo: niſi cylindrus ſit legendum: de quo meminit iuriſcōſultus in. l. pediculis. de auro & argen. lega. & tradit Plyn. xxxvii. Item xilinas veſtes legimus ex xilo lino ęgyptio quę & coſlampinæ appellantur.

Caput. xxiiii.

In eadem. l. varie legiẽ verbū: ceranium: cū ſit legendum ceraunium q̄q̄ Ply. fœminino genere ceraunias has lapides appellat libro. vltimo. cap. ix.

Caput. xxv.

In titu. de auro & argen. lega. lib. dige. xxxiiii. in. l. veſtis inter virilia veſtimēta cōnumeraẽ: verbum anſitaria ſeu anſitapa q̄d corrigim⁹ & amphitapa eo in loco legēdū ꝓculdubio cēſem⁹: ſūt. n. amphitapæ veſtes quæ vtrinq; ſūt piloſæ: vt refert Nonius.

Caput. xxvi.

In titu. de ānuis lega. l. liberto. xxxiii. pandectarum. codices ita ſcriptum habēt. Quæſitū ē cum nouerca vniuerſæ hęreditatis habeat dodrantē ſemiunciā & ſiliquā an eius partē dimidiā priuigno ſuo reſtitueret & c. hunc locum corrigim⁹ & ſiliquam abiiciendū non dubitam⁹ & ſicilicum eius loco ſcribendum. Eſt aūt ſicilicus pars quarta vnciæ qui ex ſex ſcrupulis cōſtat ita dictus q̧ ſemiunciam ſecet: ſilica aūt non poteſt eo in loco vllo modo ſtare quia nō ſignificat quartam partē vnciæ: vt in ea lege intelligendum eſt: imo vncia continet ſiliquas ſex & quinquaginta ſupra centum: q̄d

apertius oſtendimus in libello quem de interp̄tatione verborum iuris ciui.cōfecimus.

Caput.xxvii.

In lib. vlti.pandectarum.titulo de muneribus & honoribꝰ.l.vlti.codices ſic ſcriptū cōtinent. Elēphoria & hoſpitatura apud alexādrinos patrimonii munus exiſtimanť & c.quid hoc in loco Elemphoria velit quærendū eſt: Ego quæſiui ſed incaſſum. Forte emphoria ibi ſcribendū eſt. Sunt nāqꝫ Emphoria loca vbi mercatꝰ ſeu nundinę fiunt græci.n.εμποροµ mercatorē εμποριαν mercatum εμποριοµ oppidū ſiue alium quēuis locū in quo fiat mercatus vocant. Caput.xxviii.

In.l.vltima.tit.de publicanis.xxxix.ſcriptū habent codices:lana ſuccus. Cuius loco nō dubito quin lana ſuccida ſit ſcribendū.qđ ſi quis rēcte ꝑpendat quin mihi aſtipuleť nō ābigo. Ca.xxix.

Sic exarata ſūt verba i.l.vltima:tit.de veſtibꝰ olobeꝛis & auratis.lib.codicis.xi. Et iō.vii.de ſcrinio exceptorū.vi.de ſcrinio canonum.v.de ſcrinio tabulariorꝝ. ad.iiii.de ſcrinio ad baphia phœnices ꝑcertū tēpꝰ mitti iubemꝰ & c.hūc locū deprauatū nēo negabit.quare ita corrigēdū exiſtimo.vt ꝓpoſitio:ad:quę ꝓponiť huic verbo.iiii:abiiciať niſi qs in at:aut in et:vellet cōuertere.Itē alia ꝓpoſitio: ad:quę ꝓponiť verbo baphia auferať & poſtponať.Itēꝙ legať baphię:nō baphia. Sic ergo ſeries verborū ſupra mēoratorū erit ordinā da videlicet. Et ideo.vii.de ſcrinio exceptorꝝ.vi.de ſcrinio canonum.v.de ſcrinio tabulariorū.iiii.de ſcrinio baphiæ ad phœnices & c. Præterea intelligendū eſt baphiam nō eſſe nomen ꝓuincię:vt interpres ibi opinatꝰ eſt:ſed baphiā dici tabernā tinctoriam qđ & baphium diciť:vt in.l.priuatę eodē libro tit.de murilegulis. vnde baphii tinctores dicunť:& lana baphia & dibapha ſeu bapta & dibapta.i.tincta & bis tincta. græce nāqꝫ βαπτειν eſt tingere:inficere. Caput.xxx.

In.l. priuatæ.titulo de murilegulis.lib.xi.codicis.legiť pāphiorū vel bamphiorū:quo loco ſcribendum eſt baphiorum qꝺ verbū quid notet ſupra declaratū eſt. Caput.xxxi.

In.l.penultima.titulo pro derelicto.libro.dige.xli.ſic ſcribi conſueuit videlicet. Si quis merces ex naue iactatas inueniſſet non ideo vſucapere nō poſſit:quia viderēt derelictę: quęriť ſed veriꝰ eſt eum ꝓ derelicto vſucapere non poſſe.hunc locū ſi quis rēcte intueať.non legendū arbitrabiť negatiue in principio.l.ſed interrogatiue & dubitatiue.nec ſcribet notam negātis nō:ſed notam dubitationis atqꝫ interrogantis nō:exemplo.l.i.§.tueť dige.de ſuꝑficiebꝰ:&.l.qui decē in fine dige.de ſolutio.&.l.ſi procuratorio.dige.quando appel.ſit.& multis aliis locis:Ita ergo puto legēdū. nō ideo vſucapere non poſſit:quia videreť & c. Caput.xxxii.

In auctētica. Interdicimꝰ.titu.de epiſco.& clericis.lib.i.codicis.legiť:ſtēmate:quo loco:ſchemate:eſt ſcribendū:qđ & ratio ſuadet:& locus ex quo deſcripta eſt illa auctētica ꝓbat.eſt nāqꝫ ſchema id quod noſtri vocant cultū:formam:figurā & c:vnde imperator vtiť centies in autentico:hoc verbo ſchemate ꝓ forma ſeu cultu:& ſi qua ſunt huiuſmodi.hinc dicimꝰ ſchemata lexeos & ſchemata dionoeas.i.figuras verborū & ſententiarū.ſtemma aūt aliud ſignificat qđ hic referendi locus nō eſt.

Caput.xxxiii.

In.l.i.§.. hęc actio.dige.ſi quis teſtamento liber eſſe:legiť videlicet.ſed & ſi hęres interfuerit.& c. corrigendū hunc locū exiſtimo & legendum ſed & ſi hęredis interfuerit qꝺ etiam mediocriter eruditus non inficiabiť. Caput.xxxiiii.

In titulo.de teſtamēto militis.lib.vi.codicis.in.l.ſi Ruphinus.codices ita ſcripti ſunt. Si Ruphinus vir clariſſimus tribunus latis clauis maior annis lege diffinitis faciēs teſtamentū te manumiſit & c.hic locus eſt deprauatꝰ q̄ꝗ nemo aduertat.Nā eo in loco non latis clauis ſed latꝰ clauus eſt legēdum:qđ verbū patricium ſignat.Nā patricii lati claui dicebanť a quodā genere veſtis qua ipſi vtebātur:quę clauos latos veſtibus cōſutos habebat:vnde Varro dixit ſi tunicam latis clauis quis ex vna parte conſuit:ex altera anguſtis:vtraqꝫ pars caret analogia.de his clauis intelligit Vlpi.in.l.cū aurum & Pōponius in.l.ſequenti.dige.de auro & argen.legato. De laticlauo Suetoniꝰ in Nerone a laticlauo cuiꝰ vxorem attrectauerat cęſus. Sillius. Sacrificā lato veſtē diſtiguere clauo.quibꝰ verbis notatur: latumclauū & ſacerdoti cōceſſum fuiſſe.Horati. Et latum demiſit pectore clauū.Quintilia.Notať interim negligentia latum habentiū clauum.Marti. Dum te poſſe negas niſi lato gelia clauo.Nubere:nupſiſti Gellia ciſtigero. Tradunt & Mecœnatē in equeſtri ordine ſpōte permāſiſſe cū vtiqꝫ ſumēdi laticlaui poteſtas ei pateret.ex his poteſt intelligi quid Gaius iuriſcōſultus ſcripſit in.l.nup.dige.de dona.inter virū & vxorem. Ca.xxxv.

In.l.negotiantis.C.de excuſationibꝰ munerū.lib.x.legiť partiarios qđ reor mēdoſū & pānarios legendū:a pānis.nam quid ſibi velint partiarii eo in loco nō video:q̄ꝗ interp̄s ita legat. Sicut.n.ſupra retulit veſtiarios linthearios purpurarios:ita ſequi debet pannarios. Caput.xxxvi.

In.l.i.dige.ad.l.corneliā.de ſiccariis pleriqꝫ codices mendoſi ſūt in verbo cucuma.quidā.n.cucumia quidā cucurnia ſcriptū habēt.Cū ſit ſcribēdū cucuma qđ verbū tanq̄ rarū inueniri. Notauit Angelus Polliciañ vir vtriuſqꝫ eruditionis ꝑitiſſimꝰ.Eſt aūt cucuma vaſis genꝰ:a quo fit diminu

tiuũ cucumella quo verbo vſus eſt iuriſcõſult⁹ in.l.ſi qñ.dige.ſi ſeruitus vendice͡t. Ca.xxxvii.

In.l.i.titu.nulli licere in frenis & equeſtrib⁹ ſellis &c.lib.codicis.xi.ſic ſcriptũ eſt videlicet. Aliis aũt gẽmis frena & equeſtres ſellas & balteos ſuos priuatos exornare pmittim⁹:cucurniis vero omnem perſonis qualiũcũq; gẽmarũ habitum p̃cipimus ſũmoueri &c.hoc in loco quid ſignificat illđ verbũ cucurniis reperire non potui:ſed id verbũ varie ſcriptũ reperio:nã quidã cucuniis continẽt. quapropter legendũ puto cucuinis de quo verbo ſupori capite dictũ eſt. Et hoc in loco cucumę accipient pro his ornamentis quæ ex aurichalco fiunt in modũ lancis quæ loris affigunt puta habenis & cęteris loris quæ a pectore & ab ilibus equorum pendent. Caput.xxxviii.

In.l.ſi quãdo.dige.ſi ſeruit⁹ vendice͡t.ita legit Labra & teneras cucumellas:corrigenda eſt illa dictio teneras & legendũ eſt terreas.i.ex terra quę vero ſint cucumellę dictũ eſt ſupra:q̃q̃ interp̃s male ſit interp̃tat⁹ in mẽorata.l.ſi quando. Caput.xxxix.

In.l.vltima tit.de muneribus & honorib⁹ lib.vltimo.dige.ita codices ſcriptũ habent. Nã decaptichos aptlii tributa exigentes & corporale miniſteriũ gerũt:Hoc in loco illud verbũ aptlii quid ſignificet ne quidẽ minima cõiectura pcipi potuim⁹:vnde quid ſit aptlii.& quid velit in eo loco quęrẽdum ẽ:ego decaprotlii ſcribendũ puto. Nã decapthi dicebant qui decapcię munus obibant (vt apparet liquido in.l.iii.eodẽ tit. de caprocia aũt dicit a noſtris decẽ primat⁹.decapthi vero vel q̃ præfecti erant in decimis exigendis: vel q̃ decẽ ex actoribus p̃erant nomẽ (vt quidã putãt) ſumpſere. de verbo decapcia etiã meminit lex neq; pthestaſię.C.de munerib⁹ patrimoniorũ lib.x. Ca.xl.

In.l.qui pœnũ.dige.de pœnu legata.plærique codices ſunt mendoſi: Nã aut legatariũ au logatariũ hẽnt ſcriptũ.ego puto logariũ ſcribendũ a græco dictum λογοσ.n.rõnem ſignificat.liber eſt in quo domeſticę rõnes deſcribuntur. Caput.xli.

In.l.i.titu.de monopoliis.lib.codicis.iiii.quidã codices mẽdoſi ita ſcriptum habẽt· Iubemus ne quis cuiuſq; veſtis vel piſcis vel pectinũ forte ãtechinni monopoliũ audeat exercere. recti codices in hoc loco habent aut echinni nõ antechinni. ſed quia interp̃s eo loco quid ſit pecten echinni non ĩtellexit:& q͞a pulchra eſt ei⁹ ĩdagatio:operępreciũ fore arbitrat⁹ ſũ:ſi q͞d ſit pectẽ echini ſubiecero: Eſt aũt pectẽ echini q͞ ex pelle echini cõficiebat. Echinę vero aĩal ẽ ſpinoſũ puũ q͞ & Erinace⁹ dicit:cui⁹ pellis apud maiores in vſũ veſtiũ cõficiebat: vt his veſtimẽta mũdarẽt expolirẽtq;:ĩ quẽ vſũ nos ſetis apri vti ſolemus. Ply.in.viii.de hoc pectine loquit apertiſſime:imo legẽ noſtrã q̃uis nõ fuerit legum interp̃s nobis aperit. Cuius verba ſubiicio. In deſperatione vero vrinã ex ſe reddũt tabificã tergori ſuo:ſpinis noxiam:propter hoc ſe capi gnari. Quãobrẽ exinanita prius vrina ars eſt venari: & tunc p̃cipua ẽ dos tergori: Alias corrupta:fragilis:putrib⁹ ſpinis atq; deciduis.& paulo ĩfra. Idẽ Ply.ipſũ aĩal non verent plęriq; dicere vitæ hominũ ſupuacuũ eſſe:ſi non ſint illi aculei fruſtra velleriũ mollicies in pecude mortalibus data.hac cute expoliunt veſtes:fraus magnũ & ibi monopolium inuenit:de nulla re crebriorib⁹ ſenatuſcõſultis nulloq; nõ pricipe adito q̃rimoniis puincialib⁹. hæc Ply.de pectine echinni.dictus ẽ echinn⁹ gręca origie.nã græci εχιυον hirtũ vocãt.eſt præterea echinn⁹ piſcis: & caſtanearũ thecę hirtę echinni dicuntur. Caput.xlii.

In autẽtico de reſtitutione fideicõmiſ.codices varii varie ſcriptũ hẽnt in verbo Gazophylatiũ: quapropter nõ ãpli⁹ carzophylatiũ ſed Gazophulatiũ q͞d latiẽ ſonat opũ cõditoriũ a Gaza q͞d pſica lingua opes ſignificat & φυλαττω cuſtodio ſcribat. Caput·xliii.

In.l.quidã decedẽs dige.de adminiſtra.tuto.quidã putãt ſcribendũ alogiſtas nõ analogiſtas quibus aſtipulor.nã cõpoſitũ verbũ eſt.ab a:q̃ eſt ſine & λογοσ ratio vnde & logiſtę dicũt rõnales.i. pcuratorẽs fiſci & rerũ priuatarũ. vt in titu.de mõ mulctarũ.li.i.codicis. vnde & logographi dicti qui publicas rõnes conſcribũt:de quib⁹ fit mentio in.l.vlti.dige.de munerib⁹ & hono. & in rubri. C.de tabulariis & logographis.li.x. Alogiſta ergo dicet qui nõ tenet reddere admiſtrationis ſuæ rationẽ Caput.xliiii.

In.l.ſi quis.ff.de tritico vino & oleo lega.loc⁹ deprauatus eſt quẽ nũc corrigim⁹. verba legis ita exarata ſũt. Si acetũ quis legauerit nõ cõtinebit legato acetũ q͞d vini numero teſtator habuit:ẽblema aũt cõtinebit:quia aceti numero fuit.quo loco non ẽblema ſed ẽbama eſt ſcribendũ. Eſt.n.ẽbama liq̃minis gen⁹ quo panẽ vel obſoniũ ĩtingim⁹ dictũ a græco:nã βεσπτειν eſt tingere & ĩficere Emblemata aũt ſũt poculorũ ornamẽta q̃ affigi & refigi poculis poſſũt q͞ & aurẽa & argẽtea & gẽmis fieri ſolebant:de quib⁹ habet in.l.ſi gẽma de auro & argẽ.lega. Paul⁹ iuriſcõſult⁹ in.l.pediculis. de auro & argen.lega. Aurea emblemata q̃ in lapidib⁹ aſſidibuſq; argẽteis eſſẽt & replũbari poſſẽt deberi gall⁹ ait. Embama ergo ẽ legẽdũ q͞d latiẽ intictũ & ĩmerſio dici poteſt.& puto iuriſcõſultũ hoc in loco intellexiſſe de eo liquamie q͞d fit ex ĩmaturis vuis q͞d vulgo agreſte appellat q͞d pprio vocabulo græci ομφαρορ.i.õphaciũ dicũt. Ca.xlv.

In.l.inſtrã.dige.de fũdo iſtructo.codices ſcriptũ hẽnt:atterẽſes:vbi atriẽſes eſt ſcribẽdũ. Atrienſes aũt ſũt qui atrii curã hẽnt: vt in.l.ſed & ſi.dige.de vſufru.q͞ & atriarii dicũt. Caput.xlvi.

Diu quæſitũ eſt quid ſignificet verbũ illud.i.ẽponemata in.l.ſi.C.de iure emphi.ſicuti & de hoc verbo ẽphiteoſis. Quapropter q͞d in hoc ſentio aperiã. Certũ ẽ q̃ p̃dia q̃ dabãt in ẽphiteoſim ſterilia

erant.nã ꝑpterea dabanť: vt ẽphiteota ea ꝓdia meliora ſibi faceret: vt.ſ.coleret plãtaretq; arbores & cętera faceret quib⁹ ꝓdia meliora redduntur.Q uãobrẽ ẽphiteoſis eſt dicta & cõtract⁹ ẽphiteoticus: nã græce εμφυτευω ſignificat impono:plãto: vnde & ẽphiteomata.illæ meliorationes dictę ſũt.nõ dico ẽponemata (vt codices fere oẽs hñt)ſed emphiteomata q̃ ita inueni ſcriptũ apud vetuſtiſſimum codicẽ:ſi quis aũt ẽponemata vult legere.dicat id verbũ deſcendere a gręco πονεω q̃ eſt laboro:Q; aũt interꝑs in mẽorata lege dicat Emponematographos eos eẽ q ẽponemata ſcribebant: nõ dicit verũ.Nã non ẽponematographi eſt legẽdũ in.l.quã allegat ſcilicet.l.ſi quos.C.de decurio.lib.x.ſed hypõnematographi.nã hypõnematographi dicunť q cõmẽtaria ſcribũt. Ca.xlvii.

In rubri.& toto tit.dige. de indiem adiectiõe.multę mẽdę ſũt q̃ ꝓceſſerũt ꝑpter ſimilitudinẽ duorũ verborũ: videlicet addico:& adiicio q̃ verba ponũť ſępenũero in eo .tit. Q uapꝑpter vt corrigere valeam⁹ loca q̃ mendoſa ſũt. Primo videdũ eſt qd iſta verba ſignificẽt & quomõ variãť. verbum addico idẽ eſt q̃ deſtino & voueo: vt in.l.addictos.C.de epi.& cle.& in titu.de appe. Cicero.& is q morti addictus erat paucos ſibi dies cõmendãdorꝫ ſuorũ cã poſtulaſſet.facit in preterito ꝑfecto addixi:& ſupino addictum:& nomẽ verbale addictio: qd eſt deſtiatio: ſeu ſi recte dici poſſit: deſtiata vẽdictio. vnde addictio indiẽ:q̃ ſub cõdictiõe reſoluiť:niſi quis meliorẽ cõdictionẽ attulerit valeat vẽditio. Verbum autẽ adiicio idẽ ſignificat q̃ adiungo:addo:qd facit adieci & adiectũ:& nomẽ verbale adiectio qd eſt idẽ qd adiunctio.& hæc verba ſpectãt in noſtro titulo pſonã ẽptoris: ſicut addico & ſua deriuata ſpectant pſonã vẽditoris:nã vẽditor fundũ addicit. Titio:niſi melior cõditio ab alio afferať intra diẽ certum. Gar⁹ adiicit vel addit meliorem conditionẽ: & ita adimit fũdũ Titio.hæc meli⁹ ſenſu percipiunť q̃ verbis cõcipianť:ſatis dictũ ingeniũ habenti.Eſt ꝑterea notãdũ q̃ in eo titulo poniť verbũ addo ſiue addiť ſiue additũ:qd idẽ eſt qd adiũgo:& ſpectat pſonã ẽptoris.

Caput.xlviii.

In.l.iii.dige.de cõdictiõe cã data cã non ſecuta.legiť paridẽ pantominiũ vel pãtoniũ. vbi legẽdũ eſt pãtomimũ.Paris nanq; pãtomim⁹ dict⁹ eſt:eo q̃ oĩa imitabať.Mimi nanq; hyſtriões ſunt & pãtomimi qui oẽs geſtus imitari ſciebãt: q mõ hui⁹ mõ illi⁹ pſonã ſumebant.παντομ.n.oẽ & μιμοσ. imitator dicitur. Caput.xlix.

In.l.vlti.titu.de admiſtratione rerũ ad ciuitates ꝑtinentiũ .ita ſcriptũ eſt.Itẽ reſcripſerũt ſicomas idẽnes eẽ optere q nõ ſegniter officio ſuo fũcti ſũt.hũc locum corrigam⁹:& non ſicomas ſed ſitocomas legam⁹ ẽ.n.ſitocoma ꝑfect⁹ frumẽtarię ſeu q frumẽtario munerĩ fũgiť.Nã σιτου frumẽtũ & curo.ex his itelligem⁹ .l. ſextũdecimũ.dige.de vaca.mune.vbi interꝑs ſcripſit ſitoniã nomẽ eſſe prouinciæ:ſed nõ recte nam ſitonia frumentaria diciť. Caput.l.

In.l.i.C.de officio comitis oriẽtis.inuenio Codices mẽdoſos:nã ſcriptũ hñt ſinarchia:cũ ſiriarchia ſit legendũ qd interꝑtať ſirię ꝑfectura: vnde ſinarcha ſiriæ præfectus. Cap.li.

In ea.l.ſcribiť ſitarchia:cũ ſit legẽdũ liminarchia qd interꝑtať liminũ ꝑfectura: vnde liminarcha ꝑfectus limĩs iperii ſeu militũ qui limina cuſtodiũt q limitanei dicunť. vt in.l.ii. C.de officio ꝑfecti ꝑtorio aphri.hic fũdi limitotrophi ſunt dicti q alimenta limitaneis ꝑſtabãt: qd male intellexerunt interꝑtes in titu.C.de limitrophis fundis.li.xi.nam deſcriptionẽ fundorũ neſcio quã ibi cõmenti ſunt.Prætere idẽ interꝑtes dixerunt irenarchã idẽ eſſe qd liminarchã:qd nõ eſt verũ:cũ irenarcha ſit ille q grã habendæ q̃etis & pacis & pſequẽdorũ latronũ ꝑpoſitus erat in locis diuerſis: vt oſtendit lex vltima.ff.de mune.& hono.& in titu.de irenarchis. C.li.xii.& diciť irenarcha ab ειρηνη qd ẽ pax & αρχοσ princeps. Caput.lii.

In.l.fundi.dige.de actionib⁹ ẽpti.ſic ſcriptũ ẽ Epitonea fiſtula aplũbata.quo in loco eſt legendũ epiſtomea fiſtula aplumbata:& ſignificat fiſtulã q̃ ad os ex quo oriť aqua aplũbať dicta ab επι qd ẽ in vel ſupra & στομοσ qd eſt os. Caqut.liii.

In titu.de cuꝑſſis.lib. xi. codicis.l.ii.codices ſũt mẽdoſi:nã varii varie ſcriptũ hñt ibi luco & litucha.Cũ(vt mea fert ſentẽtia):legendũ ſit lucuco & lucuca: vt ſint ablatiui caſus: vt cætera verba inferiora oſtendũt:& intelligẽdũ eſt lucucũ & lucucã cuſtodes luci dãpheſis in quo cuꝑſſi alebantur alias nullũ bonũ intellectũ extrahi poſſe videť. verba legis ita ſcripta ſũt:ſed nec a lucuco nec a lucuca vnã cuꝑſſum a lĩis plãtatis excidere ſibi licere contendat & c. Caput.liiii.

In.l quotiens.C.de iudiciis.interꝑs exponit quo magis.i.quo min⁹.& hoc facit quia alias verba ſenſui cõtradicerent:ego autẽ nõ video quo pacto.quo magis exponať.ꝓ quo minus:cũ hæc contraria ſint:q s.n.id qd nigrũ eſt poterit recte dicere albũ eſſe:itẽ quis dicet idẽ ſignificare plus:q̃ minus:ita q s tã ſtult⁹ eſt vt in.l.noſtra exponat quo magis.i.quo minus.q̃.n.difficultas fuiſſet imꝑatori aut cõpilatorib⁹ q facilitati ſtuduere & obſcuritati obuiauere:dicere quo min⁹. Q uapꝑpter puto aut incuria librariorũ quo minus in quo magis cõmutatũ: aut negationem deficere in fine legis quę negare debeat verbũ:terminet. verba legis ita exarata ſunt:quoties queſtio ſtat⁹ bonorꝫ diſceptationi concurrit nihil ꝓhibet quo magis apd cũ quoq; q alioqui ſup cã ſtat⁹ cognoſcere nõ poſſit diſceptatio termineť.ego aũt ita legerẽ:diſceptatio nõ termineť. vel vbi ſcriptũ eſt.quo magis:ſci

berem quo min⁹.

Caput.lv.

In.l.i.titu.de verb.obliga.libro dige.xlv.ſic codices noſtri ſcriptum habēt.ſi ſine verbis ānuiſſet nō tantū ciuiliter ſed nec naturaliter obligaꝶ.hæc verba nō hēnt ſenſū pfectū. q̄uis quid ſenſerit iuriſconſul.apte itelligaꝶ:ſed vna negatio deficit quę negare debeat illud dictū:nō tm̄ ciuiliter &c. vt ita legere debeamus:non tm̄ nō ciuiliter ſed nec naturaliter obligaꝶ:& hic ſermo rect⁹ erit:& ſententię iuriſcōſulti cōformis. Si aūt vt cois lr̄a manet legam⁹:primū dictū affirmabim⁹ & ſecūdū negabimus:qđ eſt contra ſenſum legis:nec eſt dicendū q̧ illa negatio q̄ p̄cedit dictionē.tantū: negat verbū:quia ſolūmō negat dictionē:tm̄:alias ſi diceres q̧ negaret totā orationē nunq̄ dareꝶ oratio affirmatiua in qua p̄cocrēt hę dictiones.ſ.nō tm̄: qđ non eſt dicendū. Nā hic ē rectus ſermo & orō affirmatiua videlicet: non ſolū ſtudeo ſed ēt mercor:ita nō ſolū ſcribo ſed etiā lego:At ſi ita verba cōciperes:non ſolū ſtudeo ſed nec mercor:inſulſa eſſet oratio:quēadmodū eſt in noſtra lege.ſi vero ita cōcipias non tantū nō ſtudeo ſed nec mercor recta oratio erit:ſicut debet eſſe in.l.noſtra:qui error incuria librariorū euenit.ſed in ea oratioē dictio:aūt:nihil pficit imo videtur elegantiæ detrahere quod forte ſucceſſit loco negationis.

Caput.lvi.

Corrigēdum eſt verbum bephotrophiū in.l.illud.C.de epi.& cleri.& in alis plęriſq̧ locis.& brephotrophiū eſt legēdū qđ interp̄tatur loc⁹ in quo iſātes aluntꝶ a βρεφοσ qđ ē infās & τροφι cibus.

Caput.lvii.

In.l.vlti.C.de officio p̄fecti prętoris aphricę.ppe finem ita ſcriptū eſt:p ānonis & captu &c.qđ hoc in loco ſibi velit captu.non video propterea capitatione legendū non dubito qđ probatur ex rubri.& in.l.i.C.de annonis & capitatione.

Caput.lviii.

Hic corrigēda puto plęraq̧ loca deprauata in iure.Nā vbicūq̧ ſcriptū eſt hoc mō: Diuus Antonin⁹ cū fratre ſuo:vbi ſcribendū eſt diuus Antonin⁹ cū patre ſuo q̄q̄ crebrius vere legaꝶ:tm̄ in pleriſq̧ locis mēdoſi ſūt codices.fuerunt nanq̧ diuus Seuer⁹ & diu⁹ Antoninus impatores qui diu ſimul regnarūt:nam eo tpe bini & terni ſolebant iperare:ppterea inuenim⁹ plærūq̧ hos impatores pariter in iure dige.& codicis:eandē legē ferentes.diuus Seuerus fuit pater: Antonin⁹ vero fili⁹:& tā Seuerus ante Antoninū factū auguſtum:q̄ Antonin⁹ poſt mortē Seueri ſui patris ſolus iperauit:hi magni cognominati ſūt:vt in.l.i.ff.de reqrēdis reis.& in.l.vlti.dige.de priui.vetera.hos fratres fuiſſe opinatus eſt interp̄s in.l.de qua re dige.de inofficio.teſta.qđ falſū eſt: nā hi quos legim⁹ ſępenūero in voluminib⁹ dige.& codicis diuos fratres:non fuerunt Antonin⁹ & Seuerus quos ſupra mēorauim⁹:ſed alii fuerūt quorū alter Marcus alter Cōmodus noīati ſūt:& ante Seuerū & Antoninū imparūt.Nā Marcus & Cōmodus locū decimum ſeptimū impii a Iulio Cæſare ſibi vendicauerunt. Seuer⁹ aūt & Antonin⁹ primo & vigeſimo loco regnarunt qđ latius dixim⁹ in opuſculo qđ de ſerie impatorum confecimus.

Caput.lix:

In inſtitutionibus.titu.de codicillis apud recentes codices legitur:diui fratres Seuerus & Antonin⁹ qđ eſt falſum:vt ſupra oſtendim⁹.Nam hi non ſunt quos lex vero vocabulo fratres appellat. Quapropter delenda eſt illa dictio:fratres:& legendū diuus Seuerus & Antonin⁹.

Ca.lx.

Interp̄s iuris noſtri in.l.ſi teſtamētum.C.de inſti.& ſubſti.legit duobus modis illud verbū:certaminis:ait.n.certaminis:vel certā in iis poſſe legi qđ non eſt verū:nā tantūmō certaminis eſt legendū ppter illud relatiuū:qđ:ſequens & certaminis verbū referēs verba legis ita exarata ſūt. Papinianus reſpondit vicos reipu.relictos q pprios fines habebant non ideo ex fideicōmiſſo min⁹ deberi q̧ teſtator fines eoꝝ & certaminis formā qđ celebrari ſingulis annis voluit. Alia ſcriptura ſe declaraturum promiſit &c.

Caput.lxi.

Ita ſcriptum eſt in.l.ſi cui lana.dige.de lega.iii.videlicet. Purpuræ aūt appellatione oīs generis purpurā cōtineri puto ſed coccū non cōtinebiꝶ:fucinū:& iachinū cōtinebiꝶ.hoc in loco deprauata ē dictio illa.ſ.iachinū:nam plęriq̧ codices habent iacinthū alii vero iachinū:cū legendū ſit ianthinū: eſt aūt ianthinū quo ianthinę.i.violaceę veſtes tingūꝶ ſi q dē ianthin⁹ color:purpureę violę color ē. Nā cū gręci cęterarum violaꝝ gn̄a ppriis noīb⁹ vocēt:vt ιορ μελον violā nigrā ιορ λευκορ violā albam ιον ξανθον violā luteam:ſolā purpureā gn̄ali vocabulo ιορ αρτον.i.violā florem vocāt:vnde iāthina veſtimēta dicta ſūt.Marti. Coccina famoſe donas & iāthina męchę. vis dare q̄ meruit munera mitte togā.eſt p̄terea color hiacinthin⁹:cęleſtinus color:vnde hiacinthina legim⁹.in.l.C.q̄ res vendi.non poſſūt

Caput.lxii.

In tit.de metatis & epidematiciis.li.xii.C.in rubri.qđ ſignificaret illud verbū epidematicis diu quęſiuimus & feſſi nihil certi inuenire potuimus:vnū tamē cognouimus qđ illud verbū integrum ſit necne ſignificat inſcriptiones quaſdā quę fiebant a mēſorib⁹ domoꝝ quib⁹ ſignificabaꝶ qs hoſpitaturus in ea domo eſſet(vt oſtendit lex prima)eius ti. Quappter deprauatū verbum reor & epimetaticis legendū.ab επι qđ ē in.& metatis.Nā metata erant p̄ſtationes domorū q̄ p̄ſtari ſolebāt militib⁹ in puinciis a priuatis hoībus:& vt ſine cuiuſq̧ iniuria cōmode hoſpitarentur erant qui domos metirentur & cōſignarent hoſpitib⁹ vt quiſq̧ p cēſus ſeu domoꝝ q̄titate grauareꝶ q mēſores

dicebanť:hoſpes aũt vel miles qui recipiebať metator nũcupabať:illæ menſurationes vel domoꝝ pſtationes metata appellabanť:dñi vero domoꝝ metata præſtare a pſide cogebanť:hęc vocabula omnia in eo titulo reperiunť. Caput.lxiii.

In.l.i.C.q̃ res vendi nõ poſſũt.legiť lana blata & oxiblata q̃ verba quid notent nõ ſatis cõiectura pſpicio:niſi legi debeat bapta & dibapta.i.tincta & biſtincta:vt ſupra latius eſt dictum.hic tamẽ nihil certi cenſeo. Caput.lxiiii.

In rubrica.C.de veſtibus olobris & auratis.li.xi.q̃ſitũ eſt diu quid ſint olobera veſtimenta.nihil tamen certum inuẽtum eſt.Quãobrem multis videbatur legendum olo ſericis qđ verbũ notat veſtes totas ex ſerico: ego nihil cenſeo. Caput.lxv

In.l.vltima.ff.de publi.quidã codices habẽt ſcriptũ pelles baumeſtię:quidã pelles parthicæ primum quid ſibi velit non video: ſecundũ eſt clarũ:quia a parthis populis dicunť. Caput.lxvi.

In.l.vltima.ff.naute caupones ſtabularii.ſic ſcriptũ eſt:ex quidẽ ſi quis ex iis quos vulgo naute bate dicũt & c.hic textus nõ video quomõ ſtare poſſit:nã nautebatas ſcribendũ videť:vt ſit accuſatiui caſus.vel illud relatiuũ quos.eſt ſcribẽdũ qui. & poſtea dicunť.quapropter q̃rendũ ẽ.qui aũt ſint nautebatę:interpſ non recte intellexit.ait.n.eos eſſe maiores nautas qui operas ſuas pſtabãt:vt exercitor res ſuas in nauẽ portare pateret:qđ non ẽ dicendũ:cũ nautebata dicať curſor nauta vel aſcẽſor.Nã βαινω aſcendo ſignificat.vnde & ſchenobates diciť aſcẽſor funium a σχινοσ qđ eſt funis & βαινω aſcendo.Sũt ergo nautebatę qui aſcẽdũt & currunt per funes:arborem & ſimilia in naui. Ca.lxvii.

In.l.vlti.dige.de publi.legitur ſargogola.in quo loco eſt legẽdum ſarcocola.qđ eſt genꝰ gumæ qđ ex oriente fertur. Caput.lxviii.

In libro.l.dige.titu.de caſtrenſi peculio.lex ita ſcripta eſt.nobis itaq; videť ſi ante cõmilitonũ factũ ſit teſtamentũ & c.in hoc loco interpſ legit cõmilitonũ vel militũ ſed cõmilitiũ eſt legẽdũ:& ita recti codices habẽt.Eſt.n.cõmilitium ſub codẽ duce militia cõmilitonũ. Corne.tacitꝰ.penes quos ciuitatis regimen in commilitium adſciti. Caput.lxix.

In.l.ii.titu.de origie iuris.ita eſt ſcriptũ. tẽporibꝰ quibꝰ ſupbꝰ Demarati corithii filius.hic textꝰ eſt mẽdoſus.nã ſupbꝰ Tarquinius nõ fuit filius demarati corithii ſed fuit nepos ex patre Tarqnio priſco qui & lucumo dictꝰ fuit.qdã codices hñt ita ſcriptũ:ſi pbus demarati corithii Tarquinii filius:qđ q̃uis magis hiſtorię adhęreat attamẽ obſcuriſſimũ eſt. Si vero ita verba conciperentur: Superbus demarati corinthii filii filius rectius legeretur. Caput.lxx.

In.l.i.titu.de edendo.dige.libro.ii.ita ſcribiť.Eũ quoq; edere labeo ait qui pducit aduerſariũ ſuum ad aliũ & demonſtrat qđ dicturꝰ ẽ & c.hoc verbũ aliũ in archetypo albũ legiť vt atteſtať Angelus pollitianꝰ cui inſpiciendi exẽplaris facultas nõ denegata ẽ.& de albo ptoris intelligẽdũ eſſe ait.

Pius Antonius Bartoliꝰ Bonifacio Fantucio in almę vrbis Bono.gymnaſio legũ doctori excellentiſſimo:ac pceptori ſuo pcipuo.S.P.D.

Nuprime correximꝰ nõnulla loca quę in corpore iuris ciuilis mendoſa erãt:quę inſtãtibꝰ amicis noſtris edidimꝰ.Nunc aũt par viſũ ẽ vt ad te dem nõnullaꝝ legũ nouas:ac pter cõmunẽ opinionẽ ſentẽtias:vt tuũ ſeueriſſimũ iudiciũ expianť:qđ ſi noſtro cõforme erit nõ dubito qn cęteri iuriſpiti nobis aſtipulenť:Quas poſtea ſi cõſulueris p cõmuni vtilitate.& vt noſtris cõdiſcipulis morẽ geramť ederť nõ dubitabo qđ ſi factũ erit noie & auſpicio tuo eas edã:tibiq; ex nũc dedico: earũq; te ptectorẽ pcipuũ eſſe volo. qđ faciam nõ vt quęq̃ vel carperť vel notare cogitaueri: ſed vt veritas aplꝰ nõ lateat.Non.n.ignoro q̃plurimos viros fuiſſe & eſſe qui difficiliora & abſtruſiora palã nobis fecere. ſed q̃nq; bonꝰ dormitat Homerus:& nõ oẽs p oĩa ſed certi p certa meliores & deteriores ſumus.vt ait Iuſtinia.titu. de veteri iure enucleãdo:ad tribunianũ. Põt pterea(vt idẽ teſtať)vniꝰ forſã & deterioris ſnia multos & maiores in aliqua pte ſupare.Suſcipe ergo has noſtras lucubraciũculas fronte nõ matutina qđ ſi facies ppediẽ non iniucũdiora recipies.Vale Pii Antonii barto.lex noua

In titu.de ſacroſanc. eccle.lib.i. C.ita lex ẽ.Cõcepta.Nemo apoſtoloꝝ vel martyꝝ ſedẽ hũanis corporibꝰ extimet eẽ cõceſſam.Maiores noſtri pceptores tres quattuor ve ſentẽtias huic cõpendioſæ legi dedere.Quas apđ Bart.Bal.& Paulũ.caeteroſq; q cõmẽtarios fecere liq do pſpicimꝰ: quoꝝ nulla vera ẽ.iuxta illđ vulgare puerbiũ cuiꝰ auctorẽ tradũt Boetiũ:qđ multipliciter exponiť eiꝰ veritas ignorať.In refellẽdo has ſentẽtias nõ cõterã tps:quia malo pauca & vtilia ſcribere q̃ multis inutilibus ingenia pgrauare(vt vtar verbis ſacratiſſimi Iuſtiniani in titu.de ve.iuř.enucle).Dicamꝰ ergo verum & nouũ legis ſenſum.qđ lex phibet ne hũana corpora.i. cadauera mortaliũ ſepeliãtur in ſepulchris apoſtoloꝝ vel martyrũ.hic verꝰ legis ſenſus eſt:q tibi cũ alias oſtenderi mirũ imodũ placuit.nec dubitaſti affirmare verũ impatoris ſenſũ hunc fuiſſe quẽ nõ aliter argumẽtatiõibus fulcio ne videar iuriſpitoꝝ iudicio diffidere.nõ.n.dubito quin recte ſentiẽtes nobis aſtipulenť.

Pii Anto.Barto.lex noua

In.l.pale.ſ.ii.C.de ſacroſanc.eccle.Bar.dixit caſũ eſſe in.l.baſilicã.C.de publi.opi.q; in eccleſiis

nõ debẽt fieri cõtract⁹. Parcẽt Barto. manes reuerẽdi. illã.l. nõ intellexit nec Bart. neq; interp̃tes
cęteri. Nã intelligũt Baſilicã p eccleſia: qđ ē falſum: nã baſilica ē loc⁹ public⁹ nõ ſacer ĩ quo & ne
gotia & iudicia popul⁹ exercebat. Vnde vetruui⁹ docet baſilicã ita fieri oportere vt ſuperius iudi
cia inferi⁹ negotia exerceri poſſint: ſed qs melior teſtis noſtro Paulo ĩ.l. pediculis .ff. de aur. & ar
gẽ. lega. q ita ſcripſit. Cũ teſtatrix negociatrix fuerit an non ſolũ argẽtũ qđ in domo vel vltra
horreũ vſib⁹ ei⁹ fuerit legato cedit ſed ẽt qđ in baſilica fuerit muliebre. reſpõ. Si teſtatrix habue
rit p̃priũ argẽtũ ad vſũ ſuũ patũ nõ videri id legatũ qđ negotiandi cã venale p̃poni ſoleret &c.
In hac ſignificatiõe ponit̃ baſilica in.l. inter ſtipulãtẽ. ff. de verbo. obli. & inſti. de empti. & mul
tis alijs locis. ff. & . C. Nõ tñ eo inficias qui & baſilica accipiat̃ p eccleſia ſed hoc rudiore & recẽti
ſignificatiõe: vt apđ ſacros canones & in autẽticorũ volumine. ſed emũcti iuriſcõſulti aliter id
verbũ poſuere vt ſupra memoratũ ē. Nõ ergo p̃hibet.l. baſilicã cõtract⁹ in ea fieri imo multi cõ
tract⁹ in ea fiebãt. ſed p̃hibet ne ibi tabulata fiãt vel ergalteria ſeu tabernę p̃gulę ve: vel tabulæ
pictę appendant̃ imagineſue: ne pulchritudo edificij obũbret̃. vt liqdo appet in.d.l.

Anto. pij bar. lex noua.

In lib. ffor. vij. ti. de vſufr. ita lata ē lex. vſufructuari⁹ nouũ tectoriũ parietib⁹ q rudes fuiſſẽt
ĩponere nõ põt &c. hãc legẽ iterp̃s alias eruditiſſim⁹ nõ ĩtellexit: adſit reuerẽtia vero: nã tectoriũ
p tecto accepit & alia nõnulla ĩterp̃tatus ē q̃ nulla veritate nitunt̃. ĩtellexit. n. Accurſi⁹ q̃ nõ lice
at vſufructuario tectũ nouũ pietib⁹ ſupponere: Nos aliũ & verũ apim⁹ ſenſũ hui⁹ legis. Eſt. n. in
telligẽda lex illa vt p̃hibeat vſufructuariũ ne tectoriũ pietib⁹ rudib⁹ ĩponat. ſ. ne ĩponat pietib⁹
dealbationẽ ſiue oblinitionẽ ĩcruſtationeſue. qđ. n. aliud ē tectoriũ: ĩ q̃ pictum dealbatio ſeu ob
linitio: q̃ ex calce ſeu gypſo fieri ſolet vt dom⁹ elegãtior atq; ornatior ſit. pietes rudes dicunt̃ cũ
nõdũ ſũt calce oblinitı: ſed ĩ pria forma ſua p̃manẽt: Tectoriũ ab ĩcruſtatiõe eo differt: q̃ ĩcruſta
tio fit ex cruſtulis. ſ. laminib⁹ lapidũ. puta marmoreis vel ex alio lapide in tenues laminas ſecto
de tectorio Iuue. de fucata muliere loquẽs. Tãdẽ aperit vultũ & tectoria p̃ia reponit incipit a
gnoſci &c. Potuerũt admoneri noſtri maiores ex.l. hacten⁹ in eod. ti. q̃ tectoriũ & tectũ differũt
in q̃ dr̃ q̃ tectoria voluptatis cã fiebãt. Itẽ ex.l. nr̃a q̃ ait. tã & ſi meliorẽ excolẽdo ędificiũ & ci
nã excolere ē ornare decorare cultiorẽ rẽ reddere. hinc tector dr̃ q tectoria parietib⁹ ĩpõit de quo
fit mẽtio in.l. ſi vt certo. ff. cõmo.

Pij Anto. barto. lex noua.

In ti. de cẽſib⁹. li. dige. vlti. in.l. forma. ait iuriſcõ. Quæ poſt cẽſũ editũ nata aut poſtea q̃ſita
ſũt itra finẽ operis cõſũmati poſſeſſionib⁹ edi poſſũt. Præceptores noſtri hũc locũ nõ recte p̃ce
perũt vt mea fert opinio: opinati. n. ſũt hãc legẽ ita intelligẽdã q̃ ea q̃ naſcunt̃ aut q̃rũt̃ interi
dũ cẽſ⁹ edit̃ & ſcriptura p̃feſſionis fit poſſint p̃fiteri ſeu denunciari & ſic intellexerũt de illo par
uo tẽpore qđ intercapit̃ dũ fit ſcriptura: vt ſi eo interuallo ſeu momẽto qđ acq̃rat̃: poſſit denũ
ciari cẽſitorib⁹ ſeu tabularijs. Ego aliter hãc legẽ intelligo: nã p̃abſurdũ ē intelligere de q̃ſitis eo
minimo interuallo & momẽto. quid. n. acq̃ri põt eo momẽto? vt ait impator in.l. ſi in fin. C. de
bonis. q̃ libe. & maxime q̃a lex ait p⁹ cẽſũ editũ. q̃ verba p̃fectionẽ & finẽ editi cẽſ⁹ denotãt. Di
cam⁹ ergo legẽ ita intelligẽdã vt ea q̃ naſcunt̃ & acq̃runt̃ poſtq̃ eſt editus cẽſ⁹ poſſint denũciari
cenſitorib⁹ vt cẽſ⁹ ſeu tributũ imponat̃: & hoc debẽt facere: ſ. denunciare anteq̃ op⁹ acceperit p̃
fectionẽ & finis ĩpoſit⁹ ſit: exẽpli gratia. Poſtq̃ oĩa mea bona denũciaui cẽſitorib⁹. Incepi ędifi
care pallatiũ: vineã facere: & ſi qua ſũt huiuſmoi. iubet lex hęc denũciari intra finẽ opis cõſũma
ti: ſi qs aũt obijceret: q̃ naſcunt̃ vident̃ ſtati cũ nata ſũt p̃fectionẽ accipe. ſed hoc ad q̃dã nõ ad
oĩa. Itẽ ad ea q̃ acq̃rũt̃ potiuſq̃ ad q̃ naſcũt̃ inferiora verba adaptãt̃.

Anto. pij. bar. lex noua

In ti. ad.l. corne. de ſicca. lib. dige. xlviij. lex tertia ait. Qui hominẽ libidinis cã vel comercij
caſtrauerit ex ſenatuſcõſul. pœna legis puniat̃. hũc locũ interp̃tes male intellexerũt: nã putaue
rũt cã libidinis caſtrari. ſ. p̃pterea q̃ hi hoĩes q caſtrarẽt̃ eẽnt libidinoſi. & q̃ p̃pter ſuã libidinẽ
caſtrabant̃. hęc interp̃tatio nõ ē bona: cũ ſit ĩtelligẽdũ de libidine caſtrãtis. Nã lex nr̃a p̃hibet
ne qs caſtret hoĩes cã libidis. ſ. vt exerceat poſtea ĩ caſtratũ libidinẽ ſuã eoq; abutat̃ ac ĩ delitijs
hẽat. Nã caſtrati molles & effœminati erãt & ſine barba. Iuue. Sũt quoa eunuchij ĩberbis ac mol
lia ſemp oſcula delectẽt & de ipãtio barbę. Idẽ. Nullũ ephæbũ deformẽ ſæua caſtrauit in arce ty
rãnua. Nec p̃textatũ rapuit Nero loripedẽ vel ſtrumoſũ: atq; vtero pariter gibboq; tumẽtem.
Verbũ ãt Cõmercij in ea.l. vendendi cãm cõtinet.

Pij Antonij bartolini lex noua.

In titu. de vſufructu. lib. dige. vi. in.l. itẽ ſi. ait Celſus Seminarios fruct⁹ puto ad fructuariũ p̃
tinere: ita tñ vt ẽt vẽdere ei & ſemiare liceat: debet tñ cõſerẽdi agri cã ſeminariũ paratũ ſemp re
nouare quaſi inſtrumẽtũ agri vt finito vſufructu dño reſtituat̃. Et Vlpian⁹ ĩ.l. vel ſi. ff. de impẽ.
dota. ita ſcripſit. vel ſeminaria p vtilitate agri fecit &c. hęc loca maiores noſtri p̃ceptores nõ in
tellexerũt & hoc p̃pterea q̃ ignorarũt qđ ſit ſemiariũ. Nã putarũt ſeminarios fruct⁹ ſeu ſemina
riũ eẽ locũ ĩ quo frumẽta ad ſeminãdũ reponebãt vt ſcriptũ reliq̃rũt eo in loco: qđ falſũ ē. aperia
m⁹ ergo legũ verũ ſenſũ ne ãpli⁹ eas tenebre cõtineãt. q ſenſ⁹ aptiſſim⁹ erit: Si declarabit̃ qđ ſit

ſeminariū. Eſt. n. ſeminariū plātariū ſiue loc⁹ cōſit⁹ nouellis teneriſue arborib⁹ ex quo ſtirpitus euulſæ arbores alio tranſportanť atq; plantanť: vt ex duab⁹. ll. mēoratis facile pōt cōiectari. vl pian⁹ in. l. iij. dige. arbo furti. ceſa. Q đ ſi e ſeminario. j: ſtirpit⁹ arborē tranſtulerit eā q̄uis nō dū cōphenderit terrā arborē tñ videri. Columella ſeminaria vitiū faciēda. ſeminariū a ſemine dictū eſt. Nā ſemē & de arborib⁹ recte dicit. Virgi. in. ii: geor. Seminib⁹ poſitis ſupeſt deducere terrā. Seminariū ipſa pria ſatio eſt: Plantariū vero poſtq̄ tranſlatę ſūt arbores e ſeminario: q đ max ie dicim⁹ in olitorijs ex his leges ſupra memorate facile intelligunť. Pij Anto. Bar. lex noua.

In titu. ad munici. li. dige. lex ita ē ſcripta. Titio cū eēt rōę ſtudiorū gratia epiſtola miſſa ē a magiſtra. patrię ſuę vt porrigeret Impa. decretū eiuſdē ciuitatis q̄đ erat cū epiſtola miſſū ia āt q ſuſcepit litteras reſtituēdas colluſiōe facta dedit Lucio Titio q & ipſe romę morabať ſuę rei gratia ſublato Titij noīe cui erat decretū miſſū vt p ipſū dareť ſuū nomē inſcripſit & ſic imperatori ſecūdū mādata reip. decretū dedit &c. hāc. l. nō itellexerūt maiores nři vt mea fert ſnia. nā opinio eorū fuit vt in illa. l: q̄ſtio ſit q s debeat viaticū petere a nūcio q tulit litteras. & ſic viaticū accipiunt ꝓ mercede q̄ debebať Titio: vt decretū impatori porrigeret: hic ſen ſ⁹ ē abſurdus: pace eorū dixerim: ꝙ. n. viaticū debeť titio / q s ei⁹ labor ī porrigēdo decreto / q̄ merces ei cōſtituēda ē / q cētū forte paſſ⁹ i adeūdo pricipe cōfecerit: itē quas expēſas in itinere fecit vt ei viaticū debeať. Pręterea lex dicit ab eo petere pōt. illud relatiuū: eo quō poſſit referre recte nūciū nō video. ſed ne qđ falſum patet in refellendo lōgior ſim. Breuiter legē hāc intelligendā puto: vt q̄rať vbi de viatico: id eſt expēſis q̄ fiunt in ſtudio a ſcolaſtico: nā & id viaticū diciť: vt in l. ſi lōgi⁹. ff. de iudi. & in. l. cū filiuſfa. dige. ſi cer. pet. q đ viaticū reſpu. decreuerat eo decreto: vt dareť ticio romę ſtudēti. & relatiuū eo: refert pſonā principis. noſtrę ſentētię ſuffraganť illa verba in. l. ſ. ſtudiorū gratia &c. ſed ea in. l. notandū ē ꝙ iuriſcōſult⁹ ppoſitis trib⁹ q̄ſtionib⁹ vni tm̄mō reſpondet: ꝙ forte a cōpilatorib⁹ id omiſſū ē ex cōſulto. Itē ꝙ interp̄s in ea. l. exponat reſtituēdas. j. dandas: q a vt ait reſtituere q̄nq; ē dare. tu dic legē pprie loq: q a q ſcribit diciť dare litteras tabellario ferēdas: Tabellari⁹ vero ſeu nunci⁹ diciť reſtituere ſeu reddere tertię pſonę. Laus deo. Finis.

Pij Antonij Bartolini de ordine imperatorū Epitoma.

Quia maiores noſtri p̄ceptores q̄nq; dubitauere de ordīe impatorū q s prior q ſue poſterior
Auguſt⁹ vn de dicať. impauerit: & nō modice erat hoc vtile ſcire ppter cōſtitutiōes codicis q̄ inter ſe cōtrarię videnť:
vt ē. l. ii. C. ad ſenatuſcō. orfici. & l. i. C. de his q̄ añ ap. tabu. Vbi iterp̄tes nō deciderūt q̄ prior q̄
q; poſterior fuerit facta: ppterea q; ꝙ nō cognouerāt impatorū ſerię. ideo opęp̄ciū fore cēſui: &
ſtudioſis cōducibile: ſi ſub cōpēdio verborū ordinē auctorū legū noſtrarū digeſtū eis cōdona=
uero quem ex auctoritate Suetonij Tranquilli & Iulij Capitolini & Aelij ſpartiani necnō Aelij
lampridij atq; Euſebij contexim⁹.
Prim⁹ itaq; roanorū impator fuit Auguſt⁹ Cęſar Octaui⁹ Cęſaris dictatoris nepos ex ſorore &
Cęſaris crea bantur. adoptiu⁹ fili⁹: ex quo nomē cęſaris: ſicuti & cęteri poſtea impatores aſſūpſit: auguſti nomē a po
pulo accepit. Nā cū popul⁹ ob res p̄clare geſtas blādiri ei vellet obtulit tria noīa. ſ. Quirini: ceſaris: & auguſti qb⁹ oīb⁹ vſ⁹ ē ne electiōe aliquā ptē offēderet: ſed in noīe Auguſti pſeuerauit: di
Quid ſigni= ſicent aa. &. cc. i codice ct⁹ Auguſt⁹ quaſi ſacer & maieſtatis plen⁹. nā auguſtū locū vocam⁹ ſanctū: vt ait Feſt⁹: a geſtu
. j. q a ab auib⁹ ſignificat⁹ ē: ſiue ab auiū guſtatu q̄a aues paſtę id ratū fecere. Serui⁹ ſcribit augu
ſtū locū augurio cōſecratū. Virg. Cētū oratores auguſta ad menia regis ire iubet. Idē in geor. Si
Tiberius q̄n ſedē auguſtā. Ouidi⁹ prio faſtorū. Sed tñ hūanis celebranť honorib⁹ oēa: hic ſociū magno
cū Ioue nomē hēt. Sācta vocāt auguſta patrea: auguſta vocāť tēpla ſacerdotū rite ſacrata ma=
nu. Eorū tñ nō ē oīo aſpnāda ſentētia q dicūt auguſtū ab augeo dici: q̄ q̄ Nicolao Sipōtino nul
lo mō placeat. nā & Ouidi⁹ idicat Auguſtū poſſe dici ab augeo. his verbis. Hui⁹ & auguriū depē
Textus cor rigiť det origie verbi. Et qđ cūq; ſua iuppiter auget ope. Augeat impiū noſtri ducis: augeat ānos. &
ad hoc alludit iuſtinian⁹ dū ſcribi patiť ſemp vel ppetu⁹ auguſt⁹. ab auguſto cæteri poſtea ipa=
Caius tores ſūt dicti auguſti & cū q s appellabať auguſtus impator eo noie ſignificabať. Iulius capito
Claudius lin⁹: creat⁹ ē impator. i. auguſt⁹. Cęſaris nomē iponebať ijs q futuri erāt ipij ſucceſſores: nā cū q s
Nero galba. creabať Cęſar: vt ſcribit Aeli⁹ ſptian⁹: tanq̄ principis fili⁹ & impij hęres creabať. Ex hiſ intellige
otho Viteli⁹ m⁹ qđ ſignificēt i inſcriptionib⁹. ll. codicis ille litterę a &c. nā. a. auguſtū. c. cæſarē idicat: ſi vero
Veſpaſian⁹. plures. aa. & cc. ſūt p̄les pricipes illi⁹ cōſtitutiōis ſimul auctores fuiſſe oſtēdūt. nā & bini & tni re
Titus gnare cœperūt poſt Mar. Anto vt infra apparebit. Auguſto ſucceſſit Tiberi⁹. de quo loqť. l. &
Domi. hoc. ff. de hęre. inſti. & iſti: de vulg. ſuſti. q̄ q in iſtitutio. Titi⁹ mēdoſe legať: nec opinio accurſij
Nerua eſt ſequēda q dixit Tiberiū ēt Titiū vocatū. Cū hoc apud nemīnē legať. poſt Tiberiū iperat Ca
Adrianus ius Calligula: poſt quem Claudius. deinde Nero. cui galba. cui Otho. cui Vitellius: deinde Fla=
uius Veſpaſianus: & gradatim Titus eius filius & Titi frater Domitianus ſucceſſit: hinc Ner=
ua. deinde Traianus. poſtea Aeli⁹ Hadrianus Traiani filius adoptiu⁹ qui primū cæſarem fecit

Luciũ Ceioniũ. poſt Adrianũ impauit Anto. pius eiꝰ gener & filius adoptiuus. q & Titꝰ aureliꝰ ful
uius eſt dictus. Nõnulli codices ſcriptũ hñt titiꝰ in. l. impatoꝝ. ff. de ſta. ho. & l. cũ q̄rebaꝰ. de verbo
ſig. vbi puto legendũ titꝰ. Is ex imẽſa eius ꝓbitate & clemẽtia pius ẽ appellatꝰ: a quo cæteri impato
res pii ſũt dicti: qui exẽplo Scipiõis ſolebat dicere malo vnũ ciuẽ ſeruare q̄ mille hoſtes interficere:
poſt hũc impauit Mar. Antoninꝰ maximꝰ philoſophꝰ & ſũmæ ꝓbitatis: frẽm ſuũ cõmodũ conſor-
tẽ impii fecit. Ii primi bini regnare cœpũt Ii ſũt quos diuos frẽs appellãt legiſlatores. q̄q̄ gl. dicat
diuos frẽs fuiſſe Seuerũ & Ant. ſed nõ recte in. l. de q̄ re. ff. de inofficio. teſt. nã ſeuerus pr. Anto. fi-
lius fuit: vt infra manifeſte appebit: qđ Mar. & Cõmodꝰ fuerit diui frẽs omiſſis hiſtoricis interpres
potuit doceri. ex. l. cõgruit cũ ſeqn. de off. pſi. & iſtitutio de excu. tu. & l. diuꝰ ad. l. cor. de falſis. Mor
tuo cõmodo ſupſtes Marcus cũ filio Cõmodo impauit. deinde ſolꝰ Cõmodꝰ vir peſſimus & Nerõi
p oĩa ſimillimꝰ: oĩbꝰ incõmodꝰ. Cui ſucceſſit Pertinax: quo interẽpto Didiꝰ Iulianus occupat prĩci
patum. is fuit Saluii Iuliani iuriſcõſulti ꝓnepos. poſt hunc occiſũ Seuerꝰ impat vna cũ filio Anto
nino cognomẽto caracallo: occiſo Nigro qui & ipſe fuerat Auguſtꝰ creatꝰ. hos putauit interps fuiſ
ſe diuos frẽs ſed male. Antoninꝰ ſupſtes pñ fuit vir iniqſſimꝰ q occiſo frẽ Geta eius vxorẽ duxit.
& (vt ſcribit Aelius ſptianꝰ) Papinianũ iuris aſylũ & regalis doctrinę Teſauꝝ occidit: eo q excuſa
re parricidiũ noluiſſet. Si qs diligenter leges noſtras lectitauerit inueniet Vlpianũ Caliſtũ & Mode
ſtinũ & nõnullos alios iuriſcõſultos hoc tpe fuiſſe. huic ſucceſſit Macrius q anno iparat cũ filio dia-
dumeneo. Poſt hũc Mar. Antoninꝰ Heliogabalꝰ vir ipuriſſimus (vt ſcribit Lãpridiꝰ qui & variꝰ di-
ctus eſt) huic ſucceſſit Alexãder Anto. caracali filius: vir omniũ virtutũ ſpeculũ: q xp̄m iter deos
vt ꝓphetam locari iuſſit: rẽpu. reſtaurauit auxilio Vlpiani. Pauli patauini: Iulii frontini excellẽtiſſi-
moꝝ iuriſcõſultoꝝ fuit & hoc tpe Martianꝰ iuriſcõſultꝰ (vt probat. l. i. ff. ſi pẽdẽ. app) Alexãdri ſuc
ceſſor fuit Maximinꝰ vir magna ꝓceritate & pedibꝰ adeo enormibꝰ (vt ꝓuerbiũ vulgatũ fuit) vt ſi
quando qs magnum pedẽ notare voluiſſet: illũ calliga Maximini idigere diceret. Is iperat cũ filio
Gordiano & poſt cũ Gordianus cũ filio. Cui ſucceſſit Philippꝰ cũ filio primus ipatorũ xp̄ianus cũ
vxore ſerena & filio a Fabio pontifice baptizatus. hic apparet q Cõſtãtinꝰ nõ fuit primꝰ impatoꝝ
xp̄ianus vt gloſator & Bar. opinati ſunt. in. l. i. C. de epiſco. & cle. auctoritate. l. diui. C. de natu. libe
q̄. l. non ꝓbat eoꝝ ſententiã: ſed dicit q muniuit impiũ fide xp̄iana: quia & cæteri impatores ab eo
ſũt baptizati. At Philippus munire nõ potuit. q fuerit hic primꝰ xp̄ianꝰ ꝓbãt hiſtorici & Piꝰ. ii. põ-
tifex Maximꝰ ad regẽ turchaꝝ. Is a Decio iterfectꝰ fuit. necis cã fuit theſaurꝰ q Philippo mortuo
ꝑuenit ad Fabianũ: & etiam cã fuit vt Decꝰ in xp̄ianos ſęuiret. Decio viro turpiſſimo ſucceſſit Vo
luſianus: & Galꝰ deinde Valerianus q relicto filio Galieno captꝰ ẽ. a Sapore rege pſarũ. Galienus
deinde impat adſcito ſocio Macrio. hoc tpe impiũ cœpit labare: atq ſub tyrannis in diuerſis locis
impatoribꝰ creatis eſſe. quos enumerat Iuliꝰ capitolinus. xxx. numero. Poſt hos impiũ ꝑuenit ad
Claudiũ. ii. deinde ad Aurelianũ qui de gotthis triũphauit. poſt quẽ regnauit Tacitꝰ cui Probꝰ ſuc
cedit deinde Carus cũ filiis cario & Numerio. qbus interfectis impat Diocliatianꝰ q Maximianum
ſibi conſortẽ fecit q maximi xp̄ianorũ pſecutores fuere. poſtq̄ hi ob faſtidiũ ſe impio abdicarunt
Galerius impat cũ Cõſtãtio. poſt hos Cõſtantinꝰ Cõſtantii filiꝰ ex Helena vxore natione gallica q
cũ morbo ſanatꝰ fuiſſet a Silueſtro põtifice baptizatꝰ Bizãtiũ ſeceſſit: Cõſtãtiopoli a ſuo noĩe id op
pidũ appellãs: atq ibi orientis iperio poñtꝰ ẽ. hoc tpe ceſſare cœpit romanũ impiũ. Is reliqt tres fi-
lios Conſtantinũ ſecundũ: Cõſtantiũ: & Cõſtantẽ q diuiſerãt inter ſe impiũ: ſed tandẽ mortuis duo
bus ad Cõſtantiũ pricipatꝰ vniuerſus deuenit. huic ſucceſſit Iulianꝰ cui Iouinianꝰ. Iouiniano Va-
lẽtinianus cũ filio Valente: quo mortuo valens ſolꝰ: deinde Gratianꝰ Valẽtiani filius cũ frẽ iuniore
Valẽtiano: q iminẽtibꝰ gotthis Theodoſiũ ſibi ſociauit: poſt Gratianũ & Valẽtinianũ ad Theodo
ſiũ ꝑuenit impiũ: qui Archadiũ & Honoriũ filios auguſtos fecit. mortuo Archadio Honoriꝰ ſociũ
impii facit Theodoſiũ Archadii frĩs ſui filium. Honorio defuncto Theodoſius cõſortẽ accipit Va
lẽtinianũ amitæ filiũ. Valẽtinianꝰ oppſſo Ioãne q romanũ impiũ inuaſerat impator fit romanus:
accepto apud Rauẽnã gubernaculo. Defũcto in oriẽte Theodoſio ſine filiis impat Martianꝰ cum
Valẽtiniano: quo tpe impiũ orientale ab occidẽtali pene erat diuiſũ. Is mortuo Attila multas pro-
uincias recupauit. hinc impauit Leo cũ filio Leone quo tpe Vandali duce genſerico. ro. impũ inua
dũt: impante romę Anthelo. Huic Maioranꝰ ſucceſſit cui Seuerianꝰ antheniꝰ deĩde Olibriꝰ poſtea
Glicerius cui Salernitanus ep̄us ſucceſſit. hæc breuiter de impatoribus occidẽtalibꝰ. In oriẽte Le-
oni ſucceſſit Zeno hyſauricus: Zenonis Anaſtaſius fuit ſucceſſor q primꝰ arianos pſequi cœpit:
ſed poſtea hereticus fulmĩe ictus occubuit. Poſt hũc princeps creaꝰ Iuſtinꝰ arrianorũ pſecutor ma-
ximus niſi ipius Theodoricus q ro. impio potiebaꝰ vetaſſet: qui Iuſtino ſcripſit vt arrianos reſti-
tueret alias ſe vices redditurũ. contra xp̄ianos in Italia: qui ſanguinolentus multos egregios viros
& Ioãnẽ pontificẽ maximũ fame necari iuſſit. Iuſtino ſucceſſit ſacer Iuſtinianꝰ nepos ex ſorore Iu-
ſtini & filius adoptiuus. hic manifeſtũ apparet qđ dubitatũ eſt in rubri. dige. Qz aũt dicatur in cap.

Otho Viteliꝰ
Veſpaſianꝰ.
Titus.
Domi.
Nerua.
Adrianus.
Cõmodus.
Pertinax.
Iulianus.
Seuerus.
Antoninus.
Papinianus
Iuris aſylum
Vlpianus.
Caliſtratus.
Macrinus.
Heliogaba.
Alexander.
Paulꝰ iuriſc.
Iulius iur.
Marcianus.
iuriſcõ.
Maximinus
Gordianus.
Philippus.
Impator xp̄i
anus.
Decius.
Voluſianus.
Valerianus.
Galienus.
Macrinus.
Claudius.
Aurelianus.
Tacitus.
Probus.
Carus.
Diocltianꝰ.
Maximianꝰ.
Galerius.
Cõſtantius
Conſtãtinus
Cõſtantinus
ſecundus.
Conſtantius
Iulianus.
Iouinianus.
Valentianus
Gratianus.
Theodoſius
Archadius.
Honorius.
Martianus.
Leo.
Seuerianus.
Anthenius.
Iuſtinianꝰ.

Olimbrius.
Glicerius.
Zeno.
Anaſtaſius.
Iuſtinus.
Theodorius
Iuſtinus.
Tiberius.
Mauritius.
Phocas.
Eraclius.
Cōſtantinus tertius.
Conſtantin⁹ quartus.
Cæſar.
Flauius.
Pius.
Fœlix.
Inclitus.
Auguſtus.

habeo lib॰.xvi.diſtinc. Iuſtinianū fuiſſe Conſtātini filiū intelligendū eſt de alio Cōſtantino & alio Iuſtiniano quos ſupra memorauimus. Nā poſt Iuſtinianū legū conditorē imparuit Iuſtin⁹ ſecūdus Deinde Tiberius ſecūdus: poſtea. Mauritius Poſt quē Phocas: poſt hūc Eraclius: deinde Cōſtātinus Terti⁹. Cui ſucceſſit Cōſtātinus quartus. Cuius Iuſtiniāus ſecūdus filius fuit: de quo ſit mētio in capitulo habeo librū. Iuſtiniāus ergo primus huius nominis Iuſtini filius adoptiuus imperauit annis. xxxvi. Vir fuit ingenii magni & maximę doctrinę: Cuius merito leges quæ ſparſæ erāt lecti tam⁹: tēplū omnium prę ſtantiſſimum in honorem ſanctæ Sophiæ condidit. Narſete & Belliſario in bello ducib⁹ vſus eſt. Magnus cognomiat⁹ (vt q̄dā ſcriptum reliq̄runt) ſed puto poſt ius digeſtum id nomē ei datum: quia inter eius nomina quæ referuntur in capitibus voluminum non ē id nomen ſ; tertiū: quidā referunt inſanū & mente captū vitam finiſſe. & quia multa noia habuit: quæ a gloſatoribus interp̄tantur: nec ſatis luculenter. pauca de his ſubiicere volui. Iuſtinianus itaq; nomen fuit p̄priū eius quod a parentib⁹ a natiuitate habuit. Cæſar dictus eſt ſicuti cæteri a Iulio Cęſare: iulius aūt Cæſar id nomen adeptus eſt quia ex familia Cæſarum fuit: non. n. Iulius prim⁹ huius nominis fuit. Qui aūt primus hoc nomine nuncupatus eſt traditur dictus a Cæſo Elephanto qui lingua pſica Cæſa dicitur vel a Cæſarię eo q̄ cū crinibus magnis ſit natus. vel q̄ cæſo matris ventre ſit exemptus: ſed hi proprie cęſones dicunt: vel q̄ cęſiis oculis eſſet. Flauius eſt dictus quia ex gēte flauia fuit ſicuti & Veſpaſianus Titus & Domitianus nō vt dixit quidam a flauiis deuictis: Pius a Pio Antonino: Fœlix p̄pter q̄plurimas p̄uicias recupatas & pācem ſubiectis darā: & quia proſper ſubiectis fuit: nam & id fœlix ſignificat. Virgi. Sis bon⁹ o fœlixq; tuis. Inclytus eſt dictus a rebus p̄clare geſtis: nam inclytus celebrem & magnę famæ virū ſignificat. Auguſtus ab Auguſto octauio (vt ſupra eſt dictum). Cætera nomina a deuictis hoſtibus adeptus eſt.

Finis.

Quos diuerſa capit milleſima pagina diuos.
Hic clauſos minimo codice lector habes.

Aſcenſius Lectori. S.

Prẹter has Annotationes annotatu digniſſimas: extant pro altero volumine fere totidē nec minus dignę: quas vbi cōmodum erit (quod quidem propediem fore ſperamus (auſpicacius emittemus. Vale. Ex officina noſtra chalcographa: Ad Idus Aug. MD.XI.